Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

Hist. 4. 6. 1760

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIÆ LIBRI IX.

ET DE VITA HOMERI

Libellus;

Illi ex interpretatione Laurentii Vallæ adscripta, hic ex interpretatione Conradi Heresbachij: vtraque ab Henrico Stephano recognita.

Ex Ctesia excerptæ historiæ.

Apologia Henrici Stephani pro Herodoto.

Accessit in hac editione Spicilegium Frid. Sylburgii, ad Henr. Stephanum virum clarissimum.

Cum Gratia & Privilegio S. Rom. Imperij Vicarij ad Annos XII.

FRANCOFVRTI,

In Officina Danielis ac Dauidis Aubriorum, & Clementis Schleichij.

Anno M DC XX.

Henrici Stephani Elegeion in eos, qui Herodoti historiam fabulositatis accusant.

Quisquis is est, vel quisquis erit, quo iudice mendax
Dicar, vel nimium vel nihil ille sapit.
Nil sapit, hoc vulgo qui dicere credulus audet,
Atq; leui famæ pondus inesse putat.
At si quis lectis hoc ausit dicere Musis;
Quum sapit has vltra, plus satis ille sapit.

Eiusdem, in Herodoti interpretationem à se recognitam.

Qui verax propriá, mendax interprete linguá
Ante fui, vtrum nunc in vtraq; loquor.

Eiusdem de hac editione sua distichon:

Herodoti Latium possederat hactenus vmbram.
Nunc Latium corpus possidet Herodoti.

Frid. Sylburgi elegion in suum Spicilegium.

Ὢ ῥηϑὲν ἀμήτῳ ὅτ' ἀοιδίζοντι ἀμοιβαί,
Ἀσταχύων τὸ ἄρρητος λείψανα συχνὰ ῥέμω.
Τὼς καὶ τὸ Ἡροδότου διερῇσιν πολυμόχθῳ
Σπαρδὸν ὁ Στέφανος σφαλερὸν ἄπαλλεν.
Ὧν ὅσα τοῖσθ' ἑτέρων καὶ ἐμοῖς κατεδέρχθη ἀπαυστοῖς,
Τηλ' ἐπανορθωθῇ σὺδοσὶ ἡμετέρῃ
Ἀλλὰ καὶ ἤδη πᾶσι Στεφάνου χάρις ὀλὸν τοῦτο
Συνδήσας, Στεφάνου πάντα τὰ δ' ἐξερρύσω.

CLARISS.

Bayerische Staatsbibliothek München

CLARISS. VIRO HENRICO STEPHANO, TYPOGRAPHORUM lumini, S. D.

NON dubito, quin miraturus ſis, Vir clariſſime, quæ cauſæ nos impulerint, vt Latinam Herodoti verſionem, quam tu diligenti recognitione & doctis annotationibus officinę tuę vindicaſti, nos noſtræ vſurpare auſi ſimus. Forſan etiam alij non tantum mirabuntur hoc factum, ſed etiam pro libito tum apud te, tum apud alios calumniabuntur, & à maleuolentia, inuidia, turpiue lucri ſtudio profectum dictitabunt. Sed nihil iſtorum ſiue criminum, ſiue ſuſpicionum, in factum noſtrum competit. Cuius ſi veras ſcire cauſas velis, haud equidem diſſimulabo. Quadrimeſtre eſt & amplius, cum è Pannonia ſuperiore, Boiemia & aliis quibuſdam locis, partim librarij, partim docti viri per literas nos rogarunt, vt præter alios auctores Herodotum Latinum, cuius iamdudum nulla exemplaria nec ętas nec ex aliis officinis prodierint, nos è noſtra in publicum emitteremus. Ea petitio & honeſta videbatur, & iuſta: ſed ita tamen iuſta, vt ei ſine iniuſtitiæ ſpecie difficulter poſſet ſatisfieri. Videbamus enim, ſi talem ederemus, qualis ante tuum prodiit, facturos nos reip. literariæ iniuriam, quæ doctis tuis laboribus per nos fruſtraretur: ſin tuum exemplar ſequeremur, redunturum ad te aliquid iniuriæ, qui laborum tuorum fructu à nobis ptiuari videtere. In iſta hæſitatione accidit, vt prelum minimæ formæ libris deſtinatum charta deſtitueret, & vna cum charta etiam auctor mutandus eſſet. Itaque hinc neceſſitate, illinc bonorum virorum precibus vrgentibus, cum non haberemus aliud ſcriptorem, quem ceſſanti prelo mandaremus, Herodotum tuum arripuimus. Qua in re non parum nos confirmabat quod plerosque omnes æquos factiarbitros fore ſperabamus, quippe quo publica magis quam priuata vtilitas quæſita eſſet: nec te magnopere indignaturum credebamus, qui aliis occupatus editionem iterare vel non poſſes, vel non velles. Tum minorem iniuriam fore putabamus, ſi grandi forma tibi relicta, nos minorem nobis ſumeremus: ita vt tua officina ſplendidioribus bibliothecis, noſtra vero tenuioris fortunæ hominibus, & iis, qui ſe in itinere hoc ſcriptore oblectare cupiunt, exemplaria ſufficeret. Adhæc ſciebam, te eo eſſe tum candore, tum erga remp. ſtudio, vt ſi tua editione prætermiſſa, ſecuti eſſemus veteres, nobis ob iſtud quam ob hoc factum grauius fuiſſes ſuccenſurus; vt qui leuis offenſionis metu pro bonis mercibus malas literatis obtruſiſſemus. Atque adeo ſi nos æquâ iſtam bonorum virorum petitionem aſpernati fuiſſemus, ad alios itum eſſet, quibus tu multo minus hoc iuris indulſiſſes. Porro quia hic tibi nos eſſe, vt iteratas editiones acceſſione aliqua locupletes, cenſui & mihi diſcipulo tuo laudatiſſimam præceptoris diligentiam hic imitandam. Itaque collegi primum, quæ Adrianus Turnebus, Ioannes Hartungus, Hieronymus Mercurialis, Franciſcus Iunius, & Paulus Leopardus, doctiſſimi viri, vel in Græco textu vel in eiuſdem verſione emendauerant,

Deinde his addidi, quæ ipſe obiter ex Diodoro Siculo, Dionyſio Halicarnaſſeo, Pauſania, Suida, Stephano, Euſtathio; Plinio item, Mela, Solino, vel aliis in meo libro annotaueram. Quas annotationes vt lector à tuis diſcernere poſſet, à fronte aſteriſco, vel in fine initiali mei nominis litera S notare viſum eſt. Si quas vero à tuis adieci, iis inclusionis notas vtrinque appoſui. Eam opellam ſub tuo patrocinio in publicum emitto: & quidquid in ea boni eſt, tibi adſcribi cupio: ſicubi autem à ſcopo aberratum eſt, id mihi imputari volo. Pleraque tamen talia eſſe confido, vt exquiſitiſſimo iudicio tuo non ſint diſplicitura: cui ſi probentur, nullas aliorum cenſuras quantumuis ſeueras pertimeſco. Itaque intelligis, quas huius editionis cauſas habuerimus, & quo eam corollario adauxerimus. Tu id factum noſtrum non tam noſtra quam reipub. gratia in bonam partem interpretaberis; ac ſi forte noſtra diligentia tuam non exæquauerit, (quod metuo: nam ipſe præſſe operi non potui) id quoque ignoſces. Vnum adhuc abs te contendo, illud ipſum ſcilicet, quod tu in tua præfatione olim à Camerario petiiſti, vt commercium cum Muſis conſtanter habeas, & quam literatis partim tuorum, partim alienorum ſcriptorum expectationem feciſti, eam tandem aliquando expleas: vt reipſa comperiamus hanc diuturnam ceſſationem tuam peperiſſe nobis ἀφροδισίεσιν καλῶν καὶ ὠφελίμων συγγραμμάτων ἴχδυσιν. Quod vt præſtare cumulatius poſſis, proſperam tibi valetudinem, tranquillum otium, & felices rerum ſucceſſus à Deo Opt. Max. precor. Vale, Francofurti è typographio VVecheliano, V. Id. Febr. M D LXXXIV.

Fridericus Sylburgius ſuo & VVecheli heredum nomine.

HEN.

HENRICVS STEPHANVS IOACHIMO CAMERARIO SVO S. D.

POST *Herodotum Thucydides, inquit M. Tullius: (in cuius dicti explicatione aut ego fallor, aut alij multi falluntur) at ego tibi contra, mi Camerari, Herodotum post Thucydidem, tuum ἀνάθημα, munusculum Heſiodea menſura* ἀνάπαιστον. *Quem tu mihi Herodotum narras? inquies: illumne cum ſuo Zopyro aut ſua cum Artaynte, miſerandis pariter nefandisque modis ab interprete mutilatum, laceratum, fœdatum, prorſus denique deformatum? Imo vero abſit, vt tam turpe, tamque horrendum ſpectaculum, Maſſagetis potius aut Cyclopibus dignum, in conſpectum tuum venire permittam. Tune igitur (dices) Latinum Herodotum ad me mittis incudi per te aut alium quempiam redditum? Certe ſi totum incudi redditum dixero, mentiar: ſi ex parte, & quidem magna ex parte redditum, non mentiar. Ita enim res (ne te diu ſuſpenſum teneam) ſe habet. Quum eodem tempore, quo Thucydidem Græcum Latinumque edidi, de edendo quoque Herodoto cogitaſſem, atque adeo non paruam pecuniæ vim in picturam ſculpturamque quarundam ad eum pertinentium iconum inſumpſiſſem, contigit, vt is, quem in recognoſcenda Thucydidea interpretatione exantlaueram labor, me ab Herodotea, quam ex eadem officina prodire animaduertebam, plane deterreret. Sed tamen periculum aliquando tandem facere placuit,*

an officina illa ſui vſquequaque ſimilis fuiſſet, an potius in cudenda Herodoti interpretatione meliorem, quam in altera, quicunque eſt eius author, operam nauaſſet. At ego non tam ouum ouo, quam duas illas fabricas ſibi ſimiles eſſe comperi. hoc tamen intereſſe animaduerti, quod quæ in Thucydidea peccata ſunt, bilem lectori; at quæ in Herodotea, riſum potius mouere poſſint. Quis enim adeo ſit Democritus, vt illi ad multos concionum Thucydidis locos bile non intumeſcat iecur, quos ille, quiſquis eſt interpres, ita in Latinum ſermonem vertit, vt ſimul eloquentiam ſummã in meram infantiam verterit? Quis viciſſim adeo ſit Heraclitus, vt riſum vel cachinnum potius ad illos Herodotea interpretationis locos compeſcat, in quibus nouos montes, nouos populos, nouas gentes ex vno calami ductu ortas intuetur? Vetus fuit verbum, Semper Libya noui aliquid adfert: at hæc interpretatio Libyæ vice fuerit viris doctis, quibus eam cum textu Græco conferre minime graue videbitur. Illic enim ἰηὸν (Ionico more poſitum pro ἱερὸν) id eſt ſacrum, in montem nomine Hirum noua quadam metamorphoſi mutatum conſpiciet: illic ex μυχῷ (id eſt receſſu, vel ſinu) Inachum ſiue Machum vrbem: ex ὅλιος (id eſt Qui) populum nomine Hætines: illic ex ἥσσονας (id eſt inferiores) populum Heſſones: illic denique ex ἅλεες (quod declarat Vniuerſi, vel Simul omnes) populoſiſſimam gentem Halees repẽte emergere videbit. Eant nunc qui magicarum vocum potentia vel circa leuiſſima opera fidem derogant, quum tanta à tantillis iſtis quinq; vocibus miracula, & quidẽ nullius Circes ope adiutis, edita cernantur. O quam opportune in Deucalionea tempora incidiſſet huiuſmodi interpres: quam ſtrenuus humani generis reparator, ſine lapidum iactatione, fuiſſet. His atq; ſimilibus iocis immenſum quem circa bella illius interpretationis caſtigationem exhauſi laborem, fallere interdum iuuit. Quibus fortaſſe non abſimilia ipſe quoq;, ſi foret in terris, iocaretur Democritus. Verum vt vnde digreſſa eſt, eo mea reuertatur oratio, quum non tam ouum ouo, quam duas illas interpretationes ſibi ſimiles eſſe compe-

riſſem,

riſſem, ego tamen nunquã ad ſubeundum caſtigationis onus magis imperatus fuiſſem (idq; cum ab alia, tum propter eos qui ſub prelo erant libros, quos tibi paulo poſt recenſebo) quẽ laborẽ vires etiam infirma detrectare ſuadebant, eum à me repentina neceßitas extorſit. Quum enim in Homeri locum (cuius impreßionem caſus quidam interruperat) ſufficiendus aliquis Græcus ſcriptor eſſet, commode in illo incommodo accidere videbatur, vt Herodotus Ionlonis Homeri vicarium ſe offerret. Sed quanuis & omen hoc animum ad ſpem erigeret, & neceßitas ſtimulos admoueret, timide tamen vel trepide potius manum operi admouebam. donec eruditißimus vir Theodorus Beza & huius ſcriptoris amantißimus, operam mihi ſuam pollicendo, (quam & nauauit, qualem in præfixa ad lectorẽ epiſtola docui) ita me confirmauit, vt huius authoris editionẽ vno cœptã prelo, duobus proſequutus ſim.

Sed quorſum tam multa? inquies: cur tam anxie facti tui rationem exponis? Nimirum vt ſi conſilium meum tibi non vſquequaq; probem, temeritatis ſaltem crimen effugiam, atq; hoc à te impetrem, vt hunc meum laborem boni conſulere, non autem ἐγκρυφιώτατα ἐξελέγχειν velis: quippe cui, quot menſes poſcebat, vix tot à me dari potuerint dies. Si enim horarum à me in hoc, qualecunq; eſt opus, inſumptarum numerus ſubducatur, nequaquam duodecim integros dies confecerint.

De authore autem huius interpretationis (quiſquis is eſt) quid dicam? Indoctum certo is non fuit, ſed nec doctus fuit. infidelem certe interpretem eum non vocarim, ſed nec fidelem vocare auſim: negligens certe fuiſſe non videtur, ſed nec diligens fuiſſe comperitur: ſed ſi quid medium inter doctum virum & indoctum, inter fidelem & infidelem interpretem. ſi quid denique medium inter diligentem & negligentem eſſe poteſt, aut ſi quid ex his aliaqui contrariis conflatum imaginari poſſumus, id in eo fuiſſe putandũ eſt. Miraris quod dico? at quod magis mireris adã. Hanc interpretationẽ, aut nõ vnius viri, aut vnius quidẽ, ſed duplici ingenio ꝑditi operis eſſe aio. Quod ſi quis, quomodo fieri poſ-

ſit, vt aliquis duplici ingenio ſit praditus, me roget, eum ego viciſſim interrogabo, qui fieri poßit, vt vnum idemque ingenium in vna eademque ſua interpretationis pagina rem eandem hic aptis & Latinis, illic ineptis & barbaris verbis reddiderit: in eruendo ſenſu huius loci alioqui obſcuro Lynceis oculos habuiſſe, in eliciendo ſenſu illius loci claro & aperto Hypſea cœcior fuiſſe videatur. qui fiat vt alicubi ita verbis Gracis inſiſtat, vt ea in re ſuperſtitioſus ſit potius quam religioſus: alicubi contra, ea non libertate ſolum, ſed licentia etiam vtatur, vt quæ ſint interpretis, partes oblitus videri poßit. qui denique fiat, vt illius loci interpretatio acutißimum hominis iudicium teſtetur, huius interpretatio vel ipſo communi ſenſu hominem caruiſſe arguat. Nam ſi bona non ita malis permixta eſſent, vt in vna eademque pagina, imo vero in vna interdum periodo vtraque inuenirentur, ſed aliquot paginas integras bene, aliquot deinde male interpretatus eſſet, ad harum interpretationem ebrium, ad illarum ſobrium acceſiſſe, vel non eiuſdem interpretis totum eſſe opus ſuſpicarer: nunc quum vel vnius periodi interdum prius membrum alioqui difficile, felicißime ſit redditum, poſterius, quod erat facilius, infelicißime; aut vice verſa: quomodo in vna periodo ſobrium & ebrium eundem fuiſſe, aut vnam eandemque duos interpretes habuiſſe veriſimile cuiquam fiat? Sed nec illud facile cuiquam perſuadebitur, eundem quidem interpretem fuiſſe, ſed eum in vno periodi membro aliquem ſe doctiorem conſuluiſſe, in altero autem neminem in conſilium adhibuiſſe. Quid igitur ſupereſt, vt dicamus? equidem quid aliis hac de re dicendum ſuperſit neſcio: aliud certe mihi ſupereſt nihil, niſi vt id mirari quidem ac ſæpe miratum eſſe, ſed eius cauſam & antea ignoraſſe, & nunc quoque ignorare fatear. Catera quæ de edito à me Latino Herodoto dicenda putaui, ex ea, quam præfixi ad lectorem, epiſtola (ſi legere graue non fuerit) intelliges.

VENIO ad eam, qua tuum illud munuſculum ornaſti, epiſtolam. In ea me tam amanter à te tanto viro compellari, ſa-

me

quam gaudeo: sed nimium honorificas illas compellationes non agnosco. Nullis tamen me nec laboribus nec sumptibus parcere, dum in promouenda re literaria vestigiis patris mei insisto, hi, quos dum haec scriberem, sub prelo habebam scriptores (quorum te nomina libenter auditurum scio) testari poterunt PO-ETARVM veterum syntagma (grandibus pariter & elegantibus literis (Homeri, Hesiodi, Theognitis, Phocylidis, Orphei, Theocriti, Nicandri, Callimachi, Arati. SOPHOCLES cum omnibus, quae in eum extant, scholiis POLEMONIS & HIMERII declamationes. Et haec quidem Graeco sermone. Latino autem, MEDICORVM syntagma è Graeco sermone in Latinum versorum, Aretaei, Rufi, Oribasii, Tralliani, Pauli AEgineta, Aetij, Actuarij, aliorumque fere omnium praeter Hippocratem & Galenum: additis & ex Latinorum Medicorum numero iis, quibus prima deferuntur. Inchoatum erat & SYNTAGMA concionum ex omnibus tam Graecis quam Latinis historiis excerptarum: sed Graeco sermone in Latinum translato. quibus & indicem, qui eas in certas classes distribuat, adiungere decreui. ANTHOLOGIAM autem Graecorum epigrammatum, quae ante paucos dies è prelo exiit, ad te vna cum ipso Herodoto mitto.

QVOD scribis, eam mea epistolae partem, qua te vt commercium cum Musis constanter habeas, cohortor, nescio, quid cogitationum animo tuo commouisse, quasi vel ipse suspicari vel ad suspicandum aliis ansam dare videar, aliud à te suspici atque agi, quam vt bonas literas colas: non de nihilo certe (vt verum fatear) haec animo tuo incessit cogitatio. Illa enim reuera mentem meam subierat suspicio, ex eo nimirum orta, quod iampridem nulla scripta prodiisse à te intellexissem. Tunc enim ne rude (prout mereris) donari velles, magno literarum omnis generis dispendio, vereri vel potius pertimescere coepi. Sed quaedam tua παρεμφάσεις, quae paulo post in manus meas peruenerunt, illo metu me liberauerunt.

Ex donat. Molliana.

Alex. 6. 1760

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIÆ LIBRI IX.

ET DE VITA HOMERI Libellus;

Illi ex interpretatione Laurentio Vallæ adscripta, hic ex interpretatione Conradi Heresbachij: vtraque ab Henrico Stephano recognita.

Ex Ctesia excerptæ historiæ.

Apologia Henrici Stephani pro Herodoto.

Accessit in hac editione Spicilegium Frid. Sylburgij, ad Henr. Stephanum virum clarissimum.

Cum Gratia & Priuilegio S. Rom. Imperij Vicarij ad Annos XII.

FRANCOFVRTI,

In Officina Danielis ac Dauidis Aubriorum, & Clementis Schleichij.

Anno MDCXX.

Henrici Stephani Elegeion in eos, qui Herodoti historiam fabulositatis accusant.

Quisquis is est, vel quisquis erit, quo iudice mendax
Dicar, vel nimium vel nihil ille sapit.
Nil sapit, hoc vulgo qui dicere credulus audet,
Atq; leui fama pondus inesse putat.
At si quis lectis hoc ausit dicere Musis;
Quum sapit has vltra, plus satis ille sapit.

Eiusdem, in Herodoti interpretationem se recognitam.

Qui verax propria, mendax interprete lingua
Ante fui, verum nunc in vtraq; loquor.

Eiusdem de hac editione sua distichon:

Herodoti Latium possederat hactenus vmbram.
Nunc Latium corpus possidet Herodoti.

Frid. Sylburgi elegion in suum Spicilegium.

Ὦ ῥηϑὲν ἀμήτῳ ὅτ' ἀοιδίζοντι ἀμέλγω,
Ἀστιχόων ἐν ἄρρεσι λείψανα συχνὰ ῥόδων.
Τὼς καὶ ἐν Ἡροδότου διορϑώσει πολυμόχϑῳ
Σπαδὼν ὁ Στέφανος σφαλμάτων ἄπλατα λίπεν.
Ὧν ὅσα τοῖς θ' ἑτέρων καὶ ἐμοῖς κατεδέρχϑη ὀπωπῇς,
Τηδ' ἐπανορϑωϑῇ σὺν δίκῃ μήτηρ
Ἀλλὰ καὶ ἤδη πέλει Στεφάνου χάρις ὅλη ὁ τοῦτο
Συνδίξας, Στεφάνου παίζων παῖδ' ἐξέμαξεν.

CLARISS.

Bayerische Staatsbibliothek München

CLARISS. VIRO HENRICO STEPHANO, TYPOGRAPHORUM lumini, S. D.

NON dubito, quin miraturus ſis, Vir clariſſime, quæ cauſæ nos impulerint, vt Latinam Herodoti verſionem, quam tu diligenti recognitione & doctis annotationibus officinę tuę vindicaſti, nos noſtræ vſurpare auſi ſimus. Forſan etiam alij non tantum mirabuntur hoc factum, ſed etiam pro libito tum apud te, tum apud alios calumniabuntur, & à maleuolentia, inuidia, turpiue lucri ſtudio profectum dicti tabunt. Sed nihil iſtorum ſiue criminum, ſiue ſuſpicionum, in factum noſtrum competit. Cuius ſi vezas ſcire cauſas velis, haud equidem diſſimulabo. Quadrimeſtre eſt & amplius, cum è Pannonia ſuperiore, Boiemia & aliis quibuſdam locis, partim librarij, partim docti viri per literas nos rogarunt, vt præter alios auctores Herodotum Latinum, cuius iamdudum nulla exemplaria nec è tua nec ex aliis officinis prodierint, nos è noſtra in publicum emitteremus. Ea petitio & honeſta videbatur, & iuſta: ſed ita tamen iuſta, vt ei ſine iniuſtitiæ ſpecie difficultet poſſet ſatisfieri. Videbamus enim, ſi talem ederemus, qualis ante tuum prodiit, facturos nos reip. literariæ iniuriam, quæ doctis tuis laboribus per nos fruſtraretur: ſin tuum exemplar ſequeremur, reduntaturum ad te aliquid iniuriæ, qui laborum tuorum fructu à nobis priuari videtere. In iſta hæſitatione accidit, vt prælum minimæ formæ libris deſtinatum charta deſtitueret, & vna cum charta etiam auctor mutandus eſſet. Itaque hinc neceſſitate, illinc bonorum virorum precibus vrgentibus, cum non haberemus alium ſcriptorem, quem ceſſanti prelo mandaremus, Herodotum tuum arripuimus. Qua in re non parum nos confirmabat quod plerosque omnes æquos factiarbitros fore ſperabamus, quippe quo publica magis quam priuata vtilitas quæſita eſſet: nec te magnopere indignaturum credebamus, qui aliis occupatus editionem iterare vel non poſſes, vel non velles. Tum minorem iniuriam fore putabamus, ſi grandi forma tibi relicta, nos minorem nobis ſumeremus: ita vt tua officina ſplendidioribus bibliothecis, noſtra vero tenuioris fortunæ hominibus, & iis, qui ſe in itinere hoc ſcriptore oblectare cupiunt, exemplaria ſufficeret. Adhæc ſciebam, te eo eſſe tum candore, tum erga remp. ſtudio, vt ſi tua editione præterita, ſecuti eſſemus veteres, nobis ob iſtud quam ob hoc factum grauius fuiſſes ſuccenſurus; vt qui leuis offenſionis metu pro bonis mercibus malas literatis obtruſiſſemus. Atque adeo ſi nos æquâ iſtam bonorum virorum petitionem aſpernati fuiſſemus, ad alios itum eſſet, quibus tu multo minus hoc iuris indulſiſſes. Porro quia hic tibi mos eſt, vt iteratas editiones acceſſione aliqua locupletes, cenſui & mihi diſcipulo tuo laudatiſſimam præceptoris diligentiam hic imitandam. Itaque collegi primum, quæ Adrianus Turnebus, Ioannes Hartungus, Hieronymus Mercurialis, Franciſcus Iunius, & Paulus Leopardus, doctiſſimi viri, vel in Græco textu vel in eiuſdem verſione emendauerant,

Deinde his addidi, quæ ipſe obiter ex Diodoro Siculo, Dionyſio Halicarnaſſeo, Pauſania, Suida, Stephano, Euſtathio; Plinio item, Mela, Solino, vel aliis in meo libro annotaueram. Quas annotationes vt lector à tuis diſcernere poſſet, à fronte aſteriſco, vel in fine initiali mei nominis litera S notare viſum eſt. Si quas vero à tuis adieci, iis inclusionis notas vtrinque appoſui. Eam opellam ſub tuo patrocinio in publicum emitto: & quidquid in ea boni eſt, tibi adſcribi cupio: ſicubi autem à ſcopo aberratum eſt, id mihi imputari volo. Pleraque tamen talia eſſe confido, vt exquiſitiſſimo iudicio tuo non ſint diſplicitura: cui ſi probentur, nullas aliorum cenſuras quantumuis ſeueras pertimeſco. Itaque intelligis, quas huius editionis cauſas habuerimus, & quo eam corollario adauxerimus. Tu id factum noſtrum non tam noſtra quam reipub. gratia in bonam partem interpretaberis; ac ſi forte noſtra diligentia tuam non exæquauerit, (quod mètuo: nam ipſe præeſſe operi non potui) id quoque ignoſces. Vnum adhuc abs te contendo, illud ipſum ſcilicet, quod tu in tua præfatione olim à Camerario petiiſti, vt commercium cum Muſis conſtanter habeas, & quam literatis partim tuorum, partim alienorum ſcriptorum expectationem feciſti, eam tandem aliquando expleas: vt reipſa comperiamus hanc diuturnam ceſſationem tuam peperiſſe nobis ἀφθονίτερον καλῶν καὶ ἀφιλίμων συγγραμμάτων ἔκδοσιν. Quod vt præſtare cumulatius poſſis, proſperam tibi valetudinem, tranquillum otium, & felices rerum ſucceſſus à Deo Opt. Max. precor. Vale, Francofurti è typographio VVecheliano, V. Id. Febr. M D LXXXIV.

Fridericus Sylburgius ſuo & VVechelii heredum nomine.

HEN.

HENRICVS STEPHANVS IOACHIMO CAMERARIO SVO S. D.

POST Herodotum Thucydides, inquit M. Tullius: (in cuius dicti explicatione aut ego fallor, aut alij multi falluntur) at ego tibi contra, mi Camerari, Herodotum post Thucydidem, tuum ἀμοιβαῖον munusculum Hesiodea mensura ἀντιπαμειβόμενον. Quem tu mihi Herodotum narras? inquies: illumne cum suo Zopyro aut sua cum Artaynte, miserandis pariter nefandisque modis ab interprete mutilatum, laceratum, fœdatum, prorsus denique deformatum? Imo vero absit, vt tam turpe, tamque horrendum spectaculum, Massagetis potius aut Cyclopibus dignum, in conspectum tuum venire permittam. Tunc igitur (dices) Latinum Herodotum ad me mittis incudi per te aut alium quempiam redditum? Certe si totum incudi redditum dixero, mentiar: si ex parte, & quidem magna ex parte redditum, non mentiar. Ita enim res (ne te diu suspensum teneam) se habet. Quum eodem tempore, quo Thucydidem Græcum Latinumque edidi, de edendo quoque Herodoto cogitassem, atque adeo non paruam pecuniæ vim in picturam sculpturamque quarundam ad eum pertinentium iconum insumpsissem, contigit, vt is, quem in recognoscenda Thucydidea interpretatione exantlaueram labor, me ab Herodotea, quam ex eadem officina prodire animaduertebam, plane deterreret. Sed tamen periculum aliquando tandem facere placuit,

an officina illa ſui vſquequaque ſimilis fuiſſet, an potius in cudenda Herodoti interpretatione meliorem, quam in altera, quicunque eſt eius author, operam nauaſſet. At ego non tam ouum ouo, quam duas illas fabricas ſibi ſimiles eſſe comperi. hoc tamen intereſſe animaduerti, quod quæ in Thucydidea peccata ſunt, bilem lectori; at quæ in Herodotea, riſum potius mouere poßint. Quis enim adeo ſit Democritus, vt illi ad multos concionum Thucydidis locos bile non intumeſcat iecur, quos ille, quiſquis eſt interpres, ita in Latinum ſermonem vertit, vt ſimul eloquentiam ſummã in meram infantiam verterit? Quis viciſſim adeo ſit Heraclitus, vt riſum vel cachinnum potius ad illos Herodotea interpretationis locos compeſcat, in quibus nouos montes, nouos populos, nouas gentes ex vno calami ductu ortas intuetur? Vetus fuit verbum, Semper Libya nouialiquid adfert: at hæc interpretatio Libya vice fuerit viris doctis, quibus eam cum textu Græco conferre minime graue videbitur. Illic enim ἰηὸν (Ionico more poſitum pro ἱερὸν) id eſt ſacrum, in montem nomine Hirum noua quadam metamorphoſi mutatum conſpiciet: illic ex μυχῷ (id eſt receſſu, vel ſinu) Inachum ſiue Machum vrbem: ex ὅλιος (id eſt Qui) populum nomine Hætines: illic ex ἥσσονας (id eſt inferiores) populum Heſſones: illic denique ex ἁλιεῖς (quod declarat Vniuerſi, vel Simul omnes) populoſiſſimam gentem Halees repẽte emergere videbit. Eant nunc qui magicarum vocum potentia vel circa leuiſſima opera fidem derogant, quam tanta à tantillis iſtis quinq; vocibus miracula, & quidẽ nullius Circes ope adiutis, edita cernantur. O quam opportune in Deucalionea tempora incidiſſet huiuſmodi interpres: quam ſtrenuus humani generis reparator, ſine lapidum iactatione, fuiſſet. His atq; ſimilibus iocis immenſum quem circa bella illius interpretationis caſtigationem exhauſi laborem, fallere interdum iuuit. Quibus fortaſſe non abſimilia ipſe quoq; ſi foret in terris, iocaretur Democritus. Verum vt vnde digreſſa eſt, eo mea reuertatur oratio, quum non tam ouum ouo, quam duas illas interpretationes ſibi ſimiles eſſe compe-

riſſem,

uiſſem, ego tamen nunquã ad ſubeundum caſtigationis onus magis imperatus fuiſſem (idq; cum ab alia, tum propter eos qui ſub prelo erant libros, quos tibi paulo poſt recenſebo) quẽ laborẽ vires etiam infirmæ detrectare ſuadebant, eum à me repentina neceſſitas extorſit. Quum enim in Homeri locum (cuius impreſſionem caſus quidam interruperat) ſufficiendus aliquis Græcus ſcriptor eſſet, commode in illo incommodo accidere videbatur, vt Herodotus Ionlonis Homeri vicarium ſe offerret. Sed quanuis & omen hoc animum ad ſpem erigeret, & neceſſitas ſtimulos admoueret, timide tamen vel trepide potius manum operi admouebam. donec eruditiſsimus vir Theodorus Beza & huius ſcriptoris auantiſsimus, operam mihi ſuam pollicendo, (quam & nauauit, qualem in præfixa ad lectorẽ epiſtola docui) ita me confirmauit, vt huius authoris editionẽ vno cœptã prelo, duobus proſequutus ſim.

Sed quorſum tam multa? inquies: cur tam anxie facti tui rationem expanis? Nimirum vt ſi conſilium meum tibi non vſquequaq; probem, temeritatis ſaltem crimen effugiam, atq; hoc à te impetrem, vt hunc meum laborem boni conſulere, non autem προφασισιξυλίζων *velis: quippe cui, quot menſes poſcebat, vix tot à me dari potuerint dies. Si enim horarum à me in hoc, qualescunq; eſt opus, inſumptarum numerus ſubducatur, nequaquam duodecim integros dies confecerint.*

De authore autem huius interpretationis (quiſquis is eſt) quid dicam? Indoctum certo is non fuit, ſed nec doctus fuit. infidelem certe interpretem eum non vocarim, ſed nec fidelem vocare auſim: negligens certe fuiſſe non videtur, ſed nec diligens fuiſſe comperitur: ſed ſi quid medium inter doctum virum & indoctum, inter fidelem & infidelem interpretem. ſi quid deniq; medium inter diligentem & negligentem eſſe poteſt, aut ſi quid ex his aliunde contrariis conflatum imaginari poſſumus, id in eo fuiſſe putandũ eſt. Miraris quod dico? at quod magis mireris addã. Hanc interpretationẽ, aut nõ vnius viri, aut vnius quidẽ, ſed duplici ingenio ꝑditi operis eſſe aio. Quod ſi quis, quomodo fieri poſ-

ſit, vt aliquis duplici ingenio ſit praditus, me roget, eum ego viciſſim interrogabo, qui fieri poſſit, vt vnum idemque ingenium in vna eademque ſua interpretationis pagina rem eandem hic aptis & Latinis, illic ineptis & barbaris verbis reddiderit: in eruendo ſenſu huius loci alioqui obſcuro Lynceï oculos habuiſſe, in eliciendo ſenſu illius loci claro & aperto Hypſea cœcior fuiſſe videatur. qui fiat vt alicubi ita verbis Gracis inſiſtat, vt ea in re ſuperſtitioſus ſit potius quam religioſus: alicubi contra, ea non libertate ſolum, ſed licentia etiam vtatur, vt quæ ſint interpretis, partes oblitus videri poſſit. qui denique fiat, vt illius loci interpretatio acutiſſimum hominis iudicium teſtetur, huius interpretatio vel ipſo communi ſenſu hominem caruiſſe arguat. Nam ſi bona non ita malis permixta eſſent, vt in vna eademque pagina, imo vero in vna interdum periodo vtraque inuenirentur, ſed aliquot paginas integras bene, aliquot deinde male interpretatus eſſet, ad harum interpretationem ebrium, ad illarum ſobrium acceſſiſſe, vel non eiuſdem interpretis totum eſſe opus ſuſpicarer: nunc quum vel vnius periodi interdum prius membrum alioqui difficile, feliciſſime ſit redditum, poſterius, quod erat facilius, infeliciſſime: aut vice verſa: quomodo in vna periodo ſobrium & ebrium eundem fuiſſe, aut vnam eandemque duos interpretes habuiſſe veriſimile cuiquam fiat? Sed nec illud facile cuiquam perſuadebitur, eundem quidem interpretem fuiſſe, ſed eum in vno periodi membro aliquem ſe doctiorem conſuluiſſe, in altero autem neminem in conſilium adhibuiſſe. Quid igitur ſupereſt, vt dicamus? equidem quid aliis hac de re dicendum ſuperſit neſcio: aliud certe mihi ſupereſt nihil, niſi vt id mirari quidem ac ſæpe miratum eſſe, ſed eius cauſam & antea ignoraſſe, & nunc quoque ignorare fatear. Cætera quæ de edito à me Latino Herodoto dicenda putaui, ex ea, quam præfixi ad lectorem, epiſtola (ſi legere graue non fuerit) intelliges.

VENIO ad eam, qua tuum illud munuſculum ornaſti, epiſtolam. In ea me tam amanter à te tanto viro compellari, ſa-

me

quam gaudeo: sed nimium magnificas illas compellationes non agnosco. Nullis tamen me nec laboribus nec sumptibus parcere, dum in promouenda re literaria vestigiis patris mei insisto, bi, quos dum haec scriberem, sub prelo habebam scriptores (quorum te nomina libenter auditurum scio) testari poterunt POETARVM veterum syntagma (grandibus pariter & elegantibus literis (Homeri, Hesiodi, Theognitis, Phocylidis, Orphei, Theocriti, Nicandri, Callimachi, Arati. SOPHOCLES cum omnibus, quae in eum extant, scholiis POLEMONIS & HIMERII declamationes. Et haec quidem Graeco sermone. Latino autem, MEDICORVM syntagma è Graeco sermone in Latinum versorum, Aretei, Rufi, Oribasii, Tralliani, Pauli AEgineta, Aetij, Actuarij, aliorumque fere omnium praeter Hippocratem & Galenum: additis & ex Latinorum Medicorum numero iis, quibus prima deferuntur. Inchoatum erat & SYNTAGMA concionum ex omnibus tam Graecis quam Latinis historiis excerptarum: sed Graeco sermone in Latinum translato. quibus & indicem, qui eas in certas classes distribuat, adiungere decreui. ANTHOLOGIAM autem Graecorum epigrammatum, quae ante paucos dies è prelo exiit, ad te vna cum ipso Herodoto mitto.

QVOD scribis, eam meae epistolae partem, qua te vt commercium cum Musis constanter habeas, cohortor, nescio, quid cogitationum animo tuo commouisse, quasi vel ipse suspicari vel ad suspicandum aliis ansam dare videar, aliud à te suspici atque agi, quam vt bonas literas colas: non de nihilo certe (vt verum fatear) haec animo tuo incessit cogitatio. Illa enim reuera mentem meam subierat suspicio, ex eo nimirum orta, quod iampridem nulla scripta produsse à te intelliexissem. Tunc enim ne rude (prout mereris) donari velles, magno literarum omnis generis dispendio, vereri vel potius pertimescere coepi. Sed quaedam tua ἀνεκδοτα, quae paulo post in manus meas peruenerunt, illo metu me liberauerunt.

Quod in extrema epistola, Adriani Turnebi mortem (me post Petrum Danesium, Iacobum Tusanum praeceptorem) non fictis lamentis prosequeris, facis tu quidem, quod non te solum, sed omnes literatos facere decet: quod vero & eius sapientiam, doctrinam, virtutem, humanitatem pleno ore praedicas, in eo animi tui candorem (rem hoc seculo rarissimam) & agnosco & magnopere laudo. Nimis enim verum hodie experimur illud Astrei poetae, Καὶ κτερομὸς κτερ. Sed quid hoc sibi vult, quod à te subiungitur? quum ais, quo maiorem iacturam hac nostra studia fecerint, eo plus curae laborisque in me meique similes recumbere? Imo vero quod de me non nisi ioco, de te serio dici potest, illius morte in te, & in tui similes, (quos paucos orbis habet) in te vnum, inquam, totam literariam rempublicam inclinatam recumbere. Caterum quum te laudum eius tam studiosum esse animaduertissem, non dubitaui quin gratia tibi lectio futura esset eorum, quibus tumulum eius ornaui epigrammatum: quare adscribenda censui, tua vicissim (si qua scripseris) expectans.

Vale.

Εἰς Ἀδριανὸν Τύρνηβον.

Τύρνηβε μὴ πρὶν καλὸν ἴπλιο ἐφορμήσῃς.
Νεκῶν δ' αὐτὸς ψυχὴ ἐφορᾷ συναίλης.
Καὶ γὰρ ἐπιχθονίης σοφίης διδυμηδὸν ἄκρης.
Ἦλθε καὶ ἐφορίης ἄκρης δυσμαμβόα.

In Adriani Turnebi tumulum.

In manes ingrata tuos hæc ora ferentur,
Quod taceant te, à te quæ didicere loqui.
Sed reus huius agi malo, cariſsime laudes
Ingenij culpa quam tenuare tuas.
Ergo alij laudent: ego tantum epigrammate teſtor,
Laudibus haud vllum par epigramma tuis.

In eundem.

Cur placuit cunctis Turnebus? cur tot amicis
Illi, vix hoſtes vnus & alter erant?
Cur placuit cunctis? tot linguis lingua diſerta
Totne illis potuit conciliare viros?
Cur placuit cunctis? an quod certare videbant
Iudicij dotes dotibus ingenij?
Cur placuit cunctis? cunctas placuitne quod artis
Excoluit Graias, excoluit Latias?
Cur placuit cunctis? an quod totusq; lepores
Spiraret totus quod lepidosq; ſales?
Cauſa equidem ſunt hæc: ſed & hæc eſt maxima cauſa,
Hic placuit cunctis quod ſibi non placuit.

HENR. STEPHANVS LECTORI S. D.

QVVM inceptam à patre meo Rob. Stephano Graecorum historicorum editionem persequens, & eum in illa persequenda ordinem tenens, non quem ratio temporum quibus quisque vixerat, sed quem offerentes se occasiones suadebant, Diodorum Siculum, mox Xenophontem, tandem & Thucydidem vtrumque Graecum pariter & Latinum edidissem, à me Herodotum vtroque itidem lingua loquentem expectari sciebam. Sed ex quo cum illa Thucydidea interpretatione luctatus fueram, quod naufragis vsuenire solet, vt tranquillas etiam aquas horreant, idem & mihi vsu veniebat : ac tantum abest vt iterum aduersus Laurentianam Scyllam & Charybdin dimicare vellem, vt vix nomen audire sustinerem. Sed illa potentissima domina Necessitas me quantumuis repugnantem in hanc arenam iterum descendere, & iugo quod excusseram, rursus collum subdere, quantumuis recalcitrantem coegit. Hunc igitur laborem quum illa mihi expresserit, occasionem quam in mea ad Ioachimum Camerarium epistola commemoraui, nacta, diligentia quae multis in locis desiderari potest, veniam mihi dari postulo.

Ea tamen lege veniam impetrare volo, vt quod hic defuerit, id in annotationibus, quae Graeca editioni adiungentur, cumulatissime expleam. Ad quam differendam tribus potissimum rationibus sum inductus. Prima est, quod illam interpretationem cum Graeco contextu conferendo, & quas interpres sequutus erat diuersas lectiones examinando, maius veterum codicum auxilium desiderarim. Quanuis enim multas ex illis lectionibus, in quibus à vulgatis editionibus Gra-

cis

cis interpretatio illa dissentit, ex nostris vetustis exemplaribus annotatas repererim, (quarum etiam nonnullas margini huius Latinæ editionis adscripsi, easque præsertim quibus latuna explentur) non tamen omnes tum quas ille recte sequutus esse videtur, tum quas præterea in locis alioqui obscuris sequendas iudico, aut reperi, aut reperturum me, nisi consultis multis aliis veteribus exemplaribus, speraui. Secunda qua me ad differendam Græcam editionem impulit, causa fuit, Theodori Bezæ pollicitatio. is enim in describendis pictori iconibus quæ huic volumini subiunctæ sunt operam suam nauasse & quarundam suarum in tres priores libros animaduersionum, ac potissimum in primum, copiam mihi fecisse non contentus, quum se præterea nonnullas in hunc scriptorem obseruationes editurum polliceretur, illas ego grande moræ pretium (omnium iudicio qui hominis doctrinam norunt) futuras existimaui. Tertia est, quod meum imperfectum emendationis laborem eo quo paulo ante dixi modo explere, atque adeo, vt aliena recognoui, ita & mea ipse mei (quum præsertim nimia nimiumque periculosæ festinationis mihi sim conscius) recognoscere statuerim. Nam & loci quidam, dum iam sub prelo essent, mihi clari redditi sunt, qui obscuri paulo ante fuerant. ex quibus ille est insignis lib. 2. μὴ μετακινῆς ὅρους τοὺς αἰωνίους ἃ ἔθεντο πατέρες σου *cuius, quum iam prelo commissus esset, hunc esse sensum animaduerti, Ne me prælapideis pyramidibus, ludibrio habeas.*

Sed quid ego me tam anxie excuso? Si Conrado Heresbachio tibi imponenti, & quum ne millesimam quidem errorum huius interpretationis partem emendasset, tota se accuratissime emendasse iactanti, æquum te præbuisti, cur mihi, bona fide tecum agenti, iniquum te præbebis? Sed quid de Conradi Heresbachij impostura loquor? Cum interprete & cum Conrado ipsos etiam qui antea excuderunt hunc librum typographos de imponendo tibi & de te ludificando coniurasse dicas. Nulla enim tam horrenda fingi errat orum typographicarum monstra possunt, quæ

superiores editiones Gallica, Italica, Germanica non fouerint: quæ vix dici potest, quanto & quam molesto cum labore à me profligata fuerint: & eorum quædam in calce huius libri, in perpetuam rei memoriam, spectanda tibi visum est proponere. At bonus ille vir Conradus Heresbachius quasi ab illis monstris sibi metueret, nullum eorum oppugnauit, imo vero ne attigit quidē. Qui tamen, quotcumque eorum partem profligasset, multo melius & de Herodoto & Herodoti lectore meritus esset, quam dum decem interpretationis Latinæ errores pro decem millibus errorum, magna cum ostentatione emendat, & eos quidem eiusmodi, qui in omnium oculos, qui Græcas literas vel à limine salutarint, incurrere queant: vel dum pro verbis Herodoti quæ non intelligit, alia quæ solus intelligit, & quæ nec Herodoti nec cuiusquā Græci scriptoris sunt, reponit: vt quū pro ἀφόρμιος nos ἀγίδρυτος legere iubet.

Verum bis omissis pauca de opera, quam in huius interpretationis emendatione posui, & de ratione, quam pro temporis angustiis inij, vt maiore cum fructu legi Latinus Herodotus posset, dicenda nunc arbitror. Literis quas vulgus Italicas vocat, ea scribenda censui, quæ in contextu Græco non habentur: & ex illis ea potissimum, quæ interpretem non ex aliquo veteri codice à vulgatis editionibus diuerso, (quod eum locis aliquot fecisse ostendi) sed ex ingenio, interpretationis iuuandæ gratia, addidisse existimaui. Ex vocabulis & loquendi generibus, quæ barbara videbantur, partem aliquam mutaui. Antiquissima vero mihi fuit (quū minus vrgebar) falsas interpretationes emendandi cura: quarum tamen multas me inemendatas reliquisse, vt mihi sum conscius, ita ingenue fateor. Hoc quoque non dissimilabo, multos esse locos, quorum sententia, si generatim consideretur, bene reddita sit: sin sigillatim, male. id est, in quibus interpretatio, quod ad nudam facti expositionem attinet, vera sit. quod ad circumstantias autem, non satis. Cæterum ne quem interpretationes aperte falsæ offenderent, statueram quidem initio vnamquanque earum expungere, & in eius locum veram reponere: (ac plurimis iam certe

locis

locis id feceram. vt ex collatione cum ceteris editionib. cognoscetur) sed quum animaduertissem, lexica Græca quæ hodie linguæ Græcæ studiosis terenda proponuntur, huiusmodi falsis, ineptis ridiculisq; interpretationibus, (vt similes habeāt labra lactucas) tanquam gemmis quibusdam ab eorum interpolatoribus insignita esse: ne ij quos illa ad has interpretationes remittunt, in mea editione eas quærentes, oleum atq; operam perderent, retinendas esse, nostris è regione adscriptis, iudicaui. Neq; vero de his illisue lexicis loquor, sed de omnib. quæ duodecim abhinc annis prodierūt: quorum nonnulla Thesauri etiam titulo ornata fuerunt: sed de quibus, quum introspiciuntur, vere dici posit, quod habet vetus prouerbium, thesaurus carbones. Sed nimirum quidam, qui patrem meum audierant sæpe dicentem, se Thesauri Græci editionem moliri, si non aliud, at ipsum certe titulum præripere illi volebant, perinde facientes ac si quis Irum, ob acceptam Cræsi vestem regem euasisse persuadere vellet. Sed de his tunc aptior fuerit dicendi locus quum verum & [illegible] Thesaurum dabo, cuius quo diuturniorem expectationem esse video, eo magis vt illi respondeat, efficere manibus pedibusque conabar.

Quod si quis obiiciat, me bonas horas in emēdanda huiusmodi interpretatione, tanquam in repurgando Augiæ bubili, male collocasse, potiusq; nouam cudendam fuisse, primum ego ei, aurum ex Ennij! stercoribus collectum fuisse respondebo: deinde eundem hoc considerare iubebo, ita esse vitiosam hanc interpretationem vt permixtas vitiis virtutes & quidem maximis maximas & plurimis plurimas habeat: magnumq; ad præcepta optimæ rationis interpretandi. magnum ad formandum iudicium eius, qui interpretem agere discit, adiumentum afferre queat. Sunt enim quædam (aut ego valde fallor) tam Latine, tam dilucide, tam numerose, tam denig; omnibus modis concinne venusteq; expressa, vt nihil Latinius, dilucidius, numerosius, nihil concinnius venustiusque fieri fingine posse videatur. Quid quod sæpissime in vno eodemque loco bona malis permixta esse

contingit? quid quod interdum in vno periodi membro doctum, fidelem & diligentem interpretem & omnia Laurentio Vallæ digna agnoſcimus, in altero doctrinam (imo vel vulgarem linguæ Græcæ cognitionem) fidem, diligentiam deſideramus? Hoc tibi mirum viſum iri ſcio: mihi certe & mirum viſum eſt iampridem, & in dies magis miror: nec quamcunque in partem animum verſem, vlla coniectura rationem huius inconſtantiæ aſſequi poſſum. Sed hanc interpretationem (quicunque ſit eius author, & vndecunque profecta ſit, quæ in ea cernitur inconſtantia) minime reiiciendam, ſed potius quæ habet inter vitia virtutes, & roſas inter aculeos carpendas eſſe cenſeo. Vale, & noſtris laboribus faue.

HERO-

HENRICI STEPHANI APOLOGIA PRO HERODOTO, SIVE HERODOTI HISTORIA fabulositatis accusata.

QUT Antiquitatem nonnulli nimium religiose atque adeo superstitiose colunt, ita non desunt, qui eandem merito hono, e meritaque obseruantia fraudare videantur. Horum autem vitiorum vtrunq; non peculiare seculo nostro, sed illi cum superioribus esse commune, multa nobis argumento esse possunt. Posterioris quidem certe fidem vobis vel ipso Graeci sermonis consuetudo facit, in qua δεχαῖος & δεχαϊκὸς de homine nimia simplicitate praedito in malam vero & de plane stolido bardoque dicuntur: & δεχαιοεπεια itidem. Atque hinc, id est ex hoc priscorum morum & institutorum (vtpote quibus nimium rudis simplicitas inesset) contemtu, manarunt & illa. κρόνος, κρόνικος, κρονίλλος, βικκιτίλλω. Hinc & illi versus:

Crispa iuuenca suis: ego nunc me denique natum
Gratulor hac aetas moribus apta meis.

At illi priori vitio eorum, qui superstitiose antiquitatem colunt, quid ansam praebuerit, allequi coniectura nequaquam facile erit. Non iam de ista altre repetita antiquitate, nec de iis loquor, qui mores sui seculi exosi, vota contraria votis Nasonis fecerunt: vt cum dicit Tibullus,

Tum mihi vita foret: vulgi nec tristia nossem
Arma, nec audissem corde micante tubam.

Quae verba erupuerunt huic Poetae, postquam aurei seculi felicitatem commemorauit. Atq; hunc dum eo respiceret, pertaesum vitae suae fuisse, mirum videri non debet: quum ipse Hesiodus multis ante aetatibus haec protulerit.

Μαλλ' ὑπὸ τ' ὄφελον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι
Ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ πρόσθεν ἔην, ἢ ἔπειτα γενοίμην.

Sed & ineptus Naso, qui in verbis, quos modo citaui antiquitatem ludibrio habet, illa laudari solitam, alibi fatetur, quum dicit,

Laudamus veteres, sed nostris vtimur annis,

Et qui (obsecro) prisci seculi laus dissimulari posset, cui[us] vt rudis simplicitas iis quę dixi verbis apud Græcos notata, ita vicissim probitas & fides consuetudine Latini sermonis celebrata fuit ille demũ antiquis est adolescens mortu[us], inquit Plautus Homo antiqua virtute ac fide, inquit Terẽtius Homines antiqui, qui ex sua natura cæteros fingerẽt, inquit Cicero. His autem loquendi generibus materiam non alios quam poetas præbuisse verisimile est. Sed hi quam angustis spatiis tempus illud circunscribant, vel ex his Iuuenalis versibus patet,

Antiquum & vetus est aliquem dixisse Postumo lectum
Concutere, atque suos genium contemnere fusci.
Omne aliud crimen mox ferrea posteritas, et
Viderunt pro nostra argentea secula æthos

Sed & ipsum Hesiodum longo interuallo argentei seculi mores ab aurei seculi moribus separantem audimus. Dubium vero nemini esse debet quin aureo seculo argenteum, vt æreo ferreum poetæ subiuxerint, id ipsum exprimere volentes quod Horatius his versibus cecinit.

Aetas parentum peior auis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitiosiorem.

Quam sententiam ex hoc Arati loco mutuatus videri potest;

Οἷον χρήσσοι πατέρες γείνανθ' ἑλίποντο
Χερσὶν ἡμῖν· ὑμεῖς δ' κακώτεροι ἔσσεσθε·

Huius autem rei (meo iudicio) non obscura ratio est. quum enim posteri vltra nequitiã suorum maiorum, cuius hæredes relinquũtur, sibi nouã in dies comparent, nequiores euadere necesse est. Verum (si serio loquendum est) nẽ primũ quidem seculum, vel potiꝰ ne primos quidem illos primi seculi homines nequitiæ caruisse, & ea vel maxima, sacræ literæ nos Caini exemplo docent. Quo minus Romuli multis seculis posterius factum in perpetranda itidem fratris sui cæde, mirum videri debuit. Atque (vt huic sermoni finem imponamus) priscorum hominum maiorem simplicitatem atq; adeo rusticitatem fuisse, quam probitatẽ, & aut nullo vitio aut sola auaritia minus quam nos laborasse, credibile est. At nostrum seculum si autem eo vocari ratione non potest ob quam nomen id primo

seculo

ſeculo impoſitum fuit, illa certe eadem ratio hanc appellationem ei vendicat, propter quam Naſo in his verſibus (nam eorum authorem illic eſſe potius quam Propertium iudico) eam ſuæ ætati tribuit,

Aurea iam uere nunc ſecula: plurimus auro
Venit honos, auro conciliatur amor.

Quibus adiicienda ſunt quæ apud Propertium ſequuntur.

Auro pulſa fides, auro uenalia iura
Aurum lex ſequitur, mox ſine lege pudor.

Adiiciendus ad hic verſus, qui diſtichon illud *Aurea ſunt* &c. præcedit,

Aurum omnes uicta tam pietate colunt.

Verum enimuero non de illis (vti dixi) alte repetitæ antiquitatis admiratoribus loquor, qui quæcunque poetæ de ea ſomniarunt, vera eſſe in animum induxerant. De quibus igitur; de iis qui ſuæ ætatis artifices, (præſertimque pictores & ſculptores) necnon poetas, præ illis quos ſuperiores ætates tulerant, floccifaciebant. Nam quis vel ex Cicerone non didicit quanto ſtudio olim antiqui operis tabulæ, ſigna, toreumata conquiri quanto pretio comparari ſolita fuerint?

Inſanit ueteres ſtatuas Damaſippus emendo.

Inquit Horatius: ad quam multos præterea eadem inſania & circa ſtatuas & circa res huiuſmodi laboraſſe putamus, perinde ac ſi cum Apelle & Zeuxide ars pingēdi, cum Scopa, Myrone, Praxitele, ars ſculpēdi, ſiue fingēdi ſepulta eſſet? Nec vero aliunde quam hinc ortum apud Latinos habuiſſe crediderim illa loquēdi genera. Nihil antiquius mihi fuit, Nihil antiqui habui, Antiquiſſimū mihi fuit, aliaq; huiuſmodi. Nam qui hæc ab ea quę ſenili ętati debetur reuerentia petita eſſe exiſtimāt, aut fallūtur, aut ego fallor. Quæ tamen origo voci Græcæ πρεσβύτης merito fortaſſe tribuatur: ſed vocabulū Antiquius, vt illi ſignificatione reſpondet, ita origine reſpondere, nequaquā dixerim. Et de artificib⁹ quidem hactenus. Quod autem de poetis dixi, vel ſolius Horatij querimonia nouis ſatis ſuperq; teſtatum reddet: in qua inter cætera hæc dicit,

Somel ora dies, vt ſua poemata reddit,
Scire uelim pretium chartis quotus arroget annus.
Scriptor ab hinc annos centum qui decidit, inter

Perfectos ceteresq; referre debet, an inter
Viles atque imos

Similis autem cum alibi, tum lib. secundo Anthologiæ Græcorum epigramm. extat querimonia. Veruntamen vt hodie cantilenæ siue cantica, quo recentiora, eo sunt grationa, ita iam Homeri seculo nouitatem illa non vetustatem commendasse ex his illius versibus discimus:

Τὴν γὰρ ἀοιδὴν μᾶλλον ἐπικλείουσ' ἄνθρωποι
Ἥτις ἀκουόντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέληται.

Cui subscribens Thebanus Poeta dixit, Αἰὲν παλαιὸν μᾶλλον εἶναι, ὦ ξεῖνε, δ' ὕμνον νομίζων. Vbi animaduertendum est negari à Pindaro quod Horatius ex vulgi sententia affirmat.

Sed quorsum hæc omnia? dicat aliquis. Nimirum vt propositis duobus hisce hominum generibus, quorum vnum nimis religiosos, alterũ nimis irreligiosos oculos & aures ad antiquitatem affert, iis qui veterum historiarum lectores futuri sunt, vt mediam quandam viam teneant, author sim: sic tamẽ vt veteres historicos (sicut & poetas) dũ legunt illos ab eorum posteris, tanquã magistros à discipulis, distinguẽdos esse meminerint. Nam ad historias quidem quod attinet, si vere illud dictum fuit, discipulum prioris esse posteriorem dicẽ. quin facta plurima quæ in posterioribus historiis celebrãtur, priores historias (id est facta quæ in illis commemorantur) tanquam exemplar sibi proposuerint, nemo (vt opinor) inficiari volet. Nam quis L. Tarquinium (vt vnum aliquod in historia Græca celebre factum eum celebri in Romana facto comparem) in decutiẽdis summis papauerum capitibus Thrasybulum imitari voluisse neget? Imo vero vt hũc ille imitatus est, ita historicos Latinos in describẽdo eius facto Græcos imitari voluisse dicas. Ego vero ex Græcis Herodotũ, ex Latinis T. Liuiũ, deligens vtriusque locum (nequid fingere videar) proferã. Herodot' igitur (si bene interpretor) hæc scribit, Præconẽ ad Thrasybulum Periander misit qui ex eo sciscitaretur quis maxime tutus ipsi rerum status & ad exercẽdum in vrbem suam imperium accommodatissimus futurus esset. Thrasibulus hunc à Periandro missum secum ex vrbe educens, segetem ingressus est, camq; perambulans, dum illum repetitis subinde super eius è Chorintho aduentu interrogationibus compellaret, vt quamq; spicam supra reliquas eminere cernebat, retundebat:

& post-

[illegible]ma [illegible]ederet, proficiebat, donec quotquot in tota [illegible] aluissimæq; erant, hoc modo labefacta- [illegible] vniuersum prædium obiisset, præconē nul- [illegible]ebat. Reuerso deinde præcone, quum Peri- [illegible]filium audire fusiopere cuperet, is nul- [illegible] respondet: & se mirari addit, qui illi in [illegible] tale virum eum mitteret, qui ita mē- [illegible]ret, quam suas ipsius res profligaret. Quæ dicēs, [illegible]ensem Thrasybulum viderat, narrare cœpit. [illegible] huius facti mentem percepisset, & Thrasy- [illegible] ciuibus consilium dare animad- [illegible]ueratinibus suis inferre cœpit. Hactenus [illegible] nunc audiamus de sexto Tarquinio ita lo- [illegible]postquam satis virium collectū ad omnes co- [illegible] è suis vnum scisciatum Romam ad pa- [illegible]m se facere veller, quandoquidē vt omnia [illegible]et, ei dij dedissent. Huic nuntio (quia [illegible]debatur) nihil voce responsum est: rex, [illegible], in hortum prædium transit sequente nun- [illegible]que taciturnus summa papauerum capita di- [illegible]isset. Interrogando expectandoq; respon- [illegible]ius, rure imperfecta, redit, Gabios: quæ dixe- [illegible] viderit, refert: seu ira, seu odio, seu superbia [illegible]nullum eum vocem emisisse. Sexto. vbi quid [illegible]quoue præciperet tacitis ambagibus, patuit, [illegible]is, primipando alios apud populum, alios sua [illegible]portunos, interemit. Hactenus & Liuius. [illegible]ta, quæ dixi, id est πυρὸς ἀλλὰς πρέξεις & πυ- [illegible] non agnoscit? Iam verò ô Huiuorum quos [illegible]quoque videre iuuat, cui non lectio veterum [illegible]bus aliqui in posteriores siue riui, siue ri- [illegible] gratissima esse debet? Nam vt Homeri po- [illegible]pellat Naso, (quum canit,

[illegible] æquo, ceu fonte perenni,
[illegible]ua rigantur aquis.)

[illegible]ti & Thucydidis scripta fontibus comparere, [illegible] non dubitem. Vna est, ex illorum lectione [illegible], & bellica virtute clarissimos viros pru- [illegible]dentiis rebus gerendis vel non gerendis,

consilium, tanq; ex oraculo certissimo petiisse, (felices quos facerent aliena pericula cautos) atq; adeo illorum fuerit non in similibus tantum rebus imitatos esse, sed interdū ad vsus alios qui dissimiles accommodasse, verisimile est. Alterū, quod ex horum vtroq; (ac præsertim ex Thucydide) omnes propemodum qui sequuti sunt historicos, cum alia tum varias scribēdæ historiæ regulas deriuasse, & horum scripta tāquam ideas illis scribentibus obuersatas fuisse, multa nobis argumento esse possint. Verum quū ista sint eiusmodi, quę multo facilius mēte comprehendi quam verbis explicari possint, quæ addi huc pertinentia possent, cogitanda relinquō. Hoc autem nequaquam silentio prætereundum censeo, veteres historicos (sicut & poetas) si nō ob aliud, ob eam certe reuerentiam qua fictitium numē suum suaq; adulterina sacra prosequuntur dignissimos esse quos reuereamur. Hanc autem illorum reuerentiam fateri cogentur quicunq; multa loquendi genera, quib. sacræ literæ nobis Dei prouidentiā, & (vt theologica voce vtar) omnipotentiam testantur, itidem ab illis vsurpata inuenient: quæ contra eorum posteri neglexerunt. Duob. exemplis contentus ero: quis non, quum hæc verba audit, Deus in cor meū immisit, Deus in manus meas illū tradidit, Dauidem, vel Esaiam, vel Ieremiam, aliumve quempiam è sacro sanctorū Prophetarum numero, potius quam Homerum vel Hesiodum aut alium poetam loquentem audire sibi videtur? At ego & hęc & alia loquendi genera Herodoto veteri historico cum veterib. illis poetis dico esse communia: vt omittam quæ præterea ore Christiano itidē dignissima sibi habet ille peculiaria, Quæ quoniam vt omnino impietatis, ita mendacij suspicione aliqua eum ex parte liberare posse videntur, non omittenda, sed alij loco seruanda iudico: atque hactenus in gratiam & laudatorum & virtuperatorum antiquitatis, ex multis pauca præfatus, ad ipsum disputationis caput venio.

Qvvm in legēdis historiis duo considerāda sint, quæ narrantur & à quo narrentur, prius de eo qui hæc memoriæ prodidit, nobis dicendū est. Herodoti fabulositatem ita omnibus omnium sermonibus fuisse iā olim iactatam, vt in prouerbiū propemodum abierit, quis est qui nesciat? Sed quod hodie in multis experimur, idem plurimis superiorum seculorū hominibus vsuenisse credibile est, vt aliena fide illum mēdacij argue-

quidem eius titulum vnquam
sed dictũ a quibus lectos esse
esse existimaret. Verum vt
cauillari potius quam refelli
quę temeritatem fuam credulita-
Herodoti sed suam ipso-
dia, tam ejem impudentiã fumi-
que potius quam argumẽtis
os missos faciẽs nos com-
semel, sed sępius, non eius partẽ
tantum, sed summa cum attentione
illis scire velim, vtrum Herodotus
mentiatur. Illum prudẽtem
debuit, mendacij ipsimet ex ei-
arguit. Si enim mentiri proposítum illi
commemorat quod perspectum ex-
de re nos admoneret, cur tot locis
hæc. Vt audiui. Vt narrant. Vt
Aut quid horum quidem se te-
stem auritũ duntaxat, fateri
. Sed & sæpe de re-
quam veræ sint illæ, sed
, & penes eos fidem esse vel-
hoc suum esse in vniuerso o-
vt sibi commemoranda quæ ab
nonno sibi credenda esse censeat.
. Ac ne his
suspicionem lectoris præue-
quidem, sed verisimile sibi non
scribit, .
. &c. Sic in
. At
exit, in quibus vide-
tribi necessaria videtur. at illi cõ-
cui fur dicti ratio constaret) visam,
hanc meam opinionem confir-

mat (nisi fallor) iste Clionis locus, in qua Babylonici soli fertilitatem exponens, scribit, In quam autem altitudinem milium & selamum arboreſcant, etsi probe norim, tamen id non referam: quum certo sciã, iis qui nunquam Babylonicam regionẽ adierunt, quę de fructibus dicta sunt, plane incredibilia videri. Meam, inquam opinionem cõfirmat (vt opinor) hic locus. vt enim de his tacere voluit quod fidem impetraturā non crederet quidni de illis quoq; docuisset, si fide maiora fore putasset: aut aliquo saltẽ verbo, vt aliis in locis suspecta sibi esse testatus esset; Quid quod comperta sibi aliorum mendacia dissimulare non potest, vt cum in Euterpe, tum alibi aperte ostẽdit; Atqui mendacia exagitare, nequaquam eius qui mendacijs gaudeat, esse videtur. Ac primum quidem hoc sit φιλαληθείας Herodoti argumentum. Secundum esse possit, quod non vt alij plerique historici, quæ vel à dicendo vero eum deterrent, vel ad mentiendum impellerent, habuerit. Cui enim illum assentari voluisse, aut quod assentationis præmium sibi proposuisse dicemus? Adde quod assentari & παῤῥησίαν amare, velut ex diametro inter se pugnent: quam tamen illum amasse, cum ex aliis locis, tum ex hoc in Polymnia deprehendimus. Hic ego quod sentio & verum mihi videtur, non dissimilabo: licet eiusmodi esse sciam quod mihi inuidiam apud multos conflare possit. Atenim quorundam encomia suæ historiæ inseruit. Id quidem fateor: sed & rara & nullam assentationis speciem præ se ferentia esse dico. nec quicquam assentatorium vel in Polycratis laude in Thalia, vel Bogis aut Cadmi in Polymnia, agnosco. Remoto autem assentationis studio, quid ei lucri fuisset (vt ille apud comicum loquitur) nos fallere? Esto tamẽ, aliquos historiæ eius locos criminis illius suspectos nobis esse: at quis eam saltem partem quę non res gestas, sed varios hominum variorum mores ac ritus describit, (quę potissimum calumniis obnoxia est) suspicione huiusmodi non liberet? Tertium argumentum (nisi quis coniecturam vocare malit (ex magna hominis circa suum numen suaque sacra obseruantia peti posse dixerim, quam & paulo ante attigi. Multæ enim sententiæ siue γνῶμαι tum quas aliis locis adhibuit, tum quas narrationibus vel præfixit, vel tanquam corollaria adiunxit, tanta illum pietate præditũ fuisse testantur, quanta in hominem Christianę religionis ignarum cadere

cadere poteſt: imo vero ea de diuina potentia prouidentiaque ſenſiſſe, quę Chriſtianũ ſentire & decear & oporteat. Huiuſmodi ſunt hæc in Thalia, Sen profecto prouidentia Dei, pro ſua ſapientia, quæcunque animalia meticuloſa & eſculenta ſunt, valde fœcunda reddidit, ne aſſiduo eſu abſumpta deficerent: at quæcunque improba & pernitioſa, parum fœcunda. Atq; hinc fit vt lepus &c, Conſideremus & hęc ex Polymnia, VIDEN' vt Deus animalia prægrandia fulmine feriat, eorum factum non toleranſ: at puſilla ne videlicet quidem? Viden' vt in ediſſima quæque ædificia & in celſiſſimas quaſque arbores tela hæc ingruant? Gaudet enim Deus quæcunque eminent, deprimere. Vnde etiam contingit vt ingens exercitus ab exiguo profligetur: Deo videlicet illis quorum inſolentiam exoſam habet, terrorem aut fulmen immittente: ita vt ſuperiores eorum ſucceſſus exitus exitiales habeant. Magnifice enim de ſe ſentire nemine commune ſecum eſſe ſinit Deus. Quid, obſecro, de diuina potentia diuinius iſtis dici potuit: Heſiodeam illi γνώμην laudibus omnes efferunt,

Ῥέα μὲν βελέεσι, βίᾳ δὲ βελέουσα χαλίπτει,
Ῥεῖα δ' ὀρίζηλον μινύθει, ἠδ' ἄδηλον ἀέξει,
Ῥεῖα δὲ τ' ἰθύνοντα πολὺν, ἠδ' ἀγανώσσονα κάρφει
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, ὃς ὑπέρτατα δώματα ναίει.

Quem imitatus Horatius dixit.

——— *valet ima ſummis Mutare, & inſignem attenuat Deus,*
Obſcura promens

Et merito quidem certe illam veteris poetæ ſententiam laudibus extollunt: ſed quanto tamen vlterius progreditur hic noſter hiſtoricus? Iam vero gnomen illam quę Deo vindicem oculum tribuit; quot nobis exemplis confirmat? vel potius, quot locis eam tanquam in ſpeculo intuendam proponit? Primum quæ de Pheretima narrat, & verba quibus narrationem ſuam claudit, audiamus: ac quoniam eſt valde memorabilis, eam a capite ipſo arceſſamus, diſperſa eius membra in vnum corpus colligentes. Erat hæc Pheretima Batti claudi Cyrenes regis vxor, hic Arceſilai filius erat; quem Cyrenes regnum teneutem, dum morbo laboraret, frater Aliarchus ſtrangulauerat: isq; vicissim ab illius vxore cui nomen Eryxo, ex inſidiis interfectus fuerat Batto hoc mortuo, Arceſilaus quē is è Phe-

retima sustulerat, regni hæres relinquitur: sed quũ orta inter hunc & populum seditione, factio populi superior euasisset, Arcesilaus Samũ, Pheretima eius mater Salaminẽ profugit, & ab EVelthone, imperium eius obtinẽte, exercitum à quo vna cum filio Cyrenẽ reducatur, petit. At EVelthon quiduis potiũ illi quam exercitũ dabat. Illa, quicquid dabatur accipiens pulchrum quidem & id esse dicebat, sed pulchrius futurum esse si ipsi quem petebat exercitum daret. Atque hoc responso donũ vnumquodq; prosequebatur, Tandem vero EVelthon ei fusum aureum & colũ cui circumpositum stamẽ erat, dono misit. Quum autem iisdem quibus prius verbis interet accipiendũ hoc munus vsæ esset, tunc EVelton se talia fœminis non exercitũ donare dixit. Arcesilaꝰ autem interea Samiagens exercitum coegit, à quo quum Cynicen reductus, & in antiquũ statum restitutus esset, magnam in suos sęuitiam exercuit: ob quam sibi metuens quum ad Alacerem Barcæorum regem socerum suum se contulisset, à Barcæis quibusdã, quibꝰ se nonnulli Cyrenæi exules adiunxerant, in foro interfectus fuit: eiusq; cædem mox Alazeris soceri cædes sequuta est. Ad Pheretima, tantisper, quidem dum Arcesilaus filius Barcæ ageret, ciꝰ gradum apud suos cum alijs in rebus, tum in præsidendo senatui tenebat: sed vbi filium Barcæ interemptum audiuit, fuga se in Ægyptum proripuit: atque ibi Aryandem (quem Cambises Ægypto præfecerat) supplex rogauit vt vicem suã vlciscereturꝰ hoc prætextu vtens, quod filiũ suum, quia Medorum patibus faucbat, interfectum diceret. Quum Barcẽ peruenissent quos exoratus Aryandes ex Ægypto miserat, eamq; vrbem vi capere frustra cõati, fraude cepissent, Pheretima ex Barcæis eos, qui perpetrandæ cædis principes fuerant, cruciabus per ambitum murorum suffixit: eorum autem vxoribus mammas amputauit, quibus eosdem muros tanquam notis quibusdam interpunxit. Cæteros Barcęos Persis diripiendos reliquit, præter eos qui Battiadæ & affines cædis nõ erant: his autem vrbis gubernacula tradidit. Hactenus de Pheretimæ facto. nunc animaduertere operæ pretium fuerit, quod huic narrationi (interiectis tamen nonnullis) corollarium librum claudẽs, attexat. At Pheretima (inquit) ne ipsa quidẽ mitem vitæ exitũ habuit, quum primũ enim à Libya, Barcæos vlta in Ægyptum redijt, miserabilem mortem obijt. viua enim vermibus

…profitur. Nempe homines
…libra pendos constant.
…logorum eruditum ve-
…ri, si ei mihi esset fi-
…is, quæ amplius illatæ sibi in-
…quod etiam contigit vltio.
…s a Panionio quodã Chio em-
…chore quæstu faciebat quos-
…ar formosos pueros, captabat,
…abductos, magna pecunia ven-
…ctum in pretio sunt, quod ijs maio-
…bus omnibus habendam putant.
…captauerat Panionius, erat
…Byzantij cum alijs donis Sar-
…Temporis autem progressu pri-
…quid illum obtineret. Quum au-
…expeditionem aduersus Athenas
…Hermotimus negotij ejus-
…legionem descendisset, quæ à
…hic Panionum offendit. Quę
…laſſet, & primum quidem ei
…spera consequut esset, deinde
…stiam relaturum promisisset,
…set, ei vt id faceret persuasit.
…habuit, quippe qui cum libe-
…his eum affatus est verbis, O
…bus à scelestissimo facinore quæ-
…meorum maiorum quispiam,
…rum cõmeruimus, propter quod
…Nepe deos tuas illas artes igno-
…nuftam ausum, iusto ipsi con-
…pulerunt, vt tantas, quantis
…Quæ dum Panionio exprobran-
…tuo filijs, eorum imputare
…quum illis fecisset, ad diem ei vi-
…fecerũt. Ita Hermotimo aduersus
…vices adiutrices fuerũt. Quid quęso
…Christiano sonari nõ mereatur: si tantũ

pluralem deorum numerum in singularem vertamus? Sed & in Euterpe quam pulchre ab eo dicitur magnorum scelerum magnas immitti à diis vltiones? Ϛ δαιμονίῳ παραπεπλεκέζοθαι ὄκως παναλιθρίη ἀπολέσθαι καπεφανὲς Ϛτο τοῖσι ἐξηρώτοισι ποιέσσι) ὡς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλας εἰσὶ κὴ αἱτιμορίας παρὰ τῶν θεῶν. Illis autem verbis quibus suum de Hermotimi vitione sermonem finit, consona sunt (si ipsum etiam loquendi genus spectem) hęc ō in Thalia habentur, χρόνῳ δὲ ἐ πολλῷ ὕστερον κὴ Ὀρσίπεα Πολυκράτεϊ πίστις μετῆλθον. dixerat enim illi Παντάπασι μὲν νῦν ἔστι ἄδηλα ἦτε πίστις κὴ ὁ Ἑρμότιμος. Sed & πίστις δίκην πού dicendum dicit, vt in Eratone, ἐ μὲν ὦδε Λάσονχίδης κατηγόρεν ὁ Σπάρτη, ἀλλὰ πίστιν τινὰ δὴ πού Κυμαίῳ τῷ ἐξίτιον. & in eodem libro de Cleomene, cuius insaniam vindictæ diuinæ imputat, ἐμοὶ δὲ δοκέει πίστιν τοιῦτον ὁ Κλεομένης Δημαρήτῳ ἐκτίσασθαι. In Calliope autem δίκην Ϛ φόνε Ϛ λευκίδα ἐκ Μαρδονίε dicit. Huc etiam pertinet vocabulum μέλλω, vt quum scribit in Polymnia τοῖσι δὲ ὧν Λακεδαιμονίοισι μέλλω κατίσκηψε Ταλθυβίε Ϛ Ἀχαιμένεος κήρυκος. & paulo post, ὅτι μὲν γὰρ κατίσκηψε ἐς ἀγέλλεως ἡ Ταλθυβίε μέλλω, &c. in quo etiam loco obseruatione dignissimum est, quod tradit de scelere, quod in filiis authorum eius Deus vindicauerit. Frequens est illi vsus & vocis χρέω. siue ἔδει (pro ἔδει, quod & ipsum apud eũ extat) de eo quod vt à Deo decretum fuerit, ita fieri oportuerit & necesse fuerit: vt non procul à Cliûs initio, χρέω γὰρ Κασσάνδρην γενέσθαι κακῶς. Et circa finem Calliopes, κακῶς γὰρ ἔδει πατρονικίην γενέσθαι. Et in Terpsichore. ἐ γὰρ ἔδει τότε τῷ πόλῳ Ναξίοις ἀπὸ λίεσθαι. In eadem ἔδει δὲ ἐκ Ϛ Ἡιόνος γένε Κερδόν κακὸν ἐκγενέσθαι. Item in Eratone, δεῖν γὰρ Μιλησίοισι λαθεῖν μή. Nec vero mihi dubiũ est, quin Livius imitari Herodotũ illud loquendi genus volẽs, (vt antea dixi à veterib. historicis posteros multa mutuatos esse,) non procul à primi libri initio ita loquutus sit. Sed debebatur, vt opinor, fatis tantę origo vrbis, maximis: secundũ deorũ opes imperij principium. Quod sibi huius χρέω vel ἔδει explicationem ꝓmus, eam nobis eiusdem Herodoti Calliope suppeditabit. Hospes, inquit, ꝓ à Deo cõtingere oportet, homo nulla ratione auertere à se potest. quoniam ne verisimilia quidem dicentib⁹ quisquam auscultare vult. Sed narrationẽ, à qua dictũ illud pendet, audiamus. Dum autẽ, inquit, hac in re occupati sunt barbari, Attaginus

…nas, ἐσθλὸν μεγαλοφυέντος ἀνδρὸς ἐπαινεῖν ἔργα καὶ μοῖραν ἀρετῆς
…ἐν φρεσὶ βάλλεται ἔρις ἀμείνων ἐπὶ κακοῖσιν, ἐπεὶ ζηλήμων ἐπὶ κακῷ
…ἔρις ἣ καὶ ἄνδρα καὶ ἄνδρα κακὸν ἐπὶ ἔργον ὀρίνει. Quibus ver-
…ἐπαινεῖν ἔργα καὶ μοῖραν ἀρετῆς ἐν φρεσὶ βάλλεται ἔρις ἀμείνων ἐπὶ κακοῖσιν, ἐπεὶ ζηλήμων ἐπὶ κακῷ
…ἔρις ἣ καὶ ἄνδρα καὶ ἄνδρα κακὸν ἐπὶ ἔργον ὀρίνει. Quibus ver-
…ἐπαινεῖν ἔργα καὶ μοῖραν ἀρετῆς ἐν φρεσὶ βάλλεται ἔρις ἀμείνων ἐπὶ κακοῖσιν, ἐπεὶ ζηλήμων ἐπὶ κακῷ
…ἔρις ἣ καὶ ἄνδρα καὶ ἄνδρα κακὸν ἐπὶ ἔργον ὀρίνει. Quibus ver-

…nas, ἐσθλὸν μεγαλοφυέντος ἀνδρὸς ἐπαινεῖν ἔργα καὶ μοῖραν ἀρετῆς
…ἐν φρεσὶ βάλλεται ἔρις ἀμείνων ἐπὶ κακοῖσιν, ἐπεὶ ζηλήμων ἐπὶ κακῷ
…ἔρις ἣ καὶ ἄνδρα καὶ ἄνδρα κακὸν ἐπὶ ἔργον ὀρίνει. Quibus ver-
…ἐπαινεῖν ἔργα καὶ μοῖραν ἀρετῆς ἐν φρεσὶ βάλλεται ἔρις ἀμείνων ἐπὶ κακοῖσιν, ἐπεὶ ζηλήμων ἐπὶ κακῷ
…ἔρις ἣ καὶ ἄνδρα καὶ ἄνδρα κακὸν ἐπὶ ἔργον ὀρίνει. Quibus ver-
…ἐπαινεῖν ἔργα καὶ μοῖραν ἀρετῆς ἐν φρεσὶ βάλλεται ἔρις ἀμείνων ἐπὶ κακοῖσιν, ἐπεὶ ζηλήμων ἐπὶ κακῷ
…ἔρις ἣ καὶ ἄνδρα καὶ ἄνδρα κακὸν ἐπὶ ἔργον ὀρίνει. Quibus ver-

…magnificentissi-
…eorum qui
…Persen
…esset interroga-
…accepit, Etiamnam, inquit, te
…dixit tibi sententiam
…ipse eorum quæ im-
…Vide Persas qui
…castra habentem
…non multo post perpau-
…verbis multas lacrymas ille
…Thomas dixisset. Nonne
…qui secundum ab eo
…Hoseb, quod à Deo cõtinuo
…deponere potest: siquidem ne
…quisquam adhibere vult.
…sciamus, sequimur ne-
…ex alijs quæ ante attuli) quæ
…satis arbitror, quamvis e-
…sua sed in Persæ cuiusdẽ per-
…affingere dixerim) illi ta-
…possunt: quod sic ea cõmemoret
…Reliquum est vt scrupulũ, quẽ
…vocabulum πύχη. eximam.
…huic quem prædicas pietati
…appellatio, quæ quũ apud vetustissi-
…Homerum autem nũquam reperia
…quis imputat? Qui fortunã con-
…tollit? Hoc ego lane fateor: sed
…fortunæ significationẽ habere ne-
…videre: δαίμων cum πύχη? vt in Mel-
…ἀνὴρ δ' ἄρα τῷ γε παρίσταται ὡς τύχη πὰ
…Et in Terpsichore, τὸν λακεδαίμονα τῶν
…ἐόντα ἀγαθόν. Hic enim δαίμων τύχη nihil
…πολέμῳ, & ꝙ vernaculo sermone dic.
…Quod illa etiam verba Calliopes
…ὦπαι θύλαι πυθίαι, ἅπτε τὸ κῦ σὺν τύχῃ,
…Gallicæ voces aliud loquendi genus
…uocant, quod quum ineptum alioqui
…iudicetur

iudicetur, magnam tamen cum isto Herodoteo habet affinitatem, atq; adeo tantam vt eius videri possit ἀπόγονος. Ita enim loquitur sæpe apud nos vulgus, *O est fortunæ*: *Fortunæ vernula*. Quam multas autem alias habeat hic scriptor dicendi formulas sibi magna ex parte inter Græcos scriptores peculiares, at quæ sermoni nostro cum eo sint communes, alius erit aliquando dicendi locus. Ad θείῳ τύχῳ reuertor, & hoc addo, interdum etiam θεῖον πρῆγμα vocare Herodotum τὸ θεῖον τύχης συμβάν. vt quum in Eratone dicit ὁρέων δέ μιν ηθροισμένον ὁ Ἀράσσων, ἔμαθε ὡς θεῖον εἴη πρῆγμα. Et in Polymnia δῆλον ὧν μοι ἔμ θεῖον ἐγίνετο τὸ πρῆγμα ἐκ τῆς μελίσσης. Dixerat autem paulo ante, ἔδοξε μοι ἐκ τούτου θεοῖσι φίλα τὰ γινόμενα. Sed & in Calliope legimus, δῆλα δὴ πολλοῖσι πάμπολλα ἐστὶ τὰ θεῖα τῶν πρηγμάτων. In quo etiam loco nobis obseruandum est, quod alibi dicit, nimirum diuinitus signa malorum aut rerum hominibus solere dari, vt in Eratone. φιλέει δίκας ἀποσημαίνειν ἐπὶ μὲν μείζονα κακὰ ἢ πόλι ἢ ἔθνεϊ ἐσιόν. Rursus in eodem libro, καὶ ἔδοξε κυσὶ ἀγρώσσουσι τῶν μελόντων ἐσιόν καὶ ἔφησεν ὁ θεός. Verum enimuero quas hactenus recensui Herodoti pias sententias, dum mecum reputo (vt tandem huic sermoni finem imponam) hic animum meum percellit metus, ne cum profana illa muliere regina Saba profanus Herodotus, & cum Herodoto cæteri profani scriptores quibuscunq; adeo sacra dicta erupturi, nos in illo extremo iudicij die reos pagant. qui quū Christo vnico verę religionis duci, nomen dederimus, & cognomē ab eo acceperimus, profanius plerunq; & sentimus & loquimur & scribimus. Sed quoniam non hoc in præsentia q̄ritur, quam pius, sed quam verax fuerit. Herodotus quo initio huius sermonis dixi, iterum dico, tertium φιλαληθείας ἕ Herodoti argumentum ex hac eius pietate (meo iudicio) posse duci. Quis enim rationi consentaneum esse dicat vt qui tam pius idemtam improbus etiam fuerit, vt sciens prudensq?, nulla spe aut lucri aut alius cōmodi proposita, lectoribus imponere planeq; eos ludificari voluerit? Nisi forte eum aliquis, quantum esset inter historici & poetæ officium discriminis, & veritatis lucem esse historiam, nesciuisse arbitratur vndein cōmperta pro compertis, ficta p factis, falsa pro viris cōmemorate, adeo religione nō habuerit, vt suum etiam nomen (ne posteritas illorum mendaciorū authorem igno-

ignorare) operi suo præfixerit. Imo vero vel hinc id est ἐπίσκο operi nomine, quantum φιλαληθείας eius argumentum petri posse crediderim: quod tamen nō tanquam necessariū, sed potius tanquam ex abundanti cæteris additum existimari volo. Cęterum cogitāti aliquando mihi quid fidem Herodoti & cęterorum priscę ętatis scriptorū tantopere suspectā multis redderet, ratio illa occurrit, quod vt bonam eorum partem qui res à se longinquis in regionibus visas aut auditas narrant, mentiri suspicamur quasi locorū longinquitas ad hoc audaciores reddat: ita etiā nō paucis dubia fit illorum historicorū fides, quasi temporū longinquitate (quę retum memoriā prope obliterarit) freti, fabulas pro historiis obtrudere nobis non dubitent? Atqui eos quorum animis insidet hæc suspicio, quantum inter hæc duo sit discrimen, animaduertere decebat. locorum enim longinquitas eadem semper manet; at temporum non item, atque adeo multæ res gestæ quam longe à nostris temporibus absunt, tam prope ab eorum temporibus qui eas memoriæ prodiderunt, abfuere. Et hactenus quidem iis qui Herodotum consulto mentiri persuasum habent, respōsum sit.

At qui Herodoto propositum quidem non fuisse mentiri, sed mentitum tamen esse arbitrantur, dum incomperta pro compertis (vt modo dixi) commemorat, & suam interdum fidem de iis quæ audierit, non secus ac de iis quæ viderit, obstringit, respondeant velim ad hoc, Herodotum illa comperta non habuisse, id vero vnde ipsi compertum habeant: Si enim se hinc coniecturam facere dixerint quod aliis quibusdam repugnantia tradat, ecquatandem ipsi certiore antiquitatis cognitione fieti. Herodotum mendacem, cæteros veraces esse pronuntiare audebunt? & quam tandem ad nostram eas quæ de rebus priscis extāt scriptiones dirigendas cēsebunt? Quod si forte Herodotum fabulositatis reum agi posse existiment hoc vno nomine quod eorum fidem superent quæ narrat: at non protinus quæ fidem apud illos excedunt, apud omnes fidem excessura putanda sunt? Demus tamen ea esse eiusmodi quæ fidem apud nullum mortalium impetrent, an quia eam non impetrant, eam non mereri dicemus? Quæ nova est ista dialectica, per quam nobis ita colligere liceat, vt quod verisimile non est, ne verum quidem esse possit? Quæ porro est ista in historicos tyrannis, vt si res ab illis

scriptas credere nolim⁹, eos nostræ incredulitatis (liceat hoc vti verbo) præstare culpam velimus? Quæ tamẽ ego dum scribo, nõ sum nescius Iosephum in hac altera opinione fuisse, nimirum vt diceret Herodotũ in mendacio quidẽ sibi non placuisse sed suam illi, credulitatem, mentiendi occasionem dedisse. Sed ego quam modo ab alijs exegi normam, ad quam priscæ historiæ dirigantur, ab eo quoq; exigere non dubitabim.

Ne Tamen dum alios nimis incredulos esse queror, nimium ipse credulus habear, quibus nitẽs aut argumentis aut exemplis non temere derogandam esse antiquis historiis fidẽ contendam, exponere decreui. Quæcunq; leguntur apud historicos miracula, ea vel ipsius naturæ rerum, vel humanarum actionem esse, nemo (vt opinor) negauerit. Nã si quid hæc vel illa regio aut prorsus inauditũ, aut inauditæ certe magnitudinis vel cõtra paruitatis producit, id naturæ: si quid ab hominibus mirabile proficiscitur, id humanæ actionis miraculũ voco. Primum igitur (vt terræ fruges omittam) quot animalium genere summa admiratione digna describunt historici, quæ aut nõ habem⁹ omnino aut certe forma & magnitudine plurimum ab illis differentia. Ne longe abeamus, ad homines, omnium animalium præstantissimum nobilissimumq; genus veniendum est. Quales nobis passim gigãtes, quales vicissim Pygmęi describuntur? Quid? an ꝙ neutros viderimus, neutros esse aut fuisse dicemus: Atqui ad gigãtes quidẽ quod attinet, qui fabulosos esse illos dixerit, (vt omittam multa eorũ extare passim ossa) non profanos tantum, sed & sacros libros fabulositatis insimulauerit. Pygmęos autẽ si esse aut fuisse negabimus, non solum magnæ externorum scriptorum turbæ, sed & nostris ipsorum oculis fidem derogabimus: quid enim aliud sunt qui passim spectantur nani quam Pygmæi aut certe ex Pygmæis oriundi, Cur autem si naturam (id est naturæ opificem) omnipotentẽ esse credimus, homines à nobis & forma & magnitudine varie differẽtes creare olim potuisse & hodie quoq; posse non credemus? Iam vero & hoc circa hominẽ (antequa ab eo digrediatur oratio) diuersum naturæ pons consideremus. Ea nãc fœtum vero mulieris per nouem duntaxat menses includit: an igitur Herodoto, ex cuius historia quadam, fœtus vtero mulebri plerunq; decem mensũ spatio includi solitos colligimus, fidem derogabimus? Atqui vt taceam

ceam, ne verisimile quidem esse, longam eum historiam ad inserendum illi tale mendacium contexuisse, quicunque vel Herodoto vel alij cuilibet hoc narranti fidem derogat, & fieri posse negat, nonne is eadem opera fidem diuinæ potentiæ derogare putandus est? Verum vt ad diuinam vsque potentiam non progrediamur, qui hic mendacij Herodotum accusant, quam multos in crimen trahant, ostendemus: si prius illã historiam paucis perstrinxerimus. hæc igitur sunt eius verba, de tertia vxore Aristonis regis Lacedæmoniorũ loquentis. Nondum autem elapso decem mensiũ spacio mulier ista hunc Demaratum Aristoni parit. At ille in solio suo cum ephoris sedẽs, nuntium de nato sibi filio simulatq; accepit, tẽporis quo vxorem duxerat, memor, subducto in digitos mensium numero, hunc filium suũ non esse, iureiurando affirmauit. Quod quum audiss. &c. Aliquãto post narrat illum huius mulieris ad filium suũ sermonem, Quod autem præcipue obiiciunt tibi inimici ipsum Aristonem, quum ei natũ esse nuntiatum est, multis audientibus esse te suũ negauisse, quippe quod exacti nondum decem menses forent, nimirum vt talium rerũ imperito hæc verba excidérunt. Mulieres siquidem nono etiam atque adeo septimo mense pariunt: nec omnes decem mensium spacium implent. Egõ vero te, fili, septimo mense peperi. Hactenus Herodotus: ex cuius narratione elici, quod dixi, apertius est, quam vt vllam dubitationem relinquat. Superest igitur, vt illos proferam, quos iũ crimen trahi necesse sit ab iis, qui Herodotum mendacij hic insimulabunt. A Plauto sumam initiũ, in cuius Sticho leguntur hi lepidissimi versus:

Famem fuisse suspicor matrem mihi:
Nam post quam natus sum, satur nunquam fui.
Sed quam ego matri mea refero inuisissume,
Ea mihi nunquam retulit mater gratiam.
Nam me illam aluo menses gestauit decem,
At egõ illam in aluo gesto plus annos decem.
Atq; illa puerum me gestauit parulum,
Quo minus laboris illam cepisse existimo:
At ego non pauxillulam in vtero gesto famem,
Verum hercle multo maximam & grauissimam.
Vteri dolores mihi oborsuntur quotidie.
Sed matrem parere nequeo, nescio quomodo.

Audiui ſæpe hoc volgo à multis dicier,
Solere elephantum grauidam perpetuos decem
Eſſe annos: eius ex femine hanc certo eſſe famem.
Nam tam complures annos vtero haeret meo.

Idem Poeta in Ciſtellaria:

c[illegible]um illa quam compreſſerat,
Decumo poſt menſe exacto hic peperit filiam.

Extant & Cæcilij ſuper hac re verſus, in Plotio:

Inſolitne mulier decimo menſe parere?
Pol nono, etiam ſeptimo atq; octauo.

Quæ ſcripſiſſe fertur, hæc Menandri verba in eiuſdem nominis fabula ſequutus: γυνὴ κυεῖ δεκάμηνον. Audiamus & Pomponium in Hirnea:

Pappe decimum menſis eſt, quum falſum eſt: ita ſit, ita ſemper ſolet:
Decimo menſe demum turgens germinatur, parturit.

Ac ne ex vno Poetarum genere teſtimonia proferamus, quis non illius Virgiliani verſus recordatur?

Matri longa decem tulerunt faſtidia menſes.

quis non illorum Propertij:

Non non humani ſunt partus talia dona:
Iſta decem menſes non peperere bona.

Sed quoniam dubię ſunt fidei itidē Poetę, (qui tamen in iis, quæ ad rerum naturam pertinent, veraces eſſe ſtuduerunt) ne videar τὸ ζητούμενον ὡς ἀναπόδεικτον ad Hippocratem, Ariſtotelē, Plutarchum, Cicerōem remittam, qui non ſolū decimo menſe, ſed vndecimo etiam partus edi ſcripſerunt. Sed horū partuum exempla etiam ex Plinio, viro in huiuſmodi rerū indagatione diligentiſſimo, proferre libet. Veſtilia C. Herdicij (inquit) ac poſtea Pomponij atq; Orfiti, clariſſimorū ciuium coniunx, ex his quatuor partus enixa, Sēpronium ſeptimo menſe genuit, Suillium Ruffū vndecimo, Corbulonē ſeptimo, vtrunq; Cōſulē: poſtea Ceſoniā Caij principis coniugem, octauo hactenus Plinius. His autem exemplis quin & alia ex hoc noſtro ſeculo petita poſſint addi non dubito. Ad me certe quòd attinet, honeſtiſſimā matronā Pariſiis audiui, in frequenti cœtu puerū quem oſtendebat, vndecim menſes à ſe in vtero geſtatū affirmantē: ex certiſſimis enim ſignis (quę mulieribus ſæpius enixis cognita ſunt) conceptus tempus cōpertum ſe habuiſſe. Quæ

quum

quum ita sint, crudelem quorundã iurisconsultorũ incredulitatẽ (hoc vti verbo cogor) mirari subit, qui pueros post certum & à se ꝓscriptum diẽ ex vtero materno ꝓdeuntes legitima hęreditate fraudauerint. Scribit enim Vlpian⁹, post decẽ menses mortis natus non admittetur ad legitimam hęreditatẽ. De eo autem, qui centesimo octogesimo secundo die natus est Hippocrates scripsit, & diuus Pius pontificib⁹ rescripsit, iusto tẽpore videri natũ, nec videri in seruitutem cõceptũ, quum mater ipsius ante centesimum octogesimũ secundum diem esset manumissa. Hęc Vlpianus. Iam vero & Iustinianus mulierem quandam, quę vndecimo post mariti mortẽ mense peperterat, ꝛupri damnat, ꝙ fœtum tanto tempore vtero includi, incredibile esse credat: & quam ipse forsã eius liberis sua incredulitate iniuriã facit, partui matris imputat. ἀκόπως, inquit, οἱ παῖδες τῇ χαυνότητι τῆς μητρὸς πολλοὶ τοῦ χρόνου ἐπιμείναντος τῷ γαστρὶ ἐκπεσεῖν τῆς μητρὸς ἄξιον λαβεῖν δοκοῦσιν. Imo vero non tam esse iustum eos ἀδικεῖσθαι, vel potius, ἀδικίζεσθαι τῇ σῇ ἀπιστίᾳ propter quam indicta causa illorum matrem damnas. Longe certe tuo iudicio dissimile L. Papyrij Prętoris iudicium fuit, qui sec undo hęrede lege agente, bonorum possessionem cõtra eum dedit, quum mater partum se xiii. mensibus diceret tulisse: quoniam nullum certum temp⁹ pariẽdi statutũ videretur. Enimuero postulare videtur hic locus, vt mirã quam temp⁹ attulit, circa rem hãc mutationem conſiderem⁹. Hunc enim Lacedęmoniorum regem Aristonem videmus, ob non elapsos decem menses, partum vxoris nolle agnoscere: quum hodie cõtra elapsi illi iustã maritis occasionem non agnoscendi vxorũ partum, atq; adeo suspectam habendi illarum pudicitiã ꝓbere videantur. Atq; vt generalem huic sermoni clausulã imponam⁹, quicũq; quid sit ratiocinari, nouerit, ex hac Herodoti narratione colligi fatebitur, quod hodie est ordinarium vterũ gestandi spatium, olim fuisse extraordinariũ: contra, ꝙ extraordinariũ nunc sit, id olim fuisse ordinariũ. Quãtumuis enim Herodoti accusatores in sua pertinacia sibi hic placeãt. Herodotũ certe hic absoluere, q̃ cum eo tot grauissimos scriptores damnare mallent. Ego vero huic ratiocinationi aliam, quam hinc elicio, adiungã. Ita enim colligo, quemadmodum si nusq̃ alibi mẽtio facta reperiretur part⁹ decimo mẽse editi, historia hęc, quũ vera sit, falsa iudicaretur: ita multas alias esse, quę, ꝙ

exemplo careant, falsæ iudicentur, quum tamen veriſſimæ ſint, & exemplo fortaſſe non itidem apud reliquos omnes mortales vt apud nos careant.

Hoc autem cum alias, tum vel maxime vbi quarundam regionum fertilitatem deſcribit, animo infixum habere debemus. Nam quum ea legimus quę de Babylonici ſoli fertilitate ſcribit, ſi quidem ad noſtros reſpiciamus agros, & coniecturã ex iis facere velimus, ſtatim mẽdacij Herodotum accuſabimus. At ſi hanc regulam tenemus, nõ eſſe nobis ex iis quę viderimus & audierimus ferendum de iis quę nec viſa nobis nec audita ſint, iudicium, & mentem ad omnipotentem Dei manum potius quam oculos ad arua noſtra conuertemus, nulla tanta deſcribetur nobis fertilitas vt eam incredibilem iudicemus, ſed vt antea potuiſſe, ita nunc quoq; poſſe alicubi eſſe credemus. Atenim (dicet aliquis) veteres hiſtoriæ locis quibuſdam ſummam fertilitatem tribuunt quos hodie penuriæ tantum fertiles eſſe videmus. Hoc ego vt concedam, nõ tamen mentiri eatum hiſtoriarũ authores in ea fertilitate narranda, protinus cõcedam. Niſi forte & ipſa ſacra biblia ſuſpecta mendacij nobis eſſe debent, quod ab illis celebratæ quorundam locorum fertilitatis nullum hodie veſtigium in illis appareat. Quod abſit vt nobis in mentem veniat: ſed potius illud Dauidis animo noſtro ſemper obuerſetur.

Te magnaru ſpandente manu, ſaturantur abunde
Omnia: nec ſtes ſua lætus condente farſcunt.

Quid? ſi Babylonis magnitudinem è noſtrarum vrbium magnitudine metiamur, an credibile fuerit, expugnata iã vna vrbis parte, rumorem expugnationis ad alteram longo poſt tẽpore peruenisſe? Aut, ſi expeditionem Xerxis è noſtrorum regum aut etiam ipſius Turcarum imperatoris expeditionibus æſtimemus, nonne quot flumina a Xerxis militibus epota legimus, tot impudẽtiſſima mẽdacia nos audire credemus? Sed nimirum qui Xerxis & cæterorum Perſiæ regnum potentiam ex ea quã prædi ſunt noſtri reges, & illius regionis ac temporis πολυανθρωπίαν ex ea quæ hodie cernitur, æſtimare volet, hunc eadẽ opera & aquilę vel ſtruthiocameli magnitudinem ex regaliolo, & Oceani magnitudinem ex paſſuo Rubicone æſtimare oportebit. Verum vt ei qui Nilum vel Danubium viderit, multo credibilior Oceani vaſtitas fuerit quã ei qui paruum

uum Rubiconem duntaxat ſpectauerit: ita qui in regum noſtrorũ factis nõ inſiſtet, ſed paulo altius res bellicas repetens, ad Tamberlanem aut eiuſmodi quempiam aſcendet, nõ tam incredibilia eius ad aures accidẽt quę de Xerxis exercitu narrantur. Tamberlanes ex bubulco miles factus, eo tandem potentiæ euectus eſt vt quadringentis equitũ, ſexcentis peditũ millibus Paiazetem Turcarum regem adortus ſuperauerit: & cæſis eius militum docẽtis millibus, ipſum aureis catenis vinctũ & cauea incluſum in omnibus quas poſtea ſuſcepit expeditionibus ſecum duxerit. Hic ille eſt Tamberlanes qui quẽcunq; locum oppugnatum venerat, prima die tentorio candido, ſecunda rubro, tertia nigro vtebatur: cãdore, pacem pollicente, rubore, omnium puberum cędem, nigredine, loci illius excidium, omniumq; incolarũ internecionem minitante. Sed hæc narratio huius loci non eſt. hoc vnũ cõſideremus, vt longo interuallo Tãberlanis copiæ à Xerxianis abſunt, ita quantum viciſſim noſtræ ætatis reges à Tamberlanis exercitu (qui centum duntaxat & ſexaginta octo annis illos præceſſit) ſuperẽtur. Quum autem de regibus noſtri temporis loquor, Turcarum regem ſiue imperatorem excipio, qui (ne lõgius abeamus) tantam vnus manum militum quantam omnes fere omnibus collatis viribꝰ Chriſtiani principes, cogere poteſt: vt non immerito magni domini appellationem obtinuerit. Tãtam vero eſſe eius potentiã & mirabitur & vix credibile fortaſſe arbitrabitur qui Turcici imperij ſtatum cognitũ non habuerit, & ex noſtrorũ principum imperiis æſtimare voluerit: at qui illũ cognouerit, mirari deſinet. Eiuſmodi enim is ſtatus eſt vt duos duorum Perſię regum titulos (de potentia non loquor) vnus Turcarum rex ſibi vendicare, & dominũ, vt Cambyſes inſtitorem, vt Darius, appellare ſe merito poſſit, & quod in nos quidam iocatus eſt, quum regem Gallorum, regem aſinorem eſſe diceret, (quod onera nulla ſibi ab illo impoſita detrectarẽt) de vniuerſis qui ſub ditione eius viuũt, nõ ioco, ſed ſerio dici queat. Vere enim illi, tanquam ἕτεα μυριάδων ἄχθεα φέροντες (vt Tyrtæus de Meſſeniis cecinit) non bona tantum omnia precaria poſſidẽt, ſed ipſam etiã animam precariã trahunt. Atque vt in regum noſtrorum aulis inter multos de nobilitatis, ſic apud illos inter omnes de ſeruitutis gradib certatur. Nec tamen hoc tantum nomine, ſed & aliis multis, regno

Persico maior est cum Turcico quam cum alijs affinitas. Atque vt taceam huius splendorem multis in rebus Persico si nō parem, certe æmulum, vt magnam eunuchorum Turcæ, magnam pallacarum, magnam satraparum turbam omittā: multos etiā ritus, multas consuetudines velut hæreditarias mansisse illius regno constat. Quinetiam quod Turcæ portam pro Turcæ aula nominare audimus, id à Persarum regibus manasse, Herodotus, Thucydides, Xenophon, Plutarchus, Athenæus, nos docent. Sed & hoc ipsum quod Turcam pro rege Turcarum vulgo dicimus, (quum tamen nec Gallum pro Gallorum rege, nec Hispanum pro Hispanorum rege, nec Anglū pro Anglorum rege, nec Polonum pro Poloniæ rege dicere soleamus) ab iisdem regibus originem habere, ex illis scriptoribus discere possumus. Nec vero dubium est quin idem Turca morem illum raro in publicum ac nonnisi cum magno & speciem exercitus præbente satellitio prodeundi', (vt ita suis formidabiliorem se venerabiliorem q; reddat) à Persarum itidem regib. mutuatus fuerit. Nostri autem reges (vt hoc obiter dicam) quid à Persarum regibus peculiariter mutuati sint nescio, reginæ certa nostræ à Persarum reginis zonas suas sumpsisse videri possunt. Persarum enim reges Antyllę vrbis reditus suis vxorib. in zonas donare solitos, memoriæ proditum est. Cæterum vt vnde digressa est eo reuertatur oratio, quam absurda sit potentię alicuius nostrorum regum Xerxis potentia comparatio, vel vnum eius quo Themistoclem donauit, munus abunde nos docebit. Ex multis enim historicis didicimus Xerxem Themistocli Lampsacum in vinum, Magnesiam in panē. Myuntem in opsonium donauisse. At si cui nostrorum regum quispiam non tres pagos, sed vnicum donauerit, magna hæc liberalitas & rege digna censetur.

Sed iam ad alterū partem veniamus, & miracula quæ circa humanas actiones siue humana facta versantur, examinem⁹. (quam ad partem si quis eo referre malit quæ modo de regib. dicta sunt, non magnopere repugnabo.) Quæ sunt illa igitur apud Herodotum quæ tantopere à fide abhorrere iudicanda sint, vt illorum ergo prę quouis alio mendax iudicari debeat? An quæ de variis variarum gētium ritibus moribus q; scribit? Hanc nimirum partem reprehensionib⁹ patere, hanc potissimum calumniis obnoxiam, hāc sannis multorum expositam esse

esse video. Quare; quod non tã aqua igni quam ritus moresq; illi nostris repugnent, atque adeo illorum rituum nõnulli huiusmodi etiã sint vt nihil magis fatuum illis, nihil magis ridiculum fieri ac ne fingi quidẽ posse videatur At qui nõne ipsimet in eo ridiculi comperiuntur, quod eũ quẽ in vicinis populis non inueniunt morum cõsensum, in ijs quærendum putent quos maria tot mõtesq; à nobis separant, & quibus longe diuersum cœlum longe diuersas animorum inclinationes tribuit? atq; adeo quę in vicinorum moribus excusant, ob eadẽ hyperboreos nescio quos accusandos censeant? Age enim cur quod Herodot. de Persis commemorat, eos nimirũ nonnisi inter pocula de rebus grauiorib. agitare cõsilia, incredibile cuiquam videbitur, quũ apud quosdam vicinis populis hunc morẽ magna cura, velut inuiolabilem, seruari videam, vt qui sunt de re quapiam magni momenti consultaturi, aut cum aliquo contracturi ex caupona βυλοδήκειον faciant, atq; ibi non prius vllum de suo negotio verbum facere incipiant quam nes & caput officium facere desinãt? Apud hos κυκλέβυλος mulierem quampiam de marito interroges, illum edormiscere crapulã, nihil mutato vultu, nec dato vllo pudoris signo, respondebit. Nos hæc in illis populis quibuscũ nobis quotidie commercium est, & qui nobiscum religione cõiuncti sunt, nõ miramur: quæ de ebrietate illorum narrantur quibus nullus vnquã Christianæ religionis affulsit radius, nõ mirabilia solum, sed plane incredibilia iudicabimus? Sed quid ego exemplum ex alia natione peto; Quæ nõ dicam natio, sed vrbs, sed domus. non habet aliquos sacris Bacchicis initiatos? nonne ex duobus communi tecto vtentibus sæpe contingit vt alter edere & bibere vt viuat; alter contra, non alia de causa quam vt edat bibatque, viuere velle videatur? Verum eos qui cibo & potu abutuntur, missos faciamus: discrimen inter eos qui moderate illis vtũtur, cõsideremus. Nonne quod huic palato sapit, illi insipidum est? quæ hoc palatum appetit, ea illud fastidit? nonne cibos nonnullos à quibus ipsi abhorremus, alijs quibus sam in deliciis esse videmus? nonne multos feribus, nonnullos & muribus vesci videmus: Iterim tamen si gentis alicuius victus nobis à quopiam hilloneo describatur à nostro descrepans, is statim nugatur, statim mendax, statim fabulosus audiet. Veruntamen susq; deque ferri profanorum

ſcriptorum ſugillatio poſſit: quid ꝙ ne libris quidem ſacris incredulitas quorundam parcit? Ioannem Baptiſtam locuſtas ediſſe non veriſimile eſt (aiebant nonnulli) qualis enim fuiſſet iſte cibus? Ad hoc Euangeliſta ſcribit: Non Euangeliſtæ (reſpondebant) ſe libratio iudem derogamus, eumq; ἀκρίδας pro ἀγρίδας vel alia quapiam voce ſcripſiſſe dicimus. Quid tandem non prius de illa deduci ſententia potuerunt, quam varij ex variis authoribus externis prolati ſunt de locuſtarum eſu mentionem facientes loci? Labantem ſcilicet ſacrorum librorum hac in parte fidem, teſtimonio profanorum fulciri oportebat. Atqui nobis ea quam experimur paſſim circa eiborum delectum diſcrepantia, quod de locuſtarum eſu traditur, vel à quolibet profano ſcriptore (nedum ab Euangeliſta) ſcriptum, credibile videri poterat. Vtrum enim mirabilius? locuſtarum aut huiuſmodi animalium eſu delectari, an ab eſu panis abhorrere? Nonne hoc quam illud maiori admiratione dignum quilibet fatebitur? At ego qui locuſtis veſceretur, neminẽ: qui à panis eſu proſus abhorreret, his oculis ſæpe vidi. Rurſum vero quam mirabile nobis eſt videre quempiam, qui panis eſu non delectetur, tam mirabile Æthiopibus macrobiis erat (Herodoto teſte) Perſas pane veſci audire. Vt autem à pane ad vinum veniamus, ſi nũquam abſtemios vllos vidiſſemus, nonne eos qui à vini potu abhorrentes aliquos ſe vidiſſe dicerent, fabulari crederem? Et tamẽ illa ipſa regio quæ homines alioqui vino deditiſſimos gignit, quoſdã etiam hoſtes vini acerrimos habet. De hominibus φιλοποσίοις quum loquor, primum locum Flandris, ſecundum Germanis tribuo. nam qui Germanis potandi principatum deferunt, Flandris (meo quidem iudicio) magnam iniuriam faciunt. qua de re ego non ex iis, quæ audiui, ſed ex iis, quæ vidi, ſententiam pronuncio. Nam multa quidem Germanicis potoribus cum Flandricis fateor eſſe communia. atq; illud inprimis, vt quot calices ſuper menſam, tot matulas ſub menſa habeant, aut omnia illis vicem naturalem præſtent: (de iis tantum loquor, qui apud vtroſq; principem inter Bacchi ſatellites locum obtinẽt) ſed illos ab his ſuperari hac in re dico, quod horum bona pars non prius legitimum Bacchũ adoriatur, quam à ſpurio Bacchio, id eſt, zytho ſiue cereuiſia, domitam aut certe ſemidomitam ſe ſenſerit. Quod quum ſe more inſtituto q;

maio-

maiorum facere dicant, eius tamen facti rationem assequi coniectura non potui, nisi forte vt clauum clauo, cereuisiam vino se repulturos, aut, vt vulgari prouerbio fertur, inter duos litigantes tertium gaudere. ita se, interea dum in stomacho vinum cum cereuisia pugnabit, pace fruituros, & à neutro illorum oppugnatum iri sperant. Et hactenus in illorum laudes digressus, ad sermonem de abstemiis redeo, si superiorum temporum historias excutiam⁹, non solum natura abstemios abstemiasq; sed & lege, in illis inueniemus. Multis enim in locis vini potū mulieribus ignominiosum fuisse scimus: Romę autem non solum mulieri ingenuæ, sed & seruo vini vsus interdictus erat, atq; adeo (si quibusdā credimus) ne ingenuo quidem, antequam tricesimum annum attigisset, cius vsus cōcedebatur. Romanas quidem certe mulieres à iudice non min⁹ si vinum bibissent, quam si adulterio admississent, multari solitas, M. Cato refert. Nunc autē apud nos nulli mulieri, cuiuscunq; conditionis sit, pbro est vini vsus: & tamen morem illum osculandi obutos sibi propinquos nobiles fœminæ apud nos retinuerunt, (& auxerunt etiam) ob quē Romanis mulieribus vinū interdicebatur, ne videlicet cum osculo vinosum halitum olfaciendum pberent. Vel potius (si quibusdam crēdim⁹) non ob osculādi cōsuetudinē vini vsus lege vetabatur, sed ad deprehendēdum an legem illam violassent, osculi vsus institutus erat. Quid & Zalcucus legislator Epizephiriis Locris merum bibere (præterquam ægrotis, ex medici consilio) capitale crimen esse voluerat? Sed & aliud circa vini potum consideremus. Alijs in vino nihil magis placere quam vinum, id est, vini saporem: Ex Anglis contra multos aut saccharum aut herbā quampiam ad eius saporē infuscandum miscere vidēmus. (& nos quoq;, si Plauto credimus, vinum, dum diluimus infuscamus.) Verum id quidem, & de Anglis dixi, credibile visum iri, mihi persuadeo: at quod de Flandris addam, vt fidē impetrare possit vereor: & tamē vtriusq; peræque oculatus sunt testis. Quid illud est? Vinū butyro (nauseo referēs) dilucre, & ita diluitum) si tam hoc dilucre est) potare. Quod mihi narranti fidem non facile adhiberi haud mirabor: ipse certē meis hac de re oculis credo, vix alienis crediturus. Nā in Flandrorum mensis butyrum inter omnia fercula, atq; adeo inter bellaria locum obtinere, mihi, antequam eorum regionem

bet? Atq; huius rei ideo mẽtionem faciendam putauit, ne qui reginas ipſas apud noſtrum Herodotum aliosque hiſtoricos nutricum officio fungi leget, fidem illis derogandã putet. Sed quid ego φιλοτεκνίας huius (à qua illæ degenerant) exempla à priſcis vtique ſeculis repeto? Carolum Marilliacum (clariſſimum virum & qui multis pro rege legationibus functus, honorificentiſſimam ſui memoriam reliquit) hiſtoriam hanc ex Hiſpanicis chronicis aliquoties referentem audiui: reginam quandam Galliæ quę ex Hiſpania oriunda erat, tanta cum zelotypia infantem ſuum lactaſſe, vt quum aliquando abſente ipſa lactatũ ab alia reſciuiſſet (qui iam per aliquot menſes ſolius matris lac ſuxerat) nũquam conquieſcere potuerit donec infantem lac illud externum euomere coegiſſet. Hęc ille. Cęterum vt Herodoto derogãdam non eſſe fidem admonui vbi reginam aliquam nutricis officio fungentem nobis deſcribit, ita nec quod in Calliope de Ameſtri regina texẽte marito ſuo amiculum, nec quod in Vranie de alia quadã regina piſturam ſuæ familiæ exercente ſcribit, ſuſpectum eſſe debere, ſed vt in quibuſdam hiſtoriis luxum illius ſeculi, ſic in quibuſdã viciſſim ſimplicitatem cõtemplandam nobis eſſe dico. Sed vt à reginis ad reges trãsferatur oratio, nõ minus certe quæ de regibus ſcribit Herodotus impetrare fidem debent: quanuis ſi ad regum noſtrorũ mores inſtitutaq; exigantur, in dubiũ meritõ vocari poſſint. Si enim quod de Pſeudoſmerdi mago narrat, eum pro vero Smerdi rege per ſeptẽ menſes habitũ fuiſſe, ad aulicos huius tẽpeſtatis ritus exigatur, qui fraus illa tãdiu latere potuerit, & qui à nullo ſuorũ tam longo tẽpore agnitus fuerit, valde mirandum videbitur: at ſi aditũ ad reges illos non itidem vt nobis ad noſtros patuiſſe, ſed multo pauciorib. & rarius ſe conſpiciendos exhibere ſolitos fuiſſe cõſiderem°, minor iam huius facti animos noſtros ſubibit admiratio. Primus Deioces (inquit in Clione noſter Herodot°) hoc inſtituit ne cui ad regẽ aditus pateret, ſed omnia per internũtios trãſgerentur; & nequis regem cõſpiceret quinetiam inhoneſtum cuiuis coram rege ridere vel ſpuere, cenſeri voluit. Hæc ille, cauſam etiam ſubiungens. Vt autem eandem conſuetudinem à rege Turcarum ſeruari dixi, ita ſimilem impoſturam locum apud eos ſuperioribus annis, inueniſſe ſcimus, quodã Pſeudomuſtapha pro Muſtapha vero ad regnum graſſante.

Quæ

Quę tamen quum dico, alibi quoq; vbi consuetudo hęc recepta non erat, Pseudatiarathi, Pseudatiocho, Pseudoneroni, Pseudalexãdro viã arte diuersa ad similem dolum patuisse nõ ignoro. Quin etiam Valerius Maximꝰ, Iustinꝰ, Appianus, Iosephus, aliorum præterea meminerunt, qui hac similitudinis formę occasione vsi, in principum itidem imperia aut in aliorum opes fortunasq; grassati sunt. Arq; adeo (vt omnes non temere veteribus historiis fidem derogari debere, & nostrum seculum multis in rebus non minus superioribꝰ miraculorum ferax esse intelligant) facta duo eiusdem cum præcedentibus artificij, id est, similes illis duas impostoras, (diuersũ tamen finem ꝓpositum habentes) recentem vnam, aut recenti proximam, alteram recentissimam cõmemorabo. Anno post natum Redemptorem nostrum M.CC.XXV. cuidam Gallo, cui nomen Bertrando Remensi, inopi & vilibus ministeriis operam locare solito, quod Balduinum, qui ex Flandrorum comite Imperator Constantinopolitanus euaserat, facie plane referret à proditoribus quibusdam, vt nomen pariter & imperium Flandricum illius Balduini sibi vendicet suadetur. Hoc quum illis non suasissent solum, sed etiam psuasissẽt, (vt facile ad amplectendos obuiis vlnis huiusmodi honores erigũtur hominum animi) eum in eremo quadam cõmorari tantisper voluerunt, dum fama percrebuisset Balduinum Imperatorem è captiuitate reducem, eremum quandã ad agendam peccatorum pœnitentiam incolere. Quæ mox per Flandriam quum dissipata esset fama, vndiq; illuc concurritur, magnaq; cum pompa illinc hic Pseudobalduinus per vniuersas regionis vrbes deducitur, quæ vno omnes ore illum dominum suum gratulabundæ agnoscunt & salutant. Hoc subreptitium imperium quum per menses aliquot exercuisset, Ioanna veri Balduini filia, & paterni in Flandria imperij hęres (quę paulo ante, nihil nisi repentina fuga sibi consuluisset in illius Pseudobalduini manus ventura fuerat) regem Galliæ Ludouicũ VIII. sibi consanguineum, de hac, quę sibi fiat, iniuria certiorẽ facit. Rex Pseudobalduinũ fide data ad se vocat. Ille vt adfuit, variis interrogationib à rege aliisq; qui regi à cõsiliis erãt, vrgeri cœpit. Apte ad singula & vt ipsius impostur ę cõsentaneum erat, respõdet: quippe qui non nisi ore ꝓcomposito illuc veniisset. Sed enim quũ multos difficiles alioqui nodos expedisset, vnũ facillimũ

mus nonne Romanas matronas pro ſuo luxu tanquam pro aris & focis apud T. Liuium certare videmus? Nonne & Naſonem querentem audimus:

Quis furor eſt cenſus onerare ferre ſuos?

& Propertium,

Matrona incedit cenſus induta nepotum.

Nec tamē ſingularum ętatum luxum peculiare aliquid habuiſſe negauerim. Exēpli gratia: eunuchos olim à regibus, præcipue barbaris, ſtudioſe vndiq; cōquiſitos fuiſſe ſcimus, quod illos, vt ſcribit Herodotus, magis fidos in rebus omnib. quam alios, eſſe putarent. (quid autē eos tales reddere videatur, docet Prædiæ lib. ſeptimo Xenophon) quinetiam vt eunuchos, ita & eunuchas Lydos reges habuiſſe, memorię proditum eſt. Verum, vt veteres Romani eunuchorū minus ſtudioſi erāt, eosq; pauci barbaris inuidebāt: ita nos hodie Turcæ aliisq; barbaris principibus eos non inuidemus. Porro quin Romanorum viciſſim luxus peculiare aliquid habuerit, minime dubium eſt, vt quum Tibullus de domina ſua dicit,

Illi ſint comites fuſci, quos India torret,
Solis & ad metus inficit ignis equos.

quod & Italas quaſdam imitari videmus. Itidē vero & noſtri huius ſeculi luxum propria ſibi habere multa, controuerſum non eſt. Sed Gallicus (vtinam verum hoc non dicerem) eo cęteris omnibus qui vnquam fuerūt eſt damnoſior, quod in dies atq; adeo in horas innouatur. Nam vt taceam, in regū noſtrorum aulis id veſtis genus quod mane geſtari cœperit, veſperi pro obſoleto haberi, id demū circa cultū corporis magnificū & ſplendidum ducitur quod diu magnificum ſplendidumque eſſe non poteſt: ne videlicet nouę ſemper ſumptuū occaſiones deſint. Hinc factum eſt vt armillæ & torques aureæ, quæ magno olim in pretio illis fuerūt (vt hodieq; ſunt Germanis) ſordere incipiant. Quē tamē ornatum iam inde à priſcis tęmporibus originem habere variæ nos hiſtoriæ docēt. Ex tribus etiam rebus quas nunc in deliciis regum noſtrorum aulę habent, duas cum ſuperioribus ſeculis communes eſſe illis conſtat, tertiam ſuo quodam iure, tanquam proprium inuentum, vēdicare ſibi videtur. Nanos enim & catellos Melitęos Sybaridis quidē primū, poſtea vero & aliis in deliciis fuiſſe (ſicut & ſimiliolas) legimus. Refert enim Plutarchus Iuliū Cęſarem,

quum

quũ peregrinos quoſdã diuites vidiſſet qui catellos & ſimiclas in ſinu circũferrent, interrogaſſe an apud eos fœminæ infantes non parerent. Itidem vero & Maſaniſſa Mauruſiorum rex iam antea quoſdam mercatores, qui ſimiarum coemẽdarum gratia illuc venerãt, eadem de re interrogauerat, ſi Prolemæo apud Athenęũ credimus. Fuiſſe autẽ & Romanas mulieres catellorum huiuſmodi ſtudioſas, teſtatur apud Lucianum catella nomine Myrrhina quæ philoſophicã Theſmopolidis barbam (ſi bene memini) perminxit. Hanc enim catellã ei hera ſua mulier Romana nobilis (ludos miſerum philoſophũ faciens) cuſtodiendam dederat. Ad illud tertium venio quod regum noſtrorũ aulis peculiare eſſe, vel hinc coniicio, quod vocem nec Græcam nec Latinam, qua illud exprimam inuenio: ac certe vel nunquam vel rãro inuẽtam exiſtimo, ſed interim morionem fœminam petita à grammaticis venia nominare non dubitabo. Quam igitur nũc ex morionibus fœminis voluptatem reginæ aliæq; principes capiunt, huic ſeculo peculiarem eſſe ſuſpicor: ceęte ſi non peculiarem, at longe vſitatiorem illi eſſe, affirmare audeo. Sed nec moriones viros tam crebros in veterum principũ aulis fuiſſe (de ſcurris, id eſt, μιλωτιωῖς, non loquor) atque adeo poſterioribus demum ſeculis illos haberi in pretio cœpiſſe, mihi perſuadeo. Nunc enim (quod fateri pudet) nõ naturales tantũ, ſed & artificiales Gallia moriones habet, qui nimirũ ex ἠμιμώρων facti ſunt μωροί, aut certe in eũ ſtatũ redacti qui inter φρενήρη & μωρὸν medius eſt: ſiquid tamen inter hæc duo mediũ eſſe poteſt. Hoc autẽ, vti dixi, fateri pudet, quia qui barbarorum factum damnam in amputandis virilibus, tanto grauius illis peccamus, quãto illi corporis parti mẽs antecellit, quę alioquin & vniuerſo corpore longe præſtãtior ſemper iudicata eſt. Atenim ex iis duntaxat ſũt moriones quib parũ mẽtis ineſt, adeo vt iã aliquã naturæ inclinationẽ ad μωρίαν habere videantur. Tanto certe magis miſerari eorũ conditionẽ, nõ deteriorẽ efficere, conari oportebat. Sed quoniã vereor ne in hac de morionib. quęſtione immorari, μωρολογεῖν eſſe iudicetur, aliis eam relinquam: & comparationem hanc claudẽs. hoc addam, principes noſtri ſeculi fœminas (ac præſertim Gallas) ſi nõ alia virtute à priſcis, φιλογελωτίᾳ ſaltem ſuperari. Quotacũq; enim princeps fœmina hodie infanti ex vtero ſuo prodeunti ſua vbera ſugẽda præ-

adiissem, credibile videbatur, at vero vllũ vsquam mortalem esse qui vinum è butyro siue butyrum è vino potaret. tum demum quum vidi, credere potui. quod si inter vicinos populos tanta est in victu discrepantia, cur ea quæ narrantur de victu hominum qui longinquitate & temporis & loci procul à nobis absunt, fabulosa habebuntur? Aliud exemplum ab hoc de cibis sermone non alienum proponam. Scribit Hermipp⁹, Illyrij sedentes edunt atque bibunt: & ad conuiuia suas vxores ducunt: quę nihil indecẽs facere existimantur, si ex iis qui in cœtu illo sunt, cuiẽcunque sors tulerit, propinauerint. Hæc scribit Hermippus, primum quidem illud ceu nouum referens, sedentes Illyrios edere ac bibere: at nos contra miramur eos qui alter quam sedentes ederint. Quod autem sequitur de iisdem qui ad cõuiuia vxores ducerẽt, & eas cuilibet siue discrimine propinare permitterent, quin, vt ipse mirabatur, ita mirum aliis futurum putauerit, nemini dubiũ esse potest. Sed & Æmilius Probus (aut is potius cui Æmilij Probi nomẽ tribuitur) postquam de iis loquutus est qui nihil rectum nisi quod ipsorum moribus conueniat, putant, inter alia hoc discrepãtiæ morum Romanorum à Græcis exemplum affert. Quem enim Romanorum pudet vxorem ducere in conuiuium? aut cuius materfamilias non primum locum tenet ædium, atque in celebritate versatur? Quod multo fit aliter in Græcia. nam neque in conuiuium adhibetur, nisi propinquorũ: neq; sedet nisi in interiore parte ędiũ, quæ γυναικωνῖτις appellatur. quo nemo accedit nisi propinqua cognatione cõiunctus. Haec ten⁹ ille: cuius quum verba de maritis vxores ad cõuiuia ducentibus cum verbis Hermippi confero, ita ego mecum, Qui si igitur maritos illos in Anglia tam lentos & patientes non multos abhinc annos vidissent, vt ignotis, etiã viris suas ipsi vxores ad compotationes abducendas traderent, iisdemque eas reducentibus Bacchi sacris (& iis quę illa comitantur, operatas, gratias immortales agerent? Quod factum summa alioqui admiratione dignum, si tamen cum Candaulis aut Caij Caligulæ facto comparetur, minus admirabile iudicabitur: contra vero, si cum Cotys regis zelotypia, de qua postea dicetur, aut cum Macedonum facto conferatur, hos, viros, illos autem, ne homines quidem esse dixeris. Cuius quidem facti historiam multi Galli si legissent, aut lectam memoriæ

infixam

infixam habuissent, ipsis Neapolis & Mediolanum sepulchra misere interfectis non fuissent: imo nec dominum fortasse vrbes illæ mutassent: sed nimirum, vt illis, dum se in Macedonia non in Persia esse, obliuiscuntur, Macedonicarum mulierum, ita his, dum se in Italia non in Gallia esse non cogitant, Italarum mulierum attrectationes & osculationes, atque adeo salutationes (quum ne salutari quidem suas vxores Itali velint) eo pretio quo nullum maius esse potest, emerunt. Sed quoniam iucunda non est harum rerum memoria, illum de mulieribus sermonem persequens, vt multa de illis ab Herodoto referri dico quibus nostri seculi exempla fidem afferant, ita vicissim nonnulla illum narrare quorum exempla desint, fateor. Hoc enim seculum Pheretimarum, Amestridum, Atossarum, necnon (vt Ctesiæ historiam cum Herodotea connectam) Amytidum & Paryfatidum ferax, contra Artemisiarum & Argiarum sterile esse dico. Quocunque enim quis oculos conuertat, mulieres multas nobili genere ortas, implacabilis iræ & nulla vltione satiabiles, cum Pheretima, Amestride & Paryfatide, non pauciores libidinosas cum Amytide, multas etiam noui semper luxus auidas cum Atossa: nullas autem vel pauciſſimas strenuas cũ Artemisia aut Argia, reperiet. Sed muliebris quidem in vindicta crudelitatis exempla vetera pariter & noua præ aliis regionibus Anglia suggerere potest: de mulierum autem inexhausta libidine luxuque insatiabili regiones omnes æque conqueri posse existimo. Nec vero si seculi illius mulieres consideremus quod inter eas quas modo nominaui & nostras interceſſit, pauciora nobis exempla supperent. Nam si ad libidinem Romanarum mulierum respicere velimus, Claudius audi quæ tulerit. Audi inquam ex Iuuenale, adeo monstrose libidinosam Messalinam Claudii Cæsaris vxorem fuisse, vt à latere viri quo cum iacebat, furtim se subducens, ad lupanar se conferret, & inde lassata viris nondum satiata rediret. Ad luxum autem quod attinet non mirum tantum, sed incredibile etiam videri possit, quod de Atossa narrat Herodotus, illam ad bellum Græciæ inferendum Darium maritum solicitasse, Lacænarum, Argiuarum, Atticarum, Corinthiarum denique ancillarum cupiditate incensam. Sed vt ad reginas vsque non ascenda-

quem quidã Bellouacensis episcopus ei proposuerat, expedire non potuit. Interrogatus enim quo in loco vxorẽ duxisset, ad hanc quæstionem obmutuit: quo silentio certum imposturæ suæ testimonium dedit. Eum tamen rex ob datam à se fidem impune à se abire permisit. Ille quũ se inde in patriam proripuisset, aliquanto post ibi deprehensus, captus, & ad Ioãnam missus fuit: quę eum sibi non donatum, sed magno pretio vẽditum, cruci affixit. Hæc fere sunt quæ Flãdricę ãnales de hoc Pseudobalduino referunt: aliis quibusdam historicis nõnihil circa facti ipsius circunstantias dissentientibus. Ad alteram illam quam recentissimam esse dixi impostură venio, huic & superioribus similem, & eadem quidem via, sed alio tamẽ tẽdentem. Alij enim sua fallacia in principum imperia aut in aliorum bona inuolarũt, aut certe inuolare conati sunt: at hic in alienę vxoris possessionẽ inuolauit, & fabulosum Plauti Ieuem non fabulose imitatus est, vt testatur sententia quã aduersus eum curia Tolosana tulit, lite primum apud eam intẽdi cœpta AN. M. D. LIX. vnde excerpta est quæ sequitur breuis facti illius narratio, (quæ tibi prima fronte Amphitruonem Alcmenam, Iouem repręsentare videbitur.) Quidam nomine Martinus Guerre relicta iuuene vxore in militiã proficiscitur: Elapso demũ octauo post eius discessum anno, quidã Arhaldus Tilisius (sed ibi illius Martini Guerre nomen asserens & ei omnibus oris lineamentis assimilis esset) ad illam quum veniisset, ab ea pro marito recipitur. quippe quẽ esse Martinũ Guerre, nõ ipsa solum, sed quatuor ipsius Martini sorores, aliique nonnulli propinqui, & cum his amici vicinique omnes persuasissimum haberent. Nã præter illam oris similitudinem qua potissimum fretus hoc facinus aggrediebatur, indicia omnia quæ à vero marito afferri poterat, afferebat: & varia superioris temporis facta dictaque illi in memoriam reuocans, ad arcanos vsque sermones ab illa & marito habitos dum prima in nuptiali thalamo vestigia ponerent, & ad alia quorum nox cõscia sola est, progrediebatur (Ea autem partim ex vero marito resciuisse, cum quo illi ex commilitio summa familiaritas intercesserat, partim magicę artis auxilio diuinasse creditus fuit) Sed quum per tres annos cum illa cõsueuisset, duobus iam susceptis ex ea liberis, quarto tandem ineunte anno quũ eius impostura suspicio mulieri obortа esset, actionem-

que

que in eum intendisset, in carcerē coniicitur. A iudice secundario damnatus quum ad curiam Tolosanam prouocasset, sic ad infinitas ꝓpemodum eius interrogationes respōdit, torqꝫ ꝓbabilibus argumentis innocentiā suā tueri visus est, (præterquam quod tot eum testes, aut circiter, suo testimonio subleuabant, quot erant ij, qui suo eundē testimonio premebant,) vt vocatis ad calculum omnib⁹ coniecturis, nec damnare illū, nec absoluere curia Tolosana auderet. Hæsitantib⁹ in re tam perplexa iudicibus, verus maritus Martinus Guerre aduenit: moxq; quam sibi factam videt iniuriam, iudicib⁹ exponit, eoiumq; opem implorat. Verum ille alter suppositi⁹ius maritus postquam cum hoc vero cōmissas fuit, tot eum obiectionib⁹ oppugnare cœpit, vt aliquādiu suspensos sicut & antea iudices tenuerit: donec tandem ille paulo post reditum ab vxore veniā poscēte agnitus, necnon sororum aliorumq; multorum palinodiam canentium testimoniis comprobatus verus maritus, suæ vxori suęq; domui redditur; alteri autem suę impostur æ ꝑmium, domicilium in patibulo datur. Hic mihi huius generis exemplis fidē imponere volenti in mentem venit alia præ cæteris omnibus mirabilis Ioannis VIII. Pontificis impostura: qui non tantum Pseudopapa, verum etiam ψευδάνανδρος fuit, i. e. sub muliere virum mentitus est; donec vir illa (non ille) suo se tanq; forex indicio ꝓdidit, & media in via repente enixa, fœminini non masculini generis se gessisse papatum fateri coacta est. Ne inposterum alius quam masculinus gereretur, solerti patrum petasatorū cura ꝓuisum est, qui neminem ad eum admittendum censuerunt, nisi vir magnis testibus comprobatus esset. Quam tamen consuetudinem alij potiori sua ętate cessisse, docet Pasquillus; qui vbi illā & illius causam versib. octo descripsit, ita suum epigramma claudit:

Cur igitur nostro mos hic iam tempore cessat?
Ante probet, quod se quilibet esse marem.

Cæterum huius facti longiore alioqui narratione digni refricandā duntaxat memoria (ꝙ eius fama peruagata sit) existimaui. Est tamen hæc eo diuersa à præcedentibus impostura, ꝙ non alienum, sed alterius sexus homen mētita fuerit. At similis superioribus virorum impostur is muliebris fallaciæ exēplum Valerius (si parua magnis licet adiungere) nobis in quadā, quę se pro Rubria bonis nihil ad se pertinentib. inferebat, proponit;

Sed ad reges orationem referens, iterum dico, multa ad nostrorum regum mores & instituta non debere exigi, eorum quæ ab illis dicta factave commemorantur. alioqui enim cui persuadebit Herodotus Xerxis satellites legatos Lacedæmoniorũ in caput protrusisse, vt ad procumbendum pedib. Xerxis eumq; adorandum adigerent? Sed & alia circa eos qui vltro citroque mittebantur legatos obseruari possint quæ non satis cum nunc recepta consuetudine conueniunt. Illud certe omnibus seculis commune fuisse videtur, vt legati sæpe sub legationis specie speculatorum exploratorumq; officio fungerentur. Nam vt in Thalia audimus Æthiopum regum legatos Cambysis sic alloquentem; Neque persatum rex vos ad me cum donis ideo misit quod me sibi hospitij necessitudine iũgi, magni æstimet, neque vos vera loquimini. venitis enim exploratores meæ ditionis futuri. Vt (inquam) hunc regem his legatos verbis compellantem audimus, (erat autem is non hereditario iure regnum adeptus sed ex Æthiopum instituto, quod cæteris ciuibus corporis procerritate & robore præstaret) rex creatus, sic apud Salustiũ in bello Iugurthino legimus Ibi cũ Boccho Numida quidã nomine Aspar multum & familiariter agebat, præmissus ab Iugurtha, qui postquam Syllã accitum audierat, orator & subdole speculatũ Bocchi consilia erat. Hactenus Salustius. Nostri quoq; seculi principes non ignorare hunc legatorũ vsum, quis ignorat? Verum enimuero ille Salustij locus Libyã mihi in memoriã reuocans, vna etiã quandam Libyæ regum consuetudinẽ ex Herodoti Melpomene in memoriam reuocauit, quam prę quauis alia exemplo carere, & tamen fabulosam nequaquam esse credo. Siquidem eorum Libyum regi qui Adyrmachidæ vocantur, solenne fuisse scribit vt adductis in cõspectum virginibus quatum propinquæ nuptiæ essent, ei quę præ cęteris placuisset, virginitatem raperet. Sed quũ & alia multa idem historicus regum facta & cõmemoret, in quib. vel libido, vel ebrietas, vel crudelitas, vel fatuitas fide maior appareat, ex collatione cum aliorum regum factis qui longe post tẽpore extiterunt fidẽ prisci illis visum est cõciliare. Primum igitur illum deuirginatorem regem, vel Rhampsinitum filiam suam prostituentem, cum Hieronymo Syracusarum rege comparemus. Hunc quandam ex ijs qui lupanari præerant, Pitho dictam, vxorem duxisse, &

regi-

reginam constituisse, memoriæ proditum est. Quid Ptolemæus? Thaidem nobili illud scortum matrimonio sibi iunxit, & ex ea filios duos Leontiscum & Lagum, filiam vnam Irenen suscepit. Darius autem is quem Alexander imperio spoliauit, in eo ipso bello in quo de fortunis omnibus aduersus illum dimicabat, trecentis quinquaginta pallacis stipatus erat. Sardanapalum, Ninum, aliosq; huiusmodi, necnon eorum æmulum Heliogabalum (quos monstra iustius quam homines appellari possint) omitto: & à Venere ad Bacchum, id est ab illius satellitibus ad huius satellites venio. Narrat Herodotus ebrietatē Cleomenis eo inuitæ illum perduxisse, vt arrepto gladio sibi tibias primum, mox femora & coxas, tandē ventrem conscinderet. Cur (obsecro) id narranti Herodoto minus fidei adhibebitur quam iis, qui ab Alexandro magno Clitum intimū eius amicum inter pocula interfectum commemorant, & hanc eadem sensibus eius mero victis imputant? Hunc (si illis credimus) vt ebrietas ad cædem illius stimulauerat, ita & ipse ebrietatis pœnas, quum ex ea morbum contraxisset, morte tandem luit. Hunc semper ad edormiscendam crapulam nō breuiori quam duorum dierum totidemq; noctium spatio fuisse opus aiūt. Quid huius pater Philippus? Quid rex Antiochus, & qui eum sequuti sunt eiusdē nominis reges? Quid posterior Dionysius Siciliæ tyrannus, qui per totos nonaginta dies ebrius interdum erat; Quid prioris Dionysij filius Hipparinus? nonne sua illum crapula iugulasse fertur? Hactenus & de ebrietate. Nūc de crudelitate, quæ ebrietatis plerunque solet esse comes. Exempla crudelitatis apud Herodotum horrenda legi fateor, & quidem horrendum præ cæteris Astyagis facinus Atreum æmulantis existimari ico: sed Neronem vnum non ea solum quæ ab Herodoto scribuntur, sed omnia omnium mortalium crudelia facinora crudelitate sua partim superasse, partim credibilia reddidisse dico. De qua tamen (quod & satis peruulgata & omnibus exosa sit) dicere supersedeo. Hāc autē missam faciens, vt de regum multorum fatuitate dicam, ordo postulat. Ad quam generatim probandā licet veteris illius puerbij authoritate niti possim, Aut regem aut fatuum nasci oportet, à suis tamen singulos factis, tanquam locupletissimis & certissimis testibus, conuinci malo. Sed hic mihi hærenti & vnde incipiam cogitanti, illud Nasonis subit.

Vt flat. & incertus. quæ sit sibi, nescit, eundum,
Quum rideat exoriens Sator ipse.

Vere enim mihi ipsa exemplorum copia nocet. Sed commodum illius regis facta in mentem veniunt, qui suo ipsius cognomine veteri illi prouerbio astipulatus est. Qui enim ab adulatoribus Antiochus Epiphanes, is ab ingenuè verum profitentibus Epimanes dictus est. Is subinde regali veste deposita, vilem togam induebat, eaq; indutus ad forum se conferebat, in quo obuium quenque presentabat; vt ædilis aut tribunus plebis crearetur: & quem magistratum adeptus erat, eo tanquam plebeius fungebatur. Idem subinde à suis se subducens, aurifabrorum aut aliorum artificũ officinas adibat, vt cum illis confabularetur. aut certe qui primus è plebe atq; adeo è fæce plebis ei occurreret, illum congerronem habebat. Obuiis & nunquam antea sibi visis munera sæpenumero dabat. Interdum per compita numos proijcies, Cui dat fortuna, capiat; inquiebat moxq; se inde protipiebat. Interdum & sertis caput redimitus per vrbem incedebat, lapides occulte circumferens, quibus aulicos qui ipsum sequebantur, petebat. Idem balneis publicis, & ad quas plebs confluebat, vtebatur; vbi quum aliquando plebeius aliquis ei pretiosis vnguentis se perfricanti dixisset, Beati estis vos reges quibus harum rerum vsus suppetit, ex quibus tam bene oletis: At ego te istis (respondit) ad satietatem vsque, & vltra etiam, explebo: Cuius promissi memor postridie ad locum in quo is lauabat accedit, & magnum vas vnguento pretiosissimo flacte appellato plenum in eius caput effundit. Quum autem multi è plebecula (qui non secus & ipsi lauabant) accurrentes, in vnguẽto illo in terram effuso se volutarent, moxq; in loco illo, quia lubricus redditus erat, multi labentes risum spectantibus mouerent; tandẽ & rex ipse ex illis suo lapsu risum excitantibus vnus esse voluit; Idem rex fontem quendam apud Antiochiã (Midæ factum imitatus) vino perfudit. Alia egregia eiusdem regis eiusdemque generis facta ex historiis promenda lectori relinquo. Cæterum hic quidem rex in vnam, alij potius in alteram stultitiæ peccarunt partem, quanto enim hic infra regiam dignitatem se demittebat, tanto alij multi supra illam se extollebant, & aliquam de seipsis diuinitatis opinionem concipiebant. Qua de re extant aurei Rhiani versus: qui postquã

ostendit

ostendit, quam misera egenis conditio sua videatur, cõtra de diuitibus, & qui in magno imperio constituti sunt, ita canit:

Ὡς δ' ἔκτεν οὐρανὸν θεὸς δ' ἐπὶ ὦλεσον ὀπυίει
Καὶ πολυηιέρανίλω, ἐπλήσατην ἄνακτα γαίαν.
Ποσὶν ἐπισκιόεσι, θνητοὶ δὲ οἱ εἰσὶ τοκῆες·
Ἀλλ' ὑπερφιάλῳ ἀμαρτωλῆσι νόσοι
Ἴσπα Διὶ βεβρίθει κιφαλὴν δ' ὑπὲρ αὐχένας ἴχθ,
Καίπερ ἐὼν ὀλίγος. μυθεῦται δ' Ἀπηχλὼ Ἀθήνῃ,
Ἥ πυ' ἀτρακτὸν πεμφάρετην ἄλυπτον δι,
Οὕνεκα μιν' ἀθανάτοισιν ἀρι.θμῷ εἰλαπινάζῃ.

Hic autem quorsum Poeta, non contentus dixisse, reges ita fastu turgere, vt obliti videantur se terram pedibus calcare, & mortalibus ortos parentibus esse, addat inter alia, eos Mineruæ nuptias ambire, quum à non paucis doctissimis viris quæsitum sciam, à nemine autem repertum audierim, si explicauero (quum præsertim explicationem proposito nostro congruentem habeat) maximam me à multis iniurum gratiam spero. Poetam igitur non hyperbole poetica hic vti voluisse, nec Mineruam pro quauis alia dea nominasse, sed ad historiam respexisse, dico, à Theopompo sic relatam. Cotys qui luxum cæterorum Thraciæ regum supergressus est, nuptiale epulum aliquando apparauit, tanquam Mineruam in vxorem ducturus esset: adornatoq; thalamo, quum ebrius ipsius aduentum aliquandiu exspectasset, tandem furore percitus, vnum ex satellitibus, num dea in thalamum veniisset, visere iussit. Quem reuersum, & neminem in thalamo esse respondentem, sagitta transfixit: moxq; secundum à se missum, ob idem responsum itidem interfecit. Tandem missus tertius, re animaduersa, illum à dea iam pridem in thalamo expectari retulit. Hactenus quæ ad germanam (vt ego quidem iudico) verborum Rhiani expositionem faciunt. Qualis vero hic bellus Minerue procus erga vxorem suam fuit? Ex zelotypia in tantam iram repente aduersus illam exarsit, vt propriis manibus eam, à vulua orsus, dissecuerit. Sed de Coty satis. Quid Alexander? nonne Ammonis siue Iouis filius haberi gaudebat? nonne modo Mercurij ritu talaria petasumque & caduceum, modo Herculis more leoninam pellem clauamq; gestabat? Commodus autem nonne cum Herculis insigni-

bus nomen etiam eius sibi vendicabat? Vnde hæc? rogeta liquis. Nimirum ex praua præbendi adulatoribus aures consuetudine. Quid enim aliud sunt adulatorum voces apud principes, (quibus ingenita iam cum opibus est superbia) quam additum incendio oleum? Quum igitur illa de Alexandro & commodo legimus quæ modo commemorata sunt, quum eundem Alexandrum statuæ dei alicuius cultum & ornatum sibi adhibitum admisisse, quũ alterum quem debellaret orbem quæsiisse audimus, vna cũ hac adeo stulta eorum arrogantia simul & assentatorum diram blandiloquentiam, à qua illa profecta sit, audire nobis videamur. Et tamẽ principibus multis amici, nullis adulatores defuerũt. Habuit & Philippus huius pater suum Clisophum, Antigonus cui cognomen fuit Epitropo, suum Apollophanem; Ptolemæus tertius suum Callicratem, Ptolemæus septimus suum Hieracẽ, Philopator suum Philonem, Attalus suum Simachum siue Theodorium, Mithridates suum Sosipatrum, Seuthes Thracũ rex Heraclidem Maronitem, cuius à Xenophõte etiam fit mentio: habuerunt ambo Dionysij Syracusarum tyranni Satyrum, Chirisophum, Democlem: habuit earundem Syracusarum tyrannus Hieronymus Thrasonem & Osin. Nec vero his assentatoribus illos contentos fuisse, sed horum duntaxat & aliorum quorũdam nomina, quod cæteris antecelluerint, literis mãdata esse credibile est. Ego certe ne ipsum quidẽ Alexandrum Hegesia, Agnone, Demetrio, Medio, Bagoa, Gergithio, Dioxippo, Anaxandro, aliisq; quorum per historias sparsa extant nomina, contentum fuisse existimo. Quid quod ipsos quoque philosophos assentationis artifices esse nõ puduit? Anaxandrum enim (quem hic postremũ nominaui, & cuius verba putidæ adulationis plena paulo post referam) philosophum fuisse cõstat. Sed & eum quem Attalo assentari solitũ dixi, Simachum siue Theodorium, eius etiam præceptorem fuisse legimus, qui librum περὶ τῆς Ἀτταλικῆς παιδείας scribere (Xenophontis Κύρου παιδείαν, vt opinor, æmulatus) & hoc suæ adulationis monimentum posteritati commendare non erubuit. Quinetiam huiusmodi homines à nonnullis principibus tãquam prouerbiale nomen traxisse, & ab Alexandro ἀλεξανδροκόλακας, à Dionysio διονυσοκόλακας appellatos fuisse accepimus. Sunt porro assentatorũ duo genera: vnum est eorum qui aperto (vt ita dicam)

dicam) marte, alterum, eorum qui ex insidiis adulantur. Hos illis vt periculosiores, ita formidabiliores esse debere nemo ignorat: & tanto quidē quāto saxa sub aliquis latentia scopulis conspicuis sunt formidabiliora. Rursum vero inter eos qui aperto marte grassantur, periculosiores sunt ij qui ad id quod præstant infame obsequium, verbo non tantum ad demerendam principum gratiā, sed ad inflandos etiam eorum animos accommodata addunt. Vtriusque generis exempla proferā, sed minus periculosis priorem locum dabo. Chirisophus Dionysij prioris adulator, ridentem illū cum quibusdam familiaribus cernens, ridere & ipse cœpit. Interrogante Dionysio quæ illi causa risus esset, quum ea quę dicerentur non audiret, Fidē, inquit, vobis adhibeo. quicquid illud sit quod dixeritis esse risu dignū. Eius autem filius Dionysius eos circa se habuit qui διττυποκόλακες appellati fuerunt, qui spuente Dionysio faciem suā læ penumero conspuendam præbebant, atque adeo sputum eius, interdum etiam (honor sit auribus) q; euomuerat, lambentes, melle dulcius esse aiebant. Idem, quum Dionysi⁹ ex ebrietate cęcus aut certe cęco proximus euasisset, patinas & calices inter cœnandum deijciebant, tanquam & ipsi ira cæcutirent vt nequaquā illa vasa ac ne ipsos quidē cibos cernerent: expectabantque dum Dionysius prehensam eorum manum patinę admoueret. Quod officium Hiero quoq; quibusdam suis adulatoribus idem oculorum vitium simulātib. præstitisse scribitur. Idem illi Dionysij assentatores, vt sibi in illa sua simulatione constarent, inter eundem alter in alterum sæpe impingebant, adeo vt eos ipse Dionysius manu perinde ac cæcos deduceret. Cum hoc autē eorum facto optime quadret quod Clisophus Philippi assentator facere solit⁹ narratur. Quum enim exculptus Philippo fuisset oculus, eū comitabatur eundem & ipse oculum fasciis inuolutum habens. Rursus quum ex vulnere debilitatum crus Philippo esset, vna cū Philippo claudicans incedebat. Sed hic tamē, sicut & ill. διττυποκόλακες, suam artem sine vllo suo damno exercebat: at Mithridates (en q; progrediatur assentationis furor) assentatores nactus est qui graues sibi metipsis assētationis suę pœnas dabāt. Quū enim ille rei medicæ studiosus esset, vt ostenderēt quantum de illi⁹ peritia opinionē concepissent, secādos illi viēdosque (quum alioq; nihil opus hoc remedio haberet) se præbe-

bant Ad alterum illud adulatorum genus, quod periculosius esse dixi, venio. Nicesias Alexandri assentator, quum eum ex epoto pharmaco torsionibus vexari cerneret, O rex, inquit, quid faciendum nobis est, quum vos dij talia patiamini. Lioxippus autem Athenienſis pancratiastes, fluente è vulnere quod Alexander acceperat, sanguine, Homericum illum versum protulisse fertur.

Ἰχὼρ οἷός τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσιν.

Quid ... ebulo ille philosophus, cuius & antea meminimus) eandem & ipse artem factitãs? Quum aliquãdo Alexandro itineris comes esset, orto tã vehementi tonitru vt omnes trepidarent, At tu fortasse (inquit) Alexander fili Iouis, huius tonitrus es author. Eiusdem farinæ est illud Democlis factum, qui posterioris Dionysij assentator erat. Is quum moris in Sicilia esset singulos domi Nymphis sacrificare, & circũ earũ simulachra tripudiare, Democles relictis Nymphis, ad Dionysiũ circa eum tripudiaturus accessit: negãs oportere ad inanima numina studium conuertere. Quis vero nõ multo etiã magis Athenienſium plane similem adulationem miretur? Traditur enim illos Demetriũ cognomento Poliorceten, quum Athenas veniſſet, cum aliis diuinis honoribus prosequutos esse, tum canticis eum & domi & in publico celebrasse, quib. inter cætera solum illum verum esse deum dicebant. Cæteri dij (inquiebant) aut procul à nobis absunt, aut dormiunt, aut auribꝰ carent, aut preces nostras negligunt. fortasse etiam ne omnino quidem vlli sunt: at te præsentem cernimus, non ligneum, non lapideum, sed verum. Qui vero sunt hi quos in tam horrendam adulationem prolapsos audimus? illi ipsi (illorum certe posteri (qui Euagotam, quod regem Persarum adorasset, morte mulctarũt. En quam ꝓpensa sint ad assentationem hominum ingenia. An vero minus ꝓpensos esse putamꝰ ad eam recipiendam principũ animos? Quis eorum tam bene se modulo suo metiri nouit, vt ei assiduæ illæ & quidem imodicæ laudationes recordationem mensuræ suæ non extorqueant? Si princeps aliquis vel minimam rei militaris scientiam habet? Themistoclem, Epaminondam, Scipiadas ambos superat: siqua corporis firmitate præditus est, statim audit Hercules: si non omnino indisertus est, alter Demosthenes vel Cicero alter appellatur: si vel vnum versiculum scribere nouit,

Home-

Homerus aut Virgilius est. Attalum quidē certe eodem & præceptore & assentatore vsum esse, historię phibent, Simacho siue Theodorio, cuius & antea facta fuit a nobis mentio: idem vero multis aliis principib. & olim contigisse, & hodie cōtingere verisimile est. Quamobrem vere a Carneade dictum est, diuitum & regum filios solā equitandi artem recte discere: φ & in ludo literario præceptor, laudando, & qui colluctatur, sponte succumbendo, illis aduletur: at equus quum nec sciat, nec curet, priuatusne an magistratus, diues an pauper sit is, quem vehit, ceruicē cuilibet equitandi imperito frangit. Nec vero hac tātum in parte exitiales sūt suis dominis adulatores, φ illis falsam de seipsis persuasionē induant: verum etiam φ calumniis apud illos grauent quoscunq; suarum partium esse non vident, i.e. quoscunq; libere & ingenue loqui, & (vt habet vetus φuerbium, τὸν σκάφην σκάφην ippellare, quos denique ea, quę veros amicos decet, & loqui & facere animaduertunt. Vnde enim (obsecro) Alexandrum ad Callisthenis, Parmenonis, Philoræ cædē, nisi ab illo suo adulatorum agmine impulsum fuisse arbitramur? Sed vt tandem aliquando ad priscos illos Herodoti reges reuertamur, quorum mirā & φpe incredibilē amentiam cōmemorat, quin illi quoq; suos adulatores habuerint, minime cuiquam dubium esse debet. Verum cęteris omissis, de eo qui principē inter eos arrogantię pariter & dementię tenere locum videtur, dicā. Qui Hellespontum compedibus vincit, qui Hellespontо minatur, & contumeliā dicit, qui deniq; Hellespontum flagellat, noñe Mardonio adulatori perniciosissimo potius quam Artabono amico fidelissimo auscultat, sicut & Dionysius, Philippus, Ptolemæus, suis singuli adulatoribus, quam Dioni, Samio, Cleomeni, amicis & φbatæ fidei viris, auscultare maluerunt? Iam vero & illis multo etiam antiquiorib. regibus (qui quicquid delirant, plectuntur Achiui) sunt qui suos apud Homerum adulatores assignent. Vt autem reges aliosq; principes assentatorib. comitatos, ita & reginas quasdam assentatorib⁹ comitatas fuisse, memorię traditum est. inter quas eæ, quę κλιμακίδες ippellatæ sunt, clamauerunt: id nomen ab obsequio, φ regimis præstabant, adeptæ. harum enim dorsa scalarum vicem illis currum cōscendere volentib⁹ præbebant. Quæ quum ita sint (vt hunc tandē de regum fatuitate locum claudā) sicut credibilem no-

bis cęterorum regum stultitiã reddit corrupta illorum ab assentatorib. natura, itidem Herodoto priscorum quorundam regum amentiam describẽti credamus. siquidem assentatores his itidem fuisse credimus. Simul vero & principũ huius tempestatis conditionẽ consideremus, qui quum à maioribus suis potentia circa res multas superentur, sola multitudine adulatorum illis potentiores manent, si modo qui suorum dominorum domos, vrbes, populos, regna, vt pessundederũt olim, ita & hodie pessundant, principum potentiã augere putandi sunt. Cuius mali exempla ab hoc nostro seculo petita odiosa essent, & fere multa veteres historiæ suppeditãt. nam si principum mores ab adulatorum vitijs corrumpuntur, quę illam morũ corruptelam vitia parunt ciues, non dubium est, quin adulationi accepta ferri debeant. Adde quòd adulatorum est imminentia suis dominis pericula dissimulare, securos illos esse iubere, ad quę se sibi data potentia pollicendum incitare. Quod qui faciunt, nonne illos in pericula trudunt? nonne hostium telis inermes exponunt? nonne in illorum deniq; manus eos tradunt? Et hoc quidem modo exitij causa principibus iure dicãtur esse adulatores, sed non propinqua. At propinquam etiam exitij causam suis dominis eos sæpenumero fuisse testantur cum alij multi, tum is Philippꝰ, quem Romani imperio euerterunt. eius enim iam antea regnum ab assentatore Proclide Tarentino labefactatum fuisse Polybius author est. Crassi autem adulator Andromachis Parthis operam suã ad illum fortunis pariter & vita spoliandum locauit. Porro vt adulatores superiorum seculorum ab adulatoribꝰ nostræ ætatis, numero, sic etiam peritia tanquam discipulos à magistris superari sciendum est, quo diligentiꝰ ab illorum insidijs cauere sibi principes debent, sed ipsi viderint. Ad me quidem quod attinet, si quid vota hic valere possent, vt Thessali olim vrbem, quę Adulatio vocabatur, funditus euerterunt, ita præ quibusuis aliis maleficis radicitus extirpatos adulatores aulicos optarim.

Nunc & luxus priscorum regum ab Herodoto & aliis descripti collationẽ cum posterorum quorundam partim regum partim aliorum luxu, aggredior. Inter cætera igitur, quæ de luxu regum Persarum monumẽtis literarum tradita sunt, vix credibile nonnulli putarunt, quod Herodotus narrat, quocunq; illi irent (nam & de Cyro dixit, de eius successorib. etiam

iam intelligi volui:) Choaspis fluuij aquã circumuehi solitam fuisse, & nullam illos alium potare consueuisse. Ego vero quẽquam qui hoc mirabile, neũ incredibile, iudicet, esse demiror. Vtrum enim, quæso, maiori admiratione dignum? aquæ plaustris regẽ Persarum comitatum ditionem suam pagrare, an Cardinalem è media Gallia Roma vsq; aliquot lagenarum millibus comitatum peruenire? Quod tamen ego tacuissem, nisi earum fama iam pererebuisset, atq; adeo earum ignominia in Gallos omnes (quippe quos inde *botz lioni* Itali vocant, quasi lagenarios, Græce λαγυνίονας dicas) redundare cœpisset. Et illis quidem qui cuniculas illas potus aquæ cerræ delicias obiicient, hæc pauca respondisse, fuerit, meo quidem iudicio satis. Illis autem, qui cætera obiiciunt, multa habeo, quæ respondeam. Ad luxum quidem certe quod attinet, qui circa ciborum apparatum versatur, nec plura, nec luculẽtiora ex vllo quam è nostro seculo posse, pmi exempla existimo, quo iam peruulgatum circa ferinam carnem esse cœpit, (de Gallia loquor) vt auulsi ex vtero viuarum matrum fœtus mensis apponantur. Quem tamen luxum mensa Galli cuiusdã primarij in regis aula viri, vilem iam reddiderat: & verba ppediem exprimendis alijs eius circa cibos & ciborum apparatũ deliciis defutura erant, si ciuilis Gallię nostrę Mars illi parcere, & coquorum celebrium vota (quibus insigne sui desiderium reliquit,) exaudire voluisset. Verum vt ad magnates vsq; nõ veniamus, virum quendam fide dignissimũ de quadã Auenionensi muliere (quę aulę pontificię ibi tum sedem Apostolicam habentis Lais fuerat) audiui narrantem, eam turdis & perdicibus aliisq; auibus vesci solitam, quę fœniculi, anethi, coriañiue aut similium semine saccharo condito pastæ essent. Sed illud audiui: at lactucas aqua saccharata, quam vocant, à marronę cuiusdã ancillis (& quidem illius, vt aiebant, iussu) irrigari vidi. Quæ quum ita sint, quid aliunde q̃ è nostro seculo, huiusmodi deliciarũ arcessere exẽpla necesse est? At vero alterius luxus multa genera luxui nostrę ętatis (de quo & antea dictũ est) posse accedere fateor. Alterũ luxũ voco, qui non circa cibos, sed circa reliqua versatur. De hoc igitur q̃cunq; ab Herodoto memoratur, a Siculi tyrannis superata esse dico. Quib. quũ primũ in hac re locũ tribuo, ipsum etiã Herodotũ sequor, qui de Polyęrate loquens, ita scriptum reliquit. Nullius enim regũ Græciæ

exceptis Syracusanis, dignus est qui cum Polycrate, & ad magnificentiam attinet, comparetur. Nec tamen solos Syracusanos reges siue tyrannos, sed & Alexandrū aliosq; illa prætergressos esse dico. Argumento autē vel vna Alcisthenis Sybaritæ vestis esse potest, quæ centum viginti talētis vendita fuisse fertur. Quod si ad vitem & platanum, auream vel platanos aureas veniendū est, earum cum aulæ Alexandri splēdore & magnificentia comparationē ex Phylarcho audiamus. Aureæ platani, inquit, & aurea vitis sub qua sedentes sæpe Persarū reges iura suis populis dabant, quotidianum regiæ Alexandri sumptum æquare non videntur: quis alioqui vitem illam cōmendarent etiam vuæ quæ smaragdos & indicos carbunculos aliasque pretiosissimas gemmas racemos imitantes haberēt. His autem descriptionem opulentię & magnificētiæ illi adiungit: quę si vera est, vere etiā platanos aureas Persicorum regum vitemq; aureā cedere illi dixit. Porro vt comparationem hanc persequentes, ab ipsis dominis ad eorū famulos aut seruos veniamus, (nam quicunq; sub ditione regū Persarum erant, serui eius vocabantur) narrat Ctesis quendā Annarum, qui satrapa Babyloniæ à rege cōstitutus fuerat, centum quinquaginta (psallentes & canentes mulieres circa mensam suam habere solitum. Audiamus vicissim, quę de quibusdā Alexandri siue sodalibus siuę assentatorib. tradita sunt. Philarchus & Agatharchides memoriæ prodiderunt, eorum aliū clauos aureos crepidis suppactos gestasse, alium, quoties de publicis negotiis cum aliquo tractaret, super pauimēto purpura strato deambulare solitum fuisse: alios aulæis per quinq; stadia locū in quo venarentur, cingere consueuisse: alios puluerē ad palæstræ vsum sibi à iumentis multis, quocunq; irent, portandū curauisse. His ego comparationib. (quis alioqui in exemplorum luxus cōmemoratione luxuriare oratio mea possit, præsertim si ad Romanos vsq; progredi voluerit) vtpote mea sententia aptissimis cōtentus esse statui. At nostri seculi principum luxus illo quidem artificiosior & (vt ita loquar) ingenioſior merito dici possit: at opulentia tantum illi cedit quanto minores sunt horum quam illorum principum opes.

Vt autem ad varios variarum gentium mores atq; ritus ab Herodoto descriptos aliquando tandem teuertamur, quis nō ex Græcis multos in eo quod de Ægyptiorum scribendi more

à dextra

à dextra in ſiniſtram tendendo, commemorat, ſuſpectum mẽdacij habuiſſe credat? At nos quibus familiares ſunt Hebraicæ literæ, tantum abeſt vt hoc admiratione dignum cenſeamus, vt potius quenquam hoc mirari miremur. Multo certe minus fidem (& merito quidem) apud lectores impetraſſet Herodotus ſi aliquos inter Ægyptios repertiri ſcripſiſſet qui ſiniſtrá in ſcribendo, non dextra vterentur: quum tamen mihi duos qui id facerent videre cõtigerit, Flandrum vnũ, Sabaudum alterum. Quid ſi vero eſſe tradidiſſet qui oculis caſu aliquo orbati, nihilo tamen minus ſcriberent? rem aliis quidem fortaſſe incredibilem, at mihi certe credibilẽ narraret. Quare? quod ſcrib ere alſque oculorum vſu (id eſt vel in tenebris, vel oculis alio cõuerſis) neceſſitas rerũ omnium magiſtra me docuerit. Atque hęc de iſto miraculorum genere hactenus, ad alia veniamus. Quidni viros Ægyptios lanificium exercuiſſe credemus, quum apud Seguſianos nobis vicinos vſitatũ viris multis nendi morem cernamus? At quam ineptum eſt viro, quam ridiculũ, colũ geſtare, & muliebri more fila deducere? Ineptum erit (fateor) & ter quaterq; ridiculum: ſed quid agas? an quia ridiculum, ideo verum non erit? Ridiculum eſt nobis eiuſdẽ Herodoti illud, Ægyptios viros (honor ſit auribus) ſubſidentes meiere. At Turcis ridiculum id nequaquã fuerit quibus hãc meiẽdi rationem tanquam honeſtam in vſu eſſe, noſtram cõtra velut turpiſſimam auerſari aiunt. Ac certe (ſi in re huiuſmodi philoſophari nefas non eſt) nõ de nihilo eſt quod Heſiodus, ne ſtãtes meieremus vetuit, quum μηδ' ὀρθὸς ὁμιχεῖν dixit. Sed eſto (excipiet aliqs) veracẽ in hoc fuiſſe Herodotũ: quid quod addit, mulieres cõtra ſtantes meiere? De hoc certe (vt ingenue fatear (aliud quod reſpondeam non habeo, quam hoc: quemadmodum ſi quod de viris Ægyptiis tradit, Turcæ nobis exemplo ſuo non confirmarent, incredibile videretur, quum tamen verum eſſet: ita quod de mulieribus addit etiãſi nullo exemplo (quod quidẽ ad aures noſtras peruenerit) cõproberur, verum nihilominus eſſe poſſe. Hunc autem locum, Sophoclis poetę & Nymphodori hiſtorici authoritate claudẽdum cẽſeo, qui eandẽ quam Herodotus morum Ægyptiacorum ab aliis diſcrepantiam teſtantur. Antequam tamen à ridiculis diſcedamus. addam & φ de vxorib. Libyum Adyrmachidarum narrat in Melpomene, eas videlicet pediculos ſuos

(honor nunc quoque sit auribus) non ante abiicere quam eos vicissim momorderint. (est enim αὐτὸ ἀντιδάκνειν vicissim mordere, non præmordere, vt interpres vertit: sed hoc quoque inter annumerari debere, quæ non ridicula sint solum, sed & fœditatem spurcitiemq; incredibilem habeant, confiteor: sed cur aliis historicis quosdam φθειροφαγῶν nobis commemorantibus fidem adhibebimus, Herodoto narrāti has mulieres φθειροδάκτους, quod multo minus est) fidē derogabimus? Imo ne φθειροφάγους quidem fuisse vllos credo, respondebit forsan aliquis. Cur, obsecro, minus credibile est τὸ φθειροφαγεῖν quam τὸ ἀνθρωποφαγεῖν. licet hoc magis crudele, illo magis fœdum sit? Anthropophagiæ autem exemplum, vt veritatis extra omnem controuersiam positæ, proferto: quum eius hac ætate testes multi oculatos se testes esse iactent. Quam veritatem nequis in barbaris hominibus miretur (simul autem & alia multa crudeliter ab iisdem perpetrata, quæ ab Herodoto describuntur) aut ne fide maiorem iudicet: audiat non barbarum, sed Græcum hominem; non literarū rudem, sed philosophum, & quidem inter philosophos celeberrimum, verba hæc vel ipsis Cyclopibus & Lęstrigonibus anthropophagiæ authoribus indigna proferentem: καὶ αὖ τῶν μιλῶν ἀποκτῆ τι μέρος πρὸς τὸ τροφὴν χρήσιμον, μήτε κεφαλὴν αὖθ μητε ἄλλο ῥιπτεῖν, ἀναλίσκειν δὲ αὐθ, ὅπως τῶν ἡμιτέρων ἕτερον μέρος γίνηται. Hæc Chrysippum in libro, De iustitia, scripta reliquisse, de mortuis hominibus loquentem, testatur Sextus philosophus sicut & ibi in libro De officio, διὸ καὶ χρήσιμον φῂ ὅτι τῶν κρέων, τροφὴ χρήσιμα ταῦτα καὶ τοῖς, καθάπερ καὶ τῶν ἰδίων μιρῶν, οἷον ποδὸς ἀποκοπέντος ἢ πόδακος χρῆσθαι, αὐτῷ καὶ τοῖς πεφονευκόσιν In quorum autem cadauere ista nos ofhcio fungi iubet? Parentum nunc, & ab Herodoto vel aliis Historicis descriptam. ἀνθροποφαγίαν aut ἀνθρωποθυσίαν fabulosam esse clama.

Verum vt ad illam morū Ægyptiacorum à Græcanicis discrepantiam redeam, ad inuestiganda mirā & prope incredibilis morū dissimilitudinis exempla, ab hoc nostro sęculo non discedamus. Quid simile Germanorū Flandrorumq; mores cum Gallorum aut Italorum moribus habent, siue victus ratione, siue cultū corporis, siue studia & animorū inclinationes spectes? Si Gallus aut Italus ad mēsam ducatur ea lege vt per sex septemue horas illi accūbat, in carcerem trudi, non ad mensam

duci

ducí ſibi videbitur: ſi vero accumbenti taleœnophorum quã-
le illis ebibendum proponatur, ad ſupplicũ malle ſe rapi cla-
mabit. nam vt horum vtriq; vino ſe iniurgitare acerbiſſima
mors & ita illis (de vulgo loquor) ſuauiſſima vita cenſetur a-
deo vt nõ mireriro quis eos progenerẽ ſuũ eſſe ſuſpicetur qui
apud comicum Alexin, dicebat, O me beatũ ἐχθὲς. ἐν τοῖς μέ-
γεθοι πάντες ἄνδρες ὠμεχόμεθα, Ἀλλ' ὅτι ἀφίξαγόμεθ', αὖ ζῶ-
μεν ἥδιον. Ad
vestitum autẽ quod attinet, ſiue hunc siue illi caligas Lants-
knechthicas indueris, non homini caligas hominẽ caligis al-
ligaueris, & ex quantumuis agili ĩmobilem pañi ſaburra red-
ideris. Eiſdẽ vero Gallo dico & Italo, ac iis quidẽ potiſſimũ
qui in aliquo ſunt dignitatis, gradu locati) nihilo magis vti in
patria ſua cũ viridi pallio q̃ vt nudi in publicum ꝓdeant per-
ſuaris. non enim ſatis ſanę mẽtis haberẽtur. At Germanis nul-
la huiuſmodi de eo quem ita videãt amictũ, oboritur ſuſpicio.
Sic & verſicolorẽ veſtem aut certe verſi coloribus fimbriis prę-
textã geſtare fœminis ꝑmittũt: nos nequaq̃. Permittũt iisdem
(ac preſertim viginib.) paſſo & per colla ſparſo capillo incẽ-
dere apud nos autẽ virgo ꝓpter hunc habitum mænadib. añu-
meraretur. Et hæc q̃dem pauca ſunt huius diſſimilitudinis ex-
empla è multis quæ hãc collationẽ perſequi volẽtib. ſuppetẽt.
Viciſſim vero alio exẽplum rituũ q̃b⁹ nos ab Italis diſcrepa-
m⁹, ꝓferre libet. Vxores noſtrę ad illud exẽplar inſtitutę ſunt,

Illa regat cunctos, illis ſint omnia cura.

Et nihil in tota me iuuet eſſe domo: at illorum
vxoribus dicas hos verſus ita inuerſos eſſe,

Illa *regat nullos, ſint nulli negotia curæ,*

Illa mea in tota nil iuuet eſſe domo. Illi vxoribus ſuis fucare
faciẽ permittunt, (quũ tamẽ hoc facin⁹ inearũ ſanctitatẽ redũ-
daturũ ſciãt (nos ſuſpectas fucatę faciei, ſuſpectas adulterii ea-
dẽ opera haberem⁹. (aulas principum, excipio q̃ miſcellaneos
mores rituſq; vſurpant,) Vt vero à perſonatis mulieribꝫ diſcer-
nem⁹, ita nec grallatrices amamus: ſed eaſdem & in lecto & in
mẽſa (i. vtrobiq; vel proceras vel paruas) habere volum⁹. In-
aures priſco more geſtare multi eorũ ſuis vxorib. permittunt:
nos id in vxorib. noſtris meretriciũ iudicaremus. Nos obuias
Gallas, ſiue matronas ſiue virgines quę nobis familiares ſunt,
ſalutam⁹. ſi patriciæ ſiut, etiã oſculamur. Italas vix quis q̃ vo-
ce, nedũ oſcula ſalutare auſit. Offenduntur Itali oſculationibus

huiusmodi quas vxorib. nostris concedimus · offendimur vicissim papillarum nudationib⁹, quas suis illi (ac præsertim Veneti) permittunt. Cur enim quas pudicas esse volunt, cultu suspicionem impudicitię præbere volunt? Nisi forte obuijs quibusque nudare papillas, tectas vestę & hac ratione (vt est in puerbio δήκνυσι κυσὶν ὀστέα, pudicitiæ per occultam quandam antiperistasin argumentum esse existimant. At me certe quod attinet, cõiectura nulla possum assequi quodnam eorum a quibus hoc institutum, profectum est, consilium fuerit: sicut nec quod fuerit apud eosdem Venetos illius, qui vt velare faciem commune meretricibus cum ingenuis virginibus esset, statuit. Et quoniam à meretricibus ad lupanaria facilis transitus est, de his quoq; aliquid dicendum est. Nõne quę sit inter ipsas etiã Christianas nationes de his controuersia videmus; nonne de his varias in vtranque partem (excluso interim, proh pudor Dei mandato) disputationes quotidie audimus? dum hi iuuenum corruptelam esse obiciunt illi matronarum pudicitiæ præsidium esse respõdent? At vulgus Italorum magis miretur vrbem quæ receptaculis huiusmodi quam quæ templis careat & sibi ἄθλιον illic esse potius quam hic fateri non dubiret. Sed quid de illo Patre sacro dicemus, quem adeo grauem authorem περιδοσκεισμάχαι equuntur? Ego certe quod de illo alias (& quidem in media vrbe Roma) dixi, nunc quoque libere dico pudendum quidem eius factum mihi in eo videri quod lupæ matris Romuli studiosius reuerētius que quam Petri Apostoli memoriam colat: quippe qui veluis lupārum imaginibus Romam circumuallarit, at Petrum Apostolum cũ vnica (quæ quidem in pretio sit) imagine, in angulum vbi sis retruserit: alioqui certe prudentis medici officio functum sibi videri q, vt illi, vbi ægrotis huius vel illius cibi vsu interdixerunt, aliquem alium quo vescantur, illis proponunt. ita ipse quibus licitum esse matrimonium noluit, licitam saltem esse fornicationem voluerit. Sed quod sibi ἐχθρὸν ἐμοὶ cum lupabus illis esse instituit, huic vero eius instituto qua ratione patrocinari quis possit, non video. nam si vere dixit ille,

Turpe est ex reditu census augere paternos,

quanto turpius tam profani reditus partem in sacraria inferri, & illo Petrum Apostolum ditari? Verum quum de his satius philosophari, nec loci huius nec temporis ut hunc sermonem simul-

HERODOTI HALICARNASSEI LIBRI NOVEM, MVSARVM NOMINIBVS inscripti.

Ex Laurentij Vallæ interpretatione, eo quo in epistolæ dictum est modo recognita.

Liber I. qui inscribitur CLIO.

HERODOTI i HALICARNASSII historiæ explicatio hæc est, vt neq; ea, quæ gesta sunt, ex rebus humanis oblitterentur ex æuo, neq; ingentia & admiranda opera vel à Græcis edita vel à barbaris, gloria fraudentur, cum alia, tum vero qua de re isti inter se belligauerunt. Persarum eximij memorant dissentionum authores extitisse Phœnices, qui à mari, Φ rubrum vocatur, in hoc nostrum à proficiscentes, & hanc incolentes regionem, quam nunc quoq; incolunt, longinquis continuo nauigationibus incubuerunt: faciendisq; Ægyptiarum & Assyriarum mercium vecturis, cum in alias plagas, tum etiam Argos peruenerunt. Argos etenim ea tempestate omnibus ciuitatibus regionis, quæ nunc Græcia nominatur, antecellebat. Huc porro appulsos Phœnices mercimonia exposuisse, & quinto sextoue quam appulissent die, ctunctis fere diuidentis, fœminas ad mare venisse cum alias multas, tum vero regis filiam, cui

i *Totum hoc principium ita reddi posset*: Historia ab Herodoto Halicarnassëo edita, hæc est: vt nec ea quæ facta sunt, ex hominum memoria temporis longinquitatë deleantur, neque magnorum & admirando rum facinorum quæ partim Græci, partim barbari ediderunt, fama' extinguatur, cum circa alia *quæ de iis cognitu digna sunt*, tũ vero *circa hoc*, quænam belli inter eos causa fuerit. Persarum quidem certe sermones memorant diss. *Legit autem hinc interpres* λόγιοι *pro* λόγοι

a

a profecti, & positis sedibus in ea regione quam, &c.

nomen esset idem, quod Græci tradunt, Io filiam Inachi. Dumq; hæ fœminæ puppi nauis assistentes ea mercarentur, quæ cuiusque auiditas maxime ferebat, in eas Phœnices sese adhortatos impetum fecisse: & ipsarum plerisq; aufugientibus, Io cum aliis aliquot raptam fuisse, eisque in nauem impositis Phœnices in Ægyptum vela fecisse. Hunc itaque in modum Io in Ægyptum peruenisse memorant Persæ, non quemadmodum Græci: & hoc iniuriarum principium extitisse. Post hæc Græcorum quosdam, quorum nomina non possunt dicere, Tyrum appulsos, filiam regis rapuisse Europam: (fuerunt autem isti Cretenses) 2 illisque par pari repensum. Verum postea Græcos secundæ iniuriæ authores extitisse. longe enim naue 3 in ora Colchidis & ad Phasim fluuium, quum cætera transegissent quorum gratia venerant, illinc rapuisse filiam regis Medeam. Ad quam repoſcendam, pœnasque de raptu petendas, quum rex Colchorum caduceatorem misisset, Græcos respondisse, vt illi de rapta Io Argiua pœnas sibi non dedissent, ita ne se quidē illis daturos. Secunda dehinc ætate ferunt Alexandro Priami filio, quum ista audisset, cupidinem incessisse vxoris sibi per rapinam è Græcia comparandæ, certum habenti omnino se pœnas non pensurum, quas nec illi pependissent. Ita quum is Helenam rapuisset, visum esse Græcis, primum missis illuc nuntijs & Helenam repetere, & pœnas de raptu petere. Illos vero 4 tergiuersantes mentionem fecisse de raptu Medeę: & qui nec pœnas dedissent, nec rapinam repoſcentibus reddidissent, quomodo vellent ab alijs sibi pœnas dari. Hactenus igitur inter eos mutuis solis rapinis actum. Eorum autem quæ deinceps extiterunt, Græcos præcipuæ authores extitisse qui priores in Asiam quam ipsi in Europam copias ducere incepissent. Se quidem sentire iniuriorum virorum factum esse rapere fœminas: amentium vero raptis vlciscendis operam dare: prudentium autem, 5 pro nulla habere raptarum pulchritudinem: quippe quæ, nisi voluissent,

haud

1 Phœnices.

2 Et ista quidem pari compensatione inter eos esse facta.

3 Ædam Colchiam aduectos,

4 Medeę raptum ipsis obiecisse, ista prætexendo, qui nec ipsi pœnas, &c.

5 Raptas nihil curare: 6 Se itaque Asiæ nos ad-

haud dubie raptæ non fuissent. Eoque suarum fœminarum ex Asia raptarum Persæ negant vllam sibi habuisse rationem: Græcos atcum Lacedæmoniæ mulieris gratia ingentem comparasse classem, deinde in Asiam profectos, imperium Priami euertisse: atque ex eo tempore semper existimasse sibi hostes esse Græcos. Siquidem Asiam & barbaras gentes, quæ illam incolunt, 1 putant Persæ sibi necessitudine coniunctas, Europam vero & Græcos à se esse disiunctos. Hunc in modum Persæ rem gestam esse memorãt, & Ilij excidium sibi discordiæ cum Græcis extitisse principium comperiunt. Cum quibus non consentiunt de Io Phœnices, quã negant se in Ægyptum abduxisse raptu vlos, sed eam apud Argos cum nauclero nauis ipsorum rem habuisse: & quum se grauidam esse comperisset, veritam parentes, 2 sic voluntariam cum Phœnicibus nauigasse, ne detegerentur. Et hæc quidem Persæ Phœnicesq; referunt: ego vero, vtrum sic gesta sint necne, 3 non pluribus persequar. Cæterum quem ipse noui primum cœpisse inferre Græcis iniuriam, 4 hunc indicabo, longius oratione pergens tam paruas vrbes ciuitatesque commemorando quam magnas. Nam quæ olim magnæ erant, earum permultæ factæ sunt paruæ: rursus, quæ mea memoria magnæ fuerunt, prius fuerant paruæ. Igitur quum sciam humanam felicitatem nequaquam in eodem tenore perstare, 5 vtriusque fortunæ mentionem habebo.

CRœsus genere quidem fuit Lydus, patre autem Halyatte: earum vero nationum 6 tyrannus quæ intra Halym amnem sunt, qui à meridie Syros ac Paphlagones interfluens, contra ventum Aquilonem, in mare quod vocant Euxinum euoluitur. Hic Crœsus, è barbaris quos cognito habemus, primus, Græcorum 7 alios ad tributum pendendum adegit alios sibi amicos conciliauit. Subegit, quidem Iones, Æoles, & qui sunt in Asia Dores; amicos autem sibi fecit Lacedæmonios, quum ante eius imperium vniuersi Græci liberi fuissent. Nam Cimmeriorum aduersus Ioniam expeditio,

1 mulierum nullam rationem habuisse dicũt Persæ: Gr. vel, in necessitudinẽ suam recipiunt: cum Europa vero & Græcis nullam sibi societatẽ intercedere existimant. vel nihil sibi esse commune.

2 tum demum vltro bum Ph.

3 Dicere nõ constituit. q. d. non meo comparo ad dicendum.

4 hunc vbi indicauerim, vlteri⁹ progrediar, tam p.

5 de vtriusque ment.

6 regnator. vel rex: aut dominator ut idemque in alio loco,

7 vel, alios subactos (siue subiugatos) tributum sibi pendere coegit,

1 vrbes subiugauit: vel, iugum pati coegit,

veruſtior illa quidē Crœſo extitit, non tamen 1 vrbes expugnauit, ſed per incurſiones prædas abegit: Cęterum principatus quum eſſet Heraclidarum, ad genus Crœſi, qui vocabantur Mermnadæ, ſic peruenit: Candaules, is quem Græci Myrſilum nominant, Sardium fuit 2 tyrannus, ab Alcæo Herculis filio oriundus. ¶ Siquidē Heraclidarum primus Sardium rex extitit Argon, Nini filius, Beli nepos, Alcæi pronepos: nouiſſimus, Candaules Myrſi filius: quum antea Argonem, qui in ea regione regnauerant, fuiſſent oriundi à Lydo Atys filio, à quo totus is populus cognominatus eſt Lydius, quum Meon antea vocaretur. Ab his ſuccedentes Heraclidę imperium ex oraculo adepti ſunt, Iardanæ ancilla & Hercule geniti, idque per quingentos & quinque annos, duas & viginti virorum ætates, tenuerunt, filius patri deinceps ſuccedens, vſque ad Candaulem Myrſi filium. Hic igitur Candaules vxorem adamabat, eamque præ amore arbitrabatur omnium fœminarum eſſe pulcherrimam. Hoc ita eſſe ſibi perſuadens, apud Gygem Daſcyli filium ex ſatellibus ſuis (erat enim is maxime ipſi acceptus, 4 eoque miniſtro in rebus magis arduis vtebatur) ſpeciem vxoris ſuę ſupra modū extollebat. Ad quem non multo interiecto tempore (neceſſe namque erat ei male euenire) inquit his verbis Gyges, neque enim videris mihi fidem habere referenti de coniugis ſpecie (quod magis incredulæ ſunt hominibus aures quam oculi) fac illam conſpicias nudam. Hic autem vehementer exclamans, Quemnam, inquit here ſermonem profers, haudquaquam ſanum, qui me iubes inſpicere heram meam nudam? Mulier exuta tunica, & verecundiam pariter exuit. Iam olim hominibus ſunt honeſta excogitata, 6 vnde diſcere debemus: ex quibus hoc vnum eſt, Quæ ſua ſint, quemque inſpicere debere. Ego vero tibi fidem habeo, illam eſſe fœminarum omnium ſpecioſiſſimam, teque eo, ne me ores illicita. Atque hæc dicendo Gyges repugnabat, pertimeſcens, ne quid ſibi ex ea re malī contingeret. Cui viciſſim ille his verbis,

a. vide n. 6.

3 autem edu cauit Herael.

4 eique res magis ſeriās communicabat) ſpect. ſ quia non videris m.

6 vnde diſcere oportet.

ſ ill. Eam olim comperiūm fuit quamam honeſtaei eſſent conſenta.

Fi-

,, Videns, inquit, esto Gyges: caue timeas aut me, tã- *& inde nobis*
,, quam hæc ipse sermone tentantem, aut vxorem me- *petenda disciplina est. Verum autem eorum est, qui tali artificio viat, vt*
,, am, ne quid tibi ex ea detrimenti creetur. Principio
,, enim ita ego machinabor, vt illa ne deprehendere
,, quidem possit se abs te fuisse inspectam. Te namq;
,, secundum fores cubiculi, in quo cubamus, quum a-
,, peruerit, collocabo. Vbi ergo fuero ingressus,
,, aderit & vxor mea in cubiculum: iuxta cuius in-
,, troitum scilla posita est, super quam vestes illa (vt
,, quamq; exuet) reponet, sese per multum otium spe-
,, ctandam præbens: quæ quum à scilla cubitũ perget,
,, 2 ostendens sinuicem terga, cauæ tibi sit deinceps ne
te per fores abeuntem conspiciat. Gyges igitur vbi
effugere non potuit, fuit paratus: quẽ Candaules,
postea quam hora cubandi visa est adesse, in cubi-
culum duxit: statimque post & vxor adfuit, quam
introeuntem ac vestimenta deponentem Gyges in-
tuitus, vbi auersa fuit illa cubitum vadens, ipse è
loco, prepens foras abiit, & inter exeundum à mu-
3 liere conspectus est. 3 Hæc, vt didicit à viro quid a-
ctum esset, neq; præ pudore exclamavit, neq; visa est
percepisse, habens in animo Candaulem vlcisci.
Apud Lydos enim, & fere apud cæteros quoq; bar-
baros, magno probro est etiam virum conspici nu-
dum. Ita nunc nihil aperiens mulier, silentium te
nuit. Mox autem vbi dies illuxit, quos domestico-
rum maxime sibi fideles intelligebat esse, quum præ-
parasset, Gygem accersit. Hic eam nihil suspicans
scire eorum, quæ acta erant, accersitus venit: quip-
pe qui antea solitus esset ad reginam concedere,
quoties ab ea vocaretur. Vt venit, ad eum his verbis
mulier inquit. 4 Nunc duabus tibi præsentibus vi-
,, is, Gyges, offero electionem in vtram malis diuer-
,, tere. * Aut enim me pariter ac regnum Lydorum,
,, vbi Candaulem interfeceris, aut teipsum continuo
,, occumbere sic oportet: ne in omnibus Candauli
,, obsequendo. 5 posthac scias, quæ te scire non de-
,, cet: sed aut illum, qui ista consuluit, interire opus
,, est: aut te, qui nudam me es conspicatus, & illicita
fecisti. Ad hæc verba Gyges primum obstupefa-

2 & ei fuerit à tergo, cuiati.

3 *vel*, Hęc, vt animaduertit quod à viro factum erat, neque exclamauit, vtpote pudore retenta, neque præ se tulit animaduertisse.

4 Nunc cum duæ vitæ in tua sint potestate. G.

* Aut enim Candaule interfecto, me tibi cu regno Lydorum habe: aut t. S.

5 posthac videat quæ te videre non decet.

ctus, postea obsecrare illam, ne se ad talem necessitatem adigeret, alterutrum eligendi. Vbi non persuadet, sed vtique propositam sibi necessitatem cernit aut interimendi herum, aut per alios pereundi, elegit, vt ipse superesset: atq; ita percontans illam, inquit, Quandoquidem me adigis inuitum ad herum meum occidendum, age audiam quo pacto illū adoriemur? Excipiens illa, Ex eo, inquit, loco adoriendus erit, vnde ille me nudam ostendit, in sopitum impetus dabitur. Posteaquam igitur insidias

1 vt qui non dimitteretur, nec vllam effugiendi facultatem haberet, sed cui necesse esset aut per.

instruxerunt & nox aduenit, Gyges 4 nihil cunctatus est: quippe cui nulla deuitandi facultas esset, sed necesse aut perire, aut Candaulem primum mulierem in thalamum sequitur, quem illa dato pugione, subter eadem foris occulit. Vnde postmodum iste procedēs, quiescentem Candaulem obtruncat, vxoreque eius & regno potitus est. 5 Cuius rei meminit & Archilochus Parius, qui per idem tempus

2 Cuius, videlicet Gygis,

fuit, in iambo trimetro. Obtinuit autem regnum Gyges, & in eo fuit confirmatus ex Delphico oraculo. Nam quum Lydi indigno animo ferrēt Candaulis casum, atque in armis essent, conuenit inter hos ac factionem Gygianam, ut si oraculum respondisset, hunc esse regem Lydorum, ipse regnaret: sin minus, principatum Heraclidis restitueret. Accepto igitur oraculo Gyges ita regnauit. 5 Sed demum Pythia loquuta, Heraclidarum vltionem in

3 Sed id demum tamē Pythia erat loquuta.

atnepotem Gygis esse venturam, quod carmen neque Lydi, neque ipsorum reges vllius momenti fecerunt, priusquam exitu comprobatum est. Hunc in modum obtinuere tyrannidem Mermnadæ, sublatis Heraclidis. Gyges, 4 tyrannide occupata, Delphos donaria misit non pauca, 5 vbi quæ ex argento donata visuntur, eorum pleraque ipsius sunt. Et præter argentum, immensam vim auri dedicauit: posuitque cum alia, tum vero (quod præcipua mentione dignum est) pateras aureas, numero sex, pondo triginta talentorum, quæ in Corinthiorum thesauro collocata sunt. Licet is thesaurus (si vera loqui uolumus) non Corinthij populi sit, sed Cypseli

4 regno occupato
5 Sed cum alia plurima ex argēto Delphis sunt ab eo posita, tum vero etiam præter arg.

pſeli Eetionis filij. Ita Gyges barbarorum, quos ipſi nouimus, primus, munera apud Delphos poſuit, ſecundum Midam Gordij filium, Phygiæ regem. Nam & Midas obtulit regiam ſellam, in qua ſedens iura ſolitus dicere erat, rem ſpectaculo dignam: quod tribunal eodem, quo Gyges, obtulit loco, vocitatur à Delphis Gygadas, eius *Videlicet*, qui obtulit cognomine. Is igitur, poſtquam imperio potitus eſt, arma intulit Milero & Smyrnæ, vrbemque Colophonem vi cepit. Nec aliud vllum præclarum facinus eb eo geſtum eſt, quum duodequadraginta annos regnauerit. Et hunc quidem nos, his duntaxat de eo commemoratis, miſſum facimus: Ardyis autem eius filij faciemus mentionem, qui poſt Gygem regnauit. Hic Prienenſes expugnauit & Miletum inuaſit: quo a Sardium tyrannidem obtinente, Gimmerij à Scythis Nomadibus eiecti è ſedibus ſuis, in Aſiam tranſierunt, Sardisque præter arcem ceperunt. Quum autem vndequinquaginta regnaſſet annos, ſucceſſit Sadyattes Ardyis filius, regnauitque annis duodecim. Sadyattæ ſucceſſit Halyattes, qui cum Cyaxare Deiocis nepote bellauit & Medis, Cimmerioſque exegit ex Aſia. Smyrnam etiam à Colophone conditam cepit, & Clazomenas inuaſit. Vnde non (quemadmodũ optabat) diſceſſit, ſed vehementer euentu fruſtratus. Alia quoq; opera, quum in imperio fuit, digniſſima memoratu edidit, quæ hæc ſunt. Bello quod geſſit cum Mileſijs, à patre traditum, hac ratione Miletum, illuc tranſgreſſus obſidebat: Dum fruges in regione erant adultæ, tunc exercitum immittebat, procedens in expeditionem ad cantum fiſtulatorum, fidiumque, ac tibiæ tam muliebris quam virilis. Quumque in agrum Mileſium peruenerat, non ædificia, quæ in agris erant, diruere, non incendere, non fores effringere, ſed incolumes eſſe paſſim ſinere, arboribus modo fructibusque regionis peruaſtatis, rurſus ſe recipiebat. Nam Mileſij mare obtinebant, vt opus non eſſet hoſti illic confidere. Ædificia autem idcirco Lydus non excide-

1 quæ ſella eodem loco poſita eſt, quo Gygis pater: vocaturque à Delphis hoc aurum &c. gendum à Gyge oblatum, Gygẽ eius *Videl.*

2 Sardium regno potiente,

3 Vnde non cum eo quẽ optabat exitu diſceſſit

1 vt postea prodeuntes Milesij possent setere & colore: & quum, &c.

bat, vt & Milesij habentes vnde procederent, humum ſererent colerentque: & quum hoc illi feciſſent, ipſe cum exercitu ingreſſus haberet aliquid quod popularetur. Hęc faciens vndecim oppugnauit annis, per quos 2 duo ingentia vulnera accepere Milesij; vnum, in Limeneio (quod eſt ipſorum regionis) pugna commiſſa alterum in campo Mæandri. Horum vndecim annorum ſex adhuc apud Lydos regnabat Sadyattes Ardyis filius, qui cum exercitu terram Mileſiam tunc inuaſerat, & idem bellū conflauerat. Quinq; reliquis eius filiis Halyattes, bellum, q à parte acceperat (vt à me ſuperius commemoratum eſt (interitus adminiſtrauit: in quo bello Mileſios nulli ex Ioniis ſubleuauerunt, præter Chios, qui ſoli fuere auxilio: reddentes vicem

2 duas ingentes clades accep.

3 quod antea Milesij cum Chiis bellum admersus Erythræos geſſiſſent.

3 quod aliquando Mileſij Chijs bello quod cum Erythræis gerebant, auxilia tuliſſent. Duodecimo autem anno incenſis ab exercitu ſegetibus, hoc rei fieri contigit: Segetes vt erant incenſæ, 4 valido vigente vento, celerrime perſuaſerunt Minerue templum cognomine Aſſeſiæ: quo incendio templum deflagrauit. 5 Neque vllius momenti ea res in præſentia habita eſt? ſed quum poſt exercitus reditum Sardis Halyattes decubuiſſet, diuturniuſque ægrotaret, Delphos miſit ad deum de ſua valetudine ſciſcitatum, ſiue alieno ſiue ſuopte conſilio admittendum inductus. Nuncijs autem, quum Delphos peruenissent, ſe reddituram reſponſum Pythia negauit, priuſquam templum Mineruæ repa-

4 vi venti ædificæ, cel.

5 Neque res hæc eo ipſo tempore cō ſideratu digna viſa eſt:

raſſent, quod in terra Mileſiorum apud Aſſeſum cōcremaſſent. Ita actum eſſe ego 6 Delphis accepi. Sed Mileſij his illa addunt, Periandrum Cypſeli filium, quum audiſſet oraculum Halyatti redditum, miſiſſe nuncium ad Thraſybulum tunc 7 Mileſiorum tyrannum (cuius in primis erat familiaris) admonitum vt aliquid proſpiciendo ſibi conſuleret in præſens. Et Mileſij quidem ita id geſtum memorant. Halyattes autem, vbi hæc ipſi nunciata ſunt, confeſtim caduceatores Miletum mittit, ad ineundas cum Thraſybulo & Mileſijs pactiones tantiſper dū tem-

6 ex Delphis audiui.

7 Milesiorum regem (quo cum illi hoſpitalis amicitia ſumma intercedebat) adm.

templum ędificaretur. Dum caduceator Miletum venit, Thrasybulus (vt qui omnem sermonem plane perseuserat, noratque quidnam Halyattes facere statuisset) huiusce modi rē machinatur. Quod frumenti in vrbe erat vel suum ipsius vel priuatorum, id omne in forum congerit: præcipitq; Milesiis vt quum ipse signum dedisset, cuncti potarent, & inter se comessationibus vterentur. Hæc Thrasybulus ea gratia fecit præcepitque, vt caduceator Sardius cerneps ingentem frumenti aceruum effusum, & homines oblectationibus vacantes, renunciaret Halyattæ. Quod & contigit. nam vt illa conspexit caduceator, Thrasibuloque Lydi mandata exposuit, reuersus est Sardis: & (vt ego audio) ob nihil aliud inter eos pacificatum est. Sperans enim Halyattes vehementem penuriam rei frumentariæ Mileti esse, & populum ad extremum vsque malorum deuenisse, reuerso illinc caduceatore, audiebat cōtraria atque ipse fuerat opinatus. Post hæc inter eos ita conuentum est mutuo hospites essent ac socij: proque vno duo delubra apud Assesum ædificauit. Halyattes ipse ex morbo conualuit. Et quæ ad bellum quidem Halyattis cum Milesiis atque Thrasybulo pertinēt, ita habuere. Periander autem Cypseli filius fuit is qui Thrasybulo indicauit oraculum Corinthi tyrannus: cui maximum miraculum fuisse oblatum populares sui prædicant, & his Lesbii assentiuntur. Arionem Methymnæum delphino insidentem ad Tænaron fuisse effectum, qui erat citharœdorum sui seculi nulli secundus: quiq; primus hominum quos nouimus, & fecit & nominauit & docuit Corinthi dithyrambum. Hunc Arionem ferunt, quum permultum temporis triuisset apud Periandrum, concupisse in Italiam Siciliamque nauigare: rursusque parta ingenti pecunie, voluisse Corinthum reuerti: & quum profecturus Tarento esset, quia nullis magis quam Corinthiis fideret nauigium virorum Corinthiorum conduxisse. Quum igitur altum tenerent, ‖ istos Arioni insidiatos, vt eo deturbato, pecunia potirentur.

1 Dū caduceatores Miletum veniunt Thras. *sequēdo prouidentia.*

2 *retro Corinthum reuerti.*

3 istos machinatos es-

ſe vt Arion perdeturbato, pec.

Hoc illum intelligente, oblata eis pecunia, mortem tantum fuiſſe deprecatum. Non perſuadenti nautas iuſſiſſe vt aut ſibi manus inferret, vt ſepulturam in terra nanciſceretur, aut illico in mare deſiliret. Arionem ad hanc 1 difficultatem redactum, obſecraſſe vt quandoquidem ipſis ira placitum eſſet, paterentur ſe omni ſuo ornatu cooperitum, ſtantemque ſuper foros, cantare: & quum decantaſſet, pollicebatur ſe ſibi manus illaturum. Iſtos igitur (inuaſerat enim eos libido audiendi præſtantiſſimum inter homines modulatorem) è puppe in mediam nauem conceſſiſſe. Illum, induto ſibi omni ornatu, ac ſumpta cithara ſtantem ſuper foros, inchoaſſe carmen quod dicitur orthium: eoque decantato, ſeſe, vt erat ornatus, in mare eieciſſe. Et hos quidem curſum tenuiſſe Corinthium: illum vero aiunt à delphino exceptum, Tænaron fuiſſe tranſuectum: & quum è delphino deſcendiſſet, Corinthum eodem habitu perrexiſſe: & vbi peruenit, quicquid contigerat enarraſſe. Periandrum autem, quia non crederet, tenuiſſe hominem in cuſtodia, ne quo prodiret: cæterum curauiſſe vt nautas haberet. Eos accitos, vbi adfuerunt percontatum ſi quid de Arione memorarent: & referentibus illum ſoſpitem circa Italiam agere, fortunatumque Tarenti ſe reliquiſſe, Arionem apparuiſſe eodem quo deſiliiſſet habitu: iſtos terrefactos, nihil amplius habuiſſe quod conuicti infitiarentur. Hæc Corinthij ac Lesbij aiunt: extatque apud Tænarum 2 ingens Arionis ex ære donarium, ſuper delphinum 3 ſedens. Porro Halyattes Lydus, confecto cum Mileſiis bello, poſtea, quum ſeptem & quinquaginta regnaſſet annos, vita exceſſit: qui ſecundus ex hac domo quum è morbo conualuiſſet, apud Delphos dedicauit grandem ex argento pateram: itemque alteram exferro paruulam, compactilem, ſpectatu dignam inter omnia quæ ſunt Delphis donaria: opus Glauci Chij, qui ſolus omnium compactionem ferri excogitauit.

i conſilij inopiam,

2 non magnum

3 ſedens homo.

DEFVNCTO Halyatte, ſucceſſit in regno

Crœsus, annos natus quinque & triginta, qui primus Græcorum Ephesiis bellum intulit. Vnde Ephesij ab eo obsessi, vrbem Dianæ donarunt, funem ex æde Dianæ ad murum alligato. Est autem inter veterem vrbem, quæ tunc obsidebatur, & templum, septem stadiorum interuallum. Hos primos Crœsus aggressus est, deinde vero carptim singulos Ionum Æolumque, alias in alios causas prætendens, vt in quosque maximas reperire poterat: in quosdam etiam friuola causarus. Postea vero quam Græcos in Asia subegit ad tributum pendendum, tunc constituit ædificatis nauibus aggredi insulanos. Ad quas compingendas, quum omnia in expedito essent, dicunt alij Biantem Priænenm, alij Pittacum Mitylenæum, quum se Sardis contulisset, interrogatum à Crœso num quid apud Græciam noui esset: respondisse, quod illum à compingenda classe inhibuit. Inquit enim, Insulani, ô rex, » decem millia equorum coemerunt, habentes in animo aduersus Sardis atque te exire in expeditionem. » Et Crœsum vera loqui ratum, dixisse, Vtinam dent » dij hanc insulanis mentem Lydos inuadēdi cum equis. Atque hunc excipientem dixisse, Videris mihi, ô rex, cupide vota facturus, vt insulanos in continente adipiscaris equitantes, haud absurda spe. » Verum quid aliud insulanos optare censes, quam » 2 simul ac audierint constituisse te aduersus se classem ædificare. vt nacti Lydos in mari intercipiant, teque pro his Græcis, quos tu in continente 3 tibi adiecisti, vlciscantur? 4 Hoc sermone delectatum admodum Crœsum, atque inductum (est enim visus ille perquam scite dixisse) ab ædificanda classe destitisse, atque ita cum Ionibus qui Insulas incolerent, hospitium contraxisse. Interiecto autem tempore, subactis ferme omnibus qui intra Halym colunt. nam præter Cilices ac Lycios, cæterosque omnes Crœsus in suam potestatem redegit, qui sunt, Lydi, Phryges, Mysi, Mariandyni, Chalybes, Paphlagones, Thraces, Thyniique & Bythini, Cares, Ioues, Dores, Æoles, Pamphylij. His, in-

1 vel, infinitum equitatum coemunt.

2 quoniam audiuerunt.

3 in seruitutem redegisti.

4 Hoc illius ita respondentis sermone del. vel, His verbis quibus sermonem ipsius exceperat, del.

quam subactis, & potentia Lydorum per Crœsum aucta, contulerunt se Sardis opibus florentes, tum cæteri omnes è Græcia sophistæ, qui ea tempestate erant, pro se quisq; proficiscentes. tum vero Solon vir Athenien sis, qui quum leges iubentibus Athenien sibus tulisset, decẽ annos per causam contemplandi, nauigãdo erat peregrinatus. vt ne quam legum, quas condiderat, abrogare cogeretur. Nam hoc Athenienses ipsi facere nequibant, maximo iureiurando adacti ad eas decem per annos seruãdas quas ipsis Solon condidisset. Harum itaque legum ac contemplandi gratia Solon peregre profectus, in Ægyptum ad Hamasim se contulit, & Sardis ad Crœsum. Eo quum peruenisset, hospitaliter in regiam à Crœso exceptus est: tertioq. aut quarto quã venerat die, iussu Crœsi, ministri circumduxerunt hominem circa thesauros: omniaq; quæ illic inerãt magna ac beata, ostentarunt. Eum porro contemplatum cuncta, & vt sibi opportunum fuerat intuitum, talibus percontatus est Crœsus, Hospes Athenien sis, quia multus ad nos rumor de te emanauit ob tuam sapientiam tuamque [1] discursationem, qui philosophando per multa videndi gratia es peregrinatus: ideo mihi nunc cupido incessit sciscitãdi ex te [2] ecquem vidisti omnium beatissimum. Sperans videlicet se inter homines beatissimum esse, ita sciscitabatur. Solon autem nihil admodum assentatus, sed vt res erat respondens, Ego vero, inquit, ô rex, vidi beatissimum Tellum Athenien sem. Quod dictum admiratus Crœsus, instat interrogare, Qua de re Tellum iudicas esse beatissimum? Quia, inquit, Tello Republica bene instituta, filij fuerunt honesti & boni, [3] eorumque singulis liberi, hique omnes superstites: & quum hoc vitæ [4] quantum in nobis situm est, bene traduxisset, obitus splendidissimus ei obtigit. Siquidem prælio quod Athenienses cum finitimis gessere apud Eleusinem, quum auxilio veniss et, hostemque in fugam vertisset, pulcherrimam oppetiit mortem. Quem Athenienses, quo loco occubuerat, eo ipso

1 tuamque vagam peregrinationẽ (*proprie* vagationem) quam, vt pote philosophari volens, multa videndi stu. dio confeciſti.

2 an quempiam vid.

3 ex puibus singulis vidit natos liberos, eosque omn.

publice humanarunt, magnificeque honorarunt. Tum vero multa de Tello ac beata Solone referente, excitatus Crœsus, interrogat, quemnam secundum ab illo vidisset, putans haud dubie secundas se partes esse laturum. Cleobin, inquit ille, & Bitonem: quippe his & genus Argiuum erat, & victus suppeditabat: ad hæc corporis robur tantum, vt & in certaminibus ambo pariter victores extiterint: & de his etiam ista memorentur. Quum dies festus Iunonis apud Argiuos esset, oportueretque omnino matrem horum ad templum ferri bobus iunctis, eisque boues ex agro ad horam præsto non essent: tunc iuuenes excluſi tempore, iugum subeuntes plaustrum pertraxerunt, quo mater vehebatur, & quinq; ac quadraginta per stadia trahentes ad templum peruenerunt. Quibus, quum hæc fecissent, & ab omni cœtu conspecti fuissent, optimus obtigit vitæ exitus: & per hæc Deus indicauit, satius homini esse mori, quàm viuere. Nam quum circumstantes Argiui laudibus tollerent, viri quidem, consilium filiorum; fœminæ vero, matrem eorum, quæ talibus filiis prædita esset: mater gaudio perfusa cum liberorũ facto tum fama, ante simulacrũ stans, precata est eam, vt Cleobi & Bitoni filiis suis daret id, quod optimum esset homini contingere. Post hanc precationem, vbi sacrificarunt, epulatique sunt, quiescentes in ipso delubro, non sunt amplius excitati, sed hoc vitæ exitu perfuncti. Quorum effigies, tanquam virorum qui præstantissimi extitissent, Argiui factas, apud Delphos collocarunt. Et his quidem Solon secundas beatitudinis partes

,, attribuit. Crœsus autem r conturbatus inquit, Ho-
,, spes Athenienſis, adeone à te deiicitur in nihilum
,, noſtra felicitas, vt ne priuatis quidem viris nos æ-
,, quiparandos ducas? Cui ille, Me Crœse quarum
,, omne numen inuidum esse & turbulentum, de re-
,, bus humanis interrogas? In diuturno enim tem-
,, pore multa videntur, quæ nemo velit videre, & o-
,, lerantur multa, quæ nolit quispiam tolerare. Propo-
,, namus enim homini terminum vitæ ad septuagin-

r hoc respõsum offensus: vel, in iram cõcitatus,

ta annos, qui anni constant ex vigintiquinque mil- ‹‹
libus ac ducentis diebus, mente intercalari non ‹‹
posito. * Quod si velis alternos istorum annorum ‹‹
addito mense prolixiores fieri, vt tempora opportune ‹‹
incidentia congruant, menses quidem intercalares ‹‹
per annos septuaginta, fient trigintaquinque dies ‹‹
autem ex his mensibus mille quingenti. Horum die- ‹‹
rum omnium qui sunt in septuaginta annos, nu- ‹‹
mero vigintisex millia ducenti quinquaginta, 1 ‹‹
nullius prorsus qualem alius rem affert. Ita igitur, ‹‹
Crœse omnino calamitosus est homo. Cæterum tu ‹‹
quidem mihi videris & diuitijs valde pollere, & per- ‹‹
multorum hominum rex esse: sed id de quo me in- ‹‹
terrogasti, nondum dicere prius quam te bene ‹‹
vita defunctum esse audiero. Neque enim beatior est quimagnis opibus præditus est, eo qui ‹‹ di-
urnum victum habet: nisi eidem omnibus bonis ‹‹
prædito, fortuna concesserit bene vita defungi. E- ‹‹
tenim complures homines sunt perquam locuple- ‹‹
tes, minime tamen beati: complures item media- ‹‹
cria habentes patrimonia, fortunati. Quorum is ‹‹
qui diuitijs affluit, sed non beatus est; duobus tan- ‹‹
tummodo rebus antecellit fortunatum: at hic il- ‹‹
lum pluribus. Ille ad cupiditates implendas, & ad ‹‹
grandem quæ incidat offensam superandam vali- ‹‹
dior est: hic, etsi illo inferior est in his duobus ‹‹
quæ bene illi à fortuna denegantur, tamen excellit ‹‹
quod illorum inexpertus est, quod prospera fruitur ‹‹
valetudine, quod malorum expers, quod bono- ‹‹
rum liberorum parens, quod formosus est. Quod ‹‹
si præter hæc, diem quoque suum recte obierit, is ‹‹
est (quem quæris) dignus qui vocetur beatus: prius ‹‹
tamen quam ad obitum peruenerit, nequaquam ‹‹
beatus appellandus, sed fortunatus. Sed hæc om- ‹‹
nia consequi hominem impossibile est: sicut nec vi- ‹‹
na regio cuncta sibiipsi sufficit: sed aliud ha- ‹‹
bens, alio indiget: quæ tamen habet plurima, ea ‹‹
est optima: quemadmodum etiam hominis cor- ‹‹
pus vnum aliquod non est consummatum, quia ‹‹ aliud
expers autem est malorum, sanus, felix sobole & formosus,

* Quod si volet alterum annũ esse quam alterum vno mense maiorem, vt tempora eodem opportune recurrãt, menses quidem intercalarij triginta quinquẽ fiunt per annos septuaginta: dies vero ex his mensibus mille & quinquaginta: *vt Pétellius vertit apud Theodor Gaz. in lib. De mensibus. teste Paulo Leopardo Emend. lib.* 6. c. 21. §.

1 Alter nihil affert quod alteri sit prorsus simile, Ita igitur, Crœse, omnis homo est ipsa calamitas.

2 viuit in diem:

§ Hic vero ostendit illum superat, quod damnum quidem ferre & desiderium explere non

aliud habet, alio caret. Sed quisquis horum plurima constanter habuerit, & postea placido animo
" è vita excesserit, hic apud me nomine hoc veluti
" rex donari meretur. Omni autem rei oportet inspi
" cere exitum, quo fit euadat: quoniam multos Deus
" quibus a fortunas suppeditauerat, radicit⁹ euertit.
" Hæc Solon, neq; assentando Crœso, neq; vllius eũ momenti faciendo, loquutus dimittitur: saneq; est visus esse indoctus, qui bonis præsentibus præter-missis, iuberet omnium rerum inspicere exitũ. Post abitum Solonis ingens deorũ indignatio Crœsum excepit, & (vt conijcere licet) seipsum omnium hominum beatissimum arbitraretur. Statim igitur ei quiescenti somnium oblatum est, veritatẽ indicans malorum, quę circa filium erant euentura. Erant autem Crœso liberi duo: quorum alter 3 qui mutus, inutilis erat: alter inter æquales in omnibus longe primus, nomine Atys. Huncitaq; Atym Crœso significat somnium, fore vt ferrea cuspis traiectum interimeret. Experrectus, & secum rem versans, somnio territus, accipit filio vxorem: & quum solitus esset præesse copiis Lydorum, nusquam eum amplius ad tale munus dimittit: iacula & hastas, omniaq; huiusce modi quibus homines in bello vtũtur, è porticibus amouens, in thalamos infert, ne quid suspensum in filium decideret. Quum autem
7 nuptias filij in manibus haberet, aduenit Sardis qui-dam in calamitate positus, manibusque non puris, natione Phryx, regio ex genere. Hunc, quum ad ædes Crœsi venisset, ex rituque domestico, vt sibi expiari liceret, orasset, Crœsus expiauit. Modus autem expiandi propemodum is est apud Lydos qui apud Græcos. Vbi vero legitima peregit Crœsus, percontatus est vnde ille, quisnam foret, inquiens,
" Homo, quis tu? & quo Phrygiæ loco profectus, do-
" mesticis mihi factus es? & quem virum aut quam
" fœminam interemisti? Ad quem ille respõdit, Midę
" Gordio prognatu sum filius, nomine Adrastus:
" quia fratrem meum ipsius imprudens interemi, adsum electus à patre, & omnibus rebus exutus.

Crœ-

1 is (meõ quidem iudicio) dignus est, ô rex, qui nomen illud ferat.

2 felicitatẽ ostentarat.

3 vitio corporis laborabat. erat enim surdus.

Crœsus autem inuicem ad eum his verbis inquit; « Ex viris nobis amicis oriundus es, & ad amicos veniſti: hic in noſtris ædibus tu manens, nullius rei indigebis. Iſtam porro calamitatem quam leuiſſime ferendo, plurimum, lucrifacies. Atq; ille quidē apud Crœſum domicilium habuit. Verum per hoc idem tempus apud Olympum montem Myſiæ, aper eximiæ magnitudinis exitit, qui ex hoc monte progreſſus, Myſorum opera peruaſtabat. quemque ſæpenumero Myſi aggreſſi, nihil admodum mali ei fecerant, ſed ab eo acceperant. Ad extremum igitur miſſis ad Crœſum nunciis, ita dixere. Apparuit, ô rex, apud nos maximus aper, qui agreſtia corrumpit opera: quem ſtudioſiſſime captates, interimere tamen nonvaluimus. Nunc eſtaq; te obſeciam⁹, at nobiſcum filiū tuum ac delectos iuuenes canesq; mittas, quo belluam è regione tollamus. Hęc illis præcantib⁹, Crœſus ſomnia memoria repetēs, ita reſpondit, Filii quidem mei noīte amplius facere mentionem: neque enim eum vobis dimittetem. nam eſt nouus maritus, & iſta nunc ſunt ei cordi. Lydorum tamen delectos, & venatores omnes cum canibus vna mittam; mandaboque cuntibus vt promptiſſime vobiſcum bellum de regione ſummoueant. Hæc Crœſus reſpondit: Cuius verbis quum contenti non eſſent Myſii, interuenit Crœſi filius, auditiſque quæ Myſij precarentur, & Crœſo negante cum illis miſſurum ſe filium, hæc inquit ad eum adoleſcens, † Pater, quæ nobis antehac aliquando honeſtiſſima ac magnificentiſſima erant, vel in bella vel in venationes eundo ſpecimen ſui dare, horum vtroque nunc excluſum me tenes, nulla in me animaduerſa, neque ignauia, neque ſocordia. Nunc ergo quibus me oculis conſpici oportet euntem in forum, atque illinc redeuntem? qualis ciuibus, qualis vxori recens nuptę videbor? cui illa viro videbitur nupta? Proinde me tu aut finas venatum ire, aut mihi verbis perſuadeas, potiora iſta eſſe quæ facis. Cui reſpondens Crœſus, Fili, inquit, neque quod ingnauiam, neque

† Anté hæc quidē pater nobis licebat ex reb. pulcherrimis, & in primis generoſis, nēpe bella & venationes frequentādo, nominis celebritatem quærere at tu nūc vtroq; iſtorum excl. &c.

,, que quod aliud quippiam iniucundum mihi ani-
,, maduerterim in te, hæc facio: sed visum, q̃ in so-
,, mnis mihi oblatum est, dixit te breuis æui futu-
,, rum: quippe ferrea periturum cuspide Cuius visi
,, gratia & has maturaui nuptias, nec ad ea suspiciun-
,, tur, dimitto, obseruans si quo pacto queam te, dum
,, viuo, à clade subtrahere. Filius enim mihi vnicus
,, es. namque alterum autibus captum pro nullo exi-
,, stimo. Ad quem vicissim adolescens, Pater, inquit,
,, tibi equidem ingnosco agenti circa me custodiam
,, qui talem videris visionem: verum tu illam non
,, percipis: quam (quoniam te latet) æquum est me
,, tibi interpretari. Ais tibi somnium ostendisse, me
,, ferrea peritutum cuspide. At vero quænam manus
,, sunt, quæue cuspis ferrea quam tu pertimescas?
,, Nam si dente dixisset aut aliquo huius simili peri-
,, turum me, deberes facere quę facis: nunc autem di-
,, xit, cuspide. Quare, quum non sit nobis pugna cum
,, viris, me ire sinas. Et Crœsus, Euincis me, inqt, fili,
,, ista loquens de somnio intelligendo. Quapter, vt
,, abs te victus, muto sententiam, & tibi veniam do
,, eundi ad venationem. Hæc loquut' Crœsus, Adra-
,, stum Phrygem accersit, eiq; vbi adfuit, talia inquit
,, Et Ego te Adraste 1 calamitate præditum (non in-
,, grato tibi hęc exprobo) expiaui, & receptum domi
,, habeo, omnem suppeditans sumptum: nunc ergo
,, de me qui prior de te bene meritus sum, debes in-
,, uicem bene mereri. Custodem te opus est esse filii
,, mei venarum proficiscentis, ne qui inter viam oc-
,, culti grassatores in vestram perniciem prodeãt. Ad
,, hæc tua interest eo te ire vbi splendor ex rebus ge-
,, stis paratur, q̃ tibi paternum est, & prętera tibi ro-
,, bur adest. Cui Adrastus, Ego, inquit, ô rex, in istud
,, certamẽ aliqui non pergerem: quem tali calamitate
,, affectum, nefas est ad æquales se conferre fortuna-
,, tos, 2 aut velle inter eos adesse, & frequenter mei-
,, sum continui: nunc tamen quoniam tibi hoc in a-
,, nimo est, cui gratificari debeo & gratiam referre
,, pro beneficiis, istud exequi paratus sum: filiumque
,, tuum, quem me custodire iubes, expecta incolu-

1 Calamitate perculsum (quod non dico vt quicquam ingratum tibi exprobrem)

2 neque mihi ea est voluntas.

1 quod ad custodem attinet.

men rediturum, 1 custodis causa. Postea quam his verbis Adrastus Crœso respondit, mox instructi viris delectis, iuuenibusque & canibus, discedunt. Qui vbi ad montem Olympum peruenere, belluam indagant, & inuentam circumfusi iaculis incessunt. Ibi hospes is qui à cæde fuerat expiatus, & vocabatur Adrastus, vibrato in aprum iaculo, non illum, sed frustrato ictu filium Crœsi adeptus est. isto, cuspide ictus, vocem somnij impleuit. Quod factum quidam Crœso nunciaturus cucurrit, perueniensque Sardis, pugnam illi & filij necem indicauit. Crœsus autem morte filij perturbatus, eo grauius eam ferebat quod is eum necasset quem expiasset à cæde. Et pergrauiter cladem suam lamentans, Iouem expiatorem inuocabat, testificans, quæ ab hospite passus esset. 2 Inuocabat etiam hospitalem & familiarem hunc eundem nominans Deum: hospitalem quidem, quod quum domum excepisset hospitem, percussorem filij sui imprudens aluisset: familiarem vero, quod quem pro illius custode misisset, eum comperisset maximum hostem. Secundum hæc, Lydi adfuerunt qui mortuum adferebāt: post ipsum interfector sequebatur. Stans autem hic ante cadauer, sese Crœso tradebat, manus protendens, iubensque vt se super cadauer mactaret, referendo tum priorem calamitatem suam, tum, quoniam suum etiam expiatorem interemisset, sibi viuendum amplius non esse. Hæc Crœsus audiens, etsi in tanto domestico luctu positus, tamen Adrastum miseratus est, & ad eum inquit, Habeo abs te hospes omnem satisfactionem, quoniam teipsum morte condemnas. Neque vero tu huius mihi cladis author es, nisi quatenus id fecisti imprudēs: sed deorum quispiam, qui iampridem mihi ventura significauit. Crœsus ergo filiū pro dignitate sepeliuit. Adrastus autem Midæ filius, Gordij nepos, is qui tum fratris tum expiatoris interfector extiterat, vbi silentium hominum fuit ad sepulchrum, 3 ignoscentibus ei hominibus ob quæ ipsi grauissime affligebatur, sese super bustū transfodit. Porro Crœsus

2 Hospitalē & Sodalitiū eundem illum Deum appellans.

3 sese existimans omnium hominum quos vnquam vidisset esse [illegible]

tus filio orbatus ingenti in luctu duos annos egit. Quem luctum postea finiuit Astyagis Cyaxaris filij dominatio à Cyro Cambysis filio sublata, & res Persarum augescentes. atque in solicitudinem venit, si qua ratione posset potentiam Persicam priusquam magna efficeretur occupare. Sub hanc ergo cogitationem, statim tentare statuit vaticinia quæque apud Græcos, quæque in Affrica essent, aliis alio dimissis, quibusdam Delphos, quibusdam Dodonam: nonnulli etiam ad Amphiaraum ac Trophonium & alij quidam ierunt ad Branchidas ora Milesiæ. Atq; hæc iuxta Græca, ad quæ consulenda Crœsus misit oracula. In Affrica vero ad Ammonem alios responsa petituros dimisit. Omnes autem misit explorãtum oracula quid sentirẽt: vt, consentanea in vero deprehenderentur ea, secundo per suos tentaret vnquid in Persas expeditionem moliretur. Mittens itaq; ad oracula tentanda Lydos, hęc dederat mandata. vt qua die, profiscerentur ex Sardibus ab ea reliquum tẽpus supputantes, quotidie oraculis vterentur, scisciantes quidnam faceret Lydorum rex Crœsus Halyattę filius: & q; singula oracula responderent id omne conscriptum adse referrent. Quod porro cætera respõderint oracula, à nemine commoratur: aoud Delphos autẽ simulatq; ingressi sunt Lydi domũ, consulturi deũ, & suscitaturi q; sibi esset iniunctũ Pythia hexametro tenore hęc inquit,

1 Postea vero Astyagis Cyaxaris filij principatus à Cyro Cambysæ filio sublatus. Crœsus luctum inhibuit eumque in solicitudinem conuertit quomodo posset, priusquam Persęs magni facti essent, crescere, tentare potentiam subuertere. Mittit ad oracula tentanda ad Phocensium vrbem Abs, quibusdam, & singuli eodem die oraculum consulerẽt.

„ *Æquoris & spatium & numerum scio nunc arenæ.*
„ *Mutum percepi, & fanus nihil audio vocem.*
„ *Venit ad hos sensus nidor testudinis acris,*
„ *Quæ simul agmina cornu tecta ærea cum lebete,*
„ *Æra sub fractato & stramentum ad-super essas.*

His oraculis quæ Pythia reddidit, conscriptis Lydi digressi Sardis rediere. Quumque alij quos circumsiserat Crœsus, affuissent, tunc singula resignans, quod scriptum esset, inspexit. quorum quidem nullum probauit. Vbi autem illud Delphicum audiuit, protinus veneratus est, & excepit: existimãs solum esse Delphicũ illud oraculum: quippe quod sompertisset quod ipse fecerat. Nam postea quam ad

 peten-

petenda oracula nuntios dimiserat, statuto illo die observato tale quiddam est machinatus, commendando ea quę ad deprehendendum & explicandum perdifficilia forent: testudinem paritet & agnum concisos in aheno coxit operculo aheno impositio. Atque ita è Delphis Crœso responsum est. Ex Amphiarai vaticinio quidnam responsum sit Lydis, quum in sacro illo rite sacrificassent, non queo dicere. Nam de eo nil fertur aliud quam quod & hoc Crœsus verax vaticinium se nactum esse existimauit. Post hæc autem ingentibus hostiis deum qui apud Delphos exorandum statuit Immolauit enim lecta pecora numero ter mille: præterea lectos aureos & argenteos, phialas aureas, & amictus purpureos, ac tunicas ingenti pyra extructa concremauit, sperans sese aliquanto magis his rebus posse deum illum sibi adiungere: tussis etiam Lydis omnibus, vt sua ipsorum, quicquid tale haberet quisq; immolaret. Quo ex sacrificio quum immensa vis auri defluisset, ex ea dimidiatos lateres conflauit, longiores quidem sex palmorum, breuiores trium, crassitudine palmari, numero centum decem & septem: quorum quatuor erant auri excocti, singuli pondo duorum & dimidij talēti: cæteri vero, auri albidi, pondo binum talentorum. Fecit quoque leonis effigiem ex auro excocto, decem talentorum pondo: qui leo dum templum Delphicum deflagrauit, à fornicibus decidit: (super illos enim erat collocatus) & nunc in Corinthiorum thesauro repositus est, pondo sex talentorum atque dimidij eliquatis tribus talentis ac dimidio. Hæc Crœsus vbi perfecit, Delphos misit, cumq; eis hæc alia, duas grandi forma pateras, auream argenteamque: quarū aurea intrantibus templum ad dexteram posita erat argentea ad sinistram. Quæ & ipsæ, quum templum incensum est, amotæ fuerunt, aureaque in Clazomeniorum thesauro posita, pondo talentorum octo & dimidij, preterea minatum duodecim argentea ad suggrundam anguli templi, sexcentarum amphorarum capax: inquam miscebatur vi-

1 Quum autem huic sacrificio finē imposuisset, magnā auri vim liquefecit, & ex ea dim.

aum

num à Delphis Theophaniæ festo: opus (vt Delphi aiunt) Theodori Samij vt & ego arbitror. non enim mihi videtur opus vulgare. Misit præterea dolia argentea quatuor, quæ in Corinthiorum thesauro sunt collocata. Donauit item aquiminaria duo, aureum argenteumque: quorum in aureo inscriptum est, donarium esse Lacedæmoniorum. non recte, quoniam & hoc Crœsi est. sed quidam Delphorum gratificari Lacedæmoniis volens hoc inscripsit: cuius nomen ego cognitum habens, non tamen promam. Verum puer, per cuius manus fluit aqua. Lacedæmoniorum est, sed eorum neutrum aquiminare. Alia quoque cum his permulta Crœsus dona misit non insignia: item fusilia ex argento orbiculata: necnon mulieris simulacrum tricubitale, quod Delphi narrant esse effigiem pistricis Crœsi. Super hoc donauit vxoris suæ monilia à collo pendentia, ac zonas, 1 quæ Delphos Crœsus transmisit. Amphiarao insuper, cuius virtutem audierat & clades, donauit clypeum ex auro totum, totamque ex auro solido hastam, & 2 xystum cum suis iaculis aureum, quæ ambo ad meam vsque memoriam apud Thebas reposita fuerunt in Ismenij Apollinis templo. Hæc dona Lydis portaturis ad oracula Crœsus iniunxit, vt interrogarent, an aduersus Persas Crœsus sumeret expeditionem, & aliquorum hominum auxilia adscisceret. Lydi vbi eo, quo dimittebantur, peruenerunt, donariis oblatis, oracula consuluerunt his verbis, Crœsus Lydorum aliarumq; nationum rex, ,, ista in hominibus sola esse ,, vaticinia sentiens, idcirco qualia debita sunt, dona ,, dat, vosque percontatur, an aduersus Persas sit pro- ,, fecturus in expeditionem, & socialem aliquem exercitum sibi adiuncturus. Atq; hi quidem hæc interrogarunt. Oraculi autem vtriusq; in idem cõcurrebant sententiæ, prædicentes Crœso fore, vt si arma Persis inferret, magnũ imperiũ euerteret. Consulebant etiam, vt potentissimos Græcorum ad cõparandos sibi socios exquireret. His responsis relatis atq; auditis, Crœsus ita elatus animo, vt omnino

1 Et hæc quidem Delphos Crœs.

2 hastile cũ suis spiculis

sexistimans sola hęc esse inter homines oracula mittit vobis dona vestris inuentis cõuenientia.

concineret ſpem, ſe eueſturum eſſe imperium Cyri: at iterum mitteret Delphos ad Pythiam dona in ſingulos vitos, quos illic multos eſſe audiebat, binos auri ſtateres. Ob quę munera Delphi viciſſim Crœſo Lydiq; donarunt primas in conſulendo oraculo partes. primumq; in ſedendo locum, & ius perpetuum cuiq; volenti adſcribi numerum Delphorum. Cæterum donis Crœſus proſequutus Delphos tertio vaticinium conſuluit, a quod videlicet illud verax ſibi eſſe comperiſſet. Quærebat autem, an diuturnum ſibi foret imperium. Cui Pythia in hæc verba reſpondit,

Regnabit apud Medos mulo tam ſede potito, "
Lyde fugacibus ollis ſerum oſtia corripe ad Hermum, "
Neue mane: tenuato poſtilla ſit Lydia pudore. "

His ex verſib⁹ cum allati eſſent multo magis quam ex cæteris voluptatem Crœſus accepit, ſperans fore vt nunquam apud Medos mulus pro viro regnaret: & proinde nec ipſe, nec poſteri ſui principatu abrogarentur. Poſthæc curauit ſibi curandum, vt potentiſſimos Græcorum ſibi conciliaret. Idq; veſtigando, comperit Lacedæmonios atque Athenienſes eos eſſe, q̃ alteri in Dorico genere, alteri in Ionico antecellerent. ; Nam de his ita antea iudicabatur, quum ab initio altera gens foret Pelaſgica, altera vero Hellenica: quarum iſta quidem nunquam alio demigrarit, illa vero valde multumque ſit vagata. 4 *Totum hunc locum ſic interpretor, quòd in Græca etiá exemplari prorſus perturbatus.* Sed ex coniectura licet dicere, eius linguæ fuiſſe cuius ſunt hodie ii ex Pelaſgis qui ſupra Tyrrhenos Crotona ciuitatem incolunt, & olim finitimi erant iis quos nunc Dores vocant: tum videlicet quum eam quam nunc appellant Theſſalicam regionem incolebant. & ij quoque Pelaſgi cum Plautia & Scylacen condiderunt, & Athenienſium contubernales fuerunt. Ex his, inquam, coniectura facta dicere licet, Pelaſgos olim barbare locutos fuiſſe. Nam & Crotoniatæ & Plautiani linguam quidem habent ſingularem, & aliis vicinis, inter ſe vero conueniunt: & latis oſtendunt ſe eam ipſi ſecum linguam ſeruaſſe, quam habebant quum in eas regiones migrarent. Itaque ii tota gens Pelaſgica talis erat. Attice regionis incolæ Pelaſgi, & qua cum gente hæc Pelaſgica ciuitates nomen mutarunt quum in Hellenas mutarentur, ſuam etiam linguam dediderunt. Gens autem Hellenica tempore, ex quo exiit, eadem lingua vſa ſemper mihi videtur quamquè à Pelaſgis ab ſciſſa imperitia eſſet, a tenuib. quoniam principio paucitate valde multis gentibus & frequentibus ſet aucta præterea cum cæteris cõmigrantibus, in primis ab Ionum exercitu. Et hic quoque mihi videtur Pelaſgica gens, quam barbara eſſet, magnopere non creuiſſe,

a & renunciando oraculi. Valla legit ἀντὶ λίθου pro ἀσπίδου

a Poſtquam enim oraculum illud verax eſſe comperiſſet eo ad ſatietatem vſque abutebatur. q. d. eo ſe ad ſaturitatẽ vſque implebat.

3 Nam hæ duæ gentes antiquitus præcellere iudicabantur; vna videlicet Pelaſgica, altera vero

qui, [illegible]nica, hoc eſt Græca: quarum hæc nunquam [illegible]cauit, illa aſſidue multumque eſt [illegible]. Etenim ſub Deucalione rege oram Ph[illegible] incoluit, ſub Doro Hellenis filio regi[illegible] ad Oſſam & Olympum iacet, nomine I[illegible]. Cadmi ſis electa, coluit in Pindo [illegible] vocant Macedonum. Inde rurſus in [illegible] migrauit, atque ita in Peloponneſ[illegible] eaque cognominata eſt. Cæterum [illegible] Pelaſgi ſint vſi, pro certo affirmare non [illegible] iectura ſignorum licet dicere ean[illegible] Pelaſgi vtuntur, qui ſupra Tyrrhe[illegible] tonem incolunt, quodam tempo- * *Dionyſius Halicar. lib. 1. pag. 19. Crotonem vocat* S. 1 *& dominari*
re[illegible], qui nunc Dores vocantur, tunc [illegible] quæ nunc Theſſalia nominatur, [illegible] & Scylacen: quum Pelaſgi habitarent [illegible] tum, qui contermini Athenienſium [illegible] neque omnia Pelaſgica oppida nominabantur. Quibus ſignis coniectantes o[illegible] Pelaſgos barbara lingua fuiſſe: & ſi [illegible] talis erat, gentem Atticam vt[illegible] Pelaſgicam in Hellenes, *id eſt Græcos*, [illegible] illorum peruidiſſe. Etenim [illegible] Carianarum, loquela cum vlla circa po[illegible] & Placianorum ne ſecum quidem [illegible] quod declarant, quam linguæ figuram [illegible] ſecum, quum in hæc loca tranſierunt, eandem ſeruare conſueuerint. At natio Hellenica, *id eſt Græca*, [illegible] exiguo exiſtit, eadem lingua ſemper eſt vſa, vt [illegible] videatur. Ideo imbecillis, quod ex Pelaſgica [illegible] ſit aſſumpta, & ab exiguo initio profecta, mox in [illegible] gentes ſe augeſcens, tum aliarum, tum præcipue barbararum frequentia ſe ad illam conferente. Quæ cauſa mihi videtur fuiſſe, cur gens Pelaſgica, [illegible] eſſet, neque quam magnos progreſſus fecerit.

Ex his igitur gentibus Atticam Cræſus audiebat obtinere, oppreſſamque eſſe a Piſiſtrato Hippocratis filio. Hic enim ea tempeſtate tyrannus Atheniſium erat. [illegible] quum priuatus ſpectator olympionicæ, ingenti [illegible] fugit portentum. Namquum hoſtiam immolaret, ahenæ (vt impoſita erant ſ

plena & carne & aqua, absque igne efferbuerunt, ita vt aqua redundaret. Quod portentum conspicatus Chilon Lacedæmonius, qui forte aderat, suasit ei, primum, ne vxorem fœcundam duceret domum: secundo loco, si vxorem haberet, eiiceret. & si quidem ex ea filium sustuliſſet, abdicaret. Huius consilio non persuasus Hippocrates hunc postea Pisistratum filium sustulit, qui in seditione littoralium, quibus præerat Megacles Alcmæonis filius, & campestrium, quibus præerat Lycurgus Aristolaidis filius, tertiam seditionem excitauit, tyrannidem affectans: contractisque seditiosis, per causam tutandi montanos, huiusce modi rem machinatur: Seipsum ac mulos quum vulneraſſet, agitauit vehiculum in forum, tanquam elapsus ex hostibus, quem rus proficiscentem illi prorsus interimere voluiſſent: & populum precatus est vt aliquid custodiæ circa se obtineret, quum prius specimen sui ediditſſet in expeditione contra Megarenses, cui præfuerat, capta Niſæa, aliisque præclaris operibus editis. Populus igitur Athenienſis, ita deceptus, dedit ei quosdam è ciuibus delectos pro satellitibus, non qui haſtas sed clauas ferrent, Pisistratum sectantes. Cum quibus ille impetu facto arcem occupauit: & inde Athenienſium imperio potius, nullis qui tum erant magiſtratibus perturbatis, neque legibus mutatis sed in præsenti statu manens, vrbem bene ac pulchre exornauit. Sed non multo post tempore milites Megaclis & Lycurgi concordibus animis eum eiecerunt. Hunc igitur in modum Pisistratus primum obtinuit Athenas, & tyrannidem nondum valde stabilitã amisit: cui⁹ eiectores rursus inter se seditiones redintegratũr. Hac autẽ seditione Megacles fatigat⁹, Pisistratum misso caduceatore inuitat nunquid velit filiam capere vxorem, addita tyrannidis conditione. Accipiente vero conditionem Pisistrato, machinati sunt ad illum restituendum, rem (vt ego comperio) longstultiſſimam: (quandoquidem iam olim diiudicatum est Græcam gentẽ dexteriorem esse quam barbaram,

baram & magis ab ineptiis abhorrētem) præſertim fi iſti ex Athenienſium numero, qui inter Græcos ferūtur ſapientia primi, talia ſunt machinati. Erat in tribu Præaica mulier nomine Phya, tribus digitis minus ſtatura quatuor cubitorum: alioqui formoſa. Hanc mulierem omni armatura quum inſtruxiſſent, in currumque ſuſtuliſſent, compoſitam in eum habitum quo venuſtiſſima videnda eſſet, in vrbem agunt præmiſſis, qui præcurrerent præconibus, quique quum in vrbem veniſſent, hæc mandata exequerentur, his verbis. Athenienſes, bona mente excipite Piſiſtratum, quem Minerua ipſa præcipuo inter homines honore proſequuta, in ſuam reducit arcem. Iſti igitur paſſim euntes talia prædicarunt: & ſtatim rumor in tribus emanauit, Piſiſtratum à Minerua reduci. Qui vero in vrbe erant, perſuaſi hanc mulierem eſſe deam ipſam fœminæ ſupplicarunt pariter, & Piſiſtratum acceperunt. Hunc in modum quem diximus, recuperata tyrannide, Piſiſtratus, ex pactione quam inierat cū Megacle, filiam eius duxit vxorem. Verum quum & filij eſſent ei adoleſcentes, & Alcmæonidæ dicerentur obnoxij eſſe crimini piaculari, nolens ex nouo coniugio liberos tollere, 1 haud legitime coibat cum vxore. Quam rem quum inter illicita occultaſſet, poſtea ad matrem retulit, enunciaret id necne. Mater viro indicauit. Iſte vero iniquo animo ferens ſe à Piſiſtrato contumelia affici, vt erat iratus, 2 milites homini infenſos reddidit. Quæ fieri Piſiſtratus contra ſe animaduertens, regione prorſus abſcedit: & vbi Eretriam peruenit, vna cum filiis deliberat. Quum autem ſententia Hippiæ præualuiſſet, de tyrannide rurſus recuperanda, 3 aliquot ciuitates excitauerunt, quæ ipſis nonnihil beneuolæ erant. Et cum aliæ complures contulerunt pecuniæ multum, tum vero Thebani plurimū. 4 Poſt hæc non ita multo interiecto tempore, omnia ad reditum eis in expedito fuerunt. Nam ex Pe-

1 non coibat cum vxore vt moris eſt. Et illa quidem initio hoc tegebat poſtea vero matri, ſiue per contantiſiue minæ expoſuit. & iſta rurſus marito.

2 poſitis inimicitiis in gratiā rediit cum ſeditionis [*vel, vt alij,* in gratiā rediit cum diuerſæ factionis hominibus S.]

3 munera collegerunt ex vrbibus antea ſibi vtcunque cognitis.

4 Poſtea vero (vt paucis abſoluam) tempus emerſit, & omnia ad reditum fuerunt ipſis parata.

lononneſo, Argiui aderant mercede conducti, & Naxius quidam nomine Lygdamis, vltro aduenies multum alacritatis addidit, allatis & pecuniis & copiis. Profecti autem Eretria, anno vndecimo vertente redierunt, & primum in Attica Marathonem occuparunt. Ad quos interea ibi castra habentes eum seditiosi ex vrbe se conferebant, tum alij ex tribubus confluebant, quibus erant tyrannis quam libertas iucundior: atque ita congregabantur. Cæterum Pisistratus quamdiu pecuniam cogebat, & postea Marathonem tenebat, Athenienses qui intra vrbem degebant, rem nihili fecerunt: sed vbi acceperunt eum ex Marathone vrbem versus mouere, ita domum ad se defendendos obuiam tendunt. Isti igitur cum omnibus copiis infesti in illos redeuntes tendebant. Quum autem qui cum Pisistrato erant è Marathone digressi, simul contra vrbem irent, & in eundem locum conuenissent, perrexerunt ad Mineruæ Pallenidis fanum, & altrinsecusque arma posuerunt. Hic diuino compa fungẽs Amphilytus Acarnan atiolus, a Pisistratum cui assistebat adiit, & hexametro carmine vaticinatus, est, inquiens:

3 Est nummus proiectus, stem sunt retia tenta:
Nocte meant thynni clare sub sidere lunæ.

Hoc ille oraculum diuino afflatus spiritu reddidit. Pisistratus vero, eo præcepto, & se & illud accipere affirmauit, & in Athenienses vrbe egressos copias duxit. At illi tunc ad prandium se conuerterant, & secundum prandium partim ad ralos, partim ad somnum. In hos igitur impetu facto, qui cum Pisistrato erant, eos in fugam vertunt. Ipsis autem fugientibus tolertissimum consilium Pisistratus excogitauit, vt 4 Athenienses nec amplius caperentur, & tamen dissiparentur: Pueros iussos conscẽdere equos præmisit, qui assequendo fugientes, mandata Pisistrati dicerent, iuberentque eos bono animo esse, & ad sua quemque abire. Ita audientibus, dicto Athenienſibus. Pisistratus tertio potitus Athenarum tyrannidem stabiliuit auxiliariorum copiis, tum pecuniis

a peruenit, & arma ex aduerso posuit. Ibi vero diuino impetu fretus Amph. a Pisistrato adfuit, & ad eum accedens. hex.

3 Verticulũ iactum est, expansaque retia, nocte, Mox ademunt thynni el. [*Camer vertit.* Iacta rudens. *aly.* Iactus est iactus. S.]

4 ne dispersi Athenienses amplius conglobarentur: [*vel, viarij*, conuenirẽt. S.

eniarum prouentibus, partim indidem, partim à flumine Strymone comparatis Filios quoque eorũ Athenienſium qui perſtiterant nec veſtigio fugam fecerant, pro obſidibus ſumptos, in Naxum tranſtulit. Hanc enim inſulã bello ſubegerat. Lygdamidique permiſerat, quum antehac etiam Delum inſulam ex oraculis expiaſſet. Expiauit autẽ, quatenus profectus à templo ferebatur, eatenus ex omni loco cadaueribus effoſſis, & in alium eiuſdem inſulæ locum tranſlatis. Itaque Piſiſtratus tyrannide potitus eſt, Athenienſium aliis in prælio cæſis, aliis vna cum Alcmæonidis domo profugis. Hunc ita Athenienſibus imperantem ea tempeſtate Crœſus audiebat Lacedæmonios quoque maguis è cladibus ereptos & iam Tegeatibus bello ſuperiores eſſe. Quippe ſub Leonte & Hegeſicle Spartæ regnantibus, Lacedæmonij quum cætera bella proſpere geſſiſſent, aduerſus ſolos Tegeates cladem acceperant. Et antea fere ex omnibus Græcis peſſime morati fuerant, tam circa ſe quam circa hoſpites nullo conſuetudinis conuerſationisque commercio. quæ inſtituta in melius mutauere, Lycurgo, viro inter Spartiatas probato: Delphos ad oracului profecto: cui ſimulatque in ædem igreſſus eſt, Pythia hæc inquit.

Ad meã venisti pratinguũ templa Lycurge,
Grate Ioui & cunctis qui cœlã tenentur olympi.
Ambigo: cõsiciner sis Strymi ne dea ſue:
Sed multo magis esse deum te credo Lycurge.

Nonnulli præter hæc aiunt Pythiam ei expoſuiſſe inſtituta quæ nunc a Spartiatis ſeruantur. Ipſi tamen Lacedæmonij volunt Licurgum, quum eſſet tutor & idem patruus Leobotæ Spartiatarum regis, è Creta hæc attuliſſe. Siquidem quum primum tutor factus eſt, omnia iura immutauit: dediitq; operam ne quis ea tranigredetetur: deinde vere quæ ad bellum pertinent, 3 enomotias, triacadas & ỹſſitias

1 Crœſus igitur per id tempus Athenienſes eo redactos eſſe intellexit: Lacedemonios autem magno nullo neque inter ſe neque cum peregrinis commercio: ſed ad æquam & honeſtis legib. inſtitutam gubernationem ſic tranſiere.

3 *Enomotiarant viginti quinque virorum collegia, & ſecundum alios pluri. Tercque hic ſexius à rego mo & ſignificat. Triacades ſexaginta virorum collegia ſignificat, catus in quos diſtributi cives, eorum communiter capiebant.*

fitia ſuper hæc inſtituit *tribunos plebei*, ephoros ac ſenatores. Ita illi ad rectum vitæ genus tranſlati ſunt à Lycurgo: quem vita defunctum, delubro ædificato egregie colunt. 1 Ex quo cum bonitate, ſoli tum non exigua hominum copia diſcurrerunt ſtatim, ac benigne rem geſſerunt. Nec amplius contenti otio frui, quum ſe Arcadibus præſtantiores eſſe arbitrarentur de omni illorum terra occupanda oraculum Delphicum conſulerunt. Quibus Pythia reſpondit,

Mepetis Arcadiã? multum petis: haud tibi tradam. "
Multi apud Arcadiam veſcentes glande uiri ſunt. "
Qui te reuiscent, tibi ego haud inuidero quicquam. "
Saltandam Tegeam plantæ plaudente daturus: "
Vtque queas campum metiri funè feracem.* "

1 Quumq; in fertili & populoſa regione verſarentur, excurrerunt ſtatim, ac proſpere rẽ geſſ[vel Sed ſtatim, vt in bona & populoſa regione, ſuccreuerunt iterum & proſpera fortuna vſi ſunt: *vr Suid. quoque* ἀνὰ τὸ ἔδαφος *exponit* ἐξ ἑδάφους. S]

* *Paul. Leopard. Emend. li. 7. c. 7.* mauult, ſchæno. S.

Hæc reſponſa vbi accepere Lacedæmonij, à cęteris Arcadibus abſtinentes, bellum intulere Tegeatibus, ferentes ſecum compedes: videlicet captioſo freti oraculo, tanquam eſſent ipſi redacturi Tegeatas in captiuitatem. Verum congreſſi prælio ac fugati, quicunq; eorum viui ſunt capti, eiſdem quas ipſi attulerunt compedibus induti, campum Tegeatem metiti fune coluerunt. Compedes autem quibus vinctu fuerant, ad noſtram vſque memoriam incolumes fuere circa templum Mineruæ Aleæ *apud Tegeam* ſuſpenſæ. Atque ſuperiore quidem bello Lacedæmonij aduerſus Tegeatas aſſidue ſempermale pugnauerant: Cręſi tamen ætate & Anaxandridæ Ariſtonisque, regum ſuorum, longe ſuperiores contra eoſdem extiterunt, hunc in modum tales effecti: Quum ſemper in bello à Tegeatibus ſuperarentur, miſſis Delphos conſultoribus, oraculum ſunt ſuſcitati quemnam deorum placarent vt Tegeatum victores exiſterent. His Pythia reſpondit id fore ſi oſſa Oreſtis filij Agamemnonis referrent. Cuius vrnã quum nequirent inuenire, rurſus ad deum mittunt de loco ſuſcitatum, in quo ſitus Oreſtes eſſet. Hæc nunciis interrogantibus, ita Pythia inquit,

2 Hic typus antitypus, noxæ & ſuperindita noxa. *Quid autem hoc ſibi velit paulo poſt exponetur.*

Eſt quadam Arcadiæ Tegea in regione parenti:

Hic

Hic duo flant Genij & percunctamente coacti,
» *1 Forma hostis forma, & plaga superindita plagæ,*
» *Hic Agamemnonides terra omnia parentia tenentur,*
» *Quo tu sublato Tegea superabra videbis.*

» Vbi hæc audierunt Lacedæmonij, nihilo tamen mi-
» nus 2 inuentione frustrabantur, etsi omnia disquirentes: donec Liches, vnus Spartiatarum, eorum, qui benemeriti vocantur, comperit. Sunt autem benemeriti, ex ciuibus semper militia equestri perfunctis, quini quotannis, qui quo anno ex equitib⁹ Spartiatis exeunt, ne torpescant, alij alio mittuntur. Ex his Liches cum esset, rem illam apud Tegeam adinuenit, fortuna pariter atq; solertia vsus. 4 nam quum Tegeatas à Lacedæmoniis hoc anno commercio mutuo adeundi essent, & iste in æratiam officinam venisset, intuebatur ferrum, dum producebatur. Quo in spectaculo admirabundum animadvertens faber ferrarius, intermisso opere, Quanto magis Lacon hospes, inquit, admiratere, si idem, q ego, tu nosses, qui tantopere admiraris ferrarium opificium? In hac enim corte puteum facere quum vellem, incidi in loculum septem cubitorum: & quia incredulus eram omnino fuisse maiores, quam nunc sunt homines, aperui eum, & inueni cadauer æquali cum loculo longitudine. quam vbi mensus sum, iterum obrui. Hæc illo referente quæ viderat, Liches considerans, coniectauit hunc ex oraculo esse Orestem, hac videlicet coniectura: duos quidem, quos cernebat fabri ferrarij folles, totidem cõperit esse ventos: incudem vero & malleum, 5 formam formæ hostem: ferrum vero, quod procuderetur, 6 plagam superinditam plagæ: hac ratione id coniectans, quod in plagam hominis ferrum inuentum sit. Hæc itaq; secum agitans, Spartam regressus, rem omnem Lacedæmoniis refert. Illi 7 ex cõposito hominem criminis conuictum exilio damnant. Qui in Tegeam profectus, calamitatem su-

1 Hic typus antitypus, noxæ & superindita noxa: *Quid autem hoc sibi velit paulo post exponetur.*
2 Ab inuentione aberant.
3 Benemeriti autem isti, *seu benefici* sunt quini ciues ex equitibus ætate maxime proueeti, qui singulis annis exeũt. Quos oportet eo anno quo egrediuntur, communi consilio ex equitib⁹ Spartanis alios alio dimissos, nusquam morari trahere.
4 Nam quũ Lacedæmoniis Tegeatas adeundi facultas hoc tempore esset,
5 Typum esse & antitypum.

Typum vocat malleum illum inendi impingente: quem quum vicissim repellat incus, antitypus vocatur, quasi vicissim ferions. 6 Noxam superinditam noxæ: hac rat. id con. quod in damnum hominis fer. 7 Per simulationem hominem crimine intentato, exil.

[a] ducit ab eo nolēte locare: *Paul Leop. lib. 7, c. 7. S.* Vbi vero tandem ei persuasit, *illam locare*, inhabitare cœpit ac esse sep.

am referens fabro ferrario, [a] conducit ab eo nolente vendere cortem. Ibique aliquantisper habitans, vbi rem cognouit, effosso tepulcro ossa collegit, eaque portans Spartam rediit. Quo ex tempore Lacedæmonij, quoties cum Tegeatibus cōgressi sunt, superiores extitere: præterea vero magna etiam pars Peloponnesi iam eis parebat. Hæc itaque omnia Crœsus audiens, misit nuntios Spartā cum muneribus, ad rogandam belli societatem, iussos dicere quæ oporteret. Ii postquam peruenerunt, Nos (aiunt) Crœsus misit, Lydorum aliarumq; gentium rex, ita inquiens, Lacedæmonij, quoniam Deus oraculum reddidit vt Græcam mihi societatem adsciscerem, & vos inter Græcos antecellere audio ita tui vos mihi in societatē ex oraculo prouocandos, ad ineundam mecum quam cupio amicitiam atque societatem, circa dolum fraudemque. Crœsus hæc per legatos nuntiauit. Quorum aduentu Lacedæmonii, qui & ipsi oraculum audierant, gauisi, fœdus eum eis hospitii societatisq; iniere. Etenim iam antea intercedebant nonnulla Crœsi in Lacedæmonios beneficia. Nam quum illi missent Sardis ad aurum coemendum, quo vsuri erant in idolum Apollinis quod nunc positum est apud Laconicam in Thornace, eo auro sunt a Crœso donati. Qua de re Lacedæmonii, quoq; se amicos ille præ omnibus Græcis delegisset, societatem admiserunt, & hoc denuntianti sese paratos exhibuerunt. Quod vbi fecerunt, patera ahenea lauatorum tenus frequentibus animalibus extrinsecus cælata, triginta amphorarum capacem, dono afferebant, volētes Crœsum remunerari: sed eam Sardis non pertulerunt, propter alteutram harum quæ feruntur causarum. Lacedæmonii quidem aiunt hanc paterā, dum ferretur Sardis, a quum Samum appulsi essent, è Samiis fuisse interceptam: qui cognita re, nauibus illos longis aggressi fuere. Ipsi vero Samij aiunt Lacedæmonios qui paterā portabant, sero venientes, quum audissent Crœsum captum esse cum Sardibus, iam in Samo vendidisse viris priuatis, qui eā luxo-

apud Thornacem Laconicæ regionis. Erum dent, esse parexhibuerunt tum etiam fabricati erat.

a Quum circa Samum essent.

Iunonis templo dedicauere: & illos qui vendidissent, Spartam reuersos, forsitan dixisse a Samiis sibi fuisse creptam. De patera ita res se habet. Crœsus autem illusus oraculo, aduersus Cappadoces in exercitus comparabat, spe & Cyrum & potentiam Persicam euertendi. Cui in hac apparatu & expeditione occupato, Lydus quidam nomine Sandanis & antehac pro circumspecto habitus, & ob hanc, quam dixit, sententiam plus nominis apud Lydos consequutus, hunc in modum Crœso contulit,

» Aduersus tales viros expeditionem paras, tex. cui, » 1 coriacea subligacula, qui è corio reliquam vestem » ferunt qui nõ quib⁹ volũt cibis vescuntur, sed quos » habent vtpote regionẽ asperam incolentes. Ad hæc » vini vtuntur, sed aquæ, nõficos ad comedendũ [illegible] » aliud quicquã boni habentes, quibus cum nil [illegible]t, » quod eripias, si victus fueris, animaduerte, quot bona amittes. Vbi gustauerint illi nostra » bona, circumsistent nos, nec abigi poterunt. Equidem dijs habeo gratiam qui non inducunt in animum Persis vt Lydos inuaderent. Hæc loquutus non tamen Crœsum flexit. Etenim Persis, antequã Lydos subigerent, nihil erat neq; lautum neq; opiparum. Porro Cappadoces à Græcis Syri nominantur: & erant hi Syri, antequam Persæ imperitarent, ditionis Medorum: nunc autem Cyro parebant. Siquidem imperium Medicum ac Lydum discriminabat fluuius Halys, qui ex Armeno monte profluens, primum Ciliciam, dehinc Matienos, qui sunt ad dexteram, & Phrygas, qui sunt ad læuam: tum boream aduersus tenuẽs, Syros, Cappadoces à dexteta. Paphlagones à sinistra perstringens. Ita flumen Halys cuncta fere superiora Asiæ, a mari quod Cypro obiectum est, ad Euxinum vsque Pontum diuidit. Est autem dorsum totius huius regionis, longitudine quinq; dierũ itineris viri expediti. Itaque aduersus Cappadociam Crœsus cum exercitu profectus est, cupidus cum hanc partẽ soli fœcundi suo adiiciendi, tum vel magis, inducia oraculorum, Cyrum vlciscendi: ꝓpter Astyagem, Cyaxaris filium,

1 vel. coriacea semoralia: *Intelligere autem videtur quæ & bracce dicuntur.*

2 pertinaciter ea retinebunt,

Medorum regem, affinem suum, quem Cyrus Cambysis filius prælio victum ceperat. Erat autem Crœso Astyages hunc in modum affinis: Apud Scythas pecuarios quum esset seditio, cæteris quædam eorum secessit in terram Medicam, qua tempestate Medorum tyrannus erat Cyaxares, Phraortæ filius, Deiocis nepos. qui Scythas hos, vtpote supplices, initio * benigne alloquebatur, ac plurimi faciebat, adeo vt pueros eis traderet imbuendos tum lingua Scythica, tum artificio arcus vtendi. Interiecto deinde tempore, quum Scythæ venatum assidue irent, & semper aliquid afferrent, nonnunquam tamen cũtingebat, vt nihil caperent. Quos ita reuertentes manibus inanibus 1 Cyaxares (erat enim, quum in genti tenebatur ira, peracerbus) probris insectabatur. Illi, vt se indignum, à Cyaxare pati non ferentes, consilio habito decreuerũt, vt aliquem eorum puerorum, quos docerent, trucidarent: apparatumque vt feras, apparare consueuerant, Cyaxari offerrent, perinde atq; ferinam. idq; quum obtulissent, quam celerrime se ad Halyattem, Sadyattis filium, Sardis conferrent. Quod & factum est. nam & Cyaxares & qui aderant conuiuæ, ex his carnibus gustauerunt: & Scythæ perpetrato hoc, Halyatti se supplices præbuerunt. Quos postea reposcenti Cyaxari (quod Halyattes reddere abnuerat) bellum inter Lydos Medosq; quinquennale conflatum est. Quo in bello aliquoties Medi victores extiterunt & nocturnum quoddam prælium gesserunt. Sexto autem anno signis collatis, quum æquo marte certarent, 2 stante pugna contigit, vt repente dies nox efficeretur. Quam immutationem huius dici futuram Thales Milesius Ionibus prædixerat, hunc ipsum annum præfiniens, quo immutatio facta est. Lydi ac Medi, vbi diem nocte fœcere viderunt, à pugnãdo destiterunt: eoq; ppensius ad pacem inter se constituendam festinauerunt autoribus conuentionis Syennesi Cilicc & Labyneto Babylonio: qui vt iusiurandum intercederet, & reconciliatio affinitate fieret, 3 properarunt decernentes ab Halyatte

* benigne tractabat S.

1 Cyaxares (erat enim, vt re ipsa ostendit, iræ impos) aspere admodum & indigne tractauit.

2 inter pugnandum

3 operam dederunt

atre Arieham filiam Astyagi Cyaxaris filio nuptum dandam: quoniam sine vehementi necessitudine conuentiones stabiles iniri non queunt. Ineunt autem hæ gentes fœdera cum cætera ritu Græcorum
13 tum feriendo brachia qua illa humeris coñectuntur, ac mutuum sanguinem delingendo. Hunc igitur Astyagem auum suum maternum Cyrus bello victum tenebat, ob eam quam in sequentibus indicabo causam. Quo nomine Crœsus ei infensus, nũ quid inferret Persis bellum, ad oraculla *consulenda* miserat. Et quũ responsum reddidisset 2 haud syncerum, 3 secum facere interpretatus, in expeditionem profectus est 4 aduersus quandam Persarum patrem. Atque vbi ad Halym flumen peruenit, tunc (vt ego quidem sentio) pontibus ibi sitis copias traduxit: vt autem Græci dictitant, Thales Milesius traductor extitit. Nam quum incertus animi Crœsus foret qua parte fluminis traiiceret exercitum (nullos dum enim ex illis pontibus ea tempestate fuisse) fertur Thales qui in his castris aderat, fecisse vt fluuius qui læuam exercitus fluebat, flueret etiam ad dexteram. Fecisse autem hunc in modum: Fossam peraltam, exorsus supra castra, ductam in speciem lunæ depressit, quæ castra vt erant metata, à tergo amplecteretur: in quam quum intraduxisset ex pristino alueo fluuiũ, iterum eum vbi exercitus traiectus esset in suum alueum refunderet. Iraque quum celerrime fluuius diuisus esset vtrinque vado meabilis effectus est. Quidam vero aiunt veterem etiam omnino exaruisse alueum, Cui rei equidem non accedo. quo enim modo qui rursum redierunt, illum transiuissent? Crœsus igitur exercitu traiecto, venit in Cappadociæ locum qui dicitur Pteria omnium eius regionis tutissimum, iuxta vrbem Sinopem fere ad pontum Euxinum sitam. Hic statiua habens, prædia Syrorum vastat, & vrbẽ Pteriorum expugnat diripitq;. Cepit quoque cunctas circa vrbes, Syros nihil commeritos exterminans. Hinc Cyrus coacto suo exercitu, sumptisque omnibus qui in medio incolebat obuiam pergit:

sequendum sanguis pro fluat, ac mutuo illum delingendo.

vt legatur. *ut legatur.*

Vide Tacitum lib. 12.

1 captiosum
2 à se facere
3 in Persarum fines

missis tamen antequam exercitum educeret, caduceatoribus ad Ionas tentandos vt ad se a Croeso deficerent. Illis annuentibus, postridie castra contra Croesum ponunt: eodemque in regione Pteria prope se vterque alterum lacessere. Commissaque acri pugna, & multis vtrinque cadentibus, ad extremum noctis interuentu dimittuntur neutri victores. Atque hunc in modum duo exercitus dimicauerunt. Croesus e suo exercitu inualidus, cum Cyri multo maioribus copiis conflixisset, postero die eque non prodiit: Cyrus ipsum supersedere inuadere, regressus est. Sardis habens in animo euocare Aegyptios ex fœdere: quorum cum Rege Amasi, ante quam cum Lacedæmonijs societatem iniisset, accersere etiam Babylonios, cum quibus & ipse fœdus percusserat: erat autem Babyloniorum tyrannus ea tempestate Labynetus. Misit denuntiatum & Lacedæmonijs vt ad certam diem ad opem ferendum essent: hinc & suis copijs coactis, vbi per hyemem quieuisset, vere statim versus tendere aduersus Persas. Hæc dum animo secum Croesus, abiit Sardis dimisitque quos ex caduceatores ad socios, edicens vti ad quintum mensem Sardis conuenirent. Exercitum vero, qui aderat ex mercenarijs conductis, qui cum Persis dimicaret, missum fecit ac dissipauit: minime sperans vnquam fore, vt Cyrus, qui sic æquo marte pugnasset, Sardis copias promoueret. Hæc Croeso ratiocinante, omnia suburbana colubris impleta sunt a quos vt existebant, equi inter ambulandum, quum ad pascua irent, commedebant. Id Croeso cernenti visum est (vt erat) esse portentum: ideoque mittendum ad conjectores Telmisses. Qui missi sunt ad consulendos Telmisses, viri acceperunt responsum, didicereque quid sibi vellet significaretque portentum, non contigit vt Croesum renuntiarent. Nam priusquam rediret Sardis renuntiabatur Croesus esse captus. Telmisses ita cognouerant exercitum extremum Croeso illuc affuturum, qui quum afforet in regenas subigeret: quod dicerent colubrorum terræ filium esse: equum, hostem & ad,

1 Croesus autem cautus, ac exercitum parcitatem: (erant enim in illius copiæ multo minores quam Cyri) hoc inquã causatus quum postero die Cyrus non descenderet in certamẽ, regressus &c.

2 quos prædeuntes e vitellatis pascuis, assiduecomedebant.

& aduenam. Hæc Telmissęs Cræso sunt interpretati, sed iam capto: nondum tamen gnari eorum quæ Sardibus ac Cræso euenerant. Cyrus certior factus Cræsum, qui statim post prælium aduersa Pteria gestum abscessisset, constituisse insequi cepit consilio inito, comperiebat operæpretium esse quam celerrime posset promouere exercitum Sardis, vt hostem, priusquam ille contraherit iterum Lydorum copias, occuparet; Hoc vbi probauit, statim exequutus est: properequeducto in Lydiam exercitu, ipsemet nuncius Cræso aduenit. Vnde Cræsus in magnam sollicitudinem adductus, quod præter opinionem præterque expectationem suam res haberent, tamen Lydos in prælium produxit. Lydorum gente in Asia nulla fuit ea tempestate hec fortior nec magis strenua: ex equisque pugnabat, equitandi sane perita, hastas perlongas gestans. Campus in quo concursum est, ante vrbem Sardiensem iacet, magnus & editus: quem cum reliqui omnes interfluunt, tum omnium maximus Hermus, palude interruptus, qui è monte Dindymene Phrygio nascitur, & in mare influit Phocicum oppidum. Hic vbi vidit Lydos ad pugnandum instructos Cyrus, eorum equitatum reformidans, constituit admonitu Harpagi Medi, ita faciendum: Coactis omnibus qui ipsius exercitum sequebantur camelis, vel frumentum vel vasa portantibus, sarcinas detraxit, & viros imposuit equestri stola indutos quibus ornatis præcepit vt præirent cæteras copias aduersus Cræsi equitatum: petitatui, vt hos subsequeretur; post hunc collocauit omnem equitatum. Postquam omnes constituit, imperat eis ne cui cæterorum Lidorum parcerent: sed quemlibet occiderent obsistentem, præter ipsum Cræsum, ne si captus quidem repugnaret. Hæc imperans, camelos contra equitatum instruxit, hac ratione quia camelum equus reformidat, adeo quidē vt nec speciem eius intueri, nec odorē sentire sustineat. Id ideo cōmētus est vt equitatū Cræsi, quo ille se præualituri-

reliqui omnes permeant, tum vero etiam Hellus in opportunum maximum influens, qui Hermus vocatur: & ex monte matri Dindymenæ sacro ortus, infunditur mari, &c. [*Paul. Leopard. Emend. li. 7 c. 9. legit* Hyllus *ex Homero & Strabone, atque adeo sic vanem etiam Graecorum non nobis.*]

considerabat, inutilem redderet. Simulatq; igitur in pugnam itum est, equi, olfactis protinus conspectisq; camelis, reto se auertunt, vnde spes Cræsi interiit. Verum non protin⁹ Lydi ob id exterriti sunt, sed cognita re, ab equis desiliunt, ac pedites cum Persis confligunt, & tandem, multis vtrinq; cadentibus, vertuntur in fugam: 1 ac muros ingressi, à Persis obsideri cœperunt. Quam obsidionem in lõgius processuram rat⁹ Crœsus, alios nuncios è muris mittit ad socios: nam qui antea dimissi erant, hi conuentum Sardis ad quintum mensem indixerãt. Ad hos dimittebat, oratum quam celerrima auxilia mitti sibi, vtiq; iam obsesso & cum ad alios socios misit, tum vero ad Lacedæmonios. Cæterum per id tempus & ipsis Spartiatis inciderat cum Argiuis cõtentio de agro qui dicitur Thyrea. Quem locum, etsi terræ Argolicæ partem, tamen Lacedæmonii 2 interceptum. interciſum tenebant. Etenim Argiuorum est quicquid regionis Malea tenus ad occasum vergit in cõtinente: & insulæ tum aliæ, tum vero Cythera. Quũ ergo Argiui suo territorio 3 intercepto auxilium terrent, ibi ab vtrisque in colloquium ventum est vt triceni vtrinque dimicarent & vtri superiores extitissent, eorum regio foret: atque ambos exercitus in suam vterq; terram discederent. nec permanerent dum dimicarecur: ea scilicet causa, ne, si adessent, parti succumbenti auxilium sui ferrent. His conuẽtis, indiuersa digrediuntur. Ex vtrisque delecti viri qui relicti sunt conflixerunt: atque illis quidem, vt æquo marte pugnantibus, ex sexcentis tres omnino reliqui fuerunt: idque noctis interuentu. ex Argiuis duo, Alcinor & Chromius, qui tanquam victores Argos cursu contenderunt: ex Lacedæmoniis vnus Othryades, qui spoliatis Argiuorum cadaueribus eorum arma ad suorum castra detulit, & se in suo ordine tenuit. Postero die vtrique re audita adfuerunt, sibiq; victoriam vendicabant: Argiui quidem, quod suorum plures superfuisse dicerent: Lacedæmonij vero, quod qui eorum superfuerant, fugissent: suus autem perstitisset, & hostium cæsos spo-

1 ac muris iuclusi.

spoliasset. Ex contentione tandem concurrentes pugnant: ac post quam permulti vtrinque ceciderunt, Lacedæmonij vincunt. Quo ex tempore Argiui tonsis capitibus, quum antea necessario criniti essent, legem condiderunt, se deuouentes ne prius comam alerent, neue mulieres aurum ferrent, quam Thyreas recuperassent. His è diuerso legem tulere Lacedæmonij, vt in posterum comati essent, quum antea non fuissent. Othryadem, qui vnus è trecentis delectus reliquus fuisset, aiunt pudore Spartam reuertendi, ob socios interfectos, illic apud Thyreus mortem sibi consciuisse. Quum hæc esset apud Spartiatas rerum conditio, aduenit caduceator Sardianus precatum Crœso obsesso auxilia. Illi caduceatore audito, statuerunt Crœso statim succurrendum. Quibus iam se apparantibus, ac nauibus paratis, alius affertur nuncius, murum Lydorum expugnatū, Crœsumq; viuum esse captum: Sic Lacedæmonij, magno se affectos detrimento tati, supersederunt. Sardis autem hunc in modum sunt expugnatæ: Quarto decimo quam obsideri cœptæ sunt die, Cyrus, missis passim equitibus suis copiis edicit se dona daturum ei, qui primus muros conscendisset. Posteaquam id conato exercitu res non processit, ibi, quiescentibus cæteris, Mardus quidam cui nomen erat Hyrœades, id aggredi est ausus à parte arcis vbi nullus ad excubandum erat collocatus, quia illinc ne quando vrbs caperetur, haud suspectum erat, vtpote loco prærupto atque inoppugnabili: quaq; vna parte Leonem Meles Sardium rex non circumtulerat, ex pellice sua genitum: qui Leo quacunque parte murorum circumlatus esset, ex ea parte Sardis inexpugnabiles fore Telmissas iudicauerant. Eum Meles per cæteram partem murorum circunduxit, quacunque poterat arx oppugnari: per hanc partem, tanquam inoppugnabilem atque præcisam, circunducere prætermisit, quæ ad Tmolum vergit. Ab hac igitur parte iste Hyrœades Mardus conspicatus quendam Lydū pridie descendisse ad recipiendam galeam illuc

deuolutam, aduertit animum, atque considerauit: de hinc ipse conscendit, & post eum alij Persæ subinde, atque alij Persæ subinde, atque alij frequentes. Ita vrbs Sardis capta est, atque omnis direpta. Ipsi autem Cræso hoc contigit. Erat ei filius cuius superius habui mentionem habilis ad cætera, sed mutus. Ad cuius vitium emendandum Cræsus pro viribus omnia fecerat. Cum alia excogitando, tum vero Delphos mittendo ad oraculum sciscitandum atque ei Pythia talibu, respondit.

1 Itaque antea Cræsus dum secundæ ipsius res essent. omnia pro viribus fecerat ipsius causa, cum alia excog. &c.

Lydigenum, ex mutorum, vah. o Cræse Cræso,
Ne cur agnatæ exoptata in audisse loquentis
Intra aduocem: sine quæ potior tibi cinge.
Ille dies quoniam primum infelice loquetur.

Porro captis mœnibus quidam Persa in Cræsum sibi ignotum vt occisurus vadebat. Quem inuadentem se Cræsus quum videret, tamen præsenti clade affectus deuitare negligebat: nihil putans differre an percussus oppeteret mortem, annon. Id vbi filius eius mutus aspexit, timens patri, erupit in vocem, inquiens. Homo, ne perimas Cræsum. Atque hoc ille primum effatus, postmodum per omne vitæ tempus vocalis extitit. Persæ & Sardibus potiti sunt, & Cræso viuo, quum regnasset annos quatuordecim, totidemque dies fuisset obsessus, amisso magno imperio, vt ei fuerat responsum. Eum captum Persæ ad Cyrum perduxerunt. quem ille vinctum compedibus super ingentem quam struxerat lignorum struem imponit, circaque eum bis septem Lydorum filios: siue habens in animo primitias has alicui deo offerre, siue volens votum persoluere, siue cupidus sciendi num quis dæmonum liberaret Cræsum (quem religiosum esse audierat) quominus pyræ impositus viuus concremaretur, hæc quidem Cyrum fecisse aiunt. Cræso autem super pyram stanti, etsi in tanta calamitate posito, tamen venisse in mentem Solonis, quod ab eo sibi nutu dei fuisset dictum, ex viuentibus beatum esse neminem. Quod dictum vbi subiit Cræso, ferunt eum ex vehementi defectione animi

nimi victum, ingemiscentem, ter Solonem nominasse: & Cyrum, quum audisset, iussisse interpretes eum percontari quamnam inuocaret. Illos accedentes fuisse percontatos & hunc interrogatum silentium tenuisse. Deinde quum loqui cogeretur, dixisse *Illum nominauit*, quem cum omnibus tyrannis colloqui, ego quam ingentem pecuniam præoptassem. Eum non plane loquentem, rursus interrogant quidnam esset quod dixisset. Efflagitantibus, 1 infestantibus inquit quemadmodum Solon, qui esset Athenienſis, adipsum à principio venisset, & intuitus omnes eius opes coram, pronihilo duxisset. Adeo quæ deipso dixerat, ea omnia euenisse, neque hęc magis de seipso quam de omni hominū genere & de iis præsertim qui sibiipsis beati viderentur. Hæc Crœso referente, iam pyra incensa ardere extrema cœpisse, & Cyrum auditis per interpretem quæ Crœsus dixisset, pœnituisse: quum se quoque hominem esse cognosceret, qui alium hominem, qui se inferior non fuisset opibus viuum rogo tradere. Præterea veritum ob id pœnam, ac reputantem nihil esse in rebus humanis stabile iussisse ignē celerrime extingui iam incensum, Crœsumque deponi & quæ cum eo erant. Verum eos qui iussi fuerant non potuisse amplius vim ignis superare. Ibi ferunt, Lydi Crœsum cognita Cyri sententiæ mutatione, quum cerneret vnumquemq; extinguendo deuoluendoque igni incumbentem, nihil tamē profici, inclamando inuocasse Appollinem vt ipsi adesset, si quod ab eo donum illi gratum fuisset oblatum, ipsumque præsenti malo liberaret. Ita cum lachrymis Crœso deum inuocante, nimbos repente, quum serenum at trāquillum esset, 2 confractos esse, imbresque erupisse, ac vehementissima aqua plaisse. & rogum extinuisse. Ita Cyrum, cognito deorum cultorem ac bonum virum esse Crœsum è pyra deposuisse: atq; hunc in modum interrogasse, Crœse, quisnam tibi hominū persuasit vt cū exercitu inuaderes fines meos, ex amico fact⁹ hoſt s? Cui Crœsus, Ego, inquit, rex, istud feci tuo prospero, meo

1 inquit Solonem Athenienſem olim ad ipsum venisse & intuitum omnes eius opes. pronihilo duxisse.

2 conflasse, vel ingruiss.

to, meo infausto fato, Græcorum deo autore, qui me ad bellum tibi inferendum impulit: Neq; enim quispiam ita amens est, vt bellum quam pacem præoptet. nam in pace filij patres, in bello patres filios sepeliunt Sed vt ista fierent, dæmoni cordi fuit. Hæc Crœsus loquutus est: quem Cyrus solutum iuxta se collocauit, ac in multa sane obseruãtia habebat: intuensq; eum admirabatur, tam ipse quam omnis circa eum cœtus. Ille cogitabundus silentium tenebat. Mox conuersus, ac cernens Persas Lydorum diripientes vrbem, Vtrum debeo, inquit rex, tibi loqui, quod sentio, an tacere hoc tempore? Cyrus vero eum, quæcunque liberet, audacter proloqui iussit. Tunc ille Cyrum percontatur; 1 Quidnam, inquiens, tanta frequentia properat agere? Cui Cyrus, Tuam, inquit, vrbem diripit, tuasq; opes *absumit. Atqui (Crœsus excipit) neque vrbem meam diripis, neque meas opes. nihil enim mihi iam cum istis rebus est: sed tua ferunt aguntque. His verbis iniecta cura, Cyrus Crœsum semoris arbitris interrogat, quidnam in his, quæ fierent, sibi cõstituendum censeret. Ad quem Crœsus, Quoniam me dij seruum tibi tradiderunt, iure debeo, si quid amplius animaduertero, id tibi indicare. Persæ, ait, natura proterua sunt, & iidem inopes. Quos si diripientes tu ac potientes magnis opibus negligis, id tibi ex hoc credibile est euenturum, vt quisque istorum plurimis opibus potietur, ita maxime in te rebellaturum, esse expectandum. Nunc igitur, si tibi placent hæc, quæ ego dico, ita facito: Siste ad singulas portas aliquot ex tuis satellitibus custodes, qui vetent exportari opes, vt earum decimę Ioui necessario reddantur. Ita neque tu odium illorum contrahes, vi opes eripiendo: & ipsi agnoscentes se iusta agere, non inuiti facient. Hæc audiens Cyrus, maiorem in modum gauisus est tali admonitu, eaque vehementer approbauit: & iussis satellitibus id exequi, quod Crœsus ipse subiecisset, his verbis eum affatus est, Crœse, quandoquidem & facta & dicta tua egregia viri regis sunt, pete,

1 Quidnam, inquiens, tanta ista turba tanto studio agit?

*alij differt, dissipat. S.

17

2 Crœse, quum sis rex ad bene agendum & dicendum comparatus, & pete, &c.

te, quid muneris à me velis, impræsentiarum tibi dari. Ad quem Cræsus, 1 Here, inquit, sine me gratum esse erga Deum Græcorum, quem ego maxime omnium veneratus sum, vt missis ad eum his vinculis perconter, nunquid ei fas sit bene de ipso mentes decipere. Et Cyro interroganti, quidnam id esset, quod incusaret, altius repetens omnem sum aperuit animum, redditaque sibi oracula, & præcipue donaria sua, quibus rebus fretus suscepisset aduersus Persas expeditionem. Hæc commemorando rediit rursus ad petendam veniam ista deo exprobrandi. Ad quem ridens Cyrus, Et hoc, inquit, Cræse à me impetrabis, & quicquid aliud: 2 atque id quoties tibi opus erit. Vbi hæc audiuit Cræsus, Delphos misit quosdam Lydos, iussos, quum ad limen templi vincula deposuissent, sciscitari deum, nunquid eum puderet ob oracula, quibus Cræsum induxisset ad bellum, Persis inferendum, tanquam Cyri potentiam euersurum: vnde tales primitiæ offerrentur: compedes scilicet ostendendo; & sciscitari cum hæc, tum nunquid Græcis diis foret fas esse ingratis. Lydis illuc profectis, & hæc mandata executis, Pythia fertur ita respondisse, Sortem fato destinatam defugere, deo quoque est impossibile. Cræsus autem quintæ retro ætatis crimen luit, 3 *hoc est, abauo:* qui quum esset satelles Heraclidarum, mulieris dolo inductus dominum interemit: illiusque dignitate potitus est, nihil ad ipsum pertinente. Verum Apollo, quum studuerit, vt hæc Sardiũ clades liberis Cræsi, non ipsi Cræso contingeret, tamen transferre fata non potuit: sed quatenus illa permiserunt, annixus est, atque ei gratiam retulit, vtpote dilata Sardium expugnatione tres annos. Et hoc Cræsus discat, tribus annis serius, quam fata destinarant, se fuisse captum. Secundo loco, quod ipsi ardenti opem tulit. Nam quod ad oraculum pertinet, haud recte Cræsus conqueritur: quoniam Apollo prædixit, cum esse magnum imperium, si bellum Persis inferret, euersurum: de qua re ipsum

1 Here, inquit, maximè gratum mihi feceris, si permiseris, vt deũ Gr. q. e. max o. veneratus sum. missis, &c.

2 & quicquid aliud tibi opus erit.

3 Triuati. à *Gygi, à quo quintus erat Cræsus.*

consultare volentem, decuerat mittere scisciratum vtrum ipsius Apollo diceret imperium, an Cyri. Sed quod dictum erat, nec considerans, nec interrogans, sibi ipsi acceptum referat. Quod autem vltimo responso ait, Apollinem dixisse de mulo, ne hoc quidem difficilit. Nam mulus hic, Cyrus erat: quippe qui duobus diuersarum gentium parentibus ortus sit, generosiore matre quam patre. Nam illa quidem, Meda erat, Astyagis Medorum regis filia: hic autem, Persa, & Medis subiectus: & licet omnium infimus, tamen dominam suam in matrimonium duxit. Hæc Lydis Pythia respondit, quæ illi Sardis reuersi Crœso nunciarunt. Quibus auditis Crœsus suam ipsius agnouit culpam esse, non dei. De Crœsi igitur imperio & prima Ioniæ subactione ita res se habent. Porro Crœsi non hæc solum, quæ iam diximus, sed alia quoque permulta donaria in Græcia extant. Siquidem apud Thebas Bœoticas tripus est aureus, quem illic Apollini nuncupauit Ismenio: apud Ephesum quoque buculæ aureæ, atque columnæ pleræque. Quin etiam in vestibulis templi apud Delphos clypeus visitur aureus ingens. Atque hæc etiamnum ad nostra vsque tempora supererant: nonnulla tamen interciderunt. Ac vero quæ apud Branchidas Milesiorum à Crœso dedicata fuerunt, pondere (quantum intelligo) æquali erant iis, quæ sunt Delphis. Cæterum ea, quæ tum Delphos, tum etiam ad Amphiarai milit templum, hæc sibi, veluti domestica bona, paternarumque facultatum primitias, diuis consecrauit. Quandoquidem cætera donaria è facultatibus erant aduersarij, qui Crœso, priusquam regno inauguraretur, repugnans, Pantaleontis partibus impense studebat, hunc in regni potestatem prouehere conatus: Pantaleon enim, & ipse, Halyattis filius erat, Crœsi frater, at non germanus: *matres enim habebant diuersas.* Nam Crœsus matre fuit Carica, Halyattis vxore: Pantaleon ex Iade fuit susceptus. Quum autem tradito à patre imperio Crœsus potiretur, hominem illum, qui au-

Ionica

te

fic pertinaciter ſibi reſtitiſſet, in fullonis officinam
18 pertinaciam intermiſit: bona autem eiuſdem iam
ante diuiſa deſignata, tunc, vti diximus, iis locis
conſecrauit. A quo de donariis hactenus dictum
ſit. Portus Lydiæ, quod teribatur, nihil ſane mirandum habet, præter alias regiones, præter auri rameta e Tmolo prouenientia. Vnum tamen nobis exhibet multo maximum præter Ægyptiorum & Babyloniorum opera. Ibi enim eſt Halyattis, C. Cæſii pyramidi ſepulcrum, cuius baſis è grandioribus eſt lapidibus: reliqua ſepulchri pars, 1 aggeſtio eſt terræ. Quod ſepulchrum conſtruxiſſe ferunt homines, 2 empatij atque operatij & vnà cum his ſaltatrices ancillæ. Cæterum ad noſtram vſque ætatem in ſummo tumulo quinque termini ſtabant, quibus literæ inſculptæ indicant, quæ ſinguli effoderint: apparebatque ex menſura, ancillarum opus eſſe maximum. Lydorum enim filiæ omnes meretricantur, atque hoc quæſtu tantiſper dotem colligunt, dum nupſerint: ſe autem ipſæ met locant. Sepulchri huius ambitus, ſtadiorum eſt ſex, & duorum 3 iugerum: latitudo, 4 iugerum tredecim. Confinis eſt eidem ſepulchro locus ingens, quem Lydi referunt eſſe perennem. vocatur autem Gygæus. Atque hoc quidem ſic habet: Lydi legibus propemodum vtuntur Græcorum ſimilibus, niſi quod Lydi filias ſuas proſtituunt. Hi primi eorum, quos nouimus, nummum aureum & argenteumque ad vtendum percuſſerunt, & primi caupones inſtitoresque exercuerunt. Aiunt & ipſi, ſe ludos inuenſſe, qui etiamnum apud Græcos cum illis communes ſunt: ſimul autem hæc inuenſſe, & in Tyrrheniam, *b* [illegible], *Thyſſenæ*, colonos deduxiſſe. Id quod huiuſce in modum accidiſſe referunt: Tempore Atys, Manis regis filij, annonæ difficultatem peruenſſe in Lydiam valde grauatam eſſe, & initio quidem Lydos vitam aſſiduis laboribus toleraſſe, poſtea vero, quũ non ceſſaret *malum*, remedia quæ-

1 terræ aggeſtæ moles eſt.
2 circumforanei.
3 plethrorum.
4 plethrorum.
5 Hetruriam.

siuisse, & alium aliud excogitasse. Tum igitur inuentum ab ijsdem, aleæ tesserarumque ludum, & pilæ, cæterorumque ludorum omnium genera, præterquam 2 talorum horum enim inuentionem sibi non vendicant Lydi. Porro ad famem discutiendam, altera quidem dierum in totum lusibus occupatos fuisse ne videlicet ciborum querendorum solicitudine distorquerentur: altera vero à lusibus abstinuentes, vesti consueuisse. Atque hoc modo vixisse annis duodeuiginti. Vbi autem malum non remitteret, sed magis etiam sæuiret, tum regem vniuersos Lydos bruariam diuisisse, 3 & hos quidem in sedibus suis permisisse. illos vero aliquo ablegasse colonos. Ac vero ijs qui in sedibus suis permanerent, regem ipsum perrexisse imperare: illis autem qui deducendæ coloniæ destinati erant, filium suum præfecisse, cui nomen Tyrrheno. Hos è Lydia excedentes, primum diuertisse Smyrnam & mox fabricatis nauigijs, nimirum quibus ea quæ nauigationi accommoda videbantur, imponerent, ad victum sedesque quærendas oram soluisse: donec varias nationes præteruecti, ad Vmbros peruenissent: vbi ciuitatibus constructis, ad hunc vsq; diem habitauerint. Atque pro Lydis, propter regij filij, qui eos deduxit, nomen, appellatione quoque commutata nominatos fuisse Tyrrhnos. Lydi itaq; à Persis in seruitutem redacti fuerũt. Hinc iam nobis exequetur oratio, tum quisnam fuerit Cyrus ille qui Crœsi euertit imperium, tum quomodo Persæ Asiæ imperio potiti sint. 4 Igitur quemadmodũ quidam memorant Persarum, non qui res Cyri illustrare, sed prout illa se habent referre studeant, ita ego conscribam: gnarus trifarias alias esse de Cyro narrandi vias. Quum Assyrij annis quingentis viginti superiorem Asiam obtinuissent, primi Medi ab ipsis deuicere cœperunt: qui cum Assyrijs pro libertate præliati, strenue se gesserunt: excussoque seruitu-

1 tesseratum & talorum 2 calculorum.

3 & sorte legisse, altera quidem partem ad manendum, alteram vero ad exeundum è regione. Et parti quidem illi cui sortito obtigisset vt maneret, seipsum regem, migrãti autem suum filiũ præfecisse, cui nomen Tyrrheno. Alteros porro quibus sorte obtigerat vt emigrarent, Smyrnam descendisse. Hic mox, &c.

4 Ita autem de his scribam vt Persæ quidam narrant, qui res Cyri gestas verbis augustiores reddere nolunt, sed id quod res est dicere: gnarus triplicem aliam esse de Cyro narrandi viam. 3 ipse quum iam ante apud suos celebris esset, tum vero magis etiam quam antea iustitiam sectari aggressus est: quod videret apud Medos vniuersos mag. q. licentiam, & satis sciret iuxi iniuriam aduersari.

seruitutis iugo, in libertatem sese asseruerunt. Post quos & aliæ nationes idem fecerunt quod & Medi. Cæterum quum iam per continentem in vniuersum propriis vterentur legibus, hac demum occasione rursus tyrannidi subiecti fuerunt. Fuit apud Medos vir sapiens, cui nomen erat Deioces, filius Phraortis, qui quum ad tyrannidem aspiraret huiusmodi quædam excogitauit. Quum Medi per vicos passim habitarent, Deioces 3 cum ante apud suos probatus, tum magis studiosiusque æquitatem affectitabat venditabatq; , quod videret apud Medos vniuersos magnam quandam licentiam sat sciens æquitati iniquitatem esse inuisam. Medi vero qui eundem habitabant vicum, intuentes hominis mores, iudicem ipsum controuersiarũ sibi constituunt. Hic, vt qui principatum ambiret, rectum se æquumque præbuit. Quæ quum faceret, laudem apud populares suos obtinuit haud quaquam exiguam: tadeo vt hæc intelligentes qui apud cæteros pagos habitabant, nempe Deiocem solum esse qui incorrupte iudicaret, læti vndique affluerent quotquot prius iniquis sententijs fuerant superati, ad Deiocem, & ipsi lites finiendas transferrent: postremo nulli alij hanc prouinciam permitterent. Quum vero numerus accurrentium crescret, vtpote qui intelligerent sensentias iuste terminari, Deioces, animaduertens vniuersa in se vnum incũbere, neque amplius illic considere, vbi prius ius dicere consueuerat, volebat neque omnino iudicare amplius. Siquidem non ẽ re sua esse inquiebat, si totos dies, rebus suis domi neglectis, dirimendis aliorum litibus operam impenderet. Quum igitur rapinæ sceleraque passim per vicos multo etiam magis quã prius patrarentur, Medij habito cõcilio, de communi rerũ statu colloqui cœperunt. 4 Et quantum mihi videtur, Deiocis amici ex compcsito in hanc sententiam loquebantur: Nequaquam inquientes, hisce modis vsuri hanc nostram regionem poterimus diu habitare. Agite igitur, constituamus nobisipsis regem vt videlicet ditio nostra bonis legibus

1 adeo vt quum in aliis pagis intellexissent Deiocem solum esse qui incorrupte iudicaret, qui prius iniqua iudicia erant experti, ad Deiocem disceptaturi vltro accurrerent postremo nulli alij arbitrium deferrent. Quum autẽ in dies ventitarent plures, vtpote. q.

2 Hic (vt ego quidem existimo) Deiocis amici bellissimum sermonẽ sunt exorsi. Eninuero (inquiebant) si pergamus his morib. viuere hanc nostram regionem diu non poterimus incolere.

gibus administretur, & nos, ad sua quisque opera diuertentes, nusquam munitate celeratorum violemur. Quæ quum ita essent, animaduertit Medi regibus se esse subiiciunt. Coniuratis consultatum est quemnam regem crearent. Deioces ob omnibus commendatus, producitur in medium, vt omnium suffragio rex comprobaretur. Ab eo iussit ædificia sibi erigi imperio digna, firmo esse ad custodiam corporis sui vbique. Hæc Medi hæc præstiterunt, eique ædificia insigni probeque munita extruxerunt in ea, quam designauerat, regione: permiserunt quoque satellites ex vniuersis Medis, quos vellet sibi deligeret. Deioces igitur imperio potitus, Medos compulit vnum oppidum condere: vt hoc vno communito exornaret cæteros, non ita magnam curam haberet. Ecbatanis quoque hac in re Medis, maxima est nunc ampliss. & valida, quæ nunc Ecbatana appellantur, in septem murus vnus alteri velut contrarius erat: singulorum constitutis mœnibus, vt ambitus singuli alteris gradatim essent excelsiores, solisque pinnis prominerent. Adiuuabat hoc loci ipsius conformatio, vt qui collis instar esset eleuatus. Sed accessit etiam maius quiddam ad tale opera fabricanda. Siquidem ambitus isti numero septem contigui, in quorum postremo regia est & thesauri. Horum autem amplissimus magnitudine olympinus circuitus Atheniensium æquant. *Sunt autem primi ambitus pinnæ coloribus.* Nempe primi ambitus pinnæ colore sunt albicanti; secundi nigro, tertii purpureo, quarti cæruleo, quinti sandaracino: postremi vero duo habent argentatas, alter inauratas habet pinnas. Eorum quidem munimentorum Deioces ipse regiam circumsepsit, ac reliquum populum seorsum vnumquemque habitare iussit. Cæterum vbi is hoc ordine

& nos res nostras agamus, neque male agamus nostris sedibus pellamur. His verbis persuasit Medi regio imperio se subiicere, statim consultant quemnam regem creent. Tum Deioces ab omnibus nominatur & prædicatur, adeo vt omnium tandem suffragio rex approbaretur. Hæc in eius gratiam Medi fecerunt, eique, &c. ita vt ambitus alter alterum amplectatur. Adiuuante ipso loci situ, vt qui collis esset. Sed accessit maior etiam ars & industria, factis scilicet muris inter se contigui

natu constructis, primus Deioces cauit, ne cui ad regem ingredi liceret, sed per internuncios cuncta tranigerentur: adeo vt nec conspici regem a quoquam fas esset, rad hæc ne rideretur (nec spuere (præterquod omnibus factu deforme habetur) coram liceret. Hæc ideo facta apud regem, ne videlicet eum cernentes æquales & vna cum co nutriti, æhui & fortes, inuideant atq; insidientur: quum potius quiddam a reliquis hominibus diuersi ipsis esse videatur, si coram ipsum non intueantur. Quibus quum sese Deioces iam adornasset, atq; in imperio confirmasset, in exercenda iustitia valde seuerum se præbuit: Et enim litigantes causas suas cõscriptas intro per internuncios mittebant, quas ille decisas remittebat. Et hæc quidẽ in iudiciis frequentabat. Cæteris autem in rebus hunc ordinem instituerat: Si quem intellexisset iniuriam cuipiã facere, hunc ad se arcitum, indicta protelecti modo pœna multabat: in quem vsum explorators aut nuntios quosque per vniuersam suam ditionem dispositos habebat. Deioces igitur solam Medicam subegit nationem eique soli imperauit. Cæterus nationis tot numero gentes sunt, Busæ, Pareraceni, Struchates, Arizanti, Budii, Magi. Tot sunt in Media gentes. Deioce defuncto, qui annos tres & quinquaginta regnauerat, filius eius Phraortes suscepit imperium. Qui ubi imperio Medorum non contentus, bellum ante omnes statuit Persis, eosq; primos in potestatem Medorum redegit. Quibus nationibus potitus, valida vtraq;, nempe Asiam subegit, aliam deinceps atq; aliam inuadens gentem: donec ad Assyrios opugnandos peruenit ad eos, inquam, Assyrios, qui vna cum cæteris quondam omnium principes, sed tunc a sociis per defectionem deserti, soli per se bellare nolebant. Aduersus hos expeditionem suscepit Phraortes, secundo ac vicesimo quam regno potitus est anno, cum pleraque exercitus parte perisset. Postea vitam eius, Cyaxares filius, Deioces nepos excepit: qui dicitur multo maioribus fuisse animis, fortior fuisse, & primus Asiaticos populos prodomandis armis

1 Præterea ridere coram vel excreare in quoquam honestum habebatur. Et hæc à Medis apud regem obiectantur, ne videlicet, &c.

primusq; in suum quoq; ordinē distribuisse hastatos equites, sagitarios: quum prius omnia promiscua fuissent atq; implicita. Hic est, qui cum Lydis bellum gessit: quo tēpore in ipsa pugna dies in noctem est conuersus: quiq; tota supra Halyn flumen Asia sibi conciliata, collectis suis omnibus, copias duxit aduersus Ninum, simul & patrē vltur is, & ciuitatē ipse euersurus. Ipsi porro Assyrijs prælio superatis, Ninum obsidenti ingruit ingens Scytharū exercitus, duce Scytharū rege Madye Protothyæ filio: qui Cimmerijs ex Europa electis in Asiam eruperunt: & dum illos fugiētes psequuntur, ita in Mediā penetrarunt. Est autem a lacu Mæotide ad Phasim vsque & Colchos, expedito viatori iter trigin ta dierum: è Colchis vero non ita longo itinere peruenīri potest in Mediam: sed vna duntaxat natio interiecta est, Saspires: quos vbi transieris, continuo occurrit Media. Scythæ tamen hac non irruperunt, sed alia via superiore & multo longiore deflectentes, Caucaso monte ad dextram relicto. Hic Medi eum Scythis congressi, prælioque fusi, Asiæ imperium amiserunt. Porro Scythæ vniuersa Asia potiti, hinc recta in Ægyptum contendunt, Quibus iam Syriam Palæstinam ingressis Psammitichus occurrens Ægypti rex, muneribus precibusque effecit ne vlterius progrederentur. 3 Scythæ, vbi retrocedentes in vbre essent Palæstinæ Ascalone, bonaque parte Scytharum nullam iniuriam inferente, pauci aliquot relicti Veneris Vraniæ fanum depecularunt, inter cætera (quantum equidem scio) huius deæ fana vestutissimum. Siquidem que in Cypro est *eiusdem deæ* ædes, ex hac prodiit: id quod ipsi etiam Cyprij referunt. Quinetiam illud apud Cythera delubrum Phœnices ex hac Syriæ regione orti condiderunt. Ac vero dea ipsa templi spoliatoribus eorumque posteris semper immisit morbum fœmineum: quemadmodum & ipsi fatentur Scythæ, se videlicet illo morbo ob id laborare. 1 & vi-

1 in turmas decuriasse, a promiscue fuissent confusa,

3 Scythę vero regredientes, quum in vrbem Syriæ Ascalonem peruenissent, plerisque nullo illato damno prætergressis, pauci aliquot rel. Ven. Vraniæ fanum spoliarunt, omnium,

(quantum quidem intelligo) huius deæ templorum vetustissimum.

& videre licet apud Scythas hunc morbum curantes, quos enarras appellant Scythæ. Postquam vero iam viginti octo annis Asiæ imperium Scythæ obtinuissent, omniaque iam pene ex negligentia licentiaque depopulatæ essent (nam præter tributum exactionesq; diripiebant, extorquebantq; a quibuslibet quæcunque possidebant) tandem horum potiorem partem Cyaxares atque Medi hospitio acceptam inebriatamque interemerunt. Et sic quidem Medi recuperarunt imperium receptis ijs quibus prius potiebantur & Ninum expugnauerunt. Vt autem ceperint, in aliis mox scriptis indicabo. Assyriosque exceptaBabylonica quapiam portione subegerunt. Post hæc Cyaxares, vbi quadraginta annis a vna cum Scythis imperasset, vita functus est. Cuius regnum suscepit Astyages filius. Hic filiam sustulit, appellauitque eam Mandanen. Quæ visa est ei per quietem tantum vrinæ fundere vt omnem ipsius vrbem oppleret, atque vniuersam Asiam inundaret. Quod somnium quum magis somniorum interpretibus expositisses, conterritus est. singula quæque ab illis edoctus. Ideoque visum hoc reformidans, Mandanen iam viro maturam, nulli Medorum qui ea dignus esset, tradendam statuit, sed Persæ cuidam nomine Cambysi, quem compertum habebat familia quidem bona ortum, cæterum ingenio sedato, & grauitemque se multo infra mediocris. Medi alicuius conditionem. Eodem quo Cambysi collocauerat filiam anno, visionem alteram vidit: videbatur ei ex genitalibus filiæ vitis enasci quæ omnem occuparet Asiam. Quod visum quum retulisset ad interpretes somniorum, filiam iam prægnantem & partui vicinam ex Persis accersit, eique, quum venisset, custodiam apponit volens quod illa peperisset interimere. Etenim magi somniorum interpretes visionem illam ponderet

d dice

1 Et ab iis qui in Scythiam veniunt. eo morbo affectos, conspicuos Scythæ ipsi enareas. *i. e. execrabiles, seu execrationi obnoxios*, appellant. itaque octo & viginti annos Scythæ imperium Asiæ tenuerunt, quo tempore omnia iniurioſe & superbe imperitando vastarunt. Siquidem præter tributa tantū à singulis exigebant quantum iis impositum sent & tributis non contenti, singulorum etiam bona passim prædabantur. Plerosque igitur ipsorum Cyaxares & Medi hospitio acceptos &

inebriatos interemerunt. Et hoc modo recepto imperio, iis quæ prius obtinebant, sunt potiti, & Ninum ceperunt. Quomodo autem ceperint, & Assyrios (excepta Babylonia) sibi subiecerint, alibi declarabo,

2 comprehenso Scytharum imperio, regnasset.

3 & quem ipse infra mediocris conditionis Medos duceret.

dicebant Astyagi, prolem filiæ pro ipso regnaturam. Hoc igitur obseruans Astyages, vbi genitus est Cyrus, adscito Harpago familiari suo, & inter Medos fidissimo, atq; omnium rerum suarum procuratori, hæc inquit, Harpage, negocium quod tibi iniungo caue prætermittas, aut vllo modo exequi supersedeas: 1 neue committas vt alios præponendo, postea tibi ipsi perniciem crees. Capito quē Mandane peperit puerum, in domumq; tuam ferto, atque occidito: postmodum quoquo modo voles ipse sepelito. Cui respondit ille. * Neque alias vnquam rex huic viro rem iniunxisti ingratam, & in posterum dabimus operam ne quid in te delinquamus: Quod si tibi cordi est hoc ita fieri, 2 mea interest id iussisse exequi. Hæc quum respondisset Harpagus, eique 3 puer traditus esset ornatus ad necem contulit se domum flens: adiensq; vxorem, refert omnem habitum secum ab Astyage sermonem. Ad quem vxor, Quid igitur, inquit, facere tibi in animo est? Ego vero (respondet vir) quanquam Astyages mandauit, etiamsi desipiet, perisque insaniet quam nunc insanit, non tamen eius voluntati parebo, neque ad hanc necem obsequar: adque multis de causis, tū quod puer ipsi mihi cognatus est, tum Astyges grandi natu est, & virili prole orbus: quo quod defuncto, si tyrannis ad eius peruentura est filiam, cuius nunc filium per me interimit, quid aliud restat hinc mihi quam periculum maximum? Enimuero securitatis meæ causa expedit hunc puerum interire, sed per aliquem ipsius Astyagis, non per aliquem meorum. Hæc loquutus, euestigio nūcium mittit ad bubulcum Astyagis, quem norat 4 pascuo & montes feris oppletos quam opportunissime incolebat, pascuorum maximum idoneorum, & motium feris frequentissimorū est gnarissimum, cui nomen erat Mitradates: cuius contubernalis & eadem conserua erat, nomine Cyno Græca lingua, *id est canis*, Medica, Spaco. nam canem Medi spaca apellant. Locus vbi boum pascua ille habebat, montium radices erant, ad ventum boream Ecbatanorum, & ad pōtum Euxinum. Hoc enim tractu ad Saspires vergente

1 Neque me decipito, & ne alios *ad hoc agendum* delectis, tādem tibi ipse malum crees.

* neq; alias vnquam no tasti, *seu* deprehendisti in hoc viro illepidum quidquam, *est enim* hic, παρεῖδε *dum quod* εὖ ἔδεις: vt *ex Thoma Magistro docet Pan. Leopar. Emen. l. 7. c. 11. §.*

2 meum est

3 puerulus cum ornatu traditus esset ad necem.

4 pascua & montes feris oppletos quam opportunissime incolebat,

21

…edita, ac nemo… …minodum plana… …unt ve… …te Ast… …nunc… …ex… …erat. & hæc vt tibi dicerem … quod interueneris, sed aliquo … exitio te occubiturũ cui… …inspector ego præpositus fu… …bulcus, sumpto infante, red… …mile suum … …ium in vrbe… …er totam dieꝫ… …ma… …ciza… …lium. …nutia… …bam… …aturienti metuebam… …propterea quod præter eo… …go accersitus esset. Vbi autem … …pote ex improuiso cer… …quid ita studiose ipsum … …dere, Vxor, inquit vbi in… …diui; quod nec visum opor… …nos nostros Harpagi domus … …or vbi quam ego peterrefa… …ducẽ puerulũ in medio po… …auro ac versicolo… …us, vbi me vidit, … …endum asporta… …maxime ferus abundantẽ, di… …eum iniungeret: ma… …verem. Ego acceptum … …ium domesticorum … …Admirabar tamẽ quod vi… …natum præterea quod plã… …Harpagi domo. 4 Atqui … …ationi famuli qui me extra … …infantem tradidit, perce… …agis natæ & Cambysis Cy… …Astyage iussum interfici atq, … …bubulcus, puerũ detectum

1 sore … …simo … …cio te inter… …ficiar. Expo… …situm autẽ …ituerisum …iussus.

2 ad casam …suam. Hõie porro etiã …ctus quæ per totum diem par… …rauerat, tũ forte numi… …nis volun… …tate filium …reuerat, …dum ipse in vrbem pro… …ficisceretur, …erabtque alter de altero solliciti.

3 quod vri… …nam neque vidissem, ne… …quæ vnquã dominis no… …stris eue… …niat.

4 Nunquã enim cogi… …tassem ex eo genere esse.

5 Cæterum in via rem… …torã ex mi… …nistro intel… …lexi, qui mi… …hi extra vr… …bem dedu… …cto puerulum in ma… …nus tradidit filium esse

…filia. & Cambysis Cyri filij. & Astyagem iu… …Nunc igitur hic est,

ostendit: quem illa intuita procerum ac speciosum genua viri cum lachrymis amplexa, obsecrat, ne qua ratione puerum exponat. Hic negare aliter rem fieri posse: superuenturos enim ab Harpago speculatores ad rem explorandam: seque, nisi id exequatur, miserrime perituram. Mulier vbi id viro non persuadet. 1 Quandoquidem, inquit, te nequeo inducere, quod secundum est facito, si modo necesse prorsus est aspici puerum, dum exponitur. Quoniam ego quoque peperi, peperi autem mortuum: ablatum hunc expone, & istum ex Astyagis filia tanquam ex nobis genitum alamus. Ita neque tu iniurius in dominos esse deprehenderis, neque nobis male consuluerimus. Nam & hic qui obiit, regale sepulchrum nanciscetur, & iste, qui superest, animam non amittet. Sane quam commode visa est bubulco mulier loqui pro presenti conditione: atque ita continuo fecit. Igitur quem necaturus attulerat, eum vxori tradidit: suum autem, qui mortuus erat, acceptum, collocauit in eo vase, in quo alterum portauerat. Omnique alterius pueri cultu ornatum, in desertissimo monte exposuit. 2 Ideoque post pueri expositionem, relicto quodam pecuariorum pro se illic vicario, in vrbem se contulit, & ad domum Harpagi: aitque sese paratum illi ostendere pueri cadauer. Harpagus, missis suorum satellitum fidelissimis, rem per eos inspexit, ac bubulci filium sepeliuit. Et hic quidem infans humatus est. Alterum vero, qui postea Cyrus appellatus est, vxor bubulci sibi sumptum, educauit, impositio illi alio quopiam ac non Cyri nomine. Qui postea quam decennis fuit, eum res ista, quæ illi contigit, palam fecit: Ludebat in pago, vbi armenta illa erat, & ludebat cum æqualibus in via: quem inter ludendum cæteri pueri, quum pro rege sibi elegissent, cognominatum bubulci filium, 3 ipse eos muniis distinguebat: vt alii domorum structores essent: aliis, vt satellites: alij, vt oculus regis esset: alij, vt mandatorum renunciaret, tanquam suis singulis munus assignans. Horum puerorum quidam collusor Artem-

1 Secundo hæc dixit, Quandoquidem igitur tibi non possum persuadere vt exponas, tu saltem hoc facito: siquidem omnino necesse est expositum cerni,

2 Tertio vero die quam puer expositus fuerat,

3 ipse quibusdam eorum præcipiebat vt domorum fir.

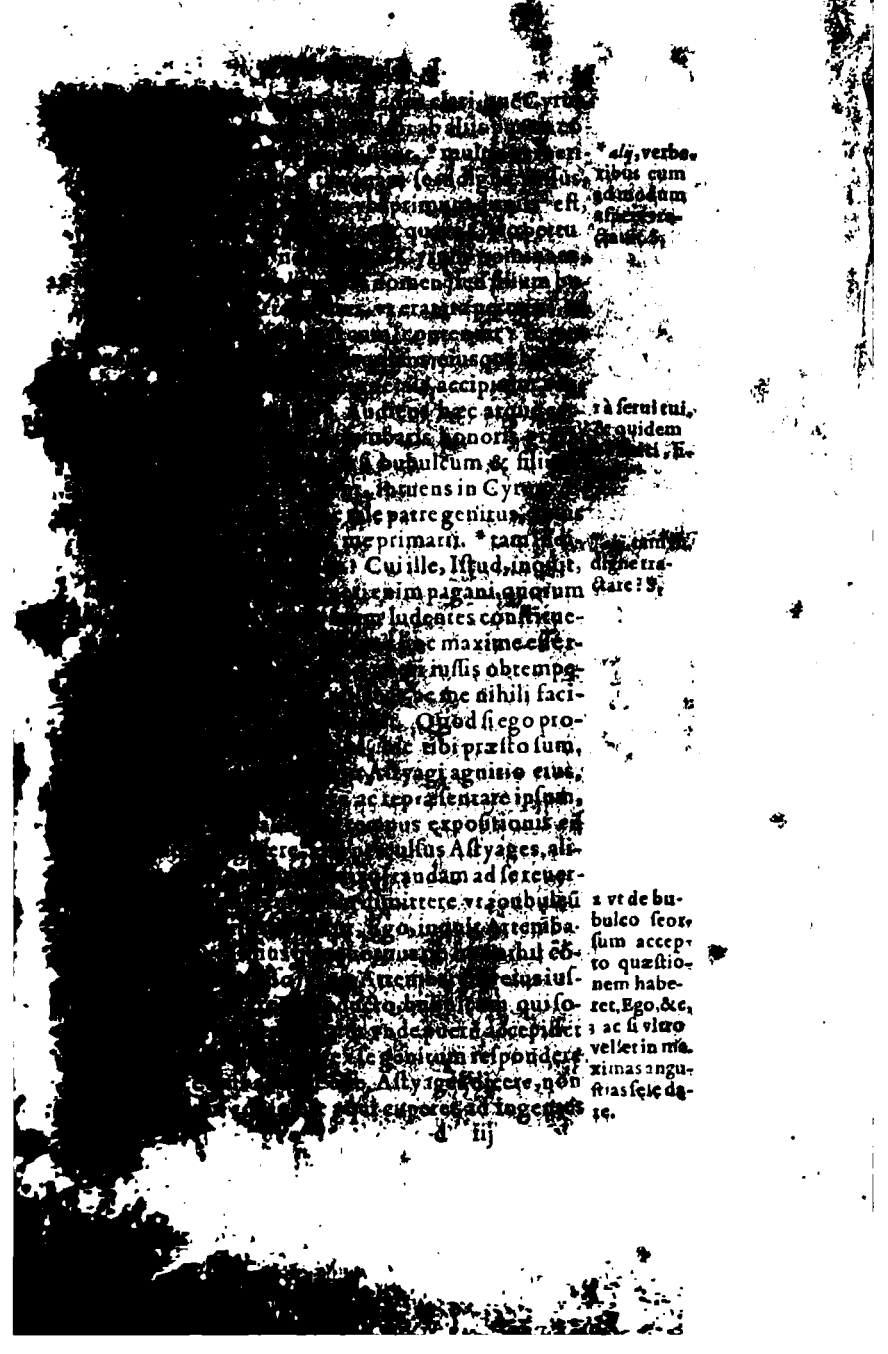

d iij

deuenire neceſſitates. Simulaue hæc dicens ſtrenuis tibus innuit vt caperẽt ipſum. Hic autẽ ad neceſſitates redactus, ita demum rem patefecit: ab initio exorſus, vera referendo, deſcendit ad preces & ad petendam ſibi veniam. Bubulco veritatem eloquuto Aſtyages pauciora verba fecit: ſed Harpago, cui valde ſuccenſebat, vocati à ſatellitibus iuſſit. Quem, vbi adfuit, percontatur Aſtyages Harpago qua nece interemiſti quem tibi tradidi puerum filia mea genitum? Harpagus (vt vidit paſtorem intereſſe) noluit tergiuerſari mendacio, ne arguentis conuinceretur: ſed ita reſpondit, Ego, poſtea quam infantem accepi, rex, cogitaui quo pacto ex animi tui ſententia facerem: & tamen qui m apud te innoxius extitiſſem, ne eorum aut filiæ tuæ aut tibiipſi carnifex, eoque ita ſtatui agendum: Accerſito huic bubulco infantem tradi, inquiens tẽ eſſe qui iuberes illum interfici. In quo dicendo mẽtitus non ſum. tu enim ita præceperas: Atque huic, dum puerum trado ex tuo præcepto, iuſſi exponeret in deſerto monte, perſtaretq; in eo obſeruando tantiſper dum expiraſſet: cominatus itti extrema queq; niſi hæc effecta reddidiſſet. Vbi hæc ita imperata, & infans obiit, miſſis enunchorum fidiſſimis, rem cognoui. & per eoſdem mortuum ſepelliui. Ita res habet, rex arq; hac morte defunctus eſt puer. Et Harpagus quidem ✦ directam habuit oratione. Aſtyages autem diſſimulata qua illi infenſus erat cauſa, ob id quod contigerat, primum rem ei enarrat quemadmodum ipſe ad bubulco audierat: deinde ea natura eodeuenit vt diceret, ſi Quod puer viuit, & quod accidit bene habet. Deorum enim, inquit, quod in hunc puerum factum erat, ſolicitudinem laborabam, & à filia mea infimulatus, haud leuiter ferebam. Igitur in bonum conuerſa fortuna, tum filium tuum remittere ad puerum hunc qui recens venit tum vero ad cœnam mihi adeſto. Iquidem conſtitui, præpto filio diis quibus honor hic conuenit, ſacrificare Harpagus, quũ hæc audiſſet, adorato rege, ac ſibi maiorem in modũ gratulatus quod peccatum

1 Aſtyages bubulci veritatem eloquuti non magnam ratione habuit: ſed Harp.

2 & tamen, quum in tenihil peccaſſem, neque filiæ tuæ, neque tibiipſi eſſem carnifex.

3 Tradigitur illi hoc modo addito mãdato vt euexpon.

✦ ſimplicem

1. sed quomodo competebat
2. quomodo obsequium illud essent interpretati
Illi idem responsum reddiderunt, *quod antea*: oportere puerum regnare, si superstes esset nec prius obiisset. Atqui, &c.

perium exercuit: quæ vobis quonam videntur ſpectare? Si ſupereſt puer, Magi reſpondent atque regnauit 1 nulla ex prouidētia, cōſilio obiecto ac bono
1 non de induſtria & abſque vllo cōſilio, confid. ius animo iam non cum regnaturum iterum. Nam
quædam vaticinationes noſtræ in exigua recide-
runt, 2 & velut in ſomnia in imbecillū quēdam tan-
2 & quæ ex in ſomniis pendent, prorſus ad leue quidpiam deueniunt. pem redactæ ſunt. Ego (inquit Aſtyages reſpondēs)
iſtius veſtræ Magi fere ſum ſententię, me ſomnio
eſſe defunctū, puero iā rege nominato nihil q; mihi
amplius eum eſſe reformidandum. Vos tamen pro
be conſideratēs, quęnā futura ſint & meę domui &
vobis tutiſſima conſulite. Ad hæc Magi, Noſtra et-
iam, rex, (inquiunt) magni intereſt, tum ſtare prin-
3 hunc eſſe ſomnij exitum, puero, &c. cipatum: 4 qui ſi immuterur, & ad hunc puerum qui
Perſa eſt tranſeat, nos quoque qui Medi ſumus, in
ſeruitutem redigemur apud Perſas, & extranei nul-
4 alioqui enim alienatus ad hunc puerum qui Perſa eſt, deueniret: at tum nos qui Medi ſumus in ſeruitutē redigeremur, nulliuſque pretij eſſemus apud Perſas vt pote extranei. At permanente rege, cuius pop. lius erimus pretij: te vero regnante, cuius popula-
res ſumus, tum ex parte imperamus, tum magnos
apud te honores obtinemus. Quo magis per nos
& tibi & regno tuo proſpiciendum eſt: & nunc, ſi
quid cerneremus quod timentum eſſe, tibi aperire-
mus: verum quum in rem friuolam nunc euaſerit
ſomnium & ipſi confidimus, & te itidem confidere
iubemus. & hunc ablegare puerum ab oculis tuis in
Perſidem ad parentes. His auditis Aſtyages gaui-
ſus eſt: accitoque Cyro hæc inquit, Fili, quum ego
propter quandam haud ſanam ſomnij viſionem in
te fuiſſem iniurius, tuo tamen ipſius fato ſuperſtes
es. Nunc itaq; lætus ad Perſas ito cum ijs, quos ad
te deducēdum mittam. Eo perueniens, parentes tu-
os offendes: patrem, non qualis eſt Mitradates bu-
bulcus & matrem non qualis eſt vxor eius. Hęc lo-
quutus Aſtyages Cyrum dimittit. Quem ad domum
Cambyſis reuerſum, acceperunt ſui parentes & au-
dita re vehemēter amplexati ſunt, vt quem ſtatim
mortem obiiſſe crediderant. Sciſcitabantur igi-
tur quonam modo ſuperſtes eſſet. Hic ſe vero
7 & in maximo errore verſatum fuiſſe. ait eos antea non nouiſſe, & ob id maxime er-
raſſe. Inter viam tamen omne ſuum infortunium
audiſſe. credidiſſe enim ſe bubulci Aſtyagis eſſe fi-
lium:

lum: verum in illo itinere omnem rem gestam, ab iis qui ipsum deduxerant accepisse Commemorabat autem se ab vxore bubulci fuisse educatū, semper eam laudibus prosequens, ita vt in omni eius sermone esset Cyno. Quod nomē accipientes eius parētes, vt magis diuinitus videretur Persis filius suus fuisse seruatus, diuulgarunt à cane Cyrum, quū esset expositus, fuisse educatum, vnde hæc fabula emanauit. Vbi Cyrus in virilem adoleuit ætatem, & inter æquales viriliſſimus euasit & idem dilectiſſimus, 1 constituit Harpagus ad eum dona mittere, Astyagis vlciscendi cupidus. Nam per sese qui priuatus esset, non videbat futuram de Astyage vindictam: sed Cyrum cernens adultum cuius casus suis assimilabat sibi socium comparabat. Præterea vero hæc ab eo facta erant Quum esset acerbus Astyages in Medos, Harpagus singulis quibusque; eorum se insinuans primoribus persuadebat oportere Astyauem à regno summoueri. Cyro delecto. Harpagus his transactis ac paratisita demum volens Cyro apud Persas agenti suam aperire sententiam, quum alter non posset vtpote itineribus cūstoditis huiusmodi rem comminiscitur Exenterato quem solerter obtinuerat lepore, vt nihil omnino rescinderetur, indidit libellum in quoque libuit conscripserat: resutoque ventre leporem vna cum reliquis tradidit venatori cuidam suorum domestico rum fidissimo: missitq; ad Persas, præcipiens suo ore, quum daret leporem, Cyro diceret vt ipse suis manibus aperiret, idque sine arbitris faceret Hæc exequuto nuncio, Cyrus acceptum leporem aperuit, inuentumque libellum qui in eo inerat, legit, in hæc verba: Fili Cambysis, quem dij respiciunt (nam aliter nunquam in tantum fortunæ peruenisses vlciscere nunc Astyagem tuæ necis autorem. quoniam ex huius tu quidem studio periras, deorum tamen beneficio & meo superstes es. Quæ omnia quemadmodum circa te gesta sunt, opinor te olim iam resciuisse: & item, qualia ego ab Astyage passus sim quod te non occidissem, sed bu-

1 ei instabat Harpagus dona mittē do. *vel*, Eius studiosus erat

2 Quum leporem arte composuisset, nihil lacerando, indidit libel.

3 *vel*. præcipiēs vt quū leporem Cyro daret, suo ore diceret, vt, &c. *vel* Cyrum admoneret eam vt, &c.

bulco tradidiſſem. Nunc, ſi mihi auſcultare vis, omni tu, cui Aſtyages imperat, regioni imperabis. Quum enim Perſis vt deſiciant perſuaſeris, expeditionem aduerſus Medos ſuſcipe: vtpote ad votum tibi reſucceſſura, ſiue ego dux ab Aſtyage ad tibi occurrendum creatus fuero, ſiue alius quiſpiã Medorum illuſtrium. Horum enim primi quique ab illo ad te deficientes, Aſtyagem conabuntur euertere. Tanquam igitur cuncta tibi ſint hic in expedito, iſta exequere ſine mora. Cyrus, his auditis, conſiderabat, quonam ſolertiſſimo modo Perſas induceret ad rebellandum. Cogitando tandem comperit hunc eſſe appoſitum, vt ita faceret: Scripto libello de iis, quæ volebat, concilium Perſarum coegit. Deinde reſignato libello atq; lecto, ducem ſe inquit Perſarum ab Aſtyage eſſe deſignatum. Et nunc Perſæ, ait, edico vobis vt præſto mihi ſitis cum ſingulis falcibus. Hoc Cyrus Perſis præcepit: quorum complura ſunt genera. Eorum quædam Cyrus congregauit, & à Medis ad deficiendum induxit, 1 ſub quib⁹ alia omnia. Ea autem hæc ſunt, Arteatæ, Perſæ, Paſargadæ, Meraphij, Maſij, Sed horum Paſargadæ ſunt præſtãtiſſimi, in quibus & Achæmenidarũ 2 cognatia eſt, vnde reges Perſidæ ſunt oriundi. Alij Perſæ hi ſunt, Panthelæi, Derusiæi, Germani: atque hi omnes aratores. Alij vero pecuarij, Dai, Mardi, Dropici, Sagartij. Vbi cuncti adfuerunt habentes, quod eis erat præceptum, ibi Cyrus iubet locum quendam dumoſum (erat in Perſide is locus circiter decem & octo aut viginti ſtadiorum) totũ detergant intra diem. Quo labore perfunctis Perſis, iterum præcipit in poſterum diem vt lauti adſint. Interim coactos in vnum caprarum, ouium, boum greges patris ſui mactat atque apparat, tanquam Perſarum exercitum acceptuius, vinoque ac cibariis quam lautiſſimis. Poſtero die vbi conuenerunt Perſæ, iubet eos diſcumbere in prato atq; epulari. Deinde cœnatos interrogat, vtrum pridianam an præſentem cognitionem præoptarent. Illis reſpon-

24

1 Sunt autẽ hæc à quibus alij omnes *dependent.*

2 Tribus

ſpon-

spendentibus, nullum esse inter hæc duo 1 interuallū: præsentem enim malo habuisse, præsentem vero etiam bona habere: excepit Cyrus, & omnem eum deludauit, inquiens, Viri Persæ, ita res vestræ habent: volentibus vobis mihi obtemperare, & hæc & alia infinita commoda aderunt sine vllo seruitutis labore: nolentibus vero, innumerabiles quales hesterno die erumnæ. Nunc itaq; obtemperando mihi, efficiemini liberi. nam & diuina quadam sorte ipse genitus hæc bona video in manus vestras esse. Ille verus, & vos non arbitror inferiores esse Medis cum in, tum vero in bellicis rebus. Quæ quum ita sint, rebellare quam primū ab Astyage Persæ volunt, ut pridem 2 dedignantur parere Medis, & 3 ea re alieni, libenter se in libertatem vindicant. Hæc quum audisset Cyrus, quum Astyages quum accepisset, nullo renuncio accersit. Ille nuncium iubet renunciare, se primus illuc venturum quam Astyages ipse velit. His auditis, Astyages Medos cunctos armat, hisque 3 aduerso numine Harpagum præficit, obliuius eorum, quæ illi fecisset. Comparato exercitu, vbi Medorum copiæ 4 cum Persicis prælium conseruerunt, quicunque eorum 5 sermonis Harpagi erant expertes, præliabantur: qui vero participes ad Persas transibant, plerique de industria ignauiam agebant, fugamque faciebant. Dilapso turpiter Medico exercitu, Astyages vt primum rem cognouit, minitans Cyro, inquit, Ne sic quidem Cyrus gaudebit. Hactenus loquutus, ante omnia eos magos somniorum interpretes, qui sua fefellissent ipsum Cyrum dimittendum, patibulis affixit. Deinde reliquos Medorum, qui in vrbe erant, adolescentes pariter & senes armat. Quibus eductis, cum Persis confligens fugatur: viusque capitur, amissis quos eduxerat Medis. Et captiuo astans Harpago insultauit, ermq; dicteriis lacessiuit, cum alia quæ homini dolerent, dicens, tum vero percontando cum de cœna sua, in qua ille ipsum cari-

1 *discriminis*

2 grauiter ferrent

3 dei cum,

4 tanquam diuinitus mente captus Harp.

6 cum Persicis iuratæ fuerunt, *vel* Persicis occurrerunt

6 propositū Harpagi ignorabant, præliabantur: cæteri ad Persas

filij pauisset: 1 quoniam regnum eius ad seruitut6
decidisset. Eum intuens Astyages vicissim interro-
gat nunquid a ipsius foret Cyro opus. Harpagus su-
um vero esse diceret: idque merito, quoniam ipse ad
Cyrum scripsisset: Tum Astyages eum prouidissi-
mum atque iniquissimum omnium hominum cō-
pe[illegible]au t. Improuidissimum quidem quod si facultas
ei aderat vt rex efficeretur, alteri tribuerit imperi-
um. si modo illa per ipsum gesta essent, iniquissimū
vero quod cœnæ causa Medos in seruitutem redi-
gisset. Si enim oportebat omnino eum comparare
alteri regnum, nec sibi habere. satius futurum fuisse
Medorum alicui id bonum comparare quam Persa-
rum. Nunc Medos qui huius peccati affines nō ex-
titissent, ex dominis factos esse seruos: & Persas qui
fuissent hactenus serui, nunc dominos effectos esse
Medorum. Hunc in modum Astyages, quum quin-
que & triginta regnasset annos, regno amotus est:
ob cuius acerbitatem Medi subiecti fuerunt Persis
centum ac duodetrigintа anno, omni supra Halym
fluuium Asiæ dominati, excepto tempore, quo Scy-
thæ regnauerunt.

Iidem sequentibus temporibus, quum horum fa- 25
ctorum pœniteret, à Dario defecerunt: sed prælio
victi, iterum subacti sunt. Persæque qui nunc cum
Cyro aduersus Astyagem rebellauerunt, deinceps
Asiæ imperitaueruut. Cyrus nullo alio modo affi-
ciens Astyagem, penes se habuit, quoad vita excess-
sit. Ita Cyrus genit⁹ educatusq;, regno potitus est.
Et mox Crœsum iniuriæ illatorem subegit, quem-
admodum à me superius commemoratum est. Quo
subacto, ita omnem Asiam adeptus est. Porro ritus,
quibus vtuntur Persæ, tales esse comperi. Neq; sta-
tuas, neque templa, neque aras extruere consuetu-
do est, quinimo hoc facientibus insaniæ tribuere,
ob id (vt mea fert opinio) quod non quemadmodū
Græci, sentiunt deos ex hominibus esse ortos. Mo-
ris habent, editissimis quibusque conscensus mon-
tibus, Ioui hostias immolare, omnem gyrum cœli
Iouem appellantes. Soli lunæque sacrificant, & tel-
luri

1 quod esset illius seruitus pro regno, *id est*, *Quod propter illud ex rege seruum factus esset.*
2 sibi vindicaret Cyrum.
3 Tum Astyages demonstrare cœpit illum omnium hominum & stultissimum esse & iniquissimum. Stultissimum quidem, quum ipsum liceret regem esse (si modo per ipsum res ea gesta esset) alteri imperium attribuisset iniquissimū &c.

luri, igni, aquæ atque ventis: hisque solis sacra faciunt, iam inde ab initio. 1 Vraniæ quoque sacrificant, sic nimirum ab Assyriis Arabibusque edocti. Vocant autem Assyrij Venerem Mylittam, Arabes eandem Alittam appellant, Persæ Metram. Sacrorum autem ritum circa hosce iam dictos deos huiusmodi quondam instituerunt: Persæ quippe sacrificaturi, nec aras erigunt, neque ignem incendunt prorsus: sed neque libamentis vtuntur aut tibiis, infulisue, aut molis: verum vt quisque divis hisce sacra facere statuit, in locum mundum victimam sistens, deum illum implorat, myrto maxime cinctam gestans tiaram. 2 Sacrificans autem, non pro se solo priuatimque vota nuncupat, sed communiter vniuersis Persis bene precatur. inprimis quidem regi: quoniam 2 inter Persas omnes idem quoque comprehenditur. Vbi vero iam in minutas portiunculas membratimque hostiam conscidit, carnibus elixis herbam substernit quam mollissimam, maxime trifolium. Huic impositis carnibus Magus astans theogoniam accinit, si quidem hanc illi dicunt esse incantationem efficacissimam. Citraque Magum nullum illis fit legitimum sacrificium. Mox sacrificus sublatis carnibus vrtur in quemcunque vsum illi fert animus. Ex omnibus diebus præcipuè colendum censent suum quique natalem: nimirum hoc die plus aliis æquum censentes ciborum apponere. Et ditiores, integros boues, camelos, equos, asinos, eosque in fornacibus tostos, isto die in mensam apponunt. pauperes natalem minoribus pecoribus honorant. Cibis autē vtuntur perpaucis, bellariis multis, neque iis admodum bonis. Hinc est quod Persæ dicunt, 3 Græcos pastos iam demum non esurire amplius. Nempe ipsis à cœna cibi apponuntur pretij nullius, & si quid apponatur non cessant quin edant. Vinum largius illis apponitur. Eisdem nec vomere coram, nec vrinam facere licet: quæ etiam nunc ita obseruantur. Poti, de rebus maxime seriis consultare consueuerunt. 4 Nam si quando ipsis consultan;

1 Postea vero didicerūt Vraniæ etiā sacrificare, & ab Assyriis & ab Arabiis edocti,

2 Illi autem qui sacrificat. non licet sibi priuatim precari bona, sed cōmun. 2 Inter cunctas Persas ipse etiam *qui sacrificat* cōprehend.

3 Græcos finem edendi facere, dum ad hunc esu, riunt quod à cœna nihil apponatur illis quod sit alicuius pretij: quod si quid tale apponeretur, non esse finem facturos quoad satiati essent. Vini valde appetentes sunt

4 Quod autem ipsis.

dum videtur, tum postera die ieiunant, proponitq; is, qui ædibus illis, in quibus sors consultatur, præest: & si placuerit, atq; ieiunauerint, vtuntur ipsis: sin minus, comprobationem abrogant: & de quibus ieiuni deliberauerint, de eisdem postea pronunciant. Quum in via inuicem sibi occurrunt, ex hoc quis cognoscat, an pares sint: nam salutationis loco se mutuo osculantur, quod si alter fuerit inferior paulo, malas osculantur duntaxat: sin autem alter fuerit multo ignobilior, prostratus adorat hominem. In primis autem illos obseruant reuerenter, qui proxime habitant: secundas tribuunt his, qui a primis proximi: atq; sic deinceps progrediuntur, quo viciniores, hoc arctiori necessitudine ad se existimant: se nimirum omnium longe optimos arbitrantes: alios vero, quo remotius dissiti sunt, hoc à virtute magis esse alienos. atque ita deinceps secundum dictam proportionem pessimos esse colentes qui a Persis absint quam remotissime. Sub Medis imperium obtinentibus, pleræque nationes quoq; imperitabant: sed quibus omnibus præerant Medi. Idem & affines perinde atque Persæ colunt. Quæ gens imperij curam gerens, late progressa fuit. Externorum autem morum Persæ maxime omnium hominum sunt studiosi. Nam & medicam vestem propria elegantiorem arbitrantes, gestant: & in pugnis thorace vtuntur Aegyptio. Quin & voluptatibus etiam omnis generis quas semel reperire potuerunt, toti student. A Græcis edocti, puerorum quoq; indulgent amoribus. Virgines multas ducunt vxoris loco, sed plures pellices habent. Secundum bellicam fortitudinem potior ducitur numerosa sobolis procreatio: & illi qui quamplurimos liberos ediderit, huic

a placuerit deliberantibus: *intercœnia*, id postridie proponit dominus illius domus in qua deliberauerint & si quidem placuerit sobrijs etiam eo vtuntur: sin minus relinquunt. De quibuscunque autem sobrij consultauerint, inebriati ea in disquisitione reuocant. Si in vita, &c.

b Minime autem eos qui sedes à se remotissimas incolunt, honorem afficiüt seipsos omnium hominum longe præstantissimos esse arbitrantes in omnibus rebus: cæteros autem, prout propius

incolunt, (vt dictum est) virtutem amplecti, at qui longissime abipsis habitent, deterrimos esse. Porro Medis imperium obtinentibus, quædam etiam gentes mutuo impetrabant, *id est, imperium in quasdam obtinebant, & vicinas aliarum imperio subtrahebant.* Medi enim vicinis imperabant, & maxime sibi propinquis: hi autem etiam finitimis. Isti vero, iis qui maxime vicini erant. Eadem autem ratione & Persæ vicinos suos colunt. Hæc enim progrediebatur illa gens imperans & præfecturas obtinens. Ea autem notum aut

1 huic rex tanquam strenuum quippiam præstiterit singulis annis munera mittit. Liberos suos a quinto anno incipientes vsq; ad vicesimum tribus duntaxat instituunt, equitare arcu sagittas excutere, vera loqui. Ante quinqueñium filius in conspectum patris non venit, sed apud fœminas degit. Quod ea gratia fit, vt si inter educationem decedat, nullã hæc prolis iactura patri afferat molestiam. Equidem hunc morem laudo: laudo item illum, ne ob vnum tantum culpam liceat vel ipsi regi occidere quem-
16 piam, neq; alicui aliorum Persarum atroci' aliquid in familiam suam exercere ob vnum solum delictũ: sed expendere iubetur quinq; si plura ac magna patrarit, atq; dum demum iusta vtatur indignatione. Suum autem patrem aut matrem aiunt neminem vnquam occidisse: verum quotquot horum forte acciderunt, omni necessitate excussa, hos tandem deprehensos tradunt aut subdititios. aut spurios. Quippe verisimile nequaquam videri aiunt, vt is, qui verus parens sit, à spurio filio interimatur. Quæcunque apud eos fas non est facere, ea nec dicere. Turpissimum apud eos ducitur, mẽtiri: secũdo loco æs alienum debere, cumm ob alias multas causas tum quod necessum sit eundem, qui debet, mendacio quoque obnoxium esse. Si quis è ciuibus lepra aut vitiligine infectus sit, huic in ciuitatem accedere non cõceditur, neque cum aliis Persis consuetudinem habere. Dicunt enim hos morbos illis immissos quod in solem peccauerint. Externum vero qui iisdem corrept' fuerit, 3 è regione sua exigunt. atq; ob eandẽ causam albas columbas in regionẽ illam afferunt. In flumen nec immeiunt, nec inspuunt, nec manus abluunt, nec deniq; simile quippiã faciũt, sed flumina inter omnia religiosissima colunt. Hoc quoq; Persis accidit peculiare, q; quamquam illos lateat, nobis minime est obscurum: nẽpe quæcunque apud illos nomina vel corporibus vel magnificentiæ sunt similia, ea omnia in eadem terminari litera, quam Dores San appellent, iones

1 huic rex munera quot annis mittit. In multitudine autem positum esse robur existimant. Li.

2 Sed vbi considerauerit, si peccata commissa plura maioraque esse comperiat quam obsequia præstita, tũ demum irã suam exercet. Suum autem patr. aut m. aiunt nem. vnq. occidisse: sed quicunque tales fuerint *filij* necesse esse vt si de illis inquiratur, aut suppositi. aut spurij comperiantur. Quippe verisi.

3 multi è regione sua expellunt, necnon columbas albas *expellunt*; eandẽ

causam prætendentes. In flum,

ſigma. Et, ſi animaduertas attentius deprehendes nomina Perſarum non quædam, ſed omnia ſimiliter claudi. Equidem hæc probe ſciens de Perſis poſſum indubitato affirmare. atiſti quæ de mortuis proferuntur obſcuriora, neque perinde certo: cadauera videlicet defunctorum Perſarum non prius humari quam vt aut ab alite aut cane trahantur.

1 Magos quidem certe ſatis. 2 vel, Cera circumlinentes. aut integentes.

1 Magos tamē ſat ſcio hæc fictitare: quandoquidē aperte faciunt Perſæ. Igitur mortuum a cera inuoluentes in terram condunt. Magi vero cum a reliquis hominibus, tum a ſacerdotibus Ægyptiis differunt. ſiquidem hi nullius animātis occiſione ſe polluūt, præter ea dumtaxat quæ dijs immolant: Magi ſuis ipſorum manibus, excepto homine atq; cane, quidquid occidunt: imo hoc palmarij loco ducunt ſi formicas ſerpentesque, & breuiter reptilia atque volatilia plurima necauerint. Atque de horum ritibus hunc in modum dictum ſit: non ad inſtitutam narrationem recurrimus. Porro Ione ſ atque Æoles, vbi audierunt Lydos citra negotium à Perſis victos legatos Sardis miſerunt ad Cyrum, 3 vltro poſtulantes vt iiſdem conditionibus eos admitteret quibus Crœſi ſubiectos in ditionem accepiſſet. Verum Cyrus ad eorum poſtulata per huiuſmodi *ſimilitudinem atque* apologum reſpondit, Tibicen, inquiens, quidam vbi piſces in mari conſpexiſſet, canere tibia cœpit, ratus nimirum eos *ad cantus ſuauitatem* in terram progreſſuros: at ſpe ſua fruſtratus, miſſo in mare vericulo ingentem piſcium vim complexus eſt traxitque. Eum quum palpitantes cerneret, in ſicco dixit ad piſces, Temperate, inquit, nunc mihi quæſo à ſaltationibus: quando non libuit vobis me canente ſaliendo progredi. Quæ verba Cyrus Ionibus Æolibusque ideo dixit, quod Ione ſ prius ipſo Cyro per legatos *ad amicitiam inuitante*, & flagitante vt à Crœſo rebellarent, conſtanter recuſauerant: actum demum, 4 rebus non ex ſententia ſuccedentibus parati eſſent Cyri imperata facere. Hac occaſione ita commotus dicto reſponſo eos dimiſit. Ione ſ, hic auditis, ad ſuas quique ciuitates

3 Volentes iiſdem conditionibus ſtare quibus & Crœſo fuerāt ſubiecti. Verum Cyr.

4 rebus con, ſectis,

Porro

reuertuntur, mœniaque communiunt. Congregabantur autem in Panionio alii omnes, præter Milesios. quippe his solis fœdus inierat Cyrus, iisdem conditionibus quibus & Lydos recepe-
rat. Porro reliquis Ionibus communi sententia vi-
debantur legati in Spartam mittendi, qui *simul & præsentem rerum statum nuntiarent & auxilium ro-*
garent. Iones vero illi ad Panionium quoq; perti-
net, ciuitates habent cum cœli bonitate tum mon-
tium commoditate omnium optime sitas, quas nos
nouerimus: adeo vt neq; superior regio, neq; infe-
rior, neque ea quæ orientem nec quæ occidentem
spectat plaga: Ionia hac in parte æmulari possit. Si-
quidē hæc vel frigore riget, vel premitur aquis: illa
rursus calore ac siccitate squalet. Lingua vtuntur non eā-
dem, sed eius quatuor proprietates ducunt. Mile-
ti, prima apud ipsos ciuitas, ad meridē vergēs. Post
hanc Myus & Priene: hæ in Caria sitæ sunt, eadem
lingua vtentes. Illæ vero in Lydia, Ephesus, Colo-
phon, Lebedus, Teos, Clazomenæ Phocęa, quæ cū
iam dictis ciuitatibus, quantum ad lynguā attinet,
non conueniunt, inter se tamen eadē sonant lingua
Reliquæ sunt tres ciuitates Ionicę, quarū duę insu-
las habitant, Samū videlicet & Chiu: tertia in cōti-
nenti sita, Erythræ. Ex his Chij & Erithræi eandem
sermonis proprietatem sibi vendicant: Samij vero
ab his discrepantes, propriam quandam recepe-
runt loquendi formam. Atque hunc in modum
quatuor omnino linguarū siūt proprietates. Ac ve-
ro ex iisdem Ionibus Milesij erant, qui cum Cyro
metū pertextu fœdus pepigerant. Insularibus autē
nihil dum grauius fuit metuendum, q Persis Phœ-
nices nondum essent subiecti & ipsi. Persæ nauigiis
non vterentur. Porro hi non aliam ob causam ab Io-
nibus defecerunt quam q imbecilles essent omnes
alij Græci, tum Iones oppido quam infirmissimi, &
nullius propemodum momenti. Siquidem præter
vnas Athenas, nulla vrbs alia insignis erat. ‡ Ia enim

1 *Legit his in terpret.* λυθῆς meis λυθεῖς.

2 *Ad verbum* Sed quatuor modos deductionū vsurpant. *i. Ea vtuntur in quatuor modos & proprietates deducta.*

‡ Adeo quidem vt cum alij Iones, tum ipsi Athenienses hoc nomen eorum ne-

fugerent, Ionesque appellari nollent. Sed etiamnum multi illos ab eo pudendum ducere videntur. At hæ duodecim ciui-

alij Iones atque ipſi Athenienſes, Ionum nomen refugerant, nolentes Iones appellitari. Quinetiam nunc pleroſque ex illis videas quos nominis iſtius pudeat. Cæterum duodecim iſtæ ciuitates nomine ipſo gloriabantur: & *quum ſe, &c. non enſibi Panionijs excluſiſſent*, fanum quoque de ſuo nomine conſtruxerunt Panionium. Cuius nullos participes facere in animum ſibi induxere: nec erant magnopere poſtulaturi eiuſdem participes fieri exceptis tantum Smyrnæis. Tale quippiam Dorienſibus accidit qui Pentapolin incolunt, quæ ante Hexapolis vocabatur nam & hi cauent ne quem finitimis Dorienſibus Triopium, ſacrum admittant adeo vt etiam ex populatibus ſuis, qui ſacri legem tranſgreſſi eſſent à ludorum communicatione excluſerint. Nam in certamine Apollinis Triopij tripodes victoribus conſtituebantur ærei: quos acceptos non è ſacro efferre (ſed deo ipſi donare ibidem oportebat. At vir quidam Halicarnaſſeus, nomine Agaſicles, in eodem certamine victoria potitus, auſus eſt legem hanc violare, tripodemque domum ferens ſibi aſſeruare. Propter quod commiſſum, quinque hæ ciuitates, Lindos, Ialyſſus, Cameirus, Cos atque Cnidus, ſextam ciuitatem Halicarnaſſum a ſacrorum participatione remouerunt, hac videlicet pœna Halicarnaſſeos multantes. Atque mihi ſane videntur Iones duodecim feciſſe ciuitates nec voluiſſe plures recipere, propterea quod eorundem Peloponneſium habitantium totidem fuerint partes: quemadmodum nunc quoque Achæorum, qui Ionas è ſedibus ſuis exegerunt, duodecim ſunt partes. Nempe prima * ante Sicyonem eſt Pellena, deinde Ægiræ & Ægæ, ad quam Crathis fluuius perennis labitur: à quo Italicus ille vocatus eſt. Poſt Ægas Bura eſt & Helice: quo ab Achæis bello fracti Iones confugerunt. Poſt hanc Ægion eſt, & Rhypes, & Patrenſes, & Pharenſes, atque Olenus, quam Pirus ingens fluuius præterfluit. Poſtea Dyma & Tritæenſes, qui ſoli mediterranea colũt. Hæ ſunt duodecim Achæorum illæ portiones quæ tum

1 Templum

2 templo.

3 ad clauum ſuſpendere. Prompt.

* *Pauſan. 211. 10. & 234. 37. habet* Σικυῶνος. *quod ſignificat* ex ea patre qui Sicyonem attigit *Aſia.*

tum quidem Ionum erant: hæcque causa fuisse videtur quapropter Ionicus duodecim ciuitates cõstituere placuerit. Nam istos præcipue magisque aliis Iones, esse aut præstantius quippiam gessisse, magna insania esset asseuerare: quum ex his Abantes sint, Euboææ haud quaquam minima portio, qui tamen nec cum Ionum nomine quicquam habent commune: & Minyæ Orchomeniis sint admixti. Cadmæi quoq; Dryopes, Phocenses, Molotii, Arcades, Pelasgi, Dores, Epidaurij, atque aliæ pleræq; nationes inter se cõmixtæ sint. Quorum alij ex Athenienſium Prytaneo progressi, nobiliſſimos se Ionum existimauerunt. Hi coloniam ducentes, loco vxorum Caricas habebant mulieres, quarum iam ante parentes interemerant. Propter quam cædem mulieres Caricæ legem tulerant, quam iureiurando inter se firmauerant, tradidereque suis deinceps filiabus quod videlicet cum maritis nunquam cibum sumerent nisque propriis nominibus compellarent: propterea quod eorum patres, maritos atque filios trucidassent, & quum hęc patrassent, simul orbas concubitum violenter rapuissent. Hæc Mileti fiebant. Reges autem creauerant partim Lycios, Glauco Hippolochi filio oriundos, partim Caucones Pylios, Codro Melanthi progenie ortos: partim ex vtriſque. Sed nomen Ionum inter cæteros maxime amplectuntur. Et sunt quidem illi veri atque genuini Iones: omnes tamen Ionum nomenclaturæ communicant quotquot Athenis oriundi Apaturia festa concelebrant. Concelebrant autem omnes, præter Ephesios & Colophonios, qui soli ex Ionibus ab Apaturiis arcentur, idque ob cædis patratæ causam. Porro Panionium locus est Mycales sacer, ad Septentrionem vergens, communiter ab vniuersis Ionibus Neptuno Heliconio dicatus. Mycale autem promontorium est in continenti situm: quod qua zephyro vento expositum est, ad Samum pertinet. Ad hunc montem collecti vniuersi Iones sacrificium celebra-

[1] Omittit ἀπὸ δόσεως.

[2] Ex quorũ numero illi qui ex Prytaneo Atheniensium profecti sunt, & se Ionum nobiliſſimos existimarunt hi vxores secũ non adduxerunt quum in colonią migrarent: sed Caricas habuerunt, quarum, &c

bant, quod Panionia vocant. Accidit hoc sane non
Ionũ sacris dũtaxat verum communiter omnibus
Græcorum festiuitatibus, vt in eandem lite. a finiant, perinde atque Persarum nomina. Et hæ quidem Ionicæ sunt ciuitates. Æolicæ autem ciuitates sunt, Cumæ, quæ & Phricondis vocatur, Larissæ. Nouus murus, Tenus, Cilla, Notium, Ægiroessa, Pitana, Ægæa, Myrina, Grynea. Atque hæ xi Æolicæ tuentur priscæ ciuitates. Vna autẽ Smyrna (Æolica & ipsa ciuitas) ab Ionibus diruta fuit. Alioqui & hæ, duodecim erant numero, incõtinenti sitæ, quæ ditionem habebant Ionibus præstantiorem, at quæ tamen ad illius cæli temperiem nequaquam accederet. Smyrnam vero hac occasione amiserunt Æoles, quod Colophonios per seditionem è sedibus submotos recepissent, qui postea Smyrnæos obseruantes, dum extra vrbem Bacchi sacra celebrarentur, occlusis portis vrbem occuparunt. Succurrentibus autem Æolibus vniuersis, sic inter eos transigebatur, vt Ioues vtensilia bonaque mobilia Æolibus redderent, Æoles Smyrna cederent. Hanc conditionem quum Smyrnæi accepissent ‖ distributę sunt vndecim hę ciuitates; suos quæque constituens ciues. Hæ itaque continentis sunt ciuitates, exceptis iis quæ Idam habitabant: nam illæ ad has non referũtur. Insulares vero quinq; ciuitates Lesbum colebant. Sextam enim in Lesbo Arissam Methymnæi iam sibi subiecerant, tanquã consanguinitate iunctam. In Tenedo autẽ vna habitabatur ciuitas, & altera quædam in centũ appellatis insulis. Iam vero Lesbijs Tenedijsque ¶ nihil grauius, perinde atque cæteris Ionibus insulas tenentibus erat metuendum: at reliquis ciuitatibus communiter placuit Ioues sequi, quocunque illi duxissent. Porro vbi Ionum Æolumque legati Spartam appulissent (id quod fiebat properanter) ex omnibus delegarunt Phocensem quendam, cui nomen Pytermo, qui postulata proponeret. Hic purpurea veste indutus, § in Spartiatarũ conuentũ qui ad famam legatorum collectus fuerat, processit:

i Ἀφέσεις, διέγνωσαν, 2 dirempta fuit.

3 distribuẽbantur. vel inter se partiti sunt ipsos illæ vndecim hæc.

4 nihil periculi, per.

§ vt plurimi ex Spartiatis, quũ hoc audissent, accurrerent, processit, hort.

horta-

narratusque est Lacedæmonios multis verbis, ad auxilium Ionibus ferendū. 1 Illi quanuis Ionum legatos repulissent, tamen myoparonem ablegarunt quantum ego coniicio, hominibus instructum qui rerum Cyri Ionumque successum explorarent. Hi Phocæam appulsi, Sardis mittunt spectatissimum ipsorum, nomine Lacrinem, qui Cyro Lacedæmoniorum mandata perferret: nimirum ne vlli Græciæ ciuitati damnum inferret: vtpote scio minime toleraturis. Cyrus audiens quæ de Lacrines proferret, rogasse fertur circumstantes Græcos quinam homines essent Lacedæmonij & quam multi numero. Mox vbi hæc cognouisset, ad Spartiatas dixisse, Equidem non extimui vnquam homines illos quibus locus est in media vrbe vacuus, in quem collecti mutuis ipsi sibi iuramentis imponūt, Atque his, si modo superi me seruauerint incolumem) non Ionum, sed propria sua incommoda erunt deploranda. Hæc in vniuersos Græcos verba deorsit Cyrus: quod fora ampla haberent, in quibus negotiationes exercerent. nam Persæ ipsi horum nullo destinebatur, neque illis vllum est forum. Posthæc Sardis Tabalo homini Persæ commisit: Crœsi autem cæterorumque Lydorum thesaurum Pactyæ Lydo tradidit deferendum. Ipse versus Ecbatana contendit, Crœsum vna secum ducens: Ionum interim non magna habita ratione 2 etiamsi primi adoriendi fuissent. quandoquidem Babylon ei obstaculo esse videbatur, & Bactriana quoque natio, item Sacæ atque Ægyptij, in quos ipse expeditionem facere in animo habebat, in Ionas autem alium quempiam imperatorem mittere. 3 At vero vbi Cyrus è Sardis Lydos exegisset. Pactyas à Tabalo atque Cyro defciscit. Et quia Lydorum thesaurum habebat, conscensis nauibus auxiliarios mercede conduxit, maritimisq; omnibus persuasit vt communem secum expeditionem susciperent. Atque *his succedentibus*, Sardis castra mouit, Tabalumque in arce vndique conclusum obsedit. Cyrus hæc ex itinere intelligens, Crœsum

1 *Addenda vet. non. Græcia, Lacedæmonij vero illis aurem præbere noluerut, imo non ferendum esse auxilium Ionibus statuerunt. Hi igitur abierunt. Illi, &c.*

2 *Hic mendosum esse videtur Græcum exemplar.*

3 Verum simulatque Cyrus Sardibus est profectus, Pactyas Lydos ad desciscendum a Tabalo & Cyro impulit. Et quia Sardium thesaurum

hunc in modum alloquutus est, Quisnam, inquit, Crœse, finis erit eorum quæ nunc mihi accidunt? quando non cessabunt Lydi (vt videntur) tantisper & sibi & mihi negocium facessere, dum eos prorsus delere aggrediar. Videor equidem perinde fecisse atque is qui occiso patre filios pepercerit. Si quidem ego te cepi qui plus quam Lydorum pater eras, ipsis autem vrbem suam reddidi: adeo vt nunc mirer eos a me deficere. Quum hanc suam sententiam Cirus exposuisset, Crœsus excepit, veritus nimirum ne Sardis funditus everteret. Rex inquit, Cyre, quanquam prudenter tu rectèque dixeris, moderaberis tamen furori, neque patieris antiquam hanc ciuitatem ita excindi. quæ cum superiorum, tum eorum quæ nunc acciderunt, rea non est. nam priorum ego autor fui, id quod meo pectore hoc capite pendo: præsens factum Pactyas designauit, cui tu Sardis commiseras: hic tibi pœnas det. Lydis autem veniam dans, hæc illis impera, ne *videlicet aliquando viribus auctis*, vel defectionem meditari ausint, ve molesti esse possint. Interdicito illis ne arma bellica possideant, iubetoque supra tunicam pallium gestare, induere item cothurnos: Adhæc impera vt liberos citharam pulsare, psallere, cauponari doceant & mox comperies, ô rex: viros in mulieres generasse, nihilque metuendum ne rebelles vnquam à te desciscant. Hæc ideo Crœsus suggessit, quod optabiliorem Lydis hanc esse conditionem existimaret, quã semel subactos venundari: sat sciens, se nisi prætextum idoneum commisceretur, non persuasurum illi vt institutum detrectaret. Adde etiam quod formidabat ne in posterum aliquãdo Lydi, si imminentem calamitatẽ effugissent, rebellantes à Persis funditus extinguerentur. Cyrus hac Crœsi admonitione gauisus remissaq; iracundia, respondit esse parituru. Accersitoq; continuo Mazare homine Medo, eadem illi præcepit q̃ Crœsus suggesserat Lydis imperãda. Atq; præter hæc mandauit, illo omnes sub corona venũdari, quotquot vna cum Lydis Sardis oppugnassent

Pactyam

non videntur Lydi facessendi mihi & sibi negotium finem facturi. Cogito nunquid maxime expediat eos in seruitutem redigere. Mihi enim videor nunc perinde fecisse, &c.

Pactyam autem viuum ad se perduci. Et ista quidē ex itinere qui præceptisset, Lydos compulit ad Persarum mores recipiendos. Pactyas, intelligens exercitum non procul abesse, conterritus confugit Cumam Mazares vero nihil cunctatus, Cyri exercitus partem quam secum ducebat, Sardis promouit. Verum vbi Pactyam iam vna cum suis commilitonibus Sardis abiisse cognouit, primum Lydos adegit Cyri mandatis obsecundare. Et iam inde Lydi omnem vitæ rationem commutarunt. Deinde Mazares nuntios Cumam misit qui Pactyam reposcerent. Cumæi vero consilio inito statuerūt ad deū apud Branchidas referendum quid facto opus esset. Erat enim illic oraculum peruetustum quo Æoles Ionesq; communiter vti consueuerant. Oraculum hoc in Milesiorum agro est situm supra Panormum portum. Missis igitur ad Branchidas consultoribus rogabant quidam facientes hac in re deo gratificaturi essent. Consulentibus respondebatur Pactyam Persis esse permittendum. Quæ quum relata audirent Cumæi, putauerunt oraculo acquiescendum Pactyamque reddendum Cæterum quum huc bona pars propensa esset, Aristodicus Heraclidis filius, vir inter cæteros cumæos clarus, seu oraculo parum fidens, siue ipsos consultores oraculi responsum non recte perferre existimans, constanter obstabat quominus oracluo Cumæi obtemperarent Vnde factum est vt iterum de Pactya interrogaturi alij mitterentur sacerdotes consultores, inter quos ipse quoque Aristodicus erat. Hi quum ad Branchidas peruenissent vnus ex omnibus Aristodicus consulebat oraculum, sciscitans in hæc verba, O rex, venit ad nos supplex Pactyas Lydus, mortem fugiens violentam: Persæ eundem reposcentes iubent Cumæos hominem dimittere. Nos Persarum potentiam formidantes, tamen supplicem nondum reddere ausi sumus, donec intelligeremus ex te indubitato quid facere nos conueniret Hunc in modum sciscitanti Aristodico idem rursus respondebatur quod priores retulerant, nempe Pactyam

1 in Persiam adducto. Pactyas perterrit. Cæs.

2 Cumæi, Pactyam ita dare decreuerant, *vel in animo habebāt*, Quum autē vulgus hoc decreuisset, Aristod.

Persis permittendum. Posthæc Aristodicus tale quippiam de industria aggreditur: Templum circumiens, passeres aliasque auiculas, quæ sorte in templo istic indulabantur, è nidis exemit. Quæ quū ille faceret, memorat vocem ex adyto auditam quę ad Aristodicum ferretur, atq; huiusmodi quædam sonaret, Hominum scelestissime, quænam libido te incessit, vt auderes meos supplices diripere? Aristodicum nihil dubitasse ad hunc modum respondere, Tune rex sic auxilium fers supplicibus, & Cumæos iubes supplicem Pactyam tradere Persis? Cui deus respondens. Equidem, inquit, iubeo vt impij male pereatis, neque deinde oracului hoc de reddendis vestris supplicibus lacessatis. Porro vbi responsum hoc postremum relatum audiuerunt Cumæi, neque volentes Pactyam Persis tradere interimendum, neque eundem penes se detinendo, Cyrum ad ciuitatis suæ expugnationem excitare, hominem ablegant in Mitylenam. Mitylenæi, quum Mazares subinde per nuncios Pactyam flagitaret, pacisc untur pro certa mercede mittendum: 1 quod tamen nolim indubitato asseuerare, quandoquidē non fuit persoluta. Cumæi, cognoscentes ea, quæ circa Pactyam à Mitylenæis gesta essent, misso ad Lesbum nauigio, Pactyam deportant in Chium. Indidem vero ex Mineruæ tutelaris deæ templo violenter raptus à Chiis redditur. Reddiderunt autem pro Atarnei mercede. Atarneus autem locus est Mysiæ, è regione Lesbi situs. Et sic quidem in custodia Persæ habebant Pactyam, vt Cyro quum primum liceret, traderetur. Atque multo exinde tempore, Chiorum nullus ex Atarneo neq; molis libabat hordeaceis deo cuiquam, 2 neque secundæ mensæ fructibus inde decerptis vtebatur. Breuiter omnia à sacrorum vsu remouebantur, quæ ex agro illo prouenirent. Postquam vero Pactyas iam à Chiis traditus fuit, Mazares mox in illos castra promouit, qui vna cum Pactya Tabalum oppugnassent: & partim Prienenses subegit, partim Męandri campum incurauit, 3 frumentationem militibus

1 haud enim possum id certo dicere, quum res ad exitū perducta nō fuerit.

2 neque bellaria exfrugę inde collecta pinsebantur. Denique omnia, &c.

3 illo in prędam tuis militibus expositō: Magnes.

Magnesiam etiam pari modo. Polycrate morbo correptus, vita defungitur, Darius vero locum suffectus Harpagus, & ipse Medorum quem Medorum tyrannus Astyages in fugam coniectis exceperat, quiq; 1 Cyrum in regni possessionem inuexerat. Hic, inquam, a Cyro instructus, simulatq; in Ioniam venit, vrbes ductis aggeribus cepit. 2 Nam vbi mœnia ciuesq; vndiq; eam ciuitatem tuebantur, aggere ad murum obiecto *arcem* quam oppugnabat: atq; sic: Phocæa prima Ionū ciuitatē potitus est. Hi Phocenses, primi Græcorū 4 longinquis nauigationibus vti feruntur: Adriamque simul & Tyrrhenum, Iberiam atq; Tartessum 5 occupauerūt, Naues non rostratis, sed pentecontoris *remigio quinquagenum remorum*. Hi quū primum Tartessum venirent, grati admodum fuerunt regi, qui nomen erat Arganthonio, quiq; iam octoginta annis Tartessiorum regno præfuerat. Vixit autem annos centum viginti Atq; 6 Phocenses Arganthonio ista occasione redditi sunt amici, q vbi ille Phocenses Ioniam relinquentes, iussit in sua dicione sedes deligere, vbicūq; illis liberet. Verūtamen hoc non persuasisset Phocēsibus, intelligeretq; interim Medum in eos exercitum ducere, pecunias numerauit liberaliter, Siquidem ipsi' muri ambitus non paucorū est stadiorum, totusq; è maximis illis lapidibus, iisq; affabre concinnatis. Et murus quidem ille à Phocensibus hoc pacto fuit constructus. Porro Harpagus exercitum promouens, vrbem oppugnauit. quū 7 postulasset prius sibi satisfieri vellent Phocenses, vnum duntaxat muri propugnaculum demolirī, vbi habitationem extruere *cōcessisset sibi pertinissimum inuictæ*. Phocenses seruitutem auersantes, vltro responderunt diem vnum se ad cōsultandum sumpturos: sed interim dum consultarent, illum exercitum ab vrbe iubebant abducere. Harpagus autem quāquam se scire diceret, quid facturi essent, tamen se illis, vt consultarent, permittere. Simulatque igitur ille exercitum abduxit,

1 Cyrum ad regnum obtinendum adiuuerat. Hic &c.

2 Postquam n. ciues intra mœnia compulerat aggere, &c.

3 Phocæam primam Ionum ciuitatem oppugnauit. Hi Phoc.

4 longinquis nauigationibus vsi sunt: Adr.

5 ostenderunt, *vel* fecerunt.

6 Phocenses huic viro adeo fuerunt accepti, vt primum quidem ipsos relicta Ionia quam vellent sum regionis partem incolere iusserit: deinde vero quum id nō persuaderet ex illis audiret Medi vires crescere, pecuniam illis

vt vrbem muro circumvallanda dedit: & quidem large. Siquidem &c.

Phocenſes continuo lembos inſtruxerunt, quibus liberos vna cum vxoribus atq; ſupellectile vniuerſa imponerunt: ad hæc ſtatuas quoque templorum & cætera donaria, nisi quæ vel ferrea vel lapidea aut denique picta eſſent, & reliqua omnia impoſuerũt. quas & ipſi conſcendentes, ſoluerunt traieceruntque in Chium. Phocæam autem deſertam hominibus occupauerunt Perſæ. Phocenſes autem quũ ipſis Ghij inſulas (quæ Oenuſæ vocantur) licitantibus ad ſicere nollent, metuentes ne illuc emporium transferretur, obq; hanc cauſam hæc eorum inſula excluderetur conceſſerunt in Cyrnum. Hic enim iam ante viginti annos ciuitatem ex vaticinio condiderant, nomine Alaliam. Interea autem Argantonius fatis conceſſerat. Porro Cyrnum traiecturi Phocenſes, prius diuerterunt Phocæam præſidiaq; illic Perſarum quæ ab Harpago forte cuſtodiæ cauſa relicta fuerant, trucidarunt. Quibus patratis, a quotquot ex claſſica ſodalitate ſuperant, communi conſilio ſeſe mutuis execrationibus diriſque deuotionibus aſtringunt. Ad hæc grande ſaxum in mare demergunt, iuramentoque confirmant non prius ſe de repetenda patria cogitaturos, quam ſaxum vadis imis leuatum renarit. b Commodum vero, profectionem molientibus, pluſquam, medietatem deſiderium cepit ingens paterni ſoli morumque Phocenſium: & plerique etiam præcipue violato iuramento remigrarunt in Phocæam. Alij autem iuramento ſatisfacientes, ſoluẽteſq; ex Oenuſis Cyrnũ recta petierunt. Quo quum appuliſſent, cõmuniter habitarunt vna cum ſuperioris temporis colonis, annis quinq;, ſacraq; erexerunt. Cæterũ quum iam vicinos circunquaq; hoſtili more popularentur, communi ſententia bellum in eos adornant Tyrrheni atque Carthaginenſes, vtrique ſexaginta nauibus inſtructi. Phocenſes ex aduerſo ſexaginta & ipſi naues milite implent, obuiamque illis procedunt in mare quod appel-

a diras atroces imprecati ſunt omnibus ſuæ claſſis qui illic remanerent. Ad hæc ferri maſſam cãdentem in mare proiecerunt, ſe quo nõ prius Phocæam reuerſuros iurarunt quam hæc maſſa emergeret. Commod. &c. *Hæc autem verba. Saxum vadu imu leuatum renarit ſumpſit Valla ex Horatio.*

b At quum Coſicam tangerent, maiore illorum partem deſiderium ac commiſeratio cepit ipſius vrbis ac ſedium ſuæ regionis. Quare violato iureiurando Phocæam remearunt. Alij autem iur.

appellatur Sardonium. Commissa nauali pugna, Phocensibus Cadmea quædam contigit victoria. nam quadraginta illis naues perierunt, reliquæ viginti contusis rostris factæ inutiles. Regressi igitur Aluliam, trimpris liberis vxoribusque, atque reliquis facultatibus quantas naues ferre poterant, relicta Cyrno demigrarunt Rhegium. Verum è nauibus illis quæ perierant, quotquot homines in Carthaginiensium Tyrrhenorumque manus peruenerunt (capti enim plurimi) hi omnes protacti è nauibus, lapidibus obruebantur. Deinceps vero quæcunque ex Agyllæorum vel pecoribus vel iumentis atque hominibus locum illum accedebant, vbi Phocenses lapidati fuerant, continuo morbida siebát, stupore atque igne corripiebantur sacro. Quare Agyllenses Delphos miserunt, volentes commissum illud expiare. Pythia hæc iussit facere, quæ etiam nunc ab Agyllæis obseruantur. nam & iusta illis persoluunt magnifice, & gymnicum celebrant certamen. Et Phocenses quidem huiusmodi fato vsi sunt. Illi autem qui hinc progressi Rhegium confugerant ciuitatem condiderunt in agro Oenotriæ quæ nunc appellatur Hyela. Atque Phocensium in Ionia res sic habent. Simile quiddam accidit Teiis, quos simplarque aggerum beneficio cepisset Harpagus, omnes conscensis nauibus traieceruntin Thraciam, ibidemque vrbem condiderunt Abdera, cuius fundamenta prius iecerat Temesius Clazomenius: sed nihil pro hac sua opera fructus reportans, à Teiis apud Abdera heroum colitur honoribus. Hi igitur Ionum soli seruitutem non ferentes, patrium solum reliquere. 3 Verum alij Iones, præter Milesios, prælio superati tandem, accesserunt Harpago, perinde atque illi qui defecerunt, vniuersique se strenuos declararunt, pro suis quisque fortiter pugnans. Su-

1 mente alienabantur,

2 Hyela. Eã autem cõdiderunt, à quodam Posidoniate edocti Pythiæ oraculo iussos fuisse Cyrnum condere, qui heros esset, non ipsam insulam. Atque Phoc.

3 At cæteri Iones (excepti Milesij)

prælium quidem & ipsi cum Harpago commiserunt, sicut & quisque *patrium* reliquerunt: neque fortiter gesserunt, pro sua quisque patria pugnantes: sed superati captique in suis sedibus remanserunt, imperata facientes: Milesii autem, qui &c. *Fortasse tamen possit & aliter exponi* ἐμένον καὶ χώρην.

perati autem & capti in sua quisque patria remanserunt, eaque quæ imperabantur subibant. Milesij qui iam Cyro fœdere adstricti erant, (quemadmodum superius à me commemoratum est) quietem agebant. Hinc itaque in modum Ionia secundo in seruitutem fuit redacta. Porro quum Ionibus iis potitus esset Harpagus, qui continentem habitabant insulani horum exemplo cõterriti, vltro sese dediderunt Cyro Iam vero Ionibus, etiamsi afflictis nihilominus sese ad Panionium recipientibus, audio Biantem Prienæum salubertimum edidisse consilium: cui si obtemperassent, licuisset Græcorum omnium felicissimos viuere Siquidem ille suadebat, vt communi classe soluentes, Sardiniam peterent, & ibi vnam ciuitatem omnium Ionum construerent Hoc enim pacto eos seruitute liberatos feliciter esse victuros. omnium insularum maximẽ incolentes, & cæterarum imperio potientes. Sin autem manerent in Ionia, nullam inquit, sibi apparere libertatis spem. Hæc Biantis sententia ipsis Ionibus subactis prodita fuit. Verum Thaletis quoque sanum illud consilium, iam ante subactam Ioniam datum, nempe qui iusserit Ionas vnam quandam communem curiam habere, eamque esse in Teo: propterea quod Teos in media esset Ionia: cæteras autem ciuitates habitaras, nihilomin⁹ huic parituras quam aliarum ciuitatum tribus legibus parerent. Atque hi quidem huiusmodi consilia dederunt. Harpagus, subacta Ionia, in Caras exercitum traduxit, & Caunios atque Lycios, vna ducens Ionas atque Æoles. 2 Nam Cares ab his oriundi ex insulis progressi sunt in continentem. Olim enim Minoi parebant, appellabanturque Leleges, & insulas habitabant. tributum autem nullum pendebant, quantum equidem possum superiora repetendo è longissimo auditu coniectare: sed 3 quum Minos flagitabat, naues ei implebant. 4 Ille felici vsus belli successu, multos agros populabatur. Caricæ

¶ nihilominus eodem loco haberi quo tribus. *vel. Quæ & quam interpretationem admittit.*

2 Inter hos autem Cares ex insulis in continentem venerunt. Olim, &c.

3 *vel.* quum Minoi opus erat naues, &c.

3 Quum autem Minos magna ditione potitus esset, prosperaque in bello fortuna vteretur, longe Carica gens supra omnes alias celebris erat. Tribusque rebus quas illi excogitarant, vti sunt Græci, Quippe gal-

ac gentis, omnium quæ illis temporibus claruerũt ingeniosissimæ memorantur tria inuenta. quippe galeis cristas imponendas primi ostenderunt Cares, clypeis 1 signa adiunxere, postremo 2 lora quoque scutorum excogitauerunt. antea nanque cita habenas gestabant, quorquot clypeis utebantur, ac balteis duntaxat coriaceis fulcientes, collo sinistroque humero sustinebant. Post Caras uerò tempore longo succedente, Dores atque Iones ex insulis egredientes, in continenti sedes posuerunt. Hunc in modum Cretenses de Caribus referunt. Quanquam his non assentiuntur Cares, qui se aborigines atque indigenas esse memorant, eodemque nomine usque usos. atque apud Mylassos Iouis Carij delubrum ostentant uetustissimum, quo communiter quoque Mysi atque Lydi utuntur, ut qui Caribus sint germani. Quippe Lydum & Mysum Caris fratres esse dicunt. atque ob id eodem utuntur fano: at quorquot alterius sunt gentis, etiamsi, Catum lingua utantur, non tamen sacrõ participant. Caunij uero, quantum mihi uidetur, indigenæ sunt, etsi ipsi se è Creta ortiundos affirmant. Linguam sane aut ipsi ad Caricam accommodauerunt, aut Cares ad Caunicam. 3 id quod ægre diiudicari posset. At legibus utuntur cum ab aliis gentibus, tum à Carũ moribus multum diuersis. Nam apud illos laudatissimum habetur, 4 iuuentutem frequenter amoris gratia ad compotationes conuenire, tam uiros quam mulieres atque pueros. Sacra principio sibi constituerant externa, quorum postea pertæsi, quũ patriis duntaxat uideretur utendum diis; Canij § omnis ætatis sumptis armis, *sacerdotem* ad Calyndi eos usque montes persequebantur, fustibus cædentes, exclamantesque externos se exigere deos. Et huiusmodi moribus illi utebantur. Lycij autem è Creta ab initio originem traxerunt; Cretam enim primum uniuersam barbari incolebant: deinde cõ

1 *vel* Insignia, *pilea velut.*

2 ansas quoque scut. excog: Antea nanque absque ansis gestab. clypeos quicunque illis uti soliti erant colloque & dextro humero circũpositos vinculis coriaceis tenentes agitabant. Post Caras, &c.

§ haud enim certo diiudicare possum.

4 prout ferunt gradus ætatum, & amicitia intercedit, ad compotationes tũmatim conuenire viros mulieres ac pueros.

5 sumptis ar-

inis petulanter ac tem ferientes hastis, ad Calynd. usque montes perue-nerunt, se expellere deos externos dicentes. Et hi quidem moribus, *vel* ritibus, huiusmodi utuntur. At Lycij, &c.

tendentibus de imperio Europæ filiis Sarpedonē atque Minoe Minos superior factus expulit Sarpedonem 1 eiusque conspiratores. Hi exulantes, Asiæ regionem occupauerunt Milyada. Quam enim nunc Lycij incolunt, olim erat Milyas: & Milyæ tunc appellabantur Solymi. Dum igitur ipsis imperitaret Sarpedon, eo quod attulerant nomine vocabantur & nunc adhuc vocantur a vicinis Termilæ. Quum vero Lycus, Pandionis filius a fratre Ægeo Athenis pulsus, ad Sarpedonem in Termilas confugisset, factum est temporis progressu vt de Lycij nomine Lycij vocarentur. Legibus vtuntur partim Græcensiū, partim Carum. 2 Quinquam hoc vnum, præter cæteros homines, pro lege habent peculiare, quod à matribus nomina filiorum induunt. Et si quis obuiam percontetur quisnam sit, quam familia ortus, à matribus aut aliis quisq; protinus genus suum repetet. Adde quod si qua ingenua femina nupserit, liberi qui ex his suscipiuntur, ingenui existimantur: sin autem vir ingenuus & quidem inter eos primarius, vxorem duxerit externam aut pallacam, susceptiex his liberi reputabuntur 3 minime ingenui. Enimuero huius tempestatis Cares nullo præclaro facinore edito, ab Harpago subacti sunt. Nec cares tantum 38
nullum ediderunt, sed nec Græci quorquot illam regionem tenebant. Tenebant autem eam alij, tum Lacedæmoniorum coloni Cnidij, quorum regio declinat ad mare appellatum Triopium. Nam quum initium Byblesiæ ex peninsula auspicetur, finitque Cnidij propemodum circumfluit: (eam enim partē qua boream spectat, Ceraunius claudit sinus, australem vero Symanum Rhodiumq; mare) reliquū quod per quam exiguū est, nempe quinq; stadiorū Cnidij tentauerunt perfodere, interea dum Harpagus Ioniam euerteret, volentes suam ditionē in in-

1 & quos haberat suæ conspirationis, *vel factionis* socios.

2 Sed hunc morem peculiarem habent. & cū aliis nullis conuenientem, *vel communem*, quod se ac nominibus matrum appellent, non patrum adeo vt si quis vicinū suum roget quis sit, recenseat seipsum, *& genus suum non a patre sed a matre*: matrisque suæ matres enumeret. Adde quod, &c.

3 infames, *vel honoribus indigni*.

4 Erat autē intra *ipsum isthmum* tota ipsorum ditio. Nam qua parte

4 continentem definit, isthmus est, quem perfoderere statuerant. Id ergo multa manu conantibus quia quotidie incumbebant, vehementius & diutius quam vt commune quidquam in videri posset, tum aliis corporis partibus, tum præcipue circa oculos, dum pulues feriretur, vulnerati vicebantur, Cnid.

fulæ formam redigere. 1 Erat q; hic Isthmus, quem perfodere statuerant, ea parte qua continentem spectat Cnidia. Id ergo multa manu conantibus diutius arbitror aliquid repugnasse, quod nimirum omnes qui manum admouerent læderet, cum alias corporis partes, tum præcipue oculos infestante operta, Cnidij, missis nunciis Delphos, rogant quidnam istuc esset, quod tantopere conationis eorum aduersaretur. Pythia, vt ipsi referunt Cnidij, senario versu respondit in hunc sententiam,

» *Isthmum neq; aggerate, neq; fodite.*
» *Iuppiter omnes ipse, si placuisset, fecisset.* Insulam.

Quum respondisset hunc in modum Pythia Cnidij à perfodiendo Isthmo destiterunt & inuadenti cum exercitu Harpago, vltro se se non commissio prælio dediderũt. 2 Pedasii qui mediterraneam supra Halicarnassum colunt, aliq; vicini maximam diligentiam adhibere feruntur, vt eorum sacerdos Palladi sacram barbam habeat. id quod ter illis accidisse putatur. Hi soli in Caria populi Harpago diu reluctati sunt, multumq; negotij exhibuerũt, 2 montem extruendo cui nomen Lyda. Tandem tamen & ipsi expugnati fuerunt. Cæterum vbi Xanthium cum exercitum produxisset Harpagus, Lycij contra pro eedentes, pauciq; cum multis confligentes, strenue se se gesserunt. Superati autem prælio fugatique, in vrbem se se receperunt, vxores, liberos atq; opes omnes cum cæteris rebus incenderunt. Quum vbi se se cissent, ipsi regressi iureiurando se mutuo astringẽtes, eoq; hortendo, cum hostibus rursum congressi sunt, fortiterque pugnando omnes oppetierunt. Ex Lycijs autem, qui Xanthij dicuntur esse, hi omnes 3 præter octoginta quosdam, ipsi eorum sunt conuenæ, qui octoginta tum emigrantes, superstites remanserant. Xanthum igitur hunc in modum obtinuit Harpagus: pari modo & Caunum. Nam Caunij Lycios insequuti sunt magna ex parte. Tum igitur interiorem Asiam Harpagus euertebat, ipsam Vallam Italum. quod pro ipsum perperam scriptum fuisse, manifestissimum est ex his proxime sequentibus. ej dè ipsum.

1 Porro Pedasei *vel Pedasenses*, supra Halic. medit incolebãt. apud quos illi quæ Mineruæ sacerdos est: prolixa barba nasci, tur, quot. es ipsis aut ipsorum vicinis aliquid mali imminet. Quod ter illis vsu venit Hi soli &c. [*Infra. 216. hoc ipsum reperies, & à Strabone lib. 13 ubi vide. tele quoque Hesych. anim. lib. 3. e 11. vrannostauit. Tan Laop. emend lib. 7 cap. 11. 8.*]

2 Munito operibus mon. e.

3 sunt aduenæ, præter octoginta familias: quæ tum in vrbe non erant, atque ita superstites fuerunt. Xan. &c.

Ex eis autem

periore ipse Cyrus, vniuersam gentem subigés nihilq; relinquēs. At ego in præsentia illorum gestorum pleraque prudens omittam, ea dūtaxat proditurus, quæ illi quamplurimo constiterunt labore, suntq; memoria dignissima. Quum igitur Cyrus contiuentem vniuersam sui ditionis fecisset. Assyriis bellum intulit. Assyriæ autem cum alia multa sunt magna oppida, tum vero celeberrimi nominis ac validissimum est Babylon, vbi post euersam ab ipsis Ninum, regia erat. quod oppidum situm est in planitie ingenti, forma quadrata, magnitudine quoquouersus centenum vicenum stadiorum, in summa quadringentorū & octoginta; in circuitu quatuor laterum vibis. Tanta est Babylonici oppidi magnitudo, quod ita exornatum est vt aliud nullum eorum quæ nos nouimus, iam primū fossa ambit alta atque lata, aquę plena. Deinde murus quinquaginta cubitorum regiorum crassitudine, ducentorum celsitudine. Est autem regius cubitus, quam is quo pro mensura vtimur, tribus digitis maior. Operæpretium est me præter hæc disserere in quem vsum sit consumpta terra ex fossa egesta, & quomodo fuerit murus conditus. Vt quidq; terræ a in deprimenda fossa efferebant, ex eo lateres ducebant: quorum postquam magnam vim duxissent, eos in fornacibus coquebāt. Postea cœno vtentes, asphalto feruenti per tricesimum quenque laterum ordinem, summitates arundinum instipatas conglutinabant. & primum labra fossæ, deinde ipsum murū id eundem modum ædificarunt, super quē circa oras extruxerunt domunculas vnius contignationis inter se obuersas: inter quas tantum intercapedinis relinquebatur vt quadriga interagi posset. Eius per ambitum centum portæ stabant, æreæ omnes, cum cardinibus itidem postibusque. Babylone octo dierum itinere abest alia vrbs nomine Is, vbi fluuius est haud magnus eiusdem nominis, qui se deuoluit in flumen Euphratem. Hic itaq; fluuius Is vna cum aqua per multos reddit asphalti bituminis grumos: quæ asphaltus ad murum Babylonis comportabatur

a exponēre. vbi sit consita in effodiēda ad fossam faciendam terra effert.

b *Quas vocat arundinum summitates quidam exCoiunctis interpretatur* arundinum areolas, *sine* arundineas areolas. Super has autem lateres iiciebantur.

mr. Hunc autem in modum Babylon extructa est. Eius duæ sunt 1 plagę, quas interfluit fluuius nomine Euphrates, qui magnus & altus & celer, ex Armeniis in rubrum mare decurrit In hunc vterque muros lacertos exporrigit, eiusq; 2 incuruæ vtrinque ripæ coctilibus lateribus pro maceria prætextuntur. Ipsa vrbs plena domibus est ternarum quaternarumq; contignationum secta in vias cũ rectas tum vero transuersas, quę ad flumen pertinguntiad quarum singulas pro numero vicorum portulæ factæ sunt in maceria quæ flumen sepiebat, & ipsæ arcæ, & ad flumen idem ferentes. Et hic quidem murus lorica est. Alius vero intus non multo quam hic pebilior, sed exilior, inq; vtriusq; ciuitatis plagæ medio murus est erectus, quorum hic regiam comprehendit ambitu prægrandi atque valido: in altero vero Iouis Beli templũ æreis portis id quod mea etiam nunc ætate existit, duorum vndecunq; stadiorum amplitudine, figura quadrata. In 3 sacri medio turris solida, crassitudine simul & altitudine stadij, cui alia rursus superimposita turris. & huic subinde alia, ad octauam vsque, His forinsecus scalæ sunt incircuitu adhibitæ, per quas ad singulas conscenditur turres. 4 In mediis gradibus ductus, sellæque in hoc factæ, in quibus 5 ascensuros liceat sedere ac conquiescere In postrema turri sacellum est aliud, in quo lectus est splendide strat' & apposita mensa aurea. Statua tamen in hoc sacello nulla est: neque hic noctu cubat hominũ aliquis, præter mulierem vnam ex indigenis, quam ex omnibus deus delegerit, vti narrant Chaldæi huius dei sacerdotes. Narrant enim illi (tametsi mihi parum credibilia referre videntur) deum ipsum ingredientem templum, in hoc cubili conquiescere, perinde atque Thebis Ægyptiacis, vt ferunt Ægyptij. Ibi enim in Thebani Iouis fano mulier quoque cubat: 6 quæ vtraque mulier cum viris putatur non habere consuetudinem: sicut etiam dei antistita Patareis Lyciæ ciuitate, quando ita accidit. Neque enim oraculum ibi celebratur perpetuo: vbi autem id

1 Portionas, *siue* partes.

2 incuruæ *κυρτωμέναι*: *quæ vox sanè* incuruatur, *sed videtur esse* reptitia.

3 templi.

4 in med. gra. station.

5 ascendentes.

6 quarum mulierum vtraq; cum v. *intellige, Quando contingit. vt antistita debeat fungi munere,*

futurum est, antistita noctu intemplum concludi-
1 Porro illo Bab. ur. 1 Porro in Babylonis tem plo aliud etiam est sa-
cellum inferius, quod 2 magnam habet Iouis Statu-
2 magnum habet Iouis simulacrum sedens; vel sedentis, legendi καθη μένου. am, eam que auream; ponit mensam & ipsum auree-
um, simul & sustentaculum cum solio, omnia aq; au-
rea: ad ea v. Chaldæi confirmant talentorum talentorum auri
opus æstimari. Extat & alius diuus Iouis & ipsum au-
reum, atque præterea alius altare ingens, in quo
integræ ætatis pecudes immolantur: quando quidem
nefas aureum illud non licet hostias macte re, præterquam lactentes. Iuniperus in hoc maximo altari
3 Illi magna mensa iacet aurea: cuius scamnum & solium aurea. Chaldæi quotannis centum mille talentorum
libanoti adolent, quando huic suo deo sacra faci-
4 pecudes im 5 vel. quotannis libamentorum ad pondus centum mill. talentorum adolent. 6 festum diē celebrant. unt. Erat & in hoc templo olim dum illo tempore
statua quodecim cubitorum, e solido auro: quam
ego hanc non vidi, sed referam quæ a Chal-
dæis refertur. Hanc statuam Darius Hystaspis filius insidiose captans non audens tamen fuit diripere;
sed quam post a Xerxe Darij filius abstulit sacrifi-
co, qui prohibuerat statuam loco dimouendam, in-
terempto. Atque illud templum hoc pacto con-
structum fuit ornamentis: etiamsi alia sint pecu-
aria plaraque eiusdem donaria. Huius Babylonis
multi quoque aliquando reges extitere, (quorum
in exponendis rebus Assyriis mentionem faciam)
qui & muros ornauerunt & templa: & inter eos duę
fœminæ. Harum prior, quæ quinque ætatibus an-
te posteriorem regnauit, vocata est Semiramis. Hęc
per planitiem aggeres extruxit spectaculo dignos,
quum antea hic flumen eam omnem restagnare so-
litus esset. Posterior regina, Nitocris nomine, ex-
titit superiore solertior. cuius cum alia monumę-
ta extiterunt, quæ ego commemorabo, tum vero
hoc, quod animaducitens imperium Medorum in-
gens ac pacatum, subactaque ab his multa oppida
& inter hæc Ninum, præmuniuit se omnibus quam
potuit maxime. Ante omnia fluuium Euphratem,
qui prius mediam insorum vrbem interfluens, rect⁹
erat, tortuosum reddidit, fossis superius depressis,
adeo vt quendam Assyriæ pagum, nomine Arteri-
cam,

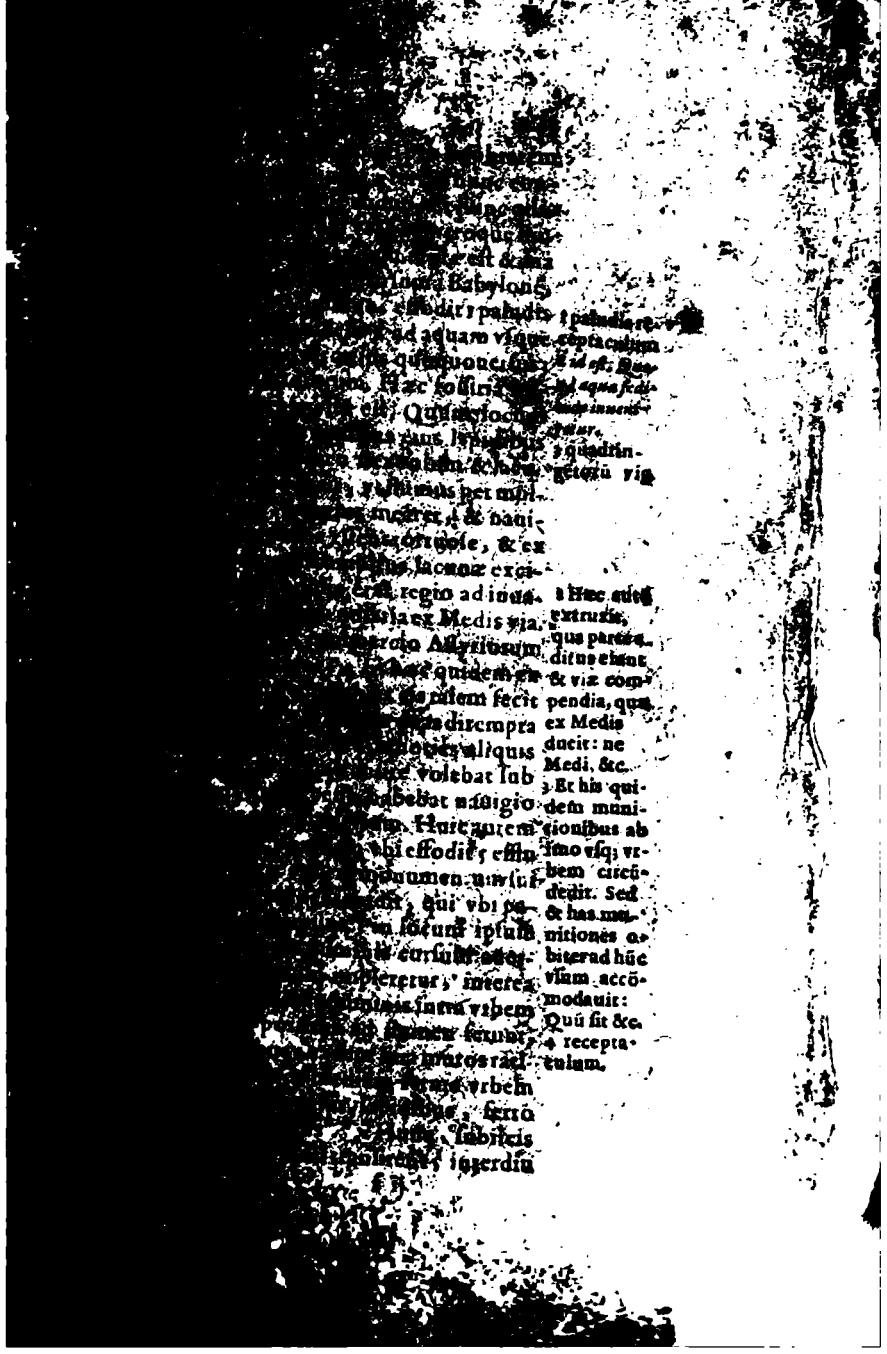

committebat, eaſdem, noctu tollebat: hac videlicet cauſa ne per noctem tranſeuntes mutua furta exercerent. Vbi porro lacuna repleta fuit flumine, & opus pontis ornatum, tunc fluuium Euphratem ex palude in priſtinum alueum reuocauit: atq; ita palus quam effoderat, viſa eſt neceſſario facta, & pons in vſum ciuium extructus. Eadem autem regina hunc etiam machinata eſt dolum: Supra portas vrbis celeberrimas, loco edito atq; conſpicuo, ſepulchrum ſibi extruxit, atque his literis inſcripſit SICVT REGVM BABYLONIS POST ME FVTVRORVM FVERIT PECVNIÆ PENVRIA, APERTO SEPVLCHRO SVMITO QVANTVMCVNQVE LIBVERIT PECVNIÆ. NE TAMEN NISI INDIGVERIT, ALIO QVI APERITO. NON ENIM IN REM EIVS FVERIT. Hoc ſepulchrum tam diu fuit inuiolatum, dū regnū peruenit ad Darium. Is indignum eſſe ratus ſe neq; vri quippiam his portis, (ideo autem non vtebatur, quod ſupra caput ipſius tranſeuntis mortuus ſitus eſſet) neque ſumere pecunias repoſitas & eas quidem ipſum prouocantes, reſeruit monumentum: in quo nō quidem pecunias inuenit, ſed literas ita dicentes, NISI PECVNIÆ ESSES INEXPLEBILIS ET TVRPIS LVCRI CVPIDVS, DEFVNCTORVM SEPVLCHRA NON APERVISSES. Talis extitiſſe hæc regina memoratur. Aduerſus cuius filium Labynitum, patris nomen & Aſſyriæ imperium habētem, Cyrus exercitum duxit. Ducit autem rex magnus exercitum, ptobe domi comparata re frumentaria atq; pecuaria. Portatur etiam aqua ex flumine Choaſpe, Suſa præterfluēte, ex quo vno ex omnibus fluminibus rex potat. Cuius Choaſpis aquam decoctam, & in argentea vaſa diffuſam ferentes permultę carrucæ quatuor rotarum, mulis trahentibus, aſſidue cōmitantur quocunque ille proficiſcitur. Cyrus igitur Babylonem tendens, vbi venit ad Gyndem amnem, (qui in Mantienis ortus montibus per Dardaneos in Tigrim alterum amnem fluit, qui Opin vrbem præterlabens, rubro infun-

1 comperta fuit, opportune facta: & pons, &c.

2 quod trāsiens habitus eſſet cadauer ſupra caput ſuum ſitum.

3 ſed cadauer, & literas quibus hoc dicebatur.

4 *Hac verba,* Ducit autē rex, &c. *vſque ad* Cyrus igitur, *&c. paulo inferius videntur collocanda.*

5 per Dardaneos. *Darnā enim vocat Ptolemæus inter Aſſyriæ vrbes mediterraneas.*

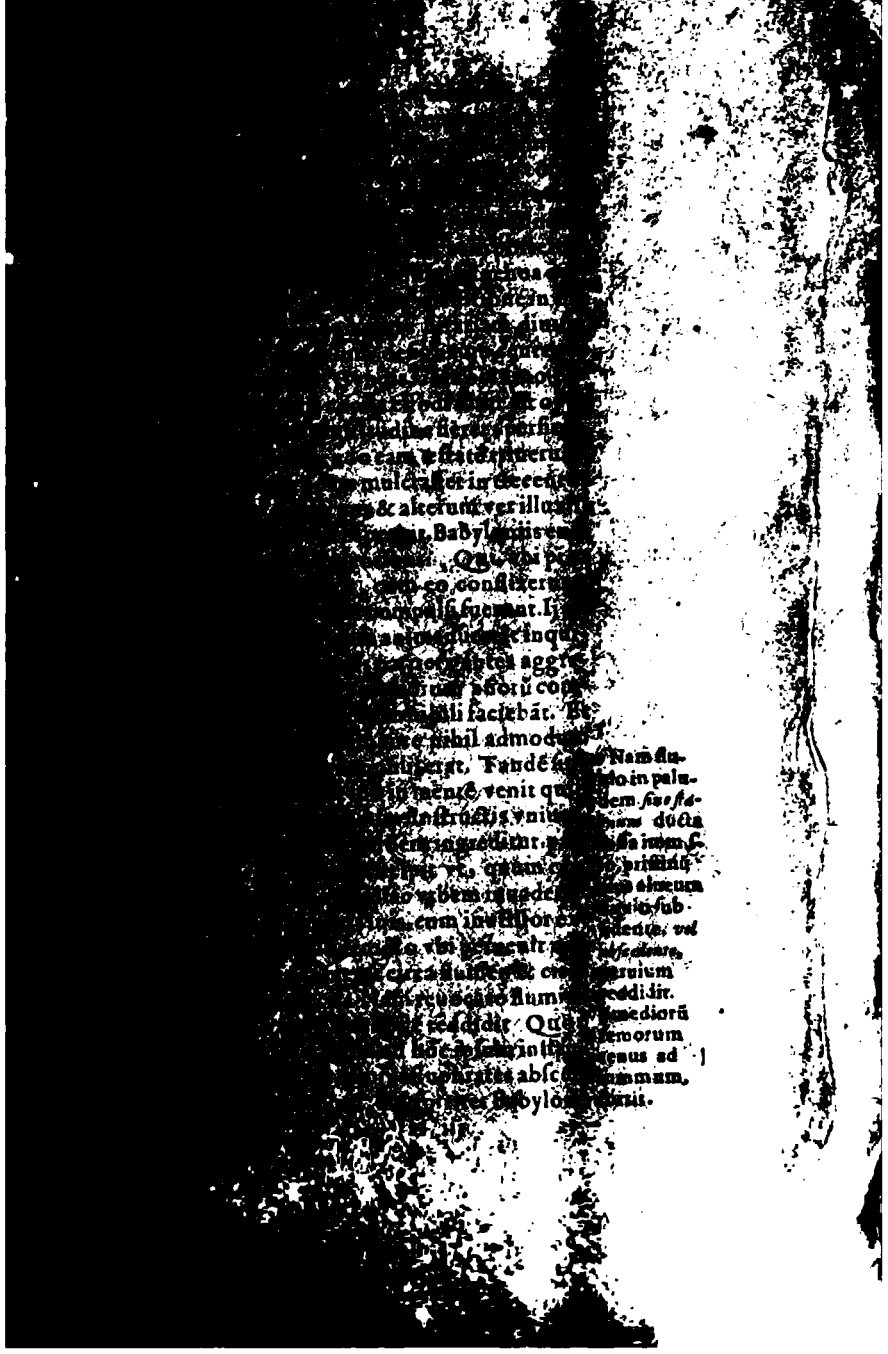

introierunt Quos Babylonij, si factum Cyri prius aut audissent aut sensissent, haud dubie 1 contẽpto eorũ ingressu, perlimo exitio affecissent. Nam obseratis omnibus quæ ad flumen ferunt portulis, cõscensis superis, ipsi pro ripis stantes illos progressos velut in cauea excepissent: 2 Nunc extemporario eis Persæ astiterunt & quum capti essent qui media vrbis incolebant. Babylon propter eius tamen magnitudinem non sentiebatur (vt ferunt) ab iis qui circa extrema habitabant. Sed quod forte dies festus eis esset, exercendis choreis atque oblectationibus operam dabant, donec plane hoc reciuerunt. Atq; ita primo capta est Babylon. Cuius ciuitatis quanta sit potẽtia cũ ex aliis multis declarabo, tum vero ex hoc. Quum regi magno omnis plaga cui imperat, sit distributa in ipsius atque exercitus eius alimentum, præter tributa, ex duodecim quibus annus constat mensibus, quatuor regio Babylonica, octo reliquis eum omnis Asia alit. Ita huius regionis potentia tertiam Asiæ partem æquiparat & eius principatus, (quem satrapiam Persę vocant) omnium prouinciarum longe est optimus, adeo vt Tritæchmæ Artabazi filio (3 qui pro rege tributum hoc exigebat) singulis diebus singulæ argenti plenæ artabæ penderentur. Est autem artaba mensura Persica, capacior quam Atticus medimnus, tribus chœnicibus Atticis. Ad hæc erant ei peculiares equi, præter bello destinatos, admissarij octingenti cum equarum a quibus admittebantur, sexdecim mulibus nam singulis a vicenis admittebantur. Præterea canum indicorum tanta alebatur multitudo, vt ad præbenda eis cibaria, quatuor in eadem planitie magni vici attributi essent, aliorum tributorum immunes. 6 Atque hæc perfidis Babylonis peculiaria erant.

7 Porro in Assyriorum terra parũ pluit. Quod in ea frumẽtũ germinat: id demum est quod ex flumine irrigatur. Irrigatur autem seges prouenitq; frumentum, non quemadmodum in Ægypto, flumine sua sponte in arua ascendente, sed manibus atque fluuio rigata fit lætior, puenitq; &c. * Icro-

1 Ingredi nõ permitterent sed pelis.
2 Nunc ex inopinato illis Persæ superuenerunt. Tãtaq; vrbis erat magnitudo, vt (quẽadmodum narrãt accolæ) quũ capti essent qui extremas vrbis partes incolebãt, ij qui mediam vrbem incolerẽt, id nescirent. Sed quod &c.
3 *Intelligit, singulu regionibus indici solitum quid alendo regi & eius copiis persoluerent.*
6 (quem rex huic tractui præfecerat.
7 Atq; hæc ad eum. qui Babylonis præfectus erat, pertinebãt. Porro &c.
8 Porro in Assyriorum regione parum pluit: hoc ipsum est q̃ frumenti radicem alit: seges tamen

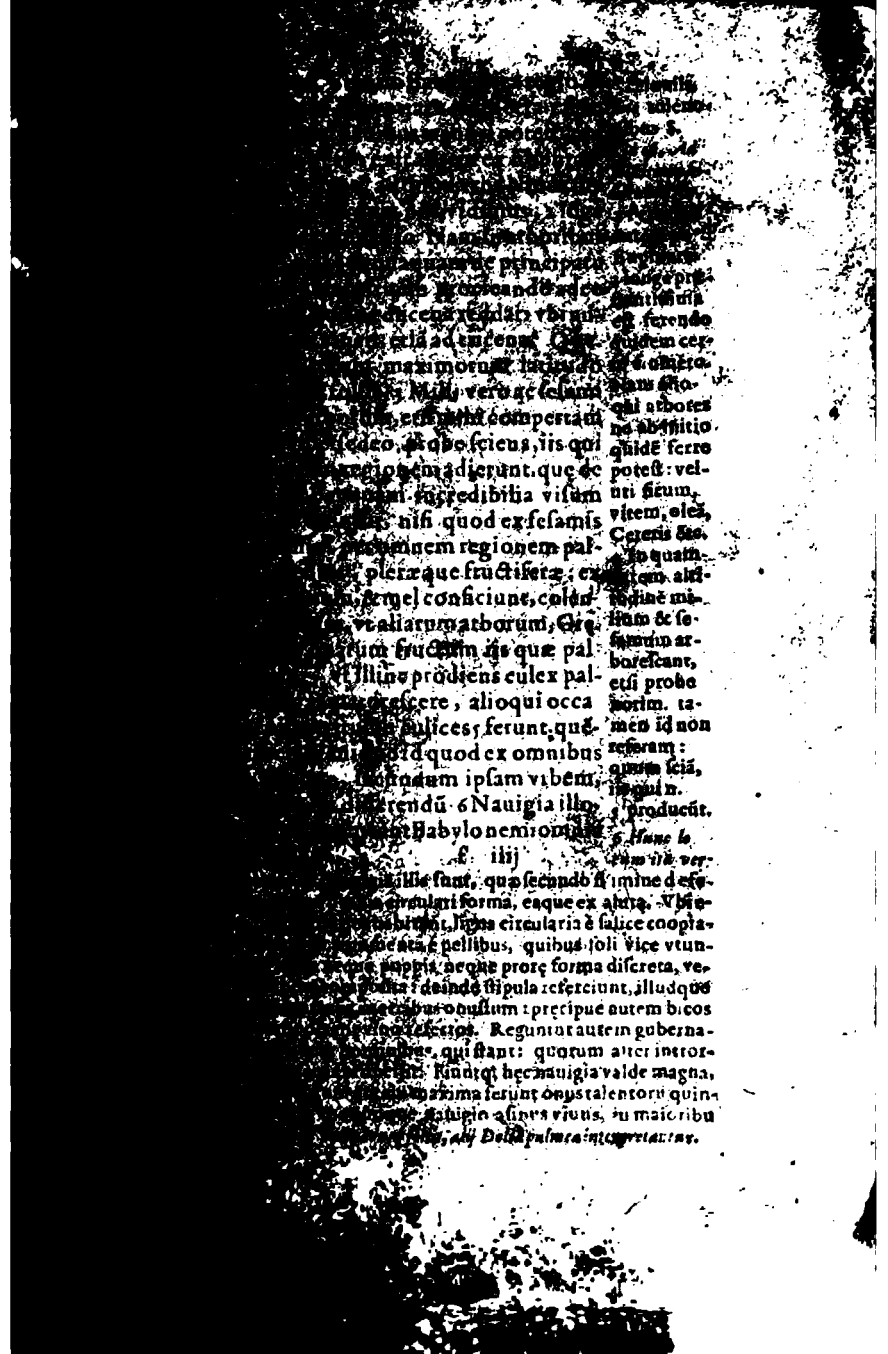

introierunt. Quo, Babylonij, si factum Cyri prius aut audissent aut sensissent, haud dubie contẽpto eorũ ingressu, pr-illum exercitu affecissent. Nam obseratis omnibus quæ ad flumen ferunt portulis, cõscensis qui septis, ipsi pro muris stantes illos progressos veluti in cauea exceperint. Nunc exinde priuato eis Persæ affiterunt & quum capti essent qui media vrbis incolebant, Babylonij propter eius tamen magnitudinem non sentiebant (vt fertur) aliis qui circa extrema habitabant. Sed quod forte dies festus eis esset, exercendis choreis atque oblectationibus operam dabant, donec plane hoc reciuerunt. Atq; ita primo capta est Babylon. Cuius ciuitatis quanta sit potẽtia cũ ex aliis multis declarabo, tum vero ex hoc. Quum regi magno omnis plaga cui imperat, sit distributa in ipsius atque exercitus eius alimentum, præter tributa, ex duodecim quibus annus constat mensibus, quatuor regio Babylonica octo reliquis eum omnis Asia alit. Ita huius regionis potentia tertiam Asiæ partem æquiparat & eius principatus, (quem satrapiam Persę vocant) omnium prouinciarum longe est optimus, adeo vt Tritæchmæ Artabazi filio (qui pro rege tributum hoc exigebat) singulis diebus singulæ argenti plenæ artabæ penderentur. Est autem artaba mensura Persica, capacior quam Atticus medimnus, tribus chœnicibus Atticis. Ad hæc erant ei peculiares equi, præter bello destinatos, admissarij octingenti cum equarum a quibus admittebantur. sexdecim millibus nam singula vicenis admittebantur. Præterea canum indicorum tanta alebatur multitudo, vt ad præbenda eis cibaria, quatuor in eadem planitie magni vici attributi essent, aliorum tributorum immunes. 6 Atque hæc perfidis Babylonis pecuniæ erant.

7 Porro in Assyriorum terra parũ pluit. Quod in ea frumẽti germinat: id demum est quod ex flumine irrigatur. Irrigatur autem seges prouenitq; frumentum, non quemadmodum in Ægypto, flumine sua sponte in arua ascendente, sed manibus atque fluuio rigata fit lætior, puenitq; &c.

1 Ingredi nõ permisissent sed pelis.

2 Nunc ex inopinato illis Persæ superuenerunt. Tãtaq; vrbis erat magnitudo, vt (quẽadmodum narrãt accolæ) quũ capti essent qui extremas vrbis partes incolebãt, ij qui mediam vrbem incolerẽt, id nescirent. Sed quod &c.

3 *Intelligit, singulis regionibus indici solitum quid alendo regi & eius copiis persoluerent.*

4 (quem rex huic tractui præfecerat.

7 Atq; hæc ad eum, qui Babylonis præfectus erat, pertinebãt. Porro &c.

8 Porro in Assyriorum regione parum pluit: hoc ipsum est q frumenti radicem alit: seges tamen

*Icio-

ſunt orbiculata atque coriacea, quæ pecuarij Armenij qui ſupra Aſſyrios incolunt, ex cæſis ſalicib. faciunt, inſtruuntque pellibus, quodo illarum extrinſecus poſito in modum ſoli: neque puppe diſcreta, neque prora acuminata, ſed in ſpeciem clypei magis orbiculata. Tale nauigium ſtramentis ſtipatum fluuio deferendum permittunt, cum aliis rebus, tum vero doliis ſe palmularum vino onuſtum, dirigentib. illuc duobus, cum totidem palis: quorum alter introrſum palum trahit, alter exterius pellit. Fiunt aũt nauigia hæc & magna admodum & minora: quorum maxima quæque ferunt pondus quinque millium talentorum. ſingula ſingulos aſinos viuos intus habentia, maiora etiam plures. Poſtquam igitur nauigantes Babylonem peruenerunt, onuſque expoſuerunt, lignis nauigij atque omnibus ſtramentis venundatis, pelles aſinis imponunt, eoſque in Armeniam agitant, aduerſo enim flumine nauigari præ illius rapiditate nullo pacto poteſt. Propterea enim non ex lignis, ſed ex pellibus nauigia fiunt. Iidem, vbi aſinos agitando in Armeniam redierunt, alia ad eundem modum nauigia comparant. Et naues quidem eorum tales ſunt. Amictu aũt tali vtuntur: Duabus amiciuntur tunicis, vna linea vſq; ad pedes demiſſa, cui alteram laneam ſuperinduunt: poſtremo candidam penulã circumiiciunt. Calceos gerũt gentis more, ſoleis Thebanis pene ſimiles. Capita habẽtes cõata mitris redimiunt, vnguentis toto corpore delibuti. 56
Anulum ſignatorium ſinguli geſtant, & ſceptrũ affabrefactum, cui ſuperſtat aut malum, aut roſa, aut lilium, aut aquila, aut aliud quippiam. Nam abſq; inſigni geſtare ſceptrum ipſis nefas eſt. Atque hic eorum corporis eſt cultus. Leges vero quæ conſtitutæ apud ipſos, hæ ſunt: Vna quidem, prudentiſſima: altera autem (quantum ego ſentio) quæ Enetos qui ſunt exilliricis, annuo vere per ſingulos pagos. Semel enim quotannis iſta fiebant. Vbi virgines eſſent nubiles, eas quum conquirebant, vxorias vnum in locũ recipiebant, quas circumſtãtes viro-

rum

tebat, ſ
ſcripſerat
illum eſſe
ſpec. Vende
bantur au
tem ea cõ
ditione, vt
notes eſſet
emptoribus.
Babylonijſ
gitur qui
2 ſurgere in
bebat.
3 debilitatæ
aliqua parte
corporis, vel
quæ aliquo
vitio corpo
ris laborã
rent.
4 Nec vero
cuiq; ſuam
filiam col
locare. licebat, cui
vellet: neq;
emptori fi
ne fid.
y *Videntur in Gr. exemplaribus præpoſitiones collocatæ eſſe quadam verba, & eſſe hic ſenſus,* Et hæc quidem apud illos honeſtiſſima conſuetudo erat,

[illegible] abdoleret. Verſ ad hæc vſq;
[illegible] excogitauerunt. Nam poſſea
[illegible] & bonis euerſi vnusquiſq;
[illegible] aut eodem morbo laborauerint,
[illegible] filiam dant, horant.

quam ægrotantes præterire silentio, nec antequam exploraverit quonam ille morbo laboret. Sepulchra eisdem in melle sunt: luctus funebres Ægyptiacis persimiles. Quoties autem cum vxore miscetur vir Babylonius, adhibito rhymiamati assidet, & ex altera parte mulier idem facit. Quinetiam sub diluculum abluuntur amb̃o, nullum vas priusquam se ablueriut tracturi. Eadem & hæc Arabes faciunt. Vna iisdem Babyloniis lex est omnibus modis fœda, nempe omnibus mulieribus indigenis commune est, semel in vita ad Veneris templum desidentibus, cum externis viris consuetudinem habere. Cæterum quum pleræque sint diuitiis tumentes, quæ sui copiam facere recusent, hæ vehiculis cameratis vectæ pro templo consistunt, relicta interim à tergo magna famulitij turba. Pleræq; etiam hunc in modum faciunt. Ad templum Veneris sedent nodis corollisq; tẽpora reuinctæ multæ mulieres, è quibus aliæ accedunt, aliæ discedunt. Nam diuerticula vndecunq; sic funiculis distincta aditum præbẽt externis ad mulieres illas, quam cuiq; libuerit deligendam. Porro quum semel illic consederint, non prius domum regrediuntur quam hospitum aliquis pecuniam mulieri in sinum iniecerit, & cum eadem à fano seorsum abducta rem habuerit. Hospitem autem illum qui pecuniam obtulit, dicere oportet, Ego tibi deam Mylittam imploro. Mylittam enim Assyrij Venerem appellant. Ac vero pecuniam illã, quantulacunq; sit, non fas est reiicere, siquidem illa sit sacra. Neq; mulieri etiam permittitur hospitem aliquem repudiare: sed quinq; is est qui pecuniam obiecerit primus, hunc illa sequitur citra delectum. Postremo vbi iam congressa fuerit cum externo mulier, dea expiata, domum reuertitur. At deinceps haud ita multo conduxeris. Iã, quę forma sunt elegantiori, citius discedunt: quæ vero deformes, diutius coguntur desidere pro templo antequam legisfaciant satis. Fit q; interdum vt vno atq; altero anno aut etiam triennio atq; diutius expectare oporteat miseras. Alicubi, nempe in Cy-

1 quæ se aliis immiscere dedignãtur, hæ veh.

2 siquidem illa sit sacra.

3 rite factis dea sacris.

4 nihil tam magnum est quo dato potiri illis possis: Sed [illegible] pri e simil.

…ce sunt Babylo…
…familiæ quæ…
…capros vbi are…
…in pilam coniiciunt
…ut lanæ colligantur, virg…
…ostique facit quam in…

…ab eo Cyrum, incessit
…pondus extra redigendi,
…ingenia esse & strenua, ad auro-
…ra, trans Araxem fluuium ere-
…unt etiam qui eam Scythicæ
…Araxes Istro maior & idem
…ur & in eo frequentes insulæ
…undæ, & homines qui illas in-
…dicibus quibuslibet quas ipsi
…rem fructus quos maturos com-
…tenere, 4 quo per hyemē ves-
…mentas etiam esse arbores talem
…ctus ab illis in ignem quem
…cederint, odore suo eos cir-
…care, perinde inebriar ac vinum.
…hementius quo plus eius fructus
…bosce ad tripudiandum cantan-
…nt. Atque hæc ferebantur eorum esse
…o. Araxes porro fluuius à Ma…
…& Gyndes (quem Cyrus intre-
…diduxit riuos) fluit, sed & per
…rumpens, quæ, vno excepto, in
…quos euoluuntur, vbi feruntur ho-
…qui etiam victitēt piscibus, & pro
…tur vitulorum marinorum pellibus.
…per apertum fluit in mare Caspium
…Mare est, nec vllo cum alio comm…
…dod quod Græci omne pernauigant,
…Oceanus est, Atlanticum dictum
…e Mare. Caspium vero est alte-
…ipsum, longitudinis quindecim
…nauis quæ remis vtatur: lati-
…ossimum est, octo dierum

…ribus
…in pilam
…coniectos
…& pilulis
…colligendis
…seruiunt
…perlu-
…crum, vt
…scribit Paul.
…Leopard. E-
…numer. lib. 7.
…c. 11. est enim
…ea ar-
…borate per
…cinerū seu
…incrementū
…transmitte-
…re. S.

Est autem, qua ex parte ad vesperum vergit, Caucaso prætentum monte, cuius cum maxima vastitas, tum summa est altitudo, multasque atque omnifarias gentes habet, ac pleraſque omnes agrestí materia victitantes: vbi arborum frondes 1 iis quæ sunt apud nos similes feruntur esse: quibus contusis & aqua dilutis illi animalia in suis vestibus pingere dicuntur: eaque animalia nunquam elui, sed perinde ac si ab initio essent intexta, sic cum reliqua lana veterascere. Horum quoque hominum concubitus, sicuti pecorum, in propatulo esse. Ee huius quidem maris quod Caspium vocatur, partem quæ ad vesperam vergit, Caucasus disterminat: qua vero parte vergit ad auroram orientemque solem, planities excipit prospectu immensæ magnirudinis. Quam spatiosam planitiem non ex minima parte Massagetæ possident, quibus bellum Cyrus inferre cupiebat, multis ac magnis solicitatus incitatusq; causis. Primũ sua genitura, q̃ videbatur maius quiddam homine esse: secundo loco, felicitate qua fuerat vsus aduersus hostes. quãcunque enim gentem Cyrus inuaserat, ea gens nullo pacto poterat euadere. Erat autem Massagetarum regina defuncto viro, Tomyris nomine, 2 ad quam inconiugium petendam Cyrus misit verbo duntaxat, volens eam habere vxorem. at illa animaduertens non se in coniugium, sed regnum Massagetarum peti, accessum Cyro interdicit. Postea Cyrus, quum dolus non procederet, progressus vsque ad Araxem, aperte infesto cum exercitu in Massagetas tendit. Flumen pontibus iungit, quibus copias traiiciat, factisque nauibus turres desuper ædificat. Ad quem in hoc labore occupatum, Tomyris caduceatorem misit, qui diceret, Rex Medorum desine incumbere in quę incumbis, nescius an ista quæ constituisti, tibi conducibilia erunt. Omisso incepto, apud tuos ipsius regna, & nos sine finium quorum sumus principes, esse. Vetum tu admonitionibus his vti nolens, & omnia males quam quietem. 3 Quod si tantopere affectas la-

1 *Græca verba suspecta hic sunt.*

a Hanc Cyr. per quosdam, quos miserat, simulatis verbis ambiebat vxorem sibi habere volens. At Tomyris, vbi non se, sed Massagetarum regnum ab illo ambiri animaduertit accessi. &c.

3 Quid? admonitionibus his vti nolens? & omnia quieti anteponens? Atqui si tanto laceſſendi Massagetas desiderio teneris, agedum omitte quem fers in contemnendo nostribus fluuio laborem: & nobis trid.

[illegible] quam fidibus [illegible]
[illegible] es quem obis [illegible]
[illegible] ro in [illegible] tergo [illegible]
[illegible] vestra, tu hoc [illegible]
[illegible], addetis Persarum pri-
[illegible] nem proponit, ea
[illegible] constituerent. Illorum
[illegible] sententiae, iubentium recipi in
[illegible] cum suo exercitu Tomyrin.
[illegible] Croesus Lydus quum audisset,
[illegible] rentium differentes his verbis. Equi
[illegible] quam antea dixi quandoquidem
[illegible] dedit, quicquid animaduertere
[illegible] omne me pro viribus auersi-
[illegible] ingrati, mihi tamen ex-
[illegible] tibi esse videris immortalis, &
[illegible] praesse, nihil est opus vt meam
[illegible] sin vero te quoque agnoscis
[illegible] talibus praesse, illud in pri-
[illegible] rum gerum circulum esse, qui
[illegible] fortunatos esse non sinat.
[illegible] quam proposuisti re. secus ego ar-
[illegible] enim hostes in hanc terram vole-
[illegible] tibi ex hoc periculum erit, ne fu-
[illegible] imperium: quia haud dubie
[illegible], non se retro fuga recipient,
[illegible] dorientur. Victor autem tu nō
[illegible] fingis quam multum si traiiciens in
[illegible], victis Massagetis instabis fugien-
[illegible] illo substituto consilium, vt
[illegible] pergas ad subigendum Tomyri-
[illegible] quidem sine duce. Turpe est enim
[illegible], Cyrum Cambysis filium muliē-
[illegible] recitare pugnam. Itaque mihi pla-
[illegible] procedere eousque dum illi in
[illegible]: atque dehinc ita faciendo,
[illegible] superemus. Namque, vt ego
[illegible] bonorum sunt Persicorum in-
[illegible] commodorum expertes. his
[illegible] in nostris castris magnam in-

[illegible] enim i-
[illegible] ipsum
[illegible] illi,
quod dixi, il-
lud si vicerint
adiutores
tuos fœmine-
os, fore vt
victis hostes
recta pergas
ad Tomyri-
dis regnum.
Ac præter
illud, quod
est commo-
dissimum,
turpe est,
[illegible]tol.
[illegible] vt di-
[illegible]

Ituſtarum epularum copiâ, magna vi gregatum interfecta cum magna eorum vi potione, cum vinum meri, atque omnis fructuum generis bona vi ceperimus, imprecti hoſtes quibuſcunque nos inſidiis deprehendis, cum iſdem ad ſignum noſtri copiam. Tantis enim bonis conſuetos, illi (niſi me fallit opinio) ſe ad ea conuertent, vbi nobis ſuperiores eſſe ſumas gnastes pertinaci. Atq; hæc quidem in diſcuſſionē venere ſententiæ. Cyrus autem priore repudiata, Croeſiq; probata ſententia, ingixit. Tomyris vetro cederit vt poſſet aduerſus Cyrum tranſire, illa, quemadmodum a principio prohibuerat, excluſit. Cyrus in Cabyſis ſuſtitia (cui regnū tradebat) manus præbuit, Croeſum, ac maiorem in modum vt hominem honeſtiſſimum, honeſtiſſimis proſequi præcepit, ſi ſua aduerſus reuerſo Maſſagetas recte rederet. Hæc vbi præcepit, eoſque reliquit, ipſe cum copiis ſuis flumen tranſiit. Tranſito Araxe vbi nox aduenit vidit per quietem eadem viſionem: Videbatur Cyrus in ſomnis cernere maximum natu filiorum Hyſtaſpis habentem in humeris alas, quarum alterum Aſiam, altera Europam inumbraret. Hyſtaſpi (qui Achæmenides erat Arſamenis filius) erat ex liberis natu maximus Darius, tunc ferme vicesimum ætatis annum agens in Perſide relictus quod non maturus militiæ eſſet. Experrectus Cyrus viſum ſecū intra ſe retractabat, & quum ei magni momenti videretur, vocato Hyſtaſpi remotis arbitris, inquit. Filius tuus, Hyſtaſpes mihi atq; regno meo inſidiari deprehenſus eſt: hoc vnde prouiduldubio nouerim, per me noſcas licet. Dij mihi, quod mea curæ gerunt, quæcunq; euentura ſunt, oſtendunt. Siquidem proxima nocte inter quietem vidi liberorum tuorū natu maximum, in humeris habentem alas, quarum altera Aſiam, altera Europam inumbraret. Ex quo viſo nulla regi inſidiatio eſt quin ab illo mihi tendantur inſidiæ. Qua propter tu quam primum in Perſidem reuertere: tacitoq; vt quū ego ſubectis Maſſageris

1 Propoſitę fuerunt ſententię.

2 Artacis. nā & vet. cod. pro ἀρτάκεω habent ἀρταίκεω

3 Apud ſe examinabat vel in diſquiſitionem vocabat. Ad verbum ſibi ipſi rationem illa vitę reddebat.

4 vnde certo comperierim.

5 nulla ratione negat poteſt, quin &c.

getis illuc rediero filiũ tuum mihi fistas ad causam dicendam. Et Cyrus quidẽ hæc loquutus est, scilicet quod sibi insidiari Darium suspicabatur. Ardæmon ei portendebat ipsum ibi mortem oppetiturum, & eius regnum ad Darium esse peruenturum. Respõdens illi Hystaspes, Absit, inquit, rex, vt quisquam virgenere Perses, tibi moliatur insidias: qui si quis sit, is primo quoque tempore morte multetur. nã enim Persas ex seruis liberos, ex subditis aliorum hominum homines effecisti. Quod si qua tibi vitio filium meum indicat rebus nouis contra te studere, ego ubi eum exhibeo pro tuo arbitratu tractãdum. Hoc reddito responso, Hystaspes tradere Araxe in Persidem contendit, Cyro filium suum Darium custoditurus. Cyrus autem Araxe traiecto progressus vnius diei iter, quæ Cræsus admonuerat exequitur: relictaque illic imbelli parte copiarum, mox cum expedita manu ad Araxem reuertitur. Hos itaque relictos ex Cyri exercitu aggredientes tertia Massagetani exercitus pars, sele defensantes interimit. Eadem, conspecto epularum apparatu, post aduersariorum cædem, ad epulandum discumbit refertaq; cibo ac vino soporatur. Persę superueniẽtes horum multos occidunt, multosque plures vinos capiunt, cum alios, tum vero ducem eorum, reginæ Tomyridis filium, cui nomen erat Spargapises. Tomyris, cognito exercitus ac filij infortunio, misso ad Cyrum caduceatore ita inquit. In explebilis cruore Cyre ne spiritus tollas ex hoc quod hoc actum est. Si fructu vitino, quo ipsi distenti adeo desipitis vt descendente in corpus vino impudica à vobis verba fundantur, si tali veneno filium meũ victisti, dolo, non pluio es superior. Quare meum admitte consilium, bene tibi consulentis: Abi, redditto mihi filio, ex hac regione, ferens impune quod tertiam Massagetarum partem profligasti. Quæ si feceris, per Solem iuro Massagetarum dominum, forte, vt ego te, etsi insatiabilem cruoris tamen tuum. Hęc verba ad se perlata Cyrus pro nihilo habuit. Filius reginæ Tomyridis Spargapises, vbi è vino

tid est. Offero vel exhibere paratus sum.

1 in quod malum incidisset, vel Quantum malum sibi accidisset.

relaxatus dedicit 1 se in malo esse, exorauit à Cyro vt in vinculis solueretur. Starimique quum solutus est ac manuum compos effect[a], se ipsum interemit at hic quidem talem obiit mortem. Tomyris au- 39
quum Cyrus ipsi non ascultaret, contractis copiis ita conflixit cum Cyro, vt hanc pugnam ex omnibus quæ inter barbaros extiterunt, acerrimam censeam extitisse. Eam autem ita gestam fuisse acc pio: Primum vtrosque spatio inter se distantes, sagittas misisse: deinde sagittis absumptis concurrentes, hastis pugionibusq; 2 fuisse confertos: ac diu pugnã-

2 manus cõseruisse.

tes perstitisse, neutris fugere volentibus: ad extremũ Massagetas superiores extitisse: ibiq; cũ ipsum per magna exercitus Persici partem, tũ vero Cyrus uerum occubuisse, quum vnum detriginta omnino regnasset annos. Cuius cadauer inter cæterorum Persarum stragem Tomyris perquisitum quum inueneniisset, caput in vtrem demisit quem humano cruore compleuerat: mortuoque insultans inquit, Tu quidem meum viuentis & in pugna victricis filium perdidisti dolo captum: at ego te (prout interminata sum) cruore saturabo. Hæc do Cyri vitæ exitu: de quo quum multa referãtur, is qui mihi maxime verisimilis videtur à me comemoratus est. Massagetæ & amictum gerunt & victum habent Scythico similem. Ex equis præliantur, 2 & pedibus, vtroque enim genere valẽt. Sagittarij item sunt atq; hastati: sagares, 3 *hoc est pugionis*, é more gestantes: in omnibus auro vtentes & ære. Vtuntur namque ære in omnibus quę ad hastas, ad pharetras, ad sagares pertinent: auro autem in cunctis quæ ad capitis, ad balteorum, ad axillarum ornamentum spectant. Equorum itidem pectoribus æreos thoraces circundant. 4 Circa frænum, frænaque phaleras, aurum adhibent: ferro atque argento nihil prsus vtentes. nam quum in eorum regione immensa sit auri atq; æris copia, ferri tamen atque argenti nihil est. Mobus his vtuntur: Singuli quidem vxorem ducunt, sed ea comuniter vtuntur. Nam quod Græci memorant facere Scythas, non Scythæ faciunt, sed

2 & absq; equis. *Gall. Ils combatent a pied & a cheual.*

4 *Aly sagarin securin genus esse putant, & ipsemet Valla sic alibi vertit.*

5 Circum habenas fr.

Massa

Massagetæ. siquidem vir Massageta quoties cupidine capitur mulieris, suspensa ad plaustrum pharetra, sine pudore concumbit: Terminus vitæ nullus eis propositus est: sed vbi quis admodum senuit, conuenientes propinqui eum immolant, & cum eo aliquot pecudes: quarum carnibus pro epulo, vbi coxerunt, vescuntur: quod genus obitus apud eos beatissimum habetur, Languore extinctos non edunt, sed terra operiunt, loco damni putates, quòd ad immolationem non peruenerint. Nihil omnino serunt: sed pecoribus victitant, piscatuq; quem eis abunde Araxes fluuius suppeditat: lac autem potitant. Ex diis vnum Solem venerantur, cui equos immolant. Hic autem est eis mos sacrificandi, vt deorum pernicissimo equi pernicissimum mactent.

1 Est autem institutum hoc sacrificium, vt deorum pernicissimo omnium mortalium pernicissimum mactent. *f. ad Valla κλυὼν legit pro θυτὸν.*

HERODOTI HALI. CARNASSEI HISTORIARVM LIBER SECVNDVS, QVI INSCRIBITVR EVTERPE.

CYRO vita functo, regnum suscepit Cambyses, eius & Cassandanæ Pharnaspo genitæ filius: quam ante vitum defunctam Cyrus ingenti luctu & ipse prosequutus est & cæteris quibus imperabat, eam ingenti luctu prosequi præcepit. His patentibus ortus Cambyses, 1 quum Iones & Æoles pro hereditarijs suis seruis haberet, aduersus Ægyptios fecit expeditionem comparato cum ex alijs, tum vero è Græcis quibus dominabatur, exercitu. Ægyptij autē priusquam apud eos regnaret Psammetichus, omnium hominum se primos extitisse arbitrabantur: verum Psammetticho regnum adepto, quum incessisset cupido noscendi quinam primi hominum extitissent, ex eo tempore putauerunt Phrygas quam se priores extitisse, se ve-

1 Iones quidem & Æoles pro paternis seruis habebat, seo aduersus Ægyptios. *Ionabit autem paternis aperte rectius.*

to quam cæteros. Enimuero Psammethicus, quum
scisciтando quinam primi hominum extitissent,
1 nullum exitum inuenire posset, huiusmodi rē machinatus est. Pueros duos ex humilibus parentibus recens natos, tradit pastori inter pecora educandos in modum: iubens videlicet neminem coram eis vocem vllam edere, sed in deserta casa ambos seorsum collocari, 2 eisdemque intempore capras adducit vbi autem lacte expleti forent, alia administrari. Hæc ideo faciebat iubebatque 4 Psammethicus, quod quæ vox prima ex his pueris erumperet, vbi inarticulate vagire desistent, audire cuperet: prout & contigit. Nam bimatos exacto tempore, pastori qui hæc administrabat, aperienti ianuam atque intranti, ambo infantes correctis manibus occurrentes, beccos clamabant. Quod primo audiens pastor obticuit: quum vero crebrius adeunti & obseruanti idem verbum frequentaretur, ita demum re domino indicata, iussos ab eo pueros attulit exhibuitque. Quos quum & ipse Psammetichus audisset percōtabatur quinam homines beccos quippiam appellarent. Hæc percontans comperit Phrygas sic panem appellare. 3 Tali negotio argumentati Phrygas se priores extitisse Ægyptij cōcesserunt. Quod ita actum esse equidem ex sacerdotibus Vulcani, qui sunt Memphi, audiebam. Græci tamen cum alia multa inepta memorant, tum vero Psammetichum Pueros educandos curasse apud mulieres quarum linguas præcidisset. Hactenus de puerorum educatione referebant. Alia quoque apud Memphim audiui ex Vulcani sacerdotibus, cum quibus in colloquium veni. Quin etiam harum ipsarum rerum gratia & Thebas & Heliopolin, *id est Solis Vrbem*, me contuli, animo cognoscendi num quid consentanea dicturi essent iis, quæ Memphi dicerentur. Nam Heliopolitani feruntur Ægyptiorum esse solertissimi. 2 Atque ex iis narrationibus, quæ ad rem diuinam pertinentia audiui, ea non libenter enunciauerim, nisi ipsorum tantūmodo nomina, existimans omnes homines idem sentire de his,

1 nullam rationem inire posset.
2 eisdemq; certis temporib⁹ capr.
3 *Vallasic verterat* iubebatque
Psammetichus, quod cuperet ex pueris, vbi inarticulare vagire desisterent, audire: *legendū ἴσται ἀπὸ φωνῆ. pro ἐκεῖνο παρ᾽ φ.*
4 Ex hac re coniecturā facientes, Phr. *vel*, Quum hāc rem examinassent.
5 Verū quæ mihi ad deos pertinentia narrarūt ea scriptis mandare nō libet, præter illorum nomina: quod idē de illis omnes homines scire existimem. Quæ autem præterea de his coniectu-

lis quorum quicqui commemorabo, id oratione coactus commemorabo. Quæ autem humanarum rerum sunt, hæc ita referebant inter se constare: Olim hominum primos Ægyptios annum comperisse, 2 distinguentes eum in duodecim tempora mensesque. Et hæc comperisse ex astris: quicquid prudentius (vt mihi videtur) 3 hæc agãt quam Græci quod Græci quidem tertio quoque anno intercalarem mẽsem introducunt, temporum gratia: Ægyptij vero numero trecentorum dierum quibus duodecim mẽses taxant, adiiciunt quotannis quinos dies: vnde eis ratio circuli temporum constat eodem redeuntis. Ægyptios quoque primos duodecim deorum cognomina in vsu habuisse, & ab illis Græcos fuisse mutuatos. Item primos diis & aras & simulacra & delubra statuisse: quinetiam animalia in saxis sculpsisse: 4 quarum rerum pleraque ita effecta opere demonstrabant. Præterea primum mortalium regnasse Menem, ac sub eo omnem Ægyptum præter Thebaicam prouinciam, palustrem fuisse exeaque nihil eorum quæ nunc sunt supra stagnum Myrios, extitisse: in quod stagnum à mari per flumen septem diebus nauigatur. Atque de regione bene mihi dicere videbantur, manifestum enim est ei qui, si antea non audierit, tamen inspexerit, (modo sit solertia præditus) Ægyptum in quam Græci nauigant, accessionem esse terræ, ac fluminis donum: quinetiam loca quæ supra stagnum hoc sunt, ad trium vsque dierum nauigationem. De qua non iam tale quicquam commemorabant. Est autem & aliud tale: Ægyptiacæ regionis huiusce modi natura est: Iam primum quum Ægyptum versus in alto cursum tenens, abes procul ab adhuc diurnæ nauigationis spatio 5 patieris sensum cœni, etiã in aqua vndecim alta 6 passus: quæ res declarat cœnum ecatenus esse humum aggestam. Ipsius autem Ægypti longitudo secũdum mare, sexaginta est schœnorũ *id est funiculorum*: quemadmodum nos Ægyptum distinguimus à sinu Plinthinete, *id est Lateritio*, vsque ad stagnum Selbonidis, ad quod mons Casius

1 Quæ autem ad res humanas spectant, hæc ita cum communi consensu referebant. Græci.

2 atq; illi duodecim tempora distribuisse. Et hæc cõp.

3 annuum spatium exigunt ita distinctum.

4 quæ ita se habuisse re ipsa comprobant, magna ex parte Præt.

5 demissa bolide, *id est nautico perpendiculo, quod explorandæ profunditatis gratia demittitur in aquã*

6 vlnas, *Gr.* ὀργυιὰς.

vsque pertingit. Itaque ab hac sexaginta schœni sunt. Etenim qui modicum terræ possident metiuntur illam 1 passibus: qui minus inopes terræ metiuntur stadiis: qui multum possident parasangis: qui plerumque schœnis. Constat autem parasanga tricenis, schœnus, qui mensura est Ægyptiaca, sexagenis stadiis. Ita erat Ægyptus secundum mare stadiorum trium millium sexcentorum. Hinc ad Heliopolin mediterranea versus Ægyptus spatiosa est, 2 supina omnis & aquarum inops simul ac limosa. Amari ad Heliopolin eundo per superiora, iter eiusdem spatij cuius id quod Athenis ab ara duodecim deorum fert Pisam & ad delubrum Iouis Olympij: quæ itinera si quis computet, inueniet parum quidam differre quominus paria sint, ac non amplius quindecim stadiis. Nam viæ quæ ex Atheniis Pisam fert, quindecim stadia desunt quominus sit mille & quingentorum stadiorum, at ea quæ a mari ad Heliopolin ducit, hunc stadiorum numerum complet. Ab Heliopoli autem per superiora eundo Ægyptus angusta est nam ab vna parte mons Arabiæ exporrigitur, ab aquilone ferens ad meridiem atque ad austrum, semper sursum tendens ad mare quod rubrum vocatur, ibi insunt & lapidicinæ, ad pyramides quæ sunt apud Memphin, excisæ. Ab hac quidem parte desinens mons, declinat in 3 reflectitur quæ dictum est. Qua vero parte productior sei- uersus ea, ipso est duorum ego audiebam mensium itineris es- quæ dixi, se ab aurora ad hesperum: & eius extrema quæ ad loca. auroram vergunt, feracia thuris esse. Atque hic quidem mons talis est. Quo autem latere Africam Ægyptus spectat, alius mons saxeus extenditur, in quo pyramides sunt sabulo obsitus, eodem modo quo Arabici montis tractus qui ad meridiem fert. Itaque ab Heliopoli non ita multorum spatiorum est iter quod modo Ægypti sit, sed angusta est, & quatuor duntaxat dierum nauigationem habet. Inter eos quos dixi montes quod est intercapedinis, campestris est terra, stadiorum fere (vt mihi videtur) qua parte arctissima est, amplius ducentorum

1 vlnis. Gr. ὀργυιαῖς.

2 depressa, i. campestris, non montosa.

porum, è móte Arabico ad eum qui dicitur Libycus. Illinc rursus Ægyptus laxa est. Atque ita situs regionis natura comparatus est. Ab Heliopoli autem ad Thebas nouem diebus nauigatur, spatio quatuor millium octingentorum & sexaginta stadiorum hoc est vnius & octogiata schœnorum: quæ Ægyptia stadia collecta secundum quidem mare sunt, (vt prout à me superius indicatum est) tria millia sexcenta: quantum vero à mari ad Thebas mediterraneum sit, indicabo. sunt enim sex millia ac centum viginti stadiata Thebis autẽ ad vrbem nomine Elephantinam octingẽta viginti. Huius igitur regionis quæ à me dicta est, pleraque pars vt & sacerdotes aiebant, & mihi ipsi esse videbatur) acquisititia Ægyptijs est. Siquidẽ quod inter prædictos montes supra Memphim vrbem positos, medium est videtur mihi sinus maris aliquando fuisse, quemadmodum ea quæ sunt circa Ilium & Teuthraniam, & Ephesum, & Mæandri planitiẽ: vt hæc parua magnis comparentur: quoniam nullum eorũ fluminum quæ has regiones oblimauerunt, dignũ est comparari vni ex septem ostijs Nili, magnitudine. Sunt & alij fluuij nequaquam magnitudine Nili, qui magna opera ediderunt, quorum nomina possem referre: cum aliorum, tum vero Acheloi, qui per Acarnaniam fluens in Echinadum insularum mare, iam eas media ex parte fecit continentem. Est autem Arabicæ regionis, non procul ab Ægypto, sinus maris, exiens ex eo quod rubrum vocatur, ita longus atque arctus vt differendo ostendam. Prolixitas quidem, inchoando nauigationem ex Inacho in amplum æquor, consumit quatuor dies remigationis. latitudo vero vbi sinus amplissimus est, dimidiatũ diem nauigationis in quo sinu quotidie reciprocatio aquarum & vadosum æstuarium est. Porro alium huiusmodi arbitror sinum extitisse qui in Ægyptum ferretur, a mari septentrionali Æthiopiam versus tendens: sinus Arabicus (de quo à me sermo institutus est) ab australi mari Syriam versus tendit: qui prope inter se su-

ab eius recessu vsque ad latũ mare. *Legẽdum, est enim ex veteri codice,* μυχῶν ἐσω, *vt legit Valla:* nec μύχων, *vt in vulgo editionibus habetur.*

os receſſus terminant, exiguo quodam terræ interuallo dirempti. Quod ſi in hunc Arabicum ſinum Nilus velit aſſeum ſuum conuertere, quod prohibebit aſſidue fluentia, quin intra viginti millia annorum illũ occludat? Ego enim credo, intra decem millia annorum quæ antehac me natũ tranſierunt ſicubi mare erat, facta ſint limum & ſinum ſuæ aneum fieri poſſe, etiam multo quam hic eſt maiorem, à tam foecundo tam q; acta opificio. Itaq; quæ de Ægypto à referentibus audiui, ea & ipſe ita habere exiſtimo, quippe quum videam & Ægyptum eſſe exporrectã à terra contigua, & cõchylia exiſtere in montibus, ac ſalſuginem exudare, quæ etiam pyramides corrũpat: & ſolum hunc montem qui in Ægypto imminet Memphi, arenas habere. Præterea regionem hanc nulli alteri cõterminę, aut Arabiæ, aut Lybię, aut Syriæ aſſimilẽ eſſe (etenim Arabiæ maritimam oram Syrii incolunt) ſed nigrã terrã & 2 fragilẽ habere, vt pote limo ex alluuionibus ab Æthiopia flumine deuecto. Nam Lybiam humum ſcimus magis rubram eſſe, & magis 3 ſubarenaceam: Arabicã verò atq; Syriacam, argelloſiorẽ ac ſupetroſam. Quin etiam hoc magnum huius regionis documentũ aiebant ſacerdotes, ſub rege Myri fluuium, quoties octo cubitis, dum minimum, influebat, irrigaſſe Ægyptum quæ infra Memphim eſt. necdum ab obitu Myris nongenti erant anni ad tempus quo hæc ego a ſacerdotibus audiebam. At nunc, niſi ad ſedecim aut ad quindecim ſaltẽ cubitos aſcendat fluuius, in regionem non tranſcendit. Quæ regio proportione in altum ſurgat, & tantundem ad incrementũ tẽdat, nõ reſtagnante eam Nilo, videntur mihi Ægyptij vtique qui infra paludem Myridis incolũt cum alia loca, tum verò eum qui vocatur Delta, idem paſſuri omni futuro tempore, quod aiebant ipſi paſſuros aliquando Græcos. Nam quum audirent omnem Græcorum terram pluuia perfundi, non fluminibus, vt ſuam, dicebant fore vt decepti aliquãdo magna ſpe, male 4 eſurirent. Qui ſermo hoc dicere vult, Græcos, ſi nolit eis deus pluere, ſed hoc

citatem

1 *Hic Græca exempl. mendoſa eſſe videntur.*

2 *in limas fiſſam.*

3 *Subarenaceam vocat, cui arena ſubeſt: ſupetroſam (vel petroſa ſubpetroſam) cui petra ſubſunt i. lapides, q. d. petricoſam i. lapidoſam. Sic exprimere voluit,* ὑπόψαμμον μᾶλλον ἢ ὑπόπετρον

4 *Recte legit* Valla πίνῃ (*vt habent ver. cod.* πῖνῃσιν.

ultatem immittat, fame extinctum iri, vtpote qui- 1 nonne Ægyptios, qui hanc partē incolunt, esurire necesse fuerit, si neq; Iupiter illorum regionē pluet, neq; fluuius in actua illorū transcēdere possit? Nunc enim isti minore labore quam omnes alii homines, atq; adeo quam cæteri Ægyptij, fructum è terra percipiunt: qui neq; se fatigant pscindendis aratro sulcis, neq; sarriendo solo, neq; aliud q. *Lego autem ὕστατα, ἐπιφύεται τοῖς* 2 suum opus frumentum è spicis excuderit, tū demū colligit. Quod si &c. *Sunt enim, qui*

bus nihil aquæ, nisi tantum à Ioue suppetat. Atque hæc quæ ab Ægyptiis in Græcos dicuntur, recte se habent: age, nunc vicissim dicam quomodo res ipsis Ægyptiis se habeant. Si, vt superius dicebam, quæ intra Memphim est regio (hæc enim est quæ augescit) velit in altum augescere proportione præteriti temporis, quid aliud Ægyptios, qui hic incolunt, quam esuriturosisi neque guttare ea quæ ab Ioue sunt, neque à flumine restagnari queant rura ipsorum. Isti nanque ex omnibus hominibus, atque ex omnibus Ægyptiis, maxime illaborarum percipiunt fructum, qui neque proscindendis aratro sulcis, neque subigendo solo, neque aliud quicquam exercendo eorum quæ in aruis colendis cæteri mortales laborem tolerant: sed postquam fluuius sua sponte superueniens irrigauit rura, irrigataque reliquit rursus, tunc in suum quisque rus iacto semine sues immittit, conculcatoque suibus semine, messem deinde expectat: atque vbi 2 suibus semem verauerit, ita demum frumentum percipit: Quod si vellemus de Ægypto Ionum vti sententiis, qui solum Delta Ægyptum esse aiunt a Persei specula appellata, dicentes illam secundū mare, ad Pelusiacas vsq; taricheas, quadraginta schœnorum esse: à mari autem mediterranea versus, pertingere ad Cercasorum vrbem, iuxta quam scinditur Nilus in Pelusium fluens & in Canobum: cætera vero Ægypti, partim esse Africæ, partim Arabiæ: ostenderemus hac ratione vtentes, nullam Ægypti primitus fuisse regionem. Nam Delta eis (vt ipsi dicunt, & mihi videtur) 3 defluxa humus est, & quæ nuper (vt sic dicam) extitit Itaque si nulla eis terra erat, quid curiosi sunt, putantes se primos homines extitisse? 1 qui ne in puerorum quorum quidem experimen-

ὕστατα ἐπιφύεται; id significare hic putent, vt id loco sit triturationis.

3 humus est alluuie fluuij deuecta.

1 Nihil sane necesse fuit eos in infantibus experiri, quam primam vocem emitterent. Ego certe Ægypt. &c. *Huius autem facti meminit libro eodem supra.*

tum qui primam linguam proderent, ire debebant. Ego certe Ægyptios opinor neque cum loco, quē Delta Iones vocant, pariter existitisse, sed semper fuisse ex quo genus humanum extitit: progressuque terræ multos ex eis reliquos fuisse, multos aliunde subingressos. Ideoque olim Thebæ Ægyptus vocabatur, cuius ambitus est stadiorum sex millium ac centum viginti. Itaq; si nos de eis recte sentimus, Iones non recte sentiunt de Ægypto. Sin recte Iones sentiunt, ostendo neque Græcos neque Iones scienter computare: qui aiunt tria membra totam esse terram, Europam, Asiam, Africam, quartum enim membrum annumerare debent Deltam Ægypti, si non sit neque Asiæ, neque Africę: Nam secundum hanc rationem non est Nilus qui Asiam ab Africa disterminat: qui quum diuortia faciat circa acumen Deltæ, id ꝙ in medio est, Asiæ & Africæ est. Sed nos Ionum sententiam minime facientes, ita de his dicimus: Ægyptum quidem eam omnem esse quæ ab Ægyptiis incolitur: quemadmodum Ciliciam, eam quæ à Cilicibus: & Assyriam, quæ ab Assyriis. Sed Asiæ & Africæ scimus recta ratione nullum esse terminum, nisi terminos Ægyptiorum. Si vero quod Græcis persuasum est sequemur, sentiemus omnem Ægyptum quæ à catadupis & Elephantina vrbe incipit, bifariam diuidi, & vtrūque cognomen obtinere. aliam enim eius partem, esse Africæ, aliam Asiæ. Quippe Nilus à catadupis incipiens, mediam iterfluens Ægyptum in mare influit: vno quidem alueo vsque ad Cercasorum vrbem, inde autem tripartito. Et alueus quidem ad auroram vergens, Pelusium ostium: alter ad vesperam tendens, Canobicum ostium nominatur. Tertius, quo recta Nilus meat, talis est: Delatus per superiora, ad acumen Deltæ peruenit, dehinc medium Delta scindēs, in mare exit non minimā huic alueo portionem aquæ præbens, nec minime celebrem quod Sebennyticum ostium appellatur. A Sebennytico item duo alia diuiduntur ostia, in mare ferentia, quibus hęc sunt impolita nomina, vtri Sai-

ri.

ꝛ terraque fluuij decursu accrescēte ex eis remansisse, multos ité in inferiorē regionem delcendisse.

ꝝ Plinius sciſſuram vocat.

ticum, alteri Mendesium. Nam quæ Bolbitinum & Bucolum nominantur, non sunt natura ostia, sed effossa. Huic meæ opinioni, tantam esse Ægyptum, quantam ratione demonstraui, testimonium etiam dat oraculum quod ab Hammone est redditum, quod ego posterius quam ita in animum induxeram, circa Ægyptum audiui. Nam qui sunt ex vrbe Marea & Apidi incolentes Ægypti fines Libyam versus, quod sibi Libyes non Ægyptij videntur, quodque perosi sacrorum ceremonias, nolent bobus fœminis prohiberi, miserunt ad Hammonem, negantes quicquam cum Ægyptijs sibi esse commune. Habitare enim se extra Delta, nihilque sibi cum illis linguæ esse commercium, ac velle sibi fas esse omnia gustare. Hæc eos deus facere non permisit, inquiens Ægyptum esse eam quam Nilus supergressus irrigaret: quique infra vrbem Elephantinam incolentes ex hoc flumine potarent eos esse Ægyptios. Hæc illis ita oraculo responsa sunt. Porro Nilus vbi inflatus est, non modo Delta inundat, verum etiam plagam quæ dicitur Libyca esse aliquoties & Arabicam: idque vtroque versus duorum dierum itinere, & amplius eo vel minus. De cuius fluminis natura neque à sacerdotibus quippiam, neque ab alio vllo percipere potui: quū promptissimo forem animo ad hæc ab illis audienda, cur Nilus aquis inflatus labatur inchoans ab æstiuo solstitio, ad centum vsque dies, & prope totidem diebus retrocedat, relinquens fluenta: ita vt per omnem hyemem tenuis esse perseueret ad solstitium rursus æstiuum. De his nihil omnino potui percipere ab Ægyptiis sciscitando: num aliquam vim Nilus haberet natura diuersam cæteris fluuiis. Hæc ego noscendi cupidus, eos interrogabam & cur solus omnium amnium nullas ex se auras remitteret. De qua tamen aqua quidam Græcorum, quum insignes vellent effici sapientia, trifariam dissenserunt, quarum opinionum duas ne mentione quidem dignas existimo, nisi earenus vt illas tantum significem. Earum vna ait, ventos ereas esse

nec se cum illis consentire, ac velle &c.

in cauſa, cur Nilus infletur, phibentes eum effluere in mare. Atqui nonnunquam eteſiæ nondum ſpirauerunt, quum Nilus id agit. Ad hæc ſi eteſiç in cauſa forent, oporteret alia quoque flumina, quæcunque eteſiis obnoxia ſunt, idem quod Nilus pati: & eo magis quo tenuiora ſunt, minores gurgites exhibentia. Sunt autem multa in Syria, multa in Africa flumina, quæ mihi tale patiuntur, quale patitur Nilus. Alterę opinio eſt 1 incredibilior quidem quam hæc quæ dicta eſt, dictu tamen admirabilior, quæ ait illum, quod ab Oceano fluat iſtud efficere: Ipſum vero Oceanum orbem terrarum circumfluere. Tertia opinio, vt multo modeſtiſſima ita longe falſiſſima eſt: quippe quæ & ipſa nihil dicit, inquiens è niuibus liqueſcentibus manere Nilum, qui quum ex Africa per medios Æthiopes fluens in Ægyptum euadat, ex locis calidiſſimis ad frigidiſſima, quomodo ex niuibus flueret? De qua re multa ſane ſunt quæ quis coniectare poſſit, non eſſe credibile, eum qui talis ſit, manare de niuibus: primum ac maximum teſtimonium perhibentibus ventis, qui ab his regionibus calidi ſpirant: ſecundum, ea plaga quæ ſine imbribus & ſine glacie perpetuo eſt (ſuper niuem autem quæ cecidit, neceſſe omnino eſt intra: quinq; dies pluere: quare ſi in his regionibus ningeret, etiam plueret) tertium, hominibus qui ab æſtu ſolis nigri ſunt & miluis, atque hirundinibus, quæ illic, perennant. Grues quoque, Scythiæ plagæ hyemem fugientes, ad hęc loca ſe conferunt hybernatum. Si igitur vel quantulumcunq; ningeret in ea plaga per quam fluit & ex qua incipit Nilus, profecto nihil tale eſſet; quemadmodum neceſſitas arguit. At is qui de Oceano loquitur, ad occultam fabulã referẽs, caret argumento. Neq; enim ego vllum noui fluuium qui ſit Oceanus, ſed hoc nomen opinor Homerum, aut aliquem priſcorum poetarũ, quũ inueniſſet, in poeticã intuliſſe. Quod ſi opiniones quas ꝓpoſui, improbantem me oportet de occultis ferre ſententiã, dicam quare mihi videatur impleri Nilus æſtate, Hyberno tempore

1 indoctior.

ſol

sol abscedēs à pristino cursu subter hyemale sidus, meat in superiora Affricæ. 1 Totum vt quidem breuissime demonstretur, à me dictum est. Etenim deum hunc, vt cuique terræ proxime accedit, ita eam maxima siti afficere credibile est, & scaturigines indigenarum amnium arefacere. Vt autem pluribus verbis demonstretur, ita habet: Sol Africæ superiora permeans, ista efficit. nam quum omne veris tempus sit serenum in his regionibus & ipsæ regiones sint calidæ ac venti frigidi, transiens sol facit quemadmodum medio cœlo meās æstate facere consueuit, ad se enim trahit aquam, attractamque in superna abiicit loca, quam excipienter venti ac dissipantes liquefaciunt, hi videlicet, qui (vt credibile est) ab hac regione flant, auster & africus, multo omnium pluuiosissimi. Quanquam mihi videtur non omnem sol humorem eius anni Nilo remittere, sed penes seipsum reseruare. Idem, mitigata hyeme, rursus in medium cœli regreditur, atque illinc iam itidem ex cunctis fluminibus trahit humorem: quæ flumina mox, multarum aquarum imbre commixto, terram madefaciente vtique 2 lacunosam, magna dicurrunt: at æstate, quum destituantur ab imbribus, & à sole attrahantur, exiliora sunt. Nilus autem qui imbribus caret, quum attrahitur à sole, merito solus fluuiorum eo tempore fluit multo exiliot quā solet per æstatem. Tunc enim per æque attrahitur atque cæteræ aquæ, per hyemē vero solus attrahitur. Ita sōlem censui huius rei esse causam. Idem, mea sentētia, autor est aereæ siccitatis in ea regione, 3 dum exæquat transitum suum. Ita semper Africæ superiora æstas obtinet. Quod si finium ac cœli situs imutaretur, vt vbi nunc aquilo situs & hyems, ibi austri situs esset & meridies: & vbi auster, illic aquilo collocatus esset si hæc ita haberent profecto sol 4 amotus è medio cœlo, sub hyemem & aquilonem mearet Europam, quemadmodum nunc supra Africam, pertransiliensque no-

1 i. *Aerem certe totum (vt maxima breuitate vtar) hisce verbis comprehendit.*

2 torrentibus abundante.

3 Videtur ἀπὸ τῶν ἐναντίων dixisse pro ἀπὸ ἀνατολῶν. *Græca sonant dum transitum ei permittit, id est, dum eum permeantē videt, S.*

3. *Gr.* ὡρῶν *sunt autem* ὧραι *flata anni tempora sed videtur alias significationem* ἄνεμος *esse.*

4 expulsus è medio cœlo ab hyeme & aquilone.

bis omnem Europam, faceret (opinor) eadem in Istro quæ nunc facit in Nilo. De aura aut quæ nulla è Nilo efflat, hoc mea fert opinio: Consentaneum esse è locis valde feruidis nihil respirare auræ: quippe quæ ab aliquo frigido loco flare gaudet. Verum hæc ita sint quemadmodum & sunt, & ab initio fuere. Nili tamen fontes nemo neq; Ægyptiorum, neque Græcorum, neq; Afrorum, cum quibus in colloquium veni, se nosse professus est, præter scribam sacrarum Mineruæ pecuniarum apud Ægyptum, in vrbe Sai, qui mihi iocari videbatur, affirmans se id proculdubio nosse. Sic autem dicebat, 44
geminos esse montes, cacuminibus in acutum tendentibus, inter Syenem positos vrbem Thebaidis & Elephantinam: quorum vni nomen esset Crophi, alteri Mophi & ex eo medio Nili fontes abyssos, *hoc est immensa altitudines*, emanare: cuius aquæ dimidium Ægyptum versus & ventum aquilonem flueret, reliquum dimidium Æthiopiam versus atque austrum. Quod autem abyssi forent fontes, aiebat Psammetichum Ægypti regem periculum huius rei fecisse: qui funibus multorum millium passuum connexis, & in fontes demissis, tamen ad fundum non deuenisset. Scriba hic, si modo gesta fuerant quæ dicebat, affirmando faciebat vt ego opinarer vortices quosdam illic esse rapidos, ac refluxus, quemadmodum præcipitantis è montibus aquæ, vnde nequeat funis ad explorandum demissus peruenire in fundum. Aliud ab vllo quoquam audire non potui, nisi (quum ipse inspiciundi gratia ad Elephantinam vsque vrbem profectus sum) quiddam longissimæ narrationis, quod ex fama illic iam inquirendo accepi, eum ab vrbe Elephantina ad superiora esse locum accliuem, vbi necesse sit, nauigio vtrinque alligato, tanquam boue, pergere: & si funis abrumpatur, abire nauigium, rapiente fluminis impetu. Abesse autem hunc locum quatuor dierum nauigatione: esseque ibi Nilum tortuosum veluti Mæandrum, & duodecim schænorum, per quos hunc in modum nauigare oportet, &

sed quicquid præterea audiui, vel accepi, ad Elephantinam quidē vsq; vrbem spectatum ipsemet *profectus*: ab eo autem loco, ex auditu habēs) id est, huiusmodi, penitissime *indagatum*. Ab Elephantina vrbe in superiora tendenti acclinis est locus, adeo vt necesse &c.

let, & postea 1 peruenire planum in locum vbi sit insula Lilo circumflua, nomine Tachompso. Ab Elephantina desuper iam Æthiopes incolere & dimidiū insulæ; nam alterum dimidium incolere Ægyptios. 2 Insulam contineri ingenti stagno, acculentibus circum Æthiopibus pastorib⁹: in quod è Nilo subuectus: peruenias in alueum qui in stagnum diffunditur. Deinde egressus, itinere pedestri quadraginta dierum pergas propter flumen: nam in Nilo acutos scopulos existere & saxa frequentia, per quæ nauigare non licet. Peragrato quadraginta diebus eo loco, alterum tursus ingressus nauigium, duodecim diebus subueheris, dum venias in oppidum magnum nomine Meroen, quæ fertur aliarum vrbium esse metropolis. Cuius incolæ solos deorum colunt Iouem & Liberum, eosque magnopere venerantur. Iouis etiam constituerunt oraculum cuius responsis, posteaquam iubentur, & quocunque iubentur, consumant expeditionem. Ab hac vrbe intra tantundem temporis intra quantum ad ipsam ex Elephantina peruenitur nauigando peruenies ad Asmomolos, *id est transfuga*, quibus nomen est Asmach: quod verbum Græca in lingua idem potest quod Sinistræ regiæ assistentes. Isti quum essent Ægyptij bellatores, ducenta & octo millia, ad hos Æthiopes transire hac de causa: Sub rege Psammetticho fuerant in præsidiis collocati * alii vrbem Elephantinam & ad Daphnas Pelusias aduersus Æthiopes, alij aduersus Arabes & Syros, alii ad Maream aduersus Libyam (Quibus in locis, quemadmodum sub rege Psammetticho erant, ita mea ætate Persarum præsidia excubabant, nam & apud Elephantinam & apud Daphnas Persæ excubias agunt.) Quum igitur triennium in præsidio fuissent Ægyptij, neque illinc ab aliquo dimitterentur, communi vsi consilio, à Psammethico ad Æthiopiam sibi transeundum putauerunt. Quos re audita, Psammetichus, in sequutus, vbi est alle-

1 perueniesse. *Sic & sequentia per indicativum non infinitivum.*

2 insulæ cōtiguum est ingens stagnum. *Potest λίμνη e. ita palus vel lacus exponi.*

* *Frand. Iun. in Isaiam p. 68. Graca sic distinguit:* ὁ τὴν Ἐλεφαντίνην πόλιν οὖσαν Αἰθιόπων καὶ Δάφνας τὰς Περσικὰς ἀπέχουσαν ὅσον τε ἄλλον, *id est, alij ad vrbem Elephantinem Æthiopibus oppositi: alij ad Daphnas Pelusias, oppositi Arabibus & Assyrijs &c.*

quutus, multis verbis obsecrabat, vetabatque patrios deos ac liberos vxoresque deserere. Ibi quidam illorum fertur ostenso veretro dixisse, vbicunque id esset, sibi & vxori & liberis fore. Hi posteaquam in Æthiopiam profecti sunt, se Æthiopum regi tradiderunt: quos ille ita remuneratus est. Erant ei nonnulli Æthiopum aduersarij, quorum terram eripientes illos iussit incolere. Æthiopes, his colonis inter se collocatis, facti sunt mansuetiores, moribus Ægyptiacis imbuti. At quatuor igitur mensium partim nauigatione, partim itere, cognoscitur Nilus: præter id quo fluit per Ægyptum. Tot enim menses in summa reperiuntur impendi ab iis qui ex Elephantina ad hos Automolos pergant. Fluit autem ab hespero & occasu: de hinc quid sit, nemo potest pro comperto narrare. est enim deserta præ feruore ea regio. Accepi tamen hoc ex quibusdam Cyrenæis, qui se ad Ammonis oraculum isse commemorarent, colloquutosque cum Etearcho Ammoniorum rege, & ex aliis sermonibus deuenisse in confabulationem de Nilo, cuius nemo nosceret fontes: Etearchumque narrasse, aliquando quosdam ad se venisse Nasamonas quæ gens sit Libyca, Syrtim incolens, & oram Syrtis quæ vergit ad auroram, non multum supra Syrtim. Eos, quum venissent, interrogatentur quæque nunquid amplius haberent quod referrent de Africæ desertis, retulisse, apud se fuisse quosdam virorum præpotentium filios petulantes: eos quum in virilem ætatem adoleuissent, cum alia supercuacua fuisse machinatos, tum vero ex sese quinque sortitos ad inspiciundas Libyæ solitudines, & si quid amplius cernerent quam ij qui longissima inspexissent. Oram enim maritimam Libyæ aquiloni obnoxiam Libyas & Libyum permultas gentes ab Ægypto incipientes omnem obtinere vsque ad promontorium Soloentem, quod Libyam terminat; præter id demum quod aut Græci obtineant, aut Phœnices: ac supra maritimam oram, & eos qui ad mare incolunt, feris vlteriora habitari: at quæ vl-

non longe penetrando *vel progrediendo* Eos, o.

terio,

Vlteriora sunt parte à feris habitata, arenosa esse ve-
hementerque arida, ac prorsus vasta. Igitur eos in-
uenes ab æqualibus dimissos, aqua atque cibariis
probe instructos, primum per regionem homi-
nibus habitatam perrexisse: hanc permensos, in illam
à feris habitatam peruenisse. Ex ea per solitudines
iter fecisse ad ventum zephyrum: peragratoq; mul-
to spatio fabulosi loci pluribus sane diebus, aspe-
xisse demum arbores in planitie quadam enatas, ad
easq; accessisse ac fructum qui inerat decerpsisse, e-
sseque inter decerpendum superuenisse quosdam in-
fra mediocrem virorum staturam pusillos: quorum
linguam Nasamones non intelligerent, vt nec ipsi
Nasamonum. Et ab his deprehensos ductosq; fuisse
per maximas paludes: atq; illas transgressos perue-
nisse in vrbem in qua vniuersi forent æquali statura
illis qui adduxissent, colore nigro. Eam vrbem præ-
terlabi grande flumen, ab hespero ad orientem solem flu-
ens, in quo cõspicerentur crocodili. Hactenus à me
sermo Ammonij Etearchi commemoratus sit: nisi q̃
is aiebat Nasamones (vt Cyrenæi referebãt) reuer-
tisse, & eos homines ad quos illi peruenissent, omnes
esse impostores, fallaces. Flumen autem q̃ præterfluebat, & Ete-
archus coniectabat Nilum esse & ratio sic dictat. impostores, *vel præ-*
stigiatores.
Ex Libya enim Nilus fluit, eamque mediam se-
cat: & (vt ego ex apertis ignota coniecto) pari tra-
ctu atque Ister meat. Ister namque fluere incipiens
à Celtis atque vrbe Pyrene (Celtæ autem sunt ex-
tra cippos Herculis. Cynetis finitimi, omnium in
Europa ad occasum habitantium vltimi) mediã Eu-
ropam scindit: totamque permensus quam Istriani
Milesiorum coloni incolunt, mari Euxino finitur.
2 Et Ister fluit enim per terram habitatã) inter pri- 2 Verum Is-
mos cognoscitur: de Nili vero fontibus nemo ha- ter à multis
bet q̃ referat: & merito, vt pote Libya per quã fluit cognosci-
deserta. De eius fluxu quam potuit longissime re- tur, quippe
petendo narrari, dictum est, exit autem in Ægyptũ qui per ter-
Porro Ægyptus montanæ Ciliciæ fere opposita est. ram habita-
Hinc recta ad Sinopen in ponto Euxino sitam, tam fluat.
quinque dierum est rectum iter viro expedito Sin-

opem

ope autem Istro mare irrumpenti ex aduerso est sita. Ita Nilus totam permeans Africam, videtur mihi æquiparandus istro. Hactenus de Nilo dictū sit.

Venio ad plura de Ægypto referenda: quia plura quam alia omnis regio mirabilia habet, & præter omnem regionem exhibet opera relatu maiora. Horum gratia plura de ea commemorabuntur. Ægyptij, quemadmodum & cœlo eorum & flumine diuersam ab alijs naturam ostendente, ita ipsi pleraque omnia a cæteris hominibus diuersa constituerunt & instituta & iura. Apud hos fœminæ quidem negociantur cauponanturque, & institoriis operis vacant: viri autem intra domos texunt. Alij villum subtegminis desuper tramant, Ægyptij subter. Onera viri capitibus, fœminæ humeris baiulant. Fœminæ, stantes mingunt. viri sedentes. Domi ventrem exonerant, foris in viis comedūt. reddentes rationem, quæ sunt turpia, sed necessaria, ea in occulto fieri debere: palam vero, quæ non sunt turpia. Mulier neque dei neque deæ vlla sacerdos est, sed viri deorum omnium & dearum. Alendi parentes filiis nulla nolentibus filiabus, etiamsi nolint, summa necessitas est. Deorum sacerdotes alibi comati sunt, in Ægypto derasi. Apud alios ritus est, statim in funere proximi capita deglabrare: Ægyptij in funeribus sinunt capitis crines augescere, barbam tamen tondent. Apud cæteros mortales, victus a feratum secretus est consortio. Ægyptij cum feris vescuntur. Alij frumento atque hordeo victitant, Ægyptiis a victitatis ea quæ ex his facta sunt, maximo probro est: sed cibis è farre cōfectis, quod quidam siliginem appellant. Conspersionem pedibus, lutum manibus subigunt. Virilia, alij, tuba relinquunt qualia natura sunt, præterea quæ ab istis didicerunt: Ægyptij circumcidunt. Viri binas vestes habent, fœminæ singulas. Alij velorum ansulas & funes extrinsecus alluunt, Ægyptij intrinsecus. Græci literas scribunt & calculis computant a sinistro in dextrum manum faciētes, Ægyptij a dextro in sinistrum: & hoc facientes aiunt se im

1 Apud alios homines more receptum est, vt in luctu statim capita tondeantur ab iis, quos potissimū is attingit: at Ægyptij in morte suorum sinunt capitis barbæq; pilos crescere. suum, alioqui antea tonsi fuerint. Apud eat.

2 victitate? his, maxime probrosum est, sed ex olyris cibaria conficiunt, quas alij zeas appellāt.

3 Farinā aqua macératam subigunt pedib⁹ lutum autē manib⁹ subigunt, & eodem ſtercᵉ accipiunt.

Fortasse aut sensum: intelligis lutum, ex quo intritum conficitur, quod Gal. mortier.

se in dextrum, Græcos facere in sinistrum, Literis bifariis vtuntur quarum vnas, sacras vocant, populares alteras. In deos supra modum supraq; omnes homines religiosi sunt, talibus vtentes: Aheneis in poculis potant singulis eadiebus extergentes, non eorum aliquot, etiam aliquot non: sed vniuersi. Linea ferunt vestimenta semper recens abluta, huic rei præcipue vacantes. Virilia circuncidunt munditiæ gratia pluris facientes se mundos esse quam decoros. Sacerdotes tertio quoq; die totum corpus eradunt, nequis pediculus deos colentibus aut alia sordes creetur. Iidem vestem tantummodo lineam, calceos papyraceos gestant: nec aliam vestem aut alios calceos induere eis fas est. Lauantur quotidie frigida, interdiu 2 ter, noctu bis. Alias præterea ceremonias prope dixerim infinitas exercent. Qui etiam non exiguis afficiuntur comodisnam neq; è re domestica aliquid conterunt, neq; impēdunt, sed eorū singulis quotidie 3 cibi sacri cocti pstosunt, & carnis bubulæ & anserinæ satis abundeq;. Vinum quoq; vineale illis datur. De piscibus gustare nefas est illis. Fabas Ægyptij in sua terra nec admodum serunt, nec eas quę prouenerint, aut 4 crudas aut in aqua coctas edunt. Sacerdotes vero ne aspicere quidem eas sustinent, arbitrantes haud mundum illud legumen esse. Initiātur non sigillatim cuique deorum sed gregatim: quorum vnus est pontifex, vbi quis defunctus est, filius eius subrogatur. Boues mares, Epaphi esse censent: eaque de re hunc in modum explorant: Si pilum in eo nigrum vel vnum viderint, nequaquam mundum censent: Explorat autem hæc sacerdotum aliquis ad id constitutus, pecude cum stante & erecta, tum etiam resupinata: lingua etiam exerta *explorans* an pura sit iis signis quæ ego alio referam in libro. Inspicit & caude pilos, nunquid eos habeat secundum naturam procreatos. Eum, si fuerit his omnibus mundus, notat alligato cornibus byblo: deinde applicita terra sigillari anulo impressa abducitur. Nam immolanti eo sigillo non notatam

1 byblinos.

2 *bis: δὶς, non τρὶς.*

3 *Sunt qui sacrificia exponant, alij panes sacros.*

4 *Videtur aliud legisse quam habemus vulg. edit.*

pœna morte ſancita eſt. Ethunc quidem in modum pecus exploratur. Sacrificandi autem is eis eſt ritus. Pecude quæ obſignata eſt, ad aram vbi immolatur abducta pyram incendunt: deinde ſupra pecudem libato *contra templum* vino, ac deo inuocato, eam mactant: mactatæ caput aſportant in forum, ſi nundinæ ſunt, & eis Græci negotiatores adfuerint, atque illis vendunt: qui ſi non adfuerint, in flumen abiiciunt. Execrantur autem capita in hæc verba, vt ſi quid mali aut ipſis immolantibus aut vniuerſæ Ægypto futurum ſit, id in caput hoc conuertatur. Eodem porro ritu circa capita pecudum in mo. landarum, & vini libamina, omnes patitæ Ægyptij in omnibus templis vtuntur. Atque ex hoc ritu fit vt nemo Ægyptiorum de capite vllius animantis deguſtet. Eſt tamen ſacrorum delectus, & alius apud alia templa adolendi modus abeis inſtitutus. Quam igitur deam maximam eſſe cenſeant, & cui maximum feſtum celebrent, iam nunc dicam. Poſteaquam ieiunauerunt pridie feſti; atq; obdormierunt, bouem immolant, eumque corio exuunt, & aluo tota vacuant. Inteſtina intra ventrem adipemque linquunt, crura truncant, & extremos lumbos armosque, ac ceruicem. His actis, reliquum bouis corpus ſtipant panibus puris, & melle, & vua paſſa, & ficis, & thure, & myrrha, atque aliis odoribus. Vbi hæc infarſerunt, adolent, multum vini oleique infundentes: ieiuni tamen priuſquam ſacrificent. Dum ſacrificium ardet, 4 omnes verberantur. Poſteaquam vapulauerunt, dapes ex ſacrificij reliquiis proponuntur. Boues mares eoſdemque mundos, ac vitulos vniuerſi Ægyptij immolant: at fœminas eis immolare non licet, vtpote Iſidi conſecratas. Nam Iſidis ſimulacrum muliebre eſt, bubulis præditum cornibus, quemadmodum Io Græci deſcribunt. Bouesq; fœminas omnes itidem Ægyptij venerantur ex omnibus pecudibus longe plurimum: eoq; nemo Ægyptius Ægyptiue Græci viri aut oſculatur, aut cultro, vel veru, vel oſilla illius vtetur, aut paſtæ

bouis

3 ſupra hoſtiam.

2 mactatæ caput, amputant, & reliquum corpus exenteriant. Capiti autem illius multa imprecati, aſportant. Aſportant, inquã in forum quidẽ, illi quibus forum eſt, & apud quos mercatores Græci diuerſantur, ibiq; illis vendunt: illi vero qui bus non adfuerint Græci, in flum.

3 & precati ſunt κατεύξαντο pro quo aliud legit.

4 omnes ſeipſos verberant. Poſtquam autẽ verberare deſierunt, dapes &c. *In vulg. edit. hunc interpr. Valla* epulauerunt, *legitur pro* uaſtilacuerunt *Sed mendoſe.*

[illegible] ecur. Bubas
[illegible] peliunt. Eo-
[illegible] mares autem
[illegible] ur defodiunt, vno aut altero
[illegible] ubi conuenerunt, &
[illegible] proficiscuntur ad singulas vrbes
[illegible] Thebaidis, quæ est in Del-
[illegible] thotodum ambitum. In qua
[illegible] entes vrbes, tum ea vnde profi-
[illegible] ossa tollenda, nomine Atarbe-
[illegible] Veneris extructum est. ex qua
[illegible] vagantur in alias vrbes. Vbi au-
[illegible] ipsi transierant, eaque vno in loco
[illegible] rum postea in modum boues, in
[illegible] pecora lepeliunt. ita enim a-
[illegible] bus parari rum est. nam ne
[illegible] uunt. Cæterum qui Iouis The-
[illegible] unt, aut Thebanæ prouinciæ
[illegible] bus & abstinentes, capras im-
[illegible] Thebani similiter colunt v-
[illegible] Iouem, quem Osirin, quem Bac
[illegible] pecunia, vniuersi colunt. Qui
[illegible] plum obtinent, siue Mendesia
[illegible] s abstinentes, immolant oues
[illegible] quicunque propter illos oui-
[illegible] ideo sibi conditam hanc legem,
[illegible] uum vbi Hyemale cernere eum vo-
[illegible] ter, tandem exoratus hoc com-
[illegible] putato arietis capite, pelleque
[illegible] terraxerat, induta sibi, ita sese
[illegible] & ob id Ægyptios instituisse
[illegible] facere arietina facie: & ab Æ-
[illegible] cepisse, qui sunt Ægyptio-
[illegible] coloni, & linguam inter-
[illegible] qui etiam mihi videntur ideo
[illegible] nominasse, quod Ægyptij Iouē
[illegible] llant. Ob hanc rem arietes non
[illegible] anis, sed ex sacro auctis sunt. Cer-
[illegible] peannis in festo Iouis, vnum de
[illegible] ficant, cuius pellem detractam,

t *vel præfe-ctura, & sic statim post.* Kalla *vtrobique, vitus, id est vicus, non vrbs.*

2 *id est, Linguam vtentes, qua aliquid cum vtroque linguæ commune habet.*

3 Ammon.

hunc in modum ouis simulacro induũt, ad illud deinde aliud ducunt Herculis simulacrum. Hoc cto, cuncti qui circa templum sunt, arietem verberant, deinde sacra eundem vrna sepeliunt. De Hercule autem hunc ego audiui sermonem, quod sit nus ex diis duodecim. nam de altero Hercule quem Græci norunt nulla in parte Ægypti quippiam potui audire: cuius nomen non Ægyptij a Græcis accepe runt, sed Græci potius ab Ægyptijs & ij quidẽ Græci, qui hoc nomen filio Amphitryonis imposuere. Quod ita se habere, cum multa mihi indicia sunt, tum vero istud, quod huius Herculis vterq; parens, Amphitryon & Alcmena, fuerunt ab Ægypto oriundi: & quod Ægyptij negant, se aut Neptuni aut Tyndaridarum nomen nosse: neque hos deos inter cæteros admiserunt. Quod si nomen dæmonis vllius à Græcis mutuati essent, non minus, imo vel magis istorum mentionem fuissent habituri: & etiam tunc nauicularia exercebant, & vti Græcorum nauicularij erant, vt credo, & mea fert opinio. Istorum igitur potius deorum quam Herculis homen Ægyptij percepissent. Atqui vetustus quidam deus est apud Ægyptios Hercules, & (vt ipsi aiunt) decem & septem annorum millia sunt ad Amasin regem, ex quo Herculem ex octo diis, qui duodecim erant, vnum esse arbitrantur. Quibus egò de rebus certior fieri cupiens, à quibus possem, in Tyrum Phœniciæ vrbem nauigaui, quod ibi templum Herculis esse audirem: quod & vidi opulenter exornatum cum aliis multis donariis, tum vero duobus cippis, altero ex auro excocto, altero ex lapide smaragdo maiorem in modum splendente per noctem. Veniensque in colloquium cum dei sacerdotibus, percontabar, quantum temporis foret, ex quo id templum fuisset extructum: sed cõperi, ne hos quidem congruere cum Græcis, quippe dicentes ab vrbe condita fuisse dei templum pariter extructum: esse autem à Tyro condita annorum duo millia ac trecentos. Vidi præterea Tyri etiam aliud Herculis templum cognomine Thasij.

Quin

† Dioscuros tum.

‡ ex quo è diis octo facti fuerunt duodecim, quorum vnum Herculem censent Iudæi pro viribus Tyr.

…asam profectus sum, vbi inueni …icibus e…trum, qui ad ingressi… …m, …, …bium concide… …ribus quia suis …ngelis, quis in Gracia existeret. …declarant Her… …videntur hi re… …, …Sparia Herculi tem… …endique cessuerunt vni quidē …nomine Olympio, immolantes: …parentantes. Alia quoque … …quuntur, quorum & hæc …mde Hercule ferunt, eum, …peruenisset, ab Ægyptiis redi… …mmolandum, cum pom… …ic tantisper 1 quietem tenuisse …ium retulissent 2 ibi ad vim con… …e. Quæ eum dicunt Græ …naturæ Ægyptiorum & mo… …dere. Quibus enim nul… …molare, præter sues, præter… …alos (dummodo mundos) … immolarent homines? …eum vnus esset, & ad … virorum interemis… …de his rebus diximus, sint … in quam partem accepta. …es eadē causa ij quos diximus …ntur, quod Pana inter octo …narunt, quos octo aiunt priores …isse. Panos autē simulacrum & …statuam sculpunt, quemadmo… …ua facie hircinisque cruribus, …imantes eum esse talem, sed si… Qua tamen eum causa talem …i telatu iucundum. Verum hi …tum vere maxime capros vene… …deños caprarij præcipuo hono… …bis vnus maxime: qui quū de… …ideliæ prouinciæ luctus, ppo…

1 se cōtinuisse.

2 ibi viribus vniuersi pisse, adeptisque victoriam. *Ad verbum, Ibi ad vires reconualuisse.*

Alij sic totam lectionem vertunt, atq; interim quietem manuisse, at cum ei ad eam admotam impergerēt, (vel vt Budæus scribit, capillum velletent) ad vires reuerendas versum, omnes illos interim fe.

nitur. Vocatur autem & hircus & Pan, Ægyptiace Mendes. In hac regione contigit hoc meo memoria prodigium: Hircus cum muliere coiit propalam, & in ostentationem hominum peruenit. Suem autē Ægyptij spurcam beluam arbitrantur: quam si quis vel transeundo contigerit, abit 2 lotum se cum ipsis vestimentis ad flumen. Eoq; soli omnium subulci, Ægyptij indigenæ, nullum ingrediuntur in templum: nemoq; aut filiam cuipiam eorum nuptum dare vult, aut cuiuspiam eorum filiam in matrimonium ducere: sed ipsi inter se subulci dant accipiūtque filias. Aliis diis immolare sues ius Ægyptiis non est, præterquam Lunæ & Libero: quibus quum per tempus plenilunij sues immolarunt, eorum carne vescuntur, Cur autem aliis diebus festis sues oderint, at in isto mactent, huius rei ab Ægyptiis ratio redditur: sed quam mihi notam magis decorum est non referre. Sacrificium autem de suibus Lunæ hunc in modum fit: Immolata sue, extremam eius caudam, & lienem, & omentum simul componunt & adipe qui circa aluum pecudis existat, ea operiunt, ac deinde igni adolent: reliqua carne plenilunij die vescuntur, quo die sacra faciunt: alio die nō amplius gustarent. Qui sunt ex eis inopes propter tenuitatem facultatum, 3 assimilatos quosdam sues coquunt, quos immolent. Baccho quoq; in eius festo singuli in cœnam porcam pro foribus mactant, redduntq; subulco qui illam vendiderat. 4 Quin & alium diem festum Baccho Ægyptij agunt sine porcis, fere per omnia Græco festo similem. Sed loco phallorum, *id est ficulneorum verrorum a collo pendentium*, sunt ab eis excogitatæ statuæ cubitales 5 è neruis compactæ, quas fœminæ circumferunt per pagos, mentula nutante, quæ propemodum instar est reliqui corporis, & tibia præeunte, quam fœminæ, Bacchum canentes, sequuntur. Cur autem mentulam habeat iusto maiorem *statua* & vnum corporis membrum agitet, redditur ab eis ratio sacra. adeo vt iam Melampous Amytheonis filius non imperitus huius sacri sed peritus fuisse videatur. Siquidem

1 *Sunt qui* ἐπίδοξον *pro ostento hic accipiant.*

2 *immersum se flumini cū ipsis vest.*

3 *sues farinaceas fingunt, quas coctas immolant. Vt legatur* συφὰς *pro* σῖτας.

4 *Reliquū autem festū Baccho celebrant Ægyptij exceptis porcis, pariter fere, cęteris in rebus ac Cręci*

5 *quæ fidiculis tractæ mouentur tanquā viuę*

Sunt qui putent esse nostras marionettes vel mariottes

qui Græci [illegible] id est La- [illegible] & pom- [illegible] omnem planeta- [illegible] post hunc exti[illegible]erunt [illegible] quaeruntq; phal- [illegible] Melampus autor ex- [illegible] fuisse quæ faciunt. E- [illegible] fuisse sapientem aio, [illegible] parasse: eúdemq; cum [illegible] Græcis enarrasse, tũ [illegible] tamen commutata, [illegible] Ægypto fiunt huic deo, [illegible] Græcia. Nam consenta- [illegible] autẽ nuper introducta. Ne- [illegible] Ægyptios à Græcis fuisse mutua- [illegible] pia. Videtur autem mi- [illegible] pertinent audisse [illegible] cum eo è Phœnice ve- [illegible] Bœotia appellatur. Ac o- [illegible] ex Ægypto in Græciam [illegible] barbaris sciscitatus, ita rẽ [illegible] Ægypto percipue veniſſe: [illegible] nomina neq; Neptu- [illegible] quemadmodum à me superius di- [illegible] Neptunum, neq; aliorum deorũ Di- [illegible] dicunt Ægyptij, qui se negant, [illegible] Dioscurorum, agnoscere [illegible] illi à Pelasgis fuisse [illegible] hem à Libybus, audie- [illegible] nitio nulli vsurpaue- [illegible] hunc deum in honore [illegible] gitur putant esse: sed nullo

h iiij

1 Videtur apud Græcos ἐξηγητὴς significare eum, qui antea ignotum aliquid in lucem protulit, vel Quæsitum introduxit. Alij, Qui intulit. Sic statim post ἐξηγήσασθαι ἀνηγήσασθαι. Q. d. Qui aliquid primus & viam ostendit, id est, Qui magister illius fuit.

2 Philosophi.

3 Phalium certe, qui Bacchò circumferunt, Melampus introduxit: & ab eo edocti Græci.

4 Eumque diuinandi sibi comparasse: & cũ alia multa, quæ ex Ægyptijs audiuerat, Græcis introduxisse, tum vero

[illegible] sentiunt: paucis tamen ex illis comm[illegible]tis. Neq; enim [illegible] interpretantur. Neque enim dixerim casu con[illegible] tum in Ægypto, tum in Græcia huic deo sacra fierent. [illegible] apud Græcos: neque recens introducta.

[illegible] ritum. Vid.

[illegible] profecta esse audiens, ita r.

[illegible] Neptuni & Dioscurorum, (quemad. à me [illegible]dicũ est) [illegible] Themidis, & Gratiarũ, & Nereid. & aliorũ deorum [illegible] gitur in sua regione habuerunt. Dico autẽ &c. [illegible] hæc nullis factis dignãtur. vel, prodita nõ habẽt.

honore prosequuntur. Hos itaq; ritus & alios præterea quos ego referam, Græci sunt ab ægyptiis mutuati: sed vt Mercurij statuam facerent porrecto cum vereto, non ab ægyptiis, sed à Pelasgis didicerunt, & primi quidem ex omnibus Græcis Athenienses acceperunt, & ab his deinceps alij. 1 Nam præstabant inter Græcos ea tempestate Athenienses, in quorum regione permixti Pelasgi habitant, ex quo cæperunt pro Græcis haberi. Hæc quæ dico quisquis Cabirorum sacra initiatur, quibus Thraces initiantur, nouit à Pelasgis esse sumpta. Nam Samothraciam quondam incoluerunt hi Pelasgi, qui cum Athenienſibus vna habitauerunt, à quibus orgia Samothraces acceperunt. Itaque primi è Græcis Athenienses à Pelasgis edocti, statuas Mercurij erecta virilia habentes fecerunt. De quare Pelasgi sacrum quendam sermonem retulerunt, qui in Samothraciæ mysteriis declaratus est. Iidem antea in deorum inuocatione tum omnia immolabant, (quemadmodum ego apud Dodonam audiendo cognoui) tum nulli deorum aut cognomen aut nomen imponebant, quippe quod nondum audissent. 2 Quos autem cognominauerunt, eos obid cognominauerunt, quod omnes res atque omnes regiones illi tenerent redactas in ordinem. Multo deinde progressu temporis, aliorum deorum nomina audiuerunt ex ægypto allata: post quos diu nomen Dionysi acceperunt. Itemque aliquanto post de illorum nominibus in Dodona oraculum petiuerunt. Namque hoc oraculum omnium quæ apud Græcos sunt oraculorum vetustissimum esse existimatur, atque adeo solum erat ea tempestate. Consulentibus igitur Pelasgis apud Dodonã nunquid nomina quæ a barbaris aduenissent asciscerent, oraculum redditum est vt illis vterentur. Atque ita ex eo tempore sacrificauerunt, deorum nomina nuncupantes, & ea deinceps è Pelasgis Græci acceperunt. Vnde autem singuli deorum extiterint, an cuncti semper fuerint, aut qua specie, hactenus ignoratum est, nisi nuper atque

49

1 Atheniensium enim, qui tunc inter Hellenas censebãtur, Pelasgi contubernales fuere in ea regione: vnde etiã cœp. pro Græc. haberi.

Quisquis autem Cabirorum factis fuit initiatus, (quæ Samothraces peragũt à Pelasgis sumpta is quę dico intelligit. Nã Samothraciam.

2 Θεὸς autem eos vocarunt, *i.e. Deos*, quod res omnes omnesq; regiones, *vel prouincias*, θέντες εἰ κόσμῳ *id est, disposuerant, siue collocarant ordine.*

here

çia illa quæ Pelasgia vocabatur, veniit, eã esse quæ apud Thesprotos venit atque deinde ancillantem ibidem, condidisse sub fago enata fanum Iouis, quemadmodum mos erat Thebis ministrare in Iouis templo. Hinc processit vt hic memoria eius haberetur: atq; hinc oraculum institutum. Et posteaquam illa linguam Græcã accepit, dixisse aiunt, sororem suam in Africa ab eisdẽ Phœnicibus (vt ipsa fuisset) venundatam. Quod autem mulieres à Dodonæis columbæ vocatæ sunt, ob id mihi videtur factum, quia barbaræ essent, quod videlicet simile quiddam auibus sonare ipsis viderentur. Interiecto deinde tempore columbam humana voce loquutã aiunt, postquam quæ ipsi intelligere possent mulier loquuta est, tamdiu voluctis modo sonare visa quandiu barbare loquebatur. nam columba quonam modo humanam vocem sonaret? Nigram autem columbam esse dicentes, Ægyptiam fœminam significant. Suntq; pene simillima inter se oracula & illud apud Thebas Ægyptias, & hoc apud Dodonam. estque diuinandi in templis ratio ab Ægypto ascita. Ipsi igitur Ægyptij extiterunt principes conuentus & pompas & conciliabula factitandi, & ab eis *Græci* didicerunt, Cuius rei hoc apud me argumentum est, quod illa constet priscis temporibus, Græcania vero recens fuisse instituta. Nec vero semel quotannis conuentum agunt Ægyptij, sed frequẽter, cum alibi, tum præcipue ac studiosissime in vrbe Bubastia in honorem Dianæ. Secundo loco in vrbe Busiri in honorem Isidis. In qua vrbe maximum est templum Isidis, ipsa in medio Delta Ægypti sita. Est autem Isis quæ *Græca* lingua dicitur *Δημήτηρ, id est Ceres*. Tertio gradu in vrbe Sai, in honorem Mineruæ. Quarto Heliopoli, in honorẽ Solis. Quinto in vrbe Buti, in honorẽ Latonę. Sexto in vrbe Papremi in honorem Martis. Cæterum quum se conferunt in vrbẽ Bubasti, hæc faciunt: Nauigant viri pariter & mulieres magnaq; est in singulis nauibus vtrorunque multitudo. Inter nauigandum assidue mulieres alioquot, crepitacula tenẽtes plaudunt.

1 colloquutiones cum diis per sequestrem & interpretẽ.

…requę modulam…
…quinq; vrbem
…ponta ad ibi-
…dixi faciunt, aliæ
…ta nec probæ,
…habuit illas. Talia
…agunt. Quum
…, diem festum
…rcenalis quo in festo
…quam in reliquo anni
…(vt indigenæ aiunt) vi-
…ctimatos, ad sepringenta
…vrbe fiunt. At in vrbe
…ludi agant, superfluum
…antur enim post sacrificia
…hominum millia
…non est mihi fas dicere.
…hoc faciunt Cares qui
…quidem vt gladiis quoq;
…facto daturs intelligi eos
…os. Vbi vero in Sais vrbe
…noctu sub dio vniuersi
…cernas accendunt, imbu-
…cum multo dychno, quod
…nomen impositum est,
…ad hanc conuentum qui-
…non seriant, obseruantes fa-
…vniuersi lucernas accendunt:
…lucernæ, non in Sai modo
…Aegyptum. Qua vero gra-
…sortita sit, sacra quæ
…Ad Heliopolin & ad
…tantum sacrificasse contenti
…Vero quemadmodum alibi & sacri
…agunt, sed quoad sol circun-
…cerdotes circa simulacra exercen-
…tes ligneas clauas, stant
…eregione, plus mille viro
…& cu singulis fustibus fre-
…positis. Porro simulacrũ li-

1 pudenda
reuelant.
2 Quotquot
autẽ Cares
Aegyptum
incolunt, in
eo plus etiã
faciunt istis,
quod & se-
…fiunt
…in ludiis.
…quibus su-
…ersitans in-
…cumbit ipsũ
…ellychnium
(alij superne
autem ineſt
ipſum ellyc-
…chnium, S.)
3 Solẽ autẽ
…iam inclinã-
…te pauci
quidem ex
…sacerdotibꝰ,
…cites tamẽ
…lacrum oc-
…cupati sunt,
plurimi au-
tem eorum,
vel, maior
autem pars,
tenẽt eccliã.
cl. ſt. pro ſ.
templi. Alij
vero qui vo-
ta exequũtur, plures
quam mille
hoc minus
singul.

gneum ex ligneo sacello deaurato in alias sacras ædes pridie exportant, paucis illis qui ministerio simulacri relicti sunt, trahentibus plaustrum quatuor rotarum, quo vehitur sacellum cum simulacro quod intus est. Hos ingredi prohibent ii qui in vestibulo stant. At ij qui vota exequuntur, opitulantes deo, percutiunt hos, sese ipsi defensantes. Hic vehemens existit fustuaria pugna mutuo capita ferientium, multique ex vulneribus (vt ego opinor) pereunt, etsi Ægyptij quenquam mori negant, Aiunt autem indigenæ conuentum hunc ideo institutum: Templum id incoluisse matrem Martis, & ad eam Martem iam adultum ac virilis ætatis venisse gratia coeundi cum matre: quem maternos ministros, 1 vt qui eum à principio non agnoscerent, eum ingredi ad matrem non sinerent Hunc, ex alia ciuitate adductis hominibus, illos male mulctasse, & ad matrem fuisse introgressum. 2 Et ob hanc rem aiunt solennem esse Marti die festo hanc rixam, & institutum ne in templo cum fœminis coiretur, neue à venere nisi ablutis templa adirentur. Hi sunt qui primi ceremoniis vocauerunt, nam cæteri fere mortales, præter Ægyptios ac Græcos, coeunt in templis: & à venere surgentes, non abluti introeunt templum, putãtes hominem esse vt cæteras animantes. Etenim videre licet & pecudes omnes & volucrum greges coire in deorum templis atque in fanis: quod si non esset deo gratum, ne pecudes quidem id esse facturas *dicunt*. Mihi autem ista facientes non probantur, Ægyptij porro cum in aliis ad sacra pertinentib⁹, tum vero in his superstitiose agunt. Ægyptus, quum sit Libyæ finitima, non tamen admodum bestiis abundat: quæ vero illic sunt, eæ omnes pro sacris habentur, 3 partim mansuetæ, partim immansuetæ. Qua autem causa pro sacris habentur, si dixero, adres diuinas oratio mea descendet, quas ego in primis enarrare deuito: quarumque quicquid dixi id necessitate coactus delibando dixi. Consuetudo quæ de bestiis est, ita habet · Eas seorsum singulas educandi,

1 vt qui antea ipsum non vidissent, non sinisse ingredi, sed abegisse.

2 Et ob hãc rem Marti hanc verberationem die festo solennem se instituisse aiunt. Sed & ne in templo cum f. congrederentur, neue à congressu, (*ad verbum à femina*) nisi ablati templum adirent, hi primi religiose cauerũt. *vel, Sed in templo congredi. & hæc prima religio fuit.*

3 quarum aliæ inter ipsos homines aluntur, aliæ non item Cur autem abstineatur ab iis, quæ sacra sunt, si dix.

…ut huius-
…modi quid-
…educatio i-
…pius est con-
…stituta. Quã-
…tum &c.
…nisi tale
…quiddam
…felibus ac-
…tideret.
…Ergo ad-
…uersus hoc
malum tali
…utuntur
…uersutia.
…Otto autẽ
incendio
diuinitus
quiddam
felibꝰ acci-
dit. Ægyptij
enim rece-
dentes ab ig-
nẽ extin-
guere negli-
gentes, feles
autem sub-
euntes & su-
persilientes
homines, in
ignem insi-
liunt. *vel, fa-
lientes super
homines.*
…*id est.* Canes
*mansuefactas
…ram indaga-
…rum. Gal-
…Cliens. Ve-
…chasse aux
…ti.*

tes inueniũt. Ac crocodilo talis ineſt natura: Quatuor menſib. maxime hybernis alit: omnino edit: & quum ſit animal quadrupes, tamen terreſtre & aquatile eſt. Nam oua parit humi excluditq;: & plerunq; diei in ſi. coagit, ſed totam noctem in flumine, quippe calidiore aqua quam nocturno ſereno & ruſcido. Ex omnibus quæ nouimus animalibus, hoc maximum exiſtit ex minimo. liquidem oua gignit haud multo maiora anſeribus, & proportione ouiſœtus excluditur: at excreſcens, ad decem & ſeprem & amplius cubitos peruenit. Oculos habet ſuillos, dentes magnos pro portione corporis, & prominentes atq; ſerratos: cui ex omnibus beſtiis ſoli lingua innata non eſt. Idem inferiorem maxillam ſolum non mouet, ſed ſuperiorem inferiori admouet. Vngues quoq; tubulos habet, pelleq; squamatam circa tergum impenetrabilem. Inter aquas cœcus, ſub dio perſpicaciſſimus. Itaq; cum ſit in aqua vitam degat, os ferit introrſum lutulentis refertum. Quumq; eum cæteræ volucres ac beſtiæ fugiant, ſolus ipſi trochilus pacatus eſt, quod videlicet ei eſt vtilis. Etenim poſtquam crocodilus ex aqua in terram egreſſus eſt, ac deinde hiauit (ſemper enim fere hoc ad zephyrum facere ſolet) tunc in eius os trochilus penetrans deuorat illas languiſugas. Qua vtilitate delectatus crocodilus, nihil omnino trochilum lædit. Quibuſdam Ægyptiorum crocodili ſacroſancti ſunt: quibuſdam non ſunt, ſed veluti hoſtes exagitant. Sacros aduersum eſſe eos exiſtimant, qui circa Thebas & Mœridis ſtagnum incolunt: quorum vtriq; vnum ex omnibus crocodilis alunt cicurem & edoctum manu tractari, appendente eius auribus vel gemmas, vel ex auro fuſiles inaures primoribus pedibus catenam innectentes: cibaria quoque ſ accommodata ac facta præbentes, 4 conſectantur tanquam pulcherrimum viuentem. Ad vbi mortem obiit, ſale conditum ſacris in vinis ſepeliunt. At qui circa Elephantinam vrbem incolunt, quod ſacros eſſe non exiſtimant, etiã comedũt. Neq; vero crocodili vocatur, ſed eadem

pſæ

ã ad vrbum mortalibus.

ã cum ſolo trochilo pacem habet, vtpote à quo iuuetur. Etenim p.

* alij, tractãt vt hoſtes. ſ.

ſ conſtituta vel decreta. 4 & vnum hunc mirifice tractantes.

plę: verum Iones appellauere crocodilos illi genere crocodilorum q̃ apud eos in sepibus giguntur, ipsorum formã comparantes. Hos capiendi quũ sint cõplura & multiplicia genera, vnum tantũ hoc mihi, q̃ maxime dignum relatu viderũr, puto scribendum Vbi tergum suillum hamo circundatũ ad alliciendũ crocodilum, pertulit in medium fluminis venator, ipse ad ęram fluminis porcellũ, quem viuum tenet, verberat cuius vocem crocodilus audiens, secundũ illam tẽdit, nactusq; tergum deuorat. Et postea quã attractus est, ante omnia eius oculos venator cœno obplet. Hoc acto, cætera facile sine obtinet, alioquin cum labore adepturus. Iã vero fluuiales equi in plaga Papremitana sacri sunt; in cætera Ægypto non sacri: talem speciem naturamque habentes. Quadrupedes sunt, bisidis pedibus, vngulis bouinis, simo recto, equina iuba, 2 eminentibus & cancellatis dentibus, fulgida cauda, equina voce: magnitudine maximi tauri, tam crasso corio vt ex eo arefacto fiant pila missilia. Gignuntur præterea in fluuio 3 aquatilia quædam quæ Ægyptij sacrata esse arbitrantur. 4 Arbitrantur item faciam esse genus piscium quod vocatur squamosum, atq; etiam anguillam. Hos pisces aiunt sacros esse ex volucribus vero vulpanseres. Est & alia volucris sacra, nomine phœnix, quam equidem nunquam vidi nisi in pictura, etenim perrara ad eos cõmeat, quingẽtesimo quoq; (vt aiunt heliopolitani) anno & tunc demum quum pater eius decessit. Is si picturæ assimilis est, talis tantusq; est: Pennæ coloris partim aurei, partim rubei, maxima ex parte cum habitu tũ magnitudine simillimus aquilæ. Eũ aiunt (quod mihi non verisimile) hoc excogitare: Ex Arabia proficiscentem in templum Solis, gestare patrem myrrha obuolutum, & in eo tẽplo humare. sic autem gestare: primum ex myrrha ouũ componere, quantum ipse ferre possit. deinde ferendo illud experiri. Hoc expertũ, ita demũ ouũ exenterare atq; illud parẽti inferre: & qua parte ouũ exinaniuit, patrem q; intulit, eam partẽ alia myrrha inducere: & quũ tantundem

1 *Valla interpretatio habet tantum* coparantes,

2 exertos dentes ostẽtantes, cauda & voce equina.

3 lutræ, *siue lutræ*, quas Æg. sacras esse arbitr.

4 Arbitrantur autem, etiam ex piscibus eum qui squamosus vocatur, sacrũ esse, necnon anguillam. Hos autem pisces Nilo sacros esse aiunt.

ponderis impositio carente effectum sit, obstructo rursus foramine, baiulare illud in Aegyptum in templum Solis. Hæc facere hanc ausem commemorant. Ac circa Thebas sunt facti serpentes, nihil omnino hominibus noxij, pusillo corpore, binis prægrandibus cornibus, e suimo vertice enatis: quos denique in Iouis ede sepeliūt. Iuuic enim deo sacros illos esse prædicat. Est autem Arabiæ locus, ad butum vrbem fere positus: ad quem locum ego me contuli, quadrē volucres esse serpentes. Eō quum perueni, ossa serpentum aspexi, & spinas multitudine supra fidem ad enarrandum, quarum acerui erant magi, & his alij atq; alij minores, ingēti numero. Est autem hic locus vbi spinæ proiectæ iacebant, huiusce modi: Exarctis montib. eporrigitur in vastam planitiem Ægyptiæ continguam. Fertur ex Arabia serpentes alaots ineunte statim vere in Ægyptum volare, sed eis ad ingressum planitiei occurrentes aues ibides, non permittere, sed ipsos interimere: & ob id opus ibin magno in honore ab Ægyptiis haberi Arabes aiunt confitentibus & ipsis Ægyptiis id circo se his auibus honorem exhibere. Eius auis species talis est: Nigra rota vehementer est, cruribus gruinis, rostro maxima ex parte adunco, eadem qua crex magnitudine. Et hæc quidem species est nigrarum quæ cum serpentibus pugnant. At earum quæ pedes humanis similes habent (nam bifariæ ibides sunt) gracile caput ac totum collum, pennæ candidæ, præter caput ceruicemque, & extrema alarū & natium. quæ omnia quæ dixi sunt vehementer nigra, crura & rostrum alteri consentanea. Serpentis porro figura qualis hydrarum: alas pennatas nō gerit, sed *plebeiæ* & aliæ vespertilionis valde similes. Hactenus de sacris bestijs dictum sit.

Earum vero quæ hominib' magis obuersantur.

Ipsorum autem Aegyptiorum, qui circa partem Ægypti frumentariam habitant, memoriam omnium commentantes hominum, sunt fere eorum in quotum ego veni experimentum longe excellentissimi. Tali autem vitæ genere vtuntur: Singulis mensibus triduo purgant se, vomendo atque intestina

à inprodendis memoriæ factis omnium hominum se exercente.

do, gratia sanitatis conseruandæ: existimantes omnes languores hominibus creari ex cibis quibus aluntur. Nam sunt alioqui Ægyptij omnium hominum, secundum Libyas, maxime salubri corpore, tactis (vt mihi videtur) beneficio, qui nunquam immutatur: ex cuius mutationibus præcipue existunt in hominibus morbi. Pane vescuntur quem ex farre conficiunt, quem *panem* collectum nominant. Vino vtuntur facto ex hordeo: desunt enim in ea regione vites. Victitant quoque tum piscibus (partim crudis ad solem aridis, partim salsugine conditis) tum auibus crudis, prius tamen sale conditis, coturnicibus anatibusque atque auiculis, ceteris autem vel volucribus vel piscibus qui ipsis in proximo sunt, (præter illos qui ab eis sunt recepti pro sacris) partim assis, partim elixis. Apud locupletes eorum, quum multi conuenerunt & à cena discessum est, circumfert aliquis in loculo mortuum è ligno factum, sed pictura & opere verum maxime imitantem, longitudine cubitali omnino aut bicubitali, ostendensque singulis conuiuarum ait, In hanc intuens pota & obiectare, talis post mortem futurus. Hæc illi apud conuiuia faciunt, contenti que moribus patrijs: nullum alium discunt. Quibus cum alia sunt egregia instituta, tum vero illud adhibendi modulatorem, qui & in Phœnice & in Cypro, & alibi nomen pro differentia gentium habet. Idem tamen congruit cum eo quem Græci decantant, appellantes Linum, vt ego admiror cum alia multa, quæ sunt apud Ægyptum, tum vero vnde id nomen Linj acceperint, quem tempe quodammodo decantare cognoscuntur. Vocatur autem Linus Ægyptiace Maneros: quem Ægyptij tradiderunt, quum filius vnicus extitisset primi ipsorum regis præmaturaque morte decessisset, his lamentis ab Ægyptiis fuisse decoratum, & cantilenam hanc eamque solam ipsis institutam. Conguunt præterea in hoc cum solis Græcorum Lacedæmonijs, & Cyrenæis regum Battiadis, Mantineo Arcadum, & vni Lesbio, vt narrant, & Linum appellant, vt cum alia multa, quæ sunt in Ægypto, tum etiam illud admiror, vnde Lini illius, quem videntur iam inde ab omni quo cecinisse, nomen sit exortum. Vocatur porro Linus, &c.

1 tempestatum. *Gall. La disposition des temps.*

2 ex olyris. 2. zea.

3 Cæteris autem, quæ cum auibus aut piscibus affinitatem aliquam habent.

4 tum vero etiam Linus cantio in Phœnice & Cypro & aliis locis decantata: quæ varium quidem pro singularum gentium differentia nomen habet: sed (vt inter omnes conuenit) eadem illa est, quã Græci ca-

dæmoniis Ægyptii: quod minores maioribus natu obuij cedunt via, ac deflectunt, aduenientibusque è sedili assurgunt: qua in re cum nullis aliis Græcorum conueniunt, 1 inuicem compellandi se mutuo in viis adorant, genu tenus demissa manu. Vestibus amictuntur lineis, circa crura fimbriatis, quas calasiris appellant, 2 super quas candida feruntur amicula linea superiecta. Laneæ tamen vestes neq; in ædes sacras gestantur, neque vna cum cadauere sepeliuntur. profanum enim est. Consentanea vero hæc sunt iis quæ Orphica & Bacchica appellantur sunt autem Ægyptia & Pythagorea. Nam his quoque ceremoniis participantem, laneis indutum vestibus humari religiosum est, de quibus sacra redditur ratio. Alia insuper sunt ab Ægyptiis excogitata; quis mensis diesue cuius deorum sit, & quo quis die genitus, qualia sortietur, & quam mortem obibit, & qualis existet. Quibus rebus qui in poesi versati sunt, vsi fuerunt. Plura quinetiam ab eis prodigia comperta sunt quam à cæteris omnibus hominibus, nam quum prodigium extitit, scribunt id, obseruantes quomodo euenerit; & si quando postmodum huius simile extiterit, exemplo prioris putant euenturum. Diuinatio apud eos ita est constituta vt eius artificium nulli mortalium vendicetur, sed certis diis. Siquidem Herculis illic oraculum est, & Apollinis, & Minervæ, Dianæq; ac Martis & Iouis. sed quod præcipuo honore colunt ex omnibus oraculis, Latonæ est, in vrbe Buti. Verum hæc vaticinia non eodem modo sunt omnia instituta, sed differenter. Iam vero medicina apud eos hunc in modum est distributa, vt singulorum morborum sint medici, non plurium, itaque omnia referta sunt medicis. Alij enim sunt oculorum, alij capitis, alij dentium, alij 3 aliui partium, * alij morborum occultorum. Luctus eorundē ac sepulturæ tales sunt: Quibuscunq; aliquis ex domesticis decessit hominis alicuius momenti, ibi omnes fœminæ illius familiæ caput sibi & vultum oblinunt luto, deinde relicto, domi cadauere, ipsæ per vrbem vagan-

1 In viis pro mutua salutatione, ador.

2 *Valla*, ferunt amicula tamquā superiecta: *omittens ejecisse lineas.*

3 alui & vicinarum partium.

* *Hier. Mercurialis Var. l. 2. c. 8. putat pro* alij *legi posse* siue *vt hæc sequētia exponant præcedentia S.*

4 Inter corpora, *vel necessaria, nisi οἰκήσεως reponendum est ac pro οἰκήματων positum.*

gantes se plangunt, succinctæ, nudatis mammillis, & cum eis proximæ quæq; Altera ex parte viri, & ipsi à capite orati se verberat. His actis, ita demum ad condiendum portant. Sunt autem certi ad hoc ipsum constituti, qui hoc artificium exercitant: qui, quum ad ipsos cadauer pertatum est, ostendunt iis qui portauerunt, exemplaria mortuorum lignea, pingendo assimilata. Et eorum vnum accuratissime labref: ctum esse aiunt. (cuius ego nomen si nũ cupauero, haud faciam sanctè) alterum illo inferius ac vilioris pretij: tertium, vilissimi. Quibus ex, ostensis interrogant ab his ad quod exemplum velint effingi mortuum suum. Isti vbi de pretio conuenerunt, illinc abeunt. At hi recenti in ædibus, hunc in in modum diligentissime condiunt corpus: Ante omnia incuruo ferro cerebrum per nares eduxerunt, vt quamque partem educentes, ita locum eius medicamentis expleant. Deinde acutissimo lapide Æthiopico circa ilia concidunt, atq; illac omne aluum protrahunt: quam vbi repurgarunt, ac vino palmeo eluerunt, rursus odoribus contusis proluunt aluum complentes contusa murrha puta, & casia, & aliis (exceptis thure) odoribus, rursum consuunt. Vbi hæc fecere, salsamento obruunt septuaginta dies, nam diutius illinc non licet. Exactis septuaginta diebus cadauer vbi abluerunt, sindone byssina eorum incisis lotis involuunt, gummi illinentes: quo Ægyptij glutinis loco plerunque vtuntur. Ea deinde cera obducto, proximi ligneam hominis effigiem faciunt, in qua mox inseritur mortuum, inclusumq; ita, reponunt. Eos autem qui mediocria volunt, minimum fugientes sumptum, ita apparant. Clysterem vuguine quod è cedro gignitur complent: deinde ex hoc aluum mortui, ipsam neque scindentes neque extrahentes; sed per secessum, prehenso viæ posterioris hiatu, infercientes & tot quot dixi diebus sale condiunt. quorum dierum vltimo cedrinum vuguen, quod prius ingesserunt, ex aluo egerunt. quod tantam habet vim vt vna secum aluum atque intestina tabefacta

1 affines omnes.

2 succincti.

3 nomen nuncupare nefas esse duco.

4 ipsum quidem sic educentes, pharmaca vero intus ducentes.

5 reponunt in loculo *vel potius in loco sepulcrorum loculum dicato*, & rectum statuunt ad parietē. Siquidem mortuos sumptuosissime apparant, *vel adornant*. Eos autem &c.

educat Nitrum autem carnes tabefacit, mortuique tantum cutis & ossa relinquuntur. Vbi ista fecere, ex quo sic tradidere mortuum nihil amplius negocij suscipiunt. Tertia conditura hæc est qua adornantur eorum mortui: Qui tenuiori sunt fortuna ablutionibus ventrem abstergunt, arefaciunt, & salesepruaginta per dies, deinde tradunt rei ornandum. Vxores tamen insignium virorum, nè statim vita defunctas tradunt condiendas, ac ne eas quidem fœminas quæ formosę valde & a maioris momenti fuerint. sed triduo atque quatriduo ante defunctas. Ea de causa facientes ne cum fœminis isti salinarij concumbant. Deprehensum enim quendam aiunt cocuntem cum recenti cadauere mulieb ri delatumq; ad eiusdem artificij socio. Quisquis autem vel ipsorum Ægyptiorum vel externorum compertus sit mortuus, siue à crocodilo raptus, siue ab ipso flumine, necessarium prosus est ei ciuitati ad quam eiectus est, condire, & quam honestissimo funere sepelire, in sacris monumentis. quem ne cõtingere quidem fas est alteri aut proximorum aut amicorum nisi ipsis, 3 Nili sacerdotibus. vt potemaius quiddam quam hominem mortuum tractãtibus ad sepeliendum. Græcanicis institutis vti recusant. & (vt semel dicam) nullorum hominum aliorum institutis vti volunt. Et hoc quidem cæteri Ægyptij obseruant. Est autem Chemmis oppidum grande Thebaicæ provinciæ, prope Neam vrbem, quo in oppido est templum Persei. Danaæ filii. quadratum ac palmeto circumdatum ingenti sane è saxis vestibulo, stantibus desuper duabus grandibus è lapide statuis In hoc ambitu est templum, & in eo simulacrum Persei: quem Chemmitæ memorant sibi apparere frequenter è terra exeuntem, frequenter intra templum. Eiusque sandalium quod gestabat, inueniri, bicubitali magnitudine: quod postquam apparuerit exhubertate omnem Ægyptum. Hæc quidem illi aiunt Faciunt autem Perseo Græcanice gymnices ludos, & omne certandi genus, propositis præmiis tum pecorum, tum

1 sic mortuum *propinquu* reddit, nulla re alia facta. Terr.

2 in pretio habitæ f.

3 Sed eum ipsi sacerdotes Nili, veluti maius quiddam quam humanum cadauer, manibus contrectantes sepeliunt.

…rem pellum. Per contantique mihi
…uenisse apparere Perseus, & cur in
…eo certamine ab Ægyptiis discrepa-
…rseus, & ipsorum ciuitate esse ori-
…ndum & Lynceum qui essent Gre-
…in Græciam ex quibus oriundum
…dixerunt, ad Perseum. Hunc
…eam ob causam quâ & Græci
…ferendi ex Libya caput Gorgo-
…que ad ipsos, ac cognatos omnes
…ostquam agnouisset, & nomen
…e audisset, in Ægyptum venisse,
…men celebrati iussisse. Hæc
…gyptij, qui supra paludes inco
…paludibus, vtuntur eisdem, qui-
…moribus, cum in aliis, tum in
…oribus, quemadmodum Græci.
…facilitatem alia sunt eis exco-
…uum, quius plenus campos in-
…exigitur ingens vis liliorum,
…ptij vocant, ea vbi demessuerunt,
…ant, deinde quod medium loti est,
…, postquam coxerunt, ex eo faci-
…Est autem huius loti radix quo-
…am suauitate præstanti orbicula-
…ne. Sunt & alia lilia rosis similia
…pascentia: quorum fructus in
…eminans è terra, simillimus specie
…esponio. In eo siliquæ quædam instar
…uæ coagmentata inascuntur quæ & tege-
…edantur & arefacta. Iam vero byblum am-
…vbi è paludibus exceperunt, superiorem
…am abrumpunt, quam in aliud quiddam
…runt, quod relictum est inferius, longitu-
…cubitali, sic edunt partier, ac venundant,
…ut admodum suaui vti cupiunt, in luculen-
…torrefactum ita comedunt. Sunt præterea
…qui solum piscibus victant, quos vbi ceperũt,
…ranos ad Solem desiccant, exiccatisq; deinde
…mandunt. In fluminibus non fere gignuntur pi-

1 quorum genealogiã describentes, deuen.

2 Seigitur certamen gymnicum ipsius iussu peragere. Et hi quidem sunt ritus Aegyptiorũ qui sup.

3 calyce adnascente è radice simil.

sces gregales. sed nutriuntur in stagnis: qui hæc faciunt: simulac incessit eis libido gignendi, gregatim in mare enatant, ducibus masculis genitur. stargentibus, quam fœminæ, consectantes, re- undo se ex ea concipiunt. Eædem vbi prægnan- in mari sunt effectæ, remeant omnes rursus ad ea sibi consuleta, non amplius eosdem duc sed fœminatum. Gregatim autem præeuntes, fa- unt quemadmodum fecerant mares, ova fundent instat milij parua, quæ mares venientes deuorant. Sunt autem ea tanquam milij grana, pisces: quum ex illorum granorum reliquijs non deuoratis, sed nutritis, pisces fiant. Ex his piscibus qui ca dum in mare meant, a his detrita dextra: de causa patiuntur, quod in mare dum tendunt a sinistra terram legunt: rursus eadem via tendentes, incursant atque offensant contingendo terram plerunque, ne itinere aberrent propter quæ decurrsum. Nilo incipiente augescere, in primis depleta loca terræ lacunæ fluuio proximæ implerí incipiunt. Confestimq; redundante à flumine aqua, hæc plena fiunt, & continuo cuncta piscículis minutis opplentur. Vnde autem vesimile sit eos gigni, hoc mihi videor causæ intelligere, quod superiore anno postquam Nilus abscessit, pisces qui ova in cono pepererãt vna cum postremis abeunt aquis: cis, cum acto rursus anno, vbi aqua restanguit, protinus ex his ouis gignũtur pisces. Et ad pisces quidem quod attinet ita se res habet. Porro Ægyptij, qui paluſtria accolunt, vnguento vtuntur ex fructu sillicypriorum, quod appellant Ægyptij, kiki, hunc in modum conficientes Sillicypria hæc. quæ apud Græcos vltro nascuntur, ad oras fluminum stagnorumq; serunt, multum quidem fructum ferentia, sed graueolentẽ. Hunc vbi collegerunt, alij contusum, ad ignem alij in sartagine coquunt, & quod ex eo defluit excipiunt, pingue quiddam, & non minus ad lucernas idoneum quam oleum, sed graueolentiam exhibens. Sunt autem aduersus culices, quorum magna vis est, hæc ab eis

excogi-

1 confestantes, absorbent. Ex ea conc. Leguntur enim ἀπὸ τῆς ἀναπλήσεως ex vet. co. non ἀπὸ πληρώσεως, cum Valla, nec ἀπὸ λείψεως, cum vlg. edit.

2 his capita sinistram versus attrita apparent: qui vero capiuntur, dũ remeant, dextram habent attritã, idq; ob eam causam par.

3 Vulgo ricinus assimilatur.

excogitata, illos quidem qui supra paludes incolunt, iuuant turres quas dormituri ascendunt. nam culices ventus prohibet in altum volare. At qui intra paludes habitant, alia turrium vice sunt machinari, hæc videlicet: Singuli sua habent retia, quibus per diem pisces capiunt, 1 eisdem noctu vtuntur cubili in quo requiescunt: Circundatis illis, deinde operti omnium capiunt, qui si in vestimento inuoluti aut in sindone dormitent, eos per ipsa indumenta culices morderent: per retia vero ne tãtulum quidem mordere conantur. Naues eorum onerariæ sunt factæ è spina, cuius figura simillima est loto Cyrenæo, & cuius lachryma gummi est. Ex hac spina ligna concidunt, quæ magnitudine bicubitali. 3 tanquam lateritio opere componunt. hunc in modũ compingentes: Ligno cubitali circum dẽsos ac longos stipites appendunt: vbi hunc in modum compegerunt, desuper frequentia transtra extendunt. 4 Commissuris nequaquam vtuntur, sed introrsum compages byblo innectunt. Gubernaculum 5 scite faciunt, & hoc per carinam tiã fit. Malo quoq; spinaceo, & velis ex byblo vtuntur. Hæc nauigia contra flumen meare nõ possunt, nisi luculentus ingruat ventus, verum a terra protrahuntur. Secundum decursum hoc pacto feruntur: Est 6 ianua ex myrica facta, 7 putaminibus arundinaceis strata, & lapis politus duorum fere talentorum pondo: huiusmodi. 8 ianuam fune alligatam, in anteriore parte nauis sinunt deferri: lapidem vero retrorsum alio fune. 9 Ita ianua, impetu aquæ insidente, protinus meat & trahit barim: hoc enim his nauigiis est nomẽ. Lapis autem dum retrorsum trahitur, fundo admotus dirigit nauim. Horum nauigiorum ingens apud illos est, copia quorum quẽdam ferunt multa millia talentorum pondo. Quũ regionẽ supergressus est Nilus, solæ vibes apparent tenus extantes vt insulis Aegæi maris fere a simi les esse videantur. Nam cætera Aegypti, pelagus est

1 Nocte vero sic vtuntur: Cubile in quo quiescunt, reti circundant, deinde op. *vt legatur* ὕπτιοι, *non* αὖτις.

2 Nauigia eorum onerariæ sunt facta è sp.

3 in formam lateris cõp. hunc in modum compingentes: Cuneis frequentibus & longis circunnectunt bicubitalia ligna: vbi hunc in m.

4 curuatis autem in gyrum lignis non vt

5 vnam fac. *vel, pro quo hic legit* δέ.

6 cratis.

7 ex arundinum resegmentibus constata. *vel contexta*, &

lapis perfo-

ratus duorum f. &c. 8 cratem. 9 Cratis itaque imp.

cantur: ipsæque vrbes, solæ extant, *quæ stationes na... fierent* Nec etiam, quum hoc contingit, per alueum fluminis, sed per mediū campi nauigatur. Ex Naucrate quidem in Memphin versus, non iam iuxta pyramides ipsas, sed iuxta acumen Deltæ & vrbē ... forum. A mari autem & Canobo Naucratem versus per campum ad Anthyllam vrbem venies, & ad vrbem quæ vocatur Archandri. Harum vrbium Anthylla quæ est insignis, datur peculiaris in calceamēta vxori tempore eius qui in Ægypto regnat. quod factum est ex quo Ægyptus fuit ditionis Persarum. Altera videtur mihi nomen habere ab Archandro Danai genero Phthij Achæi filio. Archandri enim vrbs nominatur 2 Quod si alius quisquam Archander esset, nequaquam Ægyptum nomen foret. Hactenus quæ vidi, quæ noui, quæ interrogaui, dicta sunt: hic pergam disserere de Ægypto quæ audiui, addens & aliquid quod ipse viderim. Menem, qui primus apud Ægyptum regnauit, aiebant sacerdotes 3 iunxisse pontibus Nilum ad Memphin. nam eum, Lybiam versus, totum præterlabi montem Psammium: & supra Memphin centum circiter stadia meridiem versus aggesta humo ad anfractum fluminis arefecisse pristinum alueum, ita flumen facto alueo per medium montium fluere. Adeo nunc quoque sub Persis iste anfractus Nili qui coercitus fluit. magnis præsidiis custoditur; quotannis obseptus aggeribus. Quos si refringens flumen velit ea parte redundare, omnis Memphis adibit periculum ne aquis operiatur. Ab hoc Mene, qui primus extitit rex, 4 id vnde fluit annis effectum terrestre, ibique ab eodem vrbem hanc conditam quæ nunc Memphis appellatur (est enim Memphis in angustiis Ægypti sita) & exterius aquilonem versus & vesperum, ex flumine effossum esse stagnum, (nam ab aurora ipse Nilus coercet) & ab eodem in ea vrbe extructum hoc templum Vulcani tum magnum, tum memoratu dignissimum. Post hunc recensebant è libro sacerdotes nominatim alios trecentos ac triginta reges. In quibus tot æta-

1 Memphin versus nauiganti, iuxta ipsas pyramides ... *...* at non hic quidem est *...* sed *est alius* iuxta ac.

2 Sed fieri potest, vt aliquis alius Archander fuerit: non tamen Ægyptium esset hoc nomē.

3 Aggere musse Memphin. fluuium enim ... tum præterlabi solitū montem sabulosum Libyam versus: Menen autem supra stadia circiter centum à Memphi sinu qui meridiem versus ferebatur obstructo, aref. pr.

4 quum ea pars aqua fluuium arcuerat, continens facta esset. *vel terrestris*, ibi ab e.

ætatibus hominum, decem & octo fuissent Æthiopes & vna mulier alienigena cæteri, viri Ægyptij. Mulieri quæ regnauit, fuit nomen idem quod reginæ Babylonicæ, Nitocris: quam dicebant vltram fuisse fratrem ab Ægyptijs, apud quos ita nabat, interemptum: quum eo interempto regnum ad hanc deuenisset. Vltram autem fratrem, mariis Ægyptiorum dolo bumptis. Nam extruxisse eam permagnum ædificium subterraneum, per causam quidem nouarum rerum animo autem aliud agitantem: & conuocatis ad conuium multis, quos præcipue nouerat fratricidæ cædis tutores fuisse per occultum quendam specum immisisse flumen discumbentibus. Hæc demum de illa referebant, præterquam quod vbi hoc fecisset, 2 conspersisse eam multo cinere ædificium, quo impunita esset. Aliorum autem regnum nullum referebant clarum opus editum, nisi vnius, qui postremus horum extitit, Mœris. Hunc enim ædificasse memoratu digna Vulcani vestibula, ad ventum aquilonem vergentia: & stagnum effodisse, cuius quot sint in ambitu stadia, posterius aperiam & pyramides in ea extruxisse, de quarum magnitudine simul cum ipsius lacu mentionem faciam. Hunc itaque tantum operum edidisse: alios autem nihil prorsus. Quos ego prætergressus, eius qui his successit, nomine Sesostris, mentionem habebo. Istum dicebant sacerdotes, 3 primum longis nauibus ex Arabico sinu profectum, rubri maris accolas in suam potestatem redigisse: progressumq; longius, venisse in mare iam vadosum: & proinde non nauigabile. Illinc vbi retro se ad Ægyptum recepisset, secundum sacerdo-

1 Nam quæ domum cōderet, specū subterraneum & eum quidem valde longum excauasse, vt ipsa quidem dicebat; non ente autem aliud machinatam esse. & conuoc. *vt legatur* κτιῦν *non* κρύν.

2 sese coniecisset in domum cinere plenam. quo imp.

3 *Hunc locū Budæus ita vertit*: Primum omnium regum longis nauibus Arabicū sinū prætersectum, & populos rubri maris accolas in potestatem suam redegisse: indeque vestigiis retro iisdem vestigiis reuersum & coactis ingentibus copiis transgressum in continentem infesto exercitu obuias vbiq; gentes subegisse: quascunq; autem erat nactus gentes strenuas, & pro libertate tuenda acriter ac percupide dimicantes, per horum illic regiones stelas, *i.e. cippos lapideos*, statuebat, literis significantes ipsius regis nomen & patriā, & vt copiis eos propriis ac viribus subegerat. Quorum vero vrbes nullo negotio aut incruento certamine cepisset, apud hos itidem, vt apud illos, qui strenuitatis specimen ediderant, cippos quoque statuebat, atque adeo amplius muliebria genitalia adsculpebat; significare volens eos ignauos esse. Bud.

tum commemorationem, coacto, ingenti exercitu per continentem perrexisse: omnesq; gentes, vt in quamquam incidebat, subegisse. Et quascunque earum nanciscebatur feroces & vehementer studiosas libertatis, in earum regionibus cippos statuebat, inscriptos literis sui nominis & patriæ & quæ referrent ipsum illos vi subegisse: quarum verò vrbes nullo prælio nulloque negotio cepisset, his cippis inscripsit tum eadem literas quas scripserat eis gentibus quæ viriles extiterant, tum muliebria genitalia: planum facere volens, illos haud quaquam viriles extisse. Hæc faciendo peragrabat 16 continentem, donec ex Asia in Europam transgressus, Scythas subegit & Thraces: ad quos vsque & non vlterius mihi videtur Ægyptius exercitus peueniſſe, quoniam in istorum terra tituli, non vltra, posiri apparent. Hinc digressus retro abiit, & posteaquam ad Phasin subsedit, 1 quid deinceps non habeo quod dicam, an ipse rex Sesostris, diuiso suo exercitu, aliquantulum copiarum reliquerit ad eam regionem incolendam, an aliqui militum pertæsi peregrinationis, circa fluuium Phasin subsiteriat. Nam Colchi videntur Ægyptii esse, quod ipse prius notum quam ex aliis auditum refero. Cuius rei quum mihi cupido incessisset vt verosq; percontarer, magis Colchi reminiscebantur Ægyptiorum, quam Ægyptij Colchorum. Dicebãt autem Aegyptij se opinari Colchos è Sesostris esse exercitu. 2 Ipse autem ex hoc coniecturam capiebam, quod atro colore sunt & crispo capillo (tametsi hoc pro nihilo putari posset, quum & alii sint huiusce modi) 2 sed quod isti præcipue. Præterea quod soli omnium hominum Colchi & Ægyptij & Aethiopes ab initio statim pudenda circuncidunt. Nam & Phœnices & Syrii, qui sunt in Palæstina, didicisse id ab Aegyptiis & ipsi cõfitẽtur. Syrij vero qui fluuiũ Thermodõtem & Parthenium accolunt, & horum contermini Macrones, à Colchis se nuper didicisse aiunt. Hi enim ex hominibus soli sunt qui circuncidũtur: & in hoc faciendo, agnoscuntur Aegyptij

1 Deinceps pro cõperto dicere non possum an ipse.

2 Ipse partim ex hoc.

2 sed ex istis magis, quod soli, &c.

4 & in eo istos Aegyptiorum consuetudinem sequutos constat.

Ægyptij esse. Aegyptij vero atque Aethiopes, non queo dicere, ut ab vtris didicerint. nam videtur esse perantiquū. Sed q̄ ex Aegypto, quum illic commercium haberēt, didicerint, magnum mihi fit hoc testimonium: q̄ hi Phœnices, qui cum Græcis cōmercium habent non amplius circa virilia imitantur Aegyptios, nec eorum qui nascūtur. virilia circuncidunt. Agedum & aliud de Colchis dicam, in quo sint similes Aegyptiorū. Hi soli atq; Aegyptij linum eadē ratione operātur: omnisq; vtrorumq; vita pariter & lingua similis est. Linum autem Colchicum à Græcis Sardonicū appellatur, quū illud q̄ ab Aegypto venit appelletur Aegyptiacū. Titulorū quos Sesostris rex Aegypti per regionatim, erexit plerisq; incolumes non extant. quosdā in Syria Palæstina ipse vidi inscriptos, tum quib⁹ dixi literis, tum muliebribus gētalibus. Circa Ioniā quoq; duæ huiusmodi viri figure visuntur in petris incisæ: vna quidē qua ex Epheso in Phocæā itur, altera vero, qua è Sardibus Smyrnā versus. In quarum vtraq; insculptus est vir magnitudine quinū palmorū, dextra spiculū tenens: sinistra arcus, cæteramq; ité armaturiā & Aegyptiacā & Æthiopicā gestans: & ex altero ad alterū humerū transeunt sacræ literæ Aegyptiacæ, quæ insculptæ in hæc verba, HANC EGO REGIONEM MEIS OBTINVI HVMERIS. Quis tamē aut cuias fuerit, ab hac parte nō indicāt. sed ab altera. Ea quidam conspicati, Memnonis imaginem esse cōiectant, multum à veritate deficiētes. Hāc igitur Sesostrin Aegyptium sacerdotes dicebant, redeuntē multosque mortales earum gentium ac regionum quas subegerat reportantem. eundem a posteaquam ad Daphnas Pelusias se receperat, fuisse à fratre, quem Aegypto præfecerat vna cum liberis inuitatum: & quum ille domum exterius materia circunstipasset, struemque incendisset re hunc intellecta extemplo cum vxore deliberasse, (nam & vxorem secum duxerat,) & ea suadente vt duos è sex liberis super ardentem pyram extendens pontem faceret, super quos ipsi transeuntes euade-

1 elaborant, *vel, apparāt, Gall. accommodent.*

2 per singulas regiones

3 hic quidē non declaratur, sed alibi declaratum est.

4 quum in reditu Daphnas Pelusias veniisset.

rent, ita feciſſe & duobus filiis ita incenſis, cæteros vna cum patre eſſe ſeruatos. Seſoſtrin in Ægyptum reuerſum, vltionem de fratre ſumpſiſſe: quam vero multitudinem è terris in poteſtatem redactis abduxerat, ea vſum in hæc fuiſſe: Nempe iſti fuerunt, qui ſub hoc rege immenſæ magnitudinis lapides in templum Vulcani portatos pertraxerunt, quiq, ad diuortia aquarum, quæ nunc in Ægypto ſunt, euncta effodienda ſunt adacti, 1 quia inuiti faciebant, vt Ægyptum, prius equis & plauſtris agendis vbiq; idoneam, redderent non idoneam. Nam ab eo tempore Ægyptus, quæ omnis plana eſt, tamen inequitabilis & plauſtris inhabilis extitit, propter multiplices foſſas 2 vniuerſa loca occupantes: quas ideo rex fodiendas putauit vt ciuitates, quæ non accolerent flumen, ſed in medio Ægypti eſſent, refluente flumine non laborarent penuria aquæ ad potandũ, ſed ea ſuppeditaretur à puteis. Hac de cauſa Ægyptus interciſa eſt, & ab hoc rege, vt dicebant, in omnes Ægyptios diſpartita, ſoli quadrati æqua portione viritim per ſortem data: atq; hinc prouentus inſtituti, impoſita certa penſione, quam illi quotannis ſoluerent. Quod ſi cuius portionem alluuione flumen decurtaſſet, is adiens regem, rei, quæ contigerat, certiorem faciebat. rexque ad prædium inſpiciendum mittebat, qui metirentur, quanto deterius factum eſſet. vt ex reſiduo proportione taxatũ vectigal penderetur: atque hinc geometria orta videtur in Græcia tranſcendiſſe. Nam polum & gnomonem, *id eſt, normam*, & duodecim diei partes à Babyloniis Græci didicerunt. Solus hic Ægyptius rex imperio potitus eſt Æthiopiæ: monumentum quoq; ſui reliquit ante ædem Vulcani, lapideas ſtatuas, duas quidem tricenûm, vnam ſuam, alteram vxoris: quatuor autem vicenûm cubitorum, totidẽ filiorum. Huic ſtatuæ longo poſt tempore quum Darij Perſę ſtatua auteponeretur, non tulit id ſacerdos Vulcani negans Darium tales res geſſiſſe, quales geſſiſſet Seſoſtris Ægyptius: quippe qui cum alias nationes non pauciores quam Darius, tum vero Scy-

1 & per imprudentiam fecerunt, vt Ægyptus prius equis & plauſtris agendis vbiq; idonea, redderent non idoneam. Nam ab eo tempore Ægyptus, quæ omnis plana eſt, tamen inequitabilis & plauſtris inhabilis extitit, propter multiplices foſſas 2 vniuerſa loca occupantes: quas ideo rex fodiendas putauit vt ciuitates, quæ non accolerent flumen, ſed in medio Ægypti eſſent, refluente flumine non laborarent penuria aquæ ad potandũ, ſed ea ſuppeditaretur à puteis. Hac de cauſa Ægyptus interciſa eſt, & ab hoc rege, vt dicebant, in omnes Ægyptios diſpartita, ſoli quadrati æqua portione viritim per ſortem data: atq; hinc prouentus inſtituti, impoſita certa penſione, quam illi quotannis ſoluerent. Quod ſi cuius portionem alluuione flumen decurtaſſet, is adiens regem, rei, quæ contigerat, certiorem faciebat. rexque ad prædium inſpiciendum mittebat, qui metirentur, quanto deterius factum eſſet. vt ex reſiduo proportione taxatũ vectigal penderetur: atque hinc geometria orta videtur in Græcia tranſcendiſſe. Nam polum & gnomonem, *id eſt, normam*, & duodecim diei partes à Babyloniis Græci didicerunt. Solus hic Ægyptius rex imperio potitus eſt Æthiopiæ: monumentum quoq; ſui reliquit ante ædem Vulcani, lapideas ſtatuas, duas quidem tricenûm, vnam ſuam, alteram vxoris: quatuor autem vicenûm cubitorum, totidẽ filiorum. Huic ſtatuæ longo poſt tempore quum Darij Perſę ſtatua auteponeretur, non tulit id ſacerdos Vulcani negans Darium tales res geſſiſſe, quales geſſiſſet Seſoſtris Ægyptius: quippe qui cum alias nationes non pauciores quam Darius, tum vero Scy-

2 & varias formas, *vel varia diuerticula* habẽtes. Regionem autem idcirco rex inciditvt ciuitat *Hic pro ἐφ' ὅτῳ legit τινας.*

3 *Hæc adde poſt Subegiſſet*: Datium autem Scythas vincere non potuiſſe, ideoq; in

57

to Scythas subegisset, eoque inīquum esse huius ante illius sisti donaria, qui rebus gestis non esset illum supergressus. Hæc loquuto sacerdoti tamen ignouisse Darium ferunt. Defuncto Sesostre, regnum suscepisse Pheronem eius filium aiebant, & hunc nullam sumpsisse expeditionem, sed ei contigisse vt luminibus caperetur. idque hac de causa: Quum flumen eo tempore copiosissimum manaret, ita vt supra decem & octo cubitos rura transcenderet, vento ingruente, qui fluctus cieret, ferunt hunc regem sacrinus admisisse, quod sumptum spiculum in medios fluminis vortices contorserit: statimque laborasse ex oculis, ac visum amisisse, decentoq; cæcum fuisse. Vndecimo autem anno ex vrbe Buti ei oraculum aduenisse, iam exactum esse tempus calamitatis: visumque ei rediturum, si oculos abluisset lotio mulieris quæ ad suum solius virum accessisset, aliorum virorum expers. Eum ergo antea omnia, vrinam vxoris expertum, quum nihil amplius cerneret, cæterarum deinceps vrinam expertum, tandem vidisse. Tumque omnes mulieres quas fuisset expertus (præter eam cuius lotio lotus visum recepisset) vnam in vrbem coegisse, quæ ἐρυθρὰβῶλος, *id est rubra gleba*, dicitur, & eas illic coactas cum ipsa vrbe omnes concremasse: & eam cuius lotio lotus visum recepisset, vxorem duxisse. Ergo ea clade liberatus cum alia in aliis templis donaria posuit, omnia memoratu digna tum maxime memorabilia ac spectaculo digna in templo Solis gemina saxa, quos obelos vocant, *à figura veru*, centenum cubitorum longitudinis, octonum latitudinis. Huic in regno successisse aiebant virum Nemphiten cui nomen esset lingua *Græca* Proteus. cuius nunc apud Memphin visitur fanum, decorum sane ac valde adornatum, ad australem partem templi Vulcani positum, circunquaque Phœnicibus Tyriis habitantibus: qui locus omnis castra Tyriorum appellatur. In hoc fano Protei est ædes quæ vocatur Veneris hospitæ: quam coniicio esse Helenæ Tindari filiæ: tum quia apud Proteum fuisse

1 protetulitate quadā sumpt.

2 pœnæ qua mulctaretur

diuersa tam audiui, tum etiam quod cognomine Veneris hospitæ appellatum est. Nam quæcunq; sunt alterius Veneris templa, neutiquam hospitæ appellantur. Et hanc percontanti mihi sacerdotes de Helena, referebant ita rem esse gestam: Alexandrum, rapta è Sparta Helena, quum reuadi, alet domum, in mari ægeo ventis cursu excussum in ægyptiacum pelagus: atque illinc, non remittentibus flatibus appulsum, in ægyptum ad ostiũ Nili, quod vocatur Canobicum, atque ad Taricheas. Erat in eo litore, Herculis templum, quod nunc quoq; est: ad quod si quis cuiuscunque hominis seruus confugiens capiat sacras notas, sese deo tradens, cum nefas est tangere. Quæ sanctio ad meam vsq; ætatem prorsus immutata perseuerauit. Eum templi legem mancipia Alexandri quum audissent, ab eo profugerunt: assidentesq; deo supplices, Alexandrum insimulabant, eum destructum volentes temque onem exponebant, vt circa Helenam gesta erat, & illatam Menelao iniuriam. Insimulabant autem de his apud sacerdotes, & apud huius ostij Nili præfectum, nomine Thonin. His auditis, Thonis quam raptissime Memphin ad Protheum mittit hæc nunciatum, his verbis: Peregrinus quidam venit genere Teucer, qui rem nefariam in Græcia perpetrauit: quippe seduxit hospitis vxorem, quam secum ducens cum multis admodum opibus, in tuam terram ventis appulsus est: vtrumne sinemus eum abire impunem, an ea, quæ attulit secum, eripiem⁹? Ad hæc remisit Proteus, qui diceret, Virum illum, vndecunq; is sit, qui rem nefariam in hospitem suum perpetrauit, comprehensum ad me deducere, vt quidnam dicturus sit, sciam. Hoc vbi accepit Thonis, Alexandrum comprehendit, nauesq; eius distinet: dehinc illum Helenamque cum opibus, atq; etiam seruos Memphin ducit. Quibus omnibus repræsentatis, Proteus percontat⁹ est Alexandrum, quisnam esset, & vnde cum nauibus profectus. Alexander illi & genus suum cõmemorauit, & patriæ nomen, & vnde nauigasset, & quo. Sed interrogante Proteo vnde Helenam accepisset, ttubantem in lo-

i supplices, faisãt pro quibus gat Virgil.

quendo ac tergiuersantem coarguebant ij qui fuerant supplices, exponentes omnia quæ in scelere admittendo gesta essent. Tadem Proteus apud eos hanc sententiam tulit, inquiens, Ego, nihil magni inter esse arbitrater de nullo peregrino supplicium
38 capitis sumere, ad terram meam ventis appulso, supplicium pro Græco illo de te sumetem. 2 omnium hospitum deterrime, scelestissimum facinus admisisti, a tuo ipsius hospite erepta vxore: 3 neque his contentus, cum ea abisti. Ac ne his quidem satis habens, compilata hospitis domo venisti. Itaque quoniam magni momenti esse duco necare hospitem, mulierem hanc atque opes tuo vt abducas non sinam, sed ego hæc Græco hospiti reseruabo, dum ille ipse constituerit venire ad ista reportanda. Tibi verò ipsi, tuisque conuectoribus, vt è mea terra in aliam tridui transtectis: præcipio, a hoqui vos pro hostibus persequutus. Hunc Helenæ ad Protea aduentum fuisse Græcorum referebant. Quam famam videtur mihi & Homerus accepisse, sed quia non perinde decoraturus erat in carmine, loquendi modo est vsus in quem tralluit, declarans se hunc famæ rumorem nonnihil habuisse. Id manifestum est ex eo quod hinc facit mentionem eiusdem errons Alexandri: nec vsquam alibi retractat, Alexandrum abducentem Helenam, cum alibi fuisse errabundum, tum etiam Sidonem Phœniciæ appulisse. Meminit enim Ibycus ei in laudanda virtute Diomedis, ita versibus inquiens,

Pictura erat inerat tibi pellax, opus mirabile eximum
Sidonidum, quas ipse Paris formosus ab vrbe
Sidonia duxit, iuuenis freta lata carina;
Quum rediit magnam Helenam natalibus ortam.

Meminit quoque in Odyssea his versibus,

Hoc habuit Ioue nata potentibus præstantiq; remedium. Odyss. δ.
Quod Polydamna Thonis sibi Thonis domuerat vxor:
Ægyptiq; quatenus ferax ferat pharmaca mixtim.
Multa quidem proba, multa autem diris noxia venenis.

Hæc quoq; alia ad Telemachum Menelaus inquit, Odyss. δ.

Hucetiam ab Ægypto, si me tenuisset reuertis
Cobantem, quibus haud inhiat nisi sacrificia sacra.

1 Adverbium Non dicentem veritatem.

2 Qui (ô omnium hominum deterrime) hospitio excepti, scelestis. At his pro ξεινοις, legit ξεινους fungens ea μεθρων. & omittens τυχων

3 Neq; vero tib. satis fuit cum illa rem habuisse, sed etiam sublata illa abiisse. Ac ne his quidē contentus, a diepta hosp. Totos & aliter exponi mihi περιφραστικῶς. Hinc. ζ.

In his carminibus fatetur Homerus, se nosse erratio-
nem Alexandri in Ægyptum. Est enim Syria Ægy-
pto co itermina, & Phœnices (quorum Sidon est)
in Syria incolunt, Itaque cum hi versus, tum vero
hic locus, non minimum, imo maxime probant Cy-
prios versus, non Homeri, sed cuiusp iam alterius
esse: in quibus dicitur Alexander ex Sparta Helenā
ducens, triduo Ilium peruenisse secundo vento vsus
ac tranquillo mari: quum in Iliade dicat il.ū, quum
Helenam duceret, errasse. Sed Homerus & Cypria
carmina valeant. Cęterū, nunquid Græci vana, quæ
circa Ilium gesta memorant necne, pcontanti mihi,
sacerdotes respondebant, se cognouisse ex ipso Me-
nelao, rapta Helena magnas Græcorum copias au-
xilio venisse Menelao in regionem Teucriam: quæ
in terram egressæ: locoque communito, miserunt
Ilium legatos, cūq; eis & ipsum Menelaum isse. Hos
a *Vel*, Resq;. postquam ingressi sunt mœnia, tum Helenā et opes-
que quas Alexander furto asportasset, repoposcisse,
tum iniuriæ satisfactionem. Teucros autem nunc
eadem narrasse, deinde & iuratos negasse habere se
Helenam atque opes de quibus arguerentur. sed ea
in Ægypto esse omnia, neque se iure reatum sustī-
nere earum rerum quas Proteus Ægyptius rex tene-
ret: Græcos, quum se ab illis deridēi arbitrarentur,
ita obsedisse Ilium, donec expugnauerunt Vrbe ca-
pta, quum Helena non appareret, & eandem oratio-
nem quam prius audirent Græci: ita demum ha-
bita prioribus verbis fide ipsum Menalaum ad Por-
teum mittunt. Hic vbi ad Ægyptum peruenit, &
Memphin appulit, expositā rei gestæ veritate ho-
a *Vel*, Res suas. norificentissime hospitio exceptus, Helenam ma-
b Nauib' in Libyam pro fugit. Inde quonā iter conuerterit, mihil ampl. *Hic interp. pro* *l:git* *uersus.* lorum immunem recepit & insuper omnes b pecu-
nias suas. Et quum hæc assequutus esset Menelaus,
tamen iniurius in Ægypto extitit. nam quum Æ-
gyptiaci conaretur, nec per ventos posset, idque tam
diu, rem nefarium excogitauit. Sumptis enim
duobus pueris quorundam indigenarum filijs, exce-
ctisque haruspicinam fecit. Quod vbi cum fecisse
rescitum est inuisus & exagitatus, fuga in insulas
Africæ

Africæ obiacentes. Eo poſteaquam ſe contulit, nihilamplius quod referrent Ægyptij habebant. Arq; horum alia ſeſe ex hiſtoriis noſſe dicebant, alia vt apud ipſos geſta, ſeſe magis habere comperta. Et hæc quidem aiebant Ægyptiorum ſacerdotes. Ego vero 1 ad ea quæ de Helena, commemorata ſunt, & ipſe adiicio hoc coniecturæ, Si intra Ilium fuiſſe Helenà vtique fuiſſet Græcis tradita, ſiue volente Alexandro ſiue inuito. Neque enim ita cupiebat Priamus, aut alij eius propinqui, vt ſuis ac liberorum corporibus, atque etiam vrbe periclitari vellent, quo Alexander Helenæ contubernio potiretur. Quod ſi inter initia ita ſenſiſſent, tamen, poſtea quam cum multi aliorum Troianorum, tum vero Priami filiorum duo treſue aut plures perierãt cum Græcis prælianteꝫ, ſi quid referentibus credi verſificatoribus debet: hæc inquam, omnia quum conſtitiſſent, ego credidem Priamum, vel ſi ipſe in contubernio Helenam habuiſſet, Achæis redditurum fuiſſe, cupiditate præſentia mala deuitandi. Neque vero regnum ad Alexandrum erat peruenturum, vt iam ſub eo res eſſent, ſenioreꝫ Priamo, quum Hector & natu maior & virtute præſtantior quam ille, regnum eſſet defuncto Priamo ſuſceperturus: quem ha udquaq; decuiſſet fratri iniuſte agenti indulgere, quum præſertim tanta mala propter eum, tum priuatim ipſi, tum cæteris Troianis omnibus euenirent. Sed hec poterant reddere Helenam, nec verum dicentibus eis Græci fidem habebant, nu mine (vt quod ſentio dicam) diſponente, vt fundi tus euerſi planum facerent hominibus magnarum iniuriarum magnas à diis eſſe vltiones Et hæc quidem, 2 vt mihi videntur, dicta ſunt. Protei autem regnum, dicebant, ſuſcepiſſe Rhampſinitum, qui 3 memoriam ſui reliquit veſtibula ab occaſu ſpectantia templum Vulcani, & è regione veſtibulorum ſtatuit duo ſimulacra quinum & vicinum cubitorum longitudinis: quorum quod aquilonem ſpectant, 4 id Æſtatem: quod auſtrum, id Hyemem Ægyptij vocant, præpoſtere ſa-

1 & ipſe aſſentior iis, quæ de Hel; &c. his adiectis, ſi &c.

2 ex opinione mea d.

3 Monimenta.

4 id Æſtatẽ vocant, & eum quidẽ adorant, atque beneficiis proſequuntur: ciautem, ad notũ eſt, & Hyems vocatur, contraria iſtis faciunt.

tientes. Huic regi ingẽtem etiam pecuniarum vim fuisse, quã nemo regum qui deinceps scripti sunt, superare potuerit, ac ne proxime quidem accedere: Et quum in turo eam pecuniam collocare vellet, ædificium extruxisse lapideum, cuius parietum vnus in exteriorem ædium partem pertingebat, sed structorem insidiantem hoc fuisse machinatum: Is vnũ è lãpidibus ita struxit vt è pariete facile tolli a duobus viris atq; adeo ab vno posset. Ædificio absoluto, regem in eo pecuniam reposuisse: interiecto tempore, structorem illum, quum esset vita excessurus, vocasse ad se filios (nam duos huic fuisse) eisque narrasse, se illis prospicientem, vt affluenter vitam degerent, astute ædificasse regis ærarium: deniq; omnia illis exposuisse plane, mensuramque ad lapidem amouendum docuisse, ac dixisse, illos hæc obseruantes, regij ærarij quæstores fore. Patre vita functo, haud in longum filios rem diffudisse: noctu enim ad regiam accedentes, lapidem ædificij inuentum nullo negotio amouisse, multumque pecuniæ expilasse. Quum autẽ rex forte fuisse ædificium ingressus, videretque vasa nummorum imminuta, obstupuisse: nec habuisse quem insimularet, quum & signa salua & ædificium obseratum esset. Vbi autem iterum ac tertio aperienti minor assidue pecunia apparebat, hoc fecisse, ne fures cum furto abirent: Laqueos faciendos curasse, & eos circa vasa in quibus pecuniæ inerant collocasse: fures, quemadmodum superiori tempore, quum venissent, & alter eorum penetrans ad vas recta perrexisset, eum fuisse laqueo retentum: & vbi agnouit quo in malo esset, protinus fratrem vocasse, & præsentis conditionis suæ certiorem fecisse: iussisseque vt quam celerrime introgressus sibi caput abscinderet: ne ipse conspectus agnitusque quis esset, etiam illum vita perderet. Qui quum visus esset probe dicere, fratrem ei obtemperantem ita fecisse, & adaptato lapide domum abisse, fratris caput asportantem. Vbi dies illuxit, ingressum in ædificiũ regem expauisse cernentem corpus furis in laqueo

i Denique quum illis omnia, quæ ad lapidem amouendũ pertinerẽt, aperte exposuisset, eius mensuram dedisse ac fore dixisse, vt si hæc obseruarent, regij ær.

a apparebat (nam fures non desinere diripere) ipsum hæc fecisse. Laqueos &c. *vel (vtpote furibus assidue diripientibus)*

quo sine capite. & ædificiū incorruptum, nullūq; neq; ingressum, neque egressum habens Ita abisse, atq; ita faciendum statuisse, vt furis cadauer è muro suspenderet: custodesque illic apposuisse. iussos vesti quem plorantem aut miserantem animaduertissent, eum ad se perducerent. Suspenso cadauere matrem indigne tulisse, alloquutamque filium qui supererat, imperasse, vt quacumque ratione machinari posset, corpus fratris resolueret, asportaretq;: id si negligeret, minatam se regem esse auditurā ad eum indicandum quod pecunias regias haberet. Aduersus hanc quum filius multa verba faceret, nec persuaderet, quod illa rem grauiter accipiebat, eum talem rem fuisse commentum: Iustratis asinis vtres vino pleno imposuisse: & postquam agendo asinos iuxta custodes fuit ante suspensum cadauer, i reuulsis ligaculis, duos treisque pedes resoluisse: & quum vinum profluere, tum caput cædentem, vehementer vociferatum esse, tanquam nescientem ad quem prius asinorum se conuerteret. Custodes quum multum vini profluere viderent, concurrisse cum vasis in viam: & id quod profluere, lucrifacientes comportasse. Illum simulata iracundia omnibus maledixisse, aliquandoque post illis consolantibus, finxisse, se mitigatum. & ab iracundia desisse. Tandem seduxisse è via asinos atque instruxisse: & quum plura verba inter eos fierent. & quidam faceto dicto hominem lacessieret, vt illum eleueret. donasse illis vnum ex vtribus. Atque eos illic vt erant discumbentes, potare constituisse, precantes hominem ac iubentes vt secum ad compotandum maneret, atq; illum obsequutum remansisse: & quum inter potandum comiter acciperetur, donasse insuper alterum vtrem. Ita se vino ingurgitantes custodes, admodum temulētos esse factos somnoque oppressos, ibidem vbi potauerāt obdormisse. Illum, vbi multum noctis erat, tunc corpus fratris dissoluisse, & custodum malas dextras in cōtumeliam derasisse, & asinos 1 imposito cadauere domum versus agitasse, exequutumq; imperia ma-

1. Detractis vtribus duobus aut tribus peronibus. *seu fasciculis* resoluisse illos laxatis vinculis. [*Leopard. emend. lib. 7. c. 12. vertit,* duos aut tres trium petiolos pēdulos resoluisse. *Infra sane in erat:* ὁ ἀπὸ τοῦ αἰδοίου νόθον dicitur *penis qui e ventre velut ex vtre petiolus prominet.* S.]

tris. Regem, vbi ei renuntiatum est furem cadauer surripuisse, acerbe tulisse: & quum vellet quoquomodo inuenire quisnam esset ista machinatus, hoc fecisse, quod apud me caret fide: Filiam suam domi prostituisse, iussam omnis indifferēter excipere: sed priusq; coirent, adigere ad sibi dicendū quidnam in vita esset actum sceleratissimū ac sceleratissimum: & qui narraret quæ circa furem acta essent, eum comprehenderet, neque exire permitteret. Quum itaq; filia patris imperia faceret, furem, 1 quod audisset quamobrem ista fierent, cupientem euadere versutiam regis, hoc egisse: Recentis mortui amputatam ex humero manum sub pallio ferentem isse, atque ingressum ad filiam regis, quum interrogatus esset eadem quæ cæteri, enarrasse, hoc se sceleratissimum perpetrasse, quod fratris in ærario regis laqueo capti caput amputasset: solertissimum autem quod cadauer fratris suspensum resoluisset, custodibus prius ebriis factis. Illam quū hæc audisset, manum in hunc iniecisse, eique furem in tenebris manum mortui porrexisse. Quum mulier quum apprehendisset, manum se huius tenere rata, istum per fores se proripuisse muliere delusa. Postquam & hæc renuntiata sunt regi, stuporem incussisse tum astutiam, tum audaciam hominis. Ad extremum dimissis per omnes vrbes nuntiis regem edixisse, non modo veniam sed etiam magna munera manere furem si in conspectum ipsius veniret: ita furem, fide habita, ad eum venisse: eique Rhampsinitum, magna viri admiratione ductum, filiam suam collocasse, tāquam ex omnibus mortalibus plurima scienti. Nam Ægyptios quiuem cæteris, hunc autem Ægyptiis antecellere. Post hæc aiebant regem hunc descendisse vinum sub terram, eo vbi *Græci* opinantur sedes infernas esse, & ibi cum Cerere alea luisse: & aliquando victorem, aliquando victum fuisse: & sursum iterum fuisse reuersum munus ab ea obtinentem mantile aureum. Quod tempus à Rhampsiniti descensu ad reditum, dicebant feriatum esse apud Ægyptios. Idq; ego ad meam me-

1 *vel*, qui intelligeret.

…rscio obseruatum Verum, an ob id sic … Ægyptij, asserere non possum: sed sacer… quoddam, quod intra vnũ diem de… suis inducere, & oculos mitra ob… tem pallium vbi in viam dedu… Cereris templum, ipsos redire il… em sacerdotem oculos velatos … omnis lupis agi ad Cereris tẽ… viginti stadia abest: & rursus à … ibeum à lupis reduci. 2 Quæ ab … cuicunque credibilia viden… autem in omni sermone con… quæ auditu cognoui. Infero… Cererem & Liberum Ae… denique primi extiterunt qui di… omnibus esse immortalem, quæ de … deinde aliud atq; aliud corpus, … ingraret. Atque vbi pes … Cereris relicta marina volucria, … hominis corpus genitum introi… eo ea circuitum fieri intra annorum … fiant rationem fuisse à Græcis qui v… quam suam ipsorum, alij prius, … eorum ego nomina sciens, non du… Rhampsinitum vsque regem ate… viguisse sane: ius omne. Post … regnos successisse Cheopem in omne … simum. Cui nanque eum … ciuitate omnia Ægyptiis ne sacrifi… prohibuisse. Deinde iussisse vt ipsi suis i… bus exercerentur: aliis, vt ex lapidi… montis saxa exciperent, & illinc ad … traherent: aliis, vt transmisso flu… acciperent, & ad montem qui dicitur Li… ferrent. Faciebant autem opus citeriorem … annos myriades, *id est centum millia*, ter… mestribus singulæ. In ea via populus … undis saxis atteritur, decennẽ tem… quod non multo minoris operis mihi … pyramidem extruxisse. Cuius longi-

I an ob id, an ob aliud quippiam sic ferientur Ægyptij, asserere non possum. Sacerdotes autem palliũ quoddam eo ipso die contextum vni ex suis imponunt, & oculos mitra obducunt: quem gest. pall. vbi in v. deduxq. f. ad C. templum, ipsi redeunt illo relicto.

2 Et hæc quidem tũ ab Ægyptiis relata sunt, quæ cuic. ct. vid. is eis vtatur. Mihi autem toto hoc opere, *vel ista hac narratione*, constitutur.

1 omnem legum æquitatem, &c.

tudo est quinque stadiorum, latitudo decem passuum. 1 Altitudo (vbi maxima est) passuum, lapide polito & animalibus insculpto. In hac decem annos fuisse consumptos, & in subterraneis ædibus in tumulo, supra quē pyramides stant, quas fecit sibi pro sepulchro, in insula intromisso per fossam Nilo. Vetium in pyramide hac annos viginti absumptos: cuius singulæ frontes (nam est formæ quadratæ) sunt 2 octogenum iugerum pari altitudine, saxis dolatis decentissimeque coagmentatis quorum nullum est minus triginta pedum. Fuit autem extructa hęc pyramis in speciem graduū, quas quidam scalas, quidam arulas vocant. Posteaquam eam principio eadem fecissent, attollebant reliquos lapides breuibus machinis è ligno factis, ex humo in primum ordinem graduum leuantes. 3 Vbi super hunc gradum lapis erat, alteri machinæ imponebatur, quæ in ipso primo gradu stabat. Ab hoc deinde in alterum ordinem trahebatur, super alteram machinam. Nam quot ordines graduum, totidem machinæ erant, siue eandem machinam, quæ vna & facilis ad ferendum esset, transferebant ad singulos ordines, quoties saxum amoliebantur. 4 Dictum sit à nobis de vtroq; quemadmodum refertur. Effecta sunt igitur ita prima quæq; ex pyramide, quæ erat altissima: deinde gradatim sequentia: nouissime vero quæ solo sunt iuncta & infima. In ipsa pyramide litteræ Aegyptiacæ scriptæ, indicant quantum sit erogatum in olerarios pro 5 apio, cæpis, & alliis: quod interpres earum litterarum (vt probe reminiscor) aiebat in summa mille & sexcenta talenta pecuniæ esse. Quod si ita se habet, quantum in alia credibile est fuisse consumptum, vel in fertamēta, vel in cibos, vel in 6 vestiarium operariorum? Atque per id quod dixi tempus opera extruebant. Alio item tempore (vt ego opinior) lapides exciderūt atque portarunt, & alio non exiguo subterraneam fossam effecerunt. Propter quē eo flagitii deuenisse Cheopem, vt pecunia defectus, filiā suam in quodā ædificio prostituerit, imperans quantūcunq; faceret

1 Altitudo autem, qua parte est altior se ipsa: *Sic ad verbū. Intelligit autem fastigium ipsius Pyramidis, Gall. La pointe vel l'aguille.*

2 octogenū pedum.

3 Atq; proūt in eum lapis attollebatur.

4 Dictum enim sit à nobis, quod aiunt in vtramq; partem.

5 raphano.

6 vestem, *id est, vestitum.* operariorum, di per id, quod dixi, tempus opera extruerent.

ret quæstum. (non enim dicebatur quantum) eamque cum patris iussa fecisse, tum vero priuatim de relinquenda sui memoria cogitasse, itaque singulos ad se intrantes orasse vt sibi ad opera singulos lapides donarent. Ex his lapidibus aiebant extructã fuisse pyramidem quæ stat in medio trium, in conspectu pyramydis magnæ, cuius vnum quodque latꝰ 1 sesquiugerũ est. Quinquaginta años regnasse hunc Cheopem Ægyptii dicebant, eoque defuncto accepisse regnum fratrem Chephrenem & hunc eodem instituto vsum cum in aliis, tum vero in faciendapyramide, non tamen quæ ad magnitudinem fraternæ accederet, eas nãq; & nos sumus dimensi. Nam subterranea non subsunt ædificia, neq; per fossam deriuatus in eam Nilus (quemadmodum in alteram) influit, sed extructo aquæductu introrsum insulam circumluit, in qua situm esse ipsum Cheopẽ aiunt. 2 Fulsisse tum ex Æthiopico lapide versicolore primum domum, quadraginta pedibus depressiorem altera, sed habentem idem quod grande ædificium, magnitudinis. Stant autem super eundem tumulum ambæ, centum fere pedum celsitudinis. Porro quinquaginta sex annos regnasse Chephrenem aiebant. ita centum & sex anni supputantur quibus Aegyptij in omni calamitate versati sunt, nec templa aperta, sed semper fuerunt occlusa. Hos reges Aegyptij præ odio ne nominare quidem volunt, sed eorum pyramidas vacant pastoris Philitionis, qui ea tempestate pecudes per hæc loca pascebat. Post hunc regnasse in Aegypro dicebant Mycerinum Cheopis filium eumque paterna perosum facta, & templa reseraſſe, & populo ad vltimum calamitatis afflicto fecisse potestatẽ res agendi & sacrificandi: quin etiam super omnes reges iustitiam exercuisse. Quo nomine ex vniuersis regibus hunc Aegyptij maxime prædicabant, tum ob alia quæ bene iudicabat, tum vero quod conquerenti de ipsius sententia, de suo donabat, vt indignationi hominis satisfaceret. Quũ autẽ esset in ciues ita clemens Mycerinus atq;

1 sesquiplethri patrium habet. *Ad verbum, Sesquiplethrum est, id est, 150. patet pedes.*

2 Primo autem ædificium ex lapide Æthiopico versicolore ædificato, quadraginta pedibus infra, altera ædificauit eadem magnitudine, magnę contiguam. *vt legatur* εἰκοδόμησε, *pro* εἰκοδόμης.

1 ita se gereret.

1 ita studiosus, principium ei malorum contigisse obitum filiæ, quæ domi vnica tobole erat. Qua clade supra modum dum doleret, vellet quę filiam excellentiori aliquo genere sepelire quam cæteri, fecisse ligneam bouem cauam, quam quum inaurasset, in ea filiam sepilisse defunctam: neq; humo bos hæc condita est, sed ad meam vsque memoriam in

2 extabat in vrbe, &c. vel. vsebatur.

proparulo 2 fuit in vrbe Sai apud regiam, in conclaui quodam exornato posita. Cui singulis diebus omnifarij odores 3 inferuntur: noctibus autem perpetuo incensa lucerna astat. In altero contiguo

3 adolentur.

conclaui imagines stant concubinarum Mycerini, vt in vrbe Sai sacerdotes aiebant. Stant enim colossi, *ad est*, 4 *quadrisimulachra*, circiter viginti, è ligno fabricati, nudi plerique: qui quarum sint mulierum non possum dicere, præterquam quæ narrantur. Sunt qui de hac boue & colossis hæc referant: Mycerinum amore filiæ suæ captum, vim ei intulisse: deinde illam quum præ mœrore se suspendisset, patrem in hac boue sepelisse: matrem autem manus ministrarum quæ filiam patri prodidissent, præcidisse: & nunc earum hæc esse simulachra eius mali quod viuæ passæ fuissent. Hæc (vt ego opinor) dicunt nugatores, vt alia, ita & de manibus colossorum: quippe quas ipsi vidimus temporis diuturnitate delapsas, quæ ad meam vsque ætatem ad pedes eorum stratæ visebantur. Bos quoque cæterum corpus operta est Phæniceo pallio, tum vero ceruicem & caput crasso admodum

4 orbis est solis aureus assimilatus.

auro: cuius inter media cornua 1 circulus annexus inest, soli assimilatus. Neque stans est bos, sed in genua cubans, magnitudine quanta est grandis vacca viua. Effertur autem è conclaui quotannis, & postquam Ægyptij verberarunt deum quendam quem in tali negotio non puto mihi nominandum tunc & bouem in lucem proferunt. Aiunt enim eã orasse patrem Mycerinum, vt defuncta quotannis semel solem intueretur. Huic regi, post calamitatẽ filiæ, secundo loco hæc accidisse: Ex vrbe Buti venisse oraculum, fore vt sex omnino annos viueret,

62

septi-

ſeptimo defuncturus. Id hunc ægre ferentem, viciſſim ad oraculum contumelioſas querimonias: quod, quum pater ſuus & patruus, qui deorum immemores templa clauſerant, hominesque perdiderant, tandiu vixiſſent, ipſe pie faciens tam cito foret vita defuncturus. Rurſus ei veniſſe dicuntur ex oraculo reſponſa, ea propter ipſum propere vitam finiturũ, quod non id faceret, 1 quod deberet. Oportuiſſe enim Ægyptam centum quinquaginta annis affligi: idque duos, qui ante eum fuiſſent reges, didiciſſe, ipſum vero nequaquam. Hæc vbi accepit Mycerinus, ſe iam à numinibus damnatum, lucernas feciſſe permultas, quibus quũ nocteſceret accenſis, potaret, ac ſe oblectaret: neq; diu neque noctu intermittentem, quin per paludes perq; nemora vagaretur, 2 vtq; audiretur iuuenilibus in rebus ſtudioſiſſime verſari. Hæc autem idcirco excogitarat, quod vellet oraculum conuincere mendacij, vt duodecim pro ſex fierent anni, diebus factis ex noctibus. Pyramidem & hic reliquit longe minorem paterna, vicenis pedibus ex omni parte (nam eſt quadrangularis) breuiorem, 3 quæ eſt trium iugerum, Æthiopico ex lapide ad mediũ vſq;. Hanc quidam Græcorum volunt eſſe Rhodopis mulieris proſtantis, non recte ſentientes: qui ne noſſe quidem videntur quænam fuerit Rhodopis de qua loquuntur. Neque enim talem pyramidem illa ſibi facere deſtinaſſet, in qua talentorum infinita (vt ſic dicã) millia conſumpta ſunt. Ad hæc, non iſtius ſed Amaſis regis temporibus Rhodopis floruit. Multis enim poſt hos reges annis qui iſtas Pyramides reliquerunt. Rhodopis extitit genere Thracia, ancilla Iadmonis Samii, ex vrbe Vulcani conſerua Æſopi fabularum ſcriptoris (4 nam & hic Iadmonis fuit poſtquam is huic mulieri non minimũ cordi fuit. Siquidem quum ſæpenumero Delphi ex oracolo pronuntiarent, ſi quis ſumere pœnas vellet 5 animæ Æſopi, alius nullus extitit qui ſumere vellet niſi Iadmonis ex ſilio nepos, aliud Iadmon. ita & Æſopus Iadmonis fuit. Rhodopis au-

1 quod infatis eſſet, vt faceret,

2 & vbi intelligeret, cœnacula eſſe cõmodiſſima,

3 trium plethrorum, *i.e. pedum* 300,

4 Nam & hic Iadmonis fuit, vt hinc maxime oſtendit

5 *id eſt vita, vel pro vita*

4 comparauit p Rhodopes quidem conditione, neq; tamẽ ad potentiam tãtam peruenit, *vel ad tantũ regnũ, Aſ Valla pro magnificis legit magnopidis. Quã lectionem ſequendo (quæ & in aliquot vet. cod. habetur) ita vertes: ſed non quæ tantæ pyramidis ſumptus ferre poſſet.*

em in Aegyptum abiit, à Xanthо Samio tranſportata. Et quum eo ad quæſtum faciendum veniſſet, magna pecunia fuit redempta a Charaxo vico Mitylenæo, Scamandronymi filio, Sapphus poematum cõmunicis fratre. Hunc in modum Rhodopis libertatem nacta eſt, & in Aegypto remanſit: gratioſaq; vehementer effecta ingentes opes ſibi comparauit quę Rhodopen tranſcenderẽt, non quæ ad talem pyramidem faciendam aſcenderent. 2 Ex quarum opum decima parte cuicunq; etiam hoc volenti cognoſcere licet, non magnam ab illa pecuniam fuiſſe impoſitam. Quum enim optaret memoriam ſui in Græcia relinquere, fecit opus quo ab alio excogitatũ non eſt, neq; donatum, idq; donauit in templo Delphico monumentum ſui. Decima enim ſuarum opum tot è ferro veruta ad boues torrendos ſecit, ad quot faciendа ſufficeret decima ipſa: quæ Delphos miſit: quæ nunc quoq; poſita ſunt è regione templi, poſtquam ſ. Chij donauerunt. Gaudent autem meretricibus quodammodo in Naucrate proſtibula fieri gratioſa. nã hæc de qua mentio habetur, adeo nobilitata eſt fama, vt nemo Græcorũ non ediderit Rhodopis nomen. Alterius quoq; quæ poſterior fuit nomine Archidices, fama per Græciam celebris extitit, ſed minus quam prioris: 4 cuius amore Charaxus inſaniens Mitylenen rediit, vt meminit Sappho, conuitiis eum inſectata. & de Rhodope quidem hactenus.

2 Nam quũ iptius opũ decimam partem quis etiam nunc cernere poſſit, nõ eſt cur magnas ipſi opes tribuamus.

Poſt Mycerinum autem Ægypti regem fuiſſe dicebant ſacerdotes Aſychin, eumque feciſſe Vulcano porticum ad ſolem orientem, longe pulcherrimam longeque maximam. 6 Habere enim vbique cum figuras inſculptas, tum aliam infinitam ædificiorum ſpeciem. Illud vero maximum ab hoc rege fuiſſe factum, vt quum vehementer laborare-

3 Charaxus autem quũ liberata Rhodope Mitylenen rediiſſet, Sappho verſibus ſuis illum eſt valde inſectata.

tur

4 Habere enim cum alias porticus, figurasque bene ſculptas, & alias infinitas ædificiorum ſpecies, tum vero iſta longe plura. Hoc regnante quum, non ſine magna difficultate pecunias alij cum aliis communicarent, legem hanc Ægyptiis fuiſſe docebant. vt ita demum, &c. *vt diſtinguatur poſt μέλαγρα ita tamen vt hæc verba ad ſequentia referri poſſint, q. d. Ea quæ ſequuntur: quamuis ſit omnia, non tamen aut modi.*

alieno, legem hanc Ægyptiis promul-
ita demum quis pecuniam mutuo acci-
auec patris pignori traderet. Hunc aut
adiecisse. vt penes creditorē esset po-
sepulchri debitoris, vtq; hęc irrogare-
pignus deponenti: cui, si dissoluere æs
sequeretur, fas nō esset sepeliri aut in pater-
malio sepulchro: ac ne alium quidē ex
enitorum sepulturæ mādare. Hunc præ-
superiores antecellendi cupidum, reli-
portiam sui pyramidem lateritiam, inci-
isin hæc verba. NE ME LAPIDEIS PY-
HVS, COMPARES, QVÆ TANTVM
AGELLO QVANTVM IVPITER CÆTE-
AM FVNDVM LAGVS CONTO VER-
, QVICQVID LVTI CONTO ADHÆ-
CERAT, ID COLLIGENTES, 2 ME COMPOSVE-
AXIN TALEM MENSVRAM REDEGE-
atq; id demum operis hunc regem edidisse.
regnasse cæcū quēdam ex vrbe Anysi, no-
Anysio, atq; eo regnante, excutisse in Ægy-
magna cum manu Æthiopum Sabacum regē
cœ hic fuga se in paluſtria, pripuisset, il-
regnasse in Ægypto quinquaginta annos: id-
tra tempus ista edidisse. Quoties Ægyptio-
quisquam aliquid deliquisset: neminem vol-
morte afficere: sed pro sui quenque deli-
magnitudine, damnare ad aggerendam certam
ituram aggerum intra vibem vnde quisque
lentium erat. Atque ita vrbes sunt etiam sub-
effectæ, nam primum humus aggesta fue-
is qui sub rege Sesostre riuos effoderant:
sub rege Æthiope valde sunt vrbes factæ
celsæ, cum cæteræ quæ in Ægypto sunt, tum
vero (vt mihi videtur) Bubastis vrbs, vbi præcipue
ra exaggerata. In qua vrbe templum est Bubastis
quæ nostra lingua dicitur Diana, omniū max-me
memorabile. Quo etsi alia sunt tum grandiora, tū
sumptuosiora, nullum tamen est aspectu incundius
id ita se habet: Cætera præter accessū insula est: cu-

1 Videtur aliud legisse quā nos Gr. nos.

2 lateres duxerunt, & me in talem formā redeg.

3 nocentiū.

4 Est autem Bubastis, ea quæ lingua Græca Artemis dicitur, i. Diana. Sed hæc verba habentur in cod Grac. post ista. Nullum tamen est aspectu incundius.

ius ad ingreſſum vſq; duo è Nilo fluenta vicina curruunt, nec confluunt, hinc atq; illinc præterfluentia, centum vtrunque pedum latitudinis, arboribus inumbrata. Eius veſtibulum decem paſſibus ſublime eſt figuris ſenum cubitorum adornatum. Id templum in media vrbe ſitum, vndiq; circumeuntium oculis ſubiicitur. nam quum vrbs ſit aggeſtu terræ ſublimis, templum quemadmodum a principio cõditum, nec loco motum, pro ſpeculo eſt. Illud 1 materia figuris exculpta ambit. Interius delubrum, ingenti proceriſſimarum arborum manu conſitarũ luco ambiente, in quo delubro ſtatua eſt. 2 Longitudo templi quoquouerſus, vnius eſt ſtadij. Ab eius ingreſſu via per forum orientem verſus, quæ fert ad Mercurij templum, tria circiter ſtadia longitudinis & 3 quatuor iugerum latitudinis, ſtrata lapide eſt, vtrinq; arboribus manu conſitis in cœlum euntibus. Atq; hunc quidem in modum templum habet. Verum ſe ita ad extremum liberato Æthiope referebant, quod ille per quietem oblata ſibi viſione, fugæ ſe mandauerit. Viſus eſt ſibi videre quendã aſtantem, qui ſuaderet ipſi, vt congregatos cunctos Ægypti ſacerdotes incideret medios. Hac eum viſione conſpecta dixiſſe, videri ſibi deos demonſtrare hanc occaſionem, vt piaculo in ſacra commiſſo, aliquid cladis aut à diis, aut ab hominibus acciperet: ſe vero nequaquam iſta facturum, ſed abiturũ: quoniam exceſſiſſet iam tempus, quod ipſi à diis vaticinatum eſſet, quouſq; foret in Ægypto regnaturus. Etenim quum in Æthiopia ageret, oraculis quibus vtuntur Æthiopes, reſponderat deus, fore vt is in Ægypto quinquaginta regnaret annos. Id tempus quum exceſſiſſet, & viſo inſomnij perturbatus eſſet Sabacus, vltro ex Ægypto conceſſit. Eo profecto ex Ægypto, rurſus cœcum è paluſtribus egreſſum accepiſſe imperium; vbi quinquaginta annos habitaſſe inſulam, cinere atque humo aggeſta. Nam vt quiſque Ægyptiorum iuſſus illuc ibat portans frumentum, ei mandabat vt clam Æthiope ad ſe dono etiam cinerem ferret. Hanc inſulam nemo

1 ſeptem figuris exſculptum.
2 Latitudo autem & longitudo t,
3 quatuor plethrorum *s. c.* 400. pedum.

hoc ante Amyrtæum inuenire potuit, sed septingentis & amplius annis superiores Amyrtæ. eges nequierunt eam inuenire. cui insulæ nomen est Elbo, decem omnino stadiorum magnitudinis. Post hunc regnasse sacerdotem Vulcani, nomine Sethon: eumque bellatoribus Ægyptiis abusum fuisse, contemptui habens tanquam sibi non opportunos, & cum aliis ignominis affecisse, tum vero agris exuisse quibus fuctant à superioribus regibus singuli donati duodenis. Ex quo factum est vt, quum postea Sanacharibus Arabum Assyriorumque rex cum magnis copiis inuasisset Ægyptum, noluerint ei opitulari. Tunc sacerdotem consilii inopem, in cœnaculum se contulisse: ibique apud simulachrum comploraſſe quanta pati periclitaretur: eique inter lamentationem obrepsisse somnum: & inter quietem visum astare deum, exhortantem nihil eum molesti passurum, si copiis Arabum obuiam iret: se enim auxiliarios ei missurum. His insomniis fretum sacerdotem, sumptis Ægyptiorum iis qui sequi vellent, castra in Peluſio posuisse, (hac enim Ægyptus inuaditur) nec cum fuisse quempiam bellatorum sequutū, sed institores, & operarios & forēses homines. Eo quū pueniſſēt nōctu effusam ipsis hostib⁹ vim agrestiū muriū, qui illorū tum arcus, tū pharetras, tum scutorū habenas abedetunt, ita vt postera die hostes armis exuti fugam fecerint, multis amissis. Eoque nunc iste rex in templo Vulcani lapideus stat, manu murem tenens, atque hæc per literas dicens, IN ME QVIS INTVENS, PIVS ESTO. Ad hunc vsque narrationis locum & Ægyptij & sacerdotes referebant, demonstrantes à primo rege ad Vulcani sacerdotem hunc, qui postremus regnauit, progenies hominum fuisse trecentas quadraginta vnam, & totidem interea pontifices totidemque reges. Trecentæ autem progenies decem millia annorum valent. (nam tres virorum progenies, centum anni sunt.) vna & quadraginta, quæ reliquæ sunt vltra trecentas, sunt anni mille trecenti quadraginta,

64

† Aruris exuisse, *quæ mensura pedes quinquaginta capit, dimidium plethri.*

2 noluerint ei milites Ægyptij opitulari. *vel Bellatores Ægypty. Videtur significare eos, qui rei militaris scientiā profiterentur. Ipse Valla bellatores paulo ante interpretatus & alibi pugnatores.*

Ita intra decem millia trecentosque & quadraginta annos, negabant vllum deum forma humana extitisse: ac ne in regibus quidem Ægypti, qui aut prius aut posterius extiterint, aliquid tale dicebant fuisse: sed intra hoc tempus quater solem præter consuetudinem fuisse ortum. bis quidem illinc exortū, vbi nunc occidit, bis autem vnde nunc oritur, illic occidisse: nec tamen sub hæc aliquid in Ægypto esse immutatum, nec ea quę ex terra, nec ea quę è flumine ipsis proueniunt, nec quæ ad morbos aut quæ ad mortes pertinent. Atq; ante Hecatæum scriptorem, apud Thebas originē generis sui recensentem, ac progenitores familiæ suæ repetentem ad sextum decimum deum, sacerdotes Iouis tale quiddā fecerant: & mihi non recensenti originē familiæ meæ, introductum quoddā grande cœnaculum, enumerādo demonstrabant tot è ligno colossos quot dixi. Ibi namq; stabant pontifices sub imagine vitę quā quis vixerat, enumerantes itaq; & sacerdotes ostendebant mihi vnumquenq; eorum esse filiū proxime defuncti sacerdotis, imagines eorum singulas gradatim percensendo, donec omnes expoluerant. Atq; Hecatæo originem suam recensenti, & ad sextum decimum deum referenti, occurrebant è diuerso progeniem recensentes, & in enumeratione non admittentes id quod ab illo diceretur, hominem progenitari è deo. Occurrebant autem in repetenda progenie hunc in modum, quod dicerent vnicuiq; colossorum fuisse Piromin ex Piromi genitum, donec trecentos quadraginta quinque commemorarent: Piromin assidue ex Piromi procreatum, non referentes ad deum illos ad heroes. Est autem Piromis Græca lingua exponitur καλὸς κἀγαθὸς *Bonus & honestus*. Eos itaq; quorum imagines erant, demonstrabant tales omnes extitisse sed multum a diis distantes. Priores tamē his viris fuisse deos in Ægypto principes, & vna cum hominibus habitantes, & eorum semper vnum extitisse dominatō-

Iam prius autem Hecatæo historiographo apud Thebas originē generis sui recensenti, ac progenitores familiæ suæ ad sextum decimum deum repetenti, sacerdotes Iouis tale quiddam fecerant, quod mihi recensenti originē familiæ meæ, introductum grande cœnaculum, enumerādo demonstrabant tot è ligno colossos quot dixi. Ibi namq; stabant pontifices sub imagine vitę quā quis vixerat, enumerantes itaq; & sacerdotes ostendebant mihi vnumquenq; eorum esse filiū proxime defuncti sacerdotis, imagines eorum singulas gradatim percensendo, donec omnes expoluerant. Atq; Hecatæo originem suam recensenti, & ad sextum decimum deum referenti, occurrebant è diuerso progeniem recensentes, & in enumeratione non admittentes id quod ab illo diceretur, hominem progenitari è deo. Occurrebant autem in repetenda progenie hunc in modum, quod dicerent vnicuiq; colossorum fuisse Piromin ex Piromi genitum, donec trecentos quadraginta quinque commemorarent: Piromin assidue ex Piromi procreatum, non referentes ad deum illos ad heroes. Est autem Piromis Græca lingua exponitur καλὸς κἀγαθὸς *Bonus & honestus*. Eos itaq; quorum imagines erant, demonstrabant tales omnes extitisse sed multum a diis distantes. Priores tamē his viris fuisse deos in Ægypto principes, & vna cum hominibus habitantes, & eorum semper vnum extitisse dominatō-

a Iam prius autem Hecatæo historiographo apud Thebas originē generis sui recensenti, ac progenitores familiæ suæ ad sextum decimum deum repetenti, sacerdotes Iouis tale quiddam fecerant, quod mihi recensenti originē familiæ meæ. Introductum grande cœnaculum, enumerādo demonstrabant tot è ligno colossos quot dixi. Ibi cum singuli pontifices adhuc viui imaginem suam collocant Enum. ita, &c. Legitur autem & ita, Ἐμοὶ ἐξηγησαμένῳ. quam lectionem hic sequitur.

b Commemorarent Piromidas cognominatos, neq; tamen refer. *Legendo πίρωμις ὑπονομαζομένους.*

c Minime cum hominibus versantes.

natorem: & postremum illic regnasse Orum Osiris filiũ, quem Græci Apollinem nominant. Hũc, postquã extinxit Typhonem, regnasse in Ægypto postremum. Osiris autẽ Græca lingua est Dionysius, *id est Liber*. At qui apud Græcos nouissimi deorũ esse censentur Hercules, Dionysus & Pan: atqui apud Ægyptios Pan vetustissimus est etiam ex octo diis, qui primi dicũtur: Hercules, ex iis qui secundi, numero duodecim: Dionysus, ex iis qui tertij vocantur; ab illis duodecim procreati. Ab Hercule autẽ quãtum annorum ad Amasin regem esse ipsi Ægyptij aiũt, superi' a me patefactũ est. A Pane vero plus annorũ esse dicitur: minimum inter hos, a Dionyso quanq; ab hoc ad Amasin regem quindecim millia annorum supputantur. Et hæc Ægyptij pro compertis asseuerant, seque scire assidue supputando, semperque annos describendo. A Dionyso quidem certe; qui ex Semele Cadmi genitus fertur, ad meam ætatem sunt anni ferme mille sexcenti: ab Hercule vero Alcmenę filio, ferme nongenti. A Pane autem Penelopes (ex hac enim & Mercurio Pan genitus dicitur à Græcis) minus annotum est quam a bello Troiano, octingenti fere ad me anni. Vtrum horum probabiliùs sibi videtur, eo quisque vtatur licet: mihi autem de his tecepta opinio probatur. Nam si & isti in Græcia cum celebres fuissent tum senuissent, quemadmodum Hercules ex Amphithryone genitus, Dionysus ex Semele, & Pan ex Penelope natus, dixisset aliquis & hos alios habere illorum deorum nomina qui prius geniti fuerant: nunc Græci aiunt Dionysum, statim editum ab Ioue insutum in femore, portatumque in Nysam, quæ est supra Ægyptum in Æthyopia. De Pane ne habent quidem quod dicant, vbinam apud eos sit educatus: ex quo fit mihi manifestum, Græcos audiuisse posteras horum quam aliorum deorum nomina: & ex eo tẽpore illorũ progenies recensuisse quo primũ de iis audierant: atq; hæc quidem Ægyptij aiunt. Quæ vero cæteri homines cum Ægyptiis consentientes memorant in hac re gesta-

1 A me vero quæ sit de illis sententia, commemoratũ est. Quod si & isti videlicet Dionysus ex Semele & Pan ex Penelope genitus, in Græcia celebres fuissent, ac contenuissent quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus dicere etiã posset aliquis & nos annos, &c.

1 quibus aliquid etiam adiicietur ex iis, quæ ipse conspexi. Post Vul.

ne fuisse gesta, hæc iam explicabo, 1 aliquid etiam his quæ ego vidi conferentibus. Post Vulcani sacerdotem regem *summa* Ægyptij libertate adepti, duodecim sibi reges (nullo enim tempori momento poterant sine rege viuere) deligunt, in totidem partes omni Ægypto distincta. Isti iunctis inter se affinitatibus regnabant, pactionibus initis ne mutuo auferre imperium conarentur, neue quis plus alio quippiam obtinere quæreret; sed vt essent inter se quam amicissimi. Atque ea de causa has pactiones arctas accurratasque inierunt, quod eis inter initia, simulatque tyrannides inualerunt, responsum fuerat, qui in templo Vulcani ærea phialalibasset

65

2 Nam in omnib⁹ templis conuenire solebat visum autē est eis, &c.

tum totius Ægypti regno potiturum. 2 Vbi omnia sacra exequuti sunt, placitum est eis aliquod relinquere sui commune monumentum: ex eoque placito fecerunt labyrinthum, paulo supra stagnum Mœrios, maxime vrbem versus quæ dicitur crocodilorum: quem ego aspexi fama maiorem! Si qui enim ex Græcorum narratione muros & operis speciem 3 ratiocinetur, minus concipiet quam pro labore & sumptu huius labyrinthi. Tametsi enim Ephesi templum est memoratu dignum, & in Samo, tamen pyramides erant narratione maiores, quarum singulæ multis ac magnis operibus Græcis æquiparandæ sunt. Sed eas quoque labyrinthus antecellit. Etenim duodecim eius aulæ sunt tecto oportæ, portis oppositis altrinsecus: sex ad aquilonem contiguæ, totidem ad austrum vergentes, eodem extrinsecus muro præclusæ. Bifaria in eo sunt

3 Æstimet, *Vel, colligat.*

4 Illis *aulis* imposita numero tria millia, singula *videlicet* mille quingenta.

domicilia, vna subterranea, altera superiora 4 Illis impositæ, vtraque numero tria millia, quingenta. Quorum ea quidem quæ superiora sunt, ipsi vidimus, & quæ aspeximus enarramus subterranea vero auditu didicimus. 5 Nam præpositi Aegyptiorum nolebant vllo pacto illa monstrari, quod dicerent illic sepulchra esse tum eorum regum qui ædificandi labyrinthi fuere authores, tum sacrorum crocodilorum. Ita de inferioribus ædificiis fando cognita referimus. Superiora ipsi aspeximus humanis

5 Nam qui ex Ægyptiis præfecti erant *labyrintho.*

nis operibus minora. nam egressus per tecta, & regressus per aulas diuersissimas, infinita me admiratione afficiebant. Ex aula in conclauia transitur, ex conclauibus in cubicula, è cubiculis in solaria alia, & conclauibus in alias aulas. Horum omnium lacunar, quemadmodum parietes, lapideum est, sculptilibus passim figuris ornatum. Singulæ aulæ maxima ex parte digesto lapide albo, columnarum ambitu redimitæ. Angulo quo finitur labyrinthus, adhæret pyramis quadraginta passuum, in qua grandia sunt insculpta animalia, ad quam iter sub terra fit. Et quum talis sit labyrinthus, tamen stagnum Mœrios, ad quam labyrinthus ædificatus est, plus præbet admirationis. Cuius in circuitu mensura trium millium & sexcentorum stadiorum est, schœnorum sexaginta, quanta videlicet ipsius Ægypti ad mare mensura est. Iacet autem stagnum longo situ aquilonem versus austrumque: altitudine, vbi eius profundissimum est, quinquaginta passuum. Quod autem manu facta sit ac depressa, indicat, quod in eius ferme medio stant duæ pyramides. quinquaginta passus ab aqua extantes, altero tanto ædificij aquis tecto. Super quarum vtraque lapideus est colossus in solio sedens: ita pyramides sunt centum passuum. Centum autem [2] passus sunt stadium vnum, sex iugerum Passus, inquam, mensuræ sex pedum, siue quatuor cubitorum: pedes autem, quatuor palmorum, cubiti vero, sex palmorum. Aqua stagni nativa non est, vtpote solo illo admodum arido, sed è Nilo deriuata, sex mensibus in stagnum fluens, totidem retro in Nilum refluens. Illisq; sex mensibus, quibus effluit, [4] augens regium fiscum talentis argenti singulis, in singulos dies, prouentu piscium, quum influit, viginti minus. Hoc stagnum dicebant etiam indigenæ euadere in Syrtin Africæ, perforato sub terram meatu in mediterranea [5] Hesperiam versus, secundum montem Mēphi imminentem. Verum quum humum è lacu egestam nusquam viderem (hoc enim mihi indagare curæ erat) percontabar proximos accolarum vbi-

1 Anfractus, *vel implicita via*, per aulas diuersissimas infinitam admirationem afferebant, ex aula in conclauia transeuntibus, ex conclauibus in cubic.

2 *Videtur respondere hac Græc. Phrasis Gallica.*

3 Sex Plethrorum, *id est* ieo ped.

4 Regium fiscum talenta argenti singula singulis diebus ex prouentu piscium persoluit: quum influit, viginti minus.

5 Occidentem versus.

nam esset humus illinc defossa. 1 Illi dicere fuisse deportatam, facile id mihi persuadētes quippe qui simile quiddam factum esse apud Ninum vrbē Assyriorum auditu cognoueram. Siquidem fures quidam magnam vim pecuniæ Sardanapali, qui Nini rex erat thesauris subterraneis abstrusam compilare quum constituissent, à suis domibus fodere exorsi sunt, dimensi viam sub terra ab regias ædes cāque humum excuniculis effossam, vbi nox aderat, in flumen Tigrim (qui Ninum) præterfluit exportabant, donec id optabant perfecere. Eodem modo audiui in Ægypto hāc alteram fuisse factā lacunam præterquam quod non noctu hæc sed interdiu est facta. Ægyptios enim humum quam effodiebāt, in Nilum extuliſſe, quam ille acceptam dissiparet. Et hic quidem lacus ita fertur fuisse depressus. Duodecim autem reges quum iustc degerent, ac statotempore in templo Vulcani sacrificassent, & vltimo die festo libaturi essent, porrexit die pōtifex aureas phialas, quibus libare consueuerant: aberrans numero, duodecim videlicet viris vndecim phialas. Ibi Psammitich⁸, qui postremus eorum stabat, quum non haberet phialam, detractam sibi æream galeam tenuit, libauitq;. Ferebant autem & cæteri omnes reges, & tunc quoq; gestabant galeas. Nec tum quidem dolo malo Psammitichus galeam tenuit. 2 Cæteri tamen id cōsulto factum esse à Psammitticho existimantes, & in memoriam redeuntes, oraculum ipsis esse redditum, qui ærea in phialia libasset, eum solum regem Ægypti futurum, non cēsuerunt quidē æquum esse Psamitichū more multari, postquā rimando 4 compererūt non id illū fecisse industria: sed maxima potētiæ suæ parte exutum in paluſtria relegandum, ne illinc egressus, cæterę Ægypto se imiſceret. Hunc Psamitichum 5 quum Sabacum Æthiopem, qui patrem eius Necon interemerat, fugisset in Syriā, postquam Æthiops, ex insomnii visione abiit, reduxerūt ij Ægypti qui sunt è tribu Saitana. Deinde quū regnaret vna cum vndecim regibus, contigit ei vt fugeret iterū pro-

1 At illi quonam esset deportata, mihi exposuerunt.

2 At illi mēte comprehenso facto Psammitichi, atq; oraculo ipsis reddito, *Vel Quum Psammetichi factum & sibi redditum oraculum apud se considerassent.*

3 Quæstione habita comper.

4 Quum Sabacum Æthiopē fugiens, qui patrem eius volens interemerat, in Syriā veniſſet, post &c. *Valla ex ἰκὼν (i. volens, non per imprudentiā) fecit nomen proprium Necon.*

5 Ejectura

propter illam galeam in plaudes. Igitur intelligens quam ignominiose tractatus ab illis esset, statuit vltum ire qui ipsum persequuti essent. Itaque ex oraculo Latonæ, quod in vrbe Buti apud Ægyptios veracissimum est, ad quæ ipse miserat redditum est responsum, affuturam vltionem ei è mari viris æreis exisserent b. Quod responsum ei magnã incredulitatem offudit, viros æreos ipsi in auxilium venturos. Non longo tempore interiecto, Iones quosdã & Cares prædandi gratia nauigantes, necessitas cõpulit applicare ad Ægyptum. Hi quum in terram exissent æreis armati, Ægyptiorum quidam nuncium fert Psammitycho ad paludes: & quia nunquã viderat aliquos æreis armatos, ait egressos è mari æreos viros campestria populari. Ille agnoscens oraculum esse perfectum amicitiam cum Ionibus & Caribus facit: eosque magnis pollicitationibus hortatur ad secum manendum. Vbi persuasit ita demum vna cum iis Aegyptiis qui secum sentibant, cumq; auxiliaribus reges sustulit. Omni potitus Aegypto, fecit in Memphi tum Vulcano vestibula ad ventum austrum vergentia, è regione vestibuloru aulam Api, (inqua Apis educatur quum apparuerit) vndiq; columnis cinctam, ac figuris refertam: in qua aula stant loco columnarum colossi duodenum cubitorum. Apis autem Græca lingua Epaphus est. His Ionibus Caribusq; quibus fuerat vsus adiutoribus, Psammitichus dedit ad habitandum posita altrinsecus prædia. Nolo medio diremta, quibus nomen impositum est Castria. Et cum hæc eis loca dedit, tum vero cætera, quæ fuerat pollicitus repræsentauit. Pueros quinetiam Ægyptios comisit lingua Græca imbuendos, à quibus linguam Græcam edoctis oriundi qui nunc in Aegypto interpretes sunt. Incoluerunt autem Iones & Cares diu hæc loca a contra mare aliquantulũ supra vrbẽ Bubastin, ad ostiũ Nili q dicitur Pelusiacũ sita. Vnde postea Amasis rex Mẽphin eos trãstulit in sui tutelã aduersus Aegyptios. Post sedes ab istis in Aegypto collocatas Græci cũ illis ita cõmerciũ habu-

b Repentè apparentibꝰ *Vel, In conspectum venientibus.*

a Propemodũ ad mare, infra vrbem Bub.

runt, & nos res in Ægypto gestas, à Psamitticho rege exorsi, & quæ deinceps extiterunt, omnia sine ambiguitate nota habemus. Hi enim primi Aegyptum qui diuersæ linguæ essent, incoluerunt. Atque vnde demigrarunt illuc, i & vestigia naualium, & domorum rudera ad meam vsque ætatem ostendebãtur. Atque hunc quidem in modum Psammitichus Aegypto potitus est. De oraculo autem quod est in Aegypto, cum feci multa verba, tum faciam, vtpote de re memoratu digna. Est enim oraculum hoc in Aegypto, sacrum Latonæ positum in magna vrbe cui nomen est (vt superius eme dictũ est) Buto. contra ostium Nili quod Sebennyticum appellatur, à superiori parte maris flumen subeuntibus. In hac vrbe templa sunt Apollinis Dianęq;. Et illud Latonæ in quo redduntur oracula grande est, & porticum habens decem passibus sublimem. Vbi quid mihi ex iis quæ in aperto erant maximo miraculo fuerit referam: Est in hoc fano Latonæ, delubrum ex vno factum lapide, cuius parietes æquali celsitudine ad longitudinem quadragenum cubitorum: cuius lacunari pro tecto impositus est alius lapis quatuor cubitorum per oras crassitudinis. Itaq; eorum quę circa templum hoc sunt in propatulo positorum, admirabilissimum apud me fuit id delubrũ. Secundo loco insula quæ vocatur Chemmis, in lacu profundo ac spatioso sita propter templũ quod Buti est: quæ insula ab Aegyptiis fertur innare. Ego tamen eam neque innantem vidi. neque se mouentem: & hoc audire admirat⁹ sum, si verum est insulã natare posse. In hac igitur templum Apollinis magnum est & aræ trifariæ extructæ, & palmæ frequẽtes enatæ: aliæque partim fructiferæ partim steriles arbores. Cur autem ea innatans sit, hanc Aegyptii rationem reddunt: quod Latona (quæ ex octo huminibus quæ prima extiterunt, vnum est) quum in vrbe Buti, vbi hoc eius oraculum est, habitaret: Apollinem ab Isidi sibi commendatum occultauit in hac insula nondum innatante, ac supinem reddidit. quo tempore Typhon omnia indagans vt Osi-

i Et canales quibus deducebantur haues.

ris filium inueniret aduenisset. Nam Apollinem & Dianam aiunt Dionysi & Isidis filios esse: Latonā vero, nutricem horum ac liberatricem. Et Apollo quidem Ægyptiace Orus dicitur: Ceres autem Isis, Diana vero Bubastis. Atq; hinc solum non aliunde Æschylus Euphorionis filius, rapuit quod dicam: vt solus 1 omnium, qui Poetæ dicuntur, fecerit Dianam Cereris filiam, ideoque insulam redditam esse natantem. Hæc illi sic aiunt. Psammitichus vero in Ægypto quatuor & quadraginta regnauit annos: per quorum vndetriginta magnam Scyriæ vrbem obsidens oppugnauit, donec expugnauit. Hæc est Azotos, quæ diutissimam inter omnes vrbes (*diuturnas* quas nouimus) sustinuit obsidionē. Psammitichi filius, qui regnum Ægypti suscepit, extitit Necus, qui fossam ad rubrum mare ferentem primus aggressus est, quam Darius Perses secundo do'loco depressit, longitudinis quidem quatuor dierum nauigationis, latitudinis, vt per eam duę possent simul agi triremes. Aqua, quæ in hanc è Nilo deducitur, paulo supra Budastin vrbem, iuxta oppidum Arabiæ Patumon deducitur, euadens in mare rubrum. Initium fodiendi sumptum est à planitie Ægypti, Arabiam versus. Nam quę supra planitiem sunt 2 continens prope Memphin occupat mons, in quo lapidicinæ sunt. Itaque ad huius montis ima ducta est fossa ab occidente orientem versus longo tractu: & deinde pertingit diuortio montis tenus (quod diuortium ad meridiem & ventum austrum fert,) in sinum Arabicum. Qua igitur breuissimus tractus & maxime compendiarius est à mari septentrionali ascensus ad australe, quod idem rubrum vocatur, à monte Casio, qui Ægyptum Syriamque disterminat, stadia mille sunt in Arabicum sinum. Et hoc quidem breuissimum est: verum fossa multo longior, scilicet quanto est 3 confragosior. In qua fodienda sub rege Neco centum viginti millia Ægyptiorum perierunt. Inque eius medio opere Necus destitit, hoc 4 interpellatus oraculo, eum id opus barbaro præmunire. Ægyptij autem bar-

1 Omnium superioris ætatis Poetarum.

2 Cōtiguus.

3 Obliquior.

4 Impedi. *Vel, Reuocatus.*

baros omnes vocant, qui non ipsorum lingua loquuntur. Supersedentes itaque à facienda fossa Necus, 1 admisitum copias se conuertit, atque ad classes, quæ partim in mari septentrionali, partim in sinu Arabico ad rubrum mare sunt ædificatæ: quarum adhuc 2 vestigia naualium ostendunt. Et classibus quidem Necus, dum opus fuit, est vsus. Terrestri autem acie congressus cum Syris in Magdolo, victoria potitus est, & post prælium, Cadyti magna Syriæ vrbe. 3 In vestitu autem curiosus quū fuisset, illum Apollini dicatum ad Branchidas Milesiorum misit. Hic perfectis decem & septem imperij sui annis decessit, tradito imperio Psamī filio suo. Eo apud Aegyptum regnante, nunciij Eleorum aduenerunt, iactantes à se in Olympia iustissimum 4 ac maximum inter mortales propositum esse certamen, rati ne Aegyptios quidem hominum sapientissimos aliquid vltra hæc esse inuenturos. Isti vbi in Aegyptum peruenerunt, eaque exposuerunt, quorum gratia venerant, rex conuocauit ex Aegyptiis eos qui sapientissimi haberentur. Qui quum conuenissent, & Eleos audissent omnia commemorantes quæ par erat ab eis fieri in edendo certamine, & se venisse dicentes scisciatum num quid possent Aegyptij reperire iustius, habito inter se consilio, interrogarunt Eleos nunquid apud eos certarent ciues, Et illis respondentibus, sine discrimine & suorum & cæterorum Græcorū, cuicūq; volenti certare fas esse. Atqui, inquiunt illos quum tale certamen proponerent, ab omni iure § excedere. Nullo etenim pacto posse fieri quin conciui pugnanti ciues fauerent, facientes iniuriam hospiti. Sed si vellent iustum proponere certamen, & si eius gratia venissent in Aegyptum, iusserunt hospitibus ponere certamen, nullo Eleorum certare permisso. Hæc Aegyptij Eleis subiecerunt. Psammis autem, quum sex tantum regnasset annos in Aegypto, facta in Aethiopiam expeditione, mox vita defunctus est.

1 Ad bellicas copias & triremes partim in m. sept.

2 Canales, quibus deducebantur naues, vt paulo ante. Alij naualia interpr.

3 Eum autē vestitum, quo vsus erat, quum ista conficerentur, misisse ad Brāchidas Milesiorum Apollini dicauit. Postea vero decem & septē omnino annos quum imperasset, decessit, trad.

4 Ac optima ratione pter omnes mortales.

§ Aberrasse.

Cuius regnum Apries filius accepit, qui secundū Psammitichum suum fortunatissimus extitit omnium

omnium ad eam ætatem regum, quinque & viginti dominatus annos. Quod intra tempus & bellum Sidoni intulit, & cum Tyro pugna nauali dimicauit. Sed quum calamitas eum maneret, contigit ea occasione, quam ego pluribus, dum res Libycas exequar, exponam, paucis contentus impræsentiarũ. Quum aduersus Cyrenæos Apries exercitu misso magnam cladem accepisset, id ei imputantes Aegyptij rebellauerunt, opinati se ab illo in apertam perniciem fuisse dimissos: vt his internecione deletis, ipse cæteris Aegyptiis imperitare securius. Hæc perquam grauiter ferentes tum ij, qui redierunt, tum eorum qui interierant amici, ingenue desciuerunt. Id vbi resciuit Apries, mittit ad eos verbis sedandos Amasin. Qui quum peruenisset, reprehẽdensq; dissuaderet, ne talia facerent. quidam Aegyptiorum ei à tergo stans galeam circundat: eaque circundata, inquit, seillam ob regnum imposuisse. Neq; hoc eo inuito factum fuit, vt ostendit. nam simulatq; ab iis, qui desciuerant, Aegyptiis declaratus est rex, sese apparabat tanquam aduersus Apri-
68 en moturus. His cognitis Apries mittit ad Amasin ex iis, qui secum erant, Aegyptiis, spectatum quendam hominem nomine Patarbemin, iussum vt ad se viuum Amasin perduceret. Hic vbi peruenit, Amasin ad se vocat 1 Amasis (sedebat autem in equo ad suos cohortandos insolenter) stolide iubet hunc ad se adducere Aprien, & quum Patarbemis eum rogaret vt regem adiret accitus, respondit se iamdudum dare operam vt id ageret: nec de seipso Aprien esse questurum, se enim illi præsto futurum & alios adducturum. Patarbemis non ignarus propositi illius, tum ex oratione, tum exapparatu, quẽ videbat, statuit suæ diligentiæ esse quam celerrime regem rerum, quæ agerentur, facere certiorem. Huic redeunti, quod Amasin non adduceret, nullo verbo edito Apries ira percitus præcidi aures nasumque iussit. Id intuentes cæteri Aegyptii, qui cum eo hactenus senserãt, virum inter eos probatissimum ita fœde indigneque affectum

1 At Amasis (sedebat enim forte in equo) crure sublato pepedit, & illud Apriæ afferri iussit. *Ita Camerar. Affertur & pertia interpretatio: sed Camerario assentior. Plutarch. pro eodẽ alibi dicit* ἀπεψόφησεν *id est*, crepitum *ventris* emisit. S.

1 Apries igitur in Ægyptios, Amasis in externos tendebat.

ne tantisper quidem differentes, ad cæteros transeunt, seseque Amasi tradunt. His quoque auditis Apries armatis auxiliariis (habebat autem auxiliatorum circa se ex Ionibus & Caribus triginta millia) in Ægyptios tendit. Erat autem ei regia in urbe Sai ingens ac spectatu digna, ; itaque utrique aduersus alteros Apriani & Amasiani in Memphi urbe constiterunt, tentaturi pugnæ discrimen. Sunt autem in Ægypto septem hominum genera, quorum alij sunt sacerdotes, alij qui pugnatores appellãtur, alij bubulci, alij subulci, alij institores, alij interpretes, alij gubernatores nauales. Tot sunt Ægyptiorũ genera, à suo quodque artificio appellata: sed pugnatores vocantur Calasiries, & Hermotybies, qui 2 harum regionum sunt: (nam in regiones distincta est omnis Ægyptus) Hermotybiorum quidem hæ sunt plagæ, Busiritana, Saitana, Chemmitana, Papremitana, insula Prosopitis. quæ vocatur Natho ex dimidia parte. Ex his tractibus Hermotybies, quum plurimi; centum ac sexaginta millia sunt, quorum nemo quippiam opificij quæstuarij didicit, sed omnes rei militari vacant. Calasirium hæ aliæ plagæ sunt Thebana, Bubastiana, Aphthitana, Tanitana, Mendesia, Sebennytana. Athribitana, Pharbæthitana Thmuitana Onuphitana, 3 Anysia, Myecphoritana. Hæc tribus insulam incolit ex aduerso Bubastis vrbis. Hæ tribus Calasirium, qui dum quoad possunt plurimi coguntur, ducenta quinquaginta millia virorum sunt, quibus nec ipsis licet vlli artificio operam dare, sed solum rei militari, filio discenti à patre. Hoc ab Ægyptiis ne mutuati sint Græci non possum pro certo diiudicare, quum videam & apud Scythas Persasque & Lydos, deniq; apud omnes fere barbaros haberi pro ignobiliorib⁹ ciuibus eos qui artificia discũt, eorumque liberos: generosiores autem eos qui a manuariis operibus abstineant, præsertim qui 4 cessent ob bellum. Hoc itaque cum cæteri Græci didicerunt:

Mutuo alter alterum experturus erat vel experiri parabat. Potest etiã verti non male forsasse, cum Valla, Apriani & Amasiani.

2 Harum præfecturarum sunt. (nam in præfecturas distincta est omnis Ægypt⁹) Hermotybiorũ quidem hæ sunt præfecturæ. Et paulo post, Ex his præfecturis, pro Ex hu tractibus. Item, paulo post, Præfectura pro Plaga, & pro Tribus, nisi quis malit vocem Græcam nomos vbique retinere.

3 Anysia. 4 Qui rei militari vacant.

tum

pum præcipue Lacedæmonij. 1 Corinthij quoque minimi faciunt opifices. His solis Ægyptiorũ præter sacerdotes, hoc eximij honoris habebatur, vt singulis duodecim aruræ essent exemptæ & immunes. est autem arura centum cubitorum Ægyptiorum quoquouersus. Ægyptius vero cubitus Samio par est. Hæc tamen vniuersis exempta erant: istis vero per vices in orbem fruebantur, & nunquam iidem. Calasirium milleni & Hermotybium, alij totidem circa regem fungebantur annuo satellitum munere. Istis præterea tras dabantur viritim hæc alia, panis tosti pondo quinæ minæ, carnis bubulæ binæ, vini 2 sextarij, quaterni. Hæc assidue satellibus præbebantur. Vbi igitur è diuerso venientes, Apries cum auxiliaribus, Amasis cum vniuersis Ægyptijs, in vrbem Memphin peruenere, congressi sunt. Et peregrini quidem egregie pugnauerunt, tamen quod erat multo inferiores numero, victi sunt. Fertur Apries ea fuisse persuasione, 3 vt nullus neque deorum neque hominum posset sibi adimere regnum: adeo videbatur sibi illud stabilisse. Et tamen tunc congressus, prælio fugatus est, viuusque captus ad vrbem Sain ductus est in ædes quæ ipsius antea fuissent, tunc autem Amasis regia. Ibique 4 quamdiu in regia pascebatur, cum Amasis honeste asseruauit. Tandem incusantibus Ægyptijs non iuste agere qui suum & ipsorum inimicissimum aleret, ita illis Aprien tradidit. Eum isti vbi strangulauere, paternis in monumentis sepelierunt, quæ sunt in templo Mineruæ proximæ 5 cœnaculum ad læuam manum intranti. Nam Saitani 6 cunctos qui tribules eorum fuere reges, intra templum sepelierunt. Etenim Amasis monumentum 7 ex altera parte cœnaculi est, quam illud Apriæ eiusq; progenitorum. In eiusdem templi aula hoc quoque est ingens cupiculum lapideum, tum columnis excultum, pal-

1 At Corinthij minime cõmuni habent opifices. *Intellige autem Minime, vel pro Non, vel comparatiue pro minime omnium.*

2 Ἀ ξυστῆρες, *ab aliis cyathi: ab alia notatione vocabuli sequentibus Haustus, vel Haustra.*

3 Ne deum quidem vllum posse sibi adimere reg.

4 Aliquandiu quidem in regia nutritus fuit, & eum Amasis honeste obseruauit: *vel*, honesta obseruantia prosequut' est: tandem autẽ incusant. *Vel, antea quidem in regia nutriebatur: & eum Am. honeste obseruabat: & post-*

quam incusarunt Ægyptij &c. 5 Palatium. 6 Cunctos ex ea præfectura reges. 7 Longius quidem abest a palatio, quam illud Apriæ eiusq; progenitorum: est tamen in septo templi hoc quoque, porticus lapidea & columnis ornata palmarum arb. imitatur. & alio sumptu. In ipsa porticu geminæ stant fores, intra quas est conditorium. Sunt etiam sep.

marum arbores imitantibus, tum alio sumptu. Intra id cubiculum gemini postes stãt in quibus vrna est. Sunt etiam sepulchra, (cuius nomen si nuncupauero hac in re, haud sancte fecero) apud Sain in templo Mineruæ post totum delubrum prope parietem atq; in fano stant ingentes obeli, lacusq; contiguus lapidea crepidine adornatus, & circumquaq; probe elaboratus, magnitudine (vt mihi videtur) quanta in Delo, qui dicitur trochoides. In hoc lacu imagines suorum quisq; affectuum noctu faciunt, quę vocant Aegyptij mysteria: de quibus quum permulta ego norim, quo pacto se habeant singula, tamen absit vt proloquar. De Cereris quoque initiatione, quam Græci thesmophoria vocant, *à ferēdis legibus*, absit vt eloquar, nisi quatenus sanctum est de illa dicere. Danai filiæ ritum hunc ex Aegypto attulerunt, eoque Pelasgicas fœminas imbuerunt. Sed deinde omni Peloponneso à Doribus ejecta sedibus suis, ritus initiandi abolitus est, a solis Arcadibus (qui à Peloponnensibus non ejecti sunt, sed relicti) conseruatus. Aprie sublato, regnauit Amasis ex tribu Saitana, & vrbe cui nomen est Siuph. Hum inter initia Ægyptij contemnere, nec vllius sane momenti ducere, vt qui plebeius fuisset, nec insigni familia ortus. Eos vero postea Amasis ad se[s]sortia, non ex asperitate, perduxit. Erant ei cum alia bona infinita, tum vero peluis aurea, in qua tam ipse quam omnes conuiuæ semper pedes abluebunt: hanc ille confregit, ex eaq; dæmonis statuam fecit, & in appositissimo vrbis loco statuit: Ægyptij simulachrum adeuntes, magnopere venerari. Id Amasis fieri à popularibus edoctus, conuocatis Ægyptijs aperit, ex illa pelui in qua primo Ægyptij euomere immingereq; & in qua pedes abluere consuessent, factum esse simulachrum quod tunc tantopere venerarentur. Itaq; se aiebat perinde atque peluim esse factum: etsi enim antehac fuisset plebeius, impræsentiarum tamen esse ipsorum regem eoq; iubere vt sibi honor haberetur atq; reuerentia. Hunc in modum ad se traduxit Aegyptios, ita vt æquum

‖ Præfectura, *Vel, prouincia.*

2 *Non legis* ἀγυμνοσιάν, (vt in vulg. edi.) *sed* ἀγυμνοσιήν, *vt in vet. cod.*

a Numinis stat.

quum censerent ei seruire. Idem hoc vsus est in rebus agendis imitato: ab aurora vsquedum refertū esset forum, accurate negotia oblata agebat: deinde potabat. & inter compotores iocabatur, morionem agens ac scurram. Quibus rebus offensi amici, talibus eum verbis castigabant, Rex, dicentes, non è dignitate tua degis, qui ad tantam re dimittis nequitiam. Nam deberes 2 augusto in solio sedēs, augustè interdiu res administrare. Ita & Aegyptij cognoscerent à magno sibi viro præsideri, & tu melius audires. Nunc haudquaq̄ facis è regia dignitate. His ille respōdit, 3 arcus ab iis quorum sunt, quum est opus, intendi: eos, si semper intenti sint, ruptum iri; nec posse eis illos, quum indigeant, vti: ita & hominis institutū esse: si assiduo labore studio, nec vllam partem ad lusum sibi indulgere velit, fore vt pedetentim aut mente captus sit aut membris. Quod ego intelligens, vtriq; rei tempus impertio. Hæc Amasis amicis respondit. Etenim fertur Amasis, quum priuatus foret, fuisse potandi iocandique cum dicacissimo studiosus, & vir neutiquam rerum agendarum anxius. Et quoties eum potantem ac se oblectantem necessaria defecissent, solitum circumeundo furari, & quum reposceretur ab iis qui dicerent eum ipsorum habere pecuniam, ac negaret, adduci solitum ad oraculum quodcunque eo in loco erat: & frequenter ab oraculis conuictum, frequenter absolutum. Postquam vero etiam assequutus est regnum ista egit: quicunque dij eum furti absoluerant, horum templa neque curæ habuit, neque vlla re ad ornamentum donauit, neque a diens sactificauit, tanquam nihil mererentur: quod redderent falsa responsa: qui autem eum 4 pronunciauerant furem, hos tanquam vere deos: nec mendacia reddētes oracula, maxime coluit. Præterea in Sai vestibulum Mineruę fecit, opus admirandum & longe superans cętera tum sublimitate, tum magnitudine. tanta est vastitas lapidum atq; substructionum. Quin etiam ingentes colossos, & immanes androsphingas ibidem posuit: Alia quoque saxa

1 Admonebant. Non te ipsum regere regis, ô rex, qui &c.

2 Augustus augusto in solio sedens per totum diē res administr.

3 Qui arcū possident, quum illo opus habēt, intendunt: postquam autem vsi sunt remittunt. Nam si perpetuo intentus esset, frangeretur, vt, quum opus esset, vti iam illo non posset. Talem & hominis conditionem esse: si assidue seria tractare, nec vll.

4 *Ad verbum.* Constrinxerant, *id est, Commiserant.*

prægrandia in apparatum comportauit, ducta partim è lapidicinis quæ iuxta Memphin sunt, partim vtique quæ maioris molis erant, ex vrbe Elephantina, quæ Sai distat viginti dierũ nauigatione. Adhęc, quod non minime sed maxime omnium admiror, attulit ædificium ex soliodo saxo ab vrbe Elephantina, in quo asserendo triennium consumpserunt duo millia delectorum virorum, qui omnes erant gubernatores. Huius autem domus extrinsecus est vnius & viginti cubitorum longitudo: quatuordecim, latitudo: octo, sublimitas. Hæc est dimensio exterior tecti ex vno lapide. Introrsum autem 1 duodeuiginti & amplius cubitorum est longitudo: quinque, sublimitas. Domus hæc ad ingressum templi collocata est. nam ob id aiunt in templum non fuisse pertractam, quod quum suspirasset architectus dum illa adueheretur, vtpote pertæsus diutini temporis operæ, 2 ea de re stomachatus Amasis, non permiserit hominem vlterius trahere. Nonnulli aiunt quendam ex ijs qui vectibus lapidem agebãt, ab illo fuisse oppressum, ideoq; lapidem non introductum. Donauit præterea operibus ob magnitudinẽ spectaculo dignis cum alia templa insignia, tum in Memphi templum Vulcani, colossо supino ante illud posito, longitudinis quinq; & septuaginta pedum. Superq; idem pauimentũ gemini 7
colossi stãt; ex Æthiopico lapide vicenũ pedũ magnitudinis, hinc & hinc magno illi assistẽtes: cuius instar est alter in Sai lapis, eodem habitu iacens. Illud etiam quod in Memphi est templum Isidis ingens & spectatu dignissimum, Amasis ædificauit. Sub Amasi rege dicitur Aegyptus fuisse maxime beata, in ijs quę vel regioni ex flumine, vel hominibus ex regione prouenirent, & vrbes quæ incolerentur tunc fuisse numero illic mile & viginti, 4 Amasis quoq; extitit qui legem hanc apud Aegyptios condidit, vt singulis annis apud prouinciarum præsides Aegyptij omnes demonstrarent vnde viuerent. & qui aut hoc non faceret, aut non demonstraret se legitime viuere, is morte afficeretur. Quam legem Solon

1 Duodeuiginti cubitorum. & digitorum xx. est longitudo: latitudo vero cubitorum duodecim: quinq; sub.

2 Hoc in religionem vertens Amas.

3 Ex eodem lapide.

4 Hic est autẽ Amasis qui legem hanc tulit, demonstrare vnumquemq; apud præfidẽ cuiusq; loci, vnde viuat: quod qui non fecerit, aut demonstrare vitæ suæ rationem iustam non potuerit, hunc morte mulctandũ. Solon autẽ Athenienſis sumptam hanc legem ex Ægypto Athenienſibus promulgauit, qua illi semper vsi sunt, lege sane inculpata.

1 *Ita hunc locum vertit Budæus.*

Solon ab Aegyptijs mutuatus. Athenienſibus tulit, quam illi, quod hic caſtiſſima, aſſiduè vſurpant. Amaſis porrò quoniam Græcorũ erat ſtudioſus cum alia tum quoſdam Græcos officia contulit; tum ijs qui in Aegyptum concederent, dedit facultatem Naucratin vrbem incolendi. Qui vero eò nolient illic habitare ſed nauigando negotiari, fecit poteſtatem certis in locis aras & fana extruendi. Et maximum quidem eorum fanum atque celeberrimum vocatur Græcum: ciuitates autem quæ communiter illud extruxerunt, ſunt; Ionum quidem, Chius, Teus, Phocæa, Clazomenæ: Dorum autem, Rhodus Cnidus, Halicarnaſſus, Phaſelis: Æolum verò, vna Mitylene. Harum ciuitatum hoc fanum eſt; & ab his præfecti emporij præbentur. Cæteræ ciuitates quæ conſortes huius rei ſunt, rei ad ipſos minime pertinentis conſortes ſunt. Separatim tamen ædificauerunt Aeginetæ quidem, Iouis, Samij autem, Iunonis, Mileſij vero, Apollinis fanũ. Nam vetus emporium erat ſola Naucratis: præter hoc in Aegypto aliud nullum. Quod ſiquis in aliud aliquod Nili oſtium appulerit, is neceſſe habebat deierare ſe venîſſe inuitum, datoque iureiurando eadem nauì ad Conobicum nauigare: &, ſi id minus per contrarios ventos poſſet, onera fluuialibus nauigijs circumagere luſtrando Delta, donec perueniret Naucratin, ita Naucratis in honore erat. Iam vero quũ Amphictyones templum quod nunc Delphis eſt, (quia illud prius ſua ſponte deflagrauerat) trecentis talentis conſtruendum locaſſent, Delphi, quos quarta pars ſumptus contingebat, circa ciuitates vagi cum alibi, tum vero nõ minimũ ex Aegypto retulerunt. nam Amaſis quidem eis mille talenta aluminis, Græcis autem qui Aegyptum incolebant, viginas minas donauerunt. Cum Cyrenæis quoque Amaſis amicitiam ſocietatemque iniit, vt illinc vxorem etiam putaretur ſibi eſſe ducendam, ſiue fœminæ Græcæ amore captus, ſiue alias ob beneuolentiã. Cyrenæorum Vxorem quam duxit, alij volunt filiam fuiſſe Batti, alij Arceſilaj

i Maxime frequentatum. *Vel.* Quo maxime conuenitur.

ali Critobuli, inter suos populares viri spectati nomine Ladicen: cum qua dum in toro cubaret concumbere non poterat, quum tamen aliis mulieribus utereturId quum diu fieret, eam Amasis, Tu vero, inquit, vxor veneficio me læsisti: ideoque nullo machinamento vales effugere quominus interomnes mulieres teterrima pereas morte. Ladice, quum pernegando nihilo placatiorem redderet Amasin, vouit intrase, Veneri si ea nocte secũ coiret Amasis, (hoc enim ipsius fuisse machinamentũ aduersus illud malum) statuam Cyrenas se illi missuram. Concepto autem voto, coit statim cum ea Amasis, deinceps quoties adiret, cum ea coibat: ac postmodum eam perquam valde dilexit. Et Ladicé votum deæ persoluit, facta statua Cyrenaisque missa, quæ ad meam vsque memoriam incolumis erat, extra vrbem Cyrenensem posita. Hanc Ladicẽ Cambyses posteaquã Ægypto potitus est, cognito quænam esset Cyrenas illæsam remisit. Donauit item Amasis dona quæ misit in Græciam: Cyrenas quidẽ, statuam Minervæ inauratam, & sui imaginẽ pictura adumbratam: Lindum autem, duo lapidea Minervæ simulchra, & thoracem lineum spectaculo dignum: Samum vero, Iunoni bifarias, sui imagines, quæ magno in templo erectæ erant post ianuas, ad meam vsque ætatem. Samum quidem, propter hospitium quod inter ipsum erat & Polycratem Æacis filium: Lindum autem nullius hospitii gratia, sed quia templum quod Lindi est, Minervæ ferunt extruxisse Danai filiæ, a post quam agnitæ sunt quum filios Aegypti fugerent. Hęc quidem donaria dedicauit Amasis, primusque mortalium Cyprum cepit, tributariamque fecit prouinciam.

1 Ad vivum expressam.

2 Eo appulsæ quum f.

HERO-

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER TERTIUS, qui inscribitur THALIA.

71 ADVERSVS hunc Amasin Cambyses Cyri filius, comparato cum ex aliis, quibus imperabat, tum ex Græcis Ionibus Æolibusque, exercitu, bellum mouit ob hanc causam: Missio in Ægyptum legato, Cambyses petiit ab Amasi filiam, & petiit consilio cuiusdam Ægyptij, qui Amasi erat infensus, quod se potissimum ex omnibus Ægypti medicis Amasis ab vxore & liberis abstraxisset, amandando in Persas, quo tempore Cyrus ad Amasin miserat petitum ocularium medicũ, omnium qui in Ægypto essent præstantissimũ. Ob id infensus Amasi ille Ægyptius, instituit suadere Cambysi vt ab Amasi filiam peteret: vt ille aut mœrore afficeretur data filia, aut nõ data, Cambysi redderetur inuisus. Amasis eam nec dare audebat, nec abnuere: nam & Cambysem intelligebat nõ habiturum illam vxoris loco, sed pellicis: & Persarum potentiam grauabatur horrebatq; 1 Hæc reputans, ita sibi faciendum statuit: Erat Apriæ superioris regis filia, nomine 1 Nitetis, vnica domi relicta, grãdis atq; specioſa. Hanc puellã Amasis vestitu pariter & auro exornatam, pro sua in Persas dimittit. Quam cũ post aliquantũ tempus Cambyses salutasset, filiã Amasis appellans, ipsa ad eum, Rem, inquit rex, ignoras, ab Amasi elusus, qui me ornatu comptam transmisit, tradens tibi pro sua, quum reuera sim Aprię filia, quem ille dominum suum cum Aegyptiis rebellans interemit. 2 Hic sermo extitit causa quæ Cambysem Cyri filium vehementer indignatũ induceret aduersus Aegyptũ. Atq; ita quidẽ memorant Persæ. Agyptij autem Cambysem suum vendicant, asserentes ex hac Apriæ filia illum esse genitũ.

1 Nitetis, valde procera & formosa, sola ex ea familia relicta.

2 Hic sermo & hæc causa *vel occasio* intercedit Camb. Cyri fil. veh. stomachatũ aduersus Ægyptum impulit.

Cyrum enim fuisse qui ad Amasin miserit super filia non Cambysem. Quod quum dicant, non recte dicunt: etsi eos hoc non latet. nam si qui alij, profecto & Ægyptij recte norunt mores Persarum: apud quos iliud in primis nefas est, illegitimum obtinere regnum, si adsit legitimus. Præterea Cassandanes filius erat Cambyses, Phamaspe vire Achæmenida genitæ, non mulieris Ægyptiæ, sed Aegyptij rem gestam transferunt, fingentes illi cum Cyri familia intercedere cognationem. & hæc quidem ita se habent. Cæterum illi sermoni minime probatur quo dicitur mulierem quandam Persidem ad vxores Cyri introgressam, quum liberos Cassandanes assistentes forma ac statura egregia conspicaretur, supramodum admirabundam magnis tulisse illam laudibus: eique Cassandanem (quæ Cyri esset vxor) ita dixisse, Me, quæ talium filiorum sum mater Cyrus contemptui habet, præponens quandam ex Ægypto ancillam. Videlicet infensam Nitocri ita dixisse: & ei maximum natu filiorum Cambysem subiecisse, Ego vero tibi mater, quem in virilem ætatem adoleuero, summa Aegypti reddam ima, & ima summa. idque dixisse circiter decem natum annos, admirantibus mulieribus. Et quum in virilem adoleuisset ætatem, & regnum obtinuisset, huius rei memorem, Aegypto bellum intulisse. Accessit huic & aliud quiddam, ad hanc sumendam expeditionem. Erat quidam auxiliariorum Amasis nomine Phanes, genere Halicarnasseus, vir consilio præstans, & in re bellica strenuus. hic Phanes nescio quid Amasi succensens, nauigio profugit ex Aegypto, volens in colloquutionem venire Cambysis. Eum Amasis (quod inter auxiliares non parui momenti esset; quodque de rebus Ægypti nonnihil compertissimum haberet) insequitur itaque, adhibita diligentia assequendi. Itaq; ad hominem insequendum mittit cum triremi eunuchorum fidissimum, qui Phanem assequutus in Lycia cepit, sed non reduxit in Aegyptum, ab illo prudentia superatus. Nam Phanes inebriat custodes abiit in

Per-

¶ Primum quidem per legem non licere, vt illegitimus regnum obtineat, qui legitimus adest: deinde, Cassand. natu fuisse Cambysem Phar.

¶ Rem ita narrant, vt inuertant.

¶ Phanes enim eum astutia circumuenit. Nam inebriat custd.

Persas, Cambysemque molientem aduersus Aegyptum expeditionem, & quo pacto carentia aquis loca tranimitteret, ambigentem, adijt. Eique cum alias Amasis res expoluit, tum vero quæ ad transmittendum pertinebant, suadens, ad regem Arabum mitteret oratum vt sibi tutum præberet transitum. Hac.n. duntaxat patet ingressus in Aegyptum Nam à Phœnice vsque ad montes Gadytis, quæ est vrbs eorum Assyriorum qui nunc Palæstini vocantur: ab vrbe Cadyti non minore (vt mea fert opinio) quam Sardis, emporia secundum mare vsque ad vrbem Ienysum, Arabicæ ditionis sunt. Ab vrbe Ienyso rursus, Syriacæ, vsque ad lacum Serbonidis, iuxta quem Casius mons pertingit ad mare. A Serbonidis lacu in quo Typhon fertur occultatus, deinceps iam Aegyptus est. Hoc tamen intercapedinis quod est inter vrbem Ienysum & montem Casium & lacum Serbonidis non exiguus tractus est, sed itineris instar trium dierum, vehementer aridus. Verum quod pauci eorum qui in Aegyptum nauigant, norum habent, hoc dicere instituí. Ex omni Græcia, & præterea ex Phœnice, portatur in Aegyptum bis quotannis 2 vas fictile vini plenum: & tamen ibi ne vnum quidem numero (vt sic dicam) vas vinarium fictile aspici, vacuum potest. Vbinam (dicat aliquis) hæc vasa consumuntur? hoc quoque ego depromam. Præfecti prouinciarum necesse habent ex sua quisque vrbe colligere vasa testacea, quæ Memphin portentur: eadem è Memphi alij aqua impleta portare in hæc arida Syriæ loca 4 ita hydriæ superuenientes in Aegypto sumptæ, ad veteres, in Syriam portantur. Atque hunc in modum quem dixi aqua contracta, Persæ vsi fuerunt, qui hoc ingressu apparato quamcelerrime Aegypto potiti sunt. Sed tunc, quum in expedito aqua non esset, Cambyses, audito hospitis Halicarnassei consilio, missis ad regem Arabum nuntiis tutum iter precatus, obtinuit, data acce-

1 Vsque ad fines Cadytis quæ est vrbs eorum Assyriorum qui Palæst.

2 *Vel, Amphora vini plena, sic & in sequentibus.*

3 *Vel potius, Amphora vini plena, vt sit possitus singul pro plur.*

3 *Vox respondens huic in textu Græc. non habetur: sed ex κεν- μὸν quod ibi legitur, factum fuit κενὸν, id est, vacuum.*

4 Ita amphoræ, quæ inueniuntur sumptæ in Ægypto, vltra veteres in Syriam portantur.

Et quidem Persæ ij sunt qui hunc in Ægyptum transitu apparauerunt, contracta, vt modo dixi, aqua, simulatq; occuparunt Aegyptum.

Intelligé autem, Vltra veteres, præ eo quod est, Vltra eas, quæ iam antea ibi erant.

m

ptaq; inuicem fide. Seruant autem fidem Arabes inter homines vt qui maxime, quam hunc in modum dant: Quoties fœdus inire volunt, alius quidam medius inter vtrosque stans, acuto lapide ferit volam, iuxta maiores digitos eorum qui fœdus ineũt. Deinde sumpto flocco ex vtriusq; vestimento, inungit eo sanguine septem lapides in medio positos inter inungendum inuocans Dionysum & Vraniã. Hoc acto, idem qui fuit sequester fœderis inter amicos contrahendi, vadatur hospitem aut forte ciuem, si cum ciue res agitur Quod fœdus & ipsi qui amicitiam contraxerunt, seruare iustum censent. Dionysum quem Vrotalt, & Vraniam quam Alilat appellant, solos deos esse arbitrantur. Et quemadmodum Dionysum, ita pueriarum capillum tondere aiunt. tondentur autem in rotundum, tempora subradentes. Igitur postquam fœdus cum nuntiis iniit Arabs, talem rem commentus est: Camelos omnes, posteaq̃ vtribus camelinis aqua completis onerauit, egitq; ad loca humore carentia, ibi Cambysis exercitum præstolabatur. Ex iis quæ narrantur, hoc quod dixi propius fidem est, tamen id quoque quod minus credibile est quandoquidem refertur, commemorare debeo Est magnum in Arabia flumen nomine Corys, exiens in mare quod dicitur rubrum: ab hoc flumine fertur Arabum rex canalem ex bouinis aliisque crudis coriis consutum, tanta longitudine produxisse, vt ad loca arida per illum aquam produceret: inq; ipso arido solo ingẽtes cisternas fodisse, qua recepta aqua potum suppeditarent. Et quum sit a flumine ad terram aridam duodecim dierum via, per tres aquæ ductus in totidem partes aquam deduxisse. Cæterum apud Nili ostium quod dicitur Pelusium, habebat castra Psammenitus Amasidis filius, Cambysem opperiens. Nam Amasin Cambyses in Ægyptum progressus non viuum nactus est, sed defunctum, quum quatuor & quadraginta annis regnasset: per quos nihil admodum calamitatis est expertus. defunctusq; & sale conditus est, & in sepulchris quæ ipse ædificauerat

¶ Eodemq; modo, quo tonsus est Dionysus, tonderi se aiunt.

herat, situs intra templum. Sub eius autem filio Psammenito maximum extitit Ægyptiis portentum: Apud Thebas Aegyptias (quod neq; prius vnquam neque postea ad meam vsque ætatem contigit, vt ipsi Thebani aiunt) pluit. 1 Thebis tamē tunc pluit grauis. Persæ porro vbi siccania peragrauerunt subsedere vicini Aegyptiis, tanquam iā 2 congressuri. Ibi Aegyptiorum auxiliarij Græci & Cares Phani qui exterorum exercitum in Aegyptum abduxisset, infensi hoc rei in illum sunt machinati: Filios qui erant a Phane relicti in Aegypto in castra perduxerunt atq; in conspectum patris, positoq; in medio duorum exercituum cratere: dehinc productos singulos puerorum super craterem obtruncauerunt. Omnibus interfectis vinum & aquam in crater intulerunt: quo sanguine epoto, auxiliares ita conflixerunt. Acri prælio commisso, 3 perquam multis vtrinq; cadentibus, in fugam vertuntur Aegyptij. Ibi ego rem mirandam vidi, ab indigenis edoctus: Ossa eorum qui in acie ceciderunt, quum iacerent fusa, vt ab initio distincta fuerant, seorsum erant Persarum, aliorsum Ægyptiorum: sed Persarum capita adeo fragilia sunt, vt si velis ferire, vel solo calculo perforare possis: Ægyptiorum autem ita firma, vt ea vix ictu lapidis 3 elidas. Cuius rei causam hanc illi reddebant, (facile mihi persuadentes) quod Aegyptij statim à pueris radere capita incipiunt, & os capitis ad solem redditur compactum. Quæ eadem causa est non caluescēdi: nam ex omnibus hominibus pauc:ssimos quis Aegyptios caluos videat. His igitur hoc causæ est cur rosta capita gestent. At Persis cur fragilia sint capita, id in causa est, quod à principio assuefiunt operire capita gestantes pilea tiarasq; 4 Hæc ego huiusce modi ossa vidi. Vidi itē alia: sis similia in Papremi, corum qui vna cum Achæmene filio Darij ab Inaro Libye sunt cæsi. Aegyptij quoq; postquam ex acie terga dederunt nullo ordine fugam capessunt. Ad quos, quū se recepissent Mēphin, misit Cābyses aduerso flumine nauim Mitylenæam cum ca-

1 Nam in superiore Ægypto pe: nitus non pluit. Thebis tamen; &c.

2 *Legit συμ- Ἑλλήνων, vt & vet. nō- stri cod. habent.*

3 Perfringas

4 Et hæc quidem ita se habent.

ducatore viro Persa qui illos ad deditionem hortaretur. Isti vbi nauium aduentare Memphin vident, frequẽtes ex vrbe effusi nauim corrumpunt, virosque frustratim dilaniatos in oppidum afferunt. Et Ægyptii quidem, post hæc obsessi aliquandiu restiterunt. Libyes vero in animaduertentes, eadem sibi quæ Ægypto contigissent veriti, sese circa pugnam dediderunt, tributumque inter se partiti dona miserunt. Cyrenæi quoque ac Barcæi itidem vt Libyes timentes similia & ipsi fecere. Cambyses munera quæ à Libybus venere, perbenigne accepit; quæ autem à Cyrenæis, succẽsens, vt opinior quod exigua erant. quingentas enim minas argenti miserant, quas sua manu prehensas, dispersit in milites. Decimo autem die quam muros Memphis cepisset Cambyses, Psammenito Aegyptiorum rege qui sex omnino regnarat 2 annos, collocato in suburbanis, ignominiæ gratia, cum Aegyptiis aliis hoc fecit vt eius animum experiretur. Filiam illius, vestitu seruili circundatam, cum hydria ad aquam emisit, & cum ea similiter indutas alias quas delegerat primorum virorum filias virgines. Quæ vbi ad partes peruenerunt cum eiulatu ploratuque cæteri quidem patres conspectis filiabus tam male acceptis, viciſſim vociferati sunt atq; fleuerũt, Psammenitus autem intuens atque intelligens, humi vultum demisit. Prætergressis puellis aquam ferentibus: secundo loco Cambyses ante oculos Psammeniti misit filium eius cum duobus millibus Aegyptiorum æqualis ætatis vinctas, fune ceruices & frænata ora habentibus. Ducebantur autẽ luituri pœnas his Mitilenæis qui cum naui fuerant ad Mẽphin obtruncati. Ita enim cõsuerant regij iudices; pro singulis suorũ interfectis denos primorũ Aegyptiorũ interficiendos. Psammenitus prætercũtes intuens & filium animaduertens duci ad mortem, alijs Aegyptijs qui circunsedebant comploratibus, *ac ipsa grauiter se in tectis*, ipse idem quod erga filiam fecit. His quoq; prætergressis accidit vt quidam compotorũ eius natu grandior pristinis bonis delapsus,

1 Obsessi tandem ad deditionem venerunt. At Libyes vicini eadẽ, &c:

2 Menses, *ἓξ μῆνας & in vulg. edit. & in vet. cod. legitur.*

3 contra totum.

lapsus, ac nihil habēs nisi quæ inops mēdicabat, obiret, exercitum, necnon Psamenitū aliosq; Aegyptios in suburbanis considentes. Quē vt conspexit Psamenitus erumpente ingente fletu, compellans nomine amicū, caput suum cædebat. Aderāt autem ei tres obseruatores, qui vt quicquid ab illo fiebat, ex omni viarū exitu Cambysi renuntiarēt. 1 Ea quæ fiebant admiratus Cambyses, misso nuntio Psamenitum percontatus est, inquiens, Psamenite, herus te Cābyses interrogat quāobrem tu, qui visa filia indigne affecta, viso etiā filio ad mortē eunte, neq; iniurlasti neq; sleuisti, paupertatē tanti feceris tibi (vt ab aliis audiuit) non ppinquū. Et Cambyses quidē ita interrogauit: Psamenitus autē his verbis respōdit, Fili Cyri, domestica mala erant maiora quā vt possem ea deflere: at lamētatio amici digna lacrymis fuit, qui è multis ac fortunatis opib⁹ ad inopiā recedit in extremo limine senecturis. 2 Hæc vbi responsa ad hoc renuntiata, visus est illis Psammenitus, vt ab Ægyptiis fertur recte respondisse. Crāsusq; dicitur illacrymasse, item qui aderant Persæ. Ipsiq; Cambysi commiserationem subiisse, vt protinus iusserit & filiū ex his qui morti addicti essent liberari, & patrem è suburbanis excitatum se perduci. Sed filium quidē q adierunt, non iā superstitē inuenerunt, sed primo loco trucatū: ipsum vero Psamenitum excitatum ad Cambysem perduxerunt: vbi reliquum vitæ vixit, nihil violentū passus: passus. Quīsi cōpert⁹ fuisset non effectasse res nouas, accepisset Ægyptum vt eam procuraret. Nam consueuerunt Persæ in honore habere filios regum, & etiamsi qui ab eis defecerint, tamen illorum filiis restituere principatum. Quod eos ita facere consuesse, cum aliis permultis potest probari documentis, tum vero hoc, quod Thannyra Inari Libys filius accepit quem pater obtinuerat principatum: quodque Pausiris Amyrtæi filius & ipse paternum recuperauit imperium. * Nec ipsis Inaro & Amyrtæo quicquam amplius à Persis irrogatum est. 3 Nunc Psammenitus male cogitans mercedem accepit. na

1 Quod factu admir.

2 Hæc quū ab isto renuntiata essent, visus est Psammenitus respondisse, ferūtque Aegyptii Crœsi, (nam hic quoq; à Cābyse in Aegyptum adductus fuerat) eosque, qui aderant, Persas, illacrymasse. * tamen si quam Inaro & Amyrtæo, nullus dum Persis plus damni dedit: vt verbis Paul. Leopar. Emend. lib. 7. cap. 14. S.

3 Verum Psamenitus quum fraudem moliri esset, merēdem accepit. Nam enim Aegyptios ad rebellionem sollicitare, ac deinde à Cambyse coactus &

quum ad defectionem Ægyptios induxisset, captus est: ac deinde à Cambyse conuictus, epoto cruore taurino, statim expirauit. Atq; hunc in modum ille decessit. Cambyses autē è Memphi vrbem Saim abiit, animo faciendi quæ fecit. Etenim simulatq; in ædes Amasis ingressus est, imperauit cadauer Amasis è conditorio afferri. deinde prolatum verberib⁹ cædi ac vellicari, stimulis pungi, i omni denique contumelia infestari. Quod facientes postquam defatigati erant, (nam cadauer vtpote salitum resistebat. nec quicquā omnino elidebatur) iussit cremari: haudquaquam sancta iubens: quia Persæ deum ignemesse arbitantur, & apud neutros moris est cremare cadauera: apud Persas quidem, propter id quod dictum est, quia nefas esse aiunt deo depasci cadauere hominis: apud Aegyptios autem quia persuasum habent ignem animatam beluam esse, & omnia quæ nascuntur deuorare, & postquā deuorando fuerit expleta, vna cum ipsa re deuorata emori. Non esse vero apud eos consuetudinem 74
mortuum belluis tradendi, sed saliendi, tum ob id, tum ne humatus deuoretur à vermibus. Ita neutris consuetam rem iussit agi Cambyses. Quanquam (vt ipsi aiunt Ægyptij) non Amasis fuit qui ista passus est, sed alius quidam Ægyptius eadem quam Amasis ætate: quem Persę Amasin arbitrātes vexauerunt. Memorant enim Amasin, quum ex oracvlo audisset quæ circa se defunctum futura essent, hoc modo rei venturæ medendum putasse, vt hunc hominem qui flagellat⁹ erat, mortuum 2 ad postes sepeliret extra conditorium suum, se autem in conditorii quam intimo recessu collocari filio mandaret. Mihi tamen non videntur hæc ab initio Amasis fuisse mandata de sua & alterius hominis sepultura, sed alias ab Ægyptiis adornata. Secundū hæc Cambyses constituit 3 tripartium mouere bellum, aduersus Carthaginienses, aduersus Ammonios, aduersus Æthiopes macrobios, *id est longæuos*, qui Africam ad australe mare incolunt. & aduersus quidē Carthaginienses, nauticas copias: aduersus autem

1 vel, Omnibus denique modis vexati.

2 ad fores intra conditorium suū.

3 triplex.

tem Ammonios peditatum; aduersus vero Æthiopes, prius exploratores mittere per speciem dona ferendi illorum regi, spectatum illic mensam Solis, nunquid reuera esset: simulque res Æthiopicas exploratum. Solis autem mensa talis esse memoratur; est in suburbanis pratum, omnium quadrupedum assa refertum carne, quam per noctem singuli ciuium magistratus properant ponere; ad eamque, vbi illuxit, cuilibet epulatum licet accedere. Hæc autem ipsa à terra reddi assidue indigenæ aiunt. Et mensa quidem, quæ Solis vocatur, talis esse fertur. Cambyses autem vbi statuit exploratores dimittere, continuo ab vrbe Elephantina accersit ex Ichthyophagis, *id est, pisce vescentibus*, maxime gnaros Æthiopicæ linguæ. 1 Vsque dum isti veniunt, interea nauales copias Carthaginem versus nauigare iubet, verum hæc exequuturos se Phœnices negauerunt. esse enim magno cum illis iureiurando se deuinctos: præterea non facturos sancte, si aduersus liberos suos militarent. nam cæteri Phœnicibus ire recusantibus, ad pugnandum haud idonei erant. Ita Carthaginenses, quo minus in seruitutem Persarum redigerentur, euaserunt: quoniam Cambyses haud æquum ducebat, vim afferre Phœnicibus, qui seipsos Persis dediderant, ex quibus nauticus omnis constabat exercitus. Sed & Cyprij qui aduersus Ægyptum in militia erant, sese & ipsi dediderant. Porro Cambyses posteaquam ex vrbe Elephantina aduenerunt Ichthyophagi, eos ad Aethiopes misit, iussis cum ea dicere, quæ oporteret, tum dona ferre, amiculum purpureum, aureumque torquem tortilem, & armillas, ac vnguenti alabastrum, cadumq; vini 2 Phœnicei. Æthiopes autem ij, ad quos misit Cambyses, feruntur esse maximi omnium hominum atq; pulcherrimi: diuersisq; vti à cæterorum hominũ ritibus, cum aliis, tum vero hoc circa regnum: quod quem è popularibus maximum & pro magnitudine validum iudicant, hunc regem deligendum censent. Ad eos itaque viros Ichthyophagi venerunt, offerentesque regi munera, ita lo-

1 Et interim dum istos accerseret, nauales cop

2 palmei.

quuti sunt. Cambyses Persarum rex cupiens amicus tibi fieri atque hospes, nos misit, iubens vt in colloquium tuum veniremus, tibique hæc dona daremus, quorum ipse vsu maxime delectatur. Ad hos Aethiopes gnarus ad explorandum venisse, talia respondit. Neque rex Persarum vos ideo cum donis misit quod magni faciat hospitium meum, neque vos vera loquimini, quippe qui ad explorandum nostrum imperium venistis: neque iustus ille vir est. si enim iustus foret, non alienam regionem affectaret, sed esset sua contentus, nec homines a quibus nihil lacessitus est in seruitutem redigeret. Ite nunc vos hunc arcum date, ita dicentes, Rex Aethiopum regi Persarum consilium dat, 1 quando Persæ tam facile trahent in tanta magnitudine arcus, tunc aduersus macrobios Aethiopes cum maioribus copiis moueat bellum: interim diis gratias habeat, qui non inducunt 2 filios Aethiopum vt præter suam vellint aliam comparare regionem. Hæc loquutus, arcum laxauit, eisque qui venerant dedit. Tum sumpto purpureo amiculo rogauit quidnam esset & quomodo confectum. & quum Ichthyophagi veritatem de purpura deque tinctura dixissent: Dolosi, inquit, homines, dolosa sunt vestimenta. Secundo loco de auro scisitatus, de tortili monili atque armillis, ornatum eius rei exponentibus Ichthyophagis risit, atque existimans vincula esse, inquit robustiora apud se vincula esse. Tertio scisitatus de vnguento, quum illi de confectura vngendique ratione dixissent, idem dixit quod de vestimento. Vbi 3 ad vinum peruenit, eiusque conficiendi rationem audiuit, maiorem in modum delectatus potu, percontatus est quibusnam rebus vesceretur rex, & quod longissimum tempus à viro Persa viueretur. Isti dixerunt vesci regem pane, (exposita tritici natura) perfectissimumque diu viuendi spatium homini Persæ proponi octoginta annos. Ad hæc Aethiops, nihil se mirari, inquit, si stercore vescentes, paucis viuerent annis. nam ne tot quidem annis victuros,

1 quum Persas facile trahent tanta magnitudinis arcus, *quam facile hunc ad metendi videret*, tunc copias supra modum magnis instructas macrobiis Aethiopibus bellum inferat.

2 *id est*, Aethiopibus.

3 *id est*. *Ad sermonem de vino.*

4 nisi

nisi hoc potui acceptum referrent. affirmantibus Ichthyophagis ita esse de vino. (hoc enim ipsos Persis subdidisse) Interrogatus vicissim rex ab Ichthyophagis de vita & victu, plerosq; esse suis ait adcentum viginti annos peruenire, nonnullos etiam hos transcenderet dixit cibum eis esse carnem coctam, & potum, lac. Et quum exploratores de numero annorum mirarentur ad fontem quendam eos deduxit, in quo loti efficiuntur perinde atque oleo inuncti, violam olentes. Eam aquam aiebant exploratores adeo inualidam vt in ea nihil innatare posset, ne lignum quidem, & quæ leuiora sunt ligno: sed omnia pessum ire in profundum. Hæc aqua si vere apud illos est qualis commemoratur, ideo macrobij, *id est longeui*, existunt, quod ea semper vtuntur. Deinde a fonte [illegible] istos ad carcerem deduxit, vbi viri omnes aureis vinculis erant alligati. est enim apud hos Æthiopes omnium rarissimum ac pretiosissimum æs. Inspecto carcere, exploratores inspexerunt & mensam quæ dicitur solis. Posthac ad extremum inspexere eorũ sepulchra quę dicũtur è vitro esse constructa hunc in modum: Posteaquã mortuum siue Ægyptiorũ siue aliorũ more atefecerunt, totum gypso inducunt, picturaq; exornantes repræsentant, quoad fieri potest effigiem eius: deinde cippum ei cauum è vitro quod apud illos multum est, & facile effoditur, circundant: in cuius medio mortuus interlucet, nihil neque odoris ingrati, neque fœditatis vllius exhibens, sed omnia ipsi illi mortuo similia habens. Hunc cippum, qui maxime sunt propinqui intra ædes annum tenent, offerentes ei omnium rerum primitias, hostiasque: anno exacto efferunt, circaque vrbem statuunt. Omnibus exploratores inspectis reuersi sunt. Qui quum ista renuntiassent Cambysi, continuo ira percitus aduersus Aethiopes exiit in expeditionem, neque rei frumentariæ apparatu indicto, neque secum ipso, ratione inita quod in extrema terrarum faceret expeditionem: sed veluti vesanus, nec mentis compos, simulatque Ichthyophagos audiit, profe-

1 *Legit aut φαγοι, ex una lectione videtur & nice sensus elici posse*: Nisi potu illo vires refocillarent: Ichthyophagis vinum innuẽs. in hoc enim se à Persis vinci. Quum autẽ vicissim regem interrogarent Ichthyophagi de vita, &c. *At legendo αὐλοφυεῖς, perindè fuerit ac si Gallice dicas, S'ils ne detrempoyẽt leur viande d'un tel breuuage.* [*Ea lectionem secutus Paulus Leopard. Emend. lib. 7. cap. 14. sic vertit*: neq; enim tot eos victuros fuisse *annos*, nisi potu conspergerent atque miscerent: de vino hoc dicens Ichthyophagis, hac n. re se Persis esse inferiores, S.]

ctus est cum omni peditatu, Græcis qui aderant illis manere imperatis. Vbi ad Thebas est vētum, delegit ex exercitu quinquaginta circiter millia, quibus præcepit vt Ammonios ut perent, deinde oracula Iouis accenderent: ipse cum reliquis corpis aduersus Æthiopes contendit. Sed antequā quintam itineris partem confecisset, exercitus eius protinus commeatus omnis quem secum habebat, defecit: mox & iumenta id vescendum defecerunt. Quibus rebus cognitis Cambyses si resipuisset ac retroduxisset exercitum, in ep quod prius admiserat peccato, vir sapiens extitisset: nūc autē nihil pensi habens assidue procedit, vsquedum Milites, quandiu quæ de terra sumerent habuerunt, herbis victitauerunt: at vbi ad sabulum peruenere, ibi nonnulli diram rem perpetrauerunt, nam sorte vni ex septem decimum quenq; comederunt. Id audiens Cambyses, veritus suorum mutuam de partionem, intermissa aduersus Æthiopes expeditione, retro rediit, Thebasq; peruenit, multis de exercitu amissis. 1 Et quum è Thebis descendisset Memphin, Græcos missos fecit, vt illinc enauigarent. Et exercitus quidem aduersus Æthiopes ita se gessit. Copiæ autem quæ aduersus Ammonios missæ erant, è Thebis mouentes itineris duces sequebantur 2 ac nisi sunt vsquedum ad vrbem Oasin peruenerunt, quam incolunt Samij ij q̄ feruntur è tribu Æserionia esse, septem dierū per arenas itinere distantem Thebis, quæ regio vocatur lingua Græca μακάρων νῆσος id est beatorum insula, in hūc locum aiunt peruenisse exercitus Deinceps quid de eo actum sit, præter Ammonios & eos qui ab his audierunt, nulli alij habent quicq̄ dicere. Nam neque ad Ammonios peruenerunt, neq; retro reuerterunt. Ab ipsis autem Ammoniis demū fertur, quum illi ex vrbe Oasin per arenam iter facerent, iamq; medio fere spatio inter Oasin & Ammonios prāderent, ingruisse magnum ac validum austrum, & ingestis arenæ cumulis eos obruisse, atq; hunc in modum illos è cōspectu sublatos. ita actū esse de hoc exercitu Ammonij memorāt. Cambyse autem

1 Thebis autem iter faciebant, itineris duces habentes. & quū descendiss. 2 ac peruenisse quidem eos vsque ad vrbē Oasin constat, quam incolūt, &c.

autem Memphin regressio, Apis (quem Græci vocant Ἔπαφον, apparuit Ægyptij, quum Apis extitisset, vestitu erat quam pulcherrimo ferebant, & celebrando festo operam dabant. Id tunc facientes Ægyptios Cambyses intuens, iratusq; ob res à se male gestas prorsus illos esse in his gaudiis, præpositos accersit Memphis, quos vbi præsto fuerunt, interrogabat, quid ita, quum antea, se apud Memphin agente, nunquam aliquid tale fecissent, nunc id facerent, postea quam ipse rediisset parte copiarum amissa, Illi dicere, dum illis deus apparere solitum) tunc omnes Ægyptios solennem celebrare lætitiam. Hæc vbi audiit Cambyses, mentiri eos respondit, ac tanquam mentientes morte mulctauit. His interemptis iussit sacerdotes in conspectū venire. quibus eadem referentibus, dixit, Si quis deus mansuetus ad Ægyptios veniret, fore vt se nō lateret. 2 Hactenus loquutus iussit sacerdotes adducere Apin. illi ad eum adducendum pertexerunt. Est autem hic Apis, idemq; Epaphus, è vacca genitus quæ nullū dum alium potest concipere fœtum: 76 quam Ægyptij aiunt fulgure ictā concipere ex eo Apin. Habet autem hic vitulus qui appellatur Apis, hæc signa: 3 Toto corpore est niger, in fronte habens candoremfiguræ quadratæ: in tergo effigiē aquilæ, 4 cantharum in palato, duplices in cauda pilos. Posteaquam Apin sacerdotes adduxere, Cābyses veluti vecordior, educto mucrone quum vellet ferire ventrem, femur percussit, cachinnansque ad sacerdotes inquit, O capita nequam, huiuscemodi dii existunt, sanguine atq; carne præditi & ferrum sentientes, dignus nimirum Ægyptiis hic deus, nos certe ludibrio habuisse non inuabit. Hæc loquutus imperauit iis quorum hoc munus erat, vt sacerdotes quidem flagris cæderēt: cæteros autem Ægyptios, vt quenq; feriantem adipiscerentur, occiderent. Ita festum solutū est, sacerdotes mulctati: Apis fauciatus femur. in templo iacensextabuit: quem è vulnere extinctū tumulauere sacerdotes clam Cambyse. Ob hoc scelus, vt Ægy-

1 *vel*, Valde *aut omnino* hoc eorum factum improbans, quod in eiusmodi rebus adueris ita se exhilararēt, Memphidis præfectos accersiuit: quos, vbi in conspectum prodierunt, interrogauit, cur antea quum, &c.

2 Nec plura loquutus.

3 *Non μέλας sed μέγας, (id est, magnus) hæc habent nostra exemplaria, magis tamen placet illud quam hoc. vt dicat Herodotus, cum, cū sit aliquis niger, habere candorem figuræ quadr. Valla. de suo addidit illa*, toto corpore.

4 In lingua Scarabeum.

prij aiunt) continuo Cambyses insaniit: 1 quum ne compos mentis quidem fu isset, exorsus primum perpetrare facinus in Smerdin, ex eisdem sibi parentibus fratrem, quem ex Ægypto remiserat huore commotus quod solus ille Persarum arcum quẽ Ichthyophagi ab Æthiope attulerant, 2 ad duos digitos traheret: quod nemo alius è Persis poterat. Smerdi in Persidem profecto hanc vidit in somnis Cambyses visionem: Nuntius quidam è Persis veniens, ei nuntiare est visus, Smerdin in regio sedentem solio cœlum contingere vertice. Ob id Cambyses sibi metuens, ne se necato à fratre occuparetur imperium, mittit in Persas ad illum interimendum Prexaspem, sibi ex omnibus Persis vnum fidelissimum. Hic vbi Susa conscendit, Smerdin necandum curauit, (vtquidam aiunt) quum eum eduxisset venatum: quidam inquiunt, quum ad mare rubrum produxisset, ibi eum demersisse. Et hoc quidem initium scelerum Cambysis extitisse ferunt: secundum autem scelus, sororis necationem, in Ægyptum eum sequutæ quæ ex eisdem parentibus erat soror: atque eadem vxor: quam hunc in modum acceperat vxorem. Quum antehac Persæ sorores in matrimoniũ accipere nequaquam cõsueuissent, Cambyses vnius sororum amore captus cupidusq; deinde ducendi illam vxorem, 3 quum propter rei insolentiam laboraret efficere, accersit eos qui regij iudices nominantur. Fiunt autem delecti è Persis viri, suntque 4 perpetui, nisi delicti alicuius comperti fuerint. Isti apud Persas ius dicunt, & legum patriarum sunt interpretes, & ad eos omnia referuntur. Hos Cambyses percontatur, nũ « qua lex sit quæ sinat volentem cum sorore contra- « here matrimonium. Iudices & iuste & 5 ingenue « respondentes, negant vllam se inuenire legem quæ « sinat fratri nubere sororem: quandam tamen inue- « nire legem, qua liceat regi Persarum facere quic- « quid libeat. Ita neq; legem abrogarunt metu Cam- « bysis: & ne legem tuentes ipsi perirent, aliam inue- « nerunt, adiutricem eius qui sororem in matrimo-

nium

1 quum ne prius quidẽ compos mentis fuisset. *Quæ verba non tam sunt Ægyptiorum, sed ipsius autoris, q d. Dicunt illi Ægyptij hinc furore correptũ, atqui ne antea quidem mentis cõpos erat,* exorsus &c.

2 ὅσον ἐπὶ δύο δακτύλους, *quod Gallice dicitur, A deux doigts pres.* Pro traheret autem veritẽ dum potius adduceret, aut tenderet, siue intenderet. *hec enim de arcu dicuntur, vt & ipse Herodotus in sequentibus dicit* διατείνων τὸ τόξον.

3 quum rem nouam facere in animo haberet.

4 donec moriantur.

5 & caute respond.

nium ducere vellet. Tunc itaque Cambyses 1 eam quam dixi accepit vxorem, aliquantoque post & alteram. Harum iuniorem quæ ipsum in Ægyptum comitata est, interemit. Cuius mors, quemadmodum illa Smerdis, anceps refertur. nam Græci quidem aiunt, dum Cambyses duos catulos, alterum leonis alterum canis committit, hanc interfuisse spectaculo: & quum à leunculo catulus superaretur, alterum catulum huius canis fratrē, abrupto loro superueniſſe: & quū duo essent, ita superiores leunculo extitisse. Et Cambyse, dū id cernit, capiente voluptatē, hanc ei assidentē lacrymasse. Ea re animaduersa, Cambysem interrogasse, quidnam lacrymaretur: & mulierem dixisse, se viso catulo suppetias fratri ferente, ideo flere quod subierit memoria Smerdis, cuius sciret neminē fore vltorē. Ob hoc dictum Græci illam à Cambyse fuisse interemptam memorant: Aegyptij vero ob id, quod quum ad mensam discumberent, mulier lactucam sumpsit, eiusque decerptis foliis, virum interrogauit, vtrum discerpta lactuca an densa pulchrior roret: quum hic respondisset, Densa: hanc, inquit, lactucam aliquando imitatus es, qui Cyri domum denudasti. Ibi Cambysem indignatione percitum insiluisse calcibus prægnantem, eamque aborsu edito decessisse. 2 Ita Cambyses in præcipuos domesticorum insanit, siue id propter Apin, siue aliunde, qualia multa in rebus humanis mala contingere consueuerunt. Etenim fertur Cambyses ab ipsis natalibus grandi laborasse morbo, quem quidem sacrum nominant: vt haud abre fuerit cuius corpus magna ægritudine inualidum esset, eius ne mentem quidam sanam fuisse. 3 Atque in alios quoque Persas insaniisse, veluti in Prexaspem quem præcipuo honore prosequebatur, & qui ad eum nuntios perferebat: & 4 cuius filius Cambysis vinā ipse miscebat qui honos & non paruus est: ad hunc (inquam) fertur dixisse Cambyses Quemnā virum Persæ me esse censent aut qualem de me sermonem habent? Et iste ei respondisse, Here: cætera quidem

1 eam quā dixi legebat: vel, aliam illam

2 id est, Talia per insaniam fecit præcipua &c.

3 Hæc autē acuersus alios Persas insanit, i. e. Per insaniā egit. Fertur enim ad Prexaspem dixisse, quē præcip.

4 cuius filiū à oculis erat.

omnia in te magis laudibus ferunt, sed nimis te vino deditum aiunt esse. Hæc Prexaspes de Persis respondit. Quibus ille indignatus, Siccine, inquit, Persæ me aiunt vino deditum desipere, nec mentis esse compotem? ergo in seo quod prius dixerunt, non veri fuere. Nam senatum Persicum (cui intererat Crœsus) aliquando interrogarat Cambyses qualis ipse videretur esse vir ad patrem Cyrum adæquandum. Et illi respondérant, cum parte esse præstantiorem, qui & omnia illius haberet, & Ægypti ac maris accessionem adiecisset. hæc quidem Persæ dicebant. Sed Crœsus qui aderat, displicente ei quæ dicebatur sententia, ad Cambysem inquit, Mihi tu quidem Cyro genite, non videris adæquandus esse patri: nondū enim tibi est filius qualem ille te reliqt. Hoc audito Cambyses delectatus, Crœsi sententiā approbauit. Quorum nunc reminiscens, ad Prexaspem iratus inquit, Intellige nunc ipse per te nūquid Persæ vera dicant, an hæc dicentes ipsi desipiant. Nam si filij tui qui in vestibulo stat, medium cor non frustrato ictu percussero, constabit a nihil esse quod Persæ dicunt: sin aberrauero, constabit Persas vera loqui, & me esse intemperantem. Hoc locquutus, intendit arcum, pueroque percussit: atque eum collapsum iussit discindi, & inspici ictum quumque in corde sagitta esset inuenta, ob id lætabundus atque cachinnans, ad patrem pueri inquit, Prexaspes, facta est tibi fides non me insanire sed Persas. Verum nunc mihi dicito quemnam ex omnibus hominibus iam non ad destinatum emittere sagittas. 4 Prexaspes hominem aduertens esse vesanum, & in ipsum quoque insanientem, Here, inquit, ego ne deum quidem arbitror tam probe iaculari. Et tunc quidem hoc perpetrauit. Altero die, duodecim Persas primoribus 5 pares, 6 ob nullius momenti causam necauit, viuos in caput defodiens. Hæc eum facientem Crœsus Lydus censuit his verbis admonendum. Rex, cuncta noli ætati atq; iræ indulgere: sed cohibe & compesce te ipsum. Conducit tibi te prouidum esse: & sapientis

1 *Non legit:* φιλοινείην: *sed* φιλοτιμίην: *quam lectionem sequentia comprobare videntur.*

2 *id est,* vanū esse, *vel,* frīmolum.

3 & me non sapere.

4 At Prexaspem quum animaduerteret hominem mente captum esse & sibi timeret, dixisse, Here, ego, &c.

5 *Non legit* ἄμεια, *sed* ἄμεινους: *vt & in vet cod.*

6 ob nullū morte dignū crimēn. *vel, Nullo crimine mortem commeritos. Sic & statim post:*

» est prospicere: tu vero viros interficis tuos popu-
» lares ob nulli momenti causam interficis etiã pu-
» eros: qualia si multa facies, considera ne abs te defi-
» ciant Persæ. Enimuero pater tuus Cyrus, etiam atq;
» etiam mandans, mihi præcepit vt te commonefa-
» rem, subiiciendo quicquid boni comperirem. Hoc
» illi Crœsus benevolentiã præ se ferens consulebat.
» Adquẽ Cambyses respondens, etiã mihi tu, inquit,
» dare consilium audes, tanquam bene aut tuam insti-
» us patriam administraris, aut patri meo consulue-
» ris, iubens eũ traiecto flumine Araxe tendere ad-
» uersus Massagetas, quum illi vellent transire in ter-
» ram nostram. Imo & teipsum male præsidentem
» patriæ tuæ. & Cyrum tibi credentem peridisti. sed
» ob id nequaquam gauisurus: quia olim iam debe-
» bam captare in te occasionem. Arcumq; corripie-
» bat tanquam hominem confixurus. at Crœsus cur-
» su se foras proripuit. Hic vbi non habet in quem
telum dirigat, mandat ministris vt illum compre-
hensum interimant. Ministri, qui mores eius nos-
sent, Crœsum abdiderunt: hac ratione, vt si Cambyses tacti pœnitens requireret Crœsum, eo pducto bonis afficerentur, quod illum seruassent: si nõ pœniteret, nec desideraret, tunc hominem interfice-
rent. Nec ita multo post quum Cambyses desideraret Crœsum, ministri hoc animaduertentes, enunciant ei hominem superesse: Cambyses se quidem inquit Crœso superstite gaudere, sed iis qui illum seruassent, veniam non daturum sed mortem allaturum, prout & fecit. Multa huiusmodi tam in Persas quam in socios, quum Memphi moratus esset, Cambyses faciebat, insania. Adeoq; vetusta recidens sepulchra, mortuos inspiciebat. Etem templũ Vulcani adiens, multo derisu simulacrum illius euillatus est: siquidem statua Vulcani simillima est iis diis quos Pataicos vocant, Phœnices, quibs in triremiũ prioris Phœnices circumferunt: quos qui nõ vidit, ego sic ei indicabo, esse illos Pygmæi viri imagine. In templũ quoq; Cabirorum, in quod accessum alteri quam sacerdoti, ingressus est & quæ illic crã

1 Hæc quum dixisset, arcum corripiebat &c.
2 At hic quum illum conspicere non posset: *vtpote tam sẽ foràs prorupisset.*
3 *vel, per insaniam.*

simulachra, multis in ea iocatus verbis, conceremapit. Sunt enim & hæc illis Vulcani similia, à quo se hi homines aiunt esse oriundos. Cum multa igitur apud me documento sunt, Cambysem vehemẽter insaniisse, tum vero illud, quod alioqui non tentasset templa i legesq; habere ludibrio. Nam si quis vniuersis hominibus præbeat facultatem optimas ex omnibus leges eligendi, profecto cũctas vnusquisque rimatus, suas eligeret. Non igitur credibile est alium quam demẽtem, talia ludibrio habere. At ita de suis quenque legibus sentire licet cum aliis coniecturis colligere, tum etiam hac: Darius accitos qui in sua ditione erant Græcos percontatus est quanta pecunia vellẽt defunctis parentibus vesci: illis negantibus vlla se pecunia hoc esse facturos, Darius dehinc Græcis præsentibus, & quæ dicebantur per interpretem discentibus, interro- 7
gauit eos Indos qui Callatiæ nominantur, qui vescuntur parentibus quantum accipere pecuniarum, vellent vt patres defunctos igne comburerent. Indi vehementer reclamantes, meliora illum ominari iubebant. Atque ita moribus comparatum est: recteque mihi videtur 2 Pindarus fecisse vt diceret, morem omnium esse regem. Cæterum dum Cambyses in Ægyptum contendit, Lacedæmonii quoq; intulere bellum Samo & Polycrati Aeacis filio, qui Samum vi occupauerat, eamque inter initia trifariam partitus erat cum fratribus Pantagnoto & Syloſonte: quorum deinde altero necato, altero qui erat iunior electo, totam solus obtinebat, inito fœdere cum Amasi rege Aegypti, cum quo hospitium habebat, mittens munera vicissimq; accipiens. Breuique statim tempore res eius adeo processerunt vt per Ioniam cæteramque Græciam celebrarentur. Quocunq; enim 3 bellum intulerat, cuncta ei prospere eedebant quum haberet centum 4 biremes, mille sagittarios, inuadens omnes sine vllo cuiusquam discrimine quod diceret se magis gratificari amico si ei quæ abstulisset redderet, quam si nihil adhuc adhuc auferret. Multas itaq; hic insulas,

multa

i ritusque.

2 Pindarus cecinisse, morem &c. *νόμον πάντων βασιλέα ὁ Ποιητὴς φησιν, vt Lat. canere.*

3 bellum inferre cogitaret.

4 centum naues quinquaginta remorum.

5 nihil abinitio abstitisset.

multa etiam in continente oppida capiebat. Lesbios enim cum omnibus copiis opem Milesiis ferentes, nauali prælio vicit cepitq; , qui omnē fossam mœnia Sami ambientem vincti foderunt. Atq; res Polycratis tantopere secundas esse non latuit Amasin, cui hoc curæ erat. Sed quum assidue forent multo secundiores, Amasis libellum Samum misit in hæc verba scriptum. AMASIS POLYCRATI ITA INQVIT, Mihi quidem, feliciter agi cum viro amico meo & hospite, audire voluptati est: tamen tuæ magnæ prosperitates mihi non placent, qui intelligo, quam inuidum numen sit Quod ad me attinet, malim tum meas ipsius, tum eorum, qui mihi curæ sunt, res nunc prospere ire, & ita *per Caria-fortunæ vices* æuū traducere, quam in omnibus mihi prospere cedere. Tu itaque mihi obtemperando, hocaduersus prosperitates agito: dispice quid tibi sit, quod plurimi facias, quodque amissum tibi maxime doleret: id vbi inueneris, ita abiicito, vt nunquam 2 ad homines vehiat Quod si prospera tua deinceps non variabuntur aduersis, medeare tu tibi subinde eo modo, quem tibi scribo. Hæc quum legisset Polycrates, & in animum demisisset, tanquam bene sibi ab Amasi præcepta, disquirebat, quodnam suorum ornamentorum esset, quo amisso maxima ipsa molestia afficeretur: atque hoc tandem quæritando inuenit. Erat ei gemma signatoria smaragdus, quam gestabat auro inclusam, opus Theodori Samij Telecle geniti hanc vbi abiiciendam statuit, ita abiicere libuit: 3 Biremem conscendit: eam dehinc viros, quibus illam instruxerat, in pelagus educere iubet. Et postquam ab insula procul aberat, detractum sibi sigillum iis qui vna nauigabant inspectantibus abiecit in pelagus: hoc acto renauigauit. Reuerso domum, quum ex iactura afficeretur, quinto sextoue quam hæc acta sunt die, hoc ei casu euenit. Piscator quidam captum à se piscem, grandem sane ac pulchrum, putauit dignū, quo Polycratem donaret, eum ad fores qui attulisset, dixit se in conspectum Polycratis ire velle. à ia-

res nunc prospere ire, nunc infeliciter cedere. *vel potius. Ex reb⁹ alias infeliciter cedere: Post cedere adde.* Nec enim adhuc de quoquā audisse me puto, qui quum *in o*mnib⁹ felix fuisset, non tandē male perierit fundi. us. 2 *id est, in hominum conspectum.* 3 Quinquaginta remorum nauē.

nitore permissus, donans Polycrati piscem, Rex inquit, hūc ego quem cepi piscem, etsi operis minuariis vitam tolero, tamen non iudicaui ferendum à me esse in forum, sed te tuaq; potentia dignum. Eū itaque affero tibi donoque: His verbis iste delectatus, ita respōdit: Tu vero probe, nec facto solo, sed etiam oratione apud me iuisti gratiam: ad cœnamque te vocatum volo. Hæc magni faciens piscator domum abiit. piscem ministri rescindentes, offendunt in eius aluo sigillum Polycratis. Quod vbi viderunt sumpseruntque, ad Polycratem lætabundi quam celerrime pertulerunt. Eoq; illi reddito, referebant quo pacto fuisset inuentum. 1 Polycrates, quemadmodum res diuinitus cōrigi, singula quæque à se gesta retulit in libellum: & qua ratione q̄ amiserat recepisset. Hæc vbi scripsit, in Ægyptum misit. Quibus tabellis Amasis perlectis quæ a Polycrate venerant, 2 intellexit non posse præstare hominem vt alterum hominem fato impendenti eripiat: vtq; Polycrates bene iam moreretur, bonā fortunam semper expertus, qui ea quoq; reperiret quæ abiecisset. Misso itaq; Samum caduceatore, dixit se ius cum illo hospitij soluere. Quod ideo fecit ne in tristem aliquem grauemq; casum incidente Polycrate, animi dolorem veluti de hospite ipse contraheret. Aduersus hunc igitur Polycratem in omnibus bene agentem, Lacedæmonij sumpsere expeditionem, acciti ab iis Samiis qui post hęc Cydoniā in Creta condiderunt. Polycrates, misso clāculum caduceatore ad Cambysem Cyri filium, aduersus Ægyptum copias comparantem, orauit vt nuntiis ad se in Samum missis, rogaret aliquid copiarum. Quod audiens Cambyses, libenter in Samum misit ad rogandas à Polycrate nauticas copias, quam secum ille mitteret in Ægyptum. Polycrates delectis quos maxime sublaturā populari⁹ suis ad rebellionē sperare, quadraginta triremes misit. Cambysi mandans ne retro eos dimitteret. Et alij quidē negant Samios a Polycrate missos, in Ægyptum peruenisse. sed quum in Carpathio mari cursum tene-

1 Polycrates quum eum subiisset, diuinū quiddam id esse, scribit, quæ fecisset, & quæ post illa sibi facta contigissent: *vel, Quicquid sibi post eam rē factam accidisset.*

2 didicit fieri non posse, vt homo hominem à re, quę cuīque est, retrahat: & Polycrati non felicem fore tandē rerum exitum, qui per omnia prosperam fortunam experiretur: adeo vt ea etiam careret.

7

…ionarios decessuisse ne porro res… …pertinacius se, vt & ipsorum, ac … …in Samum redeun… …tes, superasse, … …redeundi commissa … …vulgasse. Sunt qui di… …o Samio redeuntes adversus … victoriam; non recte dicen… …Quare enim opportuisset illos a… …posse ad resistendum Po… …Persarum nec ratio dictat, vt … …auxiliarij mercede con… …ducti, is a Samiis redeun… …tibus superatus: quū præser… …tim uxores sub Polycrate essent, … …coactos tenebat, ideo para… …tum redeuntibus aliis pro… …hibere. Polle… …Polycrate exacti erāt, Spar… …principes multa sane (qualia … …fuerunt. Quibus illi primo co… …horum quæ illi dixissent, … …tes: deinde posteriora vero non in… …deinde reperturū nihil aliud isti… …Spanarios. Illud pane indigere… …Spanariorum superfuturū … …censuerunt. Atq; vbi re ap… …Samij reperuerunt (si … …illis aliquādo Samij … …vt reto Lacede… …uam deberent Samios, … …interuersum crateré, … …thoracē ab Amisi rege … …reperat enim Samii pri… …thoracem linteum qui… …animalium figuris ex auto … …inter se. Is hinc interceptum: ob id … …quod quum inscriptæ eiu… …xiles, tamē singulæ in se habebā… …has bestiolas, singulasq; cuidētes:

illos panarios superuenisse opportunam occasionem curiose addidisse. Q. d. *Debuisse illos contentos esse panariorum seu saccorum offendere. Videtur hic verus esse huius loci sensus, cui tamē forsasse vox aliqua deest.*

a Ferendum tamen illis opem centum ex xylo interrexerunt, quorum quidem admissione singuli reddebant singula eius filia; quæ quum exilia essent, tamē singula in se tricenas … …la, & quidem … …singula habebant. Talis & … …est, quem in Lindo Minerua … …dicauit. Ad hanc vero in Samum expeditionem adiuuerunt etiā Corinthij lubentes

hoc mirum reddebat thoracem. Qualis alter est quem in Lindo Mineruæ idem Amasis dedicauit. Comparauerunt itaq; Lacedæmonii exercitum aduersus Samum, vt Corinthios quoque solicitarent. In quos etiam Samiorum extabat iniuria ætate quę præcessit hanc expeditionem, circa idem tempus facta quo crater interuersus est. Nam quum Periander Cypseli filius, Sardis ad Halyattem castrandos mitteret trecentos primorū Corcyræorum liberos, Corinthiiq; qui illos ducebant, Samum appulsi essent, audita Samij causa cur Sardis pueri ducerētur; primum edocuere pueros vt 1 puluinar Dianæ contingerent: deinde non sinentes 2 abstrahi eosdem è puluinari, quum prohiberent Corinthii præbere illis alimenta, ipsi diem solennem egerunt, quem nunc quoque per id tempus celebrant. Quum enim nox aduenerat, quamdiu pueri precabantur, tamdiu exercebant choros virginum atque adolescentium. Tunc autem choros exercentes, esculenta fecerunt ex sesamo ac melle: quæ distribuenda ferrētur: vt ea Corcyræorum filij rapientes, alimenta haberent. idque eousque factum est dum Corinthij pueris quos asseruabant omissis abierunt. Ita Samij pueros Corcyram reduxerunt. Quod si defuncto Periandro Corinthiis cum Corcyræis amicitia extitisset, non ob hanc causam Corinthij; aduersus Samios expeditionem sumpsissent: nunc ab ipsa vrbe Corcyrensi à se condita, Corinthij semper cum Corcyræis discordes mutuo fuere. Huius igitur ci memores Corinthij, exhulcerato in Samios animo erant. Mittebat autem Periander ad castrandum Sardis primorum Corcyræorum delectos pueros, vleiscendi facinoris gratia quod Corcyræi priores in eum admiserant nam posteaquam vxorem suam Melissam necauit Periander, accidit vt ad superiorem calamitatem hæc quoque accederent: Erant ei ex Melissa liberi duo, vnus decem & septem, & alter duodeuiginti natus annos. hos auus materuus Procles Epidauri tyrannus ad se accitos ea prosequebatur charitate qua debebat nepotes ex filia. Quos vbi

1 templum.
2 abstrahi supplices è templo, quum phib

3 ad sumendam in Samios expeditionem operas contulissent.

…rarat priusquam dimitteret, …
…quam magnam vestram spero …
…et qua maior natu erat, quam …
…qui minori, cuinam esset …
…reversus Corinthum, pa…
…nacone affantem rem…
…quidam ei ponsum reddere …
…eandem sane indignatus …
…maiorem natu percon…
…annus esset colloquutus. Ille …
…strissime accepisset, non tam…
…Illive quod Proclesin eis …
…quippe quod in mentem …
…scere, nulla ratione fieri pos…
…ano sit suggestum, itaque …
…Tunc adolescens in memo…
…dictum fuisse narrauit. …
…naccipiens, crimen …
…cere indulgentius, mi…
…ab ipso expulsus …
…adolescentem in domum …
…in alteram se domum conferebant …
…ciebantur, Periandro iis qui …
…vt arceret ut impe…
…modalium domum se …
…rex, tamen quod esset …
…ebant. Ad postre…
…uit, quisquis hunc …
…ceretur, ei minitaretur …
…quamquam ipse nul…
…nemo ille in do…
…let, neque adhibi…
…endam, vehebat…
…habebat. Q…
…dia enectum cognatus …
…oprius accedens, I…
…istudne quod fecis…
…ando, tyrannidem at…
…habeo? qui quum sis …
…Corinthiorum, præoptasti mea…

dicam vitam, obſiſtendo atq; iraſcendo illi, cui mi- "
nime debebas. Nam ſi quid calamitatis illinc acci- "
dit, vnde ſuſpicionem in me habes, id mihi accidit, "
eiuſq; ego particeps eo magis ſum quod ipſe id per- "
petrauit. Tu vero, edoctus quanto ſatius ſit 1 inui- "
diosum quam miſerabilem eſſe, & ſimul quid ſit in "
parentes & in meliores ſe iraſci, abi domum. Peri-
ander quidem his verbis filium 2 caſtigabat: ille
autem patri nihil reſpondit, niſi ipſum ſacram 3 pœ-
nam deo debere, quod in ipſius colloquium veniſ-
ſet. Ibi Periander animaduertens malum filij 4 ve-
hementius eſſe quam vt corrigi poſſet, ab oculis eũ
ſibi amandandum putauit, nauigio in Corcyram
miſſo. nam Corcyræ quoq; imperitabat. Eo autem
amandato, bellum ſocero Procli intulit, tanquã præ-
cipuo harum rerum autori. Expugnataq; Epidauro,
Procle m cepit, quem tamen viuum ſeruauit. Inter-
iecto deinde tempore quum ſenuiſſet Periander, ſi-
biq; eſſet conſcius ſe non eſſe amplius parem admi-
niſtrandis obeundisq; rebus, mittit Corcyram ac-
ceſſitum Lycophronem ad tyrañidem adminiſtrã-
dam. Nam in maiore filio non erat indoles. hebeti-
orq; eſſe ei videbatur. Lycophron ne 5 reſponſione
quidem eſt dignatus eum qui ſibi nuntium affere-
bat. At Periander in amorem adoleſcentis propen-
ſus, rurſus ad eum miſit ſororem filiam ſuam, ſpe- "
rans fore vt ille huic præcipue auſcultaret. Hæc, v- "
bi venit, Fili, inquit, mauis tyrannidem recidere "
in alios, & domum patris tui ad alienos diſpergi, "
quam tu ipſe habere illuc reuerſus? Redi quæſo ad "
penates, deſine tibi[illegible] officere. 6 Læua poſſeſſio "
eſt peruicacia: noli malum medicari malo. Multi "
manſuetiora 7 iuſtioribus præponunt, multi ma- "
terna ſectantes, paterna perdiderunt. Lubrica res "
eſt tyrannis, cuius multi ſunt amatores. Pater ſenex "
eſt prouectæque ætatis: tua ipſius bona ne aliis "
tradas. His illa verbis ad inducendum appoſitis
frarrem alloquebatur, à patre edocta. Cui iſte re-
ſpondens, negat ſe iturum Corinthum, quoad pa-
trem ſuperesſe audiret. Hoc quum mulier renun-
tiaſſet

1 inuidiam, quam commiſerationẽ mouere.
2 corripiebat.
3 mulctam.
4 eiuſmodi eſſe, cuius ſanandi ratio nulla inũri poſſet: *vel, Nulla via eſſe ſanabile. Magu ad verbum, Nullam exitum habere.*
5 interrogatione: *vel compellatione*
6 Siniſtra: *vel infauſta.*
7 iuſtis æquitatem anteponũt, *i. Æquum & bonum ſumme iuri præferunt.*

...ionum mutuo...
...ecedens...
...ur ad ...
...lio, Periandro Corcy-
...rinthum mittebatur.
...ne a ipsorum rego-
...dolescentem interimat.
...Corcyræis ...ionem su-
...gentes cum classe ubi per-
...secedentesque muro.
...luxur suburbana tran...
...magna manu supervad...
...runt. Sed quum ...
...montis prominebat cru-
...m ipsorũ Samiorum pmul-
...æmonios sustinuissent ip-
...i, insequentiq; abhoste cæ-
...dæmonij qui aderãt, Archiæ
...risseno eo die capta Samus
...as & Lycopes ...
...ratibus irrumpentes, inter-
...os, intra vrbem Samiorum
...ipse cum alio Archia Samij
...ge Acchia, cõgressus sum
...im tribus erat, q̃ ex omnib'
...ios honorabat, sibi dicente
...sse hyditum, quod eius pa-
...mas, Sami mortem oppe-
...ho norem habere q̃ quus
...ce affectus egregia sepul-
...dragintra diebus in obsi-
...in suscepta re nihil admo-
...pronnesum tedierunt. Fer-
...mor quidam temerarius e-
...rum monet patriæ ephy
...sq; in duxisse, ac Lacedæ-
...cepta illos recessisse. Hanc
...Dores aduersus Athan per
...erãt. Samij qui Polycrati bel
...postquam a Lacedæmonijs se re

n iiij

rapud Pitta-
nen(huius
enim tribus
erat) quem
omn. hosp.
Samios po-
tissimum
honorabat,
suoq; patri
impositum.
Samij nam
men dicebat, quod
suum pater
Archias str.
&c. *Valla ita*
vertit quasi
ès, quod est
ante ξύνομα,
refert di-
ces, quum
ipsorum Ar-
chias.

lictum iri vident, & ipsi transmiserunt in Siphnum. deficiebant enim pecuniæ. Vigebant autem ea tempestate Siphniorum res, eratque hęc insularum locupletissima vt in qua auraria & argentaria metalla essent, vnde tantum pecuniæ fiebat vt ex decima parte eius reponeretur apud Delphos thesaurus locupletissimo cuique par, Siphniis pecuniam quæ quotannis conficiebatur, distribuentibus. Qui vbi thesaurum confecerunt, nunquid diu permanere possent ipsis præsentia bona, consulere oraculum Ei sita Pythia respondit:

1 Hæc explicantur statim post.

1 Quum tamen in Siphno fuerint prytanea cana.
Cana forefacies, tunc vir vafer adiit oportet.
Qui noscet e ligneo agmen, egatumq; rubentem:

2 id est, domus publica.

Erant eo tempore Siphnijs 2 prytaneium forumq; Pario lapide exculta: hoc autem oraculum Siphnij neque tunc statim, neque post aduentum Samiorum intelligere potuerunt. Nam Samij 3 quum velocissime ad Siphnum applicuissent, miserunt ad vrbem cum legatis vnam e nauibus. Veteri autem instituto naues omnes erant rubrica delibutæ: atq; hoc erat quod Siphnijs Pythia prædixerat, vt obseruarent ligneum agmen ac rubrum legatum. Nuncij igitur vbi peruenere, decem sibi talenta mutuari precabantur. Negantibus Siphnijs se mutuaturos Samij eorum agros populabantur. Id audientes Siphnij, continuo occurrentes, commissa pugna fugati sunt: eorumque multi ab vrbe intercluſi, quos postea cętum talentis recuperauere. Ab Hermioneis quoq; Samij pecuniarum loco insulã Thyream acceperunt, Peloponneso adiacentem quam Trœzenijs comendauerunt: ipsi Cydoniam in Creta condiderunt, quum illuc non ea de causa nauigassent, sed vt Zacynthios ex insula summouerent. In hac vrbe quinquęnium degętes, ita rem bene gesserunt, vt templa, quę nunc in Cydonia visuntur, isti fecerint, & Dictynnes præterea delubrum. Sexto eos anno Æginetæ nauali prælio victos cum Cretensibus diripuerunt, ac rostratas naues mutilauerunt, eaque rostra apud Minerux tẽplum

3 quum primum Siph. applicuerũt.

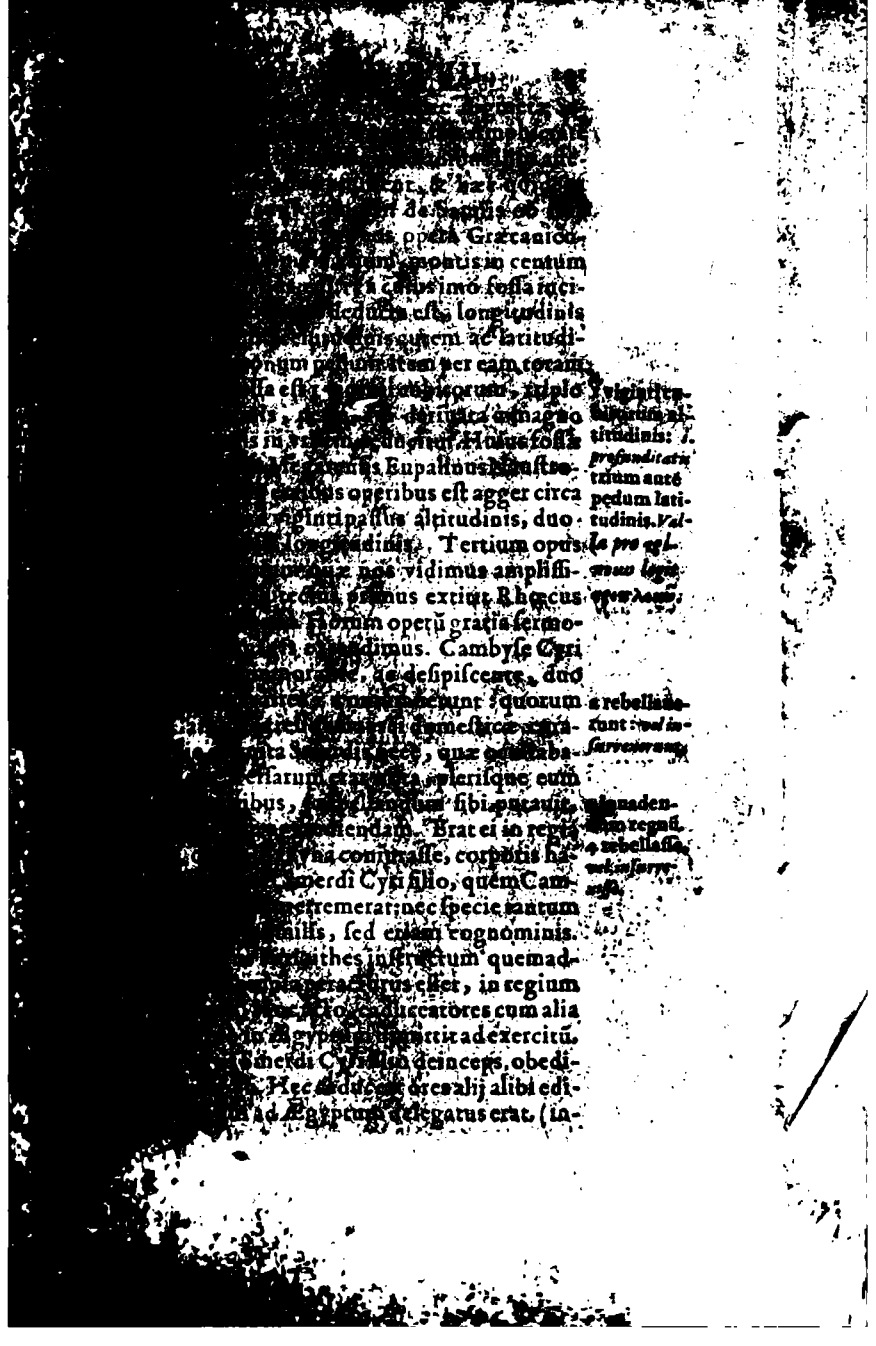

uenit autem Cambyſem atq; exercitum in Ecbatanis Syriæ agentem) ſtans in medio, præcepta magi expoſuit. Hæc audiens Cambyſes, vero loqui caduceatorem ratus, ſeque à Prexaſpe eſſe proditum, quod mißus ad occidendum Smerdin, rem non peregiſſet, intuens in eum, Prexaſpes, inquit, rem mihi non exequutus es quam iniunxeram. Ad quem ille, Iſta haec, ait, haud quaquam vera ſunt, vt aut frater tuus aliquando rebellet in te, aut quippiam ex illo viro certaminis exiſtat magni exiguive. quippe quum ego ſim exequutus quæ tu mihi imperaſti, quique hominem meis ipſius humarim manibus. Quod ſi defuncti rebellant, expecta vt etiam Aſtyages Medus in te rebellet: ſin autem ita habet vt antea habebat, nihil tibi ex illo nouum ampli germinabit. Igitur mitte mecum qui aſſequantur caduceatorem, qui percontando indagent, nũquid à quo Smerdi rege nobis denuntiatum venit, eum audierit. Hæc loquentem Prexaſpem Cambyſes audiens, quum ei placuiſſent, confeſtim ad aſſequendum ea: duceatorem miſit. Eum, vbi rediit, Prexaſpes his verbis interrogauit: O homo, quandoquidem te ais a Smerdi Cyri filio venire nuntium, dicito veritatem: qua dicta, abito ſoſpes. Vtrum Smerdis ipſe in conſpectum datus tibi iſta mandauit, an quiſpiam eius miniſtrorum? Tum ille, Equidem, inquit, ego Smerdin Cyri filium, ex quo Cambyſes aduerſus Ægyptum fecit expeditionem, nunquam conſpexi. ſed magus quem Cambyſes rerum ſuarum familiarium procuratorem conſtituit, is mihi iſta mandauit, dicens Smerdin Cyri filium optare hęc apud vos dici. Hæc ille loquẽs, nihil mentitus eſt. Tum Cambyſes Prexaſpes, inquit, tu quidem quia vt vir bonus imperata feciſti, culpam effugiſti: verũ quiſnam fuerit è Perſis, qui contra me rebellauit, occupato Smerdis nomine? Ad quem Prexaſpes, Ego, inquit, hoc quod actum eſt mihi videor intelligere. Magi ſunt qui aduerſus te inſurrexerunt, Patizithes quem tu rerum familiarium curatorem reliqueriſti, & frater eius Smerdis. Ibi Cambyſem,

quũm

81

1 aut vlla contentio *vel, diſceptatio*, magna aut parua ex illo aduerſus te oriatur.

2 Si forte tamen mortui reſurrexerunt, puta vero vt etiam Aſtyages Medus rebellet: ſin res ita ſe habent, vt antea, *id eſt ſi mortui nihilo magis nunc reſurgunt quam antea*, fieri non poteſt, vt nouum aliquod malũ ab illo tibi repullulet.

3 à quo veniens, *i. miſſus*, nos Smerdi dicto audientes eſſe iubeat.

4 iniũxiſſe, *vel, mandaſſe*.

...is audisset nomen, 1 percussit veritas ...somnij, per quod ei quidam visus fu... Smerdin regio insidentem solio, ad ...io pertingere vertice. Agnoscens ita... ...sa fratris interemptorem se fuisse, de... ...in. Quem vbi 2 defleuit, (vt erat o... ...ictus) in equum insiliit, habens in a... ...rapissime Susa versus exercitum du... ...ens. Insilienti in equum 4 vagina gla... ...de sudatus gladius perstrinxit e... ...ei scilicet parte, in qua prius ipse ...ortuna ad feriendum (vt sibi videba... ...rat Apin Ægyptiorum deum. Vul... ...byles, quodnam illi oppido nomen ...ginit. illi aiunt, Ecbatana. Sed ...iam antea Cambysi redditum ex vr... ...culum, cum in Ecbatanis decessu... ...præcipretabatur se in Ecbatanis Mediæ ...eius omnis erat) senem vita functurum: ...m in Ecbatanis Syriæ loquebatur. Tunc ...m sciscitatur, resipuit, oppidi nomen ...magi iniuria perculsus, tum vulnere: ...oraculi expendens, Hoc in loco, inquit, ...Cambysem Cyri decedere. Hactenus ...natus. Vicesimo dehinc die accitis Per... ...adem, præstantissimis quibusque, ita ...Quod maxime occultum volebam Persæ, 6 ...ud vos efferre. ego enim quum apud Æ... ...eterem, inter quietem visum vidi, 7 quod ...ne visum oportuit. Videbar mihi nũ ...nam domo aduenientes, nuntiare Smerdin in ...Regiam sedem solio, cœlum capite contingere. Ex ...ne ne à fratre exuerer principatu, prope... ...quam prudentius feci. neque enim in ho... ...natura situm est auertere quod euenturum ...Itaque demens ego Prexaspem Susa ad Smerdin ...trimendum misi. Quo tanto scelere perpetrato ...ius degebam, nequaquam coniectans fore ...Smerdin subiato, alius quispiam mortalium in me ...Vado prorsus euentu rerum frustratus,

1 *Videtur hæc phrasis respondere nostræ, il fut touché en son cueur.*
2 defleuit, & de tota calamitate questus est.
3 in equũ insiliit.
4 quamprimum, *vel, Primo quoque tempore.*
4 gladius vagina excidit.
5 Postquam sciscitatus, oppidi nomen resipuit, tum ex magi iniuria perculsus, tum ex vulnere resipuit; *vel, ad se rediit.* & intellecto oraculo, *vel, & cum mente complexus esset oraculũ,* dixit, Hoc in loco fatale est Cãbysen redactũ, vt id apud vos efferam.
7 quod vtinam minime vidissem.

& parricida fratris incassum exstiti, & nihilominus regno exutus sum nam Smerdi magus eratis quē dęmon mihi per quietem demonstrauit in me arma sumpturum. Hoc opus quum ego perpetrarim, iam vobis Smerdin Cyri non superesse existimetis, sed magos vobis regnum occupasse: quorum alterum, rerum domesticarum procuratorem reliqueram, alter eius frater est Smerdis. Quem igitur decebat pręcipue vicem meam vlcisci, indigna à magis passi, is inmerita morte à primis suis affectus est. Secundo loco (quod reliquum est Persæ) necessariissimum mihi demandare vobis quod è vita exiens effici mihi cupio atque opto, per regios deos obtestans cum omnes vos, tum maxime Achæmenidas qui adestis; ne per socordiam permittatis vt imperium rursus redeat ad Medos. Sed si dolo occupatum est, illud dolo surripiatis: sin vi præreptum, a vi recuperetis. Hæc vobis facientibus, & tellus fructum proferat, vxoresq; & pecua pariant in omne tempus libertate fruentibus: secus facientibus, contraria his quæ dixi imprecor: & præterea vnicuiq; Persarum eum finem qualis mihi contigit. Simul hæc loquutus Cambyses, 4 defleuit omnem suam conditionem, Persæ vt regem lamentantem 8 conspexere, vniuersi tum vestimenta rescindere, tum effuso ploratu vti. Post hęc vbi femoris os 5 vitiatum est, femurq; celerrime contabuit, Cambysi vita erepta est Cyri filio, quum regnasset septem omnino annos & menses quinque, nulla vnq; prole suscepta virili fœmine iue. At Persis qui aderant magna offusa est incredulitas, rerū potiri magos, interpretantib⁹ potius. Cambysem quæ de nece Smerdis dixisset, ea dixisse vtilli omne nomen Persicū redderetur hostile. Itaq; pro certo habebant Smerdin Gyri per rebellionē regnare, vtpote Prexaspe vsq; pernegante à se fuisse Smerdin interfectum. Neque enim tutum ei erat post Cambysis obitum fateri, iussus manu filium Cyri interemptum. Magus defuncto Cambyse, simulando se Smerdin esse Cyri filium, qui ipsi fuerat cognominis, securus regnauit

1 impia.

2 Quum vero inter superstes non sit, hoc mihi secundo loco relinquitur inprimis necessariū, vt vobis mādata dem de iis, quæ mihi vita excedenti præstari volo, Hæc igitur à vobis extremum peto, per regios deos obt.

3 vi recuperetis pro virili: *vel, Pro viribus.*

4 omne illud factum suum defleuit.

5 *Alij, Caries exesum fuit, alij etiā aliter*

gnauit menses septem, qui reliqui erant ad implendum octauum annum regni Cambysis: per quos menses omne genus liberalitatis in subditos munificentiæq; exhibuit, adeo vt eius defuncti magnum ceperit desiderium omnes Amasiam incolentes, ipsis Persis exceptis. Nam missis ad singulas, quibus imperabat, nationes edictis magus immunitatem tributorum ac vacationem militiæ in triennium tribuit: atque hoc quidem statim adeptus imperium edixit. Octauo autem mense, quisnam esset, compertus est hunc in modum: Erat Otanes quidam Pharnaspis filius, sed genere atq; opibus primo huiusque Persarum pat. Hic Otanes magum non esse Smerdin filium Cyri primus suspicatus est, sed eum qui erat, hac coniectura, quod neq; ex arce prodiebatur, neque Persarum procerum quempiam ad conspectum suum vocabat. Itaq; vt eum suspicatus esse, hoc sibi statuit faciendum: Quum haberet filiam nomine Phædimam, quam Cambyses tenuerat, cuiusque tunc magus contubernio vtebatur, vt aliarum omnium Cambysis vxorum: misit ad eam quendam sciscitatum, quo cum homine cubaret, cum Smerdi Cyri, an cum altero. Illa remisso nuntio, negauit se id scire, quippe quæ nec Smerdin filium Cyri vidisset vnquam, nec eum, cum quo cubaret, nosset, quisnam esset. Ad hanc rursus mittit Otanes, inquiens, Si ipsa Smerdin Cyri non habes cognitum, saltem sciscitare ab Atossa, quo cum viro tu atque illa cubitatis. non enim illa tuum ipsius ignorat fratrem. Filia ad hoc respondit, Ne in Atossæ quidem colloquium venire possum, aut vllam aliam cernere mulierum cum illo cubantium. Namque hic vir, quisquis est, quum primum adeptus est regnum, nos disperſit, aliam alibi collocans. Audienti hæc Otani res est visa manifestior. Itaque tertio nuntium ad eandem mittit in hæc verba, Filia, decet te bonis ortam natalibus, suscipere periculum quod te subire pater horratur. Si enim iste Smerdis filius Cyri non est, sed is quem ego suspicior, non debet neq; tuo frui contubernio, neq;

vt eum suspectum *impostura* haberet, ita egit: Quum hab.

an cum alio, quopiã.

quod potentiam Persarum obtinet impune lætari, « «
sed pœnas luere. Nunc igitur hoc agito: quum te- « «
cum cubabit, animaduertesque soporatum, palpa « «
eius auriculas: quas si habentē cōmoretur, cum « «
Smerdi filio Cyri te cubare existima: sin minus, « «
cum Smerdi mago. Ad hæc Phædyma respondet, « «
se, si id faciat, magnum adire discrimen, quoniam « «
ipse scit, si ille careat auribus, & ipsa in palpando de- « «
prehendatur, fore vt ipsa ab illo trucidet: tamen « «
se id facturam. Et Phædyma quidem recipit se patri « «
hoc esse perfecturam. Huic autem Smerdi mago
Cyrus, quum regnaret, aures præciderat, non exi-
gua de causa. Ergo Phædyma hæc Otanis filia,
quæcunque receperat patri exequuta est. nam vbi
vices eius fuerunt adeundi magum, (etenim vxo-
res Persarum per vices in orbem ad illos pergunt)
adiens magum, vna cubuit, eiusq; dum vi hemen-
ter soporatus esset, aures palpauit: quibus cæteris
hominem non difficulter, sed facile sane deprehen-
dit. Vbi illuxit, celerrime patrem certiorem rei ge-
stæ facit. Ille, sumptis Aspathine & Gobryæ Per-
sarum primoribus, & ad fidem sibi seruandam ac-
commodatissimis, rem omnem exponit, qui & ipsi
sua sponte rem ita se habere suspicabantur. Eoque
verba quæ Otanes attulerat, admiserunt: constitue-
runtque vt singuli sibi singulos in societatem de-
ligerent è Persis quibus maxime confiderent. Adsci-
uit itaque sibi Otanes Intaphernem, Gobryas
Megabyzum, Aspathines Hydarnem. hi quum
sex forent, Darius a Persis (nam his pater eius Hy-
staspes præerat, Susa aduenit, qui quum aduenisset,
placuit sex Persis hunc in societatem adsciscere:
qui quum septem essent, congressi colloquutique,
fidem mutuo dederunt. Quumque ad Darium or-
do dicendæ sententiæ venisset, ita apud cæteros
verba fecit. Equidem mihi videbar ego solus nolle
magum regnare, & Smerdin filium Cyri mortē op-
petisse: atq; ob id ipsum dedita opera huic me con-
tuli, ad necem magi comparandam. Verum quo-
doquidem cōtigit, vt vos quoque sciatis, & non
solum

solum ego, videtur mihi confestim esse transigendum neque differendum differre enim satius non

84 est. Ad hæc Otanes Fili, inquit, Hystaspis, & patre egregio ortus es, & te nihilo inferiorem esse patrē tuo, indolem præfers: noli tamen ita properare ad rem aggrediendam inconsulto, sed consideratius illam capesse, quam ita demum aggredi debemus quam plures fuerimus. Tum Darius: Viri, inquit, qui adestis, si eo quem Otanes dixit utemini modo; sciatis vos deterrime perituros. aliquis enim priuati lucri ratione habita rem ad magum deferet. Et vos quidem debebatis potius per vosmet qui cœperatis, ista exequi: sed quoniam statuistis ad plures referendum & me adhibendum, aut hodie transigamus, aut scitote, si nobis hodiernus elabatur dies, non alium occupaturum ut me apud magum accuset, sed me ut vos accusem. Ad hęc Otanes, quum cerneret Darium properare: Quoniam, inquit, nos maturare compellis, nec sinis differre, age, expone nobis ipse quonam pacto regiam introire possimus, & illos aggredi, excubias nanq; dispositas esse, ipse quoque etsi non visu, certe auditu nosti: quas qua ratione penetrabimus? Cui respondens Darius, Multa sunt, inquit, Otanes, quæ nequeunt oratione declarari, sed facto: alia, quæ oratione declarari possunt, sed vnde nihil clari operis existit. Vos vero nostis, iter bis excubias; quæ dispositæ sunt, haudquaquam difficiles esse penetrandum, nam quum nos tales simus, nemo non, quisquis ille sit, cedet nobis, partim ob reuerentiam, partim ob timorem. Adde quod habeo prætextum accomodatissimum, cui innitamur. siquidem a Persis venisse me dicam, ac velle quædam à patre mandata regi nuntiare. Vbi enim expedit mendacium dicere, dicatur. nam idem optamus quiq; mendacium dicimus quiq; veritatem: quippe quum ii qui mentiuntur, tunc mentiantur quū persuadēdo sunt quippiā lucri facturi: & qui verū dicūt, ideo dicant vt veri dicendo aliq. lucrum cōsequantur. Et alius huc, alius illuc magis propēsus est. ita non iedm recitan

Nota marginalis: haud difficulter posse pertransiri. Nam q. a quo innitente pertransiamus: siquidē è Persis consequātur, & aliquis magis ipsis coūctatur, vel, dicatur: [illegible]

do, idem tamen obtinemus. quod si nihil lucri faciendum esset, peræq; & verax foret mendax, & mendax verax. Quod autem ad ianitores attinet, si quis eorum libenter cedet nobis, vtilius ei suo tempore erit: si quis resistere conabitur vt erit hostis, ita tũc pro hoste habeatur: deinde intro irrumpentes, rem transigamus. Post hæc Gobryas, Viri amici, inquit, nobis pulchrius erit recuperare imperium: aut, si recuperare non poterimus, mortem oppetere, quã, quum simus Persæ, viro Medo parere, & quidem aures habenti. Quum præsertim quicunq; vestrum Cambysi ægrotanti adfuistis, memoria teneatis quæ ille dum vita excederet, Persis imprecatus est, nisi imperium recuperare tentarent. quæ nos tunc non admittebamus, tanquam inuidiose dici à Cambyse existimantes. Nunc igitur calculum pono in Darij sententiam: neque hunc cœtum dissoluendum censeo, sed statim aduersus magum aduendum. Hæc dicta à Gobrya cæteri comprobarunt. Interea vero dum ab istis consultatur, forte hoc contigit, vt magi inito inter se consilio statuerent conciliandum sibi amicum Prexaspem, quod indigna passus à Cambyse esset, occiso eius filio ictu sagittæ, & quod solus mortem Smerdis Cyrogeniti nosset, quem ipse suapte manu interemisset: quod præterea *obiid* apud Persas maxima flagrabat inuidia. His de causis accitum hominem, sibi amicum comprobant: accipientes fidem ac iusiurandum, fallaciam quæ ab ipsis in Persas facta esset, intra se habiturum neque cuiquam mortalium patefacturum, pollicitantes innumerabilia se ei daturos. Recipiente Prexaspe facturum se quæ magi suaserant iterum illi dicere, in animo se habere omnes Persas sub murum arcis conuocare: ideo q; iubere hunc conscendere turri prædicare, a Smerdi Cyri Persis imperari & ab alio nemine. Hæc illi præcipiebant, veluti homini summæ apud Persas authoritatis, & qui sæpenumero asseuerasset cum esse Smerdin Cyri: ac cædem à se factam pernegasset. Hæc quoque Prexaspe separatum exequi dicente magi conuocatis Persis homi-

1 calũnioſe.

2 Neq; hoc cœtu diſſoluto, eundũ alio cenſeo quam recta ad magum.

3 præterea apud Perſas in maxima exiſtimatione eſſet.

4 pollicitãtes ſe decies milliẽs ipſi? bona multiplicaturos

hominem in turrim perductum iubent habere orationem. Prexaspes, ea quæ ab istis oratus fuerat sponte obliuiscitur: exortusq; ab Achæmene, seriè familiæ Cyri recenset: & vbi tandem deuenit ad Cyrum, commemorauit illius in Persas beneficia. His expositis, dixit veritatem, caussat' ideo se hactenus occultasse quod sibi tutum non fuisset proferre rem gestam, sed imminentium necessitate coactum proferre: dixitq; se a Cambyse adactum Smerdin Cyri occidisse, & magos esse qui regnent. Multis quoque verbis Persas deuouit nisi rursus imperium recuperarent, ac magos vlciscerentur. Hæc loquutus, sese in caput è turri præcipitem dedit: Hunc in modum Prexaspes, vir per omne tempus vitæ spectatus, occubuit. At septem Persæ, vbi cõstituerunt aggredi protinus magos, neque rem differre, deos comprecatum ierunt, ignari omnino eorum quæ circa Prexaspem acta essent: sed hęc inter eundum in medio itineris audierunt: eoq; a via
85 secedentes rursum colloquuti sunt. Quotum qui cum Otane optauerant rem prorsus differri, videbant negantes tunc esse adoriendam: qui vero cum Dario, confestim eundem, & quod decretum esset peragendum. Eis concertantibus apparuerunt septem accipitrum paria, insectãtium duo paria vulturum, eosq; vellicantium atq; infestantium. Quod intuens septem Persæ, sententiam Darij comprobarunt: & mox freti auibus ad regiam cum fiducia perrexerunt. Vbi ad portas adfuerunt, prout Darius senserat, ita euenit. nam custodes reuerti Persarũ primarios, nec aliquid huiusmodi suspicantes ex his fore, qui venirent diuina cum pompa, ne interrogauerunt quidem. Vbi in aulam introgressi sunt, offendunt eunuchos qui erant à nutrijs: & ab his qua gratia venerint interrogantur. Simulque inter percõtandum ianitoribus minitabantur quod homines ingredi permisissent: atque vlterius pergere volentes eosdem prohibebant. Isti se mutuo cohortati, eductis gladiis, eos à quibus arcebantur, ibidem trucidant: iidemque cursu in conclaue con-

rem iterũ in disquisitionem vocauerunt. Ex quibus Otanes omnino autor erat, vt differrent, neq;, rebus flagrantib⁹, inceptum capesserent (*vt legatur οἰδάσκων*), at Darius contra.

tendunt, intra quod tunc forte ambo magi agebãt, & de ijs quæ a Prexaspe erant acta consultabant. Qui quum vidissent tumultuantes eunuchos atque vociferantes, procurrerunt vterque & quod fiebat animaduertentes, ad vires conuersi sunt: quorum vnus occupat arcum alter lanceam sumit. atq; inde 2 misceẽtur inuicem. Verum arcus ei qui illum sumpserat, quum hostes iuxta essent, nulli vsui fuit: alter qui se lancea tuebatur, tum Aspathmis femur percussit, tum oculum Intaphernis: oculoq; ex vulnere Intaphernes, non tamen & vita priuatus est Hos igitur alter magorum vulnerauit: alter vero quando arcus ei nulli vsui erat, in thalamum qui erat conclaui cõtiguus, se proripuit, fores occlusurus. Sed illuc duo de septem cum eo irrumpunt, Darius & Gobryas; 3 quum autem Gobrias esset implicitus cum mago, Darius adhuc stans atque hærens, considerabat ne Gobryam feriret in tenebris. Eum cernens Gobryas otiosum stantem, interrogauit cur non vteretur manu. Respondenti Dario, Dispicio ne te feriam, Tu vero, inquit, vel per vtrumque exige gladium. Cui Darius obtemperans, pugionis ictu vibrato magum casu percussit. Interfectis magis capita demunt, eaque gestantes quinque eorum, duobus reliquis qui saucij erant illic ictis, tum quod inualidi essent, tum arcis tuendæ causa, foras prosiliunt cum vociferatione ac tumultu: cæteros quæ Persas compellando, rem gestam exponentes, capita ostentantes: & simul quicunque magorum ipsis occurrebant mactabant. Persæ, cognito quod actum ab his erat, ac dolo magorum, & ipsos faciendo sibi eadem censuerunt: eductisque gladiis, vt quemque reperiebant magum, interficiebant. & nisi noctis interuentu cohibiti fuissent, neminem magorum reliquissent Hunc diem Persæ maximæ solennem publice obseruant, & in eo ingens celebrant festum, vocantes id μαγοφονίαν, id est magorum cædem quo die nulli magorum fas est prodire in lucem, sed cuncti se intra domum continent. Vbi resedit tumultus, diesq; quinq; ex-

1 vires suas aduersus illos exercuerit conjectura, Pro viribus illum obsistere coperunt. 2 manus cõferebant.

3 Quum autem pedem conferret cum m. vel Quum autem manum conferret, vel, Quum aduersus esset Gobryas magum.

1 Ego quod ut poſſim

fuerim, quod

2 Nam quo pacto ſit Camillus inſolentia, vitiis, & longa inſolentium experti eſſis.

3 Quomodo aurea monarchia ſit

ro nihil eorum agit, quæ monarchus: *hoc est enim princeps.* nam magistratus tum sorte deliguntur, tum administratorum rationem reddũt: omnia denique consilia in commune referuntur. 1 Itaque (vt meam dicam sententiam) censeo nobis monarchiæ delectoribus statum multitudinis esse optandum. in multitudine enim omnia insunt. Otanes quidẽ hanc sententiã dixit. Megabyzus autem ad oligarchiam, *id est, ad statum paucorum*; rem traducens, ad eam socios hortabatur, his verbis. Quæ Otanes dixit de obolenda tyrannide, ea sint pro dictis à me quoque: sed quatenus hortabatur summam rerum deferri ad multitudinem, in hoc ab optima errauit sententia. Etenim populari multitudine nihil est neque insipientius, neq; intolentius. Itaque eos 2 qui tyranni sæuitiam fugiunt, ad intemperantis plebis recidere sæuitiam, nequaquam tolerandum est. Nam tyrannus, si quid facit, intelligens facit: at plebi suum est nihil intelligere. quo. n. pacto sciat, qui neq; edoctus est, neq; honestum nouit, ne dem? & qui ad res agendas sine consilio præceps ruit torrenti flumini similis? Quare si qui male consultum Persis cupiunt, ij statu populari vtantur: nos vero cœtu virorum optimorum delecto, ad eos imperium deferamus. nam iter eos & ipsi erimus, & ex optimis viris credibile est optima existere consilia. Hunc Megabyzus sententiam dixit. Tertio loco suam Darius, inquiens, Quę Megabyzus dixit, quatenus ad statum populatem pertinent, recte mihi videtur dixisse: quatenus autem ad statum paucorum, non recte. propositis enim tribus statibus. & his omnibus optimis, vt optime imperet populus, optima pauci, optime vnus, inter hæc multo antecellere vnius imperium sentio. imperio enim vnius viri qui optimus sit, nihil melius esse constat. 4 Quod qui sentit, non immeritò statũ po-

1 Nobis igitur censeo, missam facientibus tyrannidem, suscipiendam (*vel prouehendam* esse multitudinem in multitud. &c. *missam facientibus de tyrannide deliberationem.*

2 qui tyrannicam insolentiam fugiunt, in plebis effræuæ insolentiam incidere neqs.

3 At plebi nulla intelligentia inest quomodo enim intelligat, (*vel vnde enim intelligẽtia ei adsit*) qui nec edoctus est, nec nouit honestũ quicquam, ne in sua quidem familia: & qui ad res ag: &c. *Sed ὕλη non potest & aliter exponi.*

4 Nam qui hoc animo penitus sit, sine vlla reprehensione multitudinem gubernauerit: vt tau. & [illegible] *Sequentis proximè non [illegible] sententiæ mundi ja pecla ed. videtur tamen [illegible] rectius fieri.* Atque hac potissimum ratione (*vel*, hoc potissimum modo) consilia secreti apud aduersarios queant.

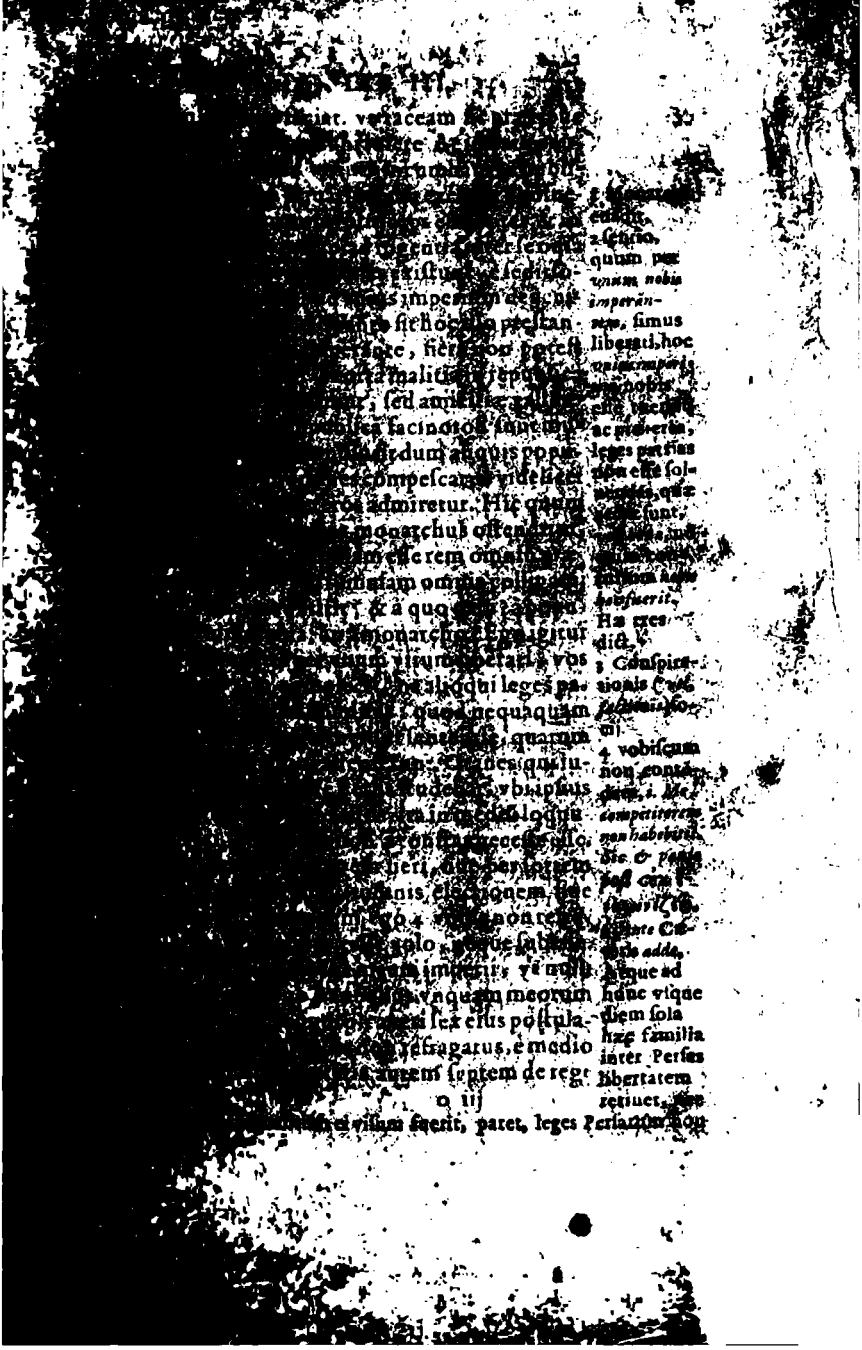

iustissime deligendo consultatibus, visum est si ad aliquem ex ipsorum numero regnũ peruenire, Otanem donari debere peculiariter: eiusq; deinceps posteros cum omni alio magnificentiæ genere apud Persas honorificentissimo, tum Mdicæ quotannis veste. Quæ ideo decreuerunt ei donanda q primus rem agitauerat, & ipsos in cœtum coegerat. Et hæc quidem peculiariter Otani decreuerunt: illa vero in commune, vt regiam introire vnicuique è septem sine internuntio liceret, nisi forte cum vxore cubaret rex: neue regi fas esset aliunde quam è familia coniuratorum vxorem ducere. De regno autem hũc in modum: vt sub ortum solis conscensis equis, dum in suburbanis vectarentur, cuius equis vocem primus edidisset, is regnum Cambysis obtineret. Erat autẽ Dario quidam equiso, vir solers nomine OEbares: ad quem Darius, postquam è cœtu digressi sunt, ita inquit, OEbares de regni negocio sic inter nos conuenit: sub ipsum statim solis ortum equi conscensis, vt cuius equus vocem primus ediderit, is regno potiatur, quare si quid solertiæ habes nunc comminiscere, vt nos obtineamus hoc decus, & nemo alius. Ad eum respondens OEbares, Here, inquit, si in hoc versaris vt rex vel non, huius rei causa confidere te iubeo, & bonum habere animum ante te fore regem neminem, eiusmodi habẽdo medicamenta. Si igitur, inquit Darius habes istiusmodi commentum, adest tempus comminiscendi, nec differendi rem vtpote crastino die nobis futuro certamine. Hęc vt audiuit OEbares, ita facit. Vbi nox aduenit, vnam equarum quam equus Darij maxime adamabat, in suburbana adducit, ibique alligatum equum Darij eodem ducit: eumq; circumagens, identidẽ equæ admouet, ac tandem admittit. Postero die simulque illuxit, sex Persæ ex conuento adfuerunt equis insidentes. & quum in suburbanis vltro citroq; vectarentur, vbi ad locum peruenerunt vbi superiore nocte equa fuerat alligata, ibi Darij equus accurrens hinnitum edidit: & hinnitu edito, protinus fulgur sereno

de hac re securum esse te velim.

sereno cœlo tonitruque extitit. Hæc quum Dario tãquam ex composito accidissent, eum comperem voti fecerunt. nam cæteri ex equis desilientes, Darium adorauerũt Sunt qui hoc dicant OEbarẽ fuisse machinatum, sunt qui aliud vtroq; enim modo
» » refertur à Persis Volunt nanq; OEbarem astu celatis
» » manu huius equæ genitalibus ipsam manum intra
» » subligaculum tenuisse abditam: & sub ipsum ha-
» » tim solis ortũ quum equi digressuri essent, eam na-
» » ribus equi Dariani admouisse, equũq; ad odoris sen-
» » sum infremuisse atq; hinnisse Darius itaq; Hysta-
» » spis filius, declaratus est rex, eiq; omnes Asiani au-
» » dientes dicto fuerunt præter Arabes, qui a Cyro &
» » rursus à Cambyse subacti, nunquam tamen in ser
» » uitutẽ redacti sunt, sed hospites extiterunt 1 Hi. Cambysi aduersus Ægyptum præsto fuerãt, quibus inuitis haudquaquam fuissent ingressi Persæ Ægyptum, Darius matrimonia ex Persis auspicatus est, ductis duabus Cyri filiabus, Atossa, quæ Cambysi fratri & rursus mago nupserat, & Artystona virgine. Præterea alteram Smerdis filij Cyri filiam, nomine Parmyn, necnon filiam Otanis duxit, quæ magum prodidit. Idem viribus omni ex parte stabilitis ante omnia simulachrum è lapide factum statuit hominis equo insidentis, in scriptis in hæc verba literis, DARIVS HYSTASPIS FILIVS, TVM EQVI VIRTVTE, cuius nomen legebatur: TVM OEBARIS EQVISONIS, PERSARVM REGNVM ADEPTVS EST. His apud Persas actis, viginti prouincias (quas ipsi satrapeias vocant) cõstituit: earumque singulis præsides præfecit: taxato quod penderetur tributo per nationes, 2 alijs finitimos transcribens, alijs remotiores gẽtes attribuens, distributo prouincijs hunc in modum tributo ϕ exigebatur cum hoc edicto, vt qui argentũ ij Babylonici talenti põdere: qui aurũ ij Euboico põdere afferrẽt. Valet autẽ Babylonicũ talẽtũ septuaginras minas Euboicas. Etenim sub Cyro atq; deinde Cãbyse nihildũ fuerat circa tributa institutum. sed munera afferebãtur. Ob hanc tributi ordinatio-

1 Quum Cambyses aditum in Ægyptũ permisisset.

2 *Sunt qui hunc locum ita exponant,* Adiunctis ad nationes (*vel, gentes*) vicinarũ regionum incolis, atque etiam trãsgressus vicinos, iis qui longius erãt dissiti, aliis alias gentes tribuens. Distribuit igitur prouinciis hũc in modum tributum, quod quidẽ ex gebatur, &c. *Vt legatur* ἄλλοις ἄλλα ἐθνεα ἐπέμπων δὲ χωρὶς δὲ &c.

nem & alia huiusmodi, Persæ aiunt Darium fuisse institorem: Cambysem autem Dominum: Cyrum vero patrem. quoniam Darius res omnes quæstui habebat: Gambyses asper erat ac morosus: Cyrus mitis, & omni ratione de illis bene mereri studens. Ab Ionibus igitur & Magnetibus, qui in Asia incolunt, & Æolibus & Cariis, & Lycijs & Melyensibus & Pamphylis (vnum enim erat idemque impositum his tributum) pendebantur quadringenta argenti talenta. Hæc erat ab eo prima portio instituta. A Myijs & Lydijs, & Alysoniis, & Caballis, & Hygennensibus quingena talenta. Secunda portio hæc erat. Ab Hellespontijs, qui ad dexteram illuc nauigantium siti sunt, & Phrygibus & Thracibus, qui Asiam incolunt, & a Paphlagonibus & Mariandenis & Syris, trecenta & sexagena talenta: Hæc erat tertia portio. A Cilicibus, equi albi triceni sexageni, in dies singulos singuli, necnon talenta argenti quingenta: quorum centena & quadringena erogabantur in eam Ciliciæ regionem, quæ equos producebat: trecena autem & sexagena Dario obueniebant. Hæc quarta portio. Ab vrbe Posideio, quam coloniam Amphilochus Amphiarai filius deduxit 1 in finibus Cilicum ac Syriorum, ab hac ad Ægyptum vsq;, præter Arabum partem, (hæc enim erat immunis) trecenta & quinquagena erat tributum. Quinta portio hæc. 2 cui annumeratur omnis Phœnicia & Syria, quæ dicitur Palæstina, & Cypr⁹. Ab Ægypto & Lybibus Ægypto conterminis, & Cyrena & Barca (in portione nanque Ægypti istæ ordinantur) septingenta prueniebant talenta, præter pecuniam e piscario prouentu lacus Mœrios. Excepta hac pecunia & certo frumenti numero, septingena talenta obueniebant. Nam centum viginti millibus Persarum, qui in Albo muro Memphitico stationem habent: & eorum auxiliariis admetiuntur illi frumentum. Sexta portio hæc. Sattagydę & Gandarij & Dadicæ & Apparitæ, in idem constituti, centena & septuagena talenta pendebant: Septima portio hæc. A Susis & cætera Cissiorum regione,

1 in montibus *Valla legit* ἐν ὄρεσι *pro* ἐν ἤπείρῳ.

2 Est autem in hac portione omnis Phœnicia. *Nam Valla in præced.* τοῦτο *portionem vertit.*

Aurum autem regionum non reperitur ad talenta Euboicorum quatuor millia sexcentorum & octoginta sicuta ratio inuenitur, vt pecuma, i. talentum, xij decies centena argenti tribuendatur. Hi igitur omnibus in vnum coagmentatis, Euboica talenta numero quindecim millia quingenta sexaginta annuo tributo colligebantur.

Ita Budæus hunc locum interpretatur lib. 4. De Asse, quem nos secuti sumus. Verum quia in hac interpretatione [illegible] vertit hanc dictionem

[illegible] Aurum vero ramentitium si reperietur ad rationem Euboicorum [illegible] & octoginta. Quibus [illegible] quotannis colligebantur quater-

pertetur ad rationem Euboicam esse sex millia talentorum, sexcentaque & octoginta. Quibus in vnum contractis ad Euboicum computum, exigebantur in summam annui tributi à Dario, talentorum quatuordecim millia quingenta & sexaginta. Minorem inis summam omittendam mihi, non referendam puto. Hoc tributum Dario ex Asia obuenichat, & aliquantulum ex Lybia, cæterum procedente tempore & ab insulis obuenit aliud tributum, & ab iis, qui Europam Thessalia tenus incolunt. Id tributum rex hunc in modum thesaurizat, *hoc est, reponit*, Liquefactum aurum argentumq; in fictiles fidelias infundit: expletas mox fidelias subinde frangit: ex eoq; auro argentoue, quoties pecunia indiget, tantum concidit, quantum vsus postulat. Atque hæ quidem prouinciæ erant ac tributorum taxationes. Sola autem Persis ideo inter tributarias à me prætermissa est, 1 quod eam minime Persæ colunt. Isti autem ad ferendum vllum tributum non adigebantur, sed munera portabant: Æthiopes Ægypto contermini, quos Cambyses in expeditione contra Macrobios Æthiopes sumpta, subegit, quique sacram Nisam incolunt, & Dionysodies festos agunt. Isti Æthiopes eorumque finitimi eodem quo Indi Calandiæ semine vruntur, subterraneasque habent domos. horum vtrique tertio quoq; anno munera portabant, portantque ad meam vsque memoriam, 2 binos semodios auri rudis, & ducenos fasces ebeni, & quinos Æthiopes pueros, & vicenos grandes elephantorum dentes. Colchi quoque inter dona ferentes repositi erant, eorumque finitimi ad montem vsque Caucasum. Ad hunc enim montem imperitatur à Persis. nam qui ad aquilonem Caucasi habitant, eorum iam nulli Persas curant. Isti igitur dona sibi imperata, etiam ad meam vsque ætatem, quinto quoque anno afferebant centenos pueros, totidemque virgines. Afferebant & Arabes millenâ quotannis talenta thuris. Hæc isti dona, præter tributum, regi portabant. Sed Indi id aurum tam multum, vnde ramenta, quę

dixi,

1 quod Persæ immunes agros colãt. Isti porro ad fer.

2 binos chœnices quri ignem non experti.

sed atra, vt color corporis: qualem Æthiopes quoque emittunt. Hi Indi longius a Persis absunt, 1 & versus Austrum vento Austro obnoxij: eoq; Dario neutiquam obtemperabant. 2 Cæteri Indi Caspatyro vrbi & Pactyicæ regioni conterminiisunt, ad ventum Aquilonem habitãtes: Et ex aliis Indis ii qui proximam Bactrianis vitam degunt, pugnacissimi sunt, & qui 3 ad aurum præcipue mittũtur. Circa hanc enim plagam vasta sunt passim arenam loca. in solitudine arenosa formicæ gignũtur, canum quidem magnitudine minores, vulpium vero maiores. Earum nõnullæ & apud eos & apud regem Persarum visuntur, hinc ventitu capiæ. Hæ formicæ in fodiendis sub terra domiciliis egerunt arenam, vt apud Græcos formicæ, atq; eodem modo, ipsa specie corporis simillima. Ea autem quæ gerit arena, auracea est. 4 pro qua in desertum mittũtes Indi, ternos singuli camelos iungũt: mares a lateribus, quos fœnatos trahũt, fœminam in medio, in quam ipsi ascendunt: data opera vt a recentissimis fœtibus abstractas iungant. Etenim apud eos cameli cum nihilo sunt minori pernicitate quam equi, tum viro ad ferenda onera multo valentiores. Qualem autem habeat camelus speciem, Græcis, vtpote scientibus, non puto scribendum: sed quod de eo animali nescitur. Camelus in posterioribus cruribus gerit quatuor femora, & totidem genua, & veretrum inter posteriora crura caudam versus spectans. Hunc in modum iunctis camelis, Indi ad aurum *legendum* tendunt, 5 vt quum feruentissimus fuerit æstus, sint in rapina, siquidem præ æstu formicæ sub terra se occultas tenent. Est autem illis hominibus sol ardentissimus matutinis, non quemadmodum aliis meride, eousque efferuescens dum tempus est a foro discendendi: per quod spatium multo magis vrit q̃ meridianus in Græcia, adeo vt dicantur illi tum in aqua se abluere. Meridies vero fere Indos vrit peræque atque alios homines: declinante meridie talis est illic sol qualis alibi matutinus: ac deinceps magis ac magis frigescens, dum ad occasum: perq̃enit

1 & versus Austrum
2 Alij ex Indis Caspatyro vrbi.
3 ad aurum *colligendum* præcipue mittuntur. *In aliis edit. interpret. Vel legitur qui ad aurum mittuntur, pro qui ad auram mittuntur, vel proficiscuntur.*
4 Ad quam *colligenda* qui in desertum mittuntur Indi &c.
5 sic inita *itineris* ratione, vt quũ feruen. &c. *vel, Hoc prudenter præmisso vt quum &c.*

uenit: quo tempore præcipue fugit. Vbi ad locum Indi peruenere; culeis quos attulere, arena completis, i raptissime retro se recipiũt. Quos protinus formicæ (vt à Persis fertur) olfactu perceptos insequuntur tãta pernicitate quanta in alio est nullo: ita vt nisi viam 2 ad quam formicæ congregantur, anticipent Indi, nemo fit ipsorum incolumis. Ideoq; camelos mares, quod impares fœminis sunt incurrendo, 3 ne trahantur, dissoluunt: sed non vtrunque pariter, fœmina vero, pulli quem rel quit memor, nihil sibi remittit. Hac ratione Indi maiorem auri partem nanciscuntur. vt Persæ memorãt. nam quod effoditur in eadem regione aurum, rarius est. Et sane pulcherrimas quodammodo res extrema orbis habitati pars sortita est, quemadmodum 4 Græcia (quod præstantissimum iudicatur) pulcherrimas regiones. Nam, vt paulo antè dixi, vltima plagarum quæ adorientem vergentes habitãtur, Indica est: in qua & animantes tam quadrupedes quam volucres, multo sunt grandiores quam cæteris in locis, præterquam equi: (nam ab equis Medicinis vincuntur qui Nisæi vocantur) & infinita vis auri, partim effossi, partim per flumina deuecti, partim vt indicaui surrepti. præterea agrestes arbores profluctu lanam tenentes, ouillæ tum pulchritudine tum bonitate præcellentem, qua in vestiarium Indi vtuntur. Ad meridiem vltima è regionibus quæ habitantur, Arabia est: in qua sola omnium nascuntur thus, myrrha, casia, cinnamomum, & ledanum. cuncta hæc facilia ad nanciscendum, præter myrrham. Nam thus Arabes styrace sufficientes legunt, ea quam Phœnices ad Græcos exportant hac suffitum thus capiunt. Etenim thuriferas arbores obseruant colubri subalati, exiguo corpore, 5 discolori specie, permagno numero circa singulas arbores, iidem videlicet qui aduersus Ægyptum facto exercitu tendunt. Nec vllo alio ab arboribus quam styracis fumo submouentur, vnineam terram oppleturi, vt Arabes aiunt, nisi (vt iidem narrabant) simile quiddam istis contingeret, ei quod

1 quamprimum: *vel, primo quoque tempore.*

2 interim dum formicæ congregantur.

3 dissoluunt si vna non trahantur vtriq;, *Adest Strabo quique assequi pari gradu non possint, ita quadam nunc locum interpretantur, & ita iam inter relationem admittere videtur.*

4 Græcia longe temperatissimas nacta est anni tempestates. *Gall. Les saisons de l'année.*

5 versicolori.

ꝛ vt rationi consentaneum est. nouim⁹ contingere viperis, idq; (vt credere debemus) solerti diuinitatis prudentia, nam quæ timido animo sunt & tæculenta, ea omnia fœtuosa fecit, ne assi suo esu deperirent: contra, quæ sæua & maligna sunt, ea volant parum esse fœtuosa. Vnde fit vt lepus, quem omnia venãtur, fera, ales, homo, tam ferax sit solaq; ex omnibus bestiis, quum gra-

98

ꝛ superfœtet. uida est, etiam superimpleatur, & alium fœtum in vtero gestet pilis vestitum, tum alium nudũ: alium tantum non formatum: alium concipiat. Est ipsa quidem talis est. At leæna valde fœcundissimum q; animal, semel in vita vnum parit. nam vna cum fœtu vterum emittit. Cuius rei causa est hæc: quod catulus leonianus, vbi, monere in vtero incipit, quã habeat vngues longe acutissimos ex omnibus feris, vterum lacerat, augescensq; magis ac magis vngues imprimendo exhulcerat: ita vt ad postremum quũ partus instat, nihil vteri relinquatur incolume. Sic quoq; si viperæ & alati Arabiæ serpentes gignerentur vt ipsorum natura fert, non esset hominibus viuendi facultas: nunc autem, quum libidine agitantur, & per paria coeunt: fœmina collum maris in e-

ꝛ & arcte amplexa: vel, Et arcte constringens: vel, Et inhærens.

mittenda genitura comprehendit, ꝛ sorbensq; non prius dimittit quam deuorauerit, & mas quidem hoc modo perit. Fœmina vero talem luit masculo pœnam: quod filij dum adhuc intra vterum sunt, patrem vlciscentes matricem ambedunt: eiusq; aluꝰ ambesa ita partum faciunt. Cęteri serpentes qui nõ sunt hominibus pernitiosi, ova pariunt & magnam vim fœtuum excludunt. Porro viperæ per vniuersum orbem terrarum visuntur: alati vero serpentes nusquam alibi nisi in Arabia, aut certe non adeo frequentes. Hunc in modum Arabes thus compa-

ꝛ: Casiam autẽ sic: Postq̃ sibi cum cęterum corpus tum facię præter oculos obligauerunt coriis alijsq; pellibus, ad casiam pergunt. Ea nascitur in palude non alta, circa quam & in qua degũt feræ alatæ, vespertilionibus simillimæ, stridore diro & viribꝰ prę-

ualentibus: quas ab ostijs arcentes Arabes, sic casiam metũt. Cinnamomum etiam quam superiora

mira-

asinorum-
que moren-
orum & alio-
rum iu-
mentorum
membra in
quam ma-
xima frusta
concisa in
ua loca port

2 Quas si
permittan-
tur trahere,
id est, demit-
tere in terrã,
vel demissas
affricare ter-
re, hulcera
contractus
sim dum it-
lx ad terã
tterentur i
terã vnus

referam non habeo neque enim assentior fluuium quendam esse, Eridanum a barbaris vocitatum, qui fluit mare ad Septentrionem spectans, vnde electrum venire narratur. Ne Cassiterides quidem noui insulas, *hoc est stannarias*, vnde ad nos venit cassiteros, *id est stannum*, nam vel ipsum coarguit nomen Eridanus, quod Græcum est, non barbarum ab aliquo poetarum nectum. Sed etsi hoc studiose quæsiui, a nemine qui ipse viderit accipere potui, quomodo se habeat mare ad illam Europæ partem. Ab extrema itaque ad nos venit stannum electrumque. Cæterum ad septentriones Europæ quam plurima auri vim esse constat. sed quomodo hæc, ne hoc quidem pro comperto dicere queo, dicuntur tamen id à gryphibus auferre Arimaspi, viri vnoculi quod nec ipsum crediderim, vt viri nascantur vnoculi cæteram naturam habentes aliis hominibus parem. Porro extrema tertarum concludunt aliam regionem, intusque colunt ea quæ nobis pulcherrima putantur. illisque rarissima. Est in Asia planities quædam vndique cincta monte quinquies in locis interciso quæ aliquando fuit Choratmiorum cum ipsorum finibus Hyrcanorum, & Parthorum & Sarangæorum & Thamaniorum: sed & postea quam Persæ rerum potiti sunt, facta est regis. Ex hoc enim cum secto monte ingens amnis profluit, nomine Aces qui quondam per singulas vndique interceptiones ductus ac distributus rigabat eadem quas dixi gentium regiones irrigabat: vbi vero in potestatem regis Persæ venerunt, hoc ab illo sunt passæ, quod antiquitus montium ab rege obstructis, & ad eorum singulos portus ductis, aqua ab exitu intercluditur. interfluenteque intorsum amne, plurimis quæ intra montes erat, pelagus facta, quum fluat in interiora amnis nullo ex parte exitum habens, atque ita ipse gentes paulatim aquæ vsu fraudatæ absumuntur germano detrimento. Nam hyberno tempore deus illis, quemadmodum aliis hominibus, pluit: sed æstate quum serunt ipsum & sesamum, aquam desiderant. Igitur quum nihil eis aquæ

i Chorasmiorum montes incolentium, Chorasmiorum, *inquã* & Hyrc.

k panicum

quæ tribueretur, ad Persas venerunt viri atque mulieres: stantes pro foribus regis, cum eiulatu vociferabantur. Tunc rex iis qui maxime indigebant portas referari iussit. vtique eas quæ ad illos terrent. easdem, quum illorum terra humore hausto satiata esset, rursus obserari: ita deinceps alias, vt quique cæterorum populorum maxime aqua indigerent. id faciens (quantum ego auditu cognoui) pecuniæ exigendæ gratia præter tributum. Atque hæc quidem ita se habent. Cæterum rex vnum è septem viris, qui aduersus magum conspirauerunt, Intaphernem, cepit ac capite damnauit ob hanc noxiam: Intaphernes, statim post oppressos magos regiam ingressus, volebat admitti ad colloquium regis. erat enim hac lege conuentum erat inter magi oppressores, vt eis ad regem foret aditus sine internuntio, nisi cubantem cum vxore. Itaque non oportere sibi intervenire nuntium censens Intaphernes quia foret vnus è septem, introire vtique volebat. sed quū ianitor & qui a responsis erat introire non sinerent, quod regem dicerent rei vxoriæ dare operam, eos mentiri ratus, educto acinace; aures vtique nares præcidit, ac lora fræni equini ad cervices ipsorum alligauit, hominesque dimisit. Qui quum se regi exhibuissent & cur id passi fuerant exposuissent, Darius singillatim quenque Persarum accersiuit, veritus ne id communi sex Persarum consilio factum esset, explorauitque num quid id quod actum foret comprobarent. Vbi comperit sine horum consensu Intaphernem hæc fecisse, hominem comprehendit eiusque liberos atque omnē familiam: multis de causis credens illum cum suis propinquis rebellionem fuisse moliturum: hos cōprehensos ad necem vinciri iussit. Tunc vxor Intaphernis ad regias fores accedens, plorabat atque lamentabatur. id assidue faciendo ad sui misericordiam. Darium quum adduxisset, misso ad eam nuncio rex inquit, Mulier, offert tibi Darius vnius electionem, ex vinctis domesticis tuis quem velis liberari. Illa postquam secum deliberauit, ita respō-

id est, Intaphernes regu. sic & in seqq. loco.

dit, Si vnius *omnino* animam rex mihi gratificatur, eligo ex omnibus fratrem. Hæc audiens rex, miratus huius orationem, misso nuncio, inquit, Percontatur te rex qua de causa, viro filijsq; prætermissis, fratrem delegisti vt superesset, qui & remotiore abs te est gradu quam filij, & minus iucundus quã maritus Cui illa respondens, Rex, inquit, maritus mihi alius, si dæmon voluerit, atq; alij liberi, si hos amisero, esse possunt: alius frater, parentibus meis iam vita defunctis, nulla ratione potest esse. 1 Hanc sequuta causam, ita loquuta est. visaque est Dario probe dixisse. itaq; ea re delectatus rex, & eum quem mulier optauerat missum fecit, & filiorum natu maximum, cæteris omnibus interfici iussis Ita vnus è septem Persis statim initio occubuit. Enimueto illud fere circa Cambysis ægrotationem contigit: Erat Sardibus præses quidam è Cyro præfectus, nomine Orœtes, Persa, cui nefariæ rei cupido Inceſſit: siquidem Polycratem Samium, à quo nullo nec facto nec dicto quantulocunque læsus esset, quemque ne vidisset quidem vnquam, tamen concupiuit capere ad interimendum, ob hanc (vt plerique aiunt) causam: Quum aliquando pro foribus regis considerẽt Orœtes & alter quidam Persa nomine Mitrobates, præfectus gentis quæ est in Daseylio, è verbis ad iurgia peruenerunt. Et quum de virtute disceptaretur, Mitrobates obiiciens Orœti inquit, 2 Tune in pretio virorum es, qui insulam Samum tuæ prouinciæ adiacentem, regi non acquiris, ita facilem captu vt quidam è popularibus quindecim armatus fretus occuparit. eiusque tyrannide potiatur? Hoc iurgium audienti Orœti adeo doluisse quidam aiunt, 3 vt affectauerit non de obiurgante vindictam, sed Polycratem prorsus occidere, propter quem male audisset. Alij (sed pauciores) inquiunt caduceatorem in Samum ab Orœte missum cuiusdam rei rogandæ causa: (cuius autem, non dicitur) Polycratem autem tunc forte in conclaui cuoantem fuisse assistente ei Anacreõte Teio. siue id consulto, quod res Orœti contemptui

1 Hanc rationem in ista electione sequuta fuit.

2 Itane tu vir es tenuis es qui insulam.

3 vt non tã eum qui hæc dixisset vlciscia affectauerit quam Polycr.

ptui haberet, siue forte aliqua huiusmodi factum. ad quem quum accedens Oroetis caduceator, eius mandata exponeret, Polycrates neque se ad hominem conuertisse (erat enim ad parietem versus) neque quicquam respondisse. Hæ bifariæ causæ mortis Polycratis esse memorantur, quarum vtrilibet accommodare fidem quis potest. Itaq; Oroetes in vrbe Magnesia degens, quæ est ad Mæandrum flumen sita, misit Myrsum quendam Lydum, Gygis filium, cum nuntio in Samum ad Polycratem, cuius animum nouerat. Etenim Polycrates primus extitit Græcorum, *duntaxat* eorum quos nouimus (secundum Minoem, & si quis alius isto prior maris imperio potitus est) qui in animum induxerit vt mari potiretur. Primus, inquam, extitit ex cogenere quod humanum vocatur, qui multam conciperet spem Ioniæ atq; insulis dominādi. Hoc igitur cum in animo habere certior Oroetes factus, misit nuntium in hæc verba, OROETES POLYCRATI ITA INQVIT, Audio te res excellentes agitare animo, sed apposito rem pecuniariā nō suppetere. Quod si ita feceris vt tuadeo, prospexeris & tibi & saluti meæ. Nam rex Cambyses (vt mihi pro comperto renuntiatur) de me interficiendo cogitat. nūc igitur meipsum recipito, atq; pecunias, earum partem tibi habiturus, partem mihi permissurus: & ipsarū pecuniarū beneficio omni Græciæ imperaturus. De quib⁹ si mihi fidē non habes, mittito quempiā tibi fidissimū, 2 cui ego fidē faciam. Quo audito Polycrates gauisus est, atq; obsequi volebat. maiorē enim in modum pecuniam auebat. Mittit itaque prius ad rem inspiciendam quendam è populāribus suis 3 Mæandrum Mæandri filium, scribam suum: quam non longo post hoc tempore ornatum conclauis Polycratis spectatu dignum templo Iunonis omnem dicauit: 4 Hunc Oroetes quum cognouisset speculatorem esse circumspectum, ita sibi agendum putauit: Octo scrinia lapidibus implet, præter admodum paruam partem circa ipsas oras; ac superficiem lapidum au-

1 *id est, Primus inter homines. Hoc addit, quod Minos haberetur Ionij filius.*

2 *cui ego ostendā, vel, repræsentabo.*

3 *Mæandrū Mæandri fil.*

4 *At Oroetes quum exploratorē aduentare audisset, ita Ad verbum Expetlari audisset.*

ro inducit: eaque scrinia alligata in expedito habet? Quę aduenienti Mæandrus quum inspexisset, Polycrati renuntiauit. 1 Enimuero ne illuc sese cōferret, magnopere dehortabantur tū oracula & amici, tū præcipue somnium hoc, quod eius filia viderat. Videbatur sibi cernere patrem in aere sublimem esse, qui à Ioue quidem lauaretur, à sole autem inungeretur. Hanc visionem conspicata, 2 instabat omnino dissuadere patri ne à patri proficisceretur ad Oroetem: quinetiam ad biremem eunti male ominabatur. Cui quum ille minitaretur, si sospes rediret, fore vt hæc perdiu maneret virgo: ipsa vt ita contingeret, sibi imprecata est. malle enim se diutius virginem esse quam patre orbari. Polycrates omne consilium pro nihilo habens ad Oroetem nauigauit cum alios secum ducens, tum vero Democedem Galliphontis filium Crotoniensem medicum, qui eam artem apud suos 4 præclarissime omnium exercebat. Vbi Magnesiam peruenit Polycrates, tetra morte est affectus, indignaque sua persona 5 & suis cogitationibus. nam neq; eorum qui Syracusis tyranni extiterunt, neq; aliorū Græcię tyrannorum vllus est magnificentia cum Polycrate comparandus. Eum Oroetes, quod indignum relatu est) cruci suffixit: ex illis vero qui illum comitati fuerāt, Samios quidem dimisit, iubens eos gratiā sibi habere quod liberi essent: peregrinos autem atq; seruos iure captiuitatis sibi vendicans, retinuit. Polycrates ergo suspensus omnem filiæ visionem exoluit. nam ab Ioue quidem, quum plueret, lauabatur: à sole autem, 6 exudante è membris abdomine vngebatur. Hunc exitū habuerunt tam prosperæ res Polycratis quem vaticinatus ei fuerat Amasis rex Ægyptius. Vetum non multo post tempore Polycratis vitio Oroetem excipit, quippe post Cambysis obitum occupato à magis regno, Oroetes quum esset Sardibus, nihil de Persis qui a Medis imperio fraudati erant, bene meritus est: sed 7 in ea perturbatione Mitrobatem Dascylij præfectum (8 qui illi de Polycrate exprobauerat) interemit, & eius filium Cranna-

1 At ille tū oraculis tū amicis multum dehortantibus illuc profect' est quum etiam *eius* filia somniū hoc vidisset. Cernere sibi videbatur, &c.

2 omnibus modis (*vel, omni arte*) dissuadebat

3 ad nauem quinquaginta remorum. *Sūt, qui vertant ad nauē actuariam.*

4 optime omnium suæ ætat exercebat

5 & suo ingenti animo, *vel excelso.* Nam præter Syrac. nullus est Gr. tyr. magnif.

6 quum ipse humorem è corpore emitteret.

7 legit ἐν τῇ τοιαύτῃ ταραχῇ.

8 qui crimina ad Polycratem pertinentia exhibuerat.

Cranapem, ſpectatos in Perſis viros: & cum alia quoque omnifaria flagitia commiſit, tum quendam é nuntiis, qui ad ipſum à Dario venerat, quod parum iucūda nunciaſſet, trucidandum curauit, ſummiſſis quibuſdam, qui redeuntem aggrederentur, quique trucidatum cum ipſo equo occultarent. Darius, vbi principatu potitus eſt, Oroetem vleiſci cum ob alia ſcelera, tum præcipue ob Mitrobatem filiumque, cupiebat: ſed aduerſus eum 1 è profeſſo mittere copias conſilij non erat, 2 vtique rebus nondum ſatis fundatis, & imperio recens parto: quum præſertim audiret Oroetem multa vi nixum, quum mille Perſarum ſatellitibus ſtipatus eſſet. nam ſuæ prouinciæ habebat Phrygiam, Lydiam, Ioniam. Itaque Darius aduerſus hæc hanc rationem iniuit: accitis Perſarum ſummis quibuſque proceribus, his loquutus eſt verbis, Perſæ, quis hoc veſtrûm mihi repromittat, & exequuturus & prudentia duntaxat, nulla vi, nullisque copiis? Vbi enim opus prudentia eſt, ibi vi agere nihil attinet. Ergo 3 quis veſtrûm mihi Oroetem vel adducat vinum, vel interficiat, qui de Perſis nihil omnino meruit. ſed cum alia multa ſcelera admiſit, tum hæc duo: vnum, quod duos é nobis, Mitrobatem eiuſque filium interemit. alterum, quod à me miſſos ad ſe accerſendum, 4 necandos curat, facinus profecto non tolerandum. ideoq; priuſquam maiora in Perſas ſcelera admittat, 5 comprehendendus eſt ad necem. Hæc Darius interrogabat Perſas. Eorum triginta extiterunt, qui repromitterent, ſinguli volentes ipſi id exequi. Quos inuicem contendentes Darius reprehendens, ſortiri iuſſit. id quum feciſſent, ſors Bagæum Artontis filium ex omnibus contigit. Hic ſorte delectus, hac ratione vſus eſt: Complures literas varijs de rebus vbi ſcripſit ſigilloq; Darij impreſſit, cum his profectus eſt Sardis. eas, poſteaquā in conſpectum Oroetis venit, dedit ſeparatim recitandas regio ſcribæ. (regios autem ſcribas cuncti præſides habent.) Reddebat autem ſeparatim Bagæus literas, explorandi gratia animos ſatellitum,

1 aperte: Gr, ἐκ τῆς ἴδεας, q.d. rectà vim

2 vt potè rebus adhuc turbulentis vel, Rebus nondum cōpoſitis: ad verbum, Rebus adhuc tumētibus, q.d. Quum nondum tumor verum reſediſſet, id eſt, turbulentus ſtatus.

3 aliqui veſtrum. Poteſt & interrogatiue legi.

4 necat, infolentiam intolerabilē exhibens

5 morte nobis eſt occupandus.

nunquid annuerent ad rebellandum ab Oroete. Quos animaduertens magnopere venerari literas, & ea quæ illis dicerentur etiam vehementius, reddi sit aliam epistolam in hæc verba, Persæ, Darius rex interdicit vobis ne apud Oroetem fungamini satellitum officio. Hoc illi audito lanceas deposuerunt. Tunc Bagæus cernens illos obtemperantes epistolæ, sumpta fiducia reddidit scribæ vltimum libellum in hæc verba scriptum, Rex Darius mandat Persis qui in Sardibus sunt vt Oroetem interimant. Id vbi audiere doryphori, id est, hastati satellites eductis acinacibus sine mora Oroetem interemerunt. Ita vindicta Polycratis Samij Oroetem persequuta est. Traductis atque comportatis Susa bonis Oroetis, contigit non diu post vt in venatu ferarum Darius rex, dum ab equo desiliit, pedem intorserit vehementerq; luxauerit. nam talus è iunctura amota est. Se itaq; existimans, vt etiam prius, habere eos Ægyptios qui primi putarentur artem medicinæ, eorũ opera vtebatur. Artifici retorquendo pedem ac violenter tractando, plus mali faciebant: adeo quidẽ vt septẽ dies totidemq; noctes Darius præ molestia qua afficiebatur transegerit insomnes. Octauo die eidem male habenti quidam Democedis Crotoniensis mentionem facit, cuius de artificio prius iã inde in Sardibus audisset. Darius hominem quam celerrime accersi ad se iubet. Ille, vt inter captiuos Oroetis fuit inuentus, vbi ꝓ neglecto habebatur, in medium adductus est, sicut erat pannosus ac compedes trahẽs. In medio positũ Darius interrogauit nunquid eam nosset artẽ. Democedes, veritus ne, si se ꝓderet, vsquequaq; Græcia priuaretur, dissimulat: sed quũ videretur notitiã artis præ se ferre Darius iussit eos qui hominem adduxerant, verbera & tormenta afferre in mediũ. Tunc ille dissimulatione missa, se plane scire artem illam negauit, sed aliquantulum, ob eam consuetudinẽ, q̃ cum medico habuisset. Factaq; ei potestate curandi, Græcis medicamentis vtens, * & lenia post acria admouẽs, Dariũ compotẽ somni fecit, & breui tempore incolumem

* alij in Græcolegunt. ἐπῳδὰς τοῖς ἰσχυροτέροισι, id est, fomenta efficacia & vehemẽtia admouens, vt vertit Paul. Leopard. Emenda lib. 7. c. 14. S.

lumem reddidit, quũ iam se posthac validũ fore ad incendendũ desperasset. Ob quam curationẽ postea quum eum Darius duobus aureatũ cõpedũ paribus donasset, interrogauit Democedes, nũquid ideo se duplici malo remunerandum putaret, quod ab eo sospes ipse foret effectus. Hoc dicto Darius delectatus, ad suas vxores hominem misit. Eunuchi qui eũ deduxerunt ad fœminas, dicebant hunc esse qui restituisset animam regi. tunc earum singulae auream phialae thecam suffingentes, Democedem donauerunt tam amplo munere, vt famulus nomine Sciton qui sequebatur, excidentes ex percussione phialarũ stateres colligens, non paruã auri summam coegerit. 1 Hic Democedes hunc in modum è Crotone profectus, cum Polycrate consuetudinem habuit: quũ a patre sane iracũdo Crotone cohiberetur, nec eum tolerare posset, illo relicto abiit in Æginam: vbi commoratus vnũ annum, primos medicos transcẽdit, etsi imparatus erat, & nihil instrumẽtorum habens quæ ad artẽ medicinæ pertinerent. Ex quo factum est vt insequenti anno Æginetæ conduxerint eum talento, Athenienses tertio anno centum minis, Polycrates quarto anno talentis duobus. ita Samum profectus est. A quo viro non minimũ 2 medici Croto nienses primi numerabantur, secũdi Cyrenæi. Qua etiam tempestate Argiui cæteris Græcis præstare musica ferebantur. Tunc itaq; Democedes Dario sanato Susis, maximas ædes obtinebat, & cũ rege ad mẽsam sedebat, omnibus rebus affluẽs, præterhanc vnam quod in Græciam redire non poterat. Quinetiam Ægyptios medicos regẽ curare solitos, quum essent patibulis suffigendi quod à Græco medico superati forent, impetrata ab rege venia liberauit: item vaticinum quendam Eleum, qui Polycratem sequutus fuerat, & inter captiuos pro neglecto relictus. Denique; maximi apud regem momenti Democedes erat. Interiecto deinde breui tẽpore, inter alia contigit, vt Atossæ Cyri filiæ (quæ erat Darij vxor) in mamilla vlcus exoriretur, deinde rescisso porro grassaretur. quod ista, quum

1 Hic autem Democedes ita Crotone *Samum* venerat: Cum Polycrate Patre versatus, quum asperam eius iracundiam ferre non posset, illo relicto ab &c.

2 Crotonienses inclaruerũt. hinc enim tempus fuit quũ primi quidem medici Græcix Crotoniatæ esse dicerentur, secundi vero, Cyrenæi.

3 in maximo pretio a rege Democedes habebatur.

fuit exiguum, præ pudore occultius, nemini indicauit: sed vbi male iam se habebat, accersito Democedi rem ostendit. Ille se reddit arum sanam affirmás, adiurat eam vt sibi vicissim ipsa inseruiat in eo quod orauerit, oraturum autem nihil vnde dedecus redundaret. A quo, postea quam curata est, edocta Darium, dum cum eo cubat, his verbis alloquuta est, Rex, quum tantum tu habeas copiarum, desides, nullam neque potentiam Persis acquirens atqui par est virum & iuuenem & magnarum opum dominum, aliquid operis edendo se ostendere, quo etiam Persæ cognoscant sibi virum præesse. Quod vt facias, duabus de causis interest, vt Persæ & eum qui ipsis præest, virum esse intelligant, & bello atterantur: ne otium agentes tuum in insidias tendant. Nunc ergo aliq opus edas quoniam ætate iuuenili es. nam augescente corpore ingenium pariter augescit, & consenescente consenescit, & ad res omnes elanguescit. Hæc Atossa ex admonitu Democedis. ad quam Darius respondens. Quæ, inquit, vxor, ipse facere destinaueram, ea omnia dixisti. ego enim constitueram Scythis bellum inferre, iuncto mari è nostra continente in alteram ponte: & hæc breui tempore perficientur. Ad eum Atossa Animaduerte, inquit, nunc: omitte primum Scythis bellum inferre, qui, quandocunq; voles, tui erunt: aduersus Græciam tu mihi eas in expeditionem. concupisco enim Lacænas & Argiuas & Atticas & Corinthias, fando cognitas, mihi fieri ancillas. Et ad hoc virum habes ex omnibus maxime idoneum rad demonstrandas Græciæ res atq; expo- nendas, hunc qui pedem tuum sanauit. Cui Darius, Quandoquidem, inquit, vxor, tibi videtur nostrum Græciam tentare debere, mihi videtur satius ante omnia mittere illuc exploratores Persas, vna cum isto quem dicis, qui percepta omnia illic & visa renuntient: & mox ego ab illis edoctus, aduersus Græcos tendam. Hæc loquutus Darius & quod est loquutus, re quoq; aggressus est. nanq; vbi primum illuxit, accitis quindecim viris Persarum spectatis,

ad ostendenda singula Græciæ loca, & ad deducendū.

statis, præcepit vt sequentes Democedem omnia Græciæ maritima loca collustrarent, neue committerent vt Democedes ab illis aufugeret, sed rursus eum omnino reducerent. Hæc illis vbi præcepit, secundo loco Democedem ipsum ad se accersitum orat vt exposita atq; demonstrata Persis omni Græcia, rursus redeat: iubetque eum dono ferre patri ac fratribus omnia sua vtensilia, affirmans se alia multo pluta 2 illi inuicem donaturum. 3 ac præter dona missurum ait, quæ vna iter faciat onerariam nauim, omnifariis bonis refertam. Quæ Darius nullo dolofo consilio (vt mea fert opinio) 4 mandabat: ille tamen veritus ne se Darius tentaret, tanquam fugitiuum, si cuncta sibi oblata caperet: respondit se quidem sua illic velle relinquere, vt ea reuersus sibi haberet: verum nauim onerariam quam Darius promitteret, dono fratribus accipere. Darius postquam hæc Democedi præcepit, homines ad mare dimisit. Isti, quum in Phœnicem descendissent, & ex Phœnice in vrbem Sidonem, confestim duas triremes instruxerunt, & simul ingentem onerariam omnifariis bonis impleuerunt. Comparatisque omnibus, in Græciam traiiciunt. & adeuntes maritima eius loca intuebantur atque describebant. Tum pleraque ac celeberrima Græciæ loca contemplati, in Italiam Tarentum transmiserunt. Ibi Aristophilides Tarentinorum rex, 5 & ipse Crotoniensis, gubernacula Medicarũ nauium resoluit, pariter & ipsos Persas detinuit, tanquam certos exploratores. Interea dum isti patiuntur hæc Democedes Crotonem abit ad domum suam. 6 Quo abeunte Aristophilides Persas missos fecit restitutis iis quæ denauiquis, abstuliſſet. Illinc Persæ nauigantes, ac Democedem persequentes Crotonem perueniunt: nactique in foro Democe-

1 vt quum Persis ostenderit vniuersam Græciam, & per eam deduxerit, reuertatur.
2 pro illis donaturum
3 Præterea vero ad dona portanda nauem onerariam ei se suppeditaturũ dixit, eamque se bonis omnifariis impleturũ, quæ cum ipso nauigaret,
4 Pollicebatur: ille tamen veritus, ne Darius eius animum tentaret, nequaquam omnia, quæ dabantur, curavit, i. recensuit. & accepit: sed sua quidem suo in loco relicturum se dixit, vt ea reuers. &c. vt legatur πάντα ex vet. cod. pro πάντως, & ἐπιθυμῶν abesse videatur, q. d. non peruerrisse numerum tanquam nihil omittere volentem. Fortasse tamen & aliter exponi possit ἐπιθυμῶν.

5 Non sequitur lectionem edit. vulg. qua tamen & ipsa suspecta est,

6 Interim vero dum iste domum reuertitur. Aristoph.

dem prehendunt. Eum Croto nienſium quidam, res Perſicas reformidantes, tradere parati erant: quidā iniectis è diuerſo manibus, fuſtibus cædebant Perſas, † qui his verbis commonefaciebant, Viri Croto nienſes conſideratè quid faciatis, qui hominem regis fugitiuum eripitis. An ex vſu erit vobis hanc iniuriam regi Dario intuliſſe, ac vobis bene cedet iſta feciſſe, ‡ ſi nos dimiſeritis? Cui enim prius quā huic vrbi bellum inferemus? aut quam priorem diripere conabimur? Hæc dicendo nihil magis Crotonienſibus perſuaſerunt. quinimo non modo Democede, ſed etiam oneraria naui quam vna duxerant, priuati ſunt: atque in Aſiam reuerſi, omiſſo iam ſtudio diſcendi vlteriora Græciæ, quod duce eſſent fraudati. Quibus tamen in digreſſu Democedes mandauit vt Dario dicerent, Democedem ducere vxorem Milonis filiam, erat enim apud regem celebre nomen Milonis luctatoris. Quas nuptias videtur mihi eo tempore properaſſe magna erogata pecunia, vt ipſum etiam in patria ſua ſpectatū eſſe Dario appareret. Profecti Crotone Perſæ, ad Iapygiam in quaſdam naues inciderunt: à quibus in ſeruitutem redactos Gillus quidam Tarentinus exul redemit, & ad regem Darium reportauit. Ob quod meritū quum rex paratus eſſet donare ei quicquid vellet, optauit ſe in patriam reduci. expoſita prius ſua calamitate, dicens, ne omnem Græciam cōturbaret, ſi claſſis ingens ipſius cauſa in Italiam mitteretur, contentum ſe eſſe vt per ſolos Cnidios reduceretur: exiſtimans, pro amicitia quæ Cnidiis erat cum Tarentinis, ſe præcipue reductū iri. Id Darius pollicitus effecit. nam miſſo Cnidum nuntio iuſſit, vt Gillum Tarentū reducerent. Cnidij Dario obſequentes, id tamen à Tarentinis non impetrauerūt: nam ad vim inferendam inualidi erant. Atque hæc hunc in modum adminiſtrata ſunt. hique Perſæ primi extitere qui in Græciam traiecerunt explorandi gratia, & ob hanc rem Samum vero poſt hæc rex Darius, omnium vrbium tam Græcarum quam barbararum primam euertit, ob hanc cauſam: Dum Cambyſes

† qui hæc verba obtēdebant: *vel Hæc illa allegabant. vel proponebant.*

‡ ſi nobis *hunc* eripueritis?

nullius hunc admodum magnatoris, amiculi desiderio captus.

sed alicui dono (si hoc quidem licuit, nec fas est) certe tibi, Iul. Sed quod ego vendidi nolim, id alicui dono, tibiquidem certe libenter, quam cuiquam alij, quandoquidem donare, non vendere facio. Nam immerito tamen suspectum alicui fieri haud hum, nec vlli Græcorum vllo sum beneficio obstrictus, sed donatus.

vt nunquam pœniteat te liberalem in Darium Hystaspis filium extitisse. Cui Syloson, Mihi, inquit, rex neque aurum, neque argentum dederis, sed patriam meam Samum, vbi eam liberaueris, quam nunc post necem fratris mei Polycratis ab Oroete interfecti, occupat seruus noster: hanc mihi donato citra cœdem atq; direptionem. His Darius auditis, misit exercitum duce Otane vno è septem viris, iussit vt quæ Syloson rogasset, ea effectaredderet. Otanes ad mare descendens, contrahebat exercitum. At Sami imperium obtinebat Mæandrius Mæandrij filius, acceptum à Polycrate, vt illud procuraret. Cui, iustissimo virorum volenti esse, non licuit. nam vbi de Polycratis interitu allatus est nuntius, ante omnia Ioui liberatori statuit aram, eique fanum in circuitu designauit, quod nunc quoque in suburbanis exstat. Deinde vbi hoc perfecit, aduocata omnium ciuium concione, ita verba fecit, Mihi sceptrum atque omnis potentia Polycratis (vt vos etiam nostis) demandata fuit: in meo quoque arbitrio situm est vobis dominari: sed quod i inuicino reprehendo, id ipse quoad potero non faciam. Nam neque Polycrates placebat mihi, in viros sibi ipsi pares dominatum habens, neque alius quispiam talia faciens. Et Polycrates quidem fatum suum expleuit: ego autem, depositio in medium dominatu, iuris æquabilitatem suadeo: postulans iure optimo mihi ipsi hoc honoris tantummodo vt è pecunia Polycratis sex demum talenta peculiariter mihi cedant. Et præterea Iouis liberatoris (cui ego templum extruxi) sacerdotium tam meis in perpetuum liberis, quam mihi qui libertatem vobis restitui.

i in alio rep.

Hæc Mæandrius à Samiis postulabat. Tunc eorum quidam surgens, Tu vero, inquit, indignus es qui nobis imperes, tu qui malus extitisti ac funestus, sed dignus potius qui pecuniarum quas interuertisti, rationem reddas. Hæc Telesearchus (ita enim vocabatur) dixit, quod inter ciues a erat expertæ virtutis. Quæ Mæandrius in animum accipiens

a erat spectatus.

96

pient, reputansque fore vt dominatum ipse deponeret, alius quispiam in eius locum tyrannus constitueretur. Non deponendum sibi dominatum ratus, sed ab arce regressus, accitum vnumquemque eorum tanquam rationem pecuniarum redditurus, comprehendit, alligauitque. Post hæc dum hi in vinculis sunt, Mæandrius morbo correptus, [illegible] cessurum credens frater suus, nomine [illegible] quo facilius Sami rerum potiretur, [illegible] interemit. Neque enim videbantur [illegible] eos. Igitur vbi Samum tenuere Persæ, [illegible] reuocantes, nemo aduersus eos ma- [illegible]. 2 Atque ij qui contrariæ Mæandrio [illegible], deditionem se facere velle dixerũt: [illegible] Mæandrius ex insula discedere. Approbatis [illegible] atque inito fœdere, eminentiss. [illegible] Persarum positis sellis è regione arcis [illegible] autem Mæandrio germanus vecor [illegible] nomine Charileus, 3 qui quod delin- [illegible] inclusus erat, in subterraneo loco erat alligatus. [illegible] audisset quæ agebantur, & per specum [illegible] Persas quiete sedentes, vocisse- [illegible] velle se in colloquium venire Mæ- [illegible] Audito Mæandrius, iussit solutum ad [illegible] vbi adductus est, confestim conuitian- [illegible] dicendoque illi suadebat vt impetum daret [illegible] hæc inquiens, Me tu, ô deterrime viro- [illegible] frater, quique nihil vinculis di- [illegible] cerni, in subterraneo carcere alligandum [illegible] Persas autem, quos cernis te adorientes, [illegible] fortem facientes, vlcisci non audes, tam [illegible] ad capiendum? Quos si tu reformidas, [illegible] auxiliares tuos, vt istos ob suum huc [illegible] vlciscar: paratus etiam te ipsum ex insu- [illegible] Hæc Charileus. Quem sermonem Mæ- [illegible] admisit, quantum ego sentio, non quia [illegible] sentiæ venisset vt putaret suas vires regis [illegible] esse. Sed quia inuidens Syloſonti si cui [illegible] integram & sine labore esset acceptura, [illegible] Samias debilitari Persis irritatis, atque

tit. est. Illis se opposuit.

2 Quin etiã & Mæandrij milites & ipse Mæandrius, se paratos esse, data sibi fide, insula excedere dixerunt. Quum autem hanc conditionẽ ad misisset Otanes, fidemque dedisset, spectatissimi quique Persarum, &c. *Lege σφαλῶντας ex vet. cod. pro. σωσῶντας*

3 qui ob nescio quod delictum in subterraneã fossa vinctus detinebatur. *Sic paulo post* Et ex illa subterranea fossa suspiciens, &c. *Nec tamen ἐπιχώριος est simpliciter subterranea fossa, sed ea quæ aliam succingit.*

ita tradi: probe intelligens, Persas prius iniuria lacessitos, fœturos esse in Samios. & sibi tum ex insula excessum esse quandocunque vellet. foderat enim sibi occultum cuniculum extra ce ferentem ad mare. itaque ipse quidem Mæandrius è Samo profectus est. Charileus autem armatis cunctis auxiliaribus, patefactisque portis, egreditur in Persas nihil tale expectantes, sed omnia pacata existimantes. 2 In hos Persas qui sellas attulerant, & plurimi momenti erant, dato impetu auxiliarij grassabantur. Dum hæc istiagunt, cæteræ Persarum copiæ ad auxilio veniunt: à quibus repulsi auxiliarij, cursus in arcem se recipiunt. Omnes imperator, cernens tantam cladem accepisse Persas, etsi memor erat præceptorum Darij, dum ipsum mitteret, ne quem Samiorum aut occideret aut caperet, sed inuitandi immunem malorum Syloſonti traderet, tamen horum præceptorū oblitus est, iussitq; milites quoscunque Samium adipiscerentur, occidere virum pariter & puerum. Tunc pars copiarum arcem obsidebat, pars obuium quenq; sine discrimine trucidabat, tam in delubris quam extra delubra. Mæandrius è Samo profugiens, Lacedæmonem nauigauit, sed vbi peruenit, habens quæ in discessu exportauerat, 3 dat negotium famulis vt pocula argentea & aurea proponant. Dum illi ea promunt: interea ipse Cleomenem Anaxandridæ filium, Spartæ regem, colloquendo dedúcit ad ædes suas. Cleomenes vbi pocula inspexit, præ admiratione attonitus erat. Mæandrius eum iubere, quæcunq; liberet illinc asportaret: 4 idq; quum etiam atq; etiam Mæandrius iteraret, tamen Cleomenes virorum iustissimus existit, qui ea quæ sibi donabantur, recipienda non putauit. 5 Sed quum sensit eadem nonnullis ciuibus Mæandrum elargiri, quomodo puniri deberet, cogitauit. adiris enim ephoris, *hoc est tribunis*, dixit, satius esse Spartæ hospitē Samium è Peloponneso ablegari, necui Spartanorū aut ipsi aut alij etiam persuaderet fieri malum. Illi, Cleomeni obsequentes, Mæandrū ablegarunt. Persæ vbi diripuere

Samum

1 de omnib. conuenisse exist.

2 Irruētes q; auxiliarij Persas eos qui sellis insidebant. & maximæ autoritatis erant, interfecerunt.

3 ita egit: Quum argētea pariter & aurea pocula prompsisset (*vel protulisset*) ea famuli extergebāt. Interea autē ipse cum Cleomene Anax. filio Spartæ rege colloquēs, eū ad ædes, suas deducit.

4 quum bis atque adeo rex dixisset.

5 Sed quum intellexit eum hæc aliquibus aliis ciuium donaturum, & inde mulctam iri, adiris ephoris dixit, &c.

Samum. Syloſonti tradiderunt viris deſolatam. Interiecto tamen tempore Otanes imperator frequentem incolis effecit, 1 è viſione per quietem morbo torreptus, quo laborauit circa pudenda.

1 ex inſomnij viſione & morbo quo illum circa pudēda laborare contigit. à *Quod facere in mentem illi venit quū ſomnium quoddam vidiſſet, & in morbum incidiſſet.*

Cæterum, interim dum Samum nauticus proficiſcitur exercitus, interea Babylonii rebellauerunt. rebus probe admodum compatatis nam quamdiu magus imperauit, & ſeptem coniurati rem aggrediuntur, per hoc omne tempus & per occaſionem rerum turbatarum, ſe ad ferendam obſidionem inſtruxerunt, & in his apparandis vſq; latuerunt: verum vbi è profeſſo deſciuerunt, hæc ſibi facienda ſtatuerunt: 2 Matres expellunt: mulierum vnam, quam ſibi quiſque voluit, è domeſticis deligit, 1 79 temque vnam ad panem ſibi faciendum: cæteras in vnum contractas ſtrangulant. hoc idcirco facientes ne rem frumentariam ipſorum illę abſumerent. His rebus cognitis Darius, aduerſus eos contractis omnibus copiis contendit: & poſtquam peruenit, vrbē obſidione cingit. Sed illi nihili pendere obſidionem. nam conſcenſis propugnaculis, tripudiare ꝓbraq; ingerere Dario atq; exercitui: quorum quidā ita inquit, Quid iſtic deſideris Perſę? quin potius abſcediris, quippe qui tunc expugnaturi nos eſtis quum pepererint mulæ? Hoc quidam Babyloniorum dicebat, credens nunquam parere mulam. Anno ac ſeptem menſibus in obſidione conſumptis, iam Darium atque vniuerſum exercitum tædere quod Babylonios expugnare non poſſet: etſi aduerſus illos omnia machinamenta atq; omnes inſidias expertus, cum alias tum illas quibus eoſdem Cyrus expugnauerat. Omnia hæc fruſtra fuerunt, quia Babylonij vehementer excubiis incumbebant. Sed quum ne ſic quidem capi poſſent, vicesimo quam circumuallati ſunt menſe, Zopyro Megabyzi filio, vnius è ſeptem qui magum ſuſtulerunt, hoc contigit portentum, vt quędam mularum eius quę frumentum ſubuectabant, pareret. Quod vbi ei renunciatum fuit non credens, fœtum ipſe inſpicere voluit. eo viſo, vetuit ſeruos cuipiā rem aperire, repe-

2 Matribus ſuis exemptis: *vel. Quum matres ſecreuiſſent aut ſegregaſſent;*

tans illius Babylonij verba qui inter initia dixisset, postquam mulæ peperissent, fore vt muri expugnarentur. Ex hac fama Zopyro visa est expugnabilis Babylon, diuino enim numine & illum loquutum & suam mulam esse enixam. Igitur vbi visum est fatale esse iam Babylonem capi, adiens Darium scisciatus est nunquid perquã magni faceret expugnare Babylonẽ. Audiens perq̃ magni ab illo fieri, aliud cõsultat, quomodo ipse foret vobis expugnator, & suum hoc esset opus. 2 beneficia enim apud Persas permultum ad incrementa honorum consequenda valent. 3 Eoq; nemini expromens, se effecturum rei faciẽdæ si seipsum quum mutilasset, ad hostes transfugeret, seseq; deformissima mutilatione affecit, prorsus quum id minime faceret. quippe nares sibi præcidit auriculasque, comamq; deformiter circumtondit, & plagas imposuit: atque ita ad Darium perrexit. Quem ille iuuenis, vitium videlicet spectatissimum sic mutilatum, adeo grauiter tulit vt exiliens è solio exclamaret, interrogãdo quis eum & ob quod facinus mutilasset. Ad eum respondens Zopyrus, nemo, inquit, rex præter te, cuius tanta potentia est, ita me potuisset afficere. neque alienus quispiam hoc mihi fecit, sed ipse ego: quod indigne animo fero Assyrios Persis illudere. Cui rex, O virorum miserrime, inquit, turpissimo facto pulcherrimum nomen imposuisti: ira quidem, propter eos qui obsidentur, temeritatem, indigne lacerasse. Nunquid ô demens, te mutilato hostes citius deditionem facient? quid in tempsum laniando sensus amisisti? Ad eum Zopyrus, Si inquit, tecum communicassem quæ eram facturus, tu me non permisisses: nunc memet ego adhibens in consilium, id feci. Itaque iam Babylonem capiemus, si mihi tu tuis parebis. ego enim ita vti sum ad muros vt transfuga fugam dicamque ad illos me hæc abs te esse passum, & vt opinor, ex hoc corporis habitu fidem eis facturum, consequar exercitus præfecturam. At tu decimo die quam muros fuero ingressus, mille milites ex eo genere cuius amissio-

ne

1 Ex hoc omine.
2 Fortia enim facta: *vel. Res enim fortiter gestæ*
3 Alio enim nulla facto illam subiugaturum cogitabat quam si à seipso mutilatus ad illos transfugeret. Tum igitur *id* patiendens seipsum atrocissima mutilatione afficiti: *vel, seipsum modis atrocissimis mutilat.*
4 & se flagris cecidit, nisi per tuos iecerit.
5 Vt opinor, fide eis facta hæc ita se habere mihi tum coepias impetrabo.

» ne nihil admodum damni fiat colloca ad portam
» quæ vocatur Semiramidis: rursus interiectis sepré
» diebus, collocamihi duo millia ad portas quę dicũ-
» tur Ninivorum: atq; tertio, viginti diebus interie-
» ctis, e regione portarum quæ dicuntur Chaldæo-
» rum, alios statue numeré quatuor millia: dum néq;
» priores neq; posteriores habeant quo se defendant,
» præter gladios: hoc tantum sinas eos habere. Post
» diem vicesimum reliquas copias subiecta muros
» vadiq; subibo. Verum ad portas quæ Belidés ac Ciſ-
» siæ vocantur, Persas mihi statuito. etenim (vt ego
» arbitror) Babylonii mihi, qui magna opera edide-
» rim, committent eam ob rem tum vero portarum cla-
» ues, illi ne mihi atq; Persis cuiæ erit operam nauare
Hęc vbi mandauit, ad muros perrexit, subinde spe-
ctans si quam vere perfuga. Eo conspecto qui in
turribus ad id dispositi erant, deorsum occurrerunt,
& alteram portam ab quantulum reclinantes, sci-
scitabantur quisnam esset, & cuius rei indigens ve-
niret. Quum ipse hic diceret se Zopyrum esse, &
scalarios transsilire, cum 2 ad Babyloniorum
magistratus deduxerunt. Ante quos vbi stetit
Zopyrus conditionem suam miserecoatur, referens
à Dario se passum quæ à semetipso passus erat; id-
que ob eam causam quod suasisset illi discedere
cum exercitu, quoniam nulla via ostenderetur
» vrbis expugnandæ. At nunc inquit, ad vos venio
» Babylonij, futuros vobis maximo bono, Dario
» autem & copijs eius maximo malo. Neque enim
» quod ita me mutilauit, ferret impune quum habeam
» exploratos omnes consiliorum eius exitus. Hæc
98 Zopyrus commemorabat. Quem Babylonij virum
vtique apud Persas spectatissimum cernentes nari-
bus atque auribus priuatum, vibicibus ac sanguine
conspersum, sperantes, omnino vera loqui, & ad
ipsos venire 3 socium, inducti sunt 4 ad permittenda
ei quæcunque postulasset. Iste postulauit copias
militum: quas vt accepit, perfecit 5 eaquæ cũ Dario
composuerat. Siquidé decimo die eductis Babylo-
niorũ copijs, mille Darianos quos collocari primos

1 Recte legit Χαλδαίων, vt & in vet. ed. non Χαλκιδίων

2 ad publicas ædes Bab. cum deduxerunt *a la maison de la ville.* Quo quum venisset, cõditionem ſuam miſe-re deplora-bat, ref &c.

3 auxiliato-rem ei.

4 ad ea illi committenda parati erãt, quæ ab ipſis poſtulaſſet. Ille mil. cop. poſtu-lauit.

5 ea de quibus cum Dario conuenerat.

mandarat, circumuentos trucidauit. Eum Babylonij animaduertentes consentanea verbis facta præstare, maiorem in modum lętabantur, parati omni in re homini parere. Ille rursus interfectis diebus de quibus erat conuentum, cum delectis Babyloniorum egressus, duo millia Darianorum militum interfecit.

Babylonij cernentes hoc alterum opus, nihil aliud quam Zopyrum in ore habere, eum laudibus tollere. Darius constitutus diebus supersedens ad prædictum locum copias educit, circumuentaque quatuor millia occidit: quo tertio opere edito, Zopyrus omnia apud Babylonios erat, adeo vt & dux exercitus & murorum custos declaratetur. Vbi vero è compositio Darius copias vndiq; muris admouit, ibi Zopyrus omem dolum patefecit: nam quum babylonij cõscensis muris copias Darij adorientes arcerent, ipse apertis Cissiis ac Belidibus portis, Persas in vrbem introduxit. Quod factum qui Babylo-
templum niorum videbant, hi in / puluinar Iouis Beli cõfugerunt: qui non videbant, hi in suo quisq; loco permanserunt, donec & ipsi se proditos intellexerunt. Ita Babylon iterum capta est, qua potitus Darius muros eius circuncidit, & portas omnes amolitus est: quorum neutrum Cyrus fecerat prius eidem à se captę. Babyloniorum quoq; procerum tria millia patibulis affixit, data cæteris venia vrbem incolendi. Atq; vt iidem vxores haberent, vnde succrescerent soboles, prouidit. nam fœminas Babylonij (vt superius demonstratum est) rei frumentariæ consulentes, strangulauerant. Itaq; Darius vicinis vndique populis negotium dedit, vt fœminas Babylone ipræsentarent, pro iniuncto quisq; numero. In summa igitur quinquaginta millia fœminarum cõuenerunt. ex quibus, qui sunt Babylonij, originem duxerunt. Zopyri autẽ præstantia facta nemo Persarum Darij iudicio supergressus est, neque eorum, qui prius, neque eorum qui posterius extiterunt, præter vnum Cyrum, cui comparari nullus vnquam Persarum dignum se existimauit. Ferturq; Darius

hoc dictum sæpenumero vsurpasse, præoptaturum se, Zopyrum nihil esse cladis passum, quam viginti sibi Babylones vltra illam, quam haberet, acquirí. Egregie vero cum remunerátus est, cum dando quotannis quæ apud Persas sunt honorificentissima, atq; alia permulta, tum tradita Babylone immuni, quoad viueret, in peculiarē portionem. Huius Zopyri filius fuit Megabyzus, qui dux exercitus extitit in Ægypto aduersus Athenienses & socios: atq; huius Megabyzi filius Zopyrus ille, qui ad Athenienses transfugit à Persis.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER QVARTVS, qui inscribitur MELPOMENE.

POST Babylonis expugnationem, Darius aduersus Scythas expeditionem fecit. Nam quum floreret viris Asia & magno pecuniæ prouentu, cupido incessit ei Scythas vlciscendi: quippe qui priores iniuriam intulissent, quum Mediam ingressi essēt, & eos qui occurrerāt, prælio vicissent. Etenim Scytha (quemadmodum superi[ore] à me dictum est) duodetriginta annos superioti Asiæ imperitauerunt siquidem persequentes gentem Cimeriam, ingressi Asiam, abrogarunt imperio Medos, qui ante ipsorum aduentum Asiam obtinuerant. Sed Scythas, quum octo & viginti annos peregre abfuissēt [2] in patriā reuertentes excepit non minor quam Medic[e] fuerat, labor. Offenderūt enim non exiguum exercitum sibi occurrentem. Vxores nanq; eorum, in diuturna virorum absentia [3] ad seruos accesserāt vsu orbatos. Orbant autē Scythæ seruos omnes lactis gratia, q[uo] potāt, ita id facientes: Sufflatoria ossea fistulis simillima sumunt, eaque genitalibus equarum imposita ore

[1] *Intelligēdus ii, qui in eō cursum ad resistendum venerant.*

[2] *in patriam post tam longum tēporis intērallum reuertentes.*

[3] *cum seruis rem habuerant.*

inflantur. hoc aliis facientibus, alij equas emulgẽt. Hoc ideo se facere aiunt, quod venæ equarum sufflatæ implentur & mammæ descendunt. Postea quam emulxere lac, in cõcaua vasa lignea diffundunt. His circumpositi cœci lac agitant. cuius quod summum est delibatur, pretiosiusque habetur: vilius autem, quod subsidit. Huius rei gratia Scythæ quemcunque capiunt, visu orbant. non enim agricolatores sunt sed 1 pastores. Ex his igitur seruis & vxoribus Schytarum progenita est iuuentus: quæ suorum natalium conditione cognita, obuiam perrexit ijs qui reuertebantur à Medis Et primum quidem regionem inter se posit ducta lata fossa, quæ a Tauricis montibus pertingebat ad Mæotin paludẽ omniũ maximam: 2 deinde in his consistens, Scythis introire conantibus repugnabat. Sæpe commissa pugna, quum nihil tamen Scythæ proficerent, quidam ex eis inquit, Quidnam rei facimus viri Scythæ, cum nostris ipsorum seruis dimicantes? qui & quum interficiuntur, ipsi pauciores efficimur: & illos interficiendo, paucioribus deinceps imperabimus. Mihi videtur hastis arcubusque omissis sumẽda flagella quibus equos verberamus: & ad illos propius eundum. Nam quoad vident nos arma habentes arbitrantur se similes nobis, atque è similibus esse: vbi nos pro armis verbera tenentes viderint, tunc se nostros seruos esse intelligentes, atque id agnoscentes, non perstabunt. Hoc Scythæ quum audissent, ita sibi faciendum putauerunt. Qua ex re perculsi illi, pugnæ immemores, fugã capesserunt. Ita Scythæ imperio sunt Asiæ potiti: & rursus à Medis eiecti, ad terram suam hunc in modum reuersi. Hac de causa Darius vlciscendi cupidus, comparauit exercitum.

1 Nomades.

2 Deinde vero conantibus irrumpere Scythis se præsto opponebat.

Scythæ gentem suam omnium nouissimam esse aiunt, idq; hoc modo extitisse. Virum quendam in hac terra, quũ deserta esse: primum fuisse, nomine Targitaum, & eius parentes (quod tamẽ mihi 3 non probatur) Iouem, borysthenisq; fluuij filiam. Tali genere ortum aiunt Targitaum: eiusq; tres liberos fuisse

3 non fit vsitatum.

fuisse Lipoxain, Arpoxaïn nouissimum Coalxaïn. His regnantibus, demissa cœlitus in Scythicā regionem ex auro facta, aratrū, iugum, securim, phialam. Quæ quum primus omnium inspexisset natu maximus, accessisse animo illa sumendi: sed eo accedente, aurum arsisse: hoc digresso, secundum accessisse & itidem aurum arsisse. Ambobus ab arcēti auro summotis, quum minimus natu accederet tertius, aurum fuisse extinctum, & ab illo asportatum ęaq; re maiores fratres animaduersa, totum regnū ad minimum detulisse. Et à Lipoxai quidem progenitos esse Scythas: quorum genus Aüchatæ appellatur: ab Arpoxai vero, qui medius fuit, eos qui Catiari & Traspies nominantur: à minimo autem natu, reges qui Paralatæ vocantur. Omnib⁹ autem nomen esse Scolotis, regis cognomen. Sed Scythas Græci appellauere. Hunc in modum se extitisse Scythæ memorant, & ex quo extiterunt, à primo rege Targitao, vsq; ad Darij aduersus ipsos transitum, annos omnino mille non amplius fuisse. Aurū vero illud sacrum [2] in primis custoditur a regibus, placaturque maioribus hostiis, & aditur quotannis solenniter: & qui aurum sacrum habens, die festo dormierit subdiū, is nunquam perennare fertur: & obid dari ipsi tantum soli quantum vno die vectus equo peregrare potest. Quum autē regio sit indigens, Coloxaïn constituisse trifarium filiis suis regnum: eorumq; vnū & quidem maximum vbi aurum asseruatur. [3] Superiora autem ad ventum aquilonem verzentia, vltra quam regionem nulli incolere possint; neq; prospicere, transire, propter interfusas pennas. Pennis enim tum terram, tum aerem oppletum esse: & has præpedire visum. Hæc Scythæ de seipsis pariter ac de regione superiore narrant. At Græci qui Pontum incolunt, ad hunc modum: Herculem Geryonis vaccas agentem, in hanc peruenisse terram, quę deserta esset, quam nunc Scythę incolunt. Geryonem autem habitasse extra Pontum in terra quam Græci insulam Erythiam vocant, contra Gades, quæ sunt extra columnas Herculis in

1 natu minimum.

2 studiosissime.

3 Quæ vero sunt boream versus, vltra eos, supremam regionis partem incolunt, ea nec prospici nec transiri posse, propter interf. &c.

oceano. (oceanum vero, ab ortu solis incipientem circumfiere terram, verbis quidem affirmant. sed re tamen non demonstrat.) Herculem quum illinc ad regionem quę nunc Scythica vocatur veniisset, substrata sibi pelle leonis obdormisse (deprehenderat enim eum vehemens pluuia & gelu) & dum dormit, interea equas eius à curru pascentes, diuina quadam sorte amotas, non comparuisse. Eas expertectus quum indagaret omnem regionem collustrans, tandem in terram quæ dicitur Hylæa deuenisse: ibique in antro quandam inuenisse virginem ancipitis naturæ humanæ ac serpentinæ: superne quidem, a femorum tenus, fœminam: inferius autem, viperam. Eam conspicatum Herculem atque admiratum, interrogasse nuncubi suas equas errabundas vidisset. Illamq; respondisse, se quidem illas habere: sed non prius redditurâm ei quam cum ipsa coiisset. Herculem pro ea mercede cum fœmina concubuisse. Sed quum illa differret reddere equas, cupida diutissime cum Hercule concumbendi, ad hic cuperet receptis equis abire, ad postremũ illis redditis mulierum dixisse, Has ego tibi equas quæ huc venerant, seruaui: tu earum seruatarum pretium mihi per soluisti. Concepi enim ex te filios tres: qui vbi adoleuerint, expone quid facere debeam: nunquid hic b habere domicilium, (nam ipsa huius regionis imperium teneo) an ad te mitti. Hæc percontatæ respondisse, Posteaquam eo in virilem ætatem adoleuisse videris. si ita facies non delinques: quem animaduerteris eorum hunc arcum ita tendentem, & hoc balteo ita præcinctum, eum tu huius regionis incolam effice: qui autem his operibus qui mando non erit par, eum hinc ablegabis. Hæc exequendo & ipsa lætaberis, & præceptis meis obtemperabis. Atque ita loquutum Herculem tedendisse alterum arcum, (duos enim gestabat) & balteum præmonstrasse, atqua vtrunque mulieri tradidisse. arcum & balteum, qui balteus in extrema commissura haberet auream phialam: & his donatis abiisse. c Illam pueris natis nomina

a natium.

b dare illis domic.

c id est. Ab. tate proxime.

mina imposuisse, vni, Agathyrso; sequēti, Gelono: 1 nouissimo, Scythæ. Et quum in virilē ætatem adoleuerūt, eandem mandatorum memoriam illa peregisse: & duos quidem filiorum, Agathyrsum ac Gelonum, qui proposito certamini non suffecissent, a matre ablegatos e regione excessisse: Scytham vero, qui rem complesset, ibidem remansisse: & ab illo Scythra Herculis *filio* progeneratos qui deinceps fuerint reges Scytharū: ab illa autem phiala Scythas ad hanc vsq; ætatem phialas in balteis ferre: & id solum Scythæ matrem excogitasse. Hæc Græci qui habitant in Ponto referunt. Fertur & alius sermo ita habens, cui ipse præcipue assentior: Scythas 2 pecuarios, qui Asiam incolunt, quum a Massagetis bello vexarentur, Araxe transmisso, in Cimmeriam abijsse, nam regio quam nunc Scythæ incolunt, ea fertur olim fuisse Cimmeriorū. Sed inuadentibus Scythis Cimerios, quum deliberarent, tanquam qui a magno inuaderentur exercitu, in sententia discrepasse, hinc reges, inde plebē: vtraque quidem valida, sed regum meliore. nam populus sentiebat abstinendum bello, nec oportere aduersus multos *pugnando* adire periculū: at reges, pro regione cum inuasoribus dimicandū. Ita quum neutris alteri obtēperare vellent, & populus censeret sine prælio demigrandum, tradita inuasoribus regione: reges vero, in sua potius patria occumbēdum, nec vna cū plebe fugiendū censuisse, quot bona habuissent, & quot mala euidētia habituri essent patria profugi, reputantes. Hæc illos sentientes, inter se decertasse; vtrosq; numero pares: & omnes q mutuis ictibus cōcidisse nt. fuisse à populo Cimeriorū sepultos ad flumen Tyrē: (& eorū pulchrū extat.) Sepultis his, illū è regione migrasse: quā desertā superueniētes Scythas occupauisse. Extantq; ad huc in Scythia tum muri Cimmerij, tum portoria Cimmeria, tum regioni cuidam nomen Cimmeriæeit, & Bosporus qui Cimmerius appellatur. Constat autem Cimmerios 3 in Asiam fugisse Scythas, & Chersonesum condidisse, vbi nunc Si-

1 natu minimo,

2 Nomadas.

3 id est, In Asiam venisse quum fingerent Scythæ.

nope Græca vrbs fita eſt. Apparet etiam Scythas, in perſequendis illis Mediam intraſſe, via aberrantes. nam Cimmerij quidem fugientes iter ſemper 101
ſecundum mare tenebant: Scythæ autem eos ad dexteram Caucaſum habentes inſequebantur, donec ingreſſi ſunt Mediam, itinere in mediterranea converſo. Alia quoque ferunt communis Græcorum barbarorumque narratio: Ariſteus quidam Proconneſius, veſtificator, Caſtrobij filius, memoranit ſe Phœbo inſtinctum venille ad Iſſedonas & ſupra hos incolere Arimaſpos, viros unoculos: & item ſupra hos eſſe Gryphas, qui aurum aſſeruant; ac ſuper hos eſſe Hyperboreos, *vſque ſuper mare aquilonare*, ad mare pertingentes. Hos autem omnes, præter Hyperboreos, Arimaſpis authoribus, illidque finitimis bellum inferre, & ab Arimaſpis exterminari Iſſedones, ab Iſſedonibus Scythas. A Scythis autem vexatos Cimmerios, qui ad auſtrale mare incolebant regionem reliquere. Itaque ne Ariſteus quidem cum Scythis de ea regione conſequitur qui vnde fuerit, qui hæc retulit, dictum eſt a me: ſed à me dicetur item quænam de eodem viro in Proconneſo & Cyzico audierim. Ariſteum aiunt, quum nullo ſuæ ciuitatis eſſet inferior genere, ingreſſum in Proconneſo fullonicam officinam, deceſſiſſe: fullonemque, occluſa officina, abiiſſe denuntiatum rem propinquis defuncti. Diſſipatoq; iam per vrbem rumore Ariſteum eſſe vita functum, 1 ſuperueniſſe ſermoni de hac re diſputantium quendam Cyzicenum, ex vrbe Artacia profectum, qui diceret ſeſe fuiſſe congreſſum cum Ariſteo apud Cyzicum, atque colloquutum. Et quum id iſte contendendo aſſeueraret, propinquos mortui ad fullonicam præſto fuiſſe, habentes quæ ad efferendos homines expediunt: ſed aduentante, Ariſteũ nec viuum comparuiſſe nec mortuum, ſeptimoq; deinde anno, quum in Proconneſo comparuiſſet, eos verſus feciſſe, qui nunc a Græcis Arimaſpei vocantur: quibus conditis, rurſus euaniuiſſe. Hoc iſtæ ciuitates commemorant: 2 quod ſcio congruiſſe

1 Cyzicenũ quendam, ex Ariace vrbe venientem, altercatum fuiſſe cum illis, qui *id* dicerent: affirmantem ſe Arifteo occurriſſe eunti Cyzicum, & cum eo colloquutum eſſe. Quade re dum pertinaciter contẽderet, propinquos mort.

2 Ad iſta Metapontinis, qui ſunt in Italia, contigiſſe eio trecent-

isse cum Metapontinis, qui sunt in Italia, trecentis & quadraginta annis, postquam iterum euanuit Aristeus, quemadmodum coniiciens & in Proconnese & apud Metapontinos inueni. Metapontini enim aiunt Aristeum, quum apud ipsos apparuisset, iussisse aram Apollini extrui, & iuxta eam erigi statuam, quæ cognomen Aristei Proconnesii haberet: quod diceret 1 Apollinem ad eos solos ex Italiotis in ipsorum terram venisse, se illum assectare, & qui nunc Aristeus esset, tum fuisse comes qui deum assectaretur. Et hæc loquutum euanuisse. Eosque aiunt Metapontini se Delphos ad deum misisse sciscitatum quodnam illud hominis esset 2 proloquium; sibiq; iussisse Pythiam vt dicto audientes essent: melius enim cum ipsis actum iri, si parerent. Se igitur hæc admittentes 3 perfecisse. Et nunc statua extat cognomine Aristei, iuxta aram ipsam Apollinis, in foro extructam circunstantibus verinq; lauris. Hæc de Aristeo hactenus. Regione autem de qua nos dicere institueramus, quæ nam sint vlteriora, nemo explorate habet. neq; enim id ego ab aliquo audire potui, qui se diceret nosse quod ipse vidisset. Ac ne Aristeus quidem ipse (cuius paulo ante feci mentionem) in iis quos fecit versibus, aiebat vltra Issedones processisse: sed vlteriora fando sibi esse cognita, quod Issedones diceret ista commemorare. Verum nos quoad 4 longissime rem inuestigare potuimus, omnem referemus: Ab emporio Borysthenitarum (hoc enim ex maritimis totius Scythiæ est maxime medium) primi incolunt Callipidæ, qui sunt Græcoscythæ, *id est à Græcis facti Scythæ*: super hos aliud genus eorum qui vocantur Halizones. Horum vtrique cum 5 in cæteris seruant ritum Scytharum, tum in serendo, atque vescendo cæpe, allio, lente, milio. Supra Halizones autem incolunt Scythæ aratores, 6 qui non ad panem conficiendum serunt triticum, sed ad illud comedendum. Supra hos incolunt Neuri: quorum tractus qui ad aquilonem vergit, quantum nos scimus, desertus est. Atque hæ quidem nationes iuxta

1 solos ex Italiotis esse, in quorũ terram Apollo venisset.
2 visum.
3 præstitisse. *vel, effecta reddidisse.*
4 penitissime.
5 in cæteris quidem ritum Scytharum seruãt, sed frumentum serunt, & edunt, nec non cæpe, & allium, & lentem, & milium.
6 qui frumentum non ad vescendum serunt, sed ad vendendũ.

flumen Hypanin colunt, ad occidentalem partem Borysthenis. Verum transmisso Borysthene, à mari prima est Hylæa: deinde habitant Scythæ agricolæ, quos Græci qui circa Hypanē incolunt, Borysthenitas appellant, ipsi vero se Olbiopolitas. Hi igitur agricolæ Scythæ 2 colunt eum quidem tractum qui vergit ad auroram, trium dierum itinere pertingentes ad flumen nomine Panticapem: 3 eum vero qui ad ventum aquilonem, undecim dierum nauigatione, Borysthenem versus, tractus autem qui vltetior est, in multum sane spatij desertus est. Vltra quam solitudinem habitant Androphagi, *id est Virorum carne vescentes*, separata natio, ac nequaquam Scythica. At supra hos deserta iam, procul dubio omnia, nec vlla gens, quantum nos scimus. At horum Scytharum qui agricolæ sunt, plagam quæ ad auroram vergit, transmisso flumine Panticape, Scythæ nomades, *id est pecuarij*, incolunt, neque serentes quicquam neq; arantes. Nuda autem arboribus est omnis hæc plaga præter Hylæam. Nomades autem isti incolunt tractum quatuordecim dierum longitudinis, aurorum versus, ad Gerrhum vsque flumen. Trans Gerrhum autem sunt 4 ea quæ vocantur regia, & Scythæ optimi patriter & plurimi, & qui suos seruos esse cæteros Scythas arbitrantur: à meridie quidem ad Thauricam regionem pertingentes: ab aurora vero, ad fossam 5 quam dixerunt illi qui è cæteris geniti fuerunt Oryxam, & ad emporium paludis Mæotidis quod vocatur Gremni, *id est præruptum*. quorum pars ad flumen Tanain porrigitur. At quæ superiora sunt, ad ventum aquilonē. Scythis regiis, ea incolunt Melanchlæi, alia gens non Scythica. Et supra Melāchlænos paludes sunt, & deserta hominibus regio, quantum nos scimus. Trans flumen autem Tanain non est regio Scythica sed prima Laxiorum Sauromatarum, qui à recessu Mæotidos paludis incipientes incolunt tractum qui spectat aquilonem, itinere dierum quindecim, vacuum prorsus arboribus tam agrestibus quam fructiferis. Supra hos habitant (quæ secūda portio

est)

1 ad Hypanim fluuiū incol.
2 colunt oriētem quidem versus, trium dierū iter.
3 Boream autem versus, dierum vndecim. secundo flumine Borysthenē.
4 *vel, ea quæ vocatur regia, sub. dam.*
5 quam foderunt qui è cæteris illis orti fuerūt: *è cæteris illis, quorum videlicet facta fuit supra mentio.*
6 sed prima quidē portio est Sauromat. *vel seri.*

est (Budini, tetram colentes toram omni arborum genere abundantem. Supra Budinos ad aquilonem statim excipit solitudo octo dierum itineris. Post hanc solitudinem declinando magis ad ventum subsolanum, incolunt Thyssagetæ, natio copiosa & propria, & è venatu victitans. His contigui, & in eisdem habitantes locis, ij quibus nomen inditum est Iyrcæ, & ipsi è venatione victitantes, hunc in modum. Conscensis arboribus, quæ per omnem regionem frequentes sunt, inuidiantur, singulis autem adest canis, & item equus, in ventrem cubare edoctus, hum lius subsidendi gratia. Vbi quis igitur ab arbore feram viderit, sagittaque percusserit, conscenso equo illam persequitur, comittante cane. Super hos, autoram versus, incolunt alij Scythæ, qui a regiis Scythis deficientes, ita in hunc locum peruenerunt. Ad hos vsque Scythas omnis regio Scythica est campestris, & spissi soli: reliqua dehinc lapidosa atque salebrosa. Cuius regionis magno transmisso spatio, incolunt sub excelsorum montium radicibus homines qui ab ipso natali dicuntur esse calui, mares pariter & fœminæ, simis quoque natibus, & ingenti mento: propriam quãdam vocem edentes, Scythicam gestantes vestem: ex arboribus victitantes. cui generi arboris nomẽ est Ponticum, magnitudo fere eadem quæ fico. fructus fabæ instar nucleum habens. Id vbi maturuerat, vestibus 2 exprimunt, & quod ab eo crassum & nigrum defluit, nomine aschy, id & lingunt, & lacte commixtum potant. ex ipsius quoque crassitudinis fece missas ad esum componunt. Neque enim multum est eis pecorum, vtpote non studiosis rei pecuariæ. Sub arbore quisq; cubat, per hyemẽ quidem, vbi arborem pileo albo firmoque contexerint: per æstatem vero, sine hoc pileo. His nemo mortalium iniuriam infert. sacri enim dicuntur esse, nihilque Martiorum armorum possident. Iidem & finitimorum cõtrouersias dirimunt, & quisquis ad eos confugit, is a nemine lęditur. Nomen eis est Argippæi. Ad hos vsq; caluos ingẽs quoquouersus

1 Idem quod supra versis parasangis.

2 excolant.

prospectus est regionis & gentium, quæ in conspectu sunt ex ipso Pontheni atque ex aliis Ponticis emporiis. Scythæ qui ad eos commeant, per septem interpretes totidemque linguas perueniunt. Horum tenus notitia rerum habetur. at quod supra illos caluos est, nemo pro comperto referre potest, nam montes editi atque prærupti transitum interdicunt quos nemo transcendit. Isti tamen calui referunt, (quæ apud me fidem non habent,) incoli montes ab hominibus capripedibus: quos vbi trānieris, esse alios qui semos menses dormiant, quod ego in primis non admitto. Sed tractum illum qui ad auroram caluis est, ab Issedonibus habitari sine ambiguitate compertum est. Ille vero superior qui vergit ad aquilonem, tam Issedonibus quam caluis ignotus est, nisi quatenus isti ipsi dicunt. Issedones porro talibus moribus vti feruntur: Quoties pater alicui decessit, omnes eius propinqui pecora adducunt, quæ vbi mactauerunt conciderunt que, concidunt & mortuum patrem illius à quo in consuetudinem accipiuntur, commixtisq; cum illius carnibus conuiuium exhibent. Caput autem defuncti denudatum purgatumque inaurant, eoque pro simulachro vtuntur, ingentes illi quotannis maiores hostias ceremoniasque. Hæc filius patri facit, quemadmodum Græci natalitia. Dicuntur præterea & isti iusti esse, & ipsorum vxores peræque fortes ac viri. Hi & ipsi cognoscuntur, quod supra hos est, ibi aiunt Issedones esse homines vnoculos, & grypes auri custodes. Hoc ab eis acceperūt Scythæ, a Scythis nos cæteri accipiētes, verum putamus, ac Scythice eos appellamus Arimaspos. * nam arima Scythæ vnum vocant, spu vero oculum. Omnis autem quam dixi regio, adeo infestatur hybrena seuitia vt octo mensibus tolerari non posset: tale illic gelu est, 3 sicubi aquam effundas, modo facias ibi lutum, facies autem si illic ignem accenderis. Ibidem quoque mare glaciatur, & omnis Cimmerius Bosporus: super quam glaciem omnes qui intra fossam incolunt Scythæ exercitus ducunt, & p'austra

1 Neq; ab illis caluis neque ab Issedonibus *habitari* comperitur.

2 silis nudatum.

* *Sincerior videtur hæc Græci contextus lectio apud Eustath. Comment. in Dionisii Periegesp. 16* ἄλλα μὲν γὰρ ἀρι Σκυθικὸν, μαστὸς δὲ ὁ ὀφθαλμός *id est*, nam ARI Scythice VNVM dicitur, MASPVS vero OCVLVS vt Hartung. annotauit Decuriæ 1. cap. 2. S.

3 quibus si aquam eff. lutum non facies: facies au.

plaustria agunt trans mare vsque ad Indos. Ita vis hyberna octo mensibus perstat, quatuor tamen mensibus reliquis frigora illic sunt. Vbi etiam aliâ quam in exteris regionibus cõmonendi habet hyems. nam quum tempus pluendi est, nihil ibi quod sit vllius momenti, pluit: æstate pluere non cessat. 1 Quinetiam tonitrua quõ alibi, tum ibi nulla existunt, æstas nubila est. hyeme si fiunt tonitrua, pro ostento habentur. Terræmotus in Scythia ne existat seu æstate seu hyeme, tanquam prodigium admiratur. Eam vim hyemis equi perferunt, muli asinique neque incipientem quidem ferunt: quum tamen alibi stantes in gelido equi tabescant, asini vero ac muli durent. Et hæc mihi videtur esse causa cur omnino cornua bouino generi non succrescant: astipulante sententiæ meæ Homeri carmine in Odyssea, quod ita habet.

Et Libyen, vbi sunt cornuti protinus agni,

Quod recte dictum est, in locis calidis mature cornua existere. at in vehementibus frigoribus aut nõ oriuntur statim pecoribus cornua, aut si oriuntur, vix oriuntur. In Scythia itaq; hoc propter frigora contingit. Quo magis miror ab initio enim oratio mea indagare instituit) cur in omni Eleo agro muli nequeant gigni, quum neq; locus sit frigidus, neque vlla alia causa appareat. Aiunt Eleenses ipsi ex imprecatione quadam id sibi contigisse: quumque tempus aduentat conceptui equarum, se in loca finitima illas educere: ibi postquam admiserint asinos, 2 dumq; conceperint, tunc rursus eas reducere. De pennis autem quibus aiunt Scythæ oppletũ esse aerem, & idcirco non posse prospici longius cõtinenté, nec vlterius transiri, hæc est mea sententia: 3 Quod vltra eam regionem, assidue ningit, & (vt credibile est) minus æstate quã hyeme. nam (prout cuilibet eminus intuenti cadentẽ niuem copiosam liquet quod dico) nix pennis assimilis est: & propter hanc talem hyemem inhabitabilia sunt eius cõtinentis loca quæ ad aquilonem spectant. Eoq; opinor, pennas niuem esse interpretantes Scythas ac

1 Tonitrua, quo tempore intra eos ibi non sunt: at æstate frequentia existunt, Quod hyeme, &c.

2 Et grauida fuerint, tunc rursus

3 Quæ sunt vltra hanc regionem loca semper inuasa sunt; minus tamẽ (vt rationi consentaneum est) æst. quam hyeme. Iam vero quisquis cadentem copiosam niuem intuitus est comminus, intelligit, quod dico. nix enim pennis similis est.

circumiectas gentes ita loqui. Verum ea quæ reperiuntur, longissime dicta sunt. De Hyperboreis autem hominibus neque Scythæ quippiam, neq; alij vlli illic incolentium memorant, præter Issedones: ne ipsi quidem (vt mihi videtur) dicentes aliquid dicerent enim & Scythæ de hoc quemadmodum & de vnoculis dicũt. Quanquam ab Hesiodo de Hyperboris mentio fit: quinetiam ab Homero in Epigonis, si tamen Homerus re vera fecit hos versus. Sed multo plurima de his Delij memorant, sacra alligata in triticea stipalia ex Hyperboreis delata venisse ad Scythas: a Scythis deinceps finitimos accepisse, gradatimque per singulos ad occasum vsque atque illinc Meridiem versus dimissa, a primis Græcorum Dodonæis esse accepta & ab his descendisse ad Melienem sinum, peruasisseque in Eubœam, & oppidatim vsque ad Carystum: & ab hac vero reliquisse Andrum (Carystios enim esse qui in Tenum portarint) Tenios vero in Delum: atque ita hæc sacra in Delum aiunt peruenisse. Sed primum Hyperboreos misisse duas puellas quæ ferrent hæc sacra, quas Delij aiunt Hyperochen & Laodicen: & cum his tutelæ gratia quinque è suis popularibus, qui eas deducerent: nunc Perpheretes vocatos in Delo vbi magno honore habentur. Sed quum isti ab Hyperboreis missi, rursus non redirẽt, indigne ipsos Hyperboreos tulisse, si eos quos assidue mitterent non reciperent. Ita mississe qui ferrent ad confines suos sacra in stipula tritici ligata, iubentesque illos confidenter mittere ad aliam nationem: atque ita hæc gradatim missa, aiunt deuenisse in Delum. His ego sacris simile quiddam fieri animaduerti à fœminis Thraciis atque Pæonijs, quæ in sacrificando regiæ Dianæ non nisi stipula tritici id faciunt: atque ipse vidi eas facientes. Cæterum his virginibus Hyperboreis vita functis in Delo, parentant puellæ Deliæ ac pueri tonsis etiam crinibus: quos [3] puellæ quidem fuso involutos supra monumentum deponunt: pueri aut ad quandam herbam applicates, & ipsi sepulchro imponunt. Est autem monumentum intra Artemisiũ

[1] quæ commemorantur ad 4. 34, lassime recensita sunt.

[2] Occasum versus longissime. Adum vsq;

[3] puellæ quidem ante nuptias falso inuolut.

ad sinistram intrantibus, oleaque supra ipsum est
nata. Hoc honore ab incolis Delis afficiuntur hæ
virgines. Aiunt vero iidem Argin & Opin virgines
ex Hyperboreis eorundem hominum ætate in De-
lum venisse, etiam priores Hyperoche & Laodice:
& has quidem venisse ad reddendum Lucinæ tribu-
tum quod pro partu maturando instituerat. Argin
vero & Opin vna cum ipsis deis aduenisse, hosque
illis alios honores donasse. Ad eas enim 1 congre-
gari cœtum mulierum quæ hymnum canant ab O-
lene Lycio conditum, in quo hymno nomina Ar gis
& Opis nuncupantur. Deinde a Deliis edoctos in-
sulanos & Ioues cœtus agere instituisse, & nomi
natim Argin & Opin decantare. (hic Olen è Ly-
cia profectus, alios quoque vetustos fecit hym-
nos, qui cantantur in Delo) 2 dum cinis qui supra
sepulchrum est Argis & Opis, dispergitur super
infinitam ægrotorum turbam qui ad aram sunt. Est
autem sepulchrum earum post Artemisium, ad au-
roram spectans, proxime Ceteorum cœnaculum.
Hactenus de Hyperboreis dictum sit. Nam de fa-
bula Abaris, qui fertur ex Hyperboreus, nihil di-
co: qui sagittam dicitur per vniuersam terram cir-
cumtulisse, nihil comedens. Quod siqui sunt Hy-
perborei, *id est, iisper aquilonares*, erunt: & alibi hy-
pernotij, *id est, supra australes*. Nempe rideo quum
multos video iam descripsisse ambitum terræ, nul-
lum habentes in exponendo sensum, qui Oceanum
scribunt circumfluere, & terram, tanquam tor-
num, factam esse orbiculatam, & Asiam faciunt
Europæ parem. Nam ego singularum magnitu
dinem breui patefaciam, & 1 quanta sint singula ad
describendum. Vbi Persæ incolunt, id ad austra-
le protenditur mare quod dicitur rubrum. Super
hos ad ventum aquilonem habitant Medi, super
Medos Sapires, super Sapires Colchi, ad septen-
trionale pertingentes mare, in quod influit flumen
Phasis. Hæ quatuor nationes a mari ad mare in-
colunt. De hinc vesperam versus ab ea duæ oræ ter-
rarũ ad mare protenduntur, quas ego exponã. Hinc

1 *Videntur pe-
tisse ἀγεί-
ρειν ita sa-
bini vt quum
d. matre deo-
rum dicitur,
vnde μη
τραγύρτης.
Sic & latini
post.*

2 & dum fe-
mora ad a-
ram adolẽ-
adolentur,
cinerem
huc con-
fumi in cõ-
spergendo
Opidis &
Argidis se-
pulcro. Est
autem sep.
[*Pausanias*
hanc Argin
vocat, Hec-
ergen. 41.
32. & 154.
13. S.]

1 & quales
sint singulæ,
quantum
descriptio-
nem attingã

aquilonem versus, ora vna à Phasi incipiés porrigitur ad mare per Pontum & Hellespontum, vsq; ad Sigeum Troicum: austrum autem versus, eadem ora à sinu Mariandyno, qui Phœnicæ adiacet, protenditur secundum mare ad promontorium vsque Triopium. Incolunt autem in ora hac hominum nationes triginta talis est vna ora. Altera vero, à Persis incipiens, porrigitur ad rubrum mare, quod & Persicum vocatur: deinde gradatim Assyria, atque inde Arabia. desinitq; in sinu Arabico. etsi non desineret, nisi ob id quod Darius è Nilo riuos in illum sinum induxit. A Persis ad Phœnicen tractus amplus est ac multus. A Phœnice hæc ora tendit secundum hoc mare per Syriam, Palæstinam & Ægyptum, in qua terminatur: intra quam tres sunt duntaxat nationes. Atque hæc sunt, quæ à Persis occasum versus in Asia continentur. Quæ supra Persas sunt & Medos & Sapires & Colchos, auroram versus & solem orientem, hinc mari rubro alluuntur: aquilonem autem versus, à mari Caspio, & flumine Araxe, qui contra solem orientem fluit. Porro Indiam tenus habitatur Asia. Illinc iam auroram versus deserta sunt: nec qualia sint dicere quisquam potest. Et Asia quidem talis & tanta est. Libya autem in altera ora est: ab Ægypto enim iam excipitur. Hæc ora circa Ægyptum iam angusta est, nam ab hoc mari ad rubrum intercapedo est cētum millium vlnarum, quæ efficiunt mille stadia. Ab his deinceps angustijs spatiosa sane ora excipit, quæ Libya dicitur. Itaque admiror eos qui distinxerunt Libyam, Asiam, Europam: inter quas non parum est differentię. Siquidem Europa longitudine quidem cæteras assequitur, latitudine vero non videtur mihi comparari digna: nam Libya seipsam monstrat circumfluam mari esse, excepto duntaxat vbi Asiæ contermina est, Necō Ægyptiorū rege, cuius quos nouimus, primo in hoc demonstrando. Is postquam destitit a deprimenda fossa à Nilo ad Arabicum sinum, misit nauibus quibusdam Phœnices, præcipiens vt transuectis

columnas

columnas Herculeas penetrarent ad septentrionale vsque mare, atque ita ad Ægyptum remearent Phœnices igitur è rubro mari soluẽtes, abierunt in mare australe: qui, quum autumnus aduenisset, applicitis ad terram nauibus sementem faciebant: vt assidue Libyes legerent, ac messem expectarent. deinde messo frumento nauigabant. Ita biennio consumpto, anno tertio ad Herculeas columnas declinantes in Ægyptum remearunt, referentes quæ apud me fidem non habent, sed forte apud aliquem alium: prætereuntes Africam, se habuisse solem ad dextram. Atque hunc in modum Libya primum est cognita. Secundo loco fuere Carthaginenses, qui dixerunt quendam Sataspem, Teaspis filium, virũ ἀ Achæmenidem, qui Libyam non circumnauigauit quum esset ad hoc ipsum missus: sed cum nauigationis longitudine tum terræ solitudine deterritus retro rediit, non impleto labore quem ei mater iniuxerat. Etenim vitiauerat filiam virginem Zopyri filij Megabyzi, quem ob hanc causam à Xerxe rege suffigiendum cruci mater sua, quæ erat Darij soror, liberauit: quod diceret se maius illi supplitium irrogaturam quam rex pararet. quippe necesse ei fore pernauigare omnem Africam, dum perueniret ad Arabicum sinum. His annuente Xerxe, Sataspes in Ægyptum abiit, sumptaque illinc naue ac sociis, nauigauit ad columnas Herculis: quibus transmissis, circumuectus Africæ promontorium homine Sylões, in meridiem cursum tenebat. Emensusque permultum maris intra complures mẽses, quum assidue pluri tempore opus esset, conuerso cursu in Ægyptum rediit. Et illinc ad regem Xerxem regressus, aiebat se in pernauiganda remotissima ad quam isset ora, vidisse homines pusillos Phœnicea vtentes veste, qui, quum ipsi terræ nauim applicarent, ad montes se fuga proriperent relictis vrbibus. Ipse autem ingressos nihil illis iniuriæ intulisse, pecora tantum illinc accepisse. Quod autem totam Africam non pernauigassent, hanc causam afferebat, quod nauigium vlterius proce-

1 in quamcunq; Libyæ partem nauigantes peruenissent: messemq; expectabant. Quum autem messuissent, oram soluerunt. Ita bienn.

2 Achæmenidem Libyam non circumnauigasse, *i. e. nauigando obiisse: quasi legeretur* λιβύην ὁλ. *vel* λιβύην *separandum à sequentibus Deinde, Deterritum retro rediisse.*

dere non posset, sed retineretur. 1 Hunc Xerxes negans loquutum vera, quod certamen sibi propositum non exoluisset, in crucem sustulit, irrogata quam destinauerat pœna. Huius Sataspis eunuchus, audita domini nece, Samum cum magna pecunia profugit, quam Samius quidam inuenerat: cuius nomen quum sciam, tamen volens 2 obliuiscor. Cæterum Asiæ bona pars a Dario peruestigata est. Is cupidus cognoscendi vbinam Indus (qui secundus omnium fluminum crocodilos præstat) mare influat, misit nauibus cum aliis quibusdam, quos vera renuntiaturos confidebat, tum Scylacem quendam Caryandeum. Isti è Caspatyro vrbe è terra Pactica soluentes, secundo flumine auctorum versus atque solem orientem nauigantes in mare, dehinc per ipsum mare occasum versus, tricesimo demum mense reuuerunt eum locum vnde rex Ægyptiorum eos Phœnices quos antea dixi, miserat ad Libyam circumnauigandam. Post hæc tum circumnauigationem Darius Indos subegit, & eo mari potitus est. Ita Asiam (præter eam quæ orientem solem spectat) compertum parem Libyæ esse. At Europa à nemine inuestigata est, neq; qua ad orientem neq; qua Aquilonem vergit, an 3 mari claudatur. Longitudine tamen cognoscitur ad vtranque accedere. Neque possum coniectura colligere vnde quum vna sit terra, trifaria sint ei nomina indita è mulierũ cognominibus: eiusque fines ponantur Nilus fluuius Ægyptiacus & Phasis Colchus. Alij aiunt esse fines Thanain & 4 Mæotidem, fretumque Cimmerium: sed negant se audisse nomina eorum qui hæc distinxerunt, & vnde nomina impositerint. Libya quidem è plerisque Græcorum fertur sortita nomen a Libya quadam muliere indigena: Asia vero, ab vxore Promethei quanquam Lydi hoc sibi nomen vendicant, asserentes ab Asio filio Cotys, filij Manei, Asiam appellatam, non ab vxore Promethei. vnde & Sardibus 5 familiam quandam esse vocatam Asiadem. Europa autem neque an sit mari

1 At Xerxes non assentiens ipsi, vera esse, quæ diceret, & labore sibi proposito non defunctus esset.

2 id est, silentio prætereo.

3 mari alluatur.

4 Diuersam videtur sequutus lectionem ab ea, quæ in vulg. edit. & in nostru vet. cod. habetur.

5 tribum.

...ne ...
...Tubero ...ni ex Alla ...
...commutatione ...tram, quæ
...opatica & Phœnice ...tum
...ricam. Hæc hactenus de
...tumus, de his ea dicim⁹
...quem Darius fecit ex-
...bet omnium imperiū
...excepta. nullius enim ...
...ra Pontum, at aliquid
...ferre possumus, aut ...
...habitum nouimus, præ-
... & Anacharsin. In genere
...bus humanis negotiis ...
...tum nos scimus, excogi-
...admitor. Quod maxi-
...um, id est neque quisquam
...fugere, neque ipse ca-
...quidem, & nolint, al-
...sunt eis urbes,
...mos secum ferunt su-
...ædificant, non sane victi-
...domibus plaustra ha-
...uti, & ad dimi-
...eis inuenta
...beneficio
...sua sponte li-
...inter fluuios flumina
...quam in Ægypto
...fertissima & a mari
...quinque hostia
...Hypanis & Borysthe-
...Hylæa & Carrhus &
...Ister, omnium
...simus, semper fluit
...eme fluit ad occasum pri-
...ncæ, & in illustri habitent, qui non hi
...fuerint inex-

...Non Xe-
...enus logis
...sed
...Tygius:
...sed lectionis
...assentiuntur
...nonnulli eti-
...am vet. ted.
...Antea ve-
...nabamine
...erebat, sic
...et cæteræ.
...vemur e-
...im opinio-
...nibus, quæ
...de his recep-
...præ sunt.
...Potest tamen
...& alius esse
...sensus.
...vna rerum
...humana-
...rum maxi-
...ma, omniū
...quæ quidē
...nouerimus,
...solertissimè
...excogitata
...est.
...neq; pos-
...sit eos quis-
...quam nan-
...ciſci, si in-
...uchiri no-
...lint. Quibus
...enim nulla
...condita sint
...mœnia, sed
...quidomos
...ponēt, sint-
...que ex e-
...quis sagittā-
...di periti, ac
...hon ex mes-
...se, sed expe-

mus omnium qui sunt in Scythia. ob id omnium maximus, quod alij in eum influunt, qui ipsum ingentem reddunt: per Scythiam quidem delapsi, numero quinq;. Vnus quem Porata Scythæ appellant, Græci Pyreton: alius Tiarantus, tertius Aratus, quartus Napares, quintus Ordessus. Horum primo loco dictus fluuius magnus est, & ad aurorā fluens, cum Istro aquam communicat: minor est Tiarantus, ad occasum magis vergēs. 1 Inter quos cæteri fluentes, Aratus, Naparis & Ordessus, in Istrum infunduntur. Hi sunt vernaculi Scythiæ amnes, qui illum augent. Ex Agathyrsis autem fluens vnus, Maris, Istro se immiscet: ex Hæmi vero iugis tres alij ingentes ad aquilonem ventum, Atlas & Auras & Tibesis: per Thraciam vero & Corbyzos Thraces, Athres & Noes & Atarnes: at ex Pæoniis ac monte Rhodope, medium interscindens Hæmum Cius in ipsum erumpit. Quin ex Illyriis in aquilonem tendens Angrus planitiem Triballicam interfluens, Bronguin intrat, Brongus iste Istrum. ita vtrunque per se magnum Ister excipit. Præterea ex regione quæ est supra Vmbricos, Carpis, & alius ad ventum aquilonem Alpis, in Istrum exeunt. Omnem enim Europam Ister emittitur (sumpto ex Celtis initio, qui omnium in Europa ad solis occasum extremi sunt; post Cynetas) totamque permensus Europam, ex transuerso ingreditur Scythiam. His quæ dixi fluminibus, & alijs aquas suas communicantibus, Ister fit omnium maximus. nam si cum alterius aqua comparetur, profecto Nilus copia aquæ antecellit, quod in eum nullus neque fluuius neque fons ingrediens ad incrementum aquæ confert. Quod autem Ister sibi semper par fluit tam æstate quam hyeme ob id fit (vt mihi videtur) quod hyeme est quantus est, aliquantulo maior quam sua natura fert. nam per hyemem paululum in ea regione pluit, sed vbique hingit. Æstate vero nix, quæ sub hyemem decidit permulta, vndique in Istrum liquefacta dilabitur, eumque implet: nec ipsa solum, sed cum ea imbres multi

1 Perquorū medium cæt. fl. *vel quos cæteri in'erfl.*

multi atq; vehementes. Quippe per æstatem pluit, quo tempore quanto plus aquæ sol ad se attrahit quam hyeme, tanto plus aquæ cum Istro miscetur æstate quam hyeme. Ità quùm paria faciat Ister datis aquis & acceptis, fit vt semper videatur sibi esse similis. Ex fluuiis ergo qui apud Scythas sunt, vnus est Ister. Post hunc Tyres, qui ab aquilone means, ortum habet ex ingenti palude; quę Scythicam tertiam à Nebride separat, ad ostium huius incolunt Græci qui Tyritæ vocantur. Tertium flumen est Hypanis, ex Scythia veniens, & ex magna palude profluens, circum quam pascuntur equi syluestres candidi: rectèque vocatur hæc palus, mater Hypanis. Ex hac igitur ortus Hypanis fluit fere quinque dierum nauigatione, angustus, & adhuc dulcis, sed mox quatuor à mari dierum nauigatione sane quam amarus, propter amarum qui in eum fluit fontem: adeo, inquam, amarum, vt quum sit exiguus magnitudine, tamen inficiat Hypanin flumen, in paucis magnum. Est autem hic fons in finibus regionis Scytharum aratorum, & Alizonum eodē nomine qui locus vnde emanat, Scythica lingua * Amaxampeus, Græca autem lingua, ἱερὰ ὁδὸς id est, *sacra via*. Apud Alizonas autem continuunt terminos suos Tyres & Hypanis, mox deinde in diuersum abeuntes, mediam intercapedinem laxant. Quartus fluuius est Borysthenes, secundum Istrum omnium maximus, & nostra sententia, non modo Scythicorum fluuiorum longe huberrimus, sed etiam cæteris huberior, præter Ægyptium Nilum, cum quo non licet alium comparare. Cæterorum autem huberrimus est Borysthenes, pascua præbens amœnissima & accommodatissima pecoribus necnon optimorum ac singularium piscium affatim: idem ad potandum suauissimus, limpidus inter turbidos fluens, iuxta quem sementis optima fit. & herba non satiua, etiā altissima. In huius quoque ostio ingens vis salis sua sponte cōcrescit. Præter idem ingentia cete ad salsuram, spinis carentia, quæ antacæos appellāt. Alia præterea præstat admi-

* *Infra* 110. Exampæus scribitur, etiam in Græco: itidemque apud Solinum c. 24. & apud Pomp. Mel. lib. 2. c. 1. S.

2 & gramen, qua parte non seritur regio altissimum. *ad verbum, profundissimum.*

ratione digna. Porro quadraginta quidem dierum nauigatione vsq; ad locum nomine Gerthũ cognoscitur ab aquilone fluere: at superiora per quæ fluit, nemo hominum eloqui potest: videtur tamen fluere per solitudinem ad Scythарum agricolantium plagam. nam hi Scythæ decem dierum nauigatione accolunt hoc flumen. Cuius tantum ac Nili fontes nec ipse possum, nec vllum Græcorum reor posse dicere. Idem quum ad mare aduenit, Hypanis cum eo miscetur, eodem in loco mare irrumpens. Quod inter hos amnes in confluentem tendentes inter capedinis est, 1 Hyppoleo promontorium vocitatur, vbi delubrum Cereris extructum est. Vltra quod delubrum sub Hypani incolunt Borysthenitæ. Hactenus quæ ab his fluuijs. Post hos alius, qui quintus est, nomine Panticapes, & ipse ab aquilone fluens, atque à palude: inter quem & Boristhenem incolunt Scythæ agricolatores. Idem in Hylæam ingreditur qua transmissa, Borysthenis immiscetur. Sextus est Hypacaris, qui è palude manans, medioſque Scythas nomadas influens, in mare voluitur, iuxta Carcinitin oppidũ, ad dexteram coercens Hylæam, & cursum qui dicitur Achillis. Septimus est Gerrhus, nomen à loco obtinens, qui à Borysthene dirimitur circa ea loca apud quæ Boristhenes cognoscitur: cui loco nomen est Gerrho, disterminatque regionem Scythарum nomadum ac regionum & *dum in mare fluit* in Hypacarin dilabitur. Octauus est Tanais, qui superius è vasta palude profluens, in aliam vastiorem diffunditur, nomine Mæotin, quæ discludit regios Scythas à Sarmatis. In hunc Tanain alius influit, nomine Hyrgis. His celeberrimis amnibus Scythæ muniti sunt. Gramen quod in Scythia germinat, omnium quæ nos nouim⁹ germinum 2 aridissimum est. quod ita se habere dissectis pecoribus licet discernere. Et ea quidem vt quam maxima sunt, ita apud eos abundant. cætera autem vulgaria sunt. Atque hunc in modum res sunt eis institutæ. Deorum hos solos propitiantur: Vestam ante omnes, deinde

1 Hippoleon.

2 *Videtur aliud legisse quã* ἐπιχλωον. *Gramen.*

3 ritus sunt eis instituti. His solis diis liant; *vel sacrificant.*

107.

facere non
est illis vis
lepium.

non obla-
tis primitiis

primitias.

desuper quadrata planities efficitur: tria latera præ-
rupta sunt, quartum acclive, per quod ascendatur.
Eo quotannis comportant centum quinquaginta
plaustra sarmentorum. nam semper propter cœli tē-
pestatem illa marcescunt. Sub hac congerie ferreus
acinacis, qui singulis vetustus est, statuitur. Idq; est
Martis simulachrum, cui annuas hostias offerunt
cum aliorum pecorum, tum equorū, & plus huic
acinaci quam cæteris diis. Ex captiuis centesimum
quenq; immolant, non eodem quo pecora modo,
sed diuerso. nam vbi eorum capitibus vinum liba-
uerunt, ipsos intra quoddam vas jugulant: deinde
eisdem in cogeriem sarmentorum sublatis, acina-
cem cruore perfundunt. Hæc quidem supra confe-
runt. inferius autem in templo ista faciunt: Virorū
interemptorum omnes humeros dextros præcidūt,
quos. quos vna cum manibus in aerem iacunt, &
quocunque deciderit manus, ibi iacet, seorsum au-
tem mortuus. 2 Cæteris deinde solennibus confe-
ctis abeunt. Et sacrificia quidem hæc ab eis sunt in-
stituta. 3 Sues pro nihilo putant quas nec alere om-
nino in sua regione volunt. Quæ vero ad bellum
attinent, hunc in modum sunt ab eis comparata.
Quem primum virum ceperit vir Scytha, eius san-
guinem potat: quoscunque in prælio interemerit,
eorum capita regi offert. nam capite allato,
fit prædæ quamcunque ceperint particeps, alio-
qui expers. Caput hoc modo præcidit: In orbem
illud amputat circa aures, verticeque sumpto ex-
cutit, deinde pellem detrahit: & vbi sicut bouis
corium manibus molliuit, tanquam mantile pos-
sidet, eaque & habenis equi sui appensa gloriatur:
qualia mantilia vt quisq; plurima habet, ita vir iu-
dicatur præstantissimus. Sunt quoq; multi qui coria
hæc humana tanquam brutorum consuant, quibus
pro amiculis induantur. Multi etiam cæsorum ho-
stium manus dextras cum vnguibus excoriāt, 4 eis-
que opercula pharetrarum indegunt. Est autem in-
ter omnia coria humanum fere & crassum maxime
& candore splēdidum. Multi etiam totos homines
exco-

3 His: *intelligit fortasse Marti & acinaci.*

2 *Videtur aut diuersam à nostra lectione sequutus esse, aut nostra intellexisse quæ tamen ἀπιέξασιν habet pro eo, quod vet. cod. ἀπιέξασιν.*

3 Suum nullus est illis vsus.

4 eisq; pharetras integunt. *vel, & ex eu opercula pharetrarum conficiunt.*

excoriatos, & ſuper ligna extẽtos, ſupra equos circumferunt. Hæc ab illis in mores ſunt recepta. Non tamen de omnium, ſed de inimiciſſimorum capitibus hoc faciunt, vt quiſq; illud quod eſt infra ſupercilia, reciſum prorſus excutiat: & crudo tantũ bouis corio ſi pauper ſit, ſin diues, non modo exterius inducat bouino corio, verum etiam interius inaurẽt, & ſic vtrerque pro poculo vtatur. Idem agunt de familiaribus, ſi inter eos extiterint diſcordiæ, & apud regem victoria ſint potiti. Hæc capita hoſpitibus qui ad eos veniunt viri alicuius exiſtimationis exhibent: referuntque, illos, quum eſſent domeſtici, & ad pugnam lacceſſiſſent, ab ipſis eſſe ſuperatos: id ſtrenuitatis loco ponentes. Semel autem quotannis 2 ſinguli regionum principes miſcent vinum crateri, de quo Scythæ omnes hoſtium hoſtium homicidæ bibunt, at non guſtant qui nihil præclari operis ediderint, ſed ſine honore ſeorſum ſedent: quæ res apud eos maximæ eſt ignominiæ. Qui vero complures cædes fecerunt, hi duobus pariter quos habent calicibus potant. Apud eoſdem permulti ſunt vaticinatores, qui plurib. ſalignis diuinant, ad hunc modũ: Grandes virgarum faſces quum attulerũt, humi poſitos diſſoluunt, ac ſeparatim ponentes illarum ſingulas, vaticinantur 4 ad hæc dicendo, viceuerſa virgas prehendũt, ac rurſus ſigillatim componunt. Hæc eſt illis tradita à maioribus diuinatio. Sed Enaries, 5 qui ſunt androgyni, aiunt ſibi à Venere traditam diuinationem, qui tiliæ fronde vaticinantur. Tiliam vbi quis trifariam ſciderit, digitis ſuis eam implicando ac reſoluendo tractat, atque in hunc modũ vaticinantur. Horum tres maxime probatos accerſit rex quoties ægrotat cui iſti ſemper fere dicunt hunc aut illum ciuẽ (nominant autem hominem de quo loquuntur) peieraſſe iuramentum per regium ſolium: (eſt autem

1 At capitib⁹ non quidem omniũ ſed inimiciſſimorum hoc faciũt.

2 vnuſquiſque pagi præfectus in ſua prouincia crateram vini temperat, de quo &c.

3 Scythæ omnes bibunt, à quibus hoſtes ſui interfecti fuerint: at qui hoc facinus non ediderint hoc non guſtant, ſed &c.

4 Simulque dum hęc dicunt, virgas rurſum cõuoluunt; *quas videlicet euoluerãt* & in vnum cõponunt.

5 *Legit* οἱ γὰρ ἀνδρόγυνοι *Pro* γάρ, οἱ ἀνδρ. *r* ἐναρέες *ſupra*

fuit ἐνάρεες, *p.* 20. *quod ſonat exercitationi obnoxios. Corinthius, qui de dialectis ſcripſit,* ἐνάρεας *interpretatur,* ἀπαλούς, *nonnulli tradunt,* ἐνάρεες *Scythas eſſe vates enuinatos, quos Hippocrates alicubi* μαντόριας *appellauerit: vt annot. Paul Leopard. Emend. l. b. 7. c. 10. S.*

Scythis mos plerumq; iurandi per regium solium, quum maximum volunt interponere iusiurandum) protinusque is quem dixerint peieraſſe. adductus, coarguitur ſcientia diuinandi, tāquam compertus falſo deieraſſe per regium ſolium, & ob id regem ægrotare. Si ille inficiās ſe negat peieraſſe, atq; rem graiter fert, rex duplum vaticinorum accerſit: qui inſpecta diuinandi ratione, ſi & ipſi hominem periurii conuicerint, ſine mora caput excidunt: eiuſque facultates inter ſe partiūtur primi vaticini. Sin vero illi qui ſuperuenerunt vaticini homines abſoluerint, alij atq; alij prēſto ſunt: quorum ſi plures abſoluerint, decernitur primis illis vaticinis eſſe pereundum: eosq; hunc in modum necant: Plauſtrum concameratum vbi ſarmentis referſerunt, bobuſq; iunxerunt, vaticinos pedibus implicatis, & manibus poſt tergum reuinctis, atq; ore obſtructo, extēduntin medium ſarmentorum. incenſisq; ſarmētis territando agitant boues. quorum boum multi cū vaticinis concremantur, multi ambuſti, cremato v. tiq; plauſtri temone, aufugiunt. Hoc quē dixi modo comburuntur μάντεις ἀλαζονικοὶ etiam ob alias cauſas, appellant q, ψευδομάντεις, i.e. falſos vaticinos. Sed quos morte rex afficit, eorum ne liberos quidē relinquit, ſed vniuerſos mares interficit, fœminis nihil læſis. Fœdera cum quibuſcunq; ineūt Scythæ, hoc modo ineunt: Infuſo in grandem calicem fictilem vino, commiſcēt eorum ſanguinem qui feriunt fœdus, percutientes acultello aut incidentes gladio aliquantulum corporis: deindē in calice tingunt acinacem, ſagittas, ſecurim, & gladium. Hęc vbi fecerunt, ſeſe multis verbis deuouent: poſtea vinum epotant non modo ij qui fœdus fecerunt, ſed etiam comites ij qui ſunt maximæ dignitatis. Regum autem ſepulchra apud Gerrhos ſunt. Vbi Boryſthenes iam nauigabilis eſt, ibi, quum rex eorū deceſſit, ingentē ſcrobem effodiunt forma quadrata. hoc vbi præparatum, accipiūt mortuum corpore incerato, aluo euulſa atque expurgata, quam ſilere cōtuſo & thymiamate apiūq; ſemine & aniſi quum expleuerunt,

¶ Καὶ δεισολογεῖ), quod dicitur Gall. Et dirᵉ on lui fait dire.

2 Sunt qui vocem Græcā ἀκινάκην ſpeciem hastæ putant.

3 iaculum.

cidauer

eadem

rinem

frontē na-

ingeteris trai-

carpento ferūt ad

ipsos comitatur

mortuum

gulas gentes qui-

quas extremis

Quem postquā

ductū; hunc

de pallio eo-

eius palla-

vinum mis-

ministrum & cum

aliarum rerum o-

aureas; nam argē-

is, humū ex-

cumulum

anno rur-

Lusus funerum

Scythis, & quos

ministrat.)

quum strágu-

equos, 3 edu-

implent, ac cō-

duō lingua

dium super

huiusmodi

imponunt, crassis ti-

trāsēctos, ita vt

eorum, poste-

veteros, vtrisq;

Equos autem in-

extētas alligāt

singulos quin-

horum hunc in modum.

per spinā ad cer-

exstat vl-

1 aunis

tem

2. Sunt autē Scythæ indigenæ, ex

simuli sunq;

quos rex

iusserit

ullus vesti

Legisse

videtur

interpres

Scythas

vacuata, & purgata

1 humectatur
timum
Postquam
His
adhuc hu-
Hunc
gorum Scy-
thas,
thiæ, vbi
stris
gulis
tantibus
Ad hæc
minæ
men
rum,
ligna
dou
panes
rumq;
os. Nasci
præterea
lo
cens
cæli
ras, lineæ
gill
vestium
Scythæ
perspicuæ
vaporem
lum
quod apud
ornatu
quam
cerunt
stricta
medicamento obliuntur
facit, liquil
mundas aciplendidas
nopere cauent, ne mutuo qui
corum præcipue
derat
2 vt obsedit

Anacharsis. & deinde
terrarum spatio per
nicas sedes repeteret, per Hellespontum nauigis, Cyzicū

1 clam ingressus est Hylæam, *vel* in Hylæam se abdidit.

2 Legit Valla ἐνδυσάμενος ⊙ pro ἐνδυσαμένῳ ⊙. pro quo perperam legitur in vulg. edit, ἐνδημοῦντι ⊙.

3 Vt autem ego ex hymne tutore Spargapithis, audiui, fuisse eum Indathyrsi regis Scytharum patruum, filium autem Gn. n L. pron. Sp. ex hac fama fuit Anach. se à patruele interceptũ fuisse scien Indathyrsus, &c. ἐξ autem aliquã mẽ ἀνάγλυ: Sic in vetustis Græcis, quam expressimus.

4 *vel*, eo quòd dictum est modo, interceptus fuit.

5 Et huic quidem prò Græcis fuit

pithis filius. etenim Aripithes Scytharum rex, cum alios filios multos, tum Scylem suscepisset ex vxore Istrina, haudquaquam indigena, qui filium Græcam linguam literasque edocuit. Interiecto deinde tempore, Aripithe per dolum occiso à Spargapithe Agathyrsorum rege, Scyles regnum successit, & vxorem patris, nomine Opœam Heraeam ducem Opœa hæc ciuis, ex qua Aripithi filius Oricus Scyli regnum Scytharum obtinenti Scythicas tamen viuendi mos nihil prorsus cordi erat, seu Græcus, in quo fuerat imbutus à puero: ideoque multo magis ad hunc exercendum se conuertebat. Vtique quū ad vrbem Borysthenitarum Scythicum duceret exercitum, (Borysthenitæ autem se à Miletis aiunt esse oriundos.) ad hos, *inquam*, quoties Scyles veniebat, relicto in suburbanis exercitu, ipse muros ingressus portas obserabat: depositaque Scythica stola, Græcum sumebat vestimentum, & coindutus, per forum spatiabatur, nullo neque tatellitum neque populi comitatu, à portis quas custodirent, ne quis Scytharum cerneret tantum habitum. Tantum huiusmodi stolam: & cum cæteris Græcorum instituris vtebatur, tum in faciendis deorum sacris. Et quum ibi tempus mensium aut amplius triuerat, abscedebat, induta sibi Scythica stola. Idque sæpenumero faciebat; extructis sibi ædibus illic, & vxore illinc accepta. Sed quum forte ei male euenirent, ex hac occasione male cecidit. Adorabat enim Dionysum bacchanalem initiari, ac hostiam initiationis Ioniam sumpturo animibus, ostentum est ingens ostentum. Habebat enim ædes Borysthenitarum circum ædes suas, (quarum paulo ante habui mentionem) magnas atque magnificas, ebore candido sphinges & gryphes stantes. In has ædes deus fulmen iaculatus est, tota quæ deflagrauerunt. Scyles nihilominus initiationem perag. Inimuero Scythæ Græcis probro dant bacchandi consuetudinem, negantes esse credibile deum inuenisse quæ homines ad dementiam adigantur. Postea quā bacchantibus sacris infatuatus est Scyles, quidā Bo-

116

¶ Ei Dionysi bacchici sacris initiari cupienti, & iamiam initiationis ritum aggressuro, obl. à agendi bacchanalia consuetudinem negantes rationi consentaneum esse existimare deum, qui homines ad insaniam adigat.

sythe-

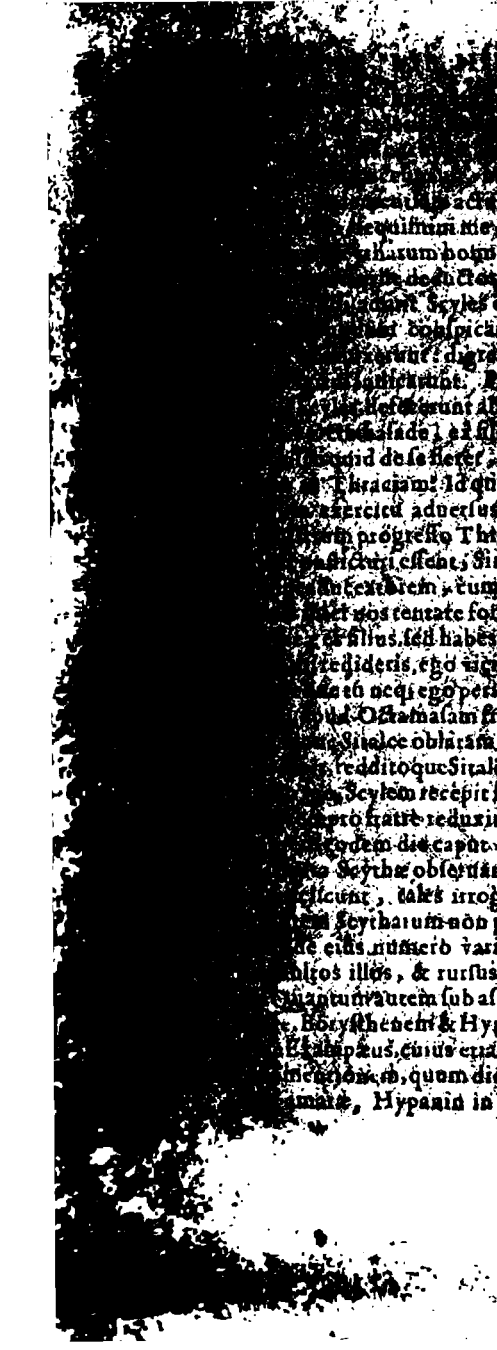

impotabilem reddentis. Hoc in loco iacet ahenum sexies tantum quanto crater qui est in ostio Ponti, à Pausania Cleombroti filio dedicatus. Quod si quis illum non inspexit, hunc ei in modum declarabo: Sexcentarum est amphoratum facile capax, crassitudine digitorum sex. id aiunt indigenæ ex aculeis sagittarum esse factum. regem enim suum, nomine Ariantem, quum numerum Scytharum scire vellet, iussisse singulos Scythas conferre singulos sagittarum aculeos, proposita morte ei qui non ferret. Ita magnam vim collatam esse aculeorum: & ex his confectum ahenum illud placuisse ei pro monumento relinquere, & ibi hoc Exampæo dedicare. Hoc de multitudine Scytharum audiebam. Miracula autem hæc regio nulla habet, præter flumina cum multo maxima, tum numero plurima. Si quid tamen præter flumina & magnitudinem campi exhibetur admiratione dignum, id dicetur: Vestigium Herculis ostendunt petræ impressum, virili vestigio simile, bicubitali magnitudine, iuxta fluuium Tyrem. Et hoc ita se habet. Redeo ad eam quam ab initio instituerã orationem: Dario aduersus Scythas exercitum comparanti, dimissis nuntijs ad imperandum, alijs vt peditatum, aliis vt classem

1 *id est, pontibus conserendos curarent.*

præstarent, aliis vt Bosporum Thracium 1 iungerent Artabanus Hystaspis filius, Darij frater, nolebat illum vllo pacto Scythis inferre bellum, commemorans Scytharum inopiam, vtilia suadens: quum tamen non persuaderet illi, destitit a dissuadendo. Darius vbi omnia ei in expedito fuere, copias eduxit ex vrbe Susis. Ibi eum Oebazus quidam Persa, cui tres filij erant omnes in militiam euntes obsecrabat vt vnum sibi ex illis relinqueret. Cui Darius tanquam amico 2 & modesta obsecranti, respondit se omnes eius liberos relicturum. Eo responso Oebazus magnopere lætabatur, sperans liberos suos missionem habere militiæ. At ille 3 præpositos filiis Oebazi iussit vt omnes præpositos eos interimerent. ita filii Oebazi obtruncati, illic sunt relicti. Darius Susis mouens, peruenit ad Bosporum Chalcedo-

2 *& non nimia petenti vel, Rem non primo magnã pet*

3 *vel potius, eos quorum id officium erat iussit.*

111

cedonis, vbi pons iunctus erat. Illic conscensa naui, transmisit in insulas nomine Cyaneas, quas Græci prius errabundas fuisse aiunt. Ibi sedens in templo subiiciebat oculis Pontum, rem spectaculo dignam. nam inter omnia maria est maxime admirabile. Cuius longitudo est vndecim millium ac centum stadiorum: latitudo (qua latissimum est) trium millium ducentorum. Huius pelagi os latitudinis est quatuor stadiorum: longitudo oris (quod est colium) quæ Bosporus dicitur, vbi pons connectebatur, circiter centum viginti stadia, ad Propontidem vsque pertingens. Propontis autem quingentorum stadiorum est, mille & quadringentorum longitudinis, influens in Hellespontum. Ipse Hellespontus, vbi angustissimus, stadiis septem quadringentis longus, intrans pelagi vastitatem, quod Ægæum vocatur. Hæc autem ita dimensi sunt. Nauis cursus meat omnino septuaginta millia passuum longo die, nocte vero sexaginta millia. Itaq; è faucibus Ponti ad Phasin (hoc est enim Ponti longissimum) nouem dierum est nauigatio, & octo noctium, quæ fiunt mille centum ac decem millia passuum, hoc est stadiorum vndecim millia ac centum. E Scythica autem ad Themiscyram, quæ est super flumen Thermodontem (hic namque Ponti latissimum est) trium dierum duarumq; noctium est nauigatio, quæ fiunt passuum trecenta ac tria millia, stadiorum vero tria millia & trecenta. Hunc igitur in modum Pontus ac Bosphorus & Hellespontus ad mensuram sunt, & secundum ea, quæ dixi, situm habent. Quin etiam Pontus hic paludem habet influentem in se, non multo quam ipse est minorem, quæ Mæotis appellatur, & mater Ponti. Dari[a], vbi Pontum contemplatus est, renauigauit ad pontem, cuius architectus extitit Mandrocles Samius. Contemplatus item Bosporum, duos super eum cippos erexit è candido lapide, literis incisis in vnum quidem Assyriis, in alterum vero Græcis, ἔ omnes gentes quas secum ducebat. Ducebat autem omnes gentes, quibus imperabat, continentes numero se-

1 Mæotis.

a *indicantibus omnes gent.* *Hic aut alia ad huiusmodi participia subaudienda videtur.*

ptingenta millia hominum cum equitatu, præter classem, quæ constabat è nauibus sexcentis. His posteà cippis Byzantij in vrbem suam translatis vsi sunt ad aram Dianæ Orthosiæ, præter vnum lapidem, qui apud Bacchi delubrum in eadem vrbe relictus est literis Assyriis oppletus. Cæterum Bosporo locus quem rex Darius ponte commisit, coniectanti mihi videtur medius inter Byzantium & tẽplum quod supra fauces est. Post hæc Darius ponte sublicio delectatus, authorem eius Mandroclẽ Samium donauit decuplo. Ex cuius primitiis Mãdrocles pictis animalibus commissionem Bospori & regem Darium in Medico solio sedentem, ac suas copias traducentem, effinxit, eamque picturam templo Iunonis dedicauit, cum hac inscriptione:

Hic mendosus est Graecus contextus.

Quinquate piscosum coniunxit Bosporum, impleus
Darij regis vota, iubentis opus,
Iunoni Mandrocles hæc monumenta dicauit;
Esset honor Samius vnde, corona sibi.

Hæc igitur monumenta extiterũt eius qui pontem compegit: quem vbi remuneratus est Darius, transmisit in Europam, iussis Ionibus nauigare in Pontum vsque ad Istrum, atque vbi eo peruenissent, se illic præstolari, fluuium ponte iungentes. Ducebant enim classem Iones & Æoles & Hellespontij. Hi præteruecti Cyaneas, recta ad Istrum nauigarunt, subuectique duorum dierum itinere à mari ad fauces fluminis, vbi in diuersa scinditur, illud ponte iungunt. Darius, transmisso per ratem Bosporo, faciebat per Thraciam iter, & quum ad fontes Teari amnis peruentum esset, triduo hic habuit statiua. Tearus fertur ab accolis omnium amnium esse optimus cum ad alios morbos, tum ad scabiem curandam vel hominum vel equorum. Eius enim fontes duodequadraginta sunt, ex eadem petra manantes, partim frigidi, partim calidi. Ad hos tantundem viæ est à Iunonis templo eius vrbis quæ iuxta Perinthum est, & Apolloniæ quæ est in Ponto Euxino, duorum dierum vtraque. Fluit autem Tearus hic in flumen Contadesdum, Contadesdum

defdus in Agrianem, Agrianes in Hebrum. Hebrus in mare iuxta vrbem Ænum. Ad hunc igitur amnem quum peruenisset Darius, castraque posuisset, oblectatus amne, cippum erexit, his literis inscriptum, TEARI AMNIS A CAPITA OPTIMAM AQVAM ATQVE PVLCHERRIMAM CVNCTORVM AMNIVM 2 CONTINENT, ET AD EA PERVENIT, EXERCITVM DVCENS ADVERSVS SCYTHAS, VIR OPTIMVS ATQVE PVLCHERRIMVS CVNCTORVM HOMINVM DARIVS HYSTASPIS FILIVS PERSARVM CVNCTAEQVE CONTINENTIS REX Hæc sunt illic inscripta. Darius hinc mouens venit ad alium amnē nomine Attiscum, qui per Odrysas fluit: quo vbi peruenit, ita agendum sibi putauit: Ostenso certo loco copis suis, iussit illic singulos quosq; prætereuntes ponere singulos lapides. Id quum omnis exercitus fecisset grandes acerui lapidum effecti sunt: quibus relictis, Darius illinc mouit. Sed priusquam ad Istrum perueniret, primos subegit Getas, 3 qui immortales agunt. Nam Thraces, qui Salmydessum, quiq; supra Apolloniam & Mesambriā vrbem incolunt, & qui Cyrnianæ & Mypsæi vocantur, sine pugna sese Dario ediderunt. Getæ vero per imperitiam resistentes, in seruitutē redacti sunt quum sint fortissimi Thracū atq; iustissimi. Immortales autē agunt hoc modo: Mori se nō putant, sed eum qui defunctus est, meare ad Zamolxin *deinde*, quum nonnulli eorū opinantur eundē esse Gebeleizin. 4 Ad hunc mittunt assidue cum naui quinq; remigum nūtium quempiam, ex seipsis sorte delectū præcipientes ea quibus semper indigent cuiuq; ita mittunt: Quibusdam eorū datur negotium vt tria iacula teneant: aliis, vt comprehēsis eius qui ad Zamolxin mittitur, manibus pedibusq;, hominem agitantes in sublime iactent ad iacula. Qui si impræsentiarū extinguitur, propitium sibi deū arbitrātur: sin minus, ipsum nuntiū insimulant, asseuerantes malum illum esse virum. Hoc insimulato, alium mittunt, dantes adhuc viuendi mandata. Iidem Thraces, dum tonat fulguratq;, in cælum sagittas

1 *Sic vocare videtur eius fontes, quos esse dixit duodequadraginta.*

2 PRÆBENT.

3 ἀθανατίζουσι. *I. ad verbum Immortalizantes, quod statim post ab ipso authore exponitur.*

4 *Semper autem solēt quinto quoq; anno quempiam e suorum numero sorte delectum, nuntium illi mittere, mandata ei dantes de iis, quæ sibi opus sint.*

excutiunt, deo minitantes quod nullum alium præter suum esse arbitrantur. Verum (vt ego a Græcis accepi, Hellespontum & Pontum incolentibus) Zamolxis hic, homo fuit. Samique seruitutem seruiuit Pythagoræ Mnesarchi filio. Illinc nactus libertatē, quum multum pecuniæ comparasset, in patriam rediit. qui quum animaduerteret Thraces male viuentes & insite, ipse edoctus Ionicum viuendi genus & mores liberaliores quam Thracum, vt qui conuersatus esset cum Græcis, 1 cumque Pythagora non infirmissimo inter Græcos sophista, domicilium exstruxit in quod primos quosque popularium in conuiuium accipiebat, & inter conuiuandum docebat, neque se neque suos conuiuas, 2 neque illos qui illic assidue gignerentur, interire: sed in eum locum ire vbi superstites omnium bonorum compotes essent. Dum ea quæ commemorata sunt ageret atque diceret, interim subterraneum ædificium struebat. Quo prorsus absoluto, è Thracum conspectu se subduxit, descendens in illud subterraneum ædificium. Vbi circiter triennium egit, desiderantibus eum Thracibus, ac deflentibus tanquam mortuum: quarto anno se eisdem in conspectum dedit. atque ita credibilia sunt affecta quæ illis exposuerat. Hæc Zamolxin aiunt fecisse. Cuius subterraneo ædificio neque fidem detraho, neque valde credo, sed multis eum ante Pythagoram annis extitisse arbitror. Verum siue Zamolxis fuerit homo quispiam, siue sit dæmon Getarum indigena, valeat. Getæ hoc ritu vtentes, vbi à Persis subacti fuerunt, cæterum, sunt exercitum sequuti. Darius vbi ad Istrum peruenit, & vna pedestres copiæ cunctique flumen transmiserunt, tunc vero iussit Iones, postquam ratem soluissent, sequi se pedistri itinere cum nauticis copiis. Qui quum 3 ratem soluturi essent & imperata facturi, Coes Erxandri filius, Mytylenæorum dux ita apud Darium verba facit, sciscitatus antea nunquid ei gratum foret 4 audire sententiam dicere volentis? Quum aduersus eam terram rex facias expeditionem, in qua

1 & quidem cum Pythagora philosophorum non infimo.

2 nec eos, qui ex ipsis in omne tēpus nascerentur, interituros, sed in eum locum venturos vbi &c.

3 *Pontem vocat statim post.*

4 admittere sententiam, *vel consilium* ab eo, qui proponere vellet, *id est, Aurem præbere consilio.*

fertur

» fertur nihil arari, nullas vrbes coli, finito nunc pon-
» tem hoc loci stare, relictis ad eius tutelam custodi-
» bus ijs qui eum contextuerunt: per quem siue ex
» sententia rem geremus Scythis inuentis, siue il-
» los inuenire nequibimus, tutus nobis sit reditus.
» Neque enim vereor ne prælio commisso à Scythis
» superemur: sed potius ne eis non inuentis aliquid
» patiamur errabundi. At enim credat me quispiam
» mea ipsius causa hæc dicere, vt hic subsistam: ego
» vero, quod in tuam rem esse sentio, rex id in me-
» pro certo ijs te sequi volo, neq; hic relinqui. Dele-
» ctatus admodum eo consilio, ita respondit, Hospes
» Lesbie, fac omnino quum sospes domum rediero
» 1 præsto mihi sis, vt te ob egregiũ consiliũ egregiis
» factis remunerẽ. Hæc loquutus, vbi sexaginta no-
» dis lorum innodauit accitis ad colloquium tyran-
» nis Ionibus, ita loquutus est. Viri Iones, quamprius
» haberam de ponte sententiam eam missam facio.
» vos sumpto hoc loro, hæc ita velim agatis: 2 quo ex
» tempore videritis me raptissime iter intendentem
» in Scythas, ex eo tempore incipientes, soluite sin-
» gulis diebus singulos nodos: intra quod tempus ni-
» hi adfuero, sed dies nodorum exierit, vela facite in-
» patriam vestrã. interea quoniam consilium muta-
» ui, agite custodiã ratis, & omne studiũ illi & con-
» seruandæ & custodiendę adhibete: quod facientes,
» maiorẽ in modum mihi gratificabimini. Hæc lo-
» quutus Darius, promouet exercitum Thracia tel-
» lus in mare tendens, Scythicæ prætenditur, qua si-
nuum faciente Scythica excipit: & illic Ister mare
113 subit, ostio in ventum eurum conuerso. Quod au-
tem ab Istro soli Scythici secundum mare est id me-
tiẽdo, indicare aggrediar: Ab istro hæc iã vetus Scy-
thia est, meridiẽ versus austrũ posita, vsq; ad vrbem
Carcinitidem. eiusdẽ deinceps & ad mare fert mõ-
tosæ regionis, & in pontum porrectum, incolit gẽs
Taurica vsq; ad Chersonesum dictam tracheam,
id est asperam. Hæc ad mare pertingit quod ad ven-
tum subsolanum vergit. Sunt autem finium Scythi-
cæ partes duæ, ferentes ad maria. vna ad meridia-

1 des te mihi in conspectum.

2 simulatq; videritis me in Scyth. proficisci, ex eo temp.

num altera ad orientale, quemadmodum Atticæ regionis & sic partem Scythiæ Tauri incolunt vt si Atticæ iugum Suniacum alia gens non Atheniensis incoleret, quod à tribu Thorica vsque ad Anaphlystam magis in Pontum porrigit. promontoriũ talis est (vt parua cum magnis comparem) Taurica regio. Qui autem non est hanc Atticæ partem præterrectus, huic alio modo planum faciam: vt si Hispygiæ non Iapiges sed alia gens imperans, diuisa terra à Brundusio vsq; Tarentum promontorium incoleret. Quũ hæc duo dico, multa alia similia dico, quibus Taurica gens est comparãda. Agente Taurica deinceps Scythæ supra Tauros ad orientale versus mare incolunt, & quæ Bospori Cimmerij sunt ad vesperã vergentia, & q̃ paludis Mæotidis Tanai tenus, qui influit in huius paludis receſſum. Itaq; ab Istro iam quæ superiora sunt ferentia in mediterranea, discludunt Scythiam ab Agathyrsis, deinde à Neuris, deinde ab Andiophagis, postremo à Melanchlænis. Itaque Scythæ veluti formam quadratam habentis, duæ partes quę ad mare pertingũt, altera ad mediterranea ferens, altera ad maritima vsquequaq; sunt pares. nam ab Istro ad Borysthenẽ decem dierum est iter, tantundem à Borysthene ad Mæotidem paludem. A mari mediterranea versus, vsque Mælanchænos qui supra Scythas habitant, viginti dierum iter. Supputãtur autem à me in singulos dies itineris ducena stadia. Ita trãsuersa Scythiæ erunt quatuor millium stadiorum: recta quæ ad mediterranea ferunt, totidem stadiorum. Tantæ est hæc terra magnitudinis: Scythæ inter se colloquuti, quum soli impares essent copiis Darij prælio repellendis, nuntios ad finitimos misere. Eorum reges vbi conuenere, consultabant vt ingẽti exercitu inuadente. Erant autem qui conuenerãt reges, Taurorum & Agathyrsorum, & Neurorõ, & Androphagorum, & Melanchænotum, & Gelonorum, & Budinorum, & Sauromatarũ. E quibus Tauri huiusmodi moribus vtuntur: Virgini nauiragos immolant, & quoscunq; Græcos illuc delatos: hoc modo

1 Mæotidis. *illa tamen altera appellatio frequentior est.*

2 Mæetin. ¶ Porro Scythæ, quum inita apud se ratione se solos impares esse animaduertissent copiis Dar.

modo. Postquam preces peregerint, hominis caput clava feriunt, truncum eius quidam aiunt deturpari è rupe. nam in rupe prærupta templum est eorum situm, cruci affingunt caput. Quidam de capite *suffigendo* consentiunt, sed truncum è præcipitio deiici negant, sed humo contegi dicunt. Dæmonem cui immolant, ipsi Tauri aiunt esse Iphigeniam, Agamemnonis filiam. In hostes autem quos ceperint, hoc aiunt: Amputatum quisq; caput hostis domum reportat, & fusti suffixum admodū sublime supra tecta statuit & plerunq; supra fumariū: ideo in sublimi locantes quod dicant eos totius domus esse custodes. Vivunt autem è rapto & ex bello. At Agathyrsi excultissimi viri sunt, & aurum plerunq; gestantes. In cōmune cum mulieribus coeunt, vt inter se germani sint ac domestici omnes, nihil neque liuoris neque odij mutuo exercentes: in cæteris ad Tracum consuetudinem accedunt. At Neuri Scythicis quidem vtuntur moribus, qui vna ante Darij expeditionem ætate coacti fuerant solum vertere propter serpentes. nam serpentum cum magna vis ex ipsorū solo est edita, tum maior superne è locis desertis ingruerat: quibus vsq; adeo infestati fuerunt, vt relicto suo solo cum Budinis habitauerint. 2 Idem periculum faciunt se homines esse maleficos, q̄ dicuntur à Scythis & ab iis qui Scythia incolunt Græcis, semel quotānis singuli ad aliquot dies effici lupi, & rursus in pristinum habitum redire. quod tamen dicentes mihi non persuadent: nihilominus tamen illi aiunt ita esse, ac deierant. Androphagi agrestissimos omnium hominum mores habēt, non iudiciis, non legibus vtentes, 3 pecuariam exercentes: vestem Scythicæ similem gestantes, propriam linguam habentes Melanchlæni omnes, indumenta nigra gerunt, vnde & cognomen habent, qui soli ex his humana carne vescuntur, institutis Scythicis vtentes. Budini, ingens natio atque numerosa vehementer cæsiis oculis omnis ac rufa: quorum vrbs nomine Gelonus è materia constructa est muro altero è materia toto: cuius singula la-

1 *vel luxui* deditissimi sunt.

2 Videntur autē hi incantatores esse, quod dic.

3 Sunt autē Nomades.

tera tricenorũ ſtadiorum ſunt magnitudinis. Ædes quoq; cum priuatæ tum ſacræ ſunt è materia. Nam viuuntur ibi deorum Græcorum templa Græcanicę extructa, ſimulachris, aris, delubris ligneis. Dionyſo trieterica, *id eſt trieterida*, agunt & bacchanalia exercent, quippe Geloni quondam Græci fuere, ſed 114
ſummoti inter Budinos habitauerunt, linguam partim Scythica, partim Græca vtentes. Budini a Gelonis & lingua & victu ſunt diſpares. nam quum indigenæ ſint, 1 pecuariæ operam dant, ſoliq; eius regionis pediculos edunt. at Geloni agriculturæ operam dantes frumento victitant, & hortos poſſident, nihil illis neque aſpectu neque colore ſimiles. Vocantur autem a Græcis Geloni, etiam Budini iſti, non recte vocantibus. Horum regio omnis eſt arboribus frequens, & vbiq; plurimum conſita, vbi eſt lacus ingens & multus, & palus, ac multum circa arundinis. Ex quo laculutræ capiuntur, & caſtores, & aliæ feræ, forma oris quadrata, quorum pelles ad renones faciendos conſuuntur, & teſticuli 2 ad curanda poſteriora ſunt. De Sauromatis vero ita memoratur: Quum Græci prœliati ſunt cum Amazonibus (quas Scythæ Æorpata vocant, quod nomen poteſt transferri Viridicæ: æor enim virum dicunt pata autem, occidere) feruntur poſt victoriam prœlij ad Thermodontem facti, abiiſſe, portãtes tribus in nauibus quaſcunque potuerant ex Amazonibus viuas capere: quibus illæ in pelago inſidiatæ, cunctos trucidauere, Sed quũ naues haberent incognitas, nec gubernaculo aut velis aut remis vti ſcirent, interfectis viris ferebantur ſecundum tempeſtatem & ventum. Delatæque ſunt ad paludis Mæotidis prærupta, quæ Scytharum liberorum telluris ſunt. Ibi è nauibus egreſſi Amazones ad loca habitata iter facientes, quod primum nactę ſunt, quorum armentũ, diripiunt, conſcenduntq; : & obſequitantes, è Scythis prædas agunt. Scythæ quid hoc rei eſſet conijcere nequibant, quum neq; vocem neq; veſtem, neq; gentẽ agnoſcerent: admirabundi vnde venirent, & rati cunctos eſſe viros e-

iuſ-

1 Nomades ſunt.

2 morbis matricis auxiliantur. *ad verbum, Ad medelam matricum conferunt.*

iusdem ætatis. Sed commissa cum eis pugna potiti quibusdam illarum, ita demum fœminas esse cognouerunt. Itaq; consilio habito visum est eis, nullo pacto posthac quampiam illarum esse occidendã: sed ex se qui maxime iuuenes essent, ad eas esse mittẽdos, eodem numero quo illas esse coniectabant qui sua prope earũ castra haberent, & eodem q̃ illæ facerent. 1 Si inuaderentur, pugnarent neu subterfugerent: vbi subsisterent illæ, ipsi etiam proxime accedentes castra ponerẽt. Hoc Scythæ idcirco decreuerunt quòd prolẽ ex illis suscipere cupiebãt. Adolescentes qui missi sunt, mandata peregerunt quos vbi Amazones intellexerũt neutiquã ad se lædendas veniisse, valere sinebant quoditie tamẽ castra castris propi⁹ admouebãtur. Cæterũ ne ipsi quidem adolescẽtes quicq̃ habebant, quẽadmodũ Amazones, præter arma & equos & eandẽ vitam q̃ illæ viuebant venando atq; prædando. Circa meridiẽ 4 Amazones solebant aut singulæ aut binæ separatim à reliquis ad ventrẽ leuãdum longius vagari. ea re Scythæ cognita, & ipsi idem faciunt. 2 quorũ cuidam vna illarum, quæ soluaga erat propinqua quum fuisset, non se auertit, sed de colloquendo deliberabat. nec appellare poterat eum quocum nõ esset prius congressa, tamen manu significauit vt ad eundem locũ postridie rediret adducto secum altero, vt duo essent: se quoq; alteram adducturam. Digressus ab ea adolescẽs hæc enarrat cæteris: posteroq; die socium secum ducens, ad locum præsto fuit ac reperit 3 Amazonem expectantem sociam. Eiusrei certiores facti reliqui adolescẽtes & ipsi 4 seducunt cæteras. Post hãc commixtis castris pariter habitarunt: eam quisq; vxorem cum qua primum coierat, habentes. Earum vocem quum ipsi discere non possent, ipsorum illæ discebant. Et quum vtrique inter se cõuenissent. viri ad Amazones ita dixe-
„ runt, Nobis parentes sunt pariter & facultates:
„ proinde non agamus diutius hanc vitam, sed hinc
„ digressi hominum frequẽtia degamus, vbi vos habebimus vxores, nequaquam alias. Ad hæc illæ re-

1 Si illa ipsos inuaderent, ne pugnarẽt sed subterfugerent.

2 Quum autem quidã vni Amazoni seorsum à cæteris vagãti corp⁹ iungeret, illa minime repulit, sed copiam sui fecit, manuque significauit, quã voce non posset, (neque enim se mutuo intelligebant, vt ad eund.

3 Amazonẽ alteram ipsum expectantem.

4 in matrimonium sibi cæteras cõciliarunt.

sponderunt, Nos vero non possumus vestris cū fœminis habitare. quibus non iidem qui nobis sunt mores, nos enim arcu tela excutimus, & iaculamur, & equitamus, muliebria opera non edoctæ. vestræ fœminæ nihil eorum quæ recensuimus, sed opera muliebria tractant, desidentes in plaustris, non ad venationem atque alia huiusmodi prodeunt. quibus nō possumus illis esse similes. Quod si vobis cordi est habere nos coniuges, & iusti videri vultis ite ad partes vestros, & facultatū sortiti partem, rursus redite, vt deinde semoti ab illis habitemus. Illi approbantes adolescentes ita fecere, acceptaq; facultatum quæ ipsis contingebat portione, rursus ad Amazones redierunt. Ad quos ille, Duplex, inquiunt, metus nos tenet in his locis habitandi: vnus, quod nos parentibus vestris vos priuauimus: alter, quod terram vestram magnopere vastauimus. Sed quoniam dignamini nos habere vxores, hoc vna nobiscum agatis, Agedum proficiscamur è regione hac, & Tanai transmisso illic habitemus. Huic quoq; rei obtemperauere adolescentes. Traiectoq; Tanai & à Tanai trium dierum orientem versus, totidemq; à Mæotide palude & aquilonem, itinere confecto, peruenerunt ad eum locum quem nunc incolunt, ibiq; subsederunt. Ideoq; prisca consuetudine viuendi fœminæ Sauromatarum vtuntur nam ad venationem vna cum viris ac sine viris, equis insidentes, & ad prælium proficiscuntur, eandemq; quam viri stolam gerunt. Sauromatæ putantur ligna Scythica solœcizare. *sed est corrupte dicta*, quod eam ab initio non probe didicerint Amazones. Quod ad coniugia pertinet ita ab eis est institutū: Nulla virgo nubit priusquam aliquem hostium interemerit: ideoque nonnullæ earum deceduntlam vetulæ, antequam nubant, quod legi satisfacere nequeant. Ad harum igitur quas dixi gentium coactos reges nuntij Scytharum quū peruenissent, certiores eos fecerunt, Persam, vbi omnia quæ sunt in interiore continente in suam ditionem redegit, faucibus Bosphori ponte iunctis, in

1 Proinde nobis conuenire non potest cum illis.

2 Duo sunt quæ ab incolendo hoc loco nos deterrent: vnum quod, &c. alterum, quod terr.

3 Voce porro Scythica vtūtur Sauromatæ, iam inde à prisco tempore ea solœcissantes, quod &c. *vel, Vsitata est autem Sauromatis vox Scythica, ea solœcismū tamen iam inde à prima origine, quod ea ipsa.*

115.

in citeriorem traiecisse continentem : subactisque illic Thracibus, fluuium Istrum ponte iunxisse animo haec omnia in suam redigendi potestatem. Proinde vos (inquiunt) nolite vllo pacto de medio cedere, sinentes ad perniciem nos deuenire, sed idem sentientes, obuiam eamus inuadendi : quod nisi facitis, nos in vltimum discrimen adducti, aut regionem deseremus aut manentes deditionem faciemus, quid enim eadem subeamus, nolentibus vobis auxilio nobis esse ? Quanquam non commodius ageretur vobiscum, aduersus quos non minus venit Persa, quam aduersus nos neq; nos subegisse contentus, à vobis abstinebit. Cuius rei magnum hinc accipite documentum, quod si nobis solis inferret ille bellum, animo superioris seruitutis vltiscendæ debebat à cæteris hominibus abstinere, & sic in nostram tendere regionem, ostendēs omnibus ad se adiungendum alios ire : at nunc, vbi primum traiecit in hanc continentem, vt quisq; sibi occurrit, pacat cæteros, veluti Thraces & nobis confines Getas, suo subiectos imperio habet. Hęc quū Scythæ denuntiassent, ij qui e nationibus venerant reges deliberabant, sed discordes eorum erant sententiæ. 1 Geloni quidem & Budini & Sauromatæ concordi animo receperunt se Scythis auxilio futuros: Agathyrsus autem & Neurus & Androphagus & Taurorum Melanchlænorumque reges ita Scythis respondērunt: Si vos in iniuria facienda ac bello inferendo priores non fuissetis, recte videremini præcari quæ precamini, & nos vestris precibus morem gerentes, idem quod vos ageremus: nunc vos sine nobis illorum terram ingressi, imperitrastis Persis, quoad deus vobis indulsit: illi itidem, quando quidem eos idem deus in vos excitat, vicem vobis reddunt. At nos neq; nunc quicquā iniuriæ his viris, neq; nunc quicq conabimur priores inferre. Quod si hic nostram regionem inuaserit, & prior iniuriam fecerit, nos haudquaq; tolerabimus id donec cernamus apud nosmetipsos manebimus neque enim nos venire Persæ viden-

1 Nam Gelonus quidem *rex* & Budinus & Sauromata conc.

tur, sed in eos qui fuerunt authores iniuriæ. Scythæ, vbi hæc relata audierè, statuerunt nullam sibi pugnam recta atque ex aperto conserendam, quando ipsis illi ad societatem non accedebant. Itaque digressi clam, ac longius progressi, puteos quos ipsi offendunt ac fontes obstruunt, bifariamque diuisi herbam è regione attetunt. Et ad vnam è partibus, vbi regnabat Scopasis, iubent Sauromatas pergere, qui se subducerent, si eo Persa declinaret, fugientes recta ad flumen Tanain, secundum Mœotidem. Idem Persam abscedentem inuadendo persequerentur. Hæc erat vna pars regni ordinata ad hanc viam, quemadmodum dictum est. Reliquarum duarum vnam, cui imperabat rex Indathyrsus, quæ magna erat, & tertiam in qua regnabat Taxacis, in vnum coeuntes, accedentibus Gelonis atque Budinis iubent hos vno die prægressos exercitum Persarum a seducere, hostem lacessendo, & ea quæ decreuissent exequendo: & ante omnia hostem seducere in agros illorum qui societatem ipsorum abnuissent, vt eos, si minus volentes bellum aduersus Persas susciperent, certe inuitos redderent istis hostes. deinde in suam terram reflectere, & tentare, siquid ipsis tentandum esse videretur ac liberet. Hæc vbi decreuere Scythæ, copiis Darii ex occulto occurrebant, præstantissimis equitum præcursoribus missis. Carros autem, in quibus eorum filij vxoresque omnes degunt, vna cum pecoribus, 3 præterquam ad victum suppetentibus, præmiserant, dato suis mandato vt semper aquilonem versus tenderent. Hoc quum 4 præparassent Scythæ, eorum emissarij, posteaquam compererent Persas ab Istro trium fere dierum & ante se vnius diei itinere abesse, positis castris, germina terræ vastant, Persæ, vbi Scytharum equitatus in conspectum se dedit, eum insequi maturant, à via sese semper subducentem: & quum ad vnam partium ventum est, auroram versus & Tanain, Scythis tendentibus, & insequentibus Persis, Scythæ Tanain traiiciunt: eo & Persæ traiecto, illos insequun-

a Sed de subducēdo, obstruēdos sibi esse puteos & fontes, quos in itinere offenderent, gramenque è terra exterendum, *vel eradendum*: & ex duabus partibus, in quas seipsos diuisissent, ad vnam, vbi Scopasis regnabat, Sauromatas conferre se debere: sed subducere se, si illuc se conuerteret Persa fugiens. r. ad fl. T. f. M. quū autem Persa pedem referret, inuadere & persequi.

a subducere se, *vel, Paulatim aut clam progredi se subducēdo. Sic & paulo post repone pro Seduxere.*

3 præterquā iis quæ ad victum satis esse posset.

4 præmisissent.

tur, donec peragrata Sauromatum plaga, perueniunt in Budinicam. Cæterum quandiu Persæ fuerunt in Scythica ac Sauromatide regione, nihil ei detrimenti inferre potuerunt, vtpote vastæ: vbi verò
108 Budinicam ingressi sunt, ibi nacti ligneam vrbem a Budinis desertam, & omnibus rebus vacuam, incenderunt. His actis, ipso itinere porro tendunt, dum eam regionem peruagati, in vastam solitudinem deueniunt. Hæc solitudo a nullius hominum colitur, posita supra Budinorum regionem, septem dierum itineris magnitudine. Vltra quam Thyssagetæ incolunt, à quibus quatuor ingentes amnes per Mæotes fluunt, & in paludem nomine Mæotin se infundunt, quibus hæc sunt indita nomina, Lycus, Oarus, Tanais, Syrges Darius, vt ad solitudinem peruenit, cursu omisso copias super fluuium Hoarum locauit. Post hæc octo vrbes eas-que ingentes condidit, pari inter se spatio distantes, sex-genorum fere stadiorum, quarum ad meam vsque memoriam adhuc ruinæ extabant. Dum in his Darius occupatur, interim Scythæ, quos ille insequebatur, circumitis locis superioribus, reuerterunt in Scythiam. Quibus è conspectu omnino remotis, nec se amplius exhibentibus, ita Darius vrbibus illic relictis dimidiatis, conuertit iter ad occasum, ratus & hos esse cunctos Scythas, & ad occasum fugere. Proinde cum exercitu maturas ire Scythiam, eo deuenit vbi in duas Scytharum incidit partes. Hos nactus insequebatur vnius diei spatio, nunquam intermittens subterfugientes. Subterfugiebant autem de industria in terram eorum qui societatem ipsorum respuerant, & primum id Melanchlænorum. Quos quum perturbassent tam Persæ quam Scythæ, eorum terram ingressi Scythæ in loca Androphagorum Persas adducunt. Perturbatis autem & Androphagis, hostem in Neuridem ducunt. Neuris quoque consternatis, tendunt subterfugiendo ire ad Agathyrsos. Sed Agathyrsi cernentes fugari finitimos è Scythis ac perturbari, priusquam à Scythis ager ipsorum inuaderetur, misso

caduceatore, Scythis ingressum suorum finium prohibent, præ dicentes, si conarentur inuadere agrum suum cum eis primum se prælium commissuros. Hoc interminati Agathyrsi, in fines procurrunt, animo accendi ingredi volentes. At Melanchæni & Androphagi & Neuri, inuadentibus Persis vna cum Scythis, neque virum neque minarum memores, sed timore perculsi, fugam capessierunt aquilonem versus ac solitudinem, ‖ Scythæ partim ad Agathyrsos, iam non recusantes societatem, se conferebant, partim è Neuride regione in suam Persis præibant. Id quum diu faciitaretur, neq; desisteretur, Darius ad Indathyrsum Scytharum regē misso equite, inquit, ‡ Virorum dæmonie, ades beate: quid assidue fugam facis, quum liceat tibi horum facere alterutr? si tibi videris idoneus ad resistendum negotijs meis, siste cursum, ac perstans, mecum fac prælium sin agnoscis te imparem esse, sic quoq; siste cursum, & hero tuo munera offerens terram atque aquam in colloquium veni. Ad hæc Scytharum rex Indathyrsus ita respondit, Sic res meæ habent, ô Persa, vt neque vllum mortalium ego metuens ante fugerim, neq; nūc fugiam tunc que quicquam faciam diuersum nunc atq; in pace facere consueueram; Quod autem nō protinus recum ineo prælium, huius rei te certiorem faciam. Nobis neq; oppida sunt neq; agri culti quos inuadi aut vastari metuentes, properemus vobiscū cōfere pugnam, ad quam si opus erit continuo deuenire, sunt paterna sepulchra, quæ vos quum nacti fueris, agedum tentate labefactare: & tunc intelligetis: pugnaturi vobiscū simus pro sepulchris, necne: priusautem (nisi nostra oratio traxerit) tecum prælium non conseremus. Hactenus quod ad pacem pertinet, dictum sit. quantum ad cætera, ego solos mihi heros arbitror Iouem progenitorem meum, & Soliū Scytharum regium. Tibi autem pro terra & aqua, quæ dono poscis, mittam quę deceat te venire dona: ‖ eo quod herum me meum esse dixisti, iubeo te fiere. Hoc a Scythis responsum est, quod caduceā-

‖ At Scythæ non iam ad Agathyrsos (quippe qui ingressū suæ regionis interdixisset) tendebant, sed ex Neuride regione in suam Persis pibant.

Valla putauit ἄνδρα μὴ σὸν esse pro ἀνδρομήδεως συμμαχίδα (vt paulo ante loquutus erat Herodotus) quum referatur ad ἄνηρ θεός præcedens paulo ante.

‡ *Budæus vertit*, O miserrime hominum.

‖ Cur autem non pr. tecum ineam prælium, hoc quoque tibi declaro.

¶ & Vestam Scytharum reginam.

caduceator reuersus Dario renuntiauit Scytharum reges audito nomine seruitutis indignatione perfusi, partem illam, quæ cum Sauromatis ordinata erat, cui præerat Scopasis mittunt ad colloquendũ cum Ionibus qui Istrum pontem iunctum asseruabãt. 1 At Persæ non amplius sibi vagandum esse statuerunt, vt hospitibus, qui ipsorum commeatum eripiebant, insidias tenderent, distributis qui aduersus ereptores frumentariæ rei iussa exequerentur. Enimuero equitatus Scytharum semper in fugam vertebat equitatum Persarum sed fugientes incidendo peditatum, ab eo defensebãtur. Ita Scythæ summoto equitatu hostili, tamen metu peditum abscendebant & nihilominus noctibus quoq; tales incursiones faciebant. 2 Aduersus quos qui Dariahis auxilio fuerit referam: in primis admirabilis, asinorum vox ac multorum species. Nam (vt superius à me demonstratum est) nullus in terra Scythica neq; asinus neq; mulus gignitur, ac ne vllus quidem visitur, propter frigora. Itaq; rudentes asini perturbabant Scytharum equos, & quum Scythæ sæpenumero Persas adorirentur, eorum equi exaudita asinorẽ voce, consternati auertebantur, arrectis auribus stupefacti, vtpote insolentia tum vocis, quam prius non audissent, tum formæ q̃ nunquam inspexissent. Atq; hoc quidẽ paululum quiddam momẽti ad bellũ afferebat. Cæterũ Scythę vbi animaduerterunt Persas tumultuantes, quo diutius in Scythia illi commorarentur, & commorantes ad omniũ necessariarum rerum inopiam redigerentur, faciendũ ita sibi putarunt, vt pecoribus suis vna cum pastoribus relictis, in alium ipsi abscederent locum. Persæ illuc se conferentes excipiebant pecora. quo facto quum sæpius idem tentarent, ad vltimum Darius inopia rerum laborauit. Id reges Scytharum intelligentes, mittunt ad eum cum muneribus caduceatorem, aue, mure, rana, & quinque sagittis. Persæ. eũ qui munera ferebat, percontabantur quid illa significarent. Iste negare sibi aliud esse mandatũ nisi vt quum illa tradidisset, celerrime rediret ad

1 At Scythæ qui ibi relinquebantur, *vel remanebant*, nõ amplius cẽsuerunt Persas cogendos esse vagari: sed adoriendos esse, quoties cibum sumerent: Obseruantes igitur tempus, quo ab illis cibus sumebatur, faciebant quod statuerant. Enimuero, &c.

2 Verum quo Persis auxiliabatur, Scythis verò aduersabatur, Darij exercitum inuadentibus, *id refertum, maximum miraculum Nimirum id faciebat* asinorum vox & multorũ species.

3 & commorantes angebentur ob rerum omnium penuriam.

te tan-

re tamen ipsos Persas, si soleres forent, interpretari quid sibi dona vellent. Hoc quum audissent Persæ consultabant. Et Darij quidem sententia erat, Scythas seipsos ei donare, & terram atque aquam: hac ratione coniectans, quod mus quidem in terra gignatur, & eodem quo homines fructu victitet, rana autem in aquis nascatur, auis vero sit equo assimilis: at sagittis dandis, quod seipsos tradere viderentur. In hanc sententiam Darius interpretabatur. At Gobryas vnus è septem qui magos sustulerunt, hoc dicere dona coniectabat, O Persæ, nisi effecti vt aues, subuoleris in cœlum, aut effecti vt mures, subeatis terram, aut effecti vt ranæ insiliatis in paludes, non remeabitis vnde venistis, his sagittis confecti. Et Persæ quidem illa munera sic interpretabantur. At vna pars Scytharum cui datum ante erat negotium Mæotidis paludis custodiendæ, tunc autem cum Ionibus qui ad Istrum erant colloquendi, vbi ad pontem venit ita verba fecit, Viri Iones, libertatem vobis afferentes venimus, si modo nos exaudire volueritis. Accepimus enim Darium vobis præcepisse vt ad sexaginta duntaxat dies custodiam pontis ageretis, &, si intra id tempus ipse non afforet, domum abiretis: 2 itaque si id feceritis, & apud illum & apud nos culpam deuitaueritis, proinde quum ad præstitutam diem permanseritis, iam abscedite. Hæc se facturos recipientibus Ionibus, Scythæ, 3 raptim retro abiere. At cæteri Scythæ, post missa Dario dona, cum pediratu ac equitatu aduersus Persas in acie instructi steterunt tanquam confligturi. Quum interim lepus in medium prosiliit, quē vt quisque vidit insequebatur. Pertubatis Scythis ac vociferantibus, sciscitabatur Darius vnde hostium tumultus existeret. & quum audisset illos leporem insectari, inquit ad eos Persas cum quibus cætera colloqui consueuerat, Hi viri videntur mihi magno nos habere contemptui, & nunc Gobryas recte dixisse de Scythicis donis. Quo magis, quum mihi quoq; ipsi res ita se habere videantur,

i suam potentiam.

2 Itaque si hoc feceritis, culpa & apud illum & apud nos vocabitis: *nimirum vt* quū ad prædiem permanseritis, iam abscedatis.

3 primo quoq; tempore rediebant.

bono

» bono consilio est opus, vt tutus nobis eo vnde ve-
» nimus sit recessus. Ad hæc Gobryas. Equidem in-
» quit, ô rex, horum ego virorum inopiam videbar
» mihi fere fama habere cognitam, sed vbi aduenimus,
» euidentius intellexi, animaduertens eos habere
» nos ludibrio. Proinde mihi videtur, quum primum
» nox aduenerit, facenlis è more ignibus, & alias
» quæ consueuerunt fieri, actis, imbecillissimis qui-
» busq; militum ad hostem fallendum relictis, asinis-
» que omnibus alligatis, abeundum, priusq; ad Istrum
» recta perrexerint Scythæ ad pontem solutum. 2 aut
» Ionibus soluere iubeat: quod nobis facta facile cer-
rit. Hoc Gobryas consilium dabat. Cui assentiens
Darius, vbi nox aduenit, reliquum exercitus; viros
languore præditos, & eos quorum ei visum minime
faciendæ esset, necnon omnes asinos dimittere: asi-
nos quidem, vt vocem ederent: 4 infirmos autem
homines hoc consilio, vt dum ipse cum flore copiarũ
adorirentur hostem, isti interea castra tutarentur.
Hæc persuadens his qui relinquebantur Darius, ac
facensis ignibus quam maturrime ad Istrum contendit. 5 Asini, quod multitudine ad Istrum essent, eo magis rudere: quos audientes Scythæ, credere omnino Persas in eisdem permanere castris. verum vbi diluxit, ij qui relicti erant, cognito se proditos esse à Dario, ô manus extendere ad Scythas & quæ contigerant referre. His illi auditis, repente relictis duabus Scytharum partibus, & vna Sauromatarum Budinisq; ac Geloris Persas recta ad Istrum via persequuntur, vtpote plerosq; pedites & itinera nescientes, ea præsertim quæ diuortia habebant. Ipsi equites & compendia viarum scientes. Sed quũ vtriq; ab alteris abcessarent, multo priores ad pontẽ Scythæ peruenere quam Persæ. Ibi cognito se præ-
uertisse Persas, ad Ionas qui in nauib⁹ erant ver-

facensis ignibus, vt & alias facere consueuimus, & imbecilli.

2 aut Ionesaliquid in nos moliantur, quod ethice dictis non difficile futurum sit.

3 *Eadem est vox, pro qua readdit paulo ante* imbecillissimis quibusque: *nisi quod hic est positivus gradus quum ibi esset superlativus.*

4 Homines vero propter imbecillitatem quidem reliquebantur, sed hoc tamen prætextu, vt dum ipse cum flore cop.

5 Asini à cœtu segregati.

6 manus ad Scythas tẽdere, & iis quibus decebat verbis ap. eos vti.

Quibus illi auditis in vnum agmen conglobatæ tum illæ duæ Scytharum partes, tum illa Sauromatarum vna nec non Budini & Geloni Persas recta ad Istrum via persequuntur. Sed quum Persarum exercitus magna ex parte pedites haberet, viasq; ignoraret vtpote *incerta diverticula, vel incertas iterum aliorsum* non tectas, at Scythicus equitibus constaret, & iis quidem itinerum compendia scientibus, quum vtriq; ab altabert.

ba fecerunt. Viri Iones, quum dictum numerus iam pertranſierit, iniurij eſtis qui adhuc permaneatis: quoniam hactenus præ timore permanſiſtis, nunc ſoluite quam celerrime traiectum, atq; abite ſoſpites liberiq; dijs patrijs ac Scythis gratiam habētes. Nam eū q̄ antea dominus veſter erat, ita tractabimus vt aduerſus nullū mortalium ſit facturus expeditionem. De hac re conſultantibus Ionibus. Miltiadis quidem Athenienſium ducis & Cherſonenſiū (q̄ ſunt in Helleſponto) tyranni ſententia erat. Scythis obtemperandum eſſe & Ioniam ſeruitute liberandam. Et Hiſtiæi Mileſij diuerſa, q̄ diceret nunc quidē vos ſuæ quenq; vtilis tyrannos eſſe ob Darium: potentia vero Darij ſublata neq; Mileſijs neq; alijs quenq; vſquā præeſſe poſſe. Fore enim vt ſingulæ ciuitates popularē ſtatum q̄ tyrannicū mallēt. Hanc ſententiam quum dixiſſet Hiſtiæus, omnes cōſeſtim q̄ Miltiadi aſſenſi fuerant, in eā tranſierunt. Fuere autem q̄ diſceptauerunt, duntaxat alicuius apud regē exiſtimationis, Helleſpontinorum quidem tyranni, Daphnis Abydenus, & Hippoclus Lampſacenus, & Erophantus Parienus, & Metrodorus Proconneſius, & Ariſtagoras Cyzicenus, & Ariſton Byzantius: & iſti quidē ex Helleſponto. Ab Ionia autem, Strattias Chius, & Æacides Samius, & Laodamas Phocenſis, & Hiſtiæus Mileſius: cuius ſententia prælata eſt ſententiæ Miltiadis. Æolum vero vnus affuit qui eſſet alicuius authoritatis, Ariſtagoras Cymæus. Hi, poſtea quam Hiſtiæi probauere ſententiam, hoc ſibi præterea agendum dicendumque cenſuerunt, vt pontem i quidem ab vlteriore ripa eatenus ſoluerent vt extra ſagittæ iactum eſſent, ne nihil facere, viderentur, quum tamen nihil facerent, neue Scythæ vim afferre tentarent. & Iſtrum pontē tranſire a ſed ſoluentes illic pontem, quaſi omnia ad vorum Scytharum facerent. Hoc ſententiæ Hiſtiæi addendum quū decreuiſſent, ita pro vniuerſis ad Scythas Hiſtiæus verba fecit. Viri Scythæ, iucūdam nobis rē attuliſtis, & opportune inſtaris: atq; vt vos nobis probe viam oſtendiſtis, ita nos vobis obſe-

i pōſſent partem ſoluere, quæ verſus Scythas ſpectaret: ſoluerēt autem non amplius quam ad id̄ telī ſpatium. ne nihil fac.

a ſed ſoluētes illam pontis partem, quæ Scythiam verſus ſpectabat, omnia, p arbitrio Scytharum ſe facturos dicerent.

» obsequentes obtemperabimus. Vt enim cernitis, » trajectum respicimus, adhibituri omnē diligen- » tiā cupiditate aliquandā libertatis Cæterum cum » nos hæc dissoluimus, interea ves illos inquietet rē » pus admonet. & inuentos, tam vehto qui nostro » nomine ita vlciscī vt merentur. Scythæ, Ionibus i- terum fidē habentes tanq̄ vera eloquutis, ad inquirendos Persas reuerterunt: atq; ab ompi illorum itinere abegerunt ipsi sibi huius rei causa q̄ pabula equorum illis in locis corrupeiāt, fontesq; obstruxerant q̄ nisi fecissent, facile si voluissent: nunc ita faciendo, nisi sibi fuerant optime consuluisse, ob q̄ tamen eos res frustrata est. Quippe eam suæ regionis partem consectantes in qua herbaria equis atq; aquæ forent, hostem indagabant, rati illum eadem parte fugam intendisse: ab illo obseruato quod prius tenuerat, itinere abierat, atque ita quoque ægre traiectus reperit locum. Et quum noctu peruenisset, nactus pontem solucum. animo prorsus concidit, veritus ne se relicto Iones abissent Erat autem apud Darium Ægyptius quidam, omnium hominum vocalissimus: hunc Darius supra ripam Istri positum iubet inclamare Histiæum Milesium: Histiæus *eum sapiens inclamauit, tamen* ad primam inclamationem exaudiens, omnes naues admouit, & ad trajiciendum exercitum pontem iunxit. Atque hunc in modum Persæ effugerunt, quos indagantes Scythæ iterum aberrauerunt. 2 & ob id Iones tanq̄ non liberos, sed pessimos & ignauissimos omnium hominum iudicant, deq; eis tanquam de seruis loquentes, mancipia dominos amantia esse aiunt, & infectatione dignissimos. Hæc in Ionas Scythæ probra iaciunt. Darius per Thraciam iter faciens, Sestum Chersonesi peruenit, atque illinc in Asiam nauibus ipse transiuit, relicto in Europa exercitus duce 3 Megabyzo, viro Persa, cui Darius aliquādo hūc honorem habuit, vt hoc verbū inter Persas diceretur: quum esse tesur mala punica, simul ac primū

1 cuius *mali* sibi autores fuerant.

2 *Et propterea* modo Iones, vt qui liberi sint, pessi. & ignauiss. omn. hom iudicant: modo de illis tanquam de seruis loquentes, mancipia dominorū amantia & minime fugitiua esse aiunt, *vel Et propterea alias Iones, &c. Sic & in altera parte, Alias vero de illis, &c. Solet tamen* μὲν, δὲ *& potius expons, Partim quidem, Partim vero. sed hic non satis conuenire videtur Partim, sensus est enim Iones (Scytharum iudicio) si vt liberi considerentur, se in illa re ignauissimos ostendisse: sin vt serui, officio mancipiorum dominos amantium functos fuisse*

3 Megabazo, *in vulg. edit. Gr. & in nostru vet. cod. Sic & in seqq loc.*

malum aperuit interrogatus à fratre Artabano 1 nũquid tantum hominum sibi optaret quantum illic esset acinotum. respondit, se præoptare tot sibi esse Megabyzos quã *Græciam* subditam His verbis apud Persas hominem honorauit: quem tunc prætorem reliquit cum octoginta millibus militum. Megabyzus autem hic immortalem sui memoriam apud Hellespontios reliquit hoc dicto, quod quum apud Byzantium agens audisset Chalcedonios decem & septem annis ante Byzantios vrbem condidisse, inquit Chalcedonios eo tẽpore cœcos fuisse, qui, quum pulchrior adesset locus ad vrbem condendam, nequaquam turpiorem elegissent, nisi cœci fuissent. Hic igitur Megabyzus in Hellespontia plaga pro prætore relictus, eos qui diuersarum à Medis partium erant, subigebat. & iste quidem talia agebat Per idem autem tempus alia ingens aduersus Libyas extitit expeditio, ob eam quam ego commemorabo causam, his prius expositis: Argonautarum posteri quum à Pelasgis q fœminas Athenienſium ex Brauronе prædati sunt, essent eiecti a Lemno, Lacedæmonẽ nauigauerũt, considentesque apud Taygetum ignes accenderunt. Quos Lacedæmonij quum aspexissent, nuntium misere scisciratum quinam & vnde essent Illi, nuntio sciscitanti respondерunt se Minyas esse, ab iis heroibus oriundos qui in Argo nauigassent, quiq; quum Lemnum appulissent illic eos procreassent. Hanc mentionem stirpis Minyarum quum audissent Lacedæmonij, misso iterum nuntio sciscitantur quid sibi velit ipsorum aduentus, atque ignis accensio. Illi vero se respondent a Pelasgis eiectos, redire ad parentes, (æquissimum enim id factu esse) otareque vt sibi liceat vna cum eis habitare, tum bonorum tum agrorum participes Eos recipere 2 in ea quæ ipsi vellent. Lacedæmonijs placuit, cum ob alia ad hoc faciendum inductis, tum præcipue quod Tyndaridæ Castor & Pollux in Argo nauigauerant. Receptos Minyas & agris impertiuntur & in tribus cooptarunt. Ibi confestim ablocatis in alios

1 Cuius rei tantã multitudinem sibi optaret.

2 quibus ipsi conditionibus vellent.

119

quas

quas in Lemno duxerant vxoribus, matrimonia contraxerunt. Non longo deinde interiecto tempore, statim elati superbia, cum alia flagitiosa perpetrarunt tũ regnum affectarunt. Quo nomine eos Lacedęmonij morte mulctãdos quum censuissent, comprehensos in carcerem coniecerunt. Quotcunque autẽ Lacedæmonij morte plectendos censent, eos noctu plectunt, interdiu neminem. Quum igitur essent in illos animaduersuri, exorati sunt ab eorum vxoribus (quæ ciues erant & primorum Spartanorum filiæ) veniam ingrediendi carcerem & cum suo cuiusque viro colloquendi, nullum in illis dolum esse suspicantes. Horum permissu, Minyarum vxores ingressę carcerem, omni i veste quam gestabant viris tradita, illorum vestem illæ sumpserunt. Ita Minyæ muliebri veste amicti, veluti mulieres è carcere ꝓdierunt, rursusq; apud Taygetum consederunt. Hac eadẽ tẽpestate Theres Autesionis filius, Tisameni nepos, Thersandri pronepos, Polynicis abnepos missus est in coloniã Lacedæmonis, genere Gadmeo, auunculus Aristodemi filiorum, Eurysthenis & Proclis: quorum, quum pupilli essent, tutelã gerebat regni Spartani. Adultis mox pupillis, ac recepto imperio, Theras ita grauiter tulit sibi ab alijs impari, quoniã imperium degustasset, vt negaret se Lacedæmone momoraturum, sed ad cognatos nauigaturum. Erant autẽ in insula, quæ nunc Thera vocatur, quondam Callista, viri Phœnices à Membliare Pœcilis filio oriundi. Cadmus enim Agenoris filius Europam quęritans, in insulã quę nunc Thera vocatur quum appulsus esset, siue regionis amore captus, siue qua alia voluntate, reliquit illic cum alios quosdã Phœnices, tum Membliarem consanguineum suum. Isti hominum ætatibus octo antequã Theras Lacedæmone venisset, insulã, quæ Callista, *idest*, *pulcherrima*, vocabatur, incoluerunt. Ad quos Theras cum multitudine tribulium missus est, nequaquam ad illos eijciendos, sed ad vna habitandum, & ad insulam valde frequentandam. Postea vero quam Mi-

vestitu quã gest. viris tra. illorum vestitum sumpſ.

hyas è carcere elapsos & apud Taygetum considentes, Lacedæmonij tamen necare statuerant. Theras necem eorum deprecabatur, recipiens se illos ex ea regione abducturum. Et huic postulato Lacedæmoniis assentientibus, cum tribus biremibus ad posteros Membliaris nauigauit, ducens secum nõ vniuersos Minyas (pleriq; enim ex ipsis ad Paroreatas Cauconasq; diuerterunt) sed paucos. Quos in sex partes distribuerunt, & totidẽ illic oppida cõdiderunt, Lepreum, Magistrum, Thrixas, Pyrgum, Epium, Nudium, quorum pleraq; Elei memoria mea deleuerunt. Insulæ autem à conditore Thera nomen est inditum. Hic filio, quod negaret se nauigaturum cum eo, relinquam ergo, inquit, ouem lupis, ex quo dicto nomen adolescenti impositum est Ololycus *id est Ouelupus*, & id nomen alteri præualuit. Ololyco natus est filius Ægeus, à quo vocãtur Ægidæ, in Sparta ingens tribus. Ex hac tribu viri, quum sibi non permanerent filij, ex Etinnyum oraculo delubrum Laio & Oedipodi extruxerunt: quod postea apud eos Thereos mansit qui ex his viris procreati fuere. Hactenus Lacedæmonij cum Theræis consentiunt: quod deinceps extitit, soli Theræi factum hoc modo esse memorant: Grinus Æsanij filius ab hoc Thera oriundus, quum esset Theræ insulæ rex, contulit se ad Delphos 3 ducens ex vrbe solennes hostias, comitãtibus cum cũ aliis ciuibus, tũ vero Batto 4 qui erat de genere Polymnesti, apud Minyas gratiosus. Consulenti autẽ Grino Theræorum regi de aliis rebus, Pythia respõdit vt vrbem in Libya cõderet. Cui vicissim iste, Equida (inquit) ego, ô princeps, senior sum & grauis ad moliendũ: tu vero quempiã horum iube ista facere. Simul hęc dicens, Battũ ostendebat. Hęc hactenus. Tunc vbi reuersi sunt, & nihilo habuere respõsum: neq; vbi terrarum Libya esset quæri, neq; ex incerto oraculo coloniam mittere audentes. Septẽ post hęc annos quũ in Thera non pluisset, & omnes, præter vnã arbores exaruissent, consulentib' Theræis Pythiam, respondit, mittendã in Libyã esse colonã.

1 Quum autem hos expulissent, se ipsos in sex partes distr.
2 At filius, quum ei se vna nauigaturum negaret, dixisset pater, se itaq; eum relicturum ὅτι σὺ λύκοισι, (*id est, ouem inter lupos*) ex hoc dicto vocatus fuit Οἰόλυκος: atq; adeo nomen hoc inualuit.
2 afferens ex vrbe Hecatomben comit.
3 qui filius erat Polymnesti. Euthymides genere ex Minyis.
4 obiecit illam coloniæ deductionẽ in Libyam.

Illi

Illi, quoniam nullum mali remediū erat, mittunt in Cretā nuntios inuestigatum siquis aut indigenarū aut aduenarum illic esset qui in Libyam nauigasset. Nuntij, quum Cretam perterrassent, & ad vrbem Itanum peruenissent, in ea contraxerūt cum purpurario quodam cui nomen erat Corobio. is aiebat se ventis abreptum in Libyam applicuisse, & ad Platæam insulam Libyæ. Hunc nuntij mercede inductum in Theram duxerunt. Verum non multi ad rē explorandā ex Thera initio profecti sunt, duce ipso Corobio: quo in ea insula relicto cum aliquod mensium cibariis, ipsi quam celerime reuerterunt ad cæteris de insula renuntiandum. Quibus vltra præstitutum tempus redire differentibus, omnia Corobio deficiebant: sed appulsa eo naui Samia quę ab Ægypto redibat, (cuius gubernator erat Colęus) Samij, omni re gesta à Corobio audita, in annum homini cibaria reliquerunt. Ipsi ex hac insula quū soluissent, Ægyptū optantes, vēto subsolano abrepti ferebantur: nec intermittente flatu Herculeas trāsuecti columnas, peruenerunt in Tartessum, pompam ferētes ad rem diuinam. Erat ea tempestate id emporium intemeratum, adeo vt inde reuertentes isti ex mercibus quæstum maximū fecerint, [2] inter omnes nouimus Græcos, duntaxat post Sestratum Laodamantis filium Æginetam, cum quo nemo possit contendere. Ex hoc quæstu Samij decima (id est sex talentis) selecta fecerunt ahenum ad exemplum crateris Argolici, gryphinis capitibus in circuitu altrinsecus obuersis: & in templo Iunonis collocarunt, sustinentibus illud tribus colossis, *ad ipsi humanis simulachris*, septenum cubitorum, genu nixis. & hoc primum facto ingens amicitia Cyrenæis Theræisque cum Samiis contracta est. Theræi, vbi relicto in insula Corobio ad Theram reuersi renuntiarunt esse illis insulā e regione Libyę sitā, placuit Thęreis vt è singulis oppidis, quæ septē erant, viri mitterētur, fratribus inter se sortitis quis potissimū mitteretur. duce eorū rege Battō. Ita duas biremes in Platæam miserunt. Hęc Theræi memorāt. Cęt.

[1] deducente eos numine Erat. &c.

[2] inter omnes Græcos, de quibus certo nobis compertum est.

1 impudicitiæ crimen impingedo: *vel impudicitiam obiicendo.*

2 Hospitio exceptum adigit iureiurando, ipsium operâ suam ei præstiturum quamcunq; ad rem illi opus ea esset.

3 defungi iurisiurandi religione volens, demissam in mare puellâ funiculis alligatam, statim extraxit vt promisso satisfaceret. *Ita Budæus hanc locum vertit.*

* *Budæus ex antiquo exemplari legit* ἰχθύφαγος, *id est*, hæsitans lingua, *vt annotauit Paul. Leopard. Emend. lib. 3. cap. 11. Hesychius id* [illegible] *vocem exponit* [illegible] *fas. 301. 8.*

riam Theræis cum Cyrenæis constant. nam quod ad Battum pertinet, Cyrenæi nequaquam cũ Theræis consentiũt. sic enim narrant: Est in Creta oppidum Oaxus, in quo fuit Etearchus rex. hic amissa vxore, cui vnus filius nomine Phronima nouercã, quę domum ingressa, vt erat ita, re ipsa se nouercã præbuit cum lędendo atq; omne genus iniuriarũ excogitando, tum ad extremum 1 impudicitiam impingendo: atq; ita rem habere viro persuasit. Ille ab vxore deceptus rem de filia nefariam commentus est. Erat in Oaxo negotiator quidam Theræus, Themison: 2 hunc in familiaritatem acceptum Etearchus adiurat vt quam rem oraretur, in ea se ministrum præberet. Vbi hominem iureiurando adegit, adductam tradidit filiam suam: iubens vt eam abductam in mare demergeret. Themison accipiti animo inter nefas operis & hospitij perfidiam, ita sibi faciendum putauit accepta puella mare ingressus, quum in alto fuit, 3 vt iureiurando Etearchi satisfaceret, reuinctam funibus puellam demisit in pelagus: ea deinde retracta, Theră peruenit. Ibi Polymnestus vir inter Thereos spectatus in cõcubinatum Phronimam accepit, ex qua interiecto tẽpore natus est ei filius,* sono vocis exilis ac balbutienti, cui nomen impositum est Batto, vt Therę i & Gyrenæi aiunt: vt autem ego sentio, aliud aliquod. sed cum cognominatum Battum postquam in Libyam abiit, cum propter oraculum apud Delphos sibi redditum, tum Propter honorem quem assequutus est Battum enim Libyes regem aypellant, & ob id reor 4 Pythiam lingua Libyca quam nouerat, quum oraculum redderet, vocasse Battum, quod futurus rex esset in Libya. Hic, vbi in virilem adolenit ætatem, Delphos adit ob linguæ vitium. Cui consulenti Pythia respondit.

Battę me vocat cui sub dix te rebus tuæ
Lanigeram ait Libyę exhibitatorem Phœbus apello.

4 Ad

4 Pythiam enim suo vaticinio linguæ Libycæ cum ita vocasse, quæ illum eo tempore Libyæ regem futurum nouerat.

2 Adhæc Battus sic vicissim inquit. O rinceps, ego ad te veni gratia consulendi de voce: tu de aliis mihi respondes, quæ nequeunt fieri, rubens migrare in Lioyam. quā copiā? quāue manu? Hæc loquens non persuasit illi, vt alia responderet, sed eadem quæ prius respondente Pythia, illinc digressus abiit in Theram. 3 Mox deinde quum & huic ipsi cæteris Theræis male contingeret, nec mali causa deprehendi posset, ob hæc mittunt Delphos sciscitatum. Quibus quum respondisset Pythia, melius cum ipsis actum iri si Cyrenen in Libya cōderent cum Batto, miserunt Theræi Battum cum duobus biremibus. Illi Libyam profecti (quandoquidem non aliud habebāt quod agerent) retro ad Theram se receperunt. Sed eos Theræi arcentes accessu Theræ repellebant, ac rursus reuerti iubebant. ita nec sponte adacti, remenso iterum mari condiderunt oppidum in insula Libyæ adiacēti, nomine Platæa, q̄ fertur Cyrenæorum vrbi quæ nunc est parem magnitudine. Hanc bicūio incolētibus quum nihilo melius secū ageretur, vno è suis relicto, cæteri Delphos nauigāt ut ad oraculū consulendum. Eo postquam venerunt, sciscitantibus quid ita secum in Libyam profectis nihilo tamen melius ageretur, Pythia respondit his verbis,

Lanigera Libyes sicis quam nec adueris vbere,
Me nec inuito vitium egregium. memorabor exactis.

121 His auditis, qui cum Batto erat, rursus redierunt. neque eum mirabantur eos deus alio migrare prius quā in Lybiam concederent. Reuersi ad insulam, recepto quem reliquerant, colluerunt locum in Libya, e regione insulæ, vbi nunc Azirim est, amœnissimis collibus vtrinque conclusum, & vtrinque flumine præterlabente. Hunc locum sex annis quum incolissent, tertio deferendum putauerunt, admonente Libyum vetere meliorem transferent. Ita illi Cyrenen habitabant. Libyum versus & ad locorū speciem, quam ab Hellenibus & quidem nobis, ne Græci me mentiri facient, diligentissime spatium metiendo animaduerterant. Est autem huic loco nomē Irasa.

1 *Ante hæc verba adde,* Perinde ac si lingua Græca oraculum reddēs dixisset, O rex, vocis causa venisti. *Si verbū verbo redda-tur,* O rex, ad vocem venisti: *sequuntur illa.* Ad hæc Bat.

2 Qua potentia? *vel,* Quibus copiis?

3 Ab eo tēpore aut quum *illa* tum in hūc ipsum tum in cæteros Theræos irā exerceret, hi calamitates suas (*id est calamitatem suarum causam*) ignorantes Delphos miserunt, *quo* de malis illis *sciscitarentur.*

Eos, vbi ad fontē qui Apollinis esse fertur, inquiunt, Viri Græci, hic vobis incolere commodum est vbi

1 cœlū perforatū est.

cœlum vocaliter sonat. Sub 1 Barto igitur, qui condidit 2 Zoam, & annos quadraginta regnauit, & sub eius filio Arcesilao, qui regnauit annos sex-

2 *Suspecta hic sunt Græca exemplar. quorum alia ζόης, alia ζώης habēt.*

decim, Cyrenæi habitauerunt tot omnino quot in coloniam initio missi fuerant. Sub tertio autem Batto, qui felix est appellatus, cunctos Græcos ad nauigandum in Libyam cum Cyrenæis habitatum induxit suo oraculo Pythia. Nam accersebant eos Cyrenæi ad agri partitionem. Induxit autem hæc verba respondens.

Serò in Libyen quisquis peruenerit almam,
D cernendi agri, nō, x huncaffirmo, pigebit.

Quum ergo ingens multitudo Cyrenam se contulisset, finitimorum Libyum agros vastabant, atque inter se partiebantur. At illi eorumque rex nomine Adicran, agris exuti à Cyrenæis, missis in Ægyptum quibusdam sese dediderunt Apriæ Ægyptiorum regi. Ille comparatum grandem Ægyptiorum exercitum misit aduersus Cyrenas. Cyrenæi, instructa apud Irasa locum & ad fontem Thestin acie cum Ægyptiis conflixerunt, eosque superauerunt, vtpote inexpertos antea atque contemptores Græcorum, adeoque profligarunt vt pauci ex eis in Ægyptum redierint. Qua de re Ægyptij succensentes Apriæ, ab eo defecerunt. Huius autem Battifilius extitit Arcesilaus, qui regnū adeptus, inter initia cum fratribus suis seditiones exercuit, donec illi relicto eo in alium Libyæ locum migrauerunt, vbi contracti vrbem hanc condiderunt quæ, vt tunc,

2 impulerūt ad defic.

Barce nūc appellatur. Et in condendum Libyas 2 solicitabant ad deficiendum a Cyrenæis. Arcesilaus tam suis defectoribus quam eorū receptoribus bellum intulit: quem reformidantes Libyes, fugam ad orientales Libyes intenderunt. Sed fugientibus Arcesilaus vsque instituit insequendo, dum ad Leuconem Libyæ peruenirent, 3 & Libybus videretur opportunus ad inuadendum. Itaque congressi cum eo Libyes, adeo superauere Cyrenæos, vt ex illis septem

3 & inuadēdum eum esse Libyes censerent.

grem millia ceciderint. Post hanc cladem, Arcesilaũ ægrotantem epoto medicamento fratres sui Alarchus strangulant: sed hunc dolo vxor Arcesilai interfecit, nomine Eryxo. Arcesilao successit in regno Battus, pedibus non valens, sed claudus. Cyrenæi ob acceptam calamitatem, Delphos miserunt per quosdam interrogatum, quam rationem ineuntes præclarissime habitarent. His Pythia respondens, iussit ex Mantinea Arcadum adducerent moderatorem. Itaque petentibus Cyrenæis Mantinei dederunt quendam nomine Demonacem, virum inter populares probatissimum. Hic igitur vir Cyrenen profectus, vbi singula quæque edoctus est, in tres trib⁹ distribuens illos, ita digessit vt vnam quidem partem faceret Theræorum atque confinium: alteram autem, Peloponnensium atque Cretensium: tertiam vero, cunctorum insulanorum. Qui etiam huic Barco regi cum alia omnia quæ superiores reges obtinuerant contulit, tum vero peculiaria sua ac cæremonias in media ciuitate instituit. Quæ institutæ sub hoc quidem Batto sincera permanserunt: verum sub eius filio Arcesilao vehementer sunt perturbata, negante Arcesilao Batti illius claudi & Pheretimæ filio se laturum, quæ Mantineus Demonax constituisset, ac reposcente honores suorum maiorum. Hinc seditione orta, ejectus profugit in Samum, mater eius in Salaminem Cypri. Obtinebat ea tempestate Salaminis imperium Evelthon, qui Delphis dedicauit thuribulum spectaculo dignum, quod in thesauro Corinthiorum situm est. Ad hunc profecta Pheretima precabatur vt se filiumque Cyrenen cum exercitu reduceret. Ille omnia potius quam exercitum huic dabat. Pheretima id quod dabatur accipiens, dicere bonum id quidem esse, sed melius fore si eum si ei petenti daret exercitum. Quumque idem identidem ad omnia quæ dabantur, hoc diceret, tandem misit ad eam Evelthon dono fusum aureum, atque colum penso circundatam. 2 dicentique quæ consueuerat verba Pheretimæ, inquit talibus rebus

a quum Batto regi peculiaria sua & cæremonias secreuisset, cæteria omnia, quæ antea regũ erant, populo in cõmune dedit. Quæ institut.

2 eadem autem verba ad *hoc mun⁹* dicenti, *i. e. inter accipiendum hoc munus.* talibus muneribus, non autem exercitu, fœminas donare respondit.

donari fœminas, non exercitu. Arcesilaus interea Samagens vnumquenque solicitabat ad spem rei agrariæ: coactoque ingenti exercitu, missus est Delphos ad consulendum de reditu in patriam. Cui Pythia ita respondit, Ad quatuor Battos, ac 122
totidem Arcesilaos, octo hominum ætates dat vobis Apollo Cyrene regnare: vlterius vos conari dehortatur. Tibi vero suadet vt ingressus in domum tuam, quietem agas. Quod si fornacem inueneris plenam amphoraium, ne eas excoquas, sed ad auram emittas. Sin fornacem incenderis, ne committas vt circu- fluam introeas: alioqui peribis tu pariter & taurus optime opus faciens. Hæc Arcesilao Pythia respondit. Iste sumptis iis quos contraxerat è Samo redit Cyrenen: recuperatoque rerum statu, immemor oraculi factus, vocatis ad dicendam causam iis qui contra ipsum in partibus fuerant, obiecit culpam fugæ suæ. At illorum alij exilio solum vertebant, alij ab eo comprehensi, in Cyprum ad necem mittebantur: quos Cnidij ad suam terram appulsos liberauerunt, ad Theramque dimiserunt. Quosdam, qui in grandem quandam & priuatam Aglomachi turrim refugerant, circundata materia Arcesilaus igni cremauit. Hoc perpetrato, agnoscens id esse oraculum quo Pythia non iinebat eum inuentas in fornace amphoras excoquere, excessit vltro ex vrbe Cyrene, extimescens necem oraculo prædictam, 1 & quod Cyrenen existimaret circumfluam 2 Contulitque se ad regem Barcæorum nomine Alazerin, cuius filium in matrimonio habebat cognatam suam. Et quidam tum Barcæi, tum exules Cyrenæi quum in foro agentem animaduertissent, obtruncarunt, & insuper eius socerum Alazerin. Ita Arcesilaus, siue volens siue inuitus oraculo non obsequutus, fatum suum implenit. Mater eius Pheretima, dum filius suus mali sui sibi author Barcæ agit, ipsa interea honoribus filij Cyrene fungebatur, ac munera obibat cum alia, tum in senatu præsidendo. Vbi autem cognouit filium in vrbe Barca oppetisse mortem, fuga se

1 & quod existimaret circumfluã esse Cyrenẽ, *id est, appellatione circumfluæ Cyrenen significata fuisse.*

2 Vxor autem ei erat genere propinqua, Barcæorã regis filia, qui Alazer vocabatur: adhuc se contulit. Ac quidã Barc.

se ripuit in Ægyptum. nam Arcesilaus fuerat de Cambyse Cyri benemeritus quod is exstitit et qui Cyrenen Cambysi tradiderat, ac tributum instituerat. Hæc in Ægyptum quum peruenisset, simplex Aryandi assedit: hortansque cum ad se vicissendam, & prætendens titulum quod ideo filius suus, quia cum Medis sentiret, interemptus fuerat hic Aryandes Ægypti prætor à Cambyse constitutus, qui aliquando post tempore quum æmularetur Darium vellet, ab eo est interfectus. Siquidem audiens atque animæduertens Dario cordi esse memoriam sui relinquere opere quod à nullo alio regum factum esset, id sibi imitandum putauit: donec mercedem accepit. Etenim Darius ex auro quam potuit purgatissimo monetam percussit: Aryandes autem Ægypti prætor idem ex argento fecit, & nunc quoque extat purissimum argentum Aryandicum. Ea re comperta Darius insimulatum quasi rebellaret, morte affecit. Tunc autem Aryandes hic misertus Pheretimæ, omnes ei copias Ægypti tradidit, pedestres simul & nauticas, præpositio quidem pedestribus Amasi viro Maraphio, nauticis autem Badre, qui genere Pasargades erat. Sed priusquam copias mitteret, caduceatore Barcam misso percontabatur quisnam percussor Arcesilai extitisset, Barcæi se omnes extitisse respondent: multa enim se ab illo mala esse perpessos. His auditis Aryandes ita exercitum vna cum Pheretima mittit. Atque hic quidem, titulus inferendi belli extitit. Verum (vt mea fert opinio) exercitus mittebatur ad Libyas subigendos. Libyum enim multæ sunt & variæ nationes, quarum paucæ regi obtemperabant, pleræque Darium contemnebant. Colunt autem Ægyptum versus (vt hinc incipiamus.) Libyum primi Adyrmachidæ, qui eisdem fere quibus Ægyptij moribus vtuntur. Vestem pellem qualem & alij Libyes, vxores eorum in vtroque crure armillam æream. Eædem capitis comam alunt: quarum quæque suos quos cepit pediculos 2 præmordet atque ita abiicit. Hoc illi ex o-

1 prætextus.

2 vicissim mordet.

mnibus Libybus soli factitant, soliq; virgines nupturas regi exhibent, & quæ illi placuerit eam deuirginat. Pertingunt hi Adyrmachidæ ab Ægypto ad portum vsq; nomine Plynum. His cõnes sunt Gigamæ locum qui occasum spectat incolentes, Aphrodisiade tenus insula. In huius loci medio est insula Platæa, vbi vrbem condidere Cyrenæi. Atq; in continere est portus Menelaius & Azitis, quam Cyrenæi incoluere. Et deinde Silphium incipit, ab insula Platæa pertingens vsque ad fauces Syrtis. Apud hos iidem pene ritus qui apud alios sunt. Gigamas ab occasu contingunt Asbystæ, qui supra Cyrenen incolentes non pertingunt ad mare. nam maritima Cyrenæi incolunt. Iidem non postremi sed præcipui Libyum sunt qui quadriges vehantur studiosi in Cyrenæorum moribus maxima ex parte imitandis. Horum sunt occasum versus confines Vschisæ qui supra Barcam incolentes ad mare pertingunt ad Euesperidas. Circi mediam Auschisarum plagam habitant Cabales, exigua natio, ad mare pertingentes, ad Tauchitam oppidum agri Barcæi, eisdem quibus ij qui supra Cyrenen sunt moribus vtentes. Auschisarum quod ad occasum vergit, contingunt Nasamones, grandis natio, qui sub æstatem relictis ad mare pecoribus, conscendunt ad locum Ægilen, decerpturi palmulas. nam palmæ illic & permultæ sunt, & spatiosæ, & fructiferæ omnes. ex quibus vbi palmulas præmaturas decerpserunt, ad solem siccantes mature faciunt deinde lacte maceratas sorbillant. Vxores plures singuli è consuetudine habent, & cum eis in propatulo coeunt, eodem pene quo Massagetæ modo, prius scipione prætento. Nasamonibus mos est, quum quis primum ducit vxorem, prima nocte vt sponsa singulos conuiuas obeat concubitus gratia, & vt quisque cum ea concubuit, donum det illi quod secum habet domo allatum. Iureiurando ac diuinatione tali vtuntur: Per eos viros qui iustissimi atque optimi apud illos fuisse dicuntur, iurant, illorum sepulchra tangentes. Diuinãt ad si-

ὃ Sic in vet. cod. Græc. ἀλυσὶς legitur, non ἀλσύς.

cum

rum accedentes monumenta, & illis, vbi preces peregerunt, indormiunt: vbi quodcunque per quietem insomnium viderunt, eo vtuntur. Fidei dandæ consuetudo hæc est: De manu alterius vterque sumpto inuicem poculo bibit. & si nihil humoris habuerint, sumptum è terra cinerem linguunt. Nasamonibus confines sunt Psylli, qui hunc in modū interciderunt: Auster eis omnia receptacula aquarum arefecerat: erat autem omnis eorum regio quæ intra Syrtin est, aquarum inops. Ob id isti publico colloquio atque consilio expeditionem fecere aduersus austrum (quæ Libyes memorant refero) hos, quum ad arenas venissent, auster spirans illic obruit. Psyllis extinctis, eorū terram Nasamones obtinent. Super hos austrum versus, in loco feris frequenti; Garamantes habitant, qui omnium hominum commercium aspectumque refugiunt, nihil bellicæ armaturæ habentes, ac ne defendere quidem sese audentes. hi supra Nasamones incolunt. Circa maritima vero, occasum versus, confines sunt Macæ, qui summum capitis verticem radunt, in medio capillos crescere sinentes, hinc atque in orbem tondentes. In bellum pelles subterraneorum struthionum ferunt prò tegumento. Per eos fluuius Cinyps è colle qui vocatur Gatiarum fluens, in mare influit. Hic collis Gratiarum nemoribus frequens est, quum cætera cuius memini Libya sit arboribus nuda: ducentorum ab eo ad mare stadiorum est intercapedo. Horum Macarum finitimi sunt Gindanes, quorum vxores ferunt fimbrias pelliceas singulæ multas, ob hoc (vt memoratur) quod vt à quoque viro venerem passa est, fimbriam nodat, & vt quæque plurimas habet, ita præclarissima censetur, tanquam à plurimis viris adamata. Horum Gindanorum oram in mare porrectam incolunt Lotophagi, qui è folio loti fructu victitant: qui fructus est instar fructus lentisci, suauitate assimilis fructui palmarum. Ex hoc fructu Lotophagi vinum conficiunt. Lotophagis secundum mare vicini sunt Machlyes, loto & ipsi

vescentes, sed minus quam superiores. Pertingunt autem vsque ad ingentem amnem nomine Tritonem, qui in grandem paludem Tritonidem influit, in quae est insula quae dicitur Phla: 1 Hanc insulam aiunt dici à Lacedæmoniis habitari debere. Aiunt autẽ & hæc: Iasonem, posteaquam sub Pelio Argo exædificauit, impositis in ea 2 cum aliis solennibus hostiis; tum vero tripode æreo, circuisse Peloponnesum animo Delphos eundi, eumque, quum teneret cursum circa Maleam, abreptum à vento aquilone, & abductum in Libyam, & priusquam tellurem cerneret, in 3 aspectis paludis Tritonidis altitusse dari sibi tripodem, quod diceret ostensurum se illis exitum, atque incolumes remissurum. Assentiente Iasone, ita demum Tritonem ostendisse qua ratione è breuibus enauigarent, & tripodem in suo templo posuisse, in eoque tripode oraculum reddidisse, & iis qui cum Iasone erant, omnem rationem indicasse. Fore enim vt quum quis tripodem accepisset 4 ex omnibus qui in Argo nauigarent, necessario centum Græcæ ciuitates accelerent paludem Tritonidem. Hæc quum audissent Libyes, qui montem Gratiarum colunt, tripodem occultasse. Iuxta hos Machlyes, habitant AVses: & circum paludem Tritonidem vtique habitant, ita vt medio Tritone dirimantur. Quorum Machlyes quidem occiput crinitum gestant, AVses vero sinciput. Horum virgines, anniuersario Minervæ festo, in honorem ipsius deæ inter se bifariã diuersæ, præliantur lapidibus, fustibusque, dicentes se 5 morem patrium seruare ei quam Minervam nominauimus: & quæ virgines è vulneribus decedunt, eas falsas virgines appellant. Sed priusquam à pugnando desistant, hoc faciunt: Quæ virgo in pugna optimam operam nauauit, eam semper communi consensu cæteræ virgines exornant cum cætera armatura Græca, tum crista Corinthia & curtui impositam circa paludem circumferunt. Quibus autem rebus ornarentur olim hę virgines antequam accolerent Græci, non habeo dicere. arbi-

1 Aiunt autem editum esse Lacedæmoniis oraculum de deducenda in hanc insulam colonia.

2 cum reliqua hecatombe, tum &c.

3 *Statim post eandem vocẽ vertit Brusia. Lego autem* βοήχεσι *&* βοηχέων *cum vet. cod.*

4 *ex posterorum eorum qui, &c. Fortasse Valla scripserat ex nepotibus.*

5 ritus patrios ei peragere.

tror autem ornari ſuetas armis Ægyptijs. nam ab Ægypto affirmarim & ſcutum & galeam *Græcis* eſſe traditā. Aiunt autem Mineruam Neptuni eſſe filiam ac palúdis Tritonidis eamque 1 neſcio quid à patre reprehenſam donaſſe ſe ipſam Ioui, & Ioue ſibi iſſam aſciuiſſe filiam. Hæc illi ajunt. Iidem promiſcue cum mulieribus, non vna habitantes, ſed pecudum more concumbunt. Vbi apud mulierem puer robuſtus eſt factus, apud quem virum habitare ſuſtineat, nam tertio quoq; menſe viri conueniunt eius filius cenſetur. Iſti quidem maritimi Libyum Nomadum dicti ſunt. Supra hos autē eſt partem mediterraneam Libya eſt theriodes dicta, *id eſt feris abundans*. Supra hanc theriodem ſupercilium ſoli ſabuloſum eſt, porrectum à Thebis Ægyptijs ad columnas Herculis. In hoc ſupercilio ferme decem dierum itinere 2 ſunt grumi grandes ſalis iucundi in collibus, & ſingulorum collium vertices è medio ſale eiaculantur aquam dulcē pariter & gelidā. Circa quā homines habitant vltimi, ſolitudinē verſum & ſupra *pligam* theriodem *dictam*, à Thebis itinere dierum decem, primi Ammonij, habentes templum ad Thebani Iouis effigiem, etenim Thebis (quemadmodum à me memoratum eſt) aſpectu arietino Iouis ſimulachrum eſt. Aliud hos eſt alia quoque aqua fontana, quæ ſub matutinum quidem tepet, ſub horam autem qua fortum frequentiſſimum eſt, frigeſcit: ſub meridiem multo frigidior eſt, eaq; horas hortos irrigant. Declinato iam die remittitur frig', donec ſol occidit: tunc tepeſcit, magis ac magis caleſcēs, ad mediam vſq; noctem quo tempore feruēs exæſtuat: præterita nocte media, ad auroram vſq; refrigeſcit: cognominatur autem fons iſte, ſolis: Poſt Ammonios autem p ſupercilium ſabuli, decem rurſus dierum itinere eſt collis ſalis & aqua illi Ammoniæ par, hominibus circumhabitātibus, cui loco nomē eſt Ægila, ad quē locum Naſamones veniunt palmulas decerptum. Rurſus decem dierum ſpatio ab Ægilæis alius collis eſt ſalis, & aqua & palmulatum fructi-

1 neſcio, quid de patre conquæſtam.

2 ſunt fruſta ſalis veluti grumi magni in tumulis: & in ſingulorum tumulorum verticibus è medio ſale aqua frigida & dulcis erumpit.

3 *Paulo poſt ipſe tumuli vertic.*

ferarum magna vis: quemadmodum apud alios: incolentibus illic hominibus quibus nomẽ est Garamantibus, natione sane magna, qui inducta super salem humo ita serunt. Ab his ad Lotophagos breuissimum iter. A quib⁹ triginta dierum spatium est ad eos apud quos gignuntur boues præpostere pascentes. Ideo autem præpostere pascuntur, quod cornua inflexa, anterius habent, & ob id cessim euntes pascuntur. nam offensantibus in terra cornibus, progrediendo pasci nequeunt: alioqui nihil differentes à cæteris bobus, præter crassitudinem pellis atque duritiam. Garamantes hi Troglodytas Æthiopes quadrigis venantur. nam Troglodytæ Æthiopes omnium quos fando cognouimus pernicissimis pedibus sunt. serpentibus, lacertisque & alia id genus reptilibus vescentes, lingua nulli alteri simili vtentes, sed vespertilionũ more stridentes. A Garamantibus decem quoque dierum itinere alius collis est salis, & aqua: accolentibus hominibus quibus nomen est Atlantibus, solis omnium hominum, quos ipsi nouimus, innominatis. nam sales quidem apud eos vocantur Atlantes, singulis autem eorum nullum nomen imponitur. Hi solem transcendentem execrantur, eique præterea omnia conuitia ingerunt, quod torridus & ipsos regionem perdat. Post totidem dierum iter & alius tumulus salis est, cum aqua, & hominibus accolentibus. Cui confinis est mons nomine Atlas, angustus, & vndique teres: & (vt fertur) adeo celsus vt eius cacumen nequeat cerni, quod à nubibus nunquam relinquatur, neq; hyeme neq; æstate: quem esse columnã cœli indigenæ aiunt. Ab hoc monte cognominantur hi homines: nam Atlantes vocantur dicunturq; nec vllã animante vesci, nec vlla somnia cernere. Ad hos vsq; Atlantes possum recensere nomina eorum qui in supercilio *Libyæ* habitant, post hos non amplius. Porrigitur autem id supercilium ad columnas vsq; Herculeas, atq; vlterius. Intra quod est salis metallũ, *id est* ἀπόθεσις, decem dierum itinere, & homines incolentes, qui domicilia sua faciũt ex i mi-

1 Nam omnib⁹ quidem simul nomen est Atlantes. *id est, commune quidem vniuersa genti nomen est Atl.*

2 Fodina.

qx 1 micis salis isti enim iam tractus Libyæ vacant imbribus, nam si plueret, illic non possent manere parietes, 2 salis. Supra autē hoc supercilium austrum versus ac mediterranea Libyæ deserta iam plaga est, & sine aqua ferisq;, sine pluuia ac lignis omni prorsus humore vocans. Ità ab Ægypto ad Tritonidem paludem, 3 pastoritij Libyes sunt, carne victitantes ac lacte. nihil vaccinum gustantes, quia nec Ægyptij gustant suem, neq; alētes quidem vaccam. Sed nec Cyrenææ fœminæ 4 ferire sibi fas putant ob Isidem quæ est in Ægypto, cui etiam iciunia, & dies festos studiose agunt. At mulieres Barcęæ non modo gustu vaccinæ carnis, sed etiam suillæ abstinent, Atq; hæc quidem ita habent. Ad occasum vero Tritonidis paludis iam non sunt 5 pascuales Libyes, neq; eisdem moribus vtentes, neq; idem circa infantes q̄ pascuales solent, factitantes. Nam Libyum qui pastorales sunt pleriq; hoc faciunt in omnes, non quod pro certo dicere. Vbi filij ipsorum quadrimi effecti sunt, venas perticis illorum lana succida inurunt, nonnulli venas tempotum: eam videlicet ob causam ne vllo vnquam tempore phlegma, *id est pituita*, defluens è capite officiat. eaque de re se aiunt esse optima valetudine. Et iuxta re vera Lybies inter omnes quos nos nouimus homines saluberrimo corpore: incertum mihi an ob hanc causam, certe optima valetudine sunt. Quod si pueris intendis spasmus existat, inuēta est ab eis medicina. vrina enim hirci aspersa eos liberant. Ea autem refero quæ ipsi Libyes narrant. Porrò sacrificia apud pastoritios 6 Libyes talia sunt. Vbi primitiis autem pecudis præciderunt, eā supra domum abiiciunt: hoc acto ceruicem eius auertunt. Solis autem omnium deorum immolant Soli & Lunæ, & his quidem vniuersi Libyes sacrificant: at q̄ circa Tritonidem paludem incolunt, etiam Minervæ Tritoniq; ac Neptuno: sed Minerue precipue. A quibus Libybus Græci vestē & ęgidas simulachrorum Minervæ mutuati sunt, præterquam q̄ ægides apud Libyes, & pendentes & ex eis fimbrię non

1 grumis.

2 *Post* Salis, *adde*. Mi autem ex tractus & pluuiæ usq; ad finem, dicit.

3 Nomades Libyes sunt qui carne & lacte vescitur, nec ab esu vaccarū abstinent, sicut & Ægyptij, sues que non alunt.

4 *Suspecta ipsi illic vox Græca.*

5 Nomades Libyes.

6 Nomades! *Sic & in seq. pro pastorales.*

sunt serpentes, sed è loris factæ: cætera vero omnia ad idem exemplar efficta sunt. nomine quoque ipso testificante venisse ex Libya Palladiorum stolam. Quippe Libyssæ mulieres super vestem amicientur nudis ægeis, *id est caprinis pellibus non villosis*, & fimbriatis, ac rubricâ deliburis, à quibus ægeis, *id est caprinis pellibus*, ægidas denominauere Græci. Quinetiam hinc primum mihi videtur eiulatus in templis extitisse, quod eo Libyssæ mulieres vehementer vtuntur ac bene. Et à Libybus quadriiugos equos iungere Græci didicere. Sepeliunt autem pastorales Libyes defunctos vt Græci, præter Nasamones, qui illos sedentes sepeliunt, obseruantes vt dum qui cœpit agere animam, eum sedentem constituant, ne supinus expiret. Domicilia eorum sunt virgultis compacta, suspensis circa lentiscos, & ea quoquouersus versatilia. Est isti quidem talibus vtuntur moribus. Contingunt autem hos ab occidentali parte Tritonis fluminis ij Auses qui sunt aratores, qui vero Libyes domos possidere consueuerũt, ijs nomen impositum est Maxyes, qui dextram capitis partem comatam gestant, sinistram radũt, corpus minio tingunt, asserẽtes se à Troianis esse oriundos. Regio autem hæc & reliqua ad occidentem vergens, multo frequentior est feris syluisq; quam regio pastoralium. Nam quæ ad aurotam respicit, quam pastorales incolunt, Tritone flumine tenus & depressa est & arenosa: hinc deinceps quæ aratorum est, vesperã spectans, montana valde est ac nemorosa, ferisq; frequens. Siquidem apud hos & serpentes sunt supra modum grandes ac leones, elephantes quoque & vrsi & aspides, & asini cornibus prædĩti. Et cynocophali, *id est capita cauina habentes*, & acephali, *id est non habentes capita*, qui in pectoribus oculos, habent, vt Libyes memorant: nec non viri fœminæque agrestes, & aliæ permultæ feræ haud mentitæ. Quorum nihil apud pastorales est, sed alia, veluti pygargi, & capreæ & bubali, & asini, non illi quidem cornua habentes sed alij imposti: nunquam enim bibunt: & oryes quibus va-

nales

1 ideò, sine lachrymis Mi-nerua, dicitur Herodo-tus. Μάλιστα, ἢ ὑπὸ Δημοφῶντος τοῦ Λιβυκοῦ. a occidentali.

§ Lacinium sequentes vi-detur aduersam ab eo, quæ est in vulg. Gr. edit.

§ In vulg. Gr. edit. cynocephalorum tantum fit mentio: sed quidam vet. cod. pro κυνοκεφάλους habent ἀνεφάλους hoc modo, οἱ ἀνεφάλοι, οἱ τὸ στόμα οὐκ ἔχοντες &c.

4 A quarum cornua Phanices cubitos mensuras faciunt, i. e. Phanices suas mensuras dicas cubitos illarum cornibus magnitudine faciunt pares. Fortasse tamen & alium fuisse.

nales palmæ pro cornib. fiunt. (huius feræ magnitudo est ad æquiparationem bouis) & bassaria, & hyænæ, & hystriches, & arietis agrestes 1 & dictyes, & thoes, *id est ex hyæna & lupogemis*, & panthere, & boryes. & crocodili tricubitali, ad summum magnitudine, terrestres lacertis assimiles, & struthi subterranei, & serpentes pusilli cum singulis cornibus. Hæ sunt illic feræ, & item cæteræ quæ alibi, præter ceruum & aprum. ceruus enim & aper prorsus in Libya nullus est. Sunt ibidem quoque tria murium genera, quorum alij bipedes vocantur. alij zegeries Libyca lingua (quod in Græca pollet idem quod *βουνοι. id est colles*) alij echines. Sunt præterea mustulæ quæ in silphio nascuntur, murenis similimæ. Tot habet feras Libyum pastoralium regio, quantum nos maxime scrutando longissime inuestigare potuimus. Maxyum autem Libyum confines sunt Zabeces, vbi fœminæ aurigantur currus in bellum. His finitimi sunt * Zygantes vbi magnam vim mellis apes conficiunt. sed multo plus opifices viri facere dicuntur. omnes autem minio inficiuntur, ac simijs vescuntur, quarum affatim gignitur ijs qui in montibus degunt. Iuxta hos aiunt Carthaginenses sitam esse insulam nomine Cyranin, ducentorum stadiorum longitudine, arctam latitudine, in quam transiri è continente potest, oleis refertam ac vitibus. Et in ea esse lacuum vnde virgines indegenarum penis volucrum pice illitis tamenta auri referunt è limo. Hæc an vera sint haud equidem scio, sed quæ narrantur scribo. 3 Fuerit autem totum, vt ipse ego in Zacyntho vidi picem è lacu referri. Sunt ea loci complures lacus. quorum qui maximus, septuaginta quoquouersus pedum est, altitudinis duum passuum, in hunc vi *genus* cõtum, cuius in summitate myrtus alligata est. demittunt, deinde referunt myrto picem, odorem quidem asphalti habentem, sed cætera præstantiorem pice Pieria: eamque in scrobem quam iuxta lacum foderunt, effundunt, & vbi multum illius aggestum est, ita è scrobe in amphoras transfundunt. Quic-

1 Tertessaicis similes.

2 Zaueces.

* *Ζύγαντες pro gente Libyca ex Herodoti quarto citatur à Stephano: vt etiam notauit Turneb. Aduers. li. 10 cap 24. Sed idem tamen Steph. & Ζύγανθος pro Libya appulo citat ex Herodoto & Eudoxo.*

3 Fieri autẽ potest, vt id omnino ita se habeat, quum ipse viderim hoc

1 cōspicitur, quid autem in lacum decidit, id sub terram meare creditur: in mari, quod à lacu quatuor stadijs abest. Ita quę de insula adiacenti Libyæ dicuntur consentanea sunt veritati. Aiunt præterea Carthaginenses, locum esse Libyæ extra columnas Herculis habitatum hominibus: eo quoties ipsi applicuere se, merces è nauibus exponere, easq; increpidine terræ deinceps collocare: tum conscensis nauibus fumū excitare: fumo autem conspecto, indigenas ad mare contendere: dehinc auro pro mercibus depositō, 2 rursus illinc abscedere, sed nō extra conspectum: tum se illinc è nauibus egressos *pretium* considerare, & si dignum mercibus 3 videatur eo sumpto abire: sin minus conscensis rursum nauibus considere, illos vero accedētes, plus auri ad id quod deposuerunt addere donec 4 persuadeant. Neutros autem alteris iniuriam inferre: neq; aut se cōtingere merces priusquam ipsi sumpserint aurū. Atq; hi sunt Libyum quos nominare possum: quorum pleriq; neq; tunc de rege Medorum curabant quicquam, neque nunc curant. De qua regione eatenus queo dicere, à quatuor eam nationibus (quarum nos scimus) & non à pluribus incoli: quarum duæ sunt indigenæ, totidem non indigenæ. Indigenæ quidem, Libyes atq; Æthiopes quorum alteri ad aquilonem Libyæ, alteri ad austrum incolunt: aduenæ vero, Phœnices & Græci. Neq; vero videtur mihi bonitas Libycæ terræ cum bonitate Asiæ atque Europæ comparanda, præter vnam Cinypem, quæ tellus fructuio cognominis est. Hæc autem optimæ cumque telluri par est prouentu fructus cerealis 6 omnino cæteræ Libyæ. Est enim pulla & vda fontibus, ac secura siccitatis aeris: ac ne imbre quidem, qui sit vehementior, lædituri nam in eo tractu Libyæ pluit. Ex prouentibus autem fructuum terræ, totidem mensuræ illic quot è Babylonica tellure percipiuntur. Bonum solum & illud est quod EVesperidæ colunt. nam quoties id eximie seipsum vbertate superat, centuplum reddit: at illud Cinypum, circiter trecenta. Porro Cyrenaica regio quæ huius

1 *vel apparet. & procul à mercibus* 2 *procedere. Hæc autem veteres aliter loquuntur, dicunt, fabulantur, intelligunt, & ἐξαγγέλλουσιν ἀπὸ τῶν ἐμπορίων ἐς τὴν ἤπειρον.*

3 *videatur aurum.*

4 *faciant illos acquiescere, Gall. lequel à ce qu'ils les tendent contens.*

5 *Neq; enim illos aurum attingere priusquam mercium pretio id æquauerint, i.e. priusquam tam multum exhibuerint, quantum mercium pretio respondeat: neq; illos merces attingere, vel contingere, priusquam &c.*

6 *nec quicquā omnino similis est reliquæ Libyæ.*

huius Libyæ editissima est, quam pastorales incolunt, tres in se 1 plagas continet admiratione digenas. Primam quæ maritima est, quod in ea iam fructus [illegible] ueruntur videmianturq; his compositæ [illegible] quæ supra maritimam est, medios fructus [illegible] bonos appellãt: dum hi fructus [illegible] qui sunt in editissima plaga, coquuntur acerbi, & uix tolerandi. Ita dum primi fructus biduntaxat coquuntur, ultimi aduentant, Atq; hunc in modum ad octo mensem perceptio fructuũ Cyrenæis suppetit. Hæc hactenus de his dicta sint. Perdiccas [illegible] ascendum Pheretimam ab Aryande missus, Ægypto Barcen peruenerunt, oppidum obsederunt, missis illico qui denuntiarent dedi autem [illegible] Arcesilai. 2 Eos oppidani, vt qui cædis [illegible] participes essent, in colloquium nõ admiserunt. Octo menses Barcen quum obsedissent [illegible] nono mense cuniculos fusso derunt ad murum [illegible] ualida tormenta admouerunt. sed [illegible] quidẽ faber quidam ærarius deprehendens [illegible] scuto, ita in modum: Circumferens illud intra murũ. admouebat pauimento vbis: q vbicunq; admouebatur alibi, illinc è solo nihil sonitus reddebatur: ad locum autem qui suffodiebatur, æs clypei resonabat. vbi è diuerso fodientes Barcæi, Persis fuit [illegible] interemerunt. Tormenta autem Barcæi ipsi repulsabãt. Verum quum multum temporis consumerent, & multi vtrinq; caderent, nec paucioribus [illegible] Persis, Amasis dux peditatus talem rẽ commentatus est: Animaduertens Barcæos vi non posse superari, sed dolo, latam fossam per noctẽ depressit, eiq; fragilia superstrauit ligna, & super ea humũ indixit, reddẽs solũ cæteroq; æquabile. simulatq; illos [illegible] in colloquium euocat. Illi libenter [illegible] ea, quæ eis cordi erat ad pactionẽ deuenerunt. Ipse autem in hanc formulã iecit, vt ferierent [illegible] super illam occultã fossam: vt quoad hunc [illegible] ita se haberet, tũ illi fœdus in ea regione ratum foret, Barcæis quod æquum foret se pensuros regi, & Persis, se nihil rerum nouarũ aduersus

1 Sunt, quibus Graeco contextu pro χώρας legendum censeat ὁδούς quam lectionem sequendo aliter fuerit interpretandus hic locus.

2 Eorum oppidani, vt qui &c. orationem non admiserunt id est, eorum petitioni non acquieuerũt, vel assensi non sunt.

Barcæos esse molituros promittentibus Barcæi: de hinc fœderibus freti, & ipsi ex vrbe prodibant, & hostibus cuicunq; libebat intrandi vrbem faciebant potestatem, patefactis omnibus portis. At Persæ rescisso ponte occulto in vrbem irruperunt. ideo autem pontem quem fecerant rescinderunt, vt fœdus soluerent quod cum Barcæis percusserant, quandiu ratum fore fœdus quandiu maneret terra vt tunc manebant. refracto enim ponte, non manere fœdus in ea regione amplius. Pheretima traditos sibi à Persis Barcæos qui faciendæ cædis principes fuerant, sudibus suffixit per ambitum murorum. Fœminarum quoq; decisas mamillas circa muros appendit. Cæteros Barcæos Persis vt diriperent imperauit, præter Battiadas, & qui cædis affines nō extiterant. His vrbem permissis reliquis instituti- 127
tem abreptis Persæ redierunt. qui quum ad vrbem Cyrenen rediissent. Cyrænei eos, oraculi cuiusdam seruandi gratia, per vrbem deduxerunt. sed inter transeundum præfectus naualis exercitus Bares illis præcepit vt vrbem diriperent: recusante Amasi peditum duce. se enim aduersus vnam Barcen Græcam ciuitatem esse missos, Verum postquam transierunt, & ad ripam Lycæi Iouis subsederunt, pœnitentia eos subijt q̃ Cyrenen non occupassent: eamque iterum adoriri conati sunt, Cyrenæis non permittentib⁹: Et licet nemo contra ferret arma, tamē incessit eis metus: illineq; cursu se protipientes, sexaginta circiter stadia consederunt. vbi statiua habentibus, ab Aryande nuntius aduenit ad eos reuocandos. Quum igitur à Cyrenæis commeatum sibi, pręberi precati essent & eum accepissent, in Ægyptum reuertebantur. Quos deinde Libyes excipientes, vestitus atq; vtensilium gratia, vt quisq; clinquebatur trahebatur; interficiebant, donec in Ægyptū peruenerūt est. Hic Persarū exercitus in Libyā longissime ad EVesperidas peruenit. Quos autē Barcæorum cepere, i quos; ex Ægypto fecere ad regem, ijs Darius rex ad incolendum misit vicum Bactrianæ regionis, (cui vico nomen imposuere Bircæ)

1. Hos ex Ægypto ad regem transportarunt: ex autem Dario iis ad incol. *Legendo αὐτοὺς ἐκ τῶν ἀνδρῶν pro αὐτοὺς.*

ad meam vsque memoriam etiam incolis frequentem. Verum ne ipsa quidem Pheretima probe vita excessit. nam posteaquam vltra Barcæos celerrime in Ægyptum rediit, male periit. 2 vt enim existunt arces adhodum & inuidiosæ vltiones deorum in homines, viuens vermibus computruit. Talis aç tanta Pheretimæ Battifilia in Barcæos vindicta extitit.

1 felicem vitam finiuit, quum primum enim vltra Barc. in Ægypt. rediit, misere piit. 2 Verum diis odiosæ sunt nimiũ

arces hominum vltiones: *Perinde ac si dicat, deos illi tam miserabilem vitæ exitum immisisse, odio prosequentes ea quæ vsa fecerat in vltione sumenda ex vindicta, vt & alias adeo atroces vltiones odio prosequi solent, Valla auctore sensum inuertit.*

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER QVINTVS, qui inscribitur

TERPSICHORE.

AT Persæ, qui in Europa sub 1 Megabyzo relicti à Dario erant, primos ex Hellespontijs Perinthios Dario subesse recusantes subegerunt, antea quoq; à Pœonibus male affectos. Siquidẽ Pæones, qui sunt à Strymone, admoniti diuino responso, vt bellum Perinthijs inferrent: & siquidem à Perinthijs ex aduerso confidentibus prouocarentur, nominatim compellantibus, eos inuaderent: sin minus ab inuadendo abstinerent: ita fecerunt Enimuero confidentibus Perinthijs è regione Pæonum suburbanis, ibi singulare certamen triplex ex prouocatione commissum est, viri cum viro, equi cum equo, canis cum cane. Et quum victores duobus certaminibus Perinthij præ gaudio carmen Pæana cantarent, tũc Pæones hoc ipsum esse responsum dei coniectantes inter se dixere, Nunc oraculum dei perfectum, nunc nostrum est opus, Atque ita in Perinthios canentes impetum fecere, egregieq; vincentes ex il-

1 *vel* Megabazo. *si nostra exemplaria sequamur, itidemque insequentibus* Megabazo, & Megabazus. *Verum & apud alios, ipsud nomen, non hoc, sed illo modo scriptum inuenitur.*

1 Quæ igitur quondam à Pæonibus gesta fuerant. Pæonibus ademerant Perinthij, ita se habuerat, vel, Talem igitur olim eladem Perinthy à Pæonibus acceperant. Tunc tamen pro libertate strenue

lis paucos reliquere. 1 Quæ quondam à Pæonibus gesta fuerant, hunc in modum gesta sunt. Tunc autem Perinthij, pro libertate strenue pugnãtes, tamen multitudine a Megabyzo superati sunt: Perintho capta, Megabyzus per Thraciam arma circumferens, omnes eius vrbes atque omnes nationes pacatas regi reddebat. Hoc enim illi à Dario fuerat imperatum, vt omnem Thraciam subigeret. Gens Thracum secundum Indos, omnium maxima est: quæ si aut vnius imperio regeretur, aut idem sentiret, vt meà fert opinio, inexpugnabilis foret, & omnium gentium multo validissima: sed quia id nimis arduum illis est, & nulla ratione contingere potest, ideo imbecilles sunt. Habent autem multa nomina singularum regionum singuli. Moribus tamen ac opinionibus consimilibus imbuti sunt, præter Getas & Trausos, 2 & qui supra Crestonæos incolunt. Ex quibus quæ à Getis fiant qui 3 se pro immortalibus gerunt, à me commemoratum est. Trausi vero in cæteris quidem omnibus idẽ quod Thraces, verum circa natalia suorum atque obitus hoc facit itant: Edito puero, propinqui eum circũsidentes cum ploratione prosequuntur, ob ea mala quæ necesse est illi, quod vitam ingressus sit, perperi: humanas omnes calamitates recensentes. Hominem autem fato functum, per lusum atque lætitiam terræ demandant, referentes quot malis liberatus in omni sit felicitate. At qui supra Crestonæos incolunt ista agunt: Singuli plures vxores habent, quorum vbi quis decessit, disceptatio magna fit inter vxores, acri amicorum circa hanc rem studio, quænam dilecta fuerit à marito præcipue. Quæ talis iudicata est & hunc honorem adepta, ea a viris ac mulieribus exornata, ad tumulum à suo propinquissimo mactatur, vnaque cum viro humatur, cæteris vxoribus id sibi pro ingenti calamitate ducentibus, nam id eis summo dedecori datur. Reliquis Thracibus hic mos est: Liberos in mercato venundant. Virgines autem non asseruant, sed quibus libuerit cum viris concumbere sinunt: at vxores asseruant

2 vel, & Crestonæos qui superiorem regionem incolunt, *sic & paulo post.*

3 *De hu vide lib præceden. te locum Herodoti, simulque annotationem in eum.*

ferunt vehementer, easque magnoare à parentibus coemunt. Punctas notis esse frontes, nobile sud cat nemen esse notatas punctis ignobile. Otiosum esse pro honestissimo habetur: agricolatorem vero pro contemptissimo. Bello atque rapto viuere, pulchertimum. Atque hi quidem sunt eorum insignissimi mores. Deos autem hos solos colunt, Martem, Liberum, Dianam: sed reges, præterpopulares, etiam Mercurium, eumque è diis precipue, per quem solunt iurant, à quo progenitos quoque se aiunt. Optimatibus eorum tales sunt sepulturæ: Prolato triduum cadauere, mactatisque omnifariis hostiis, conuiuantur. Illudque defletum prius, deinde combustum sepeliunt, aut aliter humo conteguot. Aggestoque desuper tumulo, cum alia omnis generis certamina proponunt, tum præcipue certa cum ratione monomachiam, *nempe singulare certamen*. Et sepulturæ quidem Thracum huiusmodi sunt. Quod autem huius regionis ad aquilonem vergit, nemo potest pro comperto referre. quinam homines eam incolant: sed illam quæ trans Istrum plaga est, constat vastam esse atque ignotam: 2 vbi solos audio habitare homines nomine Sigynas, veste Medica vtentes, eorumque equos toto corpore hirsutos esse, ad quinque digitos altitudine pilorum, eosdemque pusillos ac simos, inualidosque ad viros gestandos, sed currui iunctos esse pernicissimos atque his curribus indigenas inuehi. Horum fines, prime accedere ad Enetos qui sunt in Adria. Eos quoque se colonos Medorum dicere: qui quo pacto coloni Medorum fuerint, equidem nō queo dicere: sed fiat quidlibet intra longum tempus. 2 Sigynas Libyes qui supra Massiliam incolunt, instituores appellant Cyprij iacula. Verum, vt Thraces aiunt, 2pes loca quæ sunt trans Istrum, obtinens, & ob illas vlterius pergi non potest. Quæ quum dicunt haud credibilia apud me dicunt, quoniā hoc animal constat frigoris intolerans esse. Sed mihi videntur loca quæ septentrionibus subsunt, ob gelu inhabitabilia esse. Hactenus de hac regione: cu-

1 stigmatis. Cicero quoque interpretatur eō punctum notæ.

2 De nullis autem possum quicquam accipere, qui trans Istrū habitent præterquā de Sigynis.

3 nihil est, quod non contingere possit intra long.

4 Sigynas quidem certe Ligures, qui supra Mass. &c. *At hic legit* λίγυες *pro* λίγυας.

ius oram maritimã Megabyzus Persis obedientem reddidit. Darius, transmisso rapidissime Hellespõto, postquam Sardis venit, recordatus est beneficij in se ab Histiæo collati, & consilij Cois Mitylenæi. Quibus accersitis Sardis obtulit electionem. Histiæus, vt qui esset Mileti tyrannus, nullam sibi tyrannidem poposcit: sed Myrcinum Edonidem, animo vrbis in ea condendæ; & iste quidem hanc elegit: Coes autem, vt qui non tyrannus sed priuatus esset, optauit Mitylenes tyranidẽ. Impetrato vterque quod optauerat, eo se contulit. At Dario res huiusce modi oblata est, vt illam videri incesserit cupido iubendi Megabyzo vt Pæonas ex Europæ sedibus in Asiam transportaret. Erant Pigres & Mastyes viri Pæones, qui postquam Darius transmisit in Asiam, & ipsi Sardis venere, cupidi tyrannidis apud Pæonas potiundæ, ducentes vna sororem, procera statura atque speciosam: obseruato tempore dum in suburbanis Lydorum Darius præsideret, talem rem sibi agendam putarunt: Sororem, quam optime poterant, quum exornassent, ad aquã mittunt, vas capite tenentem, equumque è brachio trahentem, linumque nentem. Iam præstreuntem Darius attente considerabat, quod neque Persica erant illa quæ ageret mulier, neque Lydica neque vllarum ex Asia fœminarum. Hæc considerans, misit quosdam suorum satellitum, iussos obseruare in quam rem vteretur mulier equo. Iussis obsequentibus, fœmina vbi peruenit ad flumen, equo satisfecit, vas aqua impleuit. His actis, eadem via regreditur, aquam capite sustinẽs, equum è brachio trahens, ac fusum versans. Admiratus Darius tum iis q̃ ab exploratoribus audisset, tum iis q̃ ipse vidisset, adduci coram fœminam iubet. Et adducta, adolescentes fratres qui aderant, non procul rem ipsam speculantes, interroganti Dario cuias illa esset, aiũt se Pæones esse, & illam suam sororẽ. Ad quos Darius, quinam homines essent Pæones, & vbi locorum habitarent, & cuius rei gratia illi venissent Sardis, percontari. Adolescentes se vero venisse dicere

1 quum primum Sardis transmisso Hellespõto peruenit.

2 equum aquauit, *vel*, adaquauit.

vere vt sese ei donarent. Pęoniam autem esse ad flumen Strymonem sitam, qui Strymon non procul abesset ab Hellesponto. Esse vero Pæones colonia Teucrorum qui è Troia fuerunt. Hæc singulatim illi referebant, Interrogantique Dario nunquid omnes illic fœminæ tam laboriosæ essent, affirmare prompte id ita se habere, huius enim rei gratia illud fiebat. Ibi Darius literas ad Megabyzū dat, quem in Thracia præfectū reliquerat, iubens è sedib⁹ suis Pæones ad ipsum trāsferri cum liberis pariter & vxoribus. Eques eum hoc nuntio confestim ad Hellespontum cucurrit, Hellespontoque transmisso literas Megabyzo reddidit. Quibus ille lectis, sumpto è Thracia duce, aduersus Pæoniam exercitum ducit: Pæones cognito Persarum in se aduentu, contractis copiis processere ad mare; rati illac Persas
125 ingressuros ad dimicandum. Et Pæones quidem ad arcendum exercitus Megabyzi ingressum parati erant: Persæ autem certiores facti Pęones conuenisse ad intercludendum ab ora maritima ingressum, sumptis ducibus iter ad superiora conuertunt, hostemque latentes in eius oppida irrumpunt, & illa vt pote vacua, facile occupant. Quod vbi resciuere Pæones, protinus dispersi ad sua quisque dilabuntur, seque Persis dedunt. Ita è Pæonibus Syropæones & Pæopolæ, & qui ad Prasiadem vsque paludē incolunt, è suis sedibus emoti, in Asiam sunt abducti. Qui vero circa Pangęum montem incolunt, Doberasque & Agrianas & Odomantos, & ipsam Prasiadem paludem, à principio non cepit Megabyzus: Tentauit tamen eos etiam expugnare qui paludem incolunt; incolunt autem hunc in modū: In media palude compactæ stant sublicæ; angustū à continente ingressum vno ponte habentes. Has sublicas tabulata sustinentes, olim communiter omnes ciues statuebant: mox è lege hunc in modum statuendas censuerunt, vt pro singulis vxoribus quas quisque duceret (ducunt autem singuli multas vxores) ternas defigeret sublicas, è monte sumptas cui nomen est Orbelus. Hoc habitantes modo, ob-

tinent singuli super ea tabulata tugurium in quo degũt, & fores inter tabulata tugurium in quo degunt, & fores inter tabulata compactas, deorsum ad paludem ferentes. Paruulos autem liberos per pedem reste illigant, metuentes ne illi in aquam deuoluantur. Equis autem & subiugalibus pisces pro pabulo præbent Porro piscium tanta est copia vt quoties quis ianuam compactam reclinauerit, dimissam fune sportam vacuam, aliquanto post retrahat piscium plenam. quorum duo sunt genera, vnum quod vocant Papraces, alterum Talones. Cæterum è Pæonibus ij qui capti fuere, in Asiam sunt abducti. Pæonibus captis, Megabyzus nuntios in Macedoniam septem Persas, qui post eum erant in exercitu spectatissimi, misit ad Amyntam petituros regi Dario terram & aquam. Est autem è palude Prasiade breuis admodum in Macedoniam via. nã in primis paludi confine est metallum, *id est* fossa *aeris*, vnde post ea tempora Alexandro in singulos dies singula talenta prouenichant. Post Metallum, superato monte quem vocant Dysorum, Macedonia intratur. Eo Persæ vbi peruenere, & in conspectum Amyntæ, ad quem mittebantur, regi Dario terram & aquam petiere, Amyntas & eo dedit, & homines in hospitium vocauit, instructaque splendida cœna, per comiter accepit. Persæ postquam ad cœna ad potum peruenere, Hospes, inquiunt, Macedo, nobis Persis consuetudinis est, quoties magnam exhibuimus cœnam, tunc etiam concubinas & adolescentulas vxores ad assidendum introducere. Proinde tu nunc, quoniam libenter excepisti nos, & liberali hospitio prosequutus es regique Dario & terram das & aquam, sectare consuetudinem nostram

fodina, vnde &c.

& legitimo virginitatis iure liuptas.

Ad hæc Amyntas, Nobis inquit, Persæ ista consuetudo non est, sed viros à fœminis semouendi: verum quandoquidem vos exigitis, qui domini estis, hoc quoq; vobis præstabitur. Hæc loquutus, Amyntas fœminas accersit. Illæ, vt iussæ, prasto fuerunt, & è regione Persarum deinde consedere-

runt

runt. Quas Persæ conspicati formosas, Amyntam alloquuntur, negantes omnino id factum esse sapienter. Satius enim futurum fuisse, ab initio non venire fœminas, quam, postquam venerant, non assidere, sed ex aduerso sedere in oculorum dolorem. Ita coactus Amyntas illas assidere iussit. Quæ cum obtemperassent illico Persæ mamillas illarum tractare, vt pote plusculo vino temulenti: nonnulli etiam tentare suauiari. Hæc Amyntas intuens etsi iniquo ferebat animo, tamen præ metu Persici nominis quiescere. Verum eius filius Alexander quum adesset, atque hæc aspiceret, vtpote adolescens, & malorum inexpertus, nequaquam amplius tolerare posse. itaq; grauiter ferens, ad Amyntam inquit. Tu quidem pater i cede ætati, abique hinc ad requiescendum, 2 neq; indulgens nimium potationi: ego vero hic remanens, omnia hospitibus quæ oportet exhibebo. Amyntas eum rei nouæ aliquid facturū animaduertens, ad hæc respondit, Fili, inquiens, 3 verba tua hinc me summouentis pene intelligo. ideo enim medimittis quod aliquid noui agere in animo habes. Quare nolo te quicquam noui in hos viros perpetrare: futurum in perniciem nostrā: sed tolera expectans quæ geruntur, nam quod ad discessum meū pertinet, parebo. His responsis Amyntas abiit. Tum Alexander ad Persas, Vobis, inquit, hospites, cum his fœminis vel omnibus, si libet, facillime licet concumbatis: sed cum qua earum concumbere libeat indicate. Nunc enim fere tempus cubandi aduentat, & vos bene potos esse temulentosque video: Proinde has fœminas, si vobis cordi est, finite ire ad se lauandum, quas, quum lotæ fuerint, accipiatis. Hæc loquutus Alexander, approbantibus Persis, egressas fœminas in mulie-
130 bre remittit conclaue: ac totidem j viros læues malas habentes, muliebribus vestibus exornat: traditisq; pugionibus introducit, admonetque Persas, inquiens, Vos vero Persæ, à nobis in conuiuiū estis omni munificētia accepti: quippe quib⁹ & quæ ha-

1 morem gerere ætati.
2 neque per totum potationis tēpus hic maneas.
3 ex tuis verbis te ita propemodum ardere intelligo. *Potest etiam* ἀνδρεῖα *tum eius inpus iungi.*
4 Vobis, hospites, his fœminis potiri (*vel frui*) facile est, siue cum omnib⁹, siue cum aliquot earum (*vel, cum quantacunque earum parte*) concumbere libeat. Verū id *postea* nobis significabitis: at nunc quum & tempus petendi lēcti instet, & vos, vt video, egregiē poti sitis, has (si grāue non est) lotum ire finite: & lotarum rēdi tum expectate.

} *id est*, imberbes iuuenes, *quos lenia fulgent ora, vt loquitur Tibul.*

bemus, & quæ inuenire potuimus, ea omnia repræsentauimus: & quod omnium maximum est etiam nostras ipsorum matres & sorores liberaliter exhibemus: vt omni honore affecti a nobis, intelligatis quibus rebus digni estis: vtq; regi, qui vos misit, à Græco quodam Macedonum principe vos & mensa & lecto bene acceptos esse, renuntietis. Hæc loquutus Alexander, singulos Macedonas, quos fœminas esse aiebant, assidere iussit singulis Persis, qui posteaquam à Persis attrectari cœperc, illos obtruncauere. Et hac quidem morte affecti sunt Persæ ipsi pariter & eorum comitatus. Comitabantur enim eos & vehicula, & famulitia, & omnis generis apparatus, quæ cuncta cum illis omnibus pariter intercepta sunt. Non multo deinde interiecto tempore, quum magna horum virorum à Persis inquisitio fieret, Alexander illos a prudenter occupauit, tum multa pecunia, tum sorore sua nomine Gygæa Barbari data, viro Persæ, vni ex inquisitoribus interfectorum. Ita horum Persarum cædes, deprehensa, sed silentio suppressa est. Esse autem Græcos hos qui à Perdica progeniti sunt quemadmodum ipsi aiunt, & ego scio, & ostendam in ijs quæ postea dicam. Qui uetiam & ij qui in Olympia certaminibus Græcorum præsunt *Græcos esse eos* ita cognouerunt. Nam quum Alexander certandi gratia ad hoc ipsum descendisset, à concursoribus prohibebatur, quod negarent barbarorum id esse certamen, sed Græcorum. at vbi palam fecit sese Argiuum Græcus esse iudicatus est: & stadium currens proximus primo extitit. Et hæc quidem ita gesta sunt.

Megabyzus autem Pæones ducens, abijt in Hellespontum: & illo transmisso peruenit Sardis quū interim Histiæus Milesius iam muris cingeret locum, quo à se perito donatus à Dario fuerat in pretium seruatæ ratis, qui locus est ad flumen Strymonem nomine Myrcinus. At Megabyzus, cognito quod fiebat ab Histiæo, quum primum venit Sardis, ducens Pæones, ita est Darium alloquutus: Rex, quidnam tu rei fecisti dato loco ad vrbē condendam

a vt nos vobis omnem, quo digni estis, honorem exhibere intelligatis.

a astutia est communita.

a inquisitoribus astu circumuentis, sil. suppl. est *ad verbum, ita circumuenta est. Vsi sunt enim aduerbo retinere vocabulum, etsi minus posteriori loco conuenit.*

» dendam in Thracia viro Græco, eidemque solerti
» atq; industrio? vbi affatim materia est ad naues æ-
» dificandas, multumque remigum atque pecuniæ?
» multis etiam cum barbaris tum Græcis incolenti-
» bus? qui nacti ducem, facient quicquid ille vel die
» vel nocte præceperit. Nunc igitur tu virum hunc i-
» ta facientem inhibe, ne domestico bello afflicteris.
» Inhibe autem mitimodo accersitum: quem quum
» acceperis, da operam nequando in Græciam reuer-
tatur. Hæc loquutus Megabyzus, perfacile Dario persuasit, tanquam probe prospiciens quod esset euenturum. Darius misso in Myrcinum nuntio ad Histiæum, hæc inquit, Histiæe, rex Darius hæc dicit, Mihi rebusque meis melius consulentem quam te inuenio neminem: quod non verbis sed factis compertum habeo perinde quum res magnas agere destinem, præsto mihi sis vt eas tibi aperiam. His verbis fidem habens Histiæus, & simul magni faciens consiliarium regis fieri, Sardis profectus est. Cui aduenienti Darius. Histiæe, ego (inquit) ea de causa te accersiui, quod 1 posteaquam è Scythis redire maturaui, & tu ab oculis meis abfuisti, nullius rei desiderium tam me tenuit brevi, quam vt tu in aspectum & colloquium meum venires: quum sciam omnium possessionum pretiosissimam esse virum amicum, solertem, bene, sentientem: quæ tibi ambo adesse ego testimonio esse possum è tebus meis. Quare tibi ego, qui fecisti probe quod veneris 2 hoc gratificandum putaui, vt omissa Mileto, & recens condita in Thracia vrbe, me sequaris Susa, eadem quæ ego habituras, meusque conuictor ac consiliarius futurus. Hæc loquutus Darius, vna secum Histiæum ducēs, Susa versus iter intendit, præfecto Sardibus Artapherne, fratre suo ex eodem patre. Item præfecto Otane ore maritimæ cuius patrem Sisamnem, vnum è regijs iudicibus, quod iniuste ob pecuniam iudicasset rex Cambyses interemerat: interemptoque detractum corium in lora concidit, quibus tribunal in quo ille sedens iudicarat, intendit: ibidemque eius

1 quum primum à Scythis redij.

2 Hæc propono; *vel* *offero.*

filium Otanem sedere iudicem præcepit, atq; in memoria habere in quo tribunali iudicaret. Hic igitur Otanes in eo tribunali sedens, tunc Megabyzi successor exercitus Byzantios ac Chalcedonios cepit, cepit item Antandrum, quæ est in terra Troade, cepit quoque Lamponium. Sumpta etiam a Lesbiis classe, cepit Lemnum & Imbrum, a Pelasgis tunc quoque vtramque habitatam. Sed Lemnij quoniam præliæ contenderant, & aliquandiu repugnauerant, mala perpessi sunt: quorum qui superfuere, iis, præfectum Persæ imposuere Lycaretum, Mæandrij eius qui Sami regnauit, germanum: Hic Lycaretus quum Lemno præesset, hac de causa mortem opperiit, quod omnes in captiuitatem redigebat, atque euertebat alios insimulans defectores Scythicæ expeditionis, alios vexatores copiarum Darij à Scythis reuertentium. Hæc iste in sua præfectura perpetrabat: sed non diu 1 in malis faciendis delituit: & cœperunt iterum è Naxo atque Mileto calamitates Ionibus fieri. 2 è Naxo quidem, quod inter insulas felicitate præstabat: è Mileto autem, quod ea tempestate prope seipsa superata maxime florebat, eratque Ioniæ prætextum: quum laborasset duobus superioribus ætatibus morbo seditionis, donec eam seditionem Parij 3 sedauerunt, ex omnibus Græcis correctores à Milesiis delecti. Hūc aunt in modum eos Parij correxere: Quum Miletum veniissent viri inter Parios præstantissimi, cernerentque 4 domos vehementer labefactatas, dixerunt velle se regionem ipsorum peragrare. Id facientes, & omnem agrum Milesium lustrantes, vt quemque fundum animaduertebant bene cultum *fructumque emittentem*, conscribebant domini nomen. Peragrata omni regione, quum paucos huiusmodi fundos comperissent, quam maturime ad vrbem descenderunt: coactoque cœtu, decreuerunt vrbem iis esse incolendam quorum fundos bene cultos inueniissent. videri enim illos ita curaturos publica vt sua ipsorum curauissent. Cæteros Milesios qui prius seditionem mouissent, iusserunt horum

131

1 *Sunt, qui vrbem hic suspectū habeant nec immerito fortasse.*

2 Etenim Naxus quidem inter insf. felic. præstabat, Miletus vero eodem tēpore magis quam vnquam antea flo rēs Ioniæ ornamentum erat: quum laborasset.

3 *vel composuerunt, ex omnibus Gr. compositores ad Mil. delecti. Hunc autem in modum eos ad concordiā Parij reuocarunt.*

4 eos plane fortunis euersos.

5 res Milesiorum Parij composuerunt. At tūc ex.. isvrbib.

…Parisco-
…o coperunt
…am occupie-
…ectum Mon tule-
…Aristagoras Mol-
…ac consobrinus Hi-
…em Darius Susis distinebat.
…nus & per id tem-
…Naxij venere iampridem
…autem Miletum Naxij ad-
…Aristagoram vt aliquantulum
…are ad redeundum in patriã.
…um isti in patriam redirent, fo-
…tamen prætendens Histiæi
…loquutus. Meæ quidẽ vires
…ad id non superunt, vt
…tineantur. vos possim reducere:
…nullis sentatorum Naxiis ac mul
…tum esse: tamen omne studium
…adhibebo, hoc scilicet in ani
…amicus Artaphernes Hysta
…pis frater, qui præses est omnium
…ma, multo exercitu præditus ac
…ego vtinam opinor facturum o
…istri sententia. His auditis Naxij
…vtrum q optime posset consi-
…horum hortarentur, dicere, &
…tum se paratos esse, vt ipsi pacisceretẽ-
…deliceret hoc casu, quod ipsi in Naxo
…Naxios omnia ea ratione iubebant esse
…ue adeo exercitus ingentes. nulla dum
…um insolatum erat Dario erat. Pro-
…Aristagoras ait Artapherni esse insu-
…(præclaram illam quidem, sed pul-
…cui & bonam, Ioniæque vicinam mul-

x ij

x id est, Hospitij consuetudinem, vel, Hospitalem amicitiam, qua illi cum Hystiæo intercedebat. Intelligit autem hunc prætextu huius amicitiæ voluisse Naxiis operam nauare, quo potius id cæpe, quẽ declarat, faceret.

arem Aristagoræ commendarunt, vt iam, quam posset optimẽ administraret, vel Negotium Aristagoræ

iam posset, commodissimè gerendi, quin etiam munera eum dant, & sumptus in exercitum, vt qui eos reddituri essent, reciperent: fore, vt quum in Naxiorum conspectum vẽ… …iberentur, facerent,

eis præterea & pe
inde tu adcerſitus
exules illinc deceni
ſunt, pentecontor
quæ in exercitum
eſt nos præ
mus! & te
& quæ ex hac pendent, Parum
que quæ Cycladas nominantur
haud difficile naues
nam ac Bœotam, hoſt
ſane ad capiendum,
capiendum, eadem omnino
nes occupandas ſuaſerunt. Huic
phernes, Tu vero, inquit,
giæ domus exponis, & prodis
præterquam de numero
nauibus, ducentæ tibi
ptu erunt. Oportet tamen
quoque regis accedere.
tus Miletum rediit. Attaphernes
ad Datium nuntio, per quem
ra dictis eum cetterorem
bauit, ducentas naues
aliorum ſociorum magna
fecto eis duce Megabate,
menidarum, ſuo ac Darii
vera ſunt quæ poſt hoc
derat Pauſaniæ Lacedæmonio,
Græciæ tyrannidem
ce Megabate exercitum
ram miſit è Mileto.
pro atque Ionum exercitu
eſt per ſimulationem
que vbi Chium peruenit,
Caucaſum, vt illinc
Naxum. Sed quoniam
claſſe deleti, hoc contigit:
dis nauium excubiis
homine cuſtodiri.

1 Quod tu quum feceris, non ſolum magnã pecuniarũ vim, quæ tibi paratæ apud me erunt, conſequêris, præter ſumptus exercitus: (hos enim à nobis, qui ducimus, ſuppeditari par eſt) verum etiam ditioni regis adijcies inſulas, & ipſã Nax.

2 cuius filiã poſtea (ſi vera fama eſt) ſibi deſponſatam habuit Paulus Lacedæmonius Cl. filius, Gr. tyrannus euãdere cupiẽs.

...ut, nomine
...,
...ret,
...quodam fa-
...odium à Megabate
... & hominem excu-
...raret, ipse accedens
...uit Megabates, grauiter id magnæ iniuriæ loco ducens, Aristagoræ succensuit.
... Aristagoram inuasit. Cui A
...it, est cum istis negotij?
...ueres vt me sequereris, atque
...que tibi iuberem? quid multa
... indignatus Megabates, vbi nox
...am quendam cum naui, ad rem
...deret exponendam. Naxij, vt
... vt nunc aduersus se classem ven-
... vbi id audierunt, omnia confe-
...pecus cogorcare: & se, vt qui obsi-
...rent, ocbariis, potú, murorum re-
...quidem tanquam instante sibi bel-
...Milesij vero, posteaquam è Chio in
...erant, iam præmunitos aggressi sunt.
...e quatuor in obsidione mensibus,
...enis quam secum attulerant pecu-
... etiam ab Aristagora, quum plura
...dio, vbi mœnia Naxius exulibus
... continentem reuerterunt male
...s, quandoquidem Artaphernem rece-
...perare, nec exercitui stipen-
...præsertim Megabate insimu-
...male affectos, verebaturque pre-
...fraudaretur, his de causis tre-
...tione cogitabat. Coniugerem è
...ó fortasse quandā compuncto notis
... Histiæus Aristagoram commone-
...breue decerneret. Id nanque volens Hi-
... quia alia ratione facere
... custodiris fideliſ-
... Aristagoras impressit, &
... reuerterentur, vbi

Illi renati sunt, raptissime dimissi Miletum, nihil aliud mandans nisi vt quum Miletum peruenissent, iuberet Aristagoram eraso suo capite inspicere. Ea autem stigmata significabant (vt a me superius dictum est) defectionem. Hoc ideo Histiæus faciebat quod magnam sibi iacturam ducebat se Susis distineri: etiam atque etiam sperans vt si ab Aristagora rebellaretur, ad mare proficisceretur: sin Miletus nil noui moliretur nullam sibi viam amplius esse ad eam reuertendi intelligebat. Eum quidem nuntium Histiæus hæc considerans mittebat. Aristagoras autem, quum ei hæc omnia consentanea

1 adsuæ factionis homines.

per idem tempus contigissent, retulit ad seditiosos tam de sua sententia quam de Histiæi mandatis. Cui quum cæteri omnes assensissent, iubentes vt rebellaret, Hecatæus tamen historiographus initio dissuadere bellum sumi aduersus regem Persarum, enumerans cunctas nationes quibus Darius imperaret, omnemque illius potentiam: sed quum hoc persuadere non posset, secundo loco suadere vt classe mare occuparent: negans se videre qua alia ratione id esset euenturum. Scire enim se Milesiorum vires esse imbecillas: si tamen pecuniæ è templo quod est in Branchidis tollerentur, quas Crœsus Lydus reposuisset, multum spei recipere maris potiundi, atque ita pecuniam & ipsos habituros ad vtendum, nec hostes eam spoliaturos. Erant autem hæ ingentes pecuniæ, quemadmodum à me in primo libro declaratum est. Verum ne hæc quidem sententia obtinuit, sed illa, vt omnino rebellaretur vtque vnus eorum Myuntem, nauigaret ad exercitum qui è Naxo reuersus illic agebat, vt conaretur duces classiariorum comprehendere. Missus autem ad hoc ipsum Iatragoras, dolo cepit Oliatum Ibanolis filium Mylassensem, & Histiæum Tymnis Temensem, & Coem Erixandri filium, quem Darius Mitylene donauerat, & Aristagoram

2 *Aut aliud legit quam nos, aut male vertit.*

Heraclidis filium, Cymæum, complures que alios. Ita ex professo Aristagoras defecit, omnia in Darium comminiscens: & primum quidem, verbo duntaxat

tyranni-

tyrannidem immutãs, statum reipub. Mileti contuit, vt secũ libenter Milesij rebellarent. Idem dehinc in reliqua Ionia fecit, tyrannorũ alios eiiciens, ex aliis autẽ quos ceperat è nauibus iis quæ aduersus Naxũ vna ierant, vt ciuitatibus gratificaretur, 2 aliũ in alia vrbe diuendens, ex qua quisq; illorum erat. Quorum Coem Mitylenæi vt acceperũt, sine mora productum lapidibus interemerunt: Cymæi suum dimiserunt. Posteaquam autẽ & alij complures tyranni fuga solũ vertere, passim per ciuitates tyrannorũ abdicatio facta est. Tyrannis sumotis, Aristagoras Milesius secundo loco iussit in singulis ciuitatibus constitui singulos magistratus: moxq; ipse Lacedæmonẽ triremi profectus est. Opus enim erat magnã aliquã comparare societatẽ. Spartæ regnũ iã non tenebat Anaxandrides, Leontis filius, quia nõ superstes erat, sed eius obitu filius Cleomenes regnabat: nõ ille quidẽ propter virtutis specimen, sed propter genus. Etenim Anaxandrides duxerat in matrimoniũ sororis filiam, quæ etsi cor-

» » di erat tamen ex ea liberos nõ suscipiebat. Id quum
333 ita esset 3 ephori his eum verbis incusauerunt: Si tu
» » non prospicis, at certe nobis hoc non est despicien-
» » dũ, EVrysthei genus labefieri. Tu igitur quãdoqui-
» » dẽ vxorem habes quæ nõ concipit, ea repudiata a-
» » liã ducito, gratissimã rem in hoc Spartiatis factu-
» » rus. His ille respondens, negat se earũ rerũ alteru-
» » tram esse facturũ: & hos non recte cõsulere ait, qui
» » ipsum hortẽtur repudiata quã habeat vxore inno-
» » xia, alterã ducere: eoq; se non esse pariturum. Cui
» » ephori atq; optimates consilio inter se habito retu-
» » lerũt, Quoniã te cernimus amore coniugis quã ha-
» » bes implicitũ, facito quod dicemus, ac noli repugnare,
nequid de te Spartiatæ grauius consulant. Coniugẽ quam habes vt repudies nõ postulamus, quæ cunq; et præstas nunc, ea omnino præstato: alterã tamen ducito præter hanc vxorẽ, quæ sit fœcũda. Hæc dicentibus assensus est Anaxandrides: qui duas dehinc vxores habens, binis ædibus habitabat, haud quaquã Spartiatice faciens. Non longo interiecto,

1 alium alij vrbi tradens

2 Ephori eũ accersito dixerunt.

tempore vxor quæ posterius ducta est parit hunc Cleomenem, 1 quem mater successorē regni Spartiatarum nuncupabat. At vxor prior quæ hactenus sterilis fuerat, & ipsa concepit, hoc fato vsa: quæ quum reuera prægnans esset, domestici tamen posterioris vxoris id audientes, ac moleste ferentes, dicere, iactari hoc ab illa animo subiiciēdi sibi partum. Itaque vbi indigne ferentibus, exacto tempore pariendi, ephori incredulī fœminę parturienti 2 custodes apposuerunt: quæ Dorieum peperit, moxque Leonidem & post hunc gradatim Cleombrotum. Sunt etiam qui dicant Cleombrotum atq; Leonidem fuisse geminos. At quæ Cleomenem peperit, secundo loco in matrimonium ducta, filia Perinetadæ, filij Demarmeni, alium filium amplius non genuit. Et Cleomenes quidem non compos (vt fertur) sed inops mentis, Dorieus autem inter æquales omnes primus erat, meritoque putans se ob virilitatem regno potiturum. hoc ita opinione præsumens, defuncto Anaxandrida quum Lacedæmonij Cleomenem ex lege, quod maximus natu esset, creassent, indigne id tulit, sibi à Cleomene imperari. Igitur petita à Spartiatis plebe, coloniam duxit, neque Delphico vsus oracuło, in quam tertā ad vrbem condendam tenderet, neque quippiam consuetorum exequutus, adeo rem indigne ferebat. In Libyam autem nauigans ducibus Thebanis ad Cinypen delatus, locum incoluit totius Libyæ pulcherrimum iuxta flumen. Sed illinc tertio ejectus anno à Macis & Libybus & Charthaginensibus, in Peloponnesum abiit. Vbi Antichares vir Eleonius ei consilium dedit ex Laij oraculis, vt Heracleum in Sicilia conderet, affirmans Erycis regionem esse Heraclidarum, ab ipso Heraclæ, *id est Hercule*, conditore. Hoc ille audito Delphos se contulit ad oraculū, consulendum nunquid regione quam mittebatur potiturus esset. Pythia eum potiturum respondit. Sumptaq; Dorieus classe quā & in Libyā duxerat. Italiā præuehebatur. Ea tempestate, (vt ferunt) Sybaritæ cum Tely rege suo bellum

1 atq; ipsa quidem, duxit eum, qui deinceps regni administrationem susciperet. *Ita C. interpr.*

2 Dicitur tamen ἐφύλαξαν, perinde ac si ipsimet fuerint custodes.

lum Crotoniatis erant illaturi: id metuentes Crotoniatæ Dorieum vt sibi opem ferret orauere. Hic precibus inductus, vna cum illis aduersus Sybarin contendit, eamque cepit. Hæc Sybaritæ Dorieum & qui cum illo erant fecisse aiunt. at Crotoniatæ negant quemquam se peregrinum in bello aduersus Sybaritas asciuisse, præter vnum Calliam Eleũ Iamidarum vaticinum: & hunc à Tely Sybaritarum tyranno ad ipsos transfugisse, hoc modo, quod sacrificans de eundo aduersus Crotonem, non litaret. Hæc illi aiunt. quarum rerum vtrique testimonia hæc adferunt: Sybaritæ quidem partim fanum ac templum prope Crastin, quod Dorieum capta vrbe aiunt extruisse Mineruæ cognomine Crastiæ: partim ipsius Dorici necem, quã volunt esse maximum testimonium, quoniam contra vaticinia agẽs interemptus fuit. Si enim nihil nisi id ad quod mittebatur fecisset, nec transgressus esset, Erycinam regionem obtinuisset, & obtentam possedisset, nõ ipse cum exercitu absumptus esset. At Crotoniatæ multa monstrant peculiariter donata Calliæ Eleo in agro Crotonensi, quæ etiam ad meam vsq; memoriam prognati Calliæ colebant: Dorieo autem & eius posteris nihil omnino fuisse donatum. cui tamen, si in bello Sybaritano fuisset Crotoniatis auxilio, multo plura quam Calliæ fuissent donata. hæc prole vtriq; eorum testimonia referunt: quorum vtris accedere quisque mauult, his accedat licet. Nauigarunt autem cum Dorieo & alij Spartiatarum, deducendæ socij, Thessalus, & Parabates & Celees & EVryleon, qui quum omni classe Siciliam tenuerunt, superati à Phœnicibus atque Ægestanis, in prælio occubuerunt, vno tantum, ex hac aduersa pugna superstite EVryleonte qui collectis eorum reliquiis occupauit Minoam Selinusiorum coloniam, Selinusiosque liberauit monarchia Pythagoræ. Hunc quum sustulisset, ipse tyrannidem Selinuntis inuasit. Sed ad breue tempus eam obtinuit. nam Selinusij impetu in eum facto, quum ad Iouis forensis aram confugisset, obtruncarunt. Do-

rico & vitæ & mortis socius fuit Philippus Butacides, vir Crotoniata, quid desponsa sibi filia Telys Sybarit. Crotone profugerat, abnegatoq; matrimonio tranmisit Cyrenen. Ex hac discedens, sectatus est familiarem triremem, ac familiarium virorum sumptum, quod esset olympionices. *id est Victoria in ludis ad Olympi.* & omnium illinc Græcorum speciosissimas. Ob quam corporis speciem Ægestanis ea quæ nemo alius reportauit. nam sepulchrum eius heroico monumento extructo, Ægestani hostias offerunt. Hanc in modum Dorieus vitam sanctas est qui si in animū induxisset ferre Cleomenis regnum, & in Sparta permansisset, regno fuisset Lacedæmoniorum potitus. Neque enim diu Cleomenes imperauit, ac sine liberis decessit, vna duntaxat relicta filia, cui nomen Gorgo. Cleomene igitur imperium tenente, Spartam venit Aristagoras Mileti tyrannus, Cleomenemque alloquutus conuenit, habens (vt Lacedæmonij aiunt) æream tabellam, in qua totius terræ ambitus erat incisus, cunctumque mare, atque omnia flumina. Huius in colloquium vbi venit, ita ad eum inquit; Studium meum Cleomenes qui huc aduenerim, ne mireris non enim ab re hoc fit. Prolem Ioniam proli- bera seruam esse cum nobis ipsis dedecus dolorq; maximus est, tum vero vobis & eo maior, quo magis cæteros in Græcia antecellitis. proinde nūc per deos Græcos eripite Iones à seruitute, consanguineos vestros. quod facile est ad præstandum: nam neque barbari sunt viri strenui, & vos in summum rei bellicæ per virtutem euasistis. & genus pugnādi eorum huiusmodi est: breues arcus ac breuia spicula, longasq; in capitibus cristas, (vnde faciles captu sunt) gerentes, in pugnam eunt. Ad hæc, tantum bonorum est ijs qui eam incolunt continentem, quantum non est cæteris vniuersis, tum auri (vt ab hoc incipiamus) tum argenti, tum æris, tum variæ vestis, tum iumentorum, tum mancipiorum: qui-

1 Crotone exul mittit filium, quæsq; matrimonio. Cyrenē transmisit, ex qua profectus. *Dorieus propria trirem proprietate in suis possessionibus, sequutus est, quam ellet.*

2 omnium sui temporis Græcorum.

3 Ne meum in conficiēdo hoc aduersus tinere studium admireris Cleomenes. de eo enim nunc agitur vt Iones ex liberis seruiant, quod cum nobis ipsis dol. max. est, tū inter cæteros vobis eo præsertim nomine, quod Græcię præsitis. *vel, præsidet estis.*

4 eorumq; pugna talis est: Arcus & breue spiculum Quin etiam bracas induci & pileis capita operti, in pugnam prodeunt. Adeo eos superari facile est. *Alij κυρβασίας aliter exponunt.*

134

quibus vos, si uoluerit, potiemini. Sunt quoque inter se confines, vt ego differam. His Ioniæ confines sunt Lydi, qui terram incolunt fertilem rerum cum vere argenti feracissimam. Hæc autem dicebat ostendens in ambitu terræ in tabella quam attulerat descripto. Lydis vero (dicebat Aristagoras) confines sunt hi Phryges, auorum vetustissimi, pecorum copia & terræ vbertate, omnium quos ego noui longe ditissimi. Phrygibus cõfines sunt Cappadoces, quos nos Syros appellamus. His confines sunt Cilices, huius maris accolæ, vbi hæc Cyprus insula est sita, qui tributum annuum regi pendunt quingena talenta. His Cilicibus confines sunt hi Armenij, & ipsi re pecuaria abundantes. Armeniorum hanc regionem contingunt Matieni, quorum terræ Cissia hæc confinis est: in qua iuxta fluuium hunc Choaspem sita sunt hæc Susa, vbi rex magnus domicilium habet, atq; hic pecuniarum thesauri sunt. Hanc vos vrbem si animose ceperitis, iam cum Ioue de diuitijs licebit certetis. Neq; vero operæ pretium est vos suscipere prælia pro terra neq; multa neq; ita feraci, & pro exiguis finibus, aduersis Messenios 2 vestros consortes, & Arcades & Argiuos, quibus nihil est neq; auri neque argenti, quarum rerũ cupiditate quis inducitur ad mortem periclitandam: at quum offeratur occasio totius Asiæ facile potiundæ aliud quippiam præoptabitis? Hæc Aristagoras dicebat. Cui respondens Cleomenes, Milesiæ, inquit, hospes, in triduum tibi differo respondere. Tunc quidem hactenus processum est. vbi vero dies responsioni præstituta affuit, & ad locum de quo conuenerant, ventum est, interrogauit Aristagoram Cleomenes quot dierũ ab Ionio mari ad regẽ esset iter. Aristagoras, alioqui solers, & valde illũ antecellẽs prudẽtia, in hoc tamen lapsus est qui quum non deberet rẽ vt se habebat illi aperire: volens Spartiatas in Asiam educere, dixit trium mensium illi iter Cleomenes, interpellata huius quam ordiri instituerat oratione. de itineris spatio, inquit, Hospes Milesie abstine te,

1 Hanc vos vrb. si receperitis, iam, cum Ioue audaciter de diuitiis certetis.

2 Vitibus vobis parce.

1 Olea ramulus obuolutus pro supplicante vitta. Vnde deducta est vox Græca, quasi supplicatoriam dicas

2 Eamq; ingressus Cleomene concendebat, vt filiã amitteret, quippe ꝙ ab eo vt autem sibi cõmodare supplicitet pe eret. Assistebat enim &c. vel. astabat, legendo ποτ' παρεστηκει, quam ἀφιστηκει) Cleomene eum jub. dicere, quæ vellet, neq; differre propter filiolam, tũc Aristag. Lego autem ἱκετευων ἐ. παιδιου, ex ver. cod.

3 Decem Sed Valla ex codi ge fecit ἐνδεκα, quã cõrogatur ab ἀεχετ.

4 Vallare, aut castellum vel propugnaculum. Sic & in seq.

5 Finibus.

è Sparta ante solem occidentem nihil enim ratio- "
nis dicis, quam istud facile non sit Lacedæmonijs, "
qui vis eos trimestri itinere abducere, à mari. Hæc "
loquutus Cleomenes, donum abijt. Aristagoras, sumpto oleæ ramo ad domum Cleomenis se contulit, 2 eamque ingressus, iubebat precabundus ad se audiendum mitti illius filiam. Assistebat enim Cleomeni filia cui nomen erat Gorgo, vnica proles, eaque octo aut nouem annos nata. Cleomene iubente eum dicere quæ vellet: filiolæ enim gratia nolle prohibere: tunc Aristagoras incepit polliceri illi 3 vndecim talenta, si precibus suis annueret. Abnuente Cleomene, subinde adijciendo eo peruenit vt quinquaginta talẽta polliceretur. Ad quod puella, Pater, inquit, hospes te corrumpet, nisi hinc abis. Consilio puellæ delectatus Cleomenes in aliud conclaue abijt: & Aristagoras è Sparta prorsus abscessit, non facta ei amplius potestate indicandi itineris quod erat vsq; ad regem. Ea nanque itineris ratio ita habet. Vbiq; sunt regij stathmi, *id est mansiones*, diuersoria pulcherrima, Iter omne per 135
loca culta ac tutum. id nunquam intermissum per Lydiam Phrygiam, viginti ac mansionum *hoc est vicinorum castrorum*, parasangarum nonaginta quatuor & dimidiati. Et Phrygia excipit fluuius Halys, cui imminent portæ, quas transire omnino necesse, atque ita fluuium transmittere. est & 4 præsidiũ magnum supra illum. Trãsgresso in Cappadociam, & eam permetienti vsque ad fines Cilices, duodetriginta stathmi sunt, parasangæ centum quatuor. In horum; montibus positas duplices portas ac totidem præsidia pertransis. Hæc tibi transgresso, & per Ciliciam iter facienti, tres stathmi sunt, parasangæ quindecim ac dimidiatus. Ciliciam autem ab Armenia disterminat flumen quod nauibus transitur, nomine Euphrates. In Armenia stathmi sunt diuersoriorum quindecim, parasangæ quinquaginta sex & dimidiatus. in quibus & præsidium est. Eam fluuij qui nauibus transeuntur quatuor influunt, quos trans-

transmittere prosus necessarium est: primus, Tigris secundus dehinc ac tertius eiusdē nominis, etsi non idem fluuius, nec ex eodem fluens loco. nam horum quos enumerauī primus Tigris ex Armenijs fluit, alter ex 1 Mantienis. quartus fluuius nominatur Gyndes, quem Cyrus aliquando in trecentos sexaginta diduxit alueos. Ex hac Armenia in terram Mantienam tendenti stathmi sunt quatuor vnde in regionem Cissiam transeunti sunt vndecim stathmi, parasangæ vero quadraginta duo & dimidiatus, ad fluuium Coaspem, qui & ipse nauibus transmittitur. supra quem vrbs Susa est sita. Omnes autem hi stathmi, sunt centum vndecim. Totidem sunt ascendenti Sardibus Susa. Quod si iter regium recte metiamur parasangis, & parasanga valet triginta stadia, (vt valet) sunt Sardibus ad regiam quæ dicitur Memnonia, tredecim millia stadiorum & quingenta: quū sunt parasangæ quadringentæ quinquaginta. Itaq; peragrando singulis diebus centena & quinquagena stadia, consumuntur solidi nonaginta dies. Hunc in modum ab Aristagora Milesio apud Cleomenem Lacedemonium dicente trium mensium iter esse, recte dicebatur. Quod si quis exploratius ita inquirat, hoc quoq; ego indicabo. nam iter ab Epheso ad Sardis 2 hac ratione decet computari. A Græcorum mari ad Susa (hæc enim vrbs Memnonis vocatur) dico esse 3 tredecim millia stadiorum & quadraginta: Ex Epheso enim ad Sardis, quingena & quadraginta stadia: atq; ita tribus omnino diebus producitur iter trimestre.

1 Matienis & Matienam.

2 huic oportet annumerare.

3 quatuordecim.

4 Digressus è Sparta Aristagoras Athenas contendit, tyrannis liberatas. hoc modo: Postquā Hipparchum Pisistrati filium, Hippiæq; tyranni fratrē, qui in somnis visionem cladis suæ euidentissimam vidisset, interfecere Aristogiton & Harmodius, prisco genere Gephyræi, post hæc nihilominus Athenienses, imo magis quam prius, tyrannidē quadriennio pertulerunt. Visio autem insomnij Hipparchi hæc erat: Pridie Panathenæorum videbatur

4 exactus autem Sparta.

Hipparchus cernere virum assistentem sibi procerũ atq; speciosum hos versus per ænigma dicentẽ)

Intolerandã leo tel[illegible] ... agro.

1 Nemo virtus ... *[illegible]*

2 Vbi dies illuxit, confestim hæc referebat referre hæc vellet ad somniorũ coniectores. Quamobrem spreta visione, misit pũnam, vbi maxime oppetiit. Gephyræi autem è quibus erant perniciosissimi Hipparchi fuerẽ principio ex Eretria oriundi, vt ipsi aiũt: verum, vt ego interrogando comperio, fuere Phœnices ex ijs qui cum Cadme in terram quæ nunc vocatur Bœotia venerẽt atq; eam in obtinẽdi sortiti Tanagricum tractum, vnde Cadmeis primum per Argiuos exactis, iterum per Bœotes in Gephyræi expulsi, Athenas diuerterunt. Ab Atheniensibus autem receptis sub conditionibus suis vt cives inter eos essent, multis nec memoratu dignis quas agerent rebus impositis. Phœnices illi qui cũ Cadmo aduenerunt, quorum Gephyræi fuere, dum hanc regionem incolunt, cum alias multas doctrinas in Græcia introduxere, tum vero literas, quæ apud Græcos, vt mihi videtur, antea non fuerant. Et primæ quidem illæ extitere quibus omnes Phœnices vtuntur: progressu vero temporis, vna cum sono mutauerunt & modum pristinum. Et quum ea tempestate in plerisq; circa locis eorũ accolæ Iones essent, 4 qui literas a Phœnicibus discẽdo acceperant, eas illi cum suis pauculis collocantes, in vsu habuerunt, & in vtendo confecerunt vt ratio ferebat, vocarit Phœnices, quod essent a Phœnicibus in Græciam illatæ. Priscaq; consuetudine libros Iones appellant pelles, quod olim quando penuria bibliorum, *[illegible]* pellibus caprinis ouillisq; vtebantur, adhuc quoq; ad meã vsque memoriam multi barbarorum talibus in pellibus scribunt. Quin ipse vidi apud Thebas Bœotias in Ismenii Apollinis ædo, literas Cadmeas sint ipodib[illegible] quibusdam incisas, magnaq; ex parte consimiles Ionicis quorum vnus habet hoc epigramma.

Obeũ

1 Iniustus nemo est, quem non ira pœna sequetur.

2 Quum primũ autem dies illuxit, hæc a Somniorũ coniectoribus aperte retulit, *vel hæc somniorũ coniectoribus communicauit* sed posthæc repudiata visione, (*vel quum visionem hanc renuntiasset*) pompam solennem celebrauit.

3 nec memoratu dignis rebus illis interdicentes.

4 qui quum à Phœnicib. literas didicissent, formã paucarum quarundã immutata. vtebatur, & vtentes famam sparserunt, (vt æquitas etiam postulabat) quum Phœnices in Græciam introduxissent. Phœnicias esse nominandas.

5 *Per bibium videtur intelligenda potius papyrus Ægyptia*

336 *Obtulit Amphitryon meritis Telebœa trophæa.*

Hæc fuere circa ætatem Laij, qui fuit filius Labadaci, nepos Polydori, pronepos Cadmi. Alter tripus hexametro carmine ait,

Scæus in assueto pugilum certamine victor,
Me tibi sacrauit speciosam munera, Phœbe.

Scæus autem hic Hippocoontis filius fuerit: siquidem hic est qui tripodem dicauit, & non alius idem Hippocoontis *filij* nomen habens, circa ætatem Œdipodis Laio geniti.

Tertius tripus, & is hexametro carmine ait,

Laodamas ipsum tripodem sua in urbe monarchus.
Hoc insigne decus tibi magne dicauit Apollo.

Sub hoc Laodamante Eteoclis filio qui monarchus fuit, *id est, solus principatu est potitus*, eiecti sunt Cadmei ab Argiuis, & se ad Encheleas contulerũt. Gephyræi autem postea in suspicionem Bœotiorum quum venissent, Athenas commigrarunt: vbi sunt ab eis templa extructa seorsum à cæteris, cum alia quædam, tum Cereris, Achææ & templum & orgia. Quod igitur fuerit visum Hipparchi in somnis, & vnde fuerint oriundi Gephyræi, ex quibus fuere percussores Hipparchi, à me commemorarum est. Vnde oportet ad eum relite sermonem quem à principio instituerã, qua ratione sint Athenienses liberati tyrannis. Hippia tyrannidem obtinente, & inimico eis propter cædem Hipparchi, Alemæonidæ, qui genere sunt Athenienses, profugi patria propter Pisistratidas, quoniam ipsis vna cum cæteris exulibus res de redeundo tentata omni ope, frustrata fuit, conatique Athenas reuertendo liberare, vehementer spe deciderunt. Lipsydrium super Pœoniam communierunt: dehinc omnia aduersus Pisistratidas comminiscẽdo, mercede conduxerunt ab Amphictyonibus templum Delphis ædificandum, id quod nunc est, tunc autẽ non erat. Enimuero quum bene nummati essent, ac viri spectati iam inde à suis maioribus, extruxerunt templum exemplari pulchrius, ac cætera omnia nam quũ ex lapide Porino conuentũ esset vt

1 *Legit* τοὺς Γεφυραίους *pro* τοὺς Λεφθέντας

2 qui exacerbatus in Athenienses erat ob cædẽ Hippi

3 atque ille ter cæteras quum ex lapide Poro

illud facerent, tamen an anteriora eius Patio lapide effecerunt. Vtigitur Athenienſes aiunt, hi viri Delphis ſedentes Pythiam pecunia perſuaſerunt vt & quoties viri Spartiatæ venirent, ſiue priuato ſiue publico agmine, petentes oraculum, proponeret ipſis liberare Athenas. Lacedæmonij autem, quum ſibi idem ſemper diceretur, mittunt Anchimolium Aſteris filium inter populares eximium, cum exercitu ad expellẽdos Athenis Piſiſtratidas, tametſi hoſpites ſuos & in primis amicos. antiquiora enim duxerunt quæ ad deum quam quæ ad homines pertinent. Hos itaque mari nauibus miſerunt: cum quibus Anchimolius ad Phalerum appulſus, copias eduxit. Id præſciſcentes Piſiſtratidæ auxilia. Theſſalia euocauerunt: ſocietatẽ enim cum Theſſalis fecerant. quibus roganẽtibus communi decreto Theſſali miſerunt mille equites cum ſuo rege Cinea, viro Coniæo. Hos ſocios vbi habuere Piſiſtratidæ, hoc excogitauere: planitiẽ Phalereorum detergunt, eumque locum equitabilem reddunt, atque illãc equitatum in caſtra hoſtium emittunt. Equitatus in Lacedæmonios irruens, cũ alios multos, tum vero Anchimolium interemit: cæteros qui ſuperfuere, ad naues repulit. Hunc in modum primus Lacedæmoniorum exercitus abſceſſit. Extatque in Alopecis Atticæ buſtũ Anchimolij, iuxta Herculis templum quod eſt in Cynoſargi. Poſtea vero Lacedæmonij maiores copias contra Athenas miſerunt, non mari ſed terra, præfecto illis duce Cleomene Anaxandridæ filio: cum quibus oram Atticam inuadentibus congreſſus primum Theſſalorum equitatus, non diu poſt in fugam verſus eſt cæſis ſupra quadraginta è ſuis, qui ſuperfuere, qua quiſque potuit, recta in Theſſaliã redierẽt. Cleomenes ad vrbem pergens, vna cum iis Athenienſibus qui liberi eſſe cupiebant, obſedit tyrannos intra murum Pelaſgicum redactos, 2 Neque tamen omnino Piſiſtratidas eiecere Lacedæmonij quippe qui de facienda obſidione non cogitabant, & Piſiſtratida cibo potuque bene inſtructi erant

1 Hic fuit primę expeditionis Laced. exitus.

2 Nec vero Piſiſtratidas vlla ratione eiecíſſent (*vel profligáſſent*) Lacedæmonij, quippe qui de tentanda in longum obſidione non cogit, Piſiſtr. commeatu bene inſtructi erant: ideoq; vbi per aliquot dies obſediſſent, Spartam reuerſi fuiſſent. Sed res contigit, quo vt illis pernicioſa, ita his adiumento fuit. Piſiſtratidarũ enim liberi dum clam è regione ſubducerẽtur, deprehenſi fuerunt. Quo ex fa&o omn. &c

ſti erant. Ita q; quum aliquot dies Lacedæmonij tyrannos obſeſſiſſent, Spartam abiere. Hic tamen eadem qui alijs infauſtus, idem aliis fauſtus extitit. nam filij Piſiſtratidarum, qui iam extra regionem ſuppoſitabantur, intercepti ſunt. Quo ex facto omnia eorum res perturbatæ ſunt, & pro redimendis filijs ad voluntatem Athenienſium tranſegerunt, vt intra quinque dies ex Attica excederent. Moxq; in Sigeum, quod eſt ſupra Scamandrum, conceſſerunt, quum ſex & triginta annos regnaſſent, oriundi è Pylo atque à Neleo, ex eiſdem prognati, ex quibus ij, qui fuere cum Codro ac Melantho, qui prius aduentitij tamen Atheniẽſium reges euaſere. Eaq; de re Hippocrates Piſiſtrati pater, repetita memoria Piſiſtrati filij Neſtoris idem nomẽ filio ſuo impoſuit. Hoc Atheniẽſes modo tyrannis liberati ſunt, qui recepta libertate, quęcunq; aut fecere aut paſſi ſunt memoratu digna, antequam Ionia defecerit à Dario, & Ariſtagoras Miletius Athenas oratum auxilia venerit, hæc prius edifferam. Athenæ, quum magnæ fuiſſent antea, tunc tamen tyrannis liberatæ, exiere maiores, in quibus duo viri præpollebant, Cliſthenes vir Alcmæonides, qui (vt fama fert) 2 Pythiam perſuaſerat, & Iſagoras Tiſandri filius, illuſtri quidem familia, ſed quam vetuſta non queo affirmare: eius tamen cognati Ioui Cario immolant. Hi viri perfactiones de potentatu contendebant. Cliſthenes, quum vinceretur, populum amplectendo, ex quatuor tribubus mox decem efficit, cognominibus Ionis filiorum, 3 Peleontis & Ægicoris & Argadei & Hopletis, in alia commutatis, quæ ipſe inuenit, aliorum heroum indigenarum, præterquã Aiacis, quem etſi hoſpitem, tamen adiecit, vtpote finitimum ac ſocium. Qua in re videtur mihi Cliſthenes hic auum ſuum maternum Cliſthenem Sicyonis tyrannum fuiſſe imitatus. ille enim, quum bellum geſſiſſet cum Argiuis, ſummouit è Sicyone certamina canentium poemata, ob Homeri carmina, in quibus Argos arq; Argiui tantopere celebrantur. Neq; hæc modo ſubmouit, ſed etiam optauit

1 Ex Cod. & Melanthus, qui prius aduenæ.

2 Pythea perſuaſerat, vt id faceret, quod paulo ante narratum eſt.

3 Geleontis.

monumentum Adrasti Talai filij, quod erat in ipso Sicyoniorum foro, quia fuerat Argiuus exterminare: ideoq; Delphos adijt ad oraculum consulẽdum nunquid Adrastum efficeret. Cui Pythia respondens inquit Adrastum quidem Sicyonium regem esse, ipsum vero, lapidatorẽ. id nõ concedente sibi deo, Clisthenes reuersus excogitabat quo pacto Adrastus ipse demigraret. Quod vbi excogitasse sibi visus est, misit ad Boeotas Thebas nuntiatu velle se asserre 1 Sicyonem Melanippum Astaci filium. Eũque tribuentibus Thebanis in vrbem intulit: atq; ei fanum in ipsa curia designatum exędificauit munitissimo in loco, in quem intulit Melanippum. 2 Quod factum deberet existimari inimicissimum Adrasto, quod & Mecistem fratrem eius & Tydeum generum Melanippus interfecisset. Clisthenes vbi fanum extruxit, hostias & dies festos Melanippo dedit ab Adrasto ereptos, quibus illum Sicyonij magno cum honore prosequi consueuerat. Etenim regio Polybi fuerat qui, quum sine liberis decederet, imperium Adrasto legauit nepoti suo ex filia. eum igitur Sicyonij cum alijs honoribus prosequebantur, tum vero 3 tragicis choris, ita vt non Dionysum, sed Adrastum venerarentur at Clisthenes choros quidem Libero, cæteras vero cerimonias Melanippo dicauit. Hæc ille in Adrastum egit. Tribus autem Dorienſium ne forent eædem Sicyonijs quæ Argiuis, in alia nomina commutauit: ex quibus Sicyonios plurimũ ridiculos reddidit. quippe hyos & onu, *id est sus & asinus*, 4 vltima nomina pro pristinis imposuit, præterquam tribui suæ cui a sua arche, *id est a ieo incipio*, nomen indidit. itaque hi tribules Archelai vocabantur. cæterorum autem alij. Hyatæ, *id est suales*: alij, Oneatæ, *id est asinales*: alij, Chœreatæ *id est porcales*. His tributum nominibus Sicyonij & Clisthene imperante, & eo defuncto ad sexagiuta annos vsi sunt, quæ postea inter se repurantes, in alia transtulerunt. Hylleas, Pamphylos, Dymanates: quartæ tribui quam addiderunt, impositio cognomine Ægiales, ab Ægialo Adra-

1 reducere, *Sic in seq.*

2 Reduxit autem Melanippum Clisthenes (hoc. n. narrandum est) vt Adrasto inimicissimũ, quod & Mecest.

3 eius infortunia choris tragicis decorabantur.

4 Cognomina enim eorum mutans in alia quibus ὑος & ὄνος (*id est sus & asinus*) a; pellationes præfixæ essent, vltimas syllabas addebat.

5 quũ a pud se expendissent,

Adrasti filio. Hæc Sicyonius Clisthenes 1 & ipse (vt mihi videtur) præ contemptu Ionum, ne forent eædem ipsi & Ionibus tribus. Clisthenem sibi cognominem imitatus est. Quum enim in populus Athenienſis fuiſſet antea exagitatus, poſteaquam omnium authoritatem ad ſuam vnius redegit, tum tribuum nomina cenſuit immutanda, & plures ex paucioribus faciendas. decem pro quatuor, & totidem phylarchos, *id eſt tribuum præfectos*. Ita populo in tribus diſtributo atque compoſito, erat multo ſuperior ijs qui erant contrariæ factionis. 2 Superatus in partibus Iſagoras, hoc inuicem excogitauit, vt Cleomenem Lacedæmonium aduocaret, iam inde ab obſidione Piſiſtratidarum ſibi hoſpitem factum: qui quidem cupabatur quod ad vxorem Iſagoræ ventitaret. is miſſo primum Athenas caduceatore Clisthenem eiecit, & cum eo alios cõplures Athenienſes, eos enageas vocans *q. d. piaculares*, videlicet admonitu Iſagoræ hæc dicens, nam Iſagoras atque amici eius non erant affines cædis cuius inſimulabantur 3 Alcmæonidæ, & qui Athenienſium erant enageas, ita nominabantur, *ſuſpiculo obſtricti erant*. Cylon quidam Athenienſis vir olympionices, affectatæ tyrannidis compertus eſt. Simulato namq; æqualium ſodalitio arcẽ occupare conatus eſt. Id quum efficere non potuiſſet, aſſedit ſimulachro dei ſupplex, ipſe ac ſocij. hos illinc ſubmouerunt quidem magiſtratus Naucratiorum, qui tunc Athenas incolebant, data fide puniendi eos citra mortem: ſed culpa horum mox interfectorũ fuit penes Alcmæonidas. Hæc ante Piſiſtrati ætatem geſta ſunt. Vbi autem Cleomenes per nuntium eiecit Clisthenem atque piaculares, quamuis Clisthenes ipſe profugiſſet, nihil ſecius Athenas venit, ndh magna cum manu, atq; illinc ſeptingentas familias *n. notatas* Athenienſium, tanquã piaculo contaminatas, relegauit. quas ei ſuggerebat Iſagoras. Hoc acto conabatur ſecundo loco ſenatum diſſoluere, & magiſtratus trecentis Iſagoræ militib. mãdare: verum reluctante ſenatu, atque obtemperante

1 *Poſt* Clisthenes, *add.* fecerat. Atheniensis autem Clisthenes quum huius Sicyonij eſſet ex filia nepos, & ab eo nomen haberet,

2 Superatus autem viciſſim Iſagoras, hoc contra excogit.

3 Alcmæonidæ. 11. & qui earundem partiũ erant, cædis huius inuidia ſuſtinebant, at ipſe *Iſagoras* nequaquam, nec eius amici. Enagees autem inter Athenienſes ita nominati fuerunt.

nolente. Cleomenes Isagoraſque cum ſuæ factionis hominibus arcem occupauerunt. quos cæteri Athenienſes cum ſenatu ſentientes, biduo obſederunt: tertio die quicunq; Lacedæmonij ibi erant, accepta fide, regione diſceſſerunt, rato effecto quod Cleomeni dictum eſt. nam ei ad occupandã arcem aſcendenti, & ad dei penetrale conſulendi gratia eunti, exurgẽs è lulla ſacerdos, antequam ille valuas referaret Lacedæmonie, inquit, hospes retro redeas, neue templum introeas. non enim Doribus huc introire fas eſt. Cui Cleomenes, Ego, inquit, mulier, Dores non ſum, ſed Achæus. Itaq; admonitu vti nolẽs atq; inconatu pergẽs, tunc quoq; iterum à propoſito cum Lacedæmonijs decidis. Cæteros autem ad necem vinxere Athenienſes, & in ijs Timeſitheum fratrem eius cuius manualis opera atque ſtrenuitatem maximam referre poſſunt. Atq; hi quidem in vincula coniecti mortem oppetiere. Athenienſes autem poſt hæc reuocatis cũ Cliſthene ſeptingentis *militum* familijs, quas Cleomenes exegerat, Sardis mittunt ad contrahẽdam cum Perſis ſocietatem. Intelligebant enim ſibi cum Cleomene atque Lacedæmoniis eſſe bellandum. Vt Sardis venere nuntij mandataque expoſuere, percontatus eſt eos Artaphernes Hyſtaſpis filius, Sardium prætor quinam homines eſſent Athenienſes, & vbi terrarum incolentes, qui ſocij Perſarum fieri orarẽt. Vbi id ex nuntijs audiuit, ita ex ingenue reſpondit, ſi regi Dario terram darent & aquam, ſe contracturum cum eis ſocietatem: ſin minus, illos abſcedere præcepit. Nũtij inter ſe colloquuti, quod ſocietatem facere cuperent, daturos ſe eſſe dixerũt quo nomine, vbi reuerſi ſunt domum, vehementer accuſati ſunt. Cleomenes, intelligens ab Athenienſibus ſe & verbis & factis lædi, ex omni Peloponneſo cõpias coegit, diſſimulans quem ad finem, quum haberet in animo tum populũ Athenienſem vlciſci, tum Iſagoram conſtituere tyrannum, qui vna cum eo ex arce deceſſerat. Comparato exercitu ingenti, ipſe Eleuſina inuaſit, & ex cõpoſito

Bœo-

Bœotij Oenoem occuparunt Hyſias, vltimo Atticæ populos: & ab altera parte Chalcidenſes oræ Atticæ loca populabantur. Athenienſes, etſi ancipiti bello diſtricti. Bœtiorum & Chalcidenſiũ vltione dilata, arma contra Peloponnenſes in Eleuſine agentes ferunt. Dumq; ambo exercitus conſerturi prælium eſſent. Corinthij, primi omniũ ſecum reputãtes iniuſte à ſe agi, & auerterũt ſe, atq; abſceſſerunt. Secundum hoc idem fecit Demaratus Ariſtonis filius, qui & ipſe erat rex Spartiatarum, & è Lacedæmone copias contraxerat, nec à Cleomene ſuperiori tempore diſſenſerat. Ob quam regum diſſenſionem lex apud Spartam lata eſt, non licere vtrique regi cum exercitu prodire. (nam prius prodibant) & his ſeiunctis, alterum quoq; è Tyndaridis relinqui: qui & iſti antehac ab eis euocati, exercitum ambo comitabantur. Porro tunc cæteri ſocij qui erant in Eleuſine cernentes non conuenire inter reges, & Corinthios aciem deſeruiſſe, & ipſi dilapſi abierunt. Quarto tunc Dores in in Atticam profecti ſunt bis ad bellandum ingreſſi, bis ob Athenienſium multitudinis cõmodum. Primo quũ Megaram colloniam deduxerunt, hæc expeditio recte vocetur, ſub Codro Athenienſium rege: iterum ac tertio, quum ad expellendos Piſiſtratidas ex Sparta ventum eſt: quarto, quum Cleomenes Peloponnenſes ducens, Eleuſinen inuaſit. Ita quarto tunc Dores aduerſus Athenas expeditionẽ ſumpſerunt. Dilapſo igitur indecore hoc exercitu, ibi Athenienſes volentes vltum ire iniurias, primam expeditionẽ fecerunt, aduerſus Chalcidenſes: quibus Bœotij ad Euripum iere ſuppetias. His conſpectis Athenienſes, putarunt ſibi cum eis prius quam cum Chalcidenſibus pugnam conſerendam. itaque congreſſi cum illis egregie ſuperant, permultiſque eorum cæſis, ſeptingẽtos capiunt. Eodem die trangreſſi Euboœnam, cum Chalcidenſibus conflixere: quibus etiam victis, quatuor millia colonorum in præſidijs hippobatarũ, q. *Equitum*, reliquerunt. hippobatæ autem apud Chalcidenſes vocabãtur locu-

ſententiã mutauerũt.

pletes. Horum quoſcunq; ceperunt, vna cum Bœotiorum captiuis vinctos in carcerem coniecerunt; quos aliquanto poſt binis mulctatos minis ſoluerunt: eorumque vincula quibus alligati fuerant, in arce ſuſpenderunt, quæ ad meam vſque memoriam extabant, pendentia è muris à Medo ambuſtis, e regione cœnaculi ad occaſum ſpectantis. Decimam quoque redemptionis conſecrarunt, facta ærea quadriga, quæ ad ſiniſtram manum intrantium ſtatim in propylæa arcis ſtabat, cum hac inſcriptione,

Attica perdomitis acri ſub marte inuentus
Bœotum populis Chalcidicaque manu,
Damna reſ anderunt vinclis & carcere cæco,
Quorum hæc decima ſtant tibi Pallas equa.

Et Athenienſes quidem augeſcebant. Iuris autem æquabilitatem eſſe rem bonam, non ex vno tantum, ſed vndiq; datur intelligi: ſi Athenienſes etiam quandiu tyrannis ſubiecti fuerunt, nullis finitimorum in bello præſtantiores erant: liberati vero tyrañis, multo omnium primi extitere. Vnde liquet eos, dum tyrañis parebant, de induſtria peccaſſe, tanq; domino laborantes: at libertate parta, ſibiipſi quiſq; rem gerere properabat. Athenienſes ita agebant. Thebani autem poſt hæc vlciſcendi illos cupidi, ſciſcitatum ad deum miſerunt. Quibus reſpondens Pythia, negabat per ſeſe eos poſſe illos vlciſci, iubebatq; vt ad famæ celebritatem referentes rogarent ſibi proximos. Reuerſis qui miſſi ad oraculum erant, ac reſponſum exponentibus, Thebani illud nihili facientes & referebatur, vt rogarent proximos, dicebant, Nunquid non proxime nos incolunt Tanagræi Coronæiq; & Theſpienſes, qui noſtri aſſidue commilitones, alacri atq; concordi in partes animo bella nobiſcum tolerant? quid hos rogari oportet? nunquid potius hoc non habendum pro oraculo? Hæc illis ratiocinãtibus, quidam re audita, inquit, Ego quid nobis ſignificare velit oraculum videor mihi intelligere. Æſopi duæ filiæ fuiſſe traduntur, Thebe & Ægina, quæ

1 Pecuniarum à ſingulis in pretiũ redemptionis perſolutarum
a remiſſe agere voluiſſe: *vel, Operã ſedulo non nauaſſe,*
3 Horum gitur res ita ſe habebant *vel, Hic igitur erat rerum Atheniẽſium ſtatus*
4 ad Polyphemum.
5 Reuerſi conſultores oraculi, & ab eo reſpõſum erat ex: poſuerunt, conuocata concione. Thebani, quum audirent quod illi dicebãt, *nimirum* vt proximos rogarent: Nonne, inquiunt, proxime nos habitant Tanagr.
6 imo *videdum* ne aliud potius ſibi velit oraculum.

quę quoniam sorores sunt, opinor deum respondesse nobis vt Æginetas rogemus vicem nostram vlciſci. Thebani, quoniam nulla quam hæc visa est diciſ potior sententia, protinus misere ad Æginetas orandos auxilia, tanq̃ proximos, ex dei oraculo Illi petẽtibus his auxilia dixere se mittere cum eis Æacidas. Societate Æacidarum freti Thebani, quum lacessissent Athenienses, accepta offensione aduersæ pugnæ, iterum auxilia virorum remissis Æacidis orauerunt. Quorum prece moti Æginetæ, tum magnitudine opum inflati. tum priſtinæ inimicitiæ quam gessere cum Athenienſibus memores, bellum illis haud indictũ intulerunt. Nam quum Atheniẽses 1 Bœotiis incumberent, ipsi lõgis nauibus in Atticam traiicientes, cum alios multos populos in cęterra ora maritima, tum Phalerum diripuerunt, magnam ex hac re calamitatem Athenienſibus afferẽtes. Inimicitia autẽ quam Æginetæ aduersus Athenienses habebant, ex hoc initio exstitit. Epidaurij, quum sua ipsis terra nihil redderet, de hac calamitate Delphicum cõsuluere oraculũ. Quibus Pythia iussit vt Damiæ & Auxesiæ simulachra erigerent: & postquam erexissent, melius secum actum iri. Sciscitantibusq; Epidauriis vtrum ex ære facerent illa an ex lapide, respondit se è neutro fieri sinere, sed è ligno oleagino oleæ tamen, non oleastri Rogabãt igitur Epidaurij Athenienses vt sibi permitterent oleam incidere, qui scilicet oleas illas sacratissimas esse existimarent. fertur etiam nusquam gentium nisi Athenis illa tempestate oleas fuisse.) Atheniẽses se vero dixerunt concessuros, hac tamen lege, si quotannis illi sacra Mineruæ vrbanæ & Erechtheo afferrent, Accepta conditione Epidaurij quæ rogabant impetrauerunt, & simulachra ex his oleis fabricata statuerunt; terraque sua fructum eis ferente, quod conuenerat Athenienſibus persoluebant. Eo tempore atq; superiori Æginetæ Epidauriis parebant tũ in aliis, tũ vero in litibus, quas Æginetæ inter se vel actores, vel rei, illuc se conferentes agebant: verum ex eo tempore fabricatis nauibus, nul-

1 Bœotos bello premerent.

lo consilio vſi, ab Epidaurijs [illegible]
hostis, ac mari potiti, cum [illegible]
cum simulachra Deorum & Heroū
eaque aduectas, in regionis ſuæ
ſtatuere, aut nomen & [illegible]
ab vrbe aqua [illegible]
ſacrificijs ab [illegible]
nis viris vti [illegible]

reprobris insectabatur.

præcessore. Cæterum [illegible]
parabant. ſed indigenæ [illegible]
apud ipſos odium [illegible]
ſtatuta a Epidaurijs quod ſuperabat [illegible]
ſibus nō ſolebant, quas rei [illegible]
nientium adhuc [illegible]
iurij non eſſent: [illegible]
habuiſſent, quod [illegible]
iam viduatos, non [illegible]
qui illas haberent: [illegible]
eas repetendas. [illegible]
netæ negare [illegible]
nientibus. Athenienſes autem [illegible]
ſimulachra, [illegible]
quibuſdam, qui [illegible]
chra, tanquam [illegible]
ſedibus emoliri [illegible]
auferre nequirent, [illegible]
rentaſſe. Sed dum [illegible]
truo terræmotu [illegible]
ges qui trahebant [illegible]
eſſe conuerſos; & [illegible]
ſtes mutuo trucidaſſe, [illegible]
ctus eſt, quiad [illegible]
quidem ita rem geſtam eſſe [illegible]
vero negāt illos vna cum nauī [illegible]
ſe vnam nauim, atque adeo [illegible]
ſibi nullæ fuiſſent naues, fuiſſe [illegible]
cum compluribus in ipſorum [illegible]
vero ceſſiſſe, nec pugna [illegible]
ſe. Qui tamen planum facere [illegible]
impares ſe eſſe ad pugnandum [illegible]

gintian volentes permiserint illos facere quod fecerunt. Athenienses certe, quod nulli propugnatores obstarent, egressos è nauibus ad simulachra se conuertisse: & quum ea è suis vestigiis amoliri nequirent, circumdatis restibus trahere ita conatos, donec illi ambo simulachra, dum traherentur, fecere rem apud me fide caremem, alicui alteri credibilem. aiunt enim illa procubuisse sibi in genua, atque ex eo tempore semper genu nixa permansisse. Et hæc quidē Athenienses fecisse: se vero, quod audirent sibi bellum ab Athenien sibus illatum iri, præparasse Argiuos vt sibi aduersus Athenienses in Æginam delen dentes adessent auxilio. Eosque, quum transuisent hostem in trajiciēdo ex Epidauro in insulam, in Athenienses, qui nihil præsidissent à nauibus discessos irruisse: & interea tonitrum ipsis terræ motumque extitisse. Hæc ab Argiuis Æginetisque commemorantur, Athenienses quoq; confiteantur vnum omnino è suis incolumem in Atticam reuertisse, quem tamen Argiui aiunt superstitem fuisse ex Attico exercitu quem ipsi profligassent. Eundem Athenienses dæmonio incolumem, nihilo secius periisse referunt, hunc in modum: Quum Athenas se recepisset, clademque renuntiasset, vxores eorum qui aduersus Æginam profecti fuerant, indigne ferentes vnum ex omnibus esse reducem, circumsistas hominem prehendisse, ac fibulis vestimentorum pupugisse, percontantes singulas vbi suus vir esset, atque hoc modo hunc fuisse confectum. Idque factum mulierum vitium esse Athenien sibus ipsa clade tristius. in quas quum alia ratione animaduertere non possent, vestem illarum in Iadem mutauerunt. nam antea Doridem vestem gerebant Atticæ fœminæ, simillimam Corinthiæ. eam itaque mutauerunt in lineam, ne fibulis vterentur. 1 Quan quam reuera si rat. one vtamur, non las olim vestis tu t, sed Caira. quoniā omnis prisca vestis fœminarum Græcarum eadem erat quæ nūc, sua patriæ potarent, mox postea receptum fuisse. *Animaduertendum autem est in Græco textu interpunctionem, quæ est post πεπαυσαν inde transferendam ponendam esse post ἐιναι, vt sit, ἰὰ τὸδε πεπαυσαν νόμῳ εἶναι.*

1 Vt tamen verum fateamur, non Ionica est hæc vestis ab antiqua origine, sed Caira. omnis enim prisca vestis Græcarum mulierum eadem erat cum illa, quam nunc Dericam appellamus. At vero Argiuis & Æginetis hac de causa cōsuetudinem istam inualuisse *aiunt*, vt fibulæ fiant mēsuræ sesquplo maioris, quam quę tum recepta erat, quin etiam mulieres apud eos tēplo deorum fibulas præcipue consecrare, *vel, fibulas pro donario offerre*: Atticum vero nihil, ac ne laterē quidem, tēplo offerre: atq; adeo vt ibi ex vteris

quam Doridé appellamus. Præterea Argiui & Ægi-
netæ idem adhuc factitant, apud quorum vtrosque
mos est fibulas faciendi sescuplas mensura, quam
tunc consueuerat: quas præcipuæ fœminæ eorum
templis deorum consecrare solent, neq; aliud quic-
quam Atticum illic offerre, ne vrceum quidem, sed
ex ollis gentilibus in posterum ibidem potare. Eoq;
contentionis processere Argiuę atq; Æginæ mulie-
res cum Atticis, vt ad meam vsq; ætatem fibulas ge-
stauerint quam antea grandiores. Odiorum princi-
pium Æginetarum in Atheniēses hoc, quemadmo-
dum commemoratum est, extitit. Cuius rei circa sta-
tuas gestæ memoriā retinentes, libenter Thebano-
rum rogatu auxilium tulere Bœotiis Æginetæ. Qui
quum maritima Atticæ vastarent. Athenienses que
aduersus Æginam expeditionem inirent, aduenit è
Delphis oraculum, vt ab Æginetis lædēdis triginta
annos abstinerent, tricesimo anno, quū fanum Æaci
dicassent, bellū cum Æginetis inchoarēt, ad votum
eis re succeſſura. Sin bellū continuo inferrēt, fore vt
interea multa detrimēta acciperent & inferrent, sed
ad extremū illos subigerēt. Hoc oraculū ad se Athe-
niēses allatū vbi audiere, eatenus ei obtemperandū
cēsuerunt vt Æaco fanū dicarent, q nūc in foro ex-
structum visitur: sed triginta annis non esse absti-
nendū q videlicet audissent esse fatale, multa se pas-
suros indigna ab Æginetis, si bello abstinerēt. His
tamen ad vlciscendum se parantib⁹, Lacedæmoniū
factum extitit impedimento. siquidem Lacedæmo-
nij, audito cōmento Alcmæonidarū erga Pythiā, &
quę egisset Pythia in ipsos atq; Pisistratidas, duplicē
se iacturā fecisse animaduertebāt: q & suos hospi-
tes è patria eiecissent, & nulla sibi ex hoc facto gra-
tia ab Athenienſib⁹ haberetur. Præterea oraculis vr-
gebantur, denuntiantibus multa ipsis & a indigna
ex Athenienſibus futura, quorū antehac secuti fuis-
sent, præsertim ex eo q a Cleomene Spartam reuer-
so didicerāt. Etenim Cleomenes potitus est ex arce
Athenienſiū oraculis, q̄ à Pisistratidis prius posses-
sa, quū illi expellerentur, relicta fuerant in templo.

t *vel potius*, ipſi subigerentur.

a sed annos triginta non abstinuerūt (*vel supersederunt*) quū audissent sibi esse abstinendum, passis hostilia ab Æginetis. His tamen ad vlc. a hostilia (*vel atrocia* ab Athen. fut. quorum vero *oraculorum* autea quidē ignati fuerant, rum vero cognita habuerant, quum Cleomenes ea Spartam attulisset. nis. n. potitus est ex Atheniēsium arce oraculis unę &c. *vt τῶν ἐκ τῆς ἀκροπόλιος νεοφάτων χρησμῶν*.

" Id oraculum quum ad eam diem fuisset in depre-
" hensum, simulatq; ex hoc Eetionis patuit eos in
" vtrumq; pertinere, silentio suppressere, animo fu-
" turum Eetionis filium extinguendi. Et vt primum
" mulier enixa est, miserunt e suo numero decem vi-
" ros ad tribum in qua habitabat Eetion qui puerum
" extinguerent. Isti, postquam ad Petram peruenere,
" & ad Eetionis atrium accessere, puerum petunt.
" Labda cui venissent ignota a paterna que benevo-
" lentiæ caussa venisse constata, affert filium. & re-
" nius eorum manum porrigit. erat autem inter via
" constituturn, vt qui primus eorum puerum cepis-
" set, is humi illum alliderei. Verum diuina quadam
" fortuna puer ei viro, cui à Labda traditus erat, ar-
" risit. quam rem illi considerant miseratio subiit
" pueri occidendi. Sic misertus alteri tradidit, & ille
" tertio, atq; ità deinceps per manus traditus infans
" per omnes decem trāsiit: ac nemine interimere vo-
" lente, rursus matri est redditus. Illi egressi atq; ante
" ianuam stantes, alius alium incusabat castigabat q-
" que, sed primum præcipue, qui ex conuento nō fe-
" cisset: donec interiecto temporis spatio placitū est
" vt rursus introgressi, omnes fierent participes cæ-
" dis. Sed necesse erat ex Eetionis stirpe germinari
" Corinthō perniciem; nam Labda stans pro foribus
" hæc omnia exaudiebat: eoq; metuens ne illi in mu-
" tata voluntate acceptum rursus puerum interime-
" rent, asportauit, & in mensura frumentaria occu-
" luit: qui locus visus est minime inuestigabilis, quū
" scīret illos, si redirent ad inuestigandum puerum,
" omnia scrutaturos: vt & contigit, nam introgressis
" & scrutantibus vbi nō apparuit. visum est eis abe-
" undum, atque iis à quibus missi essent, dicendū se
" cuncta quæ illi mandassent perpetrasse, atq; ita re-
" uersi dixerunt. Post hæc Eetionis filio crescenti
" impositum est nomē Cypselo, ob periculum hoc q
" deuitauerat in cypsela, *id est mensura frumentaria.*
" Vbi autem in virilem adoleuit ætatem, consulenti
" oraculū Delphis anceps redditū, quo fretus, Co-
" thum aggressus occupauit. oraculū autem hoc erat:

1 Quum i-
gitur Bac-
chiadæ hu-
ius oraculi
sibi prius
redditi mē-
tem assequi
non possēt;
quum au-
dissent id
quod Eetio-
ni erat e-
ditum, innē
illud etiam
prius intel-
lexerunt cū
illo Eetio-
nis congruens. Quum
autem &
hoc intelle-
xissent, filē-
tio suppres-
serunt, na-
scituram E-
etioni prole
interficere in ani-
mo habentes.

2 ad grati-
landum pa-
tri ven.

Vir locuples nostras hic quid descendit ad oras
Cypselus Eetias, libera regna Corinthi.
Ipse, & eo nati fed nullis dignus honoribus.

Et, oraculum quidem, hoc erat Cypselus vero tyrannide potitus, talis extitit vt Corinthiorum multos insequutus sit multos pecunia, longe plurimos anima priuauerit. Cui quum triginta regnasset annos, bene vita defuncto successit in tyrannide filius Periander, qui pater initia mitius egerat quam pater: sed vbi per nuntios consuetudinem habuit cum Thrasybulo Milesi tyranno, multo magis quam pater cruentus effectus est. Missus enim præcone, Thrasybulum interrogauit qua ratione ipse rebus tutius constitutis, ciuitatem pulcherrime gubernaret. Thrasybulus, eo qui a Periandro missus erat extra oppidum educto regressus est, quoddam satum, & vna cum eo segetem intrambulans, scisciabatur hominem de suo aduentu è Corinthio dettuncans atque abiiciens vt, quanquè videbat spicam inter alias extantem, donec segetem formosissimam atq; densissimam huic in modum corrupit prædiumq; illud perungatus, nullo verbo reddito præconem remisit. Reuersus Corinthum præco auido præceptionis audiendæ Periandro negauit sibi quippiam respondisse Thrasybulum, & mirari quod se ad virum vesanum Periander misisset, & sua ipsius destruentē exponitq; quæ ex Thrasybulo vidisset. Periander id q̄a Thrasybulo acta erat intelligēs, atq; interpretans sibi ab illo præceptum vt eminentissimos quosq; popularium interimeret, tunc vero omnem in ciues iniuriam exertuit, interficiendo ac persequendo cōsummans id quod a Cypselo fuerat omissum. Atq; adeo die vno vniuersas mulieres Corinthias exuit propter Melissam vxorem suam, nam quum ad Thesprotos, qui sunt ad flumē Acherontē, misisset nuntios scisciatum necyomanteō, *ideal mortuorum oraculum*, de hospitis depositō, Melissa apparens negauit se indicaturam aut dicturam vbinam depositum esset collocatum, quoniam ipsa algeret, quia nuda esset, nihil

a dato consilio.

hil enim sibi prodesse vestes cu quibus sepulta fuisset, vt pote non concrematas. Cuius rei, quod vera loqueretur, testimonio foret quo Periãdet in frigidum furnum panes ingessisset. Hæc Periandro renunciata, ob illud argumentum, fidem fecere, quod ipse eum Melissa quamuis defuncta coierat. Itaque statim post eum nuntium per præconem edixit vt omnes Corinthiæ mulieres ad Iunonis templum prodirent. Eo tanquam ad diem festum, quã, ornatissime poterãt quum essent mulieres itæ, depositis clam satellitibus, eas omnes sine discrimine exuit, ingenuas pariter & ancillas, atque *eas vestes* ad foueam comportatas Melissam precando cremauit. Hæc vbi fecit, & nuntios iterum eosdem misit, tunc ei Melissæ idolum *hoc est imaginem umbram*, exposuit vbinam depositum hospitis collocasset. Huiusmodi est tyrannis, Lacedæmonij vobis, & talium operum. Eoque nos Corinthios cum magna admiratio cepit simulatque vidimus vos accessisse Hippiam, tum vero maior nunc dum ista dicitis. Propterea deos Græcorum inuocantes testamur apud vos ne velitis tyrãnides in ciuitatibus constituere, quas non extinguitis, sed excitatis præter æquitatem, dum Hippiam reducitis, in quo scitote Corinthios vobis non assensuros. Hæc Soficles Corinthiorum legatus. Quem excipiẽs Hippias, eosdem quos ille deos inuocando dixit, cum cæteros, tum præcipue Corinthios desideraturos Pisistratidas, a quum venissent dies quibus expiare se ab Athenien sibus nequirent. Hactenus respondit Hippias, quoniam oracula illa ipse præ cæteris nota haberet. Cæteri socij, qui antea silentium tenuerant, audito Soficle, liberius pro se quisque in vocem erumpentes, accedere sententiæ Corinthiorum, obtestarique Lacedæmonios ne quid agerent noui aduersus Græcam ciuitatem. Ita ab ea re cessatum est.

Hippias illinc profectus, offerente sibi Amynta Macedone Anthemuntem, & Thessalis Iolchon, neutrum accipere voluit, sed rursus ad Sigeum concessit, quod armis Pisistratus, a Mitylenæis ereptum

puerat.

t obtestamur vos ne tyrannides in ciuitatibus constituatis. Atq; adeo, nisi ab incepto desistatis, sed Hippiam contra ius & æquum reducere conemini, scitote non appretiaturos vestrum hoc factum Corinthios.

a vbi venissent stati dies quibus futuru esset vt illos auferẽt Athenienses. *Sed ἀνακῶς hæc suspectum reddit vel ipsa Valla interpretatio.*

puerat. Eoque capto, tyrannum ibi constituerat Hegesistratum, filium nothum ex muliere Argiua, qui tamen qui a Pisistrato acceperat, non tenuit sine prælio. nam diu inter Mitylenæos ac Athenienses pugnatum est, hos ex oppido Achilleo, illos è Sigeo prodeuntes: hos repetentes regiones, illos refellentes hac ratione, quod dicerent, nihilo magis iuris esse Æolibus in agrum Ilienſem, quam ſibi ac cæteris Græcis qui Menelao in raptu Helenes operam nauassent. His assidue bellantibus cum alia in prælijs gesta sunt, tum illud quod Alcæus poeta in prælio, quod collatis signis gerebatur, vincentibus Athenienſibus ipſe quidem fugæ ſe mandans euasit: sed armis eius potiti sunt Athenienses, quæ apud templum Minervæ in Sigeo ſuſpenderunt. Hanc rem Alcæus carmini mandans in Mitylenen reposuit, indicans Melanippo ſodali ſuam calamitem. Mitylenæos tamen atque Athenienses reduxit in gratiam Periander Cypseli filius, qui delectus arbiter ita eos reconciliauit, vt vtrique ea colerent quæ haberent. Atque hoc modo Sigeum factum est Athenienſium. Hippias, poſtea quam Lacedæmone in Asiam abijt, cuncta agitabat, insimulando Athenienses apud Artaphernem, atq; omnem operam dando, vt Athenæ in illius ac Darij venirent poteſtatem. Quæ agitare Hippiam quum accepiſſent Athenienſes, mittunt Sardis nuntios ad diſſuadendum Perſis fidem habere exulibus Athenienſibus. Sed Artaphernes iubere Athenienses (ſi ſalui esse vellent) rursus Hippiam recipere: Athenienſes eam conditionem recuſare & malle profeſti esse Persarum hostes. Dum ita apud Persas insimulantur, atq; ita animati sunt Athenienses eam conditionem recuſare, hoc interim tempore Mileſius Aristagoras à Cleomene Lacedæmonio reiectus è Sparta Athenas venit. nam ea ciuitas inter cæteras præpollebat. Ad quam ciuitatem vbi venit Aristagoras, eadem quæ in Sparta commemorauit de commodis quæ essent in Asia, deque Perſico bello, quod neque ſcutum neque lanceam

145

a Quum autem ad plebem accesſiſſet Aristag.

in vſu

in vsu haberentur, facilesq; essent ad capiendū. Hæc ille referens, ea quoq; addebat, Milesios esse Atheniensiū colonos, quos æquum esset ab eis liberari qui multū pollerent. Deniq; nihil non pollicebatur, omnibus precibus obsecrans quod tantopere cupiebat, donec eos induxit. Facilius 2 eo mei visum est multos decipere quam vnum: qui si Cleomenem solum fallere non potuit, id tamen in triginta millibus Atheniensium effecit. Itaq; Athenienses persuasi, decreuere viginti naues Ionibus auxilio mittendas, Melanthio illis præfecto, viro inter populares omni in re spectato. Hæc classis initium malorum exstitit Græcis pariter & barbaris. ante cuius egressum Aristagoras reuectus Miletum, excogitauit consilium quod in nullam rem vtilitatem erat redundaturum. quanquam ne ille quidem hac ratione faciebat, sed vt regi Dario molestiā afferret. Etenim misit quendam in Phrygiam ad Pæones qui a flumine Strymone in captiuitatem abducti a Megabyzo erant, locum atq; vicum per se in colentes: ad quos vt peruenit nuntius, ita verba fecit, „ Viri Pæones misit Aristagoras Mileti tyrannus 3 ad „ ostendendam vobis (si obtemperare velitis) salutem. „ Nunc enim cuncta Ionia ab rege defecit, 4 eadem„ que vobis præstat facultatem salutis parandæ ad „ patriam vestram: per vos quidem, vsq; ad mare „ deinceps nobis iam curæ erit. His auditis Pæones magnam sane voluptatem acceperunt: sumptisque liberis atq; vxoribus, ad mare fuga se proripuerunt: nonnullis eorum præ metu 5 illinc remeantibus. Vbi ad mare peruenere, illinc in Chium transmisere: quo postquam applicuere, eorum vestigia insequutus adfuit ingens equitatus Persarum: & quia eos assequi non potuit, misit in Chium ad illos vt eodē redirent. Cuius oratione repudiata, à Chiis sunt in Lesbū transportati. Mox á Lesbijs in Doriscum, vnde terrestri itinere se in Pęoniam receperūt. Post hæc ad Aristagoram Athenienses viginti cum nauibus venere, ducentes vna quinq; triremes Eretriorum, qui non Atheniensium gratia commilitū

1 expugnariq; facile possent.

2 esse videtur mult. decip. q. vn. si Cleom. quidem La. cedæmoniū solum fall.

3 salutare consilium vobis daturum.

4 vobisque iam licet incolumes in patriam reuerti: vobis quidem ad mare vsque quod autem à mari est nobis curæ erit. *Quid. Vestrā est operam dare vt ad mare vos recipiatis. eo quum veneritis, quod iter tenere debeatis, cura nobis erit.*

5 illic remanentibus,

lo consilio vsi, ab Epidauriis defciuerunt. Tactique hostes, ac sæpe pulsi, cum alias clades inferebant, tum simulachra Damiæ & Auxesiæ surripuerunt: eaque in suo Thorico regionis suæ mediterraneo loco statuerunt, cui nomen est Oeæ, viginti ferme stadiis ab vrbe Epidauro. Horum in loco illis erectis supplicabāt sacrificiis atque iocabundis choris mulierum, denis viris vtrinque dæmonum assignatis, qui choris præessent. Chori autem neminem virum nuncupabant, sed tantum genas fœminas: quæ ceremoniæ apud ipsos quoque Epidaurios fuerant. Surreptis igitur simulachris, Epidaurii quod fuerant pacti Atheniensibus nō soluebant: cuius rei quum à nuntiis Atheniensium admonerentur, reddere rationem cur iniurij non essent: se enim quandiu apud se simulachra habuissent, quod conuentum erat exoluisse: eisdē iam viduatos, non debere exoluere, sed Æginetas, qui illas haberent: à quibus id exigi iubebant. Ad eas repetendas Æginam Atheniēses misere. Æginetæ negare quicquam negotij esse sibi cum Atheniensibus. Atheniēses autem aiunt, post repetita simulachra, triremem missam publice cum ciuibus quibusdam: qui Æginam quum venerunt, simulachra, tanquam è suis lignis facta, conati sunt suis sedibus emoliri vt asportarent: quumque eo pacto auferre nequirent, circumdatis funibus trahere tentasse. Sed dum trahunt, tonitrum & cum tonitruo terræmotum extitisse: eaque de re illos remiges qui trahebant simulachra, ab his in amentiam esse conuersos: & ex hoc morbo sese tanquam hostes mutuo trucidasse, donec vnus ex omnib. relictus est, qui ad Phalerum se recepit. Atheniēses quidem ita rem gestam esse memorant. Æginetæ vero negāt illos vna cum naui veniſſe, (facile enim se vnam nauim, atque adeo complusculas, etiamsi sibi nullæ fuissent naues, fuisse propulsaturos) sed cum compluribus in ipsorum terram inuasisse, se vero cessisse, nec pugna nauali contendere voluisse. Qui tamen planum facere nequeunt, an quia impares se esse ad pugnandum agnoscerent, cesserint:

140

probris infectabatur.

gintian volentes permiserint illos facere quod fecerunt. Athenienses certe, quod nulli propugnatores obstarent, egressos è nauibus ad simulachra se conuertisse: & quum ea è suis vestigiis amoliri nequirent, circumdatis restibus trahere ita conatos, donec illi ambo simulachra, dum traherentur, fecere rem apud me fide carentem, alicui alteri credibilem. aiunt enim illa procubuisse sibi in genua, atque ex eo tempore semper genu nixa permansisse. Et hæc quidē Athenienses recisse: se vero, quod audirent sibi bellum ab Athenienſibus illatum iri, præparasse Argiuos vt sibi aduersus Athenienses in Æginam descendentes adessent auxilio. Eosque, quum latuissent hostem in traiiciēdo ex Epidauro in insulam, in Athenienses, qui nihil præsidiisset à nauibus discessos irruisse: & interea tonitrum ipsis terræ motumque extitisse. Hæc ab Argiuis Æginetisque commemorantur. Athenienses quoq; confitentur vnum omnino è suis incolumem in Atticam reuertisse, quem tamen Argiui aiunt superstitem fuisse ex Attico exercitu quem ipsi profligassent. Eundem Athenienses dæmonio incolumem, nihilo secius periisse referunt, hunc in modum: Quum Athenas se recepisset, clademque renuntiasset, vxores eorum qui aduersus Æginam profecti fuerant, indignae ferentes vnum ex omnibus esse reducem, circumfusas hominem prehendisse, ac fibulis vestimentorum pupugisse, percontantes singulas vbi suus vir esset, atque hoc modo hunc fuisse confectum. Idque factum mulierum visum esse Athenienſibus ipsa clade tristius. in quas quum alia ratione animaduertere non possent, vestem illarum in Iadem mutauerunt. nam antea Doridem vestem gerebant Atticæ fœminæ, simillimam Corinthiæ. eam itaque mutauerunt in lineam, ne fibulis vterentur. 1 Quanquam reuera si ratione vtamur, non Ias olim vestis fuit, sed Caira. quoniā omnis prisca vestis fœminarum Græcarum eadem erat quæ nūc, suæ partis potarent, more postea receptum fuisse. *Animaduertendum autem est in Graco textu interpunctionem, quæ est post πεπραγμένα inde translatam ponendam esse post ἐλθεῖν, vt sit, ἐν τοῖς πεπραγμένοις λόγοις ἐλθεῖν.*

1 Vt tamen verum fateamur, non Ionica est hæc vestis ab antiqua origine, sed Caira. omnis enim prisca vestis Græcarum mulierum eadem erat cum illa, quam nunc Doricam appellamus. As vero Argiuis & Æginetis hac de causa cōsuetudinem istam inualuisse *aiunt*, vt fibulæ fiant mēsuræ sescuplo maioris, quam quę tum recepta erat, quin etiam mulieres apud eos tēplo deorum fibulas præcipue consecrare, *vel, fibulas pro donariis offerre*: Atticum vero nihil, ac ne latere quidem, tēplo offerre: atq; adeo vt ibi ex veteris

quam Doridē appellamus. Præterea Argiui & Æginetæ idem adhuc factitant, apud quorum vtrosque mos est fibulas faciendi sescuplas mensura, quam tunc consueuerat: quas præcipuæ fœminæ eorum templis deorum consecrare solent, neq; aliud quicquam Atticum illic offerre, ne vrceum quidem, sed ex ollis gentilibus in posterum ibidem potare. Eoq; contentionis processere Argiuę atq; Æginæ mulieres cum Atticis, vt ad meam vsq; ætatem fibulas gestauerint quam antea grandiores. Odiorum principium Æginetarum in Atheniēses hoc, quemadmodum cōmemoratum est, extitit. Cuius rei circa statuas gestæ memoriā retinentes, libenter Thebanorum rogatu auxilium tulere Bœotiis Æginetæ. Qui quum maritima Atticæ vastarent. Athenienses quę aduersus Æginam expeditionem inirent, aduenit è Delphis oraculum, vt ab Æginetis lædēdis triginta annos abstinerent, tricesimo anno, quū fanum Æaco dicassent, bellū cum Æginetis inchoarēt, ad votum eis res successura. Sin bellū continuo inferrēt, fore vt interea multa detrimēta acciperent & inferrent, sed ad extremū illos subigerēt. Hoc oraculū ad se Atheniēses allatū vbi audiere, eatenus ei obtemperandū cēsuerunt vt Æaco fanū dicarent, ꝙ nūc in foro exstructum visitur: 1 sed triginta annis non esse abstinendū ꝙ videlicet audissent esse fatale, multa se passuros indigna ab Æginetis, si bello abstinerēt. His tamen ad vlciscendum se parantib⁹, Lacedæmoniū factum extitit impedimento. siquidem Lacedæmonij, audito cōmento Alcmæonidarū erga Pythiā, & quę egisset Pythia in ipsos atq; Pisistratidas, duplicē se iacturā fecisse animaduertebāt: ꝙ & suos hospites è patria eiecissent, & nulla sibi ex hoc facto gratia ab Athenien sib⁹ haberetur. Præterea oraculis vrgebantur, denuntiantibus multa ipsis & 2 indigna ex Athenien sibus futura, quorū antehac securi fuissent, præsertim ex eo ꝙ a Cleomene Spartam reuerso didicerāt. Etenim Cleomenes potitus est ex arce Athenien siū oraculis, q̄ a Pisistratidis prius possessa, quū illi expellerentur, relicta fuerant in templo.

1 *vel notius*, ipsū subigerentur.

2 sed annos triginta non abstinuerūt (*vel superfederunt*) quū audissent sibi esse abstinendum, passis hostilia ab Æginetis. His tamen ad vlc. a hostilia (*vel atrocia* ab Athen. fut. quorum vero *oraculorum* autea quidē ignati fuerant, rum vero cognita habuerant, quum Cleomenes ea Spartam attulisset. tis. n. potitus est ex Atheniēsium arce oraculis unę &c. *vt τῶν ἐξ ἀρχῆς γενεσθαι*

Ra

1 Ea Lacedæmonij vbi per Cleomenē accepere, & animaduertebant Athenienſes augeſcentes, nec ad ipſis obtemperandū vllo modo eſſe animatos: pter ea genus Atticum ꝙ ſub tyrañis fuiſſet infirmum, & ad parendū promptum, nunc parta libertate ipſis par exiſtere: hæc omnia conſiderātes accerſierunt Hippiam Piſiſtrati à Sigeo Helleſpōti, quo Piſiſtratidæ cōfugerant. Poſtquā Hippias accerſitus adfuit, accitis etiā aliorum ſociorum nūtiis, ita Spartiatæ apud eos verba fecere, 2 Agnoſcimus viri ſocij nos haud recteegiſſe, qui emēritis oraculis inducti, viros qui erāt noſtri inprimis hoſpites, 3 quiq; in animū indu cebāt præbere nobis Athenas obnoxias, è patria eicimus & quū hæc fecerimus, tamen ingrato populo vrbē tradidim⁹: qui poſtea q̄ per nos 4 liberatus, deſpexit nos, pariter ac regē noſtrū per dedecus detrimētūq; eiecit: inflatusq; ſuperbe, famā auget, ꝓcipue quidē Bœotos tuos finitimos atq; Chalcidenſes dicīſſe quiꝫ ſi ſint ſed fore fortaſſis vt ali⁹qs, ſi ꝓcauerit, idem diſcat. Quare, quoniā in illis agendis peccauimus, nūc demus operā, vt illuc vna vobiſcū euntes, ſuppliciū de illis ſumam⁹. Hæc enim de cauſa Hippiā & vos è ſua quoſq; vrbe accerſiuimus, vt publico conſenſu & cōmuni exercitu reducentes hunc Athenas, reddamus in quæ aūſtulim⁹. Hæc Spartiatæ. Quę quum alij ſocij non ꝓbarent, quumq; ſilentium tenerent, Corinthius Soſicles ita loquut⁹ eſt, 5 Eo tempore cœlum ſub terra, ac terra ſuperior i

1 in templo reliquerant relicta autē Piſiſtratus acceperat. Lacedæmonij igitur, quum hæc oracula in eorum manus peruenīſſent. Athenienſium potentiam creſcere & ad parendum ipſorum imperio nullo modo animatos eſſe videntes, quum apud ſe conſiderāſſent, gentē Atticam tātiſper dū libertate potiretur, (*vel ſui iuris eſſet*) viribus parē ſuæ eſſe futuram; at ſi tyrannide coerceretur

nfirmam & ad imperata faciendum fore promptam: hæc, *in quam*, omnia quum animaduertiſſent accerſiuerunt Hipp.

2 Conſcij nobis ſumus nos haud rect. 3 quiq; ſe Athenas in poteſtatem noſtram redacturos receperant. 4 liberatus, animo etigi cœpit, nos regemque noſtrum per contumeliam eiecit: atq; adeo ſuperbe inflatus, ſuam potentiam auget: vt & iam didicerunt potiſſimum quidem finitimi eorum Bœoti & Chalcid. diſcet vero fortaſſe & alius quem peccare contigerit. *id eſt, non caute ſe erga illos gerere. quod tamen poteſt aliter etiam expon. ſicut & illud δὶξαν φύσας.* 5 Nunc profecto cœlum ſub terra erit, terraq; cœlo ſupereminebit: homines mare incolēt, piſces domicilīū prius hominū acçipient, quum vos Laced. teb. p. cuerſet in vrbes reducere cōemini quibus nihil in reb. humnec magis iniuſtū eſt, nec magis ſanguinariū. *Perinde, ac ſi diceret cum poeta. Omnia natura præpoſtera legibus ibunt Parſque ſecum mundi tota tenebit ſtet: Omnia tam fient fieri quæ poſſe negabam. quum vos Laced. adeo mutati ſitis vt, &c. Sed legendum* ἢ ὅτι τὰ ἄνω κάτω, *&c.*

sententiã proponeretis. Talis erat Corinthiis vrbis status, vt penes eos imperium esset. Quum igitur ii qui Bacchiadæ cognominabantur, ciuitatis gubernacula tenerent, & vltro citroque matrimonia inter se contraherent, contigit vt vni ex his, qui Amphion vocabatur, filia nasceretur, quæ clauda esset, nomine Labda. Eam quod nullus Bacchiadarum ducere vellet, duxit Eetion &c.

2 Quod cadet, *neque enim vid tur posse alio referri* πτῶσιν *quam ad* ολίζοχον.

cæ'o cubithominesque domicilium in mari habebunt, quo tempore vos Lacedæmonij rebus publicis cuertis, tyrannides in vrbes introducere conabimini, quib. nihil est in rebus humanis neque iniustius, neque magis moribus rum. Quod si bonũ vobis videtur ciuitates labessere tyrannidi, ipsi vobis ... nnorum constituite, atque ita vt aliis constituatis operam date. At nunc ipsi tyrannorum expertes, & ne id in Sparta contingat vehementissime cauentes hoc in socios studetis efficere, qui si esse tis, vt nos sumus, experti, meliorem quam nunc facitis, de hac re sententiam diceretis. Nam istar es apud Corinthios ciuitatis perturbatio fuit. quum esset a penes eos paucorum regimen, & ij qui Bacchiadæ vocabantur, vrbem incolerent. vltro citroque inter eos matrimonia contrahebantur Horum vni nomine Amphioni nata est filia clauda, cui nomen erat Labda: quam quoniam nemo Bacchiada, eam ducere volebat, duxit Eetion Echecratis filius, è Petra quidem tribu, sed oriundus à Lapithe ac Cæneo. Qui quum neque ex hac muliere, neque ex alia tolleret liberos, missus est Delphos ad consulendum de prole. eum introeuntem statim Pythia his versibus compellauit.

Eetion, te nemo (licet sis tantus) honorat.
Concepturam parset saxum graue Labda, monarchos
2 *Qui cadet insuetos, emendabitque Corinthum.*

3 Hoc oraculum quod Eetioni redditum est, eodẽ tendebat quo alterum autea Bacchiadis redditum, haud prius intellectum quam hoc renuntiatum est in hæc verba,

Concipit in petris aquila enixura leonem
Robustum, fanum genua & qui multa resoluet.
Hæc bene nunc animus versate Corinthia proles,
Qui cultu pulchram 4 Pallenem, altamq; Corinthum.

1 Hæc oraculum Eetioni respondisse Bacchiadis renuntiatur, qui quod prius editum de Corintho fuerat oraculum, non intelligebant, quum eodem, quo sit illud Eetioni redditum, pertineret. 4 Pirenen.

» Id oraculum quum ad eam diem fuisset inde-
» prehensum, simulatq; ex hoc Eetionis patuit eum
» vtrumq; pertinere, silentio suppressere, animo fu-
» turum Eetionis filium extinguendi. Et vt primum
» mulier enixa est, miserunt e suo numero decem vi-
» ros ad tribum in qua habitabat Eetion, qui puerum
» extinguerent. Isti, postquam ad Petram pervenere,
» & ad Eetionis atrium accessere, puerum petunt.
» Labda cur venissent ignara, paterna quæ benevo-
» lentiæ caussa venisse eos rata, affert filium. & is ve-
» nius eorum manum porrigit. erat autem inter via
» constitutum, vt qui primus eorum puerum cepis-
» set, is humi illum allideret. Verum diuina quadam
» fortuna puer ei viro, cui à Labda traditus erat, ar-
» risit. quam rem illi considerauit miseratio subiit
» pueri occidendi. Sic misertus alteri tradidit, & ille
» tertio, atq; ita deinceps per manus traditus infans
» per omnes decem trāsiit: ac nemine interimere vo-
» lente, rursus matri est redditus. Illi egressi atq; ante
» ianuam stantes, alius alium incusabat castigabat-
» que, sed primum præcipue, qui ex conuento nō fe-
» cisset: donec interiecto temporis spatio placitū est
» vt rursus introgressi, omnes fierent participes cæ-
» dis. Sed necesse erat ex Eetionis stirpe germinari
» Corinthō perniciem, nam Labda stans pro foribus
» hæc omnia exaudiebat: eoq; metuens ne illi in mu-
» tata voluntate acceptum rursus puerum interime-
» rent, asportauit, & in mensura frumentaria occu-
» luit: qui locus visus est minime inuestigabilis, quū
» scirent illos, si redirent ad inuestigandum puerum,
» omnia scrutaturos: vt & contigit, nam introgressis
» & scrutantibus vbi nō apparuit, visum est eis ab-
» eundum, atque iis à quibus missi essent, dicendū se
» cuncta quæ illi mandassent perpetrasse, atq; ita re-
» uersi dixerunt. Post hæc Eetionis filio crescenti
» impositum est nomē Cypselo, ob periculum hoc q̄
» deuitauerat in cypsela, *id est mensura frumentaria.*
» Vbi autem in virilem adoleuit ætatem, consulenti
» oraculū Delphis anceps redditū, quo fretus, Corin-
» thum aggressus occupauit. oraculū autem hoc erat:

1 Quum i-
gitur Bac-
chiadæ hu-
ius oraculi
illo prius
redditi mē-
tem assequi
non possēt;
quum au-
diuerunt id
quod Eetio-
ni erat e-
ditum, tunc
illud etiam
prius intel-
lexerunt cū
illo Eetio-
nis congru-
ens. Quum
autem & hoc intellexissent, silē-
tio suppres-
serunt, na-
scituram Ee-
tioni prole
interficere in ani-
mo habentes.

2 ad grauidandum pa-
tri ven.

Vir locuples noſtras hic quid deſcendit ad ædes
Cypſelus Eetionis, ultra vrbem eſſe Corinthi.
Ipſe, & eo natis ſed nullis deinde nepotes.

Et, oraculum quidem, hoc erat Cypſelus vero tyrannide potitus, talis extitit vt Corinthiorum multos inſequutus ſit multos pecunia, longe plurimos anima priuauerit. Cui quum triginta regnaſſet annos, bene vita defuncto ſucceſſit in tyrannidem filius Periander, qui initio mitior erat quam pater: ſed vbi per nuntios conſuetudinem habuit cum Thraſybulo Mileti tyranno, multo magis quam pater cruentus effectus eſt. Miſſo enim præcone, Thraſybulum interrogauit qua ratione ipſe rebus tutius conſtitutis, ciuitatem optimè gubernaret. Thraſybulus, eo qui a Periandro miſſus erat extra oppidum educto tegetes eſtruſ quoddam ſatum, & vna cum eo ſegetem interambulans, ſciſcitabatur hominem de ſuo aduentu è Corintho detruncans atque abiiciens vt, quanquc videbat ſpicam inter alias extantem, donec ſegetem formoſiſſimam atq; denſiſſimam hunc in modum corru-

t dato con. ſilio.

pit: prædiumq; illud peruagatus, nullo verbo reddito præconem remiſit. Reuerſus Corinthum præco auido præceptionis audiendæ Periandro negauit ſibi quippiam reſpondiſſe Thraſybulum, & mirari quod ſe ad virum veſanum Periander miſiſſet, & ſua ipſius deſtruentē: exponitq; quæ ex Thraſybulo vidiſſet. Periander id quà Thraſybulo actū erat intelligēs, atq; interpretans ſibi ab illo præceptum vt eminentiſſimos quoſq; popularium interimeret, tunc vero omnem in ciues ſeuitiam exercuit, interficiendo ac perſequendo cōſummans id quod à Cypſelo fuerat omiſſum. Atq; adeo die vno vniuerſas mulieres Corinthias exuit propter Meliſſam vxorem ſuam, nam quum ad Theſprotos, qui ſunt ad flumē Acherontē, miſiſſet nuntios ſciſcitatum necyomāteō, *id eſt mortuorum oraculum*, de hoſpitis depoſito, Meliſſa apparens negauit ſe indicaturam aut dicturam voluntatem depoſitum eſſet collocatum, quoniam ipſa algeret, quia nuda eſſet, nihil

hil enim sibi prodesse vestes cu quibus sepulta fuis-
" set, vt pote non crematas. Cuius rei, quod vera
" loqueretur, testimonio foret quo Periãder in frigi-
" dum furnum panes ingessisset. Hæc Periandro re-
" nunciata, ob illud argumentum fidem fecere, quod
" ipse eum Melissa quamuis defuncta coierat. Itaque
" statim post eum nuntium per præconem edixit vt
" omnes Corinthiæ mulieres ad Iunonis templum
" prodirent. Eo tanquam ad diem festum, quã, orna-
" tissime poterãt quum essent mulieres istæ, depositis
" clam satellitibus, eas omnes sine discrimine exuit,
" ingenuas pariter & ancillas, atque eas vestes ad fo-
" ueam comportatas Melissam precando cremauit.
" Hæc vbi fecit, & nuntios iterum eosdem misit,
" tunc ei Melissæ idolum *hoc est imaginem*, expo-
" suit vbinam depositum hospitis collocasset. Huius-
" modi est tyrannis, Lacedæmonij vobis, & talium
operum. Eoque nos Corinthios cum magna admi
ratio cepit simulatque vidimus vos accessisse Hip-
piam, tum vero maior nunc dum ista dicitis. Prop-
terea deos Græcorum inuocantes testamur apud
vos ne velitis tyrãnides in ciuitatibus constituere,
quas non extinguitis, sed excitatis præter æquita-
tem, dum Hippiam reducitis, in quo scitote Corin-
thios vobis non assensuros. Hæc Soficles Corin-
thiorum legatus. Quem excipiẽs Hippias, eosdem
quos ille deos inuocando dixit, cum cæteros, tum
præcipue Corinthios desideraturos Pisistratidas,
quum venissent dies quibus expiare se ab Athe-
nienſibus nequirent. Hactenus respondit Hippias,
quoniam oracula illa ipse præ cæteris nota haberet.
Cæteri socij, qui antea silentium tenuerant, audito
Soficle, liberius pro se quisque in vocem erumpen-
tes, accedere sententiæ Corinthiorum, obtestari-
que Lacedæmonios ne quid agerent noui aduersus
Græcam ciuitatem. Ita ab ea re cessatum est.

Hippias illinc profectus, offerente sibi Amyntа
Macedone Anthemuntem, & Thessalis Iolchon,
neutrum accipere voluit, sed rursus ad Sigeum
concessit, quod armis Pisistratus, à Mitylenæis eri-
puerat.

obtestã-
mur vos nẽ
tyrannides
in ciuitati-
bus consti-
tuatis. Atq;
adeo, nisi ab
incepto dess
istatis, sed
Hippiam
contra ius
& æquum
reducere co-
nemini, sci-
tote non ap-
probaturos
vestrum hoc
factum Co-
rinthios.
a vbi venis-
sent stati
dies quibus
futurũ esset
vt illos au-
gerẽt Athe-
nienses. *Sed
diuinãdo ac
suspectum
reddit vel ip-
sa Valla in
terpretatio.*

puerat. Eoque capto, tyrannum ibi constituerat Hegesistratum, filium nothum ex muliere Argiua, qui tamen qui à Pisistrato acceperat, non tenuit sine prælio. nam diu inter Mitylenæos ac Athenien- 143
ses pugnatum est, hos ex oppido Achilleo, illos è Sigeo prodeuntes: hos repetentes regiones, illos retinentes hac ratione, quod dicerent, nihilo magis iuris esse Æolibus in agrum Troianum, quam sibi ac cæteris Græcis qui Menelao in raptu Helenes operam nauassent. His assidue bellantibus cum alia in prælijs gesta sunt, tum illud quod Alcæus poeta in prælio, quod collatis signis gerebatur, vincentibus Athenienses ipse quidem fugæ se mandans euasit: sed armis eius potiti sunt Athenienses, quæ apud templum Mineruæ in Sigeo suspenderunt. Hanc rem Alcæus carmine mandans in Mitylenen reposuit, iudicans Melanippo sodali suam calamitem. Mitylenæos tamen atque Athenienses reduxit in gratiam Periander Cypseli filius, qui delectus arbiter ita eos reconciliauit, vt vtriq; ea colerent quæ haberent. Atque hoc modo Sigeum factum est Athenienſium. Hippias, postea quam Lacedæmone in Asiam abijt, cuncta agitabat, insimulando Athenienses apud Artaphernem, atq; omnem operam dando, vt Athenæ in illius ac Darij venirent potestatem. Quæ agitare Hippiam quum accepissent Athenienses, mittunt Sardis nuntios ad dissuadendum Persis fidem habere exulibus Athenienſibus. Sed Artaphernes iubere Athenienses (si salui esse vellent) rursus Hippiam recipere: Athenienses eam conditionem recusare & malle profecti esse Persarum hostes. Dum ita apud Persas insimulantur, atq; ita animati sunt Athenienses ea conditionem recusare, hoc interim tempore Milesius Aristagoras à Cleomene Lacedæmonio reiectus è Sparta Athenas venit. nam ea ciuitas inter cæteras præpollebat. Ad quam ciuitatem vbi venit Aristagoras, eadem quæ in Sparta commemorauit de commodis quæ essent in Asia, deque Persico bello, quod neque scutum neque lanceam

Quum autem ad plebem accessisset Aristag.

in vsu

in vsu haberent, facilesq; essent ad capiendũ. Hæc ille referens, ea quoq; addebat, Miletios esse Atheniensiũ colonos, quos æquum esset ab eis liberari qui multũ pollerent. Deniq; nihil non pollicebatur, omnibus precibus obsecrans quod tantopere cupiebat, donec assentiendi facilitas ei mentem vtilem eripuit. Facilius enim multos decipere quam vnum: qui si Cleomenem solum fallere non potuit, id tamen in triginta millibus Atheniensium effecit. Itaq; Athenienses persuasi, decreuere viginti naues Ionibus auxilio mittendas, Melanthio illis præfecto, viro inter populares omni in re spectato. Hæc classis initium malorum exitit Græcis pariter & barbaris, ante cuius egressum Aristagoras reuectus Miletum, excogitauit consilium quod in nullam Ionum vtilitatem erat redundaturum. quanquam ne ille quidem hac ratione faciebat, sed vt regi Dario molestiã afferret. Etenim misit quendam in Phrygiam ad Pæones qui à flumine Strymone in captiuitatem abducti à Megabyzo erant, locum atq; victum per sese in colentes: ad quos vt peruenit nuntius, ita verba fecit,

„ Vos Pæones misit Aristagoras Mileti tyrannus 3 ad
„ seruandum vobis (si obtemperare velitis) salutem.
„ Nunc enim cuncta Ionia ab rege defecit, 4 eademque vobis præstat facultatem salutis parandæ ad
„ patriam vestram: per vos quidem, vsq; ad mare
„ deinceps nobis iam curæ erit. His auditis Pæones magnam sane voluptatem acceperunt: sumptisque liberis atq; vxoribus, ad mare fuga se propripuerunt: nonnullis eorum præ metu 5 illinc remeantibus. Vbi ad mare peruenere, illinc in Chium transmisere: quo postquam applicuere, eorum vestigia insequutus adfuit ingens equitatus Persarum: & quia eos assequi non potuit, misit in Chium ad illos vt eodẽ redirent. Cuius oratione repudiata, à Chijs sunt in Lesbũ transportati, Mox á Lesbijs in Dotium, vnde terrestri itinere se in Pæoniam receperũt. Post hæc ad Aristagoram Athenienses viginti cum nauibus venere, ducentes vna quinq; triremes Eretriorum, qui non Atheniensium gratia commilitũ

1 expugnaque facile possent.

2 esse videtur mult. decip. q. vn. si Cleom. quidem La. cedæmoniũ solum fall.

3 salutare consilium vobis daturum.

4 vobisque iam licet incolumes in patriam reuerti: vobis quidem ad mare vsque quod autem à mari est nobis curæ erit. *Quid. Vestrũ est operam dare vt ad mare vos recipiatis. eo quum veneritis, quod iter tenere debeatis, curæ nobis erit.*

5 illic remãentibus;

præstabant, sed debitam ipsis Milesis gratiam red-
1 Eretrios in bello adversus Chalcidenses adiuuerant.
débant Nam Milesij aliquādo pro Eretriis in bel-
lo Chalcidensi præstiterant, quum Samij con-
tra Eretrios atque Milesios Chalcidensibus opem tu-
lissent. Aristagoras, vbi istiatque alij socii adfue-
re expeditionem fecit aduersus Sardis, non tamen
ipse proficiscens, sed Mileti remanens, profectis
aliis ducibus Milesiorum, fratre suo Charopino, &
cæterorum ciuium Hermophanto. Hac classe Iones
vbi peruenere Ephesum, relictis nauibus apud Co-
resum, quod est agri Ephesij ipsi, cum ingenti manu,
sumptis viæ ducibus Ephesiis, ad superiora tende-
bant, secundum flumen Caystrum tenentes iter. Il-
2 repugnante nemine.
linc superato Tmolo Sardis aduenium. easq; 2 oc-
currente nemine, capiunt, omniaque eius vibis lo-
ca, præter arcem, quā Artaphernes ipse tutabatur;
3 Ne autem vrbem hanc à se captam diriperent, hoc obstitit
habens non exiguas virorum copias: quæ res fuit
impedimento quominus qui ingressi erant vrbem,
diriperent. Erant Sardibus domus pleræque arun-
dinaceæ: quæ autem lateritiæ, tamen ex arundini-
bus lacunaria habebant. harum vnam quidam è mi-
litibus quum incendisset, repente ignis è domo in
144 domum elapsus totam vrbem absumpsit. Ardente
vrbe, & vastante iam extrema incēdio, nec haben-
te regressum, Lydi & Persarum quicunq; in vrbe e-
rant, vndique circumuenti, ex vrbe in forum con-
fluunt, & ad amnem Pactolum, qui medium forum
interfluens, rarnēta auri è Tmolo illis defert, dein-
de flumini Hermo immiscetur, & ille mari. Ad hūc
amnem & ad hoc forum conglobati Lydi pariter &
Persæ sese defendere adigebantur. Iones, videntes
hostium alios sese tutantes, alios magna multitu-
dine se obuiam ferentes, metu perculsi, ad montem
qui dicitur Tmolus sese recipiunt, atque illinc no-
ctu ad naues. Cremaris Sardibus, deflagrauit vna
templum Cybeles indigenæ deæ: cuius prætexta
postea Persæ templa quæ in Græcia erant cremaue-
runt. Hoc vbi Persæ qui intra Halyn domicilia ha-
bebant, resciuerunt, tunc vero ad ferendam Lydis
opem conuenerunt: nec adepti Sardibus Iones iam

illinc

quod sequitur videlicet. at Valla iunxit præcedentibus hæc, τὰ δὲ μὴ λε-λαμμένα, &c.

illinc profectos, eadem via insequuti, comperiunt Ephesi: congressique cum illis ex aduerso instructis, in fugam eos vertunt, multosq; occidunt, & in his cum alios illustres viros, tum Eualcidem Eretrioru ducem, qui donatus laurea in certaminibus fuerat, & a Simonide Ceo matorem in modum celebratus. Ex ea pugna qui euasere, per vrbes fuere dissipati. Et tunc quidem ita dimicatum est. Athenienses autem, post hæc desertis prorsus Ionibus, etsi per nuntios Aristagoræ magnopere rogabantur, negauerũt se auxilio futuros. Quorum societate fraudati Iones, tamen quoniam ista aduersus Darium egerant, nihilo segnius bellũ aduersus regem parabãt: Hellespontumq; inuecti, Byzantium ac cæteras circa vrbes in suam potestatem redegerũt. Inde euecti magnam Cariæ partem in belli societatem asciuerunt, nam Caunus, quæ prius societatem facere recusauerat, vbi Sardis conflagrarunt, & ipsa Ionibus accessit: Cyprij quoq; omnes vltro, exceptis Amathusiis, acceserunt. Defecerunt autem Cyprij a Medis in hunc modum: Erat Onesilus quidam Gorgi Salaminiorũ regis frater, natu minor, Chersis filius, Siromi nepos, Euelthontis pronepos. Hic vir, quum sæpenumero antea Gorgum solicitasset ad rebellãdum ab rege, tunc audiens Ionas rebellasse, vehementius vrgere hominẽ institit. In quo quia nihil proficiebat, obseruato tempore dum Gorgus oppidũ egrederetur vna cum suis militibus, cum portis exclusit. Gorgus oppido exurus, ad Medos transfugit: eo potitus Onesilus omnibus Cypriis vt rebellarent suadebat: persuasis cæteris, Amathusios rebellare abnuentes obsidione circumdedit: Dum hic Amathuntem obsidet, Darius, vt ei nuntiatum est Sardis captas incensasque ab Athenien sibus atque Ionibus, & huius comparandæ classis atque rei cõtexendæ fuisse authorem Aristagoram Milesium, fertur, quum primũ hęc audiuit, dixisse Iones nihil fecisse: probe sciens non fuisse illos præ contemptu sui rebellaturos: deinde interrogasse quinam essent Athenienses. Id quum audisset, tum arcum popo-

1 *Legit* τῶν πάντων *pro* τῶν σφετέρων. a vbi hæc audiuit, Iones cõtemptisse (*vel* nihili fecisse. quippe qui non impunitam illorum fore rebellionẽ sciret, deinde intenti,

scisse eo q; sumpto, [illegible]
cœlũ excussisse : [illegible]
piret, contingat mihi [illegible]
hæc locutus, cuique [illegible]
bri semper apposita [illegible]
to Athenicuũm. [illegible]
ad suum conspectum [illegible]
diu distinuerãt, ita eum fuisse allo[illegible]
Histiæ procuratorem tum eo[illegible]
dasti, novas adversum me res [illegible]
enim ex altera continere parum [illegible]
rentur, quum mihi commissorum po[illegible]
osq; induxit ad me Sardibus primum [illegible]
tur venditur hæc tibi [illegible]
nam sine tuis [illegible]
rursus te ipsum [illegible]
Quodnam, inquã, tu [illegible]
consulerem rem quæ tibi [illegible]
siue parum molestiæ [illegible]
ista facerem? aut cuiusnã [illegible]
sunt quæ tibi quem tu omnium [illegible]
communione dignaris? Quod [illegible]
git procurator meus, sic habeto [illegible]
consilio. 2 Principio ratione ista [illegible]
Milesios ac meum procuratorem [illegible]
novarum fecisse admodus [illegible]
men huiusmodi [illegible] quid [illegible]
rex, intellige quã [illegible]
dum putasti. [illegible]
q̃ ego ex ipsorum [illegible]
egrediendi iampridem [illegible]
si ego in Ioniæ fuissem, nulla [illegible]
mouisset. Proinde nunc propere [illegible]
Ioniam contendam, illic omnia [illegible]
tegrũ restituturus, & hunc Mileti [illegible]
harum rerum machinatorem, in [illegible]
redactutus. Hæc, quum ea animi [illegible]
fecero, iuro per deos reges, me non [illegible]
hanc vestem, qua [illegible]
quam Sardiniam insulam maximam tibi [illegible]

[illegible]

y quem à longo iam tempore detinebat. *vel*, remorabat.

z Sed ego prorsus fidem his vetbis abrogo, Miles.

...ius fandi gratia dice-
... Datisa Themistonis filius,
... ces (quo pendetas prae-
... ter erat). Dum nuntius de
... illam rem arcu
... Histiæusque ab
... lit, hoc interea omni
... Onesilo Salaminio Ama-
... us afferturi Artybium vi-
... um magna vi Persarū
... Quo accepto, Onesilus
... mittit, ad Iones euocā-
... rando cunctat', cum ma-
... contulerunt. Et quum Cyprum
... Cilicia traiecerunt, ter-
... tum contenderunt, Phœ-
... bus promontorium quæ
... Iis ex facientibus, Cypri
... ducibus dixere, Viri
... tenemus damus cum vtris
... cum Phœnicibus.
... acie confligere, iam
... dendi, & in acie standi,
... cum Phœnicibus di-
... Phœnicibus fortunam tentare
... iam iteruetum opus est el-
... bis, tam est, Ionia atque
... dicentur. Ad hæc Iones
... concilium nos misit ad
... tradendas, quo
... confligeremus. Itaque vbi
... vt operam nauemus
... beris qualia ab imperantib'
... scentes, viros egregios vos
... Hæc Iones responderunt. Post hæc
... pum Salaminium tendentibus, ty-
... uersus alios hostes constituerunt alios.
... ersus Persas primum quenq; Salami-
... tium, aduersus Artybium Persarū
... s vero constitit. Insidiebat Artybius.

1 Artybium Persam cū numerosa manu Persica, Cyprum aduentare: *Ad verbum, Excitari in Cyprum, i.e. Eius in Cyprū aduentum euocari. Vel la autem hic σκοδίως. pro cum diligentia.*

2 Nos itaq; vbi collocati sumus, vt oper. *vel, In manere, quæ nobis iniun-ctum est.*

equo in armatum erigere se docto. Quod audiens Onesilus, ad satellitē suum (erat enim et satellitio ne q̄ peritus rei bellicæ, & alioqui 1 solerte) Audio, inquit, Artybij equum edoctum sc & pedibus simulatq; ore 2 eum in quem agit ficere: pinde tu propere intra ratione dicto malis obseruare, equumne tibi feriēdum, an Artybium. Ad quem seruus suus, Ego vero, in rex, paratus sum & vtrunq; & alterutrū & om quicquid imperaueris, facere. promam tamen bus tuis esse cōducibilius sentiam, regem hac du oportere cum rege ac duce certare, siue enim occidas, decori tibi fore: siue (q secundū est occidaris, (quod absit) dimidiū malt esse. famulis hostium debere confligere. Nam eq ium attinet, non est causa, cur eius artific timescas. recipio enim tibi cum posthac neminem se erecturum. Hæc illo loquuto, mo ercitus conflixere terrestres naualesq; & classe dēlones eo die strenue pugnātes superauere Phoenices. Samiorū tamē præcipua virtus extitit. In terra autem, vbi concursum est, dum acies dimicant, circa imperatores hoc actū est: Vbi Artybius equo cui insidebat in Onesilū inuectus est, Onesilus (v cōuenerat cū satellite) ipse inuadentē Artybi eius satelles sublatos equi pedes in Onesil eos iactantis, *falce percutiēs* abscidit. quo i bi 2 Persarū imperator illic vna cū equo c teris autē pugnādo occupatis, Stesenor Cypr nus, non patū circa se copiarū habens prodidit cios Curienses (hi Argiuorū coloni dicuntur Post horū proditionem, statim Salamipij qui bus vehebantur idē fecere. quo ex facto Persa prijs superiores extitere. Horum acie in fuga sa, cū alij multi occubuere, tū vero Onesilus Co sis filij, qui Cyprios ad defectionē induxerat & liorum rex Aristocyprus Philocypri filius, eius quam, Philocypri quem Solon Athenien prium profectus inter tyrannos maxime ver celebrauit. Onesili caput Amathusij, quoniam ipsos obse-

1 audaciæ plenus, *vel, Animosus. vel, Magnos spiritus gerēs. Sed rectius* λήιστωρ *quam* λημ-μοτος.

2 eum, in quem impetum faciat. interficere, *vel, Eum in quem feratur, aut insurgat, conficere, quod melius respōdet verbo* κα-τεργάζεσθαι.

obſederat, exciſum in oppidum retulerunt, ac ſupra portas ſuſpenderunt. Quod ſuſpenſum quum iam exinanitum eſſet, ingreſſum apum examen fano referſit. ea de re oraculum Amathuſiis (nam oraculum conſuluere) redditum eſt vt depoſitum caput humarent, Oneſiloque quotannis tanquam heroi ſacrificarent hoc facientibus. melius cum eis actum iri. quod Amathuſij ad meam vſq; memoriam faciebant, Iones, & alij qui ad Cyprum pugna nauali dimicauerant, vbi didicere res Oneſili perditas, & cæteras Cypriorum vrbes obſeſſas præter Salaminem, eam autem Gorgo priſtino regi Salaminios reſtituiſſe, in Ioniam redire maturauerunt. Ciuitatem autem Cypriarum diutiſſime obſidionem Soli pertulit, ſed eam Perſæ quinto menſæ quã obſidere cæperunt, circumfuſſo muro expugnarunt. Ita Cyprij, quum annum liberi fuiſſent, de-
146 nuo in ſeruitutem ſunt redacti. At Dauriſes, qui filiam Darij in matrimonium habebat, Hymeesque & Otanes, atque alij Perſarum duces, & ipſi filias Darij in matrimonio habentes, perſequuti eos Iones qui aduerſus Sardis expeditionẽ fecerant, poſtquam in naues repulerunt prælio victos, dehinc inter ſe partiti ſunt vrbes quas expugnarant. Dauriſes quidem conuerſus ad vrbes in Helleſponto ſitas, cepit Dardanon, cepit Abydum & Percotem, Lampſacum & Pæſon, ſingulas diebus ſingulis. Cui à Pæſo ad vrbem Parion contendenti nuntius adfertur, Cares cum Ionibus ſentientes, à Perſis defeciſſe. igitur conuerſo itinere ex Helleſponto aduerſus Cariam copias duxit. Sed antequam perueniret, de eius aduentu certiores facti Carij, ad columnas quę albæ dicuntur, conueniunt, atq; ad amnem Marſyã, qui ex Hydriade regione defluit in Mæandrum. ibi coactis Cariis, multæ ſunt à multis dictæ ſententiæ: ſed optima omniũ, meo iudicio, à Pixodora Mau- r Pixodora.
ſoli filio, viro Cindyenſi, qui Syennesis Cilicum regis filiam in matrimonio habebat. Ab hoc ſententia dicebatur vt tranſmiſſo Mæandro Cares flumẽ à tergo habentes, ita demum cum hoſte congrede-

rentur, vt ſublata ſpe retro fugiendi, atque ibidem manere coacti, redderentur melliores quam natura eſſent. Verum hæc ſententia non peruicit, ſed illa, vt Perſis potius à tergo Mæander eſſet, vt ſi Perſæ fugam facientes euaderent, tamen in flumen incidentes, abire non poſſent. Poſt hæc quum adeſſent Perſæ, ac Mæandrum tranſiſſent, ibi ſuper amnem Marſyam Cares prælium conſeruere cum Perſis acre atque diuturnum: ſed poſtremum præ multitudine hoſtium terga vertunt. Quo in prælio, Perſarum cecidere duo millia, Carum decem millia. ex quibus qui effugerunt, ad Labrauda in Iouis militaris templum ſe receperunt, in magnum atque ſacrum lucum platanorum. Soli autem ex iis quos nouimus, Cares ſunt qui Ioui militari hoſtias offerant. Huc Cares quum ſe recepiſſent, de ſalute conſultabant, vtrum ſeſe Perſis dedere, an Aſiam penitus relinquere ſatius eſſet. De hac re conſultãtibus, ſubſidio venere Mileſij cum ſociis. Ibi Cares immutata priori voluntate, rurſus ad bellum inſtaurandum animantur, & cum inuadentibus Perſis concurrunt: & quum diuti[9] quam prius dimicatũ eſſet, fugantur, multis cæſis, Mileſiorũ præcipue. Poſt acceptam calamitatem hanc Cares copiis reparatis [2] repugnauerunt. Audientes enim vrbes ſuas inuaſum iri à Perſis, inſidias illis in via quæ in Mylaſſa fert collocauerunt, authore Heraclide Ibanolio viro Mylaſſenſi. In eas inſidias Perſæ noctu incidentes, obtruncati ſunt cum ducibus ſuis Dauriſe & Amorge & Siſamace, necnon Myrſe Gygis filio. Hunc in modum interiere hi Perſæ. Hymees autẽ (qui & ipſe erat ex inſequentibus Ions qui aduerſus Sardis militauerant) ad Propontidem conuerſus cepit Cion Myſiam. Hac expugnata, audiens Dauriſem relicto Helleſponto tendere aduerſus Cariam, omiſſa Propontide, in Helleſpontem duxit exercitum, cepitq; Æoles omnes qui oram Iliadem incolunt. cepit item Gergithas [3] qui à priſcis Teucris, relicti fuerant. Et ipſa quidem Hymees, quũ has gentes cepiſſet, morbo deceſſit Troade. & qui-

1 fortiores, *vel, magis strenues.*

2 pro. *Pugnã inſtaurarunt vel, Denuo pugnarunt.*

3 qui ex priſcis I. rel. fuerant *vel remanſerant.*

quidem ita mortem obiit. Artaphernes autem Sardium præfectus, & Oranes tertius dux, aduersus Ioniam confinemque Æoliden delecti imperatores cepere ex Ionia quidem Clazomenas, ex Æolia vero Cumam. Quibus oppidis captis Aristagoras Milesius, vbi hoc accepit, non erat compos mentis, vtqui perturballer Ionian, & magna negotia confudisset Iraque cernens hæc vbi constitit ei tem efficinon posse, nec Darium regem superari, de fugiendo deliberabat, conuocatisque suæ factionis hominibus, 1 cõsulebat satius fore eis, si Mileto expellerentur, in septentrionalia loca aliqua profugere, ducentes coloniam vel in Sardiniam vel in Myrcinum Edonum, quam Histiæus, à Dario ea donatus, mœnibus struxerat. Hæc Aristagoras percontabatur Verum Hecatæus Hegesandri filius, 2 vir logopœos, negabat coloniam alterutro deducendam: sed, si Mileto eiicerentur, mœnia in Lero insula ædificanda, atque illic quiescendum: deinde illinc Miletum esse remeandum. Hoc consulebat. Hecatæus Sed Aristagoras, cuius sententia Præcipue erat abeundi in Myrcinum, demandata 3 Mileto Pythagoræ filio viro inter populares probato procuratione Mileti, ipse sumptis secum omnibus voluntariis in Thraciam nauigauit regionemque obsidet, tam ipse quam eius exercitus à Thracibus, tametsi illinc accepta fide excedere volentibus, interemptus est.

1 *cum eis deliberabat, satius esse dicens. per fugium aliquo se habere. si forte Mileto expellerentur. admetitur se coloniam in Sard. an in Myrc. Edonorum ducere oporteret. quam Hist. Verum tem Valla sua sella septet tionalia loca inuenerit, non video, nisi ex* ἐπάξειν *fecerit* ἐπαγάγηται.

2 *historicus.*

3 *Mirum si Valla ita scriptum reliquit vt Miletus vir illius sit nomen, quum in nostru exemplariu sit dutaxat Pythagoræ.*

HERO.

HERODOTI
CARIA
ARG

1 à Dario missus.
2 Artaphernes illum ante reſpondere videns, dixit, vt qui veram defectionis eius ſum comperturus haberet.
3 rege Dario deceptor: in cuius poteſtatem cum Sard. int. man. ſe iactaſſet eſſet pollicitus, habiturum.
4 iudicantibus, *vel, eſtimantibus.*
5 per literas. (*vel, per nuntios*): miſiſſet *aut imperaſſet.*
6 verè cauſam illis minime expoſuit.
7 quum rex hæc *facere* violaſſe: deſeruiſſet.

[illegible] Miletum [illegible] à Dario [illegible] adeptus, [illegible] co[illegible] Iuſſa interea [illegible] fecto, quidam [illegible] indaſſile: & quum negaret, [illegible] rari quod actum eſſet, cuique [illegible] natum, Artapherqui [illegible] periſſe, ſi diutius [illegible] haſce habuiſſet. Ab [illegible] Ariſtagoræ [illegible] rebellionem pertin[illegible] regnatum ventur[illegible] matre profiſpe[illegible] diatam inſulam [illegible] dacturum ſe [illegible] habi adnerſa Dario [illegible] rentiſſimus [illegible] ploratum habe[illegible] quas nolit [illegible] tionem, quod [illegible] Ibi interrogatus [illegible] pus Ariſtagoræ [illegible] tanta clade Ioves [illegible] nes illos merito fuiſſe, [illegible] iſſe, Phœnices [illegible] ferre, & Ionas [illegible] de te ſe miſiſſe. *Quibus* [illegible] rex conſtituiſſet, [illegible] ad Perſas qui Sardibus [illegible]

pater de ea re collocutos: quas literas fecit ut supplicium sumeret Hermippum Atarnitem. Eas Hermippus non ijs ad quos dabantur reddidit, sed Artaphernæ. Ille omnibus quæ agebantur cognitis, jubet Hermippum & eas reddere quibus Histiæus mittebat, & quicissim a Persis ad Histiæum responderentur sibi dare. Ita rebus palã factis Artaphernes de multis Persarum supplicium sumpsit. Et Sardibus quidem tumultus extitit: Histiæus autem hac fraude elusus, exoratis Chiis, Miletũ reductus est, Sed Milesij libenter etiam Aristagora liberati nullo pacto animũ inducebant ad alium tyrannum illuc recipiendum, vtpote gustata libertate. 1 Histiæus sub noctem conatus introire Miletum, à quodam Milesio femore vulneratus est. Ita reiectus à patria ibi rursus se recepit in Chium: atq; illinc, quoniã sibi non poterat dandas sibi naues inducere non poterat, Mytilenæos; 2 Lesbijsque vt sibi traderent persuasisset; octo illorum triremibus armatis Byzantium remigauit. Ibique subsidens, nauigantes prodibant intercipiebat, præter eorum quos paratos obsequi sibi assentiebantur. Histiæo hæc agentibus aduersus ipsam Miletum ingens exercitus hostium classiarius pariterq; terrestris, in expedito erat. Ducens enim omnes copias in vnum copijs cuncti in eam cõgressi, minoris cætera oppida facientes. Inter quos promptissimi erant Phœnices, cum quibus Cyprij recens subacti, & Cilices, Cyprijs additas aduersus Miletum & cæteram Ioniam venturis quum accepissent Iones, miserunt legatos primores ad commune Græciæ cõsiliũ. Quibus in eum locum coactis, atque deliberantibus visum nullas debere terrestres copias aduersus Milesias cõmitti, 4 sed Milesios mœnia per seipsos propulsare: cæteros classem instruere nulla naui relicta, instructaque classe, primo quoq; tempore contra hostes apud Ladam ante Miletum pugnandi decernere. Lada autem, parua quædam insula, vbi Milesiorum obiacens. Post hæc

1 Atq; adeo Histiæus sub n.

2 quumque Lesbiis vt sibi naues darent persuasisset, hi triremes octo armarunt, quibus cum illo Byzãtium nauigarunt. Ibiq; subsidentes nauigia q. e. p. intercipiebãt, præterquam eorum qui se Histiæo parates obsequi dicebãt.

3 expectabatur.

4 sed è mœnibus Milesios hostiũ impetum, quibus propulsare: classem autem instruere, &c.

impletis nauibus Iones præsto fuerunt, comitantibus Æolibus qui incolunt Lesbum: atque ita aciem instruxerunt: Cornu quod erat auroram versus, ipsi Milesij cum octoginta nauibus tenebant. His contigui Prienenses erant, duodecim cum nauibus: Miusij cum tribus nauibus. His contigui Teij, decem & septem cum nauibus Chij cum centum. Vltra hos locati erant Erythræi & Phocenses: Erythræi quidem, cum octo nauibus, Phocenses vero cum tribus Phocensibus adhærebant Lesbij cum nauibus septuaginta. Vltimo in loco erant Samij cum sexaginta nauibus, tenētes cornu occasum versus. In summa, omnium numerus, trecentæ sexaginta tres triremes. Tot fuere Ionicæ naues Barbaræ vero, numero sexcentæ: quæ vbi & ipsæ in agrum Milesium venere, omnisque ei peditatus adfuit, tum 148
vero duces Persarum audita multitudine nauium, iamdudum extimuerunt ne illos superare, neue Miletum, nisi mari potiti essēt, capere non possent, simulque ob id apud Darium adirent periculū pœnæ subeundæ. Hæc reputantes, contractis Ioniæ tyrannis, qui ab Aristagora Milesio deiecti principatu, ad Medos perfugerant, & tunc aduersus Miletum militabant, horum quicunque aderant conuocatis, ita verba fecerunt, Viri Iones, a qui vestrū de domo regia bene meritus est, nunc appareat. Suos enim populares quisque vestrum conetur abducere à reliquis sociis, eliciendo illos hac promissione, nihil eos quod rebellarint, molestiæ sensuros, nullas eorum vel sacras vel priuatas ædes incēsum iri, nihil violentius quam antea passuros: sin minus ista facere sed omnino decernere prælio voluerint, hęc eis damna dicite euentura, q̄ certe euenient: ipsos prælio victos in seruitutem rapiendos, liberos eorum à nobis castrandos, virgines in Bactra asportandas, terram aliis tradendam. Hæc loquutis Persarum ducibus, Ionum tyranni sub noctem ad suos quisque populares denuntiatum miserunt. Iones ad quos ij nuntij peruenerunt, contemnere hæc, neq; animum ad proditionem faciendā in-

a quicunq; agrum Æolicum incolunt.

a nunc existent alicuius vestrum in regiam domum beneficia.

inducere, sibi quisque soli illa à Persis denuntiari existimantes. Hoc, simulatque Milesium Persæ applicuere, gestum est. Mox quum ad Ladam Iones coacti essent, conciliaque haberentur, & varia ab aliis sententiæ dicerentur, Dionysius Phocensis dux ita loquutus est; Quoniam in summo anceps res nostræ sunt, viri Iones, vt aut liberrimus aut seruui, & quidem tanquam fugitiui, si vultis deuitare calamitates, subeundus est vobis impræsentiarum labor: ita superatis hostibus liberi esse poteritis: tum autem ignaui fueritis, & ab ordine receſſeritis, nullam vestri spem habeo quo minus pœnas regi rebellionis detis. Sed assentiamini mihi, & vosipsos mihi permittite, & ego, diis & æquo iuuantibus, recipio vobis aut non concursuros hostes, aut si concurrent, multo inferiores futuros. His auditis, Iones sese Dionysio permisere. Ille classem assidue in cornua producens, vt remiges exercere, subinde loca inter nauigandum variare cogitabat, quintiam propugnatores armatos esse, & reliquũ diei naues in ancoris stare: quotidie laborem Ionibus exhibens, ad septimum vsq; diem obtemperantibus atq; imperata facientibus. Post eum diem Iones, vtpote talium laborũm insueti, tum defatigatione, tum soli afflictati inter se dixere: Quo nos deorum offenso ista patimur? qui delirantes ac mente capti vitio Phocensi superbo tres naues habenti, omnino nos permisimus, eumque toleramus? quos ille sumptos perdit intolerabilibus arumnis? quorum multi in morbum inciderunt, multi idem passuri videntur quibus satius est quiduis aliud quam hæc mala pati; atque adeo seruitutem, si qua futura est, expectare, quam præsenti afflictari. Agite, huic ne deinceps obtemperemus. Hæc inter se loquutis, mox deinde nemo illi parere velle, sed tentoriis more militari in insula defixis frui umbraculis, ac nolle naues ingredi, neque ad munia sua redire. Id animaduertentes Samiorum duces, & magnam Ionum confusionem; putauerunt sibi admittendam orationem Persarum, quam per

i quanta cunq; futura est.

nuntium aperuerat Æaces Syloſontis filius, rogans vt a ſociis deſcicerent, quum præſertim nō fieri poſſe videretur vt regis potentiam ſuperarent, ac probe ſcirent, ſi præſentem Darij claſſem ſuperaſſent, aliam quincuplo maiorem adfuturam. Nacti igitur occaſionem, vbi primum viderunt Ionas negantes ſe in officio futuros, hac re facienda pauciores fuorum ſacrorum atque priuatorum conſeruationem. Æaces autem, cuius oratione admiſere Samij, filius Syloſontis Æaces filij fuit, Samityrannus, ab Ariſtagora Mileſio exutus principatu, quemadmodum alij Ioniæ tyranni. Itaque poſtea quam Phœnices nauigare aduerſus Ionas cœperunt, Ionesque & ipſi naues in cornua digeſtas producere, ac propius ventum eſt, prælium que cōſertum, tunc quinā Ionas ignauos, qui ve egregij fuerint, haud quaquā pro comperto ſcribere, qui alius in alium reiecit culpam. Dicuntur tamen Samij, quemadmodum cum Æace compoſuerant, ſublatis velis extra ordinem exceſſiſſe, Samumque abiiſſe, præter decem naues, quarum trierarchi permanſerunt dimicaturique, nolentes dicto audientes eſſe ſuis ducibus. Quo ex facto commune Samiorum concilium eis donauit vt ipſorum nomina maioribus repetita, tanquā egregiorum virorum, in lapide ſcriberentur, extatque is lapis adhuc in foro. Leſbij videntes Samios qui iuxta erant fugam capeſſere, idem fecere quod Samij. 1 Quum id plerique Ionum facerent, eorum qui pugnando perſtitere, Chij præcipue circumuenti ſunt, & qua nolebant perfide agere, edita egregia opera oppreſſi. Qui (vt ſuperius dictum eſt) centum naues quum præberent, ſingulas cum quadragenis propugnatoribus delectorum ciuium, etſi cernerent permultos ſociorum eſſe proditores, tamen inique ſe facturos cenſuerunt ſi illorum ſimiles eſſent: ſed relicti cum paucis ſociis diſcurſando dimicauerunt, donec compluribus captis hoſtium nauibus, pluribus ſuarum amiſſis, cum cæteris in terram ſuam perfugerunt. Quorum vero naues inualidæ erant, quia laceratæ, is Chij

1 Quin & Ionum bona pars idem faciebat. Inter eos vero qui in pugna perſtiterunt. Chij aſperrime tractati fuerunt; quippe qui egregia facinora ederēt, nullumq, labōrem detrectarent. Qui (vt ſup.

insequente hoste ad Mycalem fugientes, impactis terræ nauibus ac relictis, per continentem pedestre iter fecerunt. Et quum in agrum Ephesium ingressi essent, sub noctem ad vrbem contenderunt, quum illic à mulieribus sacra legiferæ Cereris fierent. quos armatos Ephesij ingressos agrum suũ videntes, quum de eis nihil audissent, suspicati fures esse & ad mulieres tendere, vniuersi ad vim arcendã procurrerunt. Chiosq; interemerunt: & hi quidem hoc casu occiderunt Dionysius autem Phocensis; posteaquãres Ionum accisas intellexit, capris tribus hostium nauibus, abiit non iam in agrum Phocensem, (probe sciens eum cum cætera Ionia direptum iri) sed vt erat, recta contendit in Phœniceu: vbi nauibus onerariis spoliatis, raptaque ingenti pecunia, in Siciliam nauigauit: atque illinc prodeundo, latrocinia agitauit, in nullum quidem Græcorum, sed in Carthaginenses ac Tyrrhenos. At Persæ, victis pugna nauali Ionibus, Miletum à terra atque mari obsederunt, suffossis; muris, & omni genere tormentorum admoto eam labare acce- i funditus
perunt sexto quam rebellauerat Aristagoras anno, euerterunt:
atque diripuerunt *i* vt defuncta sit ea calamitate quam oracului prædixerat. Siquidem Argiuis apud Delphos deciuitatis suæ salute consulentibus, oraculum promiscuum redditum est, quod in ipsos quidem Argiuos tendebat, sed ex adiectione ad Milesios. Quod quatenus ad Argiuos pertinet, quũ ad eum locum venerimus, referemus: quatenus autem ad Milesios, ita habet;

Tunc quoque commentrix operum Miletemalorum,
Permultu cæua & præstantia munera figes.
Crinitisque pedes tua pluribus ablues Gxor:
Nostri erit ast alius delubri cura gemellu.

Hæc tunc Milesiis contigerunt, quum ex iis plerique viri à Persis qui circiti erant, sunt cæsi, vxores ac liberi in prædam cesserunt. templumq; quod erat in geminis, & delubrum, iuxta oraculum deflagrarunt. Pecuniarum autem quæ in hoc templo erant, sæpe alibi mentionem fecimus. Milesij conser-

vari

nati à cæde, dehinc Susa perducti sunt, quos rex Darius nulla alia pœna afficiens, collocauit in vrbe Amba ad mare quod rubrum vocatur sita, vbi fluuius Tigris eam præterfluens exit in mare. Agrum Milesium vbi circumiectum atque planitiem ipsi Persæ obtinuere; montana Caribus Pedasensibus possidenda dederunt. 1 Hæc Milesiis à gente Persarum passis non reddiderunt vicem Sybaritæ, qui vrbe exuti Laon & Scidron incolebant nam Sybari à Crotoniatis direpta, vniuersi Milesij qui puberes erant capita deraserunt, & ingentem luctum exhibuerunt. Ex omnibus enim ciuitatibus (quas nouimus) hæ præcipue mutuo hospitio iungebantur. At non item Athenienses, sed Mileti expugnationem se permoleste tulisse cum aliis multis rebus declararunt, tum verò hac, quod Phrynicho docente fabulam quam de Milero direptâ fecerat, theatrum illacrymauit, & Athenienses eum, ob domestica mala refricuisset, mille drachmis mulctauerunt, adiecto interdicto ne quis posthac ea fabula vteretur Et Milet⁹ quidē Milesiis desolata est. Samiis autem iis qui aliquid habebant, adeo non id quod sui duces erga Medos fecerant, probabatur, vt initio secundum pugnam naualem consilio, visum sit, priusquam eo tyrannus Æices veniret, in coloniam proficisci, ne manentes & Medis seruirent & Æaci. Etenim per hoc idem tempus Zanclæi (qui sunt Siculienses) missis in Ioniam nuntiis, solicitabant Iones ad Pulchrum littus, cupientes illic vrbem Ionum condere Hoc autem littus quod Pulchrum dicitur, Siculorum quidem est, sed ad Tyrrheniam Siciliæ vergit. His ergo solicitantibus, soli ex Ionibus Samij cum iis qui effugere Milesiis eo concesserunt. Quibus in Sicilia tendentibus, iamque appulsis Locros epizephyrios, hoc rei contigit, vt interea Zanclæi vna cum suo rege (cui nomen erat Scythes) obsiderent vr-

1 Milesius autem in hunc modum à Persis affectis, Sybaritæ, qui vrbe sua exacti Laon & Scidron incolebant, gratiam parem non rependerunt. Siquidem Sybari olim à Crotoniatis capta, Milesij omnes puberes capita rasita re instituerunt, ingentemque luctum præferre ob calamitatem Sybaritarū: duæ enim illæ ciuitates omnium quas nouimus maximè inter se hospitio cōiunctæ fuerunt. Non sic autem Athenienses vt Sybaritæ: qui quum manifesta alioquin indicia cōdolescentiæ multifariā

bem

eam ob causam dedissent insuper Phrynicho tragœdiam de Milero capta scribente per ciuicos quidem, quam theatrū ipsum in lacrymas versum esset, ipsi Athenienses poematis autore mille drachmis mulctarūt, tanquā propria eorum calamitates commemoraret. *Ita Budæus locum interpr.*

bem Siculorum, vt eam expugnarent. Idque quum audisset Anaxileus tyrannus Rheginus, quod erat Zanclæo imminosus, adiens Samios, suasit latius esse vt Pulchrum littus, ad quod nauigabant, valere sinerent & Zanclam occuparent virisdesertam. Samij persuasi Zanclam occuparunt. Id Zanclæi quum audissent, vrbi suæ suppetias ferunt, aduocato Hippocrate Gelæ tyranno. erat enim is eorum socius. Qui postea quam ad illos inuandos cum exercitu venit. Scythæ Zanclæorum monarcho, tanquam vrbis desertori, & fratri eius Pythogeni vinculaindidit, eosq; in oppidum Inycum relegauit: cæteros Zanclæos Samiis (cum quibus publice loquutus fuerat) dato & accepto iureiurando, prodidit, pacta mercede vt dimidium omnis prædæ vrbicæ atque captiuorum ipse haberet, item omnia quæ in agris essent: quanquam pleroſque Zanclæorum titulo captiuorum in vinculis habebat, 2 quorum summos quosq; trecentos Samiis occidendos tradidit: quod tamen illi facere noluerunt. Cæterum Scythes Zanclæorum monarchus ex Inyco profugit in Himeram atq; illinc transmisit in Asiam, ascenditque ad Darium regem: quem Darius iustissimum virorum omnium censuit qui è *Græcia* ad se ascendissent, nam quum exorato rege in Siciliam abiisset, rursus è Sicilia ad regem rediit: donec natu grandior ac 3 beatus apud Persas excessit è vita. Samij itaque Medis liberati, Zanclam vrbem pulcherrimam nullo negotio adepti sunt.

1 dimidium toti⁹ supellectilis & mancipiorum, quæ in vrbe essent, ipse hab.

2 ex quibus Zanclæis trecentos, qui primores inter suos erant.

3 prædiues.

Cæterum post nauale prælium pro Mileto gestu, Phœnices iubentibus Persis Æacem Syloſontis filium tanquam de ipsis bene meritum, & qui egregiam operam nauasset, Samum reduxerunt. Quæ ciuitas, sola ex omnibus quæ à Dario rebellauerat, ea fuit cuius neq; vrbs neq; templa incenderentur, quod in pugna nauali à sociis defecisset. Statim expugnata Milero Persæ cathiam cepere, ciuitatibus partim se vltro dedentibus, partim vi adactis. Et hæc quidem ita gesta sunt. Histiæo autem Milesio, dum circa Byzantium agit, & Ionum onerarias na-

ues quæ è Ponto cursum tenebant, intercipit, affertur nuntius de rebus ad Miletum gestis. itaq; negotiis ad Hellespontum pertinentibus Histiæ Apollophanis filio Abydeno delegatis, ipse habens Lesbios Chium nauigat, & apud locum quendam agri Chij quem vocant Concaua regionis, quod ab eius præsidio non reciperetur: congressus, per multos eorum interfecit: simulq; cæteros Chios vtpote ex pugna nauali male affectos, subegit, quodam ex eorum oppidulo cum Lesbiis progrediens. Sed videlicet quoties ingentes sunt euentuiæ calamitates vel ciuitati vel nationi, solent signis præmuntiari. etenim Chiis ante hanc cladem ingentia signa contigerant vnum, q̃ ex choro centum iuuenum quos miserant Delphos, duo omnino rediere, nonaginta octo pestilentia absumptis: alterum, quod iubidem tempus, paulo ante naualem pugnam tectum supra pueros literas discentes corruit, ita vt ex cẽtum viginti pueris vnus omnino euaserit. hæc eis signa deus præmonstrauit. Post hæc excepit pugna naualis, quę ciuitatem in genua deiecit. Accessit ad cladem nauali pugnæ Histiæus cum Lesbiis, qui 1 Chios iam exhaustos facile ad excidium deduxit. Histiæus autem illinc cum multa Ionum & Æolum copia aduersus Thasum cõtendit. Cui Thasum obsidenti quum esset nuntiatum Phœnices à Mileto in reliquam Ioniam profectos esse, Thasum inexpugnatã reliquit. atq; in Lesbum traiecit cum omnibus copiis: & illinc, 2 quod copias suas formidabat, traiicit in prouinciam Atarnis, tanquam frumentandi gratia tam illinc, quam ex agro Caico qui erat Mysorum. Erat in his locis forte Harpagus. vii Persa, non patui exercitus dux: qui cum Histiæo egresso in terram, certamine commisso, & ipsum Histiæum viuum cepit, & maiorem exercitus eius partem occidit. hunc autem in modum captus est Histiæus. Cum Græci cum Persis pugnarent apud Malenam regionis Atarnitidis ac diu præstarent, mox equitatus emissus in *Græcos* imperum dedit. quo ex facto versis in fugam *Græcis*, Histiæus haud creden-

1 Chios iam malis confectos facile subegit.

2 quod eius copiæ sibi metuerent.

dens ob præsentem noxam se in re fectum iri ab rege, ob quā idam vitæ cupiditatem captus est: qui vt fugiens capiebatur à quodam Persa, vtq; ab eodem erat transfodiendus fese Milesium Histiæum esse, linguaPersica vtens indicauit. Quem opinor, si seruatus ad regem Darium perductus fuisset, nihil tale fuisse passurum, i remissa ei à Dario culpa: nunc, ne id contingeret, neve fuga elapsus apud regē magnus rursus existeret, Artaphernes Sardium prætor & Harpagus qui ceperant eum, Sardis perductum, in crucem sustulerunt. *tamen truncum. nam* caput sale condītum Susa ad regem Darium detulerunt. Ea re audita Darius obiurgatis qui id fecerāt, quod hominem vivum in conspectum suum non adduxissent, iussit Histiæi caput eos clorum atq; obuolutū sepelire, tanquam viri de ipso ac de Persis bene meriti. Ita res Histiæi se habuerunt. Persarum autē nauticæ copiæ circa Milesum hybernantes, altero à profectione anno haud difficulter insulas continenti adiacentes ceperunt, Chium, Lesbum, Tenedum: quarum insularum vt quanq; capiebant, 2 euerriculabant. Euerriculant autem hunc in modū: 3 Viri manum mutuo tangentes, à mari aquilonari ad australe pertranseunt: post hæc omnem insulam peragrant, venando homines. Ceperunt quoque in continente vrbes Iades eadem ratione, præterquā quod non euerriculabant homines: neq; enim non poterant. Hic autem non falso cesserunt ea quæ duces Persarum minati sunt Ionibus, quum ex aduerso castra haberent. nam postea quam potiti sunt vrbibus, formosissimos quosq; puerorum seligentes castrauerūt, exactis testibus facientes eunuchos: virginesq; forma præstantissimas ad regem transportarunt: & super hęc, vrbes cum ipsis templis cremauerunt. Ita tertio Iones sunt in seruitutem redacti, primum a Lydis, bis deinceps à Persis. Profectus ab Ionia naualis exercitus, omnia quæ ad lævam sunt in Hellespontum navigantibus, subegit. nam quæ sunt ad dexteram, iam subacta erant à Persis per continentem; Hellesponti autem hæc in Europa

1 Sed Dariū culpam ei fuisse remissurum.

2 Tanquam in sagenam includebāt.

3 Vir manu viri prehensa. *i. Prehensis mutuo manibus Gal. Se prenans tous par la main.*

sunt, Chersonesus in qua frequentes sunt vrbes, & Perinthus, & muri super Thraciam, & Selymbria & Byzantium. Quorum Byzantij, & qui vlteriori in littore sunt Chalcedonij, ne expectauerunt quidem aduentum Phœnicæ classis, sed relictis suis vrbibus; in interiora Euxini ponti recesserunt, ibique vrbem Mesambriam condiderunt: at Phœnices his vrbibus quas commemorauí incensis, ad Proœconnesum & Arracen se conuertunt. Quibus & ipsis igni traditis, rursus in Chersonesum reuehuntur, euersuri cæteras vrbes quas superiore accessu non euerterant: nam Cyzicū ab initio ne accesserant: quidem quod ipsi Cyziceni; iam ante ad eorum hunc classis Phœnicum sub rege erant, quum se Obbari filio Megabyzi qui Daseylij præfectus erat dedissent. Cæteras Chersonesi vrbes (præter Cardiam) Phœnices subegerunt, quarum vsque ad id tempus tyrannus erat Miltiades, filius Cimonis, nepos Stesagoræ: cuius imperij author fuerat Miltiades Cypseli filius, ad hunc modum: Doloncí Thraces qui Chersonesum hanc tenebant, quum ab Absinthijs bello vexarentur, reges suos, vt de bello consulerent, Delphos miserunt: quibus Pythia respondit vt coloniæ in suam terram deducendæ, quum authorem asciscerent qui primus eo templo abeuntes hospitio inuitasset. Dolonci facta viam ingressi, per Phocenses atq; Bœotios iter fecerunt: a quorum nemine inuitati, Athenas diuertūt. Ea tempestate Athenis omne quidem imperium tenebat Pisistratus, dominabatur tamen & Miltiades Cypseli filius è familia Tethrippothrophi, ab Æaco & Ægina oriundus, nuper familia facta Athenienſi, cuius author extitit Philæus Æaci filius. Miltiades hic, vt sedebat in domus suæ vestibulo, cernens Doloncos prætereuntes, non illius loci vestem gerentes, neq; tela homines inclamauit: accedentibusq; obtulit domicilium & hospitium congiarium. Illi in domum excepti & hoſpitaliter accepti, aperuerunt ei oraculum, præcesq; addiderunt vt deo obsequeretur.

Miltiades ea oratione audita, confestim persuasus

1 *Videquod paulo post dicit de palma, qua hic quadrigario curriculo repertauerat. ibi enim est ολύμπια ἐνηνοχὼς πεζῇ πω vt hic οἰκήσης πεζὰ πολέμῳ, quod, vt verba sonant) significat. Ex familia quadrijuges equos alente, vel, equos ad quadrigariū cursum. Ex quo videtur voluisse lectores suos ditiores opulentiaque domus colligere.*

2 *Longius quidem repetita origine ab Æaco & Ægina oriundus, at propius repetita, Athenienſis. ouū Philæus Æaci filius, ex hac familia prim. Athenarchus fuit.*

fuasus est, vt qui pertæsus imperium Pisistrati cuperet illinc emigrare protinusque Delphos se contulit oraculum consulturus num quid faceret quod à Doloncis rogaretur. Iubente Pythia, ita Miltiades Cypseli filius, (qui quadrigario curriculo prius Olympiacam palmā reportauerat) vna cum Doloncis nauigauit, assumptis Atheniensiū voluntariis quibusq; ad expeditionē ineundam: & vbi locū illum tenuit: abiis qui se deduxerant, tyrannus creatus est Is ante omnia Chersonesi isthomū, *id est breuem terræ duarum aquarum interceptionem*, ab vrbe Cardia ad Pactyam muro ꝓsepsit, ne ab Absinthiis regionem incursantibus infestari posset. sunt autē isthmi sex ac triginta stadia ab hoc autem isthmo introrsus omnis Chersonesus quadringentorum viginti stadiorū est longitudinis. Miltiades igitur interceptis faucibus Chersonesi, atq; hoc modo Absinthiis cohibitis, primis cæteroqui Lampsacenis intulit bellum: illi dispositis insidiis eum vinum cepere. Eatenus Crœsus Lydus audita (erat aūt Crœso Miltiades charus) per nuntios Lāpsacenis præcepit vt hominē mittum facerent: alioqui se illos in morem pini extirpaturū comminatus est. Hac oratione nutantibus Lampsacenis, quid sibi vellet quod Crœsus minabatur se illos in morem pini extirpaturum, vix tādē quidem è maioribus natu intelligens, quid illud esset expositum, inquiens, pinum ex omnibus arboribus solam esse quæ excisa nullam sobolē remittat sed prorsus emoriatur. Eapropter veriti Crœsum Lampsaceni solutum Miltiadē remiserunt, ita Miltiades ob Crœsū euasit: qui postea sine liberis moriens, imperiū atq; opes tradidit Stesagoræ, Cimonis sui è matre germani filio Cui defuncto Chersonitæ vt mos est cōditoribus vrbis, sacrificāt, certamenque equestre ac gymnicū statuto tēpore celebrāt, in quo nulli Lampsacenorum certare permittitur. Durante autē cum Lampsacenis bello, contigit vt Stesagoras quoq; liberis orbus decederet, apud cuiā percussus securi in capite a quodā qui se transfugā verbis simulabat, sed re ipsa a quā hostis erat

1 *Hæc Valla nouo suo addidit, nam in vulgatu quidem edu. desunt in vet. autem cod legeuntur hæc verba.* πλατυμμον δὲ Λαμψακηνῶν ἐν ζῆσαι λέγοντες, ὡς φίλων τὸ ἔσχατον ἀνεῖναι τὸ σφι ἀπειλημένον Κροῖσος, πίτυος πρὸ τοῦ ἐκτρίψειν, *quæ error ex repetitione eiusdem verbi ἐκτρίψειν contigit, libraryo oculum alterum trāsilientibus.*

2 *hostis erat & temerari vel, & ira præcipitis, ad verbum subferendum.*

1 Suspectum est hic locus in vulg. edit. Gr. & ἐπιλαμβάνειν est potius vlcisci, q̃ quod hic accipiendum fuerit pro vltione moliens.

2 quingentos alēs auxiliarios.

3 Huic Cimonis filio Miltiadi, quū nuper in Chersonesum venisset, molestię maiores quam antea contigerūt. tertio enim quā hæc gesta sunt añō, à Scythis fugati fuerat. nam quum Scythæ Nomades à rege Dario irritati cōferto hanc agmine ad hanc Chersonesum vsque p̃gressi illis inuadentib⁹ obsistere non ausus, è Chersoneso ausugit, donec post Scytharum discessum, eum Dolōci reduxerant. Hæc, inquam, tribus annis contigerant quam ista ei euenerunt.

atrocior. Stesagora hunc in modum defuncto, tum Pisistratidæ Miltiadem Cimonis filium fratrem defuncti, cum triremе ad sufficiendos in Chersonesum colonos dimiserunt in quem etiam Athenienses beneficia contulerant, tanquam non sane conscij mortis Cimonis patris eius: de qua morte alio in libro qualis fuerit commemorabo. Miltiades vt venit in Chersonesum, i domi se se continebat, in honorem videlicet Stesagoræ fratris, Quod quum audissent 152.
Chersonitæ, vndiq; ex omnibus ciuitatibus principes congregati sunt ad lugendam cum Miltiade fratris necem. Hi postquam venerunt illuc, in vincula coniecti sunt, & Miltiades Chersonesum obtinuit, 2 conduductis auxiliariis: filiumque Olori regis Thraciæ Hegesipylam duxit vxorem. 3 Quem etiā nuper p̃fectum, tamen non mediocria, sed grauia sane negotia exceperunt. nam tertio quam hæc gesta sunt anno è Chersoneso p̃fugit, non ausus expectare venientes Scythas Nomades: qui a rege Dario irritati, coactis copiis ad hanc vsq; Chersonesum p̃cesserant. Illis digressis eum rursus Dolonci reduxere tribus annis antequam aliis curis implicaretur. Tunc Phœnices apud Tenedum esse quum audisset, quin; cum triremibus (quas præsentibus facultatib. impleuerat) Athenas nauigauit, soluens ex vrbe Cardia. Qui dum per sinum Nigrum transmissa Chersoneso cursum tenet, Phœnicum classe circumuentus, ipse quidem cum quatuor triremibus ad Imbrū euasit, quintam vero Phœnices insequuti ceperunt, cui præerat Miltiadis filius natu maximus Metiochus, nō ex filia Olori Thracū regis, sed ex alia muliere. Eum Phœnices quū Miltiadis filium esse cognouissent, ad regem perduxerūt, rati se magnam apud eum gratiam inituros, quoniā Mil-

Tunc enim quum Phœnices. &c. *Lego autem ex vet. cod.* τῶν κρεμαλεωτέων *pro* κατηγέντων *in priore loco. vt sit* κατελάμβανον ἄλλων τῶν κρεμαλεωτέων πρῶτα. *Nam* κρεμαλεωτέων ἄλλων, *eo sensu quo posset dicere* τῶν ἔπειτα κατηγέντων. *Illud autem* ἐφ' ὃ ἐχειροτόνησαν, *fortasse interpr. Chersonesi exclamat: quod videl. ex hac cohortatione non ausus exire interpretationi quadrat* κατηγέντων.

Miltiades in dicēda apud Iones ſententia ſuaſiſſet vt Iones Scythārum rogātibus ſoluta rate domū abire, obtemperarent, Oblato tamē ſibi Metiocho Darius tantum abeſt vt quicquā mali fecerit, vt permultis eū bonis affecerit, donauit enim domo, facultatibus, vxore etiā Perſide: ex qua liberi geniti ſunt q̄ inter Perſas cēſentur. Miltiades autē ex Imbro Athenas preuenit[1], Neq; hoc anno quicq̄ eſt a Perſis amplius in Ionas ſæuitum, ſed benigne ſane cum eis actū. Hoc anno Artaphernes Sardiū præſes, accitis hoſtiū nuntiis, adegit Iones ad pactiones inter ſe faciendas, [2] de tradendis mutuo iis qui iniurias iuſtul: iſſent: neve quid inuicē ferrent aut agerēt. Ad hoc adactis Ionibus, per paraſangas (ita enim Perſæ tricena ſtadia appellāt) regiones diuiſit: regionatimq; vectigal inſtituit q̄ regi penderent: q̄ vectigal ab Artapherne inſtitutū, ad meā vſq; ætatē qui illic fuere perpēderunt, eadē pene qua prius cōditione inſtitutū. Et hæc quidē illis pacata erāt. Cæterum ineunte ſtatim vere aliis ducibus ab rege abdicatis, Mardonius Gobriæ filius, adhuc adoleſcens & recēs in matrimoniū accepta Darij filia Artozoſtra, id mare deſcēdit, permagnas ducens peditū claſſicorumq; copias. Qui cum exercitu poſtq̄ in Siciliam peruenit, ipſe conſcenſa naui cum claſſe abiit, aliis ducibus pedeſtres copias in Helleſpontū ducētibus. Poſteaq̄ autem p̄teruectus Aſiam in Ioniā peruenit Mardoni[3], mirā hic rem ego referā iis Græcis q̄ non aſſentiuntur, Otanē inter ſeptē Perſas ſuaſiſſe potiorē eſſe Perſis ſtatū popularē, abdicatis tyrānis. Mardonius ſtatū popularē in ciuitatibus cōſtituit. his actis, in Helleſpontū ire cōtendit: vbi coacta ingenti vi nauiū ac peditū[4] eas copias traiecit Helleſpontū, perq; Europam iter Eretriam verſus atque Athenas faciebat. Hæ igitur ciuitates [3] p̄textus a Dario erāt belli inferendi: ſed in animo habebat quā plurimas poſſet Græcarū ciuitatū ſubigere. Nā & claſſe Tahiios nec manū ex aduerſo leuātes ſubegit, & peditatu Macedones, vltra eos q̄ iā ſeruiebāt, in ſeruitutē redegit. etenim q̄ citra Ma-

[1] Neq; hoc anno vlla Perſis aduerſus Ionas contentio extitit: imo magno Ionum cōmodo factū hoc fuit, *quod ſequitur videlicet.*

[2] vt rationi iniuriarum mutuo reddendæ obnoxij eſſent vtq; à mutuis direptionibus abſtinerent *vel vt iniuriæ mutuo perſequi ex iure poſſint.*

[3] Mardonius enim at die. tyrannis, *vel abrogato tyrannorum imperio*, ſtatum pop.

[4] p̄textus expeditionis erant.

cedones sunt nationes, tam subactæ erant Hæc classis e Thaso tranſiit ren, ac terram legens, ad Acanthum vsq; proceſſit: & ex Acantho soluens, dum Athon circumuertit, ventus aquilo vehemens atq; admodum atrox & intolerandus dicitur in ea ingruisse: unumq; plerasq; in Athon propulsas, ad trecentas affixisse, vt supra viginti millia hominū interierint: partim quod à feris rapti, partim quod natare nescirent: partim q; petris allisi, (nam scuissimum circa Athon est mare) partim gelu absumpti. Et cum nautico quidē exercitu ita actum est Mardonium autem cum pedestri copijs in Macedonia statiua habente Thraces Brygi sub noctem inuasere, & cum alios multos ex eis occiderūt, tum ipsum Mardonium vulnerauerunt. Sed non tamen seruitutem Persarum deuitare potuerunt. nam Mardonius non prius ex iis locis decessit quam illos in suam redegit potestatē. His subactis rursus reduxit exercitum. tum ob eam quam aduersus Brygos in exercitu terrestri, tum ob maiorem quā in classe ad Athon acceperat calamitatem. Ita hic exercitus pugna turpiter gesta rediit in Asiam. In sequenti anno Darius ante omnia Thasios à vicinis insimulatos tanquam defectionem molientes, misso nūtio iussit diruere muros, & naues in Abdera transportare. nā Thasij, vt q ab Histiço Milesio fuerant obsessi, & prouētus magnos habebāt, 1 pecūia multa vtebātur cū in cōpingendis nauiquslōgis, tū validiorib' muris vrbi circumdandis. Erat 153 iutē eis prouētus ex cōtinentia atq; ex metallis. ex fossitia quidem metallorum aureorū materia, 2 septuaginta talentorum: ex Thasiis autē metallis minus. sed tamen ita frequenter, vt si Thasij foret immunes tributorū, fuerint eis in summam prouentura quotannis ex continenti atq; ex metallis ducenta talenta, & quando plurimum trecenta. Quæ met illa ipse quoq; inspexi, 3 & tamen longe admirabiliora fuere quæ Phœnices ij qui cū Thaso eam insulam condiderunt inuenere: quæ insula ab hoc Thaso Phœnice nomen obtinuit. Hæc autem Thasi Phœ-

1 in Athon propulisse, & ex nauibus quidem trecentas, ex hominib' supra viginti millia interisse.

Quū enim feris abundantissimū sit hoc mare, quod circa Athon. id est, hac maxima pars quæ est circa Athon) alij à feris rapti, alij petris, alliſi; alij, & natare nescirent; nonnulli & frigore interibant. Et quū nautico q. ex 2 pecuniam quam ex illa magnis prouentibus habebant, impendebat in comping 3 octoginta. 4 ex quibus admiratione digna erant ea potissimum, quæ Ph.

& Phœnicea metalla sunt inter locum qui vocatur Æny rorum & Conyrorum sitas: atq; è regione Samothraciæ ingens mõs nudatus cuersus est. Et hoc quidem huiusmodi est. Thasij autem iubente Dario, & muros suos diruerunt & naues omnes in Abdera transportarunt. Post hæc Darius, quid in animo Græci haberent, pugnarene secum an sese dedere, tentaturus, legatos per Græciam alios alio dimittit, vt terram aquam petere iussos. Et hos quidem in Græciam, alios autem ad tributarias sibi maritimas ciuitates mittit, imperãs longas naues fieri, & hippagoras *id est naues quibus equi feruntur*. Dum hæc illi comparant, legatis per Græciam euntibus, & quæ Persæ præceperat petentibus, terram multi ex continente populi dederunt: insulani quoq; cum alij omnes, ad quos eadẽ petituri legati accessere, tum vero Æginetæ. Qua de re continuo Athenienses irritati sunt, quod putarent hostili in ipsos animo dedisse terrã & aquam Æginetas, vt vna cum Persa aduersus Athenas militarent.

Itaq; libenter occasionem contra Æginetas amplexi, Spartam profecti illos insimulauerunt quod ex eo quod fecerant Græciam prodidissent. Ad hãc delationem Cleomenes Anaxandridæ filius, Spartiatarum rex, Æginam transmisit, animo præcipuos eius rei authores comprehendendi. Conãti autem illos comprehendere cum alij Æginetæ intercessere, tum præcipue Crius Polyeriti filius, 1 negãs eum gaudisurum si quem abduceret Æginetarum. nam id eum facere sine communi consilio Spartiatarum sed ab Atheniensibus pecunia corruptum: alioqui cum altero rege venturum fuisse ad se comprehendẽdos. Hoc autem dicebat ex 2 epistola Demarati. Eum Cleomenes ab Ægina discedens interrogauit, quod ei nomen esset. Ille respondit quod
„ erat Crios *id est aries*. Cui Cleomenes, Cric, inquit,
„ iam nunc perferato cornua, tanquã occursurus magno malo. Sparte autem per id tempus Demaratus Cleomenem insimulabat, & ipse rex Spartiatarum,

1 *id est, Negant eum impune quenquam Æginetarum abduciturum.*

2 *mandato.*

se l ex familia inferiore quæ tamen alia nulla in re inferior erat, ab eodem enim oriundi) quam quod filius Eurysthenis quod primigenius esset, nobilitate honoratior erat. Etenim Lacedæmonij, nullis pactarum assentientes regant se in eam quã nunc possident regionem deductos à filijs Aristodemi, sed à ipso Aristodemo regnante, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius. Nec multo post Aristodemi vxorem nomine Æginam, (quam dicunt fuisse filiam Autesionis qui fuit Tisameni, qui fuit Therlandri, qui fuit Polycinis filius) peperisse geminos: eisq; natis Aristodemum morbo decessisse, Lacædemonios autem qui tum erant ciuitatis consilio cre asse regem è pueris eum qui esset primigenitus, vt lex iubebat. Sed nescientes vtrum puerorum eligerent, quum essent similes ac pares: id quum nequirent ipsi discernere, prius fuisse percontatos genitricem, eaq; negante se dignoscere, sed dissimulante, quod videlicet (vt credibile est) magnopere cuperet ambos effici reges: ita de hoc dubitantes Lacedæmonios misisse Delphos scisciturũ quid nuca agerent: & ijs Pythiam respondisse vt vtrumq; puerorum regem ducerent, sed primigenium magis honorarent. Hoc responso à Pythia edito, Lacedæmonios nihilominus incertos quo pacto primigenium reperirent, admonitos fuisse a quodam Messenio, nomine Panite, vt observarent vtrum puerorum mater priorem lauaret cibaretq; quam si deprehenderent eodẽ semper modo facti tare, habituros id omne & quererent, & inuenturos & vellent: sin illa alternando erraret, palã fore ne ipsam quidem quippiã magis nosse, & vtiisti alium rationem inirent. Ibiq; Spartiatas ex admonitu Messenij obseruãtes matrem puerorum, ignaram eam obseruarerur, animaduertêres q; illam præferentem alteri primigenium tum cibando, tũ lauando recepisse puerum qui magis honorabatur à matre, tanquam primigenium, publiceque alendum curasse imposito ei nomine EVRYSTHENE: iuniori Procle. Hos autem fratres, vbi adoleuerunt, perom-

¶ Argiam.

¶ Aristodemum autẽ hoc eos intu tum morbo decessisse.

mne

mne vitæ tempus inter se dissensisse, & itidem eorum posteros perseuerasse. Hæc soli Græcorum Lacedæmonij aiunt. At hæc quæ commemorantur à Græcis, ego scribo: hos Dorienſium reges vſque ad Perſeum Danaes à deo genitum, recenſeri recte à Græcis, oſtendi Græcos eſſe. iam tum enim iſti inter Græcos cenſebantur. Ideo autem dixi, vſque ad Perſeum, nec altius repetij, quod nullũ Perſeo cognomentum fuit mortalis patris, quemadmodum Herculi Amphitryon. Itaque à me rectam rationem ſequente dictum recte eſt vſque ad Perſeum. A Danae vero Acriſij filia retrorſum partes eorum recenſendo, conſtabit principes Dorienſium 1 ex Ægypto oriundos. Hæc generis recenſio ex commemoratione Græcorum facta eſt. Vt autem à Perſis fertur, Perſeus ipſe quum eſſe Aſſyrius, factus eſt Græcus, non tamen progenitores eius. nam progenitores Acriſij 2 recenſere ad progenitum Perſei nihil attinet: eoſque quemadmodum Græci aiunt) Ægyptios fuiſſe. Hęc de his hactenus. Quod autem regnum Dorum, quum Ægyptij eſſent, ſibi traditum acceperint, hoc (quoniam abaliis dictum eſt) omittemus: quæ vero alij non attingerunt, eorũ faciemus mentionem. 3 Has dignationes regibus Spartiatæ tribuerunt: duo ſacerdotia, Iouis Lacedemonij & Iouis cœleſtis? & ius belli in quamcunq; libuerit regionem inferendi, vt id nulli Spartiatarũ, phibere fas ſit, alioqui piaculari crimine teneatur. Vt in expeditionibus adeuntis primi erant reges, in abeundo poſtremi ſint. Centum delecti viri eis in militia cuſtodes adſint. 3 In egreſſibus vtantur quotcunque pecoribus libuerit: quorum immolatorum pelles omnes ac terga accipiant. Bellica hæc. Alia ſunt quæ pacis tempore eis tribuuntur: Vt quoties aliqua publica euiſceratio fit, primi in cœna reges diſcumbant & iis primis diſtribui incipiat vtrique eorum duplum omnium quam cæteris conuiuis: 4 libaminaque immolatorum & coria, eorum ſint. Singulis quoque calendis inſtantis menſis ſingula pecora vtriq; è publico dentur Apollini immolanda: & farinæ

354

1 Ægyptios fuiſſe indigenas.
2 nullam habere cum Perſeo conſanguinitatem.
3 Has dignitates: *vel, hos honores.*
4 Quoties in expeditionẽ proficiſcuntur, vtant. 5 & vt primum in libationibus locum obtineant, coriaq; immolatorũ pecorum, eorum ſint. Singulis quoque calendis, & ſeptimo quoque die menſis ineuntis, victima perfecta vtriq; illorũ detur in Apollinis ædem. *Illud autem ἰητὸν ἀλλοτ, (id eſt, ad verbũ, perfecta victima, & quaſi omnibus ſuũ numerũ abſoluta) varia exponitur.*

licearq; illis, quos velint, ex ciuibus proxenos constituere, *vel, eruditi. Erant autem proxeni, qui ciuitatis vrbe semper hospitia excipiebant, qui & ad ciuitates ipsas mittebantur, si quæ quæpiam deferebant.*

2 Vaticinia autem, quæ eduntur, vt ab iis custodiantur, *vel, asseruentur.* Vt soli reges de his solis iudiciū ferant, de virgine, ad quā tota hęreditas deuenerit, quis ex iure illam in vxorem ducere debeat, si pater eā non desponderit *ad vxorem. Cui obueniat illam habere, si in patrem cadat. Voss. Gall. A qui il vient, pro, à qui il tombe.*

me limnus, *id est sex modios*, & vini Laconicus quartarius: & in spectaculis singulorum certaminum certis locis præsidēt. Liceatq; quibuscunq; libeat ciuibus inire, & vtriq; binos eligere Pythios. (sunt autem Pythij qui Delphos ad consulenda oracula mittuntur, quiq; publice cū regibus pascūtur) Regibus ad cœnam non cunctibus mittatur bini farinę Phœnices, *id est semodia* & vini singulæ cotylæ, *id est sextarij*: præsentibus dupla dentur omnia. Eadem ratione a priuatis quoque inuitati ad cœnam honorentur. 2 Vaticinia, q̄ de virgine pupilla, vtri dāda sit, cuiue cui mater, an cui pater desponderit nec non de vijs publicis: & si quis adoptiuum filium facere velit inuitis regibus. Liceat quoque eis pro suo arbitrio assidere in senatu qui constat ex duodecim quinta senibus: si eo non accesserint, eorum maxime propinqui duo senatores ius regum obtineant, duos calculos ponendi, tertium pro septis. Viuentibus hæc regibus à republica Spartiatarum tribuuntur. Ista, defunctis, Equites per vniuersam Laconicam obitum regis enuntiant: fœminæ per vrbem circumeuntes ollas pusitant. quūque hoc fit, necesse est ex singulis domibus duos ingenuos, marem ac fœminam, luctu fædari, magnis pœnis (nisi hoc faxint) impositis. Eadem autem circa funus regum consuetudo Lacedæmonijs est quæ barbaris Asianis nam plerique barbarorum eodem ritu in motibus regum vtuntur. Siquidem, 4 posteaquam mortem obiit Lacedæmoniorum rex, oportet eius exequiis adesse ex omni Lacedæmonis regione necessarios quosq; Spartiatarum, qui sunt numero vicinorum. Quorum & item seruorum atq; ipsorum Spartiatarum posteaquā multa millia in vnum coacta sunt, promiscue cum mulieribus fœtes suas interpide pungunt, & vlulatu immenso vtuntur, vltimum quenq; regum dicentes semper fuisse optimum. Qui vero regum in bello perijt, eius simulachrum quum expressetunt in

3 facere velit, vt coram regibus faciat, *vel in conspectu regum.*

4 mortuo rege Lacedæmoniorū, coguntur, psequi fun⁹ aperto pectore motris Lacedæmonię regionis certi numeri incolæ, *exceptis Spartiatis. Ita Valla. Hanc locum interpret.*

toro bene strato efferunt cuius tumulatione decem dies iustitium est, nullusque magistratuum consessus, sed luctus continens. In hoc quoque cum Persis isti cõueniunt, quod defuncto rege alter qui succedit, liberat ære alieno quicunque Spartiata aliquid aut regi aut reipublicæ debebat: & apud Persas item qui rex creatus est omnibus ciuitatibus tributum quod debebant remittit. Cum Ægyptijs etiam Lacedæmonij in hoc congruunt, quod eorum præcones & tibicines & coqui in paterna artificia succedunt: & coquus è coquo, & tibicen è tibicine, & præco ex præcone gignitur: neque vlli propter vocalitatem alijs inuidiantes seipsos ingerunt, sed in paterno opere perseuerant: atque hæc quidem ita fiunt. Cleomenenem autem tunc quum apud Æginam esset, cõmuni Græciæ bono, operã dantẽ insimulabat Demaratus, non tam Æginetis studens, quam inuidia & odio ductus. Quem Cleomenes ab Ægina reuersus cõsultabat vt regno submoueret, ob hanc rem intendens in eum actionem: Ariston Spartæ regnum obtinens, quũ è duabus vxoribus liberos non susciperet, & in se cu pã eius rei non esse agnosceret, tertiam duxit vxorem; & duxit hunc in modum: Erat ei amicus quidam Spartiata, cuius opera ex omnibus ciuib. maxime vtebatur: cui viro erat vxor speciosissima, ex turpissima talis facta. siquidem hanc mala forma præ-
155 ditam esse cernens nutrix sua, idque parentes eius, vtpote locupletes, ægre ferre, hoa excogitauit, vt puellam singulis diebus baiularet ad Halenæ templum. q̃ est in loco, qui dicitur Therapne, supra fanum Phœbi. eo quoties nutrix intulerat puellam, stans ante simulachrum. deam precabatur vt alumnam deformitate liberaret. Cui aliquando exeũti è templo mulier quędam apparuisse fertur, atque interrogasse illam quidnam in vlnis gestaret: & quum nutrix se infantem gestare respondisset, iussisse sibi ostẽdi. Quumq; negaret nutrix se id facturam q̃ infantem parẽtes sui vetuissent ostendi cuipiam, institisse iubere prorsus sibi ostendere: ut

1 nutricem autem quū videret mulierem illam magni æstimare, infantem à se cōspici, ei tandem ostendisse. Hanc autem, caput puellæ demulc. dixisse, &c.

magni enim facturam illam sibi se infans conspiceretur, ita nutrice quidam ostendente, demulcentem caput precique dixisse, futuram eam omnium Spartanorum formosissimam. atque ab eo pristinā speciem decidisse. Hanc, quum ad nubilem peruenit ætatem duxit vxorem Agetus Alcidis filius, ille amicus Aristonis. Eius mulieris amore titulatus quum esset Ariston hanc rem commentus est: Agetoque amico suo, cuius illa erat vxor, recepit se dono daturū vnam è suis rebus quamcunque ille optaret: atque inuicem iussit illum simile munus sibi dare. Agetus nihil de re vxoria suspicatus, quum videret Aristoni quoque vxorem esse, accepit conditionem, & in eam rem iusiurandum interposuit. Cui mox Ariston è suis rebus pretiosis donauit quam ille elegit. Ipse vicissim, quam eius partes petendi muneris ab illo fuerunt, 2 ibi optauit vxorē eius adferri. Agetus dicere, se præter hoc vnum cætera annuisse: iureiurando tamen adactus ac dolo seductus, 3 ad eam ducendam abiit ita tertiam hanc Ariston repudiata secunda, duxit vxorem. 4 quæ circa legitimum pariendi tempus, nondum exactis decē mensibus, hunc ei genuit Demaratum. Ariston, quum ei sedenti in basilica cum ephoris quidam famulus nuntium nati filij attulisset, sciēs quo tempore duxisset vxorem, deductis in digitos mēsibus, dixit cum iureiurando, Hic non est filius meus. Quod audientes ephori, haud magni facere impræsentiarum: sed posteaquam puer adoleuit, pœnituit Aristonem dicti, opinantem vtique filiū suum esse Demaratum: cui ideo nomen impositum est Demaratus: *id est a populo votis petitus*, quod ante eum natum omnis populus vota fecit vt Aristoni, omnium ante id tempus regum probatissimo, filius gigneretur. ea de re id nomen impositum est. Interfecto deinde tempore Aristone vita functo, Demaratus obtinuit regnum: sed videlicet necesse erat vt id quod auditum fuerat, hominem regno potiuaret. Eapropter à Cleomene vehementer insimulabatur, cum antea quod ab Eleusine ab-

2 illius vxorem abducere studebat.

3 eam abducere omisit.

4 quæ intrā breuius tēporis spatiū & nō exact. *Id est, Intra breuius quam decem mensium spatium*

du-

duxisset exercitum, tam eo tempore quum aduersus Æginetas cum Medo sentientes traiecit Cleomenes. Ergo ingressus cum exercitu Cleomenes componit cum Leutychide Menaris filio, Agis nepote, ex eadem qua erat Demaratus familia, ea pactione, vt si eum regem in locum Demarati constituisset, se aduersus Æginetas comitaretur. Erat autem Leutychides Demarato inimicus, ob hanc præcipue causam, quod quum Percala filia Chilonis filij Demarmeni ei desponsata esset, Demaratus insidiose hominē coniugio priuauit, præoccupata & præreptā vxore, ac retenta. ob hanc causam Leutychidi inimicitiæ cum Demarato extitere. Is tunc, Cleomene solicitante, contra Demaratum iurauit, negans eum rite Spartanorum esse regem, quod Aristonis filius non esset, deinde quod iurauerat instituit confirmare: quod Ariston aliquando dixisset, quum ei nuntiasset famulus suus filium ei natum, & menses conferens, iureiurando negasset illum esse filium suum.

Huic verbo insistens Leutychides pronuntiabat Demaratum neque Aristonis filium esse, neque rite Spartæ regnare: eisdem ephoris adhibitis testibus qui Aristoni assidentes tunc hæc ab illo audierant. Tandem re in contentionem deducta, visum est Spartiatis oraculum quod Delphis est consulendū an foret Demarat⁹ Aristonis filius necne. Ibi Cleomenes [2] quum ex ipsius erga Pythiam prouidentia nihil suspicionis esset, subornat Coborē quendam Aristophanti filiū maxima apud Delphos authoritate, vt persuadeat Periallæ mulieri vaticinātiū antistiti. dicere ea quæ Cleomenes volebat dicita Pythia, sciscitantib⁹ iis q ad oraculū erāt missi, negauit Aristonis filiū esse Demaratum. ō tamē res sequenti tēpore palā facta est. & Cobon è Delphis profugit, & Periallæ honore abdicata est. Hactenus quæ ad deponendum regno Demaratum acta sunt. Is è Sparta ad Medos profugit, ob hanc contumeliē quod cum eiectu à regno gereret magistratum, adesset que spectaculo gymnopædiarum, *id est ju-*

vlciscī.

[2] *In Græco exempli vrbo καὶ ἐς τὰ λεγόμενα videtur καὶ ἐς τὰ λεγόμενα. Sed ius lectionis alibi variè redditur.*

lestræ nudo impuerorum, misit ad eũ Leutychides, in locum Demaratı rex factus deridendi insultandiq; causa, ministrum, qui interrogaret, qualis esset præfectura post regnum. Eam interrogationem 56
ægre ferens Demaratus, respondit se vtriunque ex- "
pertum. illam vero non: eam interrogationem La- "
cedæmonijs futuram initium plurimæ aut calami- "
tatis aut felicitatis. Hæc loquutus, velato capite è
theatro domum abiit. contestimque præparatum
Ioui bouem immolauit: quo immolato, matrẽ ac-
cersiit: quæ quum aduenisset, positis in eius manus
extis, mulierem his verbis obsecrauit, Per ego te "
mater cum alios deos, tum Iouem hunc domesti- "
cum, quem tango, precor, promas mihi veritatem: "
quisnam reuera meus est pater? Nam Leutychides "
inter conuitia obiecit, te è priore viro grauidam, "
ita ad Aristonem venisse. Alij etiam demeatus te- "
ferentes, aiunt te ad domesticum asinarium venti- "
tasse, illusque me filium esse. qua de re ego re au- "
diens obtecro vt verum dicas. Si quid enim eorum "
quæ dicuntur feciſti, nõ sola feciſti, sed quod mul "
tæ. Et multus de hac re Spartæ sermo est negan iũ "
Aristoni fuisse genituram ad filios procreandos. "
nam si fuisset, priores vxores fuisse conceptura. "
Hæc Demaratus. Cui mater ita respondẽs, Fili, in- "
quit, quoniam precibus mecum agis vt dicam ve- "
ritatem, omne tibi verum exponetur: Vtme do "
mum Ariston duxit, tertia quam me duxerat nocte "
simulachrum tanquã Aristonis ad me venit, quod "
posteaquam mecum concubuit, 4 corona quam "
gestabat me circundedit atque abiit. Dehinc Ari- "
ston aduenit, qui cernens me coronas habentem. "
sciscitabatur quisnam me illis donasset. Ego ipsum "
dedisse respondi: eoque id abnuente, iurauı, af- "
serens non bene illum facere qui negaret quippe "
qui paulo ante ingressus, vbi mecum coiisset, coro- "
nis me donasset. Ariston, cernens me iurantem, in- "
tellexit eam rem diuinam fuisse. compertumq; est "
illas coronas fuisse sumptas ex heroico cõditorio, "
quod est iuxta ianuã aulæ extructum, quod vocant "

Astro-

i quale illis esset magistratum gerere, qui antea regnauissent.

2 Aristoni fuisse proficum semẽ nam si fuisset, pr.

a precibus instas mihi vt dic. ver.

4 coronas, quas gestabat, mihi circumposuit. Et hoc quidẽ abiit. Ariston autem postea venit.

,, Astrobaci: & vates esse hunc eundum heroem re-
,, sponderunt. Habes igitur filii ita vt volebas audire.
,, aut enim ex hoc heroe genitus es, paterque tibi est
,, Astrobacus heros, aut ex Aristone. nam ea te nocte
,, concepi. Verum quod tibi præcipue exprobant ini-
,, mici, quod Ariston, quum ei te natum esse nuntia-
,, tum esset, multis audientibus negauit te suum esse,
,, quia temporis decem mensium non existet, per in-
,, scitiam talium tetram illi hoc verbum excidit. nam
,, mulieres nouem etiam mensium ac septem mensiũ
,, partum edunt, non omnes decimum mensem ex-
,, plent: ego autem filii septimestrem te genui. Ipse
,, quoq; Ariston non diu post agnouit se per impru-
,, dentiam id verbum extulisse. Itaq; alias orationes
,, de tua genitura noli admittere. omnia enim verisi-
,, sime audisti. Nam quod ad asinarios attinet, ipsi
,, Leutychidi, & his qui talia loquuntur, suæ vxores
,, de asinariis pariant filios. Hæc illa dixit. Demara
tus auditis quæ volebat, sumpto viatico per speciẽ
eundi Delphos ad oraculum consulendum, Elin
contendit. Eum suspicati Lacedæmonij fugam ca-
pessiturum, insequuti sunt. Sed Demaratus iam ex
Elide Zacynthum traiecerat, quem illuc transgressi
Lacedæmonij prehenderunt, eiusque famulos: sed
Zacynthus eum dedere abnuẽtibus, Demaratus illinc in Asiam ad regem Darium traiecit: à quo magnifice excepsus est, territorioque ac vrbibus donatus. Ita in Asiam Demaratus abijt, ac tali fortuna vsus est, vir cum alijs in multis factis dictisq; apud Lacedæmonios illustris, tum ꝙ illis olympiadem palmam quadriiugo certamine reportauerat. rem eius, solius, ad ea tempora, regum Spartiatarũ. Leutychidi autem Minaris filio, qui in regnum amoti Demarati successerat, natus est filius Zeuxidamus, quem nonnulli Spartiatarum Cynisconem, *id est catulum* vocabant. is Spartæ non regnauit, ante Leutychydem defunctus, relicto filio Archidamo. Leutychides orbatus filio, alteram duxit vxorem EVrydamen, Menij sororem. Diactoris filiam, ex qua nullam prolem virilem suscepit, ad filiam no-

1 se per stultitiam id verbum emisisse. Cetera autem quæ de tua genitura dicuntur, ne admittito.

mine Lampito: quam Archidamus Zeuxidami filius in matrimonium accepit, ab ipso Leutychide datam. At ne Leutychides quidem ipse Spartæ contenuit, sed has pœnas Demarato rependit: In expeditione Thessalica dux quum omnia faciendi ius haberet, multa pecunia per corruptelã dono accepit, ipseque in re deprehensus, quum sederet castris, vtraque manu pecuniam retinens, in iudicium delatus è Sparta profugit, domusque eius exscisa fuit: & Tegeæ in quam profugerat, mortuus est. Sed hæc insequenti tempore acta sunt. Tum autem Cleomenes quum sibi res in Demaratum bene cessisset, assumpto protinus Leutychide: contendit aduersus Æginetas maiore in modum illis propter gnominiam infensus. Ita Æginetæ vtrique contra se aduentu non repugnandum iudicarunt: ex quibus reges adduxere decem delegere diuitiis ac genere eminentissimos, Crium Polycriri, & Casambum Aristocratis filium, qui plurimum habebant potentiæ, eos in Atticam adductos, penes inimicissimos Athenienses deposuerunt: Post hæc Cleomenes, quum cum subijsset metus Spartanis manifestus maleficij in Demaratum ex Thessaliam subtè fugit: atque illinc Arcadiam profectus, res nouas moliebatur, solicitans Arcadas aduersus Spartam, adigens quosque rando ad se sequendum quocunque. Quinetiam in animo habebat primo vrbem Nonacrin ductos adigere ad per aquam Stygis. In hac autem vrbe bus fertur esse Stygis aqua: & est vide aqua: E petra emanat aquula, de quoddam, in gytum maceria præsepta eris autem vbi fons hic visitur, vrbs ante Pheneon vrbem. Talia molientem Lacædæmonij quum animaduertissent, rem sibiipsis Spartam reuocarunt ad pristinam dignitatem. Sed eũ reuersum statim morbus insaniæ cæpit iam etiam ante subinsanum nam vt cuiq; Spartan

tarum

1 Cleomenes vero accepto ferro cepit à tibiis sese lacerare. nam concisis longis vulneribus carnes à tibiis sursum versus ad femora perrexit, ezq; femoribus ad coxas & latera ventrē peruenit. *Ita Lamer. hunc locum interp.*

2 ipsum lucum contemptui habent incēd. *Videtur autē hoc leuiſſo ὀφθαλμῷ ἐφορᾶν* ἱερὸν *co ἀλσος.*

in Græco Σίμικα.

Verum quando primu
Inter & Argi
Tunc Argi
Et Centaurea
Tela fumi

Hæc cum
cuerebant
esse tren
deinde Spa
quiret, idem facerent
uentens Argiuos fa
mones pr
præco denuntiaret
tenderent in Argiuos.

1 id est, Prius præco denunciauerat.

nij, in Argiuos, e voce præconis
tum fuerant, eorumque
plures in lucum Argi
Qui dum
dum putarent
bebat perfugas,
minutim eos Argiui
se redimendos. Erat
depositi in angulos vi
quinquagena, vt quis
nes interimebat.
fulserant, vtpote
ædes
dabant
amplos
ne vnumquemq;
arg illis
ardente, per
deorū esset
audito Cleomenes
pollo, inquit, vates
dicens me Argos
habuisse oraculū.
Sparta redire
ad templū Iunonis,
car sup aram

gante fas esse externo illic sacra facere. iussit suos abdu-
ctum verberare: ac postea quã immolauit. Spartã
abiit. Reuersum inimici ad ephoros citauerunt, crimi-
nantes quod pecunia corruptus. Argos, quũ facile posset, non cepisset. Quibus respondit Cleomenes (incertũ mihi vere an fallso) se postea rempli-
Argi cepisset, putasse dei expletum esse oraculũ, & propterea non prius tentandam vrbem quã (cuius opera-
tus scirent an sibi deus illã traditurus esset, an immedimento futurus. Sibi autem apud Gunnonis templum litanti effulsisse flãmã è pectore, simulachrumque ipsa se intellexisse nõ expugnaturum se Argos. Si nõ ea pite simulachri flamma exitisset, forevt vrbe ab arce caperet: quũ vero è pectore illa exitisset, id omne fuisse confectum quod deus efficere voluisset. Hæc dicẽs, credibilia ac probabilia Spartiatis dicere visus est, multoque maiore parte sententiarũ absoluere. Cæterum Argos ita viris desolatũ est vt serui eorum res oẽs susceperint, atque magistratus administrarint, dum filij cæsorũ ad puberem adoleuere ætatem: quos sese in suum ius asserentes, ac reuersi Argos, mancipia eiecere. Serui electi principio Tirynthem obtinuere, eatenus quidem dum fuit eis mutua benevolentia, & donec ad eos venit vates quidam Cleander genere Phigaseus ab Arcadia. is persuasit seruis vt dominos adorirentur: vnde bellum inter eos diuturnum extitit, donec Argiui ægre euasere victores. Ob hoc igitur aiunt Argiui Cleomenẽ ad insaniam redactum, male periisse. Ipsi autem Spartiatæ negant ab vllo dæmonio Cleomenem ad insaniã redactum: sed conuersatione Scytharum, intemperantem meri esse factũ, & idcirco furiosum. Scythas enim Nomades, post illatum sibi à Dario bellum, ad illum vlciscendum pstitisse, missisq; Spartam nũtiis ad societatẽ faciendam, ita pepigisse, tanq; ex vtrorumque vtilitate foret vt ipsi quidem Scythæ iuxta flumen Phasin conarentur Medicam regionem inuadere, Spartiatæ vero ab Epheso ascendere, & ad certum locum vtriq; occurrerent. Cum iis Scythis qui ad hoc missi sunt cõsuetudinem habuisse Cleo-

2 futurum fuisse vt vrbem randitus cuerteret.

2 fuitque mutua inter eos concordia, donec ad seruos venit, &c.

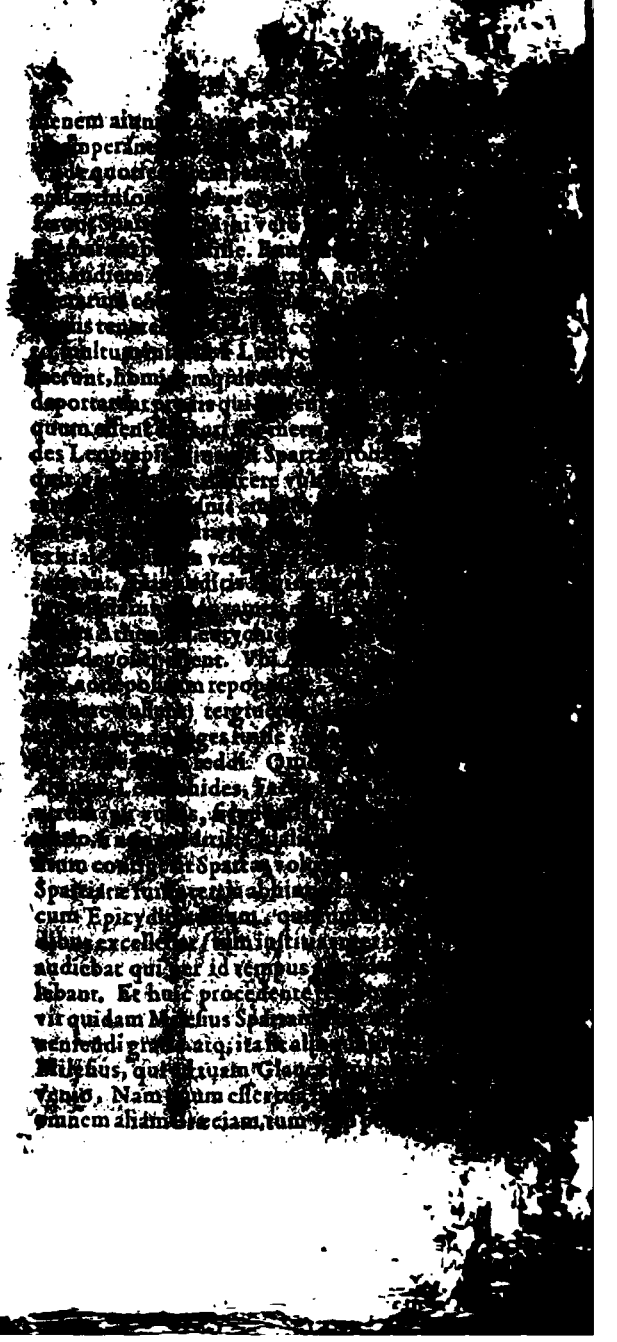

memetipsum ratiocinatus sum, Ionia quidem semper obnoxia periculis est, Peloponnesus autem tuto fundata, 1 & ob id videre licet eosdem homines nihil habere pecuniarum. Hæc reputanti mihi atq; consulanti visum est dimidium mei census in pecuniam redactum deponere penes te, quod probe intelligo hæc penes te depositа mihi incolumia fore: tu vero has pecunias accipe. & hanc notam, quam vna custodi: quam notam quisquis habens reposcet pecuniam, ei reddito. Hæc hospes qui Mileto venerat dixit: atq; ea conditione depositum Glaucus accepit. Multo deinde tempore interiecto, filij eius qui pecuniam deposuerat, Spartam veniunt, Glaucum cõueniunt: exhibitaq; nota pecuniam reposcunt. Ille enimuero repellere homines, atq; his verbis è contrario respondere; Neq; istius rei quicquam reminiscor, neq; ad me pertinet scire quæ dicitis. Volo tamen, 2 reminiscens, quicquid iustum fuerit facere. &, si accepi, iure optimo reddere: sin à principio non accepi, Græcorum legibus in vos vti. Ad quæ confirmandum præstituo vobis tempus hinc ad quatuor menses: ita Milesij 3 facta iactura, tanquam fraudati pecunia, discessere: & Glaucus Delphos se contulit ad oraculum consultandum. Cui consulenti an ἔχρηστο id est iusurando, pecuniam prædatur, Pythia respondit his versibus,

Glauce Epicydides equidem expedit ad breue tempus
Iusiurandum, & lucrum
Desera & enorcum quoniam manet exitus id ei
Assorci nacus, qui nomine, qui manibus, qui
Nullis est pedibus, rapide aduenit, vsque adeo dum
Consumens omnem perdat prole inque domumque
Cum sobole enorci melius sed postea agetur.

His auditis Glaucus veniã sibi eorũ que dixisset vt daret deũ obsecrabat. Cui Pythia inquit, idẽ pollere, tentare deũ & facere. Tunc Glaucus accitis Milesijs hospitibus pecuniã reddidit. Cur autem hęc oratio apud vos instituta est, dicetur. Glauci nũc nulla superest neq; soboles neq; domus, quæ illius censeatur: sed ex Sparta radicitus extrita est. Ita bonũ est

1 & pecunias nequaquam abisdem possideri videns.

2 si reminiscar.

3 Calamitatem se passos existimantes, vt qui pecunia fraudati essent.

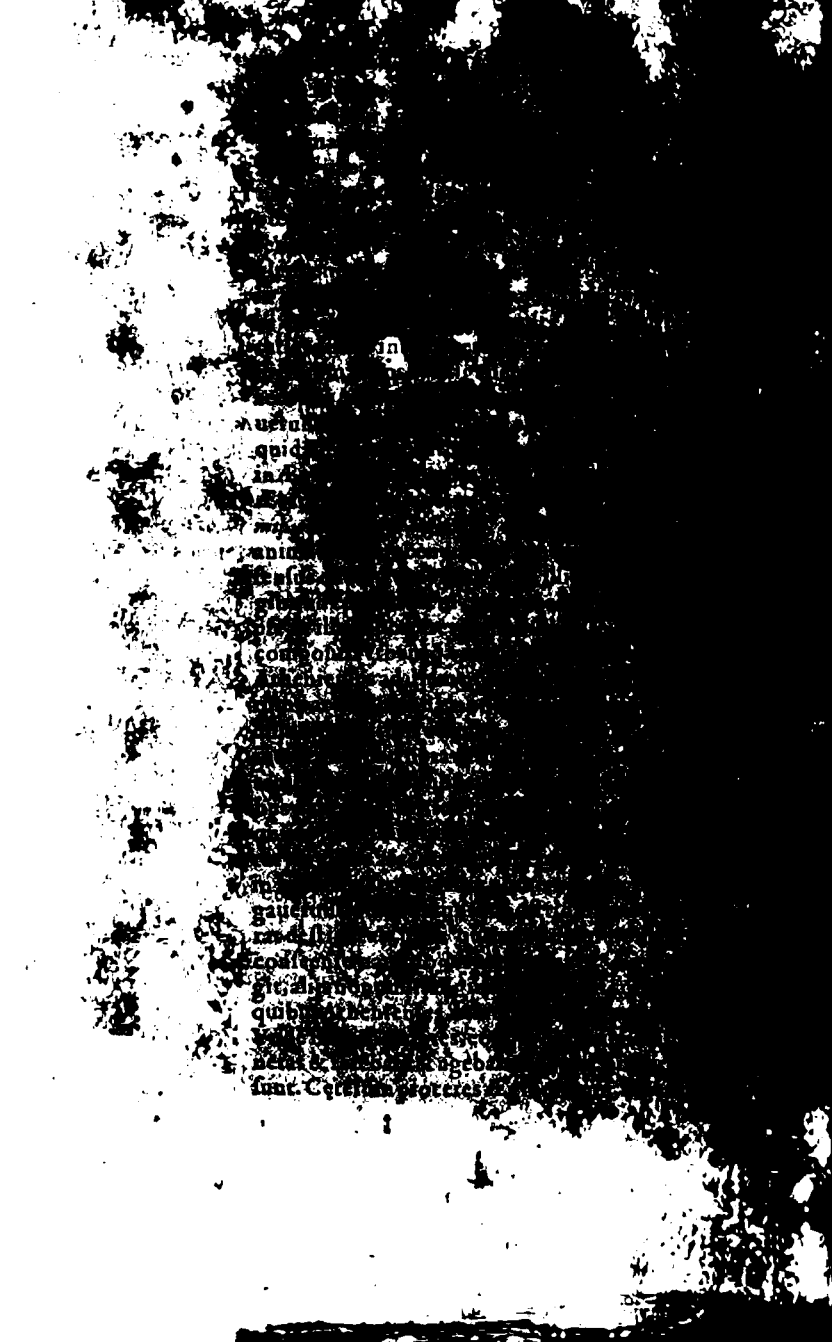

s Qui quinque gymnastica certamina obiecerat.

nienſesq;
prætextrum
cunq; ſibi
donium, qui
nouit, a
& Athenas
nem Arta
vt Athen
conſpec
rati, ad
mam de
ciui, & ibi
piæ
pago
dem
quæ
ſub
mon
non
Pe
de
longa Ter
dens Dau
nem, ſed tra
ghito vbi
verbis aſſ
en ſoco du
aut eius incolas lædã

rum, & incolite insulã. Hæc Deliis per caduceatorẽ dixit: mox trecentas thuris libras super arã aggestas adolerunt. His actis aduersus Eretriã primũ nauigauit, simul omnem classem, simul Iones patiter atq; Æoles agens. Stat mq; ab illius digressu Delos tremuit, (vt Delij aiunt) ad meã vsq; ætatem tunc & primum & postremum commota, deo mala ventura hominibus portendente. Nam sub Dario Hystaspis, & Xerxe Darij, & Artoxerxe Xerxis filio, tribus iis deinceps ætatibus plus malorum passa est Græcia quam viginti alijs ante Darij ætatibus partim a Persis, partim ab ipsis primoribus de principatu bellantibus: vt non abs re Delos commota sit, prius immobilis: de qua in oraculo ita scriptũ erat.

Et Delon, quamuis sit adhuc immota, mouebo.

Et sane in Græca lingua pollent hæc nomina, Darius, idem quod ἐρξείης, id est coercens: Xerxes, idem quod ἀρτίφερ, id est bellator, ad verbum, martius: Artoxerxes, idem quod μέγας ἀρτίφερ, id est magnus bellator. Barbari, post quam a Delo ad alias insulas profecti sunt, sumebant illinc tum copias, tum liberos insulanorũ obsides. Vt vero insulas præternauigantes, Carystum appulerunt, Carystijque negarunt se vel obsides daturos vel militaturos aduersus vicinas ciuitates (videlicet Athenas & Eretriam significantes) Carystij tamdiu obsessi sunt, eorumq; ager vastatus, donec in deditionem Persarũ venerunt. Eretrienses autem audito Persarum exercitum aduersum se venire, auxilia ab Athenienſibus implorauere. Quibus non deneganda auxilia rati Athenienses, miserũt subsidio illis ea quatuor millia hominũ qui Chalcidensium equitum obtinuerãt prædia. Sed Eretriensium haudquaquam syncerũ erat consilium, qui tametsi accersebant Athenienses, tamen ancipiti sententia vacillabant: quibusdã eorum censentibus vrbem deserẽdam, & in cacumina Eubœæ eundũ: quibusdam qui propria lucra a Persis expectarent, proditionem molientibus. Horum vtrorumq; animos animaduertens Æschines Nothonis filius, Eretriensiũ primarius, patefecit Athe-

nientibus omnem præsentium rerum statum, oranitque vt domum abirent, neve una cum illis occumberent. Hæc consulenti Æschini obtemperantes Athenienses, illinc in Oropum transgressi, salutem sibi peperērunt. At Persæ eo adue ti, naues oræ Eretricæ ad finem & Chœreas & Ægila applicuerunt: postque his locis, continuo equos exposuere, & tanquam cum hostibus conflicturi se instruxere, Aduersus quos non decreuerunt Eretrienses sibi esse prodeundum sed quandoquidem sententiam de vrbe non deserenda cuicerat, merito dabant operā vt mœnia custodirent. Adorientibus autem ea Persis, acri pugna per sex dies certatum est. multisque vtrinque cadentibus, septimo die EVphorbus Alcimachi filius, & Philagrus Cynei, inter populares suos viri spectati, filius, vrbem hostibus prodidere. Quam ingressi Persæ, postquā templa spoliauere, incenderunt, in vltionem eorum templorum quæ Sardibus deflagrauerāt, hominibus iussu Darij seruitutem captis. Potiti Eretria, & aliquot illic dies morati, in Atticā nauigauerunt, tunceque magnam partem vastauerunt, rati idem facturos Athenienses quod Eretrienses fecissent. etenim erat locus Atticæ Marathon proxime Eretriam, ad equitandum opportunissimus, quo illos Hippias Pisistrati filius deducebat. Eodem Athenienses & ipsis re audita ad vim arcendam processerunt, decem præfectis sibi ducibus quorum decimus erat Miltiades, cuius patrem Cimonem Stesagorę filium fugere ex Athenis Pisistratum Hippocratis cōtigerat: & dum fugit, obtinere Olympiadē quadriiugo certamine: quam victoriam muneris gratia transtulit in Miltiadem ex matre germanum: proximaq; Olympiade eisdem equabus aliam Olympiadem quum vicisset, à filiis Pisistrati interfectus est, nō iam viuo Pisistrato. Interfectus est autē ad Prytaneum, noctu summissis percussoribus: sepultusq; ante vrbē transviā quæ vocatur Diacœle: & eregione sepultæ sunt equæ illæ quæ tres Olympiacas victorias reportarant. Idē quod istæ, iam aliæ equæ fecerāt, quæ fuerunt

runt EVagoræ Laconis aliæ præterea nullæ per idē tempus maior natu filiorum Cimonis Stesagoras, apud Miltiadem patruum in Chersoneso educabatur: minor autē apud ipsum Cimonē Athenis erat, nomen habens à Miltiade Chersonesi conditore. Hic igitur Miltiades è Chersoneso tunc profectus, dux Athenienſium erat, è duplici ca de elapsus: semel, quum eum Phœnices vsq; ad Imbrum persequuti sunt, magni facientes capere hominem vt ad regē perducerent: iterum quum ab iis elapsum, domum suā reuersum, ac se reducē esse existimantem inimici sui exceperunt, & ad iudiciū deduxerunt, accusantes occupatæ in Chersoneso tyrannidis. Hoc reatu liberatus, suffragiis populi dux declaratus est. Duces autē quum adhuc in vrbe essent, ante omnia legatum Spartā mittunt Phidippidē, illum quidē Athenienſem, sed tabellariā operā factitantē. Huic Phidippidi, vt ipse refert, & Athenienſibus renūtiauit, circa Parthenium montē, qui supra Tegeam est, obuius fuit Pan: compellatoq; nominatim Phidippide, iussit nuntiari Athenienſibus quid ita illi nullā gererent curā sui, qui bene ipsis vellet, quique iā sæpenumero de eis bene meritus fuisset, atq; etiā futurus esset. His verbis fide habita, Athenienses, & eorum iam status erat bene constitutus extruerunt sub arce tēplum Panis: illiq; annuis hostiis, ex quo nuntium accepere, sacrificant, & ardenti candelabro supplicār. Phidippes autē hic qui sibi Pana dixit apparuisse tunc quū a ducibus miſ
» sus est, 1 iterum Athenis egressus, Spartā peruenit.
» adiensq; magistratus, Lacedæmonij, inquit, orant
» vos Athenienses vt sibi opē feratis, nec ciuitatē in-
» ter Græcos vetustissimā contemnatis in discrimen
» adductā, ne barbaris viris seruiat. Etenim Eretria
» direpta est, insignisque ciuitate Græcia imbecillior reddita. His mādatis à Phidippide expositis, placebat quidem Lacedæmoniis opem ferre Athenienſibus: sed id sibi impossibile confestim facere erat, nolentibus legē rumpere. nam erat nonus dies instantis mensis, quo die negabāt se progressuros, nec nisi

1 postridie quam Athenis egressus est, *ad verbū Secundanus ex Athenienſium vrbe fuit Sparta.* *At Valla* δευτεραῖος *accepit pro* δεύτερος. *Sic infra in eodē hoc libro* τριτταῖος ὁπλίτης Σπάρτης ἐχώρει ἐς τὴν Ἀττικήν.

nin debe innati imple
expectabat. [illegible]
baros in
nis super
pias cum
rectabat fore
satu senex de
pretabatur vitium. [illegible]
sem q̄ deposuerat, ut sua
leam, reporaret, unumq; unu
sas in stationibus locat, ordi
fos disponit, et talia administ
tario, tussisq; solito vehemen
vtpote senis, pterisq; dentibus
lentia tussiendi excussus est, & in
qui magna adhibita ad
quum tamen non apparet
eos qui de
eam poterimus nobis
summodo partem, qua
derat, obtinet. Mu
pretabatur ense fuisse. Athen
culis fanum instructis sup
ses, omni cum populo qui
derant, & pro quibus fre
perant Athenienses. Dedide
do: Quum
mum Cleo
rat, atque Lacedæmonijs Tele
bus tamen
bus, A
dam fuer
quisquam audiat po
expugnari. Suademus
nibus, dedatis, vicinis pariter
inualidis: Hoc Lacedæmonij non tam
Plateensibus quod eis bene vellent,
optarent Athenienses defatigari B
Iudentibus Lacedæmoniis nō aduer
ses, auditis Athenienſibus, dum re

a Sed eam illi portionem, quæ ad me pertinebat, dein posiden

1 Asopus & Hyllas Thebanis aduersus Platæenses limitē statuerunt. Ergo Plat.

2 Tunc, & vndecimus suffragium ad eum pertinuerat, qui ex facta per fabam sortitione polemarchus Athenienſium creatus eſſet, *vel, datu fabæ ſortitionis polem. Athenienſibus* (olim enim Athen. in ferendo ſuffragio par. duc. Polemarchum ſibi faciebant) adiit) Aphidnæum Miltiadem tunc polemarchum; eiq; dixit, In te nunc ſitum eſt Callimachē Athenas vel in ſeruitutem redigere, vel illis liberatis, monumentum in omne æuū relinquere, quale ne Harmo-

comitiorum
meretrices
fin pugil
Athenien
ria dilec
depende
tib. patria
princeps
gnam,
ria exi
induxit
tum est
sententia de
imperitando
quamille ac
putavit quam
vices ejus fuer
instructi
erat Callima
Athenienses
trum cornu
ceps cæteris
simi autem
cornu tene
tempore,
panegyria
quoque anno
verbis precatur
tæ nsibus
Marathonem
Mediam imitaba
ta erat ordinibus, itaque
autem, in cornu
instructa est, ad sacrificium
ses audierunt, tunc cur
rat autem inter
stadiorum
videntes
turi: insa
tendere, quum puppi ellent

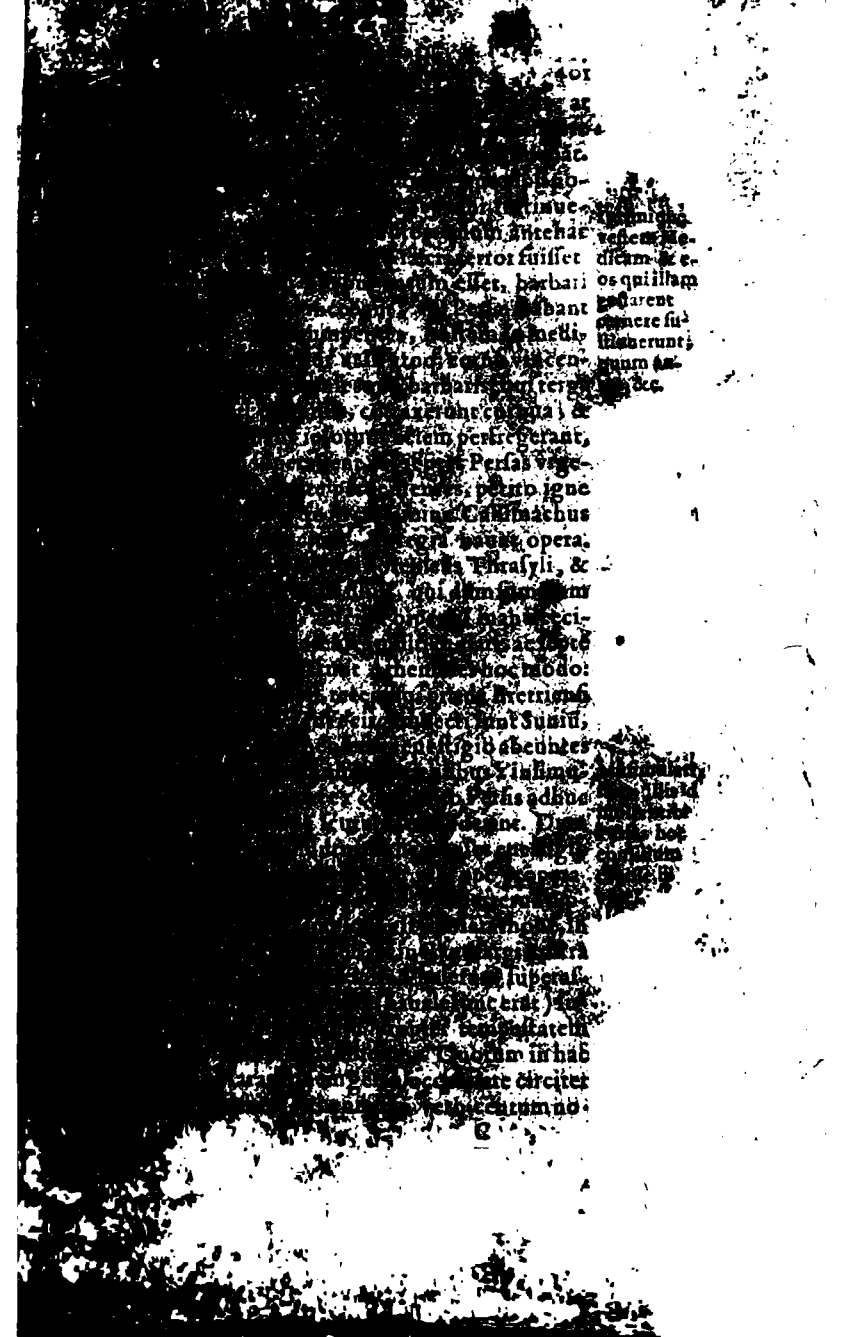

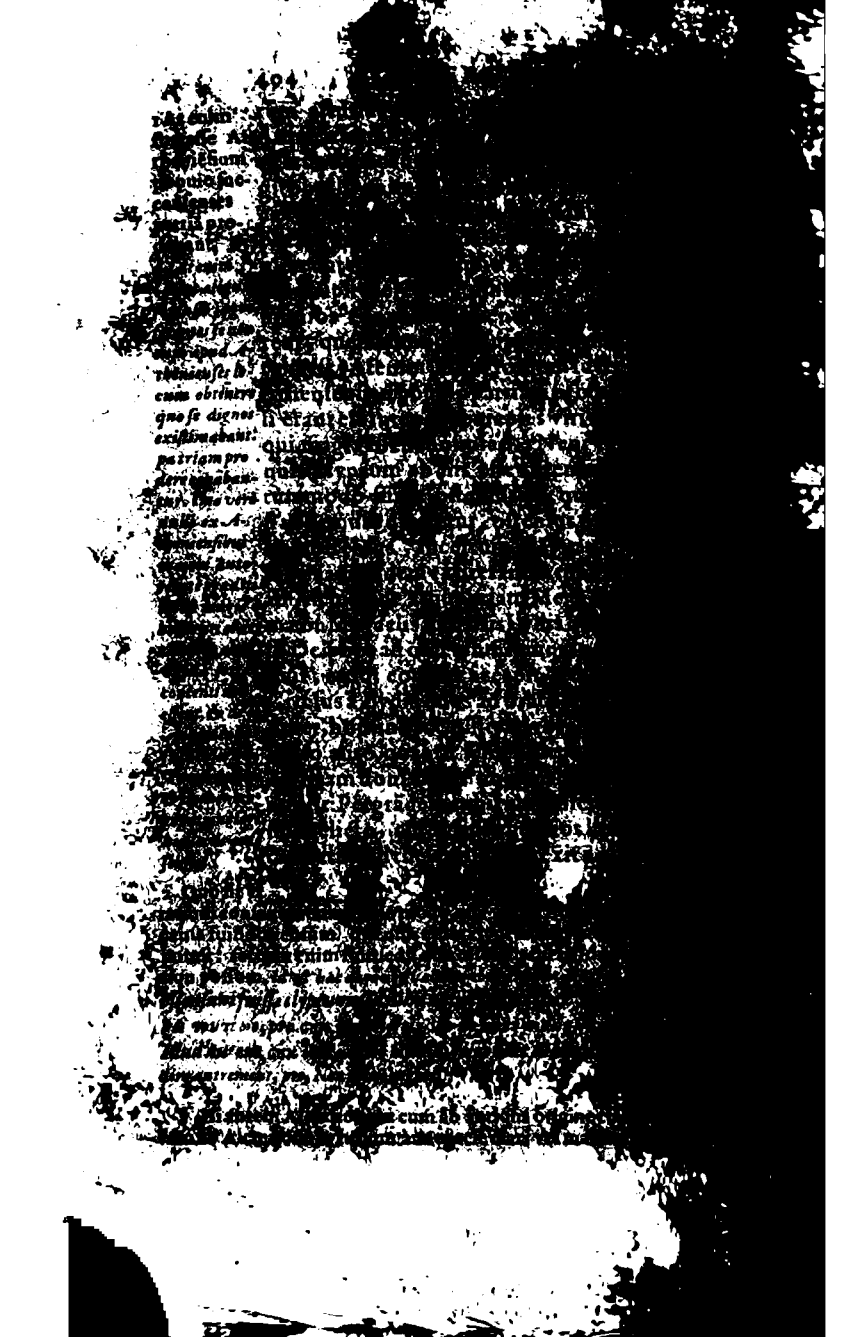

aceruum ramentorum procumbens, primum cothurnos quibus erat indutus, auro quantum ferebant refersit: deinde omnem sinum vestium atque etiam crines ramentis subigens, & parte in os desumpta, è thesauro processit, ægre trahens cothurnos, cuius alteri rei quam homini similis: cuius os quum turgidum esset, & omnia onusta, id cernens Cræsus, in cachinnumque erumpens, ea omnia illi donauit: nec minora his alia dona dedit. Ita domus hæc vehementer locupletata est, & Alcmæon quadriiugos equos alens, vicit Olympia Sed iam deinde secunda ætate Clisthenes Sicyonis tyrannus extulit, vt multo magis quam prius inter Græcos celebris extiterit. Erat enim Clisthenes Aristonymi filio, Myronis nepoti, Andrei pronepoti, filia nomine Agarista: quam pater destinabat nuptum dare ei quem præstantissimum Græcorum omnium comperisset. Quum igitur ludi Olympiaci celebrarentur, & ex eis Clisthenes curriculo quadrigali victor extitisset, nuntiari iussit vocem Græconis vt quisquis sese dignum putaret qui Clisthenis gener esset, is ad sexagesimum diem aut prius Sicyonē præsto foret. quod Clisthenes intra annum à sexagesimo die incepturus, exequi nuptias destinasset. Itaq; omnes à Græci aut suapte opum aut familiæ claritate sibi confidentes eo profecti sunt: quibus Clisthenes & curriculum, & palæstram ad certandum præparauerat. Ex Ita lia huc se contulit Smindyrides Hippocratis filius Sybarita, (florebat autem maxime Sybaris ea tempestate) qui vnus vir in plurimum deliciarum processerat: & Siritanus Damasi Samytis filius eius qui sapiens appellabatur, & hi quidem ab Italia venerunt. Ab Ionio autem sinu Amphimnestus Epistrophi filius Epidamnius. Ætolus vero Males germanus Tisamni illius qui Græcos robore fuerat, supergressus, & in extrema Ætoliæ homines fugatus. E Peloponneso autem Leocides Phidonis Argiuorum tyranni filius, eius inquam Phidonis, qui

1 Ibi aceruo ramentorū aurī incumbens primū quidem circa suas tibias tantum aggessit auri, quantum cothurni capiebant: deinde vero quum sinū totum auro impleuisset, & capillos ramentis illis conspersisset (*vel & ramenta illa percai illes sparsisset*) & alia ori indidisset, ex thesauro egressus est, & ægre cothurnos trahens, & cuiusrei magis quam homini similis: vtpote cuius os obturatum, & partes omnes inflatæ essent. At Crœsus eū intuitus, in risum prorupit; eiq. cū hæc omnia, tum vero alia his non minora donauit.

2 Græci qui

& de seipsis & de patria sua magnifice sentiebant, eo proci cont.

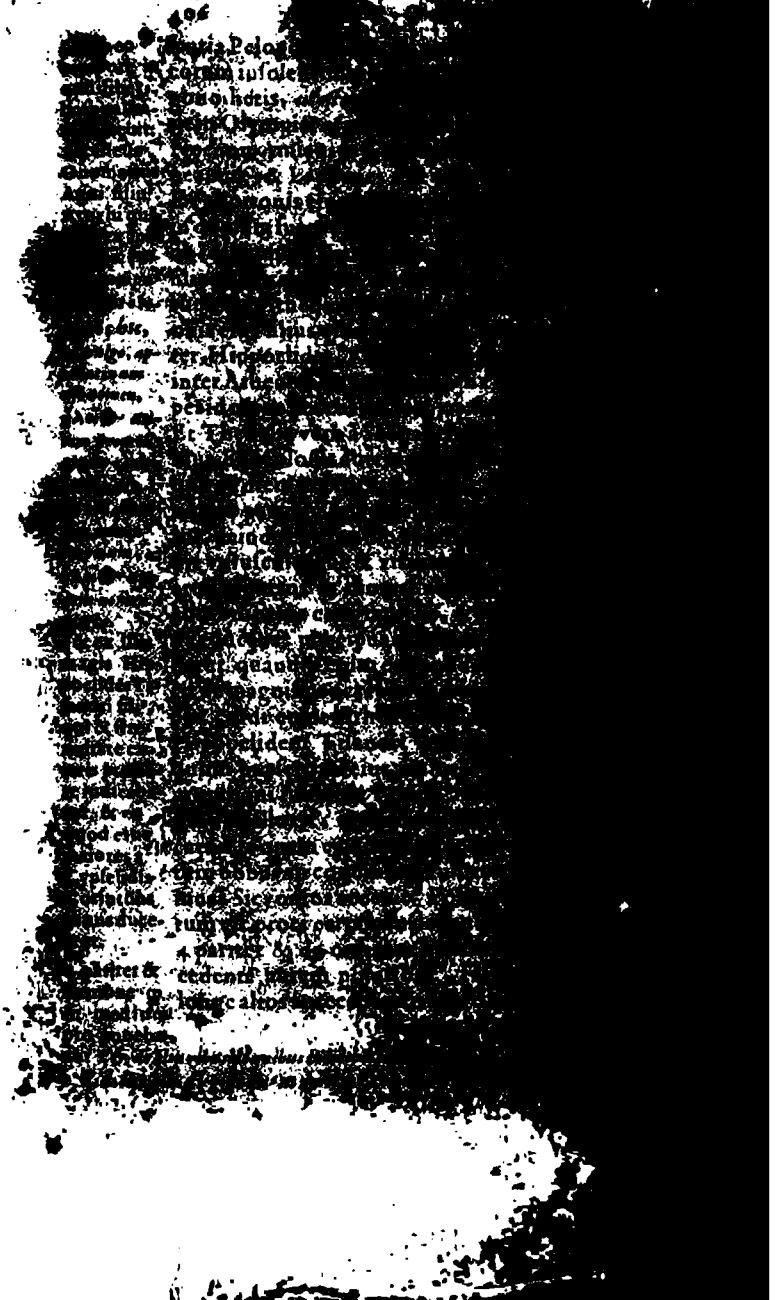

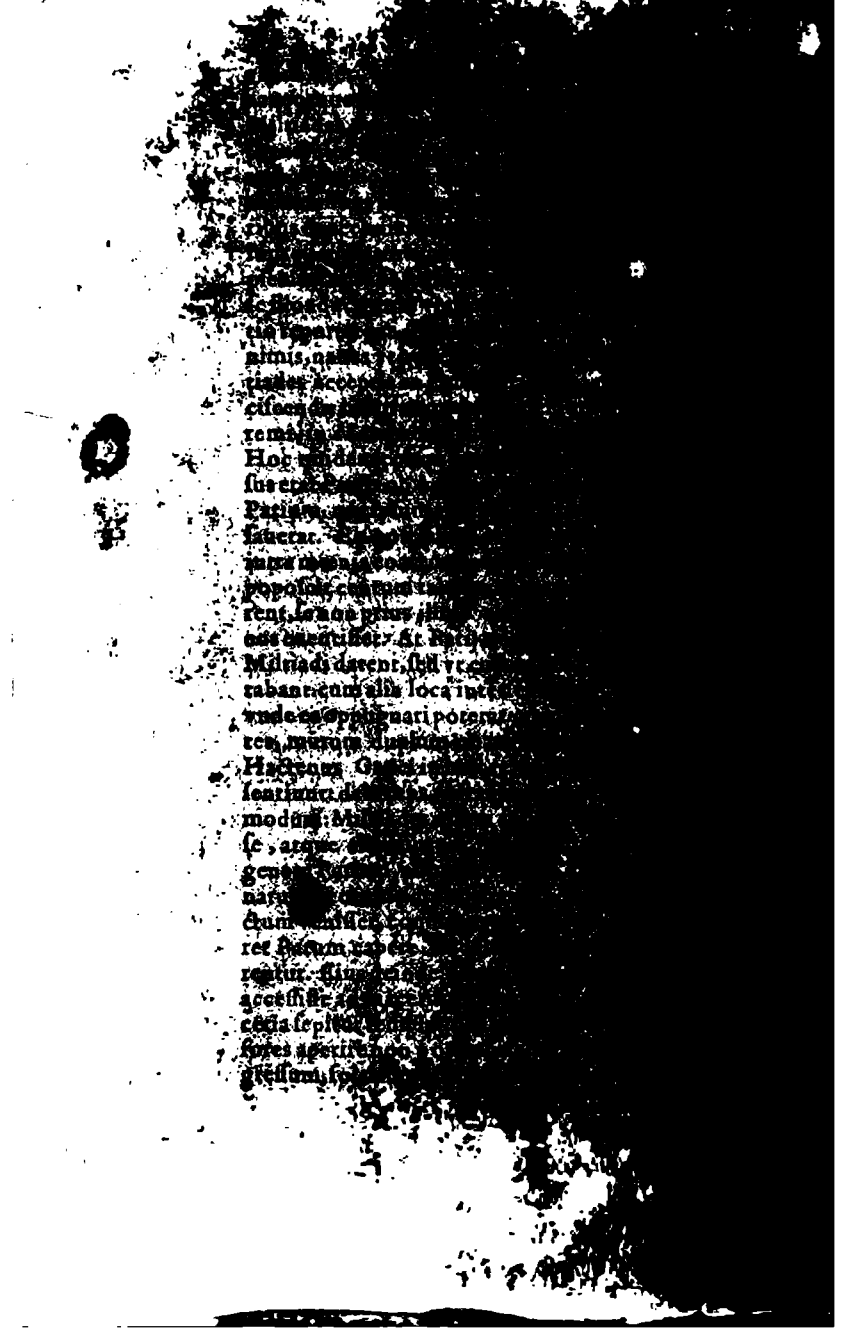

...ndum, siue ad mouendum aliquid quod moueri ...esset, siue ad aliquid, quodcunq; fit, agendũ. ...p.o foribus esset, subeunte horrore præ- ...rum, eadem vita reuertisse, deq; macería de- ...mur conuulsisse. alii in genuũ procidis- ...runt. Ita Miltiades male habens, domum reme- ...uit, neque pecuniam Atheniensibus portans neq; Paros parta. vrbe tantum per sex & viginti dies ob- ...sessa, & agro populato, Parij, cognito quod mini- ...strorum Timo Miltiadem admouisset, volen- ...tes eo id ea supplicium sumere, postquam obsideri ...desierunt Dolphos miserunt sciscitatum nunquid ...ministram deorum condemnarent, quæ rationem ...caperet de patriæ hostibus derexisset, quæq; Miltia- ...des expoluisset sacra quæ ad virilem sexum efferri ...nefas esset. Id Pythia fieri non permisit, negans Ti- ...mocritum rerum esse authorem, sed quia Miltiadi ...male bene obeundum esset, ideo ei ducem malorũ ...extitisse. Hæc Parijs Pythia respondit. Miltiadẽ ...deinde e Paro reuersum cum alij Athenienses in ore ...habebant, tum præcipue Xantippus Ariphronis fi- ...lius, qui eum apud populum accusauit quod Athe- ...nienses circumscripsisset. Cui accusatori Miltiades ...non per se ipse respondit, (neq; enim poterat. quip- ...pe qui putrescente femore iaceret in lecto) sed pro ...eo amici sui, 2 allegantes cum alia multa, & Lemnũ ...expugnatam, quam vltus Pelasgos Atheniensibus ...tradidisset, tum vero pugnam in Marathone gestam ...Ioruentu tamen populi ne capitis damnaretur, ...quinquaginta talentis culpa mulctata est. Post hęc ...Miltiades 3 dissoluto atq; marcescente femore de- ...cessit: quinquaginta autem talenta Cimon filius ...soluit. Porro Lemnum Miltiades hunc in modum ...obtinuerat: Pelasgi postquam ex Attica ab Athe- ...niensibus exacti sunt, siue iure, siue iniuria nam de ...ea nihil habeo præter relata: quia Hecatæus Hegesan- ...dri filius 4 in sermonibus ait, iniuria. Athenienses ...enim, quum viderent regionem quæ erat sub Hy- ...metto, quam illis habitandam dederant, mercedem ...omni circa aream ducti, bene excultam, quæ prius

1 *id est, miseram morte pereundum esse.*

2 Marathonij prælij mentionem subinde facientes, & expugnationis Lemni: quomodo Pelasgo vltę expugnatã eam Atheniensibus tradidisset.

3 quum femur ei marcidum (*aut putridum*) & emortuum factũ esset, *vel, quum ad ſyderation em deueniſſet, vt quidam interpret. ex Celſo.*

4 *in ſuis narrationibus: vel, in ſuu hiſtoricis ſcriptis, vnde alibi vocat* λογοι.

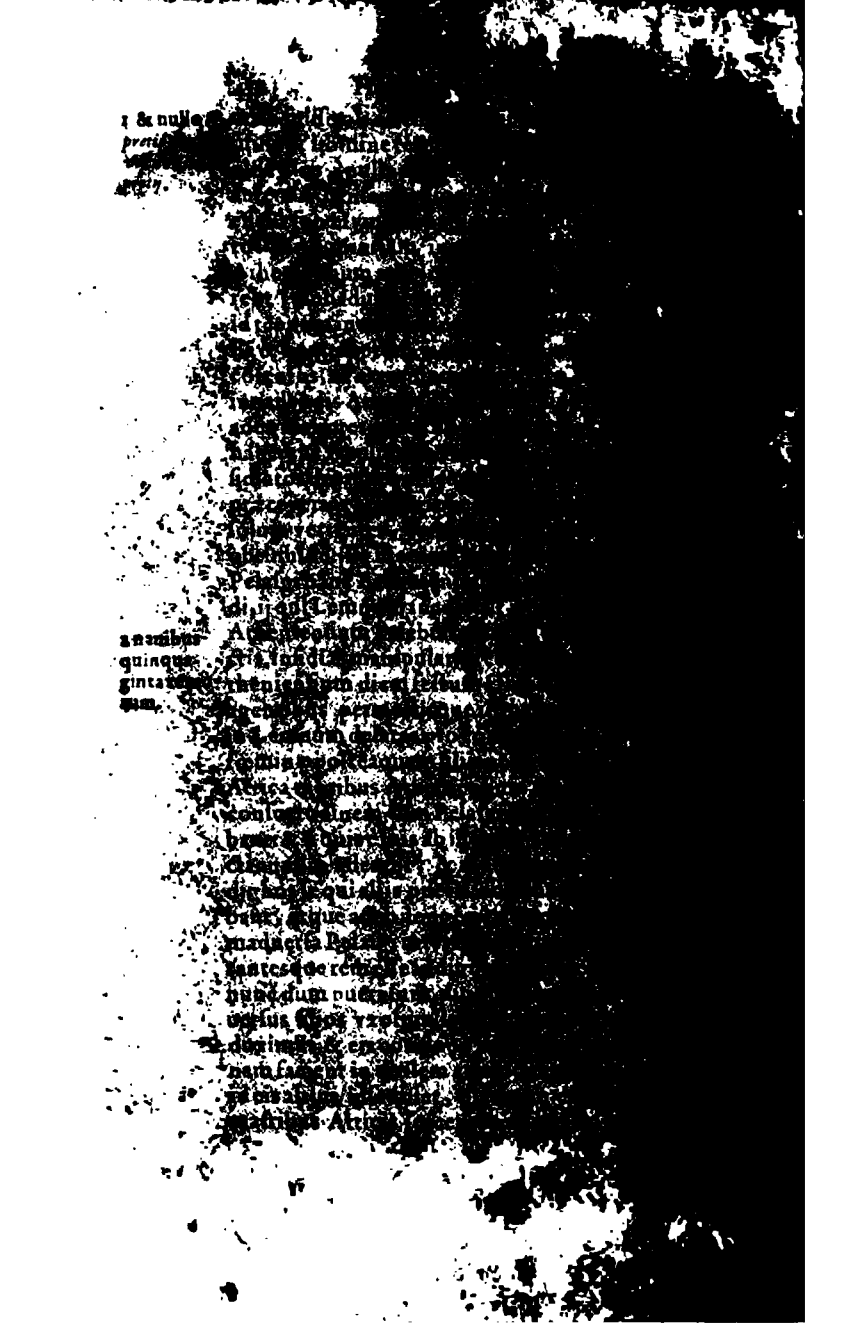

addunt & cædes matrum. Ex hoc facinore, & illo superiore fœminarum, quæ viros suos una cum auxilio Thoantis interemerunt, usu receptum est per Græciam vt teterrima quæq; facinora Lemnia appellentur. Pelasgi, quum eis post necem liberorũ atq; uxorũ neq; tellus fructũ redderet, neq; uxores neq; pecus vt prius gignerent, pariter fame & liberorum orbitate vexari, Delphos miserũt petitum aliquod laxameatum præsentium malorum. Iussi autem à Pythia pœnas Athenienſibus quas illi vellent pendere, Athenas iere: pollicitique sunt daturos se pœnas illis omnis iniuriæ. Athenienses, stratis in curia toris quam poterant splendidissime, appositaque mensa omnium bonorum refertissima, iusserunt Pelasgos ita se habentem regionem sibi tradere. Tunc Pelasgi excipientes dicere, Si nauis vento aquilone atq; vno die nos è vestra regione in nostram prouehet, ita demum quod vos petitis trademus. Hoc dixere quod scirent fieri non posse. nam Attica multo magis ad austrum vergit quam Lemnus. Hæc hactenus. Tunc compluribus deinde interiectis annis, vbi Chersonesus quæ est in Hellesponto, Athenienſium ditionis fuit, Miltiades Cimonis filius, ventis etesiis perflantibus, ex Eleunte quæ est in Chersoneso, soluẽs, in Lemnum delatus est, præcepitque Pelasgis vt insula excederẽt: redigens eis in memoriam oraculum, quod nunquam illi expletum iri speraſſent. Quorum Hephæstienses quidem obtemperauerunt: Myrinæi autem non agnoscentes Chersonesum esse Atticam, tamdiu obsessi sunt doneç in deditionem venerunt.

Thoantis. Eraſm.

167

Ita Lemno potiti sunt Athenienses atque Miltiades.

HERO-

HERO

CAR

Dum quæ
hæc circun
quaq; de-
mantiaren-
tur, voluer
fa per tres
annos Asi
agitata fuit.

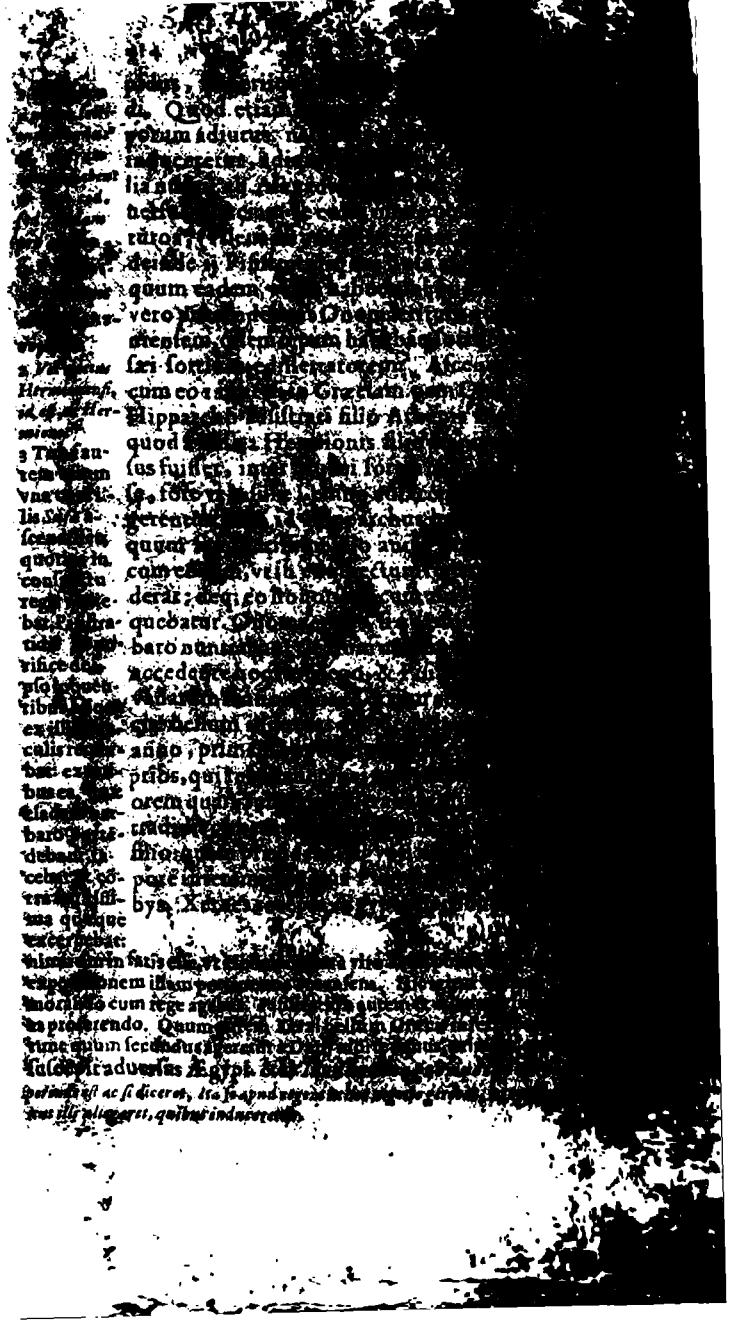

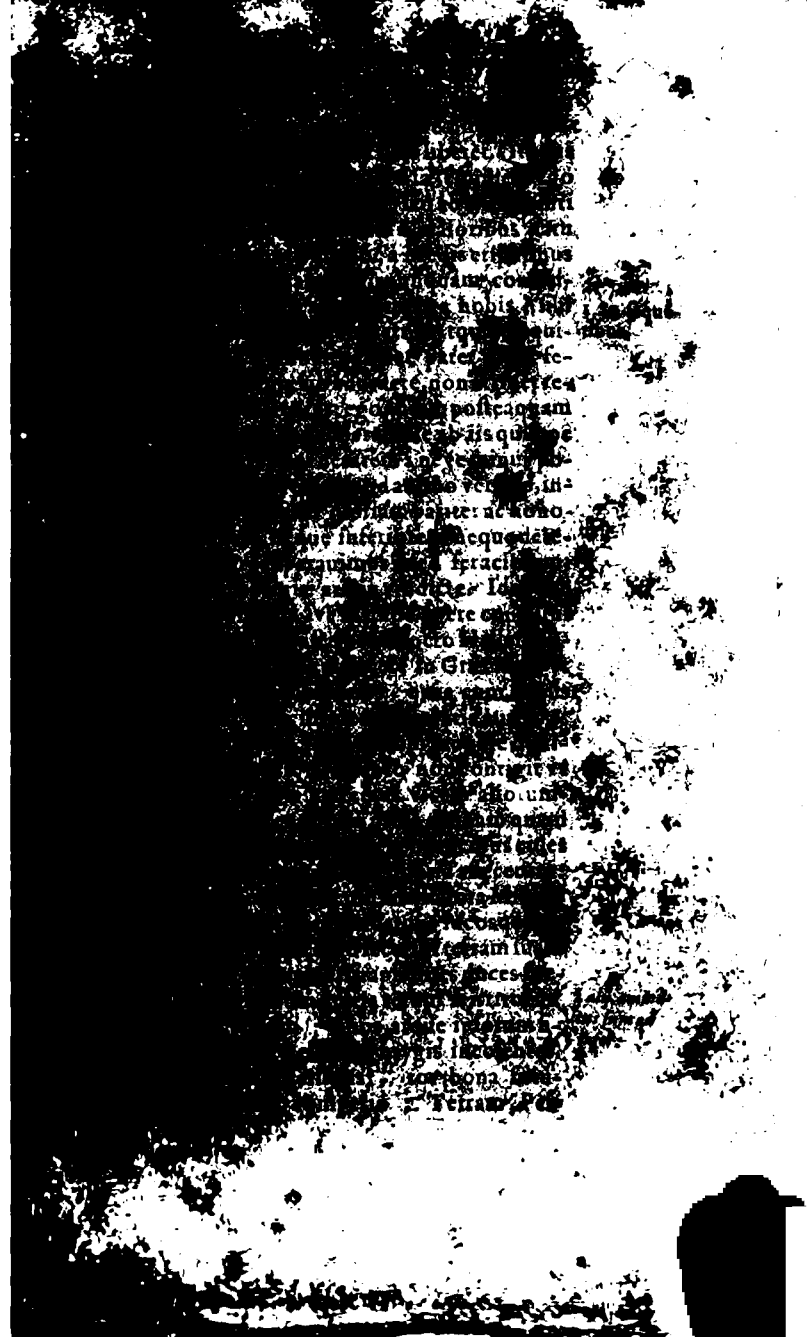

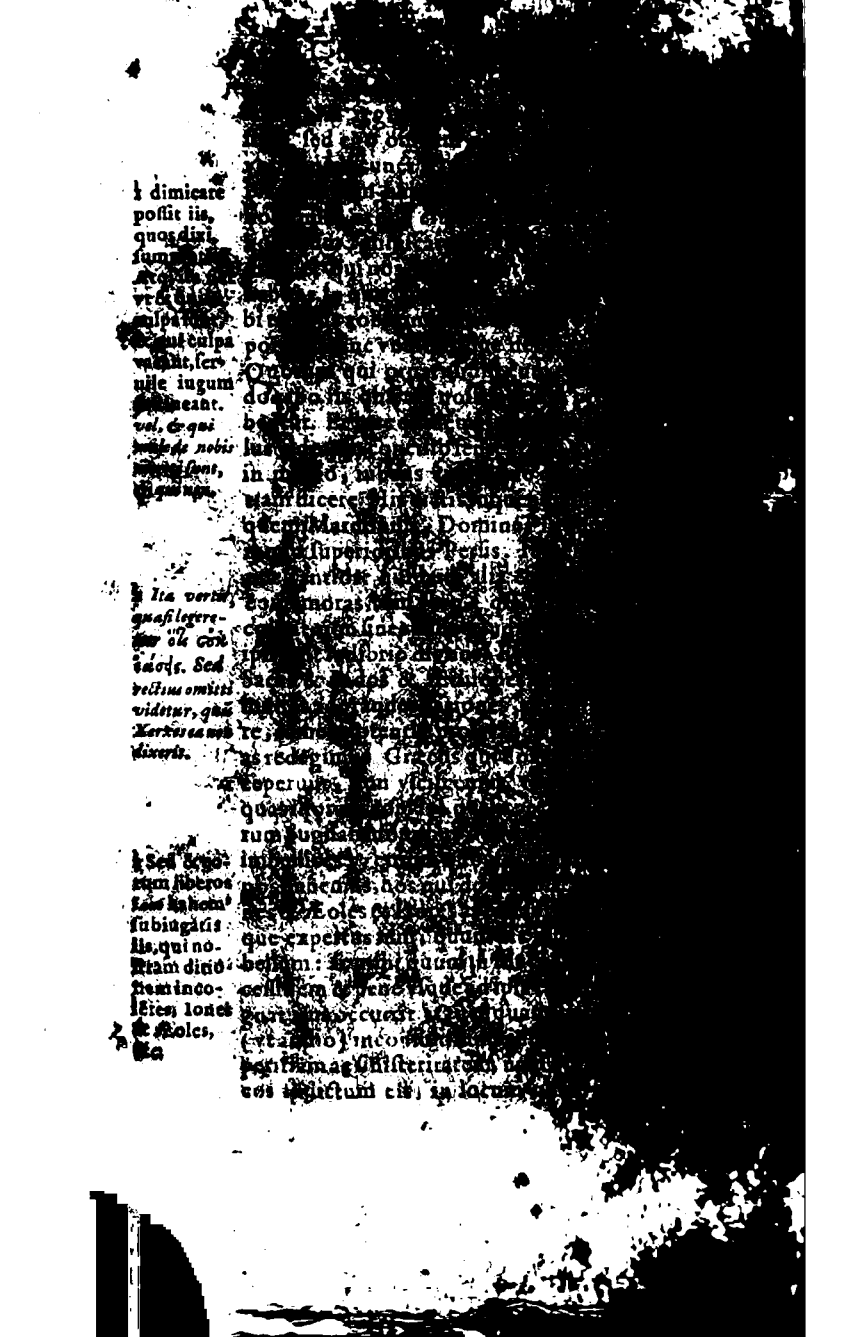

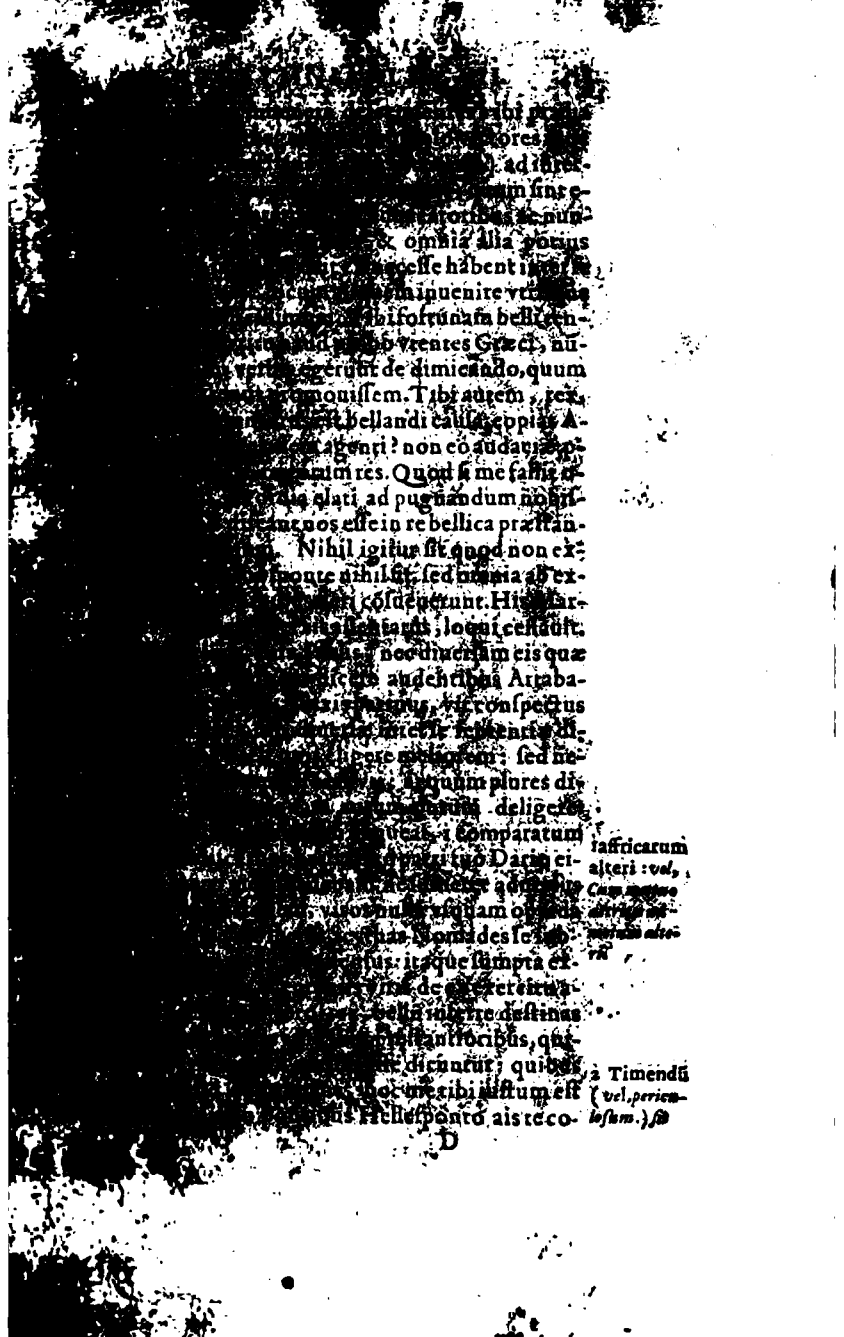

D

pias per Europam in Græciam deducturum: [illegible] eos conuenit aut in terra aut in mari aut vtrobique abs te superati: siquidem feruntur viri esse fortes. Cuius rei licet hinc argumentum capi: Siquot copias ductu Datis & Artaphernis Atticam regionem [illegible] gressas soli Athenienses profligauerunt, ergo non vtraque in parte successit. Quod si iidem cognitis nauibus pugna nauali victores ad Hellespontum

1 timendū fuerit. nauigent, ac deinde pontem soluent, hoc [illegible] fuerit rex. Neque vero hoc ex mea vnius [illegible] prudentia coniecto, sed eo casu quo aliqua [illegible] rum abfuit quin opprimeremur, quum pa[illegible] iuncto Bosporo Thracio, ac flumine Ist[illegible] bus commisso, traiecit ad Scythas: eum [illegible] Scythæ omnino instituere precari Ionas, q[illegible] stodia pontium delegata erat, vt interse[illegible] Quo tempore si Histiæus Mileti tyrannus [illegible] sententiæ accessisset, ac non contradixi[illegible] erat de rebus Persarum. Atqui res est dictu [illegible] horribilis, omnem regis statum in vno [illegible] tum fuisse. Quare noli tu vllum tale adi[illegible] men, nulla subsistente necessitate, sed mihi po[illegible] obtempera: hunc cœtum in præsens missi[illegible] to, iterumque dum tibi videbitur, reapud[illegible] considerata, edicito quod optimum esse ar[illegible] ris. Bene enim consultare, comperio maxim[illegible] se luctum. nam etiamsi quid è contrario [illegible] rum est, nihilo tamen minus bene consulu[illegible] superauitque fortuna consilium: at qui [illegible] consultauit, si ei fortuna obsecundauit [illegible] quidem voti compos, nihilo tamen min[illegible] consilium cepit. Vides vt prægrandia anim[illegible]

2 re vellicat quidem. mine deus ferit, nec sinit insolescere, pa[illegible] 2 nihil ladit? Vides vt magna semper æd[illegible] gnasque arbores huiusmodi fulminum tel[illegible] tus? Gaudet enim deus eminentissima q[illegible] primere. Vnde & ingens exercitus ab exiguo [illegible] gatur quoties deus iis quibus inuidet, aut m[illegible] incutit aut tonitruum. Propterea quidam so[illegible] dignitas sua postulabat, in calamitatem inc[illegible]

Quidam sic. sed in eo res vertitur discrimine vt aut faciendū aut patiendū aliquid sit. 2 Vt autem nox aduenit, mordere cœpit Xerxē Artabani sententia. Quum autem in consilium noctem adhibuisset, plane competiebat ere sua non esse expeditionē in Græciam suscipere. Quum igitur hæc cōtraria prioribus decreuisset, obdormiit. Sed ea nocte visus est in somnis &c. *Illud* ἐνυζ *verti etiam potest Scrupulum iniciebat. Eodem autem fere modo visus esse videtur Ouidius verbo mordere Illud vero δ' ἐα* οἱ ἐ πρῆγμα ἐνειμ *videtur ad verbum respondere phrasi nostrati & elegantius exprimi, Quæcunque sit persona* 3 quum iam Persis vt copias comparet denuntiauerit? At qui nec quod sententiam reuoces bene facis, nec qui tibi *huius rei ideo remissæ sententiæ* conscius futurus sit. *Vel.* nec *hoc delirium temerariæ sententiæ* condonaturus sit. *q. d. Nec ego vti tam impune hoc abire sinam.*

Hystaspis, qui fuit Arsamnis, qui fuit Ariaramnis, qui fuit Teispei, qui Cyri, qui fuit Gambysis, qui fuit Achæmenis filius (nisi Athenienses vitio fuero: probe intelligens, si nos quieuerimus, [illos] quieturos illos, sed nostrā terram cum exercitu uasuros: prout colligere licet ex iis quæ illi fecerunt cœperunt, qui & Sardis incenderunt, & Asiam [per]cursarūt. Itaq; neutris fas est recedere, 1 sed [ei]que propositum est certamen aut agendi aut [pa]di, vt aut hæc omnia sub Græcis, aut illa om[nia] Persis sint, medium enim inimicitiarū nullū [est]. Quare honestum erit nos iam iniuria lacessitos exigere vltionem, vt quam calamitatem [nobis] sum intelligam, profectus aduersus eos vi[ros] etiam Pelops Phryx nostrorum maiorum ita subegit vt ad hoc vsque tempus & ipsi & eorum regio ab illius qui subegit cognomine appellentur. Hæc hactenus loquutus est. [Ver]de sub vesperum, quum fuisset stomachatus bant sententia, per noctem apud se consul[tans] comperit prorsus non esse sibi opus inferre Græcis bellum: immutataque rursus sententia quum obdormisset, visus est in somnis (vt fertur à Persis) dere quendam corpore ingenti atque speciosi sibi astans diceret, Reuocastine sententiā [tuam] inferendo Græciæ bello, 3 quum prædixeris re comparaturum esse exercitum? Neque [tu] cauueris eam, bene facis, neque qui tibi [ad]adest, quare perge ire eam viam quam [ante] destinaueras. Hæc loquutus ille visus est [ei] aspectu euanuisse. Vbi dies illuxit, Xerxes [hu]somnij nulla ratione habita, cōacto eorundem [pri]arum quos pridie coegerat concilio, ita verba [fe]cit. Viri Persæ veniam mihi date dicenti con[tra] iam superiori sententiam. nam & ego nondum ad summum quo peruentendum est mihi, pru-

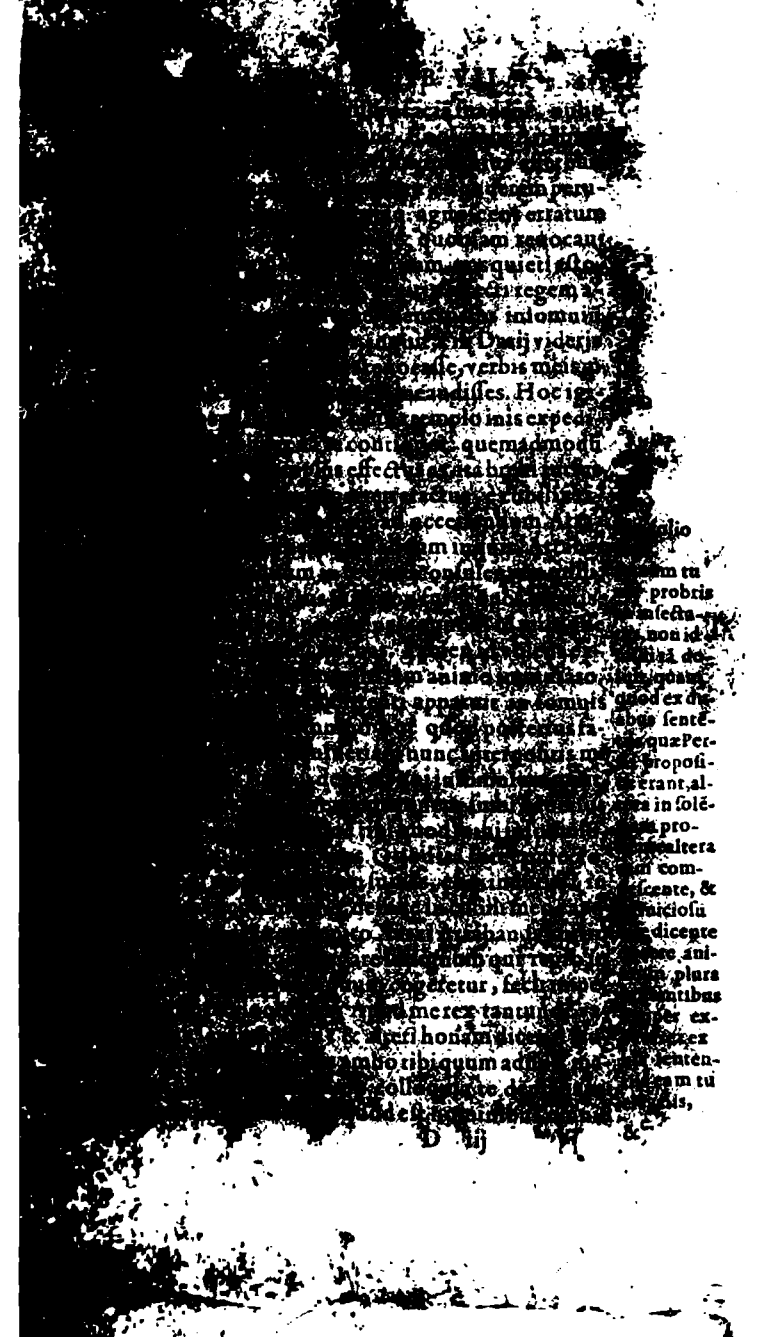

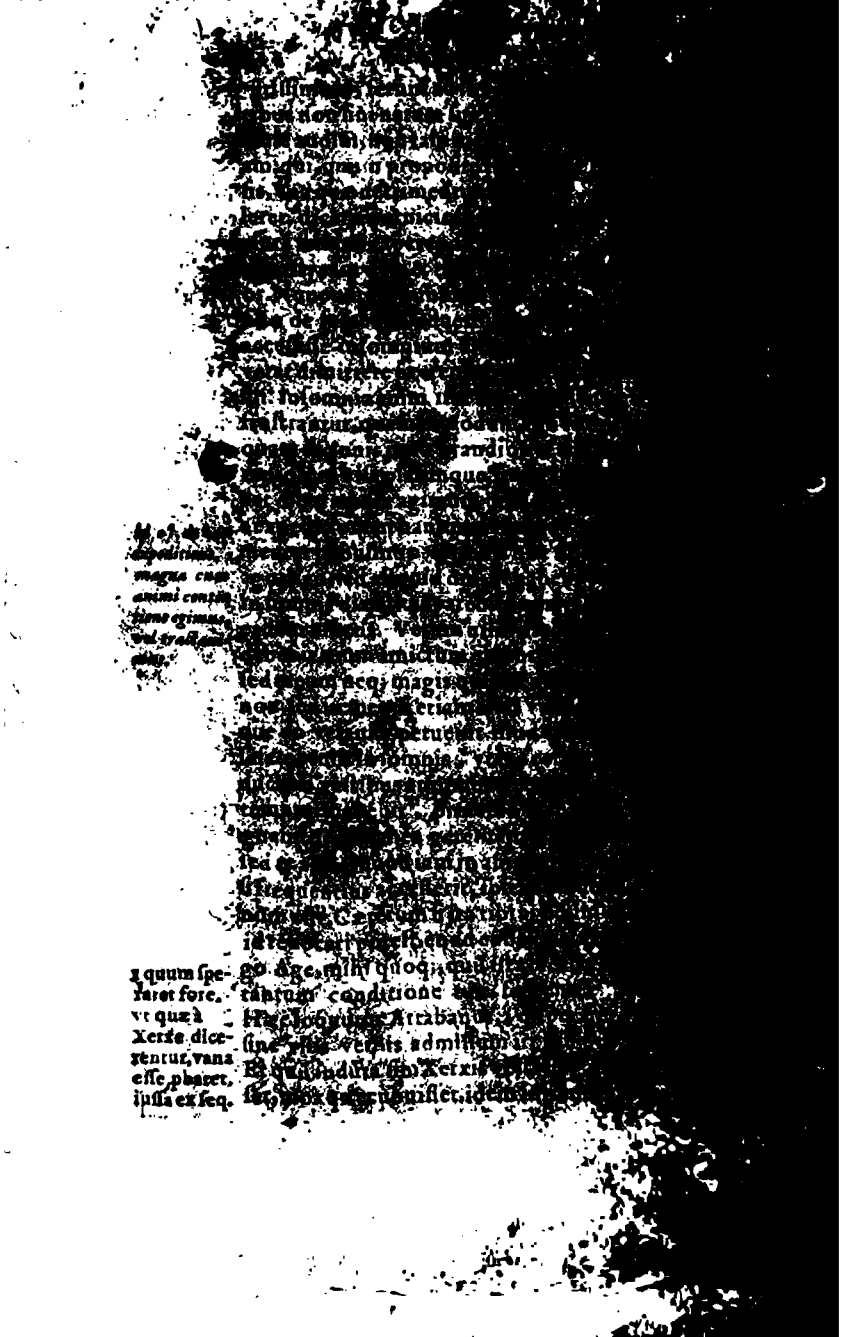

tem adiit quod Xerxem adierat. eiq; superassistens
iza inquit, Tune ille es qui festinantem ire in Græ-
ciam Xerxem distines tanquam eius curator; Tu
neq; in futurum neq; in præsens consideras, qui dis-
suades id ꝙ est fatale contingere. Quid autē Xerxē
pati necesse sit, nisi dicto audiens fuerit, ei ipsi de-
monstratum est. His verbis Artabano visus est ille
vir in somnis minitari, caudentibusq; ferramentis
conari oculos ipsi exurere. Qua de re vehementer
exclamans Artabanus exilijt, aditoq; Xerxi obser-
uatā sibi in somnis visionem expoluit, secundoq;
loco hæc inquit: 2 Equidē rex, ego, veluti homo, q
multa iam videtā, & magna negotia sub Hessonib⁹
contigisse, non sinebam te omni ætati indulgere,
gnatus rem esse malā multa concupiscere, memoria
tenens quo modo cum exercitu Cyri contra Massa
getas actū esset, quomodo cum exercitu Cambysis
contra Æthiopes qui etiam cum Dario militauit ad
uersus Scythas. Hæc sciēs ego, sentiebam te (si qui
escerem omniū hominum beatissimum. Sed quoniā
diutius qdam instinctus est, & Græcos clades q̄dam
(vt videtur) missa diuinitus manet, ego quo que ce-
do, ac sententiā muto. Tu vero quæ diuinit⁹ mis
sa sunt, indicato Persis iubetoq; vt ijs q̄ ad apparatū
pertinentia ante præceperas, operā dent. Et ita agi
to vt nihil tuorum deo tribuente, desit. His dictis,
& sublatis ex ea visione animis vbi dis extitit, ibi
confestim & Xerxes hæc Persis exponit, & Arta
banus quem constabat prius solum omnium id fu-
sse dehortatū, tunc exhortabatur. Post hæc ineunti
expeditionem Xerxi tertium in somnis visum ob-
latum est ꝙ Magi auditū, coniectarunt ad vniuer-
sam terram pertinere, portendereq; omnes homi
nes Xerxi seruituros. Visum autē tale erat. Videba-
tur hoc Xerxes furculo oleagino coronatus esse,
cuius oleę ramis vniuersa regiones occupabantur, & mox
172 corona quam circa caput data, euanescere. Hęc magi in-
terpretatis sine mora Persę qui in concilio fuerant
ad ruā quisq; eorum cuiq; digressi, omni studio incu-
buerunt ad exequenda iussa, cupidi dona quæ pro-

1 Tune ille es, qui Xerxem ab inferendo Græcis bello dehortatus, tanquā eius curam gerens? Atnec in præsens nec in posterum impune tibi erit, quod ea dissuades, quę fata fieri volunt.

2 Ego certe qui multos, quorum tes amplio-res essent, ab illis quorum res angustiores erant, superatos ridissem, te per omnia morem ętati gerere non sinebam

At Vallapopulum aliquā sub Hessonum nomine videtur iocum esse ad verbum iocari, multa & magna euenta esse ab inferioribus. S.

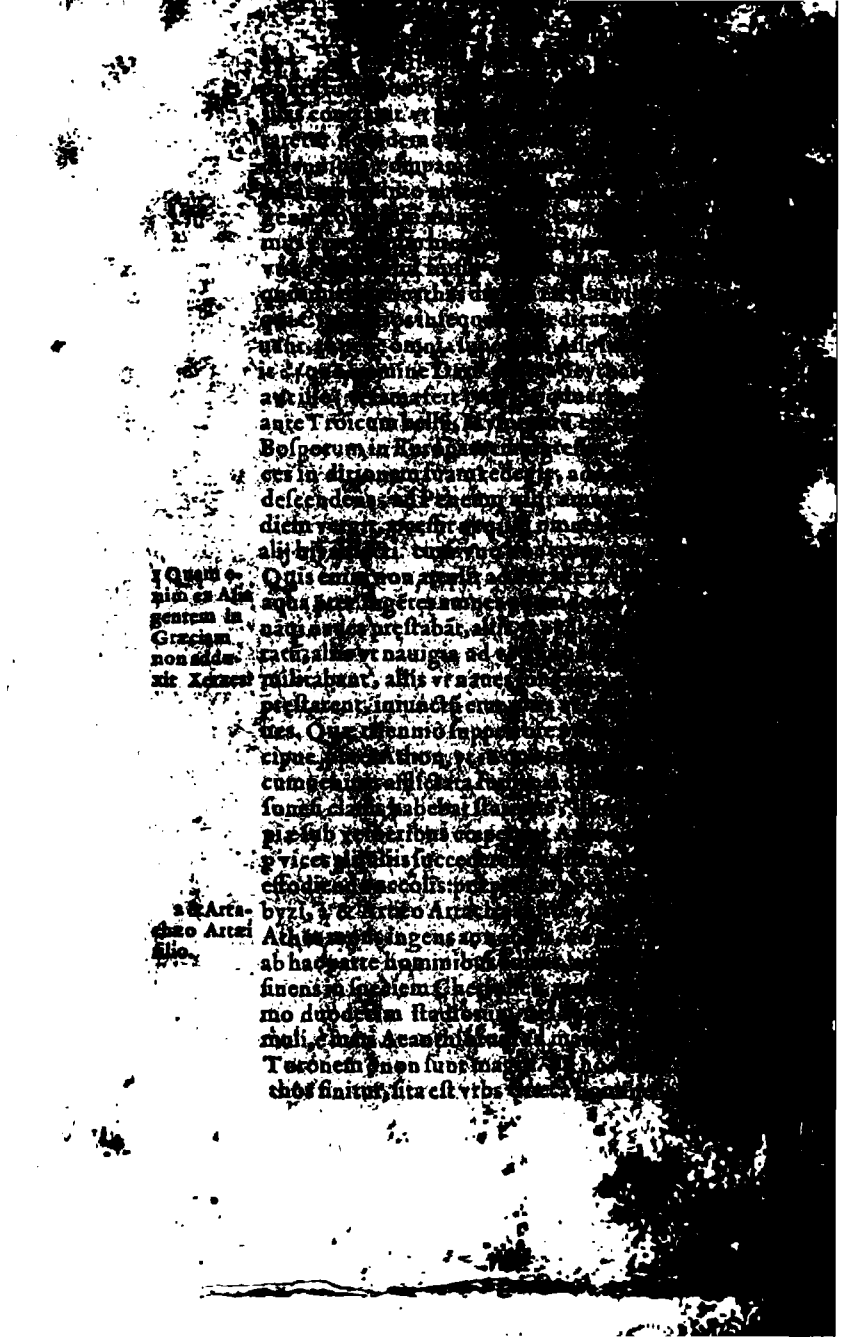

autem extra Sanam & intra Athon sitæ sunt vrbes, eas tunc Persa ex continentibus insulanas facere aggressus est, quæ sunt hæ, Dion. Olophyxus, Acrothoō. Thysus. Cleonæ. Istæ quidem sunt vrbes quæ apud Athon incoluntur. Hunc autem in modum barbari locum nationatim effodiebant recto limite Sanam versus. Posteaquam depressa erat terra ab iis qui in imo fodiebant, alij humum effossam assidue tradebant alijs super scalas stantibus: & isti excipientes tradebant deinceps aliis, dum ad summos perueniebatur. qui illam efferebant atq; abiiciebāt. Qua in re 2 tumuli effossi duplicem laborem illis, præterquam Phœnicibus, præbebant: nam quum eandem facerent fossæ mensuram superius in ore quam in ferius in fundo, id necesse fuit contingere: At Phœnices cum aliis in rebus, tū vero in illa prudentiam suam declauerunt: qui partem quæ sibi cōtigerat, ita excauauerunt vt os fossę duplum esset q̄ ipsam fossam esse oportebat, procedenteq; opere assidue illam coarctabant, vt quum ad imum deuēnum esset, fossa cæterorum partibus adæquaretur. Est autē hoc loco pratum q̄ddam, vbi illorum erat & forum & mercatus, quo multū etiam ex Asia frumenti moliti comportabatur. Hanc fossam Xerxes (vt ego coniectura colligo) iactantiæ gratia deprimi iussit potentiæ ostentandæ cupidus, ac memoriæ sui relinquendæ. nam quum liceret nullo negotio naues per isthmum transportare, iussit isthmum intercidi, ad mare recipiendum in fossam tantæ latitudinis vt duæ triremes pariter illac agitari possent. Eisdem autem imperatum est vt fossam facerent, quibus fuerat vt flumen Strymonem pontibus iungerent. Ista Xerxes hunc in modum fecit. Comparauit item ad pontem 3 armaturam, 4 sirpi atque albi lini copiam, dato hoc Phœnicibus atque Ægyptiis negotio vt commeatum exercitui comportarent: ne homines neve iumenta quæ ducebantur in Græciam, 5 absumerentur. Sed admonitus iussit illum in loca quæ cuique opportunissima essent, alius alia via comportaret vndique ex Asia naui-

1 nationatim distributum effoderunt.

2 prærupta præcipitia fossa dupl.

3 ὅπλα hic vocantur funes nautici. Gal. Lecordage.

4 bybli.

5 fame laborarent λιμήτες, πόλυμήτες

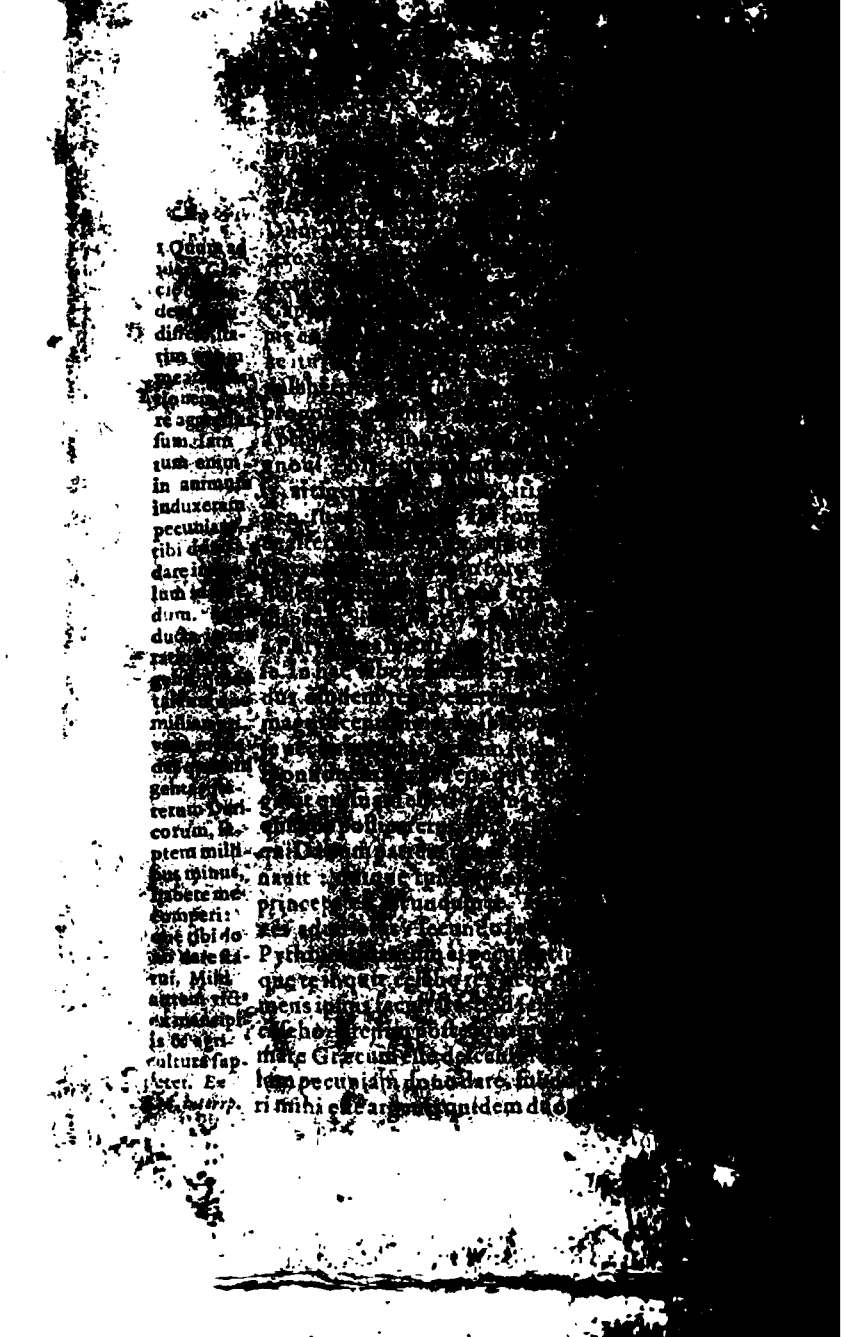

auri vero quadragies centena millia nummum Daricorum, septem millibus minus quæ tibi dono do. nam mihi ipsi victus è mancipiis atq; ex agricolis supperit. Hæc Pythius. Quibus verbis delectatus Xerxes, Hospes Lyde, inquit, ego ex quo Persidem regionem egressus sum, neminẽ adhuc nactus sum qui in exercitum meum hospitalitatem exercere voluerit, aut qui in conspectum meum veniens, sua sponte pecuniam mihi ad bellum conferret, præter te: qui & exercitum meum egregia hospitalitate prosequutus es, & ingentem pecuniam polliceris. ob quæ vicissim ego te iis remunerandum duco. Hospitem meum te facio. & illa quadragies centena millia nummum de meo ipsius explebo, datis septem millibus: ne quadringentæ myriades, *ea enim quadragies centena millia*, sint imperfectæ, sed addito è meis supplemento summa sit integra. quæque possides, ipse possideto, ac scito semper talem agere. namita agentem teneque in prosperis neque in posterum pœnitebit. Hæc loquutus, & quæ dixerat exequutus, perrexit assidue porro ire prætergressusque urbem Phrygiam nomine Anava, & stagnũ ex quo conficitur sal, pervenit Colossas Phrygiæ oppidum, ubi Lycus amnis hiatum terræ subiens occultatur deinde fere quinque post stadia emergẽs elabitur & ipse in Mæandrium. Mouens autem è Colossis exercitus venit ad oppidum Cydra, quod est in finibus Phrygum ac Lydorum: ubi cippus depactus atque erectus a Croeso est, indicans illeris eos fines. Vbi autem è Phrygia in Lydiam ventum est, ad diuortia viarum, quarum sinistra in Cariam fert, dextra Sardis: quam tenentibus necesse est prorsus Mæandrum transire, urbemque Callatebum præterire, in qua sunt opifices mellis è myrica ex. tico conficiendi. hanc viam tenens Xerxes, cepit platanum quam ob pulchritudinem aureo monili donauit, eamque tuendam viro 2 immortali delegauit: & ad urbem Lydorum altero die peruenit. Postquam Sardis aduenit, principio caduceatores dimisit in Græciam petitum terram & a

1 Vt tecum paria faciã, ꝓ hac liberalitate hospitem te meum facio: quadringentas vero myriadas nummũ de meo explebo, datis tibi chiliadibus septẽ, vt quadragies centenis millibꝰ Daricorum staterum nihil desit. Proinde quæ hactenus possedisti, possideto: memento; talem te semper præstare. hęc enim te facientem nec in pręsens nec in futurum pœnitebit.

Ex eiusdem Lud. interpr.

2 *De hu viris qui immortales dicebantur, postea tradentur ab Herodoto hoc eodem in libr.*

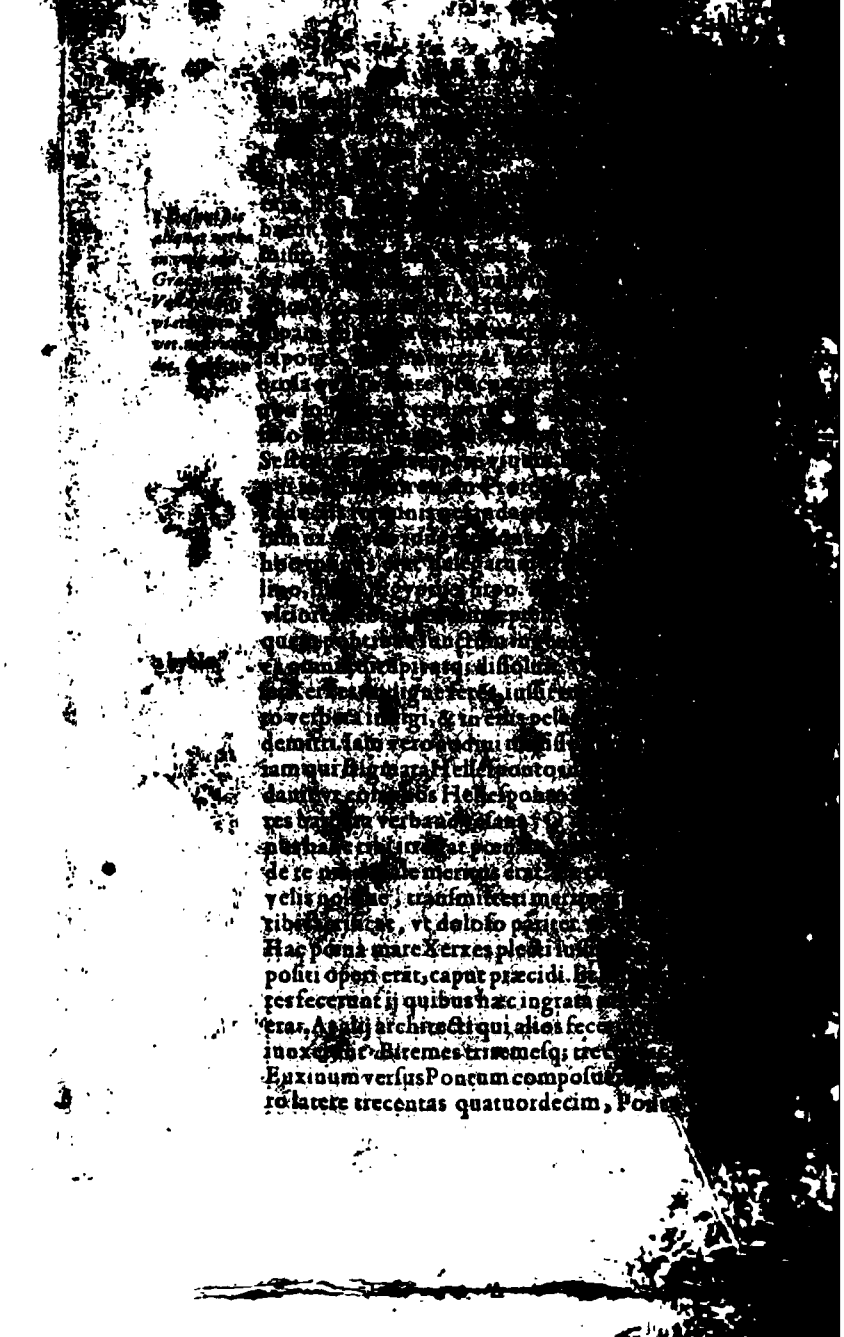

tranſuerſas, Helleſponto autem ſecundum defluxum, vt ſtabiliret funes armamentorum. Quibus compoſitis, prægrandes ancoras dimiſerunt, partim ab hoc latere contra Pontum, ventorum cauſa qui extrinſecus ſpirãt: partim ab altero contra veſperum & Ægeum, curi & auſtri cauſa: relicto ad auroram tribus in locis inter biremes tãſitu: vt qui vellet in Pontum minutis nauigijs & ex Ponto nauigare poſſet. His actis: contenderunt a terra armamenta contorquentes machinamentis ligneis, non iam ſeparatim vtraque ſed bina ex albo lino hinc, quaterna à biblo illinc. Quorum quidem retinaculorum craſſitudo hæc erat & ſpecies: ſed proportione linea robuſtiora erant, quorũ cubitus talentum pendebat. Porro traiectu pontibus iuncto, codices lignorum diſciſſos & ad latitudinẽ ratis adæquatos apte inſtrauerunt ſuper armamenta intenta. Hos vbi gradatim diſpoſuerunt, tũ verò rurſus deſuper innexuerunt. Quod poſteaq; fecere materiam attulerunt conciñeq; impoſuerunt deinde ſuper materiam aggerem comportarunt: quo iniecto, ſepemi hinc, ne maris aſpectu iumenta & equi terrerentur prætenderunt. Perfectis ijs quæ ad pontes pertinẽt & item circa Athon aggeribus, ad fauces foſſæ propter æſtuaria maris, ne ipſę fauces alueo obſtruerẽtur: Xerxes nuntiato ſibi proſus alueo abſoluto, Sardibus vbi hybernauerat: ineunte vere inſtructo cum exercitu profectus eſt Abydum verſus. cui mouenti ſol ſuam in cœlo ſedem relinquens apparet deſiit, cum nullæ nubes, verum ſerenißimus aer eſſet: & pro die nox extitit. Id animaduerterat, quum cura inceſſiſſet percontandi Magos quid oſtentum id vellet portendere, illi reſponderunt, deum ſignificare Græcis ciuitatum defectum: quod dicerent ſolem, Græcorum: lunam, ipſorum eſſe præſidem: Ea re audita, Xerxes maiorem in modum lætatus ire pergebat. Quem procedentem adiens Pithius Lydus cœleſti oſtento perterritus, elato animo, propter munera his verbis alloquutus eſt. Domine, indulgebiſne quiddam quod impetrare cupio, tibi

1 Intrinſecꝰ

a Qui quum bona audierit voluptate corporis implentur his dicteis, molestia afficitur. *Ita Erasm.*

3 *Hac in vulgatis quidem editionibus habentur, sed in ipsis ad legentium bonum modo, τὰ μὲν, τὰ δὲ, τὰ μὲν γὰρ, τὰ δὲ, τὰ μὲν οὖν, τὰ δὲ, τὰ μὲν δὴ, τὰ δὲ, τὰ μὲν τοίνυν, τὰ δὲ, τὰ μὲν πολλαχοῦ. Hæc autem librariorum culpa fuisse omissa (quorum oculos ea subterfugerint, quæ sunt a priore ἀπολαύειν usque ad posteriorem) ex sententiarum ordine apparet, ubi hæc enumeratio repetitur.*

equi decem quampulcherrime ornati, qui Niſæi dicuntur ideo ſic dicti quod eſt ingens Mediæ regionis campus nomine Niſæus qui grandes ferat equos. Hos decem equos ſequebatur ſacer Iouis currus, quem octo equi albi trahebant, pone auriga comitante, qui pedibus ingrediens habenas tenebat. hanc enim ſellam nemo mortalium inſcendit. Poſt quem ipſe Xerxes vehebatur curru equorum Niſæorum, præcedente auriga cui nomen erat Patiramphi, Otanis filio, viri Perſæ. Hunc quidem in modū Sardibus proceſſit Xerxes: ſed è curru quoties ratio exigebat, in eſſedum tranſcendebat. Eum ſequebantur haſtati Perſarum optimi ac nobiliſſimi mille è more pila geſtantes. Poſt hos alius delectus equitatus mille Perſarum. Dehinc e cæteris Perſis decem millia peditum delecta, quorum mille
475 in lanceis pro 2 coronis geſtabant mala punica argentea: gerebant item aurea ij qui in tertium verſus ſpectantia ſpicula habebant: etiam mala, ij qui Xerxem proxime ſequebantur. Hæc decem millia ordine ſubſequebatur equitatus è decē millibus Perſarum. Relicta poſt hos duorum ſtadiorum intercapedine, mox ibat cætera multitudo promiſcua. Ita exercitus è Lydia perrexit ad flumen Caicum & regionem Myſiam: à Caico autem læua habens montem Canen, per Atarneum ad vrbē Carinam. At hac per Campum Thebanum vrbem Atramyttium & Antandrum Pelasgidem prætergrediens, & Idam ad ſiniſtram manum ſtringens, ad terram Ilienſem peruenit, cui primum ſuo Ida nactum agenti tonitrua & fulgura ingruerunt, & complures ex eo exercitu occiderūt. Deinde ad Scamandrum eſt ventum qui fluuiorū erat primus ex quo iter è Sardibus fieri cœptū eſt. Hūc profluentē ſua aqua deſtituit, nec hominibus iumētisque potantibus ſuffecit. Eo Xerxes poſtquā peruenit Priami Pergamum adſcendit, loci viſendi cupidus. Quod vbi contemplatus eſt & ſingula quæque eorum audiuit, Minervæ Iliadi mille boues immolauit: quarum hostiarum Magi heroibus parentauerunt. His actis, terror

per

1 ſacri equi dec.

Fortaſſe vtile alias ſcriptū relinquit. In fine pag. præcedē. pro Argentea legendū aurea, ex noſtris exemplar. ex quibus etiā ſic habebatur. & cæteros intercludebant: Nouē autem millia quæ ab his interciti debebantur, argentea mala punica gestabant. Poteſt etiā locus vtilis eſſe, ſi hoc verbū etiam includebant, vel circumcingebant

per noctem exercitum inuasit. Simularque illuxit illinc mouerunt, a læua stringentes Rhœtion vrbẽ, & Ophryneon, & Dardanon, quæ Abydo conterminæ sunt: a dextra, Gergithas & Teucros. Vbi Abydon venerunt, Xerxi incessit cupido omnem exercitum oculis subiiciendi. itaque in prætorio quodam, quod ei Abydeni prius ab illo tempore è candido lapide in tumulo pro dignitate extruxerant, residẽs prospiciebat littus, & illic terrestres copias atque classem. Quam dum intuetur, subiit eum cupiditas spectandi nauale certamen. Id certamen postquam commissum est in quo Sidonij vicere, voluptatem Xerxes cepit, cum certaminis tum copiarũ spectaculo. Et quum intueretur omnem Hellespontũ nauibus obductum, omnia litora atq; Abydenorũ plana hominibus referta, ibi se beatum esse iactauit, & post hæc lacrymas fudit. Quod animaduertens Artabanus eius patruus, qui primo libere dissuaserat bellum Græciæ inferendum, his verbis interrogauit. Quum diuersa rex, inter se nunc facis & dudum dixisti, quo te beatum esse dixeras, nunc lacrymas fundis. Et ille, Reputanti mecum, inquit, quam breuis sit omnis humanæ vitæ, subiit horum miseratio: quorum quum tot sint, nemo adeo felix ẽsse mum annum supererit. Excipiens Artabanus, Ac qui, inquit, alia, quam ista ad est, viuendo mi liora patiũtur. Nam in tam breui vita nullus homi num adeo felix extitit, neque horum neque omnũ, cui non crebro, nedum semel, subiit ante animo moriendi voluntas potius quam vitæ. Infirmitates enim calamitates & morbi vitam perturbantes efficiuntq; vt quum breuis sit, tamen prolongi videatur. Ita mors optatissimum est perfugium ærumnosæ vitæ, quam deus dulci gustu aspergens, ob id inuidus facere deprehenditur. Cui Xerxes, Artabane, inquit, quoniam humanæ vitæ conditio talis est qualem tu exponis eam commemorare supersedeamus, neque tristitiam faciamus mentionem, quum incũda in manibus habeamus. Hoc mihi potius edissere, nisi tibi ita euidens in somnij visio

[1] De humana vita quæ ftralis est qualem tu esse differi, verba facere declinamus.

» visio fuisset oblata, perstaresne adhuc in priore sen-
» tentia, dissuadens mihi aduersus Græciam bellum:
» an in ea persisteres? agedum aperte hoc mihi dici-
» to. Et respondens Artabanus, Visio inquit, tex quę
» in somniis obiecta est, ad votum succedat amborū:
» ego tamen adhuc metuo & adeo metu perculsus
» sum, vt non sim apud me. Nam mecum reputans,
» cum alia multa, tum vero duo, & ea omnium ma-
» xima, video tibi esse hostilissima. Ad hæc Xerxes, I
» Dæmonie virorum, inquit, quæ nam ista ais mihi
» hostilissima esse vtrum horum tibi improbandum
» videtur, tanquam non satis copiorum? terrestris
» ne exercitus? quasi multo numerosior ille Græcus
» futurus esse videatur? an classis, tanquam illorum
» classe inferior? an hęc ambo: Nam si ob hoc imbecil
» liores tibi videntur nostræ res, celerime alterum
» quis exercitum compararet. Respondit Artabanus,
» Neq; hunc tex, exercitum improbauerit quisquā,
» qui sit mentis compos, neque hanc nauium multi-
» tudinem, » etiamsi plures coegeris: Quæ autem
» duo dico esse tibi multo hostiliora, ea vero hæ
» sunt, terra & mare. neq; enim vlquam maris portus
» est eiusmodi (vt ego conijcio) qui sustinere tem
» pestate sit capax huius tuæ classis, idoneus usq; ad eā
» tutandam: neq; vero vnum tibi portum esse opor-
» tet, » sed vniuersam continentem esse portum, quo
» se recipiant naues. Itaque quum portus tibi oppor-
» tuni desint, intellige homines in arbitrio fortui-
» torum, non fortuita in arbitrio hominum esse. E-
» duobus vno exposito, pergam dicere alterum: Ter-
» ra eum oo alia tibi hostilis est, tum eo hostilior, si
» nihil obstiterit quo longius processeris, assidue vl-
» teriora surripiēs. Nulla enim est hominibus rei be-
» ne gerendæ satietas. Vnde etiam, vt nemo tibi oc-
» curret, dico maiorem maioni in tempore regionē,
176 famem esse allaturam. At vir ita demum fuerit op-
» timus, si in deliberando quidem omnem rem quā-
» cunque pati possit, reputans extimescat, in re autē
» agēda sit audax Cui Xerxes. Artabane, inquit me-
» rito tu quidem horum singula commemorasti; tā-

10 miserrime hominū *Sic Budæus in simili loco non pret.*

2 Quod si maiorem numerum coegeris duo illa quę dico, multo etiam hostiliora futura sunt. Sunt autem illa duo, terra & mare.

3 sed circum vniuersam, continentēq; in quam tendis.

men non est, vt omnia reformides, omniaque peræque consideres. Nam si velis in rei consultatione semper omnia perinde considerare, nunquam aliquid efficias. Satius enim omnia alacriter aggredientem dimidium æruminatum pati, quam omnia in re præsumpto metu nihil omnino pati. Quod si repugnando omnibus, quæ obiiciuntur, non vis committere vt quod firmum est infirmetur, perinde peccas atq; is qui obtrectatio est dicat. Et hoc æqualiter se habet. Scire verò aliquem (quũ sit homo) qua ratione quid firmum esse oporteat, nequaquam arbitror. At iis qui facere quid volunt, consuevit plerunq; succedere emolumentum: raro autem iis qui pensant omnia, & quos agere piget. Cernis quo res Persica potentiæ processerint: quo nunquam progressam videres, si ij qui ante me exstitere reges, iisdem consiliis quibus tu vsi fuissent: aut vtentes illis sententiis, non alios fautores tales habuissent: nunc pericula contemnentes, tantopere statum suum prouexerunt. Magna enim negocia maguis cum periculis suscipi volant. Quare nos illorum facta æmulantes, eptimo anni tempore ingrediemur. Subactaq; omni Europa rursus reuertemur, nullam vsquam neque fatigationem neq; tristem passi. nam & commeatus a finitimis nobiscum portamus. & ad quamcunq; vel regionem vel gentem veniemus; eius re frumentaria potiemur. nam aratoribus viris nũ nomadibus inferemus bellum. Posthæc Artabanus, Quandoquidem inquit, non finis vllam rem formidari, & tamen meum admittis consilium: necesse est enim de multis negotiis in longius extrahi oratiouem: Cyrus Cambyse genitus omnem præter Athenas Ioniam Persis tributariam reddidit. quare suadeo ne quo pacto hos vnos aduersus patres suos ducas. nam sine Ioniebus satis superq; sufficimus hostem superare: quos necesse est aut iniustissimos esse, si metropolin suã in seruitutem redigant: aut iustissimos, si nos libertatem adiuuent. Si iniustissimi erunt nullomodo certe nobis magno vsui futuri sunt: sin iustissimi;

1 non ostendas quid firmum sit, *vel tutum.*

2 Hoc, inquam, perinde est.

3 aut non vtentes istis sententiis, alios suasores tales habuissent, *Id est, Aut si hac non fuisset eorum sententia, sed aliorum fuisset, quorum consilium sequerentur.*

Vocula autem negatiua particula locum non habuit, & sententia vitiosore Graco dixit

4 at meum admittes cõsilium. *vel, Meum saltẽ admitte cõsil.*

» mi, magnam poterunt tuo exercitui afferre perni-
» ciem. Itaq; hoc vetus dictum tãquam probum, rex
» in mente habe, non statim ab initio exitum omnẽ
» esse manifestum. Ad hæc excipiens Xerxes, Attaba
» ne, inquit, sententiarum quas dixisti in hac præci-
» pue fallens qui Iones me tuis ne imutentur: 1 quo.
» rum maximum habemus commilitium: quorum
» & tu testis es, & alij qui sub Dario aduersus Scythas
» militauerunt, quum in eorum esse potestate situm
» vniuersas Persarum copias, & perdere & seruare,
» fidem tamen iustitiamque præstitisse, ne quicquam
» nos læsisse. Præterea quum liberos suos atque vxo-
» res in nostra terra reliquerint, non est causa cur eos
» aliqui rerum nouarum moliti suspicemur. Quare
» ne hoc quidem extimescas, sed bonum habens ani-
» mum, tutare meam domum atque tyrannidem. ti-
» bi enim soli ego sceptra, mea permitto. Hæc loqu-
» tus Xerxes Artabanum Susa dimisit, iterumque il
» lustrissimos quosque Persarum accersiit. Qui po-
» steaquam præsto fuere, his eos verbis alloquutus
» est, 2 Persæ ego vos quorum opera mihi opus est,
» contraxi, vt viri præstantes existatis, neve res ha
» ctenus gestas a Persis magnas præclaras; dedeco-
» retis, sed cum singuli, tum vniuersi 3 exhibeamus
» nos alacres. commune enim hoc hominibus bo
» num est. Scitis enuos esse. Eaque de re vos consui præ-
» monendos ad bellum constanter tolerandum, nam
» (vt ego audio) aduersus viros egregios tendimus,
» quos si superauerimus nullus vnquam nobis alius
» exercitus obstabit. Nunc igitur deos præsides
terræ Persidis precari, transeamus. Ac eodem qui-
dem die sese ad transeundum parauerunt. Postero
autem tantisper morati sunt, dum solem exortum
cernerent, omnifarios odores in pontis congerentes, ac myrto iter constrmentes. Vbi sol
exortus est, aurea phiala Xerxes libans in mare, a-
pud solem vota concepit, ne quid sibi aduersi con-
tingeret, quo prius desisteret Europam subigere,
quam ad illius terminos peruenisset. Hæc pre-
catus, phialam in Hellespontum abiecit, aureum

1 quorum (i. *e. quorum fidei*) maximum habemus documentum, sis in reb⁹, quatum & tu testis es, & al. *i. Qui maximum nobis fuæ fidei documentum dederunt in iis rebus, &c.*

2 Ego vos, *Persæ coegi* à vobis hæc requiens, vt fortiter, (*vel strenue*) vos geratis.

3 alacriter operam nauemus. Ad id enim cõtendimus, quod communem omnibus vtilitatem afferet. Ideo autem vos, vt gnauiter militetis, prænoneo. quod viros, aduersus quos tendimus. bellicosos esse audiam. Quos si superauer.

que craterem, ac gladium Persicum, quem acinacē vocant. Hoc pro comperto diiudicare non possum, vtrum soli dedicans gladium dimiserit in pelagus: an Hellespontum, quod eum flagellasse pœniteret, in compensationem gladio donauerit. His actis, per alterum pontium, qui vergebat in Pontum, peditatus omnis equitatusq; transiit: per alterum, qui vergebat in Ægeum, tumenta atque seruitia præcedentibus. Decem millibus Persarum, coronatis omnibus quos promiscuus omnium nationum sequebatur exercitus. & hi quidem eo die. Insequenti autem primi transiere equites, quique spicula deorsum versa gestabant, & hi etiam coronati: dehinc equi sacri, ac sacer currus: tum ipse Xerxes: post hastati, & mille equites, a & præterea alius exercit[3], quin etiam naues pariter ad vlteriora iuxta agebantur. quanquam audiui postremum omnium 177
pertransisse regem. Xerxes, postea quam in Europam trajecit, conspicabatur exercitum sub verberibus transeuntem. Transiuit autem eius exercitus septem per dies totidemque noctes nullo tempore intermisso. Ibi iam transgresso Hellespontum Xerxe, fertur quidam vir Hellespontius dixisse, O Iupiter; quonam tu sub specie viri Persæ, & accepto Xerxis pro Iouis nomine, Græciam è sedibus suis exturbare vis omnes homines ducens, quum etiam cuncta hoc tibi id facere liceret? Transgressis omnibus & iter ingredientibus, ingens prodigium oblatum est, quod Xerxes nihili fecit, ētn[γ] coniectura discutiendum. siquidem equa leporem enixa est, quod facile erat ad coniectandum: for. enim vt Xerxes exercitum aduersus Græciam cum maximo strepitu & ambitiosissime duceret, rursusq; ipse ipso solicitus, ad eundem locum fuga recurreret. Alterum quoque ei prodigium: dum Sardibus foret exhibitum est. mula enim mulum edidit ancipitia genitalia habentem, maris & fœminæ, sed maris superiora. Quorum prodigiorum vtrunque pro nihilo habens, ire pergebat, comitantibus eum terrestribus copiis, nauticis extra Hellespontum na-

uigan-

1 Illis decē mil. *quorum videlicet fabula fuit paulo ante mentio. Sic in seq. Illi equites, & Illi equi sacri & Ille sacer currus, & Illi hastati, & Illi mille equites, & Ille alter exercitus.*

2 *post quos alter ille exercitus nauesq; simul ad vlter.*

3 *Eandē vocem, videlicet ἔσω μέλλ-*

γ *quam bic male interpretatur Coniectura discutiendum, statim post bene vertit, Facile ad coniectandum i.e. Cuius significationis tum consistere, vel cōstitisse a spectu, sibiſt ſtāli*

gantibus, ac terram legentibus: & è diuerso atque terrestres agentibus. nam isti quidem vesperum versus ad promontiorum Sarpedonis nauigabant: quo quum peruenissent, iussi erant permanere: illi vero ad auroram & solis exortum iter faciebant per Chersonesum, dextrorsum habentes sepulchrum Helles filiæ Athamantis, sinistrorsum Cardiam vrbem, per medium oppidi cui nomen est Agora, *id est forum*. Illinc deflectentibus ad sinum nomine Melana, *hoc est nigrum*, fluuius cui idem est nomen, non sufficit, sed alueum suum deseruit. Hoc fluuio transmisso à quo sinus hic cognominatur vesperum versus contenderunt, Ænon vrbem Æolidem & lacum Stentoridem prætereuntes, dum ad Doriscon peruentum est. Est autē Doriscus Thraciæ littus pariter & campus ingens, quē grande flumen Hebrus interfluit: vbi extructus est is murus qui Doriscus appellabatur, in quo Persarum erat præsidium à Dario iam inde impositum, quum Scythis inferebat bellum. Quum igitur locus digerendis recensendisq; copiis idoneus videretur, Xerxes ita sibi faciendum putauit. Eius iussu nauarchi, quum eo appulissent: omnes naues ad littus Doriscō contiguum receperunt vbi Sala vrbs, Samothracia & Zona sitæ sunt: cuius vltima Serrium nominatur, celebre promontorium, qui locus quondam fuerat Ciconum. In hoc littus appulsa classe ac subducta, qui in ea subducenda laborauerant respirauere. Xerxes autē per hoc tempus apud Doriscon lustrabat exercitum. Equidem quantum singuli præbuerint copiarum, p certo affirmare nō possum quoniam à nullis prorsus hominibus id refertur: constat autem terrestrium copiarum numerum fuisse centum septuaginta myriades, *id est decies septies centena millia*. Quorum numerum hoc modo inierunt: Contraxerunt vnum in locum myriadem hominum, *quæ sunt decem millia*. qua coarctata quammaxime poterāt, circulum extrinsecus describunt loco circumscripto: emissaq; illinc myriade sepem circumdederūt, eatenus excitantes vt vmbi-

lico tenus pertingeret. Eam vbi facere aliam subinde atq; aliam myriadem introduxerunt: donec omnes connumerauerũt: connumeratos autem, nationatim digesserunt. Ex quibus qui militabant, hi erant, Persæ, hunc in modum ornati: Circa capita gestabant pilea (quas vocant tiaras) impenetrabilia: circa corpus tunicas, variis squamis è ferro cõsertas in similitudinem piscium: femoralia circa crura: proclypeis gerra, *id est cetra*, pharetris subter pẽdentibus: hastas breues, arcus grandes, sagittas arundineas. Ad dextrum femur, pugiones è balteo suspensos. Hi ducem habebant Otanem patrem Amastrias, quæ erat vxor Xerxis. Vocabantur autem quondam Persæ à *Græcis* Cephenes: à se vero ipsis atq; ab accolis, Artæi: verum posteaquam Perseus Danaes & Iouis filius ad Cepheum Beli filium commeauit, & Andromedam eius filiam duxit vxorem, sustulit rex ea filium quem Persem appellauit, eumque illic reliquit: a quo (nam Cepheus carebat virili prole) cognomen sortiti sunt Persæ. Medi eodem ornatu instructi militabant. nam hęc armatura Medica est, non Persica. Habebant autem ducem Tigranem Achæmenidem. Hi quondam ab omnibus vocabantur Arij: sed vbi ad eos concessit ex Athenis Medea Colchis, immutauerunt & ipsi nomen. Ita de seipsis Medi commemorant. Cissij in militia cætero ornatu vt Persæ sunt armati, sed pro pileis mitras ferunt. Eis dux erat Anaphanes Otanis filius. Hyrcani quoq; Persica armatura ornati ducẽ habebant Megapanum, qui postea Babylonis procurator fuit. Assyrij autem qui militabant, hunc habebant ornatum: Ferreas in capitibus galeas, barbarico quodam modo consertas, a non facili explicatu: *vel. Quem explicare vel describere difficile fuerit.* nec facile penetrabiles: clypeos autem, hastas, pugiones Ægyptiacis admiles: & præterea ligneas clauas ferro inductas, ac lineos thoraces. Isti a Græcis Syrij vocabantur, sed à barbaris Assyrij sunt vocati (inter quos Chaldæi sunt) iis præerat Hotaspes Artachæi filius. Bactrij capitis ornatu in acie similem illi 178
Medico munitl erant, sed more gentis, mundi-

Anaphanes.

neis

neis arcubus & hastis breuibus. Sacæ, qui Scythæ sunt, cristatas in capitibus cassides gestabãt, in acutum erectas: atque cõpactiles, induti femoralibus: necnon arcubus gentiles atque pugiones, ad hoc dolabras acbipennes. Hos, quum sint Scythæ Amyrgij, Sacas appellabant, quòd cunctos Scythas Persæ Sacas appellant. Bactriis & Sacis præerat Hystaspes Darij filius & Atossæ Cyri filiæ. Indi vestiti erant amictu è lignis confecto: arcus arundineos gestabant, iteinque arundineas sagittas ferro præfixas: ita instructi Indi, erant sub duce Pharnazathre Artabanis filio. Arij Medicis arcubus muniti erant, cæteris quemadmodum Bactrii, his præerat Sisamnes Hydarnis filius. Parthi & Choramij & Sogdi & Gandarij & Dadicæ eandem in acie quã Bactrij armaturam gestabant, quorum Parthis & Choramiis præerat Artabazus Pharnacis filij: Sogdis, Azanes Artæi filius: Gandariis & Dadicis Artyphius Artabani filius. Caspij, sisyris, *quod est genus pelle.* induti, arcus gentili more arundineos gestabant & acinaces, ducem sui agminis habentes Ariomardum Artyphij germanum, Sarangæ indumenta gestantes versicoloria decori erant, caligasque genuum tenus extentas: arma habebant arcus lanceasque Medicas, duce Pherendate Megabazi filio. Pactyes, & ipsi sisyras ferebant, & vernaculos arcus atque pugiones: quorum dux erat Atrayntes Itramitis filius. Vtij & Myci & Parycanij eodem quo Pactyes modo armati erant. sub his ducibus: Vtij quidem & Myci, sub Arsamene Darij filio: Paricanij vero sub Siromitre OEbazi filio. Arabes suncincti erant ziras *amiculi genus*, arcusque recuruos habilesque gestabant. Æthiopes pardorum pellibus leonumque amicti, arcus è palmarum spathis factos gerebant, quatuor non minus cubitis longos: & item prælongas ex arundine sagittas, pro ferro præfixas eo lapide acuminato, quo sigilla sculpunt: præterea hastas capreæ cornu præfixas, in modum spiculi acuminato, & clauas præferratas. Hi quum erunt in

pugnam, dimidiatum corpus gypso, dimidiatum minio illinunt. Arabum autem Æthiopumque qui trans Ægyptum incolunt, dux erat Arsames Darij filius & Artystonæ Cyri filiæ: quam Darius, ex vxoribus maxime admirans, cum talari ex auro tunica ornauit. Arsames eundem Æthiopibus qui sunt trans Ægyptum, atque Arabibus præfecit. Ij autem Æthiopes qui sunt ab ortu solis, (nam bifariam mixti Æthiopes censebuntur cum Indis, specie nihil admodum à cæteris differentes, sed sono vocis duntaxat atque capillatura. Nam Æthiopes qui ab ortu solis sunt, rectos habent crines: qui ex Libya, crispissimos inter omnes homines habent. Æthiopes autem hi qui ex Asia erant, pleraque arma quæ Indi gestabant, pellesque frontium equinarum cum auribus atque iubis, in capitibus, vt ipsæ iubæ pro cristis essent, & hirtæ autes equinæ rigerent in loco clypeorum. Pelles grorum prætendebant. Libyes autem curto armari iere, ac iaculis præustis, nunc Mysange Aorizi filio.

imagine ejus ex auro solido compactam habuit.

a rectos crines.

Paphlagones autem capitibus gerebant compactiles cassides, scuta exigua, hastas haud longas, præterea iacula, pugionesque, pedibus & caligas more gentis ad media crura subtentas. Eandem q̄ Paphlagones armaturam gestabant Ligyes & Matieni & Mariandyni & Syri. Isti autem Syri à Persis Cappadoces vocantur. Paphlagonum & Matienorum dux erat Dotus Megasidis filius: Mariandynorum & Libyum & Syrorum Gobrias Darij filius & Artystonæ. Phryges autem proximam Paphlogonicæ armaturam gerunt, paulum differentes: qui (vt Macedones aiunt) tamdiu vocati sunt Bryges quandiu Europæi fuerant. Marcedonum accolæ transgressi autem in Asiam: vna cum loco nomen immutauere in Phryges. Armenij Phrygum cultu armati erant, vtique illorum coloni. His vtrisque præerat Artochmes, qui Darij filiam in matrimonio habebat. Lydi proxime ad Græcorum armaturam accedebant, olim Meones vocati, pristinoque nomine sublato, à Lygo Atyis filio cognomen

& caligas more ad media crura extentos.

acce-

acceperunt Mysi super capita gentiles galeas ferebant, scutula quoque ac præusta iacula. Sunt autem Lydorum coloni, a monte Olympo Olympieni nominati. Horum vtriusque præerat Artaphernis filius qui collega Datis apud Marathonem conflixit. Thraces è pelle vlpina cassides gestabant, tunicis induti, & insuper circundati varij sagulis, pedibus ac tibijs indutis caligis è pellibus hinnulorū: frenates præter ea iacula & peltas & pugiunculos. Isti transgressi in Asiam, vocati sunt Bithyni, prius appellati (vt ipsi aiunt) Strymonij, quod Strymonē accolerent: à suisque sedibus exacti à Teucris & Mysis. Thracibus autem qui Asiam incolunt præerat Bagasaces Artabani filius, gestantibus breuia 1 è corio scuta, & bina singulis 2 veruta ad lupos conficiendos apta, in capitibus æreas cassides, & super cassides ex ære factas aures bouis & conna, impositis etiam cristis, crura autem panno Phœniceo erant induta. Martis oraculum apud hos visos est.

179 Cabelees Meones (qui Lasinij vocantur eundem cultum gestabant quam Cilices: quem ego, dum ordine an Cilices veniam, indicabo. Milyæ autem lanceolas gerebant, & vestes fibulis substrictas, & eorum nonnulli Lycios arcus in capitibus galeas è pellibus factas. Horum autem omnium præfectus erat Badres Hystanis filius. Moschi ligneas circa capita cassides gerebant, scutaque ac hastili a breuia, sed longa in hastilibus spicula. Eodem quo Moschi ornatu militabant Tibareni, & Macrones & Mosynœci, quos hi regebant: Moschos & Tibarenos Ariomardus Darij filius, & Parmys filij Smerdis filiæ Cyri: Macrones & Mosynœcos Artayctes Chorasmis filius, qui Sesti in Hellesponto præses erat. Mares in capitibus ligneas galeas gerebant, scutulaque crudo bouis tergore, atque lanceolas, præterea machæras. Præerat autem maribus & Colchis Pherendates Theaspis filius. Alarodij & Saspires eodem quo Colchi ornatu militabant, duce Masisto, Siromitris filio, Insulanæ gentes, quæ rubro è mari sequutæ sunt ex iis insulis ad

1 è crudo bouis tergore; *vt paulo post vertit e-andē vocem.*

2 venabula Lycii operis

3 Mares in capitibus quidem galeas more patrio textiles (*vel nexiles*) gestabant, clypeos autem parnos pelliceos, & iacula Colchi in capitibus ligna.

quas transportare rex solet quos è suis locis sum-
uectigerebant, proxima Medis & vestimenta & ar-
ma, quibus præerat Mardontes Bagæi filius, qui
apud Mycalem dux secundo post anno in pugna
oppetiit. Hæ erant nationes, quæ per continen-
tem ibant, ex quibus constabat pedester exercitus
quibus ij præerant qui commemorati sunt, quiq;
ordinarant milites connumeraueruntque, & chili-
archas, *id est tribunos qui mille*, & myriarchas, *id est,*
qui decem millibus præsunt, delegerant. nam myriar-
chæ centuriones decanosq; creauerant. Erant & alij
agminum & gentium prætores: verum ij q nomi-
nati sunt, erant duces. Horum tamen & totius
exercitus imperatores erant, Mardonius *Gobriæ*
filius, & Tirintatæchmes filius Artabani, qui dis-
suaserat bellum *Græciæ* inferendum, & Smerdo-
nes Otanis filius, ambo hi fratrum Darij filij, Xer-
xis patrueles: & Masistes Dario & Atossa geni-
tus, & Gergis Ariazi & Megabyzus Zopyri filius. Hi erant imperatores omnium pedestrium co-
piarum, præter illa delecta Persarum decem mil-
lia, quibus præerat Hydarnes Hydarnis filius: qui
vocabantur immortales, ob hoc, quod si quis eo-
rum aut nece aut morbo numerum imminueret,
alius sufficiebatur: nec vnquam plures erant pau-
cioresue decem millibus, præcipuo inter omnes
cultu decori, & ijdem præstantissimi omnium ve
dictum est: & præterea immenso auro conspicui,
ducentes vna carrucas cum pallacis ac familia per-
multa, eaq; belle ornata. necnon camelos ac iumen-
ta, præter cæteros milites, quæ commeatum por-
tabant. Equitant autē hæ nationes, sed non omnes
habebant equos, verum hæ solæ Persæ, qui eadem
erant qua peditatus armatura ornati, nisi quod
quidam gestabant in capitibus opera ex ære ferro-
que ductilia. Sunt autem quidam Nomades homi-
nes, qui Sagartij appellantur, & gente & voce
Persæ, sed cultu inter Persicum & Pactyicum.
qui contulerunt equitatum octo millium equi-
tum, armaturam neque aheneam neque ferream as-
sue-

sueti ferre, prter pugiones, vtentes reste & viminibus conserta, qua freti in prælium eunt. Est autem prælium eorum virorum huiusmodi: Cum hoste congredientes iniiciunt eis restes in summo habentes laqueos, qui quum aut equum aut hominem adepti sunt, eum ad se trahunt: ita illi illaqueati conficiuntur. Talis horum pugna est, iidemque inter Persas censentur. Medi eandem equites quam pedites armaturam gerunt: & item Cissij. Indi quoque eandem quam peditatus suus gestant armaturam. cæterum equos desultorios agebant & & currus: quibus curribus suberant & equi & asini agrestes. Bactrij eodem ornatu instructi erant equites quo pedites, & item Caspij. Libyes & ipsi eandem quam pedites armaturam gerebant. curuū autem hic cuncti erant agitatores. Caspij quoque & Paricani itidem atque suus peditatus instructi erant. Necnon Arabes eo quo pedites ornati cultu agitabant camelos nihilo inferiores equis pernicitate: Hæ solæ gentes erant equestres. Fuitq; numerus equitum, octo miryades, *id est octoginta millia*, præter camelos & currus. Et alij quidem equites in ordinem redacti erant: Arabes autem in vltimo locati, ob id postremi ne equitatus consternaretur, equis camelos non tolerantib⁹. Equitatus autem præfecti erant, Harmamithres & Tithæus, filij Datis: quorum tertius collega Pharnuches Sardibus erat relictus ægrotatus. Nam quum Sardibus proficisceretur, in calamitatē incidit insciēs equitante enim eo canis sub pedes equi intercurrit: quo equ⁹ improuiso deterritus atq; erectum sese attolens, Pharnuchē excussit. Hic collapsus sanguinē euomuit, nactusq; est morbum qui in phthisin, *id est ἀβεμ*, euasit. Equo autem à casu statim domini, fecerunt famuli vt ille iusserat: Abducto namq; in eum locum vbi dominum strauerat, crura cum genibus absciderunt. Itaq; Pharnuches ita à præfectura summotus est. Porro triremes inito numero fuere mille ducētæ & octo: quas hi præbuere: Phœnices cū [1] septem.

Syris qui Palæstinam incolunt, trecentas, hunc in-

modum ornati : Circa capita galeas Græcanicis proximas gerebant, induti thoracibus lineis, cum scutis ymbone carentibus, cumq; iaculis. Hi Phœnices (vt ipsi memorant) quondã mare rubrũ accolebant : illinc transgressi maritima Syriæ habitant. Is autem tractus Syriæ, & quicquid Ægypto tenus est, Palæstina vocatur. Hi circa capita cassides forcipiculatas gerebant, conuexa autem scuta magnis ymbonibus prædita, ac grandia pila nautica, & grandes bipennes eorum turba thoraces gerebat ac magnas machæras. Hunc in modum isti armati erant. Cyprij autem centum quinquaginta naues præbebant, hoc modo armati : Reges eorum mitris redimiti erant : reliqui tunicas gestabant, cætera vt Græci. Quorum gentes sunt partim a Salamine & Atheniensibus, partim ab Arcadia, partim a Cithno, partim a Phœnice, partim ab Æthiopia oriundi, vt ipsi Cyprij aiunt. Cilices, centum naues : hi circa capita ferebant gentiles galeas, pro scutis parmulas è crudo bouis corio factas, laneis vestibus induti : bina singuli iacula gestantes, & ensem machæræ Ægyptiacæ persimilem. Hi quondam Hypachæi appellati fuerant, sed à Cilice Phœnice Agenoris filio illud nomẽ acceperunt. Pamphylij, triginta naues, Græcanicis armis ornati, qui ab illis originem ducunt qui cum Amphilocho & Calchante è Troia discesserant. Lycij præbuerunt naues quinquaginta, thoracibus ocreisq; armati : arcubus quoq; è corno factis, & arundineis sagittis sine pennis, atq; iaculis : gerentes ex humeris suspensas caprarũ pelles, & in capitibus pilea pennis coronata, quinetiã pugiones & falces. Hi è Creta oriundi quondam Termiliæ nominati, sed à Lyco viro Athenienſi Pandionis filio, Lycij fuerunt cognominati. Dores qui sunt ex Asia, naues triginta. hi Græca gerebant arma, vti è Peloponneso propagati. Cares, septuaginta naues, cætera Græco more ornati, sed & falces & pugiones gerebant. 1 quos prius appellatos fuisse Hœtines, in superioribus libris dictum est.

1 Hi autem, qui (i.e. quo nomine) prius vocati fuerint, in superioribꝰ. *Hæc autem ridicule fecit populus ex vocabulo ei. Iis vt supra pag. 17. ex nomine Hœtines populus ipse sese fecerat.*

Iones,

Iones, centum naues, armati Græco ritu, qui quandiu in Peloponneſo regionem quæ vocatur Achaia incoluerunt, & ante aduentum Danai & Xuthij in Peloponneſum, (vt Græci aiunt) vocabantur Pelaſgi Ægialees, *ad ſimilitudinem alterius*, ſed ab Ione Xuthi filio, Iones ſunt appellati inſulani, naues decem & ſeptem, armati vt Græci: & ipſi Pelaſgica gens, ſed mox Ionicâ, ob eandem cauſam ob quam & duodecim oppidâ ſunt Ionica ab Athenienſibus appellata. Æoles, ſexaginta naues, ritu Græco armati & olim Pelaſgi (vt apud Græcos fertur) vocati. Helleſpontij, centum naues, præter Abydenos: quibus mandatum erat ab rege vt clica locum manerent ad pontes cuſtodiendos. Cæteri e Ponto erant, Græco more armati, Ionum ac Dorum coloni. In omnibus autem nauibus epibatæ erant Perſæ & Medi & Sacæ, quarum velociſſimas præbuere Phœnices, & inter Phœnices, optimas Sidonij. Harum ſingulis, & item pedeſtribus eorum copiis præfecti erant vernaculi duces: quorum ego (quia ratio hiſtoriæ non exigit neceſſario) non faciam mentionem. Neque enim ſingularum nationum duces digni memoria fuere, quarum quot vrbes, tot duces exiere: ſed non vt ductores, verum vt ſerui (quemadmodum alij qui ducebantur in militiam) venere: quoniam duces penes quos ſumma imperij erat, vt ſingularum gentium principes, qui nati eorum Perſæ fuerint, a me commemoratum eſt.

Nauticis autem hi copiis præfuere: Ariabignes Darij, & Prexaſpes Aſparthinis, & Megabazus Megabatis, & Achæmenes Darij filius. Ionicæ quidem claſſi & Cariæ Ariabignes, ex Dario & filia Gobryę genitus: Ægyptiacæ autem Achæmenes. Xerxis ex vtroque parente germanus; reliquæ autem claſſi reliqui duo. Porro biremes, lembos quinquaginta atq; triginta remorum, & actuariâ nauigia, & alia multitudine, cum hippagogis, *quæ equos vehunt*, contracta conſtat ad trium millium peruenisſe. Eorum autem qui in claſſe erant, ſecundū dūces, illuſtriſſimi fuere, Sidonius Tetramneſtus Aleſi filius, & Tyrius

Mapen Sironi, & Aridius Netbalus, Arbali, & Syennesis Oromedontis, & Lycius Cybernisicus Sicæ filius. Cypij autem, Gortus Gherſis, & Timonax Timagoræ filius. Carum vero Hiſtiæus Tymnis, & Pygres Seldomi, & Damaſithymus Candaulis filius. Aliorum nunc præfectorum mentionem facere ſupersedeo, tanquam non neceſſe habens. Verum Artemiſiæ præcipua me tenet admiratio, mulieris expeditionem aduerſus Græciam ſequutæ. quę defuncto viro, ac pupilli filij tyrannidem obtinens, nulla adacta neceſſitate ſed præſtantia animi atque virilitate in militiam conceſſit. Nomen ei erat Artemiſiæ, Lygdamis filiæ, paternum genus ex Halicarnaſſo, maternum è Creta. Imperant hæc Halicarnaſſeis, & Cois, & Niſyriis, & Calydnijs, quinque cum nauibus venit omni copia inſtructis atq; poſt Sidonias hæ naues fuerunt illuſtriſſimæ. Eadē apud regem optimas inrer omnes ſocios ſententias dixit. Quas ciuitates recenſui ſub illius imperio fuiſſe, earū n vniuerſam gentem annuo Doricā eſſe. Halicarnaſſeorum quidem Trœzeniam, cæterorū autem Epidauriam. Hactenus de nautico exercitu.

Xerxes inito copiarum numero, militibus inſtructis, concupiuit illos luſtrando oculis obire: quemadmodum & fecit. Itaque inſcenſo curru ſingulas nationes luſtrans, quænam eſſent percontabantur: quarum profeſſionem ſcribæ excipiebant, donec ad extremos equitum peditumque peruentum eſt. Hoc perfecto, & nauibus in mare deductis, Xerxes è curru in nauim Sidoniam tranſcendit: reſidensq; ſub aureo tabernaculo, præteruehensque nauium proras, ſciſcitabatur de ſingulis itidem, vt de terreſtri exercitu fecerat, deſcribique iubebat. Enimuero nauarchi productas à littore quatuor fere iugerū ſpario naues ſtabilierant, conuerſis à terra proris, & in vnam frontem digeſtis; epibatis quoque, *id eſt promachonibus*, tanquam ad bellum armatis: quos Xerxes inter proras & littus nauigans conſpicabatur. Vbi autem & claſſem luſtrauit, egreſſus nauac ſedit Demaratum Ariſtonis filium, comitem huius

e aduct-

aduersus Græciam expeditionis, eique accersito
ita inquit, Demarate, iuuat nunc me quæ cupio ab
te interrogare, qui & Græcus es, & non ex minima
ciuitate, vt audio tam ex te, quam ex aliis Græcis
qui me alloquendi gratia adeunt. nunc igitur hoc
mihi expone, nunquid Græci sustinebunt manus
contra me leuare, nã (vt ego opinor) ne omnes qui-
dem Græci ac cæteri mortales, qui ad hesperum
incolunt, si congregarentur, pares essent nostris ar-
mis, nec me inuadentem expectarent: quum non
sint inter se concordes. Liber tamen mihi abs te au-
diri quid de hoc dicas. His verbis interrogauit. De-
maratus autem excipiens, Vtra, inquit, apud te rex
vtar? veritatene an iucunditate? Ille vt veritate vte-
retur iubere. neque enim sibi ob id eum minus iu-
cundum fore quam antea fuisset. Hoc vbi Demara-
tus audiuit. Quoniam, inquit, me iubes rex omni-
no veritatem proloqui, ea dicam quæ nemo nisi
mentiés apud te postea carpet. Grecia semper qui-
dem alumna fuit paupertatis, hospes virtutis, quã
à sapientia acciuit & a seuera disciplina, quam vsur-
pans Græcia, & paupertatem; tuetur & domina-
tum. Ita laudo quidem omnes Græcos qui Dorica
illa loca vel circa incolunt: sed non de cunctis eis
verba faciam, verum de Lacedæmoniis solis. Iam
primum nego fieri posse vt tuam orationẽ admit-
tant, afferentem Græciæ seruitutem: deinde annuo
venturos tibi obuiam ad pugnandum, etiamsi cæ-
teri Græci omnes sentiant tecum. Neq; vero de nu-
mero eorum quæras, quot illi sint qui hoc facere
possint. nam si in exercitu eorum mille fuerint, vj
tecum congredientur: & item siue pauciores siue
plures. Hæc quũ audisset Xerxes, sublato cachin-
no inquit, Demarate, quodnam extulisti verbum?
mille omnino viros cũ tanto exercitu congressu-
ros? Agedum, dic mihi, nonne teipsum iam istorum
virorum fuisse regem? visne igitur sine mora tu cũ
decẽ viris dimicare? Quod si vestri populares o-
mnes tales sunt quales tu prædicas, profecto secun-
dũ vestra instituta debes tu, qui illorũ es rex, duplũ

i qui me alloquuntur: *vel, Quibuscum mihi sermo est.*

à ad occidentem.

ea dicentẽ, ob quę nemo à te postea mendacii conuincetur; *vel, arguetur. Relinquitur autem pendẽs sententia, vt subaudiatur, Ita res se habet, vel, Audi.*

4 appuliat.

præstare quam singuli eorum: qui si denis è meo exercitu pares sint, iure abs te porco vt viginti fis par: ita verba quæ dixisti, comprobabuntur. Atqui si tales sunt illi ac tanta statura qualis quantusque tu, ac cæteri Græci qui in colloquium meum venerũt, videte ne quum tantopere gloriamini, frustra id insolenterque faciatis. nam age intelligam quocũque argumento, vnde fieri queat vt mille aut decẽ millia atque quinquaginta mil'ia hominũ, qui præsertim sint omnes liberi, nec vnius imperio subiecti, tanto exercitui obsistere: quam simus nos plures quã milleni ad singulos eorum, si fuerint quinque millia? Nam suo vno (quemadmodum apud nos fit) imperatore milites, illius metu, etiam contrã suam ipsorum naturam meliores efficiuntur, actique verberibus, vel pauciores aduersus plures eunt: iidem remisso libero sibi arbitrio, neutrum horum facerent. Adeo opinor Græcos etiam pares numero Persis, ægre cum eis solis certaturos quinimo istud apud nos solos est quod ais: verum non ita multum, sed rarum. sunt enim è Persis meis satellitibus qui velint cum ternis Græcis pariter dimicare, quorum tu inexpertus multa blateras. Ad hæc Demaratus, Intelligebam, inquit, rex ab initio me vera dicentem, non iucundum tibi futurũ: sed quia tu dicere me veritatem coegisti, dixi quæ erãt è dignitate Spartanorum. Quinquam ipse optime intelligis quantopere nunc illos ego amem, qui me honore & dignatione paterna exutum, extorrem profugumque fecerunt: quem pater tuus exceptum, victu ac domicilio donauit. Quare non est credibile virum prudentem, resp. benevolentiam exploraturam, sed maxime obtemperare. Ego autem neque cum neque cum decem promittam me posse dimicare, neque cum duobus: ac ne singulari quidem certamine volens certauerim. At si necesse fuerit, aut vehemens discrimen institerit, libentissime cum vno quolibet istorum hominum dimicarem, qui se singulos aiunt idoneos ad certandum cum ternis Græcorum. Etenim Lacedæmonij pugnan-

1 Tantilla. 2 nam si more nostro vni parerẽt, illius metu strenui magis quam pro sua natura reddi possent, & verberibus adacti adorirẽtur plures quam ipsi essent: at nunc quum solute ac libere viuant, horum certe neutrum fecerint. 3 hastatis vt & ipse antea est interpretatus.

gundo cum singulis, non sunt illi quidem cæteris deteriores viris: at conferti, cunctorum virorum sunt excellentissimi, nam licet sint liberi, non tamen sunt vsquequaq; liberi: quippe quibus præest domina lex, quã multo magis metuunt quam tui te. Faciunt ergo quæcunq; illa cogit. cogit autẽ idem semp veratis semp eos ex acie fugere quantũuis hominum multitudinẽ: sed iubẽs vt ordinem non deserentes, aut vincant aut occumbant. Hæc ego loquens, si tibi blaterare videor, volo posthac in cæteris silentium agere. Hactenus loquutus sum coactus: tibi vero ex sententia contingat, rex. Hæc loquuto Demarato, Xerxes adrisum versus, nulla indignatione permotus est, sed comiter hominem remisit. Post Demarati colloquium, vbi Doriscо præfecit prætorem Mascamen Megadostis filium, amoto eo quem Darius præfecerat ire cum exercitu aduersus Græciam pergit. Huic Mascami, quem illic reliquit Xerxes, vni tanquam omnium prætorum præstantissimo quos aut ipse aut Darius constituisset, dona quotannis mittit: & item eius posteris Artaxerxes filius Xerxis. Etenim ante hanc expeditionem in Thracia & vbique in Hellesponto prætores fuerant, qui omnes post eandem expeditionem à Græcis electi sunt & è Thracia & ex Hellesponto, præterquam è Doriscо. Vnde Mascamen Græci, permulta cõnati tamen eiicere nequierunt. ob id huic ab eo qui in Persis regnat, semper dona mittuntur: Eorum vero qui à Græcis expulsi sunt, neminem rex Xerxes virum egregium esse dixit, præter vnum * Bogem ex Eione, quem laudare non desinebat, eiusque qui superfuere liberos maximo inter Persas honore prosequebatur. Si quidem magnis ferri laudibus Boges meruit: qui quum ab Athenienſibus & Cimone Miltiadis filio obsideretur, liceretque ei accepta fide egredi, & in Asiam remeare, tamen abnuit, ne regi præ metu superfuisse videretur, sed ad extremum vsque perstitit: atque vbi nihil in mœnibus commeatus reliquum fuit, accenso ingenti rogo

1 At Mascamem nullus qui apud Doriscum erat, nullis eiicere potuerunt, multis licet id conatis.

* *Pausan. Boeot. vocat, 448. 44. &c*

go, interemit liberos, coniugem concubinas: similiam: eos quos in rogū dejecit: dehinc omnē aurum vbis atq; argentum e muris dispersit in Strymonem. his actis, etiam semetipsum conjecit in rogum. Ita hic merito à Persis ad hoc vsque tempus præconio celebratur. Xerxes è Doriſco in Græciam tendens, vt quoſque populos adibat, ſecum militare cogebat. Erat autem (vt ſuperius à me expoſitum eſt) omnis ad Theſſaliam vſq; tractus in dicionem redactus & regi tributarius effectus à Megabazo & mox à Mardonio. Digreſſus à Doriſco, præteriit primum Samothracios muros, quorum vltimum oppidum ad veſperam ſitum eſt nomine Bistonia, cui vicinum eſt oppidum Thaliotum Serma: quæ oppida interfluit amnis Liſſus, qua tunc non ſuffecit copiis Xerxis, ſed [illegible]. Hæc olim regio vocabatur Galſica nunc autem Briantica: quæ tamen optimo iure Ciconum eſt. Tranſmiſſo profluente Liſſi arefacto Xerxes has Græcas vrbes prætergreſſus eſt Maroneam, Dicæam, Abderaeas in quam præteriit, & hos qui eas ſunt, famoſiſſimos lacus, Ismarida[illegible] roneam Strymamque interiecit: Dicææ contiguum, in quem duo flumina influunt, Trauus & Compſatus. Iuxta Abdera autem nullum nobilem lacum præterijt Xerxes, [illegible] uium Neſtum mare ſubeuntem. Poſt nes perrexit mediterraneas verſus vrbes rum vna eſt lacus triginta ferme ſtadiorum circuitu piſcoſus eſt admodum ſalſus: iumenta quū aquatentur exiccabere. men eſt Piſſyrus. Has vrbes & maritimas ſiniſtrorſum relinquens, præteriit Xerxes autem gentes Thraciæ, quinciæ iter fecit. Pæti, Cicones, Biſtones, Sapæi, Derſæi, Edonitræ. Quorum qui mariſimi, eraut nauibus ſecuti ſunt: qui vero mediterranei (qui ex continenti ſunt à me) præter Satras cæteri omnes quotquot ſunt, quantum nos ſcimus fuere ſubiecti, [illegible]

1 Hæc nomina lacuum ſaminina ſunt Græcis, quia λίμνη illis fœminini eſt generis. Idem & in ſeq. obſerua.

Thracibus, ad meam memoriam liberi semper perstitere. Editos enim montes incolunt omnigenis arboribus ac nauibus obsitos: suntque viri in re bellica eximij: apud quos oraculum est Dionysi, idque in editissimis montibus. Eorum qui in illo templo prophetant, *ea est vaticinantur*, sunt Bessi: antistes vero quæ reddit responsa, quemadmodum Delphis, & nihilo magis varie. Peragrata autem quam dixi regione, Xerxes secundo loco transiit muros Pierum, quorum vni nomen est * Niphragæ alteri Pergamo. Hac iter præter eos muros faciebat, à manu dextera relinquens montem Pangæum, magnum atque excelsum, in quo aurea sunt argentea metalla, quæ cum Pieres & Odomanti, tum præcipue Satræ exerçent. Super Pangæum ad aquilonem habitantes Pæones, Doberes & Pæoples prætergressus Xerxes, ad vesperam versus contendit, donec ad flumen Strymonem peruenit & vrbem Eionem, cuius prætor Boges (de quo ante fecimus mentionem) adhuc viuebat. Regio autem hæc Pangæo monti circumiecta nominatur Phillis. Hinc vesperum versus porrecta ad flumen Angiten, quod Strymonem subit. hinc meridiem versus ad ipsum Strymonem, ad quem mactatis equis candidis litauerunt. His & aliis compluribus medicamentis in flumen factis, per Nouem vias Edonorum iere: iuxta quas Strymonem pontibus iunctum inuenere. Audiens autem eum locum Nouem vias Edonorū appellari, totidem illic puerosac virgines virorū indigenatum viuos defoderunt. Persicum enim est defodere viuentes. nam & Amestrin Xerxis vxorem, iam profectæ ætatis, audio bis septem illustrium Persarum liberos defodisse ad referendam pro se gratiam deo qui sub terra esse fertur. Vbi à Strymone progressus est exercitus, illic ad solis occasum est littus, in quo sitam vrbem Græcam nomine Argilum præteriit. hæc & quæ super eam est regio, vocatus Bisaia. Illinc autem, sinum Neptuni repli à læua manu habens perrexit ad campum nomine Syleum, præteriit

* Phagræ legendum esse docet Paul. Leon. Emend. lib. 8. cap. 1. ex Thucyd. lib. 2. & Strabone Epitome, 5. 1 possidebat.

Stagirum Græcam vrbem, peruenitque Acanthum ducens vna singulas harum gentium, & item ex aeolis montis Pangæi, & ex illis quas superius commemorauimus: iis qui maritimi erant, classe: qui procul à mari aberant, terrestri itinere sequentibus. Hanc autem viam qua Xerxes duxit exercitum, Thraces neque confundunt, neque serunt, sed ad mea vsque tempora magnopere venerãtur. Postea quam autem Acanthum peruenit Xerxes, præcepit Acanthiis vt hospitalitatem exhiberent, eosq; Medica veste donauit: laudauitq; quod alacres cernere esset ad bellum, quodq; audiret fossam esse absolutam. Xerxe autem apud Acanthum agente contigit vt Artachæes, qui fossæ faciundæ præfuerat, morbo decederet, vir Xerxi spectatus, genere Achemænides, statura inter Persas procerrimus, quippe cui quatuor omnino digiti deerant à longitudine quinque regiorum cubitorum. Xerxes magno damno ducens maximum hominem fato functum, apparatissime eum funerauit, exhibito etiã epulo, eiusque tumulum omnis exercitus extruxit: cui tanquam heroi ex oracculo Acanthij sacrificant, nomine eum nuncupantes. Et rex quidem Xerxes amisso Artachæ iacturam se fecisse existimabat: At ij Græci qui exercitum excipiebant, quum Xerxi cœnam præberent, in omnem miseriam deuenere adeo quidem vt suis laribus efficerentur extorres. Dum autem Thasij pro suis vrbibus quæ in cõtinente sunt Xerxianas accipiunt copias, Antipatet Orgis filius, elatus animo, vir inter populares illustris: erogauit in cœna quadringenta argenti perfecta talenta. Eam rem vbi qui præerant proposuere aliis circa vrbibus, (tale enim conuiuium iampridem indictum fuerat, & diu celebratum) hoc vbi accepere, præsertim præconibus passim prædicantibus, tunc vero oppidani frumentum quod in vrbibus erat inter se distributum molebant, farinamque triticeam hordeaceamque in compitis mensis faciebant. Ad hæc excogitauere ob pretium optima quæque pecora saginare, & altiles aues habere,

1 procerrimus, (quippe cui quatuor omnino digiti deerant à longitudine quinque regiorum cubitorum. Xerxes magno damno ducens maximum hominem fato functum, apparatissime eum funerauit, exhibito etiã epulo, eiusque tumulum omnis exercitus extruxit: cui tanquam heroi ex oracculo Acanthij sacrificant, nomine eum nuncupantes. Et rex quidem Xerxes amisso Artachæ iacturam se fecisse existimabat: At ij Græci qui exercitum excipiebant, quum Xerxi cœnam præberent, in omnem miseriam deuenere adeo quidem vt suis laribus efficerentur extorres. Dum autem Thasij pro suis vrbibus quæ in cõtinente sunt Xerxianas accipiunt copias, Antipatet Orgis filius, elatus animo, vir inter populares illustris: erogauit in cœna quadringenta argenti perfecta talenta. Eam rem vbi qui præerant proposuere aliis circa vrbibus, (tale enim conuiuium iampridem indictum fuerat, & diu celebratum) hoc vbi accepere, præsertim præconibus passim prædicantibus, tunc vero oppidani frumentum quod in vrbibus erat inter se distributum molebant, farinamque triticeam hordeaceamque in compitis mensis faciebant. Ad hæc excogitauere ob pretium optima quæque pecora saginare, & altiles aues habere,

1 procerrimus, (quippe cui quatuor duntaxat digiti, &c.) & cui vox erat præ quouis alio altissima, adeo vt Xerxes, magno damno, &c. funerarit, exhib.

2 pulcherrimas quasque pecudes pretio compatantes saginabant, altilesq; aues habebat, texta.

bere, terrestres palustresque, in cortibus & in viuariis. ad accipiendum exercitum. Quinetiam aurea argenteaque pocula & crateres faciebant, & cætera quæ mensæ imponuntur. Hęc omnia ipsi regi & iis qui cum illo vescebatur, fiebant: cætero autem exercitui: quæ ad esum duntaxat præcepta erant. Sub aduentum autem exercitus, tabernaculum vbi exercitus maneret, statuebatur: reliqui sub dio agebant. Vbi tempus cœnæ aderat, tum equiuatores quidem laborem sustinebant: isti vero quum expleti noctem illic exegerant, postero die reuulso tentorio & omni apparatu sumpto, ita abscedebant, nihil relinquentes, sed omnia asportantes. Vnde Megacreontis viri Abderitæ elegans dictum extitit, qui suasit Abderitis vt vniuersi, mares pariter ac fœminæ, sua delubra adirent, supplicesque diis assidentes precarentur vt posthac dimidium futurorum malorum à se propulsaretur. nam de præteritis magnam se gratiam illis habere, quod rex Xerxes non bis quotidie cibum capere consueisset. Fore enim vt Abderitæ, si iuberentur vt etiam prandium simile cœnæ instruerent, aut non præstolarentur Xerxem aduenientem, aut præstolati, pessime inter omnes homines affligerētur. Est isti quidem quanq; grauate, tamen q; sibi imponebantur exequebātur. Xerxes vero ex Acantho duces classis a se dimisit, iussos ad Thermam cum classe se opperiri. Est autē Therma in Thermæo sinu sita, à qua ipse sinus habet cognomē. Hanc enim compendiariam magis viam esse audiebat. nam à Doriseo ad Acanthum vsque ita instructus exercitus iter fecerat, vt partito diuisus omnis, iussu Xerxis vt vna pars secundum mare iter pariter cum classe, cui parti præerant Mardonius & Masistes, altera per mediterranea, cui præerant Tritantæchmes & Sergis: tertia inter has media, cum qua Xerxes ipse incedebat, ducibus Smerdone & Megabyzo. Nauticus porro exercitus vbi a Xerxe discessit, fossam enauigauit in Atho depressam ac perductam ad sinum in quo Assa & Pidorus, & Sin-

a Quum autem aduenit exercitus, paratū quidem fuit tabernaculum (*vel tentorium*) & fixerant, quo ipse Xerxes pro diuersorio vtebatur: reliquus autē exercit⁹ sub dio agebat. Vbi autem cœnæ tempus adfuit, tunc cōuiu.

gus & Sarga vrbes sitæ sunt. Ex quibus sumpto commilitio, perrexit ire ad sinum Thermæum: circumuectusque Ampelon promontorium Toronæum, præternauigauit has Græcas vrbes, (vnde & naues & commilitium sumpsit) Toronam, Galepson, Sermilam, Mecybernam, Olynthum, quæ regio nunc Sithonia nominatur. 184 Ab eo promontorio Ampeli præcidens mare vsque ad promontorium Canastræum totam fere Pallenam præteruectus est illinc quoque & naues & commilitium sumpsit, ex Potidæa, ex Aphyti, ex Noua vrbe, ex Ægæa, ex Therambo, ex Sciona, ex Menda, ex Sana. Hæ sunt vrbes sitæ in Palena, Phlegra prius appellata. Peruauigata hac regione, ad præstituum locum peruenit, sumptis etiam militibus è vicinis Pallenæ vrbibus ac Thermæo sinui conterminis: quibus hæc nomina sunt. Lipaxus, Combrea, Lisæ, Gigonus, Campsa, Smila, Æneca quarum regio adhuc Crosiæa nominatur: Ab Æneca autem, (in qua finis enumerandarum vrbium mihi factus est) iam ad ipsum Thermæum sinum cursus classis extitit, & ad terrã Mygdoniam, donec ad Thermam quo præceptum erat, peruentum est, & ad vrbem Sindum, & ad Chalestram super Axium sitam flumen, quod Mygdoniam terram dirimit a Bottiæide, cuius terræ Bottiæidis arctum ad mare locum obtinent vrbes Ichnæ & Pella. Hic nauales copiæ circa flumen Axium & vrbem Thermã & alias in medio horum vrbes statiua habuere, regem opperiẽtes. Huc peruenire volens Xerxes, Acantho profectus cum terrestribus copiis mediterranea præcedebat, peragrans Pæonium agrum atq; Crestonicum, super amnem Chidorum, qui è Crestonæis initio sumpto per terrã Mygdoniam fluens, in paludem quæ est supra Axiũ euolvitur. Hac iter faciente Xerxe, leones imperũ dederunt in camelos qui commeatum portabãt. Sub noctem enim relictis locis cõsueris eo descenderunt, nulloque alio neque iumento neque homine tacto, in camelos grassati sunt. 1 Cuius rei causam admiror, quod leones, quoties aliunde eis est quo indigent, abstinent ab inuadendis came-

1 Miror autẽ qui fieret vt leones à cæteris quidem abstinerent, camelos autẽ inuaderent, quod animal, &c.

his: quod animal nunquam antea noc experti fuerant illic, nec viderant. Sunt autem per ea loca leones multi, & boues agrestes prægrandibus cornibus, quæ ad Græcos veniunt. Leonũ autem terminus est Abderorum flumẽ Nestus. & Achelous, qui per Acarnaniam fluit. nam nemo aut ad auroram trans Nestum vsquam gentium viserit leonem in Europa aut trans Acheloum ad Hesperum in reliqua cõtinente: sed in horum fluuiorum medio leones gignuntur. Postquam autem Thermam venit Xerxes, ibi substitit, tantum maritimi spatij occupantibus castris quantum est ab vrbe Therma & Mygdonia vsque ad confluentem Lydei & Haliacmonis, vbi agrum Bottiæicum Macedonicumque disterminant. In his locis stationabatur barbari: quibus potantibus solus ex ijs qui commemorati sunt amnibus Chidorus è Crestonæis fluens non suppetiit, sed defecit. Xerxes è Therma prospiciens Thessalicos mõtes Olympum & Ossam præcelsæ magnitudinis, audiensq; in medio eorum anfractũ angustum esse, per quem fluit Peneus, & illic viam esse quæ in Thessaliam fert, cupidine captus est nauigandi ad Ostium Penei inspiciundum: quia superiorem viam tenenti erat eundum per Macedones superne habitãtes ad Pierabos. præter Gonnum vrbem. nam hac tutissimum iter esse audiebat. Atq; vt concupiuit, ita & fecit. itaq; conscensa naui Sidonia, (quã semper conscendebat quoties ei tale aliquid facere libebat) extulit signum cæteris nauibus proficiscendi, relictis illic terrestribus copiis. Eo postquam peruenit, ostia Penei cõtemplantem ingens admiratio quum subiret, ac citos viæ ductores interrogauit nunquid flumen posset auerti, vt alibi mare ingrederetur. Narratur autem Thessalia quõdam lacus fuisse, vt pote cpaclusa vndique præ altis montibus. nam quod Thessaliæ ad auroram spectat id Pelion & Ossa iunctis inter se radicibus præcludũt. quod ad ventum aquilonem, id Olympus: quod ad Hesperũ id Pindus: quod ad meridiem & ventũ austrum id Othrys. quod inter hos montes mediũ,

id Thessalia est, ita deuexa, vt cum alij frequentes amnes in eam defluant, tum hi quoque præcipui, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamisus, qui è montibus Thessaliam cingentibus in eam planitiem confluentes, per vnum angustum & cum arctum in mare euadunt. in vnam aquam omnes redacti: qui simulac confluentem fecerunt, Peneus retento suo nomine, cæteros innominatos reddit. Fertur quondam quum nondum esset hic antiactus per quem flumina mearent, hos fluuios & præterea lacum Bœbeidem non fuisse nominatos, quemadmodum nunc & tamen non minus quam nunc fluxisse, sed suis fluentis omnem, Thessaliam effecisse pelagus. Ipsi quidem Thessali memorant Neptunum fecisse conuallem per quam meat Peneus, haud absurde sentientes qui enim arbitratur Neptunum terram quatere, & quæ terræ motu diducta sunt, huius dei esse opera, ei cernenti hunc locum videtur Neptunus id fecisse. nanq; diductio illa montium (vt mihi videtur) terræmotus est opus. Xerxi autem interroganti nunquid ibi exitus in mare ostia Penei, deductores sui rem compertam habentes, Rex, inquiunt, nulli sunt huic flumini alibi in mare tendentes exitus quam iste hic. cuncta enim vndiq; montibus redimita Thessalia est. Ad hoc Xerxes dixisse fertur, Solertes sunt viri Thessali, qui suæ sibi imbecillitatis conscij, iampridem cum alia præuiderunt, tum vero hoc, quod regionem habeant facilem occupatu, & mature expugnabilem. Solum enim hoc esse negotij, flumẽ obstructo anfractu, aueisoq; alueo per quem meat, in eorum terram inducere. à quo omnis Thessalia præter montes aquis abduceretur. ¶ Hæc ita se habere Xerxes apud filios Alei dixit, quoniam Thessali è Græcis principes regi sese tradiderant, ratus id illos per totam nationem diuulgaturos. Hoc loquutus, & locum contemplatus. Thermã renauigauit. Vbi complures dies circa Pieriã est commoratus (nam montem Macedonicum, vt illac in Perrhæbos omnis transiret exercitus, tertia eius pars tegebat) eodem

¶ Hæc autem quæ dicebat, ad Aleuæ liberos spectabant. quum Thessali essent, primi inter Græcos regi se tradidissent; existimabatque Xerxes illos à tota natione amicitiã (*vel confœderationem*) sibi spondere. *Id est, Hæc autem dicebat de Thessalis, ratione habita illius quod Aleuadæ fecerant. Sperabat enim totam nationẽ factum illerũ imitaturam.*

dem 2 legati qui dimissi in Græciam fuerant ad terram petendam, regressi sunt partim inanes, partim terram & aquam afferentes. Quam qui dederunt eorum, hi fuere, Thessali, Dolopes,* Enienes, Perræbi, Locri, Magnetes, Melienses, Achæi, Phthiotæ & Thebani, cæteriq; Bœoti præter Thespienses & Platæenses: 2 cum quibus ij Græci *Persæ* percusserant fœdus qui bellum aduersus barbarum sumpserant. Fœdus autem ita habebat: Quicunq; Græci se dedidissent Persæ, non adacti ex essitate, 3 eorum decimum quemque, rebus bene constitutis, sed deo qui Delphis est deuoturos. Ita apud Græcos iusiurandum se habebat. Xerxes autem neque Athenas neque Spartam legatos terram petitum miserat, ob id quod quos ante Darius ad hoc ipsum misisset, eorum alios illi in barathrum, alios in puteum deiecerant iubentes eos illinc terram & aquam ferre ad regem. Hac de causa nullos illuc ad petendum misit. Et Athenien sibus quidem, quod ira legatos tractarint, quid triste contigerit non queo dicere, nisi quod eorum solum cum vrbe vastatū est: quod tamen ipsum non ea causa suspicor contigisse. Lacedæmoniis vero ira Talthybij, qui fuit Agamemnonis præco, incubuit. est autem Spartæ Talthybij templum, cum eius posteris qui Talthybiadæ nominantur, quibus honos a lacedæmonis Spartano tum semper tribuitur. Itaque post eam rem Spartiatæ, quum læta exta eis non essent, idque diu contingeret, pertæsi huius calamitatis Lacedæmoniorum, cœtu frequenti coacto hoc edictum propositum fuere, siquis Lacædemoniorum vellet pro Sparta occumbere. Tunc Sperthies Aneristi & Bulis Nicolai filius, viri Spartiatæ: & natalibus & opibus inter

1 caduceatores.

* Ænianes *hi dicuntur à cæteris scriptoribus, de quib. vide Stephanum &*

2 aduersus quos ij Græci percusserunt fœdus, rebus bene constit. ad soluendā deo Delphico decimam adigere. *Potest tamen & aliter exponi Διηκοντο vero,*

4 caduceatores.

3 obeundorum præconiorum ex Sparta.

6 Sic & vos, si regi vos tradatis, ab illo singuli (quippe qui magnam de vestra fortitudine opinionem cōceperit) principatum *alicuius* nationis Græcæ sitis conse-

quuturi. Ad quæ illi respondentes, Hydarnes, inquiunt, non das nobis par vtrinque consilium. tu enim, qui nobis consilium das, vnum expertus es, alterum nequaquam. nam seruus esse didicisti. at libertas dulcis sit nec ne, nondum es expertus. Si enim illam expertus esses, non vt hastis &c. *Illud ἐξίστω &c. potest & ita verti, Non pari vtrinque ratione das nobis consilium. h. d. Quum suades nobis, vt conditionem tuam nostræ anteponamus, vtpote cas inter se comparatas non tibi æqualitatem notas. Illud autem ἐξίστω potest etiam verti Cernitis, & fortasse me ius.*

id Thessalia est, ita deuexa, vt cum alij frequentes amnes in eam defluant, tum hi quinque præcipui, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamisus; qui è montibus Thessaliam cingentibus in eam planitiem confluentes, per vnum angustum & cum arctum in mare euadunt. in vnam aquam omnes redacti: qui simulac confluentem fecerunt, Peneus retento suo nomine, cæteros innominatos reddit. Fertur quondam quum nondum esset hic angustus per quem flumina mearent, hos fluuios & præterea lacum Bœbeidem non fuisse nominatos quemadmodum nunc & tamen non minus quam nunc fluxisse, sed suis fluentis omnem, Thessaliam effecisse pelagus. Ipsi quidem Thessali memorant Neptunum fecisse conuallem per quam meat Peneus, haud absurde sentientes qui enim arbitratur Neptunum terram quatere, & quæ terræ motu diducta sunt, huius dei esse opera, ei cernenti hunc locum videtur Neptunus id fecisse. nanq; diductio illa montium (vt mihi videtur) terræmotus est opus. Xerxi autem interroganti nunquid sibi exirēt in mare ostia Penei, deductores sui rem compertam habentes, Rex, inquiunt, nulli sunt huic flumini alibi in mare tendentes exitus quam iste hic. cuncta enim vndiq; montibus redimita Thessalia est. Ad hoc Xerxes dixisse fertur, Solertes sunt viri Thessali, qui suæ sibi imbecillitatis conscij, iampridem cum alia præuiderunt, tum vero hoc, quod regionem habeant facilem occupatu, & mature expugnabilem. Solum enim hoc esse negotiū, flumē obstructo ante actu, aueisoq; alueo per quem meat in eorum terram inducere. a quo omnis Thessalia præter montes aquis abduceretur. Hæc ita se habere Xerxes apud filios Alei dixit, quoniam Thessali è Græcis principes regi sese tradiderant, ratus id illos per totam nationem diuulgaturos. Hoc loquutus, & locum contemplatus Thermā reuisit. Vbi complures dies circa Pieriā est commoratus (nam montem Macedonicum, vt illac in Perrhæbos omnis transiret exercitus, tertia eius pars repugnabat) eodem

1 Hæc autem quæ dicebat, ad Aleuæ liberos spectabant. quum Thessali essent, primi inter Græcos regi se tradidissent; existimabatque Xerxes illos à tota natione amicitiā (*vel confœderationem*) sibi spondere. *Id est, Hæc autem dicebat de Thessalis, ratione habita illius quod Aleuadæ fecerant. Sperabat enim totam nationē factum illorū imitaturam.*

dem 2 legati qui dimissi in Græciam fuerant ad terram petendam, regressi sunt partim inanes, partim terram & aquam afferentes. Quam qui dederunt eorum, hi fuere, Thessali, Dolopes, * Enienes, Perræbi, Locri, Magnetes, Melienses, Achæi, Phthiotæ & Thebani, cæteri q; Bœoti præter Thespienses & Platæenses: 2 cum quibus ij Græci *Persæ* pepercissent fœdus qui bellum aduersus barbarum sumpserant fœdus autem ita habebat: Quicunq; Græci se dedidissent Persæ, non adacti ea egestate, 3 eorum decimum quemque, rebus bene constitutis, sed deo qui Delphis est deuoturos. Ita apud Græcos iusiurandum se habebat. Xerxes autem neque Athenas neque Spartam legatos terram petitum miserat, ob id quod quos ante Darius ad hoc ipsum misisset, eorum alios illi in barathrum, alios in puteum deiecerant iubentes eos illinc terram & aquam ferre ad regem. Hac de causa nullos illuc ad petendum misit. Et Athenien sibus quidem, quod ea legatos tractarint, quid triste contigerit non queo dicere, nisi quod eorum solum cum vrbe vastatu est: quod tamen ipsum non ea causa suspicor contigisse. Lacedæmoniis vero ira Talthybij, qui fuit Agamemnonis præco, incubuit est autem Spartæ Talthybij templum, cum eius posteris qui Talthybiadæ nominantur, quibus honos 4 legationis Spartano rum semper tribuitur. Itaque post eam rem Spartiatæ, quum læta exta eis non essent, idque diu contingeret, perq; si huius calamitatis Lacedæmoniorum, cœtu frequentiq; coacto hoc edictum proposuere, siquis Lacædemoniorum vellet pro Sparta occumbere. Tunc Sperthies Aneristi & Bulis Nicolai filius, viri Spartiatæ: & natalibus & opibus inter

1 caduceatores.

* Ænianes hi dicuntur & cæteris scriptoribus, de quib. vide Stephanum &

2 aduersus quos ij Græci percusserunt fœd.

3 hos, rebus bene constit. ad soluendã deo Delphico decimam adigere. Potest tamen & aliter exponi ἀναγκαίως.

4 caduceatores.

5 obeundorum præconiorum ex Sparta.

6 Sic & vos, si regi vos tradatis, ab illo singuli (quippe qui magnam de vestra fortitudine opinionem cõceperit) principatum alienæ nationis Græcæ sitis consequuturi. Ad quæ illi respondentes, Hydarnes, inquiunt, non das nobis par vtrinque consilium. tu enim, qui nobis consilium das, vnum expertus es, alterum nequaquam. nam seruus esse didicisti. at libertas dulcis sit nec ne, nondum es expertus. Si enim illam expertus esses, non vt hastis &c. *Illud γὰρ ἐξίστη &c. potest & ita verti, Non pari vtrinque ratione das nobis consilium. Id. Quum suades nobis, vt conditionem tuam nostra anteponamus, rep. duas inter se comparas non tibi æqualitatis notas. Illud autem ἐξίστη potest etiam verti Cernitis. & fortasse me iuv.*

inter primos, vltro se obtulerunt ad satisfaciendum sua pœna Xerxi Darij filio, oblegatos apud Spartam interemptos. Ita illos Spartiatæ tanquam mortem obituros, miserunt ad Medos. Digna autem admiratione cum hæc audacia horum virorum tum verba ab eis habita. nam Susa tendentes, ad Hydarnem Persam Asianæ oræ maritimæ præfectum venerunt: qui eos hospitaliter munificeque acceptos, his verbis interrogauit, Viri Lacedæmonij, quid ita respuitis effici amici regis? cernite enim ex me & meo statu quam scit honore prosequi rex viros egregios. Vos itidem honoraturus si vos ipsi ei dederitis: Videamini modo apud eum viri egregij: quoniam singuli vestrum rege donante, principatum Græciæ obtinebunt. Ad hæc illi respondentes, Hydarnes, inquiunt, num ex æquo consilium tuum ad nos spectat atque ad te, qui conditionis quam suades expertus es, nostræ inexpertus, nam quidem eam nosti libertatem autem nondum expertus es, vtrum sit dulcis an non. quæ si tibi experta foret, non vt hastis sed vt securibus pro ea dimicaremus, nobis suaderes. Hæc Hydarni respondérunt. Deinde vero vt ascenderunt Susa, & in conspectum regis venerunt, principio iubentibus satellitibus ac vim afferentibus vt procumbentes regem adorarent, & per capita eos ad id agendum impingentibus, negauerunt se vnquam id esse facturos, neque enim sibi esse consuetudinem hominem adorandi, neque se ad id venisse. Posteaquam autem in hoc repugnauerant, secundo loco hæc & his similia dixere, Rex Medorum, nos miserunt Lacedæmonij ad luendam pœnam pro iis legatis qui Spartæ interiere. Hæc istis dicentibus, Xerxes præmagnanimitate negauit se fore Lacedæmoniis similem. illos enim interimendis legatis ius omnium hominum confudisse: se vero quod illis exprobraret, id non esse facturum: neque eos occidendo, Lacedæmonios culpa soluturum. Hac re per Spartiatas gesta, impræsens ire Talthibij cessauit: etsi Spartanis requisitis Sperthie & Bule: longo deinde tempo-

1 negauerũt se, vel si in caput, prudérentur, hęc vllo modo facturos. Alioquiphras fit illa vrecipiem dari significat. Eo autem sensu quem Valla sequutus est, videtur dixerus fuisse potius Herodotus, οὐ δεχεσθαι ποιήσοντες, ἢ ἐπὶ κεφαλὴν αὐτῶν οἰήσεσθαι. Sed alteri sensui videtur alius fere ἐπὶ ὦ ἀποθανόντι.

tem, ore interiecto, excitatum est inter Peloponenses & Athenienses bellum. vt Lacedæmonij aiunt. quod mihi diuinitus maxime videtur esse gestũ: quia ira Talthybij nuntios corripuerit, nec prius quicuerit. Quod autem ita inciderit in eorum qui ad regem alcendebant filios, Nicolan Bulis, & Aneristum Sperthici filium, qui piscatores Tiryntbios in naui oneraria plena viris nauigantes cepit, manifestum est apud me diuinitus id factum esse, ex ira dei: quod nuntij qui in Asiam à Lacedæmoniis mittebantur proditi à Sitalce Tirei filio Thracum rege, & à Nymphodoro Pythei filio viro Abderita, excepti sunt iuxta Bisanthen quæ est in Hellesponto, & adducti in Atticam ab Athenien sibus necati sunt: cumque iis Aristeas Adimanti filius Corinthius. Verum hæc multis post regis expeditionem annis gesta sunt. quæ expeditio (vt ad superiorem orationem redeam) nomine quidem tentebat contra Athenas, re tamen vera contra cũctam Græciam. Eam diu ante Græci quũ audissent, non perinde omnes affecti sunt. nam ij qui terrã & aquam dedrant Persæ, fiduciam animo præsumebant tanquam nihil ingratum passuri à barbaro, qui non dederant magno in metu versabantur, quippe quum nulla tanta classis esset in Græcia. quæ posset excipere inuadentem, præsertim plerisque bellum detrectantibus, & libenter ad partes Medorum inclinantibus. Hoc ego loco necesse habeo ferre sententiam apud multos quidem homines inuidiosam, i non tamen quod mihi videtur verũ dissimu

i Sed longo post tempore rursum exercita fuit in bello Peloponnesio-ũ & Atheniensium, vt Lacedæmonij aiunt, quod mihi diuin. m. contigisse videtur. Talthybij enim iram in nuntios incubuisse, nec cessauisse, priusquam discessissent, *qui ad Inendam pro illis panam mittebantur:* id æquitas postulabat: *Gal. ad verbum Ledroict, leproton aimse* at vero inciuisse illam in eorum filios, quia d regem obiram illam ascenderant, Nicolan. Bulis, &c. *Sed non videtur mendo, vel potius mendis carere hic locus, præsertimque illud* ἐξελθὼν *pro quo* ἐξηλθὼν *lego, eo sensu, quem hic indicaui, qui tamen nec ipse mihi satisfacit.*

a Non tamen quod mihi vel esse vid subticebo. Si Athenienses imminentis periculi metu patriam deseruissent, aut non deser. sed in ea permanentes, & Xerxi cedissent, regi mari resistere nulli conati fuissent. quod si maxi nullus Xerxi restitisset, terra certe ista contigissent: Quamuis muri à Peloponnesibus per Isthum ducti essent multis loricis sarti, Lacedæmonij (vbi eos socij prodidissent, non sua quidem sponte, sed necessitate adacti, quippe quorum vrbes sigillatim à classe barbari caperentur,) soli remansissent. soli autem remanentes, præclaris in præsio facinoribus edi is, præclara morte occubuissent. aut, inquam, hic

illis exitus contigisset, aut cæteros Græcos Medorum potentiam antea sequi videntes. cum Xerxe depacti fuissent: atque ita vtrolibet modo Græcia in potestatem Medorum venisset. Neque enim cæ quoquàm intelligere possum quid, p futuri fuissent mari potentium ducti, si rex mari potens fuisset. Nunc igitur (*cæteri quæ quum ita se habeant*) siquis Atheniensis Græciæ seruatores extitisse dicat prof. *Sed hic locus in vulg. edit. Grimendis nõ caret. necesse enim est vt initio ante οἱ Ἀθηναῖοι omissam esse dicamus particulam οἱ, & non procul inde interpunctionem, quæ est post ἔχρεε, inde translatam post Ἰάονας collocemus. Sed & hæc suspecta sunt.* τοῦτο μὲν ἐκεῖνο ἐστὶ δῆλον.

Athenienses formidantes periculum quod impendebat, pattiam deseruissent: an non deserentes, sed permanentes sese dedissent Xerxi, nihil omnino aduers⁹ regẽ in mari facere conati: an nemo mari se opposuisset Xerxi: atque hæc in continenti gesta essent: an etiam muratæ loricæ essent muris inductæ à Peloponnensibus per Isthmum: an proditi à sociis Lacedæmonij iisque non voluntariis, sed vrbes a classe barbara occupatis, ac deserti fuissent: desertiq; & magna opera aggressi generose occubuissent: an hæc passi essent: an, priusquam viderent alios *Græcos*, cũ Medis sentientes, cum Xerxe depacti essent: atq; ita vtrinq; sub Persis Græcia fuisset. Nam muro cũ apud Isthmum loricatorum quænam vtilitas fuisset rege mari potiente, à nemine quiui audire. Nunc autem siquis Athenienses *Græciæ* liberatores extitisse dicat, profecto nõ aberraverit à vero. nã vtro se illi applicassent, hæ partes erant præponderaturæ: quum vero prætulerint Græciã præstare liberã, nimirum ipsi fuere qui quicquid Græciæ reliquũ erat cum Medis non sentiens erexerunt: quiq; secundũ deos, regem repulerũt. Ac nec oraculis quidem horrendis ac terribilibus, quæ è Delphis veniebãt, inducti ad Græciam deserendam fuerunt, sed persistentes constituerunt excipere hostem sua inuidentẽ. Siquidem consultoribus Delphos missis, vti oraculo volebant: iisq; factis apud templũ quæ ritus postulabat, ædẽ ingressi consederunt. Quibus Pythia cui nomen erat Aristonice ita respondit,

Quæ

Quid referunde sedes populus? fuge ad extima terra
Aedibus & 1 globida deserta collibus orbis.
Nam caput & corpus minime sincera manebunt,
Extremis pedes poterunt superesse minuto,
Aut medium, sed ea quæ eadem deformia reddet,
Et Mars acer equis 2 rigens 2 Assagetha curru.
Atque alias plerasque, tuas 3 non solus arces.
Permultasque domos flammis dabit ignibus ædes.
Quæ ego pruinosis tam nunc sudore 4 madentes,
Atque metu tremere, & de laureatibus astu.
Nigrantem cogente malo mutare timorem:
Ite sed ex adyto atque malis effundite ventem.

1 Pro, Globosa. i. rotunda.
2 Legit antiquus, pro Assagetha, & pro aviatino curru reponendus videtur accusatiuus currum vt hæc Græca respondeant, tunc autem fuerit Assagena dictum pro Assageneo, vt si quis ex Omnigenis faciat accusatiuum Omnigenam pro Omnigenum.
3 Recte legit τὰ σὰν pro quibus in vulg. edit habetur τὸσον.
4 madere.
5 videtur phrasis Græca ἐμοῖα τῷ ἐρωτήσει respondere potius Latine, vt sit, vir illustris (vel potius Vir spectatissimus vt qui magistratu functus est) verba Græca cum dominis congaudens, non tantum cum Græcis.
6 olivæ palmitum.

His auditis Atheniēsium consultores maximo sunt mœrore affecti, quibus inter sese agitantibus tam triste responsum, Timon Androbuli filius, vir apud Delphos illustris suasit hæc fere, vt sumptis oleæ ramis de integro reuerterentur ad consulendū suppliciter oraculum. Obtemperantes eis Athenienses dixere, O princeps, redde nobis oraculum melius de patria, in honorem horum 6 palmitum, quos gestantes ad te venimus. alioqui hinc abs te non abituri sumus, sed in hoc adyto ad obitum vsque permansuri. Hæc dicentibus, antistes iterum hoc modo respondit,

Pallas olympia cum multis hortatibus ora.
Et precibus blandita Iouem placare nequiuit)
Hoc tibi fabor iterum, responsum adamantis propinquas
Nam capta reliquis quæ tenes Cecropis ore.
Intus habet. quodcunq; sacer penetrale Cithæron,
Iupiter e ligneo muris Tritonida dona.
Quæ soli inuicti tibi sint mutæque salutis.
Tu vero aduentum pedibus q; equitumq; quietum
Terreo streq; acies ne præstolare: sed hostis
Terga dato, vel si tibi fors erit obuius vsquam.
Diuina ô Salamis mulierum pignora perdes,
Vsquam vel Cereris sparsa, seu iunctæ Gelois cum.

Hæc legati, vt erant, ita arbitrati prioribus mitiora, postquam conscripserunt. Athenas redire reuerun-

sique ad populum recitauere: & quum aliæ multæ sententiæ essent oracului interpretantium, & de plurimum perplexæ, quidam è maioribus natu dixere, videri sibi deum respondere saluam fore arcem. olim enim Athenienſium 1 arcem præſeptam vallo fuiſſe: & ij quidem interpretabantur vallum eſſe hunc ligneum murum. Alij vero dicebant deū ſignificare naues: eaſque cæteris omiſſis 2 adſcari iubebant. 2 Verum eos qui aiebant naues eſſe ligneum murum, fallebant, vel Cerere ſparſa, coeunte vel vſquam. Circa hos verſus confundebatur eorum ſententia qui claſſem volebant eſſe ligneum murum. nam qui oraculum interpretabantur, in eam ſententiam accipiebant, fore vt ipſi inſtructa claſſe ad Salaminem pugna nauali ſuccumberent. Erat autem inter Athenienſes quidam qui in primores recens peruenerat, nomine Themiſtocles, Neoclis filius qui negabant interpretes omnia recte coniectare: 3 quod diceret, Si clades quæ prædicitur, ad Athenienſes ſpectaret vllo modo, non ita placide nobis deum fuiſſe reſponſurum, ſed ſic ô Salamis miſera, pro eo quod dixit, ô diuina Salamis: ſi circa eam futi incolæ forent oppetituri. Sed recte coniectantibus ſentiendum à deo contra hoſtes editum eſſe oracului, non contra Athenienſes. Itaque ſuadebat vt ſeſe inſtituerent tanquã prælio nauali certaturi, & tanquam his eſſet ligneus murus. Hanc Themiſtoclis ſententiam Athenienſes potiorem eſſe cenſuerunt quam illorum qui interpretantes oraculum, diſſuadebant apparatum pugnæ naualis: ſed hanc eſſe in ſumma ſententiam dicebant, non leuandam in hoſtem minum; ſed ex Attica regione demigrandũ, & aliam incolendam. 5 Exiſti-

1 Arx circeſſepta vallo erat.

2 ſed eorum ſententiam qui dicebãt, naues illum eſſe murum ligneum, euertebant hæc duo poſtrema, quæ Pythia dixerat; Diuina at Salamis mulierum pignora perdes, Vſquam vel Cerere ſparſa, coeunte vel vſquam Circa hæc carmina confurabantur, vſquam, eorum ſententiæ, qui naues illum eſſe murum ligneum dixerant. Siquidem oraculorum interpretes illa in hunc ſenſum accipiebant, fatale ſibi eſſe circa Salaminem ſuperari, inſtructa pugna nauali. Erat autem inter Ath.

3 cui nomen quidem erat Themiſtocles, ſed vocabatur Neoclis filius. Is negabat, &c.

4 talia dicens, Si ad Athenienſes ſpectaret illud carmen, non videretur mihi tam mite reſponſum redditurus deus fuiſſe; ſed pro eo, quod dixit, Diuina at Salamis dicturus fuiſſet, At Salamis miſera; ſiquidem circa ipſam fui incolæ eſſent oppeturi. Illi igitur qui recte coniectaret, (*id eſt, Illius ſtatur iudicio, qui &c*) deum aduerſus hoſtes hoc oraculum, non aduerſus Athen. edidiſſe.

1 Extitit & alia ante hanc Themistoclis sententia ad tempus egregia: Quum magna vis pecuniæ è prouentu metallorum quæ sunt è Laureo, esset in ærario Athenienſium, eaque esset æque diuidunda viritim denis in ſingulos puberes drachmis, tunc Themiſtocles hanc diſſuaſit Athenienſibus diſtributionem, ſed ex pecunia claſſem ducentarum nauium ad Ægineticum bellū comparare ſuaſit. Hoc enim bellum conflatum Græciæ ſalutem attulit, cogens Athenienſes nauticos fieri. & quanquam hæc claſſis in eum vſum in quem comparata fuerat, non venit, tamen in vtilitatem Græciæ ceſſit. Iſta igitur jam præparata quum præſto eſſet, & alterā exædificari oporteret, placuit Athenienſibus, inito poſt oraculum conſilio, barbarum Græciam inuadentem cum nauibus operiri vniuerſos, deo obſequentes, à vna cum Græcorum voluntariis. Et hæc quidem oracula Athenienſibus ſunt reddita. Coactis autem in eundem locum Græcis qui per Græciam mittebantur, interque ſe colloquutis interpoſita fide, ibi conſilio habito viſum eſt ante omnia miſſas faciendum 3 pecunias debitas, & inimicitias & hoſtilitates: erant autem cum alia aliorum bella, tum vero maximum inter Athenienſes & Æginetas. Poſteaquam autem Xerxem cum exercitu Sardibus eſſe audiere, Athenienſes decreuere cum aliquos in Aſiam mittendos ad res regis explorandas, tum nuntios partim Argos, ad contrahendam aduerſus Perſam belli ſocietatem, partim in Siciliam ad Gelonem Dinomenis filium, partim in Corcyram, partim in Cretam, iubentes opem Græciæ ferri: eo animo vt ſi fieri poſſet, omnis vis Græca vnum eſſet & ad idem agendum omnes incumberent, tanquā calamitate cunctis Græcis impendente. Ferebatur autē res Gelonis magnę eſſe, nec multo minores q̄ Græcorū. Vbi hæc eis placuere, & in gratiā inter ſe redire, principio ſpeculatores in Aſiā tres viros miſere: hui quum Sardis veniſſent, in ſpeculando regis exercitu deprehenſi ſunt, & à ducibus pedeſtrium co-

1 Cæterum alia quoque Themiſtoclis ſententia ante hanc opportune primas partes obtinuerat, *i. Cæterum opportune cedebat, quod antea alij Themiſtoclis ſententia primas partes delatæ eſſent.*

2 vna cum Græcis eadem voluntate ꝺditis.

3 *Fortaſſe ἐπιτάξαι τὰς ἐφ' ἡμῖν καὶ ἐπιτάσσειν καὶ ἐπιτασσόμενα respondet potius phraſi noſtræ. Debiant tot res chaſas. Cæterum interpretationem Vallæ verba hæc Græca ferre non poſſunt.*

4 *Recitat interpretatoris explaratores hic & in ſequent. locis, vt alibi ipſe vocem illam Græcam reddidit, & paulo ante dixit, Ad res regis explorandas.*

piarum torti, deducebantur tanquam perituri, lata in eos mortis sententia. Id vbi Xerxes audiit, reprehensa ducum sententia, mittit quosdam è satellitibus, iubens vt si vinos adipiscerentur speculatores, ad se deducerent. Eos adhuc superstites adepti satellites, prehensos in regis conspectum aduxerunt. Scisciatus rex qua de causa venissent, præcepit satellitibus, vt homines circumducerent, peditatum omnem equitatumque ostentantes: & eos, vbi copiis complendo illa expleti fuissent, sine noxa dimitterent, quocunque locorum ire libuisset. Hoc Xerxes ea ratione imperauit, quod cogitabat fore, vt si speculatores necati fuissent, neq; Græci præsciscerent potentiâ suam esse tanta maiorem, neque quippiam ipse iaceret hostes, tribus viris interemptis at isdem in Græciam regressis; fore vt Græci (vt se opinari dicebat) audito rebus suis, antequam exercitum compararet, priùs libertatem traderent, atque ita non oporteret suscipere molestiam de exercitu in eos ducendo. Hæc sententia Xerxis cum altera quadam congruit, nam quum Abydi ageret Xerxes vidit naues cursum tenentes per Hellespontum, quæ frumentum è Ponto in Ægtinam Peloponnesumque portabant. quas vbi audiere eius assessores esse hostium, sese ad eas corripiendas accingebant, intuentes in regem, quando id agi præciperet. Xerxes eos interrogauit quoniam illæ tenderent: qui quum respondissent, Ad hostes tuos, domine, frumento onustæ: tunc Xerxes excipiens inquit, Nonne eodem quo isti, & nos nauigamus, tum rebus aliis, tum vero frumento instructi? quid igitur hi officiunt nobis, quibus cõmeatum portant? Cæterum speculatores illi reb. inspectis dimissi in Europam rediere: Post quorum reditum Græci qui contra Persim coniurarant, nũtios iterum Argos miserunt. Quib. Argiui responderunt res suas ita habere: Audisse se iam inde ab initio barbarum excitasse aduersus Græciã bellum, & quum accepissent intellexissentque Græcos sese colligere tentaturos Persæ obsistere, principes fuisse

1 Hanc sententiam in his rebus tenuisse, *vel, sita gessisse.*

Quoniam inde ab initio audisset, quæ barbarus aduersus Græciam moliretur, & fore animaduertisset, vt Græci ipsos nihilominus quam cæteros aduersus Persam assumerent, Delphos misisse, qui deum consul. &c. *Sed legendum est* ὅ τι παρεσκεύασται: *vt sit sed verbum, Græcos non omissuros ipsos assumere. Sic aliquanto post* Ἀναπειθόντων δὲ σφέας παρασκευάσασθαι τὸν Ἕλλησποντον. *in quibus etiam interpret. lapsus est Valla.*

se mittendi Delphos, qui deum consulerẽt quid ubi optime facientibus esset euentuum (nuper enim rex nullo suorum fuisse interempta a Lacedæmoniis & Cleomene Anaxandridæ filio, eaque de causa se insidiis) ac iis qui missi fuerant interrogantibus, sic Pythiam respondisse.

„ *Fumiuse tenuis, deus dicit beate,*
„ *Interiecturum cæcas habens, impune manebo,*
„ *Et tutare caput: nam me vibrata tuebitur illud.*

Hæc illis Pythia prius responderat. Postea vero quam nuntij Argos venerunt, senatumque ingressi mandata retulerunt, Argiui respondẽrũt ad ea quæ dicebantur, se promptos esse in triginta annos pacificare cum Lacedæmoniis, perinde fœdere: sed ea conditione, vt dimidium imperij penes se esset. quanquam enim ius imperandi totum esset, tamẽ dimidio imperij se esse contentos. Hoc dicebant suum senatum respondisse, quanuis dissuadente oraculo societatem contrahere cum *Græcis*, quod etsi formidarent, tamen properare vt fœdus triginta annorum feriretur: intra quos annos liberi sui in virilem ætatem adolescerent: hac videlicet ratione, ne si qua calamitas ad superiorẽ accederet in bello Persico, nisi fœdera forent, in posterum subiecti Lacedæmoniis essent. His dictis Argiuorum à senatu, quidam è nuntiis Spartanorum ita respondit, Φ ad fœdera quidem attineret, se ad eos qui plures essent relegare: Φ autem ad imperium, id vero sibi demandatum esse, vt responderent dicerẽtq; Spartanis duos esse reges, Argiuis vnum, ideo non posse fieri vt alterutro Spartæ regi abrogaretur imperium: & nihil obstare quominus cum iis duobus rex Argiuus parem dignitatem obtineret. Ibi Argiui negare se ppessuros insolentiam, sed præoptare a barbaro imperari sibi, q̃ Lacedæmoniis cedere. Atq; ita edixerunt nuntiis vt priusq̃ occideret sol, ex agro Argiuo excederent, alioq hostium loco futuros. Hoc ipsi Argiui sic se habere memorant. aliter tamen p Græciam narratur, Xerxem anteq̃ bellum *Græciæ* inferret, misisse Argos caduceatorem:

quo quum

ubi, Xerxes

Dan

ita

ctes

quos

quidem

dissimulanter

cognouit quid

imperij

cessuros, vbi

rem imperii

auum gestis fuisse memorabat,

nijs alterius negotij

tij, Callias Hipponici

ascenderant, contigit vt Argiui

iussu

ingrogarentan amici

lent, quaeret adhuc

haberentur. Quibus

prudenter respondit,

ciam parare

Xerxes Argos

rum nuntij,

micitia

possum

nisi

homines qui domestic

sent, cum vicinis mutare

inuiti fuissent,

gulos

giuis

attamen non

nem sum

Argiuos extitisse qui Persam

runt, postea

Lacedæmonijs

Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς. Ab initio.

2. *Si quis Græcus respondet patrius nostra, Eo auctior fuit car. Pro ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐπὶ μᾶλλον legitur & ἐπὶ μᾶλλον.*

2 *Vide annot. quæ proximè præcedit.*

3 *à bello abstinerent.*

4 *Cum quibus istud congressisset vel, Quibus consentiendo fuisse quidã Græcorum narrant, q̃ multis post hæc annis contigit.*

5 *ad ea dicenda remiserit & an Argiuorum mãtij ad interrogandum Artaxerxẽ de amicitia, Sulæ ascenderint, pro comp.*

præ dolore præsenti quiduis præoptantes Et de Argiuis quidem dictum est. In Sicilia autē ad agendum cum Gelone, tum alij nuntij à sociis iere, tum vero à Lacedæmoniis Syagrus Hūius Gelonis progenitor fuit OEcetor, qui in Gela erat, ex insula Telo, quæ Tropio obiacet: qui, dum Gela conderetur a Lindiis, qui sunt ē Rhodo & Antiophemo, assumptus non est. Interiecto tamen tempore, a posteri eius deorum inferorum sacerdotes illic perseuerauerūt. oriūdi à Teline, vno ex ea familia qui eos illic collocauit hunc in modum: Quidam viri Geloi per seditionem ejecti, in Mactorium vrbem quæ sita est super Gelam, profugerunt: hos Telines Gelam deduxit nullis virorum copiis adiutus, sed horum deorum sacris: quæ vnde acceperit, an ipse possederit, id verodicere non possum. His sacris fretus, eo deduxit illos vbi posteri sui deorū sacrificuli essent. Quæ res mihi admirationi fuit, præter ea quæ audio, tantum opus Telinem effecisse: qualia opera non à quocunq; viro effici consueuerunt, sed ab eo qui sit cæsti ingenij, robustæque præstantiæ. Quanquam vt fertur ab incolis Siciliæ, fuisse natura effœminatum ac viro molliorem. Hūc in modum ille dignitatem hanc adeptus est. Cleandro autē Patareo, q̄ septē annos Gelę tyrannide potitus est, vita functo, (à Sabyllo autem viro Geloo fuit interfectus) ibi frater eius Hippocrates suscepit imperium. Quo tyrānidem obtinente, erat illic Gelō prognatus a Teline vate, cū aliis multis quorum vnus erat Æneſidemus Pataici filius, fatelles Hippocratis: q̄ non diu post ob virtutē declaratus est totius equitatus præfectus; nam quibus in bellis Hippocrates obsedit Callipolitanos, Naxios & Zanclæos & Leontinos, pugnauit q̄ cū Syracusanis

2 eius posteri continua successione deorum inferorū sacrifici (*vel antistites sacrorum dīs inferis*) fuerunt, quum Telines, vnde quidā ex, progenitoribus *hanc dignitatē* hoc modo acquisiuisset. *At Valla cum in alio peccauit, tum in eo quod ita verit. quasi ἀλεκτρυόνα legeretur quia tamen statim post in eadem re alturam letionem sequatur.*

2 reduxit, *sic & paulo post emenda.*

3 eos hac conditione reduxit, vt eius posteri deorum sacrifici essēt. *Ad hoc loquendi genus. passim imp- pingit hic interpres.*

4 *Sensus huius loci postulare videtur, vt ψυχὴ ἐχαθὴ respondeat ad verbum ei, quod dicimus. Bon esprit: vt totum hunc locum sic interpretemur:* Neque enim in quemlibet talia facta cadere existimo, sed in eum demū, qui acuto ingenio viriliq; robore sit præditus. Atqui eum Siciliæ incolæ contraria his à natura habuisse ferunt, vt qui effœminatus ac mollior fuerit. *Illud quoq; οὐδὲ videtur aliter accipiendum & eodem modo quo vtimur præpositione, Ad, quum dicimus, Obstupuit ad has voces,*

& permulcis barbarorum, in iis bellis Gelon exstitit vir præclarissimus: adeo vt nulla omnium quas retuli ciuitatum effugerit Hippocratis dominationem, præter Syracusanos quos pugna ad flumen Elorum superatos Corinthij Corcyræique liberauerunt: sub hac tamen conditione, vt Syracusani Camerinam, quæ ipsorum quondam fuisset, Hippocrati traderent. Hippocrates autem quum totidem annos quot frater Cleander tyrannidem obtinuisset, illato Siculis bello, ante vrbem Hyblam periit. ita Gelon per causam tuendi liberos Hippocratis, EVclidem & Cleandrum, vbi ciues, quod abnuerent dicto amplius audientes esse, prælio vicit ipse Geloorum imperium [3] adeptus est, liberis Hippocratis dominatu fradatis. 2 Post hoc commentum, quosdam Syracusanos qui Gamori vocabantur, à plebe suisque seruisqui * Cyrilij nominabantur, eiectos, in patriam ex vrbe Casmena reducendo, potitus etiam est ipsis Syracusis. nam ei venienti plebs Syracusana & vrbem & seipsam dedit. Quam Gelon vbi accepit, Geiam quam tenebat minoris faciens, Hieroni fratri demandauit, sibique Syracusas habuit. & quidem pro omnibus vrbibus. Ideoque ea ciuitas confestim [3] excucurrit atque propagata est. nam deductis eo Camarinæis omnibus Gelon ciuitatem dedit, Camarina euersa: dimidioque & eo amplius Geloorum itidem vt Camarinæis fecit. Necnon Megarensium qui sunt in Sicilia, quum obsessi ad deditionem venissent, locupletissimos quosque. qui bellum ei intulerant, & ob id se interfectum iri putabant. Syracusas traduxit ac ciuitate donauit: at plebem Megarensem quæ belli mouendi fuerat expers, quæque nihil mali se passuram expectabat, Syracusas adductam venundedit, ex Sicilia asportandam. Idem hoc fecit Eubœensibus qui sunt in Sicilia, proceres a plebe distinguens. Hoc autem ipso de vtrisque fecit quod arbitraretur contubernium plebis rem esse molestissimam. Ea ra-

quem

1 Omittit ἔφη, quod respondet præcedenti λέγω q.d. Dū verbo illos ad confirmandū suū imperiū adiuuat, ipse non iam verbo, sed facto illud innauit.

2 Post hoc autem insperatum lucrum, i.e. Quum antē ei nihil tale sperantiam tantum boni obtigisset.

* Suidas Καλλικυρείους vocat, itidemque Aldus in Proverbiorum Collectaneis habet Καλλιχυρείων πλείους. Qui vero hic (itidemque apud Hesychium) inuenitur Siculo seu Dorico vocatur Γαμόροι, in citatum Proverbiis & apud Suidam nominantur Νεμόροι, quasi dicas Agrorum possessores Agricolæ.

3 Incrementum vigoremq; assumpsit.

tione magnus tyrannus effectus est Gelon. Ad quem legati Græcorum, posteaquam Syracusas coramque venerunt, ita loquuti sunt, Lacedæmonij pariter & Athenienses eorumque socij nos miserè ad te in societatem assumendum aduersus barbarum. nam prorsus audisti bellum Græciæ inferri, iuncto pontibus Hellesponto, virum Persam, secum omnes Eoas ex Asia copias ducentem: per simulationem belli Athenis inferendi nos inuadentem, quum in animo habeat omnem Græciam redigere in suam potestatem. Tu igitur, cui magna potentia adest, nec minima Græciæ portio quum sis Siciliæ princeps, ferto opem iis qui Græciam à seruitute vindicant, eamque vna cum illis liberato. Coacta enim cuncta Græcia, erimus magna manus, pugnaque pares inuadentibus nos: quod si è nobis alij proditores fuerint, alij otiosi sedeant, id syncerum quod supererit Græciæ, exiguum erit. vnde periculum est ne omnis Græcia pessum erat. Neque enim speraueris Persam, si nos prælio superauerit, ad te non esse venturum: quinimo hoc ante caueris nobis nanque opem ferendo, temetipsum tutaris. Rei bono consilio gestæ letus plerunque est exitus. Hæc legati dixere. Quibus respondens Gelon, 1 multus in hac oratione fuit, Viri Græci, inquit insolentem habetis orationem, qui ausi estis me adire, hortantes ad ineundam aduersus barbarũ societatem: 2 quum ipsi me orantem prius aduersus exercitum barbaricum recusaueritis socium. nam dum mihi erat cum Carthaginensibus certamen, 3 incumbenti ad vltionem necis Doris Anaxandridę filiæ de Ægestanis exigendam, offerebamq; me adiutorem ad liberanda emporia, vnde vobis magna emolumenta atque 4 voluptates prouenerant, vos neque mei adiuuandi, neque vltionis de nece Doriana exigendæ gratia venire voluistis. Itaq; 5 quãtum in vobis est, omnia hæc à barbaris possidentur. Verũ nobis hæc in melius reciderunt. 6 nunc quo-

1 His verbis quibus eos vehementer vrgebat, vsus est.
2 quum ipsi petenti mihi aduersus exerc. barb. ferre opem recusaueritis.
3 & obtestabar, vt pœnas necis Doricæ Anaxandridę filij ab Ægestantis repoſceretis, offereb.
4 Cõmoditates, puenerunt.
5 Itaq; per vos quidem hæc omnia barbari possideant licet *i. Per vos non stetit, quin hæc omnia barbari nunc à barbaris possideantur.*
6 Nũc postquam translatæ sunt ad vos belli gerendi vices, ita demum Gelonis recordatio estis. At enim dedecore à vobis

affectus, vos nequaquam imitabor: sed opem ferre paratus sum ducentarum triremium, &c. *Est tamen ad verbum, Suppeditans ducentas triremes, & viginti millia armat. eodemque modo deinceps.*

a Adeo ad illam quidē quam petitionem qua vniuersi Græcorum exercitus imperium postulabat, silentiū tenuimus, cōtenti Lacedæmoniorū responso esse volentes, quod pro vtrisque sufficere posse sciebamus. iam vero, quum tu vniuerso imperio exclusus (*i. postquam denegatum tibi est vniuersum imperium*) naualē postules, ita habeto, nos ne permittente quidem id Lacedæmonio, permissuros.

eam partem pertinet qua cuncto Græcorum exercitui præesse postulas, suffecerit nobis Athenienſibus ſilentium agere, intelligentibus Laconem foreidoneum ad reddendam pro vtriſque rationem: quantum autem ad illud attinet, quod poſcis vt vnuerſæ claſſi præſis, ita habeto: nos, etiam vt Lacon permittat, non eſſe permiſſuros præeſſe te claſſi. noſtrum enim nunus hoc eſt, niſi Lacedæmonij id velint: quibus præeſſe claſſis volentibus non cõtradiceremus, alteri vero concederemus nemini. nam alioqui fruſtra 1 plus nauium q̃ cæteri Græci poſſideremus, ſi Syracuſanis imperium cederemus qui ſumus Athenienſes, & antiquiſſimæ originis, ſoliq; Græcorum qui nunq̃ ſolum vertimus: e quibus virum inſtruendo ornandoq; exercitu aptiſſimum Homerus etiam 2 verſificator ait Ilium venſſe: vt non ſit dedecus nobis iſta commemorare. His Gelon iſta reſpondit, Hoſpes Athenienſis, 3 apud vos qui præſint habetis, qui ſubſint non habetis. Quocirca quum nihil cedere, ſed totum obtinere velitis, quam celerrime hinc retro abſcedatis, renuntiaturi Græciæ, ver ex anno illi 3 exaruiſſe, Cuius dicti ſenſus hic eſt, 4 quum conſtet, p̃batiſſimã anni partem eſſe ver, talem eſſe ſuum exercitum innuebat, quo Græcia priuaretur, quaſi quodam vere, quod illi exarſceret, non initia ſecum ſocietate. Hoc reſponſo Gelonis accepto nuntij Græcorum profecti ſunt. Poſt hæc Gelon timens quidem ille Græcis, ne impares barbaro eſſent, tamen indignum atque intolerandum ſibi ratus vt profectus in Peloponneſum ſubeſſet Lacedæmoniis, qui Siciliæ tyrannus eſſet, omiſſa hac via aliam iniit. Nam vbi primum audiit Perſam tranſmiſiſſe Helleſpontum, miſit cum tribus 6 biremibus Cadmum Scythis filium Coum, multa cum pecunia ac placidis verbis, ad obſeruandum quo caſura eſſet pugna: vt ſi barbarus vinceret, ei pecuniam traderet terramque & aquam eorum locorum quibus Gelon imperaret: ſin vincerent Græci, rurſus pecuniam reportaret. Hic Cadmus ante id tempus quum

1 *Legit* πλεῦ ἄνδρες, *non* πλέονες.
2 Poeta.
3 Vos, qui imperent habere videmini: at quibus imperetur, nõ item.
4 exemptũ eſſe, *vel, ſublatum eſſe.*
5 ſicut ver in año præcellere conſtat, ita ſuã exercitum Græco *præcellere.* ideoque Græciæ quæ ſua ſolemnitate priuaretur, idẽ contingere dicebat, ac ſi ei exánno ver exemptum eſſet.
6 nauibus quinquagenum remorum.

ibene stabilitam (*vel confirmatam*) nulla premente calamitate, sed iustitiae exercendae studio, (*vel non iniustitia* [illegible] *ad* [illegible] *sed prae iustitia*) in medium Cois posuerat, & in Siciliam discesserat.

tyrannidem C[illegible]
dam nullo [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] in M[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
nis inter [illegible]
in [illegible]
à Gelone [illegible]
noluit, [illegible]
tiores [illegible] Xerxes cum [illegible]
plexo Siciliam [illegible]
augeo [illegible] hoc ab [illegible]
inquit, ad obtemper[illegible]
me. [illegible]
[illegible]
[illegible] Therone Ænesidemi [illegible]
monarcho, adduxisset [illegible]
& Libyum & Iberum [illegible]
& Sardum & Cyrnio[illegible]
eorum Amilcare [illegible]
[illegible] quos [illegible]
[illegible]
voluntate Anaxilai [illegible]
ni, qui filios suos Amil[illegible]
[illegible] causa [illegible]
monio Terilli [illegible]
[illegible]
misisse pecuniam. [illegible]
se vt eodem die G[illegible]
thaginensem in Sicil[illegible]
[illegible] Persam. [illegible]
tre quidem Carthaginensi[illegible]
sanus erat & ob [illegible]
quum conflixisset, [illegible]
[illegible] ablatum [illegible]
num aut mortuum [illegible]
[illegible] indagando [illegible]

Carthaginenſes illius imaginem colentes. hæc fama eſt dum barbari cum Græcis in Sicilia ab aurora ad crepuſculum ſiue intermiſſione pugnarent, (tandiu enim extractum fuiſſe prælium) interea Amilcarem in caſtris permanentem ſacrificaſſe atq; litaſſe, ſolida corpora 1 aggerentem in ingentem pyram: ſed conſpectis ſuis in fugam verſis, vt erat in faciendis ſacris occupatus, ſeſe in ignem miſiſſe, atque ita combuſtum è conſpectu ſublatum. Cui ſiue hoc modo, vt Phœnices, ſiue alio, vt Carthaginenſes & Syracuſani memorant, ex oraculis ablato, nunc Carthaginenſes ſacrificant, extructis monumentis, cum alibi in omnibus ſuis colonijs, tum præcipue in ipſa Carthagine. Hactenus quæ ad Siciliam attinent.

1 adolétem in pyra ingenti.

Corcyræi autem aliud nuntijs reſponderunt, aliud fecerunt. nam quum eos iidem nũtij qui in Siciliam ierant, adiſſent, & iiſdem quibus Gelonem verbis alloquuti fuiſſent, pollicti ſunt confeſtim ſe auxilia miſſuros ac præſidio futuros, negantes ſibi Græciam neglectui habendam de ſalute periclitãtem: quæ ſi collabaretur, nihil aliud ſibi ſupereſſe quam vt primo quoque die ſeruirent. ideoque ſibi, quoad poſſent, illam eſſe adiuuandam. Hæc illi aſpectu ſpecioſa reſponderunt: at vbi ferre opem oportuit aliud habentes in animo, ſexaginta naues inſtruxere: ægreque digreſſi, Peloponneſo applicuere. ac circa Pylon ac Tænaron ore Lacedæmoniorum naues in ſtatione ſtatuere: obſeruantes & ipſi bellum quo caderet, deſperantes fore vt Græci ſuperarent, ſed opinantes Xerxem multo ſuperiorem victæ Græciæ imperaturum. 2 Itaque curauere hæc verba apud Perſam facerent. Adhortantibus nos Græcis adhoc bellum, rex, & non minimum & copiarum & nauium, ſed plurimum ſecundum Athenienſes habemus, tamen aduerſum te ire noluimus, aut quippiã tibi moleſtiæ facere. Hæc dicendo ſperabant ſe plus aliquid quam cæteros ablaturos: quod etiam (vt mihi videtur) contigiſſet. Ad Græcos autem excuſationem parauere,

2 operam igitur dabãt, (*vel de induſtria id faciebant*) vt poſſent hęc Perſæ dicere; Nos, ô rex, quum ad hoc bellum Græci aſſumerent, (*pro aduocarent*) licet potentiam non minimam haberemus. Et non pauciſſimas naues ſuppeditare potuiſſemus, ſed plurimas ſecundum Athenienſes: aduerſum te ire noluimus.

quæ etiam vſi ſunt, accuſantibus enim *Græcis* quod opem non attuliſſent, dixere ſexaginta ſe triremes armauiſſe, ſed per ventos etesias ſuperare Malæam nequiſſe. 1 Atq; ita ad Salaminem ſe non contulere, nec vllius cladis pugnæ nauali ſ participes fuere. Et iſti quidem ita *Græcos* à ſe ſummouerunt. Cretenſes autem, poſtquam aditi ſunt ab iis *Græcis* quibus hoc negotium datum erat, hoc ſibi faciendum putarunt, vt certos homines publicitus Delphos mitterent, deum conſulturos nunquid ſibi ſatius foret *Græciam* defendere. Quibus Pythia reſpondit, O ſtulti, imputare vobis quaſcunquelacrymas 122
ob defenſionem Menelai vobis Minos gemebundas immiſit. Quoniam illi quidem non ſunt vlti " "
cædem Minois in Camico factam, vos autem vlti " "
eſtis illius mulierem è Sparta à viro barbaro raptam, " "
Hæc Cretes allata vbi audiere, ab auxilio ferendo ſuperſedere. Siquidem fertur Minoem, quum Dædalum veſtigans in Sicaniam (quæ nunc Sicilia dicitur) peruenisſet, vi eius vitæ aliata occubuiſſe: interiecto deinde tẽpore omnes Cretes, præter Polichnitanos & Præſios, diuinitus inſtructos, cũ magna claſſe in Sicaniam traiecisſe, & quinquennio obſedisſe Camicum, 2 quam (vt mea fert opinio) Acragantini incolunt: ad extremum quum neque illam expugnare poſſent, neque permanere, fame enectos, ea relicta abiiſſe: & dum circa Iapygiam curſum tenerent, ingẽti eos tempeſtate adorta, in terram fuiſſe eiectos: laceratisque nauibus, quum nullus in Cretam receptus oſtenderetur, illic ſubſidentes vrbem Hyriam condidiſſe: & mutato nomine pro Cretibus Iapyges Meſſapios eſſe effectos, & pro inſulanis 3 continentanos: & ab vrbe Hyria alias incoluiſſe. quas diu poſt Tarentini euertentes, magnam in ruinam deuenere, vt hæc maxima cædes omnium quas nouimus, exiterit. tum ipſorum Tarentinorum, tum Rheginorum, qui à Micytho Cheri filio ad tria millia ciuium adacti opem ferre Tarentinis interiere. Ipſorum autem Tarentinorum qui cæſi ſunt, numerus non eſt initus. Micythus

1 Atque ita factum fuiſſe, vt Salaminem non peruenirẽt: & à pugna nauali abfuiſſent, in eo ſe minime malitia vlla vſos fuiſſe.

2 quam ætate Acragantini tenebant.

3 continentis habitatores.

cythus autem, quum Anaxilai famulus esset, procurat Rhegi relictus, ubi ex ea urbe excidit. Tegeam Arcadiæ incoluit, compluresque statuas in Olympia consecrauit. 1 Sed mihi Rheginorum & Tarentinorum excessus ab oratione factus. In Cretam igitur delatam Præsijaiunt cum alios homines tum præcipue Græcos immigrasse: tertiaque à morte Minois ætate, res Troianas fuisse, in quibus non deterruisse Cretenses Menelai defensores: & ob id eos Troia reuersos una cum suis quibus fame pestilentiaque correptos, iterumque desolatam Cretam cum reliquis, donec à tertiis Cretensibus habitaretur. Harum rerum memoriam refricando, Pythia illos ad ferenda Græcis auxilia animatos cohibuit. At Thessali necessitate subacti circa initia Medorum partes fouerunt, quum ostenderent non placere sibi quæ Aleuadæ excogitassent. nam quum primum audiere Persam traiicere in Europam, nuntios ad isthmum mittunt, vbi proceres Græciæ delecti è ciuitatibus coacti erant ad rebus Græciæ prospiciendum. Ad quos postquam venere nuntij Thessalorum, ita verba fecere,

» Viri Græci, Olympicum ingressum custodiri expedit, vt Thessaliæ pariter atque omni Græciæ sit belli » tutamen. Nos equidem custodiendum præparati » sumus: sed vos quoque debetis multum illic mittere copiarum: quas nisi mittatis, scitote nos pactionem inituros esse cum Persa. Neque enim decet » nos adeo ante cæteram Græciam positos pro vobis » solos occumbere. Quibus ferre opem si recusatis, » nullam potestis iniungere necessitatem. 2 Nulla » nanque fortior necessitas est quam imbecillitatis. » Itaque per nosmet aliqua ratione salutem nobis » comparare conabimur. Hæc Thessali. Ob quæ Græci illuc mittendum decreuere exercitum pedestrem, ad maris ingressum custodiendum. Exercitus, vbi coactus est, per Euripum nauigauit. Qui postquam ad 3 Algas Achaiæ peruenit, egressus relictis illic nauibus, in Thessaliam contendit, & ad Tempe peruenit, ad ingressum q ab inferiore Mace-

1 Sed ego ab oratione mea digrediens, hæc de Rheginis & Tarentinis verba interieci. Porro in Cretā, postquam desolata fuit, Præsii, &c.

2 Nullo enim modo necessitas impotentiam superare potest. *vt accipiamus impotentiam pro Non posse. Hic enim est sensus, Frustra nos necessitate adigere conabimini, & nos cogere. sieri enim nulla ratione potest, vt quis ad id faciendum cogatur, quod facere non potest.*

2 Allon Achaiæ. *Infra autem pro eadem verba* Ἄλλον τῆς Ἀχαΐης *habet Littoralia Achaiæ.*

donia Thessaliam fert. iuxta amnem Peneum inter Olympum & Ossam mõtes Ibi castra posuere Græci, ad decem millia armatorum cocti: quibus aderat Thessalorum equitatus, ducibus. è Lacedæmoniis quidē & Veneto Carani filio, delecto ex polemarchis, quanquam 1 non esset è regio genere: ex Atheniensibus autem, Themistocle Neoclis filio. Verum pauci os illic dies immorati sunt. aduenerunt enim ab Alexandro Amyntæ filio viro Macedone nuntij, suasum eis vt illinc decederent, ne in illo ingressu persistentes ab exercitu irrumpente proculcarentur: videlicet multitudinem terrestrem nauticamque indicando. Horum consilio Græci (nam & bene sibi consuli, & bono erga ipsos animo Macedo esse videbatur) obtemperauerunt. Quanquam mihi videntur metu quoque id suasisse, quod audierant alium etiam esse in Thessaliam ingressum per Peræbos, in superioti Macedonia, iuxta vrbem Gonnon: quà & transiunt exercitus Xerxis. Ita Græci ad naues regressi, rursus ad isthmum se receperunt. Hæc fuit in Thessaliam sumpta expeditio, dum rex in Europam ex Asia transiturus erat, & Abydi iam agebat: A sociis autem deserti Thessali, iam nihil ambigentes, ita prompti ad Medos transiere, vt in rebus gerendis sese regi præstiterint vtilissimos. Græci autem ad isthmū reuersi, ob ea quæ ab Alexandro dicta erant, consultabant, & qua ratione bellum gerendum statuerent, & quibus in locis. euicitque hæc sententia, vt præsidio aditum Thermopylarum custodirent, quippe qui videbatur: & angustior quam ille Thessaliæ, & solus ipsorum terræ 195
propinquior. Nam semitam qua Græci intercepti postea fuere apud Thermopylas, haud nouerant
2 quam peruenientes Thermopylas de ea ex Trachiniis audiuerunt
prius 2 quam ducibus Trachiniis ad Thermopylas hostis peruenit.

Hunc igitur aditum vt tuerētur decreuere, ne barbarus transiret in Græciam, vtque classis prouheretur in Histiæotidem oram super Artemisiū. Hæc enim loca inter se vicina sunt, vt audiri vtrinq; possint quæ apud alteros geruntur. quæ loca ita se habent:

1 Sic & ver. cod Gr. addūt negatiua vn particulam.

bent: Artemisium quidem à pelago Thracio, ex laxitate in arctum cogitur traiectum, qui est inter insulam Sciathum & continentem Magnesiæ. ab angustiis autem EVBœæ iam Artemisium excipit littus, in quo est Artemidis, *id est, Dianæ* templum. Ingressus verò in Græciam per Trachinem, vbi arctissimus dimidij iugeri erit. quanquam ad occidentalem regionem non est hic locus arctissimus, sed ante postque Thermopylas: iuxtaque Alpenos à tergo situs, tantummodo ad agendum vehiculum via patet: anterius etiam iuxta flumen Phœnicem, prope vrbem Anthelam, solum agendo vehiculo via sufficit. Thermopylarum autem quod ad hesperum vergit, mons est inaccessus & præalti præcipitij, protentus vsque ad OEtam. quod autem vix vergit ad auroram, id à mari excipitur ac vadosis. in hoc autem ingressi sunt θερμὰ λουτρὰ, *id est calida lauacra*, quæ* χύτρους, *id est ollas* indigenæ vocant. & desuper ara Herculi extructa. Ad hos ingressus, murus ædificatus erat, superquem olim πύλαι, *id est portæ* erant. Eum autem ædificauerant Phocenses metu Thessalorum, ex quo illi ex Thesprotis terram Æolidem iere habitatum, quam nunc possident. & quia Thessali conabantur eos subigere, hoc præsidio imposito se tutabantur: aquamque illam calidam ingressui induxere, vt esset lacunosus locus: omnia excogitantes ne in suam terram Thessali incursarent. Hic tamen murus quondam extructus, maiori ex parte iam vetustate erat collapsus: quo rursus excitato, visum est illis faciendum vt illac barbarum arcerent à Græcia. Est autem proxime viam vicus nomine Alpeni, vnde frumentari Græci statuerant. Et hæc quidem loca visa sunt Græcis opportuna. cuncta enim rimati atq; ratiocinati, vbi barbari neq; multitudine neque equitatu vti possent, ibi illos Græciam inuadentes excipere statuetunt. Postea vero quam Persam in Pieria esse audiere, ex Isthmo digressi sunt: peditatus ad Thermopylas insidendas, cæteri mari, ad Artemisium. Dum autem Græci

* *Eustathius faminino genere* χύτρας *habet. comment. in Dionysii Periegesi pag. 37. S.*

lex quid... [illegible]
sedunt ... [illegible]
tinc & de ... [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
erat ... [illegible]
marēt, ... beneficio ... [illegible]
[illegible]
[illegible]
Immol... [illegible]
Delphi ve... [illegible]
exercitus ... [illegible]
bus nauibus velocissimas ... [illegible]
vbi erant ... nauis ... [illegible]
zenia, Æg... [illegible]
[illegible]
zenium, ... Praxinus ... [illegible]
... Deinde ... [illegible]
que ... ad ... [illegible]
inceps ... [illegible]
& primo & ... nomine ... [illegible]
nomine nonnihil ... [illegible]
vero cuius ... [illegible]
multus hostibus ... [illegible]
Pythius Ischenoi ... [illegible]
q capta naui tamen ... pugna... [illegible]
totus dilaniatus ... [illegible]
spirantē. Pe... ceperat ... [illegible]
tis, magnā ... [illegible]
nera smyrna ... [illegible]
obligantes ... rursus in ca... [illegible]
niuerso exercitui ... [illegible]
probe obseruantes quum ... [illegible]
naui ceperant, tanquam mancipia ... [illegible]
bus nauibus ... [illegible]
mus vir Atheniensis dum fugi... [illegible]
pacta est ... sine viris barbaris ... [illegible]
Athenienses ... naue... [illegible]
desilientes iter Thessaliam ... [illegible]

1 *Videtur totum hunc locum aliter legisse aut non intellexisse.*

2 Quod eā veheretur Pyth.

3 velut in laniena cōcisus est, *Bud.*

4 ac bene eum tractabant: quum cæteros, quos in eadem naui ceperant, quum mancipia tractarent.

thenas receperunt. Huius rei per signes è Sciatho editos facti certiores Græci qui ad Artemisium castra habebant, & ob id perterriti, illinc Chalcidem concesserunt ad EVripum rutandum, relictis per edita Euboeæ loca diurnis speculatoribus. Ex illis autem decem barbarorum nauibus, tres, ad herma quod est inter Sciathum & Magnesiam, nomine Myrmecem, profectæ sunt. quem locum vbi tenuere barbari, lapideum illic titulum imposuere. Qui
194 ex Therma soluerunt, 2 vbi littus oculos effugit, cum omni classe nauigabant vndecim diebus ex quo rex à Therma discesserat. inter se dissipati: sed eos herma deducebat, quod erat in traiectu fere Scyrius Pammon. Hinc totum diem nauigantes barbari, oram Magnesiam tenuerunt super Sepiadem, & littus quod est inter vrbem Casthanæam & oram Sepiadem. 3 Ad hunc vsque locum atque Thermopylas exors malorũ Xerxis exercitus fuit: & adhuc classis (quemadmodum ego supputando inuenio) mille ducentarum septem ex Asia nauiũ. In quibus a principio è singulis nationibus erant millia ducenta & quadraginta vnum ac quadringenti, ducenos supputando viros in singulis: & præter indigenas propugnatores, addẽdo Persarũ Medorumq; ac Sacarũ tricenos epibatas. Reliquus autem hic exercitus cõstabat ex triginta sex millibus, ducentisq; ac decem. Adijciam autem huic & superiori numero 4 eos qui sunt ex biremibus: in quas initio conuenerant, millia ducenta & quadraginta vnum & ducentos scilicet viros in singulas naues numerantibus, præter hos inter classiarios indigenas triceni Persæ, Medi & Sacæ, imnaues eaidem ascenderant, quæ multitudo sex & triginta millia & ducentos decem viros prioribus copiis aggregat. *Ita Bud. hunc locum interpret.*

1 Legit ἀνὴρ οὗτος, vt & vet. cod. habẽt non ἀνὴρ οὗτος.

2 Locus hic in vulg. edit. Gr. est suspectus: ac certe hunc aliam lectionem & hic & paulo post sequentiũ esse manifestiũ est.

3 Ad Sepiadem vsq; & Thermopylas exors malorũ Xerxis exercitus fuit: multitudo autem adhuc erat (vt ego cõiectura assequor) ex nauibus quidẽ ab Asia, profectis, numero mille ducẽtis ac septẽ, eorum duntaxat, qui iam inde ab quadringenti viri, ducentos scilicet viros in singulas naues numerantibus, porro inter classiarios indigenas triceni Persæ, Medi & Sacæ, imnaues eaidem ascenderant, quæ multitudo sex & ttiin ta millia & ducentos decem viros prioribus copiis aggregat. *Ita Bud. hunc locum interpret.*

4 Eos qui ex penteconteris erant, *i. e. ex nauibus quinquagenum remorum:* ita rationem iniẽs vt fuerint in singulis octogeni viri, maiore numero minorem compensante. *Id est, iis in quibus erant compensantibus eas, in quibus erant pauciores. Hoc enim videtur voluisse significare quod nostra lingua in re simili dicimus, L'une portant l'autre: vel. Le fort portant le foible. Adeo vt locũ hic non habeat genus illud loquendi, Plus minus: præsertim quum ὀλίγοι sit pro ὀλίγοι. q.d In singulis (vbi plus, vbi minus) octogeni viri. Sed & illud τὰς ἐκ τῶν πεντηκοντόρων, respondet phrasi Gal. Ceux des nauires, pro Ceux qui est ayent d. dans les nauires.*

rum singulis plures fecerim octoginta potius quam pauciores viros. Quarum nauium summa, vt superius dictum est, trium millium fuit. Ita in eis fuerunt virorum viginti quatuor myriades, *id est, ducenta & quadraginta millia*. Hæc igitur erat classis ex Asia, vnius & quinquaginta myriadum virorum in vniuersum, & præterea septem millium sexcentorũ decem. Peditatus fuit decies septies centena millia: equitatus octoginta millia: quibus addo Arabes, qui camelos, & Libyes, qui currus agitabant, quæ facio viginti millia. Quæ copiæ classiariæ & terrestres in summam redactæ fiunt vicies centena & præterea decem & septem millia, sexcenti & decem. Has copias ex ipsa Asia fuisse contractas dictum est, præter seruitia quæ sequebantur, & eos qui in frumentariis vehebantur. Huic omni enumerato exercitui adiiciendus est ille ductus ex Europa, de quo ex opinione dicere oportet. Ij Græci qui sunt è Thraciæ obiacentibus præbuerunt naues centum viginti, quarũ viri fiunt triginta quatuor millia. Terrestres copias præbuerunt Thraces, & Pæones, & Eordi, & Bottiæi, & genus Chalcidicũ, & Brygi & Pieres & Macedones, & Perræbi & Enienses, & Dolopes, & Magnetes, & Achæi, & qui maritima Thraciæ habitabant. Harum nationum reor triginta myriades, *id est trecenta millia* fuisse: quæ myriades illis Asiaticis adiectæ, fiunt in summa virorum pugnantium ducentæ sexaginta quatuor, & præterea mille sexcenti ac decem. Hoc autem tanto pugnatorum numero non pauciora sed plura fuisse arbitror quæ eos comitabantur seruitia, & eos qui frumentariis in nauigiis erant, & in aliis nauibus vna cum militaribus viris vehebantur: quos neque plures neque pauciores facio, sed totidem. Ita æquati numero pugnatorum, explebũt totidem myriadas fientque quingentæ & viginti octo myriades, & tria millia ducenti & viginti viri, quos Xerxes Darij filius duxit ad Sepiadem & vsq; ad Thermopylas. Hic est vniuersus copiarum Xerxis numerus. Nam mulierum pinsentium & pallacarum

non minorem, sed maiorem fuisse existimo famulitij numerũ, eorumque qui frumenta in nauigiis erant & qui in aliis nauibus vehebantur

Sed esto hos illis numero pares esse, ac neque plures neq; pauciores, certe æquati hi numero pugnatoribus

carum & eunuchorum numerum nemo pro compertoqueat dicere: ac ne impedimentorum quidē, aliorumque iumentorum farcinariorum, neque canum Indicorum exercitum comitantium, præ multitudine quisquam inire numerū possit. 1 Quo minus miror proditum esse, fluenta quædam non suppeditauisse: magis miror vnde tot myriadibus cibario suppetierint, nam subducta ratione cōperio, si singuli quotidie singulas frumenti chœnicas, *id est semodia*, non amplius accepissent, absumpta fuisse singulis diebus ab his centum millia medimnorum, & trecentos ac quadraginta medimnos, *qui singuli continent sesmis modios*: haud annumerādo mulieres eunuchosque, & iumenta, atq; canes. In quo exercitu quum tot virorū millia essent, nemo erat qui aut specie aut magnitudine corporis cum Xerxe ipso posset contendere, tanquam dignior qui illud imperium obtineret. Nauales autem copiæ postquam è statione soluerunt, profectæque oram terræ Magneliæ tenuerunt, quæ est inter vrbem Cassthenean & oram Sepiadem, primæ quæque naues ad terram habuere stationem, aliæ deinceps in anteris stetere, ad octauum vsq; ordinem 2 intra mare procedentes, vtpote angustiore littore quam vt classem caperet: atq; ita per noctem steterē. Sub ipsum vero diluculum, ex sereno cœlo & tranquillo quum mare effluxisset, incidit in eam atrox tempestas, ac vehemens ventus subsolanus, quem Hellespontium nuncupant qui circa illa loca habitant. Eum ventum quicunq; augescere animaduerterūt, & ancoribus per conditionē stationis licuit, ij tempestatē præuenerunt, reuulsisq; nauibus sese atque illas incolumes præstiterunt: at quas naues ventus ex anteriores nactus est, earum alias ad loca quæ dicuntur *ad ipsum*, quæ sunt in Pelio, extulit alias in littus, alias in ipsum Sepiadē illisit, alias in vrbē Cassthaneam, alias in Melibœā expulit. erat enim intolerāda vis eius. Enimuero feruntur Athe

1 Itaq; mirum mihi non videtur quorundam āmnīū fluenta defecisse tot hominū millia, sed quonā modo frumentū suppetierit tot hominum millibus, id vero mirum videri potest. Siquidē vt chœnicē frumenti quisque in singulos dies acciperet ac nihil amplius subducta ratione inuenio centena dena millia medimnūm quotidie absumi potuisse, & trecenta præterea quadraginta medimna. *Ita Bud. hunc locum vertit, addens etiam Amnīū fluenta prodidisse (hoc est, desistuisse) exercitum tantum. Vide apud eundē De asse lib. 5. in*

H

quo sit reprehendenda hic Vallæ interpretatio.

2 ἐπέκεινα τῶν ἀγκυρῶν *vulgo exponitur Naues sibi uincta scalarum instar alia post alias.* 3 altum tenentes

nienſes Boream inuocaſſe ex oraculo alio, quod ei redditum eſt, vt generum ſuum ad ſibi opitulandū inuocarent. Habet autem (vt apud Græcos fertur) Boreas in matrimonio Orithyam Atticam Erechthei filiam. Ex hoc coniugio (vt fama eſt) Athenienſes inducti ſunt ad coniectandum Boream ſibi generum eſſe, & dum 1 in Chalcide pro Europa excubarent, quum intelligerent auctum iri tempeſtatē, inuocauere Boream, cui prius ſacrificauerāt, & Orithyam, vt ſibi auxilio eſſent, & barbarorum naues conturbarent, quemadmodum prius fecerant circa Athon. Nam autē ob id Boreas ingruerit in naues apud ſtationem agentes, non queo dicere: certe Athenienſes aiunt & ante fuiſſe ſibi auxilio Boream, & tunc illud effeciſſe. atq; digreſſi illinc domū, Boreę extruxere ad amnem Iliſſū. In hac clade qui pauciſſimas naues, ij non pauciores quadringentis periſſe aiunt. viros quoq; innumerabiles, ac vim pecuniarum immenſam. vt Aminocli 2 Cretineo viro Magneti maiorem in modum fuerit fructuoſum hoc naufragium: qui aliquāto poſt, dum circa Sepiadem humum fodit, multa pocula aurea, eiectamenta argentea percepit, theſaurosq; Perſarum inuenit, affatimque aliarum ex auro rerum erat. eſt. & quum alioqui non eſſet fortunatus, tempeſtatis illius mirifice eſt ditatus, 3 nam luit ex illa calamitas quædā ingrata, ac doloris cauſa, quod eum filiis orbatus: Naulum autē onerariarum aliorumq; nauigiorum quę perierunt, numerus iniri non poteſt. Vnde præfecti claſſis, veriti ne ſibi poſt acceptam calamitatem Theſſali incurſarent, excelſum ſibi vallum è naufragiis circumdederunt. Triduo enim tempeſtas perſtitit: quarto tandem die magi 4 inciſiones faciēdo, & veneficiis incātando ventum, ad hæc Thetidi ac Nereidibus ſacrificādo, tempeſtatē cōpeſcuerunt: ſiue aliter tempeſtas ipſa ſua ſponte ceſſauit. Theridi autem ideo magi ſacrificauere, quod ab Ionibus acceperant Therin ex eo loco raptam fuiſſe à Peleo, omnemq; eam oram Sepiadem illius eſſe, aliarumque Nereidum. Et ventus quidem

quarto

1 in Chalcide Eubœæ excubarent, vbi tēpeſtatem oriri intellexerunt, aut prius etiam *quam id intellexiſſent*, ſacrificare cœperunt, & Boream Orithyamque inuocare vt ſibi auxil.

2 Cretinei, (*aut Cretini*) filio.

3 Nam & hanc calamitas quædam angebat circa liberorum cœdem.

4 *Ipſe alibi haruſpicinā facere interp.*

quarto die conquieuit. At Græcis diurni sui speculatores ex Euboicis verticibus decurrentes, alteroq; ab exorta tempestate die indicarunt omnia quæ circa naufragium contigerant. Quæ isti vbi audiere fusis prius liberatori Neptuno libamentis, celerrime rursus ad Artemisium reuehuntur, sperantes sibi paucas aliquas naues fore aduersarias. Ita ad Artemisiũ prouecti, iterum stationẽ habuere ad templum Neptuni cognomine Liberatoris: quod nomen ab illis inditum, ad hoc vsque tempus perdurat. Barbari, postea quàm ventus conquieuit, & fluctus constrati sunt, reuulsis nauibus ad continentem enauigabant circumuehentesque promontoriũ Magnesiæ, rectum cursum in sinum qui ad Pegasæa fert tenebãt. In hoc Magnesiæ sinu locus quidam est, in quo fertur Hercules quũ è naui Argo aquatũ missus esset, derelictus fuisse ab Iasone atque a sociis, dum in terrã Colchidem ad vellus nauigarent. 1 Illinc enim aquati in pelagus erant abituri, eaque de re nomen loco fertur esse Aphetæ; *id est d. missa*. Hoc in loco Xerxianæ naues stationem habuerũt: quarum quindecim. 2 quæ longe vltimæ appellabantur, prospectis Græcorum ad Artemisium nauibus, tarde suas esse, in medium earum & ad hostes delatæ sunt: quarũ dux erat Sandoces Thaumasij filius, Cumæ Æolidis præfectus quem ante Darius hanc causam captum cruci affixerat, quod quum è regiis iudicibus esset, iniquam sententiam ob pecuniam tulerat. sed eius in cruce suspensi Darius reputans plura peccatis esse beneficia in domum regiam collata, hoc reperiens, agnoscensque properantius se quam prudentius egisse, hominem soluit. Ita regem Darium elapsus ac vitæ restitutus, tunc in Græcos delatus, non iterum erat elapsurus. hos enim ad se cursum tenentes Græci vbi videre, cognito hominum terrore, agressi; repente cepere. In quarum nauium vna captus est Aridolis, Alabãdensium qui sunt in Caria tyrannus: in altera Penthilus Demonoi filius, dux Paphius, qui è Papho duodecim naues quum duxisset, amissis earum

1 Illinc enim aquati ἐμπλώσοντες ἐκ τὰ πέλαγος ἀφέσεως, *ad verbum. In pelagus erant immissuri*, vnde loco illi nomen extitit ἀφέται. *Potest autem* ἀφέσεως *& aliter reddi. sunt enim quæ* ἐς πέλαγος ἀφίεσαν *vertant, In altum vela dare.*

2 quæ multo post aliis soluerant, conspectis Græc.

3 facilè cepere.

undecim tempestate quæ ad Sepiadem exstiterat, cum una quæ superabat tendens ad Artemisium, captus est. Hos Græci quæ volebant de Xerxis exercitu scisciatari, vinctos ad Corinthiorum Isthmum dimiserunt. Cætera barbarorum classis, præter quindecim naues quibus præfuisse Sandocem dixi, ad Aphetas peruenit. Xerxes cum terrestribus copiis per Thessaliam & Achaiam iter faciens triduo, euasit in Mellienses: quum in Thessalia certamen curriculi fecisset, suas equas experiendi gratia, quod illic optimas Græcarum equas esse audiebat. In eo autem certamine multo inferiores fuerunt Græcæ. Fluuiorum porro qui sunt in Thessalia solus Onochonus potanti exercitui non sufficit. Xerxes ad littoralia Achaiæ tendenti, perductores sui cuncta referre cupientes, enarrabant id quod de templo Iouis Aphlystij ab indigenis enarratur: Athamantē Æoli filium, inito cum Ino consilio nēcem Phryxo machinarum: deinde Achæos ex oracul tale certamen illius posteris proposuisse, vt qui ex eo genere maximus natu esset, huic aditu prytanei, *id est curiæ* (quam leitum Achæi vocant) interdiceretur: ipsis excubijs agentibus, vt si quis adisset, non prius exire posset quam mactandus esset. Ita multos, quum iam mactandi essent, eo metu in aliam profugisse regionem: interiecto deinde tempore, quum reuersi essent, & in prytaneum ingressi, si essent deprehensi, toto corpore coronis cooperto, & cum pompa eductus mactari cōsuesse. Hoc autem posteros Cytissori Phryxo geniti ob id pati, quod quum Archæi expiationem loco facientes, ex oracul Athamantem Æoli filium essent immolaturi, Cytissorus iste è terra Colchide veniens illum liberauit: eoq; facto posteris eius iram dei fuisse iniectam. Hæc quum audisset Xerxes, vbi ad lucum adfuit, & ipse ab eo abstinuit, & idem suis copiis imperauit: domumque item posterorum Athamantis ac fanum veneratus est. Hæc in Thessalia Achaiaque: à quibus locis processit Xerxes in Melidem iuxta maris situm, vbi totum diem æstus atque recessus fluuium

1 non sufficit, Fluuiorum autem Achaiæ quū maxime sit Apidanus, hic quidem sufficit, nisi aliquis ex parte, sine hic quidem illi aquam abunde suppeditauit, sed parce tantum.

1 Pro id Aoyos, A littoralia hic posuit, Ad littoralia Achaiæ, quum supra pag. 192 pro iuxta verbum posuerit Algus Achaiæ.

1 96

num fit. Huic sinui circumiectus est locus campestèr, alibi spatiosus, alibi arctus admodum. Suntque ipsi campo circumiecti montes editi atque inaccessi, omnem Melidem cingentes regionem, quæ petræ Trachiniæ nominantur: Prima in sinu vrbs ab Achaia euntibus est Anticyra, quam amnis Sperchius præterlabens, ex Enienſibus in mare defluit. A quo alter amnis xx ferme stadiis abest, cui nomen inditum est Dyras, quem fama est emersisse ad ferendam Herculi opem. Ab hoc totidem stadiorum intercapedine alius amnis est, qui vocatur Melas, *id est niger*. Vnde vrbs Trachis quinque stadia abest, 1 sita in amplissimo regionis spatio, à montibus ad mare, vtpote duobus & viginti millibus iugerum planitie montis qui terram Trachiniam circumdat. Ad Trachinis meridiem anfractus est per quem Asopus circa radices montis defluit: ad cuius meridiem alius non magnus amnis est, nomine Phœnix, ex his montibus in Asopum defluens. Iuxta Phœnicem angustissimum viæ est: quippe qua muri coarctata modo plaustrum duntaxat agi potest. A flumine Phœnice ad Thermopylas quindecim stadiorum est interuallum, in quo vicus est nomine Anthela; quem præterfluens Asopus in mare euoluitur: & ei locus spatiosus est circumiectus, vbi templum Cereris Amphictyonidis extructum visitur, & sedilia Amphictyonibus & ipsis Amphictyonis deluhrũ. Cæterũ rex Xerxes quidẽ in Trachinia Melidis castra habebat, Græci vero in prãsitu: q locus à plerisq; Græcorũ vocatur Thermopylæ. ab indigenis autẽ atq; accolis Pylæ. Hęc erant vtrorunq; castrorum loca: Xerxe omnib⁹ quę ad ventum borcam spectant vsque ad Trachinem, potito: Græcis, quæ per hanc continentem ad austrum & meridiem ferunt, tenentibus. Qui hoc in loco Persam Græci opperiebantur, hi fuere Spartanorum trecenti armati, Tegeitarum & Mantienorum mille, totidem ex vtrisque. & ex Orchomeno Arcadiæ censum viginti, ex reliqua Arcadia mille. tot quidem ex Arcadia. A Corintho autem qua-

1 Hæc autẽ maxime parte spatiosa est illa regio, à mari ad montes, iuxta quos est sita Trachis. sunt enim viginti duo planitiei plethra. Mõtis autẽ, qui Trachinium agrũ circundat, est anfract⁹, ad Trachinis meridiẽ, per quem Asop.

dringenti: à Philiunte ducenti, & Mycenæorum octoginta. hi ex Peloponneſo aderant: Ex Bœotis autem Theſpienſes ſeptingenti, Thebani quadringenti. Præter hos euocati erant Locrenſes Opuntii cum omni copia, & Phocenſium mille. Ipſi enim Græci eos euocauerant, miſſis nuntijs, qui dicerent ſe quidem præcurſores aliorum veniſſe, cæteros autem ſocios propediem expectari: tutelam vero maris eſſe in Athenienſium præſidio Æginetarumque, & eorum quibus res naualis iniuncta eſſet. nec ſibi quippiam eſſe formidoloſum. non enim deum eſſe qui bellum Græciæ inferret, ſed hominem: nec mortalem quempiam aut eſſe aut fore qui, ex quo natus eſt, mali exors ſit: & vt quiſque maximus eſt, ita ei deberi maxima. itaque quum mortalis eſſet qui bellum inferret, ab opinione eſſe caſurum. Hæc illi audientes, in Trachinem auxilio iere. Erant his cum alij duces ſuæ quiſque ciuitatis, tum vero, penes quem ſumma imperij erat quem maxime admirabantur, Lacedæmonius Leonides Anaxandridæ filius quæ Leontis, qui EVrycratidæ, qui Anaxandri, qui EVrycratis, qui Polydori, qui Alcamenis, qui Telecli qui Archelai, qui Ageſilai, qui Doryagi, qui Leobotis, qui Echeſtrati, qui Hegeſis, qui EVryſthenis, qui Ariſtodemi, qui Ariſtomachi, qui 1 Cleonidæi, qui Hylli, qui Herculis filius fuit: adeptus ex inopinato regnum. Nam quum duo forent ei fratres natu maiores, Cleomenes & Dorieus, aberat à cura regionis adipiſcendæ: verum Cleomene ſine virili ſobole defuncto, & Dorieo iam non ſuperſtite, ſed & ipſo in Sicilia vita functo, ita regnum ad Leonidem peruenit, qui Cleombroto maior natu erat. Is enim nouiſſimus fuit Anaxandridæ liberorum, habebatq; in matrimonio Cleomenis filiam. Qui dum ſe ad Thermopylas contulit, delegerat trecentos è 2 primoribus viros, & quibus filij erant: aſſumpſeratque eos Thebanos quorum de numero feci mentionem, quorum dux erat Leontiades EVrymachi filius. Hac de cauſa Leonidem dedit

1 Cleodæi: *quam lectionem combrobat locus, quē habes ſupra pag. 153 de Ariſtodemo, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius.*

2 conſtantis ætatis viros, *Camer.*

dedit operam vt Græcos sumeret solos, quod eos maxime insimulabat quod cum Medis sentirent,
497 Euocabat igitur eos ab bellum, sciendi cubidus an vna mitterent auxilia, an ex professo adimirent Græciæ societatem: sed illi aliud sentientes, tamen auxilia miserunt. Eorum qui cum Leonide fuere primos miserunt Spartiatæ: vt his inspectis alij socij in militiam profiscirentur, neue cum Medis sentirent. si eos superari audirent. Ipsi autē celebratis Carnijs (hæc enim sacra morabantur eos) relictis Spartæ custodibus erant cum omni copia illuc celerrime ituri auxilio. Reliqui autem socij ad id agendum itidem animati (nam tempus Olympiadis in hæc negotia inciderat) haud suspicati tam cito apud Thermopylas bello decernendum, præcursores miserant. Ita isti sibi faciendum statuerant. At ij Græci qui apud Thermopylas erant, vbi ad ingressum Persa aduentabat, metu perculsi se discedendo consultabant. At cæteri quidem Peloponenses censebant faciendum vt reuersi in Peloponnesum. Isthmi custodiam agerent. huic autem sententiæ quum infensi essent Phocenses Locrij, Leonides suadebat illic perstandum, & nuntios ad accersendas subsidio ciuitates dimittendos tanquam se paucioribus quam vt Medorum exercitum arcerent. Hęc istis consultantibus, Xerxes equitem quendam ad speculandum quot illi essent, & quid agerent, mittit. Audierat enim iam tum quum in Thessalia esset, eo loci contractam esse exiguam copiam, eiusque duces esse Lacedæmonios, atque Leonidem è genere Herculis. Equas vbi ad stationem Græcorum successit: contemplatur aspicitque non ille quidem omnes milites (nam eos qui intra murum quem excitauerant excubabant, intueri nequibat) sed eos qui extra murum agebant. Erant autem eo tempore exterius manendi in Lacedæmoniorū statione vices: eos animaduertit partim se ludo gymnastico exercētes, partim comā pectēres. Hæc cum admiratione intuitus eorū numero, ac cęteris omnibus plane cognitis p otiū sese

recipi. nemo enim illorum insequebatur, sed hominem magno contemptui habebant. Regressi ad Xerxem, cuncta quæ inspexerat, referunt. Quæ audiens, non poterat coniectare quidnam moliremur tanq̃ quod posset periturum patiret, & hostem perditurum. Sed quum ridiculam rem fieri fare re viderentur, accersit ad se Demaratum Aristonis filiũ, qui in exercitu erat; quem, rogauit horum singula, cupiens [illegible] præcedæ moniis ageretur. Ille. Audi [illegible] quit, antea me, dum aduersus Græciam [illegible] de his [illegible] & quum audi ses loqu[illegible] quæ euentura prouidebam deri[illegible] sui [illegible] quãquã mihi summum discrimen est adeundum te rex veritatem tuenti, audias tamen nunc quoque [illegible] Hi viri ad nobiscum pugnãdum de in[illegible] atq; hoc apparant, nam ita sese apud [illegible] fuerudo: quoties adire animæ periculum debent, tunc capita comunt. quod scies, si hos & qui Spartæ manserunt, subegeris: nulla hominum gens alia est quæ contra te rex audeat tollere manus. Etenim nunc aduersus regnum in Græcia pulcherrimum atque viros præstantissimos tendis. Xerxes, quod hæc ei admodum incredibilia viderentur, interrogante quo pacto tantillæ copiæ cum suis [illegible] rare essent, rursus inquit, Pro vano me [illegible] hoc tibi vt ego annuo, vsu venerit. Hæc [illegible] men Xerxi non persuasit. Itaque quatri[illegible] xes supersedit, tutus eos illinc fugam [illegible] ros. Quinto die quum putaret impudentiam [illegible] rum atque temeritatem esse in permanendo. ita peractis, Medos in eos ac Cissios mittit, imperans vt illos capterent viuos & in conspectum suum adducerent. Medi, vbi facto impetu in Græcos impressionem fecerunt, multi cadebant, alijsque superuenientibus nihil tamen promouebant, etsi vehementer ingruebant: palam facientes cum alijs omnibus, tum vero ipsi regi, se quidem multos homines esse, at paucos viros. Fuit autem hic pugnæ congressus interdiu. Post vbi Medi se ægre tutabantur. tum re-

ro

n

† coniicere non poterat ex iis quæ audiebat, rẽ ita se habere, vt reuera se habebat, nimirũ illos se præparare ad moriendũ, & ad alios morte afficiendos pro viribus.

‡ Scito autem, si hos cæterosque qui Spartæ remanserũt subegeris, nullam alią fore hominum gentẽ, quæ contra te rex, &c. ‡ in me vt vt mendacem consulo, vel, Deus vt mendacem feram.

[illegible]si se subduxere Persæq; subeuntes excepere, ij [illegible]os immortales rex appellabat, quorum dux erat Hydarnes. tanquam facile hostem profligaturi. Vbi & hi cum Græcis congressi nihilo magis quam Medi proficiebant, sed eodem modo pugnabant, vtpotę 2 longioribus hastis quam Græci vtentes, & in locis angustis, vbi nullus multitudinis erat vsus ibi Lacedæmonij dignam mempratu pugnam edebant, cum alijs in rebus ostentantes se perite inter imperitos pugnare, tum vero in eo quod quoties terga vertebant, conferti fugiebant. Quos barbari dum fugientes cernerēt: cum vociferatione & strepitu ingruebant: at Græci rursus se conuertentes, a luctis pectoribus eos excipiebant: & quanuis eorum innumeram multitudinem prosternebant, aliquot, tamē illic ex ipsis etiam Spartiatis occubuere. Persę. Postea q̄ & caetuatim & vniuersis copijs iter occupare conati, nihil tamen promouebāt, iterū sese receperunt Fertur autem Xerxes, quum ad spectaculum adesset, in ipso congressu pugnandi terę solio resiliisse, quod videlicet exercitui suo timeret.

1 *Curita vocarentur, supra exposuit, pag. 179.*

2 breuioribus.

3 Postero die nihilo melius barbari præliati sunt
398 4 nam sperantes fore vt illi, qui pauci essent & saucij, nequirent manus leuare & pugnandum. quum conflixissent, eos Græci excepere, instructis ordinibus & in suo quisque loco ac nationes digestis: præter Phocenses, qui in monte ad iter obsidendū locati erant. Persæ vbi nihil aliud quam pride agendum vident, abscedunt. Ibi regem ancipitem quodnam in re præsenti consilium capesseret, Epialtes EVrydemi filius alloquuturus adiit, tanquam magna aliquare ab illo remunerandus, indicauitque ei tramitem qui per montem ad Thermopylas ferebat: quo factio nem eorum Græcorum qui illic erant, euertit. Is postea Lacedæmoniorum metu in Thessaliam profugit: cuius profugi pylagoræ Amphyctiones apud Pylæam congregati caput pecunia licitati sunt: qui interiecto deinde tēpore ab Athenade viro Trachinio, Anticyræ (nam illuc redierat) interemptus est. Quem, etsi ob aliam

3 Tunc igitur ita pugnarunt: Postridie autem nihilo mel.

4 Ita enim pugnabant, vt qui existimarent illos, vtpote paucos, saucios esse, eisq; vel ad attollendas manus vires non superesse. At Græci eos excep

causam (quam ego in sequentibus reddam) Aristonades hic interemit, nihilo tamen secius a Lacedæmoniis præmio affectus est. Hunc in modum Epialtes postea interiit. Est & alia quæ fertur fama Onetem Phanagoræ filium, virum Carystium, & Corydalum Anticyrensem, fuisse qui ea dixerint regi, & circum montem Persas deduxisse. Quod apud me prorsus fide caret. nam hinc licet coniectemus, primum, quod Græcorum pylagoræ non Onetæ & Corydali, sed Epialtæ Trachinij caput pecunia liciati sunt. quod scilicet eum compertissimum haberent: deinde quod Epialten ob hanc causam scimus se fuga propripuisse: postremo, quod Onetes quidem non erat Milensis, ita demum tramitem illum nouisset si in ea regione permultum diuersatus fuisset. Ideoque Epialtæ culpam adscribo. quod Persas per montem circumduxit, & ad tramitē perduxit. Xerxes ea quæ Epialtes se confecturum spondebat probans, maiorem in modum lætus, sine mora Hydarnem cum iis quibus præerat copiis misit. Ille circa lucernarum accensionem *i. est crepusculum* è castris profectus est, & tramitem ingressus. Quem tramitem indigenæ Melienses vestigauerunt. eoque inuestigato Thessalos deduxere aduersus Phocenses, eo tempore, quo Phocenses intersepto muris transitu, ad arcendum bellum in præsidio erant. 1 Extrinsecus nihil admodum præseptus transitus erat. quum nihil esset vtilis Melienibus. Sic autem sese habet ille callis: Ab Asopo fluuio. qui per montis meat anfractum, incipit, cui monti ac viæ idē nomen est inditum Anopæa. hæc Anopæ per deorsum montis extenta, desinit iuxta Alpeum vrbem, quæ prima est ex Locridibus, Melienses versus, ac iuxta * lapidem nomine Melampygum ac iuxta κρημνὸν ἴσιον *hoc est malitiosorum sedes*, vbi angustissimus callis est. Hac via atq; ita se habente, Persæ Asopum transmittentes. iter tota nocte fecerunt, à dextra OEtæos montes, ad sinistram terram Trachinorum habentes: ac sub exortum aurotæ in cacumen montis euaserunt: quo in loco (sicut superius

1 *Diuersam à nostra lectionem sequutus est, quam etiam sequendo, vertendū fuit potius.*

* *Paul. Leop. Emend lib. 8. a. i. manuit,* lapidē Melampygi, *i. e. Herculi nigro podice proditi S.*

sius ostensum est) mille Phocensium armatorum præsidium excubabat, tum ad suam terram, tum ad viam tutandam: nam transitus inferior à quibus dictum est custodiebatur, quod eam per montem viam vltra Laconide acceptam obsidebant. Hoc autem modo Phocenses Persas ascendisse animduerterunt: Quum eos illi toto monte conscendendo propter frequentiam quercum latuissent, tamen edito multo (vt res postulabat) frondium super pedes constratarum, (erat enim cœli tranquillitas) Phocenses recurrerunt. & dum sibi arma induunt, conflictum barbari adfuere: qui conspecti viros arma sibi circundantes obstupuere, 1 quippe qui (vt in exercitu assueratum fuerat) neminem sibi sperabant occursurum. Ibi Hydarnes formidans ne Phocenses Lacedæmonij forent, Epialten percõtatus est quisnam ille esset exercitus. Mox certior rei factus, Persas tanquam in aciem instruxit. quorum missilibus multis crebrisque Phocenses quum ferirentur, fugam fecerunt in verticem montis, gnari aduersum se ab initio illos venisse. & se præparabant tanquam perditi. Ita isti sentiebant. Verum his spretis ij qui circa Epialten & Hydarnem erant Persæ rapidi de monte descendunt. At iis Græcis qui apud Thermopylas erant, primum vates Megistias extis inspectis indicauit mortem illis pariter & sibi impendere. deinde transfugæ notum fecere, Persas montem circuire: sed hi adhuc per noctis tempus: tertio loco significauere speculatores diurni, qui à verticibus montis decurrerant iam die illuscente. Hic, inter se consultantes Græci, sententiis discrepabant. alij enim stationem non deserendam suadebant, alij id dissuadentes contendebant. Ita dissidentium partim abscedunt. delapsique in suam quisque vrbem se recipiunt: partim, qui cum Leonide erant, ad illic perstandum se accingunt. Fertur autem ipse Leonides eos qui abscessere, dimisisse, de illorum vita solicitus: se vero & Spartiatas, qui adessent, non facturos è sua dignitate ñ stationem desererent, ad quã

1 Quia enim nullum aduersarium sibi occursurum speraſſent, in exercitum inciderunt. a cuius.

putandam ab initio veniſſent. Cæterum ego magis illi opinioni accedo: Leonidem poſteaquem animaduertit ſocios ignauos & inuitos eſſe ad periculum ſubeundum, veniam eis abeundi dediſſe, ſibi vero decedere inhoneſtum putaſſe: permanenti autem illic, ingentem gloriam futuram, & Spartæ nunquam defuturam fecilitatem ſperaſſe. Siquidem iam inde ab initio moti belli Spartiatis à Pythia redditum erat oraculũ fore vt aut Sparta euerteretur a barbatis, aut rex eius occumberet. Quod oraculum hexametris illa verſibus reddidit, in hæc verba.

Vobis, amplisaga colitis qui mania Spartæ:
Aut vrbs ea magna dabit Perſæ vicliore ruinam:
Aut (ſi non erit hoc) oriundus ab Hercule quidam
Flebitur extinctus rex in Lacedæmonis ora.
Nam neque taurorum neque vis tam fortis illi vnum,
Sed leonis cuius vim haud tolerabile rob.
Aduersum donec pessum diſcruſerit horum

Hæc reputantem Leonidem, cupidumque gloriæ comparandæ, crediderim ſolum ex Spartiatis remiſiſſe ſocios potius quam illos qui abierunt, in ſententiis diſſidentes, tam deformiter abiſſe. Cui rei non minimo id mihi teſtimonio eſt, quod vates Megiſtias huius expeditionis comes (qui ferebatur Acarnas eſſe, & à Melampode oriundus) præloquutus ex extis ea quæ erant euentura, quum palam à Leonide dimitteretur, ne ſecum periret, tamen abſcedere noluerit, filium modo, qui ei vnicus erat, vna militantem miſſum fecerit: Ita ſocij quos Leonides remittebat, ei obtemperantes abire. Theſpienſes tantum atque Theobani perſtitere cum Lacedæmoniis: Thebani quidem, inuiti ac nolentes, quippe quos Leonides loco obſidum diſtinebat: Theſpienſes vero libentiſſimi, qui negauerunt ſe Leonide & iis qui cum eo erant deſertis abſceſſuros: permanentesque vna cum illo occubuerunt. quorum dux erat Demophilus Diadromei filius Xerxes, ſub exortum ſolis libaminibus factis, tantiſper moratus dum tempus eſſet quo forum ſo-

1 ac facere volentem vt id decus Spartiatarũ duntaxat eſſet, remiſiſſe ſoc.

let

let maxime frequens esse hominibus, è castris mouit. etenim ita ab Epialte erat mandatum nam descensus à monte, cõpendiarius magis ac breuioris multo sparij quam circuitus montis arq; ascensus. 1 Barbari qui circa Xerxem erant, ad Leonidem & ad Græcos qui cum eo erant accessere & isti tanquam ad necem iam multò magis quam à principio fecerant, progressi sunt ad fauces increbuitus laxiores. nam munitiones muri eos tutabantur Et quum superioribus diebus in loca arctiora prodeũtes dimicassent, tunc extra angustias facto concursu permulti barbarorum cadebant. Nam duces à tergo sui quisque agminis, verberibus quæ gestabant vnumquenque cædebant, assidue ad procedendum adhortantes. vnde multi eorum in mare decidentes absumebantur, multo plures inuicem viui proculcabantur, quum nulla pereuntis ratio haberetur Quumque scirent impendere sibi necem ab iis mõtem circuirent. quod roboris habebant, id omne in barbaros ostendebant, ingruentes ac sese intrudentes. Quorum plerisque quum iam lanceæ diffractæ essent; nonnulli gladiis Persas obtruncarent, tunc Leonides in hoc labore cecidit, nauata strenuissime opera, & cum eo alij insignes Spartani: quorum ego tanquam strenuorum virorum nomina audiui, & quidem trecentorum omnium. Persarum quoque illic cum multi alij tam celebres ceciderunt quam incelebres. tum vero duo Darij filij, Abrocomes & Hyperanthes. quos Darius ex Phrataguna Ataryis filia sustulerat. Atarnes autem Darij regis frater. Hystaspisque Arsamei filius erat, qui quum Dario filiam nuptum dedit, omnem insuper ei domum tradidit, vt qui esset vnicæ pater. Hi duo Xerxis fratres super cadauer Leonidæ pugnantes occubuere, adeo vehementi Persarum Lacedæmoniorumque conflictu, vt Græci 2 ter hostibus in fugam versis, cadauer Leonidæ virtute subtraxerint: & eousque perstiterint, dum ij qui cum Epialte erant adfuere. Quos vbi audiere Græci, tum vero pugnandi ardor immutatus est. nam ad angu-

1 Barbari igitur, qui cum Xerxe erant, accesserunt. & Græci itidẽ, qui cum Leonide erant tanquam multo magis quam initio ad mortẽ pergentes, ad laxiorem fauciũ partem progressi sunt.

2 quater.

1 Mnemosyna sui aiunt (id est, monumenta) Dien.

stias viæ sese recepere: & introgressi murum, tumulum quendam occupantes, addensati insedere cuncti præter Thebanos. est autem tumulus in ingressu, vbi nunc super Leonidem stat lapideus leo.

2 Forsan bis duo: cum in Graco sit χιλιάδες τέτρες, i.e. quatuor milia. In præcedenti versu Diodorus Siculus pa 259. pro τετρακοσίους habet διακοσίους, i. e. Bis decies centũ milibꝰ S. a iacere.

Hoc in loco defensantibus sese gladiis, qui adhuc eis supererant barbari circunfunduntur, & manibus & vocibus incessentes: alij ex aduerso vrgentes, & munitionem moti subruentes, alij vndiq; circunuenientes & circunstantes Lacedæmoniorum autem atque Thespiensium, quum tales exstiterint, præstantissimus tamen extitisse fertur Dieneces Spartanus: quem, antequam cum Medis confligeretur, hoc dixisse aiunt: quum à quodam Trachinio audisset, barbaros præ multitudine sagittarũ quas emitterent solem obducere, tantam eorum esse copiam, adeo non expauefactus est, vt parui faciens Medorum turbam, responderit, omnia sibi bona Trahinium hospitem nuntiare, si Medi solem obducerent: se enim sub vmbra cum illis, non in sole pugnaturos. Hæc & alia huiusmodi dicta memoratu digna aiunt Dienecem Lacedæmonium reliquisse. Secundum hunc autem è Lacedæmonis duo fratres præstantissimi feruntur fuisse, Alpheus & Maron Orsiphanto geniti: & Thespiensibus autem Dithyrambus Harmatidei filius. His eo loci vbi ceciderunt sepultis, & iis sociis qui prius quã Leonide remissi sunt, occubuerant, epigrammata his verbis inscripta sunt,

3 Vaterum codicum lectionem sequutus est Valla, qui addunt, quod in vulgatis edit. deest. ita enim in illis legitur ὑπερεκάμμασι μὲν νυῦν κῆλοι, ἔξω δὲ τῦ βράχεος ἐπικειμένοις, ἀμφικτυόνες σφίσι οἱ ἐπιγράμματα ἔστησαν τὸ δὲ βράχεος Μεγιστίου Ἀκαρνάνος &c.

Ter decies centum hic certârunt mill. quæ olim
*E Peloponneso hos * modo mille viri.* (Spartiatis)

Hæc vniuersis superscripta sunt: ista peculiariter

Nos Lacedæmonii vester hic peregrine sacentes,
Exhibito illorum vocibus obsequio. (vati,

Hoc epigramma inscriptum est Lacedæmonis: istud

Nobile hoc bustum st (Medis occidere) Megistæ,
Sperchion ad fl uium non sed inulta obit.
Qui Vates obitum quamvis præsciret adesse,
Sparta haud fugitmus deseruisse duces.

3 Qui hos epigrammatis & cippis exornarunt, Amphictyones fuere: præter epigramma vatis Megistæ

ræ, quod Simonides Leoprepis filius, propter homines familiaritatem inscripsit. Ex his trecentis duo, EVrytus & Aristodemus, feruntur 1 ob extremam lippitudinem è castris ab Leonide remissi, in Alpenis decubisse: & quum liceret communicato inter se consilio, aut salutem sibi parare Spartam versus, aut, si reuerti recusarent, vna cum aliis occumbere, in neutro horum quæ licebat eis facere, inter se conuenisse: sed quum sententiis discreparent: Aristodemum quidem præ ignauia remansisse: EVrytum vero audita Persarum circumitione, petiisse arma: seque eis indutum iussisse seruum vt ad pugnantes deduceret hunc vbi deduxit, fugæ se mandauisse: illum dato in agmen impetu occubuisse. Quod si vel Aristodemus solus redire Spartam neglexisset, aut si ambo reduces fuissent, videntur mihi Spartiatæ nullam iis pœnam irrogaturi fuisse: nunc altero eorum extincto, in hūc qui habens occumbendi occasionem, tamen occumbere noluerit, necessario debuisse magnopere irasci. Quidam hunc in modum & ob hanc causam Aristodemum sospitem rediisse Spartam aiunt. Alij autem, quum ab exercitu pro nuntio mitteretur, & posset pugnæ quæ fiebat adesse, tamen recusasse, sed moratum in via, fuisse superstitem: sociumque eius qui vna mittebatur, in pugnam profectum, oppetiisse Lacedæmonem igitur regressus Aristodemus, probro & ignominia notatus est: probro, 2 quod eum nemo neq; igni neque alloquio impertiuit: ignominia, ꝙ Aristodemus fugax appellatus est. Verum hic omnem sibi obiectam culpam in pugna apud Platæas gesta deleuit. Fertur item alius ex eisdem trecentis superfuisse, in Thessaliam pro nuntio missus, cui nomen erat Pantitæ: sed Spartam reuersus, quum opprobrio esset, sese strangulasse. Thebani autem quorum erat Leontiades 3 vi retenti à duersus regis copias, tamen à partibus Græcorum, è quibus erant, dimicauerunt: at vbi res Persarum superiores esse animaduerterunt, ibi à Græcis, quibuscum fuerant, ad tumulum ire prope-

1 ob vehementissimū oculorum morbum.

2 quod nullus ex Spartiatis ignem illi accenderet, aut cum eo colloqueretur.

3 ad tempus quidem, dū fuerunt vna cum Græcis; ne cessitate adacti, ad uersus copias dimicarunt: at vbi res Persa

tantibus, se dissociantes, manus ad barbaros protenderunt, ad eosque propius accesserunt, referentes (quod verissimum erat) sese cum Medis sensisse, terramque & aquam regi inter primos dedisse: ac vi coactos ad Thermopylas venisse, & à culpa cladis illatæ abesse. Hæc regi allegantes, (quorum etiam Thessalos testes habebant) seruati sunt: non tamen vsquequaque fortunati fuerunt. nam barbari qui eos cepere, aliquot vt accedebant obtruncauerunt: pluribus iussu Xerxis, regias notas inusserunt, à duce Leontiade exorsi. cuius filium EVrymachum postea Platæenses quadringentorũ Thebanorum ducem, quod vrbem ipsorum occupasset, interemere. Hunc quidem in modum Græci ad Thermopylas dimicauerunt. Xerxes autem accitum Demaratum interrogauit, hinc orsus, Demarate, virum te bonũ esse indicio veritatis experior: quæ enim dixisti, ea omnia perinde euenere: nunc hoc mihi pandito, Quotnam sunt Lacedæmonij, quotve eorum tales in re bellica? an & vniuersi? Cui Demaratus, Multitudo, rex, inquit, Lacedæmoniorum omnium magna est, & ciuitates multæ: quod autem discere vis a me, scies: Est enim

1 Lacedæmonio agro

1 Lacedæmone vrbs Sparta octo millium ferme virorum, qui omnes iis qui hic pugnauere sunt similes: cæteri Lacedæmonij, non illis quidem similes, sed tamen viri sunt strenui. Ad hunc Xerxes. Demarate, inquit, ágedum expone quo pacto hos vitos « minima cum difficultate subigamus tu nanq; calles « quo tendant eorum consilia, vtpote quorum rex « fuisti. Cui Demaratus, Quum inquit me rex libenter consulas, æquum est me tibi quod optimum sit « expromere. Id quod vis hoc pacto fiet. si trecentas « naues cum suis propugnatoribus in oram Lacedæ- « monicam mittas. adiacet autem illi insula nomine « Cythera: quam obrui mari quam extare conducibilius esse Lacedæmonijs Chilon aiebat, vir apud « nos sapientissimus: videlicet expectans semper ab « ea aliquid tale futurum quale nunc ego exponam. « ille quidem tuam classem præuidens, sed quam « cun-

» cunque similiter extimescens. Ex hac igitur insula
201 » proficiscentes tui Lacedæmonios territent. Ita illi
» domestico occupati bello, neque tibi erunt infe-
» sti, neque cæteræ Græciæ, quum à tuis pedestribus
» copiis expugnabitur, auxilia ferent, subacta autem
» reliqua Græcia, Lacones per se reddentur inualidi.
» Quod nisi feceris, hoc fore expecta: Est Peloponne-
» neh arctus isthmus, quo in loco Peloponesibus om-
» nibus coactis, alia tibi prælia superioribus atrociora
» futura prospicio. At si illud feceris, & isthmus hic
» citra prælium & cæteræ ciuitates vltro tibi se de-
» dent. Post hunc Achæmenes Xerxis frater, classis
» præfectus, quum ei colloquio interfuisset, veritus
» ne Xerxes ad id agendum induceretur, Animad-
» uerto, inquit, te rex verba admittere viri qui tibi
» prospere agenti inuidet, aut etiam res tuas prodit.
» His enim moribus vti Græci gaudent, vt & fortu-
» nato inuideant & meliorem oderint. Quod si è præ-
» senti conditione, quum naues quadringentæ nau-
» fragium fecerint, trecentas alias è cætera classe
» miseris ad obeundam Peloponnesum, profecto fi-
» ent nobis aduersarij pares ad decertandum. at si
» coniuncta classis fuerit in oppugnabilis reddetur,
» & ante omnia nobis illi impares erunt: simulque
» omnis exercitus nauticus terrestri, & inuicem ter-
restris vna iter faciens, nautico erit auxilio. Quos
si distraxeris, neque tu illis vsui eris, neque illi tibi.
Tu vero tua ipsius bene constitueris, si aduersa-
» riorum res apud te non agitaueris. Hic illi bellū si-
» stent, hęc agent, tot numero sunt. Illi enim per sese
» ad sibiipsis prospiciendum sufficiunt, & nos itidem
» ad prospiciendum nobis. Quod si Lacedæmonij
» aduersus Persas in pugnam ibunt, impendentem
» sibi cladem haudquaquam deuitabunt. Ad hæc
» subiiciens Xerxes, Recte, inquit, Achmænes mihi
» videris dicere: quod & faciam. Demaratus, quod
» optimum ille quidem mihi sperat esse, id suadet:
» eius tamen sententia à tua superatur. Neque vero
» illud admitto, eum nolle rebus meis bene consul-
» tum, vt ex iis quæ antea ab eo dicta sunt, & ex

ipsa re coniecto. Quoniam ciuis quidem cini se- ‘‘
cundis rebus prædito inuidet: cumque male od ‘‘
cum tamen patrio solo nihil eodem contrahante, ‘‘
quod optimum sibi videtur, suadet: nisi procul ‘‘
abfuerit a virtute, quales pauci sunt. Hospes au- ‘‘
tem hospiti prospera fortuna vtenti, omnium est ‘‘
beneuolentissimus, eique consultanti optime ‘‘
consulit. Quapropter ab infectatione, qua in ‘‘
Demaratum veteris hospitem meum, posthac 2 ab- ‘‘
stinere te iubeo. Hæc Xerxes loquutus, inter cæ- ‘‘
sos transiit, vbi erat Leonides: quem quum au-
disset Lacedæmoniorum regem eundemque du-
cem esse, iussit 3 abscisso capite in crucem tolli, vt
mihi cum aliis multis iudiciis, tum hoc præcipue
manifestum sit, regem Xerxem maxime omnium
excanduisse in Leonidem viuentem. Nam alioqui
nunquam in defunctum hoc genere desæuiret:
quum ex omnibus quos ego noui hominibus Per-
sæ maxime soleant viros in re militari præstantes
honore afficere. Illi igitur quibus imperatum erat,
id exequuti sunt. Redeo ad eam narrationem vnde
mihi discessum est. Lacedæmonij prim. regem ad-
uersus Græciam tendere acceperunt, atq; ita
Delphos ad oraculum miserunt: vbi responsum est id
redditum cuius paulo ante memini. Acceperũt au-
tem mirum in modum. Demaratus enim Aristonis
filius qui profugit ad Medos, non ille quidem Lace-
dæmonius beneuolus (vt & ego arbitror, & tamen di-
ctat) tamen hoc fecit, siue in hoc bene illis consul-
tum vellet, vt coniectare licet, siue q; insultaret:
Nam posteaquam Xerxes statuit aduersus Græciam
sumere expeditionem, id Demaratus qui Susis erat
quum accepisset, censuit Græcis esse indicandum:
sed quum aliter nequiret, (quippe periculosum e-
rat ne deprehenderetur) hanc rẽ cõmentus est. Sũ-
pris duarum tabellarum pugillaribus, ceram illinc
eradit: deinde in eorum ligno consiliũ regis exarat.
quod litteris exaratum, rursus cera inducit, nequid
negotij apud viarum custodes exhiberent pugilla-
res qui ferrentur. Qui vbi Lacedæmonem allati
sunt,

1 eumque tacito prosequitur odio, neque consilium petenti ciui dederit ciuis q̃ putet esse optimũ nisi summum virtutis gradum attingat: quales pauci sunt. At hospes hospiti. &c. *Potest illud τῆ στυγῆ aliter etiam exponi.*

2 abstinere quemlibet iubeo.

3 *vel, Caput eius abscissũ.*

sunt, non poterant eos Lacedæmonij interpretari, antequam (vt ego accipio) Cleomenis filia, eademque Leonidæ vxor, Gorgo, illos admonuit, ri sam rem interpretata, iubens ceram effringi fore enim vt literas in ligno reperirent. Ita ei ascultantes Lacedæmonij literas repertas legerunt, easq; deinde ad Græcos dimiserunt.

rem rem animaduertisset (vel ea cogitasset.

HERODOTI HALI CARNASSEI HISTORIARVM LIBER OCtauus, qui inscribitur VRANIA.

ATQVE hæc quidem ita gesta dicũtur esse. Græci autem quibus res classiaria delegata erat, hi fuere: Athenienses, q̃ naues centum viginti septẽ præbuere, iunctis sibi Platæẽsibus: qui etsi rei nauticæ inexperti, tamen strenue alacriterq; p̃ se illorum naues armauerant. Corinthij, qui attulere naues quadraginta: Megarenses, qui viginti. Chalcidenses totidẽ sibi ab Athenẽsib' præbitas armauerũt: Æginetæ, vndeviginti. Sicyonij duodecim: Lacedæmonij, decẽ: Epidaurij octo: Eretrienses, septẽ: Trœzenij, quinque: Styreenses, duas: Chij totidẽ, cum totidẽ penteconteris, *id est nauigia quinquagenum remorum.* Quibus auxiliares erant Locri Opuntij cum septẽ penteconteris. Hæ naues ad Artemisium in statione erant: quarum quot quique præbuerint, mihi dictum est. Vniuersarum vero præter penteconteros, ad Artemisium coactarum, numerus fuit ducentarum septuaginta vnius. His ducem, penes quẽ summa imperij esset, Spartiatæ præbuerunt EVrybiadem EVryclidæ filium. Nam socij negauerunt se, nisi Lacõ esset imperator, sequuturos esse Atheniẽses ductores, sed exercitum qui futurus erat soluturos. Etenim iam inde ab initio, antequã in Siciliam

octodecim

ad societatem ineundam mitteretur, agitatum sermonibus erat tanquam expediret rem nauticam Athenienſibus permittere: cæterum recuſantibus ſociis, ceſſere Athenienſes, quod magni facerent Græciæ ſupereſſe: quam intelligebant eſſe periturā ſi de principatu contenderent: recte ſentientes. Nā inteſtina ſeditio tanto deterior eſt bello quod concorditer geritur, quanto bellum deterius eſt pace. Hoc itaque ipſum intelligentes, non repugnandum putauerunt, ſed tantiſper concedendum quoad magnopere illis indigebant, quem admodum oſtenderunt. Siquidem poſteaquam expulſo Perſa iam de illius terra diiudicabant, ſuperbiam Pauſaniæ cauſati, Lacedæmonios ducatu abdicauerunt. Verum hæc poſterius geſta ſunt. Tunc autem ij Græci qui ad Artemiſium ſe contulerant, vbi viderunt & multum nauium ad Aphetas eſſe contractum, & omnia plena exercitu hoſtili, perculſi metu quod præter opinionem ſuam expectationemq; res barbarorum ſuccederent, conſultabant de faciēnda fuga ex Artemiſio i Interiorem in Græciam. Quorum conſultatione cognita, EVbœenſes obſecrabant EVrybiadē vt aliquantulum temporis præſtolaretur, vſquedum ipſi liberos atq, domeſticos ſubducerent: Vbi non perſuadent, ad ducem Athenienſium Themiſtoclem tranſgreſſi, paciſcuntur cum eo triginta talentis vt tandiu ante EVbœam pſtarent donec pugna nauali dicerneretur. Themiſtocles autem hac ratione Græcos retinuit: EVrybiadem ex hac, tanq̄ ex ſua ipſius pecunia, quinque talentis impertit: hoc perſuaſo, Adimantum Ocyti filium Corinthiorum ducem, qui ſolus reclamabatur, negans ſe permanſurum, ſed ab Artemiſio profecturum, ita alloquutus eſt iureiurando interpoſito: Tu vero haudquaquam nos deſeres. quem ego maioribus donabo muneribus quam quæ rex Medorum tibi mitteret ſocios deſerenti. Hæc loquutus, ſtatim ad nauem Adimanti tria miſit argenti talenta. iſtis pecunia corruptis, cum EVbœēſibus gratificatus eſt Themiſtocles, tum reliquum pecu-

i in Græciā interiora.

pecuniæ quã acceperat lucrifecit: quam eum interpertisse ideo latuit eos qui partem illius acceperant quod putabant eam ab Athenienſibus ad hoc ipſum profectam eſſe. Ita in EVbœa perſtitere, ac prælium fecere, quod ita geſtum eſt Barbari quum ad Aphetas circa diluculum veniſſent, quumq; id quod etiam ante audierant cernerent, paucas Græcorum naues ad Artemiſium ſtationem habere, libidine tenebantur aggrediendi, ſi forte eos interciperent. Cæterum ex aduerſo inuadendum non videbatur, ne Græci, conſpectis ipſis obuiam tendentibus, fugam capeſſerent, noxque fugientes exciperet. Sed euenire oportebat vt hi effugerent, & illorum inſidiantium ne ſacrificulus quidem euaderet. Igitur ad hanc rem tranſigendam hoc ſunt machinati: Ducentas ex omnibus nauibus delectas extra Sciathum circumagunt, iuxta Capharea & Geræſtum ad EVripum, ne circumuehentes EVbœam ab hoſte cernerentur, ſed eum circumuenirent? ducentis quidem nauibus quæ hac itent, viam quæ retro ferebat obſepientibus. reliqua vero claſſe ex aduerſo
203 ingruente. Quo capto conſilio quas conſtituerant naues miſerunt, non habentes in animo ipſi eo die Græcos adoriri, nec priuſquam ſignum quod conuenerat cum iis qui circumuehebantur, ab illis edetur iam de ſuo aduentu. His circummiſſis nauibus, reliquarum apud Aphetas numerum inibant. In quibus recenſendis dum occupati ſunt, Scyllias quidam Scionæus qui iiſdem in caſtris erat, omniũ ea tempeſtate hominum optimus vrinator, qui et iam in naufragio ad Pelium facto multam pecuniã Perſis ſeruauit, multa & ſibi lucratus eſt. Hic Scyllias iampridem in animo habuerat ad Græcos tranſire, ſed quum ad eam diem non fuiſſet nactus occaſionem, tunc ad Græcos transfugit Sed incertum quonam modo illinc tranſierit. demitor tamen ſi verum eſt quod refertur. refertur enim, quum ex Aphetis mare ſubiſſet, non prius emerſiſſe quam ad Artemiſium peruenit octoginta ferme maris ſtadia emenſus. De hoc viro & alia memorantur,

noxq; fugientes exciperet, alioqui enim euaſiſſent; quum tamẽ vt quidem illi conſilia inibant. ne igniferum fuga ſapere oppeteret. *Sed Xerxes cupiens inire volebat, quæ omnes a l vnum in ſua manu verent, & ne gniferquæ elaberentur. Eſt enim τὸ πάντων λέγειν, quod nos dicimus. Aleuæ comites, Scyllias & ili faſciolentur comite.*

partim mendaciis similia, partim ver: de quo mihi ea probatur opinio, cum naui gio ad Artemisium perueniſſe. Is vbi eo peruenit, Græcos certiores fecit & naufragij facti & nauium ad circumeundam Euboeam dimiſſarum. Hoc illi audito inter ſe colloquuti ſunt: & quum multæ eſſent ſententiæ dictæ, illa euicit vt eum diem illic manerent & in ſtatione perſtarent: dehinc media nocte ſoluentes proficiſcerentur, & claſſi hoſtium quæ circumageretur occurrerent. Poſt, vbi nemo ſe exaduerſo fert, obſeruato diei crepuſculo, ipſi ferun tur in barbaros animo experiundæ fortunæ cum in pugnando tum in perrumpendo. Quos Xerxiani milites ducesq; paucis cum nauibus venientes in ſe conſpicati, magnæ hoc illis demētiæ dantes, & ipſi naues educunt, ſperantes facile ſe illos ire interceptum, merito ſane id ſperantes, quod viderent paucas eſſe Græcorum naues ſuas vero multo plures atque velociores. itaq; præ contemptu illos in medio concludunt. Exlonibus tamen illi qui Græcis bene volebant, inuiti militabant, magnæ calamitatis loco ducentes quod viderent circumueniri illos, quorum neminem animaduerterent eſſe reditu rum: adeo enim infirmæ res Græcorum eſſe videbā tur. At ij Iones quibus id quod fiebat voluptati erat, pro ſe quiſque adnitebatur, vt ipſe primus aliqua naui Athenienſium capta, donum ab rege acciperet. Nam apud exercitum plurimus erat per hos de Athenienſibus ſermo atq; reſpectus. Græci, vbi eis ſignum datum, primum conuerſis in barbaros proris, puppes in medium coegerunt: deinde ſecundo ſigno dato, opus capeſſunt; quanquam in exiguo ſpatio deprehenſi & a fronte. mox triginta barbarorum naues excipiunt, in quibus & Philaonem Cherſis filium, Gorgis Salaminiorum regis germanum, & in eo exercitu virum eximium. Græcorum autem primus nauem hoſtium cepit vir Athenienſis Lycomedes Æſchrei filius: idemq; palmam rei bene geſtæ retulit. In hac pugna quum inuicem nunc hi, nunc illi ſuperiores eſſent, interne-

ventu nostris diremptæ sunt: & Græci quidem ad Artemisium reuecti, Barbari vero ad Aphetas, multo maius opinione sua certamen experti. In hoc prælio, solus è Græcis qui cum rege erant, Antidorus Lemnius ad Græcos transfugit: quem Athenienses ob eam rem tractu soli in Salamine donarunt. Vbi nox adfuit (erat autem anni tempus mediæ æstatis) immensa vis aquarum exitit per totam noctem, & dura tonitrua a Pelio. Cadauera quoque ac 1 naufragia ad Aphetas efferebantur & circa 2 nauium proras excipiebantur, & remorum palmulas perturbabant. Hæc audientes qui illic erant milites, metu consternabantur credentes se esse vtique perituros, vt qui in tantum malorum deuenissent: quippe quos, antequam respirassent è naufragio & tempestate quæ ad Pelion exiterat, excepisset atrox pugna naualis. ex pugna nauali vehemens imber & validi aquarum in mare discursus, ac dura tonitrua. Eritis quidem huiusmodi nox contigit. At ijs quib⁹ negotiū datum erat vt EVbœam circumirent, quanquam eadem nox, tamen etiam multo atrocior erat: tanto quidem, quanto maius est quod eos dum in pelago ferrentur, inuasit: adeo vt tristis exitus fuerit. Vt enim eos cursum tenentes tempestas ac pluuia adorta est, quum essent ad concaua EVbœæ, ac flatu ferrentur, ignari quo ferrentur, ad petras impingebantur. Et id omne a deo fiebat, quo Græcæ classi par redderetur id nauium quod superarat, nec multo plus foret. Atq; hi quidē circa EVbœæ concaua periere. Barbari vero qui apud Aphetas erant, vbi ipsis libentibus dies illuxit, 3 naues suas stabilierunt, satis habētes, quum male rem gessissent, quietem agere in præsens. At Græcis auxilio tres & quinquaginta naues Atticæ superuenere: quæ suo aduentu illis tum animū addiderunt, tum nuntium attulerunt, eos barbaros qui EVbœam circumuehebantur, tempestate illa quæ extiterat cunctos interisse. Itaque Græci eadem qua pridie obseruata hora profecti, naues Cilicum inuasere. Quæ vbi corruere, & nos aduenit, iterum se

1 id est, Res naufragio demersa.
2 nauium proris adnolitabantur.
3 naues suas loco non mouebant, vel, Naues immotas finebant:

ad Artemisium receperunt. Tertio die barbarorum duces, tum indigne ferentes, à tantula se classe vexari, tum à Xerxe supplicium timentes, non expectandum sibi amplius censuerunt vt Græci prores pugnam capesserent, sed instructas naues circa meridiem eduxerunt. Contigit autem vt per hos eosdem dies & hæc naualia prælia & illa in Thermopylis terrestria gerentur. Erat autem omne certamen his in mari de EVripo, quemadmodum illis qui cum Leonide erãt de transitu arcendo. & Græci quidem sese adhortabantur ne barbaros intrare Græciam sinerent: barbari vero vt Græcorum copijs profligatis, transitu potirentur. Procedente autem Xerxianorum classe in aciem ordinata, dum Græci se apud Artemisium immotos tenerent, tunc eos barbari comprehenderent, lunata classe circundabant. Ibi Græci ex aduerso prodeuntes conflixere. Qua in pugna pari marte pugnatum est. nam Xerxiana classis præ magnitudine & copia sua in se incidebat, perturbatis nauibus & mutuo incursantibus: resistebat tamen neq; cedebat. Indigna enim res videbatur à paucis nauibus in fugam conuerti. Itaq; multæ Græcorum naues interibant, multi etiam viri, sed multo plures barbarorum & naues & viri: atque ita dimicantes vtrique ab alteris abscessere. Hoc in prælio Xerxianos inter milites optimam Ægyptij nauauerunt operam cum alijs magnis editis operibus, tum hoc quod quinque Græcas naues cum ipsis propugnatoribus cepere. E Græcis autem eo die præstantissimi extitere Athenienses, & inter Athenienses Clinias Alcibiadis filius qui domestico sumptu ac propria naui cum ducentis viris militabat. Vbi vtrique libenter in diuersum abiere, ad suas stationes sese recepere. Græci autem diremptο prælio reuecti, etsi cæsorũ corporibus, ac naufragijs potiti erant tamen quod male affecti essent præcipueq; Athenienses (quorum dimidium nauium vulneratum erat) de fugiendo in vlteriora Græciæ deliberabant. Themistocles reputans, si ab amicitia barbari Ionas & Cares abduce-

1 Se tantulã suam classẽ profligare. id est, in periculum conijcere ne profligaretur à Græcis.

2 in Græciæ interiora.

duceret, fieri posse vt reliquos superarent, dum EVbœenses pecora ad mare propellunt, illuc duces contraxit: eisque dixit se astutiam quandam habere, qua speraret optimos quosque sociorum ab rege abductum iri. Hactenus rem enudauit additque ad eam transigendam hos ab illis agendum esse, vt EVbœicorum pecorum quantum vellet quisque mactaret. satius enim esse suorum copiis illos potiri quam hostem. Ac monuit vt suis quisq; popularibus præciperet ignem ascendere: sibi autem de discessu sub tempus opportunum curam fore: vt sine noxa abirent. Hoc illis probatum quū esset, accensis ignibus ad pecora est itum. nā EVbœenses, contēpto Bacidis oracvlo, tanquam nihil dicente, neque exportauerant quicq̄ neq; importauerunt: & velut impendente eis bello, res sibi quoq; ipsis obscuras effecerant. ita enim habebat de his oraculū Bacidis,

Dum tuga barbaricas canabacea iactat in aquor,
EVbœa capræ mugientes fit procul absint.

His versib⁹ quum nihil illi interentur, tametsi mala tum aderant, tum impendebant fiebat vt in plerisque aduersa fortuna vterentur. Dum hæc esti agebant, aduenit ex Trachine speculator, nam erat apud Artemisium speculator Polyas, genere Antieyrensis cui datum erat negotium cum expedito nauigio actuario, vt renuntiaret iis qui apud Thermopylas erant an classis discessisset. At Abronychus Lysiclis filius Atheniensis, apud Leonidem erat paratus cum lembo ad nuntiandum ijs qui ad Artemisium agebant, si quid noui pedestribus copijs contigisset. Hic igitur Abronychus adueniens, indicauit ea quæ circa Leonidem & eius exercitum gesta erant. Qua isti re audita non iam sibi differēdum abitum putauerunt; sed vt quiq; locati erant, abscesserūt: primi, Corinthij, postremi, Athenienses. Quorum Atheniensium velocissimis nauibus delectis Themistocles ad aquas potabiles se conferens, in lapidibus literas incidebat: quas postero die Iones ad Artemisium venientes legerunt, in hęc verba: Viri Iones, haud iuste facitis, militantes ad-

uersus patres, & Græciā redigētes in seruitutē. Sed (q̄ præcipiū fuerit) state à nobis: sin hoc facere non poscitis, i saltē nunc sitis in medio. q & ipsi facite, & Cares vt faciāt obsecrate. Quod si horū neutrum agere licet, & maiore necessitate estis obstricti q̄ vt possitis deseiscere, in re gerēda, dum pugnā conseremus. Sponte agaris instruite, memores à nobis vos esse oriundos, & inimicitiarum nobis cū barbaro principium à vobis extitisse. Hæc Themistocles (vt arbitror) ancipiti consilio scripsit, vt si Iones rem laterent, Iones induceret ad deficiendum à rege ad se: sin ad eum deferrentur, darenturque crimini, 2 iuſſi dos eidem redderet Iones, vt à prælijs nauālibus sum mouerentur. Postquam au- 205
tem hęc Themistocles inscripsit, extemplo vir quidam Histiæus nauigio aduectus, barbaris nuntium attulit Græcos ab Artemisio profugisse. Illi homine quod fidem non haberent, seruari iusso, naues veloces ad rem explorandam miserunt, qua re per istos nuntiata, simulatque refulsit sol, omnis classis addensata ad Artemisiū cōtendit: vbi ad meridiem vsq; in hor ita, mox ad Histiæā processit. Eo appulsi, vrbe Histiæo ū potiti sunt. * & optimā portionem agri Histiæi maritimosq; vicos omnes percursauerunt. Deum illi hoc in loco agunt, Xerxes præparatis q̄ ad cæsos pertinebāt, præconem ad classiarios mittit. Hæc autē præparauerat: Quicunq; è suo exercitu apud Thermopylas cæsi (erant autē viginti millia) eorum mille ferme relictis, cæteros depressa fossa humauit &, ne à classiario exercitu cerni possent, eā humum exagitauit, foliisq; constrauit. Præco vbi ad Histiæā peruenit, facto totius exercitus cœtu hæc dixit, Viri socij, rex Xerxes dat veniam cuicunquelibet relictis ordinibus ire visum quemadmodum pugnetur cum amentibus hominibus, qui se superaturos sperauerant copias regis. Hæc denuntiante præcone, mox nihil infrequentius fuit nauigiis: ita multi visere cupiebant. Profecti eo, hos omnes Lacedæmonios esse ac Thespienses credebant: qui stratti iacebāt, quū etiā 3 seruos cernerēt.

Ita-

1 *videtur hic mendosa esse Græca exemplaria: sed ex coniectura emendatur hic sensus.* Et vos ę medio nobis subducite, *i.e. Subducentes vos, ne in medium à uersum nos prodite. Vel, Subducite vos, ne uobis prodeundū sit, &c. Vocatur autem Athenienses Iouum patres vt supra pag. 176.*

2 *suspectos.*

* *Illopiij; agri & Histiæ regionis maritimos vicos omn. p. S.*

3 *Helotes: quod erat seruitium Lacedæm. peculiare nomen.*

ſtaq; res eos qui tranſmiſere non latuit. Hoc Xerxes circa ſuorum cadauera fecit, rem profecto ridiculam, vt mille ac centes extarent, certa vero conferent eundem in locum quater milleni comportati ſibiq; eſſent. Atq; hunc quidem diem in ſpectaculo conſumpſerunt: poſtero autē claſſiarij Hiſtiæā ad claſſem remearunt. Reliqui q̄ cū Xerxe erāt, iter ingreſſi ſunt: ad quos paucr quidā ab Arcadia perfugæ venerunt, victus inopes. & operā ſuā præſtare cupientes, qui in conſpectum regis adducti, interrogatiq; cum ab aliis Perſis, tum verō à quodam præcipue, de Græcis, quidnam illi agerent, reſponderunt eos agere Olympia, & ſpectare certamē gymnicum atque equeſtre. Rurſus eodem percontante quodnam illis p̄mium eſſet, p̄poſitū, p̄pter q̄ certarent, oleaginam coronā inquiunt eſſe, qua donarē tur. Ibi Tigranes Artabani filius generoſiſſimam dixit ſentētiam, ꝛ quæ apud regem, p timida eſt habita. Audiēs enim p̄mium illis coronā eſſe, non pecuniam, ſilentiū tenere non potuit, quin coā omnib⁹ diceret, Papę Mardoni, in quos vires induxiſti nos ad pugnādum? q̄ non pecuniarū certamen agitant, ſed virtutis. Hoc ille dixit. Eo interim tempore poſt acceptam apud Thermopylas calamitatē cōſtitim Theſſali caduceatores ad Phocēſes mittunt, vtpote iis infenſi, cū ſemper antea, tum p̄cipue poſt nouiſſimā cladē. Etenim non multis ante hanc regis expeditionem annis, quam ipſi Theſſali & eorum ſocijomni cum copia bellū Phocēſibus intuliſſent, à Phocenſib⁹ fugati ſunt ac *malē multati, ꝛ nam quū ad

1 Sed enim eos, qui illuc traiecerant, non latebat, & Xerxes circa ſuorum cadauera egerat. Ac ridiculū quidem certe iſtud erat, horum (*i. e. barbarorum*) cadaueria mille duntaxat iacentia conſpici, illorum autem iacere quatuor millia, eundem in locū confertim congeſta. *Illud autem* γελοῖον (*i. e. ridiculum*) *non de reipſa ſed de Xerxe dicitur, qui tam vecors in comminiſcēda hac impoſtura fuerit.* *Quod ad verbū ita Gallica lingua expreſſerit, Et de faict c' eſtoit vne grāde mocquerie de vouloir dire &c. Valla autem in eo etiam lapſus eſt quod illos mille ab his quatuor millibus non diſtinxerit.* 2 propter quam à rege pro timido (*vetignauo*) eſt habitus. * *alij*, aſpere tractati. S. 1 Quumq; *Theſſali* ad Parnaſſum compulſi eſſent, vates Tellijtes Eleus Phocenſibus, apud quos erat, hoc excogitauit. *At Valla* κατάληψιν *ad Phocenſes retulit, qui tamē de vtil. rib. dicti ratione conſentaneum nō eſt. Sed Vallam in errorē induxit fortaſſe præpoſtera interpunctio, quā in ſuo exemplari habuit, & nominativum pro genitivo abſolutis poſitum, videlicet* οἱ Φωκῆες ἔχοντες, *pro* τῶν Φωκέων ἐχόντων: *quod nihil aliud eſt quaſi omiſſa illo participio, ſta (& quidē multo breuiꝰ) dixiſſet* τοῖς Φωκεῦσι τοῦτο Τελλίας ὁ Ἠλεῖος ἐπῴζησεν τοιόνδε: *qua obſeruatio ad intelligendum illud Herodoti locum magno adiumento eſſe poterit.*

Parnassum vsque processissent Phocenses, secum habentes Tellian vaticinum illum Eleum. Ibi Tellias hic huiusmodi rem eis commentus est. Sexcentos viros è Phocensibus praestantissimos gypso ipsos quã armã illinit, eosque sub noctem in Thessalos dimisit, dato praecepto vt quemcunque illorum non cerneren-, cum obtruncarent: Hoc Thessalorum excubitores, aliud quoddam portentum esse arbitrati, deinde ipse exercitus horruerunt, vt tribus millibus caesorum totum Phocenses potiti sint: quorum scutorum medium apud Abas, alterum dimidium Apollinis Delphos dedicauerunt: & ex decima pecuniae eius pugnae factae sunt statuae grandes. quae podem eregione delubri Delphis visuntur, aeneae eiusmodi in Abis repositae. Hoc Phocenses peditatum Thessalorum, à quibus obsidebantur, egerunt. Equitatum quoq; eorundem, qui in agrum incursauerat, insanabili clade afflixerunt. Est enim q est iuxta vrbẽ Hyampolin, ingenti fossa, amphoras illic inanes depositas humumq; desuper iniecerunt. eamque relictam exæquauerunt: atq; ibi Thessalos expectarunt cursuros. In eos Thessali impetu dato, tanquam in pturi, in amphoras inciderũt, ibiq; equorum crura confracta sunt. Ob haec ambo Phocensibus legati Thessali misso caduceatore ita dixere. ¶ Nunquam dissimulatis amplius Phocenses agnoscere nostra vos nobis pares? qui & antehac inter Graecos diu partes illorum nobis placuerunt, semper & antecelluimus, & nunc apud barbarum adeo gratia mus vt penes nos sit & agro vos exuere, & in libertatem redigere? Quam facultatem etsi obtinemus, tamen iniuriam non sumus memores, nisi vt quinquaginta talenta rependatis: & nos bis recipimus, omnia nos ab agro vestro discessuros. Haec Thessali Phocensibus denuntiarunt, quod soli Phocenses inter eius loci homines Medis non sentiebant: idque nulla alia causa (ego coniectura comperio) quam Thessalorũ

¶ Nunc demum Phocenses sententia mutata agnoscite etiam magis *quam antea*, vos nequaquam nobis esse pares. *At Valla interrogatione hac legit, quam tamen vera pe bi γνω ΤΙΚΩΝ significatio interrogationẽ admittere non videatur*

partes Medorū (vt mihi videtur) sequuturi, si Thessali partes Græcorum fouissent. Hæc deferentibus Thessalis, negarunt se Phocenses pecuniam daturos: & sibi itidem vt Thessalis facultatē esse sentiēdi cum Medis, si aliter sentire vellent: sed nequaquam fore vt sponte essent proditores Græciæ. His verbis renuntiatis adeo Thessali sunt in Phocenses indignatione perciti, vt barbaro duce itineris ex iterint, & ex Trachinia Doridem regionem incursauerint. nam eius regionis tractus illi octoginta non amplius stadia in latum patet inter Melidem ac Phocensem regionem situs, quæ olim Dryopis erat. Hæc autem regio, Dorum qui sunt in Peloponneso, metropolis est. Hanc igitur Doridem regionem ingressi barbari nihil admodum læserunt: cum Medis enim (etsi Thessalis non videbatur) sentiebant. Posteaquam autem e Doride in Phocidem ingressi sunt barbari, ipsos quidem Phocenses non sunt adepti. (eorum enim nonnulli cacumina Parnassi conscenderant: qui vertex est iuxta vrbem Neonē illic sitam, nomine Tithorea: eoque se receperant: sed plures ad Locros Ozolas, in vrbem Amphissam, quæ supra Crisæum sita est campum) omnem tamen agrum Phocensem incursauerunt: (sic enim ducebātur à Thessalis) & omnia quæ nacti sunt, igni ferroque vastarunt. Vrbes etiam ingressi, ignes in sacras ædes iniecerunt. nam peragrantes eam iuxta Cephissum amnem, cuncta populati sunt, & hinc vrbem * Drymon incenderunt, illinc Charadram & Erochum & Tethronium & Amphicæam & Neonem & Pedicas & Triteas & Elateam & Hyampolin & Parapotamios, *id est fluminis accolas*: & Abas, vbi delubrum Apollinis erat locuples & thesauris donariisque compluribus exornatum, in quo vt tunc, ita nunc redditur oracula. Hoc delubrum posteaquam diripuere, incenderunt. Phocensium etiam quosdam per montana

i Quidam Tractus angustus, aut, Tromentia angusta. Camerarius autem ita hunc locum reddit; Regionis Doricæ hæc in parte angustus est aditus, latitudine patens ad millia passuum citciter quatuor, *i. quasi per eum extenditur.* Est autem multitudinis etiam capax vertex capax Parnassi, qua ad vrbē Neonē vergit, seorsum sitam: vocaturque ille *vertex* Tithorea; *vel, Tithoreus, vt conueniat eū voce Latina; Vertex masc. gen. vt Τιθορέα cum Græca fam. κορυφή. Sic paulo post κορυφὴς memini vocatā Ὑαμπεῖαν.*

Lego autem καθῆλθε ἑαυτῆς pro καθῆλθεν ἐπ' ἑαυτῆς, sed nolim quidem lectionis sensu satisfacit. * *Pro Δρυμαίαν vt ait 3. 8. 34. alii Δρυμαίαν. Plin. lib. 4. cap. 3. Stephanus vero Δρυμίαν. S.*

insequuti ceperunt, & mulieres aliquot, quas præ multitudine stuprantium extinxerunt. Prætergressi quoque Paraporamios, peruenere ad Panopeas. Vnde bifariam coepere iam diuitiæ fuerant: quarum plurima pars ac validissima cum ipso Xerxe Athenas versus tendens in Bœotos, in agrum Orchomenios ingressa est. Bœoti autem cum Medis vniuersi seriebant: quorum vrbes viri Macedones in eis collocati, qui ab Alexandro missi fuerant, seruauerant, volentes primum facere Xerxi Bœotos sentire cum Medis. Et hi quidem barbari hac iter intenderunt. Cæteri vero cum suis ducibus Parnassum à dextra præstringentes, ad templum quod est Delphis, pergerent quicquid agri Phocensis nanciscebatur, id omne vastantes. nam & Panopeorum oppidum incenderunt, & Daulioru & Æolidensium. Ideo autem hac ab aliis seiuncti pergebant, vt direpto quod Delphis est templo, pecunias repræsentarent Xerxi regi: qui omnia quæ in eo templo erant memoratu digna, melius norat (vt ego audio) quam quæ in ædibus suis relinquerat: permultis assi sue referentibus cum alia, tum præcipue Crœsi Halyattis filij donaria. Hoc Delphi quum audissent, in extremam prorsus deuenere formidinem: quæ attoniti, deum de sacra pecunia cõsuluerunt, nũquid eam humi defoderent, an alium in locum transportarent. Eam deus illis interdixit ne amouerent. se enim sufficturum esse ad res suas tutandas. His auditis Delphi de semetipsis curandum putauerunt, liberis vxoribusq; in Achaiæ finibus collectis. Pleriq; igitur vertices Parnassi supergressi sunt, & ad Corycium antrum, quidam ad Amphissam Locridem se subduxerunt. Denique omnes Delphi vrbem deseruerunt, præter sexaginta viros, ac prophetam, *ideoque sacrarium*. Postea vero quam barbari subeuntes appropinquabant, templumq; cernebant, interim Pythia cui nomen erat Aceratos, inspicit ante delubrum sacra arma prolata è conclaui, quæ intus proposita fuerant, eaq; nefas erat cui quam mortali contingere. quod ostentum ijs Delphis qui aderant per-

Hæc iuxta quæ paulo post sequuntur, videtur colligi hic pro ἱερὸν reponendum esse ἔκθεσιν.

rexit

rexit nunciatum, Vbi autem barbari properantes peruenere ad fanum Mineruæ, 1 quod est ante templum, tum vero etiam maiora quam superius prodigia repræsentata sunt. 2 res profecto hæc valde mirãda: nam arma Martia sua sponte extra delubrum proposita apparuerunt. Quod tamen secundo loco actum est, ex omnibus miraculis maxima est admiratione dignum, quum enim barbari ad sacellum Mineruæ quod est ante templum accederent, interea è cœlo fulmina in eos decidерunt. & a Parnasso duo abscissi vertices, magno cum fragore sunt deuoluti, permultosq; eorum interceperunt: atq; ex ipso sacello Mineruæ vociferatio iubilatioq; exiterunt: Quibus omnibus paritet ingruentibus terror incussus est barbaris, vt fugæ se mãdarent. Ea re cognita Delphi descendentes magnam eorum stragem edidere. Qui autem superfuere, recta ad Bœotos effugerunt: & quum rediissent, referebant, vt ego accipio) alia se præter eã quæ dixi miracula vidisse, duos armatos 3 humana natura augustiores 507 institisse sibi. cædem faciẽtes atq; insequentes. Hos autẽ duos Delphi aiunt indigenas heroas esse, Phylacon & Autonoum, quorum fana visuntur, Phylaci quidem, secundum ipsam viam super ædem Mineruæ: Autonoi vero, prope Castaliam, sub Hyampeo vertice. Saxa autem quæ à Parnasso decidерunt adhuc ad nostram vsq; memoriam integra extant in fano * Mineruæ protemplaris locata, ad quæ 4 per barbaros deuoluta peruenere. 5 Atq; hic receptus à templo horũ virorum fuit. Græcorum autem classis ab Artemisio profecta, rogatu Athenienſium ad

1 *Videtur potius oraculum esse cognomentum Mineruæ, à prouidendo ita dicta: nisi forte legit Valla ὃ θεὸς χρήσας, qui præco quod hic Fanum, statim Sacellum dicit, & Ædem. Cuius interpretationem sequendo quæ paulo post habetur, videlicet Fano Mineruæ protemplario, hic reponendũ fuerit Mineruæ quæ est ante templum.*

2 Nã & hoc magnũ quidem miraculum est, (quẽadmodũ dictũ fuit) Martia arma conspecta fuisse extra templũ exstãtia sua sponte: (*vel à seipsis, sine vllius opera*) sed quæ illud sequuta sunt, inter quælibet spectra, maxima est admiratione dignum; *vel, præ quibuslibet spectris, ante ostentis.* 3 Staturã humana proceriores ipsos insequi, stragem inter persequendũ edentes. * *Pro* Προναΐης, *quod secutus est interpres, legitur apud Paus. 323. 40.* Προνοίας: *quod sonat* Mineruę Prouidentiæ. *Idem tamen Pausanias &* Προναία Ἀθηνᾶ *(id est* protemplaris Mineruæ*) mentionem facit 289. 25. Suidas quoque vtramque agnouit; sed ita vt* Προνοία *hic legerit* Προναία *ex Æschylo, Callimacho & Demosthene citat. Paulo Leopard. Emend. lib. 2. c. 1. 5.* 4 *id est, Per medium barbarorum.* 5 *id est,* Atque ita multati, à templo se receperunt.

Salaminem substitit. Quod vt facerent ideò rogauerant Athenienses, tum vt liberos atq; vxores ex Attica subducerent, tum vt consultarent quid sibi agendum esset. Nam in rebus quæ contigerant, cõsilium capiendum habebant, tanquam opinione frustrati: quippe qui quum putassent inuenturos sẽ Peloponnenses ad excipiendũ barbarum in Eubœa subsidentes, horum nihil inuenerant. sed audiebãt illos Isthmum muro sepire, hoc plurimi facientes vt ipsi superessent, & terrã suã obtinentes tutarentur; omissis cæteris. Hæc Athenienses quum audissent, ita socios obsecrarunt vt ad Salaminem sisterent classem. Quo aliis appulsis, Athenienses in terram suã profecti proposuere edictum vt qua quisque Atheniensium ratione posset, seruaret liberos atque domesticos suos. Ibi plurimi eorum suos in Trœzenem miserunt, quidam in Æginam, nonnulli in Salaminem, pro se quisque properantes sua pignora exportare, quod vellent oraculo obsequi: & ante omnia, quod Atheniensesaiunt ingentem anguẽ arcis custodem in templo fuisse * obseruatum. Et tanquam re vera essent quæ dicunt, serpenti menstrua non cessant libamina proponere, q̃ sint è melle confecta: q̃ quum semper superioribus temporibus depascerentur, tunc illibata manserant. Id quũ ipsa templi antistes indicasset, eo magis Athenienses eoq; promptius deseruere arcem, tanquã à deo etiam destitutam ex portatis itaque omnibus, ad castra nauigauerunt. Posteaquam autem eos qui ab Artemisio soluerant, ad Salaminem substitisse audierunt reliqui classiarij qui ad Trœzeniam erant, eodem confluxere. nam vt in Pogonem Trœzenium portum coiretur erat edictum. Plurescq; multo cõtractæ sunt naues quam ad Artemisium decertauerant, & à pluribus ciuitatibus, eodem quo ad Artemisium duce, EVrybiade Eurychidis filio, viro Spartiata, nõ tamen è genere regio quarum multo plurimas ac maxime veloces obtinebant Athenienses. quæ classis ex his constabat: Ex Peloponneso Lacedæmonij sedecim naues præstabãt: Corinthij, toti-

* versatum, nec solum hæc dicunt, sed etiam perinde ac si esset menstrua ei *libamina* apponunt; libum *scilicet* mellitum; *seu* placentam mellitam S.

totidem quot ad Artemisium præstiterant: Sicyonij, quindecim: Epidaurij decem: Trœzenij, quinque: Hermionenses, tres. Hi Doricæ ac Macedonicæ gẽtis (Hermionensibus exceptis) ex Erineo & Pindo & Dryopide nouissime profecti. nam Hermionenses Dryopes sunt, ab Hercule & Meliẽsibus à regione q̃ Doris nũc vocatur, abducti. Hæ copiæ Peloponnensium erant. Eorum autẽ qui sunt in exteriore continente Athenienses, supra quã cæteri naues præstabant, soli centũ octoginta. quippe quibus non adfuerunt in pugna ad Salaminẽ gesta Platæenses, ob hanc causam, q̃ quum Græci ad Artemisiũ dilapsi sunt, Platæenses, vbi iuxta Chalcidem appulsi fuere, descendentes in Pieriam oræ Bœotiæ, ad recipiendos domestꝰ cos suos se conuerterãt. ita dum in suis cõseruandis occupantur, relicti fuere. Athenienses autem sub Pelasgis eam quæ nũc Græcia nuncupatur tenentibus. Pelasgi erant, Cranai hominati: sub rege vero Cecrope, Cecropidæ cognominati: Erechtheo autem adepto imperiũ, immutato nomine Athenienses appellati: deinde Iones, ab Ione Xuthi filio, qui dux extitit Atheniensis exercitus. Megarenses autem tantundem copiarum quantum ad Artemisium attulerunt. Ampracij, septẽ cum nauibus auxilio venerunt: Leucadij, cũ tribus, Dorica gens, & à Corintho oriunda. Ex insulanis autem Æginetæ triginta naues exhibuerũt quibus aliæ quoque erant naues instructæ, sed iis oram suam tutabantur: verum cum triginta omnino nauibus præcipuæ velocitatis ad Salaminem dimicauerunt. Sunt autem Æginetæ Dores, ab Epidauro. cui insulæ nomen antea fuerat Oenone. Post Æginetas ealdem quas ad Artemisium viginti naues præbuere Chalcidenses: & Eretrienses, septem. hi Iones sunt. Dehinc autẽ Chij ealdem præbuere, gens ab Athenienſibus Ionicâ. Naxij autem naues præbuere quatuor, qui quemadmodum & cæteri insulani à popularibus ad Medos missi erant, sed illorum iussa aspernati, trãsiere ad Græcos, suasu Democriti, viri inter ciues illustris, & tunc trierarchi.

Naxij autem Iones sunt ab Athenienſibus ducẽtes originem. Styreenſes quoque eaſdem quas in Artemiſio naues præbuere: Cynthij, vnam omnino, & vnam penteconterum. horum vtique Dryopes ſunt. Seriphij etiam & Siphnij & Melij fuere in partibus. hi enim ſoli ex inſulanis terram barbaram & aquam negauerunt. intra Theſprotos iſti omnes & amnem Acherontem incolunt. Siquidem Theſproti. quum ſint contermini Ampraciotis ac Leucadiis, ex vltimis regionib⁹ in milltiam venerunt. Eorum autem qui extra hos habitant, ſoli fuere Crotoniatæ qui Græciæ periclitanti auxilium tulere, cui præerat Phayllus, vir ter Pythionices. Sunt autem Crotoniatæ genere Achæi. Et cæteri quidem ex hac claſſe triremes præbuerunt. Melij autem & Siphnij & Seriphij pentecontoros. Nam vtriq;: Melij: à Lacedæmone genus ducunt, Siphnij & Seriphij, ab Athenienſibus Iones. Summa nauium, præter penteconteros, fuit trecentarum quinquaginta octo. Quæ poſteaquam eo perdixi vt ibi bus ad Salaminem conuenerunt, Themiſtocles eorum duces conſultabatur, EVrybiadem ſuggerens qui vellent ſententiam dicerent, vbinam eis quibus ipſi potirentur, commodiſſimum ſit pugna nauali decernere. iam enim Attica præda relicta erat: itaque de cæteris deliberabatur. Plærique igitur illorum ſententiæ in hoc conſpirabant, vt profecti ad Iſthmum ante Peloponneſum decertarent, hac videlicet ratione, quod, ſi pugnaſſent, ad Salaminem quidem, obſeſſa inſula nullum ſubſidium oſtendebatur: ad Iſthmum vero dabatur ad ſuos effugium. Hæc ratio cum ducibus Peloponnenſium redderetur, adducebatur Athenienſis nuntiatum iam Atticam eorum eſſe ingreſſum, eamque omnem igne vastarunt nam copiæ quæ cum Xerxe erant, Bœotiam vastantes. incenſa tum Theſpienſium, qui in Peloponneſum abſceſſerant, tum Platæenſium vrbe Athenas peruenerant, & omnia illa peruaſ-

1 id eſt, ter in certamine Pythico victor.

2 Atqui ipſemet huius libri initio penteconteros interpret. nauigia quinquagenum remorum.

3 ſeptuaginta octo.

Ideo autem Thespiam & Plataeam incenderunt quod à Thebanis acceperant illas ciuitates non sentire cum Medis. A traiectu autem Hellespontiorum, ex quo iter ingredi cœpere barbari, vnum mensem triuere transeundo in Europam, tres alios dum in Atticam peruenere, Calliade summum Athenis magistratum gerente: vrbemque desertam cepere, paucis quibusdam Athenienſibus in templo repertis, necnon quæſtoribus æratis, & hominibus egenis, qui oraepta foribus atque ligni arce ſubeuntes arcebant: qui non exierant illinc ad Salaminem ſimul præinopia victus, ſimul opinione oraculi ſoluendi, quod reddiderat ſibi Pythia, murum ligneum inexpugnabilem fore: id interpretantes ex oraculo effugium eſſe, non naues. Hos Perſæ, caſtris ex aduerſo arcis poſitis in prominenti colle, quem Areon pagon Athenienſes vocant, hunc in modum obſederunt: Sagittas ſtupa circumdatas vbi incenderant, emittebant in illorum vallum, Athenienſes, quanquam obſeſſi, & ad vltimum malorum deducti, etiam inſcenſo vallo, tamen reſiſtebant: ac ne verba quidem Piſiſtratidarum conditionem deditionis offerentium admittebant: & cũ alia ad repugnandum excogitarunt, tum vero hoc, φ in barbaros portis ſubeuntes deuoluebant ſaxa molaria: adeo vt Xerxes perdiu inops conſilij fuerit, φ eos expugnare non poſſet. Tandem ex difficultatibus acceſſus quidam apparuit barbaris. neceſſe enim erat, ſecundum oraculum, omnem Atticam quæ in continente eſt, ſubiici Perſis. Igitur à fronte arcis, à tergo autem portarum & adſcenſus, qua parte nemo excubabat, quaque nemo credebat quempiam hominum aſcẽſurum, hac parte. eſſ loco prærupto, quidam conſcenderunt, iuxta templum Aglauriæ filiæ Cecropis. Quos vbi in arcem aſcendiſſe viderunt Athenienſes, partim è muro ſeſe præcipitauerunt, atque extincti ſunt, partim in ædem refugerunt. At Perſæ qui aſcenderant, primũ ad portas contendunt, eisque patefactis ſupplices trucidant: atque vbi omnium ſtragem fecerunt,

ſimul φ oraculum inueniſſe ſibi viderentur. *i. oraculi ſenſum ſiue mentem.*

direpto templo arcem incendunt. Athenis omnino Xerxes potius, equitem quendam Susa ad Artabanum mittit, nuntiatum ies bene gestas, ac præsentem statum. Postero die quam nuntium miserat, conuocatis Athenienſiũ exulibus expeditionis ſuæ comitibus, iussit vt conscensa arce hostias suo ritu immolarent? siue aliquo in somniis viso, siue sua sponte facti pœnitens, quod templum concremasset. Exules Athenienses id quod iussi erant exequuti sunt. Cuius rei cur mentionem fecerim exponã: Est in arce hac, Erechthei (qui fertur fuisse terrigena) templum, in quo olea est & mare, vt apud Athenienses prædicatur, Neptuno & Mineruæ in testimonium posita, quod de regione decertassent. Hanc igitur oleam vna cum cætero templo contigit vt barbari exurerent: quam Athenienses qui ab rege iussi erant rem diuinam facere, altero ab incẽsione die quum in templum ascendissent, aspexerunt fruticasse, edito à stipite virgulto cubiti instar. Et hæc quidem illi narrauerunt. At *Græci* qui apud Salaminem erant, vbi nuntiatum est vti res circa Athenienſium arcem se haberent, eo perturbationis deuenere, vt nonnulli è ducibus non expectarent dum propositum negotium constitueretur, sed in naues irruerent, ac vela tollerent tanquam profecturi: cæterique qui relinquebantur, statuerent sibi ante Isthmum prælio nauali decertandum. Et quũ nox adfuisset, digressi è concilio, naues conscenderunt. Ibi Themistoclem pergentem ad nauẽ iersitatur Mnesiphilus vir Athenienſis quidnam ab ipsis decretum esset: & quum ab eo audisset decretum esse vt ad Isthmum proficiscerentur & ante Peloponnesum dimicarent, Si isti, inquit, à Salamine proficiscantur, iam tu pro nulla amplius patria dimicabis: ad suam enim quisque patriam remeabunt: vt nec EVrybiades, nec alius hominum quispiam cohibere possit quominus copiæ dilabantur: Græciaque peribit consilij inopia. Quare si quid comminisci potes, perge, & quod decretum est tonare irritum reddere, & EVrybiadem à senten-

tia

pro Peloponneſo, *alibi vertit.*

tia reuocare, vt hic perstet. Themistocles, quum hæc admonita sibi admodum probarentur, nullo reddito responso ad EVrybiadis nauem perrexit, vbi hominem conuenit, ait velle se de negotio communi cum eo colloqui. Hunc ille it nauem ingressum iubet loqui quæ vellet. Cui Themistocles assidens, quæcunque à Menesiphilo acceperat, tanquã à semetipso refert, & alia adiicit multa, donec EVrybiadem à sententia reuocauit: persuasitque vt è naui prodiret, & duces ad concilium contraheret. Ij posteaquam congregati sunt, priusquam ad eos EVrybiades referret id cuius gratia ipsos coegerat, Themistocles multis agebat verbis prout magnopere expediebat. Quem interfatus Corinthiorum
" dux Adimantus Ocyti filius, Themistocles, inquit,
" in certaminibus ij qui ante alios surgunt, *colaphis*
" caduntur. Eum refellens Themistocles, At qui,
" inquit, relinquuntur, non coronantur. Comiter au-
" tem Corinthio quum respondisset, ad EVrybiadem
" conuersus, nihil eorum dicebat quæ dixerat prius
" illos, posteaquam à Salamine profecti fuissent, di-
" lapsuros: (præsentibus enim sociis, non putabat sibi
" decorum quempiam accusare) sed aliunde oratio-
" ne sumpta. In te nunc, inquit, situm est seruare *Græ-*
" *ciam*, si mihi accedens, nauale hic prælium facias,
" & non horum quibusdam credens, classem ad Isth-
" mum abducas. vtrunque enim, quum audieris, in-
" ter se comparato, Si ante Isthmum confliges, in pa-
" tenti pelago dimicabis, vbi nobis minimum expe-
" dit, naues habentibus & grauiores & numero infe-
" riores. Ex quo, etiamsi in aliis feliciter nobiscum
" agatur, tamen amittes Salaminem & Megara & Æ-
" ginam. nam illos vna comitabitur suus pedester
" exercitus atque ita tu eos in Peloponnesum ages,
" omnemque *Græciam* in discrimen adduces. Sin au-
" tem id feceris quod suadeo, hæc in eo reperies cõ-
" moda: Primum si in arcto conflixerimus nos, pau-
" cæ naues cum multis, profecto si æqua belli con- s si rationi
" tingent, multo superiores erimus: quoniam in ar- consenta-
" cto oppugnare, pro nobis est: in spatioso, pro illis. neus sit bel-
li exitus,

Præterea Salamis seruatur, vbi nostri liberi collocati sunt & vxores. 2 Est & alia breuis [illegible] pter quam item debes præcipue hic manere, pro Peloponneso & Isthmo pugnabis: [illegible] sapit) ne istos ducas. Quod si id quod [illegible] tinget, vt classe vincamus, barbari [illegible] mum nobis aderunt, neque vsquam longius tica procedent, sed nullo ordine abibunt bis lucrifaciemus quæ seruauerimus. namque, atque Salaminem, apud quam est nos hostibus fore superiores. 3 Cæ suadentibus hominib⁹ fere prospere ced entib⁹ ne deus quidem vult adesse, & tentiæ indulgare. Hæc dicente Them sus interpellans Adimantus, iubebat si pote cui patria non esset: quinetiam non sinere virum extorrem sententia ta demum id sinere quum vrbem Them buisset: videlicet exprobrans quod a essent, tenerenturque ab hoste. Tu cles, & illi & Corinthius multa ingere tione ostendit, sibi esse & solum maiorem quam illis 3 vnde naues essent armatæ, quas nulli Græcorum possent propellere. Hæc quum tamen ad EVrybiadem transiens, maiori eum loquebatur, inquiens. Tu vero si hic ris egregius: sin minus, Græciæ euers nim belli momentum nobis naues fu mihi crede, nisi hoc feceris, nos 4 ficu domesticos receperimus, in Sirin quæ profecturos, quæ olim iam nostra est oracula aiunt, à nobis condi oportet. talibus sociis destituti meorum verbo cemini. Hæc dicente Themistocle, 3 edocebatur: & ob id edocebatur (ve tur) quod maxime formidabat ne si ad

habemus, *i Iam nunc, & nihil innouantes circa*
5 In diuersam à priore sententiam adducebatur.
tiendum aliud quam prius inducebatur. Ad verbum, Reuocebatur, i. [illegible] sentire de eo batur. vel, Dedocebatur quod sentire edoctus fuerat.

a sed & hoc inter cætera est, quod in primis amplecti debes: hic manes: b Peloponneso & Isthmo nihilo secius pugnabis.

* Αἰγάλεω id est significat potius oraculo prædictum est. *Lacp. Emend. lib. 8. c. 1, versi* fatale est, S.

2 Consilia enim agitantibus rationi cõsentanea, succedunt illa vt plurimũ. at si qui agitẽt, consilia rationi non cõsentanea, ne ipse quidem deus ad humanas deliberationes vult se accomodare.

3 tantisper dum essent illis ducẽtæ naues armatæ. nullos enim ex Græcis illos inuad. posse propulsare.

4 Ita vt nos *fecimus.*

classem reduxisset, ab Atheniensibus desererentur; quibus desercntibus, iam reliqui non essent impugnandi hostibus pares. Ita sententiã eam probauit, vt illic quæ frentes pugna nauali decernerẽt. Quodvbi [illegible] palcuit, ij q altercationibus velitati fu- [illegible] Salaminẽ, quum illic esse apparatẽt tan- [illegible] nale facturi, dies illuxit: & simul o- [illegible] exitit terræ & maris motus: propter quod [illegible] faciendum vt Æacidas in auxiliũ inuoca- [illegible] vbi fecerunt, & omnibus q illinc è Sala- [illegible] dijs vota fecerunt. & Aiacem Telamonis [illegible] uocauerunt: nauemq; ad Æacum & ad alios [illegible] inuocãdos Æginam miserunt. Narrabat [illegible] Dæxus Theocydis filius, vir Atheniẽsis, at [illegible] exul. & apud Medos factus illustris, per id [illegible] quo Attica regio Athenienſibus desolata a [illegible] Xerxis exercitu vastabatur, se forte fuisse [illegible] Demarato Lacedæmonio apud campum [illegible] um, vidisseque pulueré triginta ferme mil- [illegible] corum procedentem ab Eleusine; & quum [illegible] retur quorumnam hominum esset ille pul- [illegible] em se audisse vocem, quæ vox ipsi videretur [illegible] ystícus: & Demaratum (vt qui esset sa- [illegible] quæ fierent in Eleusine ignarus) interro [illegible] quidnam esset quod ita sonaret, seque dixisse, [illegible] rare, a non abierit quin grandis aliqua clades [illegible] tigerat regis copiis. Hoc enim palam est, quum [illegible] Attica sit desolata, numen ab Eleusine resonans, ve- [illegible] sine auxilio Atheniensibus ac sociis. & si quidem in [illegible] Peloponnesum incumbat, periculũ regi erit, eius- [illegible] quæ coniuncta quæ sunt in continente: sin ad classem [illegible] conuertatur ad Salaminem est conuertatur, periculum adi- [illegible] uerit ne nauticum amittat exercitum. Hæc au- [illegible] Mysteria Atheniensis quotannis celebrant Ce- [illegible] reri atque Proserpinæ: huis sacris quicunque vult [illegible] Atheniensium & aliorum *Græcorum* initiatur: [illegible] ox quam audis, est in hoc facto bacchan- [illegible] Et ad hæc dixisse Demaratum, Sile, ne- [illegible] ve, alteri cuiquam hoc verbum dixeris. nam [illegible] ad regem referatur, capite plecteris, vt

1 Sicut autẽ deliberatũ fuerat, ita hæc fecerũt quum enim diis omnibus preces fudissent, illinc quidem ex ipsa *mirum* Salamine, Aiacẽ Telamonẽque inuocauerunt: ad Æacum autem cæteros q; Æacidas inuocandos nauem Ægimisere.

2 fieri non potest, quin magna aliqua cl.

nec ego te nec alius quispiam hominum [illegible] pere. quamobrem [illegible] ditio diis curæ erit. Hoc Dom[illegible] vocem ortã iebat. Ex illo autem puluere [illegible] esse nubem, nubem eamque [illegible] sus ad Græcorum exercitum [illegible] didicisse nautici. Xerxis copiarum [illegible] dicens Theocydis filium referebat, [illegible] que alios reflet citans. Classiarii [illegible] copiæ vbi conspecta strage Laco[illegible] nia in Histiæam traiecerunt, triduã [illegible] tæ per EVripum nauigabant, tot[illegible] ad Phalerum prætio fuerunt. Nec ver[illegible] mihi videtur) numero vel pedestres [illegible] thenas promotæ sunt, quam ad Ther[illegible] Thermopylas. nam in supplemento [illegible] aut tempestate ad Thermopylas [illegible] ad Artemisium prælio interierunt [illegible] qui nondum regem sequuti fuerant, [illegible] Dorienses, Locros, Bœotos, qui cum [illegible] aduenerunt, exceptis Thespiensibus: necnon Carystios, Andrios, [illegible] teros omnes insulanos, præter quo[illegible] quarum nomina superius commem[illegible] magis pernertabat in Græciam Per[illegible] nationes sequebantur. Quæ omnes [illegible] postquam Athenas venere, & ad Phal[illegible] autem in Cythno a relicti, qui bellum [illegible] spectabant) ibi Xerxes ipse [illegible] animo cœtum classiariorum ad[illegible] diendi sententias. Eo profectus, [illegible] fidentibus qui accitu eius adesse[illegible] gentis tyrannis ac nauium præfectis, [illegible] honorem dederat, quorum primus [illegible] rex, tum Tyrius, deinceps alij gradatim [illegible] eos Mardonium tentandi gratia, [illegible] gulos prælium nauale faceret necne. [illegible] Mardonius à Sidonio exorsus, singulos [illegible] ens interrogauit, cæteri quidem eandem [illegible] sententiam, iubentes fieri prælium: Artemisia [illegible]

a Post illum autem pulnerem ac

a quum remansissent

Hæc

» Hæc, inquit, Mardoni, quæ dico, regi referas:
» me neque in prælijs ad EVbœam gestis ignauissi-
» mam extitisse, neque minima contulisse in te, do-
» mine. Ideo, quum talis sim, æquum esse, ea quæ in
» rem tuam maxime esse sentio, demonstrare. Itaque
» hoc tibi suadeo vt nau-bus parcas, nec prælium na-
» uale facias cum iis viris qui tanto sunt tuis in mari
» præstantiores, quanto fœminis viri. Quid enim re-
» ferre habes omnino venire in discrimen pugnæ na-
» ualis? nonne Athenas habes quarum gratia expe di-
» tionem sumpsisti? nonne reliquam Græciam? ac ne-
» mo tibi obsistit? Qui tibi obsistebant, ita summoti
» sunt vt eos decebat. Quo autem ego recasuras ho-
» stium res arbitror, id exponã: Si nõ isti instabis pu-
» gnæ nauali committendæ, sed classem perges hic
» continere ad terram, aut etiam tendere ipse in Pe-
» loponnesum, tunc tibi, domine, succedent ea quo-
» rum grati venisti neq; enim diu tibi resistere Græ
» ci possunt, sed dilabentur, & abs te ad suas quisque
» vrbes defugient quoniam neque commeatus est e-
» is in hac insula, vt ego audio, neq;, si tu in Pelopõ-
» nesum pedestres copias duces, hic eos credibile est
» perstituros qui illinc huc aduenerunt, neq; de pu-
» gna p Athenien sibus facienda curaturos. At si pu-
» gnam naualẽ gerere approperabis, vereor ne copiæ
» nauticę male re gesta pedestrib⁹ sint exitio. Præte-
» rea hoc etiam rex in animum dimitte. vsu venire
» vt bonis quidem hominibus mali serui sint, malis
» autem boni. Ideoq; tibi (qui virorum es optimus)
serui sunt mali, qui numero sociorum cẽsentur Ægyptij, Cyprij, Cilices, Pamphyli, è quibus nulla vtilitas est. Hæc loquente Artemisia, quicunque ei bene volebãt, noxiam illi rebantur suam oratiopẽ, tanquam aliquid mali passuræ ab rege, quem vetaret pugnam facere nauale m: at ij qui male consultum illi volebant inuidebanque, vtpote cui inter primos omnium sociorum honos haberetur, gaudebant eius quam dixerat sententia, tanquam perituræ. Sed Xerxes, postquam ad eum sunt relatæ sententiæ, magnopere delectatus est Artemisiæ

» me, quæ nec in naua- lib. ad Eubœam præ- liis me igna- uissime gesti nec minima præstiti, par est, domine, se- tertiam rẽ eam pro- ferendo, quę maxime è re tua esse censeo, indi- dicare: atq; ideo hæc di- co, Parce nauibus, nec prelium na- uale cum iis viris, &c.

sententia: & quum iam antea officiosam esse sensisset, tunc multo impensius collaudauit. Nihilominus vti plurib. staretur iussit, ratus ad EVbœam suos sponte male pugnasse, quod videlicet ipse abfuisset: itaque constituit spectaculo pugnæ nauali interesse. Classiarij vbi nuntiatum est illinc esse soluendum classem Salamiuem versus ducunt & per ostium in aciem sunt degesti. Sed quum eos dies defecisset quo minus prælium committeret, (nox enim interuenit) in posterũ diem sese instruebant: quum interim Græcos metus formidoq; cepit, cum alios, tum vero Peloponnenses, quod ipsi desidentes in Salamine, pro Athenienſium terra essent certaturi: qui si superarentur: in insula deprehensi forent obsidendi, sua terra sine præsidio relicta. Per eandem noctem pedester exercitus barbarorum contendebat in Peloponnesum; quanquam cuncta quæ poterant excogitata erant ne barbari per continentem ingrederentur. Nam vbi Leonidem cum suis apud Thermopylas occubuisse accepere Peloponnenses, celerrime ex vrbibus concursu facto, Isthmum insederunt, duce Cleombroto Anaxãdridæ filio, Leonidæ fratre vbi considentes, primum viam Sironidem obstruxerunt deinde consilio inito Isthmũ muro inædificabant, opusque perficiebant, quippe nemine (quum tot millia virorum essent) cessante. nam & lapides & lateres ligna, & cistas sabulo plenas afferebant, nullo temporis momento opus intermittentes, neque diurno neq; nocturno. Hi autem è Græcis fuerunt qui ad Isthmum auxilio cum omni copia venerunt: Lacedæmonij, & Arcades omnes. & Elei, & Corinthij, & Sicyonij, & Epidaurij, & Phliasij, & Trœzenij, & Hermionẽses. Hi fuerunt qui quidem auxilio venerunt metuentes periclitanti Græciæ. Cæteris enim Peloponnensibus id nihil admodum curæ erat, & Olympia iam & Carnia præterierant. Incolunt autem Peloponnesum gentes septem, quarum duæ indigenę eundem quum habitarunt olim locum nunc habitant, Arcades & Cynurij: vna, Achaica quæ nunquam illi qui-

id est, Sententia plurium, Qui on se teint a la plus grande voix.

dem

dem è Peloponneſo exceſſit, ſed priſtini loco egreſſa, alienum incolit: reliquæ quatuor è ſeptem aduẽtitiæ ſunt Dorienſes, Ætoli, Dryopes, Lemnij. Ac Dorienſium quidem multæ ſunt & inſignes ciuitates: Ætolorum autem ſola Elis: Dryopum autem, Hermiona & Aſina, quæ ad Cardamylam Laconicam ſita eſt: Lemniorum autem, omnes Parorætani Cynurij autem, quum ſint indigenæ, ſoli putantur Iones eſſe, ſed, ſpecti ſunt Dores, ſuo imperio Argiuorum impoſiti & progreſſu temporis, quum eſſent Orneatæ itemque accolæ. Harum igitur ſeptem gentium cæteræ præter eas quas recenſui, è medio ceſſerunt: & (ſi ingenue loqui fas eſt) in medio ſedẽtes cum Medis ſentiebant. Apud Iſthmum quidem in tali labore iſti occupati erant, vtpote pro omni iam curſu, quod nulla ſpes è claſſe affulgeret, currentes. Quæ audientes illi qui in Salamine erant, formidine afficiebantur, non tam pro ſeipſis quam pro Peloponneſo ſolliciti, adeo vt alius alium adiens, & ſummiſſa voce loquens admiraretur in EVribiade conſilij inopiam: tandem vero res erupit in medium, conſiliumque contractum eſt, & multa de hoc ipſo dicebantur, ab his quidem, oportere in Peloponneſum nauigare, & pro illa adire periculum, non autem manentes, pro regione captiua pugna nauali decernere: ab Athenienſibus vero & Æglnetis & Megarenſibus, ſatius eſſe illic manentes dimicare. Ibi Themiſtocles, poſtquam ſententia Peloponnenſium euicit, clanculum è concilio egreſſus, miſit ad claſſem Medorum nauigium, cum quodam iuſſo dicere quę oporteret cui nomen erat Sicino, contubernali ſuo, atque eorum pædagogo liberorum ſuorum: quem poſt has res geſtas ipſe Theſpienſem fecit, (vbi Theſpienſes in ciuitatem ſunt recepti) atq; locupletẽ. Is tunc nauigio ad duces barbarorũ profectus hæc inquit, Dux Athenienſiũ ꝙ partibus regis fauet, præoptatq; res veſtras quam Græcorum eſſe ſuperiores, miſit me iam clam alijs Græcis indicatum vobis, illos metu perculſos fugam facere velle, & nunc

1 quo tempore Theſpienſes ciues recipiebant, *id eſt, in ciuitatis donabant.*

offerri vobis occasionem exequendi rem omnium præclarissimam, nisi per negligentiam eos dilabi sinatis. nam neque inter se consentiunt, neque vobis amplius obsistent: sed inter se dimicantes cernetis eos qui vobiscum & eos qui contra vos sentiunt. Hæc te Sicinus indicata, ab illis abscessit. Cui fidem habentes barbari, tum in insulam paruam nomine Psyttaleam quæ inter Salaminem & continentem sita est, multos Persarum traiiciunt, tum mediam circa noctem cornu quo ad vesperam spectabat producunt Salaminem versus, eam circumituri: producunt item qui circa Ceon & Cynosuram instructi erant, occupantes omne fretum Munychia tenus. Ideo autem & naues adducebant ne qua Græcis liceret effugere: sed circumuenti vicem redderent præliorum ad Artemisium gestorum. Ad insulam autem Psyttaleam traiiciebant Persas, vt cõmisso nauali certamine, quum plurimum & virorũ & naufragiorum eo efferretur, (erat enim insula in traiectu pugnæ sita) ij Persæ suos seruarent, alienos interimerent. Hoc autem ne hostis sentiret, clanculum egere, nulla noctis parte concessa somno. In has ego res intuens, non habeo aduersari oraculis tanquam non, veris volens euidenter loquentia conari refellere.

212

suos seruarent, alios interimerent.

Auricoma postquam Dianæ littora iungent.
Nauales pontes cum litoribus Cynosuræ,
Spe stolida sortes quod Athenas marte subegit,
Compescet inuenem meritissima pœna superbum,
Instinctum furtis, sibi cedere cuncta putantem.
Nam miscebitur æs ære, mars sanguine pontum
Inficiet: Græcis tunc libera tempora reddet
Saturno genitus, si uel & Victoria pollens.

Quum ita euidenter in his à Bacide dicatur, profecto neq; ipse de fide oraculis derogãda ausim dicere, neque ab aliis dici sustineam. Porro inter duces qui in Salamine erant ingens conflatus est tumultus, nondum scientes à barbarorum nauibus se circumueniri: vbi autem orto solo inspexerunt hostem instructum, censuerunt ibidem sibi manendum.

dum. Quibus congregatis, applicuit ex Ægina Aristides Lysimachi filius, Atheniensis quidem, sed in exilium à populo electus, quem ego (vt eius mores accepi) virum optimum Athenis atque iustissimum censui. Hic vir consilio assistens; Themistoclem euocauit, non amicum sibi, sed in primis inimicum: verum præ magnitudine præsentium malorum oblitus simultarum, euocauit hominem colloquendi gratiâ. præsenserat enim Peloponnenses maturare ad Isthmum classem reducere. Qui, quum
,, prodisset Themistocles, ad eum inquit, Nos & alio tempore & hoc ipso contendere debemus inter
,, nos hac de re, vter nostrum de patria præclarius me-
,, reatur. te vero certiorem facio, peræque esse Pelo-
,, ponnensibus multa verba facere ac pauca de abdu-
,, cendis hinc nauibus. Ego enim tibi quod ipsemet
,, vidi, refero: nunc ne si velint quidem. Corinthios
,, atque ipsum EVrybiadem enauigare posse, quoni-
,, am circumdati ab hostibus vndique sumus. quare ingressus ad eos, hoc indicato. Cui respondes Themistocles, Vtilia sane, inquit, iubes bonum afferes nuntium: Nam quod ego precabar vt fieret, id ipse tu conspicatus fieri veniſti nuntiatum. vt enim scias, quæ fiunt à Medis, propter me fiunt: quoniam opus facto fuit vt Græci qui nolebant sua sponte ad pugnam descendere, descenderent inuiti. Tu vero, quādoquidem vtilia nuntiatum veniſti, per ipsum nuntiato. Quoniam si ego retulero, videbor rem commentitiam dicere, nec ipsis persuadebo, tanquam non hoc agentibus barbaris. Itaque tute ingressus, vti res habet ipse referas. Quod vbi feceris, si tibi fidem habebunt, optime habet: sin minus, perinde nobis erit. neque enim si vndique circumdati sumus, vt tu ais, amplius isti defugient. Aristides concilium introgressus, eadem retulit, dicens se ex Ægina veniſſe, & ægre elapsum, latendo stationem hostium: Omnem enim classem Græcorum, à Xerxis classe circumuentam: ideo hortari se vt ad defensionem sui illi sese præpararent. Hæc locutus Aristides, retro abiit: Rursus autem inter

¶ Certo enim quæ à Medis fiunt, à me profecta esse.

duces altercatio orta, pleriſque eorum fidem nuntio non habentibus. Quibus non credentibus adnenit triremis transfuga virorum Teniorum, cui præerat Panætius Soſimenis filius, qui omnem veritatem attulit. Cuius facti nomine Tenius in tripode qui Delphis dedicatus eſt, inter eos qui barbarum debellarunt, ſcripti fuere. Ex hac autem nauí quæ ad Salaminem & altera quæ ad Artemiſium transfugit, expleta eſt Græcorum claſſis trecentarum & octoginta nauium. duæ nanque prius ad explendum numerum defuerant naues. Græci, vbi eis verba Teniorum fecerunt fidem, ſeſe apparauerunt tanquam dimicaturi. Et ſub diluculum, quum propugnatorum cœtum feciſſent, Themiſtocles ex omnibus quæ expediret præcipiebat: cuius orationis ſumma erat, meliorum cum peioribus compatio. quæcunque in hominis natura atque induſtria 223
exiſtunt, exhortatus vt meliora eligerent. Vbi perorauit, iuſſit ingredi naues. quibus ingreſſus, rediit ab Ægina triremis quæ profecta ad Æacidas erat. moxque omnes naues Græci ſoluerunt. In quos mouentes continuo barbari ſunt inuecti. Ibi cæteri quidem Græci 1 quum inhiberent remos, ceſſimque irent, Aminias Palleneus vir Athenienſis, euectus naui in hoſtilem incurrit. cui implicitus quum hæreret, nec abſtrahi poſſet, ita cæteri venientes auxilio conſerti ſunt. Hunc in modum aiunt Athenienſes extitiſſe initium pugnæ. Ægineræ vero, nauem quæ ad Æacidas abierat feciſſe initium. Quanquem etiam hoc refertur, ſimulachrum mulieris fuiſſe eis oblatum: & quum apparuiſſet, ita illos exhortatum vt omnis Græcorum exercitus exaudiret: ſed prius his verbis conuitiatum, 1 Odæmonij, 2 O miſeri. quouſq; remos inhibebitis? Cæterum aduerſus Athenienſes inſtructi erant Phœnices. nam hi cornu tenebant quod ad Eleuſinem occidentemq; vergebat. Aduerſus Lacedæmonios inſtructi erant Iones. hi autem cornu tenebant quod ad auroram ſpectabat & Pireum. quorum pauci admonitu Themiſtoclis de induſtria ignauiter agebãt, pleriq; minime.

1 quum inhiberent, vt ap Pulluri, Enid.

Eni-

Enimuero cõplurium trierarchorum nomina commemorare posſem, qui Græcos naues expugnauere: ſed neminem nominabo præter Theomeſtorem Androdamantis filium, & Phylacon Hiſtiæi filiũ, ambos Samios quorũ duntaxat ideo mentionem facio, quod Theomeſtor ob hanc nauatam operam à Perſis tyrannus Sami ſit creatus, Phylacus inter bene de rege meritos adſcriptus ſit, & multo tractũ ſoli donat. Bene meriti autem de rege, Perſica lingua Oroſangæ vocantur. De his quidem ita res habet. Multitudo autem regiarum nauium ad Salaminẽ expugnabatur, partim ab Athenienſibus corrupta, partim ab Æginetis, vtpote Græcis ſeruato ordine ac loco certantibus, barbaris & incõpoſite & inconſulte agentibus: vt non ab re fuerit talẽ eis rem contingere qualis contigit: quanquam eo die fuerunt atq; extiterunt longe ſeipſis præſtantiores, & quam ad EVbœã extiterant, pro ſe quiſq; adnitentes, ac Xerxem reformidantes, quod ab eo ſe ſinguli conſpici arbitrabantur. Et de aliis quidem vel barbarorum vel Græcorum ſingulatim, quomodo dimicauerint, nõ poſſum pro conperto referre: circa Artemiſiam vero hoc rei geſtum, ex quo impenſius illa regi cõmendata eſt. Poſteaquã regiæ res in multũ tumultuationis deuenerãt, hoc interim tẽpore Artemiſia, quũ nauẽ ſuam Attica inſequeretur, nullum habens effugiũ. quia ante ipſam naues amicorũ, ſua vero proxima hoſti erat, hoc ſibi putauit faciendum, quod & feciſſe profuit. nam vt fugiebat Atticã nauem, in nauẽ ſociam, q̃ erat virorũ Calyndenſium, impegit, quaq; rex Calyndenſiũ Damaſithymus vehebatur. Cum quo etſi huic iã inde quũ eſſent in Helleſpõto, cõtentio interceſſerat, tamẽ incertũ an conſulto id fecerit, an fortuito nauis Calyndẽſiũ oblata fuerit Eã Artemiſia vbi incurrit pariter ac demerſit, proſpero caſu vſa & duplex hinc ſibi bonũ eſt adepta. nam trierarchus Atticæ nauis eam conſpicatus incurriſſe barbarorum virorum nauem, exiſtimans hanc Artemiſiæ nauem aut Græcam eſſe, aut è barbaris profugiſſe, & à Græcis

cis pugnare, ab hac ad alias se conuertit Ita ex hoc facto contigit Artemisiæ tum vt exitium euitaret, tum vt è malo opere præcipue se probatam apud Xerxem redderet; siquidem fertur, quum rex spectans animaduertisset hanc nauem alteri incurrisse quendam eorum qui aderant dixisse, Cernis Artemisiam domine, vt bene præliatur, vtique nauem hostilem depressit: Et regem interrogasse nunquid verè id opus Artemisiæ esset: & illos, vt pote qui plane nossent insigne nauis Artemisianæ, ita rem habere adfirmasse rates eam nauem quæ corrupta esset hostilem fuisse: nam præter cætera quæ mulieri (vt dictum est) prospere cesserunt, hoc quoque accessit, quod è naui Calyndensi nemo seruatus est qui existeret accusator. Vnde Xerxem ferunt ad ea quæ narrabantur dixisse, Viri quidem extiterunt mihi fœminæ, fœminæ, autem, viri. Hæc aiunt dixisse Xerxem. In eo prælio cum alij multi & illustres viri tam Persarum Medorumque quam aliorum sociorum occubuere, tum vero dux Ariabignes Darij filius, Xerxisque frater: è Græcis pauci: quippe qui gnari natandi, vbi suæ naues corruptæ erant, nec in pugna pertibant, ad Salaminem enatabant. cuius rei quia imperiti erant barbarorum plerique, in mari periere. Posteaquam autem eorum primæ naues in fugam versæ sunt: tum vero plurimæ corrumpebantur. nam quæ in posterioribus locatæ erant, dum earum propugnatores conantur præterire, & vt ipsi aliquam operam regi nauarent, vndique in suorum naues incidebant. Quo in tumultu etiam hoc actum est vt quidam Phœnices quorum naues corruptæ fuerant, regem adeuntes, insimulauerint Iones tanquam proditores, quod propter eos naues amissæ essent. vnde id contigit, non vt Ionum duces interficerentur, sed vt ij Phœnices qui illos insimulabant, eam acciperent mercedem. Etenim illis adhuc eà loquentibus, Samothracia nauis Atticæ impacta, eam demersit: & in hanc Æginetica impulsa ipsam depressit: Verum Samothraces, vt qui iaculato-

i in regis cõ. spectu nauarent.

à talem mercedem acciperent, id est quam panas volebant dare Iones, ipsi sibi darent;

214

tores essent, epibatas nauis quæ suam depresserat, iaculorum ictibus excusserunt, eorumque conscenta naui potiti sunt. quod factum Iones liberauit. Nam Xerxes vbi id egregium facinus Ionum aspexit, conuersus ad Phœnices, vt erat supramodum mœstus, & omnes arguens, iussit eorum capita præcidi, ne, quum ipsi imbelles essent, meliores criminarentur. Quoties enim suorũ quempiam aliquod opus edentem cernebat, de eo homine percontabatur, sedens sub monte qui est iuxta regionem Salaminis, nomine Ægaleo, & scribæ triarchũ illum a familia & vrbe scripto annotabant. Quinetiam classi Phœnicum qui aderant, additus est Artiaramnes vir Persa, quanquam amicus regis. Et isti quidem in Phœnices se conuertebant: barbaris autem in fugam versis, & ad Phalerum elabentibus, Æginetæ in freto subsistentes operam memoratu dignam ediderunt. nam Athenienses quidem in tumultuatione naues sibi obsistentes fugientesque expugnabant. Æginetæ vero eas quæ elabebãtur: & quoties aliqua effugiebat Athenienses, eo ipso cursu in Aeginetas incidebat. Quum interim conflixerunt naues duæ, vna Themistoclis insequens aliam, altera Polyeriti Crio geniti, viri Aeginetæ, dum nauem Sidoniam inuadit, illam videlicet quæ speculatoriam in Sciatho Aegineticam ceperat, qua vehebatur Pytheas Ischeni filius: quẽ Persæ semineem plagis, tamen admiratione virtutis seruatum in naui habebant, Sidonia quę hunc circumferebat nauis, vna cum Persis est intercepta, vt Pytheas ita sospes rediret in Aeginam. Polycritus vbi inspexit Atticam nauem agnito signo nauis imperatoriæ, inclamans Themistoclem, iocatus est, exprobrans Aeginetis quod cum Medis sentirent. Hoc Polycritus sua naui incurrens, in Themistoclem iaculatus est. Barbari autem quorum naues superarant, fuga se proripuerunt in Phalerum pedestres ad copias. In hac pugna nauali è Græcis optime audierunt Aeginetæ, secundo loco Athenienses: è viris, Polycritus Aegineta: Atheniensesq; EVmenes

1 *Supra, pag. 193. Ischenes fil. Sed ibidẽ male Pythius*

Anagyrasius, & Aminias Palleneus, qui & Artemisiam est insequutus, non prius desiturus quam aut illam cepisset, aut ipse captus esset, si Artemisiam ea naui vehi animaduertisset. quippe trierachis Athenienſium præceptum erat vt eam caperent, propositumque præmium decem millium drachmarum ei qui viuam cepisset. Indigne enim ferebãt mulierem aduersus Athenas militare. At illa (vt antea dictum est) adfugit. Fuerunt & alij quorum naues incolumes in Phalerum euaserunt. Adimantum autẽ Corinthiorum decem Atheniẽses ferunt statim inter initia concursus nauium expauefactum, atque perterritum sublatis velis fugæ dedisse: Corinthiosque inspecta fuga nauis imperatoriæ itidem abiisse: Et quum fugiendo venissent ad templum Mineruæ Sciradis, quæ est in Salamine occurrisse eis celocem diuina cum pompa: quem quisnam misisset cum non constaret, scirentq; neminem suæ classis ad ipsos misisse, eos ob id coniectasse rem diuinam esse: & eos qui in celoce erant, vbi propiores fuerunt, ita loquutos fuisse, Adimante, tu quidem cõuersis in fugam nauibus abscedere vis Græcorum proditor: at illi quantum votis conceperunt victores hostium euadent. Et quum his verbis fidẽ non haberet Adimantus, hæc iterum dixisse, ipsos posse pro obsidibus ductos mortem obire nisi constaret Græcos esse victores. Ita conuersa naui Adimantum cum cæteris ad classem suorum. Ieiam ab aliis nauata, venisse. Hic de illis apud Athenienses rumor extitit: quod ipsi Corinthij negant, seque inter primos pugnatores extitisse affirmant: pro quibus testimonium dicit reliqua Græcia. Aristides autem Lysimachi filius vir Athenienſis, cuius paulo ante vt viri optimi mentionem feci per eum tumultum qui circa Salaminem fiebat, hoc rei gessit: Permultis armatorum ad littus Salaminis locati erant sumptis, genere Athenienſibus, & in Psyttaleam insulam traductis, omnes Persas qui in ea insula erant interemit. Defuncti nauali pugna Græci, reductis in Salaminem nauibus, potiti sunt naufra-

gijs

† se tales esse, qui vellent obsides duci ac mori potius plecti nisi victores cõperirentur Græci. *vel, Se eo animo esse, Q.d. Separatos esse ad &c.*

iis quæ illic supperebant: parati ad aliam dimicationem, quod sperarent regem iis quæ sibi reliquæ erant nauibus vsurum. Porro naufragiorum pleraque ventus zephyrus asportauit in oram Atticæ nomine Coliadem: vt impletum sit omne oraculũ cum de cæteris quæ ad pugnam nauale pertinent, faciens mentionem, tum vero de naufragiis illuc euectis, à Bacide & Musæo multis annis antea prædictum, ac redditum Lysistrato Athenienſi, viro sortilego, quod omnes Græcos latuerat.

Horrebunt remis mulieres Coliadenſes.

Hoc autem futurum erat aduecto rege. Cognita sua clade Xerxes veritus nequis Ionũ a *Græcis* suborꝛatus aut sua sponte ad soluendos pontes in Helleſpontum nauigaret vnde ipse in Europa deprehenſus salute periclitaretur, de fugiendo consultabat. nolens tamen neq; à *Græcis* neq; à suis deregi, aggerẽ in Salamine tẽtabat educere: nauesq; Phœnicum onerarias, vt pro rate ac muro essent, innectebat: & se tanquam aliam pugnam nauale facturus, ad bellum instruebat. Quæ agentem videntes cæteri, pro certo habebebant eũ manendi animo atque bellandi illa apparare: sed nihil eorum Mardonium latebat, vt probe gnarum ingenij illius Xerxes & hæc fecit, & simul in Perisidem misit qui præsentem cladem nuntiarent. His nuntiis nihil perniciꝰ transcurrit in rebꝰ humanis. ꝙ negotium hũc in modum est a Persis excogitatum: Quot ex diebus tota via constat, totidem equos ac viros ferunt esse distinctos ad singulorum dierum iter faciendum. quos neq; vis niuium, neq; imber, neq; æstus, neq; nox destinet quin propositum sibi cursum celerrime conficiant. Quorum cursorum primus mandata trãdit secundo, secundus item tertio & ita deinceps illa mãdata in alium atq; alium pertranseunt quemadmodum apud *Græcos* faxq̃ Vulcano per vices ferre cursores pseuerãt. Hanc equorũ n cursitationẽ Persæ angar[illegible] appellant. Primus igitur nuntius Susa perlatus, Xerxem Athenis potitum esse, tanta Persas qui relicti erant voluptate

affecit, vt omnes vias myrto consternerent, & per eas odores incenderent, & ipsi in sacrificiis ac gaudiis versarentur: secundus autem ita eos consternauit vt vniuersi vestes dilaniarent, vociferationeq; & eiulatu irrequieto vterentur, culpam in Mardonium refundentes, non tam de classe quam de ipso Xerxe soliciti. idq; tandiu dum Xerxes illos ita affectos redeundo sedauit. At Mardonius quum videret Xerxem magnam è pugna nauali iacturam fecisse, suspicans agitare fugam ex Athenis, pro seipso anxius erat tanquam pœnas daturus, qui regi persuasisset inferre Græciæ bellum: putabatq; sibi cõducibilius esse periclitari aut subigere Græciam, aut magna operâ aggressum honeste vita defungi: quãquam opinio eius de subigenda Græcia propensior erat. Hoc quum secum agitasset, regem hac oratione est alloquutus, Domine, noli mœrorem ob hãc rem gestam capere, aut pro ita magna hoc iactura ducere. non enim certamen quo omnia nostra cõstant, in lignis est. sed in viris & equis. Itaq; nemo tibi aut horum qui tibi videntur omnia confecisse, egressus è nauibus conabitur obuiam se ferre, aut ex hac continente: vnde qui se obuios tulere, pœnas dedere. Quod si tibi videtur faciendum vt Peloponnesum tentemus, continuo tentemus. si videtur supersedendum, supersedeamus licet. nec animo consterneris, neque enim vlla possent ratione subterfugere Græci quominus rationem dent eorũ quæ & nunc & antea perpetrarunt, tuiq; sint serui. Et hoc quidem præcipue tibi agendum puta. Quod si tibi constitutum est vt ipse cum exercitu reuertaris, aliud quoq; habeo ex hac re consilium. Ne committas rex vt Persæ Græcis ludibrio fiant. non enim res Persarum afflictæ sunt: neq; tu vbinam viri fuerimus ignaui dicere potes, quales si Phœnices & Ægyptij & Cyprij & Cilices fuere, / nihilista ad Persas attinet culpa. Quare, quoniam Persæ huius rei insontes sunt, iam mihi credito. si tibi non videbitur permanendum, remea ipse ad solum natale cum pleraque parte copiarum: ego cum delectis de exercitu

nullum enim rebus damnum intulerunt Persæ.

gitu triginta myriadibus militum debeo Græciam in tuam redigere seruitutem. His auditis Xerxes, 1 vt ex malis, gauisus est, voluptatemq; cepit: & ad Mardonium inquit se, 2 vbi ad concilium retulisset, responsurum vtrum eorum esset facturus. Et quum in concilium vocasset delectos Persarũ proceres, placuit ei Artemisiam quoq; ad consultandũ accersi: quam solam constabat antea quæ facienda essent intellexisse. Quæ vbi aduenit, eam Xerxes summotis aliis Persarum consiliariis atque satellitii. „ bus, hunc in modum alloquutus est, Iubet me Mar- „ donius hic permanere ad tentandam Peloponesum „ negans vllam culpã huius damni esse penes Persas „ atq; pedestres copias, 3 sed eis volentibus hoc ten- „ tari debere. Itaq; aut hoc me facere hortatur: aut si „ bi tradere triginta myriades delectorum militum „ ad subigendam mihi Græciam: me vero ad patrias „ sedes cum reliquo exercitu reuerti. Tu igitur, quæ „ de pugna nauali non gerenda probe consuluisti, „ dicito vtrum mihi suadeas horum, quod eligendo „ bene mihi consuluero. Hæc Xerxi consultanti re- „ spondens Artemisia, Arduum, inquit, rex, 3 me di- „ centem tibi optima, prosperum consilium dare? ra- „ men statu rerum præsentium mihi videtur esse fa- „ ciendum vt tu ipse domum remees: Mardoniũ ve- „ ro hic relinquas cũ iis quos vult, si modo velit ille, „ atq; recipiat se ista facturũ. Nã siue ea q̃ ait se velle, „ subegerit & hæc ei ex animi sententia succedant, 4 „ tua res domine agitur: quia id tui serui effecerint: „ siue Mardonio contra opinem suam contingat, „ non magna sane calamitas erit, saluo & te & rerum „ domesticarum statu. Etenim si incolumis es & do- „ mus tua, profecto Græci sæpenumero pro seipsis „ multa certamina cursitabunt si quid contingat Mar- „ donio cladis, id nullius erit momenti, Græcique „ vincendo non vicerint, seruo tuo interempto. Tu „ vero Athenis incensis (cuius rei gratia expeditio- „ nem sumpsisti) reuerteris. Delectatus eo consilio „ Xerxes, quod idem illa suasisset quæ ipse haberet „ in animo: quippe qui (vt ego opinor) non re-

1 *Sic Græca habẽt ad verbum pro eo quod est. Tãquam ille offerente ali quod inter tot mala solatiũ. vel, Tanquã ille ex rebus ãlioqui desperatis aliquem exitum proponente.*

2 *vbi deliberasset. Sed Valla ita vertit ratione habita eorum quæ sequuntur.*

3 *sed lubenter se re ipsa comprobaturos vel, huius rei se documentum esse daturos.*

4 *me tibi consulenti optimũ dare consiliũ.*

5 *quod geritur, tuum est. id est, Tuum censetur. Eius laus tibi ascribitur.*

manſiſſet ſi vel cuncti atque cunctæ id ei ſuaſiſſent: adeo perterritus erat. Artemiſiam igitur laudatam dimiſit, ducentem ſecum liberos regios Epheſum. Pauci aliquot eum filij nothi comitabantur. Cum quibus ad eorum cuſtodiam miſit Hermotimum genere quidem Pedaſenſem, ſed apud regem inter eunuchos nulli ſecundum. Incolunt autem Pedaſenſes ſuper Halicarnaſſum: apud quos hoc rei fertur contingere, vt quoties Amphictyonenſibus qui circa eam vrbem habitant aliquid aduerſi certum intra tempus eſt euenturum, tunc Mineruæ antiſtiti, quæ illic eſt, grandis barba naſcatur: quæ res bis apud eos accidit. Ex his Pedaſenſibus Hermotimus erat, cui maxima ex omnibus quos quidem ipſi nouimus, vltio contigit acceptæ iniuriæ. Siquidem eum captum ab hoſtibus ac venalem mercatus eſt Panionius vir Chius, ex hoc impuriſſimo quæſtu quem factitabat, vitam ducens. nam quos pueros forma præditos coemerat, eos caſtrabat: ductosque aut Sardis aut Epheſum, magna pecunia venundabat. Apud barbaros enim pretioſiores eunuchi ſunt quam qui non ſunt caſtrati, in omni genere, fidei gratia. Cæterum vt alios permultos, ita hunc quoq; Panionius exercuit, vt qui ex hac re vitam toleraret. Sed non vſque quaque infelix Hermotimus, è Sardibus ad regem cum aliis muneribus deductus eſt, progreſſuq; temporis ex omnibus eunuchis maximo in honore apud regem Xerxem eſt habitus. Quum aũt rex aduerſus Athenienſes moueret è Sardibus, per id tempus Hermotimus cuiuſdam negotij gratia deſcendit in agrum Myſium, qui à Chiis incolitur, ſed Atarneus vocitatur. ibi inuentum Panionium atque agnitum alloquutus eſt & multis & comibus verbis, primum recenſens ei quos per illum eſſet aſſequutus bona, deinde pollicens quam gratiam illius meriti foret relaturus, ſi homo cum ſuis domeſticis illic commigraſſet. Ea oratione libẽter audita Panionius cõtulit ſe illuc cum vxore & liberis. Quẽ poſteaq̃ cum omni re familiari adeptus eſt Hermotimus, his verbis

omnis fidei gratia, ad verbum pro quacunque in re fidere ipſis aliquid velit, ſi. Quacunque illi quis committere, in quibus eorum fidem experiatur.

bis affatus est, O omnium post homines natos scelestissimum, qui ex nefandissima negotiatione quæstum facis: quid aut ipse ego, aut meorum quispiã vel tibi vel tuorũ cuipiã mali fecit, q̃ ex viro neutrum me reddidisti; putabasne fore vt quæ tunc machinabaris latérent deos? q̃ iusta lege vtentes, te impiorum opificem tradiderunt in manus meas, vt de pœna à me tibi irroganda queri non possis. Hæc vbi exprobrauit homini, filiis in conspectum eius adductis, qui quatuor erant, coegit patrem genitalia illorum recidere: q̃ quum coactus fecisset, filij sui adacti sunt eius virilia abscindere. Ita supplicium ab Hermotimo in Panionium rediit. Xerxes autem filiorum Ephesum deducendorum negotio Artemisiæ demandato, accitum Mardoniũ iussit è copiis quas liberet eligere, vt consentanea verbis facta exequi experiretur. Hactenus eo die est actum. Noctu autẽ regis iussu præfecti classis è Phalero soluentes, retro Hellespontum versus abierũt, pro se quisq; accelerantes ad custodiẽdas rates quibus rex pertransiret. Qui quum ad Zosterem aduẽtaret, minuta quædam continentis ꝑtenta ꝑmontoria barbari suspicati nauigia esse, perdiu illinc aufugerunt: tandem deinde edocti non nauigia esse, sed promontoria, in agmen sese receperunt. Vt autem dies illuxit, Græci cernentes ibidem pedestres copias hostium perstare, rati classem quoque circa Phalerum esse, ac pugnam nauale commissum iri, se ad resistendum apparabant. Sed cognito illam vela fecisse, confestim insequendam sibi censebant: itaq; eã insequuti Andro tenus, cernere quũ nequissent, ad Andrũ ꝑfecti consultabãt. Quibus Themistocles suadebat vt insulas versus ꝑfecti, ibi sẽ hostium insequentes, recta Hellespontum nauigarent. soluturi pontes. Huic contrariã EVrybiades opponebat sentẽtiã. q̃ diceret fore vt si dissoluerẽt rates maxima ob id calamitate afficerẽt Græciã. Persa e-

1 propter quę me ex viro nihil esse fecerit? *Sic ad verbum habent Græca, quę Valla exponere videtur voluisse, non reddere. nam eunuchum nihil esse, quod sit neutrum, nec vir nec fœmina. Ouidius Hei mihi q̃ domi, nam nec vir nec fœmina seruas. Idem in Ibin. Deque vire fias, nec vir, nec fœmina, vt Atys.*

2 vt de pœna quam mihi daturus es, queri non possis. *id est. Tam graues mihi despana, quam tua flagitia mereantur.*

3 Persam enim, si interceptus manere in Græcia cogeretur, minime quietũ (*i e aliquid tentaturum*) quod quiescenti nec quicquam succesſurum foret, nec vltus ad sua receptus futurus esset, & exercitus fame periturus foret: at si aliquid tentaret, omnia pos. *vel, Fore enim vt Persa si intercept. &c. à bello non abstineret.*

nim si deprehensus manere in Græcia cogeretur, non quieturus, q̃ sibi otium quidem agenti, nec vllæ res possent præcedere; nec vllus retro ostenderetur receptus, & exercitus suus fame cõfectus retro præcederi. nec vero & rebus gerẽdis operã dãti omnia possent p Europã succedere, tũ in vrbibus, tũ in nationib⁹ q̃ vel captę fuissent, vel antea sese dedidissent: quin etiam rem fiumẽtariam habiturum ex annuis semp fructibus Græcorum. Nunc autẽ videri, illum vtpote victum nauali prælio, non pstiturum in Europa, ideoq; permittendum fugere, dum in terram suam fugiendo perueniret. de qua terra deinde certamen fieri iubebant. Huic sententiæ aliorum Peloponnensium duces assensere. At Themistocles posteaquã animaduertit se non posse plẽrisq; persuadere vt ad Hellespontum nauigarent, adiit Athenienses, qui præcipue indignabantur hostem effugere, animatique erant ad nauigandum in Hellespontum, etiam per seipsos, si cæteri recusassent. Eosq; ita est alloquutus, Et ipse multis iam huiusmodi cãsibus interfui, & de multo pluribus audiui talia contigisse, viros ad necessitatem redactos plium instaurasse, & superiorem q̃ accepissent calamitatẽ emẽdasse: itaque nos quoniam inuenimus quo pacto & nosipsos & Græciam tueremur: repulsa tanta hominum nube, non insequamur eos fugientes. Neq; enim nos ista effecimus, sed dij pariter & heroes, q̃ inuiderũt vnum esse virum & Asiæ regem & Europæ, q̃ sit impiissimus atq; sceleratus: qui sacra perinde atq; profana habens, vtraq; incendit, deorumq; simulachra subuerrit: qui & mare cecidit, flagellis, & compedes in illud deiecit. Sed bene nobis cũ in præsens tẽpus agitur, ideoq; nunc quidẽ, vt & nostri ipsorũ & nostrorũ domesticorum curam geramus, & vt spatiũ quis ad reficiendas ædes, faciendamq; sementẽ habeat; in Græcia maneamus, barbaro prorsus eiecto: quũ autẽ ver apperet; tunc in Hellespontũ & Ioniam nauigemus. Hæc dicebat Themistocles, animo sibi apud Persam subsidium comparandi, vt siquid apud Athenienses accideret aduersi sibi, ha-

heret

beret quo se conuerteret: prout & contigit. Hæc dicenti Themistocli Athenienses, quum tamen ab eo deciperentur, assensi sunt, 1 nam quũ antea prudens habitus fuisse, postea vero prudens ac bona consulens compertus esset, prorsus ad ei assentiendum prompti erãt. Ille, vbi Athenienses ipsius sententiã probauere, misit euestigio viros quosdã cum nauigio ad exponenda regi mandata, iussos tacere etsi in omne tormentũ deuenirent: quorũ vnus erat 2 Sicinus eius cõtubernalis. Hi postea quã ad Atticam peruenere, cæteris apud nauigiũ remanẽtibus ipse ad regem ascendit atq; ita eum alloquutus est, Themistocles Neoclis filius, dux quidem Atheniensium, sed inter omnes socios vir optimus ac sapientissimus, misit me tibi denuntiatum, gratia tibi inferuiendi se retinuisse Græcos, classem tuam insequendi cupidos, pontesq; qui sunt in Hellesponto soluendi. Itaq; nunc 3 magno cum silentio te illuc recipias. Hac re nuntiata, isti abiere. At Græci, postea q̃ decreuerunt neq; persequendam sibi vlterius barbarorum classem, neq; nauigandum in Hellespontum ad soluendũ traiectum, Andrum obsederunt, animo illam delẽdi. nam primi ex insulanis Andrij pecunias poscenti Themistocli denegauerant, eiq; alleganti Atheniẽses illuc se duobus magnis numinibus fretos, Suadela & Necessitate, & ita sibi dandas vtiq; esse pecunias, respondẽrãt 4 Athenas proportione magnas esse atq; felices, & diis propitijs bene processisse, nam se ad maximam soli tenuitatem redactos. Andriorumq; insulam totidẽ ppitia numina nunq̃ derelinquere, sed semp incolere: Inopiam & Impossibilitatẽ: quib⁹ diis obnoxios Andrios pecuniam non daturos. nunquam enim Andriorum impossibilitate validiorem fore Athenienſium potentiam. Hæc illi quum respondissent, nec pecuniam dedissent, obſidebantur. Themistocles vero (5 neq; enim vnquam acquirẽdo cessabat)

1 Nam quũ vt antea prudens habebatur, ita etiam reipſa prudens & conſultus compertus eſſet, *vel, vt antea ſapiens hab.*

2 ille Sicinus, *cuius videlic. fida fuit moderatio.*

3 ſine vlla præcipitatione, *ad verbum, cum magna quiete Gall. Tent à tenaiſe.*

4 Athenas merito eſſe magnas & opulentas; quippe quæ vtilibus deab: bene inſtructæ eſſent: *vel, quibus duo vtiles dea ſuppeterent.* at vero Andrios ſolum inops incolere, duasq; inutiles deas nunquã inſulam ipſorum relinquere, ſed in ea gratum domicilium ſemper habere; Pauperitatem videl & impoſſibilitatem: quæ dæ quum Andriis obtigiſſent, non eſſe daturos pecunias.

5 Semper enim conradendæ alicunde pecuniæ cupidus erat.

ad cæteras insulas minacia verba mittens, pecuniam flagitabat, eisdem nuntiis eisdemq; verbis vtens quibus apud Andrios fuerat vsus: nisi pecuniã darent quam poscerentur: exercitum se Græcorum illuc adducturũ. & eam insulã obsessam deleturum. Hæc dicendo, ingentẽ pecuniæ vim coegit, à Carystiis atq; etiã à Pariis: qui audito tum Andrũ obsideri q̃ cum Medis sensissent, tum Themistoclem maximo in honore inter duces esse, hoc metu pecuniam misere. Aliarum autem insularum aliqua pecuniam dederit necne, affirmare nequeo, reor tamen alias quoq; dedisse, non has solum. Quãquam Carystiis ne hac quidem re contigit effugere cladem, vt Pariis, qui Themistocle pecunia delinito, hostẽ deuitarunt. Ita Themistocles ex Andro profectus, clã cæteris ducibus exegit pecunias ab insulanis. At copiæ Xerxis illic aliquot post pugnam dies immoratæ, mouerunt in Bœotos eadẽ qua venerant via. Quippe Mardonio visum est simul regem præmittere, (intẽpestiuum enim propter anni tempus belligerari) simul in Thessalia satius esse hybernare, & deinde ineunte vere tentare Peloponesum. Is vbi in Thessaliã peruenit, ibi ante omnia, decem millia Persarum qui immortales vocantur elegit, excepto eorũ duce Hydarne, qui negauit se regẽ esse felicturum. Ité ex aliis Persis thoracatos, & 1 mille equites: ad hæc Medorum, Sacarũ, Indorum peditatum equitatumq;. Has nationes sibi totas desumpsit: ex aliis autem sociis paucos, quorum duntaxat aut 2 specie animaduertebat, aut aliquod egregiũ facinus cognouerat. Sed plurimos ex vna gente Persarum delegit torquatos & armillatos: secundo loco, Medos, qui nõ numero Persis inferiores erant, sed robore: ita vt vniuersi, triginta myriades vna cum equitibus essent. Hoc interim tempore quo Mardonius habet delectum copiarum, & Xerxes circa Thessaliam agit, oraculum è Delphis ad Lacedæmonios venit vt Xerxem pœnas necis Leonidæ reposcerent, & quod daretur ex eo reciperent. Mittunt igitur quamcitissime Spartiatæ

1 illos mille eq.

2 indolem.

212

cadu-

caduceatorem. Is adhuc in Theſſalia nactus exercitum, vbi in conſpectum Xerxis venit, ita verba
» fecit, Rex Medorum Lacedæmonij te & Heracli-
» dæ qui è Sparta ſunt pœnas cædis repoſcunt, quod
» regem inſorum inter remiſti dum Græciam protegit.
» Ad ea Xerxes cachinnos tellit. ac diu reſponſo non
» reddito, Hic inquit, (monſtrato Mardonio, vt ille
» ei aſſiſtebat) pœnas tales dabit quales illos decent.
» Caduceator hoc reſponſo accepto diſceſſit. Xerxes Mardonio in Theſſalia relicto, ipſe ad Helleſpontum ire maturabat: intraq; quinque & quadraginta dies ad traiectum peruenit nullam propemodu partem copiarum ducens: quæ quocunque veniebant & ad quoſcunque homines, eorum direptis fructibus veſcebantur: vbi autem nihil fructuum reperiebant, ipſa harba, vt è ſolo germinabat: nonnulli, delibatis corticibus. & ſtrictis frondibus arborum, tam agreſtium quam manſuetarum, nihil omnino relinquentes. hoc autem præ fame facere cogebantur. Quos deinde peſtilentia excipiente ac dyſenteria *ad extremum*, inter viam extinguebantur. Eorum etiam nonnullos Xerxes ægrotos reliquit, iniungens ciuitatibus, vt in quanque veniebat, vti illos curarent & paſcerent: quoſdam etiã in Thaſſalia, & aliquot in Siti Pæoniæ, & in Macedonia: vbi ſacrum Iouis currum, quem in Græciam tendes reliquerat, reuerſus non offendit. Eum Pæones Thracibus quum dediſſent, tamen repoſcenti Xerxi dixere, vna cum equis inter paſcendõ fuiſſe abactum à Thracibus qui ſuperiora Strymonis circa fontes incolerent. Quo in loco rex Biſaltorum ac terræ Creſtonicæ Thrax facinus eximium fecit. hic & ſe volentem negauit Xerxi ſeruiturum, eoque in edita montis Rhodopes abiit: & filiis vetuit ne aduerſus Græciam militarent. Illi patre contemptui habito, ſiue alioqui belli libidine inſpiciundi militauere cum Xerxe qui poſtquam incolumes reuerterunt, omnibus pater (erant autem ſex) ob eam cauſam oculos effodit. Et iſti quidem hanc mercedem acceperunt.

recepit.

Persæ autem, vbi citato itinere ad traiectum peruenere, Hellespontum nauibus trāiecere ad Abydum. non enim intentas iam rates inuenere, sed tempestate dissolutas. Ibi copiosiorem quam in itinere commeatum adepti, nulla modestia sese reficientes, ac mutatis aquis, permulti interibant ex iis qui de exercitu superfuerant: cæteri cum Xerxe Sardis peruenere. Narratur autem & alia hæc res, Xerxem, posteaquam Athenis profectus est ad oram super Strymonem, illinc non amplius terra iter fecisse: sed exercitu Hydarni permisso, quem ad Hellespōtum deduceret, ipsum nauem Phœnissam conscendisse, vt in Asiā se reciperet: & dum cursum tenet, à Strymonia ingenti vento fuisse exceptum: & eo vehementius tempestate vexatum quod nauis referta vectoribus erat: vtpote quum super contabulationes essent frequentes Persæ qui cum Xerxe vehebantur. Ibi metu perculsum regem eum clamore interrogasse gubernatorem num qua salus eis esset. Et quum ille respondisset, Here, nulla admodum est, nisi horum vectorum aliqua fiat abitio: tunc Xerxem eo audito ita loquutum, Viri Persæ, nunc aliquis vestrum declaret se curam habere regis. in vobis enim videtur sita esse salus mea. Hæc vbi dixit Xerxes, illos eo adorato desiliisse in mare: atque ita leuata naui, Xerxem incolumem in Asiam peruenisse. Et vbi primum in terram egressus est, hoc egisse: gubernatorem, quod regis quidem animam seruasset, aurea corona donasse: quo tamen multos Persarum perdidisset, decoluisse. Hic autem alter modus qui narratur reuersionis Xerxis, haudquaquam fidem apud me habet, cum propter alia, tum propter obitum Persarum. Nam si id regi à gubernatore dictum est, tamen ex infinitis rationibus, vel ob hanc vnam, cui repugnari non potest, negarim hoc regem fuisse facturum: quin potius Persas iussu ume tabulatis in ventrem nauis descendere, vtpote qui primores Persarum essent: & remiges Phœnices, Persis numero pares, in mare deiecturum. Sed is (vt dictum

1 Nam si hæc ita Xerxi fuerunt à gubernatore dicta, ex decem millibus sententiam suam hac de re proferentibus haud vnus fuerit, qui neget regē hoc facturū fuisse: Persas iusū. *Ad verbum, Ex decem millibus sententiatum (velopinionum) vnā tibi repugnantem non habeo. Ex quibus verbu videat lector, an diliam sinsum elicere possit.*

ctum est superius) itinere pedestri cum reliquo exercitu in Asiam reuersus est. Cuius rei id quoque magno est testimonio, quod constat Xerxem, quũ rursus in Asiam reciperet se, Abdera peruenisse, adhibuisseque conuiuio Abderitas. & acinace aureo eos ac tiara auro intertexta donasse: & vt ipsi oppidani aiunt, illum, postquam ex Athenis retro fugit (quod apud me fide caret) illic primum zonam * resoluisse: adeo fuerat terrore correptus. Sũt autem Abdera magis ad Hellespontum sita quam Strymon, atque littus ex quo nauem illum cõscendisse ferunt. Cæterum Græci posteaquam Andrum
219 expugnare nequeunt, conuersi in Carystum vastatione illorum agro rediere Salaminem. Ibi ante omnia diis primitias selegerunt cum aliarum rerum, tum Phœnissarum triremium tres, quarum vna reponeretur apud Isthmum (quæ ad meam vsque memoriam extabat) altera apud Sunium, tertia Aiaci illic apud Salaminem. Secundo loco prædam inter se dispartiere, ex qua primitias Delphos mitere. Vnde statua effecta est longitudine cubitorum 3 decem, truncam nauis partem manu sustinens: eodem in loco stans vbi Alexander Macedo aureus. Missis Delphos primitiis, Græci publice deum percontati sunt, nunquid perfectas & gratas primitias accepisset. Quibus ille respondit habere se quidem à Græcis aliis, verum non ab Æginetis: sed reposcere donum optime nauatæ ad Salaminem operæ in pugna nauali. Id quum audissent Æginetæ, aureas stellas tres dedicauerunt, quæ super malum nauis æreum stant apud angulum, proxime Cræsi craterem. Post dispartitam prædã Græci ad Isthmum nauigauerunt, daturi præcipuum præmium Græcorum meritissimo, qui in hoc bello præclarissime rem gessisset. Eo vbi peruentum est, duces Græci in aram Neptuni suam quisque sententiam scriptam detulere, quemnam ex omnibus primum, & quem secundum iudicarent. In ea autem suũ quisque nomen inscripsit, se illum qui præstantissimus extitisset, existimans: sed in secũdis partibus Thc-

1 & hospitij fœdus cum illis iniisse. *vel, hospitij necessitudinẽ cum illis contraxisse.*

2 Acti nemi auro intertexta, *vel (vt alij) triremi inaurata. Certo intertexta improprie hic dicerentur. At Valla ἀκρῳ legit pro στεφανῳ.*

3 soluisse vt liberum omni metu.

4 duodecim

miſtocli adiudicandis plerique congruerunt. Ita quum ſinguli in primo loco ſingulos calculos haberent, in ſecundo Themiſtocles multo ſuperior extitit. Et licet hanc rem Græci liuore quodam ſuperſederint indicare, in ſuam quiſque patriam reuecti, tamen Themiſtocles & habitus eſt & celebratus per vniuerſam Græciam omnium Græcorũ longe prudentiſſimus. Ipſe tamen quia non fuiſſet honore affectus ab iis qui ad Salaminem dimicaſſent, vt honore afficeretur, Lacedæmonem ſe contulit. Eum Lacedæmonij & ſplendide exceperunt, & magnifice honorauerunt: & primas quidem partes rei benegeſtæ, EVrybiadæ: ſolertiæ vero ac dexteritatis, Themiſtocli dederunt, vtrumque oleagina corona donantes, præterea hunc ibiga quæ apud Spartam erat præſtantiſſima: laudatumq; verbis ampliſſimis, trecenti ex primoribus Spartiatarum, qui equites vocantur, diſcendentem ad Tegeaticos vſque fines comitati ſunt. Hunc ſolum ex omnibus quos nouimus hominibus Spartiatæ abeuntem deduxerunt. Eidem poſtquam ex Lacedæmone Athenas venit, ibi à Timodemus vnus ex inimicis, eius, alioqui non è claris viris, liuore inſaniens, crimini dabat itionem in Spartam: dicens illum Athenarum reſpectu, non ſui, ab Lacedæmoniis honores aſſequutum. Et quum non faceret finem talia dicendi, inquit ei Themiſtocles, O homo, itares habet, neque ego ſi Belbinitanus forem, ſic à Spartanis honoratus fuiſſem: neque tu, etſi Athenienſis. Atque hæc hactenus. Artabazus autem Pharnacis filius, vir inter Perſas cum antea illuſtris, tum ex rebus Platæenſibus factus illuſtrior, regem deducebat iis ſexaginta millibus quæ ſibi Mardonius delegerat: quem vbi traiectu tenus comitatus eſt: quum iam ille in Aſia eſſet, regreſſus circa Palenen agebat, vtpote Mardonio per Theſſaliam Macedoniamque hybernante, nec alias copias obire curante. Nec è ſua dignitate exiſtimabat non diripere rebelles Potidæatas, in quos cauſa incidiſſet. Etenim Potidiatæ, poſtq; rex præterijt, & claſſis Perſica à Salamine fugiens

recurro omnium qui Spartæ erãt præſtantiſſimo; *vel pulcherrimo.*

à Timodemus Aphidnæus. *Valla* ἀπὸ δήμου ὃν *omittit. aut potius* τὸν *legit, quod certe ſuſpectũ etiam reddit quæ ſequuntur.*

fugiens abiit è conſpectu, à barbaris defecerant: mox aliis quoq; qui Palenen incolebant rebellantibus. Tunc vero Artabazus Potidæã obſedit: & ſuſpicatus etiã Olynthios ab rege defecturos, & ipſos obſedit. Eam autem vrbem tenebant Bottiæi qui è ſinu Thermæo fuerant à Macedonibus erecti. Hos Artabazus poſtquã obſidione cepit, in paludem deductos trucidauit, vrbemq; adminiſtrandam Critobulo Toronæo tradidit, à genere Chalcidẽſi. Ita Chalcidẽſes Olynthum obtinuere. Expugnata Olyntho Artabazus Potidęæ obſidendæ impenſius incumbebat. Hoc faciens, cum Timoxeno Scionęorum magiſtratu de facienda proditione tranſegit, incertum mihi quonam modo ab initio, neq; enim traditur. ad extremum ita actum eſt: Quoties exaratũ libellum aut Timoxenus ad Artabazum, aut Artabazus ad Timoxenum mittere volebat eũ ſagittæ poſtremo inuoluebat, adaptatiſque deſuper pennis, ad locum de quo cõuenerat, ſagittam emittebat. Sed Timoxenus qui Potidæam prodebat, proditionis compertus eſt. nam Artabazus ad conuentum locum ſagittam dirigens, fruſtrante iactu humerum cuiuſdam Potidæ percuſſit. Ad quem ſaucium turba (vt adſolet in bello fieri) quũ cõcurriſſet, ſubito reuulſa ſagitta, animaduertens libellum detulit ad magiſtratus. aderat autem & cæterorum Pellenenſiũ cõmilitium. Perlecto libello magiſtratus & cognito proditionis authore, nõ tamen cenſuerunt Timoxenum eſſe plectendum, Scionęæ ciuitatis gratia, ne in poſterum ſemper Scionæi, proditoribus haberentur. Atq; hunc quidẽ in modum Timoxenus proditionis manifeſtus fuit. Artabazũ vero tres iam menſes obſidentem ingens æſtus maris excepit, & is diutius: vnde barbari videntes locum factum lacunoſum, in Pallenen conceſſerunt: quorum quum duæ partes permeaſſent eluuiẽ, tres aliæ ſupererant, quas vbi pertranſiſſent, oportebat intrare Pallenen. ſed eas tanta maris æſtuatio inuaſit quanta nunquam extiterat, vt indigenæ aiunt, quum ea frequenter illic accidat. Eorum qui

nandi erant ignari interiere: qui erant gnari, eos Potidæatæ nauigiis adorti trucidauere. Huius autē æstus ac restagnationis & cladis Persarum ferūt Potidæatæ hinc causam extitisse, quod sti è Persis qui sunt à mari oppressi, in templum Neptuni & eius simulachrum quod situm est in suburbanis, impie gesserant. Hanc fuisse causam illi videntur vere dicere. Eos autē qui superauere, Artabazus in Thessaliam ad Mardonium duxit. Et cum iis qui regem reduxerunt ita est actum. Classiarius autem Xerxis exercitus qui superfuerat, vbi à Salamine fugiens attigit Asiam, rege cum aliis copiis è Chersoneso Abydum traducto hyemauit apud Cumam. Idem primo statim vere Samum connenit, *vbi non*nullæ naues hyemauerant. Eius classis *plerique* epibatæ erant ex Persis & Medis, ducesque superuenerant, Mardontes Bagæi, & Artayntes Artachæi filij, cuius patruelis Amitres ab eodem ascitus erat istorum collega. Hi vtpote magnopere percussi, non audebant occasum versus producere, ne vnus quidem: sed apud Samum subsidentes Ioniam à rebellando prohibebant, trecentas naues cum Ioniis habentes. Neq; expectabant fore vt Græci in Ioniam irent, sed vt sua tutari contenti essent: ducta ex hoc coniectura, quod ipsos è Salamine fugientes non fuissent insequuti, sed libenter abscessissent. Atque vt se victos mari, ita longe superiorem terra Mardonium futurum arbitrabantur. Quidum apud Samum erant, simul consultabant si quid mali possent facere hostibus, simul subauscultabant quonam res Mardonij spectarent. At Græcos excitabat tum veris aduentus, tum Mardonius in Thessalia agens. & eorum quidem exercitus pedestris nondum cogebatur: naues autem in Æginam abierant numero centum ac decem, præfecto atque nauarcho Leutychide, qui fuit Menaris, qui fuit Agesilai, qui fuit Hippocratidæ, qui fuit Leutychidis, qui fuit Anaxilai, qui fuit Archidami, qui fuit Anaxandridæ, qui fuit Theopompi, qui fuit Nicandri, qui fuit Charili, qui fuit Eunomi, qui fuit Polydectis,

z De mari-gitur animū abiecerant, sed longe superiorem &c. *ad verbū Circa mare igitur animo victi erant, vel animo ceciderant. Id est, De rebus igitur mari gerendis spem abiecerant.*

ris, qui fuit Pryt anis, qui fuit Eurypho̅tis, qui fuit Proclis, qui fuit Aristodemi, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli, qui fuit Herculis filius, ex altera ab regiâ familia. Hi omnes, præter duos, qui primi post Leutychidem commemorati sunt, reges Spartæ fuerunt. Atheniensium autem duce Xanthippo Ariphronis filio, hac omni classe Æginam profecta; aduenerunt eo nuntij Ionum iidem qui nuperierant ad orandos Lacedæmonios vt Ioniam liberarent, quorum vnus fuit Herodotus Basilidis filius. Hi, septem fuerant ab initio, qui cōiuratione inter se facta de trucidando Stratte Chiorum tyranno, postea conspiratione patefacta per vnum ex ipsis qui rem detulerat; cæteri qui sex erāt, è Chio se subduxerunt; Spartamque se contulerūt, & tunc Æginam, oraturi *Græcos* vt in Ioniam nauigarent: ægreque exoratos Delon vsque perduxere. Nam vlteriora omnia *Græcis* formidolosa erāt, tum locorum ignaris, tum plena hostium esse, & tantundem abesse Samum, quātum Herculis columnas credentibus. Contigitque id rei vt neque barbari supra Samum occidentem versus nauigare auderent, metu perterriti: neque *Græci* Chiorum rogatu, orientem versus, vltra Delon. ita timor medium eorum tuebatur. Dum *Græci* nauigauere in Delon; Mardonius qui in hybernis apud Thessaliam erat, inde mouens misit ad oracullum quendam genere Europeum, nomine Mutem, iubens vt quantumcunque sibi liceret, peruaderet ad oraculum consultandum: edocuitq; quid vellet ab oracu lis scire. Quid autem fuerit haud compertum habeo non enim memoratur: opinor autem nihil aliud quam de rebus præsentibus fuisse. Constat hunc * Murem in Lebadiam venisse, & mercede corrupto quodam indigena, Trophonium descendisse & ad Abas Phocensium, ad oraculum: quinetiā prius Thebas adisse. Ibique tum Apollinem Ismenium consuluisse, quod illic quemadmodum in Olympia, fas est in templis scisciari oracula. tum quodā non Thebano, sed peregrino pecunia corrupto, in

*Murem Lebadeam) *Bestia oppidum*) venisse & mercede pellecto quodam indigena, ad Trophoniū (*i. in antrum Trophonij*) descendisse, s.

delubro Amphiarai obdormisse. Ideo autem nemini Thebano licet eo in loco * vaticinum esse, quod quum Amphiaraus optionem eis dedisset vtrũ mallent vate vti se, an auxiliatore: Thebani sibi auxiliatorem eum maluerunt, ea propter nefas est vlli Thebano illic obdormiscere. Tunc autem maximum extitisse miraculum, vt à Thebanis mihi narratur: Murem Europeum, peruestigatis omnibus oraculis, isse etiam ad fanum Apollinis Ptoi. vocatur autem id fanum ita: sed ipsorum Thebanorum est: situm supra paludem Copaidem ante montem proxime vrbem Acræphiam. Ad hoc templum postquam peruenisset is qui Mus appellaretur, sequutos eum tres viros publice delectos ad describenda ea, quæ homini responderentur, & statim antistitem barbara lingua vsum: & qui eos subsequebantur, stupuisse audientes barbaram linguam pro Græca. Quumque nescirent quid in præsenti negotio agerent, Murem Europeum pugillares ab eis quos terebant abstulisse, & in illis ea quę dicerentur à prophetis exaratasse, eaque vt dicebant, lingua Caria: & vbi illa scripsisset, digressum in Thessaliam abiisse. Ea Mardonius intelligens quid dicerent, nuntium ochinc Athenas mittit Alexandrum Macedonem Amynthæ filium, tum quia in eum propensi erant Persæ, (quippe cuius sororem Gygæam Amyntæ filiam in matrimonio habuerat Bubares vir Persles, ex qua genuerat Amyntham in Asia, aui materni ferentem nomen cui ab rege Phrygiæ data erat incolenda vrbs Alabanda) tum quia audiebat hospitalem atque munificum esse virum, Mardonius mittendum duxit: hac præcipue ratione arbitratus se conciliaturum sibi Athenienses, populum & multum & strenuum esse audiens, & qui cladis Persicæ in mari acceptæ præcipuus author extitisset. Quibus sibi conciliatis, spem concipiebat facile potiundi maris, prout etiam cõtigisset: nam terrestribus copiis longe sibi superior esse videbatur, Ita colligebat suas res fore superiores rebus Græcorũ. Cui fortassis oracula illa reddita suadebant vt Atheni-

* μοιτόλι. significat hic verum Oraculum consulere: vt annot. Paul. Iouius Emend. lib. 8. cap. 5.

Athenienſem ſibi ſocium aſciſceret. His obtempe-
rans, Alexandrum hunc mittebat ſeptimum à Per-
dicca, qui Macedonum tyrannidem obtinuit hunc
in modum: Tres fratres a Temeno oriundi, Gaua-
nes, Æropus, Perdiccas, ex Argo in Illyricos pfuge
runt: & ex Illyriis tranſgreſſi ſuperiorem Macedo
niam, puenerunt ad vrbem Lebæam. vbi ſe ad mer-
cenariam operã regi locauerũt, vnus quidẽ equis,
alter vero bobus, minimus autẽ natu minutis pecu-
ribus paſcendis. Erant autem priſcorũ hominũ ty-
rannides in re numaria exiles. non ſolum populares
facultates: adeo ipſi regi ſua vxor coquebat cibaria.
Hæc quum animaduertiſſet panem pueri Perdiccæ
mercenarij, dum coqueretur, effici duplum q̃ erat,
idq; ſemper contingere, indicauit marito. a Ille re
audita, illico ingreſſus eſt vt oſtẽtum cerneret, quo
nam modo quid maius excreſceret: moxq; accitis
mercenariis, vt à ſua domo diſcederent imperauit
Et quum iſti dicerent. ita demũ ſe abſcedere iuſtum
eſſe vbi mercedem accepiſſent: 3 tunc rex mercedi
nominari audiens, Hunc, inquit (ſolem oſtendens,
in deum contumelioſus) dignam vobis mercedem
reddo. Immeabat autem in ædes per fumarium ſo-
Hoc audientes maiores natu Gauanes & Æropus,
ſterere attoniti. at puer Accipimus rex quæ das.
præloquutus, gladio (nam gladium gerebat) cir
cumſcripſit in pauimento domus ſolem: circum
ſcriptumq; quum ter in ſinum ſuum hauſiſſet, abiit

1 Erat enim olim regni etiam in re nummaria exilia, non ſolum populus. Regis autem vxor illis ipſamet farinam ſubigebat: ſed dum coquebatur panis Perdicę pueri mercenarii, in duplã molem excreſcebat. Quod quũ ſemper contingeret. id marito indicauit. *Dicit autem ꝓ ἐγγύθεν pro πόθεν vel perinde eſt enim ac ſi dixiſſet, Erant enim olim ipſi quoque reges pecunia inopes. Quod*

Herodotus ſubiungit, ne cui mirum videatur, quod rex ipſe illos paſcendis ſuis armentis & gregibus præfecerit. At Valla ex enim faciens autem. ita hoc interpretatur quod de regu vxore narratur, quaſi Herodotus hoc velut argumentum illius inopiæ afferat: ideoque particula adeo vtitur.

2 At illi, vt audiuit, ſtatim hæc cogitatio animum ſubiit. (*vel, illi in mẽtem venit*) factum illud magni aliquid portendere, ideoq; ſecerſitis mercedẽ. *Ad verbum, Portentum eſſe* [hanc rem] *& ad magnum aliquid ſpectare, vel tendere. At Valla ἀπόρρητον inceptum ab ἀπόρρητος, id quod tacitum eſt in ſecreto.*

3 Tunc rex, vbi mercedis mentionem fieri audiuit ſolet tunc forte per fumarium (*ſine caminum*) domũ ingrediẽte, dixit furore correptus, At ego hanc mercedem vobis dignam rependo. oſtendebat autem ſolem. *vel At ego vobis hunc mercedẽ perſoluo, i.e. in mercedẽ: vel, pro mercede: vt μισθὸν dicatur per appoſitionem. Videtur autem voluiſſe ſignificare, illos deberi abundã magna mercedis loco dnsere, quod ſaltem illos à ſe dimitteret.*

cum cæteris. 1 Quale autem esset id quod faciebat puer, & quod data cum illorum assensu accipiebat minimus natu, renuntiauit quidã assessorum regi. Hoc audito, rex ira percitus equites ad eos interimendos mittit. Est autem in ea regione amnis cui tanquam liberatori immolant posteri illorum qui ab Argo erant: hic amnis, posteaquam cum Temenidæ transierant, ita vehemens effectus erat vt ab equitibus trãsiri nequiverit. Temenidæ in aliã Macedoniæ plagam transgressi, habitarunt prope hortos qui ferebantur esse Midæ Gordio geniti, quibus in hortis sua sponte nascuntur rosæ sexagenum foliorum, fragrantiori odore quam cæteræ: & in quibus (vt fertur à Macedonibus) Silenus fuit exceptus. Super eos situs est mons nomine Bermius, per hyemem inaccessus. Hinc egressi postquam eam plagam obtinuerunt Temenidæ, cæteram Macedoniam subegerunt. Ab hoc autem Perdicca hunc in modum Alexander oriundus est: Amyntæ filius fuit Alexander, Amyntas Alcetæ: pater Alcetæ fuit Æ: opus, Æropi Philippus, Philippi 2 Argæus, huius Perdiccas, qui parauit imperium. Ita Amyntæ fuit Alexander filius: qui vbi Athenas venit à Mardonio missus, ita verba fecit: Viri Athenienses, Mardonius hæc inquit: Nuntius mihi ab rege venit in hæc verba: Athenienſibus iniurias quas mihi intulerunt omnes remitto. nunc autem Mardoni ita facito: Suam eis regionem reddito: præterea aliam pro suo arbitratu eligant, suaque libertate potiantur. Quinetiam eorum templa, si mecum fœdus inire volent, omnia quæ ego incendi, restituito. Hic nuntius quum mihi allatus sit, necesse habeo ista exequi, nisi per vos steterit. Ego vero hæc vobis duco dicenda: quid insantiis, bellũ regi infertes? cui nec vnquam præstare, nec semper obstare potentis? Nostis enim Xerxis & copias & facta: auditis quoque nunc de exercitu qui mecum est 3 quem si superauiteritis atque viceritis, nulla vobis (si sapitis) spes erit, quum alius multo maior exercitus sit adfuturus. Nolite igitur, æquipa-

fiando

1 At regi quidam ex eius assessoribus, quod egerat puer, & quod ille, quum omnium minimus esset, quæ sibi data erant, accepisset, id certo cõsilio factum esse, renuntiauit. *Nam τοῦ νέου τὰ ῥᾴστιμα allorum loquendi genus) hoc videtur significare, q d. Gallice, Et qu'il ne faisoit cela sans y auoir bien pensé.*

2 Aræus.

3 quo si potentiores exstiteritis, eumque vicerit is, (q requaquam ipse fore, si ingi-

rando vos regi, priuari solo vestro, & pro vobis ipsis assidue discurrere. imo potius his molestiis vos explicare, quum adsit vobis plucherrima explicandi facultas, quod ab rege prouocati vt societatem belli nobiscum ineatis citra dolum & fraudē, liberati eritis. Hæc me iussit, Athenienses, apud vos Mardonius dicere. Ego vero de mea in vos benevolentia nihil commemorabo. neque enim nunc primum eā cognouistis. Obsecro autem vt Mardonio morem geratis, quos animaduerto non semper validos fore ad gerendum cum Xerxe bellum: quales animaduerterem esse, nequaquam huc cū his mandatis venissem. Quippe regis vires supra humanas sunt, & manus prælonga. 2 Quod nisi propere assentiamini magna pollicentibus, quippe ex æquo fœdus facere volentibus, timeo vestram vicē. qui ex omnibus sociis & maxime in via habitatis, & soli semper præcipuam cladem accipitis, possidentes terram inter diuersas acies positam. 3 Itaque inducite hoc in animum quod magnopere est è vestra dignitate, quum rex magnus vobis Græcorum sceleris iniurias remittens, cupiat effici amicus. Hæc Alexander. Quem Athenas ire ad inducendos in barbari societatem Athenienses quum audissent Lacedæmonij, id ne fieret vehementer extimuerūt, reminiscentes oraculorum fatale esse vt ipsi cum cæteris Dorienſibus è Peloponneso eiicerentur à Medis pariter & Athenienſibus. ideoque sine mora mittendos illuc censuere legatos. Et sane contigit vt concioni adessent Lacedæmonij extraxere enim Athenienses tempus, probe scientes fore vt Lacedæmonij audirent venire à barbaro nuntium ad societatem contrahendam. quare de industria id fecere ad declarandam Lacedæmoniis sententiam suam. Vbi dicendi finem fecit Alexander, excipientes nuntij Spartanorum ita loquuti sunt. Nos vero misere Lacedæmonij oratum vos ne quid noui in Græciam agatis, neque verba quæ adferuntur a barbaro admittatis: quod id neque iustum sit vllo modo, neque decorum cum aliis Græcis tum præ-

1 & semper de vita vestra periclitari. Vos igitur potius in gratiam cum rege redite, quum reconciliationis pulcherrima se vobis offerat occasio, regem ad hanc propēsum habentibus. Inite nobiscum citra dolum & fraudem societate belli, liberi estote.

2 Nisi igitur statim cum illis paciscamini, luculentas conditiones vobis proponentibus, quibus pacisci volunt.

3 Enimuero morem gerite. magni vestra [illegible] regē magnū vobis solis Græcorum iniurias cōdonare, & amicitiam vobiscum inire velle

cipue vobis: Idque multis de causis. Vos enim hoc bellum excitastis etiam nobis inuitis, & propter imperium vestrum est decertatum, quod certamen nunc in vniuersam Graeciā emanauit: 1 cuius totius vos praecipui autores fuistis, & Graecis causa seruitutis, res nullo pacto toleranda. quum praesertim constet Athenienses semper & iamprinde a priscis temporibus vindicasse permultos homines in libertatem. Et tristem quidem conditionem vestram dolemus, quod iam bis prouentu frugū fraudati estis, & iam domibus quae diruta sunt caretis quo nomine Lacedaemonij vobis ac caeteri socij spondent se vxores vestras & omnia ad bellum inutilia 2 proxime domesticos suos, quoad bellū hoc steterit, alturos. Neq; vero vos Alexandri Macedo seducat, 3 commendans Mardonij orationem. facit enim quod sibi faciendum est: quippe qui tyrannus tyranno operam praestat. Sed non idem vestra facere interesset, si recte sapitis, qui scitis barbaris esse neque fidum neque verum. Haec quum nuntij dixissent, Athenienses Alexandro ita respondērūt, Et ipsi cognitum habemus hoc, vires Medorum etiam atque etiam maiores esse quam nostras. vtid 4 nihil interfit exprobrare nobis: attamen in tutanda libertate eatenus restitemus quatenus valebimus. Vt autem societatem cum barbaro contrahamus, neque tu persuadere tentes, neque nos, si tu tentaueris: persuadebimur. 5 Tu vero senūtia Mardonio Athenienses dicere, quoad sol eodem itinere meabit quo nunc meat, eousque se nunquam cum Xerxe societatem inituros, sed se protegendo propulsaturos eum, fretos ope deorum atque heroum, quorum ille, nihil pensi habens, & templa & simulachra incendit. 6 Tu quoque posthac cum istiusmodi oratione ne committas vt Athenis videatis, neve per speciem emolumentorum infanda nos facere suadeas. nolumus enim re ingratum quippiam ab Athenienſibus pati, quibus & hospes nos officiosus esse videris (*vel, bene de nobis mereri*) ad committenda nefaria nos hortare.

1 Addeq; Athenienses, qui horum omniū autores extiterunt, primos ex Graecis iugum seruitutis subire, res est profecto intolerāda: quum praesertim vos cōstet, semper & iam inde à prisc. *vt legatur* ἡγεσίλαν δυλοσύνης.

2 ad rē domesticam pertinentia.

3 poliens, *id est, exornans.*

4 nihil opus sit.

5 Atque adeo nunc renuntia Mardonio.

6 Tu quoq; ne posthac in conspectum Athenienſium venias, orationem huiusmodi adferens: neque dum in

» pes & amicus es. Hæc Alexandro respõderunt. nun-
» tiis autem Spartiatarum ista, 1 Lacedæmonios ve-
» reri ne fœdus ineamus cum barbaro, sane humanũ
» est: neq; hoc verentes eos turpe est venisse, quibus
» mens Athenienſium inexplorata esset: quoniã ne-
» que tantum auri vsquam gentium est, neque regio
» vlla specie & bonitate præstans, quam nos accipiẽ-
» tes, vt cum Medis sentiremus, ad tradendam serui-
» tuti Græciam induceremur. Quod ne faciamus etsi
» velimus, multa, & magna nos dehortantur: primũ
» atque idem maximum, quod deorũ ædes effigieſ-
» que incensæ pariter & obrutæ sunt, quas nos in pri-
» mis vltum ire necesse est potius quam cum iis fœ-
» derari qui ista fecerunt: deinde, quum simus Græ
» ci eiusdem & sanguinis & linguæ; quorum & fana
» & sacrificia communia sunt, & mores adsimiles,
» eorum proditores fieri Athenienſes, non bene ha-
» beret. 2 Ex quo, si antea nescisti, nunc ita acci-
» piatis, dum vel vnus Athenienſium supererit, nun-
» quam nos conuenturos esse cum Xerxe. Vestram
» autem erga nos prouidentiam, 3 quod consulatis
» nobis domo carentibus ita vt domesticos nostros
» alere velitis, gratiam habemus: & 4 licet benefi-
» cium vestrum cumulatum sit, nos tamen ita illud
» tolerabimus vt nihil vobis molestiæ adferamus.
» Quod quũ ita sit, copias primo quoq; tẽpore emit-
» tẽdas curate. nam (vt nos cõiectamus) nõ diu diffe-

1 Veritos quidem esse Lacedæmonios, ne cum barbaro fœdus initem⁹, humanum fuit: sed tamen turpe esse videtur, vos qui scire-tis, qua sint animi magnitudine prædi-ti Athenienſes, eo metu correptos fuisse, quoniam neque tantum, &c. *Vt sit sensus, illum quidẽ timorem humanum fuisse, id est, à diffidentia quadam naturæ hominum ingenita profectum esse: non debuisse tamẽ vllum in illis reperire locũ*

illam diffidentiam apud illos, qui Athenienſium magnitudinem animi perfectam haberent. Simplicior tamen esset sensus, & ad verba ista quæ sequuntur, accommodatior, εἰ μὴ ἀσθενεῖς ὑπεῖδόν τι ἐπισταμένους, si aliquos cum ἐπισταμένους ἰσχὺν possent, eo modo quo dicitur κακῶς ἐπίστασθαι κακῶς εἰδέναι, pro φαῦλον ἐπίστασθαι. Sed & φεύγειν simpliciter pro proposito seu mente possimus etiã fortasse accipere cum Valla. 2 Atq; adeo hoc scitote, si antea nescistis.

3 quod ita vobis prospiciatis, quorum euersæ sunt fortunæ, vt alere domesticos nostros velitis. 4 At vos quidem beneuolentiæ officio plene iam defuncti estis: nos vero, quibus poterimus modis, nos sustentare pergemus, nihil vobis facessendo negotij. *Negant enim se velle vti beneficio illo, quod offerunt Lacedæmonij, cuius tamen gratiam illi habeant, non minus quam si vterentur. Ideoq; χάριν σύνεσιν ἀφαιρεῖται, referendum est ad id, quod obtulerunt Lacedæmonij, quamuis non præstiterint, q. d. Iam nos vobis abunde obstrinxistis, quum hoc beneficium in nos conferre paratos esse vos dixistis.*

ret barbarus ingredi regionem nostram: sed simul atque acceperit nuntium nos nihil eorum esse facturos quæ orauit, aderit: qui antequem adsit in Attica, tempus est nos in Bœotiam auxilio ire.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER NONUS, qui inscribitur CALLIOPE.

HOc ab Athenienſibus reddito reſponſo Lacedæmonij Spartam reuertertūt. Mardonius autem poſteaq; regreſſus ad eum Alexander Atheuienſium reſponſa indicauit, mouēs è Theſſalia citato agmine Athenas ire contēdit quacunq; iter faciebat, illinc viros ad bellum ſumens, 1 Theſſalis ducibus. Quos adeo non pœnitebat eorum quæ hactenus egerant, vt etiam multo ſtudioſius Perſam inducerēt. E quibus Thorax Lariſſæus & Xerxem effugientem deduxerat, & tunc Mardonium propalam deducebat in Græciam. 2 Mardonium autem, vbi cum exercitu Thebas peruenit, Thebani exceperunt: ſuadendoq; non ſinebant progredi longius: q; negarent vllum locū ponendis caſtris opportuniorem eſſe quam illum, vbi ſubſidens conſequeretur vt omnem Græciam ſine prælio ſubigeret. Arduum enim eſſe vniuerſis eriam hominibus vi ſubigere Græcos, inter ſe conuenientes: quod & antea cognouiſſent. Si vero feceris (dicebant) quod nos ſuademus occupabis nullo negotio validiſſima quæq; illorum conſilia. Mitte pecuniam ad eos qui præpotentes ſunt in ciuitatibus: miſſa pecunia Græciam ad factionem rediges: hinc eos qui tecum non ſentient, admotis copiis facile expugnabis. Hæc Thebani ſuadebant: quibus

1 At Theſſalæ duces adeo nō pœnit. *vel, Theſſalia princeps aut primores.*

2 Porro quū in Bœotiam peruenisſet exercitus, Mardoniū adeuntes Thebani, conſilium illi dabant, nullum locum illo caſtris ponendis opportuniorem eſſe dicentes: neque vlteriꝰ progredi eum

incbant, ſed ibi confidentem dare operam *volebant*, vt Græciam vniuerſam ſine prel. ſubigeret.

quibus ille temperandum non putauit, partim animi fastu, partim acri quadã libidine Athenas iterũ occupandi: præsertim sperans intentis per insulas ignibus declaraturum se regi Sardibus agenti, Athenas ab ipso teneri. Igitur in Atticam contendens, quum illic Athenienses ne tunc quidem inuenisset, sed plerosq; eorum in ciuide ad Salaminem esse, ubi et, vrbem cepit deserta, decimo mense quam fuerat ab ipso rege capta. Eo postquam venit, mittit ad Salaminem Murichidem quendam Hellespontium, cum eidem mandatis quæ Alexander Macedo pertulisset. Mittebat autem eadem mandata, quanus ille quidem non benuolo erga ipsum animo esse Athenienses, sed sperans contumaciam deposituros, tanquam subacta omni Attica regione, & sub ipsius imperio posita hac de causa Murichide misit in Salaminem. Is vbi in senatum venit, Mardonij mandata exposuit. è senatoribus Lycidas sententiam dixit. satius videri sibi esse vt ea quæ Murichides apud senatum diceret. ipsi admittentes ad populum referrent. Hæc ille dicebat siue quod pecuniam à Mardonio accepisset, siue quod id sibi probaretur. Quod simulatque audiere Athenienses, tam ij qui ex concilio, quam qui extra concilium erant, indigne ferentes, Lycida mecircumsteterunt, lapidibusq; interemerunt: Hellespontium vero Murichidem dimiserunt illæsum. Excitato de Lycida apud Salaminem rumore, & cognito quod gestum erat, Athenienſium vxores, alia aliam exhortantes atque prehendentes, vltro domum Lycidæ adiere, hominisque vxorem ac liberos lapidauerunt, Hunc autem in modum Athenienses in Salaminem transierunt: Quandiu ipsi copias è Peloponneso venturas sibi auxilio expectabant, tandiu hostes in Attica habuere statiua: at vbi socij tardius segniusque agunt, & Mardonius aduentans iam esse in Bœotia audiebatur, ita exportatis omnibus rebus & ipsi in Salaminem traiecerunt: nuntiosque in Lacedæmonem miserunt cõquestum de Lacedæmoniis, qui negle-

ctui haberent barbarum esse Atticam ingressum, neq; cum ipsis ei in Bœotiam occurrissent: cum admonitum eorum quæ sibi, si ad eum defecere vellent, Mardonius spopondisset: tum prædictum, nisi præsidio ipsis essent, se aliquod per semet remedium inuenturos. Agebant autem per id tempus Lacedæmonij solemnia quæ vocantur Hyacinthia quæ festa dei celebrare plurimi faciebant. ad hæc murũ sibi in Isthmo extruebant, qui iam pinas acceperat. Ad hos posteaquam nuntij Athenienſium Lacedæmonem venerunt, ducentes secum Megarenſium ac Platæenſium legatos, ephoris aditis, ita loquuti sunt, Athenienses ad hæc res referenda miserunt, « regem Medorum cum nostram nobis regionẽ red- « dere velle, tum societatem nobiscum æquis con- « ditionibus inire citra fraudem & dolum, tum ali- « am regionem nostræ addere, quam ipsi nostro ar- « bitrio optauerimus: nos tamen pudore 1 Græci nu- « mquis, & pro magno flagitio ducentes prodere Græ- « ciam, annuere nolle, sed recusare quamuis iniuria « affectos à Græcis ac proditos. Qui, etsi non igno- « remus conducibilius esse nobis societatem inire « cum Persa, quam bellum gerere tamen sponte no- « stro societatem non inibimus. Et hæc quidem no- « stra sunt quæ in Græcos præstamus officia. At vos, « qui tunc in omnem metum deueneratis ne paciſce- « remur cum Persa, posteaquam compertam habui- « stis sententiam nostram nequaquã prodendi Græ- « ciam & murum quem in Isthmo inædificabatis ab- « soluistis, nullam habetis Athenienſium rationem « & quũ conueneritis nobiscum de occurrendo Per- « sæ ad Bœotiam, desertores extitistis, pro nihilo du- « centes barbarum Atticam esse ingressum. Itaq; vo- « bis Athenienses in præsens vsque succensent quod « non estis officio functi: & superest, vt primo quoq; « tempore nobiscũ copias mittatis, iubent: quo bar- « barum in Attica) quoniam 2 in Bœotia defecimus) « excipiamus nostra in terra, vbi campus Thriasius « appositissimus erit ad dimicandum. Hæc vbi acce- pere ephori responsum in diẽ posterum distulerũt

1 Iquis Græci.

2 Bœotia frustrati sumus, *i. spe conflizendi cum hoste in Bœotia.*

poste-

postero die in alterum: idq; in decem dies fecerunt diem de die extrahentes. Intra q̃ tempus vniuersi Peloponẽses magno studio incumbentes, Isthmũ muro intercluſere, ad finemq; perduxere. 1 Non ausim dicere hanc fuisse causam cur isti tantopere solliciti fuerint, quum Alexander Macedo Athenas pergebat ne Athenienses Medorum partes sequerentur: nunc autem nihil aliud curarent quam vti bi Isthmus inædificaretur putantes non amplius sequicquam Athenienſibus indigere. At sub aduentũ Alexandri in Atticam, muro quem extruebant nõ dum perfecto, Persas vehementer extimescebant Tandem & responsum exitus Spartiatarum fuit huiusmodi: Pridie quam iam vltimum concilium fieret, vir Tegeata nomine Chileus, apud Lacedæmonios maxime inter hospites potentiæ, quum audiſſet ab ephoris omnia quæ Athenienses dixissent, his verbis eos alloquutus est. Ita se habet, viri ephori. Si Athenienſes non sentiunt nobiscum, sed cum barbaro, quamuis valido muro sit Isthmus inædificatus, tamen magnæ fores patefactæ sunt barbaro in Peloponnesum. Quare prius eos audiatis q̃ aliquid decernant quod ciadem Græciæ adferat. Hoc Chileus consilium dedit. q̃ in animum admittentes ephori, confestim nihil colloquuti cum nũtiis qui à ciuitatibus venerant, quinque mllia Spartiatarum quum adhuc nox esſet 2 dimiserunt, præposito eis Pausania Cleombroti filio Quæ præfectura erat quidẽ Pliſtarchi Leonida geniti: sed quũ is puer esſet, Pausanias præfectus est, q̃ eius patruelis erat & idem tutor. nã Cleombrotus Anaxandridæ filius, pater Pausaniæ, iam non supererat, nõ diu postquam copias q̃ murum extruebant in Isthmo, reduxerat vita functus. Reduxerat autẽ ab Isthmo copias Cleombrotus ob eã causam, q̃ sibi inter sacrificandum aduersus Persam sol in cœlo obscuratus esſet. Elegit autẽ Pausanias sibi collegam Euryana-

1 Cur autem antea quidẽ quum Alexãder venit Athenas, tã anxie obstiternit, quominus Athenienses Medorum partes sequerẽtur, tum vero nihil de hac re solliciti fuerint, huius rei causam aliam adferre non possum quam quod murũ Isthmi extruxerant, sequeiam Athenienſium opera nil op' habere existimabant: at quum Alexander in Atticam venit, nondũ extructus erat, sed opus hoc promouebant, Persas vehemẽter extimescentes. Tãdem vero & respons. &c. *Valla imposuit verbulum ἀλλόγε, quod iunxit cum proxime præcedentibus verbis, quum ad τὸ ἄστυ feratur hoc modo* ἀλλ' ἴχε εἶπεν τὸ ἄστυ ἀλλόγε ἦν ὅτι, &c.

2 dimiserunt septenis Heliotibus circa vnumquenque collocatis. *Quæ verba à Valla hic omissa, repetuntur pag. 228.*

ctem Doris filium, ſuum gentilem. His copiis è Sparta cum Pauſania profectis, nuntij de illarum profectione ignari, vbi dies illuxit, ephoros adeunt, habentes in animo abire in ſuam quiq; ciuitatem. Vbi adierunt, ita verba fecere, Vos quidem Lacedæmonij deſidentes hic Hyacinthia agitis, ac ludicris, ſociis proditis. Athenienſes vero, vt à vobis læſi, & ob penuriam ſociorum, ita vt poterunt cum Perſa tranſigent. Soluta autem ſocietate vobiſcum, palam eſt nos, quum regis fuerimus ſocij, militiæ comites futuros in quamcunq; regionem nos illi educent. Inde vos diſcetis quidnam vobis ex ea re ſit euentu rum. Hæc loquutis nuntiis Ephori iureiurando interpoſito dixere ſuas ſe copias putare in Oreſtio eſſe, tendentes aduerſum peregrinos. Peregrinos enim barbaros appellabant. Hoc illi non intelligentes, quid diceretur ſciſcitabantur. Sciſcitati, & rem omnem edocti atq; ſtupefacti, quam celerrime abiere ad illos inſequendos, & cum iis quinq; millia finitimorum Lacedæmoniorum delecta. His Iſthmum verſus ire maturantibus Argiui, vbi primum audiere copias è Sparta cum Pauſania profectas, præconem, quem optimum è diurnis curſoribus inuenerunt, in Atticam mittunt ad Mardonium qui videlicet antea receperant ſe futuros impedimento quominus Spartiata egrederetur. Præco vbi Athenas peruenit, Mardoni, inquit, miſerunt me Argiui nuntiatum tibi iuuentutem è Lacedæmone eſſe progreſſam, ſeque ne illa progrederetur præſtare nequiſſe. Ad hæc tu bonum conſilium adhibe. Hoc ille loquutus, retro abſceſſit. Quo audito Mardonius iam non fidebat amplius perſtare in Attica: vbi ideo hactenus immoratus fuerat quod audire cuperet ac ſcire quid ab Athenienſibus ageretur, neque populans neque lædens Atticum agrum, aſſidue ſperans fore vt ſecum illi paciſcerentur. Quod vbi deſperauit, re comperta, priuſquam Pauſanias cum copiis Iſthmum egrederetur, ſubduxit exercitum, incenſis Athenis, & ſi quid aut murorum aut ædium priuatarum ſacrarumque extabat, eo omni

diruto

diruto atque obruto. Ideo autem excedendum sibi putauit, quod neq; adequitabilis esset Attica regio neq; si ipse male pugnasset, euadi poterat nisi per angustias, vbi à paucis transitu prohiberi posset. Statuit igitur recedere illinc Thebas, tum ciuitatem amicam, tum regionem equitibus opportunam: Profecto illinc Mardonio & iam iter facienti perfertur nuntius properans, alium exercitum mille Lacedæmoniorum Megara iter habere. Eo audito consultabat si quo pacto hos primum posset excipere. Itaq; conuersum exercitum ducebat Megara; præmisso equitatu qui omnem oram Megaridem incursaret. Huc vsq; Europæ ad solem occidentem versus longissime processit hæc Persica expeditio. Post hæc nuntius ad Mardonium venit, *Græcos in* Isthmo coactos esse: atq; ita retrocessit per Decelei am. Magistratus enim Thebani accolas Asopiorũ accersierant; qui Mardonium in Sphendaleas & illinc in Tanagram duces itineris deduxerũt. In Tanagra noctem moratus Mardonius, postero die in agri Thebani Scolon transuersis tramitibus peruenit Ibi Thebanorum rura, tametsi Medicas partes fouentium, vastauit: non illorum odio, sed ingenti necessitate adactus: qꝰ vellet cum castra communire, tum, si sibi in acie non cederet ex sententia, effugium comparare: Exporrexit autem castra sua ab Erythræis, secundum Hysias, Platæensi tenus agro iuxta flumen Asopum: muro communiens, sed non pro magnitudine castrorum, verum per singulas fronte dena stadia habente. Hoc in opere barbaris occupatis Attaginus Phrynonis filius vir Thebanus conuiuio magnifice apparato Mardonium ipsum & Persarum honoratissimos quinquaginta inuitauit fiebat autẽ cœna Thebis. inuitati illi hominem sunt sequuti. Cætera quæ referam, ex Thersandro accepi, viro quidem Orchomenio, sed Orchomeni inter primos honesto: qui se quoque aiebat ad hanc cœnam ab Attagino inuitatum cum quinquaginta Thebanis: nec vtrosque seorsum discubuisse, sed i in singulis lectis alternos Persam & i in singulis lectis binos Pers.

Thebanum. Secundum cœnam quum potioni dare-
tur opera, Persam qui eodem thoro recumbebat,
Græce ipsum interrogasse cuias esset: se vero respō-
disse Orchomenium esse: tum illum dixisse, Quo-
niā tu mihi mēsæ consors & libaminū effectus es,
volo tibi relinquere sententiæ meæ monumētum,
vt ipse quoq; plenius huius rei, queas tibi consulere.
Cernis hos Persas in conuiuium acceptos, & co-
pias q̄ ad flumen in castris relictæ sunt? horum o-
mnium paruo post tempore pauculos cernes super-
stites: Et inter dicendum multas lacrymas Persam
effudisse: Admiratumq; se eam orationem, ad illum
dixisse, Nonne hæc Mardonio expedit dicere, & iis
Persis qui secundum eum in honore sunt? Et illum
subiecisse, Hospes, quicquid ex deo fieri oportet, id
homini ineuitabile est. nam nec credibile quidē dicē-
tibus credere quisquam vult. Atque hæc permulti
Persarum quum sciamus, tamē Mardonium sequi-
mur illigati necessitate. Est autē hoc in hominibus
acerbissimum, eum qui multum sapit, minime po-
tentem esse. Hæc ego ex Orchomenio Theriandro
audiebam, atque adeo ipsum hæc ista multis enar-
rasse priusquam prælio ad Platæas factum est. Por-
ro Mardonio in Bœotia statiua habenti, præbue-
runt copias cæteri circa Græci, qui cum Medis sen-
tiebant, a & ad Athenas congregati sunt, præter
Phocenses. nam isti vehementer partibus Medo-
rum studebant, non tamen voluntarij, sed coacti.
Sed iidem non multis post diebus quam Thebas
itum est, & ipsi aduenere, mille armati, duce Har-
mocyde inter populares spectatissimo. Eos Mar-
donius, vbi Thebas peruenere, missis equitib. iussit
seorsum in campo subsidere: quod quum feciſſent,
protinus adfuit vniuersus equitatus. Vnde postea
rumor exercitum Græcorum qui cum Medis erant,
peruasit, Phocenses ab equitatu iaculis confossum
iri: quinetiam per ipsos Phocenses idem diuulga-
tum est: quos tūc dux suus Harmocydes his verbis
adhortatur, O Phocenses, palam est hos homines
certæ nos neci destinasse, accusatos (vt opinor)

a nihil ili potestate habere, i. Etsi, qui sapientia magna præditus sit, vel prudentiā non habere res vllas in potestate, sed cog: ad res eas à quib. alio- qui eum sua prudentia deberetur. Alium sensum ex tempore ēlicere ex hoc loco nō potui.

z & vna eō aduersus Athenas mouerunt,

à Thes-

à Thessalis. Quare vnumquenque vestrum oportet egregium virum esse potius quam dedentes nos fœdissima morte trucidari. Ipsi quoque inteiligant se barbaros esse inter Græcos, quibus mortem 1 intulerunt. His suos Harmocydes hortabatur. Quos vbi concluſere equites, inuehebantur tanquam ad eos occidendos. telis intentis veluti emissuri. nonnullique emiserunt. Phocenses ex aduerso stantes facto orbe quoquouersus quum sese opponerent, ibi equites digressi retro abiere. 2 Incertum an ad hos interficiendos rogatu Thessalorum ierint equites: & posteaquam animaduerterunt eos ad defendendum se conuertere, veriti ne ipsi vulnerarentur, ita retro abscesserint, tanquam à Mardonio iussi: an experiri voluerint num quid isti præstantiæ haberent. Post abscessum autem equitatus, misso ad eos præcone Mardonius ita inquit, Bono estote Phocenses animo: viros enim strenuos vos esse dedistis specimen, non tales quales ego audieram. Quo magis alacri animo tolerate hoc bellum. non enim aut me beneficiis aut regem vincetis. Hactenus quæ circa Phocenses sunt gesta. Lacedæmonij vbi ad Isthmum venere, illic castra communiere. quod quum audirent cæteri Peloponenses, vtiq; ij quibus meliora cordi erant, cernerentq; Spartiatas egregi volentes, indignum se putauerũt à Lacedæmoniis se in exeundo superari: itaq; quũ pulchre litatum esset, cuncti ex Isthmo profecti sunt & in Eleusinẽ peruenerunt: vbi quum pulchra etiam fuissent exta, ire perrexerunt. Quibus Athenienses è Salamine transmittentes, in Eleusine admixti sunt. Isti posteaquam ad Erythras Bœotiæ venere, cognito barbaros ad Asopum castra habere, inito de hac re consilio, eregione tetenderunt sub Citheronis radicibus. In quos Mardonius q; in campum non descenderent. omnem immittit equitatum, cui præerat Masistius (a Græcis Macistius dictus) vir apud Persas inclytus, Nysæo equo insidens, aureo fræno & aliis insignibus eximie ornato, Equites vbi promouere ad Græcos, per tur-

1 machinati sint: vel, meditati.

2 Affirmate autem non possum an, &c.

mas egressi, multum detrimenti inferebant, fœminas eos appellando. Erant forte Megarenses ea parte collocati qua nulla alia magis oppugnari, nullaque magis ab equis aditi poterat: hac, impressione facta equitum, Megarenses quia premebantur, mittunt ad duces Græcorum præconem, qui ita, quum venit, verba fecit Megarenses aiunt, viri socij, Nos soli excipiendis hostibus impares sumus, qui tenemus eadem in qua collocati sumus a principio stationem: vbi hactenus tametsi ægre, tamen strenue fortiterque restitimus. nunc nisi alios nobis substituatis, scitote nos ab acie discessuros. Hæc vbi præco renuntiauit, Pausanias experiri fecit Græcos, si qui alij vltro ad locum irent, vt Megarensibus succederent. Recusantibus ceteris Athenienses suscepere hoc munus, videlicet eorum trecenti delecti, quibus præerat Olympiodorus Lamponis filius. Hi fuere qui præ omnibus Græcis ad Erythras castra habentibus instructi successere. sagittariis sibi assumptis. qui quum aliquandiu pugnassent, hic fuit pugnæ exitus: Impressionem faciente per turmas equitatu, equis Masistij, vt erat præ aliis eminens, sagitta per latus ictus est: quo dolore in pedes erectus: Masistium excussit. Collapsum confestim Athenienses circumstiterunt: equoque prehenso, hominem sese defensantem interimunt, quum aliquandiu non potuissent. Ita enim erat armatus: scilicet intus gerebat thoracem aureis squamis conserrum, desuper Phœniceum paludamentum. Eius thoracem quum ferirent, non prius aliquid profecerunt quam quidam re animaduersa illum percussit in oculo. Ita Masistius collapsus inter ir. Hæc autem res latebat alios equites. non enim eum aut ab equo cadentem viderant aut occumbentem. ac ne tum quidem quum se recipiebant, quod actum erat cognouerunt. sed postquam constitere, quia nemo ipsis imperabat, statim desiderauerunt ducem: cognitoque quod factum erat, multo ferocius adhortati, omnes in hostem equos admisere, vt mortuum ulciscerentur. Bos autem conspicati, non iam turmatim sed vniuer-

r Eius autem thoracem percutientes, nihil proficiebant: donec quidam re animaduersa &c. *i.e. Sed quidam re animaduersa &c.*

sos patiter irruere, cæterum exercitum inclamauerunt. Sed dum omnis peditatus auxilio veniebat, interea cietur acre prælium de cadauere. at vbi præsidio venere copiæ, non amplius perstitere equites: ita nec mortuum eripere potuerũt, sed alios i super illum è suis amisere. Digressi illinc duo criciter stadia, consultantes quid facto opus esset, decreuere sibi carentibus præfecto eundum ad Mardonium. Vbi in castra rediere, ingẽs luctus cum omnem exercitũ, tum vero Mardonium cepit, exstincti Masistij, viri secundum Mardonium honoratissimi tã apud Persas quam apud regem: ita vt eiulatus eorum omnem Bœotiã peruaserit, & seipsos & equos & iumenta totõderint. Et barbari quidem suo more Masistium defunctum honorabant. Græci autẽ, postquam equitatum inuadentium excepere, & exceptum repulere, multo sunt audaciores effecti, & ante omnia cadauer plaustro impositum per stationes circumtulerunt. erat autem spectaculo digna proceritatis ac formæ gratia. Quod ideo faciebant quia cuncti relictis stationibus ad intuendum Masistium pergebant. Dehinc censuerunt ad Plataeas descendendum, quod sibi Plataensis ager multo esset opportunior habendis castris quã Erythræus, cum propter alia, tum propter aquandi cõmoditatem. Vbi visum est in eum locum & ad fontem Gargaphium, qui ibidem est, satius abire, & dispositis stationibus illic habere castra, sumptis armis abierunt per radices Citharonis secũdum Hysias in agrum Plataensem. Eo quum peruenere, stationes nationatim communierunt, proxime fontem Gargaphium & fanum Androcratis herois, per non editos tumulos & locum planum. Ibi in distinguendis nationibus magna sane altercatio extitit inter Tegeatas & Athenienses, vtrosque se dignos qui alterum cornu tenerent arbitrantes? & sua facinora præclara tum recentia tum prisca referentes Dicebant quidẽ his verbis Tegeatæ, Hoc nos semper digni honore à sociis omnibus habiti sumus, quotiescunque à Peloponnensibus commu-

227 præter illum.

niter in externas peregrinationes itum est, & pro-
xime, & quondam, iam inde ex quo Heraclidæ
post mortem Eurysthei sunt conati in Peloponne-
sum redire. quo tempore hanc dignitatem assequu-
ti sumus ob hanc rem gestam: Postea quam cum
Achæis & Ionibus, qui tunc Peloponnesum inco-
lebant nos auxiliarij in Isthmum profecti consedi-
mus aduersus eos qui redire conabantur, tunc Hyl-
lus orationem habuit, non expedire vt vterque ex-
ercitus confligendo periclitaretur: sed vt alijs ac-
quiescentibus, secum singulari certamine dimica-
ret is quem Peloponnesus iudicarent è suo exer-
citu præstantissimum. Accepta conditione Pelopó-
nenses fœdus in hæc verba percusserunt, Si vince-
ret Hyllus Peloponnensium ducem vt Heraclidæ
in paterna reuerterentur. sin victus esset, retro He-
raclidæ cederent, & exercitum abducerent, neue
per annos centum de redeundo in Peloponnesum
agitarent. Ab omnibus sociis ad eam rem volun-
tarius electus est dux atque idem rex noster Echē-
mus Aeropi filius, Phegei nepos, qui singulari con-
gressus certamine Hyllum interemit. Ex quo fa-
cto nos cum alia decora in Peloponnenses assequu-
ti sumus, quæ adhuc obtinemus, tum hoc, vt alte-
ri cornu præsemus quoties communiter itur in
expeditionem. Et vobis quidem Lacedæmonij
non aduersamur, sed optionem cedimus vtri cor-
nu præsse malitis: alteri vero cornu vt præsimus
nobis vendicamus, quemadmodum vsque feci-
mus ad hoc tempus. Etiam vero citra hoc factum
quod narrauimus, Athenienſibus sumus dignio
res qui hanc dignitatem obtineamus: quippe qui
prospere & multa vobiscum viri Spartiatæ certa-
mina decertauimus, & multa cum alijs. Quo fit vt
æquius sit nos alterum cornu tenere quam Athe-
nienses: à quibus non tales gestæ res sunt quales
nobis neque recentes neque vetustæ. Hæc Tegen-
tæ. Ad quæ hunc in modum respondere Athenien-
ses. Etsi tumus has copias pugnandi cum barbaro
una altercandi gratia esse contractas, tamen quo-

,, nam Tegeata referre constituit præclara facinora
,, tum vetusta tum noua, quæ per omne tempus v-
,, trique fecerunt necesse habemus & nos exponere
,, apud vos vnde nobis patrium sit 1 qui semper egre- 1 bonam o-
,, gij fuimus, esse primos potius quam Arcadibus. peram nã-
,, Heraclidas, quorum ducem isti apud Isthmum tantibus.
,, se prædicant interfeciſti nos soli excepimus, eie-
,, ctos prius, ab omnibus Græcis quos illi Mycenæo-
,, rum seruitutem fugientes adibant: & EVrysthei
,, iniuriam vna cum eisdem pugnando propulsaui-
,, mus, victoriaq; potiti sumus de iis qui tum Pelo-
,, ponnesum tenebant. Præterea Argiuos, qui aduer-
,, sus Thebas cum Polynice inilitauerant, vita defun-
,, ctos & insepultos, ducta in Cadmeos expeditio-
,, ne à nobis receptos & in nostra terra apud Eleusi-
,, nem humatos fuisse dicimus. Iam vero nostrum
,, præclarũ facinus extat etiam in Amazonidas, quæ
,, à flumine Thermodonte aliquando in nostrã terrã
,, excurrere Ac ne heroũ quidem laboribus q ad Tro-
,, iam bellauerunt fuimus in postremis. Sed nihil ad-
,, modũ pertinet horũ facere mentionẽ. 2 etenim siue 2 Qui enim
,, q tunc egregij fuere, nũc instrenui sunt siue tunc in tunc strenui
,, strenui, nunc egregij sunt, satis sit de rebus priscis fuere; fieri
228 ista dixisse. Vt nullæ autẽ res aliæ nobis gestæ sint, possit, vt
,, (q̃ multæ & pclarissimæ sunt, præut quorumcunq; nunc sint i-
,, aliorum Græcorum) certe ob rem in Marathone a gnaui: & qui
,, nobis gestam digni sumus q hoc decus & alia insu- nunc ignaui
,, per obtineamus: q soli Græcorum p nos cum Persa fieri possit,
,, dimicauimus, & rem tantam aggressi, victores eua- vt nunc sint
,, simus, sex & quadraginta nationibus superatis: quo fortiores.
,, solo nomine digni sumus vt hunc loci honorẽ con- De rebus i-
,, quamur. Verum non decet in hac rerum conditio- gitur olim
,, ne de loci dignitate contendere: vbicunq; & iuxta gestis (vel, de
,, quoscunq; vobis Lacedæmonij videbitur appositis- nauata igitur
,, simum nos stare, illuc euntes obtemperabimus. V- olim opera)
,, cunque enim loci nos collocati fuerimus, con abi- hæc dixisse
,, mur strenui existere. itaq; ducite nos taq̃ vobis pa- sit satis.
,, rituros. Hæc quũ pro sua parte dixissent Athenien-
,, ses, cũctus Lacedæmoniorũ exercitus succlamauit
,, digniores qui cornu tenerent Athenienses quã At-

cades. Ita Athenienſes Tegeatis ſuperiores habuere cornu. Mox hunc in modū inſtructi ſunt & qui ſuperuenere Græcorum. 1 & qui à principio venerant: Dextrum cornu tenebant Lacedæmoniorum decē millia, quorum quinq; millia erant Spartiatarū, quos cuſtodiebāt leuiter armata triginta quinq; millia ſeruorū, ſeptenis ſeruis circa ſingulos Spartiatas collocatis. 2 Applicauerant autē ſibi Spartiatæ, & honoris & virtutis ergo, Tegeatas numerō mille & quingentos armatos. Secundū hos ſtabant Corinthiorū quinq; millia. 3 Præter hos inueniebantur apud Pauſaniā ſtantes trecenti Potidæatæ eorū qui ex Pallene erant. Iuxta hoc ſtabant Arcadū Orchomeniorū ſexcēti: iuxta hos Sicyoniorū tria millia. Hos ſequebantur Epidauriorum octingēti: ſuper hos locati erant Troēzenij mille. iuxta Troēzenios 4 totidē Lepræatæ. poſt hos Mycenæorū & Tirynthiorū quadringēti. Secūdū hos, mille Phliaſij: dehinc Hermionēſes trecenti. iuxta Hermionēſes, Eretrienſium & Styreorum ſexcenti. iuxta hos, Chalcidēſium quadringēti. poſt hos Ampraciatarū quingēti. poſt eos, Leucadiorum & Anactoriorum octingenti. Hos ſequebātur Pallenenſium 5 ſunt ex Cephallenia, ducenti. poſt hos inſtructi Æginetarum quingenti, iuxta hos Megarenſium tria millia, quos ſequebantur Plataeēſium ſexcenti. Vltimi & iidē primi ſtabāt Athenienſes, læuum tenētes cornu, octo millia, duce Ariſtide Lyſimachi filio. Hi omnes, præter eos q ſepteni circa ſingulos Spartanos ſtabant, fuerunt numero triginta octo millia & ſeptingēti, omnes grauis armaturæ, aduerſus barbarum cōtracti. Leuiter vero armati, triginta quinq; millia, ſeptem circa ſingulos Spartiatas collocati, quorū vnuſquiſq; ad pugnādū erat inſtructus. 2 Circa cæ-

1 Pro οἱ ἄρχ᾽ ἐξέλαυνες hunc locum ſuſpicor fuiſſe οἱ ἀρχὴν ἐλαύνοντες: quæ lectio, non illa mihi probatur.

2 Delegerāt autē Spartiatæ Tegeātas, qui iuxta ipſos ſtarent, & honoris & virtutis.

3 impetrauerant autē à Pauſania, vt ſibi adiūxerent trecenti Potid.

4 ducenti Lepreatæ.

5 Reliquorū autē Lacedæmoniorū & Græcorū milites leuiter armati erant triginta quatuor millia quingenti, vtpote viro vno vnumquenq; circumſtante

deeſt, Itaque

huius numeri ineundo vt reliquos Lacedæmonios & Græcos vnum habuiſſe virum ſibi adſtantem. ſingulos dicamus non ſeptem, vt Spartiatas. Dixit autem ὡς ἕνα ἕκαστον ἑπτὰ εἶναι ἀνδρὸς pro ἑπτὰ ἕκαστος, vt modo dixerat ὡς τοῦτον ἐπτά. quod & iſſum Valla potius quam ſi er nominativum, verteriſſe ita deuinit, vtpote ſeptenis circa ſingulos Spartiatas collocatis, vel, vtpote ſeptenis vnumquemque Spartiatarum ſtipatibus.

cæteros autem Lacedæmonios ac Græcos singuli ferme leuiter armati numero trigintaquatuor millia quingẽti. Summa igitur totius leuis armaturæ, q̃ pugnare posset, 1 sexaginta millia quingenti. Totus autẽ Græcus exercitus q ad Platæas conuenit pugnæ aptus, tã leuis quã grauis armaturæ, fuit vndecim myriades, minus, mille & octingẽtis, *id est censum octo virilia ducenti*. Sed numerũ vndecim myriadum explęuere Thespienses, qui aderãt ad mille & octingentos, qui nec ipsi arma habebãt. Et hi quidem Græci ad flumẽ Asopum castra distributi communierant. Barbari vero qui cum Mardonio erant, posteaquam Masistium luxerunt, cognito Græcos apud Platæas esse & ipsi ad Asopum qui illac fluit, ita sunt eregione à Mardonio collocati: Aduersus quidem Lacedæmonios Persæ, qui quia numero antecedebant, eorum acies quæ multę erant, vsque ad Tegeatas opponebantur: ita vt quod robustissimũ in exercitu erat, id omne contrà Lacedæmonios: quod infirmius, id contra Tegeatas esset. Hęc faciebat Mardonius Thebanorum indicio atq; admonitu. Iuxta Persas autem idem collocauit Medos, vt ex aduerso essent Corinthiis & Potidæatis & Orchomeniis & Sicyoniis. Post Medos collocauit Bactrios ex aduerso Epidauriorum & Trœzeniorum & Lepræatarum ac Tirynthiorum, Mycenæorumque & Phliasiorum. Secundum Bactrios collocauit Indos ex aduerso Hermionensiũ & Eretrieorum Styreorumque & Chalcidensium. Post Indos statuit Sacas oppositos Ampraciatis & Anactoriis, & Leucadiis, & Pallenensibus, & Æginetis. Post Sacas posuit ex aduerso Atheniensiũ Platæensiumque ac Megarensium, Bœotos & Locros & Melienses & Thessalos, & 2 mille Phocensium. Non enim Phocenses omnes à partibus Medorum stabant, 3 sed eorum nonnulli cum Græcis sentiebant apud Parnassum deprehensi, & illinc profecti deduxerant comitatique fuerant Mardonij copias pariter & Græcorum qui cum illo erant. Contra Athenienses item posuit Macedonas, Thessaliæque

1 *Sexaginta nouem millia nam inter sese myriades (quæ sexaginta millia efficiunt) & ἑπτακόσιοι διακόσιοι πέντε (i. e. quingenti) interiectum est καὶ τριάκοντα χιλιάδες, quæ Valla fortasse in suo exemplari non habuit.*

2 illos mille Phoc.

3 sed partes etiam Græcorum nõnulli ex illis fouebãt, qui in loca Parnasso vicina se receperãt: è quibus excurrentes Mardonij exercitum & Græcos, qui cum eo erant, agebant ac ferebant, i. diripiebant.

accolas. 1 Hæ nationes à Mardonio in aciem instructæ erant maxime celebres maximeque insignes, & præcipue mentione dignę necnon cæterarum quo 2 qu gentium viri memoratu digni, cum aliarum, tum Phrygum Mysorum, Thracũ, Pæonũ. Quin etiam Æthiopum 2 & Ægyptiorum qui Hermotybies & C. lasiries nominantur, gladio cincti, qui soli sunt ex Ægyptiis pugnaces: à Mardonio, quũ adhuc esset in Phalero è nauibus in quibus epibatæ erant, in terram translati. non enim cum pedestribus copiis, quæ cum Xerxe Athenas ierant, Ægyptij censi fuerant. Barbarorum igitur (vt etiam superius ostensum est) triginta myriades fuere: Græcorum vero Mardonij auxiliariorum, nemo numerum (neque enim numerati fuerant) nouit. Vt autem coniectura colligi licet: ad quinque myriades fuisse coniecto. Tot ex aduerso instructi tuere pedites: equitatus vero seorsum erat collocatus. Ita dispositi nationatim manipulatimque, vtrique postero die sacrificauerunt. Apud Græcos haruspex erat Tisamenus Antiochi filius. is enim hunc exercitum vates comitabatur, Eleus quidem & ex genere Iamidarum Clytiades, sed à Lacedæmoniis ciuitate donatus. Nam consulenti vaticinium apud Delphos de prole respondit Pythia quinque ipsum maximas palmas è certaminibus reportaturum. oraculo non intellecto Tisamenus gymnasiis operam dabat, tanquam gymnicas victorias adepturus. quumq; se exerceret in quinq; certaminibus, in vno, dum currit Olympia, venit in contentionem victoriæ cum Hieronymo Andrio Lacedæmonij autem interpretantes non ad gymnica certamina spectare Tisameni oraculum, sed ad bellica, conabantur eum mercede conducere vt vna cum Heraclidis bellorum dux regibus foret. Hic animaduertens Spartiatas plurimi facere ipsius amicitiam, abnuebat: negaret se alio pretio id facturum q̃ si Spartiatam se ciuem facerent, omnia iura ciuitatis impertientes. Id Spartiatę quum audissent, ab initio ferentes indigne, oraculum missum omnino fecerunt:

1 Hæc sunt nomina nationum à Mardonio in aciem instructarum, earum quidem quæ quum amplissimæ essent, celeberrimæ erant, maximiq; fiebãt. Sed & ex aliis nationibus aliqui immixti illis erant, Phrygum & Thracum, & Mysi & Pæonum.

2 & Ægyptiorũ Hermotybies & Calasiries, qui vocantur Ensiferi. qui soli ex Ægyptiis sunt ad pugnam apti. hos autem è nauibus, quibus vehebantur, eduxerat, quũ adhuc apud Phalerum esset.

fecerunt. tandem iminente hoc ingenti Persici exercitus metu, annuebant, impertireq; homini volebant. Eos iste immutatos intelligens, negare iam se eo solo esse contentum: sed oportere fratrem suum Hegiam etiam fieri Spartiatam eadem conditione qua & ipse fieret. Hoc autem dicens imitabatur (vt coniectare licet) Melampodem, regnum pariter & ciuitatem deposcens. Etenim Melampus quū ab Argiuis mercede conduceretur è Pylo ad cōpescendū morbum furoris mulierum Argiuarum, deposcebat p̄ mercede dimidium regni. recusantibus id Argiuis atq; digressis, quum plures è mulieribus insanirent, ita obtemperantes, q̄ Melampus poposcerat daturi reuerterūt. ibi ille cernens hos esse immutatos, plura optauit, negans se indulturum q̄ vellent, nisi & fratri suo Bianti terriam partem regni donassent. Argiui in arctum redacti hoc quoq; annuerunt. Ita Spartiatæ Tisameno, quo maiorem in modum egebant prorsus assenserunt. & concessu istorum Tisamenus Eleus Spartiata effectus quinq; maxima certamina ex oraculo illis obtinuit. Hi duo ex omnibus hominibus soli sunt à Spartiatis ciuitate donati. Quinq; autem certamina hęc fuere. Vnum & id primum hoc q̄ pugnatum est ad Platæas: alterum, q̄ in Tegea cū Tegeatis atq; Argiuis: tertium, q̄ in Dipæensibus cum vniuersis Arcadibus præter Mantineos: quantum q̄ cum Messeniis ad Isthmum, vltimum, q̄ in Tanagra cum Atheniensibus & Argiuis. Hoc autem vltimum peractum fuit quinq; certaminum. Tisamenus igitur Spartiatarū tunc ductor vaticinatus est *Græcis* in agro Platæensi: & apud *Græcos* quidem pulchre litatum est, si se defenderent. non si Asopum transgressi pugnam capesserent. Mardonio autem capessendæ pugnæ auido non extitere pulchra exta, nisi & ipse sese defenderet. nam is quoque *Græcis* sacrificiis vrebatur, hauraspicem habens Hegesistratum virum Elęum. & Tellię deorum prestantissimum. Hunc ante ea tempora Spartiatæ quum cepissent, in vincula coniecerant morte affecturi, vt a quo multa inte-

leranda perpessi fuissent. Ille in hac calamitate positus, vt pote pro anima solicitus, & qui ante mortem multa ac tristia toleraturus, quam perpetrauit fide maiorem: nam vt erat ligneis atque ferratis soleis vinctus: ferro q illatum fuit potius, consestim excogitauit opus omnium quæ nos nouimus animosissimum. Commentus enim qua ratione reliquum pedis educeretur, præcidit sibi dimidium pedem. hoc acto, quamuis ab excubitoribus obseruaretur, tamen subruto muro, p fugit Tegeam versus, noctu iter faciens, interdiu syluis se abdens atque immorans, vt trinoctio Tegeam peruenerit. Lacedæmoniis eum passim perscrutantibus, admirantibusq; magnopere hominis audaciam, cuius dimidiatum pedem iacentem cernerent, ipsum inuenire non possent. Ita Hegesistratus Lacedæmoniis elapsus in Tegeam, quæ per id tempus non erat pacata Lacedæmoniis, transfugit. Sanato vulnere & ligneo pede ascito, ex professo Lacedæmoniis hostis extitit. Sed non ad postremum ei protractum in Lacedæmonios odium profuit. nam in Zacyntho quum vaticinaretur, ab his captus atq; interemptus est. Verum hic Hegesistrati interitus posterior rebus Platæensibus fuit. Tunc autem is à Mardonio non exigua summa conductus, cupide sacrificabat cum in Lacedæmonios odio, tum lucri gratia. Quum igitur exta non essent pulchra ad pugnam committendam, neq; ipsis Persis, neq; Græcis qui cum illis erant, (habebant enim & Græci suum haruspicem quendam Leucadium Hippomachum) quumque dilaberentur multi Græci, suasit Mardonio Timogenides Herpyis filius vir Thebanus vt exitus Citharonis custodiendos curaret, quod diceret assidue Græcos ad hostem quotidie transire, seq; complures deprehendisse. Iam autem dies octo abierant positis eregione castris, quum iste Mardonio hoc consilium dedit. Mardonius, admoneri se probe intelligens, primis tenebris equitatum mittit ad ingressus Citharonis qui Platæas ferunt: quæ Bœoti Tria capita, Athenienses Capita quercus appellant.

230

1 Sunt, qui ita factum interpretentur. 2 Pedis enim extremam partē resecuit, quum prius ad reliquā educendam dimensus spatium esset.

3 quumque subingrederentur Græci, & eorum numerus creseceret. 4 subingredi quotidie Græcos, & fore, vt ipse multos interciperet. 5 Iam autē d.

lant. Equi simili nō frustra peruenere. nacti enim ingredientia campum quingenta iumenta quæ cōmeatum è Peloponneso ad exercitum subuehebant diripiunt: & eos qui iumenta sequebantur, immisericorditer trucidant, neq; iumentis neq; hominibus parcentes. In quibus occidendis posteaq; satis sunt grassati, cum cæteris quæ ceperant, ad Mardonium sunt & ad exercitum reuersi. Post hanc rem gestam biduum absumptum est, neutris pugnam facessere volentibus. nam etsi Alopo tenus barbari processerant irritandi Græcos gratia, neutri tamen sibi transeundum statuebant. equitatus modo Mardonij progrediebatur, & Græcos molestia afficiebat: quia Thebani, vtpote in amorem Medorum vehementer propensi, fere bant alacriter bellum, & assidue prouehebantur vsq; ad Æsopum: deinde excipientes Persæ pariter ac Medi præcipue præclara facinora edebant. His amplius ad decem vsq; dies nihil est actū. erat vbi vndecimus dies illuxit, quum & Græci multo plures efficerentur ad Platæas castris exercitio ne positis, & Mardonius stationem grauaretur, ibi venere in colloquium Mardonius Gobryæ & Artabazus Pharnacis filius, vir apud Xerxem inter paucos Persarum virtutis expertæ, quorum cōsultantiū hæ fuere sententiæ: Artabazi quidem, expediēs esse contractis quam primum copiis ire ad mœnia Thebana, quo multum rei frumentariæ ipsis, multumq; pabuli iumentis compararent: atque ibi confidentes per otium rem cōficerent, videlicet quum multum auri tum signati tum non signati haberent multum etiam argenti ac poculorum, ne parcerent illis, sed ea ad Græcos mitterent, eos præcipue qui ciuitatibus præsiderent. fore enim vt illi suam traderent libertatem: neque oportere pugnandi adire discrimen. Eadem autem Thebanorum quæ istius sententia erat, tanquam aliquid vltra hoc prospicientis. Mardonij autem sententia ferocior pertinaciorque, & nullo modo cedens: quippe opinantis meliorem suum esse quam Græcorum exercitum, & satius primo quoque tempore consti-

1 quum autem iam vndecimus ageretur dies ex quo castra castris opposuerāt, & valde augustus fuisset Græcorum numerus, necnon Mardonius statiōnem illā grauate ferret, ibi venere in colloq.

gere quam committere vt plures quam coacti erãt Græci cogerentur. Hegesistrati vero auspicia valere simulabat, nec eis vim afferre: quinimo Persarum more seruato debere confligere. Mardonio ita opus facto esse censenti nemo contra ibat qui, vbi sententia sua vicit, accitis cohortium præfectis, & qui secum erant ducibus Græcorum (penes eum namque erat summa imperij, non penes Artabazũ) percontabatur num aliquod oraculum scirent de Persis tanquã peritutis in Græcia. Silentibus euocatis, partim quod ignorarẽt oracula, partim quod haud tutum putarent proferre quod scirent, inquit ipse Mardonius. Quoniam vos aut nihil nostis, aut promere non audetis, ego rem proferam, vt pote bene cognitam habens. Est oraculum, Persis fatale esse venientes Græciam profecti diripiant templum quod Delphis est, vtique diripto templo omnes intereant. Quæ cùm ita sint, quum hoc sciamus, neque diripere consuemus, neq; adibimus templum, ob hanc causam interitum deuitaturi, quo nomine quicunque vestrum bene Persis volunt, voluptatem capiant, tanquam Persis Græcos superaturis. Hæc loquutus, secundo loco signum dedit vt omnia appararet, & corpora curarent, veluti sub lucis exortu prælio futurõ. Oraculum autem quod ad Persas aiebat spectare Mardonius, id ego scio non Persis redditum esse, sed Illyriis & Encheleorum copiis. Quod autem de hoc prælio redditum est à Bacide, id vero hoc fuisse.

a appararet, & singula ordine disponerent.

Græcum ripis Asopi ac Thermodontis
Barbara Græcis acies cladem nore cohortis.
Hic multi cumbent defunctis munere vitæ,
Quando sagittifera adnuit Lycoleta Medis.

Hæc ego atq; alia his similia è Musæo noui ad Persas spectauisse. Fluuius autem Thermodon Tanagræ ac Glisantem interfluit. Insequenti nocte quam Mardonius de oraculis interrogauit, exhortatusq; suos est, excubitores dispositi fuere. Eius noctis quum multum processisset, conticiniumque in exercitu esset & tempus concubium, tunc Alexander

Amyntæ

Amyntæ filios, dux & idem rex Macedonum, ad excubias Athenienſium adequitauit, efflagitauitque ſuos vt cum ducibus colloqueretur. Id audientes excubitores, pleriq; remanſerunt, nonnulli ad duces concurrerunt: quibus aditis inquiunt quendam equo aduectum eſſe è caſtris Medorum: qui nihil aliud proloqueretur, niſi nominatim appellans Athenienſium duces, velle ſe in colloquium illorum venire. Duces, hoc audito, confeſtim ad locum excubiarum ſequuti ſunt quos Alexãder, vbi venere, his verbis alloquutus eſt, Viri Athenienſes, hæc ego vobis verba pro depoſito trado, necui efferatis niſi Pauſaniæ: ne ob id me perditum eatis. Quod haud quaquam dicerem niſi de vniuerſa Græcia ſolicitus eſſem: quippe qui vetuſta origine Græcus ſum, nec vellem videre Græciam pro libera ſeruiẽtem. Itaque vos certiores facio, Mardonium arq; exercitũ hitare non poſſe, alioqui olim iam conflicturũ fuiſſe. Is nunc ſacrificia valere ſinere conſtituit, & vbi primum illuxerit, vobiſcum confligere: extimeſcẽs admodum (quantum ego coniicio) ne plures ad copias veſtras accedãt. Ad hęc vos parati eſtote. Quod ſi differet Mardonius, nec cõmittet certamen, vos perſeuerate hic manere: ad paucos enim dies eis ſuppeditat cõmeatus. Quod ſi hoc bellum vobis ex ſententia finietur, debebit aliquis veſtrum reminiſci mei meæq; liberationis, q Græcorum cauſa rem adeo temerariã, libenter tamẽ feci, vt ad vos confiſium Mardonij deferrem: ne barbari ex improuiſo vos adorientur. Ego autẽ ſum Alexander Macedo. Hæc loquutus Alexander, ad exercitum ſe recepit ad ſuamq; ſtationem. Duces Athenienſium ad cornu dextrum profecti, quæ ab Alexandro audierant Peuſaniæ retulere. Hac ratione Pauſanias in metum Perſarũ adductus. Quoniã, inquit, ſub aurorũ præliũ fiet, ; expedit vos Athenienſes ſtare in acie aduerſus Perſas vobis cognitos, vt qui cum Medis in Marathone pugnauerit is: nos vero qui eorum ſumus inexperti atque ignari, (nemo enim Spartiata Medorũ periculũ fecit) cõtra vobis oppoſitos Bœotos & Theſſalos experti ſumus. Itaq; ſumgt.

1 ex liberafactam ſeruam: *vel, in ſeruientem redactam.*

2 periculoſam.

3 vos quidẽ Athenienſes in acie ſtare aduerſus Perſas neceſſe eſt; nos autem aduerſus Bœotos & eos, qui vobis oppoſiti ſunt, Græcos. idq; hac de cauſa, q Medos eorumq; pugnam nouerãtis, ex prælio apud Marathonẽ geſto; nos vero vitos hoſce incognitos habeam⁹: nullus enim Spartanorũ Medorum periculum fecit; at Bœotos & Theſſalos experti ſumus. Itaq; ſumgt.

arm.

otos & Thessalos: quorum sumus experti, horum Græcorum grati. Itaq; opus est sumptis armis vos in hoc dextrum, nos in sinistrum cornu transire. Ad hæc ita respondere Athenienses, Nobis quoque olim, tam inde ab initio, posteaquam aspeximus Persas aduersus nos esse instructos, fuit in animo istud dicere quod vos dicere occupastis: sed verebamur ne non grata esset vobis oratio. nunc quandoquidem ipsi fecistis huius rei mentionem, & nobis iucunda oratio est, parati sumus istud exsequi. Vbi hoc vtrisque complacitum est, & loca permutauerunt, sub auroram rem aduertentes Bœoti ad Marnium detulerunt. Ea audita Mardonius extemplo & ipse conatus est Persas contra Lacedæmonios transferre. Pausanias autem hoc fieri intelligēs, nec latere factum suum, rursus in dextrum cornu Spartiatas reducit. At vbi Mardonius & ipse suos in sinistrum reduxit, & acies pristino in loco stetere, misso caduceatore ad Spartiatas ita inquit. Lacedæmonij, vos vero fama fert omnium qui istic sunt esse præstantissimos, qui neque è bello fugiatis, neque ordines deseratis, perstantes aut interficiatis hostes, aut ipsi occumbatis. Horum nihil admodū veri est, quippe antequam manus conserantur, vos cernimus fugientes, aciemq; deserentes, & relegato Athenensibus periculo consistentes ex aduerso nostrorum seruorum: quod neutiquam est factum præstantiorum virorum. Ex quo plurimum de vobis nos fefellit opinio, quos expectamus ex nominis gloria missuros vestra sponte caduceatorem nos prouocatum quod cum solis Persis, tanquam huic rei sufficientes, pugnare velletis. At nihil tale inuenimus, quale ferebatur sed potius esse vos metu perterritos. Nunc igitur quoniam ipsi non occupastis hoc dicere, occupamus: vt quandoquidē vos inter Græcos præstantissimi esse existimamini, & nos inter barbaros dimicemus totidem vtriq; numero, & si videatur vt cæteri quoq; itidem & illi postmodum pugnent: sin hoc nō videatur, sed satis esse nos solos decernere, nos soli decernamus, & vtri è

x pro celebritate vestra: *id est, vt consentaneū est illi famæ, quæ de vestra fortitudine sparsa est.*

z nihil tale nos dicere comperimus sed pot.

ri è nobis vicerint, ij totum exercitum viciſſe cenſeantur: Hæc fatus caduceator, quum aliquandiu expectaſſet, nemine quippiam reſpondente, retro abiit, & rem Mardonio retulit. Ille maiorē in modum lætatus, & frigida victoria elatus, equitatum in Græcos immiſit. Equites in Græcos inuecti, omnem illorum exercitū perturbabant, iaculis ſagittisq; inceſſentes qui quum eſſent hippotoxotæ, *id eſt equites ſagittarij*, cominus pugnare inſueti, fontem Gargaphium, vnde cunctus Græcorum aquabatur exercitus, confuderunt obſtruxeruntq;. Eum iuxta fontem ſoli Lacedæmonij ſtationem habebāt: cæteri Græci vt quiq; ſtationes habebant, maius minuſue procul illinc aberant. Et erat quidē Aſopus in propinquo: ſed aquari ex eo ab equitibus miſſilibusq; prohibiti, ita ad fontem pergebant hunc in modum aqua exercitus exutus quum eſſet, & ab equitatu perturbaretur, duces Græcorum tum his tū alijs de cauſis frequētes ad Pauſaniam in dextrum cornu veniunt. Qui, etſi talis eſſet rerum ſtatus tamen ob id præcipue angebāntur quod iam re frumentaria deficiebantur, quum ipſorum ſerui in Peloponneſum miſſi frumentatum, intercluderentur ab equitatu quominus ad caſtra reuerterentur. De hoc autem deliberantibus ducibus viſum eſt, ſi Perſæ eo die ſuperſederent cōmittere prælium eſſe eundū in inſulam quæ ab Aſopo & à fonte Gargaphio, vbi caſtra habebant, decem ſtadijs aberat, ante oppidum Platæēnſe ſita in continente, hunc in modum: Fluuius ſuperne ē Cithæróne delabens in campum, diuortia facit rurſusq; intercapedine trium ferme ſtadiorum ſua fluenta commiſcet. Huic inſulæ nomen eſt Oeroe: quam Aſopi filiam eſſe indigenæ aiunt. In hunc locum Græci tranſire decreuerant, vt & affatim aquę ad vſum haberent, neq; ab equitatu, ſicuti quum ex aduerſo erant, infeſtarentur. Et decreuerant tranſire ſecunda nocte vigilia ne ipſos proficiſcentes conſpicati Perſæ, inſequente equitatu in tumultum venirent. quinetiā quum ad eum locum ventum eſſet vbi Aſopi filiæ

132

1 *Sequutus eſt lectionem quæ & in quibuſdā vet. cod. habetur,* ἀπεκρίνατο *pro* ἐπέκρινε.

Oeroe diuortio aquarum è Cithærone cingitur, mitterent sub noctem dimidium copiarum in Cithæronem ad recipiēda seruitia q̄ frumentatum cō-cesserant. erant enim illa in Cithærone intercluſa. Hæc vbi statuerunt, totum illum diem incessente equitatu immensum laborem pertulerunt. Sub exitum diei digressis equitibus ea noctis hora qua de abeundo cōuenerat, pleriq; sumptis vtensilibus abscesserunt, 1 non habentes in animo quem ad locū vt irent conuenerant. Nōnulli, vt moueri cœptum est, iter Platæensem ad vrbē intendunt, cupidi equitatum effugere. in templumque Iunonis fugiendo perueniunt, quod situm est ante vrbē. à fonte Gargaphio viginti stadiis distans. Quo vbi peruenere, positis pro templo armis, circa templum ipsum castra posuere. Hos Pausanias cernens ab exercitu digressos, præcepit & ipse Lacedæmoniis vt sumptis armis irent qua cæteri præcederent, ratus illos tendere ad locum constitutum. Ibi ad obtemperādum Pausaniæ cæteri præfecti parati quum esset, Amompharetus Poliadæ filius tribunus cohortis Pitaneorum negare se fugiturum 2 peteginos neque vltro dedecoraturum esse Spartam: quinetiam mirari id quod fieri cerneret, quippe qui colloquio superiori interfuisset. Pausanias autē & Eryanax cum indigne ferentes non parere sibi illum, tum indignius cohortem Pitanetem relictum iri tribuno repugnante: quod erat futurum si ipsi eos missos facerent, gratia ex equendi ea quæ cum aliis Græcis constituissent: hoc reputantes subsiterunt cum Laconicis copiis, conabanturq; persuadere homini non id facto opus esse. & alij quidem hortabantur 3 solum Amompharetum à Lacedæmoniis ac Tegeatis relinqui. Athenienses autem hoc sibi faciendum putarunt, vt vbi collocati erant, ibi persisterent intelligentes Lacedæmoniorum ingenia aliud sentientium, aliud dicentium. Itaque vbi exercitus mouere cœpit, equitem è suis misernnt speculatum nunquid Spartiatæ tentarent abire, & abire prorsus in animo haberent: fcisciratumque

1 non hab. in animo eum, de quo conuenerat locum petere: sed quū se loco mouisset, iter Platæam versus tenebant, lubenter equitatum effugientes.

2 id est, barbaros, vt ipse Herodot. antea docuit, pag. 225. sed & paulo post rursum exponit.

3 Amōpharetum, qui solus ex Lacedæmoniis & Tegeatis remanserat.

tamque à Pausania quidnam facere oporteret. Præco vbi peruenit ad Lacedæmonios, cernit in loco instructos, eorumque primores tendere ad rixas. Hortantibus enim Amompharetam Eurypnacte & Pausania, ne Lacedæmonios qui ioli remanebant, in periculum traheret nec dum persuadentibus, donec ventum est ad iurgia, interuenit præco Atheniensis, Amomphareto inter altercandum sumente ambabus manibus saxum, & illud ante pedes Pausaniæ ponente, ac dicente, se illo calculo sententiæ suæ calculum dare, non fugiendos esse peregrinos: appellans barbaros. Eum Pausanias insanum nec potentem mentis vocans, ad præconem Atheniensium, qui iussus erat percontantem, respondit, vt illis referret præsentem rerum suarum statum, obsecrans eos vt ad se venirent, & de discessu eadem quæ ipsi agerent. Præcone ad Atheniensis reuerso, hos inter se altercantes aurora deprehendit. Ad id tempus Pausanias moratus, dato signo cæteros omne, Lacedæmonios, Tegeatis sequentibus, per edita abduxit, ratus Amompharetum non desertu-
tum alios: prout & contigit. Horum itinere rursus instructa acie Atheniensis iere: & quia Lacedæmonij prærupta occupauerant & Citharonis radices, metu equitatus, ipsi deorsum ad campum de-
flexere. Amompharetus autem, non credens ausu-
133 rum ipsos relinquere Pausaniam, circuire eos qui manebant, ne deserrent ordinem. At vbij ij qui cum Pausania erant iam abibant, tunc ratus è disciplina militari se deseri, sumptis armis cohortem suam lento gradu ducere ad agmẽ, quod decem circiter stadia progressum ad amnem Molocntem, in loco qui dicitur Argiopius (vbi situm est templum Cereris Eleusiniæ) substiterat, opperiens Amõphareti cohortem: eo cõsilio vt si Amompharetus cum sua cohorte non discederet loco in quo instructa erat, sed in eo persisteret, retro ad hominem suppetias iret. Itaq; & Amompharetus cum suis ad cæteros peruenit, & omnis barbarorum equitatus ingruebat, agens pro sua consuetudine. namquum

1 Atheniensis autem acie instructa contrarium Lacedæmoniis iter tenuerunt. Laced. enim prærupt. occup. & Cith. radices metu equitat. et at ipsi deorsu

inspexissēt locum vbi superioribus diebus habuerant Græci castra, vacuum, admissis equis assidue insequi pergens, illos adeptus vrgebat. Mardonius quoque cognito hostium nocturno abitu, inspectoque loco deserto, accitis Thorace Larissæo & fratribus eius Vrypylo & Thrasydio, inquit, Filij Aleuæ quidnam dicetis adhuc, quum hæc deserta cernatis a Lacedæmoniis quos negabatis vos finitimi ex acie fugere, sed viros summos esse in rebellica? qui & prius (vt omnes vidimus) locum in acie immutauerunt, & nunc proxima nocte se fuga proripuerunt. r Proripuerunt autem, quia illos necesse erat cum iis prælio dicernere qui non falso sunt hominum præstantissimi. vnde nullius esse se prætij, inter Græcos, & ipsos nullius prætij viros, ostenderunt. Cæterum vobis Persarum inexpertis, sane quam ignoscebam, laudantibus illos. vobis expertos: Artabazum autem vehementius admirabat formidare Lacedæmonios, & præformidine sententiam dicere ignauissimam, expedire ex his castris nos in vrbem Thebanorum educedere obsidendos. 2 quam sententiam rex antea aliunde quam ex me audiet. Sed de hoc alias dicetur. Nunc autem istis ita facientibus non est remittendum, sed instandum, donec intercepti nobis dent pœnas eorum quæ in Persas perpetrarunt. Hæc loquutus, Persas Asopo transmisso carsim ducit contra Græcorum agmen, tanquam fugam capessentium. Lacedæmoniosque solos ac Tegeatas adeptus est: nam Athenienses transuersis tramitibus subter præ rupta in planum digressos non cernebat. Cæteri autem barbarorum agminum præfecti Persas mouentes ad Græcos insequendos conspicati, sublatis & ipsi signis cuncti insequuntur, pro se quisque maturantes; 2 nulla diligentia, nullo ordine viam ingressi. Erisi quidem cum vociferatione ac tumultu instabant Græcis tanquam excepturi. Pausanias autem, vbi equitatu premi cœpit, equitem ad Athenienses mittit, qui hæc dicerent, Viri Athenienses, proposita dimicatione maxima, vt

r Atque (vt declararūt, posteaquā illis necesse fuit cum iis prælio decernere, qui non falso sunt hominum præstantissimi) quum ipsi nullius pretij essent inter Græcos, nullius pretij viros se ostendebāt.

Vide & nostram interpretationem in lib. Cocion.

2 quam ipse quoque rex ex me audiet.

2 nullo delectu, nulloq; ordine v. ing. *vel, sine ordinate & instructe.*

„ aut libera Græcia sit aut seruituti obnoxia, proditi
„ sumus à sociis noctu elapsis & nos Lacedæmonij &
„ vos Athenienses: quod reliquum est, ita nobis vi-
„ detur esse faciendum, vt quam strenuissime possu-
„ mus nosmetipsos defensantes, mutuo simus auxilio.
„ Ac si quidem in vos priores impetum dedisset equi-
„ tatus, è nostra dignitate erat & Tegeatarum qui nō
„ biscum Græciam non prodiderunt, subsidio vobis
„ venire: nunc, quoniam totus in nos equitatus con-
„ tendit, debetis vos ad partem maxime laborantem
„ suppetias ferre. Quod si vobis aliquo discrimine oc
„ cuparis fas nos est subsidio venire saltem hoc gra-
„ tificamini nobis vt sagittarios mittatis: quos agno-
„ scimus longe omnium qui in hoc bello sunt prom-
ptissimos esse ad nos exaudiēdos. Hæc vbi audiere Athenienses, quum mouerent ad ferendam strenue opem & iam aduectarent, ibi in eos ij Græci qui partes regias sequebantur ex aduerso instructi inuadunt. Quo factum est vt 1 Athenienses ab iis vrgentibus auxilium ferre non possent, ægre admodum id ferentes. Ita destituti Lacedæmonij numero cum leui armatura quinquaginta millia, & Tegeatæ numero tria millia (hi enim nusquam ab Lacedæmoniis dirimebantur) sacrificauerunt tanquam conflicturi cum Mardonio præsentibusque copiis. & quum litare non potuissent, multi eorum interea cadebant: multo plures vulnerabantur. Confertis enim gertis Persæ ingentem vim sagittarum emittebant, adeo instanter vt à fatigentibus Spartiatis, & quia litare non poterant, respiciens ad templum Iunonis Plataensium, Pausanias implorauerit deam, obsecraueritque ne spes sua ipsos omniō frustraretur. Adhuc eo deam his verbis inuocante, Tegeatæ prius exurgentes in barbaros tendunt statimque post Pausaniæ præces sacrificantibus Lacedæmoniis exta pulchra extitere: qui aliquanto post & ipsi in Persas erunt. Persæ omissis arcubus ex aduerso steterē. At quorum gerra primum pugna atrox commissa est iuxta ipsum Cereris templum, eamque pertinax, donec ad propulsionem ventum est.

1 Athenienses ad ferēdas suppetias ire non possent. Q. enim obiectum erat, negotium illis faceſſebat.

2 quū prāmerentur Spartiatæ.

Siquidem barbari prehensantes lanceas confringebant, nec audacia nec robore inferiores, sed inermes erant & imperiti, nec hostibus prudentia pares: qui essent pluresve aut pauciores singulos irruebant, tamen quia cōfusi incidebant, a Spartiatis conficiebantur. Mardonius quapiam ipse ex equo albo clarum pugnam, mille delectis Persarū præstantissimis stipatus erat, ea maxime parte hostem vrgebat. qui quamdiu superfuit, tamdiu Persæ resistentes seseque defendantes stauere multos Lacedæmoniorum. Postea vero quam Mardonius, & agmen quod circa illum robustissimum erat, occubuit, tum demum alij quoque terga vertentes cessere Lacedæmoniis, quoniam plerique officiebat vestis armis vacuis. inermes enim cū armatis prælium faciebant. vbi & vltio necis Leonidæ de Mardonio peracta est, secundum oraculum Spartiatis redditum: & victoria omnium quas vnquam nouimus splendidissima potitus est Pausanias Cleombroti filius, Anaxandridæ nepos. Huius autem superiora maiorum nomina in Leonida recensui. Illius enim iidem qui & Pausaniæ maiores fuere. Oppetiit autem Mardonius sub Aimnesto, viro inter Spartiatas eximio: qui aliquandiu post bellum Medicum trecentos viros secum habens, apud Scapyclerum cum omnibus Messeniis quibuscum erat bellū conflixit vbi ipse & trecenti illi occubuere. Ad Platæas autem Persæ postquam a Lacedæmoniis in fugam versi sunt, nullo ordine ad castra sua contendunt, & ad murum ligneum quem fecerant in parte quadam agri Thebani. Tenet autē me admiratio, quū iuxta lucum Cereris dimicaretur, ne vnum quidem Persarum visum esse intrasse fanum, neque circa templum occubuisse, sed plerosque in profano: sed opinor (si quid de rebus diuinis opinari oportet) Deam ipsam eos non recepisse, quia templum quod est in Eleusine Anactorium concremauerant. Hactenus pugna hæc gesta est. Artabazus autem Pharnacis filius, cui tam inde ab initio displicuerat Mardonium relinqui ab rege in Græcia, quique multis

234

* plurimum enim illis (*Persis*) officiebat.

verbis

verbis pugnam disuadens nihil profecerat, hoc sibi agendum putauit. Is, quod sibi non placerent quæ à Mardonio fiebant, eos quibus præerat (præerat autem non paucis copijs, sed ad quadraginta vsque millia hominum) docere instructos, dum prælium fiebat, quid faturum è prælio esset, probè intelligens, tulleratque omnes ire confertos quacunque ipse duceret, & qua viderent ipsum festinantem. Sic iussas tanquam ad pugnam copias discens, cernit Persis fugientes. ita non seruato amplius eodem ducendi ordine, sed repente effuso cursu fugæ se dedit non ligneum murum versus aut Thebana mœnia, sed ad Phocenses, animo celerrime perueniendi ad Hellespontum. & hi quidem horsum iter intenderunt. Cæteris autem Græcis qui stabant à regis partibus, ignauiter de industria agentibus, Bœoti tamen perdiu cum Athenienſibus decertauerunt. Nam ex Thebanis ij qui cum Medis sentiebant, hi non parum strenuos se præstiterunt: qui nolentes vltro ignauiter agere, ita dimicarunt vt trecenti primores eorum ac fortissimus quisque illic sub Atheniensibus occubuerint. Vbi autem & isti tergà dederunt, non quo Persæ & alia multitudo 1 quæ aut cum nemine pugnauerat, aut non expectauerat, sed Thebas versus fugerunt, Omnem autem rem pependisse à Persis, (quanquam & ipsorum quidam, antequam cum hoste congrederentur, fugæ se mandauerunt) apud me fidem facit, 2 quod ad Persas intuebantur: atque ita cuncti illis victis fugam capessierunt, præter equitatum tum alium, tum Bœotorum: qui hactenus profuit fugientibus, vt assidue adhæreus hosti, arceret eum ab amicis quos Græci insequebantur. Insequebantur enim Græci victores, vigendo Xerxianos atq; inefficiendo. Inter hunc tumultum nuntiatur Græcis qui circa templum iuuenis instructi à prælio abeiant, geri prælium & Paulanianos vincere. Ea re audita, Corinthij, Megarenses & Phliasij nullo ordine eũt: Corinthij recta per colles qua itur ad Cereris templum: alibi per campum quæ planissima viarũ erat.

1 quæ nec cum quoquam pugnauerat, nec vllum egregium facinus ediderat.

2 quum Persas fugientes vidissent, ita demũ omnes fugæ se dederunt, præter equit.

Quos iam hosti propinquos nullo ordine irruere conspicati Thebani equites, quorum praefectus erat Asopodorus Timandri filius, equos in illos incitauerunt, eosque adorti sexcentos strauerunt: ceteros ad Cithæronem vsq; persequuti terga cecinderunt. Et isti quidem Megarenses atque Phliasij nulla cum laude perierunt. At Persæ cæteraq; multitudo postquam ad ligneũ murum effugerũt, turres, antequam Lacedæmonij aduenirent, ascendere occupant. Illis cõscensis quam commodissime possunt murum præstruunt ex quo subeuntibus mox Lacedæmoniis, acrior extitit muri oppugnatio. Nã quoad Athenienses abfuere, nõ modo sese barbari defensabant, sed etiam Lacedæmoniis antecellebant, vtpote ignaris murorum oppugnandorum: vt vero Athenienses superuenere, tum atrox muri oppugnatio propugnatioque extitit, eaque per magno temporis spatio: sed tandem virtute & pertinacia Athenienses murum transcenderunt, subrueruntque. atque ea parte se Græci infuderunt, quorum Tegeatæ introiere principes: iidemq; tentorum Madonij diripuerunt, & ex eo cum alia, tũ vero equorũ præsepe Mardonij ex ære totum, spectatu dignum: quod præsepe Mardonij Tegeatæ in tẽplo Aleæ Mineruæ reposuerunt. nam cætera quæ cepere, in vnum cum cæterorum Græcorum præda contulerunt. Proruto muro barbari nõ amplius cateruam cogere, nemo strenuitatis memor esse, videlicet oppressi intra exiguum tẽpus, & tot myriadib[2] interceptis exterriti. 2 Quos tanto studio Græci trucidabant vt ex triginta myriadibus (exceptis quatuor, cũ quibus Artabazus aufugit) ne tria quidem millia hominum cædi superfuerint. E Lacedæmoniis autem qui Spartani essent, vnus & 3 triginta sunt omnino desiderati: Tegeatarum, sedecim: Atheniensium, duo & quinquaginta. Porro inter barbaros strenuissimi extiterunt, e peditibus quidem Persæ, ex equitibus autem Sacæ, è vitis vero Medi. Inter Græcos autem cum Tegeatæ Athenienses[que] multum eminuerunt, tũ maxime plus

1 ex quibus primi Teg. introiere.

2 quos adeo facile erat Græcis trucidare, vt ex trig.

3 nonaginta.

Lace-

plus Lacedæmonij. Quod nulla alia re possum ostendere, nisi quod omnes hi eos q sibi oblati sunt, vicerunt: Lacedæmonij vero quod robustissimum fuit hostilis exercitus superauerunt. Quorum longe præstantissimus extitit mea sententia Aristodemus [1] qui solus trecentorum, quod ex Thermopylis euasisset, dedecus ignominiamque acceperat. Secundum hunc nauauere operam Posidonius & Philocyon & Amompharetus Spartiata. Quanquam quū sermo haberetur quisnam præstantissimus extitisset, ij Spartiatæ qui adfuere, censuerunt Aristodemum, etsi præclara facinora edidit, tamen ad eluendam eam quam contraxerat inuidiam, ordinem deseruisse, & propalam mori voluisse: Posidonium vero, qui perite noluisset, ob id extitisse tanto præstabiliorem virum. verum id fortasse liuore dixerūt Qui hac in pugna mortem oppetiere, omnes honore affecti sunt, præter Aristodemum: qui ideo caruit honore, quod ob causam prædictam sibi occumbendum putauit. Hi sunt qui ad Platæas nobilissimi extitere, nam Callicrates extra prælium occubuit: quo nemo tunc in castra Græcorum [2] præstātior venerat, non modo Lacedæmoniorum, sed etiam aliorum Græcorum. Hic, quum Pausania sacrificasset, sedens in ordine, sagitta per latera ictus est: & quum aliis pugnantibus ipse exportaretur, sese morientem miserabatur, ad Aimnestum virū Platæensem inquiens, non sibi dolere quod pro Græcia periret, sed quod nihil manu vsus esset, nullamque operam nauasset dignam & se & sua cupiditate nauandi. Ex Athenienſibus eminuisse fertur Sophanes Eutychidis filius: è triuu Decelensi. Decelenses autem rem aliquando gesserunt (vt ipsi Atheniēnses aiunt) in omne æuum fructuosam. siquidem quum olim ad inuestigandam Helenam Tyndaridæ cum magnis copiis oram Atticam inuasissent, & populos è sedibus suis eiicerent, ignari quonam loci subducta Helena esset, tunc Decelenses feruntur, & (vt quidam volunt) ipse Deceleus, tum dolore contumeliæ quæ Theseo fieret, tum metu totius

[1] *Vide supra, pag. 200.*

[2] formosior

Athenienſium ſoli, ne vaſtaretur, expoſuiſſe illis omnem rem geſtam, eosq; deduxiſſe ad Aphidnas, quas Titacus indigena Tyndaridis proderet. Ob ex facto Decelenſibus permanſit ad hanc vſq; moriam in Sparta immunitas vectigalium & dignitas præſidendi: adeo quidem vt bello quod multis poſtea annis inter Athenienſes atque Peloponnenſes geſtum eſt Lacedæmonij quum certam Attican popularentur, a Decelea temperauerint. Ex hoc populo ortus Sophanes, & præclariſſime fecit Athenienſes nauata opera, anciſitiferum celebratur vno, ferturgeſtaſſe ferream ancoram teo thoracis catena alligatam, quam, quuentantibus hoſtibus propinquus erat, neilli irruentes, ipſum ex ordine ſumſent: rurſus eiſdem in fugam ſe vertentipta ancora ita fugientes inſequebatur. mone à ſuperiori differente fertur geſtaſnon ferream ex balteo alligatam, ſed iſcuto, quod nunquam quieſcens aſſidu Extat & alterum Sophanis præclarũ facioſſidentibus Æginam Athenienſibus, virum Argiuum quinque certaminum ex prouocatione interemit. Sed aliquanto bellum in quo vir egregius extitit, dum ſium vna cum Leagro Glauconis filio de metallis aureis decertaret, contigit nibus apud Daton occumberet. Poſt baſtragem ad Platæas editam, transfugit illcos mulier quædam, quæ erat pallaca Pharafilij Teaſpis viri Perſæ: hæc quum accepiſſet fuſos eſſe, Græcos victores, tum multo auro ta, inter ancillas & ipſas ornatas, cum veſte ſpeciſſima, carpento aduexit. ex eoque deſcendegit ad Lacedæmonios adhuc in ædeintuita Pauſaniam illa omnia adminiſtrantegnouit hominem, cuius & nomẽ iampridem riam didicerat. Eius genua amplectens, Spartaninquit, libera me ſupplicem captiuitatis ſeruitiquam etiam hoc facto demeritus es, quod iſtoc-

tioni-

» tinxisti neq; dæmonum neque deorum respectum
» habentes. Equidem genere sum Coa, Hegetoridæ
» Antagoræ filia, quam vi raptam ex Co viri Persæ ha
336 buit. Huic respondẽs Pausanias, Bono, inquit, ani-
» mo esto, i tum quia supplex, tũ quia multa loqueris
» vera. nam filia es Hegetoridæ Coi, mihi inter
» omnes qui illa circa loca incolunt hospitis sum-
» mi. Hæc loquutus, eam impræsentiarum epho
ris qui aderant commendauit: postmodum in Æ
ginam, quo illa voluit, ducendam curauit. Post
huius mulieris digressum continuo Mantinei sup-
uenerunt ac iam confecta: qui se animaduertentes
veniisse sero ad pugnam, magnæ iacturæ loco id sibi
esse putauerunt, sed idoneos se esse ad sumendas
de ipsis pœnas dixere. Itaque cognito, Medos,
qui cum Artabazo erant, fugæ se mandasse, eos
in Thessaliam vsq; persequuti sunt, etsi vetãtibus La
cedæmonijs inseq; fugientes Iidem postea domum
reuersi, duces suos exilio mulctauerunt. Post Man-
tineos aduenere Eleï, qui itide vt Mantinei magno
id sibi detrimento existimantes, domũ regressi sunt
suosq; & ipsi duces exilio mulctauerũt. Hacten⁹ de
Mantineis & Eleis. Erat autem apud Platæas in ex-
ercitu Æginetarum è primoribus Lampon Pythei
filius, qui Pausaniam adiens, infandissima vsus est
» oratione inquiens, Fili Cleombroti, rem tu miris-
» cam & magnitudine & fulgore gessisti, cui dij tri-
» buerunt vt liberata Græcia, omnes quos nouimus
» Græcos gloria supergredereris. q; superest in hac re,
» agas ita vt & tu maiore fama celebreris, & aliquis
» barbarorum posthac caueat nefanda facinora ppe-
» trare in Græcos. Etenim Leonidæ apud Thermopy
» las interempti reciso capite Mardonius ac Xerxes,
» truncũ in crucẽ sustulerunt: quibus si vicem reddes
» laudem nanciscēris primum ab omnibus Spartiatis,
» secundo loco ab vniuersis Græcis. siquidem suffixo
» Mardonio, Leonidam patruum tuum fueris vltus.
» Hæc Lampon gratiam se initurum ratus apud Pau-
» saniam dicebat. Cui respondens Pausanias, Tuam,
» inquit, hospes Æginета, beneuolentiam atque p-

1 tum quod supplex, tũ quod sis (si modo vera loqueris) Hegetoridæ Coi filia, quo cum mihi maior quam cum alio quoquã circum illa loca habitantium, hospitij necessitudo intercedit, i. *Tum co nomine quod sit supplex, & ideo inuiolabilis.*

uidentiam amplector: tamen ab æquitate iudicandi deerras. nam & me & patriam quos in altū extulisti ob hæc gesta, ad nihilum redigis. quum suades mihi sæuire in mortuum, aisque auditurū melius si istud fecero. quod barbaros decet potius facere quam Græcos, quodque in illis exprobramus. quare ego neq; Æginetis, neq; iis quibus ista probantur assentior: contentusq; sum Spartiatis placere vt honeste agam, honesteq; dicam. Leonidæ autem, cui me iubes parentare, affirmo & ipsi & cæteris qui apud Thermopylas occubuerunt, magnifice esse parentatum, innumerabilibus horum funeribus. Tu vero posthac ad istud consulendum neme adieris quod: tibi impune esse loco beneficij ponas. Hoc quum ille audisset, abiit. Pausanias autem edicto proposito ne quis de præda quid tangeret, iussit Helotes seruos omnem comportare pecuniam. Illi per castra dispersi inueniunt tentoria auro & argento referta, lectosq; auro & argento constratos: crateras etiam aureos, phialasq; & alia vasa potoria, necnon saccos super plaustria, interlucentibus intus inclusis ex auro & argento lebetibus. Quinetiam è cæsorum cadaueribus exuebant armillas & torques & acinaces aureos. Nam varij generis vestimēta nulli⁹ momēti habebātur. earumq; prerū multū furto subtrahentes serui Æginetis vendūdabant, multum, quod occultare non poterant, repræsentabant. vnde principium extitit ingentium diuitiarum Æginetis, vtpote aurum a seruis pro ære mercantibus. Collata autem pecunia decimam seligerunt, ex qua tum deo qui Delphis est, tripes aureus ibi repositus est, insistēs super tricipiti ex ære colubro, proxime aram: tum deo qui est in Olympia, æreus decem cubitorum Iupiter: tum deo qui est apud Isthmum, æreus septem cubitorum Neptunus. Hac parte selecta, cæteras inter se distribuerunt, pro suo quisq; merito accipientes. itemq; pallacas Persarum, & aurum & argentum & reliquam pecuniam, cum tumentis. Quæ autem peculiariter data sunt iis qui optimam operam nauauerant ad Platæas refer-

Helotes, quod erat peculiare seruorum. Lacedæm. nomen: quod & paulo post & alibi varie lecti obseruandum.

referetur à nemine, data tamen fuisse arbitror: certe Pausaniæ sunt ex omnibus dena, & ea delecta. dono data, ex mulieribus, equis, talentis, cameris, & item ex cæteris rebus. Feruntur autem hæc quoque acta esse. Xerxem, dum è Græcia fugit, omnem apparatum suum ex auro argentoque & 1 peripetasmatis Mardonio reliquisse, & Pausaniam dum eũ apparatum vidit, iussisse pistores & coquos cœnam ibi vti Mardonio instruere. quod quum illi fecissent, tum Pausaniam lectos intuentem aureos argenteosque 2 probe instratos, mensas etiam aureas ac argenteas, magnificumque cœnæ apparatũ, proposita bonis stupefactum, imperasse per iocũ ministris vt Laconicam instruerent cœnam. 3 Quum illi ex spatio multum distante fecissent, ibi eundem cachinnantem accersisse Græcorum duces, eisque, vbi conuenerunt, inter ostendum vtriusquæ cœnæ apparatum dixisse, Viri Græci, hac ego vos de causa conuocaui, quod volebam vobis amentia Medorum ducis ostendere, qui quum talem vitam duceret, ad nos subigendos venit qui tam miserè victitamus. Hæc Pausanias apud Græcorum duces dixisse fertur. Interiecto deinde tempore complures Platæensium reperierunt loculos auri argentique & aliarum pecuniarum. Hoc quoque reperiri paruit postmodum in his mortuis carne nudatis: quum eorum ossa comportarent vnum in locũ Platæenses, inuentum sit caput nullam futuram habens, sed ex vno osse solidum: item maxilla, cum eo quod super maxillam est, habens dentes, etsi distinctos, tamen ex vno osse vniuersos tam molares quàm anteros. quinetiam ossa viri quinque cubitorũ. 4 Postero die quum Mardonij cadauer non exstaret, nec certum à quibus hominibus subtractum. arbitrameq; iam diuersos illum sepelisse: & ob id peruulgatos scio ingentia dona ab Artonte Mardonij filio accepisse. Sed quis curam susceperit cadaueris Mardonij humandi, pro comperto non potui audere. habet tamen huius rei nonnihil famæ Dionysophanes vir Ephesius. Mardonus quidem hoc

1 aulæis secundum quosdam.

2 Vallum apparet verba, quæ in vulg. edit. desunt legisse videtur. οὐ ἐσπουδασμένας καὶ πανοπλίας χρυσᾶς καὶ ἀργυρέας: quæ ex interpretum habentur.

3 Quum autem hæc cœna instructa longo interuallo ab illa superaretur, ibi eund. cachinn.

4 At Mardonij cadauer postridie, quum diligenter requireretur, ex oculis hominum fuit: sed à quo, id vero mihi certo compertum non est.

modo tumulatus est. Græci vero posteaquam præ-
dam dispertierunt, cæsos separatim quisq; suos tu-
mularunt: Lacedæmonij, tribus sepulchris effectis,
in eorum vno sacerdotes, è quibus fuere Posido-
nius & Amompharetus & Philocyon & Callicra-
tes: in altero reliquos Spartiatas, in tertio seruos
humauerunt. Hunc in modum Lacedæmonij se-
pulti sunt. 1 Tegeatæ vero & Athenienses suos v-
trique promiscue condiderunt: necnon Megaren-
ses atque Phliasij suos ab equitatu interemptos.
2 Horum omnium sepulchra fuerunt plena. Nam
aliorum sepulchra quæ ad Platæas ostenduntur, ea
sunt (quantum ego accipio) ab iis excitata qui e-
rubescebant se à pugna abfuisse, quum sero super-
uenissent. Quippe tumulus illic visitur qui dicitur
Æginetarum: quem ego audio decem post hac pu-
gnam annis rogatu Æginetarum à Cleade AVtodi-
ci filio viro Platæensi illorum hospite excitatum
fuisse. Græcis statim à cæsorum humatione in agro
Platæensi, inito consilio visum est bellū Thebis in-
ferendum, petendumque eos qui cum Medis sensis-
sent: & in primis Timegenidem & Attagenium qui
principes factionis extitissent: &, ni eos dedidisset,
non prius ab vrbe discedendum quam eam euer-
tissent

1 Tegeatæ vero seorsū à Lacedæmoniis omnes suos conditos humauerūt. Athenienses quoq; suos vno eodemque in loco, & Megarenses, & Phliasij, &c. vt ὁμῶ id est, quod de Tegeatis per ἄλλως significauit: quod reddi lit conferto. accipiens pro, In eōdem locum co accernatos. Dein ἐπεὶ δὲ καὶ ἐπεξῆσαν ἄ ἐκ (ἐξ fortasse) ἀπίκατο vt commune

fuerit Athenienſibus, Megarenſibus, & Phliaſiis ſepulchrum.

2 Ἥκαστοι videtur ex ſequentibus exponendum ἕ ἑκάστοις, d. Atque horum quidem omnium ſepulcra vacua non fuerunt, ſed in iis cadauera vere condita fuerunt. Quod autem ad reliquorum attinet ſepulcra, quæ Platæis oſtenduntur, hos ego accepi, quod abfuiſſe à pugna puderet, ſingulos agge es communes excitaſſe poſterorum rationem habentes. Ibi enim eſt Æginetarum, quod vocatur ſepulcrum à Cleade AVto dici filio, illorum hoſpite, eorum rogatu locum etiam poſt annis (vt audio) extructum *Obſerua etiam ἐπεὶ δὲ καὶ ἐπεξῆσαν dicere, non πάρεσαν, eo quod illi quidem præſentes ea verba habent (unde dicit καλεόμενον πάρεσον, quod καλεόμενον πάρεσον ἐκ τῶν ἐπιχωρίων δὲ μάθον) at vetera ſepulcra non eſſent ſed aggeres tantum ſuper ſepulcra ſimulantes ſine imitantes quos, inquam, pro ſepulcris haberi voluerunt, quod ſua hominibus non poſſet quibus cognita fraus eſſet) ſed à poſterorum. Id eo illud πῶν ἐπιγιγνομένων εἵνεκα αὖ χρόνου. vertō, poſterorum rationem habentes; vel, poſterorum ratione habita. Neque enim placet interpretari poſterorum gratia quidam in hac opinionem adducere eſſet illum imponere, non autem gratificare. Poſſis tamen ſimpliciter vertere, ad facientes propter poſteros. At Valla alium, quem verba ferre non poſſunt, ſenſum ſequutus, vertit. Quum ſero ſuperueniſſent.*

uiſſet. Hoc vbi decreuere, vndecimo à pugna die, mouentes obſedere Thebanos, iuſſos dedere quos diximus viros. Abnuentibus dedere Thebanis, agrũ eorum populabantur, murumq; adoriebãtur. Quibus ab agro vaſtando non diſcedentibus, vicesimo die Timegenides ad populares ita inquit, Viri Thebani, quandoquidem Græcis ita conſtitutum eſt, non prius abſcedere ab oppugnatione Thebarum quam aut eas expugnauerint, aut nos dedideritis, abſit vt noſtra cauſa Thebanus ager amplius vexetur: ſed ſiue per cauſam depoſcendi nos, pecunias cupiunt, pecunias eis è publico demus (nam & publicè cum Medis ſenſimus: non autem nos ſolos) ſiue reuera depoſcentes nos vrbem obſident, noſipſi nos in diſceptationem exhibemus. Eum Thebani ſane probe & opportune loquutum arbitrantes, e ueſtigio caduceatorem ad Pauſaniam miſere, velle ſe viros dedere. Ea re inter eos conuenta. Attagi nus ex vrbe profugit: cuius liberos ad ſe Pauſanias adductos culpa abſoluit, negans pueros factionis Medicæ eſſe participes. Cæteri quos Thebani dedidere, ipſi quidem putabant ſe crimen refutaturos, ac pecunia elapſuros: Pauſanias autem hoc ipſum ſuſpicans fore, vbi illos accepit, dimiſſis omnibus ſociorum copiis, Corinthum deductos ſupplicio affecit. Hæc hactenus quæ ad Platæas & ad Thebas geſta ſunt. Artabazum autem Pharnacis filium, vt è Platæis fugiens porro ſe proripuerat, Theſſali, quũ ad ipſos venit, hoſpitio inuitatum interrogabãt de reliquo exercitu, ignari prorſus rei ad Platæas geſtæ. Iſte intelligens, ſi omnem veritatem pugnæ referret, adiuturum ſe vitæ diſcrimen cum ſuo exercitu: fore enim vt omnes cognita re ipſum adorirentur: hæc conſiderans, nec apud Phocenſes retulerat quippiam, & tunc ad Theſſalos ita loquutus eſt, Equidem, viri Theſſali, maturo (vt cernetis) quã celerime pueniret in Thraciam: miſſus cum hac exercitus parte ad quoddã negotiũ tranſigendũ. Mardonius autem ipſe cum ſuo exercitu aderit, noſtris veſtigiis inſiſtens, cui hoſpitium & officium

præstate. hęc enim vos in tẽpus præstitisse non pœ-
nitebit. Hæc fatus, copias festinabundus per Thes-
saliam Macedoniamque agebat, recta Thraciam
versus, tanquam vere properans: regionem medi-
terraneam præcidens, peruenit Bizantium, permul-
tis sociorum in itinere relictis, qui vel à Thracibus
obtruncati fuerant, vel quod fame atq; labore fue-
rãt enecti. Ex Byzantio nauigiis tansmisit in Asiam.
Hunc in modum iste rediit. Quo autem die ad Pla-
tæas pugnatum est à Persis, ea die cõtigit hoc apud
Mycalen Ioniæ geri: quum apud Delon Græci con- 238
siderent, ij qui vna cum Leutychide Lacedęmonio
nauibus venerant, eo appulsi sunt è Samo legati,
Lampon Thrasyclei & Athenagoras Archestradi-
dæ & Hegesistratus Aristagoræ filius, missi è Sami-
is clam Persis ac tyranno Theomestore Androda-
mantis filio, quem Persæ tyrannum Sami constitu-
erant. Hi quum audierunt duces, verba fecit Hege-
sistratus multa & varia: Fore enim vt si tantummo-
do viderent hos Iones, à Persis deficerent, nec bar-
bari expectarent: etiam vt expectarent, tamen fore
vt non aliam prædam talem isti perirent. Præterea
deos inuocans obsecrabat vt Græcos Græ- liberarent, vlciscerenturq; barbarum, quæ facilia dice-
bat factu esse: quia naues illorum segnes essent ad
cursum, nec pares Græcis ad prælium. Si quid vero
apud hos suspicionis subesset ne dolo deducerẽtur,
dicere paratos esse se vt in horum nauibus pro ob-
sidibus agerentur. In his obsecrandis quum mul-
tus esset hospes Samius, sciscitabatur eum Leuty-
chides, (siue ominis gratia volens audire nomen
siue casu, id deo agente) Samie hospes, quod est ti-
bi nomen? Ille respondet, Hegesistrato. Leutychi- "
des interpellata reliqua eius oratione: si quam in- "
stituerat: Accipio, inquit, pro augurio Hegesistra- "
tum. Hospes Samie, effice tu vt nauigemus, data "
nobis per te & istos qui tecũ sunt fide, Samios prõ- "
ptos fore ad ineundam nobiscum societatem. Hæc "
loquutus, & rem pariter exequi aggressus est. nam
quum Samij exemplo fidem interposito etiam iure-
iurando

iurãdo dedissent de sua societate cum Græcis. Leutychides dimissis domum cæteris legatis, iussit eum cuius nomen pro augurio acceperat, secum nauigare. Græci eum illic diem cõmorati, postridie pulchre litauere, haruspice Delphono EVenii filio Apolloniata, ex Apollonia quæ est in sinu Ionico. Huius patri EVenio res huiusmodi contigit: Sunt in hac Apollonia sacræ Solis oues, quæ interdiu sẽcũ dum flumen pascuntur quod è monte Lacmone per Apolloniatem agrum fluit in mare iuxta Oricũ portum noctu autem eas stabulantes in antro, non procul ab vrbe, custodiunt delecti viri, diuitiis & genere inter populares suos splendidissimi. singulis annis singuli, quod ex oraculo quodam Apolloniatæ eas oues permagni faciant. Ibi EVenius hic quum aliquando delectus ad custodiendas oues non exubaret vigilans, sed obdormisset, ingressi antrum lupi oues circiter sexaginta trucidarunt. Id vbi iste animaduertit, rem suppressit, neminique aperuit habens in animo totidem mercati, quat substituerer. at Apolloniatæ vbi acceperunt (neque enim eos φ gestum erat latuit, adductum in iudiciũ EVenium cõdemnauerunt vt, quia vigiliam edormisset, visu priuaretur. Quem posteaquam excæcauerunt, mox eis neque pecora fœtificabant neque humus pro consuetudine fructum ferebat. Erant autem illis * pecora & in Dodona & in Delphis. Interrogati propheræ de causa mali præsentis; respondent eum causam esse quia custodem sacrarum ouium EVenium iniquè luminibus orbassent. se enim immisisse lupos: nec prius ab illius vltione cessaturos quam ei satisfecissent de iis quæ in eũ perpetrassent prout ipse sibi suo arbitrio satisfactum putaret. His perfectis, daturos se EVenio tale donũ quod habentem plerique hominum putarent beatum. Hæc Apolloniatis sunt reddita oracula. Quę Apolloniatæ silentio supprimentes, quibusdam è ciuibus exequenda delegauerunt. Isti hunc in modum putarunt exequenda: EVenium in statione sedentem adeunt eique assidentes aliis de rebus ver-

i *Addit negationẽ, quæ in vulg. edit. non habetur.*

* *Interpres legit* οὐδὲ. *Cæterum scriptura est* οὐδ' ὁ φὸς. *i. e. oracula vt monuit Paul Emend. lib. 8. c. 1. Si*

ba faciunt, donec deuenint ad miserandam hominis calamitatem. Ita introducta eius rei mentione, percontantur quam mulctam optaret si eam vellent pendere Apolloniatæ. Hic, qui oraculum non audisset, se optare dixit duo prædia ciuium, quos nominabat, quorum patrimonia omnium Apolloniatarum putabat esse pulcherrima, & præterea domicilium quod in vrbe sciebat esse optimum. Horum si compos effectus esset, non infensum se posthac fore dicebat, sed hac satisfactione contentum. Hoc quum respondisset EVenius, tum ij qui ei assidebãt, excipientes EVeni, inquiunt, hanc tibi satisfactionem Apolloniatæ prò ereptis oculis tibi repẽdunt, ex oraculo eis reddito. EVenius, vbi omnem rem audiuit, indigno animo tulit se fuisse deceptum. At ciues ea prædia à dominis mercati, huic illa quæ optarat dedere: qui mox deinde insitam diuinationem obtinuit, vnde celebratissimus euasit. Huius EVenij filius fuit Deiphonus, qui ductus a Corinthiis exercitui vticinabatur. Quinquaginta illud quoque audiui, Deiphono negotium in Græcia fuisse exhibitum, quod se filium EVenij eius non esset, nuncuparet. Cæterum postquam litauere Græci, classem è Delo Samum versus soluerunt: & quum Samum appulissent, ad templum Iunonis eam locauere, seseque ad prælium nauale apparantes. Eorum cursum ad se esse Persæ audientes, & ipsi cæteras naues ad continentem reducunt, præter Phœnissas, quas abire permiserant. non enim censebant pugnã nauale sibi esse capessendam, quum pares hosti non esse sibi viderentur. In continentem autem idco nauigabant vt essent sub suo pedi[illegible]tu, qui apud Mycalen agebat, præcepto Xerxis ab aliis copiis relictus ad Ioniam tutandam, numero sexaginta millia, duce Tigrane, omnium Persarum & specie & statura eminentissimo. Ad hunc exercitum constituerant refugere duces Persicæ classis, subductisque nauibus, munimenta valli circumdare, in illarum suumque præsidium. Hoc inito consilio, profecti sunt ad Potnienſium templum Mycales, præter-

ueuecti ad Gæsonem & Scolopoeentem, vi Cecro-
pis Eleusiniæ cernitur templum, quos Thrasius
Pasiclis filius condidit, sectans Neleum Codri fi-
lium qui ad coloniam Mileti locandam veniebat.
Ibi subductas naues munimento circumdederunt:
& è saxis stipitibusque mirtium arborum, quas ipsi
exciderunt, & circum munitiones depactis sudi-
bus se instruxerunt, tanquam & obsidendi & victo-
ria potituri, in vtrunque enim casum ratione inita
sese apparabant. Hos abisset in continentem post-
quam accepere Græci, tanquam eos barbari effu-
gissent, ægre ferebant, incerti quid agerēt, rectone
se reciperēt, an tenderent in Hellespontum. Tan-
dem neutrum horum visum est esse faciendum, sed
porro eundum in continentem præparatis igitur
ad pugnam nauali tabulatis, aliisq; quibusdam
opus erat, ad Mycalen naugant: & quum proxime
castris hostium fuere, neminem ex aduerso obuiā
ferri vident, sed naues intra murum subductas, &
magnam vim peditatus pro littore dispositam. Ibi
primum Leutychides nauē littori appicans quam
maxime appropinquare poterat Ionēs per præconē
compellabat, inquiens, Viri Iones, quicunque è vo-
bis me exauditis, intelligite quæ dico. nihil enim
horum quæ vobis mandō intelligent Persæ. Vbi
puguam conseruerimus, debetis ante omnia remi-
sisi libertatis. deinde tesseræ Hebes. Atq; hoc qui
è vobis non audiit, ab eo qui audiit discat. Huius
autē facti eadē mens fuit quæ Themistoclis ad Ar-
temisium: quod videlicet hæc verba, si latērēt bar-
baros, inductura ad obsequendum Ionēs essent: sin
delata ad barbaros, reddituta eis Græcos suspectos.
His per Leutychidem admonitis, secūdo loco Gra-
ci naues littori admouēt, & ex illis in littus egressi,
sese ad pugnandum instruebant. Quod facientes
quum cernerent Persæ, & scirent Samios fuisse ad-
hortatos, arma Samiis adimunt, suspicari illos so-
cietate cum Græcis. Quippe Samij exceptos circa Atti-
cam Athenienses a Xerxe, & illuc classe barbarorum
deuectos, redemerāt omnes, Athenasq; cum viati-

co remiserant. Quo nomine non in mi-nimam suspicionem venerant, quod quingenta hominum capita hostium Xerxis interfecerant. Praeterea Milesii tanquam maximè socordium gnatis Persę imperarat vt compita quæ ad cacumina Mycales ferunt custodiant: eo consilio facientes id, vt Milesij ab exercitu abessent. Hanc in modũ ab his omnibus qui aliquid rerum nouarum molituri videbantur, si facultatem nacti essent, Persæ sibi præcauerunt fide facta ex gerris testudine sese contipuerant. Græci, vbi instructi facie, ire in barbaros tendunt: quibus eruptis aduolauit in vniuersum exercitum rumor, caduceumque supra fluctus positum apparuit. Rumor autem huiusmodi ad eos ferebatur. Græcos acie in Bœotia superasse Mardonij copias. Multis autem signis res quæ diuinitus fiunt, declarantur, etiam tunc eodem die contigit vtraque clades, eà quæ ad Platæas accepta & quæ ad Mycalen accipienda erat, fama quæ huc ad Græcos venit, reddidit eos multo ferociores; & ad subeundum vltro periculum alacriores. Alterum etiam quidam concurrere contigit, vt ad vtranque pugnam fuerint Cereris Eleusiniæ templa. nam apud ipsum Cereris fanum (vt à me superius demonstratum est) in agro Platæensi pugna commissa est, & item in Mycale iuxta Cereris delubrum pugna erat committenda: vt non ab re venerit ad illos fama victoriæ Pausaniæ atque Græcorum. nam pugna ad Platæas diluculo dici gesta est, apud Mycalen vesperi. quarum vtranque eodem eiusdem mensis die gestam esse, nõ diu post ab his rem repetentibus declaratũ est. Ante rumoris autem aduentum subibat illos timor non tam de seipsis quàm de Græcia, ne Mardonio subiicerentur. at vbi fama hæc ad eos aduolauit, impensius atque propetantius ad conflictandũ processerunt: tanto animo Græcis barbaris in pugnam tendentibus, tanquam victoriæ & Hellespontus pro ista præmia cederent. Africa autem ex parte, & qui in ea erant instructi, pene [illegible] copiarum, ita cessabant per litteras [illegible]

Lice-

Lacedæmonij autem, & deinceps collocati p confragosa & montes. Quæ dum Lacedæmonij circuibant, interim Athenienses in altero cornu prælia-
bantur. Persæ, quoad sibi gerra manſere recta, ſeſe defensauere, nihilo inferiores hostibus postea vero q̃ Atheniensium & eorum qui cum Athenien-
sibus erant copiæ adnixæ sunt vehementius ſe mutuo adhortantes, vt opus operis ipsorum esſet, non
240 Lacedæmoniorum tum commutari iam res, & deiectis gerris *Græci* confertim impressionem facere in Persas. Illi excepto impetu perdiu restitere, ad postremum in munitiones refugere: cum quibus pariter irruperunt Athenienses & Corinthij & Sicyonij & Trœcenij, ita enim erant ij in acie collocati. Vbi vero & murus captus est ibi barbari non roboris memores esſe sed fugæ, præterquam Persæ hi autem soli ad paucos redacti pugnabant. *Græcis* assidue in murum irruentibus. Quorum duo classiarij exercitus duces, Artayntes & Ithramitres, effugerunt totidem pugnantes occubuerunt, Mardontes, & pedestrium copiarum dux Tigrantes. Adhuc autem dimicantibus Persis superuenere Lacedæmonij ac socij, q̃ eos qui supererant trucidauerunt. Ipsorum quoque *Græcorum* complures illic cecidere, & cum alij ex Sicyoniis, tum eorum dux Perilaus: Quin etiam Samij qui in exercitu Medorum militabant, quibus adempta arma fuerant, vbi viderunt ſtarim ab initio, pugnam pertinaciorem, quoad poterãt *Græcis* ſuppetias iere. Quos inchoaſſe cernentes alij Iones, ita & ipſi à Persis deficientes adorti ſunt barbaros. Milesijs autem præceptũ erat vt exitus oiarum custodirent. Persarum salutis gratia, vt ſi qui casus (quemadmodum accidit) eos deprehendiſſent Milesijs ducibus ſalutẽ ſibi ad Mycales cacumina compararent: huius quidem rei causa Milesij illic collocati fuerant, neue ſi pugnæ adeſſent, aliquid innouarent. At illi à contrario prorſus quam iuſſi fuerant fecere: qui & per alias quæ ad hostem ferebant vias barbaros deduxere & ad extremum in eis mactandis omnium extirere hoſti-

1 pugnam alteram in partem inclinare, (*aly Pugnam ancipitem eſſe.*)

lissimi. Hunc in modum Ionia iterum defecit a Persis. In hoc prælio præclarissimam inter Græcos peram nauauerunt Athenienses, & ex Athenien bus Hermolycus EVthoeni filius, vir iq pancr celeber: cui postea contigit vt bellu inter A enses & Carystios, in pugna apud Cynnu rystij facta, cæsus in Geræsto iaceret. Secund tem Athenienses egregij extitere Corinth zenijque ac Sicyonijs Græci vero per qua barbarorum alijs in pugna, alijs in fuga e orum naues incenderunt, totumque Ion

1 cuius ipsi Imp. obtineren; Ioniam aut barbaris relinquerent, neq; enim videbatur eis fieri posse. vt per omne tempus Ionibus tutadis præessent: sin autem non tutarentur, Ionibus suam à Persis defectionē ingratam fore putabant.

ſt illine littus praeda, & quibusdam pe thesauris, peritis Vbi cassita atque naues re, vela fecerunt & quum Samum appuli sultabant de gente Ionica transferenda in Græcia illam locati oporteret, 1 cui rium obtinerent. Neque enim videba esse vt per omne tempus Ionibus tuta sent, speraudum esse vt Iones a Per gauderent. Ad hæc magistratus Lacede censebant emporia nationum Græcaqu Medis sensissent, eiectis incolis danda cu rio Ionibus habitanda. Athenienses e non esse principatum Ioniæ summouen Lacedæmoniis de ipsorum coloniis dum. & quum in hoc contenderet Athe libenter eis cessere Peloponnenses: atque os & Chios & Lesbios ac cæteros insulan secum militabant, ad societas fœdus adeger ta ac eraque fide cum iurejurando, se per ros in societate nec ab ea descituros. Hoc rando accepto, ad pontes soluendos naviga rati adhuc illos intentos se esse inuenturos quidem in Hellespontum navigabant, Ij ver bari qui profugerant, non ita multi quum ad mina Mycales peruenissent, se Sardis recipi Qui dum iter faciunt. Masistes Darij filius, qui gnæ male gesse adfuerat conuiciari Attaynte alijs multis probris, tum vero dicere, illum mu re fuisse ignauiorem, 3 qui ita illam præfectu

2 nullo pacto sedibus suis sua: donendos esse Iones censebant.

3 qui ita munere in peratorio functus esset.

admiſſi eſſet: dignumque omni malo eſſe, qui de regis domo male meritus eſſet. Apud Perſas autem tum eo opprobrio patur, audire ſe mulierem eſſe ignauiorem. Artayntes igitur, vbi multa audiit, ingente ferè acinacem in Maſiſtem ſtringit, interficiendi auidus, quem irruentem cernens Xenagoras Praxilai filius, vir Halicarnaſſeus, vt ſtabat à tergo homine medium accipit, ſublatumque humi circumterreaq; ſatellites Maſiſtis adfuere. Eo facto Xenagoras & ipſius Maſiſtis gratiam iniit, & Xerxis cuius frater ſeruaſſet, quippe ab eo ob hanc rem totius Ciliciæ præfectura donatus eſt. Quod hoc amplius inter eos viam barbari egerunt. Sardes qui peruenerunt, vbi rex erat ex eo tempore quo, prælio nauali male geſto, Athenis illuc profugerat. Cæteris autem tunc agens, adamabat vxorem Maſiſtis quæ & ipſa illic erat. ea quum potiri non poſſet, neque donis miſſitandis, neque vi, quam adhibere nolebat fratris Maſiſtis reſpectu: (quæ res & illum retinebat, probe gnarum non ſe coactum ab vxore Xerxes cæteris prohibitis, huc euaſit vt filium ſuo Dario in matrimonium daret filiam huius mulieris, ac Maſiſtis exiſtimans, ſi hoc feciſſet, commodius ſe illa potiturum. Contracto matrimonio, aliisque ex conſuetudine celebratis, Sardes profectus eſt. eo poſtquam peruenit & vxorem Dario domum duxit, ita demum ab vxoris Maſiſtis amore ceſſauit: adamata ex familiaritate nutus Maſiſtę filia cui nomen erat Artayntæ. Qua quum potiretur proceſſu temporis res patefacta eſt, hunc in modum Ameſtris vxor Xerxis ſubiculum quod ipſa texuerat, grande atque variegatum & ſpectatu dignum, viro donauit. Quo ille delectatus atq; amictus, ad Artayntam ſe confert: atque vbi ſe oblectauit cum ea, auſſit à ſe petere mulierē q̃ optaret ſibi fieri in remuneratione obſequij omnia enim quæ peteret, impetraturam. Ad hoc illa reſpondens, (debebatur enim toti familiæ infortunium) Dabiſne, inquit, mihi quicquid à te petiero? Xerxes omnia alia potius eam petituram ratus;

& permutatis *ſui amoris* vicibus adamauit, atq; adeo potitus eſt ea, quæ Dario quidem vxor, Maſiſtæ autem erat filia.

cum iureiurando promisit. Qui postea quam vicit, mulier intrepide amiculum poposcit. Xerxes enim uero recusare, non ob aliud quam quod timeret Amestrin. ne sic illa rem quæ agebatur iam pridem suspicata, deprehenderet: sed dimittere & vrbes, & immensam vim auri, & copias militum, quibus nemo præter illam esset imperaturus. Genimium autem donum est apud Persas exercitum donari. Verum quum non posset persuadere amiculum dedit. Quo dono illa superbiens, ea gestando gestiebat. Amestris vxor mulieris habere amiculum sciuit, & rem gestam, non concepit odium, sed in illius matrem, penes quam & quã huius rei auctorẽ esse credebat, machinatur. Obseruato itaque tẽpore q Xerxes regalẽ instrueret cœnam, quæ quotannis eo die quo rex creatus est instr cœnæ nomẽ Persice Tycta Græce Teleia in qua rex solum caput ornatur, Peria donat) hoc die obseruato Amestris à Xe vt se Masistæ vxore donaret. Xerxes id in factu nefariumq; arbitrati, vxorem germ dari, eamq; insontẽ negotij illius cuius ea sua eam flagitaret. Tandẽ huius precibus e & instituto quo nefas est, regia cœnã propo rantẽ non exorare. Inuitus admodum an densq; vxori ac iubens facere quod liberet, do ad se accersito, ita inquit. Masista, tu Dari es, idemq; mihi frater, præterea vir eximius cum ista muliere, cum qua contubernium noli habere: in tuius locum dabo tibi filiam qua contubernium habeas. Istam autem matrimonio habes (non enim mihi videtur da) missam facias. His verbis stupefactus Domine, inquit, quam tu mecum orationem habes impertinentem: qui vxorem, ex qua liberi mihi sunt adolescentes, & filiæ, quarum vnam tu filio tuo duxisti vxorem (iubes me relinquere,) quæ mihi, est ex animi mei sententia) vt filiam tuam in matrimonio ducam? Equidem, rex, etsi magni facio

1 *Diuersam nostra lectionem videtur esse sequutus.*

2 *Quæ est ista futilis quæ veteris apud me bratio? Q. d. Nonne satis fuit?*

tuæ

me digneri coniugio filiæ tuæ: tamen neutrum istorum faciam. 1 Tu vero, qui nequiquam necesse habes, noli ad hoc rei me cogere alius non inferior me existet maritus filiæ tuæ? siue me meæ uxoris consuetudine frui. Hæc ille quum respõdisset, percitus ira Xerxes, Atqui, inquit, 2 ita tecum, Masista, agetur, vt neque iam tibi filiam meam nuptum dem, neq; tu consuetudine tuæ diutius fruaris? vt discas accipere oblata. Masistes hic auditis extra abiit, hactenus loquutus, Domine, nondum me interemisti. Hoc interim tempore dum Xerxes cum fratre colloquitur, Amestris accitis satellitibus Xerxis, uxorem Masistæ excarnificat mamillas præcidit, easq; canibus acicit; præcidit nares, aures, labra, linguam atque ita excarnificatam remittit domum. Harum rerum quum nihil audisset Masistes metuens tamen aliquid sibi esse mali, cursu se domũ propipiebat vbi vero mutilatam uxorem vidit, cõfestim inito cum liberis consilio abiit Bactra cum illis & aliis quibusdam, tanquam prouinciam Bactriam ad defectionem inducturus, & plurimum regi facturus. Quod & contigisset (vt mihi videtur) 3 si occupasset ad Bactrios & ad Sacas ascendere, etenim præses erat Bactriorum à prouincialibusque diligebatur. Sed hæc eum 4 pepetraturum Xerxes audiens, missis aduersus hominem copijs, & ipsum & liberos & copias in itinere trucidauit. De amore Xerxis & nece Masistæ hæc hactenus.

1 Tu vero ne mihi vim adferas, hãc à me rem cõtendens.

2 ita res tua comparatæ sunt, *vel, ita feres tua habent. vel* (*retinendo idem loquendi genus*) *ita tecũ actum est.*

Græci à Mycale profecti Hellespontum versus, primum circa Lecton stationem habuerunt, à ventis intercepti Inde soluentes. Abydum tenuerunt: & quum pontes quorum præcipue causa illuc ierãt credentes se adhuc eos intentos esse inuẽturos, reperissent solutos deliberabant. Leutychidi & qui cum eo erant Lacedæmonijs, videbatur in Græciã redeundum: Athenienſibus autem & eorum duci Xantippo, illic manendum, vt Chersonesum tentarent. Itaque Peloponnenses quidem abiere: Athenienses vero Abydo in Chersonesum traijcientes Sestum obsidebãt. Huc postq; auditum est Græcos

3 *Id est, Si ad Bactrios & Sacas prius peruenisse potuisset, quam rex de eo, quod moliebatur certior factus esset.*

4 molientẽ. *vel, agentẽ*

1. Xerxem Ath. tendẽtem obeũ-ẽtem, subreptis ex Regeunte pecuniis Iphicli.

2. facile domum illius viri à Xerxe impetraturus erat, de iis, quæ ille cogitabat, nihil ſuſpicato.

3 Ii præſentem rerum ſtatum boni conſulere cœperunt.

At ij qui cum Artayćte intra muros erant, in omnem adducti calamitatem, adeo vt funibus lectorū elixis vescerentur, vbi iam ne hæc quidem habebant, ita sub noctem capessiverunt fugam, cum alij Persæ, tum Artayctes & OEbazus delapsi à posteriori murorum parte, quæ præcipue destituta ab hostibus erat. Postquam illuxit, Chersonitani è turribus rem indicauere Athenienſibus, portasque patefecere. Athenienſium pleriſque fugientes Persas persequentibus, alij vrbem tenuere. OEbazum in Thraciam fuga elapſum, Thraces Apſinthij exceptum, Pleſtoro indigenæ deo ritu ſuo immolauerunt, cæterum eius comites aliter interfecerunt. Artayctes autem eum ſuis initia poſterius fuga, quum pauci eſſent, ſuper AEgos fluenta circumuēti, quum perdiu ſeſe defenſaſſent, partim occubuerunt, partim viui ſunt capti. Quos Græci alligatos Seſtum duxerunt, interq; eos Artayctem cum filio ſuo. Fertur à Chersonitanis, vni eorum qui iſtos ſeruabant, dum i carnem ſalſam torret, tale oſtentum extitiſſe: Offa illa ſalſuræ i ni impoſita * reſiliit palpirauitq;, quemadmodum piſces recens capti. Qua de re quum circumfuſi admirarentur, Artayctes oſtentum vt vidit, accito viro qui ſalſuram coquebat. Hoſpes, inquit, Athenienſis, non eſt ꝙ iſtud metuas oſtentum ꝙ non tua cauſa extitit ſed mea: Proteſilao qui eſt apud Eleuntem ſignum dante qui mortuus ac ſale conditus habet à diis potęſtem. 2 eum à quo iniuriam excepi, vexādi. Nūc igitur ei 3 donaria reſtitu. re in animo habeo: ꝙ pęc iniis quidem quas è templo ſuſtuli huius dei, centum talento pendam, ꝙ mea vero ipſius ſalute ac filij 4 ducenta. Hæc polliceus. Xanthippum Athenienſium ducem non perſuaſit, tum ſua ſponte animatum, tum ab Eleuntinis exoratum, quo Proteſilaum vlciſcerentur, vt hominem interimeret. Itaq; adductum hunc in littus in quo Xerxes traiectū iūxerat, (vt alij aiunt, in tumulum vrbi Madyto imminentem) depactis humi aſſeribus ſuſpenderūt, filio ei⁹ ante patris oculos lapidib⁹ obruto. His actis,

1 piſces fallitos torret. vt alij interpret. * vibrauit: ſen, concuſſa eſt: à verbo πάλλω S.

adeo eò quo iniuriam a ceperit, pœnas ſumēdi.

2 hæc redēptionis præmia ei tribuere volo:

4 ducenta Athenienſibus, ſi ſeruatus fuero.

z Imperium obtinent. *vel, imperio pollent.*

EIVSDEM HERODOTI HALICARNASSEI DE GENERE VITAQ. HOMERI libellus,

Ex Conradi Heresbachij interpretatione, ab Henrico Stephano multis locis recognita.

At versus, qui passim inserti occurrunt, Conradus non verterat: ideoq; eos partim ex eiusdem Henrici Stephani, partim ex aliorum interpretatione habes.

HERODOTVS Halicarnasseus[1] de genere, vita atque adeo ætate Homeri studes quam veriſſima referre, hæc tradidit. Quum vetusta illa Æolum ciuitas Cuma primum conderetur, eodem cum aliæ permultæ omnisq; generis gentes conuenæ confluxerunt, tum è Magnesia illuc plerique commigrarunt, inter quos fuit Melanopus Ithagene Crithonis filio genitus,[2] homo fortunæ non perinde amplæ, attamen expeditæ. His Menalopus Omyretis Cumani filiam duxit vxorem, procreauitq; è legitimo toro fœminæam prolem, cui nomen indidit Critheidem. At ipse Melanopus vna cum vxore vita functus est, commissa interim filia Cloanactis Argiui tutelæ, quo familiariſſime vti consueuerat. Porro tempore interiecto accidit forte vt puella ista è fortuito concubitu prægnans deprehenderetur: id quod paulisper suppressum quum Cleanax resciuisset, vehementer rei indignitate commotus, Critheidem seorsum ad se accersitam acerbe obiurgauit, commemorans quæ futura esset apud populares infamia. Postremo huiusmodi quippiam *quo illam exciteret*, comminiscitur: Cumani iam tum in Hermei sinus recessu æ-

1 De Homeri natalibus ætate & vita hæc memoriæ prodidit: quæ exactiſſime ad veritatē perſequi est conatus.

2 non cum multis sarcinis *illuc se conferens*, sed tenus fortunas habēs

3 quod initio quidem celatum fuit: sed quū Cleanax resc.

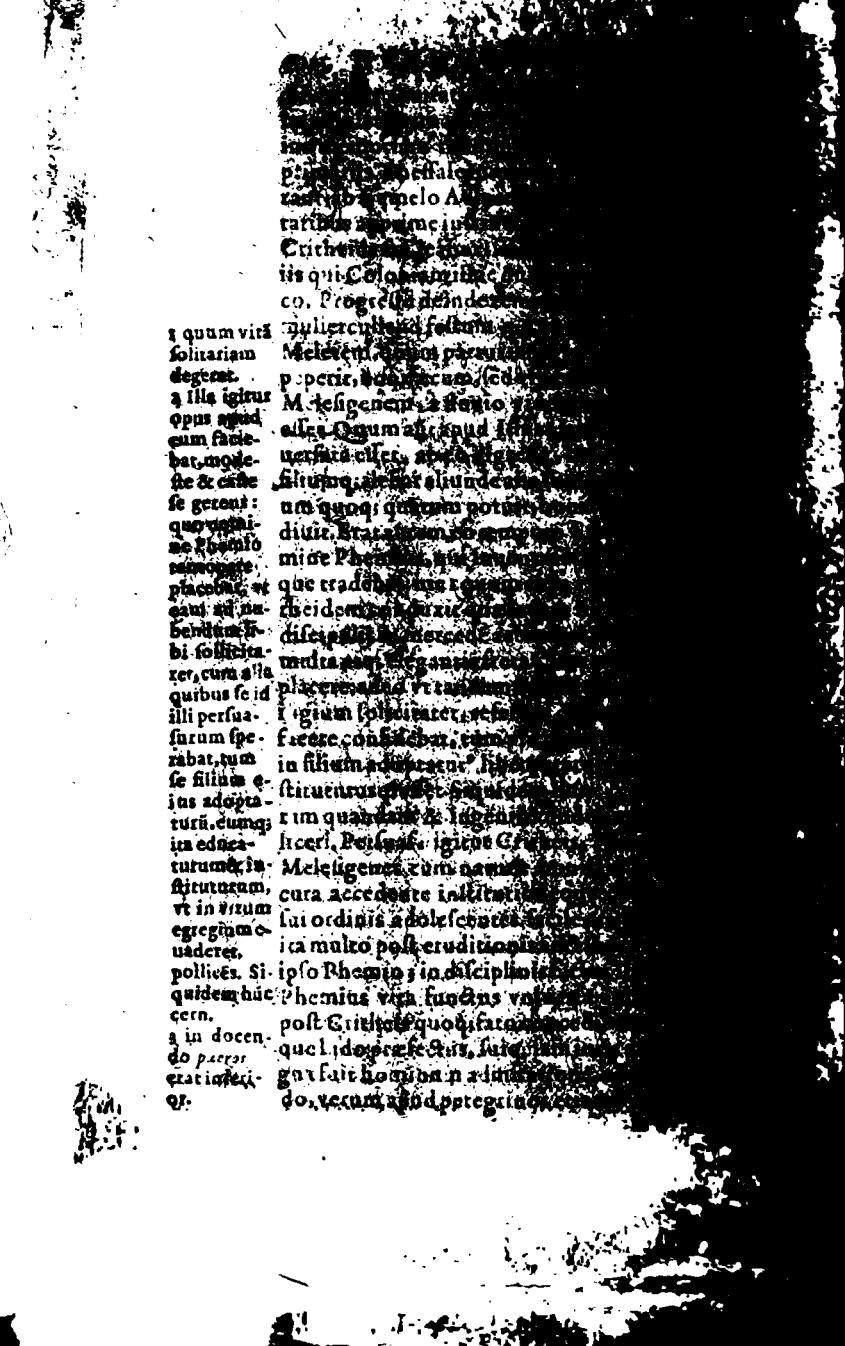

quum vitā solitariam degerent.

Illa igitur opus quod eum faciebat, modeste & caste se gerens: quo vehementer Phemio placebat, vt eam ei nubendum sibi sollicitaret, cum illa quibus se id illi persuasurum sperabat, tum se filium ejus adoptaturū, eumq; in educaturumq; instituturum, vt in virum egregium euaderet, pollicēs. Siquidem hūc cern.

in docendo *pueros* erat ineptior.

illuc mercatus gratia cõuenichant. Erat enim Smyrna emporium celebre: vnde frumẽta è vicinis agris abunde conuecta exportabantur. Peregrini igitur quum ab opere cessarent, Melesigeni libenter vacabant. Commodum inter hos Mentes fuit nauicularius, qui è finibus Leucadis soliens nauem meritoriam comparauerat, qua frumenta Smyrna deueheret vir, quantum illa ferebant tempora, & eruditus & multarum rerum vsu exercitatus. Hic Melesigeni persuasit vt relicto ludo secum nauigaret, acceptur⁹ & mercedem & quæ ad profectionem essent necessaria. 1 At hæc Melesigenes, quandiu iuuenis esset, ciuitates regionesque spectare operæ pretium fore ducebat sibi, qui conscribendæ poeseos iam argumentum in animo concepisset: qua nimirum occasione potissimum cum arbitror electum. Proinde relicto ludo cum Mente nauigauit Melesigenes: & quocunque locorum appellebat, studiose, vniuersa rimans, contemplabatur si quid esset loci alicuius peculiare memoratu dignum: adeo vt appareat commentarios eum profectionis suæ ideo scripsisse, eorumque quæ quoque loco lustrando didicerit. Porro quum ex Hispania Thusciaque delati in Ithacam deuecherentur, contigit Melesigenem oculis iam ante parum valentem, extreme laborare: ita vt Mentes, negotiorum gratia in Leucadem traiecturus, eum apud Mentorem Alcimi filium Ithacensem reliquerit, hominem sibi vehementer amicum: multis precibus adigens eundem quo Melesigenis curam haberet tantisper dum è Leucade reuerteretur ipse. Mentor vero ægrotantem Melesigenem sedulo curauit, vir nimirum facultatibus pollens: quique ob egregiam æquitatem hospitalitatemque inter cæteros Ithacenses maxime prædicaretur. Atque hic accidit vt de Vlysse multa Melesigenes percontando cognoscerer. Narrantque ipsi Ithacenses, tum visum eum amisisse ibidem: atque ego affirmare non dubitem. iam tum eundem cœcum fuisse, at postea apud Colophonem prorsus cæcum factum fuisse. idque ipsi quoque

1 addens etiam, decere eum, dum iuuenis esset, regiones & vrbes visere. Atque his potissimum adductum eum fuisse arbitror. fortassis enim poesin aggredi iam tum cogitabat. Proinde rel.

2 Verisimile est autem eum illarum omnium rerum commentarios confeciſſe. Porro q.

Colophonij mecum fatētur. At vero Mentes è Leucade Ithacam reuersus, Melesigenem recepit, i cumque iam inde diu vitro citroque nauigauit, donec Colophonem appelleret euenirēt vt in veterē morbum recideret. quem quum effugere non daretur, visu priuatus fuisse. E Colophone autem iā cæcus Smyrnam remeans, ad poemata conscribenda animum conuertit. Tempore deinde interiecto, quum Smyrnæ victu necessariisque destitueretur, constituit Cumam proficisci: commodumq; Hermi prata transiens, ad eum locum peruenit qui appellatur Nouus murus, Cumanorum colonia, qui locus post Cumam habitatus fuit annis octo. Hic memoratur primum Melesigenes apud coriarij officinam consistens, huiusmodi quædam carmina recitasse.

Αἰδοῖαζ ξεινίων κεχρημένον, ὦδε δόμοις,
Οἱ πολιν αἰπεινὴν Κυμαίων Ἐρυθρίδα γείνῃ
Ναίοντ', Σαρδιόωνος ὑπὸ τρηχεῖαν ἐθείρην,
Ἀμβρόσιον πίνοντα ὕδωρ θείης ποταμοῖο
Ἕρμου δινηθὲν ὃν ἀθανάτη τέκε Ζεύς.

id est,

Hospitium præbete viro profugoque, domoque,
Vrbem qui celsam Cumen, Eriopida prolem,
Radicem incolitis Sardenes alti comantis.
Diuini potatis aquam qui fluminis Hermi,
Vorticibus torti, pater est cui Iuppiter ipse.

Sardena autem, cuius hic commeminit, mons est ad Hermum fluuium Nouumque murum situs. At coriario illi nomen erat Tychio, cui continuo auditis versibus visum est hominem recipiēdum. cōmiseratione enim motus est, quum videret oculis tam misere mulctatum: iussitq; præsentibus secum fui. Melesigenes ingressus sutrinam, præsentibus etiam aliis, poesin suā ostendit, Amphiarai in Thebas expeditionem, atque hymnos in deos à se scriptos. Et quum inter fabulandum crebras sententias in medium, multamque eruditionem afferret, in magna habitus est ab auscultantibus ad miratione. Atque iam tum apud Nouum murum agens, è

1 Et quum sententiam suam proferret de iis, quæ in medium proponebantur ab illis, qui aderant, admitatione digna ab audientibus iudicabatur

poesi

poesi victus subsidia habebat. Ostenditurq; ad nostra vsque tempora ibidem locus vbi Meleſigenes ſedens carmina ſua exhibuerit. qui locus in magna illic habetur veneratione ab incolis, memoraturq; populus arbor ab Homeri aduentu in eodem loco enata. Porro egestate poſtea adactus, quum vix alimenta haberet, ſtatuit in animo Cumam ad feliciorem ſucceſſum reuerti. Ituruſque hæc pronuntiauit carmina,

Αἶψα πόδες μι φίεσιν ἐς αἰδλίων πόλιν αἰθρῶν
Τῶν γὰρ ἐμὲ θρέψαν κῦμῆτις δρίση.

id eſt,

Vos me hominum raptæ leplantæ porticus in orbe.
Quorum animus prompta pollent qui mente ſagaci.

Proficiſcens igitur Cumam è Nouo muro, per Lariſſam iter fecit, vtpote compendioſiſſimum. Vbi, vt Cumani narrant, flagitante ſocero, epigramma hoc ſcripſit Midæ Phrygũ regi Gordij filio, id quod etiam nunc in Gordii cippo inſcriptum viſitur.

Χαλκῆ παρθένος εἰμὶ Μίδυ ἐπὶ σήματι κεῖμαι.
Ἐστ' ἂν ὕδωρ τ' ῥέῃ, καὶ δένδρια μακρὰ τεθήλῃ,
Ἠέλιός τ' ἀνιὼν λάμπῃ λαμπρά τε σελήνη,
Καὶ ποταμοὶ ῥέωσιν, ἀνακλύζῃ δ' ἅλα πόντος,
Αὐτοῦ τῇδε μένουσα πολυκλαύτῳ ἐπὶ τύμβῳ
Ἀγγελίην παρέξω Μίδης ὅτι τῇδε πέφυκα.

id eſt,

Æneа ſum virgo, Midæ qua incumbo ſepulchro:
Dum fluit unda leuis, ſublimis naſcitur arbor,
Dum ſol exoriens & ſplendida luna relucet.
Dum fluuij labuntur, inundant littora fluctus,
Hic conſtanter ago, lacrymaſq; in marmore tuncto
Fixa, Midam moneo tumulatum hic ſtare viator.

Reuerſus autem Cumam, in ſenum paſſim conuenticulis carmina ſua quæ fecerat oſtentabat, colloquiique ſuauitate auſcultantes in ſui admirationẽ facile pertrahebat. Intelligẽs igitur Cumanos poeſin ſuam recipere, pergit eoſdem conſuetudine ſua oblectare, ac poſtremo huiuſmodi conditionem proponere, ſi publice eum alere vellent, ſe ciuitatem Cumanorum celeberrimam redditurum. Qui

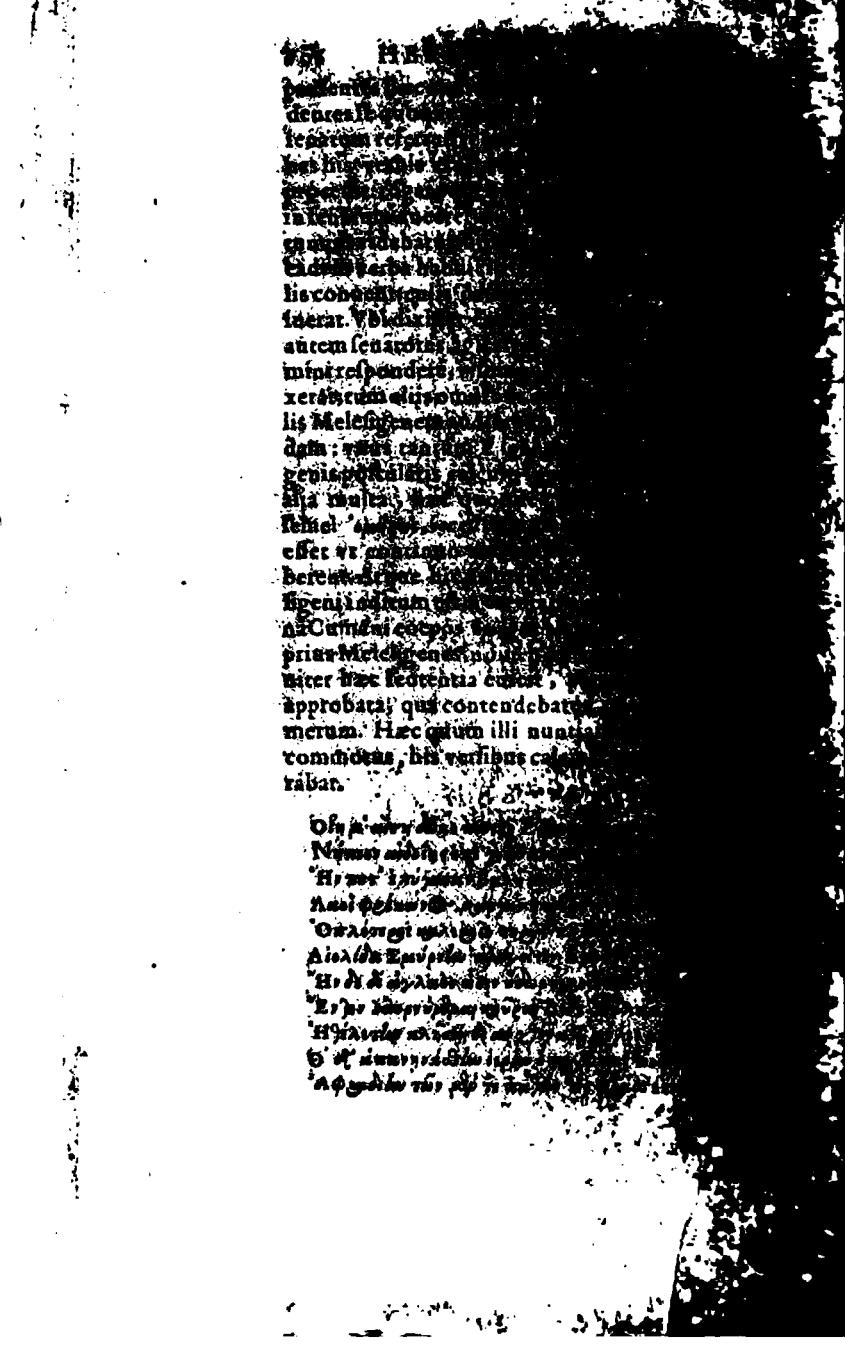

Ὅς σφιν ἀνειδίσῃσιν ἰμὸν διαμήσατο πότμον.
Κεῖθι δ' ἐγὼ τλὰς μοι θὴς ἄπαστι γλυκερώτερος ἦεν,
Τλήσομαι, ἀχεύων τὸν φίλων πτολιήθρων.
Οὐδὲ πρὶν φιλαοιδὸς μνήσειν ἐρατῆς ἐν ἀγυιαῖς
Κύμης ὁρμώμενος μέγας δὲ μυθήσεις ἐπὶ γλῶσσαν
Δῶρον ἐς ἀμοιβαῖον εἶναι ὅλιγον ἦεν ἐόντος.

Id est,

Hei mihi quam fatum dat Iuppiter ad mea iniquum,
Infantis mihi lac Generandæ ex vbere matris
Præbuit, Æolica Smyrna, quam martia quondam
Gens Phriconitis, certamine fortis equestris:
Condidit ad pelagus, præter labentè Meletè.
Docta Iouis proles mecum hinc digressa volabat
Carminibus celebrare vrbem quam nomine dicunt
Cumam; quosq; viros intra sua mœnia claudit.
Illis audere sacra spreuerunt carmina Vocis.
Sed quicunque mihi clandem exitiumq; parauit,
Non impune feret lœua quod mente volutat:
At mihi quam dederint nascenti mœnia sortem,
Ægro animo quamuis, certum est perferre patiq;.
Sed iam per sacra vestigia ponere Cumæ
Compitaq; non suadet mihi mens, potiusq; remota
Inq; peregrina sedem mihi quærere terra.

Cuma deinde abiens ad Phoceam contendit, imprecans interim Cumanis ne quis vnquam insignis poeta in illa regione existeret qui Cumanos celebraret. Apud Phoceam autem eodem modo sibi victum parauit, in conuenticulis videlicet passim carmina sua ostentans. Erat autem eo tẽpore apud illam Thestorides quidam, qui pueros illic literas docebat, homo fidei patũ probatæ. Hic animaduersa Homeri poesi, huiusmodi verbis Homerum cõpellauit, paratum se inquiens & ministrare ei & victum suppeditare, si carmina quæ meditatus esset, describere pateretur, & alia subinde faciens, ad se deferret. Homerus, iam ministerij alicuius, atque adeo necessariorum indigens; recipiendam hanc conditionem putauit: commoratusque apud Thestoridem, minorem illam fecit Iliadem, cuius initium est,

Ἴλιον ᾠδὴν, Θ Δαρδανίδω Φόβοιο,
Ἧς πέρι πολλὰ πάθον Δαναοὶ ἡνίοχοιο Ἄρηος.

id est.

Troiam & Dardanidam canto, quæ mater equorum,
Quæ Danaûm Martis fata mala plurima vexit.

Phocaidem quoque quam vocant, Phocenses apud se conditam ab Homero asserunt. Iam vero Thestorides, vbi Phocaidem atq; alia pleraque ab Homero communicata descripsisset, constituit è Phocea discedere, Homericque poesin pro sua venditare. Vnde factum vt quum Homeri non perinde curam haberet, ille ad Thestoridem huiusmodi sit vsus disticho.

Θεστορίδη Φυλῆϊ ἀνοίξατε πολίων πύλας,
Οὐδὲν ἀφραστότερον πέλεται νόος ἀνθρώπου. *idest,* 247

1 *Thestoride, Phylei, portas aperite urbium,*
Mens habet in primis cæcos humana recessus.

1 *legêdo* Θεστορίδη, Φυλῆϊ, &c.

Thestorides igitur relicta Phocea in Chium concessit: vbi erecto ludo carmina illa pro suis euulgans, egregiam simul laudem sibi parauit & fructum haudquaquam vulgarem. Porro Homerus suo eodemque more viuere pergebat apud Phocenses, nimirum è poesi victum habens. Tempore deinde non ita multo post, viri aliquot è Chio eruditi audiētes eadem carmina quæ iam sæpius in Chio à Thestoride pro suis recitari audierant, indicabāt in Chio hæc ipsa a quodam Indimagistro pro suis cum magno fructu oblentari. Homerus inteligens continuo Thestoridem esse, magno studio properabat in Chium transmittere. Et quum postea adiisset, neque offendisset nauem quæ transiceret, essent autem qui pro ligonis deuehendis in Erythræam solueret parauerent, bene conuenire videbatur si p Erythræam iter faceret: Accedens igitur nautas, hagitauit vt comitem se nauigationis reciperent, multis blandisque vsus verbis, quib⁹ quod poscebat persuaderet. Nautæ admittentes hominis preces, intulerunt nauem cum conscendisset. Quo impetrato Homerus confidens in uaui, his verbis nautis bene precatur.

Καλὸς

Καλὸν Ποσειδάων μεγαλοσθενὲς ἐννοσίγαιε,
Εὐρυχόρῳ μετέβαιν' ἐξ Ἐρυθρῶν Ἑλικῶνδε.
Δὸς δέ μοι ἔργον καλὸν ἐπήμυσιν νόστου ἰδέσθαι
Νηυσὶν σὺν νηῶν πομπαὶ δέ μοι ἔσσο ἑταῖρος.
Δὸς δ' ἵν' ἐπ' ἀρούρῃσιν ὑψικρήμνοιο Μίμαντος
Λιθάδιον μ' ἐλθόντα βροτῶν ἔσσιν γε κυρῆσαι.
Φῶτά τε ποιμαίνω ὃς ἐμοὶ νόον ἢ περιφράσσῃ,
Ὠδίσαι Ζῆνα ξείνιον ξυνίλω τε τραπέζῃ.

id est,

Aude qui pelagus cæruleo Neptune tridenti
Imperas, o regis, spatiosaque cingis Helicones:
Da precor his nautis reditum, lætosque secundos,
Quos mihi sunt cœmites placidi, nauisque magistri:
At mihi da misero sacram contingere terram,
Aerius qua parte Mimas ad sidera surgit.
Inde bonus sustis me fac succedere tectis,
Vicinæque; scrum qui me improbitate fefellit;
Lasit & hospitij sacra iura Iouemque benignum.

Vbi vero secundo vento Erythræam appulissent, Homerus in naui diuersatus est, postero autem die nautas rogauit vt aliquem præberent qui ad vrbem eum perduceret. Illi obsequuti, ducem itineris vnum è suis permiserunt. Quumque iam pergendo ad Erythræam appropinquasset, deprehendisseque vrbem asperam atque montosam in hæc prorupit carmina:

Πόντια γῆ πάμπαρ, δύσπορε μᾶλ' ἐφορῶντι ἄλλῃ,
Ὡς ἄρα δὴ τοῖς μὲν φαεσίμβροτος ἐσχατιήσι,
Τοῖσι δὲ δυσκέλαδος ἠχήεις ἰχθυόεσσης. id est:
O sacra multorum iugatrix terra bonorum,
Quam tu plana aliis & parte æqualis ab omni.
Aspera contra aliis in quos, conuerteris iram

Ingressus deinde Erythræorum vrbem percontatur de naui. Et quum forte quidam occurrisset salutaturus, qui eum in Phocea vidisset, ab hoc contendit vt secum dispiceret sicubi nauis appareret qua in Chium transmitteret. Atque quū in portu naualibusq; nullum reperiretur traiectitium nauigium, ille Homerum ad eum locum ducit vbi piscatoriæ nauiculæ stationem habebant. Et forte fortuna

incidit in quosdam qui in Chium erant traiecturi. Hos adiens precatus est vt Homerum transportarent. Verum illi nullis precibus permoti, non recepto Homero soluerunt. Homerus autem hæc cecinit carmina,

Νῆες πολυπρήμνοιο συναρὴν σὺν ἀλίζηλοι ἄτῃ, 145
Πτωχοῖσιν ἀθέμιστον βίον ἠνσζηλον ἔχουσαι,
Αἰδῶ δ' οὐ ξενίοιο Διὸς σέβας ὑψιμέδοντος.
Δειλὴ γὰρ μέροπος ξενίη Διὸς ὃς κ' ἀλίτηται. id est,

Infida nautæ, gens diris tristior ipsis,
Sensa quibus velut mergis dant æquora victum,
Si cobin nulla est hominum reverentia cordis.
At sperate Iouem, summo qui regnat Olympo.
Tristis cum multum Iouis est, pœnæq; parata
Hu quibus hospitij non est pia tessera curæ.

At vero in altum iam prouectis contigit vt aduersō vento rapti, eodem vnde soluerant, recurrerent. vbi etiam dum Homerum in littoris crepidine considentem offenderunt qui cognito nauis recursu, hunc in modum eos alloquitur..

Ὑμῶν ὦ ξείνει, ἐλαύνει ὁ δεσμὸς αὐλὸς· ἡμέρη δ' ἔτι ἦμαρ· ἀλλ' ἐμὲ καὶ νῦν μεδὲ ξίσθης· καὶ ὁ πλοῦς ὑμῖν ἔσται. id est,

Vos, o peregrini, venientem aduersus excepit: sed me nunc quoque admittite, & secunda vobis nauigatio erit.

Piscatores autem, pœnitentia ducti quod prius hominem non receperant, compellato eodem iubent conscendere, si velit, nauē. Recepto Homero rursus vela faciunt: quumque exacto itinere littus appulissent, piscatores ad sua quisque opera digressi, Homerum in littore ea nocte relinquunt. Vbi diluxit, itineri se accingens, oberransq; ad eum locum peruenit: qui appellatur Pinus: illicque quiescenti nocturni fructus est illapsus, quē aliqui ἑρέβιλλα, alij κῶνον appellant, Homerus autem hos cecinit versus.

Ἀλλ' ἤτοι σὺ πίνακα μελίνοια καρπὸν ἔασον
Ἰδὼς σὸν ῥοφῆσι πολυπτύχῳ ὠμοφαγήσας,
Εὐθασθήσεις Ἄρηϊ ἐπιχθονίοισι βροτοῖσι
Ἔσσεται δ' αὖτ' αὖ μιν Κεφαλώιοι ἀνδρες ἔμοιγε

Fœtabuntur fructus alia magis arbore dulces,
Quam fouet Ambrosij felix in collibus Ida.
Hinc ferrum Cretes Martis Chalybesque fecuris
Hic ubi consistet campis Cebrenia pubes.

Eo enim tempore Cumani Cebrenia ad Idam mœ-
tem ædificare parabant, vnde ferrum effoditur. Cæ-
terum illinc abiens Homerus, vocem caprarũ quæ
ibidem forte pascebantur, sequutus, in canes inci-
dit pastorales: qui quum ferocius eum adoriretur,
vociferabatur. Quod audiens Glaucus (id enim
erat caprario nomen) accurrit festinanter, compel-
latosque canes, ab Homero excussit. Atque vbi diu
multumq; admiratus fuisset, q̃ nimirum cœcus ex-
istens eo locorum peruenisset, tandem accedẽs ro-
gabat quisnam esset, & cuius rei indigens, quibus-
que modis ad inhabitata illa vastaq; loca diuertis-
set. Homerus omnem suam calamitatem commemorans, ad commiserationem Glaucum pertraxit.
s siquidem homo erat (vt apparet) cordatus. Excipiens igitur Homerum ad suum deduxit tugurium
incensoq; igne, cœnam instruxit: qua oppolita iuſ-
sit cœnare secum hospitẽ. At vero quũ canes à cibo
abstinẽtes non cessarent suo more cœnitantẽ adla-
trare, Homerus Glaucum his verbis alloquitur,

Non enim inhumanus (vt coniicere licet) erat Glaucus.
vel Non inhumanũ enim fuisse Glaucum verisimile est.

Γλαῦκε πέπον τί πάν τὸν ἔπος τὸ σὸν φρεσὶ θῆσθ',
Πρῶτον μὲν κυσὶ δεῖπνον ἐπ' αὐλείην θύρηφι
Δοῦναι ὡς γὰρ ἄμεινον ὁ γὰρ κρέα πρῶτον ἀνηνὲς
Ἀνδρὸς ἐπαρήρομεν, ἢ ἐς ὕστερα θηεῖσθαι.

id est,

Glauce pr cor, paucis me auas pareq; monenti.
Præ foribus stabuli canibus sua fercula primum
Face tradas: nam sic meliùs, custodibus illis,
Nec fera nec fures venient ad septa dolosi.

249 Hæc audiẽs Glaucus, lætatus est admonitione illa, habuitque in magna hominem admiratione. Cœnati autem: vltro citroq; habitis sermonibus, mutuis quoque colloquiis oblectabantur. Nam quum Homerus errores suos, ciuitatesq; quas adiisset, cõmemoraret, Glaucus hæc audiens præ admiratione stupebat: eratque iam tum cubandi tempus & qui-

eti se dabant. Postero die Glaucus cogitauit ad hērum suum proficisci, animo hæc de Homero indicandi. Proinde commissis socio capris pascendis, Homerum intra tecta reliquit, promittēs se quam festinantissime iturum. Descendens autem Bolissum (id erat vicino huic loco nomen) herumque suum adiens, narrauit de Homero quemadmodum res se habebat: quod animum pro miraculo aduertum hominis duceret: demum rogat quid facere conueniat. Herus parum delectatus hoc nuntio, cæpit cum Glauco expostulare, qui quodlibet citra delectum errones mutilosque reciperet aleretque: tamen præcepit vt hospitē ad se perduceret. Glaucus vero ad Homerum reuersus narrauit. iussitque sequi se in vrbem fore enim hæc ei ad felicem fortunæ successum. Quibus non gratanter assentiens Homerus, caprarium sequitur. Hic Chius *Glauci herus* vbi in colloquium cum Homero venisset, reperisseque hominem esse[1] cordatum, multaq; rerum peritia instructum, cœpit suadere ei vt apud se commoraretur, liberorumque quos habebat adolescentes, formandorum curam susciperet. Ille accepta conditione, pueros sibi concredituros erudiuit. Interim Cercopas Batrachomyomachiā, Epitrichilidas, & alia omnia quæcunque iuuenilia ludicraque eius extant, apud Chium illum condidit in Bolisso. hincque cœpit per vrbem inclarescere. Iam vero Thestorides, vt primum intellexit Homerum adesse, nauigans è Chio fugam capescebat. Deinde progressu temporis impetrata ab hero Chiū visendi copia, vrbem adiit, ludūque illic instituēs, pueros carmina docebat. Id quum magna[2] felicitate Chiis facere videretur, multos sibi admiratores conciliauit; Hinc igitur victum parans toleratilē, vxorem duxit, è qua duas suscepit filias, quārum vna detestis innupta, alteram viro Chio elocauit. Enimuero hic poesi manum admouit, gratiam habuit bene de se meren tibus. Et primmu quidem Mentori Ithacēsi, in Odissea, vt qui laborantē et oculis curauisset in Ithaca. huius enim beneficij

gratia

naturali ingenij dexteritate præditum.

[1] dexteritate.

[2] Hinc igitur cum satis superq; facultatum comparasset: *vel, Quum ubique magnas facultates acquisisset.*

gratia eius nomen poesi suæ inserens, Vlyssis fingit sociũ: cuius fidei Vlysses, Troiã nauigans, domum, familiamq; cõcrediderit, tanqã Ithacensium præstantissimo atq; æquissimo. Aliis etiam plerisq; locis eundẽ laudibus vehit. siquidem Mineruam, quoties cum aliquo humana specie congredi fingit, Mẽtori identidem tradit assimilatam deam. Ad hæc Phemio, præceptori gratiam eruditionis simul & nutricationis in Odyssea retulit, in hæc verba,

Κήρυξ δ' ἐν χερσὶ λιγὺν ἔρικυδέα φόρμιγγα
Φημίῳ, ὃς πολλὸν ἐνὶ μνηστῆρσι πέλεθεν, ἀείδων.

id est,

Phemium at cunctis præstantior urte canendi
Insignem citharam, dederat quam præco tenebat.

Et rursum,

Αὐτὰρ φορμίζων ὑποβάλλετο καλὸν ἀοιδήν.

id est,

Fundere dum hanc pulsam modulamina dulcia cœpit.

Meminit & nauicularij in cuius comitatu nauigãs, vrbes locaque plurima perlustrauit. Huic nomen erat Mentæ cuius commeminit his versibus,

Μέντης Ἀγχιάλοιο δαΐφρων ἠδ' ἀγάθοιο
Υἱὸς, ἀνὴρ Ταφίοισι φιλοπρήμοισιν ἀνάσσων.

id est,

Anchialo Mentes forti genitore creatus,
Imperio Taphios, quibus est ars nautica cordi.

Habuit etiam Tychio coriario gratiam, nimirum qui venientem ad suam apud Nouum murum hospitio excepisset. Hunc enim Iliadi inserit his versibus.

Αἴαντ' ἐρχόμενον ἤλθε φέρων σάκος ἠΰτε πύργον,
Χάλκεον ἑπταβόειον. ὃ οἱ Τύχιος κάμε τεύχων
Σκυτοτόμων ὄχ' ἄριστος Ὑλῃ ἐνὶ οἰκία ναίων.

id est,

Comminus accessit clypeo septemplice tutus
Aiax: hunc clypeum turrim fabricarat ad usum
Vrbem Hyle Tychius: nam sutor doctior alter.

A poesi vero hac inclarescens Homerus non per Ioniam solum celebrabatur, sed in ipsam vsque Græciam multus de eodẽ sermo perferebatur. Et quum

iam eruditionis existimatione augescentem multi viserent, inciderunt forte qui suaderent vt in Græciam se transferret. Quod consilium admittens impense cupiebat adornato itinere illuc demigrare. Commodumque intelligés Argos multis egregiisque elogiis celebratum, Athenas non item, poëti suæ inserit, in maiori quidem Iliade hos versus, quibus Erechtheum magnifice laudibus vehit, in nauium catalogo,

Δῆμον Ἐριχθῆος μεγαλήτορος, ὃν ποτ' Ἀθήνη
Θρέψε Διὸς θυγάτηρ, τέκε δ' ζείδωρος ἄρουρα.

Ortum ab Erechtheo populum nutrierat illum.
Pallas Erechtheum tellus quem vasta crearat.

Menestheum etiam ducem Athenienſium, tradit in exercitu tam pedestri quam equestri ordinando peritissimum idque his carminibus,

Τῶν αὖθ' ἡγεμόνευε Πετεῶο Μενεσθεύς.
Τῷ δ' οὔ πω τις ὁμοῖος ἐπιχθόνι γοῦτ' ἀνὴρ
Κοσμῆσαι ἵππους τε καὶ ἀνέρας ἀσπιδιώτας id est,

Hos tunc ducebat patria virtute Menesthens.
Maximus: huic nemo poterat certare regendis,
Aut etiam ornandis vel equis, vel in arte locandis
Agmina militibus.

Aiacem vero Telamonium ipsosque Salaminios Athenienſibus in nauium nomenclatura annumerauit, sic scribens,

Αἴας δ' ἐκ Σαλαμῖνος ἄγεν δυοκαίδεκα νῆας,
Στῆσε δ' ἄγων ἐς Ἀθηναίων ἱερὸν φάλαγγας, id est,

Bis sex e Salamine rates Telamonius Aiax
Egit, & adduxit statuens in littore iuxta
Cecropias naues.

Postremo in Odyssea Mineruam, postquam cum Vlysse in colloquium venerit, ad Athenienſium vrbem, quam præcipue colebat, concessisse fingit.

Ἴκτο δ' ἐς Μαραθῶνα καὶ εὐρυάγυιαν ἐς Ἀθήνας
Δῦσε δ' Ἐρεχθῆος πυκινὸν δόμον. id est,

Ad Marathona deinde & magnas venit Athenas,
Tectaq; Erechthei subiit.

1 Hæc

Hæc vbi hunc in modum medit. t is compoſuiſſe, animo, in Græciam traiiciendi, cõmodum profectionem capeſſens, Samum appulit: contigitque forte vt eodem tempore Samij Apaturia feſtũ agerent. Hic Samius quidam agnito Homero, (vtpote quem iam autem in Chio vidiſſet) contribules ſuos adiens, indicauit tanti hominis aduentum. Illi, audita multa hominis prædicatione, iubebat adduci eum. Conueniens igitur Homerum Samius, Quandoquidem, inquit, hoſpes, Apaturiorum feſtũ agit ciuitas, inuitat te contribules ad idem feſtum concelebrandum. Homerus adfuturum ſe affirmans, comitatur inuitantem. Porro quum iam illuc quo vocatus erat pergeret, in mulieres impegit quæ in triuio Cerotrophe ſacra faciebant. Sacrificæ occurſantis aſpectu indignata, exclamat, Vir, inquiens, faceſſas à ſacris. Homerus dictũ illud in animo voluens, rogabat quisnam eſſet qui loqueretur. & cui deo ſacrificaret. Dux eius indicauit mulierem eſſe quæ Cerotrophe ſacrificaret. Quod audiens Homerus, huiuſmodi carmina protulit,

Κλῦθι μοι ὀζυρὴ κερατοτρέφε, δῖα γυναῖκα
Τλῶ δὲ νέων μὲ ἀϊόντας φιλόπλοκε δῖα λιλαίῃ,
Ἡ δ' ἱππηρικόδω πολιοκρήδεμνε γάμοιο,
Ὠν ἔρα ἀπαμβλωθεῖ ἠμὲς δὲ μέροιτα. id eſt,

Dirae preces audito meas mulier cerotropha ſacrificula,
Auerſatatorum iuuenis etate vigentium,
Canorum ceterumq; ſenum cupiatur amore.
Eſt a meſſata quibus, ſed prouecta ſenectas.

Vbi vero ad contribulum collegium acceſſiſſet: Homerus, iamque in limine ædium conſiſteret in quibus epulum inſtructum erat, aliqui narrant iam dum ardente igne poetam cecinisse, alij poſtea accenſum quam carmina iſta cecinisset,

Ἀνδρὸς μὲ τίφασιν, παῖδες πύσηθε δὴ, πόλῃ θεσ
Ἵπποι δ' ἐν πεδίῳ κάσμος νῆις δὲ θαλάσσης·
Χρήματα δ' ἄνυξι εἴκοσ' ἄμαρ γεφυρῇ βασιλῆϊς
Ἡμιόσιν ἀγορῇ, κόσμος τ' ἄλοσιν ὁρᾶσ·
Λίθος ἐμὶ καὶ πυρὸς γεφυρὴ τέχνῃ οἴκοθεν ἰδέσθαι.

1 Quum igitur hæc poëſi ſua inſeruiſſet, & rem ad ſuam in Græciam profectionem neceſſariam comparaſſet Samum app.

Vt patres, nati, sic terræ sunt decus orbis:
Sic & equis campum nectarunt, sic aquora nautæ,
Sic & opes ornant aduis: præsentia regum
Augusto in solio decorat sua tuta sedentem:
At lucente domus multo est augustior igne.

1 Qnum autem ingressus esset; & accubuisset
2 Postridie autem abeuntem eum conspicati
3 Aduocarunt & juss.

1 Ingressus autem reclinatusq; , cum illis conuiuantibus epulo fruens, in magno honore admirationeque ab accumbentibus est habitus, ibidemque ea nocte cubile sibi parauit. 2 Crastino die conspicantes eum figuli quidam qui in figlinis lateruncolos tegulasque coquebant, quum intelligerent hominem esse eruditum, 3 compellarum iussérunt canere, pollicentes cum tegulas, tum alia, qualia eacunque essent quæ haberent, se illi daturos: Homerus hæc illis cecinit carmina quæ vocantur Caminus, *id est fornax*:

Ἰλιὰς Δίστομε μισθὸν ἀείσω κεραμῆσιν.
Δεῦρό μοι Ἀθηναίη, καὶ ἐπιστήμιχε χεῖρας κεραίνω.
Εὖ ἢ ῥηϊτεῦσιν κρατόλοι, καὶ πᾶσι μολπὴ ἐφέπει.
Φρυκτὸν ὑπὸ πυλῶν τε κιλλᾶς, ἐ πυρὸς ἄντυξ δρόσος.
Πολλὰ μὲν ἀν ἀγορᾷ κεραμεὺς ἐφθόμενος, πολλὰ δ' ἀγυιαῖς,
Ῥωμὰ ἢ κεραλέων, ἐμπὶς ἢ ἀμφὶς σφι νοῆσαι.
Ἠνίκ' ἀπαμβήσῃ ἐρεφθῆναι ψαλὶς ἄρηθι.
Σὺν κιλλαίῳ δ' ὑπὸν κεραίνω δηλήσεσθαι,
Σωφρεῖν· ὁμῶς Σμίκρυνθι τε καὶ Ἀσσίῳ, ἀἢ Σαβάκτῃ.
Ὦ μάδαμον θ' ὃς τῇδε πίχυν κεκὰ πολλὰ πορίζει
Πέσσῃ πυραίθουσιν καὶ δίκρατα σιμὰ ἢ κέραιτο.
Πᾶσι κυκηθείη, κεραμέων μία κακκυπέτηνον.
Ὡς γὰρ ἐμοὶ ἱστεῖν βρύκει, βρύκει ἢ κέραιτο,
Πάντ' ἰνδυσθ' ἀὐτῆς κεραμεῖα λεπτὰ ποιῆσαι.
Δεῦρο καὶ Ἡλίου ἠπάτηρ πολυφάρμακε Κίρκη,
Ἄρκια φάρμακα βάπτε, κράτα δ' ἀὐτὺς τε καὶ ὄργα.
Δεῦρο ἢ καὶ Χείρων ἀγάστο πολίπορος Κενταύρου,
Οἷόθ' Ἡρακλείης χερὸς φύγον, οἱ τ' ἀπόλοιθο,
Τύπτειν παῖδ' ὄργα κραιπνὸς, πίπτοι ἢ κέραιτο.
Αὐτὰρ δ' οἱ μαίζοντες ὁμοῖα ὄργα πονεῖσθαι.
Ῥηΐτερα δ' ὄρεσιν ἀὐτῶν κεκαδ' ἅμματα τίχνιν.
Ὅς ἢ ἐπιρρύψει, ἐξεῖ τε τὰ πάντ' ἐπέοικεν
Φλιχθείη, ὡς πάντες ὑπίφρητ' ἄμπνυ βίζειν.

id est,

id eſt,

Si mihi mercedem dabitis ſigula, iſta canemus.
Huc ades ô Pallas, dextraq; foueto cantamen,
Pulchre vt durescant calices, & mollia cuneta.
Siccentur q; probe, & ſigulis lucra magna reportent,
Vendita pp q; forum multa, & per compita, multa.
Sic illis quæſtus creſcat, prudentia nobis.
At ſi depoſito iuuat arridere pudore,
Huc precor vt pelles veniant quacunq; per orbem
Graſſantur, fundant & in hunc mea carmina.
Irruat hinc Syracuſius, grauis Asbetus, atq; Sabellus:
Conterere in Pallas flammamq; & vaſa camino,
Ille licet rapido multum nunc feruear æſtu.
Inſuper Omedamas ſeruatq; & damna det arti.
Omnia miſceto, fornacem, vaſa, domumq;.
Vt fragor immenſus fiat ſignaq; tremiſcant:
Non ſecus ac multa crepitu clauduntur equina.
Sic ſubita fornax crepiteq; cadatq; ruina,
Inq; ſuum redeant calices & vaſa minuta.
Huc quoque Solus ades natus, incanaq; reperſta,
Inque ipſas & opus tua noxia ſparge Venena.
Huc ducas longo Centauros agmine Chiron:
Quiq; manu Herculea cecidere ſuperque fuerunt,
Illi contendant opus omne, ipſumque caminum
In nihilum penitus redigant. ſi gulliſta Quirites,
Plorent, & lacrymis ſpectent ingentia damna,
improbitatis ego ſpectabo hæc præmia lætus.
Denique qui prodeus fornacem reſpicet, illi
Flamma coram faciem rapiet, pectusq; perurat.
Sic ſcelus agnoſcent omnes, atque inde cauebunt.

At vero in Samo hybernans, calendis potentiorum ædes oſtiatim adiens aliquid accipiebat, canēs hęc carmina quæ Eresione *hoc eſt ramalia* vocantur ducente eum comitanteque aliquod puerorum indigenarum choro.

Δῶμα θεοσταφύλιον αὐδήεις μέγα δωμάτιον,
Ὅς μέγα μὲν δωμα, μέγα δ' ἔβρεμε τηλόθι αἰεί,
Αὐτὰρ ἀνακλιτὸν ἡύεν πλῆτο δὲ τοῖσι
Πολλὸς σὺν πλεπτῇ καὶ φορυτὸς πολύμυς,
Εἰρεσιώνη τ' ἀγαθή. ἐσσὶ δ' ἀγλαὸν μέγα κῆπος,

Κορδαὶ τε

Κυρβαίη δ' αὖτε κραδίη ἔρπει μάζα.
Τῆ παῖδες δὴ γιγνῶ κὴ δι φοιβάδα βύσσῃ ὔμμιν.
Ἡμίονοι δ' ἄξουσι κραταιπόδες ἐς τόδε δῶμα.
Αὐτὴ δ' ἐγὼ ὑφαίνοι ἐπ' ἠλέκτρου βιοδαῖτα.
Νεῦμαι σοι νεῦμαι σεαυτῆς, ὦς τε χελιδών.
Ἕζεσθ' ὡς ἀγορῆσι κὴ οἱ μὲν τοι δώσουσι, οἱ δὲ μὴ.
Οὐχ ἱκὲς μὲν ἔπος. ἀ γὸ σωϊσικήσουσι σὺν ἐμοὶ δ' ἄλφιτα.

Id est,

Venimus ad magnas ædis cœlestumque potentem,
Cuius diuitijs resonat domus atque redundat.
Vsq; aditum præbete fores: fe'icior intrem
Diuitijs, & rebus hilaris, Charisiesque ſequantur:
Vasa opibus ſu eant, nihil hic ſordeſcat inane:
Sintque laborata Cereris repleta canistra.
Excelſo curru nurus hic portetur, & ipſam
Velocis curſus reuehant ad limina nuꝰ.
Hæc premat ærcitrum pedibus, telasque laboret.
Aſt ego vos repetam repetam (mihi crede) quotannis, 254
Non ſecus atque redit ſub tectum garrula Progne.
Aſſumus in porta: ſeu munera ferre placebit,
Seu nihil, eſt tamen hinc abeundi certa voluntas.
Non etenim hic habitare diu nec adeſſe paramur.

Atque hæc carmina poſtea in Samo diu à pueris decantabantur, quoties ad Apollinis feſtum collecti conueniebant. Incunte deinde vere moliebatur Homerus è Samo Athenas proficiſci: ſoluensq; vna cum populatib. quibuſdam, ad Ion appulit: vbi ſtationem non ad vrbem ſed in littore habebant: Hic contigit Homerum grauiter ægrotare: egreſſus igitur è naui, in crepidine littoris iacebat ęgrotus. Quumque diutius illic ob nauigandi difficultatem in portu remorarentur, ſubinde pleriq; ex vrbe de ſcedentes, operam Homero dabãt eumque audientes admiratione proſequebantur. ex vrbe Homero vacabant, eumq; audientes, reuerenter obſeruabant. Iam vero nautis cæteriſq; aliquot qui è ciuitate conuenerant, illic apud Homerum conſidentibus, forte pueri piſcatores eo appulerũt: qui è naui cula egreſſi, hæc illis verba fecerunt. Agite peregrini, audite nos, num quid eorum quæ ponemus explicabitis. Ibi è præſentibus quidam iubebat eos proloqui. Illi, Nos inquiunt, quæcunque

que cepimus, reliquimus: quæ vero non cepimus, nobiſcum portamus. Et quum nemo id ænigmatis interpretari poſſet, piſcatores explicabant: ſignificantes nimirum ſe quum piſcium nihil capere poſſent, deſidentes in ſicco pediculos venatos: & horum quotquot cepiſſent, abiecisſe: quos autem οὓς ἐνοῦ ἐνιεῖσαν, domum retuliſſe. Quæ audiens Homerus, hæc dixit carmina.

Τοίων δ' παιδῶν ἐξώμοσε σκημάσατα,
Οὔτε βαθυκλήϊσιν, ἅτ' ἄστεϊ κῆλα τιμόντων,
id eſt,
Hos vos, ô pueri, tales genuere parentes,
Nec latis fundis gregibus æque multe potentes.

Ex hac autem ægritudine extremum diem clauſit Homerus in Io, non (vt arbitrantur aliqui) ænigmatis perplexitate enectus, ſed morbo Extinctus vero in Io Homerus, à comitibus ſuis atque ciuibus qui ex vrbe in colloquium cum eodem venerant, in littore ibidem honorifice ſepultus eſt. Cuius ſepulchro multo poſt tempore Ienſes, vbi poeſis eius iam publicata ab omnibus celebraretur, huiuſmodi inciderunt carmen elegiacum,

Ἐνθάδε τὸν ἱερὸν κεφαλὴν κρύπτω κονίῃσι,
Ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα θεῖον Ὅμηρον id eſt.
Condidit humus caput hic ſacrum, qui verſibus arma
Fortia diuinis heroum cecinit. Homerum.

Porro quod Æolius fuerit Homerus, & non Ion, neque Dorienſis, partim è iam dictis perſpicuum eſſe poterit, partim etiam his coniecturis deprehendetur. Siquidem poetam tantum, qui hominum peculiares mores in ſuam poeſin transferre ſtuduerit par eſt aut lautiſſimos excogitaſſe, aut patrios commemoraſſe. Iam vero carmina eius expendentes, indidem pronuntiabitis, nam quum ſacrificij ritum huiuſmodi quendam referat, aut ipſe eundē tāquam probatiſſimum excogitauit, aut quod cum patriis inſtitutis conueniret. Sic enim inquit,

Αὐτὰρ ἐπεὶ κατὰ πρῶτα καὶ ὀκτωκαιδέκατον δὲ
Μηρύετ' ἠϊθέων ἱερὸν πολιὸν ἐπάλυσαν.

Αἰπεῖα πρηνίσσουσι καὶ ἐν αἵματι θερμῷ,

id est,

Protractas iugulant pecudes, & tergora coriis
Diripiunt femorumque toros crura recidunt,
Impartesque secant geminas: tum pinguia nudat
Viscera nube degit densa.

In his versibus de illis nulla mentio, quibus in sacrificiis tamen vtebantur cæteri, præter vnam Æolicam gentem, quæ Ilia non concremabat. Indicat præterea his quoque versibus quod Æolius existēs, sui temporis ritibus vsus sit.

Κεῖα δ' ἐπ' ἀμφίζυξ ὀλίγοιο, ἐπὶ δ' αἴθοπα οἶνον
Δεῦε, νέοι δ' ὑπὲρ αὐτὸν ἔχον πυρὶ δαλὰ χερσίν,

— — id est,

——— tum segmina carnium
Ipse focis mixtis crepitantibus admouet igni
Crudus senex & vina supernigrantia fundit.
Quem circum pueri nitidi onerata tenentes
Brachia circumstant.

Æoles enim soli inter cæteros quinq; verubus defixa torrebant reliqui Græci tribus. etenim πίμπλη, dicunt Æoles pro πέντε, id est quinq; Atq; hæc iam de genere, vita, interitu q; Homeri à nobis relata sint. Cæterum ætatē Homeri, si quis diligēter recteq; ratiocinetur, & hisce deprehēdet. Nēpe ab expeditione Græcorum, q̄ Agamemnon & Menelaus in Ilium habuerunt, annis centum post atq; triginta Lesbus oppidatim habitari cœpit, quū antea nullā prorsus haberet ciuitatē. Post Lesbum habitatam annis viginti Cuma Æolica & Phricotis appellata habitata fuit. Porro à Cuma annis duodeuiginti in Smyrnam Cumani colonias deduxerunt: quo tempore natus fuit Homerus. Ab Homero autē nato añi sunt sexcenti viginti ad duo ad Xerxis vsq; in Græciā trajectum q videlicet iuncto pōtibus. Hellespōto cū exercitu ex Asia in Europam penetrauit. Ex his igitur tempus illud calculo colligere facile fuerit ei qui præterum Athenienſium rationem habuerit. Centum autem & sexaginta q̄to post Troianum bellū annis extitit Homerus.

EX CTESIÆ SCRIPTIS QVÆ PERSICA NOMINATA SVNT, EXCERPTÆ A PHOTIO HISTORIA, LATINE NUNC PRIMUM FACTA.

CTESIAS Cnidij Perſica libris viginti tribus continentur: ſed in ſex prioribus res Aſſyriorum & quæcunque res Perſicas præceſſere, tractat: à ſeptimo autem libro de Perſicis rebus agit: at in ſeptimo, octauo, nono, decimo, vndecimo, duodecimo, & decimotertio, quæ ad Cyrum & Cambyſem, & magum illum, Dariumque & Xerxem ſpectant, commemorat: fere in omnibus repugnãtia Herodoto narrans, illumque in multis mendacem & ſcriptorem fabularum appellans illo enim poſterior eſt. Sé autem eorum quę narrat, magna ex parte oculatum teſtem fuiſſe, aut certe, quæ videre non licuit, de iis è Perſis qui viderant, edoctum, ita demum ea memoriæ prodidiſſe dicit: Nec vero tantummodo ab Herodoti, ſed etiam in aliquibus à Xenophontis Gryllí filij hiſtoria diſſentit. Floruit temporibus Cyri Darío & Paryſatide genitꝰ: qui frater fuit Artoxerxis ad quem regnum Perſicum deuenit.

Scribit itaque ſtatim de Aſtyage, eum generé Cyro iunctum non fuiſſe: illumque etiam Aſtyigan vocat. Fugiſſe autem Aſtyigan à conſpectu Cyri in Ecbatana, & in triſcranis regiarum ædium ab Amyti filia ſua & eius viro Spitama occultatum fuiſſe dicit at ſuperuenientem Cyrum, non ſolum Spitaman & Amytin, ſed eorum etiam liberos Spitacem ac Megabernen de Aſtyiga per cruciatus interrogari voluiſſe Aſtyigan vero ſeipſum patefeciſſe, ne propter ſe pueri cruciarentur, captumq; & compe-

dibus craſſis ab OEbara vinctum: nec multo poſt ab ipſo Cyro liberatum, & non ſecus ac patrem honoratum obſeruatumque fuiſſet: filiamq; Amytin primum quidem tanquam matrem in honore habitam, poſtea vero Cyro nupſiſſe, quum Spitamas eius vir eſſet interfectus propterea quod mentitus ſet, ignorari ſe dicēs Aſtyigan de quo interrogabatur. Hæc dicit Cteſias de Cyro. Ea quæ ab Herodoto referuntur diſſimilia, Itemq; illum aduerſus Bactrios pugnauiſſe. & eam pugnam æquo marte geſtam fuiſſe. ſed Bactrianos, poſtquam Aſtyigan Cyri patrem factum eſſe, Amytin autem matrem & vxorem intellexerunt ſponte ſeipſos Amyti & Cyro dedidiſſe. Tradit etiā Cyrum cum Sacis bellum geſſiſſe & Amorgem Sacarum regem Sparethræ maritum cepiſſe: eam autem, capto marito, exercitū coegiſſe. bellumq; Cyro intuliſſe, & virorum quidem trecenta millia. mulierū vero ducenta in aciem eduxiſſe: & Cyrū ſuperauiſſe, viuumq; eū cum multis aliis cepiſſe: itemq; Patmiſem Amytis fratrē & tres eius filios, propter quos poſtea Amorgē liberatum fuiſſe, & ipſi liberati fuiſſent. Tradit etiam Cyrū Amorgis ope adiutū r. Crœſo & Sardibus bellum intuliſſe. Narrat etiam quomodo OEbaræ conſilio lignea Perſarū ſimulachra in muro conſpecta timorem incolis iniecerint: & propter hanc cauſam ipſa vrbs capta fuerit. & quo pacto ante captam vrbem, Crœſi filius pro obſide datus fuerit, quum Crœſus diuino quodam ſpectro deceptus fuiſſet. Narrat et quomodo dolus nectente Crœſo. filius in eius conſpecto fuerit interfectus. & mater hanc calamitatem intuita ſeipſam ex muro præcepitarit, nec tamen mortua ſit & quomodo, capta vrbe, ad Apollinis ædem q̄ erat in vrbe confugerit, ac mortua ſit: & quomodo ter in templo vinctus à Cyro Crœſus tertium arte oculos fallente ſolutus ſit, quanuis tēplo ſigilla circumpoſita eſſent, eorumq; cuſtodia OEbaræ cōmiſſa eſſet. quomodo item illis qui vna cum Crœſo vincti fuerant, amputata fuerint capita, vt quorum proditione ſo-

luti

futus Crœſus fuiſſet. Narrat ét Crœſum in regias ędes adductum victumq; firmius fuiſſe: ſed quũ tonitura fulminaq; intruiſſent, ruiſum fuiſſe ſolutum: tumq; Cyrũ vix tandẽ eum miſſum feciſſe. à quo tẽpore Cyrus cum aliis humanitatis officiis eum proſequutus ſit, tũ vero vrbem magnam nomine Barenen prope Ecbatana ei donauerit: in qua erãt quinque millia equitum, peltatorũ autem iaculatorumq; & ſagittariorum decẽ millia. Cõmemorat itẽ quo modo Cyrus Petiſacan eunuchũ, q apud ipſum plurimum authoritate valebat, in Perſas miſerit vt Aſtyigan à Barcaniis adduceret. nam & ipſe & Amytis filia patrem videre cupiebat. Quomodo itẽ OEbaras conſiliu dederit Petiſacæ vt in deſerto loco Aſtyigan relinqueret, & fame ſitiq; conficeret, id q factum eſt. At in ſomnis ſcelere patefacto, Petiſacas puniendus traditur Amyti, q eum expoſuerat. Illa vero oculos eius effodit, pellemq; detraxit, & cruci deinde affixit. OEbaras autem timens ne eadẽ q ille pateretur, quanuis Cyrus nihil tale ſe permiſſurũ affirmaret, nihilominus decem dierum inedia ipſe ſibi mortẽ conſciuit. Aſtyigas vero magnifice ſplẽdideq; ſepultus eſt, atq; in deſerto loco cadauer eius intactum permanſit, neq; fuit à feris comeſum. leones enim cadauer eius, donec Petiſacas reuerſus acciperet ſeruabant. Cyrus autem aduerſus Derbices expeditionem ſuſcipit quorum rex erat Amoræus. at Derbices ex inſidiis producunt elephantes, ac Cyri equites fugant. vbi ipſe Cyrus ex equo cecidit & quidam Indus. nam Indi Derbicibus in bello opẽ ferebãt: à quibus etiã acceptos elephantes in bellum ducebant. Hic igitur Indus, quum Cyrus iam cecidiſſet, eum iaculo vulnerauit ſub coxa in femore ex quo vulnere poſtea mortuus eſt. tũ vero ipſum adhuc viuum, quum familiares ſui erexiſſent, ad caſtra profecti ſunt. Occubuerunt autem in pugna illa multi Perſæ, & æquales numero Derbices nam illorum quoq; decem millia erant Amorges vero quum audiuiſſet q Cyro contigerat, feſtinãter venit, Sacarum equitum viginti millia ducẽs &

quum Persæ ac Derbices inter se conflixissent, tum strenue Persæ ac Sacæ pugnárunt, vt penes eos victoria fuerit: interfecto Derbicum rege Amoræo, cum duobus eius filiis occubuerunt autem Derbicum triginta millia, Persarum nouem millia: & regio in ditionem Cyri concessit. Cyrus vero sub mortis tempus Cambysem primum filium regem creauit: iuniorem vero nomine Tanyoxarcem, dominum Bactriorum & ipsius regionis, necnon Choramniorum, Parthiorumq; & Carmaniorum: & vt suas regiones à tributo soluendo liberas haberet, statuit. Ex Spitamæ autem liberis, Spitadem quidem Derbicibus præfecit, Megabernem autem Bercaniis: eosque matri in omnibus obtemperare iussit. Quinetiam illos & mutuò & cum Amorge dexteras in Amicitiæ testimonium iungere voluit: & illis quidem qui in mutua beneuolentia permanerent, omnia fausta precabatur: at illos qui priores iniuriam illaturi essent, deuouebat. His dictis diem suum obiit, tertio à vulnere acceptò die, quum annos triginta regnauisset. Atque hic finem habet vndecimus Ctesiæ Cnidij liber.

Duodecimus vero à regno Cambysis incipit. Hic regnans iussit patris corpus per Bagapatem eunuchum apud Persas sepeliri, & alia quæ ipsi quodam à parte constituta erant, administrauit. Plurimum vero apud ipsum authoritate valebat Artayras Hyrcanius: eunuchis autem Izabates & Aspadates & Bagapates, qui etiam apud patrem maximus fuerat: Post Petisacæ autem mortem, hic aduersus Ægyptum & Amyrtæum Ægyptiorum regem exercitum ducit, quum Combapheus eunuchus, qui plurimum apud Ægyptiorum regem poterat, pontes & alias Ægyptiorum res prodidisset, vt ipse Ægypti præfecturam consequeretur. id quod factum est. ita enim cum eo Cambyses pactus fuerat, primum per Izabatem Combapheī patruelem & suis ipse verbis postea. Quum autem Amyrtæum viuum cepisset nullo alio ipsum detrimento affecit, nisi quod illum in Susa cum sex millibus Ægyptiorum quos

ipse

ipse delegit, relegauit. Sed & vniuersam Ægyptum subegit: obieruntque in ea pugna Ægyptiorum quinquaginta millia, & Persarum viginti. Quidam autem magus cui nomen erat Sphendadati, quum fuisset ob delictum verberibus à Tanyoxarce cæsus, accedit ad Cambysem, & apud eum fratrem Tanyoxarcem accusat, eum ipsi insidias moliri dicens: argumentum etiam rebellionis addens quod si vocaretur, non veniret. Cambyses igitur fratrem ad se venire iubet. ille vero aliquo negotio detentus, profectionem distulit. Tunc vero magus eum audacius criminari. At mater Amytis verba magi suspecta habens, Cambysem filium ne fidem haberet mago, admonebat, at rex se non credere fingebat; quum tamen maximopere crederet. Quum autem tertium à Cambyse frater esset ac cersitus, venit: ipsumque frater amplexatus est, quum nihilominus de illo interficiendo cogitaret. sed hanc cogitationem ad exitum inscia Amytide perducere conabatur. id quod perfectum est, nam magus consilium cum rege communicans, hunc dolum machinatur: Quum ipse Tanyoxarci esset simillimus, consilium regi dat vt ipsi tanquam falso fratris regis accusatori, caput abscindi coram omnibus iubeat: clam autem Tanyoxarcem interfici imperet. quinetiam illius vestem sibi indui magus postulat, vt ex ipso vestitu Tanyoxarces esse iudicetur. atque hæc fiunt nam hausto sanguine taurino interficitur Tanyoxarces: at magus illius veste induitur & Tanyoxarces existimatur: diuque latet omnes præter Artoxyran, Baganetem & Ixabatem. his enim solis rem Cambyses aperire causus est. Cambyses autem Labyzo qui primus erat inter Tanyoxarcis eunuchos & aliis ad se vocatis, magum illa veste indutum, ostendit sedentem, dixitq;, Hunc esse Tanyoxarce existimatis? Labyzus vero miratus, Quem alium, dixit, esse putemus? Adeo propter similitudinem magus latebat. Mittitur ergo ad Bactrios, & omnia non secus ac si Tanyoxarces esset, administrat. Post annos vero quinque, res tota declaratur Amy-

ti per Tibetheum eunuchum, quem magus verbe-
fauerat, petitq; Sphendadatem a Cambyse, qui dare
noluit: quamobrem illa eum execratur, & hausto
veneno moritur. Sed contigit vt sacrificante Cam-
byse, quum victimæ iugularentur, sanguis non flu-
eret, qua ipse ex re magis etiam deiecto animo erat.
Sed & Roxane puerum capite carentem peperit: ma-
giq; ipsi dicebant, hanc prodigiorum significatio-
nem esse, nullum regni successorem ab eo relictum
iri. Mater etiam noctu illi in somnis apparens, ob
eædem perpetratam minabatur: ideoq; magis etiam
angebatur. Quum autem Babylonem accessisset, &
ibi paruum lignum cultro poliens, tempus vt falle-
ret, femoris musculum percussisset, vndecimo die
mortem obiit, quum duodeuiginti annis regna-
uisset.

Bagapates autem & Artasyras, antequam Cambyses moreretur, consilium inierunt regni mago tradendi, qui quidem illo mortuo regnum adeptus est. Atlxabates sumptum Cambysis corpus in Persidem portauit. vnde veniens, dum magus sub Tanyoxarcis nomine regnum potiretur, de eo apud vniuersum exercitum iudicium professus est, eumq; infamauit: Quod quum fecisset, in templum confugit: indeq; comprehensus est, & ei caput abscissum. Vnde septem inter Persas principes viri vna aduersus magum conspirauere, Onophas, Idernes, Norondabates, Mardonius, Barisses, Artaphernes & Darius Hystaspis filius. Hi quum inter se fidem dedissent, assumitur etiam Artasyras, præterea q; Bagapates, qui claues omnes regiarum ædium habebat. Illi igitur septem viri Bagapatis opera in regias ædes ingressi, magum inueniunt cum pellice Babylonia dormientem. Qui quum illos vidisset, prosiliit, & nullo instrumento bellico reperto, (quoniam omnia Bagapates clam subtraxerat) sedile aureum cõfregit, eiusque pede arrepto, quum pugnaret, tandem a septem illis viris vulnerat us, mortem obiit, quum septem menses regnauisset.

Regnat vero ex septem illis viris Darius, quum eius equus (iuxta id quod inter eos conuenerat) ai-

se quadam adhibita primus post solis ortum hinnisset. Cæterum quo die Sphendadates magus interfectus est, festum magophonia dictum apud Persas celebratur. Hic Darius sepulchrum sibi extrui in duplici mole iubet atq; id extruitur. sed quum id videre cuperet, a Chaldæis & a parentibus prohibetur. Quum autem parentes eius ascendere voluissent, ceciderunt atq; interierunt: quum sacerdotes qui illos sursum trahebant, illud conspicati & inde timore correpti, funes laxassent. Quæ res ingentem Dario mœrorem attulit: & illos qui eos trahebant, numero quadraginta, amputata capita fuerant. Darius præterea Artaramnem Cappadociæ satrapam aduersus Scythas proficisci, & viros fœminasq; captiuos abducere iubet. Ille autem cum triginta nauibus quinquagenum remorum traiiciens, id exequutus est. Comprehendit autem & fratrem regis Scytharum Marsagetæ, quum eum a suo fratre ob male administratum munus in vincula coiectum inueniſſet. At Scytharces Scytharum rex, iratus litteras Dario scripsit contumelioſas: & similiter ipsi respōsum est. Darius quadē octingentorum millium exercitu coacto & Bosphoro Istroq; ponte iunctis, aduersus Scythas profectus est: & quindecim dierum itinere progressus est, sibiq; mutuo arcus miserunt. Sed quum Scythici validiores essent, Darius pontes transiuit, atq; festinater dissoluit antequam totus transiret exercitus: quare Scytharces octoginta illa hominum millia in Europa relicta, interfecit. Darius vero quum pontem perrasisset, domus templaq; Chalcedonensium combussit: quoniam pontes q̄ versus regionē suam spectabant, dissoluere tentauerant, & aram q̄ Darius transiens in honorem Iouis diabaterij statuerat, euerterant. Datis autem ex Ponto rediens, & Medicum exercitum ducens, insulas *Græciamq;* populabatur: cui apud Marathonem Miltiades occurrit, vicitque barbaros: & ipse quoque Datis occubuit, ejusque cadauer parentibus Persis denegatum est. Darius autem ad Persas reuersus est, vbi celebratis sacrificiis, quum triginta dies morbo

laborasset, mortuus est: qui annos * ante regnum vixerat, & annos vnum & triginta regnauerat. Obijt etiã diẽ suum Artasyras. Bagapates autẽ, quum sex annos sepulchro Darij assedisset, mortuus est.

Regnat Xerxes filius eius, apud quẽ Artapanus Artasyræ filius maximam obtinet authoritatem, quemadmodum eius pater apud patrem regis obtinuerat, itemque Mardonius antiquus. Ex eunuchis autem plurimum apud eũ poterat Natacas. Xexres vxorẽ ducit Onophæ filiam Amistrin, ex qua filium suscipit Dariæum: & post biennium, alterum Hystaspem nomine: & præterea Artoxerxem: duasq; filias, quarũ vna, Amytis nomine auiæ vocatur: altera, Rhodogune.

Xerxes aduersus *Græcos* expeditionẽ suscepit, quod Chalcedonenses pontem soluere conati essent, (quemadmodum iam dictum est) & atã a Dario erectam diruissent: quodque Datin Atheniẽses interfecissent, neque cadauer eius dare voluissent. Primum igitur Babylonem profectus est. & Beitanæ videre sepulchrum exoptauit: viditque opera Mardonij adiutus: & vnã olei non potuit, quemadmodum scriptum erat implere. Inde Ecbatana profecto, defecisse Babylonios, & Zopyrum suum ducem interfecisse nuntiatur. In hunc modum de his loquitur Ctesias, non quemadmodum Herodotus. nam quæcunque hic de Zopyro, (nisi quod mula ipsi peperit) ille à Megabyzo facta fuisse scribit, qui Xerxis gener erat, quum filiã eius Amytin vxorem duxisset. Ita Babylon capta est per Megabyzum: cui Xerxes præter alia multa, molam auream sex talenta pendentem donauit: quod apud Persas omnium regiorum munerum est pretiosissimum. Xerxes autem, Persico exercitu coacto, qui ex millibus octingentis constabat, præter currus, instructis etiam mille triremibus, in *Græciam* profectus est. Abydumque ponte iunxit. Ad eum Demaratus Lacedæmonius tum primum accessit, & cum illo traiecit. eumq; ab inuadenda Lacedæmone prohibuit. Xerxes porrò per Artapanum quindecim mil-

lia

lia ducentē, apud Thermopylas cum Leonida Lacedæmoniorū duce plium init, in quo magna Persarum cæsa est multitudo, ex Lacedæmoniis tantūmodo duobus aut tribus interfectis. Postea viginti millia in aciē educi iubet q & ipsi superantur. Quū autē verberibus etiā cæsi vt acriores ad pugnā redderentur, nihilominus victi fuissent, quinquaginta millia iubet educi: & quum nihil proficeret, bellādi finē fecit. Sed Thorax Thessalus, & apud Trachinienses potentissimi Calliades & Timaphernes cū exercitu aderāt: quos Xerxes quū vocasset, vnaque Demaratum & Hegian Ephesium, Lacedæmonios nulla ratione vinci posse, nisi circundarētur, intellexit. Persarū itaq; quadraginta millia, quum duo illi Trachinienses per inuia eos duxissent, Lacedæmonios a tergo adoriuntur: qui circumdati, omnes ad vnum fortiter pugnantes occubuerūt. Rursus Xerxes aduersus Platæenses exercitū centum & viginti milliū mittit, & Mardoniū eius ducem constituit. Qui autem Xerxē in Platæenses cōcitabant, erant Thebani. Mardonio occurrit Pausanias Lacedæmonius, trecētos Spartanos & mille accolas, ex aliisque vrbibus sex millia secum ducens. Ibi superato exercitu Persarum, Mardonius vulneratus aufugit. Hic Mardonius quū a Xerxe ad diripiendā Apollinis ædē missus esset, ingruente ingēti grandine oppressus moritur: q̄ res Xerxi maximū mœrorem attulit. Is cū suis copiis Athenas profici scitur: sed qū Athenienses armatis centū & decem triremibus ad Salaminē fugissent, vrbē vacuā capit, quam incēdit, præter arcem. in ea enim etiā aliqui relicti pugnabant: tandemq; quum & illi noctu fugissent, illam etiam noctu combusserunt. Xerxes autē quum inde ad angustissimum Atticæ locū Heracleum appellatum veniisset, aggerē Salaminem versus ducere cœpit, pedestri itinere ad eum traiicere cogitans. Sed consilio Themistoclis Athenensis & Aristidis, sagittarij ex Creta accersuntur, ac veniunt: deinde bellum nauale Persarum & Græcorum geritur. Persæ naues habebant plusquam mille, ducemque O-

nophan: Græci vero septingentas. Græci tamen victores euadunt & quingentæ naues Persarum prosligantur, & fugit Xerxes consilio rursus & arte Aristidis atque Themistoclis. In reliquis vero omnibus præliis cecidêrunt Persarum centum & viginti millia. At Xerxes, quum in Asiam traiecisset, & Sardis proficisceretur, misit Megabyzum vt templum Delphicum diriperet: illoque id suscipere, recusante, Matacas eunuchus iniuriam Apollini illaturus omniaque direpturus mittitur. Is confectis ita rebus ad Xerxem reuersus est. Xerxes ex Babylone ad Persas proficiscitur. At Megabyzus suam vxorem Amytin (quæ filia Xerxis erat, quemadmodum iam dictum est) adulterij insimulat. quamobrem Amytis à patre acriter reprehêditur: at illa impudicitiæ crimen à se remouet. Verum Artapanus, qui plurimum apud Xerxem authoritate valebat, cum Spamitre eunucho (qui & ipse plurimum apud eum poterat) de Xerxe interficiendo consilium agitat: idque perpetrant, & Artoxerxi filio persuadent ab altero filio Dariæo patrem suum necatum esse: adduciturque Dariæus ab Artapano domum Artaxercis, cum ingenti clamore se parricidam esse negans. is tamen capite plectitur.

Artoxerxes igitur Artapani opera regno potitur, sed idem Artapanus eius vitæ insidians, consilium suum cum Megabyzo (qui iam obsuspectam adulterij vxorem suam mœrore affectus erat) communicat, fidemq; mutuo datam iureiurando firmant. Sed re tota Megabyzi indicio prodita, Artapanus ea morte qua Artoxerxes erat afficiendus, afficitur: atque adeo quæcunque in Xerxem Dariæumq; perpetrata fuerat, patefiunt. Aspamitres quoq; qui cædis Xerxis ac Dariæi conscius fuerat, acerbissimo genere mortis, adhibitis videlicet per scapham tormentis, plectitur. At post Artapani mortem, eorum qui cum illo coniurarant, & Persarum aliorum pugna oritur, in qua cadunt tres Artapani filij, & grauiter Megabyzus vulneratur. Quem casum Artoxerxes itemq; Amytis & Rhodogune ac ipsarum mater

mater Amistris ingenti luctu prosequuti sunt: atq; adeo vix tandē hæc Apollonidis medici Coi opera summam adhibentis diligentiam, mortis periculo liberatur. Desciscunt ab Artoxerxe Bactra, aliusq; item præfectus Artapanus & æquo marte pugnatur. Quum autem commissa iterum pugna ventus in faciem Bactrianorum spiraret, vincit Artoxerxes, & in eius ditionem vniuersa Bactria concedit. Deficit etiam Ægyptus, Inaro Lydio & altero Ægyptio defectionis authoribus: omniaq; ad bellum pertinentia parantur: Athenienses quoque Inaro petenti quadraginta naues mittunt & ipsemet Artoxerxes exercitū educere cogitat: sed, nō ita consulentibus amicis mittit Achęmenidem fratrē cum quadringētis millib. peditū & octoginta nauibus. Cōfligit Inarus cum Achæmenide Ægyptijq; vincunt: atq; Achæmenides quum ab Inaro vulnus accepisset, moritur, eiusq; cadauer ad Artoxerxem mittitur. Idem Inarus mari victor euadit. Charitimide magnum inde nomen consequuto, qui quadraginta nauium Athenis missarum nauarchus erat. Ex quinquaginta Persarum nauibus, viginti cū ipsis hominibus captæ, triginta pfligatæ fuerunt. Deinde aduersus Inarum mittitur Megabyzus, præter exercitum, qui reliquus fuerat, alium ducens, qui ex ducentis hominum millibus constabat, nauibus aūt trecentis, quibus Oriscus perat, adeo vt præter naues reliqua multitudo quingētorum hominū millium esset: nā quū cecidit Achæmenides, cōtum hominū millia ex quadringētis q̄ duxerat milibus vna cæsa fuerunt. Pugnatur acriter, & vtrinq; multi: sed plures ex Ægyptijs cadūt. Tandē Megabyzus Inarū in femore vulnerat, fugatq; & fortiter pugnātes Persæ victores euadūt. Inarus vero fugiēs Byblū pficiscitur (hæc est munita vrbs in Ægypto) & cū eo Græci quicunq; in plio & cum Charitimide cæsi nō fuerāt. Ægyptus præter Byblū partes Megabyzi sequitur: & quoniam Byblas expugnari non posse videbatur, Megabyzus cum Inaro & Græcis quorum erant sex millia & amplius, fide data paciscitur.

nullam eos à rege iniuriam accepturos, & Græcos domum quum liberet reuersuros. Quū igitur Sarsamanem Ægypti præfectum constituisset, vna cum Inaro & Græcis ad Artoxerxē ꝓficiscitur eumq; inuenit iratum in ipsū Inaro vehemēter, quoniā is fratrem Achęmenidē interfecerat. Megabyzus omnia q̄ gesta fuerant, narrat, & quomodo fide Inaro Græcisq; data, Byblum ceperit: atque pœnam illorum pertinaciter deprecatus, efficitur voti compos tandemque ad exercitum defertur, narum & Græcos nihil detrimenti passuros. Verum enimuero Amytis vicem interempti filij Achæmenidis dolens grauiter conquereoatur, Inarus & Græci pœnas sibi non darent, atq; adeo illos à rege expoſcit: sed is tradere recusat. Deinde Megabyzum ab eo expoſcens repulsam itidem patitur. Tandem tamen illa quum instando molesta esset, impetrauit, & quinq; post annis Inarum pariter & Græcos à rege accepit. Atq; hunc quidem tribus cruciatibus suffixit, Græcis autem quinquaginta (nā plures capere non potuerat) capita amputauit. At Megabyzus magno dolore & luctu affectus est, petiitq; vt sibi in Syriam regionē suam proficiſci liceret. Huc etiā clam præmisit Græcos alios, & ꝓfectus est, atq; à rege desciuit, maximasq; copias coegit, q̄ præter equites, ex centum & quinquaginta millibus constabant. Aduersus eum Vsiris mittitur cum ducentis millibus: pugna consertitur, seq; mutuo vulnerant Megabyzus & Vsiris: hic quidem iaculo Megabyzum in femore percussit, & vulnus duos digitos altum inflixit: ille vero similiter iaculo Vsirin in femore, deinde & in humero vulnerauit. vnde Vsirin ex equo cadere cōtigit, sed eum circumsistens Megabyzus attolli & seruari iubet. Multi autem Persę ceciderūt, Zopyro Artyphioq; Megabyzi filiis fortiter pugnantibus. itaq; tandē virib. longe superior euadit Megabyzus & victoria potius magnā Vsiris curā gerit, eumq; ad Artoxerxē mittit ad petentē, Rursus autem exercitus aduersus eum mittitur, & Medostanes Artarij filius (Artarius autem erat satrapa Babylonis. & Artoxerxis

toxerxis frater) confligunt inter se: sed Persarum fugatur exercitus, & Menostanes in humero è Megabyzo percutitur: præterea in capite sagitta, sed non lethali vulnere feritur. vna tamen cum omnibus suis fugam capit Megabyzus splendida potitur victoria. Artarius Megabyzum per legatos monet vt cum rege paciscatur. ille se paciscì quidem cum rege, non tamen ad eum proficiscì, sed in sua regione manere velle indicat. Hæc regi nuntiantur. cui Artoxares Paphlagon eunuchus & Amistris studiose consilium dant vt paciscatur. Itaq; ipse Artarius & Amytis vxor, & Artoxares; iam viginti annos natus, & Petisas Vsiris filius & Spitamæ pater. mittuntur. Multis igitur sermonibus & iuramentis ad fidem faciendam adhibitis, vix tamen Megabyzo vt ad regem proficiscatur persuadent. Cui tandem reuerso rex per nuntios veniam se illi eorum q̃ admisisset, dare significauit. Sed quum egresso ad venationem rege, & eum adorto leone, Megabyzus beluam hanc in pedes se erigentem iaculo percutiens interfeciisset, succensens ei rex ꝙ eã percussisset anteq̃ ipse eam vllo ictu attigisset, caput abscindi imperauit. Sed Amistris & Amytis aliorumq; precibus remissa ei mortis pœna, ad vrbem quãdam nomine Cyrtæ circa mare rubrum relegatur. Artoxares quoq; eunuchus in Armeniã relegatur ꝙ sepe ꝓ Megabyzo liberius apud regem loquutus esset. Sed Megabyzus, quum in exilio quinq; annos esset cõmoratus, aufugit, se pisagan esse simulando. (pisagas autem à Persis dicitur leprosus ad quem nemini accedere licet) & ad Amytin domumq; proficiscitur. & vix agnitus, per Amistrin & Amytin cum rege reconciliatur: qui eum, quemadmodum antea
6 suæ mensæ participem facit. & quum sex & septuaginta vixisset annos mortuus est: propter quod magno rex est mœrore affectus. Mortuo Megabyzo Amytis cum multis consuetudinem habebat, & ante hanc similiter mater Amistris: Apollinides vero Cous medicus, quum Amytis leuiter ægrotaret, & ipse eius amore captus esset, fore dixit vt ea in

priſtinam valetudinem reſtitueretur ſi cum viris rē haberet. vuluæ enim eſſe morbum. Sed quum hac arte voti compos factus cum ea concumberet, illa autem tabe labi incipere cœpiſſet, à concubinatu abſtinuit. Tandem igitur illa morti vicina, matri in mandatis dedit vt Apollonidem vlciſceretur. Hæc ipſi regi Artoxerxi rem totam expoſuit, quomodo cum illa concumbere ſolitus, non prius deſiiſſet quam ei illius mali author fuiſſet: & quomodo ſupplicium de Apollonide ſumi illa ſibi mandaſſet. Ille matri quicquid ipſi viſum fuerit agendi poteſtatem facit. Hæc, quum vinctum Apollonidem bimeſtri ſpatio cruciatibus affeciſſet, viuum poſtea defodit, quo nimirum tempore Amytio diem ſuum obiit. Sed Zopyrus Megabyzi & Amytis filius, vbi iam patrem & matrem amiſit, à rege deſciuit, atq; Athenas profectus eſt, propterea quod Athenienſes mater eius beneficiis affecerat. Caunum vna cum illis nauigauit, & Caunios ciuitatem tradere iuſſit: at illi vrbem ipſi quidem tradituros ſe reſpōdebant, Athenienſibus vero qui eum ſequebantur, nequaquam. In Zopyri igitur murum ſubeuntis caput ſaxum iecit Alcides Caunius, ex quo ictu Zopyrus mortem obit. Amiſtris vero auia Caunium illum cruci affixit. Poſtea autem & ipſa moritur, iā ætate valde confecta. Artoxerxes item obit, quum duos & quadraginta regnaſſet annos.

Artoxerxe mortuo regnat Xerxes eius filius, qui ſolus erat legitimus ex Damaſpia ſuſceptus, q̄ eodem ipſo die quo Xerxes mortuus eſt, è vita diceſſit: Bagorazus vero cadauer patris & matris in Perſiam tulit. Fuerunt autem Artoxerxi ſeptendecim filij ſpurij, in quibus fuit Secundianus ex Alogune Babylonia ſuſceptus, & Ochus, & Arſites, ex Coſmartidene, quæ etiam erat Babylonia. Ochus autem poſtea regnat, & præter hos liberi eius. Fuerūt ex his, & Bagapæus & Paryſatis ex Andia, quæ etiam erat Babylonia. Hæc Paryſatis Artoxerxis & Cyri mater fuit. & Ochum pater viuens Hyrcaniorum præfectum conſtituerit, eique in vxorem dederat

derat mulierem quæ Paryſatis appellabatur, Xerxis filiam, & regis ſororem. Secundianus autem, poſtquam ſibi Pharnacyam eunuchum conciliauit, (qui ſecundum a Bagorazo. & Menoſtane, & quibuſdã aliis locum tenebat) quum Xerxes in quodam feſto ebrius eſſet atque in regia ſua dormiret, ingreſſi eũ iugulãt. Hæc ita ſe habent. Ochus ergo ſuorum ſimul ac Perſarum copias ferentes, nam mulæ quę currum trahebãt, tanquam filij cadauer expectantes, iter facere nolebant: ſed poſteaquam aduenit, magna cum alacritate iter fecerunt.

Regno autem potitur Secundianus, qui Azebaritem & Menoſtanem *eunchos* apud ſe habuit. At Bagorazo ad Secundianum reuerſo, Secundianus iã pridem cum eo ſimultatem exercens, cum criminatus quod abſque eius conſilio cadauer partis ibi reliquiſſet, lapidibus obrui imperauit. Quod factum ægerrime exercitus tulit: qui quanuis ab eo muneribus donaretur, eum nihilominus ob Bagorazi & ſtatris Xerxis cædem odio proſequebatur. Poſtea autem Ochius a Secundiano accerſitus, venturum ſe promittit: ſed minime venit: & hoc ab eo ſæpius fit. tandem Ochus multo ſe munit exercitu, & regnum occupaturus ſperatur. Arbarius equitum Secundiani præfectus ab eo ad Ochum deficit: deinde Arxanes AEgypti ſatrapa: quinetiam Artoxares ex Armenia venit ad Ochum, & ipſi citarin inuito impoſuerunt.

Regnat Ochus, & nomine mutato Dariæus appellatur, qui dolis iuramentiſque, monitu Paryſatidis, Secundianum tentat. at Menoſtanes Secundianum diligenter hortabatur ne crederet eius iuramentis, neq; cum fallacibus hominibus paciſceretur: ſed nihilominus Secundianus perſuadetur & capitur, & in cineres coniectus moritur, quum ſex menſes & dies xv regnauiſſet. Regnat igitur ſolus Ochus, qui etiam Dariæus nominabatur: apud eum autem authoritate valebant tres eunuchi. primum quidem locum Artoxare, ſecundũ Artibarxane, ter-

tium Athoo tenente. Vxorem autem potissimum in consilium adhibebat, ex qua, antequam regnum adipisceretur, duos susceperat liberos, Amystrin fœminam, & Arsacan marem, qui postea mutato nomine dictus est Artoxerxes. Ex eadem autem etiam regnante alterum suscepit marem, & ei nomē Cyri à sole est impositum, deinde Artostem, aliosque deinceps vsq; ad tredecim. atq; ista historicus ex illa ipsa Parysatide se audisse tradit. Sed reliqui filii celeriter è vita migrauerunt: supe. fueruntq; illi quorum fecimus mentionem, & quartus filius, qui Oxendras est appellatus.

Desciscunt à rege, Arsites frater eius germanus, ex eadem matre eodemque patre genitus. & Artyphius Megabyzi filius. In eos mittitur Artasyras, & Artyphium bello inuadit: atque in duabus pugnis Artasyras vincitur: deinde rursus congressus Artyphium superat, & eos qui cum illo erant Græcos muneribus ad se allicit, adeo vt ille cum tribus tantummodo Milesiis, relictus fuerit. tandem quum iusiurandum fidemq; ab Artasyra accepisset, quoniam Arsites non comparebat, regi se dedidit. Parysatis vero regi ad Artyphium interficiendum animato, consilium dedit vt ne tunc temporis illū interficeret: (hoc enim modo Arsitem deceptum ei se dediturum) sed posteaq̄ ille deceptus captusq; esset, tunc vtrunq; necaret. id quod ita factum est cōsilio exitum consequuto. Artyphius enim & Arsites in cineres coniiciuntur. Arsitem tamen rex morte mulctare nolebat, sed Patysatis partim precibus, partim vi id effecit. Pharnacyas item, qui vna cum Secundiano Xerxem occiderat, lapidib. est obrutus: & Menostanes sibi ipsi mortem conscíuit, quū iam ad pœnam subeundam comprehenderetur. Desciscit Pisuthnes, & in eum Tissaphernes mittitur, atq; Spitradates, & Parmises. Pisuthnes vero aduersus eos tendit, secum habens Lyconem Atheniensem cum Græcis, quorum ille dux erat. Sed regis duces pecuniis Lyconem Græcosq; captant, & vt à Pisuthne desciscant persuadent. deinde Pisuthni fide

data

data, & ab eo accepta, eum ad regem ducunt, qui eum in cineres conicit, eiusq; satrapiam Tissapherni tradit. Lycon vero & vrbes & regiones mercedè ꝓditionis accipit. Artoxares autem, qui plurimum apud regem poterat, ei molitur insidias, de regno inuadendo cogitans. nam, quum esset eunuchus, imperauit vxori suæ vi sibi barbam conficeret, idq; vt vir esse existimaretur. Sed ꝑ eam patefacto hoc dolo, comprehẽditur, & Paryatidis in potestatem traditur, à qua interficitur. Arsaces autem regis filius, qui postea est nominatus Artoxerxes, vxorem ducit Idernis filiam Statiram: atq; regis filiam similiter vxorem ducit filius Idernis. Amistris autem erat filia, cuius sponso nomen erat Terituchmes: qui patre suo mortuo, pro ipso satrapa constitutus est. Habebat autem sororem ex eodem patre natam, q̃ Roxane vocabatur: quę cum formosa erat, tum vero sagittandi iaculandiq; peritissima. Huius amore captus Terituchmes, & cum ea rem habens, oderat Amistrin: tandemq; eam in saccum conicere statuit, vt à trecentis viris, cum quibus defectionem molitus est, confoderetur. Sed quidam cui nomen erat, Vdiastes, qui authoritate apud Terituchmem valebat, & literas à rege acceperat, quibus multa ei pollicebatur si sua filia ei abillo periculo liberaretur Terituchmem aggressus interfecit: quum ipse Terituchmes aduersus eos qui in ipsum insurgebant, strenue pugnando, multos interfeciſſet. nam ab eo triginta sex homines occisos fuisse tradunt. Sed filius Vdiastis Mitradates nomine, qui Terituchmis armiger erat, nec adfuerat, postquam rem didicit, patri diras imprecatus est: & quum vrbem Zarin occupasset, eam filio Terituchmis, conseruauit. At Paryſatis matrem Terituchmis, fratresq; Mettostem & Hellicum, & sorores, q̃ præter Statiram duę erãt, viuas terra obrui, Roxanen autem viuam secari iussit. Id ꝙ factum est. Rex vero vxori suæ, vt simili pœna Statiram efficeret Arsacis filij ipsius vxorem imperauit. Sed quum matrem & patrem multis fletibus & planctibus placasset, & Paryſatidis animus

flexus esset, pœnã remisit. Sed & ipse Ochus Darię Paryſatidi dixit fore, vt valde ipſam aliquãdo pœniteret. At in libro decimo octauo narrat quomodo Ochus Dariæus mortuus ſit quum Babylone ægrotaſſet, & annos triginta quinque regnauiſſet.

Regno igitur Arſaces potitur, qui & Artoxerxes mutato nomine dictus eſt. hoc regnum adepto, Vdiaſti lingua abſcinditur, eique pone aurellitur: atque ita tandem ille moritur, & filius eius Mitradates pro parte ſatrapa conſtituitur. Facta autẽ hæc fuere impulſu Statirę: vnde Paryſatis dolore afficiebatur. Criminatur Thiſſaphernes Cyrum apud Artoxerxem fratrem: is ad matrem Paryſatim confugit, & crimine obiecto abſoluitur. Reuertitur Cyrus ad ſuam ſatrapiam, ignominia à fratre affectus, ideoque de defectione cogitat. Satibarzanes Otõtem criminatur, cum Periſatide conſuetudinẽ eum habere dicẽs, quum alioqui caſte illa viueret. Morte igitur mulctatur Otontes: & mater iraſcitur ipſi regi quod Paryſatis veneno Terituchmis filiũ necauerit. Et de eo qui patrem igne contra legem ſepeliuit, *ſimentio*. vnde Helianicus & Herodotus mendacij arguuntur. *Refertur etiam* Cyri à fratre defectio, & quomodo Græcum pariter & barbaricum exercitum coegerit, & Clearchus Græcorum exercitus dux fuerit. *Commemoratur deinde* quo pacto Syennesis Cilicum rex ambos, Cyrum videlicet & Artoxerxem in bello gerendo adiuuerit, & quomodo Cyrus ſuum exercitum, & Artoxerxes viciſſim ſuum exhorta-us fuerit Sed Clearchus Lacedæmonius Græcorum dux, & Menon, ambo Cyrum ſequentes, ſemper inter ſe diſſidebant, quod Cyrus Clearchi conſilio in omnibus vteretur, Menon autem in nullo apud eum loco eſſet Et ad Cyrũ quidem ab Artoxerxe multi transfugiebãt, ſed nullus à Cyro ad Artoxerxẽ, quã ob cauſam barbarus quũ ad Cyrũ deſciſcere tentaſſet, & accuſatus ea de re ſuiſſet, in cineres eſt conie&us. *Narratur etiam* vt Cyrus in regis exercitum impreſſionem fecerit, & victoria

toria pōti tus sit: deinde vt occubuerit, dum Clearcho morem non gerit Vt Artoxerxes contumeliosis modis in fratris cadauer sæuierit: quippe qui non solum caput sed ad manum qua percussus ab eo fuerat, absciderit, & velut de ea triumphans, circumtulerit. *Scribit &* vt Clearchus Lacedæmonius cum suis *Græcis* noctu recesserit & vnam ex Paryſatidis vrbib. occupauerit: & vt rex cū *Græcis* fœdus inierit: Vt Paryſatis Babylonem profecta sit Cyrum lugens, & vix tandem caput eius manumq; recuperauit, quæ Susa miserit, ibiq; sepeliuerit. De Bagapate qui iussu regis caput cadauere Cyri auulsit: & quomodo regis mater vbi in talorum lusu eum vicit, ex pacto Bagapatē obtinuit & quomodo ipsi pellis detracta fuerit ā Paryſatide, & cruci deinde fuerit affixus ab eadem quo tempore ipsa propter multam Artoxerxis obsecrationem flere Cyrū cessauit. Quomodo Artaxerxes dona cuidam dederit qui Cyri triarā attulit, & Carē qui Cyrum à se vulneratū arbitrabatur, honorifice exceperit. Paryſatis autem illum qui honorifice exceptus fuerat, cruciatibus adhibitis interfecerit Vt Artoxerxes petenti Paryſatidi Mitradatem tradiderit, quippe qui in mensa se Cyrum interfecisse gloriatus esset: & vt sibi traditum acerba morte mulctauerit Hæc in libris x i x & x x continentur

In libris autem x x i & x x i i, & x x i i i (quo tota hæc finitur historia) hęc cōtinetur, Quo pacto Tiſſaphernes Græcis insidias molitus sit, quū socium sibi adiunxisset Menonem Theſſalum, & per eum dolo iuramentisque Clearchum ducesque cæteros in potestatem suam redegerit, quamuis Clearchus præuideret, insidiasq; amoliretur. Sed tū multitudo p Menonem decepta. Clearchum etiam inuitum ad Tiſſaphernem coegit accedere, tum etiam Proxenus Bœotius ante dolo circumuentus, vt id faceret hortabatur. Quomodo Clearchum & cæteros compedibus vinctos Babylonem ad Artoxerxem miserit, & quomodo ad conſpiciendum Clearchū omnes cōfluxerint: & quomodo Cteſias ipse quum

medicus esset Paryſatidis, Clearcho, dum in carcere esset, multa humanitatis officia per eã præstiterit. Et vt illũ Paryſatis à vinculis liberasset, niſi Statira virum Artoxerxem ad eum interficiẽdum hortando compulisset. Ita Clearchus morte mulctatus est: & circa eius cadauer ostentum hoc extitit, quod flante vento vehementissimo, ſepulchralis agger magnæ altitudinis ſponte ſua id abrexerit. interfecti etiam fuerunt Græci cum eo vnà, præter Meponem. *Narrantur d. inceps* Paryſatidis in Statiram conuitia, & quomodo Statira fuerit veneno necata, quod hunc in modum paratũ erat, (cauẽte [illegible] ſibi Statira diligenter ab hoc malo, quod [illegible] contigit.) Vna pars cultelli veneno [illegible] cuius reliqua pars intacta remanſit: hoc ſecatur [illegible] cula parua, oui habens magnitudinem. (auiculam hanc Perſæ ryndacem appellant) diuiditurque in duas partes: & ipſa Paryſatis dimidiam partem quæ veneno carebat, accepit, comeditque: at partem veneno tinctam porrexit Statiræ. Illa quum eam quæ porrexerat edere dimidiam partem vidiſſet, nec quicquam *fraudis* animaduertere potuiſſet, ipſa quoque vna mortiferum comedit venenum. Hinc matri rex iraſcitur, & eius eunuchi cõprehenſi cruciantur & morte mulctantur. Prætereaque Gingecomprehenditur, quæ Paryſatidi familiaris erat, atque de ipſa iudicium exercens, à iudicibus quidem abſoluitur, à rege autem condemnatur. Tandem vero cruciatibus afficitur & necatur, eoque nomine Paryſatis filio, hic vicissim matri succenſet. De Clearchi tumulo quinto post anno palmarum [illegible] nus apparuit: quas Paryſatis clã per eunuchos [illegible] tempore ille mortuus est, aggeſta terra ob [illegible] Cauſæ propter quas rex Artoxerxes & EVagoras Salaminis rex inter ſe diſſiderent. & EVagoræ nuntij ad Cteſiam vt acciperent epiſtolas ab Abulite: & Cteſiæ ad ipſum epiſtola de reconciliatione cum Anaxagora Cypriorum rege EVagoræ nuntiatur. In Cyſtium aduentus & à Cteſia data ad EVagoram literæ vt ei fuerint redditæ. Et, Cononis ad

EVa-

EVagoram oratio, suadentis vt ad regem ascenderet. Et EVagoræ epistola de honoribus quibus ab eo affectus fuerat: Et Cononis ad Ctesiam epistola. Et, tributum regi datum ab EVagora. Et, epistolæ Ctesiæ redditæ. Et, Ctesiæ ad regem oratio de Cononе, & epistola ad ipsum. Munera ab EVagora missa Satibarzani traduntur, & nuntij in Cyrum perueniunt. Et Cononis epistola ad regem & Ctesiam. Quomodo adhibita custodia retenti sint nũtij à Lacedæmoniis ad regem missi. Epistola regis ad Cononem & Lacedæmonios, quam ipse Ctesias tulit. & quomodo à Pharnabazo Cohon constitutus sit nauarchus. Ctesiæque in Cnidum patriã suã aduentus & Lacedæmonem. & disceptatio aduersus Lacedæmoniorum legatos apud Rhodum: & emissio ab Epheso vsque ad Bactra, & Indicę regionis, dicrum, parasangarum. Catalogus regum à Nino & Semiramide vsque ad Artoxerxem, quibus ille librum suum claudit.

EX EIVSDEM CTESIÆ SCRIPTIS QVAE INDICA NOMINATA SVNT, EXCERPTA AD EODEM PHOTIO HISTORIA, LATINO SERMONE NVNC PRIMVM REDDITA.

INDICA Ctesiæ vno libro cõtinentur, in quib. magis Ionice loquitur. Scribit Indum fluuium, qua angustissimus est, quadraginta stadiorum esse: qua latissimus, ducentorum. Indos multitudine cæteros fere vniuersos mortales superare dicit Descolece, *id est quodam Gerrae*, qui est in flumine, & solus ex omnibus animalibus in eo nascitur. *Dicit etiam* vltra Indos non alios homines habitare. In Indica regione non pluere, sed eam à flumine rigari. De pan-

turba gemma, & quomodo septuaginta septem gemmas & lapides pretiosos in flumen proiectos, (quæ omnia erant cuiusdam Bactriani institoris) pantarba retraxerit inter se cohærentes. De elephantibus muri fragis. De paruis simiis caudas quatuor cubitorū habentibus De maximis gallis gallinaceis. De aue psittaco, quam lingua humana & voce præditam esse dicit, coloris magnitudine, & rostro purpureo, barbamque gestare nigram, collum habere cæruleum, quemadmodum cinnabari: loquique ipsam indice, vt hominem: necnon Græce, si Græcum sermonem docta fuerit. De fonte qui quotannis auro humido impletur, ex quo fonte centum vrcei fictiles singulis annis hauriuntur: ideoque fictiles esse oportet, quoniam aurum dum hauritur concrescit, vt ad ipsum extrahendū frangere vas necesse sit. Fons hic quadratus est, cuius ambitus est sexdecim cubitorum, altitudo vnius vlnæ: singuli autem vrcei *qui auro pleni hauriuntur*, talenti pondus exaquant. De ferro quod in fundo huius fontis extat: ex quo duos gladios se habuisse dicit ipse Ctesias, vnum à rege, alterum à regis matre Parysaride donatum. Id ferrum si in terram defigatur nebulas & grandines turbinesque auertere, & seipsum hæc vidisse, rege bis periculum faciente, commemorat. De canibus Indicis, qui maximi sunt adeo vt etiam cum leone pugnent.

De magnis montibus ex quibus sardo & onyches aliæq; gemmæ effodiuntur. De acerrimo qui ibi est calore: & vt sol duplo maior quam in aliis regionibus esse videatur, multique æstu ibi suffocentur. Tradit etiam mari ibi non minus spatiosum Græco esse, atque id in summo quidē, donec quis ad quatuor digitorum altitudinem perueniat, calidum esse, adeo vt pisces iuxta calorem illum viuere non possit, sed in fundo degat. Indum fluuium campos & montes interlabi *tradit*, in quibus nascatur qui calamus Indicus appellatur: eius quidem crassitudinis quam hominum duorum iunctæ vlnæ cōplecti possint: altitudinis autem, quanta est mali

nauis

natis onerariæ prægrandis Esse & quosdam maiores, vtpote in spatioso monte. Esse autem inter hos calamos & marem & fœminam: & fœminam quidem nucleum habere, marem vero nequaquam: & esse validissimum. De animali Indico Martichora dicto, quod facie hominem refert, leonis magnitudine, cinnabaris ruborum habens. Triplex est illi dentium ordo: aures humanis similes, oculi item cæsij, velut sunt hominum. Caudam autem qualem scorpius epirotes habet, in qua & aculeus est cubitali maior. Sed & per transuersum aculeis munita est cauda. Aculeum item in summa parte, velut scropius, gerit: quo accedentes pungit: nec mortem quicunque punctus fuerit, effugere potest. Quod siquis eminus aduersus ipsum pugnet, & ab anteriori parte caudam prætendens aculeis petit, tanquam ab arcu eos eiaculans, & à posteriori parte eum recta intentans. Ad plethri autem longitudinem iaculando peruenit, & quoscunque ferit, omnes ad vnum interficit, præter elephantem. Eius autem aculei longitudinem pedalem, funis tenuissimi latitudinem habent. Martichora autem Græcis ἀνθρωποφάγος sonat. *id est hominiuorus*, quod multos vorauit quos interfecerit. Sed & animalia cetera vorat. Pugnatque & vnguibus & aculeis. Aculeos autem vbi eiaculatum fuerit, renasci scribit. Abundat autem his animalibus India: quæ ab hominib. interficiuntur, qui elephantis insidentes, telis ea petunt. De summa Indorũ iustitia, & de moribus ac ritibus eorum

De loco sacro qui est in tractu inhabitabili regionis, quem sub nomine solis & lunæ venerantur: ad quem à monte Sardonis quindecim est dierum iter. Vt solibi singulis annis per dies triginta quinque aliquid refrigerationis illis concedat, propter id festum, vt ne dum ipsum celebrant & dum reuertũtur, torreãtur. Tonitrua & fulgura & pluuiæ non sunt in India, sed frequẽtes vẽtos & turbines habet, qui omnia sibi obuia abripiunt. Sol autem orien

in maiori Indiæ parte alteri diei parti frigus, alteri vehementem calorem affert. Indi non à sole sed à natura sunt nigri. In quibusdam enim viris & mulieribus inter eos summum candorem conspici tradit: in paucioribus tamen & se tales Indas duas & Indos quinque vidisse addit. Confirmare volens quod de sole dixerat, eum Indiæ triginta quinq; dierum refrigerationem concedere, scribit & flammam quæ ex Ætna erumpit, medium regionis tractum, vtpote qui à iustis hominibus incolatur, non labefactare quum cætera labefactet. & apud Zacynthum fontes esse piscium fertiles, è quib. pix educatur: & apud Naxum fontem esse è quo vinum, & quidem suauissimum, nonnunquam profluat. Et ignem iuxta Phaselidem in Lycia esse perpetuum, qui super petram semper noctes dieſque ardeat: & qui aqua non extinguatur, sed redardescat: at fimo extingui possit. Media Inda nigros habet viros qui Pygmæi appellantur, eadē qua Indi cæteri lingua vtentes. sunt autem valde parui, adeo vt bona pars dimidij cubiti magnitudinem, qui autem eorum maximus, duorum cubitorum magnitudinem non superet. Capillum autem vsque ad genua & infra etiam demissum, barbam quoque quibusuis aliis hominibus promissiorem gestant. Atq; adeo postquam illis promissa barba exorta est, nullo iam vestitu vtuntur, sed capillos quidem à tergo, multo infra genua dimittunt, barbam autem ante ad pedes vsq; protrahūt: deinde cum totum corpus pilis obduxerunt, seipsos cingunt, illis vestimenti loco vtentes. Sed & veretrum illis est valde crassum, adeoque magnum vt ad pedum vsque maleolus pertingat. Sunt porro simi atque deformes. Oues autem eorum sunt agnis *nostris* pares. boues & asini ad *nostrorum* arietum magnitudinem accedunt. equi item eorum & muli cæteraque veterina animalia arietes magnitudine non superant. Horum Pygmæorum tria millia rex Indorum in suo comitatu habet. sunt enim sagittarij peritissimi. Iustissimi autem sunt, & iisdem quibus reliqui Indi legibus vtuntur.

Lepo-

Lepores & vulpes non canibus ſed coruis, miluis, cornicibus & aquilis venantur. Lacus eſt apud eos octingentorum ſtadiorum ambitum habens, cui, quoties à nullo vento agitatur, oleum ſupernatat: quod quidam ex eius mĕdio ſcaphiis hauriunt, nauigiolis per eum nauigantes. atque eo vtuntur. Vtuntur autem & oleo ex ſeſamo, & ex nucibus: ſed præſtantius eſt quod è lacu illo hauritur. Habet vero etiam piſces hic lacus. Abundat præterea argento hæc regio, in qua ſunt & argenti fodinæ, non tantæ tamen, vt aiunt, altitudinis, quantæ apud Bactra. Aurum quoque habet India, ſed quod non reperitur in fluuiis & abluitur, vt fit in fluminæ Pactolo; ſed multi & ſpatioſi montes id ſuggerunt, quos incolũt gryphes, aues quadrupedes, lupi magnitudine crurib. & vnguibus leoninis: qui pennas in pectore rubras, in reliquo corpore nigras habent. Propter has illud quod in montibus eſt copioſum aurum non facile obtinetur.

Oues Indorum & capræ maiores ſunt aſinis, & vt plurimum quaternos atq; adeo ſenos pariunt. Caudæ autem illis adeo ſunt magnæ vt amputandæ ſint illis quæ enixæ fuerint vt è mare poſſint initi. At porcum India manſuetum nec ſylueſtrem vllum habet. Palmæ Indicæ eorumque fructus triplo Babyloniis ſunt maiores. Eſt ibi & quidam fluuius (vt ille ſcribit) è petra mel fundens. Sed multa de illorum iuſtitia & de beneuolentia qua regem ſuum proſequuntur, & de illorum contemptu mortis commemorat. Meminit & fontis cuiuſdã, cuius aquam ſimulatq; hauſta fuerit, in morem caſei coagulari dicit: cuius coagulatæ ſi quis tres obolos cũ aqua biberit, quæcunque admiſerit patefacit: eo enim die mente alienatur. Eo autem vtitur rex erga eos qui an obiectis criminibus ſint affines, certo vult cognoſcere nã ſi quis *id de quo accuſatur* effutiuerit, mortem ſibi cogitur conciſcere: ſin *indicio ſuo* nullius criminis conuincatur, abſoluitur. Nullum ex Indis capitis aut oculorum aut dentium dolore laborare tradit, nullique circa os puſtulas

oriri: eorumque vitæ spatium esse centum vigiti, & triginta & quinquaginta annos, atque adeo ducentos, quorum sit longissima. Est apud eos serpens dodrantali magnitudine, aspectu simili pulcherrimæ purpuræ: caput candidissimum habens, dentibus omnino carens. quem venatores in feruentissimis montibus nanciscuntur, ex quibus sardo *gemma* effoditur. Hic non mordet, sed quemcunq; locum vomitu suo conspersérit in eo putredinem oriri necesse est. Si autem è cauda suspendatur venenum duplex emittit, vnum dum viuit, quod nigrum est, electri speciem referens: alterum, vbi mortuus est nigrum & ipsum. Et illius quidem prioris quod ab eo viuente profluxerit, sit tantum detur quantum est sesamum, cõfestim enecat, cerebro eius qui ipsum biberit, per nares effluente: alterum autem si detur, tabem inuehit. & vix intra anni spatium perimit. Meminit & auis *Δικρούρου*, cognominatæ (esse autem *Δικρούρου* idem quod Græcis *Δίκερω*. *δίστομον*) quę ouũ perdicis magnitudinem non excedat. hãc stercus suum defodere tradit, ne inueniatur: & si inuentum sesami mensura bibatur mane somnus eum qui biberit corripit, & ita dormit vt nihil sentiat: vergente autem ad occasum sole, expirat. Est ibi & lignum *μήλινον* dictum oleæ magnitudine, quod in regiis duntaxat inuenitur hortis: nec florem nec fructum producens: sed quindecim duntaxat sub terra sunt ei crassæ radices, quarum vna quæque brachij crassitudinem habet. huius si dodrantẽ quis sumpserit, omnia quibus illa admouetur ad se trahit, aurum, argentum, æs, lapides & alia quælibet, præter electrum: sin quis tantum eius quanta est cubiti mensura, acceperit, & agnos & aues ad se trahit. nam & hac maiorem auium partem venantur. Quinetiam, si aquam concrescere velis, in aquæ congium radicis huius obolum iniicies concrescet ratim. Idemq; in vino efficere poteris manuq; velut cum tenebis, sed postea de soluitur. Auxiliatur & cœliacis. Est præterea fluuius Indiam interfluens, duorum stadiorum latitudinem

non

non excedens: qui ab Indis ὕπναιος appellatur, quæ Græce sanat φέρων πάντα τὰ ἀγαθά, id est ferens omnia bona. ex hoc per triginta cuiusque anni dies electrum emanere dicit. Esse enim in montibus arbores aqua extantes (montes enim alluuntur aqua) quæ certo anni tempore lacrymas emittant, velut amygdalus aut pinus, aut alia quæpiam arbor: (atque hoc per triginta potissimum anni dies contingere) has autem lacrymas in fluuium cadentes concrescere, vocarique hanc arborem Indica lingua siptachora quod Græcis significet γλυκὺ, ἡδὺ: id est dulce, suaue, atque Indos electrum inde colligere.

Sed & fructum qui à quibusdam illarum arborum, velut à vitibus producatur, esse racemos, quorum acini nuces Ponticas magnitudine æquent. His in montibus degere scribit homines caninum caput habentes, qui agrestium animalium exuuiis amiciantur: & sermone nullo vtantur, sed latratum dumtaxat more canum edant, cuius significatio perinde ac sermonis intelligatur. His dentes quam canibus esse maiores: vngues caninis esse similes, nisi quod longiores sint & rotundiores. Incolere autem montes vsque ad fluuium nomine Indum: atq; esse atro colore. Hos sicut & cæteros Indos cum quibus commercium habent, esse iustissimos, & hos quidem quæ ab illis dicantur, intelligere, quum autem ipsi loqui non possint, latratu & manibus atque digitis, velut eos, qui surdi ac muti sint, signa dare. Hos ab Indis Calystrios nominari, quod Græci dicerent κυνοκεφάλους, id est, capita canum habentes. Addit hanc nationem non pauciorum esse quam centum viginti millium hominum. Ad illius autem fluminis fontes purpureum florem nasci, ex quo purpura tingatur nihilo Græca inferior, quin potius multo ea floridior. Ibi & animalia scarabei magnitudine nascuntur, minij ruborem, longissimos autem pedes habentia: quæ mollia sunt vt vermes, nascuntur autem hæc in arboribus, quæ electrum ferunt, eorumq; fructum depascuntur & corrumpunt, vt phthires in Græcia vites corrumpe-

re ſolent. Hæc animalia terentes Indi, puniceo colore ſaga & tunicas, & quicquid aliud volunt, imbuunt: iuntq; hæc tinctura Perſicis præſtantior est. Hi Cynocephali in montibus habitantes, nullum artificium exercent, ſed è venatu ſibi victum comparant: & quæ occiderint animalia, ad ſolem torrent. Multas præterea oues, capras & aſinos alunt. lac autem ouium & oxygala (*q. d. lac acidum*) illis eſt potus. Veſcuntur autem & fructu ſiptachoræ *arboris ſupra memoratæ*, è qua prouenit electrū. eſt enim dulcis. Sed & illis arefactis (vt à Græcis vocantur) ſportas à ſe contextas implent, quas inde ratibus impoſitas. vna etiam cum floreſcentia, ex quo purpureus color conficitur, & cum electri ducentis ſexaginta talentis, & totidem illius pharmaci quoad puniceæ coloris tincturam vtuntur. & *olim* * electri mille talentis, Indorum regi quotannis aduehunt. Sed & cæteris Indis merces huiuſmodi aduehentes vendunt. ab illis viciſſim pannum & ligneos amictus accipientes. Sed & Indios quibus ad ferarum venatum vtuntur. arcuſq; & iaculatores illis vendunt. ſunt enim & ſagittarij & iaculatores pertiſſimi. Sunt autem inexpugnabiles, quod mōtes altos & inacceſſos habitent. Munera autem illis quinto quoque anno rex donat, trecenta arcuū & totidem iaculorum millia, peltarum centum viginti millia, gladiorum quinquaginta millia. His Cynocephalis nullæ ſunt domus, ſed in ſpeluncis habitant. Quas autem feras iuter venandum ſagitta vel iaculo perierint, eas perſequentes aſſequuntur. veloces enim ſunt ad curſum. Earum vxores bimel duntaxat in menſe ſe lauant, quum menſes aduenerunt, alias nunquam. At viri ſe non lauant, ſed manus duntaxat abluunt. Sed ter in menſe illo ſe vngunt quod è lacte conficitur, & ſe pellibus abſtergunt. Veſtem autem villoſam non geſtant, ſed vilis carentia maſthlemata quamtenuiſſima ipſi pariter & eorum vxores induunt. At qui ſunt inter eos ditiſſimi, lineo amictu vtuntur. hi autem ſunt pauci. Lectorum nullus eſt apud eos vſus, ſed tota ex tempe-

temperaneis vtuntur. Is vero inter eos ditissimus habetur cui maxima fuerit ouium copia. Caudā autem habent omnes viri & mulieres, supra nates canum more: sed maiorem magisq; pilosam. Coeunt cum fœminis quadrupedes, canum ritu. alioq; modo coire turpe censent. Sunt autem iusti & vitæ præ quibusuis hominibus, longissimæ. centum enim & septuaginta, nonnulli & ducentos viuunt annos. Vltra hos autem alios habitare dicit supra fluuij fontes: qui nigri sint. sicut & cæteri Indi: otioq; degant ac neq; frumentum edant, neq; aquam bibant. sed magnam boum, caprarum, ouium copiam alant, eorumq; lac potēt, ac nihil aliud. Apud illos quum in lucem prodeunt infantes, sedem pfora tam non habent, neq; cacant: sed nates quidem habent, at foramen interiectum non est quo fit vtno cacent, sed caseosum quiddam meiant, non valde grassum tamen, sed fæculentum. Quum autem mane lac biberunt, & meridie ad eius potum reuertuntur, dulcem quandam apud eos radicem esse aiunt quæ lac in eorum ventre coagulari non sinat. Huius igitur esu vomitum vesperi prouocant, omnia que facile euomunt. Asinos syluestres habet India equis pares. quosdam & maiores: quibus caput purpureum, oculi cærulei, reliquum corpus est album. Cornu illis in fronte cubitalis magnitudinis, cuius inferior versus frontem pars duorum palmorū spatio sit cādidissima: at superior, quæ in acutum tendit, punicea sit summum ruborem adiunctum habens: pars autem media, sit nigra. Ex his pocula cōficiuntur, è quibus qui bibunt, neq; spasmo neq; sacro morbo corripiuntur: sed nec venena vllam in eos vim habent, si modo vel antequam illa hauriāt, vel postquam hauserint, aquam aut vinum aut aliud quippiam ex illis poculis bibant. Ac cæteri quidem asini & mansueti & syluestres cæteraq; solidipeda animantia & talis & felle iecore carent: at hi & talum & fel in iecore habent: & quidem talum omnium quos mihi videre contigit pulcherrimū, bouis talo & specie & magnitudine similem, perinde

grauem ac plumbum, minij colorem non in superficie tantum sed & interius habentē. Est autē & velocissimus & strenuissimus: eūq; nec equus nec aliud animal prosequens assequi potest. Et initio quidā remissius currit: quo aūt diutiꝰ cucurrerit, miro quodam modo concitatior fertur, eiusq; magis & magis velox est cursus. Hac autē arte sola potest a venatorib. capi: Quū illi suos catulos ad pascua eduxerint, à multo equitatu circumdantur, nolentes autē relictis catulis fugā capere, cornibus calcibusq; & morsibus pugnāt, multosq; & equos & viros interficiūt: sed tandem & ipsi sagittis & iaculis cōfossi ab illis capiuntur. vivos enim capere nullo modo queas: Eorum vero carnes ꝓpter amaritiem esculēte non sunt atq; adeo non ꝓpter aliud q̄ ꝓpter cornua & talos hoc animal venantur. In flumine Indico vermis nascitur specie quidem eum q̄ innasci ficui solet referens, septem autem cubitorū longitudinem, alius maiorem, alius minorem habēs: crassitudinem vero talem vt eum puer annos decē natus vix vlnis amplecti possit. Duo sunt illi dentes, vnus supra, alter infra. his dētibus quicquid prehenderit, deglutit. Et interdiu quidem in limo fluminis commoratur, at noctu egreditur: egressus autem, quēcunq; obuium bouem aut camelū momorderit, ad fluuium trahit, totumq; præter ventrem, deuorat. Capitur grandi hamo, cui hœdum aut agnū ferreis catenis allegauerint. Vbi ceperunt, p tringinta dies suspensum. vasis suppositis, relinquunt: intra q̄ tempus ex eo distilant quæ decem cotylas Atticas implere possint. Elapsis triginta diebus, ipsum vermē abiiciunt. oleum autē, adhibitis custodibus, ad solum Indorum regem mittunt. alij enim id habere non licet. Oleum hoc id cui superfusum fuerit accendit, & ligna pariter animaliaque comburit: soloque luto, & eo quidem crasso, extingui potest.

Habent Indi arbores cedro aut cupresso proceritate pares, quarū folia palmæ foliis paulo latiora, alioqui sunt similia, & axillis carent. Florem quale laurus mas emittunt, sed fructum nullum ferunt

Nomen-

Nomen illis est Indicum, carpion: Græcum, myrobodia. Sunt autem raræ. Ex illis olei guttæ distillant, quas sana arbori impressa excipientes, in lapideos alabastros illam exprimendo infundunt. Est autem id subrubrum & crassiusculum, adeoque fragans vt ad quinq; stadia eius odor perueniat. Soli autem regi eiusq; propinquis id possidere conceditur. Ex eo rex Indiæ ad Persarum regem misit: seq; Ctesias id vidisse & odorem q̃ nec dici nec cuiquã alij assimulari possit se percepisse narrat. Casseũ & vinum omnium suauissimum illos habere, se expertũ scire. (quippe qui vsus sit) commemorat. Fons est apud Indos, quadratæ formæ, circuitu circiter quinq; vlnas habentes; cuius aqua est intra petrã, q̃, anteq̃ ad ipsam aquã perueniatur, trium cubitorũ, sub aqua trium vlnarum altitudinem habeat. In ea spectatissimi quinq; Indorũ cum liberis & vxoribus se lauant. In eadem natauri se in pedes proiiciunt. quum autem in eam insiluerint, eos sursum attollit aqua. Nec vero solos homines sursum attollit, sed quoduis animal, siue viuum siue mortuum, in terram expellit: atque adeo quæcunque in eam coniiciuntur, præter ferrum, argentum, aurum & æs, hęc enim infundum demittit. Est autem eius aqua perfrigida, & potu suauis: quæ magnum strepitum edit, non secus ac quæ in lebete feruefit aqua. Sed & vitiligini & scabiei medetur. Hæc Indico sermone βαλλάδη, Græco ὑφάλμη, id est Sale. In iis Indiæ montibus ex quibus eorum calamus prouenit, habitat quoddam hominum genus non pauciorum triginta millibus, quorum vxores semel duntaxat in vita pariunt: habentque earum fœtus dentes superne pariter & inferne valde pulchros: nec non vniuersis tam fœminis, quam maribus & capitis & superciliorum pili iam inde à natiuitate sunt cani. Vnusquisque certe eorum vsque ad trigesimum ætatis annum albos per totum corpus habet pilos: inde nigrescere incipiunt: adeo vt quũ sexagesimum attigerunt, nulli illis pili nisi nigri conspiciantur. Sunt iisdem & viris & mulieribus octoni in

vtraque manu & vtroque pede digiti. Sunt autem bellicosissimi, & Indorum regem sequuntur: ex his sagittariorum quinque millia, necnon iaculatorum. Aures autem illis tantæ magnitudinis esse dicit vt eorũ brachia ad cubitos vsque & pene totos humeros operiant esse autem illas contiguas.

Hæc quæ fabulis similia sunt. Ctesias scribens, se verissima scribere ait, & quorum vel ipse testis sit oculatus, vel quæ à testib⁹ oculatis acceperit. Multa autẽ his mirabiliora se prætermisisse, ne qui ea non vidissent, scribere ipsum quæ fidem non merentur, existimarent.

EX LIBELLO QVI DE METRIO PHALEREO VVLGO *adscribitur, Ctesiæ verba.*

STRYAGIVS quidam Medus, quũ ex equo Sacidem mulierem deiecisset (apud tacas enim mulieres eodem quo Amazones modo præliantur) eamque & formosam & ætate florentem esse vidisset, saluam dimisit. At percusso postea fodere quum illa quam alioqui deperibat, potiri non posset, statuerat quidem inedia vitã finire: scribit tamẽ prius illi hanc epistolam, qua expostulat. Ego quidem te seruaui: tu quidem per me seruata es, ego autem per te perij.

Ex eodem, paulo post.

Oportet autem quæ facta sint non statim fieri facta esse, sed paulatim, suspensum tenendo auditorem, & nobiscum angi cogendo. Quod Ctesias in allato de Cyri morte nuntio facit. Nec enim nuntius simulatque ad Paryſatin venit, ei Cyrum mortuum esse, dicit: (hæc enim est quæ Scythica oratio appellatur) sed primum quidem victoria potitum eum nuntiauit. quæ verba illi gaudium anxietati mixtum attulerunt. Postea vero interrogat. Atqui quomodo se nunc gerit? Tunc ille, Fugæ se dedit, inquit,

inquit. Hic illa sermonem excipiens, Tissaphernes horum ei malorum est author, inquit. Rursumque interrogat, Cyrus vero vbi nunc est? Respondet nuntius, Vbi fortes viro diuersari decet.

EX PLVTARCHO, IN VITA ARTOXERXIS.

CTESIAS *narratio, & breuibus multa perstringam, huiusce modi est*, Cyrus, trucidato Arrageršе equum in regem permisit, & hinc in illum, silentio vterque. Occupat Cyri amicus Arieus ferire regem, nec sauciauit eum: rex missa lancea à Cyro aberrauit Thissaphernem autem fidem Cyro & fortē virum percussit atque interemit. Cyrus intorto per loricam regis iaculo, vulnus pectori illius ingessit duos digitos altum. vnde ille ictus vi defluxit ex equo ad terrā. Fuga & tumultu cohortis regiæ edito, rex assurgens cum paucis (inter quos fuit Ctesias) tumulum vicinum cepit, vbi tenuit se quietū. Cyrum inter hostes volitantem equus ferox longe abstulit: nec tenebris iam cognoscebatur ab hostibus, & ab amicis quærebatur. Erectus autem victoria, ardorisque & fiduciæ plenus per medios vehebatur hostes, clamans, Cedite miseri. Dum hoc identidem lingua Persica clamat; pars venerabundi decedunt ei via. Ibi quum tiara capiti eius defluxisset, prætercurrens adolescens Perses (Mithridati nomen erat) tempus Cyri iaculo secundum oculum ferit, inscius qui sit. Eructanti vim sanguinis vulnere, captus Cyrus vertigine & sopore collabitur. Equus fugiens oberrabat: stratum equi prolapsum capit comes illius qui Cyrum percussit. sanguine redundans. Cyrum ex plaga ægre tandem colligentem, se assistentes eunuchi pauci alteri equo imposuere, quo eriperent eum. Quem equitandi impotentem, pedibusque connitentem ire, sustinentes ducebant, corpore quidem ob vulnus in capite acceptum grauem cespitantemque, sed victorem arbitrantem se, quod fugientes audiret Cyrum regem alta voce appellantes, atque vt parceret ipsis orant-

tes. Interea Cannij quidam homines, tenuis inopesque, qui humilium ministeriorum gratia regis castra sequebantur, confusi forte vt amici fuere cum illis qui circa Cyrum erant. hi vt tandem punicea sagula eorum aduertere, (quum regij haberent omnes candida) intellexerunt hostes esse. Ita vnus eorum ausus est, ignarus qui esset, Cyrum iaculo à tergo ferit. Vulnerata poplitis vena prolapsus Cyrus tempus simul saucium ad saxum offendit: vnde animam exhalauit.

APVD EVNDEM PLVTARCHVM, PAVLO POST,

EDVXERAT *autem trioxerxes* (vt Ctesias author est) in aciem quadrigena millia. Dinon & Xenophon multo plures fuisse qui conflixere memorant. Inito cæsorum numero Ctesias nouem milia capitum relata perhibet ad Artoxerxem: sibi vero non minus xx millia visos qui ceciderant. Verum hæc in controuersia fuere. Illud vero iam Ctesiæ nobile est mendacium qui se cũ Zacynthio Phaylo & quibusdam aliis missum refert ad *Græcos*. Nã Xenophontem non latuit agere in regis contubernio Ctesiam. Si quidem meminit eius, & constat hosce libros eum voluisse. Quare nuntium eum & tantæ legationis interpretem non præteriisset tacitum: at Phaylli Zacynthij mentionem fecisset. Sed mire scilicet ambitiosus Ctesias, nec secius Laconum & Clearchi studiosus, passim in historia aliquas sibi ipse attribuit partes: in quibus quum est, multa & præclara de Clearcho commemorat & de Lacedæmone.

APVD EVNDEM PLVTARCHVM, IN EADEM VITA.

POSTQVAM autem Clearchum aliosque duces inter, posito iureiurando circumuenit Tissaphernes, comprehensosq; & vinculis astrictos ad regem misit: rogatum refert se a Clearcho Ctesius vt pectinis copiam sibi faceret. Quo accepto, curasse eum caput, oblectatumque pectinis vsu, & annu-

lum

lum suum amicitiæ mutuæ ad necessarios & familiares Lacedæmone suos insigne sibi dedisse. Insculptas in pala fuisse Caryatidas saltantes. Cibaria quæ Clearcho mittebantur, à concaptiuis militibus interuersa & consumpta, pauca vero ex illis relicta Clearcho. Cui rei etiam refert se remedium Ctesias adhibuisse. effeciisseque vt copiosiora mitterentur Clearcho. ac militibus separatim præberentur alia: atque hæc subministrasse & suppeditasse ex beneficio & sententia Parysatidis. Quum mitteretur quotidie Clearcho inter cibaria perna, orasse ipsum Clearchum ac subiecisse, modicũ pugionem vt in carnem conditum clam obi mitteret, neque sinere vt regis fata sua paterent atrocitati: cæterum abnuisse metu se. Regem deprecanti matri pro Clearchi incolumitate iureiurando annuisse: verum impulsu inde Statiræ cunctos fuisse ab eo præter Menonem trucidatos. Hinc Statiræ tetendisse Parysatidem insidias viruſque ei concinnasse. Verum parum probabilia affert, & coniuncta cum absurda causa, facinus admisisse adeo nefarium, atque in periculum sese præcipitauisse Parysatidem Clearchi gratia, sustinentem iustam regis coniugem liberorumq; consortem ad regnũ educatorum necare. Cæterum non obscure exaggerat hæc ad Clearchi commendandam memoriam. Etenim attexit hoc quoque duces obtruncatos cæteros fuisse canibus & altibus laniatos: Clearchi cadaueri venti procellam cumulum teriæ excitasse atque iniecisse corpori. idque contexisse. quo loco enato palmeto, breui eximium nemus excreuisse ac locum eum inumbrasse. itaque magna ductum pœnitentia regem, quod virum diis charum peremisset Clearchum. Parysatis ergo, quum odium iam inueteratum atque æmulationem concepisset in Statiram, cernens potentiam suam à rege se reuerente honorante proficisci: illius vero amore & fide stabilem firmamque instruxit ei insidias, de summa vti arbitrabatur, aleam iactans. Ancillam habebat fidam, quæ plurimum

apud ipsam poterat, Gigim dictam. quam administrâ veneni Dinon tradit fuisse, conscium modo inuitam Ctesias. Illum qui venenum dedit, hic Belitaram appellat ille Melantam. Instituentes autem ex superioribus suspicionibus ac simultate congredi denuo & vna cœnare, cum metu tamen & cautione iisdem epulis atque ab iisdem vtebatur paratis. Nascitur apud Persas exigua auis, quę omni caret excremento, haberque intestina omnia adipe differta: vnde vento arbitrantur & rore hoc animal viuere: Ryntaces dicitur. Hanc autumat Ctesias cultello, quem altero latere illeuerat toxico, dissecuisse Parysatidem, atque infecisse alteram partem veneno, partē syncerā & puram ori ingestam ipsam mandisse, Statirę vero dedisse virulentam. Dinon, non Parysatidem, sed Melantem medicatas carnes secuisse cultro & Statirę apposuisse. Quum animam igitur manis cum cruciatibus & doloribus ageret mulier, & ipsa olfecit maleficium, & suspicionem regi aduersus matrem attulit, feritatem illius & animum implacabilem cognoscenti. Vnde quæstione exemplo intentos, ministros matris & structores corripuit ac tormentis laceravit: at Gigim diu Parysatis in cubiculo suo tenuit, deposcentique denegauit regi: verum post orante illa vt domum nocte dimitteretur, certior factus lo, catis insidiis comprehendit Gigin, eamque rei capitalis damnauit.

EX ATHENÆO.

Libro II.

At Ctesias Cnidius narrat etiam quomodo regię hæc Choaspis fluuij aqua coquatur, & quomodo vasis imposita, portetur ad regem, additque illam & leuissimam & suauissimam esse.

Ibidem.

Ctesias autem Carmaniam oleum acanthinum producere & eo regem vti ait. Qui etiam in libro quem de Asiaticis tributis scripsit, cœnæ regię apparatum describens, neque piperis neque aceti meminit, quod vnum inter condimenta est optimū.

Ctesias autem apud Indos regi nefas esse inebriari tradit.

EX IISDEM EIVSDEM CTESIÆ PERSICIS SCRIPTIS, *aut aliis*, APVD ATHENÆVM *Dipnosoph.* XIII.

QVINETIAM Cambysi suscipiendæ in Ægyptum expeditionis (vt scribit Ctesias) causa fuit mulier. Nam quum Ægyptias mulieres in congressu præstare cæteris intellexisset, ad Amasin Ægypti regem misit, vnam ex eius filiabus in vxorem poscens. At hic ē suis quidem vnam misit, suspicatus illi non habitum ut honorem vxori debitum, sed pallacæ. verum Apriæ filiam Neuterin. Exciderat autem regno Apries, propter cladem *in* Cyrenenses *magna* acceptam, & ab Amasi fuerat interfectus. Cambyses Neuterinis consuetudine delectatus, & valde in amorem eius illectus, omnia ex illa discit: & quum orasset eum vt cædem Apriæ patris vlciscereturi persuadet vt bellum Ægyptiis inferat.

Apud eundem, Dipnosoph. XII.

CTESIAS libro Persicorum tertio scribit, omnes quidem quotquot in Asia regnarunt, luxui & voluptatibus deditos fuisse, sed præ cæteris Ninyam, Nini & Semiradis filium. Ac certe hic quoq; voluptatibus domi indulgebat, ita vt à nemine cōspiceretur, præterq̄ ab eunuchis & suis vxoribus. Talis autem erat & Sardanapalus, quem alij Anacindaraxis, alij Anabaxaris filium fuisse memorant. Ac quum Arbaces, genere Medus vnus è ducibus qui illi subeant, egisset cum Parameize, &c.

Plura ejusdem de eodem Sardanapalo.

CTESIAS autem narrat, ipsum ad bellum deuenisse, & quum collecto numeroso exercitu ab Arbace regno eiectus esset, mortem obiisse, quum seipsum cremasset, extructo rogo ad quatuor iugerum

altitudinem: cui impoſuerat lectos aureos c l. at toridem menſas, & quidem aureas. Struxerat autem in ipſa pyra cœnaculum pedum centum, ex lignis: atq; hic quoq; lectos ſtrauerat, in quib cũ vxore cubuit: pellices autem in aliis. Filius enim tres & duas filias quũ malum rerũ ſuarũ videret, antea miſerat in vrbem Ninum, ad eum qui ibi regnabat; dederatq; illis tria talentorum auri millia. Texerat autem illud ædificium trabibus magnis & craſſis: quinetiam multa ligna, & ea quidem craſſa, circompoſuerat, ita vt nullus pateret exitus: quinetiam talentorum auri impoſuerat illi mille myriades; argenti decies mille: nec nõ veſtes & purpuras & omne genus eorum quæ ad cultum corporis pertinent. Quæ quum feciſſet, accendere pyram iuſſit quæ per quindecim dies ardebat. At qui fumum videbant, mirabantur, ac putabant illum ſacrificare: ſoli vero eunuchi rem nouerant. Sardanapalus igitur, qui prodigioſe voluptatibus deditus fuerat, quam pötuit generoſiſſime vitam finiit.

Non multo poſt.

CTESIAS vero Annarum regis præfectum, & qui Babyloniæ regionis imperium obtinuerat, veſte & ornatu muliebri vſum eſſe tradit. & ad eum cœnantem, quum regis ſeruus eſſet, accedere ſolitas centum quinquaginta pſallentes & canentes mulieres: Pſallebant autem hæ & canebant illo cœnante.

Apud eundem Dipnoſoph. IV.

REX autem Perſarum (vt ſcribunt Cteſias & Dinon in Perſicis) cum viginti millibus quindecim cœnabat, & in cœnam talenta quadringenta inſumebantur.

Apud eundem, Dipnoſoph. II.

CTESIAS autem Carmaniam oleum acanthinum producere & eo regem vti, ait. Qui etiam in libro quem de Aſiaticis tributis ſcripſit, cœnæ regiæ apparatum deſcribens, neq; piperis neq; aceti meminit quod vnum inter condimenta eſt optimum. Nec ne Dino quidem, in Perſicis ſcriptis: qui memorat.

morat alioqui & salem Ammoniacum & aquam Nili ad regem mitti.

Apud eundem, eodem libro.

REX Persarum, vt scribit libro primo Herodotus, aquam in potum suum secum vehit à Choaspi fluuio, qui Susa præterfluit, atq; ex hoc solo bibit. Huius autē aquę decoctæ plena vasa argentea portantes plurimi currus, rotarum quatuor, quos muli trahunt, ipsum sequuntur. Ar Ctesias Cnidius narrat etiam quomodo regia hæc Choaspis fluuij aqua coquatur, & quomodo vasis imposita, portetur ad regem additque, illam & leuissimam & suauissimam esse.

LIBRO X.

CTESIAS autem apud Indos regi non licere inebriari tradit. At vero apud Persas regi conceditur inebriari die vno, in quo sacrificant Mithræ.

In eodem libro,

AMYNTAS quoque, in libro quis [illegible] inscribitur Tapyrorum gentem ita vino deditam esse tradit, vt ne ad vngendum quidem alia re vlla quam vino vtatur. Eadem autem & Ctesias commemorat in libro, quem de Asiadicis tributis scripsit: qui & iustissimos esse illos tradit.

LIBRO XI.

VERVM repudianda sunt nobis fictilia pocula. Apud Persas enim, vt testatur Ctesias, quemcunque rex in honoratum esse voluerit, fictilibus poculis vtitur.

LIBRO XIV.

BEROSVS autem Babyloniacorum lib. 1. decimasexta die mensis Loiesstum Babylone quinque dierū spatio celebrari ait, S. [illegible]as dictum: per quod tempus solere dominos famulis parere, vnumque ex his domui præesse, veste quæ regiæ similitudinem referat indutum quem & Zoganem appellari. Meminit huius festi Ctesias quoque libro Persicorum secundo.

DE CTESIA.

Xenophon de Cyri minoris exped. lib. 1.

Interea Cyrus rege Artaxerxē *suo in cinctū globo cō-*

precatus, continere se amplius nequit, Video, inquit hominem: & atomo in eum irruit, & infesta hasta per lorisam pectus perforat. Quod se vulnus Ctesias medicus curasse refert. Ibi hostem incautius frementem tragulae ex hostili acie nescio quis Cyrum ulte sub oculo vulnerat. Pugnatur utrinque acriter, dum suum utraque pars regem protegit. Ctesias quidem, qui ceciderunt circa regem, memorat. in illis enim fuit partibus.

Suidas

Ctesias, Ctesiarchi vel Cresochi filius, qui in Persia medicus fuit Artexerxis cognomento Mnemonis, Persica scripsit tribus & viginti libris.

EX CHARETE MITYLENÆO.

Apud Athenæum, libro XII.

CHARES autem Mitylenæus libro quinto historiæ Alexandri, Ad tantum, inquit, luxum processerunt Persarum reges, vt supra verticem regij cubilis superne esset cœnaculum quinque lectos habens: in quo quinque talentorum auri millia reposita semper erant. Atque hoc *cœnaculum* cervical regium appellabant. Ad pedes autem *cubilis erat* alterum cœnaculum tres lectos habens, vbi tria talentorum argenti millia reposita erant. atque *hoc cœnaculum* Icabellum regis, *sive subsellium*, vocabant. Quinetiam vitis aurea* gemmis ornata in eius cubiculo erat super ipso cubili. Hanc vero vitem Amyntas, in libro quem ὑπομνημάτων inscripsit, racemos etiam habuisse scribit expetitissimis gemmis compositos. ac non procul ab eo repositum fuisse craterem aureum, Theodori Samij opus.

* *Quæ gemmæ agglutinata erant.* Vel, *Gemmas agglutinatas habent.*

DE PERSARVM LEGIBVS ET INSTITVTIS, EX DIVERSIS historicis.

EX XENOPHONTE,

Pædiæ Cyri libro I.

PRIMA his legibus cura à bono publico videtur initium sumere. Haud enim incipiunt itidem vt aliæ plurimæ ciuitates, quæ parentibus permittentes pro voluntate filios educare. & ætate proue-

ctioti-

moribus pro arbitrio vitam agere, eis iubent ne furentur ne rapiant, ne in *alienas* ædes ingrediantur vi, ne iniuste percutiant quenquam, ne adulterium patrent, ne 1 principis imperium detrectent, reliquaq; huiusmodi eodem pacto quod si quid horū transgressus quis fuerit, pœnam in eum statuerunt. At Persarum leges anticipantes, *maxime* curant ne inritio tales sint ciues vt cuiusquam vel improbitatis vel turpitudinis desiderio capiantur.

1 magistratus imp.

Curant autem illud hoc pacto. Est illis forum q̄ vocatur liberum, vbi & regiæ, & alia sunt palatia. Hinc & venalia, & circumforanei, & horum clamores atque ineptiæ in alium locum reiecta sunt, ne horum turba compositis eorum moribus qui institutionem adepti sunt, misceatur. Est autem forum circa palatia distributum in partes quatuor: quarum vna est puerorum, altera puberum, 2 tertia virorum, qui perfectam ætatem iam agunt: quarta vero eorum, qui sunt emeriti. Legeque cautum est, vt horum singuli locis suis adsint: pueri, quum primum illuxerit, & eodem modo perfectæ ætatis viri: seniores vero, quum per otium cuique licuerit, exceptis constitutis diebus, quibus adsint necesse est. At 3 adolescentes cubant etiam in palatiis cum 4 gymnicis armis; exceptis maritis qui ne requirūtur quidem, nisi antea iussi adesse fuerint. At neq; honestū *ducitur* sæpius abesse. Et præsunt cuique earum partium duodecim principes. nam in duodecim tribus Persæ distributi sunt. Iis vero pueris præsunt, qui *selecti* ex senioribus eos videantur reddituri quam optimos. 4 adolescentib. autem, ex absolutæ ætatis viris illi qui per quam optimos eos existimentur effecturi. At ipsis absolutæ ætatis viris ij *sunt præfecti*, quorum illi institutioni censeantur quæ constituta sunt & à magistratu maximo imperata, maxime præsticuri. Electi etiam sunt præsides seniorum: qui præsunt, quo hi quoq; suo fungantur officio.

2 tertia eorum, qui vitilem ætatē attigerunt. *Vel*, eorum, qui matura sunt ætate. *Sic paulo post*

3 ephebi. *sine* puberes, *vt paulo ante vertit.*

4 cum armis, quibus exercentur.

5 ephebis (vel puberibus) ex maturæ ætatis viris.

6 *legit* οἱ ἱ- *ut.* at ἡ ἱ- *significat.* qualem diligentiam adhibeant.

Quæ autem cuique ætati imperantur faciunda, enarrabimus, quo dilucidius fiat 5 diligentiamne

adhibebant vt ciues sint quam optimi. Pueri igitur venitantes ad scolas, iustitiæ discendæ dant operã, aiuntq; ita illos huic rei studere quemadmodum nos qui *eunt* ad litteras perdiscendas: Eorum autem magistri magnam diei partem consumunt in corũ disceptionib. iudicandis. Habẽt enim pueri quoq; inter sese. quemadmodũ viri, accusationes & de furto, & de rapina, & de vi, & de fraude. & de maledicentia. & de aliis *criminibus*, vt & par est. Quos autem norint, horum aliquid deliquisse, eos plectũt. In illos item animaduertunt quos minus iure accusantes inuenerint. 1 Ac iudicia de illo etiam crimine exercent, quot est quidem in causa cur homines mutuo se odio quam maxime insectentur. sed tamẽ ita vt ne minimum quidem iudicium de eo exerceãt, nimirum de ingratitudine. ac quemcunq; cognorint posse referre gratiam, nec referre, in hunc seueriſſime animaduertunt: quippe qui arbitrantur, eos qui sint ingrati & deos maiorem in modum negligere, & parentes, & patriam, & amicos. Ingratitudinem vero potissimum impudentia sequitur. etenim hæc ad omnem turpitudinẽ maxima est dux. Docent etiam pueros temperantiam. ad q̃ discendam eis plurimum cõducit quod vident senes ipsos toto die temperanter vitam agere. Tradunt præterea iis præcepta parendi magistratibus. Multum quoque huic rei conducit, q̃ seniores magno studio parere magistratibus intuentur. Eosdem insuper docent vt & cibi & potus continentiam seruent: ad quos illos admodum adiuuat, a quod ante oculos habent, seniores non prius abire ventris *implendi* gratia, quam præsides permiserint. quodq; non apud matrem vescuntur pueri, sed apud magistrum, quando præsides significarint: ferunt q, domo pro cibo panem, pro obsonio nasturtium, ad potum vero si quis fictiat, capedinem, vt ex flumine aquam hauriant. Ad hæc etiam discunt sagittandi & iaculandi artem. Atque ad sextum vsque & septimum decimum ætatis annum hæc agunt pueri.

1 huius loci sensum interpretatur Philelphus.

a *vel* ephebo-rum, *Philetæ*, Dein vero vbi adolescentiam excesserunt, ita rursus degunt.

Dein vero in a puberum numerum exeunt: ho-

rum

sum autem puberum talis est vita. Decem enim annos postquam pueritiam egressi fuerint: iubant (vt antea diximus) ad palatia, idq; tum custodiendæ vrbis gratia, tum ob temperantiæ studium. Videtur enim huic ætati maiorem in modum diligentia opus esse. Præstant etiam inter diu præfectis suam operam, sicui eis vsui sint pro republica. Et quū oportuerit, manent omnes ad palatia. Quum vero ad venationem rex exierit (id quod persæpe agit in mense) relinquit custodiæ dimidium. Habeant autem exeuntes oportet arcus, & iuxta pharetram, a in vagina mucronem, aut securim, præterea crater, & pila duo: vt & alterum emittant; & altero, si opus fuerit, cominus vtantur. Ob hanc autem rē publice dant operam venationi: & rex quemadmodum in bello se ducem eis præstat, & ipse tum venatur, tum vt alij venentur diligētiam adhibet. quod hæc eis verissima vid', vt meditatio rerum bellicarum. Etenim diluculo assuefacit surgere, frigora q; & calores tolerare. exercet etiam eos ad itinera & cursus. Necessarium etiam est sagitta bestiam ferire ac iaculo petere, vbicumque occurrerit. Quin etiam animum acui sæpe necesse est in venatione vbi ferox aliqua bestia contra sese obiecerit. Nam & percutere oportet quæ occurrerit, & ab irruente sibi cauere. Quare haud facile in venatione eorum quicquam abesse reperiatur quæ inter bellandū accidunt. Exeuntes autem in venationem prandium habent, & id quidem largius, vt par est, quam pueri, sed alioqui simile. Et donec quidem venantur, non prandent: sed si quid opus fuerit aut feræ ipsius gratia præstolari, aut aliter velint tempus terere in venando, hoc prandio pro cœna vsi, rursum postridie venantur ad cænam vsque: & duos hos dies pro vno supputant, quod vnius diei cibum consumunt. Hoc autem faciunt consuescendi gratia, vt si quid facto opus fuerit etiam in bello, id facere possint. Ac illi quidem qui huius sunt ætatis, obsonium hoc habent quodcunq; venati fuerint: sin minus, nasturtio vescuntur. Quod

1 tum vt temperantiæ studeant *Vel* vt temperantiam exerceant.

3 *Vide quod annotatum est in pagina ab hac 2 de hac voce.*

3 *vel*, hastas duas: vt & alteram em. & altera, si opus f.

si quis eos existimat aut vesci iniucunde, quũ aliud nihil præter panem nasturtiũ addunt ad cibum, aut potum nisi fluuii vti, quum aquam bibunt, reminiscatur quanta cum voluptate maza paneque 2 vescuntur in fame, quamque suaue est bibere aquam in siti. At reliquæ tribus quæ domi manentes in venationem nõ exeunt, tum alia exercent, quæ pueri didicerũt tum vero sagittandi & iaculandi artem, & de his inter se assidue certant. Sunt præterea publici horum ludi præmiaq; proposita, in qua autem tribu plurimi fuerint peritissimi fortissimique ac maxime fideles, horũ laudatur à ciuibus & honoratur nonnullis rector dũtaxat, verum etiam illi qui eos in pueritia erudierunt. Ethis adolescentibus vtuntur magistratus, 3 si vbi præsidio opus fuerit, vel ad maleficia inquirenda, vel ad insequendos latrones, vel ad alia agenda quæcunque aut virium aut velocitatis sunt opera. Ab adolescentibus igitur ephebis hæc geruntur.

Sed vbi annos decẽ absoluerint, euadunt in perfectæ ætatis viros: à quo tempore autem ex ephebis excesserint, hi rursus annos quinque & viginti ita degunt. Principio, quemadmodum adolescentes præsto sunt magistratibus, vt, si quid pro republica opus fuerit, se vtantur iis in rebus quæ prudentiam viresque requirunt. Quod si militiæ danda sit opera, qui ita sunt instituti, arcubus & pilis amplius non vtuntur, sed ensibus & armis quibus cominus pugnant, ferunt que thoraca circa pectora, & in manu sinistra cratem, qualem habẽres pinguntur Persæ: in manu autẽ dextera 3 gladium aut mucronem. Et ex huiusmodi viris magistratus omnes constituuntur, excepris puerorum magistris.

At posteaquam annos quinque vigintique complerint agẽtes ætates annum aliquanto amplius quam quinquagesimum (illorum iam ætatẽ ingressi qui & sunt & vocantur seniores) non etiam in militiam eunt extra solum patrium, sed manentes domi iudicant omnes causas & publicas & priuatas: Iudicant etiam hi 4 causam mortis, iidemque legunt

1 *Cicero interpretatur vescitur*, nasturtii adhibent ad panem.

2 Vescitur quis in f.

3 Si quid custodia opus habeat.

4 Vertit μάχαιραν gladium, & κράνος galeam, κράνους (inquit Curtius) vocant gladios leuiter curuatos, falcibus similes, queis appetebant, belluarum manus.

5 de causis capitalibus.

gunt omnes magistratus. Quod si quis aut in 1 adolescentibus aut in viris deliquerit quippiam contra leges, deferunt eum singuli tribuni, & ex aliis qui voluerit, Quem seniores vbi audierint, ordine mouent. At ordine motus degit reliquam vitam cum ignominia. 1 puberibus Gr. ephebis.

Verum vt omnis Persarum respubl. clarius pateat, repetemus paulo altius. nunc enim ob ante dicta declarari queat paucis. Persæ dicuntur esse circiter centum viginti millia hominum. Horum nemo lege excluditur a dignitatibus atq; magistratibus sed licet omnibus Persis mittere filios ad publicas iustitiæ scholas. Verum qui possunt 2 filios per otium alere, eos mittunt ad scholas: quibus vero *alendi* non est facultas, nequaquam mittunt. Qui autem fuerint apud publicos magistros instituti, licet iis inter 3 adolescentes eius ætatis opera exercere, aliis vero non licet. Qui rursus legitima inter adolescentes absoluerint, possunt hi inter viros versari, magistratuumq; participes atq; honorum fieri. At hi qui pueritiæ atque adolescentiæ legitima non obierint, inter viros non admittuntur. At rursus qui inter perfectæ ætatis viros sine reprehensione se gesserint, fiunt ex ordine seniorum. Et ita seniores hi constituuntur qui per omne honestatis genus vitam egerint. Et hæc est viuendi institutio, qua vtentes, optimos viros se fore existimãt. Quin hoc etiam tempore testimonium durat tum moderatis eorum victus, tum etiam laboribus coniuncti. Nam nunc quoque turpe est apud Persas, & spuere, & emungi, & flatus videri plenos. Turpe item ducitur, si quis conspiciatur quoquã ire aut meiendi, aut cuiusquam huiusmodi rei gratia. Quæ quidem facere nullo pacto possent nisi & victu modico vterentur, & humiditatem per laborem consumerent, ita vt ea alio quopiam secederet. Hæc igitur de Persis omnibus dicere possumus. 2 filios otiantes alere. *vel*, in otio. 3 puberes. Gr. ephebos *Sic in sequẽs.*

Apud eundem, Padia VIII.

ERGO Cyrus quum talis esset fecit vt 3 in foribus multa esset deteriorum modestia credentium 4 in aula sua, *vel*, in regia.

melioribus, multus etiam pudor atque modestia inuicem. Iusuper etiam animaduertisses illic neminem neq; irascentem cum clamore, neque gaudentem risu 2 contumelioso: sed si eos vidisses, vere eos ad normam honestatis viuere dixisses. Res igitur huiusmodi facientes videntesque degebant 3 in foribus. At bellicæ exercitationis gratia eos ad venationem educebat quibus hæc *militaria* exercenda existimabat: hanc exercitationem rerum bellicarum esse omnino ratus optimam, equestris autē veritissimam. Hæc enim maxime reddit ad equitandum in quibuslibet locis aptos, quod insequi oporteat feras fugientes: & hæc item reddit maxime habiles ad efficiendum ad equis quoduis opus, quia cupiditate tenentur *illas* capiundi, & inde etiam honorem affectant. Et hic etiā maxime 3 familiares assuefaciebat ad continentiam, & ad labores, & frigora, & calores, & famem ac sitim tolerādam. Atque hoc etiam tempore rex ac regis familiares hæc assidue faciunt. Quod igitur existimaret neminem imperare decere qui præstantior subditis non esset, & ex ante dictis omnibus patet, & ex eo quod ita suos exercens, multo etiam magis ipse & continentiam & bellicas artes exercitationesque elaborabat. Etenim ad venationem alios educebat quando aliqua manendi neheſſitas non esset: quod si etiam necessitas talis accideret, ipse domi venabatur eas feras quæ in viuariis alebantur. Nec vero ipse vnquam antequam sudasset cœnam capiebat, nec equis priusquam essent exercitati pabulum iniiciebat. Quinetiam ad hanc venationem inuitabat sceptriferos suos. Itaque longe ipse in omnibus honestis oneribꝰ excellebat, longe etiā præstabant qui circa illum versabantur ob exercitationē assiduam. Et se quidem in tale exemplum proponebat Præterea vero alios quoque & muneribus & magistratibus & 4 confessibus & omnibus donabat honoribꝰ, quos maxime intuebatur q̄ honesta essent consectari. Itaque multā omnibus iniiciebat æmulationē quo quisq; Cyro optimus videretur.

Insu-

1 *videtur legi* ἐνύβριστον. *Possit etiam reddi*, neq; gaudentem risu contumelioso, *vel* insolente. 2 in aula, *vel* in regia.

3 eos qui è sodalitate erant, *vel*, è sodalitio,

4 Sedibus. *Erant enim alia alius honoratiores sedes, vnde alibi* ἐφέδρων τῶν ἐδρῶν *dicit.*

Insuper *hoc* Cyri nobis videmur animadvertisse quod non hac re solum decere existimabat principes subditis præstare quod iis forent meliores, sed etiam existimabat opus esse vt eos *velut* præstigiis quibusdam deciperent. Itaque, elegit stolam Medicam & ipse ferre, 3 & vt familiares ea induerentur persuasit. Hæc enim visa est ei occultare si quis defectum aliquem haberet in corpore: præterea indutos ea & pulcherrimos & maximos ostendere. Etenim calceos tales habent, in quibus qui eos ferunt clam aliquid subiicere possint, quo maiores esse videantur quam sunt. Sinebatque vt oculos suppingerent coloribus, quo pulchrioribus, quam essent oculis esse viderentur: & fricarentur, vt melius viderentur colorati quam natura essent. Exercuit eos insuper vt neque spuerent palam, neq; mucum emitterent: præterea ne ad quicquam spectandum conuerterentur, perinde quasi mirarentur nihil Omnia vero hæc existimabat aliquid conferre ad hoc vt minus forent subditis contemptui. Quos igitur censebat dignos qui aliis præessent, per seipsum tales reddidit exercitatione, & imperium in illos gerendo cum maiestate: quos vero destinabat ad seruiendū, horū neminē incitabat ad exercēdos ingenuos labores, neq; vt haberēt arma permittebat: verū curabat vt neq; sine cibo vnquā essent, neque sine potu, ingenuarum exercitationum gratia. Etenim quando agebant feras in campos equitib. cibum in venationem his ferre permittebat, liberorū autem nemini: & quando iter faciendum erat, agebat eos ad aquas, vt iumenta. quum item erat prandēdi tempus, eos expectabat donec aliquid comedissent, ne esuriret. Itaque hi quoque eum, vt viri optimates patrem vocabant, quod sui ipsorum haberet curam, vt indubitato semper mancipia forent.

1 in animū induxit stol. 2 & vt sodalitia ea ind. *Vel.* illi, inter quos sodalitium erat.

2 præparabat, *aut* cōparabat, *vel* aptos reddebat.

Apud eundem, circa finem eiusdem libri.

QVOD pulcherrimum quidem ac maximum regnorum omnium Asiæ, Cyri fuerit regnum, ipsum de se testimonium præbet. Terminos enim

habuit ad orientem mare rubrum, ad septemtrionem Euxinum, ad occidentem Cyprum & Ægyptum, ad meridiem Æthiopiam. Id autem imperium quum tanta esset magnitudine, vna Cyri sententia gubernabatur qui etiam ipse subditos suos æque ac filios & honotabat & colebat: & Cyrum subditi perinde quasi patrem venerabantur. Vbi autem Cyrus excessit è viuis, continuo ipsi filij inter se dissidere, continuoque vrbes ac gentes defecere, sicque in deterius omnia versa sunt.

1 *Vel*, Vno Cyri arbitrio gub.

Quod autem vera a me narrantur, incipiam à rebus diuinis id docere. Noui enim & regem prius, & eos qui sub rege essent, etiam iis qui vltima scelera perpetrassent, siue iusiurandum iurati essent, inuiolatum præstare, siue dextras dedissent, constantissime 2 obseruare solitos. Quod si tales non fuissent, & huiusmodi de se opinionem non præbuissent, ne vnus quidem credidisset eis quemadmodum nunc nemo amplius credit. posteaquam cognita est eorum impietas: sic neq; tunc illi credidissent duces militum q vna cum Cyro ascenderant. At illi quum priori de iis opinioni credidissent, seipsos in manus eorum tradiderunt, & ad regem ducti obtruncati fuerunt. 3 Multi etiam eorum barbarorum qui vnc militarant, alij alia decepti fide data, periere. Multo præterea etiam his in rebus nunc sunt deteriores. Antea enim si quis aut periculum subiisset pro rege, aut vrbem gentemue 4 in seruitutem redegisset, aut aliud quicquam præclarum aut vtile ei egisset. hi erant qui, in honore habebantur; at nunc, etiam si quis, quemadmodum Leomithres, vxore ac liberis amicorumque filiis obsidibus apud Ægyptium relictis, maximumque iusiurandum transgressus, videatur aliquid emolumenti attulisse regi, hi sunt qui maximis præmiis honorantur. Hæc igitur videntes Asiatici omnes, ad impietatem & iniustitiam versi sunt. Quales enim fuerint præfecti, tales etiam qui subipsis sunt, vt plurimum euadunt. Hinc igitur factum est vt omne fas magis contemnant quam antea.

2 Obseruare *quod polliciti essent*, sol.

3 *Sequitur ex parte lacinem margini adscripta. Altera sonat* multo etiã quam hi nunc sunt *deteriores*

4 *in potestatem eius redeg. Vel*, eius imperio adiunxisset.

lam

Iam vero circa pecunias hoc modo sunt iniquiores non enim eos solum qui magnis se delictis fecerunt obnoxios, sed eos item qui nihil fecerunt iniuste, comprehensos cogunt nullo iure pecunias soluere. Quo fit vt nihilo illi minus qui videntur esse ditissimi quam qui multa iniuste admiserunt, in metu sint: adeo vt neque in manus hi ire veniant potentiorum, neque audeant se adiungere exercitui regio. Igitur quicunque bellum cum iis gerat, omnibus licet in regione ipsorum sine pugna versari vtcunque velint, propter illorum tum impietatem erga deos tum iniustitiam erga homines. Mentes igitur eorum ita sunt omnino nunc deteriores, quam antiquitus. Quod autem nec corporum exercitationis curam gerunt, vt antea consueuerant, nunc ité hoc exponam. Lex enim erat apud eos neq; spuere, neque emungere: (est autem manifestum hæc eos lege sanxisse, non quia parcerent corporis humori, sed quod vellent per labores ac sudorem reddere corpora solidiora:) hoc vero tempore non spuere quidem neque emungi, adhuc perdurat, sed illud institutum se laboribus exercẽdi [2] desit. Quin etiam antea erat Persis lege cautum comedere semel, quo toto die vterentur & circa res gerendas & circa labores: hac vero tempestate semel cibum capere adhuc permanet, sed vesci incipientes ab eo tempore quo illi qui summo mane prandent, ad illorum vsque tempus comedere potareque pergunt qui lectum tardissime petunt. Erat præterea lege cautum apud eos ne [3] vrcei importarentur in symposia: quippe qui putabant, si non nimis potarent, minus corpora mentesque labefactari: hac vero tempestate vrceos non importari, adhuc permanet: ac tantum bibunt vt non importent. sed ipsi exportentur, quum nequeãt amplius [4] erecti egredi. Iam vero & ille mos patrius iis erat, vt, dum iter facerent, neque comederent, neque biberent, neque quicquam eorum quæ propter hæc necessaria sunt, palam facerent: nunc autem ab iis abstinere,

1 *Vel.* in potestatem venire.

2 nusquam in vsu est.

3 *Vel.* amphoræ, *quia* vrcei vasa sunt aquaria potui quam vinaria.

4 Erecto corpore, *vel* recto corpore.

adhuc perdurat, sed itinera faciunt adeo breuia vt minime sit mirandum quod à reb. necessariis abstineant. Quin & ad venationem quoq; toties antea exibãt vt pro exercitatione venationes satis essent & ipsis & equis: at vbi Artaxerxes rex, & qui ei erãt familiares, redditi sunt vino inferiores, non amplius eodem modo neq; ipsi egrediebantur, neq; alios educebant ad venationes: quin potius si qui laboris studiosi atq; industrij vna cum suis equitibus venarentur, aperte iis inuidebant, & vt seipsis meliores oderant. Præterea puerorum institutio pro for. adhuc perdurat: sed disciplina & exercitatio eorum quæ ad artem equestrem pertinent, extincta est, quoniam eo non eunt vbi specimen edẽdo gloriam consequantur. Et quod pueri quum illic antea lites audirent secundum ius & æquum diiudicari, videbantur discere iustitiam, & hoc omnino in contrarium versum est. quoniã certo vident eos vincere *causam* vtri plus dederint. Præterea eorum vim quæ è terra oriuntur, pueri antea discebant, quo vtilibus vterentur, & à pernicios is abstinerent: nunc vero videntur hæc discere quõ mala quam plurima perpetrent. Nusquam igitur latrones quam illic, neque moriuntur, neque interficiuntur venenis.

1 *Sonant Gr: verba*, ita vino dediti vt ei succumberent.

2 in aula adhuc perd. *Vel*, in regia.

Quinetiam multomagis indulgent mollib. & delicatis voluptatibus, quam Cyri temporibus. Tum enim adhuc disciplina Persica & continentia vtebantur: Medorum vero stola atq; mollitie. sed hoc tempora Persicam constantiam æquo animo vident extingui, at Medorum mollitiem diligenter seruant. Declarare autem volo eorum quoq; mollem & delicatam vitam. Illis enim primum non satis est si lecti strãta mollia habeant, verum etiam lectorum pedes tapetibus superponunt, ne paulmentum renitatur, sed vt tapetes cedant. Insuper opere pistorio quæ conficiebantur ad mensam, & quæcunq; reperta sunt antea, eorum nihil ablatum est, sed & noua semper excogitant. & obsonia idẽ: idem: etenim sibi compararunt homines qui noua

vtriusque harum rerum artificia inueniant Insuper hyeme non satis est illis caput & corpus atque pedes tegere, sed in extremis manibus chirotheras villosa habent, & digitalia. At vero æstate contenti non sunt neque arborum neque rupium vmbris, sed illis præsto sunt homines qui in his vmbris alias moliantur. Iam vero & pocula si quamplurima habeant, hoc ornamento gloriantur: verum si iniustis artibus comparata esse constet, id nulli sibi dedecori ducunt. Apud illos enim iniustitia lucrique turpis cupiditas valde est aucta, Atq; antea patrius eius mos erat ne conspicerentur proficisci pedites, non alius cuiusquam rei gratia, quam vt equites optimi fierent: nunc autem plura super equis strata habent quam super cubilibus. Non enim ita equitandi curam habent vt molliter sedendi.

1 non conspici debiter facientes, non al.

In iis vero quæ ad bellum pertinent, an nõ merito nunc 2 sunt omnino deteriores quam antea? Quibus superiore tempore patrium erat, tum eos qui terram possiderent, ad hac ipsa equites suppeditare, qui etiam in expeditionem ibant: tum præsidiarios, si militandum esset, pro regione stipẽdiarios esse: nũc vero qui ostiarij sunt, & pistores obsoniorumq; artifices, & pincernæ, & balneatores, & qui ad mensam apponunt & qui è mensa tollũt, & qui dormitum agunt, & qui à somno excitant, & ornatores qui coloribus eos liniunt infricantq;, aliaq; decenter componunt: hosce omnes ij qui proceres sunt, equites faciunt, quo sub se stipendium mereãt. Multitudo igitur ex his quoq; apparet, at nulla eorum ad bellũ vtilitas. Hoc etiam patet ex iis quæ vsu veniunt. nam in eorum regione hostes facilius commorantur quã amici. Cyrus enim quũ ferentarios amouisset, thoracib. autem & eos & equos armasset, & pilum vnum cuique dedisset in manum, cominus pugnam gerebat: sed hoc tempore neque iactu vtuntur amplius, neque congrediẽtes cominus prœliãtur. Atq; pedites habẽt quidẽ ipsi crates & copides & secures (quẽadmodũ Cyri temporib.) quũ sũt pugnaturi, sed comin⁹ cõgredi ne hi

2 *Intell.* dicendi sunt, *vel* dici possunt.

quidem volunt. Nec item falcatis curribus ad id vtuntur amplius ad quod eos Cyrus est fabricatus. Cyrus enim quū aurigas amplificasse honorib. strenuosq; reddidisset habebat qui in armatos impetum facerent. Persæ autem huius temporis quum ne norint quidem eos qui præsunt curribus, censent fore vt inexercitatos similes exercitatis habeant. Et hi prosiliunt quidem, sed priusquā fuerint inter hostes, alij è curribus vltro excidunt, alij ex liunt quo fit vt iugales aurigis carentes, pluribus sæpe malis amicos quam hostes afficiant. Quoniam vero ipsi quoque cognoscunt qualia ad bellum adminicula habeant, animo ad id remisso sunt: nemeq; amplius sine Græcis ad bellum se accingit, neque quum inuicem belligerant. neq; quum Græci agūt contra eos exercitum; sed etiam aduersus hosce statuerunt cum Græcis bellum gerere.

Et ego quidem quæ pollicitus sum, ea me præstitisse arbitror. Dico enim Persas atq; Persarum socios, & magis impios aduersus deos & magis nefarios erga necessarios, & infustiores erga alios, & & ignauiores ad bellum. hoc tempore quam antea redditos fuisse. Quod si quis secus atque ego sentiat, is eorum opera considerans, ea testimonio suo verba mea comprobare poterit.

Apud eundem Xenophontem, in eiusdem Pedia libro V.

In nullo enim neque esculento neque potulento vir Perses, ex iis qui bene instituti sunt neque oculis commotus appareat, neque rapina, neque mente, quo minus eadem prospiciat quæ sint cibo non esse: sed quemadmodum equestres, quoniam in equis non turbantur, possint simul dum equitant & videre & audire & discere quod sit opus: sic item illi inter epulas existimāt oportere & prudentes apparere & moderatos. At moueri esculentis & potulentis, videtur ipsis esse porcinum admodum & immane.

Vide & quæ huic loco proxime sequuntur, nec non quæ præcedunt: Sed cum iis quæ hoc loco dicuntur, conferen-

i Id est, Neq; oculis, neq; rapacitate, neq; mente vllam commotionem præ se ferat, quominus eadem, ψsp. 2 legit συνιῇ (vt habes in marg.) quod & suillum reddi potest: at συνιῇν est caninum. Vox autem ὑηναώδης quam vertit immane, forsan porcinum hic ferinum, vel bestiale.

ferenda sunt quæ supra pag. Græc. Lat. edit 700. legisti de pueris domo afferentibus in cibum quidem, panem: in obsonium vero, nasturtium: ad potum autem, si quis eorum sitiret, vas fictile quod cothona vocabant vt inde flumine posset haurire. *Atq; hic addenda sunt & quæ de puberibus, siue adolescentibus (Græce ἐφήβοις) paulo post dicuntur,* quidquid venando ceperint, id eorum obsonium esse: si nihil ceperint, non aliud obsonium habere quam nasturtium: *Ideo autem, conferends sunt hi loci cum illo libri V, vt consideremus, quantum profit à teneris assuescere. Nam temperanter ipsa etiam senectute vixere, in eodem illo tradit loco, quum & de pueris exemplum temperantiæ ad eos sui mentibus scribat. tenuis autem victus vestitusque Cilix Persarum mentionem facit Xenophon non in his solum quæ ex eo allata iam fuerunt, sed in hoc etiam libri primi eiusdem operis loco, non procul absit quæ de prompta inde habuisti in præcedentibus per quandam cum molli Medorum vestitu antithesin,* Apud Persas autem qui in patria manent, hoc etiam seculo & vestimenta sunt viliora, & victus magis est tenuis. *Nec multo inquam post Cyrus anno suo Astyagis decimo,* Sed iõge simplicior apud nos ac rectior est ad se expiendum via. Nos enim panis & carnes ad hoc deducunt: vos autem, quum eodem studeatis peruenire quo nos, per multos circuitus ac ambages sursum deorsum errantes, vix tandem eo peruenitis quo nos iamdudum veneramus. *Sed hanc Persarum laudem multum minuit ipse liber septimi eiusdem operis locus, vbi de Cyro dicitur,* Quum igitur sciret, Persas, qui domi manerent, vitam agere durissimam propter inopiam, & laboriosissimam, tum propter regionis suæ asperitatem, tum quod opus faciendo victum sibi quærunt: hos potissimum existimauit libenter apud se victuros. *Minuit (inquam) hic locus laudem illam, quod regionis natura ad [illegible]em illum victum eos adigere dici posset. Sed ex iis quæ [illegible] libri scribuntur; comicere est, institutionem bonam non solum hoc ad dedisse, vt boni consulerent hanc victus tenuitatem, aut fal[illegible]em hunc moderatum victum (nam & [illegible]*

dicit) *sed etiã effecisse vt vellent & spuẽdi & mungẽdi necessitatẽ a se per labores abigere. Atq; hoc apud illos etiam qui sua ætate essent Persas mansisse in eo illi libri loco testatur. Videndum iamen quomodo cum hoc conuenire loco possit ille actus, vbi scribit, (hoc quoq; exemplo ostendens quantum Persæ a suis maioribus degenerassent) Nam quum antea sanctum esset, (vel lege cautum, nisi & more receptũ reddi potest) vt neque spuerent, neque emungerent. (manifestum est autem ipsos non adeo sanxisse vt humori corporis parcerent, sed quod vellent laboribus & sudoribus corpora robusta & velut solida effici (nunc quidem adhuc manet, vt non spuant, nec sese emungant, at se laboribus exercere, nusquam in vsu est. Quomodo enim Xenophontæ etiam seculo permanebant hæc duo, nisi spuere, neque se emungere, id vero per quod hæc vitabant) quæ aliquis vix posse vitari videatur) vt ipse in illo altero loco scribit, tam aboleuerat?*

Sed hanc quæstionem aliis solũendam relinquens, adeo transeo locos qui contra Persicum luxum, & quidem in regibus nominatim describunt. Meminisse autem hic oportet horum circa finem libri VIII Verborum ὅσοι δὲ ἀρχόμενοι εἰσι, τοιοῦτοι καὶ οἱ ὑπ' ἐκείνους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίγνονται, *id est*, QVALES enim fuerint qui aliis præsunt, tales sunt plerunque & illi qui eorum subiecti sunt imperio. *Idem vero & ante Xenophontem etiam dictum fuit: & quidem à nonnullis etiam qui vocem illam plerunq; non addiderunt. Magna est autẽ conuenientia inter illum locum, & istum qui eodem in libro legitur, pag. mea impressionis tertia.* QVVM enim vident homines, eum cui maxime licet insolenter agere, modeste se gerere, tanto magis ij qui sunt inferiores vllam suam insolentiam minime exstare volunt. *Adiungendum etiam quod aliquanto post sequitur, de ipso Cyro.* Et se quidem in tali exemplum proponebat. *Nec non admodum eruditus quispiam eiusdem libri paginam vndecimam laudat, in ea editione, ὃν μὲ ὑπισχνεῖται βίβλον ἔχειν.*

EX ORATIONE DE AGESILAO.

HABET enim rex Persarum qui totum orbem circumeant, quærentes potum qui suauis illi sit futurus: & in numeri exc gitant cibos quibus suauiter vescatur: at vero Agesilaus, quod labori deditus esset, quidquid aderat iucunde bibebat, & quidquid nactus erat iucunde edebat, ad somnum autem suauiter capiendum quiuis locus idoneus illi erat. Ac non solum dum hæc faceret lætabatur, sed etiam exultabat quoties consideraret se quidem mediis in voluptatibus versari: at barbarum illum regem videret, si quidem absque dolore vellet viuere, oportere ab extremis terræ finibus ea secum trahere quæ delectationem sint allatura:

In eadem oratione proponuntur & alia, in quibus Agesilaus & rex Persarum inter se comparantur: atq; hoc inter cætera quod ille quidquid inter homines auri, quidquid argenti erat, & quæcunq; erant pretiosissima, apud se congesta habere nitetur: existimãs, si maximam vim pecuniarum haberet; fore vt omnia in potestatem suam redigeret: at vero Agesilaus domum suam contra instituerat; ita vt nullo horum indigeret. Ante aduertendum autem ad hanc auri argentiq; congeriationem quod attinet, esse & hoc verisimile ad fortunam etiam jam lexum suam conge-rere conatum esse: quamuis ea tam caussam aperiat. Cæsorum cum illis verbu μυρίοι δὲ πεχῶντες ἦλθον ἡδέως φά γει, conferenda hæc quæ ad brutis pag. 707. ex alio o, ὃς μὲν τὰ πίπτοντα ἐπὶ τραπέζαν, ἅπερ τοῖς θεοῖς ἔνιοι ῥιπτοῦσι, κἀδὲν αὐτῶν ἀφῆρπτω ἀλλά τε ἀεὶ κομιδῇ ἱκανῶς ἐπιμηχανῶντο: ἐς γὲ κομιστοπολεῖς ἀμφοτέρων τάττων κίνδυνος. Verum hæc in eo, qui non procul abest a fine bonorum & vitiorum Pedia) non tantum de Persarum regibus, sed de vniuersa Persarum gente agitur.

Hinc alium digredior locum vbi contra studium rerum bellicarum, nec non agriculturæ, (& quidem hanc præponens) in Persarum rege commendat: quum alibi rei militaris studium in certo quopiam rege, videlicet Cyro, commendasset: & quidem venationis exercitium ad res

bellicas, & maxime ad aciem equestrem, eos preparare dixisset: vt videre est inter illa quæ è libro Pædiæ Cyri deprompta dedi, pag. 703. Verum ubi postquam hæc & alia quædam de ea re sententia scripsit, secundum locum illum his verbis clausit. καὶ τῶν ἐγκρατεστάτων δὲ, καὶ πόνους μὲν ψύχη καὶ θάλπη καὶ λιμὸν καὶ δίψος δυνατὸς φέρειν, οὗτος μάλιστα ὠφελεῖ τοὺς κοινωνούς, *Id est*, Atque hic maxime assuefaciebat sodalitia ad cõtinentiam, & ad hoc vt labores nec non frigora & æstus, quinetiam famem & sitim tolerare possent. *Vbi* (inquam) *sic locum illum clausit, adiecit,* καὶ τοῦτ' ἔστι βασιλέως καὶ οἷς βασιλεὺς τοῦτο ποιοῦντες διατελοῦσιν. *I. e.* Atque hoc etiam facto tum ex tum qui vt rege[illegible] rem sunt hæc assidue faciunt. *Hæc porro, si* οἷς βασιλεὺς *huiusmodi versus* regis familiares *Quam equidem interpretationem adhibere videntur illa verba* κοινωνοὶ ἀπελαύνειν *eum nimirum admittit: quamuis hunc quoque sensum tribuat. Vertit enim.* Et hic etiam maxime familiares assuefaciebat ad continentiam. *Existimo autem reddi debere hoc, sicut & alibi,* sodalitia, *vel,* eos qui è sodalitiis [illegible] *Hoc quoque alibi* [illegible] *locum illum attinet,* καὶ τῶν ἐγκρατεστάτων δὲ. *Ego. asserri et hunc lectionem* καὶ τοὺς ἐγκρατεστάτων δὲ. *Inuenitur autem et hæc,* ἐκ τῶν ἐγκρατεστάτων δὲ καὶ τοὺς πόνους ἐν ψύχη καὶ τοὺς θάλπη καὶ τὸν λιμὸν καὶ δίψος δυνατὸς φέρειν. *Verum ex duabus vnam faciens, libenter ita scribercm,* καὶ τοὺς ἐγκρατεστάτων δὲ καὶ πόνους, καὶ ψύχη καὶ θάλπη, καὶ τὸν λιμὸν καὶ δ'. *Atque, nostram retinendo scripturam, saltem scribendum esset* καὶ τὸ ψύχη καὶ θάλπη καὶ λιμὸ καὶ δ'. δυνατὸς φέρειν.

1 Gr. συνωμοτικὸν. *id est.* Vna, *vel,* simul entrare, *q. d.* Vna cum re militari studio agriculturæ quoque studium iungere.

eam illum (*inquam*) *locum transeo vbi studium rei rusticæ bellicarumq; & agriculturæ* (*& quidem huius mentionem primo facientis*) *commendat. Is autem extat, in Oeconomico, pag. 482. ex editione, vbi Socrates & Critobulus inter se colloquuntur.*

Quibus igitur artibus nobis, Socrates: vtendum censes? Num (inquit Socrates) regem Persarum imitari verebimur? Illum quidem ferunt inter pulcherrima maximeque necessaria studia agriculturam artemque bellicam ducere, & nunquam diligen-

ter

ter atque ſtudioſe curare. Hæc vt audiit Critobulus, Credis, inquit, regi Perſarum agriculturam eſſe curæ, Cui Socrates, Si videamus quid agat, hoc modo fortaſſe diſcemus ſi quid ſit ei curæ. Nam cõuenit inter nos eum res bellicas ſtrenue curare, & diligenter adminiſtrare: quæ quorquot nationibus tributa accipit, vnicuiq; præfecto definierit in quot equites, ſagittarios, funditores, gerrhophoros, (*id eſt, ſcuta & eiuſmodi tegumenta ferentes*) alimentum partiri debeat: qui & a regere poſſint quib prætunt, quiq; ſi hoſtes irrumpant, fines tueantur. Præter hos, cuſtodes in arcibus alere conſueuit: & cuſtodibus quidem alimentum ſuggerit huic ab eo muneri præfectus. rex autem p ſingulos annos omnes præter eos qui cuſtodiunt arces, eo cogens quo vocatur concilium, recenſet qui ſtipendia merent, atque alios quos in armis eſſe iuſſit. 4 Qui non ita procul à regia diſtant, ad eos ipſe inſpectionis cauſa proficiſcitur: qui longius incolunt, ad eos mittit haud dubiæ fidei viros, qui res ſociorum inſpiciant. Cuſtodum præfectos, & chiliarchos, *id eſt qui mille viros ducunt*, & ſatrapas, ſi imperatum ſibi militum numerum expleant, atq; lectos egregioſq; viros equis & armis pulchre inſtructos exhibeant, & honoribus auget, & donis ingentibus ditat: ſ quos autem magiſtratus ducesq; reperit aut ſegnes aut auaros, & quæſtus auidos, acerbe caſtigat, & ab re magiſtratu iubet alios qui res gerãt, conſtituens. Hæc quum faciat, illum ſine vlla dubitatione rerum bellicarũ ſtudioſum eſſe arbitramur. Præterea quanta poteſt regni ſui partem percurrens inſpicit ipſe, ac veluti cenſor in iudicium morum vocat: quod reliquum eſt, inſpiciunt viri fideles ab eo miſſi. Porro quos præſides regionem populo frequentẽ, terram excultam, & arboribus quas vnaquæq; fert & fructibus plenam præſtare cognoſcit, his aliam re-

1 Hunc in modum diſpicientes, & Ct. fort. animaduertere poſſimꝰ an aliquam eius quoq; curã gerant

2 *verbum κρατεῖν cũ genitiuo ſignificat vincere, Ac videtur hoc velle*, Qui ſuperiores ſubditis eſſe poſſint, ſi forte eos rebellare contingat. *Alioqui ſi huius cum genitiuo conſtructionem habenda non eſſet ratio, κρατεῖν vexterem.* In officio continere, *vt etiam olim admonui.*

3 *vel*, præſidiarios.

4 Et eos quidem qui ſunt circa ea loca, in quibus habitat, ipſemet inſpicit: at pro-

eul diffitos fidis hominibus inſpiciendos mandat. 6 *Illam lect. ſequitur quæ ex aduerſo notaui, at noſtram ſe quendo ita hunc locum vedd. At* quos præfectos *vel* negligere eos, qui cuſtodibus [*vel* præſidiariis] præſunt, v l quæſtum ſuum facere compererit, de iis graues pœnas ſumit, & illis magiſtratum ſubmotis alios curatores ſubſtituit.

gionem addit, donis ornat sedibus honorificis præmij causa donat: quibus autem videt otiosam inculcamque terram, & hominibus infrequentem, siue istud, crudelitate, siue insolentia, siue negligentia factum sit, illos castigat, imperio priuat, & alios magistratibus constitutis abiicit. Hæc quum gerit, censen' curare eum minus qui terra à cultoribus exercebitur, quam qui tuto à præsidijs custodietur?

1. Asperitate vel acerbitate.

EX STRABONIS GEOGRAPHICIS LIBRIS.

LIBRO XV.

ITAQVE etiam de moribus Persarum etsi permulti dixerunt, tamen dicenda nobis videntur quæ ad rem attinent. Persæ nec statuas, nec aras erigunt: sacrificant in loco excelso. cœlum esse Iouem putant: colunt & Solem, quem Mithram vocant: item Lunam & Venerem, & ignem, & tellurem, & ventos, & aquam. Sacrificant in loco mundo, cum imprecatiunibus, & coronaram hostiam statuunt. Vbi magus, 3 qui sacrificium enarrat carnes in portiones distribuit, sua quisq; accepta, abeunt, nulla parte diis relicta. dicunt enim deum nihil velle præter hostiæ animam: quidam tamen (vt fertur) omenti partem igni imponunt. Præcipue igni & aquæ sacrificant, igni arida ligna imponentes ademto cortice, & aruina supernitecta: deinde infuso oleo, succendunt, 4 non inspirantes, sed ventilantes: si quis inspirat, aut mortuum quicquam, cœnumue in ignem iniicit, morte punitur. Aquæ sacra peragunt hoc modo. In lacum vel flumen vel fontem venientes, scrobē faciunt: ibique hostiam iugulant, cauentes ne quid proximæ aquæ sanguine cōtingatur. Sic enim omnia pollutum iri: postea carnibus myrto lauroue impositis, eas magi gracilibus virgis comburunt: & factis imprecationibus quibusdam, oleum lacte & melle mixtum inspergunt, non in ignem, nec in aquam, sed in terram. Imprecationes diu faciunt, fasciculum virgarum myr-

2. Ideo instituta Persicis & Medis eadem, necnon aliis complurib⁹. De quibus dixerunt quidem multi, sed tamen dicēda & nobis, quæ in rem sunt, *vel* quę præcipua sunt.

3 *malim.* Qui sacrificio faciendo præest.

4 non sufflantes sed ventilantes si quis insufflat, aut mort.

myricinarum tenuium tenentes. In Cappadocia (etenim maxima est ibi magorum multitudo, qui Pyrethi vocantur & multa Persicorum deorum templa:) non cultro, sed stipite quodammactant, tanquam malleo verberantes. Sunt & Pyratheia sepia quædam ingentia in quorum medio ara est, in ea magi & cinerem multum & ignem perennem seruant: & eo quotidie ingressi, imprecationes faciunt, per horam ante ignem virgarum fasciculum tenentes, pileis infulis velati ex vtraque parte dependentibus, adeo vt vittæ labia contegãt ac malas, [illegible]. Hæc in Anaitidis & Omani delubris fiunt. Nam & horum ibi delubra sunt, & Omani statua in pompa ducitur.

1 malim. Eadem autem *vt pro* τωῦτα *reponatur* τωῦ.

Ista nos vidimus: quæ sequuntur, historici memoriæ mandauerunt. In fluuium Persæ non immeiunt, nec lauant, nec abluuntur, nec cadauer iniiciunt, nec alia quæ immunda esse videantur. Cuicunque deo sacrificent, primum igni imprecationes faciunt. Reges habent ex eadem stirpe. Qui non paruerit, capite & brachio amputato proiicitur.

2 Ducunt vxores complures: & multas pellices alunt, multiplicandæ sobolis gratia. Reges quotannis præmia proponunt iis qui plures filios progenuerint, pueri ante quartum annum in patris conspectum non veniunt. Nuptiæ in initio verni æquinoctij celebrantur: sponsus in thalamum venit, comesto prius malo vel cameli medulla fœtid nihil eo die. A quinto vsque ad vigesimum quartum annum discunt sagittare, iaculari, equitare, & in primis vera dicere. Disciplinarum magistris continentissimis vtuntur. qui & fabulas ad vtilitatem accommodatas intexunt, cum cantu & sine cantu, deorum & clarorum virorum facta celebrantes. Congregant eos in vnum locum, æris sonitu, ante lucem excitatos ad arma aut venationem. Præficiunt quinquagenis aliquem ex regis ũliis, aut satrapæ, quem currentem sequi iubent, loco triginta quadraginta ue stadiorũ determinato. Postulant hi etiam orationem de singulis quæ illi dicec-

2 Ducunt vxores multas simulq; pallacas alunt plures *quam vxores* multip. *Male autem* pellices, *pro* pallacis *dicit.*

rint: simul & vocem & latus & spiritum exercentes. Quin & aduersus æstū, frigus, imbres, & ad torrentia transitus eos conducefaciunt, vt arma & vestes immadidas seruent. Pascere etiam, & in agro pernoctare docent, & rusticari, & fructibus syluestribus vesci: vt terminthо, glandibus, pyris agrestibus. Atque hi Cardaces vocantur, fortis viuentes: nam Carda virile ac bellicosum signat. Quotidianus eorum cibus post exercitationem est panis durissimus, & nasturtium, & salis grandis & carnes assæ vel elixæ potus aqua. Venantur autem pilas & & sagittas ab equis mittentes & fundantes. Vespertina eorum sunt exercitia, arbores serere, aut radices effodere, aut arma fabricari, aut lino & retibus studium impendere artificiose faciundis. Pueri venationem non attingunt. sed mos est eam domum referre. Cursus & cæterorum quæ in quinquertio exercentur, præmia ab rege proponuntur. Pueri auro exornantur, cuius igneum fulgorem venerantur, quare id neque mortuo apponunt: quemadmodum nec ignem, ob honorem quem ei deferunt. Militant. & ordines ducunt à vigesimo anno vsq; ad quinquagesimum & pedites & equites. Eorum non attingunt, nam nec emunt, nec vendunt. Armantur cetra in rhombi figuram facta præter pharetram, sagares & secures habent, capiti impositum pileum turritum, pectus thorace squamoso muniunt. Principes anaxyridem triplam habent, & tunicam manicatam, duplam, genu tenus interula candida est, exterior vero vestis florida: Amiculum æstate purpureum vel floridum: hyeme autem floridum: tiaras magorum insulis similes, calceamentum altum ac duplum. 1 Vulgo tunicam duplam gerunt, ad medium vsque crus descendentem. circum caput sindonis cento voluitur. Quisque arcu & funda vtitur. Persæ laute cœnant. integra & multa & varia apponentes: vestis & poculorum ornatus splendidissimus, auro & argento refulgent. De rebus maximis in vino consultant, eaque decreta ipsi firmiora censent quam quæ sobri

1 At vulgo. *nem hac* τῆς δὲ πολλοῖς ἀντιδιδόασι τῆς ἡμιφορέως.

brijs faciunt. Si notis & æqualibus in via occurrant, eos osculantur: si humilioribus, genam eis præbent, eaque osculum excipiunt: qui humiliores admodum sunt, duntaxat genu flexo digniores venerantur. Corpora mortuorum humant, prius cera oblinentes. Magos in sepultos auibus edendos dimittunt: hi cum matribus etiam instituto maiorum coeunt.

Ac Persarum quidem morum sunt huiusmodi: quibus opinor addenda esse, quæ à Polycrito referuntur. sunt autem hæc Regum cuique Susis in arce domicilium extat, & thesaurus, & tributorum quæ exegerit tabulæ, administratæ rei monumentum. Exigere eos ex ora maritima argentum: ex mediterranea, quæ quæque regio ferat, vt colores, medicamenta lanam, vel aliud tale, aut pecora. Tributa instituit Darius Longimanus, qui omnium hominum pulcherrimus fuit, demta brachiorum & cubitorum longitudine, etiam genua contingentium. Maxictam auri atque argenti partem in supellectile habent in nummis pene exiguam. Illam enim existimant & ad donandum magis aptam, & ad reponenda adseruandaque in thesauris cœmelia. Nomismatis vero tantum sufficere arbitrantur quantum vsui satis sit, & tantum auri percutiunt, quantum impensis sufficiat. Persarum mores magna ex parte moderati sunt. Ceterum per opulentiam reges in delicias luxumque prolapsi sunt, adeo vt triticum ex Asso Æolia asserri vellent vinum autem ex Syria, quod Chalybonium dicitur aquam ex EVlæo quod ea omnium esset leuissima, vt Atticæ heminæ comparata, drachma minus appenderet. Ex omnibus autem barbaris Persis vsu venit, vt notissimi apud Græcos essent, quod nulli Græcis imperauerunt eorum qui Asiam tenuere, præter eos: nec ij Græcos, nec Græci illos antea nouerant, nisi quantum fama per epistolas admodum exili. Non enim Homerus Medorum, Syrorumue imperium nouerat alioqui Ægyptias Thebas, & earum & Babylonicum diuitias nominasset, neque

quam Babylonis, Nini & Ecbatanorum opes silentio transmittebat

Ac primo quidem Græcis Persæ imperauerunt, Lydi vero non toti Asiæ, sed parti solum eis Halim perexiguæ: idque non diu, sed duntaxat Cræsi & Alyattis, & si quid gloriæ parauerant amiserunt à Persis subacti Persæ Medorum rebus in suam potestatem redactis, statim Lydos subegere: & Græcos qui in Asia erant sibi subditos fecerunt. post modũ in Græciam trancientes, magnis multisque certaminibus victi sunt. Asiam tamen vsque ad mare tenuerunt, donec à Macedonibus sunt debellati. Cyrus primus iis imperium comparauit: cuius successor Cambyses filius, à magis sublatus est. Septẽ vero Persæ qui magos interemerunt, Dario Hydaspis F. imperium tradidere. Eius successores in Narsem desierunt: quem quum Bagoa eunuchus interfecisset, Darium regem fecit, quanquam è stirpe regia non ortum. Hunc quum Alexander euertisset, ipse decem aut vndecim annos regnauit. Postea Asiæ imperium in complures successores & ab eis profectos diuisum, tandem dissipatum est. Permansit annos circiter CCL. Hodie seorsim Persæ suum habent corpus, & reges à aliis subditos: ante Macedonibus, nunc Parthis.

1 Cr. & Alyattis tempore, vel sub Cræso & Alyatte.

EX DINONIS PERSICIS.

Athenæus Dipnosoph. lib. XII. postquam scripsit, Δεύτερος δ' ἐπὶ τρυφῇ ἐγένετο πρῶτος πάντων ἀνθρώπων Πέρσης, ὃν καὶ οἱ βασιλεῖς ἐχείμαζον μὲν ἐν Σούσοις, ἐθέριζον δὲ ἐν Ἐκβατάνοις, &c. (Secundi, Primi autem omnium hominum Persæ celebres luxu fuerunt quorum & reges Susis hyemabant, Ecbatanis æstiuabant) subiungit.

2 aliis regib subdit.

INSIGNE vero quod suis capitibus reges Persarum imponebant, ne ipsum quidem voluptate illos frui solitos negat. Conficiebatur enim (vt scribit Dinon) è myrrha, & ex eo quod labyzus vocatur. Suauiter autem labyzus olet, & multo quam myr-

myrrha est pretiosior. Quum autem & è curru descenderet rex (inquit *Dinon*) nec ille desiliebat, quãquis exigua esset a terra altitudo, neque manibus *eorum qui ipsum* circumstabant fulciebatur: sed ei semper aurea sella admouebatur, & huic pedes imponens descendebat: ac regiæ sellæ gestator huius rei gratia sequebatur.

Apud eundem Athenæum, Lib. XIIII.

Atqui adeo Dinon in Persisis scribit mensę regiæ apponi solita cibaria quæcunq; regiones fecerunt eius ditioni subditę ex vnoquoq; quantũ satis esset ad primitias. At peregrino cibo aut potu vllo haud putabat regibus vtendum esse is qui ab initio *rex* fuit. Vnde & lex quædam postea exstitit, nam quum ex eunuchis quidem inter reliqua bellaria caricas Atticas regi apposuisset, sciscitat tum vnde essent. Vbi autem intellexisset Atticas esse, iussisse emptores rerum in foro venaliũ eas emere: vt in eius potestate esset accipere quoties vellet, & non emere. Fama est autem eunuchum de industria hoc fecisse vt ipsi expeditionem aduersus Athenas in memoriam reuocaret.

Ex eodem Dinone, apud eundem Athenæum, Libro XIII.

Apvd Persas autem regina multitudinem pallacarum tolerat, quoniam rex vxori, tanquam dominus, imperat: quinetiam quia reginã (vt scribit Dinon in Persicis) pallacæ non secus quam aliquod numen colant. ipsam enim adorant.

EX HERACLIDE CVMANO

Apud eundem Athenæum, Lib. IV.

Heraclides Cumanus, qui Persica composuit, libro secundo eius operis quod Parasceuasticon inscripsit, Qui cœnanti regi Persarum ministrant, inquit, loti omnes id munus obeunt, pulchris induti vestibus, ac idei fere dimidia parte circa cœnæ apparatum occupantur. Conuiuarum regis alij foris cœnant, quos vocanti cuius intueri licet, intus alij cum rege. & hi quidem reuera cibum cum eo non simul capiunt: verum cœnacula *Ex Dalech. interpretatione.*

duo sunt ex aduerso inter se posita, vnum in quo rex prandet, alterum in quo conuiuæ. Hos q. idem rex videt per obditum ianuæ velum, regem autem conuiui illi non possunt, aliquando tamen festis diebus in eodem atrio cœnant omnes: rex quidem in ædificio quodam magno seorsim: qui si conuiuatur, id quod facit sæpiuscule, conuiuę illi sunt maxime duodecim. Vbi vero cœnauerunt, solus quidē rex, ac per se, reliqui conuiuę simul, comptores illi ab eunucho quodam vocati conueniunt, & cum rege bibunt, non tamen idem vinum. Rex tum in lecto aureis fulto pedibus iacet, illi vero humi sedent, ac discedunt, quum immodice temulenti fuerint. Vt plurimum rex solus prandet, ac cœnat: vxor interdum cum eo, & liberorum quidam, canentibus, vt eum delectent, & cytharam pulsantibus, nonnullis pellicibus, quarum vna cantum exorditur, reliquæ confertim confusisque vocibus accinunt. Cœnam, quam regiam vocant, si famæ creditur, magnificam esse quiuis putabit: si diligenter inquiras, prudenti frugalique rei familiaris administratione dispensatam. Regi millæ victimæ quotidie iugulantur, & discerpuntur, nimirum equi, asini, cameli, boues, cerui, & oues quamplurimæ: absumuntur & aues multæ, & Arabici passeres quæ ingenti mole corporis animalia sunt, anseres, gallinæ. Ex his quæ modica sunt regis conuiuiis apponuntur sigillatim: auferunt ij secum si quid prædij restat. Harum victimarum & cibariorum maxima pars in aulam fertur alendis quos rex stipatores & custodes habet, peltatis & hastatis militibus. Ibi conspectis omnibus diribitores in æquas portiones panibus ac carnibus diuisis, cuique distribuunt. Nam vt in Græcia stipendiarij æs merent, sic victum à rege isti accipiunt qui in stipendium cedit ac imputatur. Sic apud cæteros Persarum optimates, ciuitatumque ac prouinciarum præfides, confertim omnia edulia mensis inferuntur. Vbi vero conuiuæ cœnauerint, mensarum residua,) supersunt autem plurima, nempe caro, & qui relictus

est

est in mensa panis) famulis sigillatim dantur, quibus ex iis diurnus victus est. Ad regem tantummodo pransum ire è conuiuiis honoratissimus quisque ideo recusans frequentius adire, tum ne ad cœnam reuertendum sit, tum vt ipse conuiuas in cœnam accipiat.

EX EODEM HERACLIDE, APVD *eundem Athenæum, Lib.* XII.

IPSIVS autem *regis* custodes sunt (vt scribit Heraclides Cumanus libro rerum Persicarum primo) trecentæ mulieres. Hæ autem, vt noctu vigilent, interdiu somnum capiunt. Totam autem noctem canunt & citharam pulsant, ardentibus lucernis. Cum illis rex per stationem 1 clauatorum excubitorum perductis sæpe etiam rem habet. E classe 1 hastatorum clauatores ij fuerunt, omnes Persæ natione, numero mille, virtutis ac fortitudinis ergo selecti ex decem Persarum millibus, quos vocant immortales. In horum summis hastilibus aurea mala extabant, vnde nomen. Per illorum stationem pedibus rex transibat, tapetibus glabris substratis Sardianos appellant, per quos incedere alij nemini quam regi concessum erat. Ad extremam illorum stationem quum rex peruenisset, in currum ascendebat, & aliquando in equum. Nunquam certe pedes è regia progrediebatur. Ad fores vsque si prodiret, exibant cum eo pellices. Solium in quo sedens ius dicebat, responsaque dabat legationibus, aureum, quatuor aureis & gemmatis columellis circumpositis sustinebatur, super quibus variam purpureamque vestem extendebant.

1 *Sic Dalechamp. Senat autem* μηλοφόρους *mala gestantes, seu malorũ gestatores (cuius appellationis ratio paulo post redditur. Quidam* μηλοφόρους *interp. pluribus verbis.*

Hastilia gerentes aureis malis prępilata.

2 *intelligę satellitũ: qui* δορυφόροι *dicti sunt, quod hastas gererent.*

EX CLEARCHO SOLENSI.

Non solem autem eodem in libro habentur ista Clearchi apud illum, sed proxime seauuntur illum Heraclidis locum, vbi μηλοφόρων, *sic mentio, sicuti* μηλοφορικοῦ.

APVD EVNDEM EODEM LIBRO.

CLEARCHVS Solensis quarto Vitarum libro, quum de Persarum luxu loquutus esset, dixisset eos propter hunc multos ex accolis castrasse: addit, hanc etiam quæ è Medis ad Persas transiit, melophoriam, non solum pœnas de Persis exegisse iniuriarum quas ab illis acceperant, sed etiam fuit esa tellitum luxus documentum, ad quam effœminatos mores deueniſſent.

Vide in præcedente Heraclidu loco, quæ margini adscripta sunt de voce μηλοφόροι.

EX AGATHOCLE

APVD ATHENAEVM LIBRO. XII.

AGATHOCLES libro II. de Cyzico apud Persas aquam esse tradit quem auream appellant, nimirum scatu rigines septuaginta: è quibus soli bibebant rex ipse ac maximus natu filius: aliorum si quis biberit, morte pœnas luit.

DE ÆGYPTIACIS LEGIBVS ET INSTITVTIS, E DIVERSIS HISTORICIS & aliis scriptoribus.

Ex Nymphodoro, in XIII rerum barbaricarum.

INSTITVTIS autem partem contrariis partim similibus vtuntur iis quibus & Græci. Nam in hoc vt iuniores senioribus de via cedant, eodem quo nos modo se gerunt: in aliis nequaquam. Apud Græcos enim viri quidem res foro agendas administrant, at mulieres, domi manentes, lanificio dãt operam: illic vero mulieres quidem in foro ambulant & cauponariam exercent ac viri domi rextoriam. Sesostris enim, viros effœminare volens, vtpote quum multi & in regione amplissima essent, ne conspiratione inter se facta ad consequendam iuris æquabilitatem animum conuerterent, illorũ opera mulieribus, at mulierbria illis assignauit: vt non solum armis priuati (quod necesse erat illis cõtingere) sed etiam propter eam animorum remissionem quæ illud vitæ genus consequebatur libenter in eodem rerum statu permanerent. Vnde etiam hos quidem glabros esse, at illas capillos promittere imperauit: & hos super capitibus onera portare, il-

re, illas super humeris, coegit. Deinde vero, hos quidem sedentes, illas vero corpore erecto mouere. Insuper mulieribus quidem amicula duxit: viris vnicum dedit: existimans animos etiam effœminari eorum qui vitam ita instituerent. Quod Lydis quoque postea euenisse ferunt.

Ex Strabone, libro XVII.

PRÆTER NAVIGANTI hæc ad centum stadia, vrbs est Arsinoe, quæ alim Crocodilorum vrbs dicebatur. In hac enim præfectura mirum in modum colitur Crocodilus: & est sacer apud eos, in lacu quodam seorsum nutritus, & sacerdotibus mansuetus: ac Suchus vocatur. Nutritur autem pane, carne & vino, quæ à peregrinis afferuntur ad eiusmodi spectaculum venientibus. Hospes itaque noster, vnus 1 ex honoratis viris, qui nobis sacra communstrabat, ad lacum vna accedens, placentulam, & carnem assam, & quoddam mulsi vasculum è cœna attulit. Bestiam ripa lacus inuenimus: ex sacerdotibus alij eius os aperuerunt. alius placentam ingessit, postea carnem: deinde mulsum infudit. Ille in lacum desiliens, in vlteriorem partem traiecit: quumque alius hospes aduenisset, & similiter primitias attulisset, cursu lacum circumeuntes itidem inuento Crocodilo obtulerunt.

1 ex honoratis ibi viris.

Post Arsinoiticam Heracleoticamque præfectu- 2 sacra quædam cibatio *Vel potius,* sacer quidā cibatus. *Magnenim est in vsu hoc quā illud.*
ram est Herculis ciuitas, in qua colitur Ichneumon, contra morem Arsinoitarum. Hic enim Crocodilos colunt,) & propterea fossam habent Crocodilis plenam, & Mœridis lacum, nam venerantur, & ab eis abstinent) Heracleotæ autem *colunt* Ichneumones, qui Crocodilis & aspidibus pernitiosissimi sunt. nam & earum oua delent, & ipsas bestias interficiunt, luto armati, &c.

Sequitur Cynopolitana præfectura. & Canum vrbs, in qua Anubis colitur, & honor & 2 sacer quidam cibus canibus est constitutus.

In vlteriori regione est Oxyrynchus ciuitas, & præfectura eodem nomine. Hic Oxyrynchus colitur, & Oxyrynchi templum est: quamuis etiam

cæteri Ægyptij omnes Oxyrynchum piscem colant: sunt etiam quædam animalia quæ Ægyptij vniuersi colunt. vt de terrestribus tria, bouem, canem, felem: è volatilibus accipitrem atque ibin: ex aquatilib. duo, lepidotum (id est, squamatum) piscem, & Oxyrynchum. Sunt & quæ seorsum coluntur. Sic Saitæ & Thebani ouem: Latum vero, qui piscis quidam est in Nilo, Latopolitani: lupum Lycopolitani, Cynocephalum Hermopolitani, Cepũ Babylonij, qui sunt iuxta Memphim. Cepus faciem habet satyro similem, cætera inter canem atque vrsum. Æthiopia nascitur, Aquilam Thebani, leonẽ Leontopolitani, capram & hircum Mendesij, murem araneum (si quidem hoc est, mygale Græcorũ) Athribitæ, alij alium. Causas vero afferunt inter se non consentientes.

Et quibusdam interiectis.

Abydi Osiris colitur, in eius templo non licet, nec cantori, nec tibicini, nec citharœdo sacrificiũ auspicari: quemadmodum mos est aliis deis.

Post Abydum est parua Diospolis, inde Tentyra vrbs. Eius incolæ præter cæteros Ægyptios excellenter Crocodilum detestantur, & ex omnibus beluis inimicissimum habent. Nam cæteri quanquam eius animalis malitiam norint, & humano generi pernicio sum existiment. Tentyritæ omnibus modis eos persequuntur, atque occidunt. Sunt qui dicant, quemadmodum Psylli apud Cyrenaicã regionem naturalem quandam vim habent aduersus serpentes: sic & Tentyritis esse contra Crocodilos, vt nihil ab eis damni accipiant. sed intrepide vrinẽtur, & aquam tranẽt, alio nemine audẽte, &c.

1 *sic implendus hic locus,* pernic. existiment, venerantur tamen, & ab eo manus abstinent: at Tent.

Supra Memnonium autem sunt regum loculi in speluncis quibus tam in lapidum incisis, circiter XL. mirũ in modum structi spectatuq; sane digni: iuxta hos in obeliscis quibusdam inscriptiones sunt, quæ regum illorum diuitias ac potentiam declarant, atque imperium vsque in Scythiam, & Bactrianam, & Indiam. & quæ nunc Ionia dicitur, propagatum. Item tributorum magnitudinem, & exercitus circiter

ter mille millia. Thani maxima sacerdotes astronomiam philosophiamque exercere dicuntur: hi non lunæ, sed solis cursu annos numerant, triginta dierum duodecim mensibus, quorū quisque xxx constet diebus: quinque dies quotannis adiicientes. Ad totius vero anni cōplementum quum quædam diei particulæ excurrentes, circuitionem quādam componunt è totis diebus, totisq; annis. quot particulæ excurrentes & coeuntes diem conficiunt. Huiusmodi ſpientiam omnem Mercurio inprimis tribuunt Ioui, quem præcipue colunt virgo quædam genere clarissima & specie pulcerrima sacratur? quales Græci pallacas (hoc est, pellices) vocāt. Ea pellices more cum quibus vult coit, vsque ad naturalem corporis purgationē. Post purgationem viro datur: sed prius quam nubat post pellicatus tempus in mortuæ morem lugetur.

1 Male παλλάκας legit pro παλλακίδας.

Post Thebas est Hermonthis ciuitas, in qua Apollo & Iupiter coluntur. hic etiam bos alitur. Deinde est Crocodilorum vrbs, quæ eam beluam colit. Hinc Veneris vrbs, & postea Latopolis, quæ Palladem & Latum colit. Postea Lucinæ ciuitas, & eius templum. In vlteriore regione est Accipitrum vrbs, vbi Acciuiter colitur. Deinde Apollinis vrbs, quæ etiam Crocodilis est inimica.

DE ÆTHIOPIBVS

Apud eundem, eodem libro.

DEVM putant, alterum, immortalem, qui rerū omnium causa sit: alterum, mortalem, qui nomine careat, & non sit cognitu facilis. Plerunque autem eos à quibus beneficium acceperunt, & regios, pro diis habent. reges suos, communes omnium seruatores & custodes esse putant, cæteros vero, priuatim eorum quibus benefecerunt. Ex iis qui ad torridam habitant, nonnulli sunt qui deos nō credunt, qui quidem Solem oderint, & destehtur, quū eum exoriri vident, propterea quod eos vrat & infestet: atq; ob id in paludes fugiunt. Meroes cultores etiam Herculem, Panem & Isidem venerantur. ac præterea quendam deum barbaricum,

1 Fortasse aliquid regulare præ se ferentes.

Mortuos alij in flumen abiiciunt, alij circumfuso vitro domi seruant: alii in fictilibus alueolis eos circum templa defodiunt. Iusiurandum per eos exigunt, & sanctimoniam adhibent. Regem constituunt eum qui vel forma vel alendorum pecorum virtute, vel robore, vel opib. excellat.

Antiquitus apud Meroem summa potestas fuit penes sacerdotes, tantaq; autoritas, nonnunquam misso nuntio mortem regi imperarent, & ei alium substicerent. Postmodo rex quidam consuetudinem hanc oboleuit, cum manu armata in fanum irruens, vbi aureum sacellum erat, & sacerdotes omnes iugulans. Is etiam Æthiopibus mos est, vt ibi ex aliqua parte corporis mutilatur; familiares idem quoquo modo patiantur, & cum eo etiam moriantur. idcirco maxima regi custodia adest, &c.

EX PLVTARCHO, IN LIBRO DE ISIDE ET OSIRIDE.

SED Ægyptiorum plerique colentes ipsi animalia, atque erga ea se gerentes tanquam erga deos, non tantum risu & sannis totam sacra faciendi rationem impleuerunt, (hoc enim minimum est malorum, quæ ex amentia illa proficiscuntur) in meram superstitionem impingit, at illis qui aliquantum sunt acri ingenio & audaces, ad cogitationes delabitur per quas negatur esse deos, & quæ belluinæ sunt.

Paulo post.

SOLI enim ex Ægyptiis Lycopolitæ nunc quoque vescuntur oue: quia Lycos (*id est lupus*) idem facit quem pro deo habent. Atque adeo ætate nostra quum Cynopolytæ piscem oxyrynchum ederent, canes comprehensos & mactatos tanquam victimam comederunt. At quum inde ad bellum deuenissent, cum grauia sibi damna inuicē intulerunt, tum a Romanis, pœnas illis infligentibus, sunt allata.

Paulo

Pauloſ poſt.

BOVI quidem certe & cui & ichneumoni, vſus gratia quem præſtant, & vtilitatis quam afferunt, eos honorem exhibuiſſe patet: quemadmodum Lemnij galeritis, quoniam bruchorum oua inuenta conſtigunt: ac Theſſali ciconiis, quoniam quum terra multos ſerpentes produceret, ciconiæ ſuperuenientes perdiderunt vniuerſos. Ideoque legem tulerunt, vt in exilium abiret quicunq; ciconiam occideret. Aſpidem vero & felem & cantharum Æ*gyptij honore proſequuti ſunt*, quum in illis potentiæ imagines quaſdam obſcuras, quales ſunt ſolis in ſtillis, animaduertiſſent.

Ac, poſtquam rationem honoris cuicunque horum animalium exhibiti reddidit, ad crocodilum venens, ſcribit.

Ac, ne crocodilus horum quidem probabili ratione carentem habuit: ſed exemplar dei fuiſſe dicitur, quum ſolus inter animalia ſit elinguis, &c.

Pauciſſimis verbis interiecta ſubiungit.

IAM vero inter illa quæ vtraque de cauſa colunter, de cane quidem dictum eſt antea: at ibis, dum reptilia mortifera interficeret, prima medicum euacuationis corporis vſum docuit, quum illam hac ratione ſe abluentem & purgantem animaduertiſſent.

Alia autem de cane habes eodem in libro, in iis quæ precedunt: ſicut & de alijs non pauca, præter illa quæ inde huc tranſlata ſunt.

Tandem vero ita locum hunc claudit, ἀφ' ὧν μὲν οὖν τῶν ἀναφερομένων ζώων τοῖς θεοῖς τιμὴ μάλιστα τῶν λεγομένων. *Id eſt,* Atque ex iis quæ de animalibus dicuntur quibus honor exhibetur, hæc maxime ſunt quæ probo.

Sunt autem & alij loci, vbi rationem honoris certis quibuſdam anim. alibus ab Ægyptijs habitis reddit: (& in nonnullis eadem quæ illo in libro dicuntur) Extat eſt hic, Sympoſ. IIII, quæſtione. V.

Nam muri araneo, qui cœcus eſt, diuinos honores tributos ab Ægyptijs fuiſſe aiunt, quoniam

tenebras luce antiquiores arbitrabantur: cumque è maribus nasci, quinto partu, in nouilunio: ac tum eius diminui lumine lunæ deficiente.

Deinde & honorum tam leonum quam ibidis exhibitionem reddit. Quum autem alibi horum honorum mentionem faciat, tanquam ab omnibus Ægyptijs exhiberi soliti, in ea quæ locum hunc paruo interuallo præcedunt, de sacerdotibus nominatim hoc dicit. Postquam enim ab eo dictum est porcus neque in forma habere aliquid magis absurdum, neque in natura magis illepidum quam sit in scarabeo, gryphe, crocodilo, fele subiungit, *οἷς ὡς ἀγαθοῖς ἱεροῖς Αἰγυπτίων ἱερεῦσι καὶ θεοφιλέσιν τοῦτ' ἐστὶ* erga quæ, tanquam sanctissimas Ægyptij sacerdotes, *καὶ* erga alia, se gerunt. *Quamvis autem, quum scribit illos erga ea sanctissima gerere, facile innuat ea coli ab illis: quum tamen illud, non hoc, ipsemet Græcum loquendi genus? non debuit à Xylandro ita reddi,* Quorum alia ab aliis Ægyptiorum sacerdotum coluntur. *Quinetiam mal.* ἀγαθοῖς, *quod de animalibus Plutarchum dicit, ille ipsis sacerdotibus tribuit: totum enim locum sic vertit.* Quorum alia ab aliis Ægyptiorum sacerdotum sanctissimis coluntur *Estque insuper animaduertendum, non dici hoc modo de animalibus* ἀγαθοῖς, *sed ὡς ἀγαθοῖς. Atque vt obster, Plutarchum cum Plutarcho conferre, nempe eum locum inter quem & alterum doctam: dico, genus illud loquendi,* θεοφίλειας αὐτοῖς ὡς ἀγαθοῖς, *respondere illi quod habuimus antea ex libro de Iside & Osiride,* ἀγαθοὺς ὡς θεούς.

Cæteros Plutarchi locos omittens, in quibus agit de iis quæ apud Ægyptios peculiariter in more posita erant, ad quendam, qui mirandæ in conuiuijs eorum receptæ erat consuetudinem describit. Legimus nimirum in eo conuiuio et ipsum quod Conuiuium septem sapientum inscripsit pag. 256. meæ editionis.

At Ægyptius sceletus (id est *cadauer hominis exsiccatum, cui ossa tantum superfunt*) quem in conuiuia inferentes, *conuiuis* proponunt, & hortantur vt recordentur se non multo post tales futuros, is quamuis ingratus & intempestiuus comessator aduenientia-

at tamen non omnino nullum ibi locum habet siquidem non ad potandum & ad fruendum deliciis, sed ad mutuum amorem ac delectationem exhortatur monerq; vt vitam, quæ tempore est breuis, malis rebus longam non reddant.

Ab hoc Ægyptiorum in conuiuiis more, quæ à Plutarcho describitur ad alia, quæ alij scriptores in cōuiuiis tradidere, aut etiam si aplicetur in cœnis, consueta illis fuisse tradunt, Sciendum est. Illorum autem scriptorum testimonia ex Athenæo depromam. Ac primum, in more positum illis fuisse conuiuiorum luxum, & quidem maiorem quam Persis, ex hoc Lyncei in Ægyptiacis loco, vbi quum Ægyptiorum cœnas Persicis anteponendas esse contendens scribit,

Quum Ægyptij Ocho Persarum regi bellum intulissent, & Persis victoria potitis rex Ægyptiorum captiuus esset comiter ac benigne illum tractans, Ochus etiam inuitauit ad cœnam. Quum igitur splendidus apparatus foret, irridebat Ægyptius tanquam viles Persæ epulæ essent. Quod ti vis, inquit, videre ô rex qualis beatorum regum victus esse debeat, permitte illis qui mei aliquando coqui fuerunt, Ægyptiam cœnam tibi struere. Quod quū fieri iussisset Ochus, & structa esset ea delectatus, Malum te male dij perdant (inquit) Ægyptie, qui, relictis huiusmodi cœnis viliores epulas expetieris.

Quænam autem Ægyptiacæ cœnæ essent. Protagorides libro de Daphnicis ludis primo nos docet, his verbis. Tertia cœnarum species est Ægyptiaca, quum mensæ non apponuntur, sed patinæ circumferuntur.

Male autem Gertii quidam, Tertia cœnarum species est Ægyptiarum, in quibus non admouentur mensæ &c. Non enim Αἰγυπτιακῶν, *sed* Αἰγυπτιακὴ *scribit Protagoridas: & duarum cœnarum species proposita, terram quandam addit quam esse Aegyptiā dicit.*

Apud eundem Athenæum in fine libri primi legimus, istud esse argumento Aegyptios fuisse vinolentos, quod apud eos solos tanquam lege quadam cautū

esset, ante vitulum eidem sacrificam elixam edere. *Intelligit enim, illos vitandam ebrietatem hoc facere solitos fuisse. Apud eundem, in illa libri vetustissima parte quæ in omnibus typographicis editionibus desiderantur, legimus,* coronam initio epularum dari solitam. Postquam enim dixit, Φιλόξενοι δ' ἐπὶ διπλασμοῖσιν ἐν τῇ πίνειν, φαρμάκου δείπνου δοχὴν ποιοῦσιν ἐστέφανον τῆς ἀμυχίας, *non ego intra nullo subiungit,* γνῶθι γὰρ ἐμὲ ἔθος ἐστὶ παρ' Αἰγυπτίοις, ὡς Νικόστρατος φησὶν ὁ Θηβαῖος

Vinol. nisi te memoriam fallit, & a nobis memimus: & quidem in fine libri primi scribitur ex Dione quodam Academico vinosus & bibaces Ægyptios fuisse: atq; adeo inuentum apud eos fuisse inopiæ subsidium, vt qui propter illam vino destituerentur, ex ordeo confectum biberent. Eius autem potu adeo exhilarari solitos vt canerent & saltarent, ac omnia facerent quę qui vino ebrij sunt facere consueuerunt.

Etiam ἀρτοφάγους vocat **Ægyptios Hecatæus**, apud eũdem lib. 10. τὰ ἐφ', panis edaces, *mentionem facit additis illius ordeacis potionibus, ex ordeo confectis.* Ac propterea (addit Athenæus Alexis in libro Σὺν ἀσωτίᾳ. scribit Bacchoris & patrem eius Neochabin frugali victu vsos fuisse. *Sed miretur quis quomodo facta mentione illius edacitatis panis, necnon illius ex ordeo cõfecti potus (quo solitos non minus quam vino potu inebriari, modo legimus) subiungat,* Ac propterea Alexis Bocchoridi & patri eius frugalitatis laudem tribuit. *Sed intelligit,* vt opinor, Ac propterea frugalitatis eorum tanquam rei quæ alioqui apud Ægyptios rara & notabilis esset mentionem facit. Cæterum *videri sibi illos arbitror in hac frugalitate, aut victu finxi (nisi quis μετρίαν τροφὴν moderatum victum, aut parcimoniam, aut etiam tenuem interpretari malit) antiquum etiam morem repræsentare, tanquam sortasse conantes eum renouare. Legimus enim libro v. ex quodã Apollonio,* ὃς παρ' Αἰγυπτίοις δὲ ἐπαλαιοῦτο σφόδρα· διετέλουν τὸ συμπόσιον ἡδόμενοι. πρωΐ μὲν γὰρ ἐδείπνουν, τροφῇ τῇ λιβυστικῇ καὶ ὑγιεινοτάτῃ χρώμενοι, καὶ οὔτε ἐπύνθανε ἕως ἡμῶν ὠμῶν τοῦ δύμματος. *Id est,* Quinetiam apud Ægyptios antiquitus com-

mu

uia temperanter celebrantur. Sedentes enim cœnabant, viliſſimo quidem ſed ſaluberrimo cibo contenti: ac vino quantum ad exhilarandum animum ſatis eſſet

HENR. STEPHANVS LECTIONIS *Herodoti ſtudioſis.*

HACTENVS de Ægyptiacis quoque legibus & inſtitutis quædam velut appendix ad Herodotum, ſicut antea de Perſicis Dari enim illam ampliorem minime viſum eſt, ſicut nec hanc. Quam tamen quoniam titulus promittit non hiſtoricorum tantum ſed aliorum etiam ſcriptorum locos exhibiturum, duorum poetarum, vnius inter tragicos celeberrimi, alterius inter comicos non incelebris, verſus adiungam. Illius tragici, cui nomen eſt Sophocli, verſus, (qui omnino aſſentiuntur his Herodoti pag. meæ edit. Græcolat. 62. verbis, *οἱ δὲ γυναῖκες ἀγορεύουσι καὶ καπηλεύουσι· οἱ δὲ ἄνδρες, κατ' οἴκους ἥσυχοι, ὑφαίνουσι*) in OEdipo Coloneo, pag. 283. meæ etiam egitionis, ſunt hi,

Ὦ πάντ' ἐκείνοις ὦ Αἴγυπτοι νόμοις
Φύσιν κατοικοῦντα καὶ βίου τροφάς.
Ἐκεῖ γὰρ οἱ μὲν ἄρσενες ἱστοὺς ἔχειν
Θακοῦσιν ἐσωμαργοῦσιν αἱ δὲ σπόρμοι
Τὰ τῶν ἔξω βίον τροφεῖα πορσύνουσ' αἰεί.

Aduerſus Antexandridæ comici verſus ſunt hi, aduerſus Ægyptios, animalia, tanquam deos colentes.

Οὐκ ἂν δυναίμην συμμαχεῖν ἐμοῖγ' ἐγώ.
ΟΥ̓Θ' οἱ πρόπαλαι γ' ὁμοῦ σοῦσ', οὐθ' οἱ νόμοι
Ἡμῶν, ὡς δηλοῦσιν ἥδ' ἀλίσκεται πολύ.
Βοῦν ἀσεβοῦντες ἐγὼ δ' ὑμῶν θεῖον.
Τὸν ἐχῖνον μίαν ἡμέραν δ' αἴμονα,
Ἡμεῖς δ' τῶν ὕψων μίαν παρὰ πολύ.
ΟΥ̓κ οἶδ' ἃ ἐστὶν, ἐγὼ δὲ γ' ἥδεμαι
Μᾶλλον τοῖς κυσὶ σίδης, τύπτω δ' ἐγὼ,
Τοὺψον κατεσθίοντα λύπη· καὶ λάβω.
Τοὺς ἱερεῖς δ' οὐδὲν μὴ ὁλοκληροῦντας νόμους
Εἶναι, περὶ ἡμῶν δ' ὡς ἔοικεν, ἀπεργαζόμενος.

Σὺμμὲτ' ἀλλουσι κοὐδὲν ἴσμεν· λοιδῆς,
Κλαυδ· ἰγὼ δ' οὐ πεῖς ἀποκτείναι δίρω
Δικάσται παρ' ὑμῖν μυρίλη, παρ' ἐμοὶ δίγ' οβ.

Quos ex tempore ita reddidi.

Patrocinari non queo vobis ego.
Nec moribus enim nos sumus nec legibus
Consentientes: dissidemus plurimum.
Bouem tu adoras, sacrificio deis eum.
Anguilla deus est maximus, te iudice.
Obsoniorum iudicamus maximum.
Haud es suillam vescor, contra hac ego libens.
Canem veneraris, ipse contra verbero,
Obsonium voratur illi quum meum.
Nostra integri vult lex sacerdotes sient
Omni sua parte, integros haud vestra vult.
Felem se habentem quum tu videris male,
Plorabis: ego libens perimo post pellem aufero.
Aranens mus pelliet istic, non & hic.

INDEX

INDEX IN HERODOTVM ET CTESIAM

Indicis huius numeri respondent non superlineatibus nostrarum paginarum numeris, sed iis qui interiorib⁹ marginibus lateri sunt adscripti. quos ideo sequi libuit, quia etiam Græca editionu margini à Stephano sunt appositi: vt si quis Latina cum Græcis conferre velit, expedite quæ cupit inuenire possit. Quibus vero præfixa sunt duæ istæ literæ, &, ad Ctesiam se remittunt.

A

ABa oppidum Phocensium, vbi delubrum Apollinis 205. 206. 220
Abantes Ioniæ populus 27
Abaris Hyperboreus 104
Abdera vrbs à Teiis condita, vbi 30. 82 218
Abrocomes & Hyperanthes Darij filij 199
Abronychus Athenienſis 104
Abſinthij populus 15
Abulites 8. &.
Abydus vrbs 146. 173. 175. Abydus ponte à Xerxe iungitur 4, &.
Accipiter Ægyptiis ſacer 50
accipitrū ſepultura vbi 51
Aecipitrum ſeptem paria ſeptem Perſarum omen 85
Aceratus propheta 206
Aces fluuius 91
Achæmenidarum cognatio vnde 24
Achœmenes Darij filius Ægypti præſes 168. 180 achęmenes ab Inaro interimitur 72 168. achæm. Xerxis frater Demarato contradicit 201
Achæmenidis Artox. fr. in Ægyptum exped. 1, &. Achæmen. obitus Ib. Achæm. vltio Ib.
Achęorum duodecim genera & partes 27. Achæi Iones Peloponneſo eiecerunt 27
Achæorum in Athamantis poſteros actio 196
Achæię Cereris templum 136
Achelous fluuius 41. 184
Acheron fluuius vbi 108. 142
Achillei curſus vbi 106. 109
Achilleum oppidum 143
Acinacis à Xerxe in mare deiicitur 176
Acræphia oppidum vbi 221
Acuſij progenitores qui 154
Acrothoon vrbs vbi 172
¶ Adicran Libyum rex 121
Adimantus Corinthiorū dux 202. 209. 214.
Adraſt. Phryx ob fratricidiū à Crœſo expiatur 7. Adraſt. cuſtos Aryis Ib. Adraſt. Gordij filius Midæ nepos 7. 8. Adraſt. ſibiipſi mortē

conſciſcit 8. Adraſt. calamitoſi monumentum 137
Adria a Phocēſ. occupatur 29
Adyrmachidæ Libyum primi vbi 122
ex Adyto edita vox 29
¶ Æaces Syloſontis fil. Sami tyrannis 148
Æaci fanum 140
Æacides Samius 118
Ædes hoſpitæ Veneris vbi 57
Ædificiū ē ſolido ſaxo vbi 69
Ædificia ex virgultis 125
Ægaleus mons vbi 214
Ægæ Ioniæ ciuitas Ibid.
Ægea vrbs in Pallena 184
Ægeum mare 111
AEgeus Lycum fratrē Athenis eiicit 51. AEgeus Oiolici filius vnde AEgidæ tribus 119
AEgialees ab AEgialo dicti 137.
AEgialees Pelaſgi 180
AEgicores Ionis filius 137
AEgila locus 123.124
AEgilea Styreorū inſula 161
AEgina (alias Argiua) Ariſtodemi vxor 153
AEgina Aſopi filia 139
AEginæ nomen 207. æginetarum ſtrenuitas 214. æginetarū odia Athen. 139. æginetæ ab Athenienſib. ſuperantur 159. æginetæ Epidauriorum ſubditi 139 æginetę & Cretenſes vt Samios ſubiugarint 81. æginetarum in Samios ſimultas vnde 81. æginetæ Iouis fanum conſtruxerunt 70 æginetæ Dario terram & aquam dant. 151
AEgion ciuitas 177
AEgiræ Achaica ciuitas 177
Ægiroeſſa Æoliæ ciuitas Ib.
AEgis Mineruæ vnde 125
AEgli populus 88
AEgroti Babyloniorum quo moto curentur 36 ægrotos Indi epulantur 83
AEgyptus q̄ regio & Ægyptij 42 ægyptus fluuij donum 40 ægypti diuiſio ſecundum Ione s 42. 68. ægypti diuiſio ſecundum Herod. 42 ægyptus, Aſiæ & Africæ terminus 42 87. ægypt. quorum deorum nomina neſciat 48. ægypt. Africæ finitima 50. 87. ægypto phœnix ſacroſancta 51. ægypt. vitibus caret 52. ægypt. quorum deorum oracula habeat Ib ægypti linum 56. ægypt. in XII regulos diſtributa 64. ægypt. inexpugnabilis 56. ægyptus forte diſtributa 56. ægyptus & Libya Perſis tributaria 87. egypt. ab Artoxerxe deficit, &c. ægyptus ad Perſas redit 5. &c ægyptij thoraces Perſis in vſu 25. ægyptij duodecim deorū primi inſtitutores 40. ægyptij aras, ſimulachra, delubra primum diis ſtatuerūt Ib.

ægy-

Aegyptiorum agrorũ cultura ſpontanea 2 ægypt. elementis Ibid. ægyptij qui ſint ex Iouis Ammonij oraculo 40. ægypti ſe primos exiſtimant 39 ęgypt inſtituta & mores 45. ægyptij ſacerdotes raſi Ib. ægyp. cũ feris veſcuntur Ib. ægypt. circunciſio, & hui⁹ rei cauſa 45. 56 ægypt veſtitus 45. 52. ægypt ſcriptura & literarũ duplex vſus 47. ægypt. religio, cult⁹ ergo deos maximus 46. ægypt. victus 52. ægypt. fabis abſtinent 46. ægypt. ſacrificãdi ritus Ib. ægypt. maxima dea Ib. ægypt. victimę 46. 47 ægyp. ibultiones poſt cõtactum uem Ib. ægypt. ſubulcum ngredi templum nefas 48. ægyptij quo tempore ſues mmolent, & ſuilla carne veſcãtur Ib. ęgypt. pręcipui cõuentus 49 ægyp fuſtuaria pugna 50. ægypt ferę ſaræ Ib ægypt. cura circa feas Ib. ægypt. crocodili ſatroſanctι 51. ægypt. purganina 52. ægypt. Afrorũ ſauberrimi Ib. ægypt panis œleſtis appellat⁹ Ib. ægyptier immutabilis Ib. ægyp. inũ ex ordeo Ib. ægyp. cãilena Ib. ęgyp prodigiorũ iuinationũq; obſeruãtiſſimi Ibid ægypt medicina uomodo ſit diſtributa 53. ægypt. lugendi ritus Ib. ægyp. mos in condiẽdis cadauerib. Ib ægypt. vnguẽta qualia 54. ægy. naues Ib. ęgypt. reges 55. 56 61. 63. 64. 67 73. ęgypt. feriæ 60 ægyptij immortalitatẽ animarũ primi aſſeuerauerũt Ib. ægypt. calamitas 62. ægy. progenies 64. ęgyp. Caſtra locus vbi 66 ægypt. myſteria 69 ægypt. pluuia portẽtoſa 72 ægy. capita cur dura Ib. ægypt. fuga Ib. ægyptij ignem animal aſſerũt 73. ægyptiorũ clades apud Iraſam 21 ægypt. à Perſis defectio 167 In ægypt Dar. exerc parat. ib. ægypt. ab Aprie rege defectio 121. ægyp. per proditionẽ à Cambyſe capti 2, & ægypt. vincunt 5, & ægypt. clades ib. ægypt. Sarſamam præficit Megabyz. ib ægypt. quidã vocaliſſimus 11. ægyptiacæ Thebæ 33 ægypt, regionis natura & deſcriptio 40. 45.

Ænea oppidum vbi 184
Æneſidem⁹ Hipp. ſatelles 189
Ænigma piſcatorum 253
Ænus vrbs & vbi 111 177
Ænyri, Cœnyri 159
Æoles à Cræſo ſubacti 2, 5, æolũ in Xerxis exercitu armatura 180. æol tributarij Dario 87. æol. olim Pelaſgi appellati 180. æol⁹ mos in ſacrificiis 254. ęol. ab Hymea,

çapiuntur 176. æolicæ ciuitates 27
Æorpata Scythis quid 114
Æris copia apud Massagetas 39. ære qui primi se armarint 66. æreus Iupiter & Neptunus vbi 236
Æropus. Gauanes, & Perdiccas fratres 221
Æris mutatio in hominibus causa morbi 52
Æs alienum debere apud Persas turpissimum 26. æs apud ægyptios pretiosissimum 75
Æschines Eretrien. dux 160
Æschrionia trib' Sam. vbi 75
Æschylus poeta 67
Æsopus fabularum scriptor genere Iadmius 62
Æstatis & hyemis simulachra vbi 59
AEstus in India 9. ct.
Æthiopes ex Aegyptiis institutis māsuetiores facti 44. æth. Nomades Ib æthiops vt Aegypto imperarit 63. æthiopes quem regē creent 74. æthiop hominum maximi, pulcherrimi, & eorū mores Ib æthiopum sepulchra vitrea 75. æthiopes Cambysi dona ferunt 88 æthiopum genitura nigra 89. æthiopes extremi hominum 90. æthiopes contra Cambys. 171. æth. circuncisio 56. æth. in Xerxiano exercitu armatura 178 æthiopum discrimen Ib.
¶ Africæ terminus quis 42. Africæ deserta 44
Africus & Auster venti duo omnium pluuiosissimi 45
Agaristæ proci 164. Agaristæ somnium 111
Agasicles Halicarnasseus 1
Agathyrsus Herculis filius 1
Agathyrsi populus 105. 113. Agathyrsorum mores & amicitiæ 1
Ager Caicus 1
Agetus Alcidæ filius, Aristonis amicus 1
Aglautiæ Cecropis filiæ templum 2
Aglomachi turris 11
Agora locus 17
Agrestium boum vbi ingens multitudo 1
Agrianæ populus 1
Agrianes fluuius 1
Agricolator vbi contemptus habeatur 1
Agyllensium calamitas 3. Agyllenses Phocensibus iussa ex oraculo soluunt 1
Athena citra ignem feruens 10. ahenum Samium 1
Aiax finitimus ac socius Ach 137 aiax Telamonius 2
216.
Aimnestus Spart. Mardon occisor 234. aimn. Platęen sis 2
¶ Alabanda vrbs 2
Alalia à Phocensibus cdi

ar 30
Alarodij populus 88. alarodiorum in Xerx. exerc. armati 179.
Alati ſerpentes vbi 90
Alazaris Barcæorum rex 122
Albæ columnæ 146
Album littus vbi 172
Alcæus Herculis filius 2
Alcæus poeta 143
Alcides Caunius 6, &c.
Alcinor & Chromius Argiui 15
Alcmæon aſtute auru à Crœſo aſportat 164. Alcmæon Megaclis f. Cliſthenis gener 165. alcmæonidæ obnoxij crimini piaculari 10. 137. alcmęonidæ genus Athen. 136. alc. an ſcutũ Perſis prodiderint 161. alc. generis claritas 164. alcm tyrannidis oſores Ib.
Alcon Moloſſus procus filiæ Cliſthenis 165
Aleæ Mineruæ templũ 12. 234
Aleæ ludus & teſſerarũ à Lydis primum inuentus fertur 18
Alevadæ Theſſaliæ reges 168. alevadarum machinæ 192
Alexander Priami filius 1. rapit Helenam 57
Alexãder Macedo aureus 219 alexãdri tyrannidis origo 221. alexandri progenies Ib. alexander Amyntæ f. dux & rex Macedonum 231
Algæ Achiæ 192
Aliarchus Arceſilaum ſtrangulat 121. aliarchus dolo interficitur Ib.
Alilat Vrania Arab. dicitur 72
Alitta Venus Arabibus dicta 25
Alizones populus 106
Alogune Bab. Artox. pellex 6, &c.
Alopecæ Atticæ 136
Alpeni vicus 193. Alpenus vrbs vbi 198
Alpheus & Maron fortiſſ. fratres 60
Alpis fluuius vbi 106
Alyſonij populus 87
¶ Amaſis rex 47. 57. 64 67. 68. amaſis regis monumentũ Ib. amaſis rex Sattanus Ib. amaſis expelli ſimulachrũ ſtatuit 69. amaſis regis mos Ib amaſis Mineruæ veſtibulum erexit Ib. amaſis amicitia cum Cyrenæis 70. amaſis Græcorum amans quid eis donarit Ib. amaſis varia donaria Ibid. amaſis Cyprum omnium primus cepit Ib. amaſis regis mors 73. amaſis cadaueri verberibus cœditur 74. amaſis cadauer crematur Ib. amaſis epiſtola ad Polycratem 78. amaſis picturati thoraces 79. amaſis Barcæos dolo capit 126
Amaſis Maraphius Aryandis contra Ayrenæos dux 122
Amathuſij populus 144. 145

Amaxãpeus fons amarus 106
Amazones populus 114. amazonum cũ Sauromatis cõmixtio Ibid. amazonum ſedes vbi Ib. amazonum nuptiæ 115
Ameſtris Xerxis vxor 177. 183 241. ameſtris crudelitas in Maſiſtæ vxorem 241
Amiantus Lycurgi filius 165
Amici deploratio 75. amicus prudens, omnium rerum pretioſiſſi. 130. amicus amicum quæ roget 155
Amictus lignei 11, &c.
Amilcar Carthaginiſ, rex 191. amilcaris genus & mors Ib.
Aminias Palleneus Atheniēſ. certamen init 213
Aminoclis fortuna 195
Amiſtris Onophæ filia, Xerxis vxor 3. &c, amiſtris & liberorum luctus 4. &c. amiſtris Megabyzũ Artoxerxi cõciliat 5 &c. amiſtris libide 6, &c. amiſtris Apollonidem excruciat Ib. amiſtris Zopyri cædem vlciſcitur Ib. amiſtris mors Ib.
Amiſtris Ochi filia Ib. amiſtris Terituchmis vxor 7, &c.
Amompharetus Pitaneti 232. amompharetivictoria 235.
Ammon ægyptiis quid 47. ammonis oraculum de Ægypt. 42, ammonis oraculi origo 49
Ammonij populus vbi 47. 124
Amorges Perſarum dux
Ampa vrbs vbi
Ampelon promontiorum
Amphiarao aureus clypeus Crœſo donatus 9. amphiarai expeditio in Thebas ab Homero cõſcripta 24 amphiarai templum apud Delphos 17. & oraculũ 22
Amphicæa oppidum 20
Amphicrates Samirex
Amphictyonidis Cereris templum 196. amphictyonum fanum, & ſedilia Ib. amphictyones templum Apollinis Delphicum ſtruendũ locant 70. 136
Amphiloch. Amphiar. 87.
Amphilytus Acarnan ariolus 11. amphyliti vaticiniũ Ib.
Amphimneſtus Epidamnius 164
Amphion 141
Amphiſſa vrbs vbi 206
Amyntas Macedo, Perſas vt exceperit 129. Hippiæ vrbem donat 141
Amyntas Amyntæ nepos, Aſiaticus 221
Amyrt. 63 Amyrtæi ægyptirex à Cambyſe captus 2, &c.
Amytis filia Aſtyagis 1, & Amytis & Spitama Aſtyagem occultant Ib. Amytis à Cyro in vxorem ducta Ib. Amytis Petiſacam excarnificat Ib. Amytis Cambyſem monet 2, &c. Amytis veneno ſe necat Ib. Amytis Cambyſem

byſem in ſomnis vexat 3, &c.
Amytis Xerxis filia Ib. amytis Megabyzi vxor 4. &c. amytis adulterij accuſatur à marito Ib. amytis Inarum ad ſupplicium poſcit 5, &c. amytis libido 6, &c. amytis morbus & mors Ib.
¶ Anacharſis ſapiens 105. & eius cædes 109
Anacreon Teius 91
Anactorium templum 234
Anaua vrbs Phrygiæ 173
Anaxagoras rex Cypri 8, &c.
Anaxandrides Lacedæmoniorum rex 12. anaxandrides & eius vxores 133
Anaxilaus Rhegiorum Tyrannus 149. 191
Anchimolius Aſteris f. & eius cædes 136
Ancora Sophanis 135
Anderica Giſſiæ ſtathmus 163
Andia Artoxerxis pellex 6. &c.
Androcratis fanum vbi 227
Andromeda Cephei filia 177
Androphagi populus vbi 101
androphagorum mores 113
Andrus inſula 131. andrũ Græci obſident 217
Angation Perſis quid 215
Angites fluuius vbi 182
Angrus fluuius 106
Anguilla Ægy. ſacroſancta 51
Animarũ immortalitas atque tranſmigratio, primis Ægyptiis cognita 60. animarũ immortalitatem Zamoxis Thracas edocet 112
Animal Indicum 9, &c. animalia Indica grandiora cæteris 89. animalcula Indiæ tinctoria 11, &c. animalia quæ eſui ſunt plura, noxia pauciora 89
Anni humanæ vitæ ſeptuaginta 6. annus ab Ægyptiis primum inuentus, inq; duodecim menſes ab eiſdem diſtinctus 40
Anopæa mons & vicus 198
Antacæi cete ingentia Boryſthenis 106
Antandros vrbs vbi 175
Antandrus locus 130
Anthela vrbs 193
Anthele vicus vbi 196
Anthylla oppidum 55
Antichares Eleonius 133
Anticyra vrbs 196
Antidorus Lennius ad Græcos tranſugit 283
Antropophagũ animal 9, &c.
Anyſis vrbs 63
Anyſis cæcus Ægypti rex Ib. anyſis imperium Ægypti recuperat. Ibid.
¶ Apaturia Iones Athenis oriundi celebrant 27
Aper immenſus Myſorum opera deuaſtans 7. aper in africa nullus 125
Aphetæ loci nomen 195
Aphidnæ produntur Tyndaridis 239
Amphlyſtij Iouis templũ 195
Aphrodiſias inſula vbi 122
Aphytis Pallenæ vrbs 184

Abia vrbs vbi 42
Apidanus fluuius Theſſaliæ 148.
Apis aula vbi 66
Apis Græcorum lingua quid Ib. apis apparuit: feriantur Ægyptij 75. ſigna eius Ib. Cambyſes ferit Ib.
Apollinis Iſmenij tẽplum 9. 17. 135. 220. apollinis imbre Crœſus è pyra liberatur 16. apollinis Triopij ſacrũ atq; certamen 27. apollinis oraculũ apud Ægypt. 52. apollo Aegyptiis Orus dictus 64. 67. apollinis tẽpla vbi 66 apollinis & Dianæ parentes 67. apollo ad Metapontinos ſolos Italorum venit 101. apollinis ara ab Ariſteo extructa Ib. apollo Scytharũ deus 107. apollo Oetotyr⁹ apud Scythas Ib. apollinis oraculum Barro redditum 120. apollinis fons vbi 121. apollinis ſimulachrum 167. apollinis delubrum apud Abas 206. apollinis oraculum apud Delphos Ib. apollinis arma ſponte apparentia Ib. apollinis Proi fanum 220. apollinis ædes à Mardis diripienda 4, &c
Apollonia vrbs vbi 111 238
Apolloniates ager 238.
Apolloniatis oraculum redditur Ib.
Apollonides Cous medicus Arrox 4, &c. apollonidis cũ Amyti coitus 6, &c. apollonides cruciatur & viu⁹ defoditur Ib.
Apologus Cyri ad Iones 26
Apparitæ populus 87
Apries rex Ægypti 67. 121. apries ſtrãgulatur 698. apriis bellum cũ Sidoniis & Tyriis 67
¶ Aqua diuerſarum qualitatum vbi 124. aqua Stygis vbi 157. aqua adeo debilis vt ne lignum quidem ferat 75 aqua quæ potatã coagulatur 10, & aqua demẽtahs Ib. aquam quod lignum coagat 11, &c. aqui attolens ponderoſa 12, &c.
¶ Ara duodecim deorum vbi 40. aræ à quibus primum, diis conſecratæ Ib. ara Dianæ 111. ara Iouis forenſis 133. ara Herculis 193. ara vẽtorum in Thyia Ib ara Iouis diabaterij a Dario ſtructa 3, &c.
Arabia vbi 41. 80, 104. arabiæ mons 40. & humus 41. arabia tributorum immunis 87. arabia quæ producat 89. arabici ſinus deſcriptio 41. 104
Arabum dei 72. arabum ædes cõſentiſſima 72. arabum in Xerxiano exercitu armatura 178 179
Araxes fluuius 37. & eius cur.

ſus quo tendat 104. araxis accolę quo victu & veſtitu vtantur 37
Arbarius à Secundiano deficit. 6, &.
Arbor Siptachora 11, & arbor lacrymãs Ib. arbor electrifera Ib. arbores Indicæ 12. &. arborea lana optima vbi 89
Arcades 27. 69. 134. arcadia & eius incolæ quales 11
Arceſilaus Batti filius, Cyrenæ rex 121. arceſilaus inimicos perſequitur Ib. arceſilaus ſtrangulatur Ib.
Arceſilaus arceſilai nepos regno paterno eiicitur Ib. arceſilaus Samum fugit Ib. oraculum conſulit 122. recuperat ſua, & oraculo non ſatisfaciens, occiditur Ib.
Archander Phthij Achæi filius 55. archandri vrbs Ibid.
Archiæ, & Lycopæ in expugnando Samo feruor 80
Archias Samius vnde dictus 57
Archidamus Zeuxidami f. 156
Archidicè nobilis in Græcia meretrix, & eius amaſius à Sappho cõuitiis notatus 62
Archilochi Parij de Gyge Iambi 3
Arcis Athen. expugnatio 138
Ardys rex, filius Gygis 3 ardys Prienenſes expugnauit ib.
Areius pagus 208
Areha aurea 89
Argadeus Ionis filius 137
Arganthonius Tarteſſiorum rex 30. Arganthonius moritur. Ib.
Argentei & aurei nummi primum à Lydis percuſſi 18
Argẽtifodina Bactrica 10, &. argentũ in vſu Scythæ non habent 103. argentifodinæ Indicæ 10, &. argentum & ferrum apud Maſſagetas non eſt in vſu 39
Argilus Græca vrbs vbi 183
Argiopius locus quidam 233
Argippæi populus & eorum victus 102
Argis & Opis virgines ſacra ex Hyperboreis aſportantes. 103
Argiui 134. argiuorum cum Spartiatis de agro Thyrea contentio 15. argiuorum fines ditioq; Ibid. argiuorum raſura in præſenti clade Ib. argiuorum mulieribus vetitum aurum ferre in præſenti clade Ibid. argiuis redditum oraculum 188. argiui Xerxi ſubdi maluerũt quam Lacedæmoniis eſſe inferiores Ibid. argiuorum cum Perſis affinitas Ibid. argiui mercede militant in Peloponneſo 11. argiui ad Mardonium mittunt nuntium 225. argiuorum ad Artaxerxem legatio 189. argiui muſica cæteros Græcos antecellunt 93.

Argiuorum mulieres Melampus sanat 229
Argiua Auteſionis filia, Aristonis vxor 153
Argos ab Homero maxime celebratum 137. argos ciuitatum Græciæ nobiliſſimam argos à ſeruis tenetur argi lucus à Cleomene incenditur. 157
Argus ædificator 123
Argonautarum posteri à Pelasgis Lemno eiecti 118. argonautæ Herculem amittunt 195
Argon Heraclidarum primus Sardium rex 2
Ariabignes Darii filius 81. 213
Ariantes rex 110
Ariaramnis aduersus Scythas expeditio 3, &c.
Aridius Nerbalus Arbali filius 180
Aridolis Alabandenſium tyrannus 195
Arienę & Aſtyagis cognubiũ 13
Arietes cur non mactentur à Thebanis 47. arietes Thebanis ſacroſancti 47
Arii populus 88. 177. ariorum in Xerxiano exercitu armatura 178
Arimaſpi viri vnoculi vbi 90. 101. 102. & vnde dicti ibid
Arimaſpii verſus 101
Arioma dus Caſpiorum dux 178. ariomardus Moſchorũ & Tibarenorum dux 179
Arion Methymnæus dithyramborum primus author 41
Arion Methymnæus delphino inſidens ad Tænarũ eiectus eſt 1b arionis ingẽs donarium in Tænaro 5
Aripithes Scythę rex 109
Arisba Leſbi ciuitas 28
Ariſtagoras Cyzicenus 118
ariſtagoras Cumæus 131. Ariſtagoras Myletityrannus 131 ariſtagoras Ionicæ rebellionis author 132. ariſtagoræ oratio ad Cleomenem 134. ariſtagoræ mors 146
Ariſteas Corinthius 186
Ariſteus Proconneſius verſificator 187. ariſtei Proconneſii ſtatua Ibid
Ariſtides Lyſimachi ſ. Athen. 212. ariſtid s nobile ſacinus 214 228 ariſtidis conſilio ſagittarii ex Creta accerſũtur, 4, &c. ariſtidis aſtu Xerxes à Salamine fugit 4, &c.
Ariſtocyprus Soliorũ rex 145
Ariſtodemus Spartarum rex 153 ariſtodemus militiam deſerens, infamis 206 ad Platæas in famiæ notã ſtrenuitate delet 235
Ariſtodicus Heraclidis f Cumæus oraculum cõſulit 79
Ariſton rex 11. 155 ariſton Byzantius 132
Ariſtophilides Tarent. rex 94
Arizanti gens Medicæ nationis 19
Arma Martia ſponte appare-

tia 206
Armenij pecuarij 35. 134. armentorum in Xerxiano exercitu armatura 178
Arpoxais Targitai filius 99
Arsacas Ochi regis filius 6, &c. Arsacas patri succedit 7, &c.
Arsames Vtiorum dux 178
Arsamenes Æthiopū dux Ib.
Arsites Artoxerxis spurius 6, &c. arsites à fratre Ocho deficit 6, &c. arsitæ cædes 7, &c.
Artabanus Mystas. filius Xerxis patruus 169. artabani oratio de bello aduersus Græcos susceptorum bid artabani somniū 175 artabanus Susa dimittitur 176
Artabazus Pharnacis f. Parthorum dux 178. artabazi fuga cum Persis 234. 237
Artaba mensura Persica 55
Artaca 151
Artachæes Achæmenides genere, & eius proceritas 183
Artatia vrbs 101
Artæus Artachæi filius 172. artæi Cephanes antea dicti 177
Artapanus Artasyræ filius apud Xerxē spectatus 3, &, artapani cum Leonide de Thermopylis præliū 4, &. artapanus Xerxem occidit 4, &. artapanus Artoxerxi insidians ab ipso occiditur Ib. artapani filiorum interitus Ib. artapani præfecti ab Artox. defectio Ib.
Artaphernes Darij frater 130, 131. artaphernes Sardium præfectus 138 artaphernes Ionib. vectigalia imponit 152. artaphernes vn' ex septem magis occisoribus 3, &.
Artarius satrapa 3 &. artarius Megabyzum monet Ib.
Artasyras Hyrcanius Cambysis consiliarius 2, &. artasyras Mago regnum tradere conatur 3, & artasyras à septē cōiuratorib. assumitur ad occidendū Magum Ib. artasyræ mors Ib. artasyras in Artyphiū mittitur 6, &.
Artaxerxes quid Græcis signi ficet 60 artax Xerxis filius 182. 188.
Artayctes Macronū dux 173 artayctes nefarius in Sesto Xerxis prætor 242. artayctes captus suspenditur Ib.
Artaynta Xerxis amasia, & eius clades 241
Artayntes Artachæi fil. 220 conuitiis petitur à Masiste, insurgit, reprimitur 240
Artcatæ Persarum genus 24
Artembares Medus 21, 22. artēbaris oratio ad Persas 242
Artemidis. i. Dianæ tēplū 193
Artemisia Lygdamis fil. mortuo marito Xerxis exercitū sequuta 180. artemisia pugnam naualē dissuadet 210 215. artemisiæ glorioſa pugna 213 artemisiæ capiēdæ præmium 214. artemisiæ Xerxes liberos suos abdu-

cendos dat 216
Artemisium vbi 103.193.
Artibaxanes eunuchus 83. &c.
Artimpasa Venus cœlestis apud Scythas 167.
Artiscus fluuius vbi 112
Artochmes Armeniorum dux 178.
Artontes Mardonij filius patris humatoribus præmia reddit 237
Artostes Ochi filius 6. &c.
Artoxarxes à Secundiano deficit 6. &c. artoxares Ochi insidians occiditur 7. &c.
Artoxares Paphlagon eunuchus 3. &c. Artoxares relegatur ibid.
Artoxerxes Xerxis filius 3. &c. artox Artapanum se occidere machinantem interficit 4. &c. artoxi rex ibid. artoxerxis luctus ex graui casu ib. artox. Bactra, quæ defeciuerat à se, capit ib. artoxerxis in Ægyptum exercitus 5. &c. artoxer. ægre Græcis ignoscit ibid. artoxerxis aduersus Megabyzũ exercitus ib. artoxerxis cũ Megabyzo pactum ib. artoxerxes Magabyzum occidi iubet ibid. artox. mors 6. &c. artoxerxis spurii ibid. artoxerxis mater Paryzatis ib. ¶ Artox Ochi filius ibid artoxerx. vxor Statira 7. &c. artoxerxis fratris Cyri cum Græcis fœdus 8. &c. artox. Cyri hostes remunerat ib. artox & euagoræ dissensio ibid.
Artozostra Darij filia, Mardonij vxor 151
Artybij equus, cœdes 145
Artyphius Artabani & Gandariorum dux 178. artyphij Megabyzi filij fortitudo 5. &c. artyphius superatur 6. &c. artyphij mors 7. &c.
Artystona Cyri filia 87. Darij vxor ex omnibus charissima 178
Arxanes Ægypti satrapa 6. &c.
Aryãdes Ægypti prætor 122. aryandes à Dario morte affectus ibid. aryandi dictum argentum ibid.
¶ Asbystæ populus vbi 122
Ascalon vrbs Palæstinæ 20
Aschi liquoris genus 102
Asia à Phraorte subacta 19 asiam omnem trans Halym fluuium Cyaxares sibi cõciliauit ib. asiæ imperium à Scythis occupatur 20. asiæ terminj quot & vbi 104
Asia vnde sortita nomen 105. asiæ & Europæ descriptio 104
Asias familia Sardibus 105
Asina Dryopum vrbs 211
Asinj Pygmæorum 10. &c. asinj apud Scythas nõ visuntur 16. asinorum vox Scythiæ insueta ibid. asini vbi cornibus præditi 183. asini

non potantes vbi ib. asinorum vocem & formam equi Scythici non ferũt 116 asinarius Demarati pater dicitur 156
Asmach populus vbi 44.
Asonide Ægin. nauarch⁹ 133
Asopus, & quæ eius filiæ 119 asopus fluuius 162.166.225
Asopodorus Theban. equitũ dux 234
Aspadates Cambysis eunuchus 2, &c.
Aspamitris Xerxis occisoris tormenta 4, &c.
Asphaltus bitumen 32.163.
Asphathines Persa 83
Assa vrbs vbi 183
Assesia Mineruæ templum 4
Assyria quæ & vbi 42.104. assyriæ siccitas 35. assyriæ seges quomodo irrigetur frumentumq; prouenîat ib. assyriorum imperium 18. assyriorum bellum cum Phraorte 19. assyrij à Medis subiguntur 20. assyr. Ven⁹ Mylita vocata 25. assyr. bellum cum Cyro 32. assyr armatura in Xerxiano exercitu 117. assyrij Græcis Syrij dicti ibid
Astyages Cyaxaris f. Med rex 8.13. astyages à Cyro capitur 1. astyagis cum Crœso affinitas ib. astyagis cum Ariena nuptiæ ib. astyages Crœsi auus maternus 14 astyages patre defũcto Scytharum regnũ suscipit 20. astyagis somnia ib. astyages Cyrum agnoscit 22. astyag. Harpagi filiũ mactat ib. astyages Harpagũ proditorẽ arguit ib. in bello cõtra Persas capitur 24 astyages alio nomine Astyiges dictus 1, & astyag. Cyro non consanguineus ib astyages fugiẽs à Cyro capitur ib astyages à Cyro honoratur ib. astyages à Cyro & Amyti accersitus ib. astyages à Petisaca desertus fame petit ib. astyagis sepulchrum ib.
Asychis Ædyptiorum rex 62 asychidis regis pyramis lateritia 63
Asylum Herculis 57
¶ Atarbechis vrbs vbi 46 175
Atarnes fluuius 105. atarnes Darij regis frater 199
Atarneus ager Mysiæ piacularis 29 116
Athamas Æoli filius 195
Athenades Trachinius 198
Athenagoras Samius ad Leutychidem mittitur 238
Athenæ à Pisistraro occupantur 10. athenæ Græciæ & Ioniæ insignior vrbs 27. athenarum a Pisa distantia 40 athenæ tyrannis liberatæ 36. athenarũ arx 187 athenæ captæ 208 athenarum arx incensa ib. athenarum incendium 225 a-

thenæ ab Homero celebratæ 251. athenas vacuas Xerxes capit 4, &c. athenas & earum arcem Xerxes incendit 1b. athenienſes ſanctimonia iuſiurandi adacti ſeruare Solonis leges 5. athenienſes Græcorum potentiſſimi 9. athenienſium cum finitimis Eleuſine pugna 5. athenienſes nunquam ſolum mutarunt 9. 190. athen. Iones genere 9. athenienſes Ionicum nomen fugiunt 27. athenienſium in Ionia colonorum vxores Caricæ cum eis cibum capere renuunt, & nomine compellare, & quare 27. athenienſium ex ſeditione, Piſiſtrati tyrannis 10. athenienſes partim taxillis partim ſomno occupati, à Piſiſtrato inuaduntur 11. athenienſium tribus & nomina vnde 137. athenienſes Lacedæmoniorum opē cōtra barbaros implorāt 161. athen. cum Mitylenæis pugna 143. athen ex Laureo reditus metallici 187. athē Mileti expugnationē ægre ferunt 149 athen. Perſarum ſocietatem ambiunt 138. athen. democratiæ author 165. athen. vt tyrannis liberati 135. athen ad Mardonium reſponſum 222. ath. Græciæ vindices 186. athe nienſiū præſtantia 138. 139. athen. mutua cædes 140. athen. quidam fibulis a mulieribus confectus 1b ath. cum Æginetis bellum 179. athen. xii dij 162. athen. panegyries 162. ath. apud Marathonē victoria 163. athen. vxores à Pelaſgis raptæ 166. ath. laus 169 ath. ſolum curā Perſis vaſtatū 185. athen. Græciæ liberatores 186 athen. oraculum 1b. athen nunquam ſolum verterunt 190 athen vnde dicti 207. athen. virtus in propugnanda arce 208 athen. præclara facta 229. ath. iniurias Xerxes vlciſcitur 3. &c. athen. ad Salaminem profugium 4. &c. athē. Inaro claſſem mittunt aduerſus Perſas, 5, &c.

Atticorum lingua 10. atticiarum mulierum vha cum liberis cædes 166. atticus medimnus quid ſit 35. 154. atticorum in ſacrificando conſuetudo 140. attica vt Lemno cohæreat 166

Athos mons & eius Iſthmus ac vrbes 172. athos mons effoditur 1b.

Athous eunuchus 6, &c.

Athres fluuius vbi 105

Atlanticum mare vbi 37

Atlantes innominati populi vbi & vnde dicti 124

Atlas fluuius 105

Atlas

Atlas mons, & cur columna cæli 124
Atoſſa Cyri filia 83. atoſſa Darii vxor 87. 167. atoſſæ in mamilla vlcus 94
Atramyttium vrbs vbi 175
Atrayteꝰ dux Pactienſium 178
Atridæ exercitus aduerſus Ilium 172
Attaginus Phrynonis filius Thebanus Mardonium cũ ſuis excipit opipare 225. attaginus Perſarum primatius apud Thebas fautor, ad ſupplicum à Græcis poſcitur 237
Attrehendi vi præditum lignum 10. &.
Atys Lydi pater 178 atys Cræſi filius 6. atyis oratio ad Crœſum patrem ſuum, venandi ſibi copiã denegantem 7. atys Adraſto cuſtodiendus datur ib. atys cuſpide ictus paternum ſomnium implet 8 atys Cræſi filii à mors ib. atys Manis filius, Lydorum rex. colonias in Hetruriam per filiũ Tyrrhenum mittit, fame coactus 18
¶ Auchatæ Scythæ 59
Aues quadrupedes 10, &. aues Νίκαιαι 10. &. aues vt veneficiũ Indi 11, &.
Augurium expulſionis magorum 85
Auras fluuius vbi 105
Aurum & argentũ à quo primum percuſſum 18. aurum Indicum 88 aurum Indicũ 10, &. auri immenſa vis à Gyge Delphis dicata, auri magna vis in ſeptẽtrionalibus Europæ plagis 90. aureacea arena vbi 89 & quomodo diripiatur Ib. aurea platanus atque vitis 173. de aureis metallis certamen 235 aureus tripus apud Delphos 236. aureum aratrum, iugum, ſecuris, & phiala, cœlo delapſa in Scythiam: & circa illa oſtentum 93
Auſte & africus venti omniũ pluuioſiſſimi 43. auſter aduerſus ſe bellantes Pſyllos flatu in arena obruit 123
Autonous & Phylacus Delphorum heroes, & aduerſus Perſas vindices, eorũque delubra 207
Auxeſiæ & Damiæ ſimulachra 159
¶ Axius fluuius Mygdoniam à Bottiæide dirimit 184
¶ Azabaritas eunuchus 6, &.
Azanes Artæi filius Sogdorũ dux 178
Aziris portus vbi 122
Aziriſtus locus vbi 121
Azotus, vrbs Syriæ à Pſam. expugnata 67

B

Babylon Aſſyriæ vrbs celeberrimi nominis 33 babylonis ſitus & magnitudo 32 babylonis cẽrum

æreæ portæ ib. babylonis constructio ib. babylonis duæ plagæ ib. babylon à Cyro capitur 35. babylonis principatus, Persis Satrapia dicitur ib. babylonis obsessio à Dario 97. babylon secundo capitur 98. babylonis à Xerxe defectio 3, &t. babylon à Megabyzo capta ib. babylonica regio fossis distincta 35. babylonicæ regionis potētia quāta, ib. babylonicæ palmę vsus & diuersitas ib. babylonica nauigia orbiculata ib. babylonicæ regionis prouent' 35. babyloniæ fertilitas ib. babylonicatū virginum auctio 36. babyloniorum tyrannus Labinetus 14 babyloniorū fœdus cum Crœso Ib. babyloniorum leges & institutа 36. babyloniorum quorundam victus ib. babyloniorum cultus Ibid. babyloniorum comata capita ib. babyloniis sceptrum gestare sine insigni, nefas Ib. babyloniorum medica cura erga ægrotos suos Ib. babylonij vt se aduersus secundam obsidionem munierint 96. babylonij vt fœminas in obsidione tractarint 96. 97. babyloniorum in mille sepulchra 36 babyloniorū ablutio post coitum 36. babyloniorum fœda lex de mulieribus Ib. babyloniorum talentum 87.
Bacchus Ægypt. Osiris dictus 46. bacchi festum apud Ægyptios, & de phallis 48. bacchi delubrum 111. bacchica Dionysi sacra 110. bacchici sacrificii inuētor quis 48. bacchica & Orphica 52. bacchanalia Græcorum Scythæ improbant Ib. bacchantium vox 210
Bacchiadæ qui apud Corinthios 14
Bacidis oraculū 204 212 214.
Bactra deficiunt ab Artoxerxe 4, &t. bactra capiuntur ib. bactriorum dux Hystaspes 178. bactriorum in Xerxis exercitu armatura ib. bactrij Cyro oppugnanti se dedunt 1, &t. bactriis præficitur Tanyoxarxes 2, &t. bactriana natio 28. 88. bactrica argentifodina 10. &t.
Badres genere Pasargades 122. badres Hystanis filius Milyarum dux 179
Bagæus Artontis filius 93
Bagapates Cyrū sepelit 2, &t. bagapates Mago regnum tradere conatur 3, &t. bagapates à septem principib' assumptus, claues eis regię dat ib. bagapates sepulchro Darij assidet ib. bagapates moritur ib. bagapatis cruciatus

ciatus 8, &c.
Bigasices Thracum dux 178
Bigorasus 6, &c. bagorati cœdes ib.
Bubacis iqua 12, &c.
Barca sacrificæ Minervæ ominosa 216. barba Pygmæorum 10, &c.
Barbarorum vociferatio 233. barbarorū apud Marathonem ingens strages 163. barbarorum fuga cum Artabazo 234. barbarorum cœdes 235
Barca oppidum 87. 121. 122. barcæ obsidio 126. barcæ vicus Bactriacus 127
Barcæorum expugnatio 126 127. barcæorum deditio 73. barcæorum fœdus cum Persis 126
Barena vrbs Crœso donatur 1 &c.
Barisses vnus ex septem magi occisor 3. &c.
Baris nauigij genus 5.
Battus Polymnesti filius 1. &c. batti filia 68. batti & Batti claudi regnum 121. batto vndenomen inditum 120.
Beatus, qui diem suum recte obierit 6
Beccus quid sit 40.
Belides portæ Babylonis 97.
Belitanæ sepulchrum Xerxes visit 3. &c.
Bellorum Græcorum initia 1. belli inter Cambysem & Amasin occasio 71. bellum cum Argiuis seruorum 158. bellum Peloponnēsium 235
Benemeriti Crasangæ Persis dicti 213. benemeriti qui vocarentur 12. benemeriti apud Persas honorātur 97.
Beneuolentia Ind. in reges 10 &c.
Bernicus mons vbi 221
¶ Biantis Prienæi responsio ad Crœsum 5 biantis Prienæi consilium ab Ionibus spretum 31
Bibli quid Ionibus 135
Bisalteorū regis facinus eximium, & pœna in filios 218
Bisaltia regio vbi 183
Bisanthes oppidum vbi 186
Bistones Thraciæ populus ib. bistonis lacus Dicææ contiguus 182
Bithyni populus quis 178. bithyni a Crœso subacti 5
Biton & Cleobis secundo loco beati 6 Bitonis & Cleobis Argiuum genus ib. biton & Cleobis in certaminibus victores ib. bitonis & Cleobis felicissimus exitus ib. bitonis & Cleobis effigies apud Delphos ib.
Bœbeis lacus vbi 184
Bœotia terra 48
Bogis amplissimæ laudes 182
Boges Eionis vrbis præfectus ibid
Bolbitinum ostium Nili effossum 42
Bolissus locus 249

Boreæ vxor Orithyia Erechthei filia 195. boreę delubrũ ab Athen. extructũ Ib.
Boryes vbi gignantur 125
Borysthenes fluuius vbi 101. 105 113. borysthenes huberrimus 106. borysthenitarum imperium 101. borysthenitæ populus vbi 101. 106
Bosporus Cimmerius 100. 113. bosporum & Istrum Darius ponte iungit 30. &
Bottiæis terra vbi 184
Boues mares Ægyptij immolant 46. boues immolandos vt explorent Ægyptij Ibid. boum sepultura apud Ægyptios Ib. boum veneratio apud Ægyptios Ib. bos lignea sepulchri loco vbi 61. bobus vbi cornua non succrescãt 107. boues ꝓpostere pascẽtes 114
Bubeum agrestiũ ingens vis vbi 184. boues Pygmæorum 10. &
¶Branchidæ populus 8. branchidarum oraculum de Pacya 29
Brauron insula 118. 166
Brongus fluuius 106
Brundusium vrbs 113
Brygi populus 152
Bubares Megabyzi filius 172. bubares Persa Amyntę gener 221
Bubastis AEg. Diana 63. bubastis oppidum 46. 63. bubastis hoc est Dianæ templum 63
Bucolicum ostium Nili effossum 42
Budij gens Medica 19
Budini populus vbi 102. 113. budinorum mores Ib.
Bulis Spartiata Nicolai filius 185.
Bura Ioniæ ciuitas vbi 27
Busæ Medicę nationis populus 19
Busiris oppidum 49
Butis vrbs. 66
Byblesia vbi 31
Bysantium 111. 151

C

CAbales Libyes vbi 122
Cabalij populus 87
Cabelees Mæones quem cultũ in Xerxiano exercitu tulerint 179. cabelees Mæones alias Lasinij dicti Ib.
Cabirorum orgiis Thraces ibeum agrestiũ ingens vis nitiantur 48. Cabirorum tẽplum aliis præter sacerdotem inaccessum, Cãbyses adit & profanat 77
Cadauera Persarum quomodo humentur 26. cadaueris paterni oppignorãdi lex 62 cadauera vbi nõ creműtur 72. cadauera mortua vt sepeliant Nasamones & Nomades 125. cadaueris regij sepultura qualis apud Scythas 108
Cadmæa victoria Phocẽsibus obtigit 30. cadmææ literæ

135. cadmeorum ab Argiuis eiectio 136
Cadmus Tyrius 18. 135. cadmus Scythis f. Cous 191
cadmi iustitia Ib.
Cadytis vrbs Syriæ 57. 71
Caicus ager vbi 150. & fluuius 175.
Caira vel Carica Halyattis vxor. Crœsi mater 17
Caira vestis 140
Calamus Indicus 9 &.
Calandæ Indiæ populus 88
Calasiris vestis genus apud Ægypt 52
Calasiries Ægyptij. 68. calasirium Ægyptiorum plagæ quæ Ib
Callatebus vrbs vbi 173
Callatiæ Indi parentibus vescuntur 78
Callia Eleus Iamidarum vaticinus 133
Callias Phænippus Hipponici pater 164. calliæ filiæ tres 164. callias Hipponici f. 188
Calliadates in pugna ad Ther. Xerxi consilium 4. &.
Callimachus Aphidnæus 162
callimachi cædes 163
Callipidæ Græcoscythæ 101
Callipolitani populus 189
Calliste insula 119
Calui à natali vbi 102. caluitiei causa 72
Calyndici montes vbi 31
Calystrij Indi 11. &.
Cami mons vbi 89
Camarina vrbs 189. camarinæi Ib.
Cambysis nuptiæ cum Mandane 20. cambyses Cyro patre defuncto, regnum suscipit 39. 2 &. cambysis expeditio aduersus AEgyp. Ib. cambyses aduersus Amasin bellum mouit 171. cambysis ortus 71. cambysis expeditiones 74. cambysis dona ad regem Macrobiotũ ib. cambyses Apin vitulum AEg. Deum ferit 76. cambysis omnium 76. 82. cambysis parricida 76. cambyses sororẽ interimit ib. cambysis moribus Ib. cambyses vinolentus 77. cambysis crudelissima facinora Ib. cambysis fatum, imprecatio 82. mores 83. cambysi quæ prodigia acciderint 2. &. cãbysis angores Ib. cãby. mors: camb. sepelitur Ib. cãbyses Amyrtæũ & Ægyptios capit 2. &. cambyses Tanyoxarcem fratrem interficit Ib. cambyses magum dolosein Tanyoxarcis locum sufficit Ib.
Cameli formidini sunt equis 15. cameli Indici forma 83.
Camicum Acragantini incolũt 192. camici oppidi obsessio Ib.
Caminus poemation Homeri 512
Caminus oppidum 25

Campsa oppidum 184
Campus Nisæus Medicæ regionis 174
Canales coriacei mirælongitudinis 72
Canastræum promontorium 184
Candaules Græcis Myrsilus dictus Sardium tyrannus 2 candaules ab Alcæo Herculis filio oriundus Ib. candaules Sardiũ nouissimus rex Ib. candaulis amor in vxorem suam Ib. caudaulis vxor Gygi nuda visa Ib. candaulis interitus 3
Canes Indici 9 &. caninum caput habentes 11. &.
Cana supercilia 12. &. cani iuuenes Ib.
Canobicum Nihi ostium vbi 42. 57 70.
Capilli Pygmæorum 10 &.
Cappadocibus à Crœso bellũ infertur 13. cappadoces Græcis Syri nominãtur Ib. cappadoces populus 133 134
Caprarum immolatio vbi 46
capripedes homines vbi 101
Caput sine futura 237. capita Ægyptiorũ cur firma 72 capita Persarũ cur fragilia Ib. capite carẽs partus 2. &.
Carcinitis oppidum 106. 113 ad Cardamylã Laconicam sita Asina 211
Cardia vrbs 151. 177. 242
Cares populus 31. Cares inpotestatẽ à Crœso redacti 5 cares insularum olim habitatores 31. carum inuentria memorantur Ib. cares indigenæ & aborigines Ib. cares ægyptij 50 66. 87 carum cum Persis prælium 186. cares Pedeenses 149 carum in Xerxiano exercitu armatura 180
Caria pars Ioniæ 26. caria à Persis capitur 150
Caricarum mulierum lex aduersus maritos. 27
Carius Iupiter 137. carij Iouis templum apud Mylassos 31
Carnia vrbs vbi 179
Carmaniorũ prafectus Tanyoxarces 2. &.
Carmen Orthium 4
Carnia festa 194. 211
Carpathium mare 79
Carpion arbor Indica 12. &.
Carpus fluuius 106
Carthagin. bellum cum Phocens. 30
Carystus vbi 103. carystus obsessa & capta 560
Casambus Aristocratis filius 156.
Caseus suauissimus 11. &.
Casiæ collectio 90
Casius mõs 71. 72. casius mõs AEgyptum & Syriam determinat 67
Casmena vrbs 189
Caspatyrus oppidum 89 105
Caspium mare 37. 104 caspij matis longitudo & latitudo 37

Caſpij populus 88. caſpiorum in Xerxis exercitu armatura 178.179
Caſſandane Cambyſis mater 71
Caſſiterides inſulæ vbi 90
Caſſius mons vbi 40
Caſthanæa vrbs vbi 194
Caſtor & Pollux Tyndaridæ 119
Caſtorum teſticulorũ medica vis & operatio 114
aſtratio iuuenum 150
Catadupa 42
Cataractes fluuius vbi 173
Catiari Scythæ 99
Caucaſus mons 20. 37. 88.
caucaſij populus 37
Caudæ Cynocephalorũ 1 &c.
Caunus vrbs vbi 144 caunus oppugnatur 6. &c.
Cayſter fluuius 143
¶ Cebrenia à quibus ædificata 248.
Cecropidæ, Cranai, Pelaſgi 207
Ceiorum cœnaculum 104
Celenæ vrbs vbi 173
Celtæ populus vbi 45. 106
Cepheus Beli filius 177
Cephiſſus amnis 205
Cercaſi populus vbi 42. 55
Cercopithecorum hedræ 198.
Ceres Ægyptiis Iſis dicta 67
cereris templum 60. 106. cereris & Liberi principatus apud inferos 60. cereris Achææ templum 136. cereris templo adhærens, mãnibus truncatur 159. cereris Amphictyonidis fanũ 196 cereris & proſerpinæ ſacra 210. cereris Eleuſiniæ templum 233
Certamen Triopij Apollinis 27.
Cetuus in Africa nullus 125
¶ Chalcedonẽſes à Dario mulctantur 3 &c. chalcedonenſes Xerxes vlciſcitur ib.
Chalcedonius populꝰ vbi 151
Chaldæi inter Aſſyrios 178
Chaleſtra oppidum 184
Chalybus ab poteſtatẽ à Cræſo redacti 5
Champſæ crocodili dicti 51
Charadra oppidum Phocenſium 206
Charaxus Mitylenæus 61
Charitimidis gloria 5. &c.
Charopinus 143
Chemmis inſula vbi 66
Chemmis oppidũ Ægypti 53
Cheopes Ægyptiorum rex 66
cheopes Ægyptijs ne ſacrificarent interdixit ibid.
cheopes filiam ſuam proſtituit 61
Chephrenis regis Ægypti tyrannis 61
Cherſoneſus vbi 167. & eius præſtãtiores orbes 151. cherſoneſus Athenienſ. ditionis 167
Chidori fluuij aqua Xerxis copiis deficit 184
Chidori origa ib.
Chileus Tegeata 214

Chilon Lacedæm. vii Præstãs 201
Chilonis Lacedæm. cõsilium 10
Chius oppidũ & insula 26 70
chiorum bellum 4. chiorum constãtia & cædes 148
chiorum prodigia 150
Choaspes fluuius cuius solius aquam rex bibit 34 134.135
Chœnix quid 154
Chœreatæ, tribus Sicyoniæ 137
Chœreæ locus 161
Choramniis præficitur Tanyoxarces 2. ct.
Choraſmij populus 88.90
choraſmiorum in Xerxiano exercitu armatura 178
Chorus iuuenum pestilentia absumptus 150
Chromius Argiuus 15
¶ Cicones Thraciæ populus 177.182.
Cilicia vbi 42.45.87. cilices populus 87.134. cilicum in Xerxiano exercitu armatura 180. cilices vnde dicti ibid.
Cilix Phœnix Agenoris filius 180. cilix Syennesis Oromedontis filius ib.
Cilla Æoliæ ciuitas 27
Cimeriorum aduersus Ioniã expeditio, Cræso vetustior 2. cimmeriorum è sedibus suis electorũ in Asiam transitus 3. cimmerii ex Asia per Halytẽ exacti 3. cimmerii ex Europa pulsi 20. cimmerii vbi 100. cimmerii muri ib. De cimmeriis duo referuntur ib. cimeriorum populi & regis pugna ib cimmerii e toti sepultura ib cimmerius Bosporus vbi 100.103. cimmerium fretũ vbi 105
Cimonis res gestæ, cædes & sepulchrum vbi 161
Cimon Miltiadis pater, & eiusdem nominis, ipsius filius 161. qui Bogem Xerxis præfectum Eione obsidet ib.
Cinnabari 9. ct
Cinnamomũ quomodo colligatur 90.
Cineas rex Thessaliæ 136
Cinyps fluuius vbi 123.135. cinypis fertilitas 126
Cippi Herculis 49. cippi duo aurei & smaragdinus in tẽplo Herculis 47 cippi Sesostris nomine inscripti 55 cippi Darii regis vbi ib. cippus Croesi regis vbi 73 cippo M. de regis Gordij filii epigramma ab Homero inscriptum 245
Circumcisionis Ægyptiorum causa 45. circumcisio quibus communis 56
Cissii: cissiorum regio 87.134. 135. cissiorum Xerxis exercitu armatura 179. cissiæ portæ Babylonis 97
Citaris insigne regium 6. ct.
Cius fluuius vbi 101

Clus Mysia vrbs capitur 146
¶ Clazomenę vrbs 26.70. clazomenæ vrbs capitur 146
Cleades Platæensis Æginetis in prælio defunctis tumulum struit 137
Cleander Phigaseus vates 158
Cleander Patareus Gelæ tyrannus 189
Clearchus Lacedæm. Cyri dux 7. & 8. clearchus circũuenitur 8. & clearchi tumulus palmifer ibid.
Cleobis & Biton à Solone secundo loco beati habiti 6
cleobis & Biton Argiuum genus ib. cleobis & Biton in certaminibus victores ib. cleobis & Bitonis felicissimus exitus ibid Eorumque effigies apud Delphos ibid.
Cleodæus Hylli filius 153
Cleombrotus & Leonides gemini 133. 211
Cleomenes Spartiatarum rex 96 153. cleomenes virorum iustissimus 99. cleomenis mater, & natiuitas 133. cleomenis regnum ibid. cleomenis cũ Aristagora colloquium 134. cleomenes cõtra Pisistratidas 136. cleomenes Achiuum se, non Dorienssem esse ait 138. cleomenes cum Arcadibus cõtra Spartam 157. cleomenis profugium 156. cleomenis insania 157. cleomenes seipsum laniat ib. cleomenes lucum Argi incendit ib
Cleonæ vrbs vbi 172
Clinias Alcibiadę f. victor 204
Clistenes Alcmæonides Atheniẽsis, Sicyonii clisthenis nepos 137. clisthenes Athenis eiicitur ib.
Clisthenis Sicyonis tyrannus 137. 164. clisthenis oratio ad procos filiæ suæ 165
Clytiades 21 Iamideorum genere vates 229
¶ Cnidus ciuitas 27 70
Cnidii Lacedęmoniorum coloni 32. Cnidiorum regio ib. Cnidii de Isthmo fodiẽdo Pythiam consulunt ib. Cnidiorum deditio ib. Cnidii Samios quosdam seruãs 122
¶ Cobon Aristophanti filius 135
Codri Melanthi filii, nepotes reges 27
Codrus Athenienssium rex 136
Cœnyrorum locus : prope quẽ metalla Thasia 153
Coes Erxandri filii oratio ad Darium 112. Coes donatus Mitylenę à Dario 132
Coitus hirci cum muliere 47 coitus in templo 50. coitus Indorum in propatulo 89. coitus & partus vipe: æ 90. coitus Nasamonũ in propatulo 123. coitus

Cynocephalorum 11. &c.
Colæus Samiæ nauis in Ægyptum tendentis nauclerus 120
Colaxais Argitai filius 99
Colchi vbi 20.56.88 104
Colchorum circuncisio 56
Colchicum linum 56
Colias ora Atticæ 214
Colleſtis Ægyptius panis 52
Coloniam in Thuſciam Lydi deduxeruut 18
Colophon vrbs 26. colophon à Gyge capitur 3. colophonij & Epheſij ſoli ex Ionibus ab Apaturijs arcentur 27
Coloſſæ Phrygiæ oppidũ 173
Coloſſi lignei concubinarum Mycerni regis 61. coloſſi Androſphinges vbi 69. coloſſus ante templum Vulcani Ibid.
Colubri ab equis deuorantur 14
Columbæ Dodonæ nigræ 49
Columnæ Herculis vbi 100. 120. 124. columnæ albæ vbi 146
Colus cum fuſo fœminis tractanda, non arma 141
Coma Lacedæmoniorum 15
coma Babyloniorum 56
Combapheus Ægyptum Cãbyſi prodit 2. &c.
Combrea vrbs 184
Commẽtarij Homericæ profectionis 244
Compedes Lacedæmoniorum apud Tegeatas 52
Compſatus fluuius 181
Conchylia in montib. vbi 41
Conon 8. &c.
Conſultant Perſæ inter pocula 25. conſultationis vſus quis 169
Contadeſdus fluuius 111
Copais palus vbi 221
Coquendi modus citra lebetem 107
Corcyra vrbs: corcyræi populi 79 corcyræorum oratio ad Xerxem 191
Coreſum vbi 143
Corinthia veſtis 140. corinthiorum mulierẽs à Periandro denudatæ 142. corinthiorum reip. conſtitutio 141. corinthiorum theſaurus 9 corinthiorum cum Samiis & Corcyræis diſſenſiones 79
Cornua quibus in locis maturius proueniant aut ſerius 103
Corobius 119. 120
Corona oleagina olympiorũ præmium 205. coronari in ſomnis videri, quid 171. 172.
Coronæi populus 139
Corycium antrum 206
Corys fluuius Arabiæ 72
Coſmartidone Artoxerxis pellex 6. &c.
Cotyle quid ſit 154
¶ Cranaii Pelaſgi nominati 207
Cranapes Mitrobatæ filius ab Oro-

Oroetes infestatus 92
¶ Crastis Crathia Minerua 137
Crater Pausaniæ in ostio Ponti 110 crater Samius & Argolicus 120. crater Lacedæmonius ad Croesum 13
Crathis Agarum fluuius perpetuus 27
Cremni emporium vbi 102
Creston oppidum 9. crestoniatarum linguæ 10. crestonicus ager 184
Cretæ antiqui incolæ 31. cretēses. & responsum oraculi 191. 192. creta Atheniens. sagittarios aduersus Xerxes accersunt 4. &c.
Crex animal 52
Crimina vt exploret Indiæ rex 10 &c.
Crios Polycriti 153. 156.
Crisæus campus 206
Crisorana regiarū ædiū 1. &c.
Critali Cappadociæ 171
Crobyzi populus Thrac. 105
Crocodili natura 51. crocodilus animal ἀμφίβιον ib crocodilus solus animaliū inferiorem mandibulā non mouet ib. crocodilus animalium soli trachilo pacatus ibid. crocodili AEgyptiis sacrosancti ib crocodili capiendi modus ibid. crocodilus tricubitali magnitudine vbi 125
Crocodilopolis 65
Croesi genus altius repetitur 2. croesus Halyattis filius ib. croesus quarum regionum tyrannus fuerit ibid. croesus ad pendendum tributum Græcos coegit 2, 5. croesus Ionas Æol. 5, Dores subegit ib. croesus Lacedæmoniorum amicus 2. croesi regnum 5. croesus Græcorum primus Ephesiis bellum intulit 5, croesus quas gētes in potestatem redegerit Ib. croesi somnium de filio Aty. 6. croesi liberi ib. croesus Adrastū ob fratricidium expiat 7. croesus ob mortē filij duos annos in luctu transigit 8. à Croeso tentata oracula, vera deprehensa Ib. croesus donaria & hostias Pythio consecrat Ib. croesus potentissimos Græciæ sibi conciliare conatur 9. croesi legati de iuuenda pace ad Lacedæmonios 12. croesus aduersus Cappadociā exercitū parat 13. croesi affinitas cum Astyage Ib croesus exercitum Halym fluuium traijcit 14 croesus Pteriorum vrbem expugnat Ibid. croesus Syrorū pdia deuastat ib. croesus Syros exterminat ib. croesi & Cyri regum pugna Ib. croesus capitur 14. 15. 16. croeso oraculum de muto filio redditū 16. croesi filius vocalis factus 16 croesi regnū quot

annorum ib. croesus super ingentem lignorum structe in politus, So onis recoquitur ib. croesus Apollinis imbre è pyra liberatur ib. croesus abauus sui crimē luit 17. croesus Apollini compedes mittit 18. croesi frater Pantaleon ex Lycia fœminā suscepit ib croesi Cyro datum consilium 16. 37. croesus Cambysi traditur 38. croesus Cambysem desipientem admonet 57. & inde periclitatur ib. croesi Cyro mittēdus crater 78. croesi in Branchidarum templo repositæ pecuniæ 132 croesi in Alcmæonem munificentia 164. craesi cippus vbi 173. croesus à Cyro oppugnatur 181. croesi filius obses Cyro datus interficitur ibid. croesi vxor se è muro præcipitat ib. croesus qua arte è vinculis euaserit ib. croesus quomodo liberatus ib. croesus à Cyro vibe donatur ib.

Crotho is mons vbi 44

Crefflea regio 184

Crotoniatarum cum Sybaritis bellum 133. crotoniatarum magnitudo 208

¶ Ctesiæ Periegetæ libros obiurgat 1. ctesiæ liber quorsum scriptus ibid. ctesias Herodoto in quibusnam narret 11. ctesias vnde acceperit quæ narrat ib. ctesias à Xenophonte in aliquibus dissentit ib. ctesias quādo floruerit ibid. ctesiæ liber 1. 7 & ctesiæ lib. 19. 20. 8. & ctesiæ liber 21. 22. 23. ib. ctesias medicus Parysatidis 8 & ctesiæ in Græcos humanitas ib. ctesiæ epistolæ & actiones 8. & ctesiæ Indica Ionice scripta 9. &

¶ Cubitus magnus quid 32. cubitus Ægyptius, Samius 68.

Culicum vis ingens apud Ægypt. 54

Cultus Babyloniorum 35

Cuma civitas Æoliæ 27. 243. cuma capitur 146. cumani Pactyam à Cyro deficientem recipiunt. & de reddendo, oraculum cōsulunt 28. 29.

Curiēses Aegiuorū coloni 145

Currus Xerxis 174. currus facer Iouis 218

Cyaneæ insulæ vbi 111.

¶ Cyaxares Medorum tyrannus 13. 20. cyaxaris puer trucidatus, in mortemque venationis apparatæ offertur ei à Scythis 23. cyaxares Phraorti patri succedit 19. cyaxares Asiæ populos primus in prouincias & ordines ac acies bellicas distinxit 19. cyaxaris prælium cum Lydis ib. cyaxares Asiā sibi conciliat ib. cyaxares Ninum

Ninum ciu ta.em obſidet 20. cyaxares xl. imperii ſuæ anno moritur ib.
Cybeles templum concremantur 144
Cycladesinſulæ 131
Cydippa Teriſi filia, Anaxilai vxor 191
Cydonia vrbs à quibus condita 78 & eius ſacra 81
Cydra vrbs vbi 173
Cyllyrii Syracuſanorum quorundam ſerui dominos eiiciunt 139
Cylon Athenienſis 137
Cynægirus Euphorionis frater manu truncatur 163
Cyneſij populus 45
Cynetæ celerium accolæ in vltimis ſeptentrionis plagis 106
Cynocephali vbi 125. & 126.
Cynoſura 121
Cyno Mitradatis bubulci vxor, Cyri nutrix 21
Cynoſargi 163
Cynthii populus 20
Cynuri populus Ionicus 21
Cyprii verſus non Homeri 58
Cyprus à quo primum capta 70. cyprus tributaria facta ab Amaſi ib. cyprus inſula 134. cypri claues 145. cyprii Perſis ſe dedũt 74. cypriorum defectio à Medis 144. cypriorum ad Iones oratio 141. cyprii in ſeruitutem redacti ib. cypriorum in Xerxiano exercitu armatura 180. cypriorum varia genera ib.
Cypſela quid 142
Cypſeli Eetionis filii theſaurus Delphis 3. cypſelus Periandri pater 4. 142. cypſelus vnde appellatus Ibid
Cyranis inſula vbi 125
Cyrena vrbs 87. cyrenæi populus 120. cyrenæorum deditio 73. cyrenæorum pugna cum Ægyptijs 121. cyrenæorum 700. à Libybus cæſa Ibid. cyrenæarum fœminarum ſuperſtitio 124. cyrenaicæ regionis fœcunditas 126 cyrenenſium diſtributio 121
Cyrmianæ Thraces 112
Cyrni ciuitas condita à Phocenſibus 30. cyrnum condi Pythia pronunciat Ibid.
Cyrra vrbs 5. &
Cyrus Cambyſis filius 8 20. cyri mater, Aſtyagis filia 17. 20. cyri & Cræſi pugna in regione Pteria 14. cyri nobile ſtratagema ib. cyrus Ionas à Cræſo alienare conatur 14. cyrus vt Cræſum ſuperarit 16. cyrus humanam ſortem in Cræſo videt Ibid. cyrus cur mulus dictus 17. cyrus infans morti deſtinatus, clam nutritur 2. cyri nutritius pater Mitradates

21. Cyrum pueri rustici regē eligunt 21. Cyrus à magis educatus dicitur 23. Cyrus à cane educatus feratur Ib. Cyr⁹ contra Astyagē exercitum parat 24. Cyrus exercitū Persicum excipit Ib. Cyrus tōtius Asiæ dominus 25 Cyri ad Ionas apologus 26. Cyrus Assyriis bellū infert 32. Cyrus in Babylonem exercitum ducit 34. Cyrus Gyndē fluuium vlciscitur 34. 135. Cyrus Babylonem capit 34. 35. Cyrus in Massagetas expeditionem parat 37 Cyri somnium & eiusdem interpretatio 38 Cyri casus in pugna contra Massagetas 39. Cyrus sanguinea Tomyride exsatiatur. 39. Cyrus Smerdi autem amputat 83 Cyrus pater: Cambyses dominus: Darius institor: 87. Cyri filiæ Ib Cyro nullus Persarū se conferre dignabatur 98. Cyrus Astyagi non consanguineus 1. Ct. Cyrus Astyagē fugientem capit Ib. Cyrus Astyagē honorat Ib. Cyrus Arganin Astiag. filiam ducit, marito eius interfecto Ib. Cyr⁹ Bactrios oppugnat, & per deditionem capit Ib. Cyri aduersus Sacas bellum Ib. Cyrus à Sparethra Amorgis vxore capitur Ibid. Cyrus Amorgis ope Crœsum & Babis oppugnat Ib. Cyrus Crœsum liberatū vrbs donat Ibid. Cyrus Derbices oppugnat. 181. Cyrus iaculo ictus moritur. 183. Cyrus Cābysi filio regnum tradit Ib. Cyri testamentum & ad hęredes admonitio Ib. Cyri etymologia 6. Ct. Cyri mater, Paryſatis Ib. Cyrus sepelitur Ib.
Cyrus apud fratrem Artoxerxem instimulatur 7, Ct. crimine liberatur Ib deficit à fratre Ib. exercitum in Ioniam mittit, obitus & quomodo Ib. eius cadauer vt fœdatum Ib.
Cytheta insula vbi 15. 205
Cyrtiſorus, & eius posterorū calamitas 196
Cyzicus vrbs vbi 151

D

¶ Dadicæ populus 87. Dadicarum in Xerxiano exercitu armatura 178
Dædalum inuestigat Minos 192
Dai Persarum genus 24
Damas Smitanus Samyris filius 164
Damasithymus Candaulis filius 180. Damasithimus Calyndensium rex 213
Damaspia Artaxerxis vxor 6 Ct.
Damiæ & Auxesiæ simulachra 119
Danaes Acrisii fil. progenies 154.
Danaus & Lynceus Chemmitani

tani 53. danai filiæ templũ Mineruæ in Lindo extruxerunt 70
Daphnæ Peluſiæ 44.56
Daphnius Abydenus 118
Dardanus vrbs vbi 175. dardanus vrbs capitur 156. dardanei populus 34
Daritæ populus 88
Darius Hyſtaſpis filius 33.38 83.167. darii regis auaritia 34. darij regis ſtatua 52. darii ad monarchiam exhortatio 86. darii ad aggrediẽdum Magum conſiliũ 84. darius quo machinamento imperio Perſarum potitus 87. darius rex Perſarum declaratur ibid. darii matrimonia ib Liberi 167. darii lapideum ſimulachrum 87. darius inſtitor ob exactionem tributi ib. darii theſaurus & annuum tributum 87,88. darius Oroetem & inimicos perſequitur 92. darius luxato pede Democedẽ accerſit & quæ cum illo egerit 93. darius bene de ſe meritos remunerat 95. darius Cambyſis ſatelles 93 darius Babylonẽ obſidione cingit 97. darii elogium celebre de Zopyro 98. darii expeditio in Scythas 99. darius Indos ſubegit 105. darius quot vrbes in Scythia cnn- diderit 116. darii crudele factum 111. darius duobus cippis exercitus ſui gentes inſcribit ib. darij de Megabyzo elogium 118. darius è Macedonibus terram & aquam poſcit 129. darius emiſſo in cœlum iaculo Iouem precatur 144. darius à Græcis terrã & aquam petit 153. darii vxores, liberi & ſucceſſores 167. darius Sandocem crucifixũ liberat 195. darii filiorum interitus 199 darii moneta 122. darius quid Græcis ſignificet 160. darii liberi de imperio diſceptantes 167. darii obitus ib. darii legati in puteum coniiciuntur 185. darii vxor & duo filii 199. Darius Hyſtaſpis filius vnus ex ſeptem Magi occiſor. ib. 3, &. dar. equi ſui hinnitu rex fit ib. darii ſepulchrum ib. darii parentes ſepulchrum viſuri cadunt lethaliter ib. darius parentũ caſum vindicat ibid darii aduerſus Scyth bellum ibid. darius Boſporum & Iſtrum ponte iungit ib. darius à Scythis fugatur ibid. darius Chalcedonios mulctat ib. darius Ioui diabaterio aram ſtatuit ibid. darii mors ib. darii ſepulchro aſſidet Bagapates ib.
Darianus exercitus aduerſus Scythas 171

Darius Xerxis filius Artaynta ducit, quam Xerxes ad amat 240
Dariæus Xerxis filius 3 &. 4. dariæus parricidij accusatur ib. darius insons occidi tur ibid. dariæi innocentia patefit ibid.
Dariæus Ochus 6, &.
Datis Medus natione 160 datis oratio ad Delios ib. datis pietas in sacra 167. datis Græciam populatur 3, &. datis mors ib. datis cadauer Persis denegatur ib.
Dauliorum vrbs accenditur 206 146
Dauriſes Darij gener persarũ dux Iones persequitur 145. 146 dauriſes à Caribus obtruncatur. 146
¶ Decelea transit Mardonius 225. decelea parcunt Lacedæmonii: & cur 235
Decelensium immunitas vectigalium ob ipsorum & Decelei erga Atticam beneficium 225
Decimæ Ioui necessario reddunturur 17
Deioces Phraortis filius 18. deiocem Medi sibi iudicẽ constituunt 18 deioces Medorum rex ob iustitiæ specimen declaratur 19. deioci regia à Medis ædificatur Ibid. deioces in exercenda iustitia incorruptus 19. deioces exploratores & auscultatores delictorum in sua ditione cõstituit Ib. defuncto Phraortes f. succedit. Ibid.
Delphonus vates 278
Delos inconcussa antea, tremuit 160 delus insula a Pisistrato expiatur 11. delij sacra à Dati appellantur: nec à Persis læduntur: 160. delię puellæ & pueri parentant Hyperochæ & Laodicæ Hyperboreis 102. deliorũ de Hyperboreis sententia Ib. delium Thebanorũ 163
Delphici oraculi responsum ad Crœsum 8. delphicum oraculum verax à Crœso deprehensum Ibid delphicum sacrum, ipsum se deus tutaturum respondet 206. delphicum templum Mataeas Xerxis iussu spoliat 4
Delphorũ fuga 206. delphorum iudigenæ Heroes 207
Delubra à quibus primum diis statuta 40 delubrum Iouis olympij vbi ib.
Delta Nili Ægyptipars 48
Demaratus Spartiatarum rex 138. demaratus Cleomenẽ insectatur 153. demarati nominis etymologia 155. demarati parentes qui ib. demarati fuga Ib. demarati elogium 156. demarati cum Xerxe de rebus Græcorum colloquia 180. 197. demarati stratagema 201.

demarati tabellæ pugillares & ingeniosa clam nuntiandi ratio ib. demaratus ad Xerxem accedit 4. ct. demaratus Xerxem à Lacedæmoniis reuocandis probat ib. demaratus in pugna ad Thermopylas ad Darium consilium ib
Democedes Crotoniensis, Iyciaris medicus, exul & captiuus, à Dario accersitur, & ad medendum adigitur 92. 93. democedes splendidis muneribus donatur a Dario 93. democedis in medicina profectus ibid. democedis apud regem honor & existimatio 93 94. democedes explorator in Græciam mittitur 94. democ. socios Persas destituit: & ducit vxores ibid.
Democratiæ & æquabilis status vtilitas 139. democratiæ & tribuum Atheniensiũ author Clisthenes 165. democratiã tyrannidi vrbes præoptant 18. democratiam Otanes Persis suadet 152. democratiæ laus & reprehensio 85. 86
Democritus Naxius nauarchus ad Græcos accidit 207
Demonax Mantinæus 121
Demophilus Diadromei filius 19
Derstuffi excussus euanuit: & quid significat 161. dentes ex vno osse 237. dentes habens pirtus 12. ct. dentatus vermis ib.
Depositi reddendi argumentum 158 59
Dercilus cum Cyro pugnat 2. ct. dercylidis ptaxitus Spartes 2 ct.
Derrai Thraciæ populus 182
Derrhari Persarum regnus 24
Detractio importunissima res 170.
Deus Ægyptiorum maximus 46. deorum oracula apud Ægyptios 52. deorum acres vindictæ 127. 176 deorum ira etiam in nepotes extenditur 185 deorũ nomina ex Ægypto in Græciam perlata 48
¶ Diabaterij Iouis ara 3 ct.
Diacœle via 161
Diactorides Cranonius 165
Dianæ templum vbi maximũ 63. 65. dianæ & Apollinis parentes 66. 67. diana Ægyptiis Bubastis dicta 63. 97 dianæ puluinar, & asylum 79. dianæ regiæ sacra apud Thessas & Pæonidas, 103 dianæ in Brauronc adducuntur Atheniensis mulieres 166. dianæ orthosiæ Byzantii ara 111. dianæ templum 193
Dicæa vrbs Græca 182
Dicæi ab Attica ad Medos transfugæ diuinatio 210
Dictyes vbi signantur 125

Dictynnes delubrum 81
Dies repente in noctem versa Lydorum Medorumq; bello 13 & 17. diei natalis observatio apud Ægyptios 52 diei in horas distributio à quibus facta 57
Dieneces Spartani præstantia 199.
Digitorum octo manus 12. &.
Διήκοποι suis 10. &.
Dindymenæ matris sacer mõs 14
Dion vrbs vbi 172
Dionysi nomen quando apud Athenienses 49. dionysi educatio 90. dionysi Bacchei festa 110. dionysi oraculũ apud Satras 182. dionysus Ægyptiis Osiris dictus, & in quorum deorum numero 64. dionysus tonsus & Vrotalt Arabibus appellatus 72. dionysi festum & de phallis 48
Dionysij Phocensis oratio ad Ione 148. dionysius Iones vexat Ibid. Re male succedente, fugit & ad prædas se conuertit 149
Dionysiophanes Ephesius 237
Dioscurorum nomen Ægyptijs ignotum 48. dioscuros Castorem & Pollucem excepit hospitio Euphorion. 165
Dipœenses populus 229
Dithyramborum primus autor quis fuerit 4. dithyrambu Harmatidei filius vnus ex Thespiensibus victoribus primarijs 200
Diues & fortunatus 6
Diuitiæ cynocephalorum 11 &.
¶ Doberes populus vbi 129 182
Dodona 48 49
Dodonæarum sacerdotum de oraculo Dodonæo respõsum 49. earum nomina & numerus Ib. dodonææ columbæ Ib dodonæum oraculum apud Græcos vetustissimum omnium Ib. dodonæi primi Græcorum Hyperborea sacra acceperunt 103
Dolonci Thraces 151 dolonci aperiunt Miltiadi oraculum 151
Dolopes Xerxiani exercitus natio 174
Domus ex sale vbi 24. domibus carentes 11. &.
Dona quantum apud milites possint 202. dona à Dario in medicum collata 93. donaria à Gyge Delphis consecrata. 3
Dores populus Asiæ à Crœso subacti 25. dorum migratio 9. dores Pentapolitæ 27 dorum quinq; vrbes Ib. dores Epidaurij Orchomenijs admixti. Ib dorum ex insulis in continentem migratio 31. duorum in Asiam prima

prima expeditio 81 dorum in Atticā expeditiones 138. dores vnde propagati 180. dorum Asianorum in Xerxiano exercitu armatura 180 dorico genere excellentes 9. doricum vestimentum 140. doricæ tribus mutantur 138. dorica gens 9. 27. 31. dorienſium ſacra 27. dorienſium principum origo 153. dorienſium ciuitates 211
Doriæi offenſi Sparta diſceſſus, migrationes: bella: obitus 133
Doris regio 206
Doris Anaxandridę filij vltio a Gelone facta 190
Doriſcus Thracię littus & ingens campus 172. 177. 182
Dor⁹ Hellenis filius Doricæ gentis autor 9
Dorus Megaſidis filius, Matienorum dux 178
¶Dropici Perſarum genus 24
Dymos vrbs 206
Dryopes populus 27. 206. 211
Dryopis regio 206
¶Duodecim deorum inſtitutores Ægyptij 40. duodecim deorum ara vbi ib.
¶Dyma vbi 27
Dymanatæ tribus Sicyonia 17
Dyras fluuius vbi 196
Dyſenteria in Xerxis exercitu 218.
Dyſorus mons vbi 129

E

EBENVM vbi naſcatur 90.
¶Echatana 19 28. echatana Syriæ 81. 82
Echem⁹ Æropi filius Tegeatarum rex Hyllum interimit. 227
Echinadum inſularum mare vbi 41
Echines genus murum apud Afros 125
Eclipſis ſolis 174
¶Edoni Thracię populus 82. edonorum nouem viæ 183
¶ Etion Cypſeli pater 3. eation Echecratis filius 141. eetioni oraculum redditur Ibid.
¶ Effigies argentea piſtricis Cręſi 9
¶ Eion vrbs ſupra Strymonem. 172. 182
¶Elatea oppidum 206
¶ Elbo inſula 63
Elea regio mulos non fert 103
Elector menans fluuius 41. Et. electrum vnde 90. electrum vt colligant Indi. 41, Et,
Elephantina vrbs 41. 42. 51. 69
Elephantes Æthiopię 90. elephantes murifragi 9. Et.
Eleus vates 93. eleus Agæi filius Peloponneſius 165
Elei, Minyarum vrbes delent 119 elei de certaminis à ſe inſtituti iuſtitia apud Ægyptios gloriantur; 67. elei tardius ſe ad certamen veniſſe dolent 236. eleorum

agnothetæ à quo ſummoti 164
Eleus Cherſoneſi vrbs 172
Eleuſina inuadit Cleomenes 138. Eleuſinię Cereris templum 235. 239
Elis Ætolorum ciuitas 211
Elorus fluuius 189
Enagees qui dicantur 137
Enagees fœminei morbi curatores apud Scythas 20
Enaries androgyni 108
Enetibilirica gens 36. eneti ad Adriam 128
Enienſes Xerxiani exercitus gens 194
Enipeus Theſſaliæ fluuius 134
¶ Epaphi boues mares 46. epaphus Ægyptiorum lingua Apis dicitur 66. epaphi natalis, feſtus Ægyptiis 75. epaphus è vacca genitus 85 epaphi ſigna 76
Epheſus vrbs Lydiæ 26. 41
Epheſus à Cręſo bellum infertur 5. epheſij à Cręſo obſeſſi vrbem Dianæ dicãt ib. epheſii & Colophonij à celebrandis Apaturijs arcentur 27 epheſinum templum celebre 65
Epialtes Eurydemi fil. Xerxi iter per mõtes oſtendit 199
Epidaurij 27. epidauriorum ſoli ſterilitas, vnde 39. ex epidauro Æginetæ 207
Epigrammata Spartiatarum 200. epigramma tripodis Cadmæarum litterarũ 136
epigrammata eorum qui ad Pylas occubuerunt 200
Epium Myniarum oppidum 119
Epizeli prodigioſa cęcitas 163
Equi colubros vorant 14. equi camelos reformidant 15. equus cãdidus ſacer, Dario in Gyndę ſubmergitur 34. equorũ & canũ numer' regis Babylonij 5. equi à Maſſagetis ſolis immolãtur 30 equi fluuiales Paropemitanis ſacri 51 equorũ fluuialium natura eſt ſpecies lb. equi ſylueſtres candidi 126 equi Sigynarũ hirſuti 128. equi Niſæi 89. equus Artybij terribilis 145 equæ olympici certaminis victrices 161. edui Darij hinnitus regni omen 3, &c. equi Pygmæorum 10, &c. equa laporem enixa 177. equarũ iubæ pro crinibus quibus 178. equæ Theſſalicæ omniũ optimæ 195. equeſtriũ Xerx. copiarũ numerus 179
¶ Eraſinus fluuius 157
Erechtheo Epidaurij quotãnis ſacra offerre ſpondent 130 Athenienſes erechtheo regnante, quum dicti fuiſſent Cranai, vocati ſunt Athenienſes 207. erechthei terrigineę templum in arce Athen. 208
Eretione poema tion Homeri 252

Eretria turbata & consilij inops 160. eretria capta, direpta, incensa 161 eretrienses 207
Eridanus fluuius & nomē illud vnde 90
Erochus oppidum 206
Erophantes Parinenus 118
Erycis regio, Heracidarū 133
Er[illegible]hia insula 100
Ἐρυθρὰ βῶλος oppidum Ægipti 52
Erythræ Ionum in continente oppidum 26
Erythræi populus 147. erythræorum cum Chiis bellum 4
Eryxo Arcesilai vxor 121
¶ Etearchus Ammoniorum rex 44 etearchi regis sermo de Nili ortu Ibid Etearchus rex in Oaxo 120
Etesię venti, causa inflationis Nili 43
¶ Euænetus, Lacedæmoniorum dux 192
Euagoras Laconis filius 161
Euagoræ regis cum Artoxerxe simultates 8. & euagoræ & Cteſiæ negotia 8. & 9.
Eualcides Entrienſium dux occumbit 144
Euboicum pondus 87
Euboenſes Græcos diſcedere volentes rogant vt maneant 202. Euboenſes Siculi 189. euboēſis plebs venundata Ib.
Euclides & Cleander Hippocratis filij 189
Euelthon Salaminis princeps 121
Euesperides vbi 122. 126.
Euenius excœcatur 238
Eumenes Aragyraſius Atheniēſis, in Ægyna vxor 214.
Eunuchi in pretio habiti 2. 6. eunuchus nihil eſt ib.
Eupalinus Megarenſis architectus 81
Euphorbus & Philagrus proditores 105
Euphrates Babylonem perfluit 32 euphrates in rubrum mare ex Armeniis decurrit 32 33. euphratis ductus atq; anfractus 33. & 34. euphrates Armeniam a Cilicia diſterminat 135
Euripus 192
Europa Tyriorum regis filia 1. 105. europa à Cretenſibus rapitur 1. europæ filij Sarpedon & Minos 31
Europæ extrema 90. 105. europæ dimenſio: & vnde dicta 104. 105. europæ laudes 168.
Euryanax & Pauſanias duces 232.
Eurybates Argiuorū in Ægina dux 150. eurybatem Sophan. quocatus occidit 235
Eurybiates Euryclidæ filius 202. 207.
Eurydamæ Leutychidis vxor 156.
Eurylcon in prælio occum-

bit 133
Eurymachus à Platæensib in terficitur 200
Eurysthei genus ex regib. Lacedæmonis 133. eurysthei mors 227
Euristhenis familia 153. eurysthenes vnde dictus ib.
Eurytus & Aristodemus 200
Euxinum mare 217
Euxinus pontus, & eius accolæ 104
¶ Examinandi fontes ratio apud Indos 10, &c.
Exampæus locus vbi 110. exampęi ahenum ib.
Exemplũ iustę vindictæ corrupti iudicis 130
Exercitu donari apud Persas eximium 241
Exitus rerum inspiciendus 6
Experimenti compendia 169
Expiandi ritus apud Lydos idẽ qui & apud Græcos 7.

F

FABRIS Ægyptij sacerdotes abstinent 46. Faba in ferendis suffragiis 162
Fames mira 142. famis discutiendæ inuentum apud Lydos 18. fames Xerxis exercitum inuadit 218
Fanum Panionium 27. fanũ Iouis Beli apud Babylonios 33. fanum Iouis Thebani ibid. fanum Protei regis AEgyptiorum 57. fanum Dianæ vbi maximũ 63, fanum Latonæ 66
Fatis frustra obsistitur 17.
Fax Vulcani apud Græcos 2
¶ Felis prolis amantissima felium sepultura vbi
Feræ Ægyptiis sacræ 50. ferarum cura apud Ægyptios ib. ferarum interfector apud Ægyptios morte mulctatur 50
Ferri compactionem qui primus excogitauerit 5. ferri fontis Indici 9, &
Festum Theophaniæ 9. festum accensionis lucernæ apud AEgypt. 50. festum simulachri lignei 50
¶ Fides Arabum constantissima 72
Filij Ionis, & inde cognominatæ tribus Athen 137
¶ Flamma è pectore simulachri in templo Iunonis 158
Flos purpureus 11 &.
Fluminũ veneratio apud Persas 26. flumina Sythiæ 105. flumina quæ Xerxis exercitum potu destituunt 177 182. fluuius mellifluus 10, &. fluuius [illegible] 11, &. fluuius ceraso manans ibid.
¶ Fœderis ineundi ritus apud Medos & Lydos 13
Fœmina semiuipera 130. fœminæ virili virtute 213. fœminæ agrestes vbi 125 fœmineus morbus Scythas inuadit 10
Fontes Męandri vbi 173. fons miri-

thirificus 75. fons amarus 206.210 fons Apollinis 121 fons solis vbi 124, fons Indiæ auctifluus 9, &c. fons piscosus: fons vinifluus 10, &c. fons cuius aqua congelatur potata ib. fons Indicus quadratus 12, &c.
Formæ in Xerxe dignitas 194
Formicæ Indiæ, Græciæ 89
Fortuna Aminoclis Cratinei 195. fortunæ circus eosdem fortunatos esse semper non finit 37. fortunatus & diues 6
Fori apud Persas non est vsus 28. fori vsum apud Græcos ludit Cyrus 28
Fratrem præ marito & liberis fœmina saluum vult 91
Frigoris mira vis vbi 101. 103
Fructus ebrios reddens 37
Fulgura & tonitrua in Xerxis exercitum ingruunt 175. fulgure carentes 9, &c.
Furis apud Ægypt callidiss. commentum 59. fures vt Sardanapali thesau. diripuerunt 65
Fustuaria pugna apud Ægyptios 50

G

Cadis 100
Gæson 239
Galaica olim, nunc Briatica 182
Galepsus vrbs Græca 184
Galli & gallinæ Indicæ 10, &c.
Gamori Syracusani 189
Gandarij populus 87. gandariorum in Xerx. exercitu armatura 178
Garmantes populus 123. 124
Gargaphius fons 227 231
Gavaues, Æropus, & Perdiccas fratres 227
¶Gebeleizis dæmon Getarum 112
Gela oppidum à Liniosiis conditum 189. Geloorum euersio ib.
Geleon Ionis f. 137
Gelonis Herculis f. 100
Gelonus vrbs 117
Geloni populus 113 114. Gelonorum regio, mores, victus ib geloni agriculturæ operam nauant ib.
Gelon Dinomenis filius 187. gelon Syracusana vrbe & Sicilia vt fuerit potit⁹ 189. ad gelonem mittuntur legati Græcorum ad opē cōtra Persas petendam ib. gelonis magna imperandi libido 190. gelon eadem die qua Themist. Barbaros Amilcarem deuicit 1, 8
Gemma Indica 9, &c. gemmiferi montes ib.
Genitura Indorum qualis 89.
Geometriæ ortus ac Ægypt. 56
Gephyræi gens 135. gephyræorum origo ibid. gephyræi literas in Græciam intulerunt: gephyræorum migratio: sacra ibid.

Geræstum vbi 102.240
Gergithæ ab Hymee capiuntur 146
Germanij Persarum genus 24
Garrhus fluuius & locus 101 105. gerrhi & Nili fontes soli Herodoto ignoti 106
Gerrha Persica 233
Geryonis vaccæ 100
¶Gigamæ Libyes 122
Gigonus oppidum vbi 184
Gilus Tarentinus 94
Gindanes populus 123. gindanarum mulierum fimbriæ ibid.
Ginge Paryfatidis familiaris occiditur 8,&c.
Glauci Chij inuentum & opus 5
Glauci Epicydidis equitas 158 glauci ftirps extrita 159
Glaucus Hippolochi filius, & eius posteri 27
Glaucus caprarius 243
Glisantem Thermodon inter fluit 231
¶Gnomonis & poli inuentio à Babyloniis ad Græcos peruenit 57
Gnurus Myci filius 109
¶Gobryas Darij filius Syro ũ dux 178
Gobryas vnus ex septem magi occisoribus 87. gobryas in bello contra Scythas Darioquid contulit 117
Gomus vbi 194 & 192
Gorgo Cleomenis habita sere patrem monet 154. gorgo Leonidæ vxor vt Demarati tabellas aperiri iusserit 201
Gorgonis caput 54
Gorgus Salaminiorũ rex 144 gorgias ad Mecos trãsfugit ib gorgo Salamin restituta 145
¶Græcia à Dijs inuaditur 3, ei græcæ ꝛ laudes 10. 81
Græcorum oracula 8. græci eadem semper lingua vsi 19 græcorum Athenienses sapientissimi 20. græci Cappadoces vocant Syrios 17. græcorum & Persarum in cultu deorum collatio 25 græci a mensis famelici discedere dicuntur a Persis 28 græcorum intercalandi ratio 40. græci Ionum nomen refugiunt 27. græcorum festiuitatum nomina quomodo terminentur 27 græcorum negotiationes 28. græci Scytharum mores cum Nasamonum moribus confundunt, 9 græcorum scripturæ & calculi 45. græci ab Ægyptijs pleraque sumpserint 48. Græcorum nomen quando Pelasgi adamarint ib. græca lingua in Ægypto 66 græcorum in Ægypto vbi Asiæ negotiationes 68. græcarum vrbes 70. græci Pontici de Scythis quid dicant 100. græcorum hæ Callipidæ 101. græci quid de regib. Lacedæmonijs dicant 153 græci Olym-

Olympiorum præsides 10
græcorum dii nouiss. 64
græcorum natalitia 102
græcorum literæ ex Phœnicibus 175. græcorũ bellorum initia 1. græcorum in Colchidẽ nauigatio ib. Græci in Asiam priores expeditionem fecerunt ibid. Græcorum responsum super raptu Medeæ ib. græci imperium Priami euerterunt 2. græci ante Crœsi imperium liberi ib. græci Asiatici a Crœso subacti 5 græcorũ imbecillitas in bello ineundo 169 græcorum iusiurandũ 185. græci Menelaum sequuti 143. græci pauperes, at strenui 181. græci qui terram & aquam Xerxi dederunt 185. græci Xerxis socij 187. græcorum de conspirando cõtra barbaros consilium 187. græcorum speculatores à Xerxe capiuntur 187. græcorũ oratio ad Gelonem 189. græcorum Persam operientium catalogus 196. græcorum in bellãdo virtus 199. græci exteris inuidi 201. græci Spartanum ducem quærunt 102 græcorum classis aduersus Xerxẽ 102 græcorũ classica victoria 203. 204. græcorũ de insequẽdo Persa cõsultatio 216. Græcorum ad Plateas exercitus summa 228. græcorum præda è Persarum clade 236 græcorum sepultura 237 græci Thebanos quod Medos sequuti fuissent, obsident 237. græcos quo prætextu Xerxes oppugnet 3, et. græcorum & Persarum ad Salaminem prælium 4, et. græcorũ victoria in Salamine ib. græci ex pacto ad Artoxerxem proficiscuntur cum Inaro 5, et græcorum interitus & fuga ib. græcanicorum operum tria maxima apud Samios 81
Graciarum collis memoribus frequens 123
Grinus Theræ insulæ rex 119.
Grues Scythicæ vbi hybernent 43
Grumi grandes salis in montibus 124
Grynæa Æoliæ ciuitas 27
Grypes auri custodes 90 101. 10, et.
Gyges Dascyli filius Cãdaulis satelles 2. gyges Cãdaule interempto, vxore eius & regno potitur 3. gyges suffragio Delphici oraculi Lydorum regnum possedit ibidem. gygis atnepos de Candaulis morte pœnas dedit ib. gyg. donaria Delphis consecrata ib. gyges barbarorum primus apud Delphos munera posuit ib. gyges Mileto & Smyrnæ

arma intulit 3. gyges colophonem cepit 3. gygis abaui crimen Croesus luit 17. gyges Heraclitarum fatelles ib.
Gygadas vocatur Delphis aurum & argentum à Gyge dicatum 3
Gygæus lacus proximus Halyattis sepulchro 18
Gygæa Alexandri soror 130
gygæa Amyntæ filio Bubaris vxor 221
Gymnicum certamē Persis 54
Gymnopædiæ 155
Gyndis fluminis ortus 34. 37.
gyndis fluuii riuuli 34. 37. 135

H

HÆMVS mons trium fluuiorum pater 105
Haliacmon fluuius 184
Halicarnassus ciuitas 27
Halizones populis vbi 101
Halyattes successor Sadyattis 3. halyattis bellum cum Cyaxare & Medis Ib. halyattes Cimmorios ex Asia exigit 3. halyattes Smyrnam Colophoniam capit Ib. halyattes ad ribiarum fistularumque cantum in expeditionem procedebat Ibid. halyattes paternum bellū administrat Ib. halyatti oraculū à Pythia redditur 4 halyattis cum Milesiis fœdus Ib haliattes Minervæ duo delubra ædificauit Ib. halyattis regnum & mors 5. halyatti defuncto Croesus in regno succedit ib. halyattis dono delphis cōsecrata ibid. halyattes fugientes Scythas recipit 13. halyattis vxorum, Caunica altera, altera Las genere 17. halyattis sepulchrū apud Lydos 18. halyattis sepulchrum, ab emptitiis hominibus & incillis constructum ib.
Halys amnis 2. 5. 13. 29. 24. 135.
halys amnis nauare Butinū voluitur 2. halys amnis Medicum imperium & Lydum disterminat 25
Hamilcar Carthaginensium rex 191. hamilcaris fuga & mors ib.
Harmamithres Persici equitatus præfectus 139
Harmocydis oratio ad milites Phocenses 216
Harpagus Medus 24. harpagus Astyagis familiaris, etiam omnium Medorum fidissimus 20. harpagi coram Astyage purgatio 22. harpagi filium Astyages macta 22. harpagus patrium filium comedit 22. 29. harpagus Medos in Astyagem concitat indigne ab eo tractatus 23. harpagi ad Cyrum literæ intra leporem receptæ 23. harpagus exercitui Astyagis contra Cyrum præficitur 24. harpagus capto Astyagi

Aſtyagi inſultat 24. harpagus, Ionia ſubacta, in Cares exercitum traducit 1 harpagus Cyrum in poteſtatē regni euexit 2. harpagus inferiorem Aſiam ſubigit 32. harpagus in Mazaris de functi locum ſufficitur 29
Harpagus Perſa Darij dux 150
¶ Hebes reſtera 139
Hebrus fluuius vbi 111. 177
Hecatęus hiſtoriographus & eius genealogia 64. hecatæi de defectione & bello Perſico ſententia 132. hecatæus Hegeſandri filius 146. hecatæi de Pelaſgorum ęiectione ſententia 168
Hector ſucceſſor Troiani regni 59
Hedoni Thraciæ populus 182
hedonorū nouem viæ 183
Hegeſicles & Leo Spartiatarum tyranni 11
Hegeſipyla Oloi filia Miltiadis vxor 152
Hageſiſtratus Hippiæ ſp. Sigæi tyrannus 142
Hegeſiſtratus Telliadeus aruſpex vt è vinculis euaſerit 229. hegeſiſtrati interitus 230
Hegeſiſtratus Samius Samiorum explorator 238
Hegetorides Antagoræ filius 235. & 236.
Hegias quomodo ciuis Spartanus fratris ope factus 229
Hegiæ Epheſij in pugna ad Thermopylas ad Xerxem conſilium 4, &.
Helenæ ab Alexandro raptus 1. 57. helena Menelao redditur 18. helenæ templum in Therapne 155
Helice vbi 27
Helicus Terituchmis frater cæditur 7, &.
Heliopolis ſolis vrbs 40. 49. 50. heliopolitani, Ægyptiorum ſolertiſſimi 40
Helis Ætolorum ciuitas 211
Hellanicus mēdacij arguitur 7, &
Helles filiæ Athamantis ſepulchrum 177
Helleſpontus vbi in Ægæum intrat 111. helleſponti pons 173 helleſpontō Xerxes cōpedes iniicit Ibid. helleſponto ſtigmata à Xerxe inuruntur Ibid. helleſpontum Xerxes muneribus donat 176
Helleſpontias ventus ſubſolanus 194
Helleſpontii populus 87
Hellus in Hermum influit 14
Heneti populus 36. & 128
Hephæſtienſes populus 167
Heracleum Atticæ anguſtiæ 4 & heracleum Salamini aggere Xerx. iungere conatur Ib.
Heraclidæ Sardium reges ex oraculo 2. heraclidarum genus è ſerua Ib. heraclidarum imperium quotan-

horum Ibid heraclidarum vltio in atnepotem Gygis deuoluta 3 Heraclidarū genealogia 220 Heraclides Ibanolius 106 Hercules iouem visendum se exhibere nolentē qua specie viderit 46. herculis Tyri Phœniciæ templum 47. hercules Ægyptius & Græcus 1b. herculis Thasij templum Ibid. hercules vnus ex 12 diis 47. herculis parentes ab Ægyptiis oriūdi Ibid. hercules vetust⁹ deus Ibid herculis templum vbi 47. 57. 136. 162. 163. herculis in templo cippi 45. 47 de hercule fabula Ibid. herculis oraculū apud Ægyp. 52. hercules plures 74. herculis columnæ vbi 120. herculis tres filij 100. hercules Scytharum deus 107. herculis vestigium vbi 116. herculis ara vbi 193. hercules ab Iasone derelictus 195. ad opem herculis ferēdam emersit Dyras fluuius 196
Herma vbi 194
Hermeus sinus 243
Hermiona Dryopum ciuitas 211 hermionenses Dryopes 207. hermionei Samum dant Thyream insulam 81
Hermippus nunrius 140
Hermolyci præstantia: sepulchrum 146.
Hermophantus 143
Hermotimus Pedasensis eunuchus 216
Hermotybies Ægyptii milites 6. 229. hermotybium Ægyptiorum plagæ Ibid.
Hermus fluuius 14. 144. 244. hermus fluuius iuxta Phociam vrbem in mare effunditur 14
Herodoti peregrinatio 40. 44. 47. herodoti sententia de incremento Nili 43. herodoti de origine oraculorū Græcorum sententia 49 Herodoti & Homeri ac Hesiodi ætas quanti interualli 49. Herodoti & Dionysi ætas 64. Herodoti de raptu Helenæ sententia 58. herodoto contraria de Zopyro Ctesias narrat 3, &. herodotus mēdacij arguitur 7. &.
Herodotus Basilidis filius Ionum ad Lacedæm. legatus 220
Heroicum conditorium 156
Heroum indigetarum nomina gerebant tribus Athen. 117
Herpys Thebanus 203
Hesiodus & Homerus deorū opifices 49. eorumq; ætas 1b. Hesiodus de Hyperboreis retulit 103
Hexapolis nunc Pandopolis dicta 27

Hieron Gelonis frater 189
Hieronymus Andrius 229
Himera vrbs 191
Hipoleon promontoriū Scythiæ 106
Hippagogæ naues 133
Hipparchi insomniū 135. hipparchi interfectores Ib.
Hippiam Spartiatæ reducere conantur 141. hippias tyrannus Athenēsis 136 hippias exul Artaphernem in Athen. concitat 143 hippias oraculorū peritus 142. hippias Pisistrati filius 161. hippiæ quum Persas Marathonē ductaret somniū Ibid. hippię dens tussiendo excussus Ibid.
Hippobatarum prædia 138
Hippoclides Tisandri filius 165. hippoclidis proci præstantia ibid.
Hippoclus Lampsacenus 178
Hippocrates Megacles fil & ejus progenies 165
Hippocrates pater Pisistrati 10. 136. hippocrati portentum ingens visum 10
Hippocrates Patareus, fratri Cleandro Gelæ tyranno succedit 187. hippocratis filij ibid. hippocr. vrbes vicinas obsidet Ib. hippoc. Scythæ Zanclæorum tyranno vincula inficit 149 hippocratis mors 189
Hippomachus Leucadius aruspex Græcorum 250
Hippotoxotæ quid 231
Hirci coitus cum muliere 47
Histiæus Milesius 118. histiæi ad Naxias oratio Ib. histiæi erga Darium fides Ibid. histiæus à Dario petit Myrcinum 118. histiæus Sardis à Dario accersit' venit 130. histiæus vt Aristagoræ defectionem indicet 132. histiæus Dario callidè oratione decepto, in Ioniā redit 145. histiæus Sardib. aufugiens à Dario deficit 147. histiæus à Chiis in vincula conijcitur 147. hist. literæ produntur Ib histiæi vulnus Ib histiæus capitur, & in crucem tollitur 150
Histiæus Tymnis filius 180
Histiæa vrbs capitur 205
Histiæotis ora super Artemisium 191. histiæoris regio ad Ossam & Olympum 9
Hoatus fluuius vbi 116
Homerus & poeta Oceanum fluuium finxerunt 4. Homerus & Hesiodus deorū opifices, eorumq; ætas 49. homerus vt scripserit de raptu Helenæ 58. homerus versus Cyprios non fecit 58. homerus de hyperboreis 103. homericis versibus Arg. celebres: eorūq; cantores Sicyone electi à Clistheue 137. homeri de boum cornuū pullulatione sententia 10. homerus

Athenienſes in exercitu contra Ilii laudat 190. homeri Epigoni 103. homeri cæcitas 244. homeri epigramma in Midam Phrygum regem 245. homeri nomen vnde ibid. homeri nomen vnde ibid. homeri minor Ilias 246. homeri Phocais Ib. homerus apud Chium 249. homeri Cecropis, Batrachomyomachia, Epicichlides ib. homeri vxor & filiæ ib. homeri Caminus 251. homeri Ereſione 252. hom. mors & ſepulchrum 253, homeri ſepulchri inſcriptio ibid. homerus Æolicus Ib. homeri ætas 254. homericæ profectionis commentarij 244
Homiuorum animal 6, &.
Homo fatò functus vbi per lætitiam terræ demandetur 127. homini ſatius mori quam viuere 6. hominis calamitoſa conditio ibid. hom. prima & naturalis vox 40. homines in fortuitorum arbitrio & non contra 175. homo ſibi malorum autor non Deus 17. homines fere omnes præter Græcos & Ægyptios in templis cocunt 50. homo hominem fato impendenti eripere nequit 78. homines molles mollis regio fert 242
Hoples Ionis filius 137
Horæ dierà quibus inuentæ ſint 57
Hordi Midæ Gordii filii 221
Hoſtiæ Pythio à Crœſo conſecratæ 8
Hotaſpes Artachæi filius Aſyrdux 178
Humanarum rerum inconſtantia 2. 16. 37. humanæ vitæ anni ſeptuaginta 6. humanæ vitæ breuitas & calamitas 175
Hyacinthia Lacedæm. 10
Hyannia 224
Hyampeus vertex 207
Hyampolis vrbs 206
Hyatæ tribus Sicyonia. 137
Hybla vrbs 189
Hydarnes Perſa 183. hydarnes Hydarnis filius Perſarum dux 179
Hydrias regio 146
Hyela in agro Oenotriæ ciuitas 30
Hyænæ vbi naſcantur 125
Hygenenſes populus 87
Hylæa ſocus 100, 106. 109
Hyllæ tribus Sicyonia 137
Hylli progenici celebritas 115
hyllus Herculis filius 196
hyllus interimitur 227
Hymees Perſa 146. hyemex obitus ibid.
Hymeſſus 166
Hymni deorum ab Homeræ conſcripti 243
Hypachæi quondam Cilices appellati 180

Hypacyris Scythiæ fluuius 105 106.
Hypanis fluuius impotabilis 101. 106. 110
Hyparchus fluui Indiæ 11, &c.
Hyperanthes & Abrocomes Darij filii 199
Hyperborei vbi 101. hyperboreorum sacra 103
Hyperoche & Laodice Hyperboreæ virgines ib.
Hyrcani populus vbi 90
Hyrgis fluuius 106
Hyria vrbs à quibus condita 112
Hyliæ oppidum 138
Hystaspes Xerxis filius 3, &c.
Hystaspes Arsamenis filius 38
Hystaspes Darij filius 178
Hystaspes Darii pater Persarum satrapa 83
Hystriches vbi gignantur 15

I
Iacchvs mysticus 212. Iachus festum Athenienſium ibid.
Iadmon Samius herus Æsopi 62
Ialyssus oppidum 27
Iamidei 229
Iapyges Messapij 113. 192
Iapygia 94. 113. 192
Iardanæ ancilla, Herculis vxor, mater Heraclidarum 2
Iasonis æreus tripus 123
Iatragoras 132
Iberiam Phocenses occupãt 29
Ibis Ægyptiis sacra 50. 52. Ibidis forma 52. ibidum duplex genus Ibid.
Ichnæ vrbs terræ Bottiæidis 184
Ida mons 175 & regio 28
Idernes vnus ex septem Persarum principibus 3, &c. idernes Artoxerxis socer 7, &c.
Ieiunia & festus dies Isidis 124
Ienysus vrbs Syriæ 71
Ignem Persæ deum Arbitrantur 73. ignis Ægyptiis animata belua dictus ib ignem sepelire 7, &c. ignis perpetuus 10, &c. ne ignifer quidem elabatur 202
Ilias minor Homeri 246
Iliadi Mineruæ mille boues à Xerxe immolatur 175
Ilii expugnatio, barbarorum & Græcorum simulatis origo 2. ilium 41 Ilii obsessio & expugnatio 58. ilienſis ager 143. 175
Ilissus fluuius 175
Imbecillitas fortissima necessitas 192
Imbribus vacantes 124
Imbrus 130
Immortales Getæ 112. immortales qui apud Persas 179
Imperium Priami à Græcis euersum 2 impossibile sortem fato destinatam posse effugere 17. impossibilitatis numen 217
Indus f. ferit crocodilos 105

indi in mare oſtium explorat Darius 3. 10. Lydus Ægyptios ad defectionem ab Artoxerxe incitat 4, &. inaro mittunt claſsē Athenienſes 5, &. inarus Achæmenidem vulnerat ib. inarus victor ib. inarus vulneratur, fugit Byblum 15. inarus cum Græcis ex pacto ad Artox. proficiſcitur ibid. inarus ab Amyti tribus crucibus figitur ibid.

Inconſtantia rerum humanarum 2

Indathyrſus filius Saulij, rex Scytharum 109. 115.

India pluuiæ expers 9, &. indiæ fons aurifluus ibid. indiæ fluuius melliſluus 10, &. indiæ rex vt exploret fontes ib. indiæ fluui πυγμαιοφάγοι 11, &. indiæ arbor dulcis ib. indi Callatiæ parentibus veſcuntur 78. indorum multitudo 88 indi Calandiæ ibid. indi pecuarij & eorum mores ib. indorum nauigia ibid. indi ægrotos ſuos epulantur ib. indorum coitus in propatulo 89. indorum genitura atra ibid. indis ſol maturinus ardentiſſimus ibid. indi a Dario ſubacti ibid indi à Dario ſubacti ibidem. indorum in Xerx. exercitu armatura 178, 179. indi Derbicum aduerſus Cyrum ſocij 2, &. indus quidā Cytum iaculo percutit Iethali ib. indorum multitudo 9, &. indorum iuſtitia 9, &. 10, &. indorum locus ſacer ib. indi iuſti ibid. indi tonitruum expertes ibid. Indorum nigredo ibid. indi Pygmæi ibid. indorum venandi leporis ratio ibid. indorum lacus oleoſus ib. indorum argentifodinę ib. indorum montes aurifeti ibid. indi ſani ibid. indi longæui ibid. indi vtuntur 15, &. indi vt electrum colligant ibid. indi cynocephali ibid. indicum aurum 18. indicæ regionis deſcriptio & ſitus ibid. indicæ formicæ 89. indici cameli forma & pernicitas ibid. indica animalia grandiora cæteris ibid. indici canes 9, &. indici galli & gallinę ibid. indici montes gemmiferi ibid. indicus æſtus ibid. indicum mare Ibid. indicus calamus ibid. indicum animal ib. indicus ſol 19, &. indicæ oues ibid. indicæ palmæ ibid. indicus ſerpens ib. indica auis ibid. indicum lignum πάρδαλον ibid. indici aſini 19. cornes 11, &. indicus vermis ibid. indicæ arbores ibid.

inge-

Ingenium Persarum quale 17
Infantes Cynocephalorum 11, &c.
Inferne sedes 60
Inopiæ & impossibilitatis numina 217
Insomniorum ludibria 172
Institores primi, Lydi extitere 18. institor quare Darius fuerit appellatus 87
Iostitutio Persarum puerorũ 15
Insulæ in Araxo 37.
insulæ OEnusæ 30
insula natans vbi 661
insulæ Euchinades vbi 41.
insula Chemmis 66.
insulæ beatorum vbi 75.
insulæ rubri maris 81.
insulæ Cassiterides Herodoto ignotæ 60. insulani Iones qui 26.27.
Intaphernes vnus ex septem Magi occisoribus 87. intaphernis facinus eiusque & domesticorũ omnium interitus 91
Intercalationes mẽsis à quibus introductæ 6.40.
¶ Iof Inachi reg. 1. Io à Phœnibus rapitur Ibidem. io stuprata 2. io vt à Græcis depingatur 46
Iolcon Thessali Hippiæ offerunt 142
Ion Xuthi filius 196
Ioniæ translata 240. ioniam Harpagus subigit 31. iones à Cræso subacti 2.
5. ionum lingua 10. 26. iones ad yrum legatos mittunt qui obedientiæ iugum accepere & quid Cyrus responderit 26. ionum regio. Asiaticarum pulcherrima. & eius descriptio ibid. ionum duodecim in Peloponneso quoque ciuitates 27. Iones insulares à reliquis deficiunt: alios etiam Ionici nominis pudet ibid. ionicarum ciuitatum numerus cur duodenarius ibid. iones qui se præstantiores iactent. & de eorum vxoribus Ibid. iones ab Achiuis, suis sedibus pulsi Ibid. ionum reges qua progenie oriundi Ibidem. iones veri & genuini qui Ibidem. ionum qui ab Apaturiis arceantur Ibidem. quorum ionum sit Panonium sacrum ibid. ionum insulanorum deditio 30 31. iones Biantis consilium spernunt 31 iones secundo in seruitutem rediguntur 31. iones in Ægyptum quomodo venerint 66. ionum & Scytharum de Dario impediendo colloquia 117. 118. iones captas Sardis incendunt 143. iones ad Ephesum vincuntur 144. iones mari vincunt 145. iones tertio subiugati 151. iones

quomodo Ægyptum diuidant 42. iones vb. & vnde dicti 87. 107. iones magnanimissimi hominum 114. ionum & Carum fuga 146. ionibus Persarum minę intentatæ 144. ion laborum nauticorum imitatrix. ion. Dario tributarij 151. ionũ in Xerxis exercitu armatura 180. iones Pelasgi Ægialees appellati 1b. ionibus solam suũ permissum 240. ionico genere excellentes 9. ionicæ rebellionis occasio 13. ionicarum nauium catalogus 147
Iupiter expiator hospitalis 8. iupiter apud Persas 25 iupiter Bel apud Babylonios 33 iupiter Ammon 47. iupiter Thebanus 49. iupiter liberator, & eius templum 95 iupiter Scythatũ deus 107. iupiter Papæus apud Scythas 1bid. iupiter Lycæus 127. iupiter Carius 137 iupiter Lacedęmonius 154. iupiter cœlestis 1bid. iupiter sub specie & nomine Xerxis inuadere Græciam dicitur 177. iupiter æreus decem cubitorum vbi 236. ioui decimę necessario reddunturi7 iouis Carij fanum apud Mylassos 31. iouis Beli tẽplum & simulachrum 33. iouis Thebani templum 33. 124. iouis simulachrum arietina facie 47. iouis fanũ apud Thesprotos 49. iouis cultus apud Meroen 44. iouis oraculum apud Ægyptios 52. iouis Ammonij templum à Cambyse incensum 73. iouis diabaterij ara 3, &. 10 uis Beli puluinar 98. iouis forensis ara 133 iouis militaris templum 146. iouis olympij delubrum 40. iouis currus in Xerxiano exercitu 174. 218. iouis Amphylstij templum 195
¶ Iphigenię apud Tauros cultus 113
Ipni locus quidam 194
¶ Iraſa locus vbi 121
¶ Is vrbs & flumen 32. is flumen 32. is fluuius in Euphratem se deuoluit 1b.
Isagoras Tisandri filius 137
Isis ἡμίμορφ deest Ceres dicta 45. 67. isidi vaccę sacræ 46. 124. isidis simulachrum bubula cornua habens 46. isidis templum maximum in vrbe Busiri 49. isidis & Dionysi filij 1bid
Ismaris lac famosissimus 132
Ismenij Apollinis templũ 17
Issedones populus 161. 102. issedonum mores 1b.
Issedoni populus 37
Ister vbi 105 113 ister semper sibi par 106. istri ortus & fluxus 45. ister & Bosporus à Dario põte iuncti 3, &.

Isthmus

Isthmus Cnidiæ 32. isthmus Chersonesi muro præleptᵘ à Miltiade 115
Istiæotis locus proximus Ossæ & Olympo 9
¶ Itanus oppidum 119
¶ Iudices regij apud Persas 76. iudicis corrupti iustę vindictæ exemplum 131
Iuncus esui aptus 54
Iunonis festum 6. iunonis duæ imagines vbi 70. iunonis templum vbi 11. 232. 233
Iurare per aquam Stygis 157
Iusti principis officium 74
Iustitia Cynocephalorum 11. & iustitia Indorũ 9. & 10. &.
¶ Ixabates Cambysis eunuchus 2, &. ixabates Cãbysẽ sepelit 3 &. ixabates Magi index interficitur 3, &.
¶ Iyrcę populus Scythæ 102

K

KIX quid sit 54.

L

LABDA Amphiones filia 141
Labynetᵘ Babyloniorum tyrannus 14
Labynitus Assyriæ rex 34
Labyrinthus 65
Lacedęmonij Græcorum amici 2. 9 Græcorum potentissimi Ib. lacedęmoniorum leges à Lycurgo 11 lacedæmonij bellum Tegeatibus inferũt 12. lacedęmoniorum compedes apud Tegeatas. ib. lacedæmonijquibus artibus Tegeatibus facti sunt superiores ib lacedæmon. Argiuorũq; pro agro Thyrea dimicatio 15. lacedæm. coma post victoriã de Argiuis ib. aduersus Polycratẽ expeditio 76. in Samum expeditio 78. mos in sumendis suppliciis 119. de se ipsis opinio 153. lacedemoniorum regum funera 154. lis de progrediẽdo ad bellum 161. oratio ad Platęenses ib. ad Hydarnem Persam 185. ad Athenienses 2 2 lacedęmoniorum virtus 181. consuetudo 197. frugalitas 136. lacedæmoniorum occisorum sepultura 237. laced. ad Platæas victoria 4, &. ad Thermopylas clades ibid.
Lacmon mons vbi 238
Lacrines legatᵘ ad Cyrum 28
Lacrimæ arboris Indicæ 11, &.
Lactis emulgendi mos apud Scythas 99. lacte victitantes 11, & lactis coagulationem prohibens radix ibid.
Lacus Tritonidis 124. lacus vnde pix hauritur 125. lacus Stymphalius vbi 157 lacus oleosus Indorum 10. &. lacus piscosus & salsus Ib. lacus Bœbeis vbi 184. lacus Gygæus vbi 18. lacus famosissimus 182
Lada insula vbi 147

Ladice vxor Amasis 70. ladicæ votum ib.
Laii delubrum 19. oraculum 133. & genus 136
Lampito Leutychidis filia 156
Lamponium vbi 130
Lampsacum vrbs 146
Lana arborea vbi 89
Laodamas Phocensis 118. Laodamas Eteoclis fil⁹ 136
Laodice 103
Laos oppidum 149
Laphanes Euphorionis filius 165
Lapidicinę ad pyramides Memphios 40
Lapis Porinus, Parius 136. lapis Melampygus 198. lapidum aceruus a Dario congestus 112. lapideus leo vbi 199
Lariſſæ Æoliæ ciuitas 27
Laſus Hermionis filius 168
Lauacrum Indorum nobiliorum 12, &c.
Laxij Sauromatæ vbi 102
¶ Lęænæ partus 90
Lebæa vrbs 221
Lebedus 26
Lectis non vtentes 11, &c.
Ledanum alias Ladanus 90 ledanum quomodo eomparetur ib. ledani medica vis ib.
Legati Darij in puteum conjecti 185. legati non violandi ib.
Leges Athenienſium à Solone conditæ 5. leges & inſtituta Babyloniorum 36
Lemnum oppidum 130. capitur 167.
Lemnia facinora 166
Leon viri nomen 193
Leo Sardius 15
Leobota Spartiatarum rex 11
Leocides Phidonis Argiuorũ tyranni filius 164
Leon & Hegeſicles Spartiatarum tyranni 11
Leonis ex auro effigies 9. leonum natura atq; loca 184. leones vbi gignantur ibid. leo lapideus 199
Leonides 133. in crucem tollitur 201. leonidis regis Spartiat genealogia 196. leonidæ mors 199 ſconidę cædis vindicta 218. leonidæ ad Thermop. cum Xerxe conflictus 4, &c.
Leontini populus 119
Lepreum oppidum 119
Leproſos vt vocęt Perſę 5, &c.
Lepus ex equa natus 177. leporis fœcunditas 89 lepores vt venentur Indi 10. &c.
Leros inſula 146
Lesbus inſula vbi 29. lesbus quãdo habitari cœpta 254. lesbii à Polycrate victi 78
Leucadi⁹ Hippomachus atuſpex 230
Leucadij Dorica gens 207
Leucon oppidum Libyæ 121
Leutychides Menaris filius 155 leutych Spartiat. rex. ib. leutychidæ fuga & mors 156

leutych. oratio de depositoreddendo 158 leut. genealogia 220. Stratagema 239
Lex Caricarum mulierum in maritos 27. lex oppignorādi paterni cadaueris vbi 62. lex omnium rex & domina 182
¶ Liberi cultus apud Meroen 44 liber Græcis Osiris dictus 64
Libya vnde sortita nomē 105 libyæ, Asiæ & Europæ magnitudo 104. libya arboribus nuda 123. libya & eius incolæ 124. 125 126. libyes primi Neptuni nomen habuerūt 48. libyas solis deorum omnium soli & lunæ sacrificant 125. libyes Ægyptiis se dedunt 121. licyes Cambysis se dedunt 73. libyes Ægypto contermini 87 libyum variæ nationes 122. libyes Nomades, id est pastoritii 124. 125. libyes saluberrimo corpore ibid. libyum pastoritiorum sacrificia ibid. libyes vbi 126 libyum inuenta quæ Græci didicerunt 125. libyum in Xerx. exercitu armatura 179 libycus mons 41 60
Libyssarum mulierum eiulatus 125
Liches Delphici oracula conjector 12
Lignum μίσγεον idmota attrahens 10, &. lignum cogulans 11, &. lignei amictus 11, &.
Ligyum in Xerx. exercitu armatura 178
Liliorum ingens vis vbi 54. liliorum radices esui aptæ ibid.
Limenion regionis Milesiorum 4
Lindi populus è Rhodo 189
Lindos oppidum 27
Linum Colchicū, Sardicum, Ægyptiacum. 56
Linus modulationis genus apud Ægyptios 52
Lipaxus vrbs vbi 184
Lipoxais Targitai filius 99
Lypsydrium oppidum 136
Lilæ oppidum vbi 284
Lissus fluuius vbi 182. lissi fluuii aquæ Xerx. copiis non sufficerunt ibid.
Literæ Histiæi produntur 147. literarum mira occultatio 201. literæ Themistoclis ad Iones lapidi inciſæ 204. literarū per sagittam transmissio 219. literæ capiti impressæ 132. literæ Græcorum ex Phœnicibus 135
Littus pulchrum vbi 149
¶ Locri Epizephyrii pop. ib.
Locri Ozolæ populus 206
Longæui Indi 10, &. longæui Cynocephali 11, &.
Loriones Cynocephalorū ib.
Lotos vbi plurima 54. loti radix esculenta ib. loti fructus descriptio 123.

Lotii muliebris vsus 57
Lotophagi populus vbi 123
¶Lucernarum accẽsarum festum apud Ægyptios 50
lucernarum accensio 198
Lucinæ tributum 103
Lucus platanorum 146
Ludorum primi inuentores Lydi 18
Luna Persarum prẽses 174. lunæ festum 48
Lupi ex hominibus 113. luporum sepultura 51
Lutræ vbi capiantur 114
Luxus Persarum 236
¶Lycidas cum vxore & liberis lapidatur 223. 224
Lycæus Iupiter 127
Lycaretus Mæandri germanus 130
Lyciæ ignis perpetuus 10, &c.
Lycii in potestatem Græci redacti 5. lyciorum è Creta origo 31. lycii ab Harpago victi 32. lycii populus Dario tributarius 87. lyciorum in Xerxis exercitu armatura 180. lycii quondam Termilæ vocati ib. lyciorum nomen & leges 31
Lycius Cybernisci Sicæ filius. 180
Lycon Athenienſis prodit Pisuthnem 7, &c.
Lycophronis Periandri filij interitus 80
Lycurgus Aristolaidis filius 10 lycurgus & Megacles Pisistratem eiiciunt ib. lycurgus Spartiata integerrimæ vitæ 13. lycurgo oraculum à Pythia redditur ib lycurgus legumlator apud Lacedæmonios ib. lycurgus Leobotæ Spartiatarum regis tutor ib. lycurgi delubrum apud Spartiatas ib.
Lycus fluuius 116. lycus Pandionis filius à fratre Ægeo pellitur Athenis 31
Lyda mons à Pedasiis extructus 34
Lydus Atys filius 2
Lydeus fluuius 134
Lydia auri ramenta è Tmolo prouenientia habet 18. lydia Halyattis regis sepulchro se nobilem iactat ib.
Lydi populus ante Meones vocati 2. lydorum strenua gens 14. lydorum gens equitandi peritissima ibid. lydorum mores & leges 18 lydorum ritus inennandi fœderis ib. lydorum expiandi ritus idẽ qui apud Græcos 7. lydorum filiæ omnes prostituuntur 18. lydi primi caupones institoresq; ibid. lydorum partes primæ in consulendis oraculis 9. lydorum Medorũq; fœdus 13. lydorum Medorumq; quinquennale bellum ib lydorum medorũq; bello dies repente nox facta ibid. lydorum cum Persis conflictus fuga 14. lydi pri-

di primi omnium aurum argentumque ad vtendum percusserunt 18. lydi primi inuentores ludorum ibid. lydi in Thusciam colonias deduxerunt ibid. lydorum diuisio ibid. lydorum cum Cyaxare prælium 19. lydi Sardibus per Cyrum exacti 28. lydi Catib. germani 31. lydi populus tributum Dario pendens 87. lydorum in Xerxis exercitu armatura. 178
Lygdamus Naxius 11

M

MAcar populus 123.133
Macedones à Dario subacti 152
Machlyes populus 123
Macrobij populi Æthiop. 74
Macranes populus 50 macronum in Xerxis exercitu armatura 179
Mactoriũ vrbs super Gelã 189
Madyes filius Protothyæ Scytharum rex 20
Madytus vrbs 173
Mæander fluuius 92.146. & eius fontes vbi 173
Mæandri campus 4. mæandri campum Mazares incursat 29
Mæandrius Polycratis scriba 92. mæandrium Sami procurator 95. mæandrij oratio ad Samios ibid.
Mæotei populus vbi 116
Mæotis palus vbi 20.99.105. 106.111.113.115.116
Magdolus oppidum vbi 67
Magi populus Mediæ 19. magi Persarum 26. magorum commentum vt Persarum imperium occupet 82. magi cuiusdam imperium apud Persas 85. magus Cambysi succedens 3. & magus interficitur. Magorum cædes 85. magophonia Persarum festum celebre ib. & 3. &
Magistum oppidum 119
Magna cum periculis fuscipiuntur. 176
Magnarum iniuriarum magnæ vindictæ 59
Magnesia vrbs vbi 92
Magnetes populus 87
Malę dextræ in contumeliam derasæ 60
Malea promontorium vbi 15
Malena 150
Males Ætolus 164
Mãdane Astyagis filia 20. mẽdane Cãbysi nuptũ datur ib.
Mandrocles Samius 111 & eius monumentum ib.
Maneros Ægyptiis quid 52
Mantieni montes 34.37. *Vide* & Matieni
Mantiena vrbs 121
Manus octo digitorum 12. &
Marothon locus 161. marathonem occupat Pisistratus 11 marathonia clades 163. marathonia pugna 3. &
Mardonius Xerx. exercitus imp. 179. mard. Gobryæ

filius 152. 168. 179. mard
vulneratur 152. mard. à pfe-
ctura semouetur 160. mard.
oratio de bello Græciæ in-
ferendo 169 mard in Lace-
dæm. obiurgatio 231. mard.
cædes 234. mard. vnus ex
septem magi occisoribus 3.
& t. mar. antiquus apud Xer-
xem spectatus 3 & t. mard.
bello aduersus Platæenses
præficitur 4, & t. mard. fuga
1b. mard. mors 1b.
Mardi Persarum genus 24
Mardus Hyrœdes Sardiũ mu-
ros primum conscendit 15
Mare Sardonium vbi 30. mare
Caspium 37. mare Atlanti-
cum, rubrum, australe 37.
67. 88. 104. 179. mare Indi-
cum 9, & t mare Echinadum
insularum 41
Marea vrbs vbi 42
Mares quam amaturã in Xer
xiano exercitu fuerint 179
Mariandeni populus 87
Mariandyni a Cræso subacti
5. mariand in Xerxiano ex-
ercitu armatura 178. mari-
andynus sinus vbi 104
Maris fluuius 15
Maronea Græca vrbs 182
Martis oraculum 52. 178. mar-
ti soli simulachra sa unt
Scythæ 107 martis sepul-
chrum apud Scythas 107
Massagetes Scythię regis fra-
ter captus 3, & t.
Marsyas fluuius 146
Martichora animal Indicum
9 & t.
Masanges Aorizi filius dux
178
Mascamis elogium 128
Masii Persarum genus 24
Masistes Darii filius Xerxis
exercitus imperator 179
Masistius à Græcis Macistius
dictus 226. masistii interi-
tus 1b.
Masistæ & liberorum eius cę-
des 245
Massagetę populus ferus & ro-
bustus 37. massag. deus sol
38. massag. victus 1b. mass. g
vxores communes 1b. mas-
sag. senes immolatur ibid.
Massyes populus 128
Mataeas Xerxis iussu, Delpho
rum templum diripit 4, & t.
Materium genus parerno no
bilius apud Lycios 31
Matieni populus 13. matieno.
rum in Xerxis exercitu ar-
matura 178
Mattis Martis templũ vbi 50
Maxyes Libyes vbi 125
Mazares Medus 29 mazares
Prienęsis subigit 1b. mazá-
res Męandri campũ incur-
sat 1b. mazares moritur 1b.
Meci populus 88
Mecyberna Græca vrbs 184
Medea Colchorum regis filia
1. medeæ raptus à Græcis
ibid.
Medicæ regionis facies 21
Medi vbi 104 medorum ap-
pella-

pellatio vnde 177. mediorum tyrannus Cyaxares 13. medorũ & Lydorum mos ineundi fœderis Ibid. medorum bellum quinquennale cum Lydis ibid. medorum & Lydorum bello dies repente nox facta Ibidem, & 19 medorum ab Assyriis defectio 18 medi Assyrios subigunt & medorum à Dario defectio 24. medorum imperium ad Persas translatum Ibid. medorũm in Xerxis exercitu armatura 177 179. medi Deiocem sibi iudicem constituunt 19. medi regi suo regiam ædificant Ibidem. medi à Scythis prælio fusi, Asiæ imperium amittunt 20. 25. medi Ninum ciuitatem expugnant 20. medi inebriatos Scythas interimunt Ibid. medis canis spaco dicitur 21. medicum imperium Halys fluuius terminat 13 medicum nomen Græcis terrorem incutere solet 163. medicus exercitus contra Græcos 3, & medicæ nationis gentes 19. 3. & medici singuli singulorũ morborum apud Ægyptios 53

Medimnus Atticus mensuræ genus 35 154

Megabates Persa 141

Megabazus Megabatis filius 180

Megabernes Spitamæ filius 5. & megabernes Bercaniis à Cyro præficitur 4

Megabyzus Persa 83. megabyzi oratio ad suos de oligarchia 86. megabyzus Zopyri filius 98. megabyzi elogium 118. megabyzus in Pæones exercitum ducit 118. megabyzus Xerxis exercitus imperatur 179 megabyzo Ctesias tribuit quæ Herod Zopyro 3, & megabyzus Xerxis gener Ibid megabyzus Babylonem capit 4. & megabyzo mola aurea à Xerxe donatur Ibid. megabyzus diripere templũ Delph. recusat Ibid megabyxus vxorem adulterii apud patrem accusat ibid. megabyzus Artapani machinas prodit Ibid. megabyzus in coniuratorũ prælio vulneratur Ibid. megabyzus in Inarum mittitur 5, & megabyzus Inarum vulnerat ibid. megabyzus cum Græcis pacisciturr Ib. megabyzi luctus Ibid. megabyzi ab Artoxerxe derectio Ibid megabyzus vulneratur ibid. megabyzi victoria ibid megabyzi strenuitas Ibidem. Megabyzus ex pacto ad regem ve-

sit ib. megabyzus mortis periculum euadit ib. megabyzus relegatur ib. megabyzus regi reconciliatur ib. megabyzus moritur 6, &c.
Megacles Alcmæonis filius 10 164. 165. megacles & Lycurgus Pisistratum imperio Atheniensiū eiiciunt 10. megacles Clisthenis genes factus 165. megacles Hippocratis filius ib.
Megacreon Abderites 183
Megapanus Hyrcanorū dux 177.
Megarensis populus 189. megarensis plebs venundatur ib.
Megistæ inscriptū epigramma 200
Megistiæ extispicia 198. megistias Acarnan à Melampode progenitus 199
Melampus Amytheonis filius 48. melampodis postulata ab Argiuis 229 melampus Bacchici sacrificii inuentor apud Ægypt. ib.
Melampygus lapis 198
Melanchlæni populus vbi 113 melāchlonorum mores & nomenclatura ib. melanchænorum victus humana caro ib.
Melanippus Astaci filius 137 143. melanippus Alcæi sodalis ib.
Melanopus Ithagenis filius 143
Melas fluuius 196. melas sinus & fluuius eiusdem nominis 177
Meles primus rex Sardium 15
Melesigenes vnde appellatus 243
Meletes fluuius ib.
Meliboea vrbs 194
Melienses populus 9
Meliensis sinus vbi 103
Melissa Periandri vxor 79 melissa à Periandro occisa ibid.
Mellis vbi maxima copia 125 mellifluus fluuius 10, &c.
Melois amnis 233
Melyenses populus 87
Memnonia regia 135 memnoniæ Susæ 118. memnonis vrbs vbi 135
Memphis vrbs 68. memphis vrbs à Mene primum condita 55. memphios vrbis situs & descriptio ib.
Mendaciū dicere quando expediat 74
Mendes quid lingua Ægyptiaca 47
Menderis templum 46
Mendesium ostium Nili 42
Mendesia prouincia 46 47
Mendesij cur oues immolēt, capris abstinentes 46. mēdesij capros venerantur 47 mendesij caprarios præcipuo honore afficiunt ibid.
Menelaus Helenā recipit 58 menelai portus vbi 122
Menes primus regnasse fertur

tur 55
Mensa solis 74
Mensis intercalaris 6. à græcis tertio quoque anno introductus 40
Mentes nauicularius 244
Mentiri apud Persas turpissimum 26
Mentor Ithacensis homerum sedulo curat 244 mentoris in Ithaca virtutes prædicatæ. ibid
Mentulæ portentum apud Ægyptios 48
Menostanis in Megabyzum expeditio 5, &c. menostanis clades & fuga ibid. menostanes Secundianum monet 6, &c. monostanes se occidit 7, &c.
Menon Cyri dux 7, &c. menonis dolii 8, &c.
Meones Lydorum nomen assumpserunt 1
Meraphii Persarum genus 24
Mercurii statua porrectũ verettum habens 48. & templum 63. mercurius quibus gentibus colatur 128
Mermnadæ populus 2. mermnadarum tyrannus 3
Meroe oppidum vbi 44
Mesambria vrbs vbi 122. 182. mesambriam vrbem quis condiderit 151
Messana Olim Zancla 191
Metalla aurea atque argentea vbi 182. de metallis aureis certamen 235. metallum salis 124
Metapontini populi vbi 101
Metioch⁹ Miltiadis filius 152
Metra Venus 25
Metrostes Terutichmis frater 7, &c.
Micythus Anaxilai famulus 192
Midas apud Delphos munera posuit 3. midæ mella apud Delphos ibid. midas Gordij filius, Phrygiæ rex ibid. & 245 midæ horti 221 midæ epigrammata ab Homero 245
Milesiorũ cum Halyatte bellum 3. Milesiorum duo ingentia vulnera 4. milesiorum oppugnatio per XII annos 4. milesiorum cum Halyatte fœdus ib. milesij Cyro confœderati 26. milesiorũ & Carum fuga 146
Miletus oppugnatur 3
Miletus vrbs Ioniæ prima 26. capta diripitur 149
Militiæ ordo à quo primum distributus 19
Militum Cambysis de pastio 75
Milo Crotoniates luctator 94
Miltiades Cimonis filij Chersonesi tyrannus 151 miltiades Athenienſiũ dux 117. 11. miltiades victor in Olympico certamine 151 miltiades capitur ibid. miltiades Chersoneso potitur 152.

miltiades Parios obsidet 163. miltiadis accusatio & obitus 166. miltiades Dati ad Marathonem occurrit 3, &
Milyas Asiæ regio 31. milyæ Solymi dicti ibid. milyarum in Xerx. exercitu armatura 179
Mineruæ Ephesi deflagratio 4 minerue templum cognomine Assesiæ ib. mineruæ duo templa apud Assesum ib. mineruæ Pallenidis fanum 1. mineruæ festa virginum pugna ab Ausibus instituta 124. mineruæ Pedasiæ sacrificæ barba pullulat 32. mineruæ Aleæ templū apud Tegeatas 12 234 tutelaris apud Chios 29. oraculum apud Ægyptios 52. Vestibulum apud Saios 69 Inaurata statua vbi 70. Lapidea duo simulachra ibid Parentes 124. Templum in Sigeo 143. Fanum 206 Sciadis templum 214 mineruæ ægis 125. mineruæ Craftiæ fanum 133. mineruæ in arce adytum Dorienſibus non accedere licitum 138. minerua vrbana 139 minerua Iliadi 10000 boues immolantur à Xerxe 175 minerua protemplatis 207
Minoa Selinusiorum colonia 133
Minos & Sarpedon Europę filii 3. minos cædes 192
Minyæ populus 27 118. minyæ commento suarum vxorum liberantur 19
Miraculum maximum Periandro oblatum 4
Mitradates pastor, Cyri nutritius 21 23. mitradates Vdiastis filius 3, &. mitradates patri succedit ibid. mitradatis cædes 8, &.
¶Musiphilus Athenęus 209
¶Modus ineundi exercitus numerum 177
Mœnia lignea Budinorū 114
Mœris Ægyptiorum rex 55 mœris præclara opera ib.
Mœrios stagnum 51 65. & eius descriptio 87 4, &.
Mola aurea sex talentorum 4, &.
Molossi populus 27
Mons Arabicus 40. 41. 60. mons Atlas vbi 124. mons ingens euersus indagandis metallis 15; montes gemmiferi 9, &. montes auriferi 10, & mons Sardonis 9, &. montes feruentissimi Indiæ 10, &. montes qui aluuntur 11, &.
Mophis mons 44
Moræ compendia 170
Morbus fœmineus Scythas inuadit 20
Mors optatissimū perfugium ærumnosæ vitæ 175. mortem

rem contemnunt Indi 10, &c. mortui exemplar apud Ægyptios 52. 53 mortuorum apud eosdem conditura Ib. mortui cum lætitia vbi humentur 127
Moschi populus 88 moschorum in Xerxiano exercitu armatura 179
Mosynœci populus 88. mosynœcorum in Xerxiano exercitu armatura 179
Mula mulum ancipit. peperit 177. mulæ partus 91. mulæ Xerxis funus expectant 6. &c. muli vbi non gignantur 103. mulorum species Scythis horrendæ 1. 6. muli Pygmæorum 10, &c.
Mulier exuendo tunicam & pariter verecundiam exuit 22. mulierum raptus illicitus 1. mulieris offensio vindictam quærit 3. mulieres mulierem prædicant 6 mulieris simulachrum ex argento 9. mulieribus Babylonicis semel in vita cum exteris coire lege impositum 36. De mulierib. Ægyptiis 45. mulieres quæ oracula in Græciam intulerūt, columbæ vocatæ 49. mulierum pudenda cippis à Sesostre inscripta 55. mulieris cum marito suo solo concumbentis vrina Pheronis usus restitutus 57 mulieris opinio quid possit 94. mulieres Corinthiorū denu latæ 142. mulier ex turpissima formosissima facta 154. mulierum Atticarum vna cum liberis cædes 166. mulieres stuprando extinctæ 206
Mulierū regiorum apud Persas pretiosiss. 4, &c.
Munychia 212
Mus Europæus 220
Musæi sortes & earundem dissertator 168
Musici Argiui 92
Mustelæ Lybicæ 125
Murium tria genera apud pastorales Lybies 125. muriū auxilia 163
Murichides Hellespōtius 223
Murus ligneus Persarum 244 & eiusdem expugnatio 234
¶ Mycalæ promontorium 27
Mycerinus rex Ægypti 62. mycerini clementia & iustitia Ib. mycerini filiæ mors & sepultura 61 concubinæ Ib. oraculum 62, & pyramis 63
Mycorum in Xerx. exercitu armatura 178
Mygdoniam à Bottiæide Axius dirimit
Mylassa oppidum vbi 146
Mylassorum fanum 31
Mypsæi Thraces 112
Mylitta Assyriis Venus appellata 25. 26
Myrcinus vrbs vbi 146

Myrias quid sit 177
Myrina Æolicæ ciuitas 27
Myrinæi populus 167
Myrios stagnum 40
Myris rex 41
Myrrhoda arbor 12, &c.
Myrses Persarum dux 146
Myrsilus alias Candaules dictus 2
Myrsus Gygis filius 9?
Mysi populus vbi 87. mysi Caribus germani 31. mysi à Cræso subacti 5. mysorum in Xerxis exercitu armatura 178
Mysia ab Hymeæ capitur 31
Myus vrbs Ioniæ 27
Myusij populus vbi 147

N

NAPARIS Scythiæ fluuius 105
Nasamones populus 44 123 nasamonum coitus in propatulo ibidē. nasamonum iusiurandum & diuinatio Ibidem. nasamonum cadauerum sepultura 126
Nascentium deploratio 127
Natacas eunuchus apud Xerxem spectatus 3. &c.
Natho insula vbi 58
Natura solertia 90. Natura leonum atque eorundem loca 184
Naucrates oppidum 15 58
Naues Ægyptiorum è spina 53. naues rubrica delibutæ 81. naues quinis drachmis venditæ 159. nauium Persarum catalogus 179. nauibus longis qui primi vsi fuerint 186. nauiculæ Babyloniorum 35
Naufragi vbi immolentur 113
Nauplia 157
Naxus insula 31. naxus insula à Pisistrato subacta 11. naxi fons vinifluus 10, &c.
Naxii populus 189
¶Nebris 106
Necessitatis numen 117
Necus rex Ægyptiorū Psammitichi filius 67. 104. necivictoria contra Syros 67. necus à quo interemptus 66.
Neleus Codri filius 239
Nelon vrbs vbi 206.
Neptunus Libyum deus 48 neptunus Thamimasiades 107. neptuno Helliconio Papionium locus sacer 27. neptunus liberator, & eius templum 195. neptuni templū apud Potidæatas 220. neptunus æreus septem cubitorum 326
Nestus fluuius Abderorum 184
Neuri populus & eorum mores 101
¶Nicandra Dodonæorum sacerdos 49
Nicodromus Cnœthi filius 159
Niger sinus vbi 152
Nigredo Indorum 9. &c.

Nilū

Nilus Ægypti fluuius 105. nili fluminis origo 42. 44. nili fluminis ostia 42. nili fluminis natura & incrementum 42. 43 nilus solus amnium aura caret ibid. nili fontes ignoti Ibid. 45. & 106 nilus scopulosus 44. nilus Libyam mediam diuidit 45
Ninus Assyriorũ vrbs 65. nini oppidi situs 35. ninum ciuitatem Cyaxares obsidet 20. ninum ciuitatem Medi expugnant ib.
Niphraga (ὑπὸ τοῦ Phagres, vnus Pierum murorum 182
Nisa oppidum vbi 88
Nisæi equi 89. nisæus campus grandes fert equos 174
Nitetis Apriæ regis filia 71
Nitocris reginæ Babylonis egregia monumenta 33. nitocris Ninum oppidum sibi subegit ibid. nitocris epitaphium 34. nitocris Ægyptiorum regina fratrem vlciscitur 55
Nitri ingens vis 53
¶ Nocranis oppidum 157
Nous fluuius 105
Nomades Scythæ 3. 13. nomadum Scytharum seditio ib. nomades Libyes 124. nomades Sagartii 179
Notondabates vnus ex septẽ magi occisoribus 3. &
Noua vrbs oppidum in Pallena 184
Nouem fontes vbi 186
Nouus murus ciuitas Æoliæ, & Cumanorum colonia 27. 244.
Nox pro die vbi extitit 174 noctes in dies commutatæ 62
¶ Nuces Ponticæ 21 &
Nudium oppidum 119
Numina persarum 45
Nummi primum à Lydis percussi 18
Nuntium Crœso & Lydis è Delphis 9. nuntiorum persicorum celeritas & ratio 217
¶ Nymphodorus pythei f. 186

O

OAR vs fluuius 116
Oasis vrbs vbi 75
Oaxus oppidum Cretæ 120
¶ Obeli, pheronis donaria 57. obeli in fano Mineruæ 68
¶ Occisorum Xerxis & persarum pugna 4 &
Oceani ortus, vei 100
Ochus persarum rex Artoxerxis spurius 6 &. ochus Hyrcaniorum præfectus à patre constitutus 6 & ochus rex creatur Ibid ochi mors 7 &
Octamasades Scylis frater 119
Oculos in pectoribus gestantes 125

¶ Odomanti populus vbi 129
Odorum oleum 12, ct.
Odryses vbi 112
¶ OEa locus vbi 139
OEbares Dafii equiso 86
OEbares Astyagem captum vincit 1, ct œba.æ stratagema in capiendis Sardibus 1, ct. œbares se fame enecat ibid.
OEbares Megabyzi filius 151
OEbazus vir Persa 241 œbazi liberi occiduntur 111
OEcetor Gelonis progenitor 189
OEdipodi delubrum extructum 119
OEnoen Bœotii occupãt 138
OEnone insula 207
OEnotriæ ager vbi 30
OEnusæ insulæ vbi ib.
OEroe insula vbi 232
OEtæi montes vbi 198
OEtesyrus Apollo apud Scythas 107
¶ Offa salsura resiliit 242
¶ Oiolycus vnde appellatus 119
¶ Olbiopolitæ populus vbi 101
Olea in arce Athenien. 108 oleagina corona Olympiorum præmium 205
Olen Lycius 103
Olenus 27
Oleum ex lacte 11, ct oleum ex verme Indico 12, ct. oleum myrothodinum 12, ct. oleum quo vtuntur Indi Ibidem. oleosus lacus 10, ct. 132
Oliatus
Ollas pulsandi mons 154
Olophyxus vrbs vbi 172
Olorus rex Thraciæ 152
Olympus mons Mysiæ 7. olympus & Ossa Thessaliæ montes 9. 184. olympii Iouis delubrum 40. olympieum a monte olympo dicti 178. olympiorum 205.
Olympiodorus Lamponis filius 226
Olynthiorum ab Artabazo obsessio 219. olynthii ab Artabazo trucidantur ib.
¶ Onesilus Gorgi frater 144 onesili dolus & mors 144 154. onesili caput supra portas suspensum ibid. onesili sacrificia ib.
Onetes Phanagoræ filius 198
Onochonus Thessaliæ fluui 184. onochonus Xerx. exercitui defecit 195
Onomacrit⁹ sortilegus Athenis eiicitur 168
Onophas vnus ex septẽ Persarum principibus 3, ct. onophas Xerxis socer ibid. onophas classis Persicę prę fectus 4, ct.
¶ Onœa Spargapithis vxor 109
Ωφίλιμος qua 12, ct.
Ophyneus vrbs vbi 175

Opificum ignobilitas vbi 68
Opiniones de Nili fluminis natura & incremento 43
Opis ciuitas 34
¶ Oraculorũ origo, ſecundũ ſententiam Herodoti 49. oracula Græcorum 8 oracula apud Græcos prima 5. eorumque origo 49. oracula apud Ægyptios quæ 52 oraculum Halyatti à Pythia redditum 4 oraculũ Delphicũ Crœſo redditur 8 idem Crœſus verum deprehendit Ib. oraculum Lycurgo à Pythia redditur 11. oraculum captioſum Spartiatis redditũ 11. & 12. oraculum Pythiæ de oſſibus Oreſtis Ib. oraculum Crœſo redditum de muto filio 16. oracuulm Branchidarum de Pactya 29 oraculum Hammonis de Ægyptiis 42. oraculum Dodonæum omnium veruſtiſſimum 49. oraculi Ammones origo Ibid. oraculũ Pheroni tegi redditum 57. oraculum Mycerini regis ex vrbe Buti 92. orculum de ærea phiala 66. oraculum Latonæ ſacrum Ib. oraculũ Siphnis redditum 81. Corinthiis 14. Argiuis 149 oraculum Doloncorum 151. Mar. tis 178. Dionyſi 182. Athenienſium 184. Argiuorum 188. Cretenſium 191. Spartiatarum 199. 230. Bacidis 204. 212. 214. amphiarai 220 oraculum Perſis a Bacide redditum 230
Oratio Prexaſpis ad Perſas 84. Oranis de ſtatu populari 85 Cois Mitylæneorũ præfecti 12. Hiſtiæi Mileſij ad Scythas 118. Ariſtagoræ ad Cleomenem 134. Soſiclis 41 Hiſtiæi ad Dariũ 144. Cypriorũ ad Ionas 145 Perſarum ad Ionum tyrannos 148. Leutychidis de reddendo depoſito 158. Datis ad Delios 160. Cliſthenis ad procos filiæ ſuæ 165. Xerxis de inferendo bello Græciæ 168. Artabani de bello aduerſus Græcos ſuſcepto 169 Xerxis ad Perſas 179. Gorcyræorum ad Xerxem 191. Harmoxidis ad Phocenſes 226
Orbelus mons vbi 129
Orbis partitio ſecundum Herodotum 104
Orchomenij populus 22. orchomeniorum ager 206
Orci filius 159
Ordiſſus Scythiæ fluuius 105
Ordo militiæ à quo primum diſtributus 19
Oreſtes Agamemnonis filius 12. oreſtis proceritas & ſepulchrum Ib.

Oricus portus 238
Oriſcus Perſicæ claſſis nauarchus 5.ct.
Orithya Borçæ vxor 195
Orneatæ populus 211
Orœtes indignam Polycratis ſuffixi cruci mortem luit 92. orœtis dolus Ib.
Orontes accuſatus cęditur 7. ct.
Oropus 161
Oroſangæ quid Perſica lingua 213
Orphea vnde ortũ duxerint 25.
Orthium carmen 4
Orthocorybantes populus
Orus Oſiris filius rex Ægypti 64. orus Græcis Apollo dicitur Ib.
Oryes vbi gignantur 125
Oſiris Ægyptijs Bacchus & Dionyſus dictus 46.64
¶ Oſſa & Olympus Theſſaliæ montes 9.184
Oſſa quinq; cubitorum 237
Oſtenta Xerxi oblata 177. Oſtenta Delphis nuntiata 206
Oſtia Nili ſeptem numero 142
¶ Otanes Pharnaſpis filius 87. otanis oratio de ſtatu populari ad Perſas 85. otanes Amaſtris pater dux Perſarũ 177. Otanus morbus 96
Othrys mons Theſſaliæ 184
Otium mira duo genera quæ habet Arabia 90
oues ſacræ ſolis vbi 238
oues Pygmæorum 10.ct.
oues Indicæ 10.ct.
oxendras Ochi filius 6.ct.

P

PActolvs fluuius qui ramenta è Tmodo defert 174
Pactyas Lydus à Cyro deficit 28. pactyas Perſis traditus 29
Pactyica regio vbi 88. 89 105
Pactyes quam armaturam in Xerxis exercitu tulerint 178
Pæan carmen quale 127
Pæoniæ ſitus 128
Pæones populus 143. pæones tranſportati Ibid.
Pæonius ager vbi 184.
Pæſus vrbs vbi 146
Pæti Thraciæ populus 182
Palæſtina & Paleſtini 20.71
Palladis ſacerdotis barba 32
Pallena Plegra prius appellata 184
Pallenidis Mineruę templum 11.
Palmarum Babyloniarum diuerſitas 35 Palmarum ſpathæ 178 palmæ Babyloniæ vſus quis 35. palmæ vbi multæ 123. 124. palmæ Indicæ 10, ct. palmæ Babylonicæ Ibid.
Paniſus Theſſalię fluuius 184
Pamphiliorum in Xerxis exercitu armatura 180
Pamphilij populus 87
Pan vnus inter vlos deos 47.

Pan

pan Ægyptius vetuſtiſſimus deorum 64. panis templum vbi 161. panis ſimulachrum 47. pan quibus parentibus ortus Ib. panætius Soſimenis filius 212
Panegyries Athenienſium, 62
Panes Perdiceæ dupli effecti 221
Pangæus mons vbi 129
Panionium locus 27. 31. ſacer ibid
Panionius Chius 216
Panitis Meſſenij conſilium in diſcernendis geminis 153
Paro mus portus vbi 29
Παπαιαθοφάγος fluuius vbi 11, ct.
Pantagnot⁹ Polycratis frater 78.
Pantaleon Halyattis filius, Crœſi frater 17
Pantarba gemma. 9, ct.
Panthelęi Perſarum genus 24
Pantheræ vbi gignantur 125
Panthimati populus 88
Panticapes fluuius 101 116
Pantita ſeſe ſtrangulat 200
Papæus Iupiter apud Scythas 107
Paphlagones popul⁹ 13. 87. paphlagones à Crœſo ſubacti 5. paphlagonũ in Xerxis exercitu armatura 178
parpraces piſces 129
Papremus oppidum 49
Papremitanis equi fluuiales ſacri 51
Paralatæ Scythæ vnde 99
Parapotamij populus 206
Paralange quid 40 135 152
Parcrateni populus Mediæ 19
Πάρτηρος lignum 10, ct.
Paſciones ſemel tantum 12, ct.
Paris Alexander ad Proteum ducitur 37
Parius lapis 336
Parino vrbs 146
Parmiſes Amytis frater capitur 1, ct.
Parmys filia Smerdis filij Cyri 179
Parnaſſus mons vbi 205. parnaſſi vertices duo 206
Paroreatæ populi 119
Partheniùs fluuius vbi 56
Parthenius mons vbi 161
Parthi populus 88. 91. parthorum in Xerxis exercitu armatura 178. parthiis præficitur Tanyoxarces 2, ct.
Partus leænæ & viperæ 90. partus diuerſa tẽpora 156. partus dentes habẽs 12. ct.
Parus inſula 131. parus à Miltiade obſidetur 165
Paricanij populus 87. paryCaniorum in Xerxis exercitu armatura 178.
Paryſatis Cyri & Artox. mater 6, ct. paryſatis Ochi vxor, conſiliaria eius 6. 7, ct. paryſatis Amiſtris iniurias vlciſcitur 7, ct. paryſatis Cyrum filium luget 8, ct. paryſatis in Bagabatem ſæuit Ib. paryſatidis in Cyri hoſtes crudelitas Ib. paryſa-

tis nurum veneno medio tollit 8, &c.
Persargadæ Persarũ genus 24
Pataici dii 77
Patarbemi aures nasusq; prę-scinduntur 68
Patari oppidum Lyciæ 33
Paterę aureæ sex à Gyge apud Delphos positæ 3. paterę aureę Delphos à Croeso missæ 9 paterę aheneę mira capacitas 13
Paternorum opificum successio vbi 154
Patiramphes Xerxiani curtus auriga 174
Patizithes magus 81
Patrenses populus vbi 27
Patumus oppidum Arabię 67
Pausanias Cleombroti fil. 110 224. 234. pausaniæ exercitus ordo 231. pausaniæ victoria aduersus Mardoniũ 234. pausanias Mardonio ad Platæas occurrit victor 4, &c. pausaniæ præda 236
Pausicæ populus 88
Pausiris Amyrtæi filius 73
¶ Pecuarii Armenii vbi 35. pecuarij Indi 88. pecuarii Persæ 24
Pedasenses populus vbi 216
Pedasii populus ab Harpago expugnati 52
Pedes octo digitorum 12, &c.
Pedieæ oppidum vbi 206
Pedunculorũ comestores 114 præmorsus 122
Pelasgi populus 27. 48. & eo-rum lingua 10. pelasgi Ægialees nũc Iones dicti 180. pelasgi, Cranai, & Cecropidæ 207. pelasgi ex Attica exacti 166
Pelon Ionis fil. 137
Pelius mons vbi 123 & 4
Pella vrbs Bottiæidis terræ 184
Pellena Achæorum pars 27
Pelops Phryx Persarum seruꝰ 170. pelopis Phrygis regio 168
Peloponnesii gentes septẽ 211
peloponnesiũ bellum 235
Pelusium ostiũ Nili 42 66. 72.
Peneus fluuius Thessaliæ 172 184. 192.
Pennis oppletus aer 103
Pentapolis ante Hexapolis ap pellata 27
Penthylus dux Paphius 195
Perębi populus 184
Percotes vrbs vbi 246
Perdiccas, Gauanes, & Æropꝰ fratres 221. perdiccæ panes dupli effecti ib.
Pergamum murorum Pierum vnus 182
Perialla vaticina 155
Periander Cypseli filiꝰ Corinthiorum tyrãnus 4. 79. periandro maximum miraculum oblatum 4. periander cum defuncta concubuit 142. periandri de non recipiendo filio edictũ 80. periandri duo filii 79
Perinetades Demarmeni filiꝰ 133 Perin-

Perinthus vrbs vbi iii. perinthi expugnatio 127. perinthij a Persis subacti 127 perinthiorum cum Pæonib⁹ singulare certamen Ibid.
Persarum origo vnde 188. persarum complura genera 24 persarum aspera regio 13. persæ atatores, persę pecuarij 24, persarũ præstantissimi pasargadæ Ib. persarum institutio qualis 25 persarum numina quæ Ib. ritus dum ioui immolant Ib. persæ Vraniæ Veneri sacrificant Ibid. persis Venus Mitra appellatur Ib. persarum natalitia Ib. persæ inter pocula consultant Ibid. pers. necessitudo vicinitatis maxima ib. pśarũ φιλανθρωπία Ib. persę externarũ rerũ studiosissimi ib. persis flumina religiosissime colũtur 26. persarum mos in sepeliendis cadaueribus defunctorum Ibid. persæ gyrum cœli Iouem appellant 25. persæ deos ex hominibus ortos esse negant Ibid. persæ ignem deũ arbitrantur 73. persarum victus habitusq; priscus 13. Victus viuendiq; spatium 74. persarum ingenium 17. persarum conuiuia 129. persarum cædes in cõuiuio 130. persæ criniti 149. persę Cephenes appellati 177. persæ immorrales qui 179. persæ Mard. luxus 234. persarum vxores per vices concumbunt 87. persis oraculum redditum 210. persarum tabellionum cursus & modus 215. Magi 26. Satrapæ 187. clementia 267. capita cur flagilia 71. persarum cum Lydis conflictus 15 persæ in potestatẽ Medorũ redacti 19. persis à Phraorte bellũ infertur ib. persarũ à Cyro defectio 24 25. persarũ bellica arma 143 persarũ cum carib. confertum bellum 146. persarum duo millia cœsa à Caribus ib. persarum obtruncatio ib. persarũ oratio ad Ioniæ tyrannos 148. persarum minæ Ionibus intentatæ ibid. persarum ornatus in Xerx. exercitu 176. persarum equestrium copiarũ numer⁹ 179. persarum cum Lacedęmoniis cõgressio 197. persarum naufragium ad Eubœam 203. persæ & Sacæ Derbices superãt 2, ct. persarum septem principes Magum regẽ cœdunt 3, ct. persarum regum munus pretiosissimum 4, ct. persarum ad Thermopylas clades ib. ad Platæas ib. persarum & Græcorum ad Salaminem prælium ib. persarum & occisorum Xerxis

pugna ib. persæ certamen in Ægypto renouant 5,&c. persarum victoria ibid.
Persicum mare 104. persici equitatus præfecti 170. persicarum nauium catalogus ibid persicarum copiarum apud Platæas ordo 2 1 &. persicus aduersus Græcos exercitus 4,&c. persica classis capta 5,&c.
Perseus Assyrius 154. perseus Danaes & Iouis filius 177. 178. perſei ſpecula 42. perſei templum, ſimulachrum, ſandalium vbi 53. perseus Gymnicorum ludorum inſtitutor ibid. Perſei profectio in Ægyptum 54
Perſiacas Aſtyagem fame enecat 1, &. perſiacas ab Amyti excarnificatur ib.
Petiſas Vſiris filius 5,&c.
Petra tribus 141. petræ Trachiniæ locus 196
Phædyma Otanis filia 83
Phagres, *vide* Niphraga.
Phalerus vrbs 136.139
Phalli 48
Phanazatres Indorũ dux 178
Phanes Halicarnaſſeus genere 71. phanem vlciſcuntur Ægyptii 72
Pharandates Theaſpis filius 235
Pharenſes populus 27
Pharnacyas eunuchus 6,&c. pharnacyæ cædes 7,&c.
Pharnaſpes Achæmenides 71
Pharnuches præfectura ſubmouetur 173
Phaſelis vrbs 70.10,&c.
Phaſis 20 56.158
Phemius Smyrnæus Homeri præceptor 243.244
Phenenm vrbs 137
Pherendates Sarãgarum dux 178.179
Pheretime Arceſ. regis mater 121. pheretimæ in Barcæos crudelitas 126. pheretimæ miſeranda mors 127
Pheron rex cæcus 57. pheroni oraculum reditur ibid. pheronis donaria ibid
Phiala in balteis Scytharũ 100
Phidippides Athen 161
Philæus Æaci filius 153
Philachr' & Euphorbus proditores 161
Philaon Cherſis filius 203
Philippus Butacides Olympionices 134
Philitionis pyramides 61
Phillis Pangæorum regio 182
Philocyprus à Solona verſibus celebratus 145
Phirmus Athenienſis 193
Phla inſula 123
Phocais Homeri 246
Phocæa regio 26.30.70. phocæa quomodo capta & à Perſis occupata 30
Phocenſes 27. phoc. primi longis nauibus vſi ſunt 29 phocenſ. murus 30. phocenſiũ demigratio in Cyrnum ib. phocenſium execratio

cratio ib. phocenſium cum Tyrrhenis & Carthginiēſibus nauale bellum ibid. phocēſes prælio victi Cyrno ſecedunt ib. phocenſibus Cadmea victoria obtigit ib. phocēſes in Rhegiū demigrant ibid. phocenſes capti lapidantur ib phocēſium in Theſſalos eruptio 205. phocenſium regio à barbaris vaſtatur ib.
Phocia oppidum 14
Phœbi fanum vbi 155
Phœnices diſſenſionū authores cum *Græcis* 1. phœnices Palæſtini 56 179. phœnices ad Libyā cognoſcendam miſſi 104. phœnices quibus literis vtantur 135
Phœnix Ægypt. auis ſacroſancta 51. phœnicis auis deſcriptio ibid.
Phœnix fluuius 193. 196
Phraortes filius Deiocis 19 phraort. patre defūcto ſuccedit in regnum ib. phraortes bellum Perſis intulit ib. phraortes Perſas in poteſtatem Medorum redigit ibid. phraortes Aſiam ſibi ſubegit ibid. phraortis interitus apud Aſſyrios ib. phraorti Cyaxares in regnum ſuccedit ibid.
Phrataguna Cariī regis vxor 199
Phronima Etearchi filia 120
phronima concubina Polymeſti ibid.
Phryges populus vbi 13. phryges à Cræſo ſubacti 15. phryges antiquiſſimi 39. phrygum in Zerxiano exercitu armatura 178. phryges Bryges dicti ibid.
Phrynichi comœdia 149
Phthiotis ora 9
Phthires 11. &c.
Phya mulier ex tribu Pæaneā 10. phya Piſiſtrato vxor ducitur ibid.
Phylacus & Autoneus Delphorum Heroes, & eorum delubrum 207
Pidorus vrbs vbi 183
Pieria ora Bœotiæ 187
Pieria pix 125
Pierum muri vbi 128
Pigres Pæones 128
Pindus mons vbi 184
Pinus locus 248
Pini natura quæ 151
Pirus, alias Melas, ingens fluuius 27
Piromis *Græce* quid 64
Piſa vrbs vbi 40
Piſagas Perſis leproſus 53. &c.
Piſatorum ænigma 250
Piſcib⁹ Ægyptus abſtinet 46 piſcium qui Ægypto ſacri 51. piſcium genitura in ſtagnis apud Ægyptios 54. piſces pabulum equorum vbi 129 piſcium mira copia Ibid. piſces Papraces & Tilones ibid.
Piſiſtratus Hippocratis filius

Athenienſ. tyrannus 10 piſiſtrati nobile commentũ. ib. piſiſtratus Athenas. um imperio potitur ib. piſiſtratus Athenis ciicitur 10. piſiſtrati vxor Phya ibid. piſiſtratus illegitime cum vxore coit ib. piſiſtratus Marathonem occupat 11. piſiſtrati in Athen. copiæ ib. piſiſtratus tertio vrbe Athenis potitur Ib piſiſtratus Naxum insulam subegit ib piſiſtratus Delum insulam expiat ib. piſiſtratidę Athenis pulſi 136
Piſſyrus vrbs, & lacus in ea ſalſus & piſcoſus 182
Piſtricis Crœſi effigies apud Delphos 9
Piſuthnes ab Ocho deficit 7. & piſuthnis cæpes ib.
Pirara ciuitas Æoliæ 27
Pittaci Mitylenæi reſponſum ad Crœſum 5
Pituitæ fluxus remedia 125
Pir Pieria vbi ibid
Pixodoras Cindyenſis 146
¶ Placianorum lingua 10
Platæa insula Libyæ 119. 120 122
Platæa vrbs incenditur 208
platæarum pugna 219. 4. &
Platæenſis clades 233. 234.
platæenſes à Xerxe oppugnantur 4. &.
Platanus aurea atq; vitis 173
platanorum ingens lucus 16
platanus aureo monili à Xerxe donata 173
Plinthinetes sinus vbi 40
Pluuia nulla apud Theræos per ſeptem annos 119. pluuia apud Ægyptios portentoſa 72. pluuiæ expertes Indi 9. &.
Plynis portus vbi 122
¶ Pocula ex cornibus aſini ſyluestri 12. &.
Podeon Doridis 206
Pœne modus apud Perſas 25. 26
Pœni, *vide ſupra* Libyes
Pogon Troezeniorum portus 207
Poli & gnomonis inuentio 57
Polichnitani populus 192
Pollux & Caſtor Tyndaridæ 119.
Polyas Anticyrẽſ genere 204
Polycratis prodigioſa fortuna 78. polycr. ſu. aragdus ib polycr. callidũ cõmentũ 81 polycr. cædis occaſio 91. polycr. filiæ ſomnium 92. polycr. cruci affixus ibid.
Polymneſtus Theræus 120
Polynices 119
Pons funeſtus à Seſoſtre 56 pons Iſtri & Boſpori a Dario factus 2. &. pons Abydi à Xerxe factus 3 &.
Ponticum genus arboris 102
Pontus Euxinus 105. ponti amplitudo 111
Porata, alias Pyreton Scythiæ fluuius 105
Porcis India caret 10. &.
Porinus lapis 136

Portentum ingens Hippocrati visum 10. portentū Crœso visum 14
Posideium vrbs vbi 87
Potidæ vrbs, & eius ab Artabazo obsessio 184. 219
Potidæatarum à barbaris defectio ibid.
¶ Præda Græcorum è Persarū clade 237. præda Paul. 236
Prælium circa Masistii cadauer 226
Præsepe Mardonii à Græcis diripitur 234
Præsii populus vbi 192
Prasiadis paludis inhabitatores 84. prexaspis oratio ad Perres 129
Prexaspes persa 76 prexaspes se præcipitem dat è turri sas ibid.
Prexaspes Aspathinis filius 180
Priene vrbs Ioniæ 26. prienē Ardys expugnat 3
Prienenses pop. 147. prienens. à Mazare subiguntur 29
Primogenitus ex lege succedit in regnum 153
Procles Epidauri tyrānus 79 procles capitur 80
Prodigium 210. prodigiorum maxima obseruatio 52. prodigiosa cæcitas 163
Promenæa Dodonæorum sacerdos 49
Propontidis longitudo 111
Prosopitis insula & eius latitudo 46
Proteus Pheronis in regno successor 57. protei fanū apud Memphin ibid.
Protemplaris Minerua 207
Protesilai templum vbi 173
Proverbia
Animus in auribus habitat 174. Cadmea victoria 30
Dolosi homines, dolosa & eorum vastimenta 74. Episcythrison 128. Etrupode oraculum 123. Hunc calceū tu quidē consuisti. Atistagoras autē sibi induit 147
In frigidum furnum panes ingerere 142. Isthmum fodere 32. Longæ regum manus 222. Lemnii facinora 166. Molles viri ex mollibus regionibus 242
Mulæ partus 97 Mulier ignauior 240. Non est istud curæ Hippoclidæ 165
Quem lupis relinquere 119
Syllosondis amiculum 95. Ver ex anno exaruisse 190
Proxenus Bœotius decipitur 8, &c.
Prytaneum 161. 196
Psammenitus Amasis filius Ægypti rex 72. psammenitus deponitur 73. psammenitus è poto taurino sanguine obiit ib.
Psammis rex Ægypti, Necos fil. 67. psamnis mors ibid.
Psamm tichus Ægypti rex 20. 39 44. 66
Psittacus auis 9, &c.

Psylli populus vbi 123. psyllorum expeditio aduersus austrum ib.
Psyttalea insula vbi 212
Pteria locus cappadociæ munitissimus 14. pteria vrbs à Crœso expugnatur diripiturque ibid.
Ptoi Apollinis fanum 220
Pudenda pueris qui præcidãt 56. pudenda Ægyptij munditiæ causa præcidunt 45
Pugna instructa restibus 179
Puluinar Dianæ 79
Purpureus flos 11, &c.
Puteus trifarias rerum species exhibens 163
Pygmæi Indi 10, &c.
Pygres Seldomi filius 180
Pylos locus 191
Pylæ 193 196
Pyramides apud Memphin 40. pyranmides Mœris reg. Ægypt. 55 pyramis regis Cheopis 60. pyramis è quæstu meretricio 61 pyramis Chephrenis Ægypt. regis ib. pyramides Philitionis pastoris ib. pyramis Mycerini regis 62. pyramis Rhodopis mulieris prostãtis ib. pyramis regis Asychis lateritia 63
Pyrene vrbs 40
Pyreton fluuius Scythiæ 105
Pyrgus oppidum 119
Pythagoras Mnesarchi f. 112
Pythagoras monarcha Selinuntis 133
Pythagoras Mileti procurator 196
Pythermus Lacedæm. opem petit 21
Pythiæ oraculũ Lycurgo redditum 11. pythiæ oraculum de ossibus Orestis Lacedæmonijs redditũ ib. pythiæ oraculum ad Crœsum 15 pythiæ oraculũ de Isthmo Cnidiis datum 32
Pythii qui 154
Pythius Atyis f. Lydus 173 pythii ingentes facultates ib. pythii nlius à Xerxe dissectus 174
Pythii Ischenoi fil præstantia 193
Pythogenes in Inycũ oppidũ relegatur 149

R

RADIX dulcis, lactis coagulationem impediens 12, &c. radix vomitum ciens ibid.
Rasura Argiuorum 15
¶ Regem vbi conspici nefas 19. reges colunt Indi 10, & rex Indiæ, vt fontes examinet ibid. rex vbi statura maxima delegitur 74
Rerum humanarum inconstantia 1. rerum omnium inspiciendus exitus 6. rex diuinitus futura signis declarantur 239
Restibus instructa pugna 179
Rhadinace genus olei & eius vis 163

Rham-

Rhampſinitus rex Ægypti & eius ſimulachra 59. rhampſinitus filiã proſtituit 60. rhampſiniti ingentes pecuniæ 59. rhampſiniti deſcenſus ad infernas ſedes 60.
Rhapſodi Homericorum carminum explosi 137
Rhegium 30. Rheginorum maxima cœdes 192
Rhenea 160
Rhodium mare vbi 32
Rhodogune Xerxis filia 3. &c.
rhodogunæ luctus 4. &c.
Rhodopis meretricis pyramis & monumentum in templo Delphico 63
Rhodope mons 105
Rhodus ciuitas 70
Rhoxanæ partus ſine capite, & quid ominetur 2. &c.
Rhoxane inceſta 7. &c. rhoxane viua ſecatur ib.
Roſæ ſexagenum foliorum 221
Rubrum mare 37. 40. 67.
Ruinæ hominibus diſciplinæ ſunt 37
Rhyndace auicula 8. &c.
Rhypes populus 27

S

SABACVS rex Æthiopum 63. 66. ſabaci regis iuſtitia viſum 63
Sabyllus Gelous 189
Sacæ populus 23. 88. 178. ſacarum in Xerxiano exercitu armatura, & dux 178. ſacæ & Perſæ Derbices ſuperant 2. &c.
Sacer Indorum locus 9. &c. ſacrum morbum quid prohibeat 12. &c
Sacerdotes Ægyptiorum raſi 45. 46.
Sacrum Panionium 27. ſacra Dorienſium ib. ſacra Triopii Apollinis ib. ſacra Cabyrorum à Pelaſgis ſumpta 48
Sadyattes Ardyi in regno ſuccedit 3. ſadyattis ſuccedit Halyattes ib. ſadyattis imperium apud Lydos 4
Sagartii Perſarũ genus 24. 88
Sagitta ad Iouem excuſſa 144
ſagittarii peritiſſimi 11. &c.
Sai vrbs Ægypti 43. 49. 68. Saitanorum regum ſepultura 68. Saiticum oſtium Nili 42
Sal ſua ſponte creſcens 106. ſalis colles vbi 124. ſalinarij Ægyptii concubitus cum muliere mortua 53. ſalſuræ offa vbi reſilierit 242
Sala vrbs Samothraciæ 177
Salamis Athenienſium refugium 209. ſalaminem Heracleo Xerxes aggere iungere conatur 4 &.
Samothraciæ populus Pelaſgi 48. ſamothracii muri 182
Samus & Samiorum lingua 26. ſami euerſionis per Darium, cauſa 95. ſamus Syloſonti traditur 96. ſamiorũ Æſchrionia tribus 75. ſa-

miorum cratet 120. ſamii Zanclam occupant. 149
San litera apud perſas nomina magnificentiæ terminantur 76
Sana vrbs 172.184
Sanacharib⁹ rex Arabum, Ægyptum inuadit 63 ſanacharibi ſtatua lapidea 64
Sandanis Lydus 13
Sandoces Thaumaſii f. cruci affigitur 195
Sanguis victimæ non fluens 2,ct.
Sanitas indorum 10,ct.
Sapæi Thraciæ populus 182
Sapientes non eſſe potentes acerbum 225
Sappho poetria 62
Sarangæi populus 88 91
Sarangarum in Xerxis exercitu armatura 178
Sardanapalus rex Nini 65. ſardanapali theſaurus ib.
Sardena mons 244
Sardis à Cimmeriis captæ 3. ſardis expugnantur 15. ſardis captæ & cõcremate 144
ſardis quo ſtratagemate ab Obare captæ 1, ct. Sardiũ reges Heraclidæ 2. Sardium primus rex 2. 15. Sardius leo circumlatus vbi 1. ſardium expugnatio in tertiũ annum dilata 17
Sardonium linum 56. ſardonium mare 30
Sardo gemma 10,ct.
Sardonis mons 9,ct.
Sarga vrbs 183
Sarpedõ & Minos Europę filii 31.
Sarſamas Ægypti præfectus 5, ct.
Saſpires populus 20.88
Sataſpes Achæmenides 104. ſataſpes cruci affixus 105
Saribarzenus Orontem criminatur 7,ct.
Satræ Thraciæ populus 182
Satrapiæ Perſarum 87
Satragydæ populus Ib.
Sauromatæ Amazonibus miſcentur 114. ſauromatæ ſolœcizantes 115
Scamander fluuius 136. ſcamãdri aqua exercitu Xerxis defecit 175
Sceptra gerendi ratio apud Babylonios 36
Schœni quid 40
Schiathus inſula 193.102
Scidros oppidum 149
Scione vrbs in Pallena 184
Sciradis Mineruæ templũ 214
Scironis via 211
Scholę tectum in pueros corruens 150
Scolix vermis Indicus 9,ct.
Scolopis vbi 239
Scopaſis rex 115
Scutũ Perſis oſtendiſſe dicuntur Alcmæonidæ 163. Et quomodo fuerit oſtenſum 164
Scylace vrbs 10
Scylax Caryandeus 105. Scylacis

cis ſupplicium 131 132
Scyles Aripithis filius 109. & eius mors 110
Scyllias vrinator 203
Scythas Herculis filius 100. ſcytharum origo 99 ſcytharum regum origo 100. ſcythæ nomades pecuarij 13. 101. 106 158 ſcytharum Nomadum ſeditio 13. 100. ſcythæ trucidatorum coctūque puerum Cyaxari loco venationis offerunt 3 ſcythæ ad Halyattem cōfugiunt Ib. ſcythæ in aſiā tranſeunt 20. 100. ſcythæ Cimmerios ex Europa pellunt 20. ſcythæ Mediam occupant Ib ſcytharum cū Medis ad Caucaſum congreſſio Ib. ſcythæ fuſis Medis Aſia potiuntur Ib. ſcythæ Vraniæ Veneris templum depeculantur: vnde fœmineo morbo corripiūtur ib ſcythæ à Medis inebriati vinquum Aſiam aliquandiu obtinuiſſent, occiduntur ib. ſcythæ à Seſoſtre ſubacti 56. ſcytharum ſerui cur oculis orbentur 99. ſcytharum ratio emulgēdi lactis Ib ſcythæ Aucharæ ib. ſcythę araratores 101 106. ſcythę regii 106. ſcytharum mores 105. ſcytharum dii & iuſiurandum 108. ſcyth. mos in cædendis victimis 107. ſcytharum in hoſtes ſæuitia Ib ſcyth. mos ineundi fœderis 108. ſcyth regum ſepultura 109. ſcyth à Scyale defectio 110. ſcythæ ſuorum inſtitutorum obſeruantiſſimi Ib. ſcythis eorumque equis aſinorum & mulorum vox inſueta 116. ſcyht. munera ad Darium 117. ſcyth. intemperantia 158 ſcythæ Perſis Sacæ appellati 178 Scythæ ab Ariar. primum, deinde & à Dario oppugnantur 3, &c.
Scytharcis Scyth. regis ad Darium litteræ 3, &c. Scytharcis Perſas fundit Ib.
Scythia vetus vbi 113. ſcythiæ duæ partes ib ſcythiæ flumina 105. ſcythia lignorum inops 107. ſcythicæ grues vbi hyberbēt 43. ſcythicum gramen 106. ſcythicus exercitus contra Mediam 172
Scythes Zāclæorū rex in vinculā coniicitur 149
Sebēnyticum oſtium Nili 42
Secundianus rex Perſiæ 6, &c. ſecundianus dolo occid ib.
Sedem non perforatam habentes 6, &c.
Selbonides ſtagnum 40
Selymbria oppidum 151
Semen Indicum quale 89
Semiramis Babyl regina 53 ſemiram. ęgregia monumenta Ib
Senectæ maximus honos a-

pud Ægyptios 52. senes vbi mactentur 88
Sepia locus 157. 194
Sepelire igne 7, &c. sepulchralis agger sua sponte corruens 8. & sepulchrū palmiferum ib sepulchrum Halyattis apud Lydos 18 sepulchra Babyloniorum 36. sepulchra vitrea 75. sepulchrum Helles filiæ Athamantis 177
Serbonis lacus 71
Seriphii populus 207
Sermone carentes 11. &c.
Sermyla Græca vrbs 184
Serpentum sacrorum scriptio 51. serpentum sepultura in Iouis templo ibid. serpentes alati 521 serpentes alati thuriferas arbores obseruantes 89. serpentum vis apud Neuros 131 serpentibus vescentes vbi 124. serpens arcis Athanarū custos 207 serpens Indicus 10, &c.
Serrium promontiorum 177
Serui Scytharum cur oculis priuentur 30. serui boni interdum hominibus malis & contra 211. seruorum bellum 158
Sesostris rex Ægypti 55. 56. sesostris quas gentes subegerit 55. sesostris inscriptiones ib. & monumenta 57
Sestus vrbs 118. 173. sestus a Græcis obsidetur 241
Sethon Ægypti rex Vulcani sacerd. 63
Sicania nunc Sicilia dicta 192
Sicyon 137 sicyonorum tribuum nomina ib. sicyonis & Æginetis irrogata multa ab Argiuis 159
Sidon Græca vrbs 58. 94
Sidonius Tetrasiestus Ailesii filius 110
Sigeum & eius occupatio 136 140. 143. sigeum troicum 104
Sigma literā apud Persas magnificentiæ nomina terminantur 26
Sigynæ populus vbi 128, sigynarum appellatio ib.
Sileni Marsyæ pellis in vtrem formata vbi suspenta 173
Sillicypria Kiki, & ex his vnguentum 54
Silphium vbi 122. 125
Simiarum comestores 15 simiarum vbi maxima vis ib. simiæ paruæ Indicæ 9, &c.
Simonides Ceus: & eius encomia 144
Simonides Leoprepis f. & eius epigrammata 206
Simulachrum pistricis Cræsi 9: simulachra ab Ægyptiis primum diis consecrata 40 simulachrum Iouis arietina facie 47. simulachrum Panis ib. simulachra æstatis & hyemis 59. simulachrum expelui: & quid significet 69. simulachrum Veneris in Cyrene, ob preces exauditas

litas 70. ſimulachra Mineruæ lapidea duo ibid. ſimulachrum Iſidis bubulis præditum cornibus 46. ſimulachrum Mercurii porrectum veretrum habens 48. ſimulachrum Darii lapideum 87. ſimulachrum Vulcani Paraicis ſimile 77. ſimulachra ſoli Martri faciunt Scythæ 107. ſimulachra ex oleis, Damię & Auxeſiæ 139
Simultatis inter Phœnices & Græcos initium 2
Sindus vrbs 184
Singus vrbs ad mõtem Atho 183
Sinope vrbs 14.45.100
Sinus Arabici maris deſcriptio 41
Siphnus inſula locupletiſſima 81. ſiphnii quas naues Salaminem miſerint 208
Siptachora arbor 11 ct.
Siromitres OEbazi f. Paricaniorum dux 178
Siſamnes Hydarnis fil. Atiorum dux ibid.
Siſyra genus penulæ ibid.
Sitalces Thracum rex 110.186
Siuph vrbs Ægypti 69
¶ Smaragdus Polycratis 78
Smerdis Cambyſis fr. 76 & eius à fratre cædes ib. ſmerdin occiſum à ſe Cambyſes luget 82
Smerdis ficitius regno potitur 83. ſmerdis ex auribus amputatis agnoſcitur 73. ſmerdis occiditur 85
Smerdones Otanis fil. Xerxis exercitus dux 183
Smila oppidum vbi 184
Smindyrides Sybarita vnus ex procis filiæ Cliſthenis 164
Smyrna à Gygæ oppugnata 3 ſmyrna aq; Halyatte capitur ib. ſmyrna à Colophoniis condita ibid
Smyrna Æoliæ ciuitas & celeberrimum emporium 27. 243
Sobolis procreandæ præmia apud Perſas 25
Sogdi populus 88. ſogdorum in Xerx. exercitu armatura 178
Sol Maſſagetarum deus 38 ſoli Maſſagetæ equos immolant 39 ſol cauſa exundationis Nili 43. ſolis inſuetus ortus & occaſus 64. ſolis menſa vbi 74. ſolis fons vbi 124. ſolē execrãtes ibid. ſolis eclipſis Xerxe mouente exercitũ contra Græcos 174 ſol Græcorum deus ibid. ſol pro mercede redditus 221. ſol obſcutatus 224. ſolis ſaciæ oues vbi 238. ſol Indicus 9. ct.
Soli vrbs, & eius obſeſſio 145
Solonis peregrinatio in Ægyp. ſolon legiſlator Athen. ib ſolon à Croeſo humaniter exceptus ib. ſolonis cũ

Cræſo de beatitudine colloquium 5.6 ſolon Cræſi diuitias nihili duxit ib lonis lex Athen data 70
Solois promontorium 45
Solymi olim Milyæ dicti 31
Sominum filiæ Polycratis 92
Sontes vt examinet Indiæ rex 19,&c.
Sophanes Eutychidis f. Decelenſis 235. ſophanis ancora ibid.
Sophiſtarum totius Græciæ peregrinatio 5
Soponiferum ſtercus 10,&c
Sororem Cambyſes ducit, occidit, & aliam ſuperinducit 76
Soſiclis Corinthii de reſtituendo Hippia oratio 141
Soſtrates 120
¶Spaco Medis canis appellatur 21
Spamitres eunuchus Xerxem interficere parat 4,&c. ſpamitræ tormenta ibid.
Sparethra reginæ yrũ in prælio capit & maritũ liberat 1,&c.
Spargapiſes Tomyridis f. a Cyro capitur 8. Spargapiſes ſeipſum interimit ib
Spargapithes Agathyrſorum rex 109
Sparta vrbs Lacedæm. 200
Spartanorum tyranni Leon & Hegeſicles 11. ſpartiatarum inſtitutis quo ib. ſpartiatarum rex Leobotes ib. ſpartiatarũ reipub. & leges bellicæ a Lycurgo ib. ſpartiatæ Lycurgum delubro ædificato colunt ib. ſpartiatarum cum Argiuis de Thyræo agro contẽtio 15. ſpartiatarum regum dignatio & iura 154 ſpartiatarum ſenatus ib & lex 156. ſpartiatarum iaculũ 199. ſpartiatæ ædes ad Thermopylas ib. eorumq; epigrammata 200. ſpartiatæ leges 220
Spaſmi remedia 125.12,&c.
Spathæ palmarum 178
Speculatores Græcorum 187
Speluncas inhabitantes 11,&c.
Sperchius amnis Anticyram præterlabitur 196
Sperthies Aneriſti f. ſe offert ad ſatisfaciendũ Xerxi 185
Sphẽdadates magꝰ Tanyoxarcẽ apud Cabyſem accuſat 2,&c. ſphendadates doloſe ſuccedit Tanyoxarci interfecto ib. ſphendadates Cabyſi ſuccedit 3,&c. ſphẽdadatis ædes ib.
Spina Ægypti & eius gummi 54
Spitamis Amytis maritus 1,&c
Spitamas à Cyro occiſus ibid.
Spitaces Spitamæ fil. 1.&c.
Spitades Derbicibus a Cyro præfertur 2,&c.
Spitridates Piſuthnem perſequitur 7,&c.
Sponſa vbi dotem concubitu quærat 123
¶Squamoſi piſces Ægypt.

ſacri 51
¶ Stadiũ, paſſus, cubitus, pes 65
Stragirus Græca vrbs 183
Stathmi regii quid 134
Statira Artoxerxis vxor 7, &c.
Statira Paryſatidem vlciſcitur 7 &c. Statira veneno tollitur 8. &c.
Stentoris lacus 137
Stercus ſoporiferum 10, &c.
Steſagoras Cimmonis fil. 161
Steſagoræ cædes 151
Steſenor Curij tyrannus 145
Stratias Chius 118
Strat. Chiorũ tyrannus 220
Τρίβολος & κῶνος quid 248.
Struthites populus 10
Struthii ſubterranei vbi 125
Strymon fluuius 11. 128 143. 182. 183
Strymonii populus 173
Stryma Thaſiorum vrbs 182
Stygis aqua vbi 157
Stymphalius lacus ib.
Styracis vſus ad quæ vtilis 89
Styreenſes quas præbuerint naues 207
Styx & eius aqua 157
¶ Sua quenque inſpicere debere 2
Suadelæ numen 217
Subulci apud Ægyptios profani 48
Succeſſionis ius apud Spartiatas 167
Suniacum iugum vbi 113
Sus animal ſpurcum apud Ægyptios 47. ſus hoſtia Lunę & Liberi patris 48 ſues ſacrificandi modus ib. ſues apud Scythas 107. ſue abſtineat Ægyptii 124
Suſa oppidum 34. 134. 135
¶ Sybaris vbs capitur, diripitur 133 149. ſybaritanum bellum 133
Syene vrbs Thebaidos 44
Syennesis Cilicum rex 146
Syenn. duos hoſtes iuuat 7, &c.
Syleus campus 183
Syloſon Polycratis fr. Æaci f. 78 95.
Syloes promontiorum 104
Symanum mare vbi 32
Syrges fl. in Mæotidem influit 116.
Syri Græcis Cappadoces 2. 13, 41. 87, 134. 178 ſyrorũ prædia Crœſus deuaſtat 14. ſyros Crœſus exterminat ib. ſyrorum in exercitu Xerxiano armatura 178. 179, 180.
Syria Ægypto contermina 58
Syria Palæſtina 87 179. 180
ſyriæ præfectus Megabyzus 5, &c.
Syropæones in Aſiam abducti 129

T

TAbella totius vrbis 134
Tabellionum Perſarum curſus & modus 215
Tabiti quid 107
Tachompſo inſula 44
Tænarus locus 131

Talentum Babylonicum 87
Talos sed sel in iecore habet asini indici 12, &c.
Talthybij ira in Lacedæmonios 185. talthybij templum apud Spartiatas ib talthybus Agamemnonis præco Ib talthybij ira in Lacedæmonios pacata Ib. talthybiatarū honores apud Spart. Ibid.
Tanagram interfluit Thermodon 331 tanagræi Thebanorum vicini 139. tanagricus tractus 135
Tanais fluuius 105. 106 115 116
Tanyoxarces quibus à Cyro præficiatur 2. & tanyoxarces dolose a Cambyse occiditur ib. tanyoxarces fictitius ib.
Tarentum vrbs 113
Tarentinorum maxima cædes 192
Targitaus & eius tres filij 99
Tarteſſus emporium nobile 120. tarteſſum phocenſes occupant 29. tarteſſiorum rex Arganthonius 30
Tauchra oppidum 122
Tauri Iphigeniā Agamemnonis filiam colunt 113. taurorum populorum mores Ib. taurica gens ibid. taurici montes 99
Taxacis Scythiæ rex 115
¶ Tearus fluuius & eius medica vis 111. terai fontes partim calidi partim frigidi Ib,
Tegea Arcadum 161. 192. tegeates 11. tegeatibus à Lacedæmoniis bellum infertur. 12
Teos oppidum vbi 26. 31 teus à Græcis in Ægypto condita 70, teij demigrant in Thraciam odio Cyri 30. teij Abdera condunt Ibid.
Τίλος Perſis Tycta, id eſt cœna 241
Tellias vaticinus 205
Tellus beatiſſimus à Solone iudicatur 5. telli filii fideliter inſtituti Ib. telli obitus ſplendidiſſimus Ib.
Tellus eadem nō fere omnia 6. tellus Scytharum deus 107. tellus Apia Scythis dicitur. ib.
Telmiſſes coniectores 14
Telus inſula 189
Telys Sybaritarum rex 134
Temeſius Clazomenius Abderorum fundator 30
Tempe locus vbi 192
Tenedus 28
Tenus Æoliæ ciuitas 27. 160
Terituchmes Ochi gener 7. & terituchmis ſtuprū: cædes Ib.
Termilæ vocantur Milyæ 31
Terra & aqua munera 116. terræ diuiſio 42. terræ motus tanquā prodigium vbi 103
Terthrippotrophus 115
Tethronium oppidum 206
Teucri 175
Thalamia quid 131. 132

Thales Milesius defectionē solaris lumīnis Ionibus p-dixit 13. thaletis Milesij inuentum in traducendo flu uium Crœsi exercitu 14 thal. Milesij consilium Ionibus datum 31. thaletis Milesij de incremēto Nili sententia inuitur 43
Thamanæi populus 88
Thannyra Inari Lihyis filius 73
Thasus & eius conditores 47 153.
Thasij subacti 152
Theasides Spartiata 158
Thebæ Ægyptiæ 40. thebarum Ægyptiarum mirum 72. thebæ olim Ægyptus vocatæ 42. thebani Iouis sanum 33. thebanis arietes sacrosancti 47
Thebanis stigmata inurūtur regia 200. thebani à Græcis obsidentur ib. thebani Xerxem contra Platęenses instigant 4, &c.
Themistocles Neoclis f. 187. 192. 217 themistoclis corruptio 202. themistoclis commentum 204. 211. themistoclis literæ ad Iones lapidi inciſę 204. themistoclis cum Aristide simultas 212. themistoclis vafrities, exactio, auaritia 217. themistocles omnium Græcorum prudentiſs. ib. themistocles Creta ſagittarios ad uersus Xerxem accersit 2 &c. themistoclis astu Xerxes è Salamine aufugit ib.
Themiscyra vbi 111
Theogoniæ cantus in sacrificiis Persarum 25
Theophaniæ festum 9
Thera septem annos pluuiam non sensit 119. thera insula quondam Callista ib. thęræorum coloniæ 120
Therambus in Pallena vrbs 184.
Therapnæ locus 155
Theres Auresionis f. Cadmeus genere 119.
Therma ubi 173. thermæus sinus 184.
Thermodon fluuius 56. 227. 230. 231.
Thermopylarum mons 193. 198. ad thermopylas Xerxis &c. Leonidæ prælium 4, &c.
Theron Agracantinorum monarchus 191.
Thersander Theræus 119.
Thesmophoria sacra 69.
Thespia vrbs incenditur 208.
Thespienses 139.
Thesprodi populus 142. 208.
Thessaliæ descriptio 184. thessaliæ equæ omnium optimæ 195
Thessalus dux 133
Thestorides literarum professor 246.
Thoes vbi nascantur 125
Thomanij populus
Thonis præfectus Canobici

ostij 57
Thoraces picturati Amasis regis 79
Thoracis Thessali in pugna ad Thermopylas ad Xerxē consilium 4, &c.
Thorica tribus 113
Thraces à Crœso subacti 5, thraces à Sesostre subiugā tur 56. thraces populus Asiæ 87. thraces cannabe vestiūtur 109. thraces aduersus tonitrua sagittas excutiunt 112. thraces Bithyni & Strimonij appellati 178. thraces Xerxis socii 194. thraces Iouis sacrum currum cum equis abegerunt 218. thracū sepulturæ quales 128. thracum in Xerx. exercitu armatura 178. thracum sacrificia 242. thracia tellus 112. thracia gēs. eiusque mores 127. thraciæ muri 151
Thrachinienſium procerū ad Xerxem in pugna ad Thermopylas consilium 4, &c. thrachinienses Persas per auia ducunt ibid
Thrasybuli Milesiorum tyrānī commentum 4
Thriasius campus 210
Thrixæ oppidum 119
Thus vbi & quomodo colligatur 89
Thyiæ Cephissi filiæ fanū 193
Thyrea ager vbi 15
Thyrea insula 81, 157
Thyssagetæ populus vbi 101. 116
Thysus vrbs 172
¶ Tiarantus fl. Scythiæ 105
Tibareni populus 88. tibarenorum in Xerx exercitu armatura 179
Tibesis fl. Scythiæ 105
Tibetheus eunuchus Tanyoxarcis cædem prodit Amyti 2, &c.
Tigranes Achæmenides Medorum dux 177. tigranis sententia 205. tigranis ducis species & statura 239
Tigris fluuius in rubrum mare infunditur 34. tigris Opin præterlabitur ib. tigres tres & eorum ortus 135. tigris ostium 149
Tilones pisces 129
Timaphernis in prælio ad Thermopylas ad Xerxem consilium 4, &c.
Timnes Spargapithis f. 109
Timo sacrificia, Paria genere 166
Timon Androbuli f. 186
Timonax Timagoræ filius 180
Tinctura Indica & Persica, 11, &c.
Tiryntha regio 157
Tisamenus Græcorū aruspex 229.
Tissaphernes in Pisuthnē mittitur 7, &c. tissaphernes Pisuthni succedit Ibid. tissaphernes Cytum criminatur ib.

ib. thiſſapherines *Græcis* inſidiatur 8, ct. thiſſapherines Clearchum & Græcos regi mittit ib.
Tiſiormus Ætolus frater Ma lis 164
¶ Tmolus fluuius & mons 15 18.144. tmolus fluuius auri tramenta profert 18
Tomyris Maſſagetharum regina à Cyro bello petitur 37 38. tomyridis magnanimitas 39
Tonitrua vbi nulla 103, ct. tonitrua in Xerx. exercitũ ingruunt 175
Tormenda per ſcephã 4, ct.
Torona Græca vrbs 172. 184
¶ Trachea Cherſoneſus 113
Trachiniæ petræ 196
Tra his vrbs ibid.
Traſpies Scythæ 99
Trauſi populus Thraciæ, eiuſque mores 127
Trauus fl. 182
Tria capita, ſeu capita quercus, locus 230
Triopii Apollinis ſacrum atque certamen 27
Triopium Cnidiorum regio 32. 104
Tritæenſes Ioniæ gens 27
Tritachmas Artabazi filius 35
Triballica planities 106
Trieterica & Bacchanalia apud Gelonos 113
Triton fl. & tritonis palus 123
¶ Tumulus palmifer. 8, ct.
Tutelaris Mineruæ templum apud chios 29
¶ Tychius coriarius Homeri hoſpes 144. ab Homero celebratur 249
Tycta *Græce* τίλμος deſt cœna 241
Typhon Ægyptirex 64
Tyrannis lubrica res 80, tyrannidis incommoda 141
Tyrannorum mores 85
Tyres fl. Scythiæ 100, 105. 106 110
Tyritæ *Græci* 106
Tyrius Mapẽ nauarchus Xerxis 107
Tyrus quando extructa 47
Tyriorum caſtra, locus 57
Tyrodiza Perinthiorum ora 172

V

VAccæ Iſidi ſacræ 46 vaccæ vbi nõ alantur 124. vaccinam non guſtantes ibid.
Vaticini Scytharum 108
Vdiaſtes Terituchmẽ interficit 7, ct. vdiaſti lingua exciditur ib. vdiaſti ſuccedit Mitradates ſ. ibid.
Velocitas cynocephalorum 11, ct.
Venandi leporeſ ratio apud

Indos 10, &. venandi asinos syluestres ratio 12, &.
Veneni dandi mira ratio 8, &. venenum serpentis Indici 10, &. quæ venena prohibeant 12. &.
Veneres Vraniæ templum à Scythis compilatũ 10. veneris fanum apud Cyprum ib. veneris templum apud Cythera ib. venus Mylitta Assyriis dicta 25 35. venus Arabibus Alitta 25. venus Persis Metra ib. veneris tẽplum apud Atarbechas 46. veneris hospitæ ædes 17. venus Sytharũ dea 107. ab iisdem Artimpasa dicta ib.
Venti Etesiæ causa exũdationis Nili 13. ventorum ara in Thyia 193
Veretra Pygmæorum 10, &.
Vermis fl. Indici 12, &.
Verticis rasura apud quos in vsu 123
Vesta Scytharum dea 107
Vestes laneæ vbi profanæ 52. vestes Cynocephalorum 11, &.
Vestigium Herculis vbi 110
Vestibulo Cereris adhærens manibus truncatur 159
Victimæ cędendæ ritus apud Scythas 107
Vinum ex hordeo apud Ægyptios 52 vinum suauissimum 12, &.
Viri æreci ubi visi 66. viri agrestes 125. viri pro mulieribus exornati 129. 130
Virginum auctio apud Babylonios 36. virgines vbi deuirginentur à rege 122. virginum anniuersarius conflictus 121
Viræ humanæ breuitas & calamitas 175
Vitiliginis remedium 12, &.
Viuos defodere Persis in vsu 182
Vocalissimus Ægyptius 118
Vomitum excitas radix 12. &.
Vrbana Minerua 139
Vrbium Græciæ incrementa decrementaq; 2. vrbs vetus Æginæ à Nicodromo occupatur 159. vrbes à Dario in Scythia conditæ 116
Vraniæ Veneris fanum vetustiss. 20. vraniæ Veneris templum à Scythis diripitur ib. vraniæ Veneris apud Persas sacrificia 25. vrania Venus Alilat Arabibus dicta 72
Vrina hirci spasmi remedium 125
Vrna olei inexplebilis 3, &.
Vrsorum ac luporũ sepultura 51
Vrotalt Arabibus quid 72
Vsiris cum Megabyzo cõflictus 5, &. vsiris capitur ib.
Vtrii populus 88 & eorum in Xerx. exercitu armatura 178
Vulcani sacerdotes 40. vulcani maximum templũ Memphi

phi 55 Vulcani vestibula ib. vulc. colossi. 69 & fax 215. vulc. templum & statua 77 Vulpanseres Ægyptiis sacri 51 ¶ Vxor Candaulis Gygi nuda visa 2. vxorum mactatio ad mariti funus 126. 128 Vxores Atheniens. raptæ 166

X

XANTHVS campus 166. Xanthij populus ib. Xanthippus Ariphronis f. 165 173. 220.
Xenagoras Praxilai f. Halic. 240.
Xerxes Darii fil. 33. 3, &c. xerxis vxor Amestris Onophę filia 177. & 3, &c. & eius liberi 216. 3, &c. xerxis genealogia 170. xerxis quid Græcis significet 150. xerxes rex Persarum declaratur 167. xerxes cur bellū Græc. bel. intulerit 168. 3, &c. xerxis omnium prima aduersus Ægyptum expeditio 168. xerxis vrnam olei Babylone explere nequit 3, &c. xerxi babyloniorum defectio nunciatur ib. xerxis oratio ad Persas de bello Græcis inferendo 168. xerxis iuuenile ad Artabanū responsum 170. xerxis oratio qua expeditionē in Græcos reuocat ibid. xerx. somnia 170. 171. xerxis copiæ omniū maximæ 172. xerx. Hellespontō compedes iniicit 173. xerxis crudelitas 174. xerxiani exercitus ordo ib xerxiani exercitus tonitru & fulgura ingruentibus bona pars examinati 175. xerxes Mineruæ Iliadi mille boues immolat ib. xerxes histrato suo exercitu & certamine nauali cū voluptate spectato, lacrymas profundit ib. xerxis & Artabani colloquium ib. xerxi duo hostilissima esse respondet Artabanus ib. xerxis oratio ad Persas 176. xerxis dona in Hellespontum collata ib. xerxis exercitus in Europam traiectus 177. xerxi quæ ostenta oblata sint ib. xerxes exercitū suum lustrat ib. xerxis copiarum catalogus & numerus 176. 4, &c. xerxis duces qui fuerint 179. 180. xerxis festiuum stratagema 183. 188. xerxis copiis Chidori aqua non sufficit 184. xerxis magnanimitas 186. xerxis in Græciam aduentus 186. xerxis confidentia 187. xerxiana classis 194. xerxis formæ dignitas ibid. xerxi naues 400. submersæ 195. xerxis copias Onochoni fl. aqua deficit ib. xerxes abydum ponte iungit 4, &c. xerxis cū Leonide ad Thermopylas 668 [illegible] ib. xerxis ad Thes-

mopylas, clades 205. xerxis ridiculum factum b xerxē Thebani in Platæenſes incitant 4, & xerxes Athenas capit & incendit ib. xerxes Heracleo Salaminem aggerem ducere conatur ib. xerxes è Salamine fugit 216. 4, &. xerxis impietas 217. xerxis copias fames & peſtes extinguit 218. xerxis reditus in Aſiā 218 4. &. xerxes tempeſtate vexatur ib. xerxis crudele factū ib. xerxis amores 240. 241. xerxis in fratrē crudelitas 141. xerxes ad templum Delphicū diripiendum mittit 4, &. xerxes Amytis filiæ impudicitiam obiurgat ib. xerxes interficitur à ſuis ib. xerxis cædes cognoſcitur ib. xerxis occiſorū & Perſarum pugna ib.
Xerxes iunior Artoxerxis ſuccedit 6, &. xerxes ebrius occiditur ibid.
¶ Xiſtum aureum Amphiarao donatum 9
¶ Xuthus Ionis pater 180

Z

ZABICES Libyum vicini 125
Zacynthus vbi 156. zacynthi fontes piſcoſi 10, & zacynthii pop. 8. 156
Zancla nū. Meſſana dicta 161
zanclæi populus 149. 189
Zamolxis dæmon 125
Zaris vrbs 7, &.
Zegeties murium genus in Libya 125
Zauxidamus Leutycnidis f. 156
¶ Ziramicul. genus 178
¶ Zoa à Batto condita 121
Zona vrbs Samothraciæ 177
Zopyrus ſe mutilat 97 zopyri ad Babylonios ficta fuga ibid. zopyrus Babylonici exercitus dux declaratur 98. zopyri præſtantia ibid. zopyrus Megabyzi pater ib. zopyri cædes 5, &. zopyro qui tribuit Herodotus Cteſias Magabyxo 3. &
Zopyrus Megabyzi f, 98. 5. & zopyri filia à Sataſpe vitiata 104. zopyri fortitudo 5 &. zopyrus à rege defi. it & Athen. fugit 98 6, &. zopyri cædes 6 &.
Zoſtur locus 216
¶ Zygantes Libyum vicini 125
zygantes ſimiarum comeſtores ibid.

FINIS.

In editionibus ſuperioribus, Gallicis, Italicis, Germanicis, emendandi errores.

Hos etiam ſuperiorum editionum periculoſos errores paucos è multis, ea tantum genera, quorum in epiſtola ad lectorem mentio facta eſt, hic adiungere libuit P.114.*v.* crura *pro* extremos *habent illæ ſuperiores editiones* externos. *Paulo poſt v.* ea quam] *pro* vapulauerunt *b.* epulsuerunt. P.120. *v.* nunquid) *pro* nomina *b* omnia. P. 124.*v.* rem] *pro* Matti *b.* matri. P. 126 *v.* vitam] *pro* hirudinibus *b.* hirundinibus P 131.*v.* odor] *pro* nitro *b.* intro *Et aliquando poſt, b.* impetraſſe *pro* imperaſſe : & vinum, *pro* vnum. P. 151. *v.* dum celſ.] *pro* porro quinquaginta *b.* ſex & quinquaginta *poſito* ſed *pro* ſed. P.162.*v* exut.] *pro* in paluſtria *b.* in paluſtra. P.196.*v.* nétes] *pro* prohiberent *b.* prouiderent. P.208. *v.* nunc] *pro* calculum *b.* clanculum. P.120 *v.* qui] *pro* aurum *h.* Auſtrum. P.244.*v.* ſtophil.] *pro* nanibus, *b* manibus.

P.247.ſuadebat] *pro* imperum *b.* imperium. P.279. *v.* qui] *pro* ætate *b.* æſtate. P. 284. *v.* in agros] *pro* abnuiſſent *b* habuiſſent. P.293.*v.* duxerant] *pro* non longo *b.* longo. P.302.*v.* gunt Asbyſtæ *b.* pertingũt *pro* non pertingunt. P.313.*v.* erunt] *pro* ripam *b.* rupem. P.329 *v.* verbis] *pro* nox *b.* non. P.330 .*v.* in contin.] *pro* continentem *b.* concionẽ. P.355 . *v.* ramenta] *pro* ramenta *b.* æramenta. P. 378. *v.* nihil] *pro* primigenium *b.* primi ingenium. P.385. *v.* dixit) *pro* viatico *b.* vaticinio. P.443.*v.* queſtres) *pro* octo myriades *b.* octo millia myriadum. P.447. *v.* expect.) *pro* non *b.* nos. P.448. *v.* ſinus) *pro* nos *b.* non. P. 457. *v.* omnis) *pro* repurgabat *b.* repugnabat. P.463. *v.* ere) *pro* gratiam *b.* Græciam. P.478.*v.* quenque) *pro* proram *b* portam. P. 506.*v.* ita) *pro* hoc omnes *b.* non omnes. P. 515. *v.* nis) *pro* non ſentire *n* conſentire. P. 535.*v.* quutus) *pro* comibus *b.* communibus. P.591. *v.* mitium) *pro* mitium *b.* felicium. *qui error typographicus ex iis eſt, qui in Lexicis religioſe ſeruati fuerunt, ſicut & varij interpretũ errores.*